

# ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ



ಎ.ಕೆ. ವೆಣುಗೋಲಪಾಲದಾಸರು





# ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ

(ಸಾಹಾರ್ತಿಂಚರೂಪ)

ಸಂಸ್ಕರಣಾರ್ಥಿ :

ಶ್ರೀ. ಕೆ. ವೇಳಾಗೋಪಾಲದಾಸರು

ಗುರುರಾಜ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 35, 2ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ,  
ರಾಮಚಂದ್ರ, ಅಗ್ರಹಾರ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ,  
ಬೆಂಗಳೂರು-560 018

SRIMADBHAGAVATA · by Sri T K Venugopala Das, Harikatha  
Vidwan, Bangalore, First Edition · 1992 Published by Gururaja  
Prakashana, Chamarajapet, Bangalore-18

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ 1992

C. K. Venugopala Das

ಷ್ವಾಸ್ತಕ ದೇರೆಯುವ ಸ್ಥಳ ;-  
ಗುರುರಾಜ ಪ್ರಕಾಶನ, ನಂ. 35,  
2ನೇ ಅಡ್ಡ ರಸ್ತೆ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಅಗ್ರಹಾರ,  
ಬಾಂಗಾರಾಜವೇಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 018

## ಮುನ್ನಡಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರವೇ ಸಪ್ತಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ. ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— 1) ಪ್ರತಿಸ್ಯಂಧದ ಆದ್ಯಂತ ಶೈಲೀಗಳನ್ನು. 2) ಶ್ರೀಮದಾಭಾರತ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು. 3) ಕಂಧಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಂದಿಸಿಸಿದೆ. 4) ಶ್ರುತಿಗೀತೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಪ್ರತಿಶೈಲೀಕದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. 5) ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೇಳಾಗಿ ಶ್ರೀದಾಸರ ಪದ, ಸುಖಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಭಾಗವತದ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಪಾದಗ್ರಾಹಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

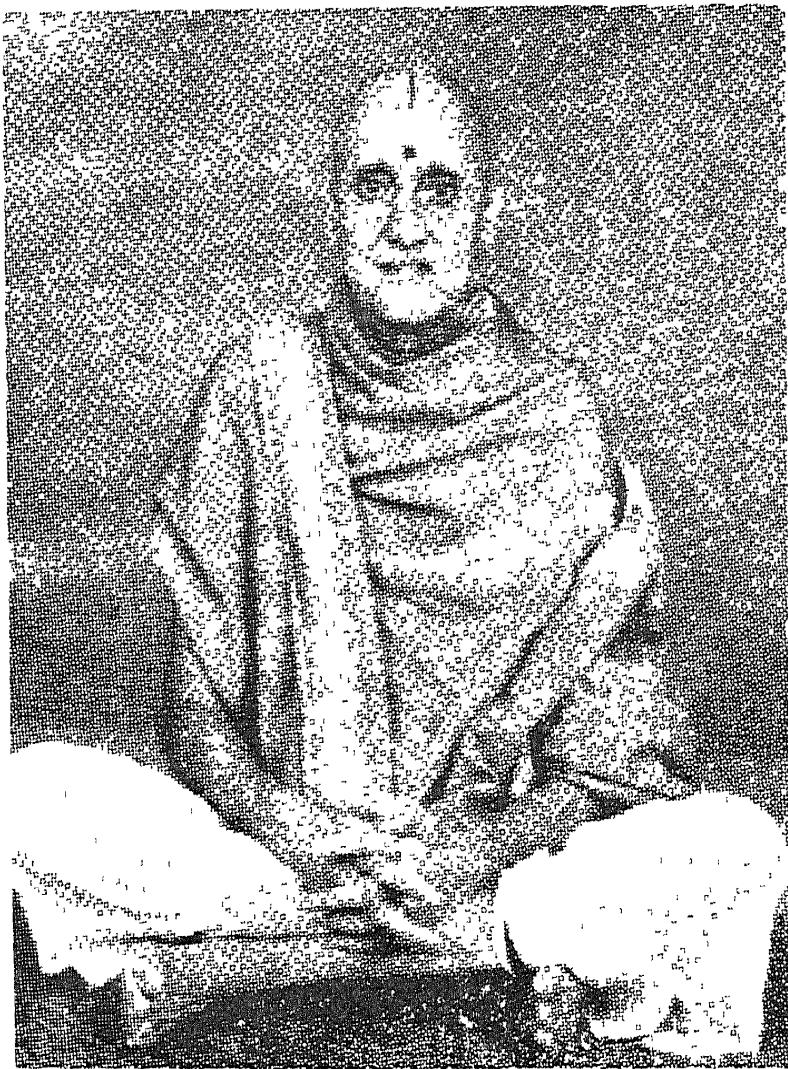
ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರು ಭಾಗವತ ಸಪ್ತಾಹ ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗುರುತು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದೆ ನಾನು ಸದ್ಯೇ ಪಣವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಮಹೋಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಶ್ರೀಯಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ ಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚಿ ಮಾಡಿಸುವೆನಿಂದೆನು. ಗುರುಗಳು ಸಂಕೊಣ ಪಣ್ಟು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪೆತ್ತುವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವನ್ನು ಇಟ್ಟದ್ದು, ದಿವಂಗತರಾದ ನಮ್ಮ ಗುರುಪತ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುನು ಶೋಭಿತರಾದ ಶೀಷಮ್ಮನವರಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನು.

ಸದ್ಯೇ ಪಣವರು ಆಜನ್ನು ಪ್ರಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೀಲವು ಪುಟಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ವಿಚುರ ಮಾಡಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚಿ ಮಾಡಿಸಿದುದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಪತಿಸಂ. ಮಾಘಿಶುದ್ಧ  
ಮಧ್ಯನವೆಂಬು  
12-2-1992

ಇತಿ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸವಾದ ಸೇವಕ  
ಎಂ ಆರ್. ಗುರುರಾಜದಾಸ  
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ





ಹರಿದಾಸರತ್ನ, ಹರಿಕಥಾಂಬುಂಡಿಚೆಂದ್ರ  
ಶ್ರೀ ಟಿ. ಕೆ. ನೇಮಾಗೋವಾಲದಾಸರು





ಶ್ರೀ ಪಿ. ಕೆ. ನೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರ ಧರ್ಮಸತ್ಯ  
ಮಾತ್ರೋತ್ತರೀ ಹಾ॥ಕುಂ॥ಕೋ॥ ದಿವಂಗತ ಶೇಷಮೃನವರಿಗೆ  
-:ನಮಮ್ರಣಿ:-



ಶ್ರೀ ಮಹಾರಾಜ್ ವೇಂದ್ರ ಗುರು ಸಾರ್ವಭೌಮಾಯ ಸಮಃ

## ಸಪ್ತಾರ್ಥದ ಶ್ರೀಮಹಾಘವತ

ಅವಕಾರಿಕೆ : ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪದೇಶ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಕೆಲಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರಿಯಾಗಿ ನಾನಾವಿಧ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಭೂತಿದ್ದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಬೇಕೆಂದು ದಯಾಳುಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮದುರ್ಮೇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಪೂರ್ಣನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಹಾಘವತಾಯಣನು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ತುದಿ ಲಾದ ಸತ್ಯವತೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಶರೆ ರಂದ ಆವಿಭ್ರವಿಸಿದ ವ್ಯಾಸನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾದ ಮುರಧ್ವಂಸಶ್ರೀಮಹಾಘವತಾಯಣನು ಶಾಪದಿಂದ ಹಾಳಾಗಿದ್ದ ವೇದವೆಂಬ ಕಲ್ಪವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಉದ್ದಾರ ಮಾಡಿ, ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆನಿಕರದಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಶಾಖೀಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ, ಉಪಶಾಖೀಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ವಿಂಗಡಿಸಿದವನಾಗಿ ಆ ವೇದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರಾಯಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿದ ಸ್ತೋತ್ರಾದ್ಯಾಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದ ಜನರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಘಾಗಲೆಂದು ಹದಿನೆಂಟು ಪೂರಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಪೂರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪೂರ್ಣಾಂಶ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದೂ, 12 ಸ್ವಂಧಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೂ, 18 ಸಾವಾರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಲಿಂಗದೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಹಾಘವತವೆಂಬ ಪೂರಾಣ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲರಿಗೂ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಧಾರ್ಮಿಕತಾದ ಮಂಗಳವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ತಾವು ರಚಿಸಬೇಕಿಂದಿರುವ ಗ್ರಂಥವು ನಿರ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆ ಪ್ರಯೋಜನ. ಪ್ರಕೃತಭಾಗವತಕರ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಯಣನ ಅವತಾರರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ನಿರ್ಮಿಷ್ಟ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಂಗಳಮಾಡಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಯುಕ್ತವಾದಿತು ? ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಂಗಳ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಿಷ್ಟ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಿಂದೇ ಪ್ರಯೋಜನವೆಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಮಂಗಳ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಗ್ರಂಥವೇ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶ್ರೀಯಃ ಪ್ರದೂಷ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆಗುವ ಕಾರಣ ಈ ಗ್ರಂಥಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ತಾಗಲಿ, ಅಸನ್ನಿಹಿತರಾದ ಶಿಷ್ಟರು ಮಂಗಳಾನುಪಾತಪೂರ್ವಕ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಪರಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಸಿರಿಧಿ ಮೂದಲಾದ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಸುತ್ತಾರೆ.

॥ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯೆ ಸರ್ವಃ ಹರಿಃ ಓಂ ॥

ಜನಾತ್ಮದ್ಯಸ್ಯ ಯತ್ಕೋಽನ್ಮಯೋದಿತರತ್ತಾಭ್ರೇಷ್ಟಭಿಜ್ಞಃ ಸ್ತುರಾಟ್  
ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ದೃಢಾ ಯೇ ಆದಿಕವಯೀ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯುಂ ಸೂರಯೇ ।  
ತೇಜಿಂದಾರಿ ಮೃದಾಂ ಯಥಾ ವಿನಿಮಯೋ ಯತ್ತು ಶ್ರಿಸರ್ವಾರ್ಥ ಮೃಷಾ  
ಧಾವ್ಯಾಸ್ಯೇನ ಸದಾ ನಿರಸ್ತಕುಹಕಂ ಸತ್ಯಂ ಹರಂ ಧೀಮಂಹಿ ॥ ೧ ॥

### ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥ

1. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನೇ ಬೇತನಾಚೇತನ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಪಷ್ಟಿ ಹೊದಲಾದವರ್ಗಳ ಕರ್ತವ್ಯನು.
2. ಉಪಕ್ರಮಾದಿಸಾಧನಗಳಿಂದ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹರಿಯೇ ಜಗತ್ಸ್ವಾತಿಕರ್ತನೆಂಬುದು ವಿಶದವಾಗುವುದು.
3. ವೇದಗಳಿಗ ಅನುಕೂಲಗಳಾದ ತರ್ಕಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು.
4. ಶ್ರೀಹರಿಯೇಸರ್ವಜ್ಞಾನ.
5. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಪತಿ ತನಗಿಲ್ಲದವನು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯನು.
6. ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೇ ವೇದೋಪದೇಶಕನಾದ ಜಗದ್ಗುರು.
7. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರಲು
8. ಪೂರ್ವಾನಾದ್ವಿರಿಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಅವಶಾರ ಮಾಡುವುದ ರಿಂದಲೂ ಜೀವರಿಗೆ ಜಡದೇಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಸ್ತಿರುವುದು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ತತ್ತ್ವದಿನಕಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹೀಗೆ.
9. ಹಾವಾಡಿಗರವನುತ್ತೆ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಹೊದಲಾದ ಒಂಜನೆಯಲ್ಲದವನು.
10. ನಿರ್ದೋಷ ಜ್ಞಾನಾನಂದಮೂರ್ತಿಯಾದ್ವಿರಿಂದ ಸತ್ಯನಾಮಾನು
11. ಪೂರ್ವಾನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಸಕಲರಕ್ಷಕನೂ ಆದವನು. ಇಂಥ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕಸ್ತೇವೇ.

### ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅರ್ಥ

- 1) ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಧಾರ್ಮಿಕಸ್ತೇವೇಂದು ಏಕ ಹೇಳಿದರೆಂದರೆ .—  
2) ಈ ಭಾಗವತವು ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. 2) ಮೇಲಾಗಿ

ಅವನೆಂತದ ಭಕ್ತಪ್ರೇಮಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಇವ್ಯವಾದ ದೇವ ವೆಂದರೆ ಅವನೇ. ತ್ವತ್ ತಿಯು—“ತದೇತತ್ತ್ವೀಯಃ ಪ್ರತಾತ್ತ್ವೀಯೋ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇ. ಶ್ರೀವಾಸರಾಜರು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುವದು :

**ಶ್ರೀಪುಟಿತಾಳ :**—

ಪ್ರತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರ ವರ್ಗದಿಂದ | ದೇಹ ಕರ್ಣಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ | ಚೀತ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಮನೋ ಹಮ್ಮುಗಳಿಂದ(ಈ ಅದಂಕಾರವು ಅಂತಹ ಕರೆಣಿದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಅಸ್ತಿರೂಪ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ತಾಬುದ್ದಿ. ಉದಾ ದೇಹವೇ ಜೀವವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ನಾನು ದಾಸ ಹರಿತೀಶನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಇದೇ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಸುವುದು. ಅನಿರುದ್ಧನು ಇದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮುಕೆ) ಪ್ರಾಣದಿಂದ ತನ್ನಾತ್ಮದಿಂದ ನೀನೇ ಶ್ರೀಯನಾಗಿದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ | ನಿನ್ನ ನೆನಹಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಪರಮ ಸುಖಿಷಂಜಿ ||

ಸಂಗ್ರಹಾನ್ವಯ | “ಪರಂ ಧೀಮಹಿ” ಪರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆನ್ನ.

ಪರ “ಪೂರ್ವಾಲನ ಪೂರಣಯೋಽಃ” ಹಾಲನೆ, ಪೂರ್ಣ. ಜರಿಯು ರಕ್ಷಣೆ, ಪೂರ್ಣ. ತ್ವತ್ ಶಿ “ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಶ್ಮೋಽಃ ಪರಂ” ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಪರನನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ತ್ವತ್ ತಿಯು ಹೇಳುತ್ತೇ ಪರನೆಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಳಿಸಿತು.

ದುವಾರಾಷರು ಸತ್ಯಂತಪನೆಂಬುವನ ಪ್ರತ್ಯೇಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ :

ಯೆದೀತಪ್ಯರಮುಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನೇದವಾದೇಹು ಪತ್ಯತೇ |

ಸದೀವ ಪುಂಡರೀಶಾಕ್ಷಃ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ || ಹರಿವಂತ

ಧ್ಯಾಯೇಮ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಧೀಮಹಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಇದು ವೇದದಪ್ರಯೋಗ, ಭಾಗವತ ಗಾಂತ್ರೀಮಂತ್ರಾಂಶವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಂದಸಪ್ರಯೋಗ. ಭಾಗವತವು ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಗರುಡಪುರಾಣವೂ ಹೇಳುತ್ತೇ :

**ಶೈಲ್ಕೀಕ :** ಅಧೋಽರ್ಥಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾಂ ಭಾರತಾಭರವಿನಿಂದಯಃ |

ಗಾಯತ್ರಿಭಾಷ್ಯರೂಪೋಽಸೌ ನೇದಾಂಶಪರಿಬೃಂಧಿತಃ |

ಪುರಾಣಾಂ ಸಾರರೂಪಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬಗವತೋಽದಿತಃ |

ದ್ವಾದಶ ಸ್ತುತಿ ಸಂತೇತ್ತಃ ತತ್ವಿಷ್ಟೇದ ಸಂತೇತಃ |

ಗ್ರಂಥೋ ಶಾಸ್ವದಶ ಸಾಹಸ್ರಃ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾಭಿಧಃ ||

(ಎಷ್ಟೇದ = ಶೈಲಕರ ಪ್ರತ್ಯೇ, ಸೂತರ ಉತ್ತರ ಇದಕ್ಕೆ ಏಷ್ಟೇದವೆಂದು ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥ = 32 ಅಕ್ಷರ)

ಇಡೀ ತೆಲ್ಲು ಇದೆ ಉಂದ ಭಾಗವು ನಾರಾಯಣನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು.

## జనాద్యస్త యెతః

ଜନ୍ମାଦି. ଅଦି ତେବୁ ଦିନଦ ସଂଗ୍ରହିତବେଳେକାହୁଦ୍ବୁ. ତେବୁ ୧୯

ಸ್ವಾಷಿಕ್ಷಿಸಿತಿತ್ವ ಸಂಹಾರೋ ನಿಯತಿಃ ಜ್ಞಾನವೂಪತಿಃ ।

ಬಂಧನೋಕ್ಕೂಟ ಪುರುಷಾತ್ಮ ಯೆಸ್ತಾತ್ತಾಸ ಹರಿರೀಕರಣ|| ಸ್ಥಾಂದ

ಸೃಷ್ಟಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ಲಯ, ಇಚ್ಛೆ ಅಥವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಪ್ರೇರಣೆ, ಜ್ಞಾನ, ಅಜ್ಞಾನ, ಸಂಸಾರ ಬಂಧ, ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತ. ಈ ಶಿಂಧುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣನಿಂದಾಗುತ್ತೇ, ಅವನೇಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಎಂದು ಸಾಕುಂದರಲ್ಲಿದೆ.

## ಅನ್ನ ಯೋಜ್ಞ

ಶ್ರೀಹರಿ ಜಗಜ್ ನಾಶಿದ ಕರ್ತವ್ಯನಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ

1. “యెతోనా ఇమాసి భూకాసి జాయంకే యీన జాతాని జీవంతి” తైత్తిరీయు.
  2. “యోనిషితా జసితా యోని ధాతా”-త్తుతి
  3. అదం సవ్వస్య ప్రభవః మత్తః సవ్వం ప్రపద్యతే-గీతా 8/10.
  4. స్తుత్యా పాతా శధ్యవాత్రా నిధిలస్యైవ ఏనము || స్తుతి

ಹರಿಯೇ ಸ್ವಾಷಾದ ಅಷ್ಟಕತಾರ್ ವಂಬಾದನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುಪತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಉಪಾಯಗಳು :

1. ಉಪಕ್ರಮ
  2. ಉಪಸಂಹಾರ
  3. ಅಭಿನ್ಯಾಸ (ಅನೇಕಭಾರಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದು)
  4. ಅಪೂರ್ವತಾ (ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧ ವಾಗದಿದುವ ಅರ್ಥ)
  5. ಘಳ
  6. ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದ (ಸ್ತುತಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನಿಂದಾ ಪ್ರಕರಣ)

ఈ ఆరు ఉపాయిగాలిగూ తాక్కెర్లే లంగిగళిందు హేసరు. ఈ సాధన గాంచి కచించే జగత్తిన స్వస్థ మొదలాదుప్పగచ కశ్మానెందు నిణాయిసువ శ్రుతి స్వీచ్ఛ తిగటు ఇచ్చేసే అన్నయాతో ఎంబుదు హేళుతే.

### ಇತರಕಥೆ

ಹರಿಯೇ ಜಗತ್ತಲ್ಲಾಟದಿಕ್ತಾರ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುಲತಿಗಳಿಗೆ ಆನುಕೂಲ ವಾಗಿಯಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಉದಾ : ಪ್ರತ್ಯಾದಿಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ ಚೇತನರಾದ ತಂದೆ ಮುಂತಾದವರಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಜಡದಿಂದ ಯಾವುದೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಲ್ಲಾಟ ಯಾವ ಚೇತನನಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪರಿ ಶೇಷದಿಂದ ಜಗತ್ತಲ್ಲಾಟಿಪ್ಪಿಕರ್ ಚೇತನೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರ್ಪಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತೆ.

### ಅಧೀಕ್ಷಣೆ ಅಭಿಜ್ಞಾತ :

ಉಂಗುರವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ವಿರಚಿತವೆ? ಹಾಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರ್ಪಿ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವ ಹರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನವಿದೆಯೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ 'ಅಧೀಕ್ಷಣೆ ಅಭಿಜ್ಞಾತ' ಎಂದುತ್ತರ. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ: ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ಹರಿಯು ತಿಳಿದವನು. ಅಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು.

### ಸ್ವರಾಟ್

ರುದ್ರಾದಿಗಳೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೇ ಜಗತ್ತಕರೆಂದೇಕೇ ಹೇಳಬಾರದು? ಎಂದರೆ ಹರಿಯು ಸ್ವರಾಟ್ ಅಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ 'ಸ್ವಯಮೇವ ವಿರಾಜತೇ' ತನ್ನನ್ನತಾನೇ ಬೇಳಿಗುವವನು. ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಅಸ್ವತತ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶರಲ್ಲ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಹರಿಯು ಸ್ವರಾಟ್ ಅಂದರೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಭು (ಅನನ್ಯಾಧಿಪತಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವತತ್ತನು). ಸರ್ವಜ್ಞಾನಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ "ಮಮ ಯೋನಿರಪ್ರಾಜ ಅಂತಃ ಸಮುದ್ರೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಳು. ಅಂದರೆ ಯಾರನ್ನು ರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಟ್ಟಿ ಸುಬಳೋ ಅಂತಹವರನ್ನು ರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು "ನನಗೆ ಕಾರಣೇ ಭೂತನು ಕ್ಷೇರಾಬ್ದಿಶಾಯಿ" ಎನ್ನು ವರು. ಇದರಿಂದ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಶ್ರೀಹರ್ಷಧೀನರು ಎಂದು ವಿಣಿಯಿ. ಹರಿ ಇತರರ ಅಧೀಕ್ಷಣೆನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವತತ್ತವ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿರವಧಿಕ ಸರ್ವಜ್ಞಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿ :

ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾ ಯ ಅದಿಕವಯೇ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ ಅದಿಕವಿ ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತರುವಾಗಿ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡತಕ್ಕ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇವರಿಗೆ ವೆಡಂಗ ಸಹಿತವಾದ ವೇದವನ್ನು (ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು) ಪ್ರೇಮವಿಂದ ಆನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುಂಕಿನ ಕೆ-ಫ್ಲೂ ಬುಕ್ಕಿನ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಹರಿಯು ಉಪರ್ಮೇಯನೆನ್ನುವರು : ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯುಃ

ಹಿಂದಿನ, ಮುಂದಿನ, ಈಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರಲು ಕೆಲವರು ಅವನನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿಯುವರು ಇದರಿಂದಲೂ ಹರಿಯು ಮಹಾ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು

ದಾಸರ ಮಾತ್ರ .

ಉಗಾಭೋಗ

ಎನ್ನೆಮ್ಮು ಸಿರಿದೇವಿ ಇನ್ನೂ ಅರಿಯಳು ಮಹಿಮೆ | ಕುಸ್ನಿಮಾನವ ನಾನೇನ ಬಲ್ಲಿನೋ | ಹನ್ನಗಾದಿನಿಲಯೆನೆ ಹಾವನ ಮೂರುತಿ ಕೃಷ್ಣ | ಎನ್ನನುದ್ದರಿಂದಯ್ಯ ಪ್ರರಂದರ ವಿಶಲಾ ||

**ಪ್ರಶ್ನೆ :** ಘಲಾಕಾಂಕ್ಷೀಯಿಂದ ಹರಿಯು ಸೃಷ್ಟಿದಿವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವನೆ ? ಹೌದಂದರೆ ಅವನು ಅಪೂರ್ಣನೆಂದಾಗುವನು ಅವನು ಎಂದಂದೂ ಪೂರ್ಣನೆ ಸರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘಲೋದ್ದೀ ಈಪಿಲ್ಲದೆ ದದ್ದನೂ ಯಾವ ಕಾರ್ತಿ ವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರ ಅಂದ ಬಳಿಕ ಪೂರ್ಣನಾದ ಹರಿ ಜಗತ್ಸ್ವರ್ಪಾಪ್ತಿದಿವ್ಯಾಪಾರ ವನ್ನು ಏಕ ಮಾಡುವನು ? ಎಂದರೆ ಮಾಂಡೂಕೋಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತೇ :

“ದೇವಸ್ಯೈಷ ಸ್ವಭಾವೋಽರಿಯಂ ಅತ್ಯಕಾಮಸ್ಯ ಶಾಸ್ಮಾಹಾ” ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಗತ್ಸ್ವರ್ಪಾಪ್ತಿ ರೂಪವ್ಯಾಪಾರವು ಇಜ್ಞಾರೂಪವು, ಸ್ವಭಾವವು.

ಜಗತ್ಸ್ವರ್ಪಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪರರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಕರುಣಾಳಾವಾದ ಹರಿ ಇತರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದೇ ಸೃಷ್ಟಿದಿವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಮೂರುಬಿಗೆ : ಈಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿ, ಜೀವಸೃಷ್ಟಿ, ಜಡಸೃಷ್ಟಿ.

ತೀ ಮೂರು ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಉಪಮಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ : ತೇಜೋವಾರಿ ಮೃದಾಂ ಯುಥಾ ವಿನಿಮಯೆ ಯೆತ್ತುಸರ್ಗ . (ತೇಜಸ್ಸು, ವೀರು, ಮಣಿ ಈ 3ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ)

**ತೇಜೋಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಈಶ್ವರ ಸೃಷ್ಟಿ**

ಒಂದೇ ಮೂಲಭೋತವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ತನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಲ, ನೆಲ ಈ ಭೂತ ಪ್ರದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುತ್ತೆ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊರಗೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರದಾರ್ಥಗಳೊಳಗೆಲ್ಲ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಮತ್ತು ಜೀವರಲ್ಲಿರುವ ದಯೆಯಿಂದ ಪಾಸುದೇವಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಗುವನು ಇದೇ ಕ್ಷಿರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ದೀಪದಿಂದ ದೀಪಹಕ್ಷಿದಂತೆ (ತೈಜಸ-ಅಗ್ನಿ-ಮೊದಲಿನ ದೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಹಕ್ಷಿದ ದೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಂತೆ ದಿಂದಿರುವಂತೆ) ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವು ಅವಿಭಾವಿಸುವುದು.

### ಮಹಿಳೆನಂತೆ ಜಡಸೃಷ್ಟಿ, ನೀರಿನಂತೆ ಜೀವಸೃಷ್ಟಿ

ಕುಂಬಾರನು ಮೆನ್ನಿನ್ನು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದೆ ರಿಂದ ಹಾಡೆ, ಮುಡಿಕೆ, ಕುಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಕ್ಷಿರನೂ ಕೂಡ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಉಪಾದಾನದಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವದ್ದು, ಅಹಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಜಡ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಇದೇ ಜಡಸೃಷ್ಟಿ.

ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಾ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಖೀಳುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾದ ಜೀವರು ಸೂರ್ಯ, ಸೂರ್ಯ ಲ ಮೊದಲಾದ ಶರೀರಗಳಿಂಬ ಉಪಾಧಿಗಳ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವರು ಜೀವರಿಗ ಈ ದೇಹಗಳ ಪೂರ್ಣಿಯೇ ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿ.

### ಯತ್ಸ್ವರ್ತಿಸಗೋ ಮೃಷಾ

ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಲಾಭವಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಮೃಷಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಿದರು ಮೃಷಾ ಎಂದರೆ ಏಧ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಷ್ವಾಸವಂದೇ ಅರ್ಥ ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಾರ : ದಶಮಸ್ಯಂಧದಲ್ಲಿ “ಭೃತ್ಯಾಮೃಷಾತ್ಪ್ರದ್ಯಾಸದತ್ಸ್ವಾ ರಹೋ ಜರಾಸ ತ್ಯೈಯೈಂಗವೆಮುಂತರಂ ಗತಃ” ಇಲ್ಲಿನ ಮೃಷಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಳ್ಳ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಯಶೋದಾ ದೇವಿಯು ಕೃಷ್ಣನ ಕಣ್ಣೀ ರನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ಷಾವಾಗಿ ಕಂಡಕು ಆದ್ದರಿಂದ ಮೃಷಾ ಎಂದರೆ ವ್ಯಾರ್ಥ. ಈ ಅಧಾರದಿಂದ ಹರಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಮೃಷಾ. ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ ಜೀವರಿಗೆ ಷ್ವಾಸವಲ್ಲವೇ ? ಅಮೃಷಾ ಎಂದು ಪದಚೀಂದ. ಜೀವರು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಧನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಲಾಭವೇ ಸರಿ.

ಪ್ರತ್ಯೇ : ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೃಷಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಳ್ಳ ಎನ್ನುವರು. ಜಗತ್ತು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಜಾಲ ದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವರು ಇಂದ್ರ ಜಾಲನನ್ನು ದಡ್ಡನೂ ಬಡವನೂ ಆದ ಅಟಗಾರನು ಮಾಡುವನೇ ಹೊರತು ನಿದೋಂಷ ಹರಿಯು ಮಾಡುವನೇ ? ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು

## ಧಾರ್ಮಾ ಸ್ವೇಧನ ಸದ್ವಾ ನಿರಸ್ತು ಕುಹಕಂ

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಜಾಣಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂದ್ರಜಾಲಾದಿ ಮಾರ್ಯಿಗಳಿಂದ, ಮೋಸ, ಕಪ್ಟ, ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರನು. ಅವನ ಸ್ವತ್ವ ಸತ್ಯ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳಿ

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಹರಿ ದೋಷ ದೂರ-ಗುಣಪರಿಪೂರ್ವಾನ್ಯಾಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಥಾರವೇನು ?

શત્રુ : સત્ત્વો

ಸತ್ಯ-ಲುಕ್ತಮ, ತಿ-ಅನಂದ, ಯ-ಜ್ಞಾನ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿದುಃಖಿನಿತ್ಯ ನಿರತಿಕರಿಯ ಅನಂದಾನುಭವಸ್ವರೂಪ ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಾರ : ಸತ್ಯ ತಬ್ದಿ ಲುಕ್ತ ಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಯಾದಾನಂದಂತಿತಿ ನೈವದೇಶ | ಯೇತಿ ಜ್ಞಾನಂ ಸಮುದಿಷ್ಟಾ || 2) ನಿದುಃಖಪೂರ್ವಾನಂದತಾದ್ವಯಾರ್ಥಿ ಸತ್ಯಮಜ್ಯತ್ಯಂ ನಿದೋಽವ ಗುಣಪೂರ್ವತಾತ್ ಪರಂ ಜಾಹ್ಯಜ್ಞಾನಾರ್ಥನಂ || -ತಾತ್ಪರ್ಯ

## ಸಮಗ್ರ ಕ್ಷೋಽಕದ ಅಥ್ವ

ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ಕಾಪ್ತರ್ಯ ಮತ್ತು ಸದ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಸ್ವಲ್ಪತ್ವ ಹೃದಯವನ್ನು ಪರಾಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕರ್ತವನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನು; ಅನನ್ಯಧಿಪತಿ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗುಪದೇಶಕನಾದ ಗುರು. ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದುಷ್ಟ ಏಯ. ಲಾಭವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಇತರರಪ್ಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಕೇವಲ ಲೀಲಿಯಿಂದ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತನ್ನು ಸ್ವಾಪ್ತಿಸುವನು ನಿತ್ಯನಿರಸ್ತೇಂದ್ರಜ್ಞಾಲನೂ, ನಿತ್ಯಪಟಯೂ, ನಿರ್ದುಃಖಿ ನಿತ್ಯನಿರ ತಿಳಯಾನಿಂದ ಜ್ಞಾನರೂಪನೂ, ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ವನೂ ಆದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ನನ್ನ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿಧಿಧ್ವಾಸನ ರೂಪವಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡೋಣ

2 അപ് : എഴ്യു, അടിക്കാരി, ഫലഗഞ്ചൻ, കേളുത്താർ :

ಧರ್ಮಃ ಶೈಲೀಜ್ಞಿ ತಕ್ಷಿ ತನ್ಯೋತ್ತರ ಪರನೋ ನಿಮ್ಮತ್ತರಾಜಾಂ  
ಸತಾಂ ನೇಡ್ಯಂ ನಾಶ್ವರಮಹಿ ವಸ್ತು ಶವದಂ ಕಾಪತ್ರಯೋನ್ನಾಲನಂ !  
ಶ್ರೀಮದಾಗಂಪತೀ ಮಹಾಮಯಿಕೃತೀ ಕಂ ವಾ ಪರ್ಯಿಃ ಈತ್ಯರಃ ಸದ್ಯೋ  
ಹೃದ್ಯವರುಧೃತೀತ್ತರ ಕೃತಿಃ ತುಕ್ತಾಷುಭಿಸ್ತ ಕ್ಷಿಜಾತ್ ||೨||

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಗ್ವಾರವರು ನಾರದರಿಂದ ಪ್ರಾಧಿಕರಾದ ಶ್ರೀವೇದವಾಚಸರ್ಂಬ ಪೂರ್ವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇತರ ಪೂರಾಣಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯು

ವಾರ್ಥಾವನ್ನು ಹೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈಶ್ವರಾರಾಧನರೂಪ ನಿಷ್ಣಾಮು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿದೆ ಇದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ಸೋತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರದ್ದು ವಿಲ್ಲದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಅವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿಭೌತಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೂಲ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೀಂದ ಶ್ರವಣ-ಮನಸ್-ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೋಷದೂರನಾಗಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಷ್ಫೋರಿಸು, ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯ, ಸರ್ವತ್ರವಾಪ್ತಿ. ನಿರ್ಮತ್ವರದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಇವನನ್ನು ಜೀವಾಗ್ನಿ ತಿಳಿಸುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬರೀ ಭಾಗವತವಲ್ಲ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಅಂದರೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿಯೂ, ಬಿಹಳ ಅರ್ಥಗಳಿರುವ ಇರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವೆಂಬ ಕರೆ ಲ್ಪಿಡುವುದು. ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಿವ ಅರ್ಥಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಪಿ ಬೇಗ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಭಾಗವತದ ವಿವರ ಹಾಗೆಬ್ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಗುರ್ವಾದಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಿಣರೂ ಆದ ಯೋಗ್ಯಜೀವರು ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಅವರ ಹೈದರಾಯ ಕರುಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತೆ. ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಗೆ ವರಣಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪಾಶದಿಂದ ಬಧಿಸಂತೆ ಅವರ ಹೈದರಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಡಲುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರವಣಾದಿ ಸಾಧನ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಡಲೇ ಗೋಚರನಾಗುವನು. ಸಾಧನ ಒಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿರುವ ಜೀವರಿಗೆ ಏಕ್ಕೆ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಗೋಚರನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಈ ಪುರಾಣಶ್ರವಣದಿಂದ ಗೋಚರನಾಗುವನು.

3. ಅವ : ಬೇಗ ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ :

ಸಿಗಮಕಲ್ಪತರೋಗ್ರಾಲಿತಂ ಫಲಂ ಶುಕಮುಖಾದಮೃತದ್ವಂ ಸಂಯುತಂ |  
ಹಿಬತ ಭಾಗವತಂ ರಸಮಾಲಯಂ ಮುಹೂರಹೋ ರಸಿಕಾ ಭುವಿ ಭಾವೃಕಾಃ || ೫ ||

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿರಸವನ್ನು ಬಿಲಿ ಸಜ್ಜನರೇ ! ವೇದಗಳು ಭಕ್ತರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸರ್ವಪ್ರಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಪವೈಕ್ಯಗಳಿನಿಸುವುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಪ್ರೇಕಾದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಉದುರಿಸಿರುವನು. ಇಂತಣಿನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಅಮೃತಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಶುಕಾಚಾರ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗುವಂತೆ ವೇದವಾಶ್ಯಾನರೂಪ

ವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದುವನು ಇಂಥ ಭಾಗವತರಸವನ್ನು (ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿವರಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು) ಜನ್ಮಜನ್ಮಗೆಳಲ್ಲಾ, ಲಿಂಗಶರೀರ ಭಂಗವಾಗುವವರಿಗೂ ಅಪ್ಪೇ ಅಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಾಕುಡಿಯುತ್ತಿರಿ. ಅಂದರೆ ಆದರದಿಂದ ಕೇಳಿ ಅಭಾವ ಮಾಡುತ್ತಿರಿ.

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದ ಶಾಸಕಾದಿಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸೂತರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದರು.

1. ಆಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಾಧನವು ಯಾವುದೆಂದು ನೀನು ನಿಷ್ಟಿಯಿಸಿರುವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ.

2. ಕಲಿಯಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾಯು, ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿ, ಅಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞತ್ವ ಜೀವರೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಯಾವುದನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಅಕ್ಷಲ್ಪಕುಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಅನುವಾನ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಾಧನವನ್ನು ಹೇಳಿ-ಅಂದರೆ ಬಿಂಬರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡಿಸುವ ಸಾಧನವನ್ನು ಹೇಳಿಂದು ಭಾವ.

3. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವತಾರವು ಸುಜೀವರ ಇಹಪರ ಸುಖ ಸಾಧನ. ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಗ್ರಹಿ ಶಕ್ತಿ ಆಭಿವೃದ್ಧಿ ಕರ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ.

4. ಮೂಲರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕಲಿಕೃತಭಾವನಾಶ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು. ಇದೇ ಹರಿಯ ಯಶಸ್ಸು. ಅಂತಹಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಳವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕೇಳಲೇಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ.

5. ಸ್ವೇಚ್ಛಿಯಂದಲೇ ಪ್ರಾಳಯಜಲವಿಹಾರಾದ ಕ್ರಿಡ ಮಾಡುವ ಹರಿಯ ಅವತಾರಗಳ ತಥ್ಯ ಹೇಳಿ.

6. ಕೃಷ್ಣವರ ಸಮಾಧಿ ನಂತರ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನಾರು ?

ಈ ಆರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಉತ್ತರವು ಭಾಗವತವೇ ಆಗಿದೆ.

ಚಂದನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಸೂತ : (ಗುರುಗಳ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳಿ ನಂತರ ಸ್ವಾರ್ಪಣೆಯಾಗಿ)

ಯಂ ಪ್ರವೃಜಂತನನುಸೇತಮನೇತಕೃತ್ಯಂ ದ್ವಿಪಾಯನೋ ವಿರಹಕಾತರ ಆಜುಹಾವ |

ಪುತ್ರೀತಿ ತನ್ನಯೆತಯೋ ತರವೋಹಿ ನೇದುಸ್ತಂ ಸರ್ವಭೂತ ಜ್ಯಾದಯೂ ಮುನಿವರಾನತೋಃಸಿತ್ || ೫ ||

ತುಕಾಚಾರ್ಯರು ದೇಹಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವರು, ಕೃತಕೃತ್ಯರು, ಸಂನಾಷಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಹೇರಣಿರು. ಮಗನ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅಧ್ಯರ್ಥಪಟ್ಟವರಂತೆ ವೇದವ್ಯಾಸರು 'ಪ್ರತ್ಯ' ಎಂದು ಕೊಗಿದರು

ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ನಿಯಾಮುಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ವೇದವ್ಯಾಸರು. ಮಾನವನಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಮಾರ ಜನರಂತೆ ಅವರು ನಟಿಸಿದರೇ ಹೊರತು ದೇವರಿಗೆ ಅಧ್ಯರ್ಥಪಟ್ಟಿ ಬಂತು? ಮತ್ತೊಳಗಾಗಿ ತಪನ್ನಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದೂ, ಅಧ್ಯರ್ಥದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದೂ ದೃಕ್ತ ಹೋದನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ನಿಜಪಲ್ಲ. ದೇವರು ವ್ಯಾಖಾನನಂದ ನಿತ್ಯತ್ಪತ್ತಾ. ಕೊಗಿದ ತಂದೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಿಡದ ಒಳಗಿನಿಂದಲೂ ಓಂ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಶುಕರು ಮಾಡಿ “ನನ್ನ ವಿರಹದಿಂದ ಸೀವು ನೋಯಬೇಕಾದ್ದಲ್ಲ.” ಅಹಂಕಾರ ದೇವತೆಯ ಅಂಶರಾದ್ದ ರಿಂದ ಶುಕರು “ನಾನು ಎಲ್ಲಿಡೆ ಇರುವೆನು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇಂಥ ತುಕಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನಮಿಸುವೇನು,

ಶ್ಲೋಳ ೧

ಯಃ ಸ್ವಾಸುಭಾವಮುಚಿಲಕ್ತುತ್ತಿಸಾರನೇಽಕಮಧ್ಯತ್ತಿಷಿಪಮತಿತಿ  
ತೀರ್ಥ್ಯಾತಾಂ ತಮೋಽಂಧಂ । ಸಂಸಾರಿಕಾಂ ಕರುಣಿಯಾಜ ಪುರಾಣಗುರ್ಯಾಂ  
ತಂ ವ್ಯಾಸಸೂಸುಮುಕಯೋನಿ ಗುರುಂ ಮುಸೀನಾಂ ॥ ೫ ॥

ಸ್ವೇತಂತ್ರ ಸಾಮಧ್ಯವುಳ್ಳವನೂ, ಸಕಲಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ, ಭಾಗವತಾದಿ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ರಥಸ್ವಧಾರ್ಭಂತನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪುರಾಣವಂಬ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ವ್ಯಾಸಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ಮರೆಹೋಗುವೇನು.

ಶ್ಲೋಳ ೨ :

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕರ್ತ್ಯ ನರಂ ಜ್ಯೇಷ ನರೀಽತ್ತಮಂ ।  
ದೇವಿಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವಾಗಸಂ ತತೋ ಗ್ರಂಥಮುದಿರಯೀತಾ ॥

ಅಧ್ಯ :—

ಗ್ರಂಥ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತ್ರ್ಯ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥದ ಒಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೂ, ಬೇವ್ಯೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥಾಭಿಮಾನಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ, ಉಪಸಾಧಕ ಶೇಷದೇವರನ್ನೂ ನಮಿಸಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು,

ಸೂತರು : ತೌನಕಾದಿಗಳೇ ! ನೀವು ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರತ್ಯೇ ಮಾಡಿದಿರಿ

ರಾಗ

ತಾಳ

ದರಿಕಥಾ ಕ್ರಿಂತಣ ಮಾಡೋ-ನಿರಂತರ | ಪಥಾ ನೈಕುಂತಕದು ನೋಡೋ ||  
ಸರಿಸಿಸನಾಭನ ಸರ್ವದಾ ಹೊಗಳುತ | ದುರಿತದೂರಕೇಡಾಡೋ ||೧||  
ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ನೈರಾಗ್ಯವೀವ ನನ್ನು | ಆನಂದತೀಳ್ಳರ ಪಾಡೋ ||೨||  
ಪರಮಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಶುರಂದರ ವಿಶಲನ | ಶರಣಕಮಲದಲ ಕೂಡೋ ||೩||

ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಮ, ಸಂಸೇವ್ಯ, ದೇಹಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರೊಳಗಿದ್ದರೂ  
ಬದ್ಧನಲ್ಲ. ಅವನಿಗೂ ಅವನರೂಪ, ಗುಣಗಳಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಭೋಕ್ತ್ವಪೂ ಹೌದು  
ಅಭೋಕ್ತ್ವಪೂ ಹೌದು. ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ದೇ ಆಗಿರುವ ಆನಂದ  
ವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನು. ಅಸಾರಪೂ, ಅಶುಭಪೂ ಆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವು  
ದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿ ಸತ್ಯಗುಣದಿಂದ ಸಜ್ಜ ನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತು, ವರಾಹಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು  
ಮಾಡಿ ಆಯ್ದಾ ಜಾತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾದ ತೇವ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು.

ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳ ದೇಹವು ಪ್ರಾಕ್ತತವಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿ ನಾಶ/ಇಲ್ಲ.  
ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ, ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ವ. ಹರಿಯ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅವನಿಗೂ  
ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ತುಲ-ಅಣ್ಣ, ಅಣ್ಣ-ವರ್ಣಗಳು ಈ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳವೇ.  
ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಥವು ಯಾವ ದೋಷವೂ ಅವನ ಹತ್ತಿತ  
ಸುಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಪೂರ್ವನಾದ ಹರಿ ಪ್ರಳಯ ಕಳಿದ  
ಕೂಡಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕಿಸಿ ಆಗ ಅವರಿಸಿದ ಕತ್ತಲನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ. ಅವನು  
ಷ್ಟಕ್ತನಾದ. ಇದೇ ಅವನ ರೂಪ ಸ್ವೀಕಾರ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಮ ಪುರುಷ ಎಂದು ಹೇಬರು.  
ಮಹದಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.  
ಅದರೊಳಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿದನು.  
ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಲೋಕರೂಪ ಪದ್ಮಪನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಕಲ್ಪ  
ವೆಂದು ಹೇಬರು. ಹರಿ ತನ್ನ ಸುಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಿರುವುದೇ ಅವನ ನಿದ್ರೆ.  
ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಹರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಿ ಹಿಂದೆ ವಿರಾಟ್ಪುರುಷನಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿದ್ದನು.  
ಅವನ ಅವಯವಗಳಿಂದ 14 ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಪದ್ಮನಾಭ ರೂಪವು ಮತ್ತಾದಿ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು.

1 ಸನೆತ್ತುವಾರೆ . ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಅವತಾರ. ಈ ದೂಪದಿಂದಲೇ ಸಹಕಾದಿಗಳು ಯೋಗವಿಡ್ಲೆ ಕಲಿತರು.

2 ವರಾಹಾವತಾರ : ತನ್ನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಷಿಸಿ, ಯಜ್ಞೀಕರಿಸಿದನು. ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ತಾಲ್ಪಟ್ಟಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದ.

3 ಇತರಾದೇವಿಪುತ್ರ ಮಹಿಡಾಸ : ನಾಂದರಿಗೆ ಪಂಚರಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

4 ನರನಾರಾಯಣ : ನರನಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪಾಂಶದಿಂದ ಆವಿಷ್ಟ. ನಾರಾಯಣ ಸಾಕ್ಷಾದೂಪ. ಅವರಿಬ್ಬರು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

5 ಕಹಿಲ . ಆಸುರಿ ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯವೆಂಬ ವೇದಾರ್ಥಸ್ತೋಽವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದನು.

6 ದತ್ತ : ಪ್ರಾಲ್ಯಾದ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ, ಅಲಕ್ಷಣೆಂಬುವನಿಗೆ ಆನ್ವೇಷಿಕೀ ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವಿಧ್ಯ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

7 ಯಜ್ಞ : ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಂತಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಆಳಿದನು.

8 ಯಷಭ : ಅಗ್ನಿಧ್ರಾಜನಂಂಗ ನಾಭಿ ಮತ್ತು ಮೇರುದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರ. ಯಷಭನು ಸಂನಾಯಸಿಯಾಗಿ ಸಂನಾಯಸಾತ್ಮಮದ ಸತ್ಯಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

9 ಹೈಮುಣಿ . ಸಾಕ್ಷಾದವತಾರವಲ್ಲ. ಪೃಥ್ವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟವಾದ ಅವತಾರ. ಗೋರೂಪದ ಭೂದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹಾಲಿನ ದೂಪದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಟ್ಟಿ.

10 ಮತ್ಸ್ಯ : ಚಾಕ್ಷುವಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವ್ಯತ್ರ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ವೈವಸ್ತತ ಮನುವಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ದೋಷ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರಲಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

11 ಕೂರುಂಡ . ಚಾಕ್ಷುವ ಮತ್ತು ವೈವಸ್ತತ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

12 ಧನ್ಯಂತರಿ . ಅಮೃತಕಲಶ ಹಿಡಿದು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾದನು.

13 ಮೋಹಿನಿ : ದೃತ್ಯರಿಗೆ ಅಮೃತವು ದೊರೆಯದಂತೆ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚಿದನು.

14 ನರಸಿಂಹಾವತಾರ : ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪ್ಯವನ್ನು ಚಾಪೆಚೊಂಡನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಸೀಳಿ ಕೂಂದನು.

15 ವಾಮನ . ಬಲಿಕ್ಕವರ್ತಿಯ ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ದಾನ ಕೇಳಲು ವಾಮನನಾಗಿ ಬಂದನು.

16 ಪರಶುರಾಮು . 21 ಬಾರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಪಂಶಗಳನ್ನೇ ಸಂಹರಿಸಿದನು, ಕೋವಿಲ್ಲ.

17 ವೇದವ್ಯಾಸ : ರಾಷ್ಟ್ರಾವತಾರಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವೈವಸ್ತ್ವತ ಮಂಸ್ಯಂತರ 3ನೇ ಮಹಾಯುಗ, 7, 16, 25, 28 ದ್ವಾಪರ ಯಾಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಶರರಿಂದ ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಶಾಖಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದನು.

18 ರಾವುಾವತಾರ : ಸಮುದ್ರ ರಾಜನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಸೇತುವೇ ಕಟ್ಟಿ ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಕರಿಸಿದನು.

19 ಬಲರಾಮನಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಟ ತುಕ್ಕ ಕೇತ : ಶೇಷದೇವರು ಬಲರಾಮನಾಗಿ ಹಂಟ್ಟಿದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪ ಅವೇಶಿಸಿತ್ತು.

20 ಕೃಷ್ಣ . ಭೂಭಾರ ಹರಣ ಮಾಡಲು ವಸುದೇವನ ಎನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾದ. ವೃಷ್ಣಿವಂಶವೆಂಬ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ.

21 ಬುದ್ಧ : ಕೃಷ್ಣ ವತಾರವಾದಮೇಲೆ ಕಲಿಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುತ್ತು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಅನುರದು ಷ್ವದಿಕ ಹಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರಿಪುರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಮೋಹಕಗ್ರಿಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಹರಿಯು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಾಲರೂಪಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತನಾದ. ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದದ್ದು ಮಗಧದೇಶದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾದ ಗರ್ಮಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಜನನು ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮಗನಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅವಿಗೆ ಈ ಮಗನುವು ಮೋಹಗ್ರಿಧಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಆ ಮಗನು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅಹಿಂಸಿಯೇ ಪರಮ ಧರ್ಮವಂದು ವೇದವಿಂದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ದುಷ್ಟನರಲ್ಲಿರೂ ವೇದಬಾಹಿರಳಿದೆಯು.

22 ಕೃಷ್ಣ : ಕಲಿ, ಕೃತಯುಗಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅವತಾರ. ಕೃಷ್ಣರಾಗಿದ್ದ ನೀಚ ಆರ್ಥಸರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಧರ್ಮಸಾಧಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುಂಗನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಪಾಶ್ಚವತಾರ.

ಹೀಗೆ ಹರಿಯ ಅವತಾರ ಅನಂತವಾದ್ದಿರಂದ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ಪರಿಸುವವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವರು. ಪದ್ಧತಿರಾಣವು ಹರಿಗೆ 3 ರೂಪಗಳಿಂದು ಹೇಳಿದೆ. 1 ಸ್ವರೂಪರೂಪ, 2 ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, 3 ಪ್ರತಿಮಾ (ಅರೋಧಿತ) ರೂಪ ಅಂದರೆ ಜಡವು ಪ್ರತಿಮಾ ರೂಪವು. ಜೀವರು ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ರೂಪರು, 3 ಗುಣಗಳು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಜೀವರನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಆವರಣವಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ವಿಲ್ಲದ್ದಿರಂದ ಪದೇ ಪದೇ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವವರು ಈ ಜೀವರೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹರ್ಯಾಧಿನರೂ-ಭಿನ್ನರು, ಧ್ವನಿದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷ, ಪ್ರಾರಂಭ ಮುದು ಹರಿಯ ಅತ್ಯಧಿಕ್ರಷ್ಟಸಾದವಾದಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ. ಇಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯವಿದೇ ಇದೆ.

ದರಿ ಪರಾಧೀನನಲ್ಲ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೀಯಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಆದ್ದಿರಂದ ಅವನು ಅಕರ್ಮನು, ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷ್ಯಾ, ಜನಸರಹಿತ, ಹೃದಯ ನಿಯಂತ್ರಣೆ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅವತಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವರಿಸಿ ಜೀವರು ಮುಕ್ತರಾಗಲಿಂದೇ ಹರಿಯು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವನು. ಹರಿಯ ಯಾವ ಕ್ರಿಡೆಯೂ ವ್ಯಧಿವಲ್ಲ. ಆದ್ದಿರಂದ ಶತ್ಯಕಾಮ ನಾಮಕನು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿ, ಸಂಹರಿಸುವ ಹರಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಅವನು ಸರ್ವಾಂದಿರ್ಯ ವೈರಕ. ಎಲ್ಲರೊಳಗಿದ್ದಿ ಅನಂದವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಂಥಿವನು ದುಃಖಿಯಾದ ಜೀವನಾಗುವನೇ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಹರಿ ಶ್ರೀತೇ, ನಾನು ದಾಸನೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ “ಅತ್ಯಭಾವ” ಎಂದು ಹೇಬರು. ನಾನು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ, ಅಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಪುರಾತನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜರು ಪ್ರಾರ್ಯೋಪವೇಶ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಬಂದ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದರು ಶುಕರ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೂ ಆ ಸಭ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಿತು. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ. ಆದನ್ನೇ ಹೇಳುವನು.

ಕೈಷ್ಮಣಿ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮವು ಭಗವಂತನೇ ಆದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದಿತು. ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ದಾರಕಾಗಿ ಅವರು ಭಾಗವತವೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದಿರಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವರು ವೇದವ್ಯಾಸರೇ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿಯಿತು.

ತೋನಕ : ಸೂತ ! ಶುಕರು ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೇಳು. ವೇದ ವ್ಯಾಸರು ಏಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದರು ? ರಚಿಸಿರಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವರಾರು ? ಶುಕರು ಏರಕ್ತರು. ಮೂಕಬಧಿರಂತೆ ತೋರುವರು. ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಇವರು ಶುಕರೆಂದು ಹೇಗೆ ಗುರ್ತಿಸಿದರು ? ಶುಕರು ಮನೀಯ ಮುಂದೆ ಗೋದೋಹನ ದರ್ಕಾಲಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವರು. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜರಿಗೆ ಭಾಗವತವನ್ನು ಪೂಜಾವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಷ್ಟ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದ ರೆಂದರೆ ಅಸಂಭಾವಿತ. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜರ ಜನ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳು. ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ತಜಿಸಿ ರಾಜರು ಪ್ರಾಯೋಪೇಶಕ್ಕೆ ಕೂಡಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಪರೀಕ್ಷಿತ್ತಿನ ಕಢ ಮೊದಲು ಹೇಳು.

ಸೂತ : ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿದ ನಾರಾಯಣಾಂಶರಾದ ವೇದ ವ್ಯಾಸರು ಸರ್ವಸಜ್ಜನಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದೆಂದು ಅಲೋಚಿಸಿದವರಂತೆ ನಷ್ಟಿಸಿದರು. ವೇದವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ೨ನೇ ವೇದ ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ವೇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಅನಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಘಾಟಿತರಾಗುವವಂತೆ ಷೂಡಿದರು. ಇಷ್ಟ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತ್ವರಿತ್ಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಬಗೆದರು. ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕಾಂತವೇನು ? ಇದೆಲ್ಲ ನಟನೆ. ನಾರದರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಭಾಗವತ ರಚಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಈ ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾರದರು ಬಿಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸರು ರಚಿಸಿದರು.

ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯತು.

ನಾರದ : ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪೂಡಿಲುವಿರಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲವನ್ನು ವಹಾಗೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ.

ವೇದವ್ಯಾಸರು, ತ್ವರಿತ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನು ? ನೀವೇ ಹೇಳಿ. ನೀವು ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಪ್ರತಿರಲ್ಪವೆ ? ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಹರ್ಡನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ತ್ವರ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ನಾರದ : (ವ್ಯಾಸರ ಮೋಹಕದ ಮಾತಿಗೆ ಅವರಂತೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ) ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭಾರತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರಿ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ, ದರ್ಶನ, ಗುಹ್ಯವಂಬ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದುವಿರಿ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಷ್ಟು ಅಲ್ಲ ಪ್ರಜ್ಞರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ

ನಾಧ್ಯವಿಳ್ಳ. ಅವರ ಹಾಲಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಶಸ್ವಿ ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಂದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಶಸ್ವಿನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೈಂದನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ. ಪಹಿಕಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಹೋಕ್ಕವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಲಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸಿ ಪರಮಹಂಸರು ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಣ್ಣ ತೀಯೂ ಮೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಹಂಸಗಳು ಕಾಗಿಯಿಂಜಲೆನಿ ಸುಷ ನೀರನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲವಹ್ಯೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗಲ್ಲದ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೂ ಸಾಕು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶುಕಾದಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೇಳುವರು. ಭಗವನ್ನುಹುಮೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹೋಕ್ಕ ಕೊಡುವುದು. ಅಂತಹ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಷಿಗಳಿರಬಹುದು. ವ್ಯಾಕರಣವಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಈಬ್ಬಾ ಲಂಕಾರ, ಅಥಾರಲಂಕಾರ ಗರ್ಭಲಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಹರಿಯ ಯಶಸ್ವಿನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥವೇ ಶ್ರೀವೃಗ್ರಂಥ.

ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುವರು :—  
 ಪತಿತನ ಕಷಾಲದಲಿ ಭಾಗೀ  
 ರಧಿಯ ಜಲವಿರೆ ಹೇಯನೆನಿಪುದೆ  
 ಇತರ ಕವಿ ನಿರಿತ ಕುಕಾವ್ಯಾಶ್ವರ್ವಂಶ ಬುಧರಿಂದ ||  
 ಕೃತಿಪತಿ ಕಥಾನ್ವಿತವೆನಿಪತ ಪ್ರಾ  
 ಕೃತವೆ ತಾ ಸಂಸ್ತಾತವೆನಿಸಿ ಸ  
 ದೃತಿಯನೀವುದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿಪೀಠರಿಗೆ || ಇಂ, ಸಂ ೧೨.

ಹರಿಯ ಪುಹಿಮಾಜ್ಞಾನಪೂರ್ವ. ನಿಷ್ಣಾಮುಕರ್ಮವೂ ಹರಿಭಕ್ತಿರಹಿತವಾದರೆ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದರ್ಶಿ. ಅಂದಬಳಿಕ ಅಮಂಗಳ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವು ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು?

ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ .— ಹೋಹನರಾಗ ಅಟತಾಳ  
 ಅನವರೀತಕೃಷ್ಣ ಗರ್ಭತವಲ್ಲದ ಕರ್ತೃ ಅಸಹಿಯ ಪ್ರತಿ ನೇಮನ್ವ |  
 ರಮೇಯರಸಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಲ್ಲದ ವಿತರಣೆ (ದಾನ) ರಂಡೆ ಕೂರಳ ಸೂಕ್ತವು |  
 ಕೆಮಲನಾಭನ ಪಾಡಿ ಪೂರ್ಣಾಂತರ ಸಂಗೀತ ಗಾದ್ಯಭರಿತದನವು  
 ಮಮತೆಯಿಂದಲಿ ಕೇತವಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಪೂಜಾದವನೇ ಮೃಗವು—ಎಂದೆಂದಿಗು || ೨ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿಸ್ತಿರೂಪರೂ, ಅಪ್ತರೂ ಆದ ತಾವು ಸಜ್ಜನರ ಸಂಸಾರ

ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣದಿ ಪ್ರಾಪಾರಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಸಮಾಧಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಗವತ್ಸಹಿಮಾ ಪ್ರತಿಜಾದಕ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಪನ್ನ ರಚಿಸೋಣವಾಗಿಲಿ. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅವಶಾಸಕಾರ್ಥ ಪ್ರಣಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಹೋಕ್ಕೆ ಮಾಗ್. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

### ನಾರದರ ವ್ಯಕ್ತಾಂತ

ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾರದನಾದ ನಾನು ದಾಸಿಯ ಮಗ ನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಹರಿಭಕ್ತಳು. ಅವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಳು. ನಾವಿದ್ದ ಉರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಗಳಾದ ಸಂನಾಯಸಿಗಳು ಬಂದು ಕಾತುಮಾರ್ಗಸ್ಥ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಕುಳಿತ್ತರು. ನಾನು ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿನು. ನನಗೆ ಹುಡುಗುತನಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಚಾಪಲಾಣಿದ ದೋಷಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಹ್ನೂಜಾಪಲ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏತ ಭಾಷ್ಯಿ. ಸದಾ ಸಂನಾಯಸಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದೆ. ಅಯಿತಿಗಳು ಸರ್ವವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ತಾಳ್ಯಾಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದೆಯ. ಅದೇ ನನ್ನ ಮೇಲಿ ಅವರು ತೋರಿದದಯಿ. ಅವರು ಉಂಡ ಮೇಲೆ ಹಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೋಳಿಯು ಯುವೆದು, ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗೋಮುಖಿದಿಂದ ಸಾರಿಸುವೆದು, ಉಳಿದಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವೆದು ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರು. ನಾನು ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳುಂದು ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಒಷ್ಟಿತ್ತು ಮಾತ್ರ ತಿಂದೆನು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳಿಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ದೂಲವಾಗಿ, ಯತಿಗಳ ಧರ್ಮವಾದ ವೈರಾಗ್ಯವು ಬಂದು ಹರಿಕಥಾತ್ಮವಣ ದಳ್ಳಿ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರು ದಿನವೂ ಭಜನ ಮಾಡುತ್ತ ಹರಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಟ್ಟಿರು ಅದರಿಂದ ಹರಿಯ ಧಾನವೆಂಬ ಉಪಾಸನೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಿತು, ಯತಿಗಳ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಡುವಾಗ ನನ್ನ ಕರೆದು ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಒಳ್ಳಕ ನನ್ನ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಷ್ಠಾಮುದಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. “ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ಸ್ವತಂತ್ರನು, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನು” ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ವಿಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತನ್ನು ತಾವು ರಚಿಸೋಣವಾಗಿಲಿ.

ಷಾಸನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

వ్యాసరు : నారదే ! నిమ్మ ఆ జన్మద ముందిన వృత్తాంతపన్న హేళ,

నారదరు : ఏదు పష్టద వయస్సిన బాలకనాద నాను తాయియ జూతెయల్లియే ఇద్ద.

ఒందు దిన రాత్రి నన్న తాయియు డాలన్న కరెయలు క్షేత్రలల్లి జూతెచటభు. హాదియల్లిద్ద హావిన మేలే కాణదే కాలిట్టిభు. అదు కచ్చి తాయి సత్తుభు. అపథ ఆంత్యక్రియ మాడి ముగిసిదే. సంసారదల్లి ననగే యావ చింధనపూ ఇచలిల్ల ఉత్తరదిక్షన్న కురితు ఒబ్బనే హోరచేసు. అనేక బగెయ స్నేఖగలన్న దాటి ఒందు గొండారణిక్షే హోదే. ఒళలిద్ద నాను ఆల్లిద్ద ముడువిన నీరినల్లి ముళుగి స్వాన మాడి తృప్తియాగుపంతే నీరన్న శుదిదు ఒందు ఆరథిగడద కేళగి ధ్వనిన మాడలు కుళతే యతిగళ ఉపదేశదంతే నన్న చించించోపి హరియన్న ధ్వనిసలారంభిసిదేను. ఒమ్మే వ్యుదయిదల్లి శ్రీ హరియు వ్యక్తినాదను. ఆవన రూపవన్న నోదుత్త సుఖివన్న హోందిదేను. ఆదరేను ? వ్యక్తివాగిద్ద ఆ భగ్గిపద్మాపవు క్షోణ మాత్రదల్లి కెళ్లర్యాయితు. ఆగ బకు దుఃఖివాయితు. బహిమూర్ఖినాదేను! తిరుగి పకాగ్ర మనస్సినింద ధ్వనిసిదే దత్సనవాగలే ఇల్ల. బహిమూర్ఖినాగి అత్తు హోరభాడిద. ఆగ శ్రీ హరియు ఆద్యత్కానాగియే కీగి ఆప్సకే కొడిసిద

హరి :- కండ ! పాపద ఫలవన్న అనుభవిసి ఆదన్న కళేదుకోండు తమ్మ సాధనవన్న ముందువరిసువతు. అంతక యోగిగాఁ మాత్ర నన్నన్న సులభవాగి కాణువరు. నీను నిన్న ఈ కుట్టినల్లి పునః నన్నన్న నోదలారే. నన్న దత్సన మాడలు కుతూహలవుంటు మాడబేశిందు నన్న రూపవన్న నినగే తోరిసిదే. యారు నన్ని రూపవన్న నోదలు హంబలిసువవనే నన్న భక్తును.

మోహనరాగ

అటతాళ

అంతరంగదల్లి హరియు కాణదవనే కుట్టి కురుడ కాణో ||ప్ర||  
సంతక శ్రీ కృష్ణ జరితెయ కేళదవనే జడమతి కప్రద కాణో  
ఎందెందిగో ||అ||

నీను ఈ దేహచన్న బిడు. పయందే బ్రిహ్ద దేవర పుగనాగి కుట్టివే. అగ పరమభాగవతునాగి నన్న అనుగ్రహక్కే పాత్ర నాగువే. నినగే ముందే ఈ జాతి స్వరణ హోగుపుదిల్ల.

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ನಿವ್ಯಾಜವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನೇನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೇ ? ನಂತರ ಪಾಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಮರಣ ಕಾಲ ಬಂತು. ಅದು ಕ್ಳಿಡ ಕೊನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಕ್ಳಿಡ ಪ್ರಜಯ ಕಳೆಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹರಿಯ ಉದರದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಹರಿಯಾಳ್ಳಿಯಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಆವರ ತೊಡಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವೆನು. ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಸಂಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ದೇವರೇ ಈ ವಿಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ದೇವದತ್ತವೆಂದು ಹೇಸರು ಇದನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತು. ಹೋದ ಕಡೆ ಹರಿಕಢಿಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ತಾವು ಭಾಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಸಜ್ಜ ನರಿರುವ ಸ್ವಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ದಯವಾಡಿ ಭಾಗವತಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

### ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಯಾದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ತುಂಡು ಬಿದ್ದ ಸ್ವಳಿಪು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪರಮಪರಿತ್ವವೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಬದರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸ್ವಳಿವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಾಪ್ರಸವೆಂದು ಹೇಸರು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ಈ ಶ್ರಮಾಪ್ರಸ ಆಶ್ರಮ ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಕ್ತಯೋಗವನ್ನು ಹೆಟ್ಟಿಸುವ ಭಾಗವತಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶುಕಾ ಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಶುಕರು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಷ್ಠಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಇತರ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಿದರು. **ಶ್ರೀನುಡ್ವಾಗವತವು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗದ ಶಾಸ್ತ್ರ.**

**ಸೂತ :** ಇನ್ನು ಪರಿಸ್ಥಿತನ ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಶಿಳಯೋಜ. ಭೀಮನ ಗದೆಯಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆ ನುಟ್ಟನೂರಾಗಿ ಆವನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಶ್ರಿಯವನ್ನು ಅಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ರಾತ್ರಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿದ್ದ ದೈವದಿಯ ಬದು ಮಂದಿ ಹಂಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈವದಿಯ ದುಃಖವಟ್ಟಿ. ಅವಳನ್ನು ಅಜ್ಞಾನನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ಬದುಕಬೇಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತ ವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುದುತ್ತೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಜ್ಞಾನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಈ ಎರಡು ಅಸ್ತುಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳು ನಾಶವಾಗಲು ಆರಂಭಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಪ್ಯಜ್ಞೇಯಿಂತೆ ಅಜ್ಞಾನನು ಎರಡು ಅಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಉಪಸಂದಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಪಶುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿನು. ಎಲ್ಲರ

ಇದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮುಲಗಿದ್ದ ಮುಕ್ತಭನ್ನು ಕೊಂಡುದರಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಳಿದನು.

ದೌರ್ವಾದೇ, ಇವನು ಗುರುವುತ್ತರ. ಕೊಲ್ಲಿಬಾರದು. ಇವನ ತಾಯಿ ನನ್ನಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇ ದುಃಖಿಯಾಗಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮಹಕ್ಕೆ ಕುಲಕ್ಕೇ ಕಳಂಕ. ಬಿಡಬಿಡಿ

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಹೊದಲಾದವರು ದೌರ್ವಾದಿಯನ್ನು ಹೊಗಿಳಿದರು. ಭೀಮಸೇನನು “ಇವನು ಪ್ರತ್ಯಾತಿಯಾದ್ದಿರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿವುದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದನು.

ಕೃಷ್ಣ : ಅರ್ಜುನ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಬಾರದು. ಆತ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳಿರುವೆನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನೂ ಹಾಲಿಸು. ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ನಡೆಸು. ದೌರ್ವಾದಿಭೀಮಸೇನರಿಗೆ ಶ್ರಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಅರ್ಜುನನು ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದ ಮಣಿಯನ್ನು ಕಿರುತ್ತ ತೆಗೆದು ತಿಬಿರದಿಂದ ಹೊರಡಿಕೊಂಡನು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು :— ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮನಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ರೀತಿಯದು. ಭೀಮಸೇನನೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮನನ್ನು ಹಿಡಿದುತಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನವನ್ನು ಎಟ್ಟಿದನು. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥೆ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿನ ಈ ಕಥೆ ಸ್ವಷ್ಟಿವೃತ್ತಾಂತವೆಂದು ಸ್ವಾಂದಪ್ರರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಶಾಪ್ತರ್ಯದ ಮಾತನ್ನು ಮನನಮಾಡಬೇಕು.

### ವಿಳಸಿಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರ ದೇಹವನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಸುಟ್ಟಿರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿಂತೆ ಮೃತಪತಿಗಳಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಹಂಡಂದಿರು ಮೃತಪತಿಗಳ ದೇಹವನ್ನು ಅಪ್ಪಿರೋದಿಸಿದುದನ್ನು ದೌರ್ವಾದಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಲ್ಲೆನೆಂದ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದನು. ಪಾಂಡವರ ಕೈಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಮೂರು ಮೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿದನು. ಬಳಿಕ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಹೋರಟಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೇಯು ಒಡಿ ಬಂದು “ಕೃಷ್ಣ ! ಕಾಪಾಡು ! ಕಾಪಾಡು ! ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮಂಬಿಟ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವ ಶಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಮುದಲು ಬರುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಸತ್ಯರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಮಗನಿಗೆ ಅವಾಯ ವಾಗಬಾರದು” ಎಂದು ಹೋರೆಯಿಟ್ಟಿಉ. ಪಾಂಡವರ ವಂಶವನ್ನೇ ನಾಶ ಹಾಡಬೇಕಿಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವನು—ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಿಳಿದು ಪಾಂಡವರ್ಯವರ ಮೇಲೆ ಬಂದರಿಗಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತವನ್ನು ಸುದರ್ಶನಸ್ತದಿಂದ

ತಡದು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಉತ್ತರೆಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆ-ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಬಳಿಕೆ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಕುಂತಿಯು ಹಿಗೆನ್ನುವಳು. “ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ವಿಪತ್ತು ಸದಾ ಬರುತ್ತಿರಲಿ. ಆದು ಬಂದರೆ ನಿನ್ನ ಸ್ತುರಣೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ !

ನಾದ ನಾಮ ಶ್ರೀಯರಾಗ ಅಟಶಾಳ

ಇಂಥಿಂಥಾದ್ದೆ ಲಿನು ಬರಲಿ – ನಿಷ್ಕಿಂತೆಂಬುದು ದೃಢವಾಗಿರಲಿ || ೫ ||

ಬಡಕನವೆಂಬುದು ಕಡೆಕನಕಿರಲಿ | ಒಡನೆ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಳಾಗ್ನಿಗಳಿಗಲ ||

ನಡೆಯುವ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯೆಡಿ ಹೋಗಲಿ | ಅಡವಿಲಿ ಗಿಡಗಳು ಸಿಗದ

ಹಾಗಾಗಲಿ ೮

ವಾಸಿ ಪಂಥಗಳು ನಡೆಯೆಡಿ ಹೋಗಲಿ | ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಇನರೆಲ್ಲರು ನಗಲಿ ||

ಶ್ರೀಕಪ್ತರಿಂದರ ವಿಷ್ಟಿಲರಾಯೆನ ! ದಾಸತ್ವವು ಕಾಶ್ಯತವಾಗಿರಲಿ ೯

ಗೋವು, ಕಾಂಡಿ, ದೇವತೆ, ಇವರ ದುಃಖಿವನ್ನು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಅವರಿಸುವೆ. ನೀನೇ ಉಪದೇಶಕ ಗುರುವು. ಪೂಜ್ಣಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.”

ಹೀಗೆ ಕುಂತಿ ಪ್ರಾಥ್ಮಿಕಿದಳು. ಧರ್ಮರಾಜನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲಿಸಿ ಕೊಂಡನು.

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ದುರ್ಲೋಧನಾದಿಗಳ ಸಂಹಾರ ಅನ್ವಯವೆಂದು ಧರ್ಮರಾಜ ಸಂದೇಹಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೀಷ್ಣನನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವನು ಅದರಿಂತೆ ಉವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದನು.

ಭೀಷ್ಣ : – ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಭಗವದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಅನುಭಿಂಧಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಂಡು ತಿಪ್ಪರನ್ನು ಪರಿಮಾಲಿಸುವುದೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಎಹಿತವಾದ ಧರ್ಮ. ಅದನ್ನು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದೆಯಲ್ಲ ! ಆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಯಾರಿಂದು ತಿಳಿದರುವೆ ? ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಇವನು. ನಿನ್ನ ಸೋಧರ ಮಾವನ ಮಾನಲ್ಲ. ಅವನ ಸೇವಯಿಂದು ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಧನ್ಯನಾಗು. (ಕೃಷ್ಣನನ್ನು (ಕುರಿತು) ದೇವ ! ನಾನು ದೇಹ ಬಿಡುವವರೆಗೂ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತೇ ಇಲ್ಲ ೯ ಇರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೀಷ್ಣರೊಳಗೆ ನಿಂತು ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೇತ್ತಿಕೊಟ್ಟಿನು. ಭೀಷ್ಣರು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡುವ

ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ, ದುಷ್ಪಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳ ದೇಹಬಿಟ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಿತರಾದರು. ಪಾಂಡವರು ಅವರ ಜೀಜ್ಞಾದ್ವೈಪಿಕ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ತು ದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳತ್ತೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು.

### ಒಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಹೋರಟಿನು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಸ್ತೋಪ್ಯರುಪರು ಅವನ ವೇದೋಕ್ತಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಪುರಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರರುಷನಂತೆ ಅವನ ಪತ್ತಿಯದನ್ನು ಸಂಕೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಎಂದೂ ಸ್ತೋಜಿತನಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ತಿಯರ ನೋಟನಗಿಂಧ ಮನ್ಯಧನೇ ಮೋಹಗೊಂಡು ಬಿಳ್ಳಿನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಸುಂದರಿಯರವರು. ಅಂಥ ಸುಂದರಿಯರೂ ತಮ್ಮ ಶಾಮಬೀಷ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಕಾರಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಪಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜನರು ತಮ್ಮಿಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ತೋಜಿತನೆಂದು ಬಗೆದರು. ಆದೇ ಜಾಣಿಗಳಾದರೋ “ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸದಾ ಶ್ರೀಗುಣಾಗಳಿಗೆ ಅಧಾರ, ನಿಗುಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೃಷ್ಣರನು” ಎಂದು ತಿಳಿವರು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅಪ್ತಿಶಾಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸ್ತೋಜಿತನಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ.

### ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶೌನಕ : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉತ್ತರಾದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದುಕಿಸಿದನು ? ಹೇಳಿರ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನ ಅವತಾರ, ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ದೇಹತ್ವಾಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸು ಮತ್ತು ತುಂಬಾರ್ಥರು ಅವವಿಗೆ ಭಾಗವತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಸೂತ . ಪರೀಕ್ಷಿತ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಾತ್ರದ, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಪ್ರರುಪನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಪ್ರರುಪನು ಶಿಶುವನ್ನು ಸುಡಲು ಅಸ್ತ್ರಪು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಗದೆಯಿಂದ ಒಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿಶುವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನು ಯಾರು ? ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದವನಾದನು. ಶಿಶುವನ್ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆ ಶಿಶುವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅದೃಷ್ಟನಾದನು. ಶುಭವಾದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಜನನವಾಯಿತು. ಧೌಮ್ಯರೂ, ಕೃಪಾಭಾರ್ಯರೂ ಆ ಮಗುವಿನ ಜಾತಿಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಆಗ ಧರ್ಮರಾಜನು ಸುವರ್ಣ,

గోధూముంతాదువన్ను దాన మాడిదన్నా సంతుష్టిరాద బ్రాహ్మణరు కీగే తేఱుకూర్చి :

హచ్చి సత్త్వ మగువన్ను శ్రీ కరియు బదుకిసిర్ధువను. ఆద్దరింద ఈ మగువిగి 'విష్ణురాత్'నెందే హేసరు ప్రసిద్ధియాగుత్తదే. ఇవను విష్ణుభేక్త. బ్రాహ్మణ త్రియ. దాని. పరాక్రమదల్లి కాత్మవీయ్, ఆజుఁనెనిగి సమను. ఇక్కాడుకూజనంతే ప్రజిగిలన్ను సంరక్షిసుచను. సత్కసంధను. ఈ గుణగిలల్లి శ్రీరామనంతిరువను. (ఇదు అధిక దృష్టాంత. కించితో సామ్యవిదే ఎందు అభ్యం) ద్విజకుమారును శాపదింద తక్షశిలను కచ్చి మరణ బరువుదెందు తిథిదు ఇవను తన్న సతిసుకాదిగిలల్లి మమతేయన్న బిట్టు శ్రీకరియు పదవన్ను కొనేగి తోందువసు.

**సూత :** భార్యరాజను అత్మమేధయాగ మాడలు సిద్ధినాదను. పాండవరు వేదవ్యాసరింద ప్రేరితరాగి ఉత్కరించినల్లి మరుత్త రాజను యజ్ఞ మాడ బిట్టు హోగిద సుషణ భూండాదిగిలన్ను, దృష్టగిలన్ను తందరు. పాండవరు బవరి ఒచ్చోచ్చరు మూరు మూరు అత్మమేధగిలన్న మాడి శ్రీకృష్ణ నన్న పూజిసిదరు. బలిక శ్రీకృష్ణ ను ఆజుఁనెనన్న తరేదుకొండు ద్వారికిగి హోరటు హోదను.

**హనేష్వండసియే అధ్యాయే ముగిదుదు**

**సూత :**— తొనకరే ! కురుక్షీత్ర యుద్ధపు నదేయుత్తిరువాగ విదురను కస్తినావతి బిట్టు తీథయాత్రేగి హోరటాగ మధ్యదల్లి మైత్రీ యిరన్న భేటిమాడి అవరింద జీవ-పరమాత్మర స్తితియన్న అరితను. యాత్ర ముగిసి బంద విదురనన్న ధర్మరాజు, ధృతరాష్ట్ర, గాంధారి ద్వ్యాపది మోదలాదవరు సంతోషదింద ఇదిరుగొండరు. విదురరు ఉటిమాడి విత్సాంతియన్న హోందుత్త కుళతిరుపవర బిలిగి బందు

**ధమ్మరాజ :**— తీథయాత్రకాలదల్లి నమ్మన్న స్తురిసత్తు ఇద్దిరా ? నమ్మయాదవరిగల్లిగూ సుఖివ ?

**సూత :**— విదురను ఉద్ధవసింద ముందే ఆగువ యాదవర నాతవన్ను తిథిద్దను. అదన్న ధమ్మరాజనిగి హేళలిల్ల. పకిందరే ఆదు అష్టియవు. ఉఛిద యాదవర కుతల వాతేయన్న విదురను తిథిసిదను. (విదురను ఉద్ధవనన్న కండడ్చి యావాగ ? ఉద్ధవను ముందే మాడిద వ్యాపార వేసు ? ఎంచి విషయదల్లి సందేహబరువుదు. ఆద్దరింద ఇదే స్కంధ

12ನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ, 12ನೇ ತೆಣ್ಣು ಇದೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಭಾರತ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು :—

ಉದ್ದವನು ಮುಂದೆ ಯಾದುಕುಲವು ನಾಶವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕಣ್ಣಾದಿ ಎಂಬಿಗಳು ಕೊಟ್ಟಿ ಶಾಪವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿಂತಿಸದೆ ಸಂತೋಷಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಉದಾಸೀನನಂತೆ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಚ್ಚಿ ಸುಪುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಉದ್ದವನು ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಿರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡ ಭಗವತ್ತತ್ವವನ್ನು ಅವಿನಿದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಮೈತ್ರೇಯರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರಿಭ್ರಿಗೂ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬೇನಾಗ್ಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆಳುವ 26 ವರ್ಣಗಳ ಮೊದಲೇ ಉದ್ದವನನ್ನು ಬಡರಿಯ ಬಳಿಯಿರುವ ಕೆಲಾಪ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಿಕಿಸಿದನು. ಉದ್ದವನು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ವಿದುರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಯಾದುಕುಲ ನಾಶವನ್ನು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿ, ವಿದುರನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ವಿದುರನು ಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಉದ್ದವನು “ವಿದುರಾ ! ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಅಪ್ಯಂತ ಮಾಡಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೆಲಾಪಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, 26 ವರ್ಣದ ನಂತರ ಶಿರುಗಿ ಬರುವುದಾಗಿ ಉದ್ದವನು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿದುರನು ಮೈತ್ರೇಯರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ತತ್ತ್ವವೇತ್ನ ಮಾಡಿರೆಂದನು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣೀಕ್ತಪ್ರಮೇಯನ್ನು ವಿದುರರಿಗ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ವಿದುರರನ್ನು ಕುರಿತು ಧರ್ಮರಾಜನು ಯಾದವರ ಯೋಗಕ್ಕೇಮಾಡಿದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನವೈ ! ವಿದುರರು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಯಾದುಗಳು ಮುಂದೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹದಿಂದ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಯೋಗಕ್ಕೇಮಾಡಿದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಯಾರೇ ಆಗಲ ಅಷ್ಟಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಪದ್ದಪುರಾಣವು ಸಾರುತ್ತಿದೆ.

ವಿದುರರು ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಧ್ವನಿಸಿ ಆತ್ಮಾದ್ವಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಹೊರಡಿವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿ, ಕುಂತಿ, ಸಂಜಯ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿದುರರೊಡನೆ ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿರಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇತ್ತು ಧರ್ಮರಾಜನು

ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಸಕಲ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬದರಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಯಂತೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥರಾದ ವಿದುರರು ಆದೇ ಆಂಶನಾದ ಯಥಾರ್ಥಿರನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಏಕೇಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಹಿರಿಯರನ್ನು ಉಪಜರಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥಿರನ್ನಾ ಉರಿಗೆ ಹಿಂತಿರಿಗಿದನು. ಅರಮನನೆಯಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಇದ್ದನ್ನೇ ಇಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಧರ್ಮರಾಜನು ಬಂದು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಬದರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಬಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಥಾರ್ಥಿರನಿಗೆ ಹಿರಿಯರು ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿದ್ದಾಗ ಸಂಜಯನು ಬಂದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿ ಮತ್ತು ಕುಂತಿಯರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟರಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮರಾಜಾದಿಗಳು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾರಿದರು ಬಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಆ ತೋರೆವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹರಿಸ್ತರಣಷ್ಟಾರ್ವಕ ರಾಜ್ಯ ವಾಳಿದನು.

### ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಧರ್ಮರಾಜನು ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಜಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ಅಜುರ್ವನನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿನು. ಏಕು ದಿನಗ್ರಾದರೂ ಅಜುರ್ವನನು ಹಿಂತಿರುಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನು ಜಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಅದರಿಂದ ಏಳುದಿನಗಳು ಆವನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಏಳು ತಿಂಗಳುಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾದುವು ರಾಜನು ಅನೇಕ ದುರ್ವಿಷಿಷ್ಟನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜೀಗಳ ಪಾಪಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಕಷಟದ ಷ್ವಾಸಹಾರ, ತರದೆ ತಾಯಿ ಮಿತ್ರ ಭಾತ್ಯ ದಂಪತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ, ಲೋಭ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿದನು. “ಭೀಮ! ಅಜುರ್ವನನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನವಮ್ಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನೋ ಏನೋ? ಭೂಕಂಪನ, ಬಿಂಗಾಳಿಯ ಪ್ರತಾಪ, ರಕ್ತದ ಮಳೆ ಮುಂತಾದ ಉತ್ಪಾತಗಳಿಂದ ಬಹುತೇಕ ಹರಿಹಿತವಾದ ಪ್ರತ್ಯುಷಿಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು” ಎಂದನು. ಅಜುರ್ವನನು ಬಂದು ನಮಿಸಿದನು.

**ಧರ್ಮರಾಜ :** ಅಜುರ್ವನಾ! ಏಕ ತೇಜೋಹೀನನಾಗಿರುವೆ? ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿ ಅದರಿಂತೆ ನಡೆಯ ಕೊಳ್ಳಲ್ಲಿವೆ? ಅಧವಾ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುಲ್ಲಿವೆ? ಪರರಿಂದ ತಿರಸ್ಯಾರವಾಯಿತೇನು? ವೃದ್ಧರು ಬಾಲಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನೋಬ್ಬನೇ ಉಟಪ್ಪಾಡಿದ್ದೀರು? ಇಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅಗಲಿಬಟ್ಟಿಯಾ?

### ಹಡಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಅಜ್ಞಾನ . (ಅತಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ) ಅಜ್ಞಾ ! ನಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ವಿಯುತ್ತಿನಾದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಜ್ಞರ್ಥವನ್ನು ಉಪಾಡುತ್ತಿದ್ದ್ವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಷ್ಟಕ್ತನಾಗುವಾಗೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗಡವೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರು. ವಾಯುದೇವರಿಲ್ಲಿದೆ ದೇಹ ಹೋವಾದಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಪಾಂಡವರಾದ ನಾವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ದುಪ್ಪರನ್ನು ವಧಿಸಿ ಧರ್ಮವಂತರಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ವದೇವತೋಪಾಸ್ತಿನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಸಮುದರಿಸ್ತು ನಾದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಲಗೆಯಿಂದ ಅವನೂಡನೆ ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ. ಓಡಾಡಿದೆ. ಆಡಬಾರದುದನ್ನು ಆಡಿದೆ. ನನ್ನ ಹೋಗಳಿಗೂಂಡೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂಡನೆ ಹೀಗೆ ನಾನು ವ್ಯವಹರಿಸಿದುದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೇ ? ಸರ್ವೋತ್ತಮ ದೇವತಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ನನ್ನ ಸಮುನೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಸ ಹೋದೆ. ಸ್ನೇಹಿತನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆ ಮಗನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ತಂದೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನ ಸರ್ವ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಿದನು. ಅವನು ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹರಿಯು ಕಣ್ಣರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು. ? ಹರಿಯು 16100 ಮಂದಿ ಹತ್ತಿಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಲವುಳ್ಳ ಗೊಲಿರು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು ಹಿಂದಿನ ಗಾಂಡಿವ ಧನಸ್ವರೂಪ, ರಧಿ, ಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಶರ್ಗಳ ಸದ್ಯತ ಶರ್ಗಳು ಇಗಲೂ ಇವೆ. ಹಿಂದಿನ ರಧಿಕನೇ ನಾನು. ಆದರೇನು ? ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅದೃಶ್ಯನಾದ ಮೇಲೆ ತಡ್ಡಿ ಆ ಬಿಲ್ಲು, ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಸಮ್ಮು ಬಂಧುಗಳಾದ ಯಾದವರು ಕುಡಿದು ಮತ್ತುರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಬಡಿದಾಡಿ ಸತ್ತರು.

ಹೂತ : ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನನಿಗೆ ಮತಿಯು ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತವಾಯಿತು.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಅಜ್ಞಾನನು ಹಿಂದೆ ಹರಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದ್ದ ಗೀತೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮನನ ಮಾಡತ್ತೊಡಗಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜ್ಞಾನಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕೆಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ಕೆಳದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನನು ಕೆಲವು ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಧರ್ಮರಾಜನು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸಾಫನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು,

ಯಂದುಗಳ ನಾಶವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕಲಿಯು ಒಂದು ಆವರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಪರೀಕ್ಷೆತ್ತಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದನು. ಏರಿದು ಹೋಗತಕ್ಕ ಸ್ವೀಗರ್ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತಮ್ಮಿಂದಿರು ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರೆಂದರೆ ಅನುಸರಿಸಿದನು ಮಧುರಾಪಟ್ಟಿಗೆ ದಳಿ ಆನಿರುದ್ದನ ಮಗ ಪಜ್ಜನನ್ನೂ ಶೂರಸೇನರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೇಕಿಸಿದನು. ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀತಾಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನಿಳಿಗೆ ಸಮಾರೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಲಯಾಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದನು. ಪಾಂಡವರು ಪಕ್ಷಿಯ ಸಹಿತರಾಗಿ ಪಳುದಿನ ಯಾವತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಪ್ರದಾಸ್ತಿಸಿ ಮಾಡಿ, ಗೆಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ದೂಡ್ಣ ಬದರಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತು ನನ್ನ ಧಾರ್ಮಾನಿಸುತ್ತೆ ನಡೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರು. ಮೊದಲ್ಲು ದೇಹಬಿಟ್ಟ ವೆಳು ದೈತ್ಯರೆಂದರೆ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಂಡವರು ಪಕ್ಷಿಯ ಸಹಿತರಾಗಿ ಪಳುದಿನ ಯಾವತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಪ್ರದಾಸ್ತಿಸಿ ಮಾಡಿ, ಗೆಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ದೂಡ್ಣ ಬದರಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತು ನನ್ನ ಧಾರ್ಮಾನಿಸುತ್ತೆ ನಡೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರು. ಮೊದಲ್ಲು ದೇಹಬಿಟ್ಟ ವೆಳು ದೈತ್ಯರೆಂದರೆ ಪಟ್ಟಿಗೆ

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಕ್ಕಸಾದ್ದನ್ನೂ ಪಾಂಡವರ ಸ್ವೀಗರೋಹಣವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ಈ ಕಥೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷೇಮಕರ. ಪವಿತ್ರ. ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ ಪರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುವುದು

### ಕದಿನೆಡನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ನುಗಿದುದು

ನೂತನ :- ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನು ಉತ್ತರದ ಮಗಳಾದ ಇರಾವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರಸ್ಸು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಮಗನೇ ಜನಮೇಜಯನು. ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಶ್ವಮೇಘಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ದಿಗ್ಂಜಯ ಮಾಡುತ್ತೆ ಒಂದು ಸ್ವೀಳದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಆಗ ಕಲಿಯು ಶೋದ್ರನಾಗಿ ರಾಜನ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒಂದು ಆಕೆಳು ಮತ್ತು ವಿತ್ತನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂಥ ಒದೆಯುತ್ತಿದ್ದಿದ್ದನು.

ಕೌನಕ :- ರಾಜನು ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಕಥೆಯು ಹರಿಯ ಅಧಿವಾ ಅವನ ಭಕ್ತರೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ಹರಿಕಥೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ನಾವೇ ಭಾಗ್ಯವಂತರು.

ನೂತನ :- ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಲಿಪ್ರವೇಶಿಸಿದನೆಂದು ಕೇಳಿ ದಿಗ್ಂಜಯಕ್ಕೆ ಮೊರಟನು. ಭದ್ರಾಶ್ವ, ಕೇತುಮಾಲ, ಭರತವಿಂದ, ಕಿಂಪುರಂಜ ಮೊದಲಾದ ವಿಂಡಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತರಕುರು ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹೋದ ಕಡೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಪಾಂಡವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಾಯಕರು

ಹಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ನಾಸಿದನು. ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಬರುವಾಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಾಂದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅದೇನೆಂದರೆ :-

ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು ಎತ್ತಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಪಾದದಿಂದ ಕುಂಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೋರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿ ಇದ್ದಾರು. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಕರುವನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮ - : ಪೂಜ್ಯಾರ್ಥಿ ! ನಿನ್ನ ಮುಖಿಬಾಡಿದೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯವೇ ? ಒಂಟಿ ಕಾಲಿನವನು ನಾನೆಂದು ದುಃಖಿವೇ ? ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಚಿ ಬೆಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ದರಿದ್ರರಾಗುವರೆಂಬ ದುಃಖಿವೇ ? ಗಂಡಂದಿರಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗದ ಸ್ತೋಯರ ನಿಮಿತ್ತ ಶೋಕವೇ ? ಖತ್ಯಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗದ ಬಾಲಕರಿಗಾಗಿಯೇ ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದುರಾಟಾರಿಗಳಾಗಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು ವೇದಾಭಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಶೋಕವೇ ? ಕೃಷ್ಣನು ಕಣ್ಣರೇ ಯಾದನೆಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವೇ ?

ಭೂ ದೇವಿ - : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅನಂತಕಲಾಘಣಗುಣಪರಿಷ್ಠಾಣನು, ಸತ್ಯವಂತ, ಶುಚಿ, ದಯಾಪರ, ದಾನಶೀಲ, ಸಂತುಷ್ಟನು, ಮಜ್ಜ, ಶಾಂತ, ದಾಂತ, ಸಮನು, ಅಪರಾಧ ಸಹಿಷ್ಣು, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಕಂಶ್ವರ, ಶೂರ, ತೇಜಸ್ಸಿ, ಅವಿಕಾರಿ, ಮರ್ಮವು ಇಲ್ಲದವನು, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಕುಶಲ, ಶಾಂತ, ಸುಭಗ, ಮೃದು, ಕ್ಷೋಧ ರಹಿತ, ವಿನಿತ, ಸುಶೀಲ, ಸಹಿಷ್ಣು, ಬಲಷ್ಟು, ಗಂಭೀರ, ಸ್ತಿರ, ಕೀರ್ತಿವಂತ, ಮಾನಿ, ನಿರಹಂಕಾರಿ, ಹೀಗೆಯೇ ಅಪಾರ ಮಹಾಮಹಿಮ. ಇಂತಹಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟ. ಪಾಪಿ ಕಲಿಯು ಗಂಟು ಬಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮತ್ತು ನನಗೆ, ನಿನಗೆ, ಖತ್ಯಮಿಷಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಿಗಳನೂ ದುಃಖಿಬಂತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿರುವನು. ಯದುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಹಿಸಲಿ ?

ಹದಿನಾರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಹರಿಇಷ್ಟಿಕ್ - : (ಶೂದ್ರ ವೇವಧಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ನೀನಾರು ? ವೇಷಪದ್ಲಿರಾಜ, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಇದು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ. ನಾನು ರಕ್ಷಕ. ಕಣ್ಣನು ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞನನು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತೋರಿದ. ಕೇಳುವವರಾರಿಲ್ಲ, ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಗೋಧಿಭಂತಕ್ಕೆ ತೊಂದ್ರೆ ಶೋಕುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದು

ಬಿಡುವೆನು. ಎತ್ತೆ ! ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವೆ. ಮೂರು ಕಾಲುಗಳು ಕಾಣುವೆದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ದುಃಖಿಸುವ ನಷ್ಟಗೆ ಗ್ರೋಚರಿಸಿದ ಯಾವನೋ ದೇವತೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ನೀನಿನ್ನ ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ಇವನ ಭಯ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಷ್ಟು ಗೋಮಾತೆ ! ನೀನು ಯಾರಷ್ಟು ? ಅಳಬೇಡ. ದುಃಖಿತರ ದುಃಖಿವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದೇ ರಾಜರ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮ. ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆನಾದ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು.

**ಎತ್ತು (ಯೆಮಧಮ್ರ)** :- ರಾಜ ! ನೀನೆಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಪಾಂಡವರ ಪಂಜ. ಪಂಜಕ್ಕೆ ತಕ್ಕು ಮಾತಾಡಿದೆ. ಜೀವರಾದವರ ಹೋಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು ? ಒಂದೇಂದು ಕಡೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಕ್ಷಗಳಾಗಿನು ಸಾರವಾಗಿ ಇದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವೆದಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜೀವನು ತನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನಿಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಘ್ರಯಷ್ಠರು ಭಿನ್ನರೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದುಃಖಿವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಂಖ್ಯರು ಅಂತಹಕರಣವೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದ್ವಿತ್ಯವು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವರು. ಇತರರು ಪ್ರಾಣಿಪಾತ್ರಗಳೇ ಸುಖಿದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವರು. ಜಾವ್ಯಕರೇ ಹೂದಲಾದವರು ಸ್ವಭಾವವೇ ದುಃಖಿಜನಕವೆನ್ನುವರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನೇದಾಂತಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಯೋಕ ಜೀವರು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವರು ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು. ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಸತ್ತ್ವ (ಇರುವುದು), ಅಸತ್ತ್ವ (ಇಲ್ಲದಿರುವುದು) ಮತ್ತು ಸದಸತ್ತ್ವ (ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು) ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಾದದ ಭಾವ ಇದಾರ್ಥವಿನಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕ್ಲೀರ್ವಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುತಿಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದುದು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ರಾಜನೇ ! ನೀನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸ ತಿಳಿ.

ಹೀಗೆ 'ಧರ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಧರ್ಮವೈಭುವೇ ಎತ್ತಿನ ರೂಪದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆತ್ಮ, ದೃಷ್ಟಿ, ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವನೆಂದೂ, ಉಹಿಸಲಾಗಿದವನೆಂದೂ, ಅಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಿರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯನೆಂದೂ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಘಳವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಜೀವರ ಕ್ಲೀರ್ವಾಗುವುದನೆಂದು ವಿವಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದನು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ್** . (ಎತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು) ಧರ್ಮವನ್ನು ರಿತ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನೇ

ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವುದುವುನೇ ಇರಬೇಕು. ನಮ್ಮನ್ನು ಹೋಹ ಗೊಳಿಸಲು ಎತ್ತನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವೆ ಅಥವ್ಯ ಮಾಡುವವನು ಹೊಂದುವ ನರಗಳನ್ನು ಅವನ ದೊಡ್ಡವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಾ ದಿದವನೂ ಹೊಂದುವನು ಆದರೆ ದುಷ್ಪನ ಅಥವುವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಧರ್ಮವೇಸಿರಿ. ಸಜ್ಜನರು ಮಾಡಿದ ಅಥವುವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಾ ದಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಾಪ ಬಿರುವುದು. ಈ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಅರಿತ ನೀನು ನಿನ್ನ ವಿರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದಿರುವುದೂ ಧರ್ಮವೇ. ಅಥವಾ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ರೂಪ್ಯೇತಕ್ಕ ಕಾರಣವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹರಿಷ್ಣಯನ್ನು ಜನರು ತಿಳಿಯಲಾರರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು “ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವೆ. ಕೃತಯುಗರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು, ಶುಚಿತ್ವ, ದಯೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ತಪಸ್ಸು, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಶುಚಿತ್ವ, ಮದದಿಂದ ದಯೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದವೇ ಉಳಿದಿರುವುದು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಒಂದೇಪಾದ. ಅದನ್ನೂ ಕಲಿಯು ಮುರಿಯ ಬೇಕಿಂದಿರುವನು. ಭೂದೇವಿಯು ಹರಿಯು ಕಣ್ಣರೆ ಯಾದ ಮೇಲೆ ಭಾಗ್ಯಹೀನಯಂತೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿರುವಳು.

**ಸೂತ :** ಹೀಗೆ ಈ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ದ್ವಾಜನು ಕಲಿಯನ್ನು ಹೊಲ್ಲಲು ಕತ್ತಿ ಹಿರಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಕಲಿಯು ನಡುಗಿ ರಾಜನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊರೆಬಿದ್ದನು. ಕಲಿಯು ಅಲ್ಲಿರುವಷಯದಲ್ಲಿ ಶೂರ. ಏರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭೀರು.

**ಪರೀಕ್ಷೆ :** ಕಲಿಯೆ! ಶರಣಾಗತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಲ್ಲಿವುದಿಲ್ಲ. ನೀನಿದ್ದ ಕಡೆ ಹಾಳು ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನಿರಲಾಗಿದ್ದು.

**ಕಲಿ :** ನಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಕೆ ಏರದೆಂತೆ ಇರುವೆನು.

**ಪರೀಕ್ಷೆ :** ಜೂಜು, ಮಂಡ್ಯಪಾನ, ವ್ಯಾಭಿಕಾರ ಸ್ತೋಯರು, ಪ್ರಾಣಗಳ ಕೊಲೆ ನಾಲ್ಕು ಅಥವುಗಳು ಇರುವ ಸ್ವಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡು.

**ಸೂತ :** ಕಲಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಫ ನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯಾಚಿಸಿದ. ರಾಜನು ಬಂಗಾರವಿದ್ದೆಡೆ ವಾಸಿಸಿದನು ಈ ಬದು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು. ಅಹಂಕಾರ, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆ, ರಾಜಸವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ತತ್ತ್ವತ್ಪ್ರಜೀವಿಯವುದು. ಕಲಿಯು ಉತ್ತ ಸಾಫ ನಗಕಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಕ್ಕಾದಿ

ಪ್ರಯುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸುಜೀವರು ಎಂದೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ  
ಬಾರದು. ಹೀಗೆ ರಾಜನು ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಧರ್ಮದ ಮೂರು ಪಾದಗಳನ್ನು  
ಕೊಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕೇತ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ  
ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನೀವು  
ಸತ್ಯಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ.

ಹಂಡಿನೀಳನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಸೂತ್ರ : ಇಂದು ದಿನ ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನು ಬೇಟಿ ಯಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದು  
ಒಂದು ಮೃಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಿಟ್ಟಿ ಹೋದೆ. ಮೃಗ ದೂರೀಯಲ್ಲ. ಸಂಚಾರದಿಂದ  
ಬಳಲಿದ. ಹಂಡಿವೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕಿದ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆಶ್ರಮ  
ಷಣ್ಣ ನೋಡಿ ಅದರೊಳಗೆ ಹೂಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಖಿಗಳಿಂಬಿದು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞತ  
ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿದು. ನೀರು ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ.  
ಮುಖಿಗಳಿಗೆ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸ  
ಲಿಲ್ಲ. ನೀರಡಿಸಿದ್ದ ರಾಜನು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರವೆಂದು ಬಗೆದು ಆ ಮುಖಿಯ  
ಮೇಲೆ ಕುಟಿತನಾದನು. ಶಾನಕರೇ! ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನಿಗೆ ಹಂಡೆ ಎಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ  
ವಿಪ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಕೋಪವಾಗಲೇ, ನನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ  
ಮಾತ್ರದ್ವಾಗಲಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕಲಿ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವ ಬಂಗಾರದ ಕರೀಟ  
ದಲ್ಲಿದ್ದು ಹಂಡಿಪು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಸಾತ್ತಿಕರ ಅಪಬಾರಮಾಡುವಂತೆ  
ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ರಾಜನು ಕುಟಿತನಾಗಿ ಹಂತಿರುಗುವಾಗ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾಷ್ಮಾಂದನ್ನು  
ಬಿಲ್ಲಿನಕೊನೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಆ ಮುಖಿಗಳ ಹೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.  
ಆಗ ರಾಜನು “ಮುಖಿಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹಿವಾರ್ಥಿಪಾರ ಶೂನ್ಯನಾಗಿರುವನೇ ?  
ಅಥವಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಈ ಅಲ್ಪವಿಂದ ನಮಗೇನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಉದಾಸೀನವಾಗಿ  
ಸಮಾಧಿಸ್ತ ನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವನೇ ?” ಎಂದು ಅಲೋಚಿಸಿದನು.

ಆ ಮುಖಿಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗಿಯಂಬ ಮಾಗನಿದ್ದನು. ರಾಜನು ಒಂದು ಹೋದ ಮೇಲೆ  
ಕಡನು ಬಂದು ತಂದೆಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇದು ರಾಜನ ಕೆಲಸವೇ  
ಸರಿಯಿಂದು ಕುಟಿತನಾಗಿ “ಹನಿದು ! ಎಂಜಲನ್ನ ವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವ ಕಾಗೆ  
ಯಂತೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅಥಮರ್ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ ! ಸಾಕಿದ ನಾಯಿ ಕಾಲು ಕಚ್ಚಿ  
ವಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾಯಾಬೇಕಾದ ಈ ರಾಜರು ಯಜಮಾನ  
ವಿಪ್ರನಿಗೇ ದ್ಯುಷಣಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ ! ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ  
ಪಯಂತಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಇವರು ಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೆಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.  
ಇರಲಿ, (ದಭೀಯನ್ನು ಕೈಲಿಡಿದು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ) ಧರ್ಮವನ್ನು ಏರಿ ನಮ್ಮ

ಹುಲವನ್ನೇ ದರಿಸಲು ಹೊರಟ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಇಂದಿಗೆ ಏಕನೆಯ ದಿನ ನನ್ನ ಶಾಪ ದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ತಕ್ಕಿನು ವಿಷದಿಂದ ಸುಡಲಿ" ಎಂದು ಶಿಷಿಗಳನ್ನು.

ತಮೀಕ : (ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು) ಮಗನೇ ! ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ ಮಾಡಿದೆ. ಮಾನವರಿಗೆ ದೇವರೆನಿಸಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡುವುದೆ ? ದುಷ್ಪರ ಬಾಧೆಯಲ್ಲಿದೆ ನಾವು ಸುರ್ಕಿತರಾಗಿರುವುದು ರಾಜನಿಂದಲ್ಲವೇ ? ರಾಜಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಚಕ್ರವಾಹಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ರಕ್ಷಿತರೇ ಹೋದರೆ ಕಳ್ಳರು ಹೆಚ್ಚಿ ಸಜ್ಜನರು ಒಂದು ಕ್ಷಣಿದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವರು. ರಾಜ್ಯವು ಆರಾಜಕವಾಗಲು ನಾವು ಕಾರಣರಾದ್ದೇವೆ. ಅದರಿಂದ ಅಪಾರ ಪಾಪ ಬರುವುದು. ದುಷ್ಪರು ಹೆಚ್ಚಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆವಷಯಿಸುವರಲ್ಲ ! ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ಲಾಟಿ ಮಾಡುವರಲ್ಲ ! ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಹ್ರಾಸವಾಗುವುದಲ್ಲ ! ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ಕಾಮಿಸುವಪರು ನಾಯಿಗಳಿಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ ಬಣಿಸಾಂಕರ್ಯ ವಾಗುವುದಲ್ಲ ! ಹರಿಭಕ್ತಿನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದಿದ್ದು. ಅಂತಹವನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಡಬಹುದೆ ? ನಾರಾಯಣನೇ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದೆ ಈ ಹುಡುಗನ ಶಾಪವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ರಾಜನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದ ತನಾಗಲಿ, ಶಪ್ತನಾಗಲಿ, ತಾಡಿತನಾಗಲಿ ಆವನು ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಅಶಕ್ತಿರಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಬಲ. ಶಕ್ತಿರಿಗೂ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಭೂಮಣಿ.

ನೂತನ : ಕೊನಕರೇ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತಮೀಕ ಮುಖಿಗಳು ದೇಹಿಸಿದ ಮಗನೆ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟರೇ ಹೊರತು ತಮಗೆ ದೊರ್ಮಿಯಾದ ರಾಜನು ಅಪರಾಧ ಯೆಂದು ಸ್ತುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಭಕ್ತರೇ ಹೀಗೆ.

ಹದಿನೆಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿದ್ದಾರಿಗೆ ಹಾರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತು ತಾನು ಮಾಡಿ ವಾಚಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾನೆ :

ಹರಿಭಕ್ತ , ಅಯ್ಯೇ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಆವಮಾನ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಮಾಡಿದಂತಹೀ ಆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವಿಷತ್ತು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಬರಲಿ. ರಾಜ್ಯಕೋಶ, ಸ್ವರ್ಚ್ಛ. ಸರ್ಕಾರ ಈಗಲೇ ಸುಟ್ಟುಹೋಗೆಲಿ. ತಿರುಗಿ ನಸಗಿ ಇಂತಹ ಪಾಪಬುದ್ಧಿ ಬರದಿರಲಿ.

ನೂತನ , ತಕ್ಕಿ ಸರ್ವವೈ ಶಚ್ಚಿ ರಾಜನು ಸಾಯಲಿ ಎಂಬ ಮುಖವುತ್ತ ಶೃಂಗಿಯು ಶಾಪ ಹೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆವನು "ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಶಾಪದಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅದದ್ದಲ್ಲ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು."

ಎಂದು ತೀರ್ಜುನಿಸಿ, ಈ ಲೋಕಸ್ವರ್ಗ ಗರ್ಲೋಕಗಳು ದುಃಖವಾಯಿಗಳೇ. ಹರಿಪಾದ ಸೇವಯೋಂದೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ರಚಿತಪಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಹರಿಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾದನು.

ತೀರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬಿ ಮಾಡಲು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋರಟಿ, ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪಾವನ ಮಾಡುವ ಅಶ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ವೇದಘಾಸದೇವರು, ನಾರದರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವಹಿಂಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಕೃಂಗಳು, ರಾಜಧಿಂಗಳು ಅವರಿವರ ಶಿಷ್ಯರೋಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು, ರಾಜನು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನಮಿಸಿ ಸತ್ಯಾರ ಮಾಡಿದನು.

**ಹರಿಷ್ಠಿತ :** ಮಹಾನು ಭಾವರೇ ! ನಾನು ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ನಾದರಿಂದ ಧನ್ಯನಾದೆ. ನನಗೆ ಬಂದ ವಿಪ್ರಶಾಪವು ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ವಿಷಯ ಲೋಲುಪನಿಗೆ ಭಯ. ಹರಿಭಕ್ತಿನಿಗೆ ಭಯವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು ? ಈಗ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ ಬಾರದು. ಗಂಗೀಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುದಿರಲಿ. ತಕ್ಷಿಕನು ನನ್ನ ಕಚ್ಚಿ ಸುಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಶಾಪವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡಲಿ. ನೀವು ಹರಿಯ ನಾಮಗಳನ್ನೇ ಹಾಡಿರಿ. ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಜನ್ಮವೇ ಬರಲಿ. ಹರಿಯಲ್ಲಿ, ಅವನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೇಮ ಬೇಕಿಯಲಿ. ಸರ್ವಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ, (ರಾಜನು ಜನಮೇಜಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದನು. ರಾಜಜೆಭವವನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಪವಿತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಜಿನವನ್ನು ಕೊಡ್ದು ದರ್ಶಿಸಿ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ದೇವತೀಗಳು ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಟಪುಷ್ಟ ಮಾಡಿದರು. ದೇವ ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದ್ದವು.)

**ಮತಧಿಂಗಳು :** ರಾಜಧಿಂಗಶ್ರೀಷ್ಠನೇ ! ನಿನ್ನ ವೈರಾಗ್ಯ, ಹರಿಯನುಸರಣೆ ಅಶ್ವರ್ಯಕರವಲ್ಲ. ನೀನು ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಹರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುವರೆಗೂ ನಾವಿಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವವೇ.

**ಸೂತ :** ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಈ ಅಮೃತವಾರ್ಣವಿಂದ ವಿಪ್ರಶಾಪ ನಿಮಿತ್ತ ಸರ್ವವು ಕಚ್ಚಿದರೂ ರಾಜನಿಗೆ ಯಾರುರಣಿವು ಬರುವುದು ತಪ್ಪಿತ.

**ಹರಿಷ್ಠಿತ :** ಸಜ್ಜನಾನುಗ್ರಹಿಲರೇ ! ಸಾಯಲಿರುವಣು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ? ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

**ಹರ್ಮಾಂಭತ್ಸನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ಸೂತ :** ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರೇರಣಯಂತೆ ಆ ವೇಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಈಕಾ

ಜಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರುವರು. ಅಸಾಮುನ್ನರೆ? ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿದವರು. ಅವನೇಕ್ಕರು ಅಂದರೆ ಅವವ— ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಸಾಫ್ ಮಿಯಾದ ಹರಿ. ಅವನಲ್ಲಿ ಈಕ್ಕಾ - ನೋಟವೆಕ್ಕಾವರು. ಸ್ವರೂಪಾನಂದದಿಂದ ತ್ಯಪ್ತರು. ಯಾವ ಆಶ್ರಮದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸದೇ ಇರುವರು. ದಿಗೆಂಬರು. ರಾಜ ಧಾನಿಯ ಹುಡುಗರು ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸುತ್ತುವರೆದರು. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ತೆರುಣಿಯ ಶುಕರು. ಅವರ ದೇಹ ಹೋಮಲ. ಉತ್ತಮವಾದ ತೇಜಸ್ಸು. ಇವರನ್ನು ಹುಡುಗರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುಕರು ರಾಜ ನಿರುವ ಮಂದಿರ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಮುಹಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಹುಡುಗರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದರು. ಮುಹಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಪುನಸ್ಸರಾಗಿ ಆಸಂದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶುಕಾಭಾರ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ರಾಜನು ಬಂದು ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕ್ಷಮುಗಿದುಕೊಂಡು

**ಪರೀಕ್ಷಿತ್ :** ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೇ! ತಾವು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಪವಿತ್ರ ರಾದೆವು. ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ಣನ, ಪಾದೋದಕ ಇವು ದೊರೆತಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದೇನು? ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ಮಿಧಾನದಿಂದ ಅಸುರರು ನಾಶವಾಗುವಂತಹ. ತಮ್ಮ ಸಂನಿಧಾನದಿಂದ ಮಹಾಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ತತ್ವಜ್ಞನಾತ ಹೊಂದುವುವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನಗೆ ಅಪ್ತು ಬಂಧುವು. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೇ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದ, ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾದ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಅಗುತ್ತಿತ್ತು? ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾಯಲಿರುವ ನನಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಆಗುತ್ತಿರಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಿಸುವೆನು. ಸಾಯಲಿರುವವನು ಬ್ರಿದೆ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಯಾವುದು? ಕೇಳಬಾರದ್ದು ಜಿಹಸಬಾರದ್ದು. ಸ್ವರಿಸಬಾರದ್ದು ಯಾವುದು? ಇದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೇಳಬಿಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತಾವು ಎಲ್ಲಾ, ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಆಕಳು ಹಾಲು ಕರೆಯುವವು ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಹೇಳಬಿಡಿ.

**ಸೂತ ಉವಾಚ :**

**ಶ್ಲೋಳ್ ೧೪॥** ಏವಮಾಭಾಷಿತಃ ಹೃಷ್ಯಃ ಸ ರಾಜ್ಞಾ ಶ್ಲಷ್ಟ್ಯಂ ಯಾ ಗಿರಾ ।  
ಪ್ರತ್ಯೇಭಾಷತ ಧರ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಭಗವಾನ್ ಜಾದರಾಯಿಣಿಃ ॥

ಹೇಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಮಧುರವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಂಭೋಧಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ದಾಗ ಗುರುತಿಷ್ಟ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶುಕಾಭಾರ್ಯರು ಮಧುರವಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

**ಇವ್ವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಂಧ ಮುಗಿದುದು**

## ಎರಡನೆಯೆ ಸ್ವಂಧ

ಶ್ರೀತು ಉವಾಚ :— ಪರೀಯಾನೇಷ ತೇ ಪ್ರತ್ಯಃ ಕೃತೋ ತೋಕಿತಂ ಸ್ವಪ ।  
ಅತ್ವಿಷ್ಣಂಮತಃ ಪುಂಸಾಂ ತೀರ್ಥವ್ಯಾದಿಷು ಯೇಃಪರಃ ॥ 11 ”

ಶ್ರೀತು ಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :— ಪರಿಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಸಾಯಲಿರುವವನು ಮುಖಿವಾಗಿ ಏನನ್ನು ಜಿಸಬೇಕು ? ಏನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ? — ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳದ ಪ್ರತ್ಯೇ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿತವೇಂಟಾಗುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಗಳಿನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಹೊದಲಾದವರಿಗೂ ಸಂಘತವಾದುದು. ಕೇಳಲು ಅರ್ಹವಾದ, ಧ್ಯಾನಾರ್ಹ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಷ್ಟನಾಗಿರಾವುದರಿಂದ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯಕವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇ ಅತಿಶ್ರೀಷ್ಟ.

ಪರ—ಅಪರತತ್ತವ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಬದ್ಧ ರಾಗಿ ಕಾಷದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥ ಶ್ರಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಕೇಳತಕ್ತ ಪೂರ್ಣವೆಯಿಂದು ಹೇಳುವವರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅವರು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹಗಲು ದುದ್ದನ್ನು ಗೆಳಿಸುತ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪ್ರೋಣಕೆ ಮಾಡುತ್ತ, ತಮ್ಮ ಯೋವನವನ್ನು ವಿವರ್ಯಾ ಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಅನುಭೂವಿಸುತ್ತ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದರಿಂದ ಅತ್ಯಾಶವಾಗುವುದು. ಮುಮುಕ್ಷುವು ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತ, ಹರಿಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇ ಹೋದರೆ ಸಂಸಾರವೆ ತಪ್ಪಿವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತ, ಸರ್ವಾಭಿಪ್ರೇಪ್ಯ ಪ್ರದ, ನಿರತಿಶಯ ಗುಣಪೂರ್ವ, ಪೂಜ್ಯ, ಸ್ತುರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಂಸಾರನಾಶಕ. ಇಂಥವನೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳ, ಮನನ ಮಾಡಿ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಅವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುತ್ತಾದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವವನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ.

ರಾಜನೇ ! ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪತಾರಕ್ತ ಹೊಡಲು ನಮ್ಮೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಅಭಾಸ ಮಾಡಿರುವನಾ. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನೀನು ಉತ್ತಮನಾದ್ವರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವನು. ನಿರಂತರ ಹರಿನಾವು ಸ್ತುರ್ಜಯೇ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿ ತಂದುಕೊಡುವುದು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ವಿದ್ವ ರೇನು ? ಹರಿಸ್ತುರಣ ಮಾಡಿದ ಗಳಿಗೆಯೇ ಶ್ರೀಷ್ಟ, ಜೆಣ್ಣ ಆಯುಷ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಕಳೆವಳಸಬೇಕೆ. ಒಂದೇ ಮುಹೂರ್ತ (48 ನಿಮಿಷಗಳು) ಆಯುಷ್ಯವಿದ್ವ ವಿಚ್ಛಾಂಗರಾಜನು ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುರಿಸಿ ಮತ್ತುನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ನಿನಗಾದರೋ ಏಕು ದಿನಗೆ ಆಯುಷ್ಯವಿದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಸಾಧಕವಾದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳು.

ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಸ್ತುರುವುದು ಬರುವುದು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುರಿಸುವೇಕು :— ಮನಸ್ಸಿನ್ನು ವರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಿಯ ಪಾದವೇ ಮೊದಲಾದ ಒಂದೊಂದು ಅವಂತವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸಬುಲದಿಂದ ಹರಿಯ ಸಮಗ್ರರೂಪವನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವೇಕು. ಈ ನಿರಂತರ ಧ್ವನಿಪು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನೂ, ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಧ್ವನಿಸುವವನೇ ಧೀರ. ಅವನಿಗೇ ಅಪರೋಕ್ಷ ಮತ್ತು ಹೋಕ್ಷ ದೂರಿಯುವುದು.

ಹರಿತ್ವತ್ವ :— ಈ ಬಗಿಯ ಧ್ವನಿಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಬಗಿ ಹೇಗೆ? ಶುಚ :— ಮೊದಲು ಆಸಂಚಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶ್ವಾಸವನ್ನು ವಾಯಿಸಿವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜಯಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧ್ವನಿಸಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

ಹರಿತ್ವತ್ವ :— ಯಾವುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸಮಾಡಬೇಕು ?

ಶುಚ : ಭಗವಂತನ ಸ್ಥಾಲಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಹರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥಾಲವಾದ ಪ್ರತಿಮೆ. ಇದರೊಳಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತೇ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ, ಸರ್ಪೋತ್ತಮನೂ, ಸರ್ಪಲಕರ್ಮಫಲಪ್ರದನೂ ಉದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಇರುವನು. ಇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಧಾರಕಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊಳ್ಳ(ಕಾಮ)ಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಾತಾಳಾದಿ ಲೋಕಗಳು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸ ಅವಯವಗಳು. ಅವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅಪರೋಕ್ಷನ್ನೇ ಅಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಅವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವಯವಗಳಂತೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲ. ಹೀಗಿಯೇ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವನ್ನೇ ಅಶ್ರಯಿಸಿರುವರು.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಥಾಲಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾದದ ಬುಡಕೆ ಪಾತಾಳ. ಪಾದಾಗ್ರ ವೇ ರಸಾತಳ. ಪಾದದ ಗೀಣ್ಣಗಳೇ ಮಾಡಾತಳ, ಮೇನವಿಂಡ ತಲಾತಳ. ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಸುತಲ, ತೊಡಗಳ ಕೆಳಭಾಗವೇ ವಿತಲ, ಮೇಲಾಗ್ಗೆ ಅತಲ ಕಟಿಯ ಹಿಂಭಾಗ ಭೂತಲ, ನಾಭಿ ಆಕಾರ, ಪಕ್ಷಿಸ್ಥಳ ಜೊತ್ತುತ್ತಿಸಮೂಹ, ಮಹಿಳೋಽಕ ಕುತ್ತಿಗೆ, ಮುಖಿ ಜನೋಳೋಕ, ಹಣಿ ತಪೋಳೋಕ. ತರಸ್ಸು ಸತ್ಯಲೋಕ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಂತಿರು, ಅಶ್ವನೀದೇವತೆಗಳು ಮಂಗಿನಿಂದಲೂ, ಗಂಧವು ಘ್ರಾತ್ಮೋಽಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿಯ ಮುಖಿದಿಂದಲೂ, ದ್ಯುಲೋಕವು

ಕಣ್ಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯನು ಚೈಕ್ಕುರಿಂದ್ವಿಯದಿಂದಲೂ, ಹಂಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ಉಭಯವೇನಿ ದೇವತೆಗಳು ರೆಪ್ಪೆಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವೇ ಹುಬ್ಬಿಗೆಂಟಿನಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿ ಜನಕ ಸ್ತುಳಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯ ದವಡೆಯಿಂದ ನೀರು, ನಾಲಗೆ ಯಿಂದ ರಸ, ವಾಕ್ಯನಿಂದ ಗಾಯತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು, ದವಡೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು, ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಳೂ, ನಗುವಿನಿಂದ ಜನಮೋಹಕ ಮಾಯೆ, ಕುಡಿಗಳ್ಳಿನ ನೋಟದಿಂದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ ಸ್ವಷ್ಟಿ, ಕಳತುಟಿಯಿಂದ ಲಜ್ಜೆ, ಮೇಲ್ಲುಟಿಯಿಂದ ಲೋಭ, ಸ್ತುನಿಂದ ಧರ್ಮ, ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಅಧಮಂಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪ್ರಜೀವಣರ, ವೃಷಣಗಳಿಂದ ಮಿತ್ರ, ಹೂಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಮೂರ್ಗಳಿಂದ ಬೆಟ್ಟಗಳೂ, ನಾಡಿಗಳಿಂದ ನದಿಗಳೂ, ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಗಿಡಗಳೂ. ಏರ್ಯದಿಂದ ಅನ್ವಯಾ, ಶಾಷ್ವತದಿಂದ ಗಾಳಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ವಯಸ್ಸೇ ಗಮನ, ಸತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳ ಪ್ರವಾಹವೇ ಕರ್ಮ. ಮೋಹ ತಲೆಗೂದಲುಗಳು. ಸಂಜೀ ಉದುವ ಬಟ್ಟಿ. ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಹೃದಯ ಚಂದ್ರನೇ ಮನಸ್ಸು. ವಿಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಬುದ್ಧಿ. ದುದ್ರನೇ ಅರ್ಥಕರಣ. ಅಶ್ವಾದಿಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಉಗುರು. ಮೃಗಪರುಗಳು ನಡುವಿನ ಮುಂಭಾಗ. ವಾಯುದೇವರು ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ. ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಣ, ಭೂಜದಿಂದ ಶ್ವರ್ತಿಯ, ತೊಡಯಿಂದ ಷ್ವರ್ತ್ಯ, ಪಾದದಿಂದ ಶೋದ್ರನು.

ವೈರಾಜನೆಂಬ ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆರೂಪದ ಅವಯವಗಳು ಇಂತಹವು. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಕಾಳಾನಿಗಳು ಧ್ವನಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೇ. ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ದ್ದಲವಾಗುವುದು.

### ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ದಿನ ಕ್ಲ್ಯಾದ ಮೊದಲನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವನಮಾಡಿ ಹಿಂದಿನ ಕ್ಲ್ಯಾದ ಸ್ವಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಸ್ವಷ್ಟಿಯ ಉದ್ದೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಘಲವು ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ 'ಧಾರಣೆಯು' ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಎದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಕೆಲ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವೇ ಶ್ರೀಹರಿ. ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನೂ ಮತ್ತು ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿಯೇ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಂದ್ರ ಅಂದರೆ ನಿರವಧಿಕ ಬಿಶ್ವರ್ಜವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ಎಂದರ್ಥ. ಅದು ಶಜೀವತ್ತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನೆಂದರೆ ಹರಿ. ಹೀಗೆ ಹರಿಯೇ ಸಕಲ ಶಬ್ದದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸಬೇಕು. ಇತರರನ್ನು ಅವನ ಪರಿವಾರಭೂತರಿಂದೇ

ಸ್ವರ್ವಿಸಬೇಕು. ಮುಲಗುವುದು, ಉಟ ಮುಂತಾದುವು ತಾವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ವಾಗಿರುವಾಗ ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಂಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು.

ಹಾಸಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ನೆಲವೇ ಹಾಸಿಗೆ. ಹೋಟೇ ತಲೆದಿಂಬು. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಬೋಗಸೆಯೇ ಹಾತೆ. ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ವಸ್ತು. ಮರಗಳು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ತ್ವರಿತದಿನಸ್ತುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟಿ ಪಾಡಿಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಅಶ್ರಯಸಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳು ನೀರನ್ನು ಒಡಗಿಸುತ್ತವೆ ಮುಲಗಲು ಗುಹೆಗಳವೇ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹುಲಿ ಸಿಂಹಾದಿಗಳಿಂದ ಭಯಪಡಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರಿಯು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಧನದೆಹುದಾಂಧರನ್ನು ಏಕೆ ಅಶ್ರಯಿಸುವರು ?

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಪರಿಚಿಷ್ಟನ್ನು ಅಂದರೆ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗದವನು. ದೇಹಾದಿಗಳಿಗಂತ ಅಕ್ಷಯಂತ ಶ್ರೀಯ. ಅವಿದಾಖನಾಶಕ. ಹೋಕ್ಕುಪ್ರದ. ಸರ್ವಜ್ಞ. ಸರ್ವರ ಹೃದಯದೂಳಿದ್ದ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನು ತನ್ನ ಚೈಯಂದಲೇ ಅವರಿಸುವವನು, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹೀಗೆ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈನೆ ಪಷ್ಟ ಸತ್ತೋ, ಚಿತ್ತ. ಅನಂದ ಆತ್ಮಾ (ಸಾಮಾನ್ಯ) ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿಂದಲಾದೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅತ್ಯಹತಾಂಶದೋಪಚರಿತ ಬಂದು ತಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂತಹವರು ಪಶುಗಳು. ವೇದಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಕತ್ತಿಗಳು.

ಸ್ಥಾಲರೂಪವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಳ್ಳವರು ಉತ್ತರ ವಿರಾಜಕೂಪ ವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕುಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದೂಪವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಪರೋಕ್ಷಸ್ಥಾನವಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದಾಗ ಹೀಗೆ ಲಯಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು :-

ಇಂದ್ರಿಯಾಭಮಾನಿಗಳು ಮನೋಭಿಮಾನಿ ಇಂದ್ರನ ಅಧಿನವೆಂದೂ, ಆ ಇಂದ್ರನು ಉಮಾದೇವಿಯ ಅಧಿನವೆಂದೂ, ಅವಳು ರುದ್ರಾಧಿನೆಂದೂ, ದುರ್ಗನು ವಾಣಿಯ ಅಧಿನ, ವಾಣಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಧಿನ, ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಧಿನ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಹರಿಯ ಅಧಿನಿಂತು, ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಯನ್ನು ದೇಹದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಯಿಂದನೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಸರ್ವತ್ರ ವಾಪ್ತಿ ಹರಿಯಿಂದನೆ ಷಕ್ತಿಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟ ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿವನು. ಆ ಲೋಕವೂ ವಿಷ್ಣು ವಿನಂತ ನಿರ್ದೋಷವಾದುದು. ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯು

ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದಾಗೆ, ಬಿಂಬದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ಉದಾನ ವಾಯು ವಸ್ತೇ ಬಿಬಿ ನಾಭಿ, ಹೃದಯ, ವಕ್ಷಃಸ್ಯಾಂ ಇ, ದಪ್ತಿಯ ಮೂಲ, ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿರಸ್ಸು ಎಂಬ ಆರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ ಭೂತ್ರಿ ಮಧ್ಯ ಬಂದು ಅರ್ಥಮಾರ್ಪಣ ಕಾಲ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ನೆತ್ತಿ ಸೀಳಿ ದೇಹದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮರಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಮರಣವನ್ನು ಹರಿಯು ಕರುಣಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬಿಸನಾದ (ವಾತ್ವೈತ್ವಾಸಕನಾದ) ಪಕ್ಷಯೋಗಿಯು ವೈಕುಂಠದ ಅರ್ಮಕ್ತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಸ ಮಾಡು ತ್ವಿದ್ವೈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಸಾಗುವನು. ಆಗ ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬಿಸರು ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಜರುಮುರ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀದದ ಹೃದಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ 101 ನಾಡಿಗಳಿವೆ. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ 50. ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 50, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅವಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏಂಗಲಾ, ಇಡಾ, ಸುಮಂಚ್ಯಾ ನಾಡಿಗಳಿಂದ ಹೇಗೆಯಾಗಿ ಹಿಂಗಳಾನಾಡಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಾಂತರಾದವರು ಅಹಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಸುವ ದೇವಯಾನ (ಅರ್ಚಿರಾದಿ) ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಇಡಾ ನಾಡಿಯಿಂದ ಹೊರಟವರು ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಹಿತ್ಯಯಾನ (ಧೂಮಮಾದಿ) ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಸುಮಂಚ್ಯಾ ನಾಡಿಯಿಂದ ಉತ್ತಾಂತರಾದವರು ಬ್ರಹ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವರು. ದೇವ ಮಾರ್ಗದ ಒಳಭೇದವೇ ಬ್ರಹ್ಮಭಾಗ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋದವರು ಶಿಂಶುಮಾರ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅಪ್ವಣಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ರಾಗಾದಿ ದೋಷ ರಹಿತರಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಆ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವೈಕುಂರಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರುವರು.

ಅದರ ವಿವರ : ಉತ್ತಾಂತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಲ್ಲದೂ ಉಂಟುಮಾರ ಮೂರ್ತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಅಪ್ವಣಿ ಪ್ರಕಾರ ಮಹರಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಯವರಿಗೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣದ ಮಾತು ಹೀಗಿದೆ.

ಮನ್ವಂತರಾಯುಃ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮಹಲೋಕೇ ಶು ಶಾಲ್ಪಿಕಾಃ ।

ಅ ಬ್ರಹ್ಮಮೋಽಜನಾದಾರ್ಥಸ್ತ, ಮಹಲೋಕೇಽಧಿ ಯೇ ವರಾಃ ॥

ಅರ್ಥ : ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಒಬ್ಬ ಮನುವು ಹೋಗಿಸುವ ಕಾಲ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರ ಕಾಲದವರಿಗೆ ಅಯುಷ್ಯವೆಳ್ಳುವರು. ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ರುವವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ದಿನ ಪರ್ಯಂತ ಆಯುಷ್ಯವೆಳ್ಳುವರು. ಜನೋಲೋಕ ತಜ್ಞೋಲೋಕ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರು ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಜಯ ಪರ್ಯಂತ ಆಯುಮ ವೆಚ್ಚುವರು ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಪ್ತರಾದ ಭೃಗುಮೋದಲಾದವರ್ತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಜಯ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯವೆಳ್ಳುವರು.

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಡಬೀಕಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳವೇ .

1) ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಕ್ಷಸಾಧನರಂದೂ ಪಕ್ಷಸಾಧನರೆಂದೂ ಏರಡು ಬಗೆ. ಅಪಕ್ಷಸಾಧನರು ಹಿಂಗಲಾ ನಾಡಿಯಿಂದ ಉತ್ತಾಂತರಾಗುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆ. ಅಪಕ್ಷಸಾಧನರು, ಅಪಕ್ಷಸಾಧನತರರು. ಅಪಕ್ಷಸಾಧನತಮರು. ಮೊದಲನೇ ಯವರು ತಪ್ಪೋಲೋಕಕ್ಕೂ, ಏರಡನೇಯವರು ಜನ್ಮೋಲೋಕಕ್ಕೂ, ಮೂರನೇ ಯವರು ಮಹಲೋಕಕ್ಕೂ ಹೋಗುವರು. ಪಕ್ಷಸಾಧನರು ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಡಿಯಿಂದ ಉತ್ತಾಂತರಾಗುವರು. ಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೂ, ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೂ ಹೋಗುವರು.

2) ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇವರು ಜತುಮೂರಿನನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಸರ್ವಾಸ್ತಗಳಲ್ಲಿರಾತ್ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರು ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು. ಇವರನ್ನು ವ್ಯಾಪ್ತೋವಾಸಕರೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇವರೆಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ನೂರು ಮಂದಿ ದೇವತೆಗಳು, ನೂರು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವರು, ನೂರು ಮಂದಿ ಖಂಟಿಗಳು, ನೂರು ಮಂದಿ ರಾಜರು, ನೂರು ಮಂದಿ ಅಪ್ಸರ ಸ್ತೋಯರು ಇವರೇ ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು.

3) ಮಹಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವವರಾರೆಂದರೆ :

ಶ್ಲೋಕ (ಭಾಗ ೨-೨-೩೩,೩೪)

ಅಪಕ್ಷಯೇ ನ ತೇ ಯಾಂತಿ ನಾಯುಂ ವಾ ಹರಿಮೇವ ವಾ ।

ಸ್ಥಾನವಾತ್ಪ್ರತಿತಾಸ್ತೀ ತು ಪ್ರನಜಣಿ ವಿವಜಿತಾಃ ॥ ೩೪ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ಕರ್ತೀ

ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಯಿಂದ ಉತ್ತಾಂತರಾಗದೇ ಇರುವವರು ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜತುಮೂರಿನನ್ನಾಗಲಿ, ಅಮುಕ್ತ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಹಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಅವರು ತಿರುಗಿಹಂಟ್ಯಾ ಪುದಿಲ್ಲಂದು ಬ್ರಹ್ಮತತ್ಕರ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

**ಪ್ರತ್ಯೇಕಿ:** ಮಹಾಪ್ರಭಯ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸತ್ಯಲೋಕ, ವೈಕುಂಠಲೋಕಗಳ ಪ್ರಾಣಿಯು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಇಂಥ ಭ್ರಮಾಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ :-

ನಿಹೋತ್ತೀಲೋಕಂ ತದೇನ್ಯೇಕೇ ಯಾಂತಿ ಕಾಲಾಂತರೀ ಪರೀ ।

ಆಜ್ಞಾಯೈವ ಹರೀಃ ಕೇಳಿದಪೂರ್ವೇಃ ಕೇಳಿದಂಜಸಾ ।

ನಿಹೃತ್ಯಾವಾಸ್ಯ ಲೋಕಾಷು ಮುಜ್ಞಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹ.॥ ೩೫ ವಾಮನೇ

ಮಹಾ ಪ್ರಾಳಯಕ್ಕೆ ಮುಂಬಿಯೇ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತು ಭ್ರಾ ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು 'ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿ' ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಯಿವರೆ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತು ಪೂರ್ಣವಾಗದೇ ಇದುವುದರಿಂದ, ಅದು ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಲ ವೈಕುಂರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಮುಕ್ತ ಯಂದರೆ ಮಹಾಪ್ರಾಳಯದವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಾಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶ್ರೀದಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಸಾಧನ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೆತುಮುರ್ಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ—ಎಂದು ವಾಮನ ಪೂರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

**ವಿಶೇಷ :** ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರಿಗೆ (ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯೇಪಾಸಕರಿಗೆ) ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮುಂಬಿ ಹೊರೆಯುವ ಲೋಕವನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆಯವ್ಯಾ? ಪ್ರಹಾನ್ನಿಂದ ಅಂಶಸಂಭಂತರಾದ ಶ್ರೀವಾಸ್ತರಾಜಾ ಅಪ್ರತೀಕಾಲಂಬನರು ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಪ್ತ್ಯೇಪಾಸಕರಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಕೊಡಲೇ ವೈಕುಂರಕ್ಕೆ ತೆರಳದರೆಂದು ಶ್ರೀ ಪೂರಂದರದಾಸರು ಹೇಳಿರುವರು—ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಭಕ್ತರು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಈ ಮುಕ್ತರು ಹೊರಡುವ ವಾಗ್ಯ ಪಾತ್ರ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು ಭಾಗವತಕ್ಷಿಂತ ಉತ್ತಮ ಮಂಗಳ ಮಾರ್ಗವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಈ ಭಾಗವತ ದಲ್ಲಿ "ಹರಿಯ ಸ್ವತಂತ್ರನು, ಜೀವರು ಅಸ್ವತಂತ್ರರು, ಹರಿಯೇ ನಿಯಾಮುಕನು" ಎಂದು ಉತ್ಸರ್ಪಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಪೂರಿದವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

### ಎರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ತುಕೆ :** ಸಾಯಂಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಸನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಈಗ ಹರಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವ ಯಾವ ಇವು ಇವ್ಯಾಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣೇ ಸುವನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು : ಬ್ರಹ್ಮವಚಸ್ಸು ಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಿಯನ್ನು. ಇಂದಿಯ ಪಾಟವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಇಂದ್ರನನ್ನೂ, ಪ್ರಜಾಕಾಂಕ್ಷಿಯು ಪ್ರಜೀಶ್ವರನನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ, ಹೇಜಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಬಂಗಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಕುಗಳನ್ನೂ, ವೀರನಾಗಲು ರುದ್ರದೇವರನ್ನೂ, ಅನ್ನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯು ಅದಿತದೇವಿಯನ್ನೂ, ಸ್ವಗಾರಪೇಶ್ವಿಯು ಆದಿತ್ಯರನ್ನೂ. ರಾಜ್ಯ ಬಯಸುವವರು ಏತ್ತೀದೇವತಾಗಳನ್ನೂ, ಸಾಧನೆಗೆ ಸಾಧ್ಯ

ರಿನೆನ್ನು, ಆಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ. ಪ್ರಸ್ತುಗೆ ಇಂದ್ರೇವಿ, ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ದ್ಯಾವಾಪ್ಯತ್ವದೀವಿ, ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಗಂಧರ್ವ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಉರ್ವರ್ಣಿ, ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಯುರ್ವಾಬ್ರಹ್ಮ, ಯತ್ಸ್ವಿಗೆ ಯಂಜ್ಞನಾಮುಕ ಇಂದ್ರ, ನಿಧಿಗೆ ಪರುಣ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗಿರಿಜ, ದಾಂಪತ್ಯಸುಖವು ಅನುಗಾಲವಿರಲು ಉಮಾದೇವಿ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು, ಸಂತತಿಗೆ ಶಿತ್ಯದೇವತೆಗಳು, ಗ್ರಹಂಡಿತಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿಭದ್ರ, ಚಿಜ್ಞಿಗೆ ಮರುತ್ತುಗಳು, ರಾಜ್ಯನಿರ್ವಹಕಂತೆಗೆ ಮನುಗಳು, ಅಭಿಚಾರಿತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮತಿ, ವಿಷಯಭೋಗಕ್ಕೆ ಸೋಮನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅನಿಷಿದ್ಧ ಶಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವೃಣಾನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಹರಿಕಥೆಯು ಸಜ್ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಧಾಶ್ರವಣದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ದ್ಯಲಹಾಗುವುದು. ಆಗ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿಲುವುದು. ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ, ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ದೋರೆಯುವುದು.

**ಶೂತನಾಕ :** ಸೂತನೆ ! ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಕೇಳದನು ? ಶುಕರು ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಿದರು ? ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸು. ಸಜ್ಜನರು ಸೇರಿದಾಗೆಲೇ ಬರ ತಕ್ಕದ್ದು ಹರಿಕಥೆ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾದೂ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆಯುವ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣಿಪ್ಪಾ ವ್ಯಾಧರ್, ಅದಲ್ಲದೆ ಬಹುಕಾಲ ಬಹುಕಿದ್ದರೆ ಘಲ ವೇನು ? ಮರಿಗಡಿಗಳು ಬಹುಕಾಲವಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ತಿದಿಯು ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ನಾಯಿ, ನರ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿಂದು ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಮಾನವನು ಹೀಗೇ ಬಹುಕಿದರೆ ಘಲವೇನು ಬರುತ್ತದೆ ? ಮರಿ ಬರಿತ್ಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವನು ಕತ್ತೆ, ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಮನು. ಹರಿಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕಿವಿಗಳು ಬೆಟ್ಟಿದ ಗವಿಗಳು. ಗೀತವನ್ನು ಹಾಡದ ನಾಲಗೆ ಕೆಪ್ಪೆ ನಾಲಗೆ, ಹರಿಗೆರಿಗದ ತಲೆ ಭಾರವಾದ ಕಲ್ಲುಬಂಡ. ಪೂಜಿಸದ ಕೃಗಳು ಹೆಣಿದ ಕೃಗಳು. ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಣ್ಣಗಳು ನೆಲುಗರಿಯ ಕಣ್ಣಗಳು. ಯಾತ್ರ ಮಾಡದ ಕಾಲು ಮರದ ಕಾಲು. ಹರಿಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಭಕ್ತರ ಹಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಬಯಸದವನು ಉಸಿರಾಡುವ ಹೆಣ. ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲು. ಸೂತನೇ ! ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶುಕರು ಹೊಟ್ಟಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಪರೀಕ್ಷೆತಾ :-** ಅಭಾರ್ಯ ! ತಮ್ಮ ವಾಣಿಯು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಇಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ

ರಷ್ಟೀಯ ಲಯ ಮಾಡುವನು? ಜೀವರನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದ್ದ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವನು? ತನ್ನ ಅವಶಾರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ.

ತುಕ : - ( ಮೊದಲು ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೇ : ) ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಪರಿಪೂರ್ವಿಸು. ಸುಖಿಸ್ತರುಪಿಯು ಸ್ವಪ್ನಾಶದಿಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಂದ ಮಾಡ ತಕ್ಕಂತಹನು. ಅವನ ತಕ್ಕಿಗಳು ಇಚ್ಛಾ, ಜ್ಞಾನ, ಕೀರ್ಯಾ ತಕ್ಕಿಗಳಿಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಅವು ಸತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ಭೂತಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅವನು ಅಂತರಾಳಿಮಿ, ತನ್ನ ವರಿಗೆ ಸುಲಭನು. ದುರ್ಳಿಂಗೆ ದುರ್ಲಭನು. ಭಕ್ತರ ಹಾಪಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ತನ್ನ ನ್ನು ಆಚಿಂಬುವವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿ ಬಿಡುವನು. ಅವನಿಗೆ ಸುಮನೇ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಶ್ರೇಡಿಸುವವನು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಯಾರು ಇವನ ಕೀರ್ತನೆ, ಕ್ರಿಷ್ಣ, ವಂದನೆ, ದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ಗಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವರೋ ಅವರ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ತಕ್ಷಣವೇ ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಡುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಹಿಸಿ, ಅವನ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಂಡಿ ಕೊನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಬಿಡುವರು. ಕರಾತ, ಹೂಣ ಮೊದಲಾದವರು ಹೀನಕುಲದವರಾದರೇನು' ಅವರು ಹರಿಭಕ್ತರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಶುದ್ಧರಾಗುವರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅವರು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಸುತರಾಂ ಶುದ್ಧರಾಗೇ ತೇರುವರು. ಹರಿಯು ಮುಕ್ತಿರಿಗೂ, ಅಮುಕ್ತಿರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕ. ವೇದ, ಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು ಇವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಬಿಡುವನು. ಅವನು ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ, 'ಲಷ್ಣಿಷ್ಟೇತಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಕ, ಸರ್ವಲೋಕರಕ್ಷಕ, ಸಕಲಭೂತಿವಿಗೂ ಆಧಾರ, ಯಾದವ ಪಾಲಕ, ಗಂಗಿಪ್ರದ, ಸಜ್ಜನಪಾಲಕ, ಭಾಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯು, ಆತ್ಮಾ, ಅಂತರಾತ್ಮಾ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರೂಪ ಗಳಿಂದಿರತಕ್ಕ ವನು. ಇಂಥ ಆಪಾರ ಮಂಟಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಭಾಗವತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ನನ್ನ ವಚಸಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಸುಪ್ರತನಾಗಲಿ. ಜಗತ್ತತ್ವನಾದ ವಾಸುವೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಾರೆದಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಗಳಿಗೆ ಭಾಗವತಪೆಂಬ ಮುಧಪಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ರಾಜನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾರದರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನಿನ್ನಪ್ರತ್ಯೇಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವನು.

ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರೆಡ : ಬ್ರಹ್ಮದೇವ! ನಮಸ್ಕಾರ! ಸಕಲಭೂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸುವವರೂ, ಮೂಡಲು ಹುಟ್ಟಿದವರೂ ಆದ ನೀವು ಪೂಜ್ಯರು. ಹರಿಣ ನೇಜ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು

ತಿಳಿಸಿರಿ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಳ್ಳಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಕಾರ್ಡ್‌ಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಸಂಕ್ಷೇಪಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ವಾಸಿಸುವಾದುವುದರಿಂದ ಇದು ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಇಮೂಲಾಧಾರ. ಅವನೇ ಇದನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ ಹೀರದಂತೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವನು. ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಿಕ್ಷ, ಸರ್ವಫೂ ಅವನ ಅಧಿನ. ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಿಮಗೂ ಆಧಾರನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆಗಿರುವನು. “ವಿಮ್ಮು ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೀವೋಬ್ಬರೇ ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ ಪಾಲಿಸುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಸರ್ವಾನರು ಯಾರೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕೆ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮಾದು ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು? ಹೀಗಿದ್ದೂ ನೀವು ಅತಿಶಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಹಿಮಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವು ಇರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹಿಸಿರಿ.

(ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೇಂದು ನಾರದರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.)

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಮಗೂ! ಜನರ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿ ಕಿರುವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಉತ್ತಮ. ನಾಮೋಬ್ಬನೇ ಸ್ವರ್ಪಿಸುವನೆಂದು ಏನೂ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಿ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಈ ಮೋಹವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವರ್ಪಿಕರ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವನಾಡಿರಿಂದ ರಾಮನು ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣವು ರಾಣಿನನ್ನು ಕೊಂಡರೂ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಕರ್ತನಾಡಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತನು. 1) ಶ್ರೀಹರೀಭ್ರಿಯ ಮುಖ್ಯಮಾಯೆ. 2) ಪ್ರಕೃತಿಯು ಆಮುಖ್ಯ ಮಾಯೆ. 3) ಜೀವರ ಬಂಧಕ ಈಕ್ತಿಯೇ ಆಮುಖ್ಯ ತಮ ಮಾಯಯು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಾಯೆಗೆ ಧ್ವನಿಪಲ್ಲಿ. ನಾಚುತ್ತದೆ “ಶ್ರೀವಲ್” ಎಂಬ ಈ ಜೀವಾಕ್ವಾದಿಕೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಮುಗ್ದರಾಗಿ ಜೀವರು ತಾವೇ ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯದಿಂದು ಶಿಳಯುತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ಈ ಮಾಯಯು ತೊಲಗಿ ಜೋಗುವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಗಂತ ಅಧಿಕ ವಾದುದು ಬಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಂದ ಭಿನ್ನ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯೋಬ್ಬನೇ ಜನ್ಮಾದಿ ಕರ್ತನು, ಮುಖ್ಯತ್ವಯನು, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನು, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಟ್ಟಾಕ್ಷ ಏಕ್ಕಣಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ, ಹರಿಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟನಾದ ನಾನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆನೇ.

ಗಣವೈಷಮ್ಯವುಳ್ಳ (ಸ್ವರ್ಪಿ)ಕಾಲ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಭ್ರಂಜನಾದ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಪ್ತ

ಇವುಗಳಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವವೂ ಆದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅಹಂಕಾರವು ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿ ವೈಕಾರಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಅಹಂಕಾರವೆಂದು ಮೂರು ಒಗೆ ಆಯಿತು.

ರುದ್ರದೇವನ ದೇಹವೇ ಅಹಂಕಾರತತ್ವ. ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಈ ಅಹಂಕಾರತತ್ವ ಇವುಗಳೂ, ಪಂಚಭೂತಗಳೂ, ಕರ್ಜಜಾನೀಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಇವನ್ನೂ, ಇವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಈತ್ಯಾಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಶಬ್ದ ತನ್ನತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆದರಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆಕಾಶದ ಗುಣ ಶಬ್ದ. ಈ ಶಬ್ದವೇ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ, ಅವನಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಹೋರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ. ಆಕಾಶದಿಂದ ಸ್ವರ್ತಯಿತ್ವವಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ವಾಯುಭೂತ ದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗುಣವೂ ಬಂದು ಸೇರಿದೆ. ಈ ವಾಯುವೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಚೇಸ್ಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವೆಂದೂ, ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಓಜಸ್ಸಿಂದೂ ಈತ್ಪುಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಯಾರವನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವುದರಿಂದ ಸಹಃ ಎಂದೂ, ತನಿಖ್ಯಾನ ಸಾರ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಲವೆಂದೂ, ಸರ್ವಧಾರಕವದ್ದರಿಂದ ವಿಧೃತಿಯಿಂದೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಯು, ದೂಪ ಸ್ವರ್ತ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಥಿವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ರಸ, ರೂಪ, ಸ್ವರ್ತ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಥಿವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ವೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರದ ಸಾತ್ತಿಕ ಭಾಗದಿಂದ ಅಂತಹ ಕರಣವೆನಿಸಿದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಏಶಿಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಪಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ವೈಕಾರಿಕರೆನಿಸುವ ದಿಗ್ನೀಂವರೆಗಳು, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ ವರುಣ ಅಶ್ವನಿಂದೇವತೆಗಳು, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ ವಿಷ್ಣು, ಏತ್ತ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೈಲೇಶ್ವ, ಸ್ವರ್ತ, ಚತ್ವರಿಂಗಾಸು, ಜಿಹ್ವೆ, ಘಾರ್ಣಿ, ವಾಕ್, ಪಿಂಗಿ, ಪಾದ, ಪಾಯು ಮತ್ತು ಗುಹ್ಯೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಾಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಉಮಾದೇವಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಹೊಡುವ ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಿನ ಸೃಷ್ಟಿ. ತತ್ತ್ವದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಜ್ಞನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇದೇ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಭಯವನ್ನು ಅಟು ಮಾಡುವ ಗೃಹಷಣೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ನೀರಿನ ಮಧ್ಯ ಇತ್ತು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆದರೆಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ದಲ್ಲಿ ವೈಕಾರಿಕವಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪುರಾಷ ಎಂದು ಹೇಸರು. ಅವನಿಗೆ ಅನಂತ ತೊಡೆ, ಕಾಲು, ಹೋಳು, ಕಣ್ಣು, ಮುಖ ಮತ್ತು ಶರಸ್ಸುಗಳಂಟು. 50 ಕೋಟಿ ಯೋಜನ

ವಿಸ್ತುರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ದೇಹವೈ ಪ್ರರುಷನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ 14 ಲೋಕಗಳೂ ಸ್ತುಪ್ಯವಾದುವು. ಇವನ ಮುಖಾದಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ಹೀಗೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸ್ತುಪ್ಯಸಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾಗಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ, ಅವುಗಳಿಗಂತ ಉತ್ತಮನಾದ್ದರಿಂದ ವಿರಾಟಪ್ರರುಷನಾಮಕನಾದ ಅವನಿಗೆ ಲೋಕಮಯನಂದು ಈಸರು. ಸ್ಥಾಲ ರೂಪೋಪಾಸಕರು ಈ ವಿರಾಟ ರೂಪವನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸುವರು.

### ಷದನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಸಪ್ತ ಭಂದಸ್ಸಿಗಳು, ಹವ್ಯ, ಕವ್ಯ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆ ಅನ್ನಗಳು, ಪ್ರಾಣ, ಒಷಧಿಗಳು, ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಆದಕ್ಕೆ ಜೀಕಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವೆ. ನಾರದ ! ನಾನು, ನೀನು ಹಚ್ಚೇನು ? ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ. ಮುಂದಿನ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧಿನಿರ್ಣಯ, ಅವನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಅವನೇ ಸರ್ವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಕಾರಣನಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ನೀನಿಸಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವನು. ಮುಕ್ತ, ಅಮುಕ್ತ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭಿನ್ನನು. ಅವುಕ್ಕಾದಿ ಸಕಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ, ತತ್ತ್ವಭಿಮಾನಿಗಳೂ, ಸಕಲಜೀವರೂ ಇವರನ್ನೇಲ್ಲ ಏರಿಯವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನಂತ ಮುಕ್ತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದನೂ, ನಿಯಾಮಕನೂ ಆಗಿರುವನು. ಈ ಮಹಿಂದ್ರ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರಲ್ಲಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನರೂ ಇವನ ಭಿನ್ನಾಂಶರೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿರುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಯಾವುದೆವಿದರೆ :— ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿರುವವನು ಅನಂತಾಸನನು. ಅವನಿಗೆ ಅಮೃತನೆಂದು ಹೇಳಿ. ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವ ವೈಕುಂರನಾಮಕನು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಶ್ರೀತದ್ವಿಪದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮನಾಭನು ಅಭಿಯೇ ನೀನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರಿಯಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳಾದ ಈ ಮೂರೂ, ಅನಂತಾಸನ, ವೈಕುಂರ, ಶ್ರೀತದ್ವಿಪಗಳಿಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮೂರು ತಲೆಗಳ ಹೇಳೆ ಧರಿಸಿವೆ. ಇಂದ್ರ ಲೋಕದ ಕಳಗೆ ಇರುವುದು ವೈಶ್ವಾನರ ಲೋಕ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಶ್ರೀರಂ ಯನನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥರು ಸೇವಿಸುವರು. ಧ್ರುವ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಕ್ಕ ರೂಪವನ್ನು ವಾನ ಪ್ರಸರಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಗಳ ಸೇವಿಸುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಹರಿ ವಿರಾಟ್ ನಾಮಕನಾಗಿ ಶೇಷನೆ ಮೇಲೆ ಷಳಗಿ ರುವನು. ಅವನೆ ನಾಭಿಯ ಕವೆಲದಿಂದ ಜಿತುಮುರ್ಖವಿನಾದ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಾದದ ! ಆಗ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೋದಿದೆ. ಒಂದೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞ ಸಾಪ್ತಗಿಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅಪ್ಯಾಗಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ತಾನೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಯಜ್ಞ ಸಾಪ್ತಗಿಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನು. ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಆ ಸಾಪ್ತಗಿಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದೆನು. ನನ್ನ ಅತೆಯೀ ಈ ಪ್ರಜೀವ್ಯಾಪ್ತರೆಡೂ ಹರಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞ ಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರು. (ಇದೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ) ಸಕಲ ಒಲವೂ ನಂಗೆ ಬಂದಿರು ವುದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಸುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ. ಅವನಿಂದಲೇ ನಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸುವೇನು. ಅವನ ಅಧಿನೇನಾಗಿಯೇ ರುದ್ರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಂಹಾರ, ರಕ್ಷಣಾ ಶಕ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಗೇ ಸೇರಿರುವುವು. ಜಾನ್ನನ, ಬಲ, ಕ್ರಿಯೆ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಅವನವೇ. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿವಂತನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ ಜಗದ್ರಕ್ಷಸನೇ ಹೂರಲು ನಾನಲ್ಲ.

ನಾರದ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರುವೆನು. ಎಂದೂ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದುದು. ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಜಾನಿ ಶ್ರೀಷ್ವನಾದರೂ ನಂಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೀಳಿಯ ಲಾರೆನು. ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮರಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಶಾರದೂಪಗಳನ್ನು ಜಾನ್ನನಿಗಳು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಅವು ಅನಂತ ವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

### ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

1. ವರಾಹ : ಶ್ಲೋತವರಾಹ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೊದಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಾಹ ದೂಪದಿಂದ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಆಪೂ ಕ್ಷತ್ರದೇಹದಿಂದಲೇ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರ್ವಸಾಪ್ತಗಿಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಯಜ್ಞವರಾಹನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಭೂಮಿಯು ತಾನಾಗಿ ಮುಳುಗಿ ರಸಾತಳವನ್ನು ಸೇರಿದಿತ್ತ. ಶ್ರೀಶ್ಲೋತವರಾಹಕ್ಕಾಗಿಯಾ ಅ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ದಾಡಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆನು. ಆಗ ಆದ್ಯತ್ವೇ ಹಿರಿಕ್ಷಾಕ್ಷನು ತಡೆದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರೆಯಂದ ಹೊಡೆದು ಆದ್ಯತ್ವನ ದೇಹವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡನು,

2. ಯಜ್ಞ, ಖಚಿ ಪ್ರಜೀವ್ಯಾಪ್ತರ ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ತಿಯಾದ ಆರ್ಥಿಕ ದೇವಿಯಾಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಯಜ್ಞನಾಮಕನಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಅನಾದಿ ಪತ್ತಿಯಾದ

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣಾ ನಾಮಕಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಳು. ಯಜ್ಞನು ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಆಳಿದನು. ಆಮಹಿಂತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತುಷಿತದು ಎಂದು ಹೇಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆಕೂತಿಯ ತಂದೆ ಯಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವ ಈಶಾವಾಸ್ಯಾದಿ ಮಹಿಂತ್ರಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞನನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸಿ, ರಾತ್ಮಸರೆ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಇಂತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಯಜ್ಞನಿಗೆ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೇಸರು ಸಾಧ್ಯಕ್ಕಾಯಿತು.

3. ಕಷಿಲ. ದೇವರು ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜೀಶ್ವರ ತತ್ಪತ್ತಿ ದೇವ ಹೂತಿಯ ರಲ್ಲಿ ಕಷಿಲನೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ತಾಯಿಗೆ ತತ್ಪತ್ತಾಸಂಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಆತ್ಮವಿದ್ಯಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

4. ದತ್ತ, ಅತ್ಯಿಮತ್ತು ಅನಸೂಯಯರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ದತ್ತನೆಂದು ಹೇಸರು. ಇವನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಯಾದು ಮತ್ತು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾಜುನಾದಿರಾಜರು ಅಸೇವಾದಿ ಅಪ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

5. ವಿಷ್ಣು: ಮೂರಲು ಜಗತ್ತಾಷ್ಟಸಬೀಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನಾನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ "ವಿಷ್ಣು" ರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವತರಿಸಿದನು. ಆಗ ಇನ್ನೂ ಸನಕಾದಿಗಳು ಕುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ರೂಪೀ ಹರಿಯು ನನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮವಿದ್ಯಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಮುಖ್ಯಪ್ರಯೋಜನ ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆ.

6. ನರನಾರಾಯಣ. ಯಮಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ತಿಯಾದ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿ ಮೂರ್ತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ನರ, ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ಈ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವದೇವರು ನರರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದರು. ಆವರೋಳಿಗೆ ನರನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆವೇಶ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ನರನಾರಾಯಣರೂ ಬಿದರಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಾತ್ಮದಾಗ ಆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಲು ಅಪ್ಸರಸ್ಯೀಯರು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾರಾಯಣನು ಈ ಅಪ್ಸರಯಿರಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾದ ಉಪರ್ವತಿ ಎಂಬುವಳಿಸ್ತು ತನ್ನ ತೂಡೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಹೋಡಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಚಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಆದರೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗ ಪಡಿಸಲು ಮುಖಿಂದ ನಾಗಿ ಬಂದ ಕಾಮನನ್ನು ಹಿಂದೆ ರುದ್ರನು ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಹೋವಬನ್ನು ಸುಡಲಿಲ್ಲ ನಾರಾಯಣನು ಹಾಗ್ಲಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೋವಪ್ರ ಹರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಮೇಶಿಸಲು ಹೇದರುವುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಾಮಕ್ಕೆ ದೆಯಲ್ಲಿ ?

7. ವಾಸುದೇವ. ಧ್ರುವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹರಿಯು

ವಾಸುದೇವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಅವನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಧ್ವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು.

8. ಪ್ರೇರ್ಣನಾಮಕ ಆವೇಶಾವತಾರ : ವೇನನೆಂಬ ದೃತ್ಯನು ತನ್ನ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮಾಡುವ ಯಾಗಾದಿವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತನಗೇ ಅರ್ಹಸರ್ವಿಕೆಂದೂ ಬೋಗಿಕ್ಕುತ್ತ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತು ಬಂದನು. ನೊಂದ ಮುಖಿಗಳು ಶಪಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಪಕೈ ನಿತ್ಯ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿನು. ಮುಖಿಗಳು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ವೇನನ ಬಲಭೂಜವನ್ನು ಮುಧಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಧುರಾಜನು ಕೂಟಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಪ್ರಧುರಾಜನಲ್ಲಿ “ಪ್ರಧು” ಎಂಬ ತನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇವನೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೋವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಯತೆ ಹೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ಷೀರರೂಪದಿಂದ ಕರೆದೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

9. ಮಂಷಭ : ನಾಭಿರಾಜ ಅವನ ಪತ್ತಿ ಮೇರುದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಷಭ ನಾಮಕವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಯೋಗಾಭಾಯಸಗಳಿಂದ ಪರಮ ಹಂಸರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ. ಆದರಂತೆ ತಾನೂ ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿದನು. ಪರಮಂಸರು ಮಂಷಭನನ್ನೇ ಶ್ರೀಯಿಸಿ ಸದ್ಗುತ್ತಿ ಹೊಂದುವರು.

10. ಹಯಗ್ರೀವ : ನಾರದ ! ನಾನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಹಯಗ್ರೀವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನೇ ಸರ್ವಪೇದಗಳಿಗೂ ವಿಷಯನು. ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ ಉದ್ದೇಶನು. ಇವನ ಶ್ವಾಸಗಳೇ ಪೇಡಗಳು.

11. ಮಹಿಷಾಸುರನಾಗಿ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಾಸುರನಾಗಿ ಅವತರಿಸ ವೇದವನ್ನು ಕಡ್ಡಿ ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡು ವೇದಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಂಡುಕೊಟ್ಟಿನು. ಜಾಕ್ಕುಪಮನ್ವಂತರ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ಬಾರಿ ಮತ್ತಾತ್ಮಪತಾರ ಮಾಡಿ ಪ್ರವಸ್ತೆ ಮನುವನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿದನು.

12. ಕೂಮರ : ಸಮುದ್ರಮಧನ ಸಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕರ್ತಗೋಲಾದ ಮಂದರಬರವರತವೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೂಮರನಾಗಿ ಅ ಪರವತವನ್ನು ಹೊತ್ತಿನು. ಅದು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೆನ್ನನ ನವೇಯನ್ನು ಹೋಗುತ್ತಾಡಿಸಲು ಕರೆದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಸುತಾರಾಂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವ. ಅಮಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಹಾವಿನಲ್ಲೂ, ದೇವದಾನವರಲ್ಲೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆ ಕಾಂಡವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು.

13. ಸರಸಿಂಹ : ನರಸಿಂಹನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಗುರುಗೊಂದಲೇ ಆ ದುಷ್ಪನನ್ನು ಸೀಳಿಟಿಟ್ ನು.

14. ಗಜೀಂದ್ರ ರಕ್ಷಕ : ನಕ್ರನಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೊರಗಿದ ಗಜೀಂದ್ರನು ಭುಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಕಮಲಪ್ರಪಂಚನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ “ಆದಿಪುರುಷನೇ ! ಅವಿಲ ಲೋಕನಾಥನೇ, ತೀರ್ಥಾಶ್ರವನೇ ! (ಪೆಟ್ರ ಕೀರ್ತಿವಂತನೇ!) ಶ್ರವಣಮಂಗಳ ನಾಮಧೇಯನೇ ! ಕಾಪಾಡು” ಎಂದನು. ಶ್ರೀ ಜರಿಯು ಹೊಡಲೇ ಒಂದು ಚಕ್ರದಿಂದ ಹೊಸಕೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಗಜೀಂದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಉದ್ದೇರಿಸಿದನು.

15. ವಾಮನ : ಗುಣೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರಿಹರಿಯು ದೃತ್ಯಾರ ಗರ್ವನಾಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೇವತೆಗಳ ತಮ್ಮನಾಗಿ ವಾಮನ ರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿದನು. ಮೂರು ಹೆಚ್ಚೆಯ ನೆಬದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಆದರಿಂದ ಶ್ರವಿಕ್ರಮ ನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು

16. ಮಹಿಂದಾಸ : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇತರಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಂದಾಸನಾಮಕ ನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಮುಕ್ತಿಗೇ ಶಾರಿಂಬನೀಸಿದ ಕರ್ಮಾಯೋಗ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಗಳನ್ನೂ, ಭಾಗವತವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಶಿಳಿಯಂಬಲ್ಲವರು ಸೈಜ ವರೇ ಹೂರತು ಅವೈಷಣ ವರಲ್ಲ.

17. ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ . ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳಿಳ್ಳ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನೇಂಬ ಪರಮಾತ್ಮನು 14 ಮನ್ಮಂತರಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದುಷ್ಪರಾಜರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

18. ಧನ್ಯಂತರಿ :— ಶ್ರೀಹರಿಯು ಧನ್ಯಂತರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಅವನ ನಾಮಸ್ಕರಣವೂತ್ತಾದಿ ಮೊಕ್ಕೆವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ “ಧನ್ಯಂತರಯೇ ಶಾಂತಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವ ಹವಿಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು ಆಯುರ್ವೇದವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬಳಸಿಗೆ ತಂದನು.

19. ಜರತುರಾಮ : ಪರಮರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ದುಷ್ಪರಕ್ಷತ್ವಿಯರ ವಂಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಣಲ ಮಾಡಿದನು.

20. ರಾಮು ಪ್ರಾಣ, ಶ್ರೀದ್ಧಾ ಹೊಡಲಾದ ಹದಿನಾರು ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ತುಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ರಾಮನಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಇವನು ಭ್ರಗವಂತನೆಂದರಿದ ಪರುಣನು ನಡುಗಿ ಸಮುದ್ರಪ್ರ ಅಷ್ಟ ಬರದಂತೆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟನು. ದೇವತೆ ಹೊದ ಅಾದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿದ್ದ ರಾಷಣನ ಪ್ರಾಣಗಳು ರಾಮನ ಧನುಷ್ಪಂಕಾರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತೊಲಗಿ ಹೋಡುತ್ತೆ.

21. ಕೃಷ್ಣ : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದುವನು. ಇವು ಇನ್ನಾರ್ಥಿಕ್ಕಾಂತಿರಿದಲೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವೇ ಕೃಷ್ಣ ನಾದ್ದಿರಿಂದ ಸ್ವರೂಪಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಇವನ್ನು ಮಾಡಿದುವನು. ಉಳಿದವರು ವಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೇರಣಾಯಿಂದಲೇ. ಪಾಮರರು ಇವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರು ಅಸುರರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೀಡವುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಸಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪಾಂಶವಾದ ಶುಕ್ಲ ಕೇಶದಿಂದ ತೇವಾವ ತಾರಿಯಾದ ಬಲರಾಮವನ್ನಿಲ್ಲ ಅವಿಷ್ಟನಾಗಿಯೂ, ಕೃಷ್ಣ ಕೇಶದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಸಾಗಿಯೂ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಹಂತ್ಯಾ ದಿನ ತುಂಬದಿರುವಾಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ ಪೂರ್ತನಿಯ ಮೂಲೆಯಿಷ್ಟು ವ ನೆಪದಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹೀರಿ ಕೊಂಡನು. ಮುಂದು ತಿಂಗಳು ಮಗನವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಬಂಡಿಯ ಕೇಳಿಗೆ ಮುಲಗಿದ ಅವನು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಡಿದು ಬಂಡಿಯನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿ ಬಂಡಿಯರೂಪದ ಶೇಕಡಾಸುರನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಅವನನ್ನು ಒರಿಂಗೆ ಕಟ್ಟಿ ವಾಕಿದ್ದ ರೂ ಅದನ್ನೂ ಎಕೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಾರಿರ ಧನುಃಸ್ವರ್ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಏರಡು ಅಜ್ರಣ (ಬಸರೀ) ವೃಕ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ನುಗ್ಗಿ ಅವರ್ಗಳನ್ನು ರುಳಿಸಿದನು. ಇವನು ಹರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆ ? ಗೋಕುಲದ ಗೋವು, ಗೊಲ್ಲರು ಮಡುವಿನ ವಿಷೋದಕವನ್ನು ಕುಡಿದು ಸತ್ತರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುಗ್ರಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನು ಆ ಮಡು ಏನೂಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲಿಯ ಸರ್ವನ ಮುದವನ್ನು ಮುರಿದು, ಆ ಮಡುವಿ ನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಡಿಸಿ ಆ ಮಡುವಿನ ನೀರನ್ನು ಪಾನಯೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಧಾತ್ರಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಇವನ ಪುರುಷೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಿರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಹಾನೆ ಮಾಡಿ ಗೋಕುಲದ ಜನದನಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿದನು. ಇವನ ತಾಯಿಯು ಇವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹಗ್ಗಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಹಾಕಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೆ ಇವನ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಳಿಯಲಾರಿಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಅಕೆಳಿಸಿದ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಕಂಡೆ ಯತ್ಕೋದೆಯು ಚಕ್ಕಿತಾದಳು. ವರುಣಪಾತ್ರದ ಭಯದಿಂದ ನಂದಗೋಪನನ್ನು, ಮಯನ ಮಗನಿಂದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ

ತುರಕಲ್ಪ ಟ್ರಿಡ್ ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದವನಿವನೇ. ಗೋಕುಲದವರು ಮೋಹತೆ ರಾಗಿ ಶಂಸಾರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಂತಹವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಆವರೆಲ್ಲರೂ ವೈಕುಂರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು.

ತನ್ನ ಪ್ರಾಜೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ಇಂದ್ರನು ಕುಟಿತನಾಗಿ ಮಳಿಗರೆಯ ಗೋಕುಲವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಹೊಂಟಿನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಿರುಬೆಳ್ಳಲ್ಲಿ ಪಳುದಿನ ಧರಿಸಿ ನಿಂತು ಗೋಕುಲದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ರಾಸಕ್ರೀದೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಗೋಪಕಾ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿದ ಕಂಬಿ ಜೂಡನೆಂಬುವನ ತಿರದ್ವಿಂದ್ರ ರತ್ನವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಷ್ಣುವಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಈ ಮಂಟಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಯಾರು ಶೈತ್ರಯರು ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ವಾಂಡವರು ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ಹತರಾದರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

22. ನೇಡವ್ಯಾಸ . ಸತ್ಯವತೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಶರರಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪ ಭಾಗವಿಂತನು, ವೇದ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು

23. ಬುದ್ಧ : ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಭಾಗವಂತನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾವ ಪಾಪಂಡ ಮತಗೆಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಂತಿವೆ. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದವಾದ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಶಾಂತ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಂತನೇ ವಾಚ್ಯಪೂರ್ವ ಮಾಡಿರುವನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ — “ವೇದೋಽಪ್ರಮಾಣಂ” ಎಂಬ ಪಾಠನ್ನು ವೇದಪ್ರಮಾಣಪಳ್ಳ—ಎಂದು ಅಯೋಗ್ಯರು ತಿಳಿದರು. ದೇವತಗಳು ‘ಆ’ ಕಾಡವಾಚ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ ವೆಂದು ತಿಳಿದರು.

24. ಕಲ್ಯಾಂಶ : ಕಲೀಯಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಂಶವಾರವನ್ನು ಹರಿಯು ಮಾಡಿದನು.

ಇವಲ್ಲ ಸ್ವಾರೂಪಾವತಾರಗಳು.

“ಇದಲ್ಲದೆ ಇತರರಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಷ್ಟಿತೆಯನ್ನು ಜೀವರು ಗುತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು ಅನಂತ ವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪೆರುತ್ತುವಾದ ವೃಂದಾವನದ ಪಶುಪತ್ಸ್ವಿಗಳೇ ಉದ್ದೃತರಾಗಿಟ್ಟಿರು ಅಂದ ಮೇಲೆ ರಾಸ್ತಾಧರ ತಿಳಿದ, ಯೋಗ್ಯ ಮಾನವರು ಉದ್ದೃತರಾಗಿವುದ್ದಿಳ್ಳವೆ? ನಾರದ! ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮುಹಿಮಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಮುಂದೆ ಹರಿಯು ವ್ಯಾಸನಾಗಿ ಅವರೆರಿಸುವನು. ಆಗ ನೀನು ಆವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಭಾಗವತವನ್ನಿಂಬ ಪೂರಣವನ್ನು ರಚಿಸುವಂತೆ ಪಾರಾಧಿಸು. ಭಾಗವತವು ಸರ್ವಸಜ್ಜ ನರರೂ ಪ್ರಾಂತಿಕ ಕಾರಣವೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸು. ಅದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಸತ್ತಾ ಧನೆ ಮಾಡುವಂತಾಗಲ್.

## పథసేయ అధ్యాయ ముగిదుడు

ಪರೀಕ್ಷೆ : - ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡ ನಿಗಳಾದ ಶುಷ್ಕಾಬಾರ್ತೆ ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಬೇಕು. ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮನವ ಮಾಡುತ್ತ ದೇಹ ಬಿಡುವಂತೆ ತಾವು ಹರಿಷಂಹಿನ್ನು ಹೇಳಿ ಶಾಂತಾಗಲಿ. ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿರಿ .-

1. ಜೀವನು ಅಪ್ಪಾಕೃತ. ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಲು ಹರೀಷ್ಯಿಯು ಕಾರಣವೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಕರ್ಮ ಕಾರಣವೇ ?
  2. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸೃಷ್ಟಿರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಹಂಕಾರಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ತದಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ?
  3. ನಾಭಿಪದ್ಮದಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪದ್ಮನಾಭರೂಪವನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕಂಡರು.
  4. ಪದ್ಮನಾಭನು ತನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸದೆ ಮುಕ್ತಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಷಕ್ತಿನಾಗಿರುವನು ?
  5. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪ, ದಿನಕಲ್ಪ, ಮಹ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ವರಾಹಕಲ್ಪ ಇವುಗಳ ಪರಿಮಾಣವೆಷ್ಟು ?
  6. ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆನ ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿದೆಂತು ?

7. ಕರ್ತೃ ಘಲಗಳು ಎಷ್ಟು ಏಧ ? ಅವುಗಳ ಪ್ರಕಾರವೇನು ? ಕರ್ತೃಸಂತ ತಯು ಯಾರನ್ನು ಸೇರುವುದು ? ಕರ್ತೃಕರ್ತನಾರು ?

8. ಮಹತ್ತತ್ತಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಕಾರ್ಡ್ಗಳಾವುವು ? ಸಣ್ಣ ಎಂದ ಲಾದ ಗುಣಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕವೇನು ?

9. ಭೂಮಿ, ಪಾತಾಳ, ದಿಕ್ಕು, ಆಕಾಶ, ಗ್ರಹ, ಸಕ್ಕರೆ, ಪರ್ವತ, ಸದಿ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ದ್ವಿಷಿಗಳ ಪರಿಮಾಣವೇನು ? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ

10. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳ ಹೂರಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಣುರೂಪಗಳ ಮತ್ತು ಮಹತ್ತಪ್ಪ ರೂಪಗಳ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

11. ಮರೀಭ್ರಾದಿಪ್ರಾಚೀನರ ಚರಿತ್ರೆ, ವಣಾಕರ್ತ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

12. ಜರಿಯ ಅವತಾರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ಯುಗಗಳ ಪರಿಮಾಣ, ಯುಗಗಳ ಧರ್ಮ, ಮನುಷ್ಯರ ಸಾಧಾರಣ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮ, ಅಂಗರ್ಹಕರ ವಿಷಯ, ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಾದಿ ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆ, ಅಪತ್ಯಾಲದ ಧರ್ಮಗಳು, ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಅವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕಾರಣನಾದ ಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಅರಾಧಿಸಿ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ.

13. ಆಣೆಮಾದಿ ಅವ್ಯಾಸದ್ವಿಗಳು, ಯೋಗಿಗಳ ಲಿಂಗ ದೇಹನಾಶ, ಮುಗಾದಿ ವೇದಗಳು, ಆಯುರ್ವೇದಾದಿ ಉಪವೇದಗಳು ಇವುಗಳ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಧರ್ಮಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ಇಷ್ಟ, ಪೂರ್ತಿ, ಕಾರ್ಯಕರ್ಮಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ.

14. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವವರ ಸ್ವಷ್ಟಿ, ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರ ಸ್ವಭಾವ, ಜೀವರ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ, ಜೀವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದಿರುವುದು ಮತ್ತು ತಾರ ತಮ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಅನಂದಾನುಭವ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿರಿ.

15. ಸ್ವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯ ತನಿಜಿಜ್ಞೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಅಧಿನಾಳಾದ ಜಿತ್ತು ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿದಿ ಕಾರ್ಡ್ಗಳಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದನ್ನೂ, ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಆಚಾರ್ಯೋ ! ಇವುಗಳಜ್ಞಾನಕ್ಷಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತರಣಿ ಹೊಂದಿರುವೆನು. ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನೂ, ಕೇಳಿದೇ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಮಗೆ ಸರಿಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸಿಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಂತೆ ತಾವೂ ನಮಗೆ ಆಪ್ತರೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ನಾನು ಉಟ ಮಾಡದೇ

ಇದ್ದರೂ ನೀವೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಹರಿಯ ಕಭಾಮ್ಮತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ತಕ್ಕಿಗುಂದುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೂಡಿ : ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ಶುಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕಲ್ಪದಮೂದಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಭಾಗವಸ್ತೇ ಹೇಳಿ ಹೊಡಿಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

### ಎಂಟಿನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ್ಕ . ಜೀವನು ಆಪ್ರಾಕೃತ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಇಚ್ಛಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾದರೆ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಮುಖ್ಯಕಾರಣವು. ಜೀವನು ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹ ಬದ್ಧನಾದಾಗಿ, ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆಭಿಮಾನವಿರುವುದರಿಂದ "ನಾನು ದೇವತೆ, ನಾನು ಮನುಷ್ಯ" ಎಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಅಹಂಕಾರ ಮಹಿಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ನಾನು ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಜಡದೇಹಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುವು ಜೀವನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬಿನ್ನು. ಬಳಿಕ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿ ಕೊಂಡು ಸ್ವರೂಪವಾನಂದವನ್ನು ಖೋಗಿಸುತ್ತ ಪ್ರಸ್ತುತಿವಾಗಿ ಬಾಳಿವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಯೇ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಹೇಳಿರುವ ಭಾಗವತವನ್ನು ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

ದೋಷರಹತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರಯ. ಅದರಿಂದಲೇ ಆವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಫ್ತೀ. ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಜಗತ್ತಾನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅಲೋಚಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನವು ಬರಲಿಲ್ಲ. 'ತಪ, ತಪ' ಎಂದು ಆಶರಿರವಾಸಿಯಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದವರಾರೆಂದು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದರು. ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಮಲದ ಮಧ್ಯ ಕುಳಿತು, ಹರಿಯಾಜ್ಞ ಇದೆಂದು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆವರಿಗೆ ಶೈವದಿದ್ವಿಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ಆದ್ವಿಪದ ರೂಪದಿಂದಿರುವಳು. ಮುಕ್ತರುನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕರೀಟಾದಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಶೈವದ್ವಿಪದ ಮುಕ್ತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅನಂದಸುತ್ತ ನುಮಿಸಿದರು.

ಹರಿ . ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳು ಕೊಡುವೆನು. ತಪಸ್ಯಂದರೆ ಜ್ಞಾನ. ಅದೇ ನನಗೆ ಅಕ್ಕಂತ ಸ್ತುಯ, ನಾನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪ. ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಲು. ಅದೇ ನನ್ನ ಹಿರಿಮೆ.

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂಬುದು ವಿಡಂಬನ. ನೀನು ಎಲ್ಲರೂ ಈಗೂ ಇದು ಅವರವರ ಇವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂಬ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನೀಯರು ಪ್ರದಾನ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳುವೆನು.

1. ನಿನ್ನ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕ ವೈರಾಜ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ರೂಪವನ್ನೂ ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು

2. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುಪ್ರದಕ್ಷಿ ತೊಡಗಿ ದ್ವರೂ ಬದ್ಧನಾಗದೇ ಇರುವೆನು. ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸು.

3. ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂದಲೇ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ, ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತಿ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

4. ನನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ. ನನ್ನ ಅಯುಷ್ಯ ಪೂರ್ವ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ದ್ವೇಷ ಪಡದೆ, ರುದ್ರಾದಿ ಜೀವರಿಗೆ “ಇದು ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ, ಇದು ನಿಮ್ಮ ಭೋಗ” ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗ ವಾಡಿ ಕೊಡುವೆನು. ಎಂದೂ ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಂಬ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವ ಮಾನುಷಾದಿ ದೇಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆನು.

(ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಭಾಗವತ ವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.)

**ಅವತಾರಿಕ್**

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ :— ಬ್ರಹ್ಮನೇ ! ಬಿಂಬನಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವು

ನಿಯತವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಿರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಅತಿರಹಸ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಅದರ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ.

ನಾನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಸರ್ಕಲ ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಚಿಸುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪರಿಮಾಣವು ಅನಂತವಾದುದು. ನನ್ನ ಇರುವಿಕೆಗೇ ಯಾವುದೊಂದು ಉಪಾಧಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅವಶಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಗಳು ಮತ್ತು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಗಳು. ನನ್ನ ಪ್ರತಿರೀಂದ್ರಗುಣವೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವು ಮತ್ತು ಅನಂತ. ನನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಪರಿಮಾತ್ಮ್ವತ್ವತ್ವದವನಿಸಿದ್ದ ನನ್ನ ಏತಿಪ್ಪ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗೇಲಿ.

### ಚರ್ಚುಕೆಲ್ಲೀಕೇ ಭಾಗವತ

ಕೆಲ್ಲೀಕೇ || ಅದಮೇವಾಸ ಮೇವಾಗ್ರೀ ನಾಸ್ಯದೃತಾ ಸದಸತ್ಯರಂ |  
ಹರಾಜದಹಂ ಹುಮೇಷಷ್ಟಿ ಯೋಽವಶಿಸ್ಯೇತ ಸೋಽಸ್ಯಾರಂ || 39, ಅ. 9 ||

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ : - ಸ್ವಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಪಾಗಿ ಇದ್ದವನು. ಆ ಪ್ರಾಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗಿಂತ ಭಿನ್ನಗಳಾದ ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮೊದಲಾದುವು, ಜೀವರು ಇದ್ದರು. ಅದರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಜೀತನವೇ ಆಗಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಪಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವವೂ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವೇ. ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಿತ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು, ನೀನು ಮತ್ತು ಈ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಾ ಇರುವುವು. ಆ ಕೊಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಅನಂತರ ಪ್ರಾಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಅಧೀನಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರರು.

ಕೆಲ್ಲೀಕೇ || ಖುಕೀಫಂ ಯುತಾ ಪ್ರತೀಯೇತ ನ ಪ್ರತೀಯೇತ ಭಾತ್ಮನಿ |  
ತದ್ವಾದಾತ್ಮಸೋ ಮಾಯಾಂ ಯುಥಾ ಭಾಸೋ ಯುಥಾ ತಮಃ ||34||

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ : ಆಪ್ತ ಕಾಮನಾದ ನನಗೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಮೊದಲಾದ ಈ ಸರ್ಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಬಾಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ,

ಜೀತನ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ತೀರಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾಗಿರುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಈ ಜೀವನ ಗ್ರಾಹಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಮಸ್ಸು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾದುವು ಮಾಯೆಯಿಂದೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮಾಯೆಯಿಂದರೆ ಅಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಉಳಿಂದರಿಂದ ಉಳಿಂದಿರುವುದು ಅಗ ಅದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ಭತ್ತಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇವಿಸುವ ರಾಜಭ್ಯಂತರೂ ಕುಳಿತು ಬರುತ್ತಿರುವರು. “ರಾಜನು ರಥದಲ್ಲಿ ಬುರುತ್ತಿರುವನು” ಎಂದೇ ಹೇಳುವರೇ ಹೊರತು ರಾಜಭ್ಯಂತರನ್ನು ರಥಿಕರೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಕರ್ಮ ಎಲ್ಲು ಕಾಲ ಇವು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಅಧಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವರಿಂದ ನನಗೆ ಜೀವನವಾಗಲೀ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂಧನವಾಗಲೀ, ಕರ್ಮದಿಂದ ಸುಖಿದುಃಖ ಫರ್ಬಸುಭವವಾಗಲೀ, ಕಾಲ ಪರಿಣಾಮವಾಗಲೀ, ಅಕಾಶಾದಿಗಳಿಂದ ಅಪಕಾಶದಾನಾದಿಗಳಾಗಲೀ ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಸನ್ನೆಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಕರೆಯುವರು.

ಶೋಽಿಕ ॥ ಯಂಥಾ ಮಹಾಂತಿ ಭೂತೈಣ ಜಾಜ್ಯಾವಚೇಷು ಇ ।  
ಪ್ರವಿಷ್ಟಾನ್ಯಪ್ರವಿಷ್ಟಾನಿ ತಥಾ ತೇಷು ನ ತೇಷ್ವಹಂ ॥ 35 ॥

ಅಷ್ಟೇ : ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಗಳಿಂದೂ, ಆ ಶರೀರಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹೊರಗೆ ಬೇರ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ವಾಕ್ಯಾಖಿಸಿರುವುದರಿಂದ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತಿರುವುದು ರಿಂದ ಅಪ್ರವಿಷ್ಟಗಳಿಂದೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದರಂತೆ ನಾನೂ ಸರ್ವಾತ್ಮಾಪ್ರಾಣಿನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರವಿಷ್ಟನೆಂದೂ, ಭೂತ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳ ಹೊರಗೂ, ಭೂತಗಳೆಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಪ್ರವಿಷ್ಟನೆಂದೂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಸದಾ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು. ಇದೇ ನನ್ನ ಉತ್ತ.

ಶೋಽಿಕ ॥ ಏತಾವದೇನ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುನಾತ್ಮನಃ ।  
ಅನ್ನಯನ್ಯತೀರೀಕಾಭ್ಯಾಂ ಯಂತಾ ಕರ್ವನ್ಯತ್ರ ಸರ್ವದಾ ॥ 36 ॥

ಅಷ್ಟೇ : ಇದನ್ನು ನೀನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ, ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದುವು ಸರ್ವದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ವಿಷಯೀಕರಿಸುತ್ತವೆ – ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸು. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರೇಯಂ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಧ್ಯನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತುಕ : ಪರೀಕ್ಷೆದಾರಾಜನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಷಿ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ರಾಜನೇ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ

ಪ್ರತ್ಯೇಯನ್ನೇ ನಾರದರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹರಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದ ಹತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಭಾಗವತಪನ್ನೇ ನಾರದರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ತಂದೆಯಿಂದ ಆಜ್ಞ್ಯಪ್ರಾದ ನಾರದರು ವೇದ ವಾತಾಸರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಾತಾಸರು ನಾರದರ ಕೇರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಅಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾರದರಿಂದ ಭಾಗವತರನ್ನು ತಿಳಿದರೋ ಎಂಬಂತೆ ನಷಿಸಿದರು. ಅದೇ ಭಾಗವತವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೇನು. ಮೊದಲು ವೈರಾಜನೆಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವೀಕೃಸಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೇನು.

### ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕೆ . ಈ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಸರ್ಗ್. ವಿಸರ್ಗ್. ಸ್ವಾನ, ವೋಷಣ, ಉತ್ತಿಗಳು, ಮನ್ವಂತರ, ಈಶಾನುಕಥಾ, ನಿರೋಧ, ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ ಎಂಬ ಹತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಗಳೇ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ಆಶ್ರಯ ಎಂಬ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಹಿಂದಿನ ಒಂಭತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವುದು.

1. ಸರ್ಗ್ : ಸ್ವಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತತ್ವ, ಅದರಿಂದ ಆಹಂಕಾರಭಂತ್ವ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಆಕಾಶಾದ ಹಂಚಿಕೊಳಗಳು, ತೆಣ್ಣಿ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನತ್ತ್ವಗಳು, ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯಾದುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಗ್-ವೆಂದು ಹೇಳಿರು.

2. ವಿಸರ್ಗ್ . ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಪುರುಷನಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕೃಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗ್-ವೆಂದು ಹೇಳಿರು.

3. ಸ್ವಾನ : ದುಷ್ಪರನ್ನು ಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಪರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಿತಿ ಅಫ್ವಾ ಸ್ವಾನವೆಂದು ಹೇಳಿರು.

4. ವೋಷಣ : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಷಿಂತ ತೋರುವ ವಿಶೇಷದಯೆಗೆ ಪೂರ್ವಷಣೆಯಿಂದು ಹೇಳಿರು.

5. ಉತ್ತಿಗಳು : ವಿವಿಧಯೋಗ್ಯತಯುಳ್ಳ ವಿವಿಧ ಜೀವರ ಸ್ವಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವರವರ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಉತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಾತ್ರಿಸಿ.

6. ಮನ್ಸ್ಯಂತರ : ಅಯ್ಯಾ ಮನ್ಸ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜ ನರಿಗೆ ಧಾರಕಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಮನ್ಸ್ಯಂತರ ನಾಮಕಗಳು.

7. ಈಶಕಾಂತ : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮಾಡಿದ ಮತ್ತಾಂತದಿ ಅವಶಯಾರಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ. ಇವು ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುವು. ಇವೇ ಈಶಕಾಂತ.

8. ನಿರೋಧ : ಜೀವರೇಳರೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರೋಧ (ಲಯ) ಪೆಂದು ಹೆಸರು.

9. ಮುಕ್ತಿ : ಪ್ರಾಕ್ತಿತರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆನಂದಾನುಭವಿಗಳಾಗಿ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಇರುವುದನ್ನೇ ಮುಕ್ತಿಯೆನ್ನ ವರು.

10. ಅಶ್ರಯ : ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಆವಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು, ಪಾಲನೆ, ಲಯ ಮೂದಲಾದವು ಯಾವನಿಂದಾಗುವುದೋ ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿವೇಯೋ ಆ ಜಗದ್ವಿಲ್ಕಣಿಸೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅಶ್ರಯ ನೇನಿಸಿರುವನು.

### ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ದೇಹದೊಳಗೆ ಕಣ್ಣ ಮೂದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕ ನಾದ್ವರಿಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕನೇನಿಸಿರುವನು.

### ಅಧಿದ್ಯೈವಿಕ

ಅವನೇ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಧಾನ ಪ್ರದನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಧಿದ್ಯೈವವೇನಿಸುವನು.

### ಅಧಿಭೌತಿಕ

ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಸಹಿತಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗಳನಿಸುವ ರೂಪ ಮೂದಲಾದ ಭೌತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಧಿಭೌತಿಕವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ಅಂಡದೊಳಗೆ ಪ್ರರುಷನಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಪೂಜೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಗಭೋದಕವೆಂಬ ಜಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹರಿಯು ನರ ನೇನಿಸುವನು. ಜಲವು ನರನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ “ನಾರಾ :”

ವನಿಸಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರುವ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೇಸರಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಅಧಿದ್ಯೇವ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅಧಿಭೂತವಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇಹವನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದನು ಬಳಿಕ ವಾಯುದೇವರು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ತುಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದರು ರಾಜವಿದ್ವದೇ ಅವನ ಅನುಭಿರಿರುವರು ಅವನು ಹೊರಟರ್ ಅನುಭಿರೆರೂ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಣ ಪರಪ್ಪೆ? ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವ್ಯ ಕರಾದ ವಾಯುದೇವ ರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉಳಿದ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಉಧ್ವರಣ್ಣಿತವುವಿ ಜೀವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣದೇವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾವಾನರೂಪಗಳಿಂದ ಜೀವ್ಯಸಿದರ ಫಲವಾಗಿ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರಡಿಕೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. (ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು) ಬ್ರಹ್ಮನು ಉಣಲು ಬಯಸಿದಾಗ ಬಾಯಿ, ಮಾತನಾಡ ಬೇಕೆಂದುಬಯಸಿದಾಗ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ಹೀಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಯಾ ವ್ಯಾಪಾರ, ಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಂತ ಇಂದ್ರಿಯ, ಅವಯವ ಮುಂತಾದುವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿರಾಟ ಎಂದು ಹೇಸರು. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಳಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿಜರೂಪ ಇಡಕ್ಕಂತ ಎಲಿಕ್ಕಣ. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ವಿನ್ನಿದೆ ಗೋಚರವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಂತ ಅತಿಶಯವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅದಿ, ಮಣಿ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುದೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ರುದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ವಾಕ್ಯಗೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಾದರೇ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಇದು ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನಮುಂದು ರೂಪ. ಇವನು ಸರ್ವಾತ್ಮವು. ಇವನಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಜಗತ್ತು ಸತ್ಯ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುರನರಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇವರಲ್ಲಿ ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರರು ಸಾತ್ವತ ಸಾತ್ವತಕರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮರು. ಅವರಿಗಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯುಗಳು ಉತ್ತಮರು.

ಸಾತ್ವತ ಸ್ವಭಾವವು ರಾಜಸ-ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತವಾದಾಗ ಹರಿಯು ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೂರಾತ್ಮದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವಶರಿಸುವನು. ಪ್ರಭಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಮ, ಅಗ್ನಿ, ರುದ್ರರ ಅಂತರಾಮಿಯಾದ ಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗ್ನಿಂದ ತಾನು ಸ್ತುಪ್ಪಿಸಿದ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇಹತೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು. ಸರ್ವಾಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ಮೂಲಿಯಾಗಿ, ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಸ್ವಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕರ್ತನು. ಹೀಗೆಂದೇ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ.

ಜಾಳ್ವಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸರ್ವಜಗದ್ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸಿ ಕಾಣುವರು ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ । ನಿಸರ್ಗಿಗ ಪಾಢಕಲ್ಪದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಶೌನಕ - ಸೂತ ! ವಿದುರನು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸು

ಸೂತ :- ರಾಜ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆತಾ ಪೃಷ್ಟೋ ಯದವಾದಿನ್ಯತಾನುನಿಃ ।  
ತದೋಽಭಿಧಾಸ್ಯೇ ಶೃಂತ ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಶ್ನಾನುಸಾರತಃ ॥ 5 ॥

ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮುನಿಶ್ಚರಾದ ಮಹಾಕಾರ್ಯದು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಎರಡನೆಯ ಶ್ವಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

## ಮುಂದಿನೆಂಂದು ಸ್ವಂಧಾರಂಭ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ

ಪಿನಮೇತಕ್ಕುರಾ ಪ್ರಹ್ಲಾದೀ ಮೃತ್ಯೇಯೋ ಭಿಗವಾನ್ ಕಳ ।

ಕ್ಷತ್ರಾ ವನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೇನ ಕೈಕಾಂತ ಸ್ವಗೃಹಮೃದಿಷುಮತ್ ॥

ಹುಕೆ : ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ! ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ವಿದುರನು ಇದೇ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮೃತ್ಯೇಯರನ್ನು ಕುರಿತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಸಂಪತ್ತಿವ್ಯಾಧವಾದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದ ವಿದುರನು ವೈರಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಸಂಧಿ ಕೈಗೂಡದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಂಡವರಿದ್ದ ಉಪಾಖ್ಯಕ್ಷ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿದುರನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋರಣಿಸು.

ಪರಿಳಕ್ಕುತ್ತಾ . ವಿದುರಿಗೂ ಮೃತ್ಯೇಯಿರಿಗೂ ಯಾವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು ? ಸಂಭಾಷಣೆ ಯಾವಾಗೆ ನಡೆಯಿತು ? : ವಿದುರನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಣಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂಧವ ತತ್ತ್ವವೇನು

ಸೂಕ್ತ : ರಾಜನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಕಾರಣವೇದು ತಿಳಿದು ತುಕರು ಉತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶುಕೆ : ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಇದ್ದ ಅಪರ್ಯೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಅವನ ಪ್ರಾರಂಭಕರ್ತೆ ದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಅಧಿವೀಕ್ಷತ್ವ ವಾಕ್ಯಾಳನ್ನು ಅನಾಳಿಯದಿಂದಲೇ ಪೋಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸುಧಿಸಲು ಏಪಾರಾಡು ಮಾಡಿದ್ದನು. ದ್ವಾರದಿಯನ್ನು ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳು ಯಂತ್ರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನು ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ದುರ್ಯೋಧನನು ಮೋಸದ ಜೂಜಾಡಿಯಧಿಕುರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆ ಧಿವೀಕ್ಷತ್ವನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಅಟಿದನು. ಸತ್ಯನಿವ್ಯಾಧ ಯಧಿವ್ಯಾರನು ಅಣುದ್ವಾದತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ವನವಾಸ, ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ವೀಸಿ ಬಂದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಬೇಡಿದನು. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಅದನ್ನೂ ಕೊಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕುನೆಯದಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮಾತನ್ನೂ ನಡೆಸದೆ ಅಲ್ಲಾಗಳಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಗ ಕೊರವರ ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತುವಿರುತ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರದಿಗಳಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿದೇ ಇದ್ದ ದರಿಂದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಪುಣಿವೂ ನಷ್ಟವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಮಾಡಿ ಉಪಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿದುಗಿದಾಗ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ವಿದುರನನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದನು ಆಗ ಮಂತ್ರ ಶ್ರೀಷ್ಟನಾದ ವಿದುರನು ಅವನಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು ಆದು ವಿದುರನೀತಿಯಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

ವಿದುರ : ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೇ ! ಪಾಂಡರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಡಬಾರದೆಂದು ನೀನು ಎಷ್ಟೇ ಹರಮಾಡಿದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೊಡಿಸಿಯೇ ತೀರು ವನು. ನಿನ್ನ ಮಗನು ಹರಿದ್ವೇಷಿಯು. ನಿನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅನೂಕೂಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ತ್ವರಿಸಿ ಬಿಡು.

ದುರ್ಯೋಧನ . ಈ ವಿದುರನು ಕವಟಿ. ದಾಸೀಮಂಗ. ಇವನನ್ನು ಕರೆಸಿದವ ರಾರು ? ನಮ್ಮ ಮನೆ ಅನ್ನ ತಿಂದು ಬೆಳೆದು ನಮಗೇ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರುವನು. ಇವನು ನಮ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಹಿತ್ತೆಮಿ. ಇವನನ್ನು ಉರಿವಿಂದ ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿಬಿಡಿ.

(ವಿದುರನು ಹೊರಲೇ ತನ್ನ ಬಿಳ್ಳಿನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು ಅವನು ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಉದ್ದ ವನು ಯಾದವರು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಡಿದಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವಂತೆ ಖುಷಿಗಳು ಹೊಟ್ಟಿಶಾಪ ವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಂದು, ಕೃಷ್ಣನ ಅಪ್ರಾಕ್ರಿಯಂತೆ ಬದರಿಗೆ ಹೊರಟು, ಯಾಮುನಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ದ ವನು ವಿದುರನನ್ನು ಕಂಡನು. ವಿದುರನು ಅವನನ್ನು ಹುರಿತು ವಸುದೇವಾದಿ ಯಾದವರ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮತ್ತು “ಮತ್ತು ಇ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನಮ್ಮಣಿ ನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರದಬ್ಬಿದನು ನಾನು ನಿಪ್ಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವೆನು” ಎಂದನು.

ವಿದುರ : ಉದ್ದ ವಾ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬೇಗ ಹೊಲ್ಲಿಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ದೇವತೆಗಳ ದುಃಖಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತರಾದ ದುಷ್ಪರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ಹೊಲ್ಲಿಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ನಂಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಜನನರಹಿತನಾದರೂ ಶರ್ಕಣಗತರಾದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸುವನವ್ವೇ ? ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ. ಉದ್ದ ವಾ ! ನೀನು ನನ್ನ ಸವಿನಲ್ಲವೇ ?

ಒಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ವಿದುರನು ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಂದಾಗ ಭಕ್ತನಾದ ಉದ್ದವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ತುರಣೆ ಒಂದು ಗಂಟಲುಬ್ಬಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದವನಾದನು. ಇವನು ಏದೇ ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿರುವಾಗ ಅವನ ತಾಯಿಯು ಬೆಳಗಿನ ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಾಗ ಉದ್ದವನು ಕೃಷ್ಣನ ಮಾನಸ ಪೂಜೆ, ಬಾಹ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದರಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಲು ಇಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ವಾರ್ಧಿಕ್ ದವರೀಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರ್ತತವಾಗಿ, ಅವನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನೇ ಎಡಬಿಡದೆ ಸ್ವರಿಸುತ್ತ ಇರೆತಕ್ಕ ವನು. ಇಂತಹವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನೆಂಬುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿಯಾನು? ಉದ್ದವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುರಿಸಿ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಸುಮೃದ್ಧಿ ಕುಳಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದುರನು “ಉದ್ದವನು ಕೃತಕೃತನು” ಎಂದು ತಿಳಿದನು. ಉದ್ದವನು ತನ್ನಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದನು.

**ಉದ್ದವ :** ವಿದುರನೆ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಿಂಗತನಾಗಲಿರುವನು. ರಾಂತಿರಿಹಿತರಾದ ನಷ್ಟು ಯಾದವರ ಕ್ಷೇಮಾವಾರ್ತಯಿನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಇಡಿ ಈ ಲೋಕವೇ ನಿಖಾರಗ್ರಾವಾಗಿದೆ ಯಾದವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೋಡನೆ ಸಹವಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ‘ಸಂಸಾರ ತಾರಕನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು’ ಎಂಬ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗಿದ್ದರು. ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿದ್ದರೂ ಅವರು ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ರೀವ್ರಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವರು. ರಾಜಸೂಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೊಂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದವರು “ಇವನು ಅಪ್ರಾಕೃತರೂಪಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ”ನೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬಿಟ್ಟು “ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಕೃಷ್ಣನ ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನ ಹೊತ್ತಲವು ಎಂತಹುದೇಯಾದ ತಿಳಿದು ಬಿರುವುದು” ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಶ್ವರ್ಹಂಪಂಚಿ? ಈ ದೂಪವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಬಲಿಸಿ? ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಕೃಷ್ಣನು ದೇಹಕಿಯ ಉದರದಿಂದ ಜನಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿದನು. ಕಂಸನಿಗೆ ಹೆದರಿದವನಂತೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ತೋರಿದನು, ಜರಾಸಂಧನಿಗೆ ಹೆದರಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ವಾಸವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹಸುದೇವ ದೇಹಕಿಯಿರ ಬಳಗೆ ಒಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸೇರಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳಿಯತ್ತಿದ್ದರೆ, “ಅಪ್ಪಾ! ಅಪ್ಪಾ! ನೀವು ಕಂಸನಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ನೋಡಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೋಹನವ್ವಂತು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಿಲುಕುವ ಈತನು, ತನ್ನ ಭಕ್ತ ವಾದವನು ಅಸುರಾವೇಶದಿಂದ ದ್ವೇಷಿಸಿದರೂ, ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಘಲವಾದ ತಮಸ್ಸನ್ನು

ಅಸುರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವನು. ಅಂದರೆ ಇವನಿಗಂತ ಕರುಣಾರ್ಥಗಳಿರುವರೆ? ಇಂತಹವನನ್ನು ಆಗಲಿ ಬದುಕೆ ಬಿಲ್ಲವನು ಯಾರು?

### ಮತ್ತುತಾಳ ಸುಳಾದಿ

ಶ್ರೀವರ ಪರಾಕು ಜಿತ್ತುವಧಾನವೆಂದು ನಿನ್ನಾವಾಗ  
ಮೋಲ್ಯೆಸುವರಜಭವಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು  
ದೇವದೇವ ಸಾರ್ವಭೂಮ ನಿಮ್ಮಗ್ರ, ಸೇನಂಗೆ  
ದೇವ ಜೀಯೆ ಸಾಸಮುಖಿ (—ಸಾಹಸ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ) ವೆಂಬುದು ಇ  
ದಾವ ಲೀತೆಯೋ ಭಕ್ತವನ್ನಲ ಸಿರಿಕ್ಕು || ೨ ||

ಎಷ್ಟನ್ನೇಕೊಟ್ಟು ಪೂತನಿಯಾಳಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು  
ಕೊಟ್ಟುನ್ನಲ್ಲವ? ಇಂತಹವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಾವನನ್ನು ಭಜಿಸೋಣ? ವಿದುರಾ! ದುಷ್ಪವಿಗ್ರಹ, ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರಲ್ಲಿ  
ಅವತರಿಸಿದವನು. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಹೆಸ್ತೋಂದು ವರುಷವಾಸ ಮಾಡಿದನು.  
ಗೋವೃಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿದನು. ಗೋಕುಲದವರನ್ನು ಸಂಕೋಪ ಪಡಿಸಿದನು.  
ಹಂಸನ ಪರಿವಾರದವರಾದ ಶರ್ಕರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಕಾಲಿಯನನ್ನು ಓಡಿ  
ಹುಡುವಿನ ಜಲವನ್ನು ಅಪೃತಮಂಬಂ ಮಾಡಿದನು. ಏಳು ದಿನ ಬೆಟ್ಟವತ್ತಿ ಹಿಡಿದು  
ಗೋಕುಲವನ್ನು ಸಲಹಿದನು. ಗೋಪಸ್ತೀಯರಿಗೆ ರಾಸಕ್ರಿಡೆಯಿಂದ ಪರಮಾ  
ನೆಂದವನ್ನು ಪಡಿಸಿದನು.

### ವರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಸಾಂದಿಪನಿಗೆ  
ಸತ್ತ ಅವನ ಹಾಗನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿನು. ರಾಜರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ರುಕ್ಷಿಯಿನನ್ನು  
ಮದಿವೆಯಾದನು. ಏಳು ಗೂಡಗಳನ್ನು ಮದಿಸಿ ನೀಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದಿವೆ  
ಯಾದನು. ಆಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಜರನ್ನಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿದನು. ಸ್ವಗ್ರದಿಂದ  
ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಂದನು. ಇಂದ್ರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ನರಕಾಸುರನನ್ನು  
ಕೊಂಡು ಅವನ ಮಗನಾದ ಭಗದತ್ತನಿಗೆ ಹಿತ್ಯಾರಾಜ್ಯ, ಕೋಶಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನ  
ಮಾಡಿದನು. ಸರೆಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಹದಿನಾರು ಸಾಪವರ ನೂರು ಮಂದಿ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು  
ಸರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಅವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಬಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ  
ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ನೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ  
ಬಿಂಬಿಬ್ಬಿಳಿನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಬ್ಬಿಳಿಯೂ  
ಬಿಲಿಷ್ಟರಾದ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಸಾಲ್ಪಾದಿ

ಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನೇ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕಾಲಯವನನ್ನು ಮುಚುಕುಂದನಿಂದಲೂ, ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಭೀಮಸೇನನಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಕುದುರ್ಕೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂದ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದ ರಾಜರನ್ನೂ ಅಜುಂನ. ಭೀಮನೇನ, ಭೀಷ್ಣ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕೊಂಡ ಭೀಮನೇನನಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರೀತನಾದನು. ಸಜ್ಜನ್ನರು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬದುಕಿರುವುದು ಭೂ ಭಾರವಿದ್ದಂತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಜೇಯಿಗಳಾದ ಯಾದವರನ್ನು ವಿಪ್ರಶಾಪನಿಖಿತ್ತ ಮೂಡಿ ಸಂಹರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದನು. ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ತಿಸಿ, ಸತ್ತ್ರ ಪರೀಕ್ಷತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದನು. ಪಾಂಡವರು ಬವರಿಂದಲೂ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಯಾಗದಷ್ಟು ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಚರಿಸುತ್ತ ಲೋಕವನ್ನು ಶಿಷ್ಟಿಸಿದನು. ವೈರಾಗ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನು ಸಜ್ಜನರು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ತಾನು ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಬಾಹ್ಯಕೃಣಾರು ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ಯಾದವರಿಗೆ ಅವರು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರೀರಿಸಿದನು. ಯಾದವರು ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವಾನಮಾಡಿ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಾಹ್ಯಕೃಣಾರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬಾಲಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

### ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಲುದ್ದಿವನು ವಿದುರನಿಗೆ ಮುಂದಾಗುವ ಯಾದವರ ನಾಶವನ್ನು ನಡೆದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವ ಮುಸ್ತ್ರ ಲುದ್ದಿವನಿಗೆ ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಿಂದು ಅಪ್ರೇಕ್ತ ಮಾಡುವನು. ಆಗ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೃಷ್ಣನಿರುವುದನ್ನು ತಿಕಿದ ಲುದ್ದಿವನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಪಟಪೃಶ್ಚದ ಕೆಳಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕುಳಿತಿರುವನು. ಅವಶಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಲುದ್ದಿವನು ಸಮಿಸಿ ಕೂಡುವನು. ಆ ವೇಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಾಶರರ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಮೈತ್ರೇಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹರಿಗೆ ಸಮಿಸಿ ಲುದ್ದಿವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವರು.

**ಕೃಷ್ಣ :** ಲುದ್ದಿವಾ ! ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ರೂಪದಿಂದ ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಆಗ ಭಿಗವಂತನೇ ನನಗೆ ಜಾಳನೋಪದೇಶ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ದುಲಭಾವಾದ ಈ ಜಾಳನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ವಾಮಕ-ಜನ್ಮವೇ ನಿನಗೆ ಕೊನೆಯದು. ಪದ್ಮಾಂದ್ರವ ಬೃಹನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಭಾಗವತವನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನು.

ಉದ್ದೇಶ : ಸಾಧ್ಯಮಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾರ್ಥಿವು ದುರ್ಲಭವಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾಶ್ರವಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುಬೇಕು ಇದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಇನ್ನಾವು ಪ್ರದೇಶಾಲ್ಕಾ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ವಿಧಿಬದ್ಧನಲ್ಲ ಆದರೂ ನಾನು ಸಂಧಾರಿಸಿದನೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಹಿತ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ನರಸಿಂಹ ನಿರ್ನಾದರೂ ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋದೆ.

### ರೂಪಕತಾಳ ಸುಳಾದಿ

ರಕ್ತಸಗಂಜಿ ಮುಚುಕುಂದರೆ ಮರಿಬಿದ್ದ  
ರಕ್ತಸಗಂಜಿ ಸಾಗರದೊಳು ಪ್ರರಬಿಗಿದೆ  
ರಕ್ತಸಗಂಜಿ ವಿಕಾರ ಮೊಗನಾದೆ  
ರಕ್ತಸಗಂಜಿ ಕೋಡೆಗಬಲ ನೆರಹಿದೆ  
ರಕ್ತಸಾಂತಕ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕೆ  
ದೇವಕೇಳ ಮನಸಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆಂತಿಂಬೋರು  
ಮಕ್ಕಳಬೇಡಿ ನೀ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಲಿಸಿದೆ  
ರಕ್ತ ಮಾಯಾತನಕರ್ಕಜ ಗೊಂಬಿನೂ (ಅಕ್ಕಜ = ಅಳ್ಳಿರ್ಜ)  
ಚಿಕ್ಕವನ ಹಿರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಣಿವ  
ದಕ್ಕಿಗೊಂಡೆ ಸಿರಿವಿಜಯ ವಿರಲ ಪ್ರಂಡ

॥ ೨ ॥

### ಅದಿತಾಳ

ಒದ್ದೆವನು ಒದ್ದೆ ಪ್ರೋದ ಮೆದ್ದೆವನು ಮೆದ್ದೆ ಪ್ರೋದ  
ಕರ್ದೆವನು ಕರ್ದೆ ಪ್ರೋದ ಗೆದ್ದೆವನು ಗೆದ್ದೆ ಪ್ರೋದ  
ಇದ್ದೆವನು ಇದ್ದೆ ಪ್ರೋದ ಎದ್ದೆವನು ಎದ್ದೆ ಪ್ರೋದ  
ಗದ್ದುಗೆ ನೀಡಿಸಿದವ ಹೊದ್ದಿದ್ದ ನಿನ್ನ ವರೊಳು  
ಖಿದ್ದಿ (ಯ)ದ ವಿಜಯವಿಟ್ಟುಲ  
ಬಿಂದುನೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಪೋದ್ದು ಎನ್ನ ಕೂಡ, ನಿ  
ಷಿದ್ದ ಎಂದಿಗೂ ಕಾಣೆ

॥ ೨ ॥

ಸರ್ವಜ್ಞ ಚೂಡಾಮಣಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳುವೆ. ಈ ನಿನ್ನ ವಾತಾಪಾರಗಳು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪದೇಷದೇ ಕೇಳಿದರೆ ಜ್ಞಾನವು ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ವಾತಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತುದಾಗ ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಮ್ಮೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ, ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸು.

(ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ದೇಶನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಉದ್ದೇಶನು ಅಪ್ಪಿತೆ ಪಡೆದು ಹೊರಟು ಯಾವುದೇಗೆ ಬಂದನು.)

**ಉದ್ದೇಶ :** ಏದುರಾ ! ನಿನ್ನ ಭೇಟಿ ಸಂತೋಷವುಂಟುವಾಡಿತು. ಈಗ ನರನಾರಾಯಣರಿಯವ ಬದರಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು

(ಆರಾತ್ರಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹರಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಿವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆದರು. ಚೆಳಗ್ಗಿ ಹೊರಟ ಉದ್ದೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು ಏದುರನು “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನಂಗಿ ತಿಳಿಸು” ಎಂದನು ಉದ್ದೇಶನು ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯೇಯರು ಉಪದೇಶಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಜ್ಞಾಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬದರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.)

**ಪರೀಕ್ಷೆತ್ತಾ,** ಶುಕಾಜಾರ್ಯರೇ ! ಉದ್ದೇಶನು ಯಾದವನಾಗಿಯೂ ಬಡಿದಾಡಿ ಸಾಯದೇ ಉದ್ದೇಶದು ಹೇಗೆ ?

**ಹುಕ :** ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಾಂಥಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶನು ಬದುಕಿದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ದ್ವಿರಿಂದ ಉದ್ದೇಶನು ಬದುಕಿರುವನು. ಉದ್ದೇಶನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜ್ಞಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದ ನೇಲಲ್ಲ ಏದುರನು ಸ್ವರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತಿಟ್ಟಿನು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದಿರಿಂದ ಅವನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೇಭೂತಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮೃತ್ಯೇಯರಿಂದ ಗಂಗಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

**ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾರ್ಯ ಮುಗಿದುದು**

**ವಿದುರ :** ಮೃತ್ಯೇಯರೇ ! ಜನರು ಸುಖಿವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕರ್ತೃವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರಿಂದ ಸುಖಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದುಃಖವು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಅನಧರವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಃಖವು ಹೋಗಿ ಸುಖವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೇಳಿ. ಶ್ರೀಕರಿಯ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಯಸದೇ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವರ್ಪಿಸುವನು ? ಅವನು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ. ಮತ್ತಾರ್ಥಿದ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಾವುವು ? ದೇಹ, ಸ್ವಭಾವ, ಕರ್ತೃ, ಆದ್ಯತ್ವ, ಆಕಾರವಿಶೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ಭೇದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಮುಕ್ತಿನ ದ್ವಾರಾ ಹೇಗೆ ಸ್ವರ್ಪಿಸುವನು ? ನಾನು ಭಾರತಾದಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸರ ಮುಖಿದಿಂದ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಭಾರತಾದಿಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಜ್ಞಾನವಾದರೇ ಅವು ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಯಿಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಗವತವಾದರೋ ಸಮಾಧಿಭಾವೆಯಿಂದಲೇ ಸ್ವಷ್ಟಿವಾಗಿ ಭಾಗವತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ

ವ್ಯಾಸರು ರಚಿಸಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಗಿತ್ವಪೂರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಮಂದರೂ ಅರನ್ನು ತಿಳಿದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವರು.

ಹರಿಕಥೆ ಕೇಳುವವರ ಸಕಲ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲಾದು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ವಾಸುದೇವಾದಿ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಕರ್ತೃಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ.

**ಮೈತ್ರೇಯ :** ವಿದುರನೇ ! ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಹುಪ್ರಶ್ನಸ್ವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಯಾವನ ಅವತಾರದವನು. ಮಾಂಡಣ್ಣ ಮಿಂಗಳಿಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೆದವ್ಯಾಸರಿಂದ ಏಚೆತ್ತುವೀರ್ಯನ ಪತ್ತಿಯ ದಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಪತ್ತಿ ಹೊರಡುವಾಗಿ ನನಗೆ ಅಪ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಲೀಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಾದಿಂದ ಹೇಳುವನು.

**ಬದನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು.**

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಜೀವರಿಗೂ ಆಧಿಪತಿ, ಸಮಾಧಿಕರಿಂತ, ಸ್ವಂತತ್ವ, ಪ್ರಭುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕವನು. ಅಗ ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಅಶಕ್ತ ರಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತಿ “ಅಸ್ತಿ” ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ವರಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅವನು ಸುಪ್ತತಕ್ತಿಯೆನು. ಇಲ್ಲಿನ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಪ್ರಕೃತಿ, ಜಡಪ್ರಕೃತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಂದು ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವು ಸುಷ್ಟಿಪುಳ್ಳವು ಅಂದರೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅಜ್ಞಾಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಚಿತ್ತಪ್ರಕೃತಿದೇವಿ ಲಕ್ಷ್ಯಯು ಸುಪ್ತಿ ಈ ಅಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸ್ತಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಭಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿರಹಿತಳು, ಜಡಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸುಷ್ಟಿಯಿಂದರೆ ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣಾಮವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಶಕ್ತಿ ಅಂದರೆ ಹರಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ. ಹರಿಯ ಸುಷ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಕಣಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಅರ್ಥದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುಪ್ತತಕ್ತಿಯು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಅದರ ಅಭಿಮಾನಿನಿಂದಿನ ಚೀತನಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹರಿಯ ಪ್ರಧಾನನಾದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರ ನೇನಿಸುವನು. ಆತನ ಸಂಬಂಧಪುಳ್ಳವಾದ್ದರಿಂದ ಶೀತನ-ಜಡಪ್ರಕೃತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ ‘ಮಾಯಾ’ವಿನಿಸುವುದು. ಇವೇರದರಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಏರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿನು. ಲಕ್ಷ್ಯಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿನೆಂದರೆ ಅವಳಿದ್ದ ಜಗತ್ತಲ್ಲಿ ಏರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗೊಳಿಸಿದನು. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿನೆಂದರೆ ಅದು ಮಹದಾದಿ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗೊಳಿಸಿದನು, ಹರಿಯ ಪ್ರರಂಭನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ

ಮಾಸುದೇವ ರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವನಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವವೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಅಹಂಕಾರತ್ತತ್ವವೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದೇ ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಗರುಡ, ಶೈವ, ರುದ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಜಡದಿಂದ ಜಡವೂ, ಚೀತನರಿಂದ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಚೀತನರೂ ಸ್ವರೂಪರಿಂದು ತಳಯಿಬೇಕು. ಅಹಂಕಾರವು ವ್ಯಕಾರಿಕ, ತೈಜಸ, ತಾಮಸವೆಂದು ಮೂರು ಬಗೆ. ವ್ಯಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸತ್ವವು, ಅದರ ಅಭಿಮಾನಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮತ್ತು ವ್ಯಕಾರಿಕದೇವತಗಳಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಶ್ರೋತ್ವದಿಜಳ್ಳಿನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಕತ್ತೀಂನಿರ್ವಿಯಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೂತಗಳಿನಿಂದ ತಬ್ಬಾದಿ ತನ್ಮತ್ತೀಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಶಬ್ದತನ್ಮತ್ತೀಯಿಂದ ಆಕಾಶವೂ, ಅದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಥತನ್ಮತ್ತೀಯೂ, ಅದರಿಂದ ವಾಯುವೂ, ಅದರಿಂದ ರೂಪತನ್ಮತ್ತೀಯೂ ಅದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಅದರಿಂದ ರಸತನ್ಮತ್ತೀಯೂ, ಅದರಿಂದ ಜಲವೂ, ಅದರಿಂದ ಗಂಧತನ್ಮತ್ತೀಯೂ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂದಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದೇ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು:-

ಸಂಸಾರದುಃಖಿವನ್ನು ಕಳಿಯುವ ಪಾದಕಮಲವ್ಯಳಿವನು ನೀನು ತಾಪತ್ಯದರಿಹಾರಕಪಾದನು. ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಪಾದ, ಭಕ್ತಾಭಯವ್ಯದ ಪಾದ, ದುರಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ದೂರಿಯದ ಪಾದನು. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಕ್ಲೀತಪಟ್ಟಿ ಸಾಧಿಸುವ ಪಾದನು. ಶ್ರವಣಾದಿ ಸುವಿಸಾಧ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಭಜಿಸುವವು.

### ಉಗಾಭೋಗ

ಹರಿಪಾದ ಸೇವೆ ಧ್ಯಾನವ ಬಳ್ಳಾಳಿ । ಹರಪ್ರಾಪರಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನವು ಮುಖದ ಬಳ್ಳಿ । ದುರುಜಿಯ ದುರ್ವಿಷಯಕ್ತಿನವ ಕಳ್ಳಿ । ಹರಿಗುರುಗಳಿಗ್ನಿಂದ ಶರಣನ್ನು । ಪುರಂದರಿಂದ ಪತಿತ ಪಾವನ್ನು । ಜರಣಾಭ್ಯಾಸಮೀಂಟ ವೇಲಪಾಲ ನುಣ್ಣಿ ।

ದೇವತೆಗಳು :— ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಭಗವಂತನೇ ! ಅನುಕೂಲಮಾಡಿ ಕೊಡು. ಜೀವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಅವರು ಪೂರಿದ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ನಷ್ಟಿ ಮೂಲಕ ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವರು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಅರ್ಪಿಸಿ ಉದ್ದೃತರಾಗು

ವಂತೆ ನಾವು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಪ್ಪದಂತೆ ಅರ್ಥಸುವೆವು. ನೀನೇ ನಮುಗೂ, ನಮ್ಮು ಸಂತತಿಗೂ ಜನಕನಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಬೇಡುವೆವು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಿರ್ಜಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

### ಅರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ತತ್ತ್ವಾದ್ವಭಿಮಾಸಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೇಳಿ, ತನ್ನ ಪತ್ತಿ ಸಹಿತನಾಗಿ ಮಹತ್ತತ್ವದೊಡಲಾದ ಇವೆತ್ತು ಮೂಲು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದನು. ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅದ್ವಷ್ಟವನ್ನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅಂಶಗಳಿಂದ ಒಂದು ಗೊಡಿಸಿದನು. ಆದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಶರೀರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರರುಷ ನೆಂದು ಶರೀರಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿತು. ಅದರೂಳಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಚೀವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಪ್ರರುಷನೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇದು ಏರಡನೆಯ ಅವತಾರ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಘನೋದಕವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ದೇವ ಮಾನ ಸಾವಿರ ಪರುಷಗಳ ಕಾಲ ಕೇಷ ಶಾಯಿಯಾಗಿ ಮಲಿಗಿದನು ಬಳಿಕ ಅವನೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಿರಾಟ್ ಎನಿಸುವ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಅದರೂಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದು ಪ್ರರುಷನಾಮುಕ ಮೂರನೆಯ ಅವತಾರ. ಏತೇವ ಪ್ರಕಾಶಪಂಚ ಇವನನ್ನು ವಿರಾಟ್ ಎಂದು ಹೆರಿಯಿರು. ಮುಖ್ಯ ಜೀವ್ಯಕ ನಾದ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಬ್ರಹ್ಮನೊಳಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಧಿದ್ವರೆ, ಅಧಿಭೂತ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿರುವೆನಿಸಿದನು. ಹತ್ತು ರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಾದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕರೂಪೇ ಎನಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ವಿರಾಟ್ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಅಶ್ರಯಿಸಲು ಹರಿಯು ಸಾಧಾನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಆ ಸಾಧಾನಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮೆದುವು. ಮೂದಲು ಮುಖ್ಯ ಹೊರಹೊಮ್ಮೆತು. ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಅಂಶವಾದ ವಾಗಿಂದಿಯದೊಂದಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇಹಸ್ಥ ಹರಿಯು ವಾತಾಡಿದನು.

ಹೊರಹೊಮ್ಮೆದ ಜಿಹ್ವೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಪರುಣನು ತನ್ನ ಅಂಶವಾದ ಜಿಹ್ವೆಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ರಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತು ಬಂದನು.

ಷಕ್ತಿವಾದ ಮೂರಿನ ಹೊಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಅಶ್ವನೀದೇವತೆಗಳು ಸಾಧಾಂತ

ಖ್ಯಾತೀಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹರಿಯು ಗಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದನು. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ಸ್ವಾಂಶವಾದ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯ ದೊಂದಿಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಕೋಣಾಧಿಪತಿಯೂ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪ್ರತ್ಯನಾದ ಪ್ರಾಣನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ತ್ವರಿಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಶ್ವಾಂಶವಾದ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ವಚಂಡಾನವು ಬಂದಿತು.

ಕೆವಿಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ದಿಗ್ನೀಂವರ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶ್ಲೋತ್ತೇಂದ್ರಿಯಾಂಶ ಸಹಿತ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಶಬ್ದ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತು. ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಓವಧಿಯ ಅಭಿಪೂನಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಾಂಶಗಳಾದ ರೋಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನವೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ದಷ್ಟನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಸಂಭೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಕೋಷವನ್ನು ಪಡೆದಂತಾಯಿತು. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಗುದ ಎಂಬ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಲೋಕಪಾಲಕನಾದ ಮಿಶ್ರನು ತನ್ನ ಪಾಯು ಇಂದ್ರಿಯಾಂಶದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಮಲವಿಸರ್ವಜನೆಗೆ ಮಾರ್ಗವಾಯಿತು. ವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ಕೃಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ಹಸ್ತೇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ದೇಹಾಂತರಾಮಿ ಹರಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಪಾದಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದುವು. ಲೋಕಪಾಲಕವಾದ ವಿಷ್ಣುವು (ಜಯಿಂತನು) ತನ್ನ ಅಂಶವಾದ ಗಮನ ಸಾಧನ ಪಾದೇಂದ್ರಿಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಪುರುಷನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಓಡಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರನು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಶದೊಂದಿಗೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಂಕಲ್ಪ, ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕಿಯ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಂ ನಾಡಿ, ಸತ್ಯನಾಡಿ ಎಂದು ಎರಡು ಅವಾಂಶರ ಗೋಲಕಗಳಿರುವುವು. ಅಹಂನಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ. ಅಹಂಕಾರ, ಚಿತ್ತ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಈ ಮನಸೋವಾಹಕ ನಾಡಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತತಿಯು ಬುದ್ಧಿಯ ಅಂಶ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಈ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞನವನ್ನು ಹರಿಯಿಂದ ನಿಯಮಿತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪಡೆದರು. ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ನಾಡಿಯನ್ನು ರುದ್ರನು ಅಭಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ದೇಹನಿಯಾಮಕನಾದ ಹರಿ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ನಿಯಮಿತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು 'ಇದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಸತ್ಯ ಎಂಬ ನಾಡಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಚಿತ್ತದ ಅಂಶದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ವಿರಾಟ್ ದೇಹದ ತಲೆಯಿಂದ ದ್ಯುಲೋಕವೂ, ನಾಭಿಯಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷವೂ ಪಾದದಿಂದ ಭೂಮಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕ್ತಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯವಾದ ಸುಖ, ಕರ್ಮ, ಪ್ರಮಾದಗಳು ತೋರುತ್ತಾ ಬಂದುವು. ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುರರೂ, ಅಸುರರೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ, ರಂದ್ರಗಳಿದೆವರು ಹೊದಲಾದ ಸಕಲ ಜೀವರಾತಿಗಳು ವಾಸಿಸಿದ್ದವು. ಸತ್ಯಗುಣದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ. ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಭೂತಾದಿಗಳು ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದುವು.

ಮುಖ್ಯವಿದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಣವರ್ಣವು ತದಿಭಮಾನಿಯೂ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಣವೂ, ತೂಡಿಯಿಂದ ವೈಶ್ಯವರ್ಣವೂ, ಪಾದದಿಂದ ಶೌದ್ರವರ್ಣವೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲವರಿಗೂ ಗುರುಗಳಿನಿಸಿದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವರು. ವೈಶ್ಯರು ಜೀವನಾವಶ್ಯಕವಾದ ವ್ಯವಸಾಯ, ಪಶುಪಾಲನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಾ ಸತ್ಯರು. ಶೌದ್ರರು ಸೇವಾಕರ್ಮವಸ್ತಿಗಳನ್ನು ವರು. ಬ್ರಹ್ಮಣವರ್ಣಾಭಮಾನಿ ಭೃಗು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮನು, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ವಾಸ್ತು ಎಂಬ ದೇವತೆ, ಶೌದ್ರರಿಗೆ ಕೃತಿ ಎಂಬುವರು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು.

ಎದುರಿ! ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು, ಮೂಲಕಾರಣನು, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನು. ಅದ್ದಿರಂದ ಅವನನ್ನು- ದ್ಯುವ, ಕರ್ಮ, ಆತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೈಷಿಸುವ ಸಮರ್ಥನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಇವನೆ ಸಾಮಾಧಿವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಹೇಳಿ ತಿಳಿದ ಹಾಗಿಯೇ ಹೇಳುವೆನು. ಹರಿಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದವನ ವಾರ್ತಾ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಅವನ ಕಥಾಮೃತ ಹೇಳುವ ಕಿವಿಗಳೇ ಸಫಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಾವಿರ ವರ್ಣಗಳ ಮೇಲೆ ಆವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತರು. ಸಂಭೂತವಾಗಿ ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ತಿಳಿಯಿಲಾರೆ. ಸರ್ವರಿಗೂ ಗುರುಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿದುವಾಗ ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು? ಇಂದಿರೆಯೂ ನಿರಂತರ ಹರಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈನೆ ಗಾಣದೆ ಚಿರಪರಿಚಿತ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರುವಳಿಂದ ಮೇಲೆ ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರಂದ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ನಿತರಾಂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಿರವಧಿಕಪೂರ್ಣಮಹಿಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ!

ಪಳನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ವಿದುರ :— ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೇ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಶ್ರೀಗುಣರಹಿತ, ನಿರ್ವಿಕಾರ.

- 1) ನಿರ್ವಿಕಾರವಿಗೆ ಜಗತ್ತಾಲ್ಪಿಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ತೃವು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ ?
- 2) ಹರಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಜೀವ್ಯ ರೆರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ?
- 3) ನವವಿಧಸೃಷ್ಟಿ, ಮನ್ಮಂತರ, ಮನುಗಳು, ಅವರ ಪಂಥಾವಳಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 4) ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲೂ, ಕೆಳಗೂ ಇರುವ ಲೋಕಗಳಾವುವು ? ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಪರಿಮಿತ ಮತ್ತು ಅವಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
- 5) ಪಶು ಮೊದಲಾದ ಪೂರಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- 6) ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಉತ್ಸವ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- 7) ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಯಾವುದು ? ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ದುಷ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಯಾವುವು ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಕಣ್ಣೆಯರನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಮದುವೆಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- 8) ಸಾತ್ತಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಆಗುವ ಗತಿಗಳು ಯಾವುವು ?
- 9) ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಯುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಸಾಧನಗಳಾವುವು ?
- 10) ವಾಣಿಜ್ಯಾದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜನೀತಿ, ಶ್ರುತ್ಯಕ್ರಿಯೆ, ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಾನ, ಬಿತ್ತದ್ಯೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಗ್ರಹಾದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ, ಇವ್ಯಾಘ್ರಾರ್ಥಗಳ ಫಲ, ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಷನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಪದ್ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
- 11) ಜನಾರ್ಥನನ್ನು ವಿತರಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀತನಾಗುವನು ?
- 12) ತತ್ತ್ವಗಳ ಪ್ರಾಯ ಎಷ್ಟು ವಿಧಿಗಳಾಗಿರುವುವು ? ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಯಾರು ? ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮೇಶಿಸಿದವರು ? ಹರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿರೂಪದಿಂದಿರುವುದನ್ನೂ, ಅಸ್ತ್ರತಂತ್ರತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ.
- 13) ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ

ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳು ಸಾಂಪರ್ಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೇನು.

ತುಕ . ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಹರಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೂಡಿಸಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೊಂಪುಳಿ ಹೋದರು. ನಗುತ್ತ ಉತ್ತರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಎಂಟನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಧ್ಯಮು

**ಮೈತ್ರೀಯ :** ಏದುರನೇ ! ಜರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೇಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಪೂರ್ವಪಂಶುವು ಸೇವನೀಯವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿನಗುಪರೇತಿಸು ಪಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದು ನೀನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿಶ್ಚಯಾಗಿ ಭಾಗವತವನ್ನೇ ಜೀರ್ಣಬಿಡುವೆನು. ಇದು ಮಹಾ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕವು. ಇದನ್ನು ಶೇಷದೇವರು ಸನತ್ಸೂಮಾರಾದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಜ್ಞಂತ ಪ್ರಮಾಣವಿದು. ಇಂದೆ ಸನತ್ಸೂಮಾರಾದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹರಿಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಿಯಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಮ ವೈಷ್ಣವರಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಸರ್ವಾಧಾರನೂ, ಆನಂದ ಮಯನೂ ಆದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ನಾಗಕನ್ನೇಯರಿಂದ ಸೇವೆ ನಾದ ಶೇಷನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಸನತ್ಸೂಮಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಸನತ್ಸೂಮಾರಿಂದ ಸಾಂಖ್ಯಾಯನರೂ, ಆವರಿಂದ ಪರಾರ್ಥರೂ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೂ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಪರಾಶರಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

### ಪದ್ಮಕಲ್ಪದ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಿರಾಟಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾಳಯೋದಕೆದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ದಿಷ್ಟ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಕಮಲದ ಮೋಗು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಪದ್ಮನಾಭನೆ ಉದರದೆಳಿಳಿಗಿದ್ದಿಗೆಭೋದಕೆವು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಒಣಿ ನಿಬಿಡವಾದ ಜಲವು ಈ ಪದ್ಮಾಕಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. 14 ಲೋಕಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಅದು ಬೆಳಿಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಿಗಳಾಯವು. ಪ್ರಾಳಯವಾಯುವು ಬೀಸಿ ಕಲ್ಪೋದಕದ ತರೀಗಳಿಂದ ಪದ್ಮವು ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮಗೂ, ಪದ್ಮಕೂ ಒಬ್ಬ ಕರ್ತನಿರಬೀಕೀಂದು ಸಿಕ್ಕಿಯಿಸಿ ನಾಳದೊಕ್ಕಿಳಿದು ಜಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ, ಕಾಣದೆ ಹೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕಮಲದ ಕಣ್ಣೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಅಜಿನದ ಆಸನವಾಯಿತು. ಅವರು ನೂರುವರ್ಷ ಹುಡುಕಿದರೂ ಕಾಣಿದಾದ ಹರಿಯು ಆವರೆ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಶೇಷಶಾಯಿಯೂ, ಹೀತಾಂಬರಧಾರಿಯೂ, ವಿಚಿತ್ರ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಕೊಸ್ತುಭ ವಸವಾಲಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವ ನಾಗಿಯೂ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಪ್ರವಹವಾಯು ಹೊದಲಾದ ಮುಕ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೆಟಿನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕೆತುಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನೋಡಿದರು.

ರಜೋಗುಂದ ಕಾರ್ಯವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಜೀವರಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದವರಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವೇ ಸಾಧನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾದಂಭಿಸಿದರು,

### ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮ : ಶ್ರೀಹರೇ ! ಒಹುಕಾಲದ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಜೀವರು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾಣದಿರಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಪಾಪವೇ ಕಾರಣವು. ಯಾರಿಗೆ “ಹರಿಯೇ ಶ್ರೀಷ್ಟನು, ನಾನವನೆಡಾಸನು” ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಕಾಣಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ನಿನ್ನಿಂದ ಇತರರೆಲ್ಲರೂ ಭಿನ್ನರು, ಅವರೆಲ್ಲ ಅಸ್ತಿತವಂತರು ಮತ್ತು ದೋಷವುಳ್ಳವರು. ಮಹಂದಾದ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ದೂಪಗಳಿಗೆ ಸಾಫ ಭೇದ ನಿಮಿತ್ತ ಭೇದವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನಿರುವ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ದೋಷದ ಲೇಪ ನಿಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಿರ್ದೋಷ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಪರೋಕ್ಷ. ಅಜ್ಞಾನರಿಹಿತ. ಈ ರೂಪವೇ ಮತ್ತಾಗ್ಯದಿ ಅನಂತರೂಪಗಳಿಗೆ ಮೂಲ. ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಿನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಭಿನ್ನ ದೇಹವಿಲ್ಲ, ಷಡ್ಪಿಕಾರರಿಹಿತನು. ಜಗತ್ತಾಪಿಪ್ರಾಪಾಲನ ಸಂಹಾರ ಕರ್ತನು. ವಿಯುಸಕ್ತರ ಪೂಜೆ ಬಿಲ್ಲದವನು. ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ಕಟ್ಟಿ ಬಿದ್ದು ಭಕ್ತರ ಹೃದಯದಿಂದ ಉದಲದೇ ಇರತಕ್ಕವನು. ಆಂತಹ ಸುಲಭನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಲಿಸದೆ ಕೆಡುವರಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಷಾದವುಂಟಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೆಂದು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ನಿಂತೆ ಮಾಡಿಸುವೆಯೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿದ ಕೊಡಲೇ ಆ ಜೀವನ ಸಂಸಾರ ನಾಶವಾಗುವುದು. ನಿನ್ನ ಸೇವಯಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರಾದವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಲುವರು. ಧ್ಯಾನಿಸುವವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವಂತ ನೀನು ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೇ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ತಾಗಿವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ಮೋಹರಿಹಿತ ನೆಂದೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸುವವರೇ ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದುಬೇಕೆನ್ನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸುವವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು? ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶಿವನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವೆ. ನಿಹಿದ್ದ ಕರ್ಮಾಚರಣೆ ಮಾಡುವವರ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಧಿ ಮಾಡುವೆ.

ಶ್ರೀಕರಿಯಾದ ನೀನು ನಿತ್ಯಭೂತವಾದ ಜ್ಞಾನದ್ವಿಷ್ಟಿಯಂದ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಲವ ಕಾಲವನ್ನು, ಲವಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಪಸ್ತುಪನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅನಿಮಿಷ ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಲಾಭಿಕಾಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡುವೆದರಿಂದ ಆದೂ ಅನಿಮಿಷವೇನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಕಾಲಾಂತರಾಘಾಣಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ನಾನು ಲೋಕಾಧಿಪತಿ. ಹಾಗಿದ್ದೋ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಮರಣ ಬಿರುವುದೆಂದು ಭಯ ಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆಯೇ ಹೊರತು ನಿನಗೆ ಜನನ ಮರಣಗಳಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿದ್ರೆಯೂ ವಿಲಕ್ಷಣ. ಯೋಗ ನಿದ್ರೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಗಳನ್ನು ತೆರಿಯುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

1) ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡು. 2) ಅಂಗಭೂತನಾದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಲೋಪವಾಗಿರಲಿ. 3) ಪಾಹಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಚೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಆದ ರಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗಿ. 4) ವೇದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಲೋಪವಾಗಿರಲಿ. 5) ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. 6) ಶೇಷತಯನದಿಂದೆದ್ದು ಮಂದಸ್ಯಿತ ಬೀರುತ್ತ ಕಣ್ಣಿರೆದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮನ ಮೋಹಕವಾದ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡು.

**ಪದ್ಮನಾಭ :** ಏಷಾದ ಬೇಡ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ ನಾನೇ ಪ್ರೇರಕನು. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪರಿಸುವವರ ಏವಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಶ್ರೀತನಾಗುವೆನು. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಂಯೇ ಕರ್ತೃ ಮತ್ತು ಹೋಕ್ಕಾ ಪೇಕ್ಕೆಯು ಏಹಿತ. ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ. ಭೂರಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿ ಸಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡು.

**ಮೃತ್ಯೇಯ :** ಪದ್ಮನಾಭನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಚಲುವುಂಟಿನಿಗೆ ತನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಸೃಜಿವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಮರೆಯಾದನು.

**ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ಮೃತ್ಯೇಯ :** ಹರಿಯ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವಮಾನ ನೂರು ಪರಾಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿರು. ಅವರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪದ್ಮವು ಕಂಬಿಸಿತು. ಅಂಡ ದೊಳಗಿನ ನೀರಿನಿಂದ ಕೊಡಿದ ಪಾಯುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಅದೇ ಪದ್ಮವನ್ನು ಭೂಮಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗ ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಃ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರು.

ವಿಧುರ :- ಹರಿಯ ಕಾಲ ಎಂಬ ಸ್ವರ್ದೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರ.

ಸ್ವತ್ತೀಯ :- ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಂಧುವರ್ವಿನನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ ತಾನೂ ಜರುವರ್ವಿನಂತೆ ದೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಿಡಿತ್ತು ಸ್ವರ್ಪಿಗಾಗಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣು ದೂಪದಿಂದ, ಜಗತ್ತಿನ ರೇಖ್ಯಾಗಾಗಿ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನೂ, ಈಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಯಿಕಾದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲ ಎಂಬ ದೂಪದಿಂದ ಪಂಚಘಾಲಿಗಳು ರಾದ್ರನನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ, ತಾನೂ ಆವನಂತೆ ಪಂಚಘಾಲಿವುಳ್ಳ ದೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಶಿಫನೋಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಮೋಗುಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಕೃತ, ವೈಕೃತ ಸ್ವರ್ಪಿಗಳು ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆ. ೧) ಮಹತ್ತತ್ತವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇಹ ಇವರಡಕ್ಕೂ ಹರಿಯಿಂದ ಆದ ಸ್ವರ್ಪಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವರ್ಪಿ. ೨) ಅಹಂಕಾರಸ್ವರ್ಪಿ :- ಪಂಚಭೂತಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ. ೩) ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ತೇజಸ್ಸು, ಅಪ್ಯ, ವೃತ್ತಿವಿ ಎಂಬ ಭೂತಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ. ೪) ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ. ೫) ವೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದ ವೈಕಾರಿಕ ಹೆಸರಿನ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳ ದೇಹ ಸ್ವರ್ಪಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ತತ್ತವಸ್ವರ್ಪಿ. ೬) ಅವಿದ್ಯಾ ಸ್ವರ್ಪಿ. ಇವು ಪ್ರಕೃತ ಸ್ವರ್ಪಿ ಎನಿಸುವುದು ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಾದ ಸ್ವರ್ಪಿ ವೈಕೃತ ಸ್ವರ್ಪಿ ಯಾವುದಿಂದರೆ - ೭) ಸಾಂಪರ ಸ್ವರ್ಪಿ ೮) ತಿರ್ಯಕ ಸ್ವರ್ಪಿ ೯) ಮನುಷ್ಯರು, ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೋಗುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವಾರ್ಕಾಸೋಂಸ್ತೀತಸ್ವೀಂಬ ಅಸುರಾದಿಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ. ೧೦) ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ಮತ್ತು ವೈಕೃತವೆಂಬ ಉಭಯ ದೂಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಪಿಯು ಹತ್ತನೆಯಾದು.

ದೇವಜಾತಿಯ ಸ್ವರ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ವಿಬುಧ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಸ್ವರ್ಪಿ :-  
೧) ಇಂದ್ರಾದಿ ಸುರರು. ೨) ಹತ್ಯಾದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರು ಮುಂದಿ. ೩) ಬಲಾಂದಿ ಅಸುರರಲ್ಲಿ ಮೂರವತ್ತು ಮುಂದಿ. ೪) ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ನೂರು, ಆಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ನೂರು ಒಟ್ಟು ಇನ್ನೂರು ಮುಂದಿ. ೫) ಯಾಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಏಷ್ಟತ್ತು ಮುಂದಿ. ೬) ಭಾರತರಣರಲ್ಲಿ ಮೂರವತ್ತು ಮುಂದಿ. ೭) ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ನೂರು ಮುಂದಿ. ೮) ಭೂತ ಪ್ರೇತ, ಉತ್ತಾಪ, ವಿದ್ವಾಧರ ಕನ್ನರ ರಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಷ್ಟತ್ತು ಮುಂದಿ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ವರ್ಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವರ್ಪಿಕರ್ತನು ಶ್ರೀಹರಿಯು, ಅವನಿಂದಾಗೆವ ಸ್ವರ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲು, ಆದು ಆಮೇಲೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸುಳಿಗೆ ಇದು ಮೊದಲು, ಇದು ಕೊನೆಯಿಂಬಿಡು ಯಾವುದು? ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೆಸರು, ದೂಪದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಅಸುರರೂ ಸ್ವಷ್ಟಾಗಿರುವರೋ

ವರೋ ಮಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಆಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ವರು. ಅಯಾ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಜೀವದು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವರು. ಹಿಂದಿನ ಜೀವದನ್ನು ಉತ್ತಮಗತಿಯಾಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು, ಯೋಗ್ರಾದ ಬೇರೆ ಜೀವರನ್ನು ಅಯಾ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವನು.

### ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗುಣದಿಂದಲೂ, ಅನಂತನಂಬಿ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿದೆಯಾಗಿ, ಕಾಲ ಲಕ್ಷ್ಯಾಳಿವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಪದಾರ್ಥದ ಅಶ್ವಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾದ ಪರಮಾಣಿವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು :

ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೇ ಅಂತ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ಅಶ್ವಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥವೇ.

### ಪರಮಾಣಿ

ಪರಮ ಮಹತ್ವದಾರ್ಥವೇ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅಂಡಮೋಳಗಿರುವ ಹರಿಯ ರೂಪವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರಕವಾಗಿರುವ ರೂಪವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಮೇಲಿದುವ ಪುರುಷಾದ ರೂಪಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾದೇಶಾದ ಪರಿಮಿತರೂಪಗಳಿಂದಿರುವ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿಪವಲ್ಲ. ಸರ್ವಗತಿ (ಅವ್ಯಾತ್ತಾಕಾಶದ ಹೊರಗಿರುವ) ನಾರಾಯಣನಂಬ ರೂಪವೇ ಪರಮಪುಹತ್ತೋ. ಹೀಗೆಯೇ ಪರಮಾಣಿ ಮತ್ತು ಪರಮ ಮಹತ್ವಾಗಿರುವ ಉಭಯ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ವಾಗಿದ್ದು ಅಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಪಾಲನ, ಸಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಉಭಯೇಕಾಲಗಳ ನಾಮಕನಾಗಿರುವನು.

### ಕಾಲದ ಅವಯವಗಳು

2 ಪರಮಾಣಿಗಳು - ಅಣಿ (ದ್ವಿಶಣಿಕ)

3 ಅಣಿಗಳು - ತ್ರಿಸರೇಣಿ

3 ತ್ರಿಸರೇಣಿಗಳು - ತ್ರಿಟಿ

3 ತ್ರಿಟಿಗಳು - ವೇಧ

3 ವೇಧಗಳು - ಲವ

3 ಲವಗಳು - ನಿಮೇಷ

3 ನಿಮೇಷಗಳು - ಕಾವ್ಯ

15 ಕಾಷ್ಟಗಳು = ಲಫ್ಟು

15 ಲಫ್ಟುಗಳು = ನಾಡಿ (ಫಳಗೆ)

3 ನಾಡಿಗಳು = ಮುಹೂರ್ತ

6 ನಾಡಿಗಳು ಆಧವಾ ಫಳಗೆಗಳು = ಪ್ರಕರ (ಹಗಲಿನ ಬದನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ)

ಆಧವಾ 7 ಫಳಗೆಗಳು = ಯಾಮ (ಹಗಲಿನ ಕಾಲು ಭಾಗ)

### ಫಳಗೆ ಬಟ್ಟೆಲು

ಆದು ಪಲಗಳಮ್ಮೆ ತೂಕೆಳ್ಳೆ ಪ್ರಸ್ಥ (ಬಳ್ಳ) ದಮ್ಮೆ ನೀರು ಹಿಡಿಯುವ ಪಾತ್ರೆಯ ಕೆಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾಪಗಳ ತೂಕೆದ, ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದಿದ ಒಂಗಾರದ ಸಲಾಕೆಗಳು ತೂರುವಷ್ಟು ರಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರು ಒಂದು ಆ ಪಾತ್ರೆಯು ಮುಳುಗುವ ಕಾಲವೇ ಒಂದು ಫಳಗೆ ಎನಿಸುವುದು.

4 ಯಾಮ = ಒಂದು ಹಗಲು, 4 ಯಾಮ = ರಾತ್ರಿ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ = ದಿವಸ.

15 ದಿವಸಗಳು = ಪ್ರಸ್ಥ, ಶುಕ್ಲ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸ್ಥ = ತಿಂಗಳು. ಹಿತ್ಯಗಳ ಹಗಲು ಶುಕ್ಲಪ್ರಸ್ಥ. ಹಿತ್ಯಗಳ ರಾತ್ರಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸ್ಥ. 2 ತಿಂಗಳು = ಒಂದು ಖಿತು. 3 ಖಿತುಗಳು = ದ್ವಾಷಿಕಾಯನ. ದ್ವಾಷಿಕಾಯನ ಕಾಲವು ದೇವತೆಗಳ ರಾತ್ರಿ. 3 ಖಿತುಗಳು = ಉತ್ತರಾಯಣ. ಇದು ದೇವತೆಗಳ ಹಗಲು. ಮಾನವರ 12 ತಿಂಗಳಗಳು = ಒಂದು ವರ್ಷ. ವಾನವರ ಪರಾವಾಚಧಿ ಅಯುಷ್ಯ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು. ಹರಿಯೇ ಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದವೀಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಪ್ರವರ್ತಕನು. ಕ್ಷೇತ್ರ ಲಾಬಾದಿಗಳ ನಾಮಗಳನ್ನು ಳಳಿಸನು, ಸಂಪತ್ತಿರನಾಮಕ ಮತ್ತು 12 ಸಂಕ್ರಮಣಿಗಳ ನಾಮವೆಳ್ಳಿಸನಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು.

**ಪರಿವರ್ತನರ.** ಎಂದರೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಗ್ರಹವು ಒಂದು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಹರಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿರನೆನಿಸುವನು.

**ಇಡಾವರ್ತನರ :** 12 ಬಾರಿ 27 ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತಿರುಗುವ ಕಾಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಹರಿಯೇ ನಿಯಾಮಕ ಮತ್ತು ಅದೇ ನಾಮವೆಳ್ಳಿವನು.

**ಅನುವರ್ತನರ** 30 ತಿಥಿಗಳು 12 ಬಾರಿ ತಿರುಗುವ ಕಾಲ. ಹರಿಯು ತನ್ನ ಯಾಮಕ, ತನ್ನ ಮತನು.

**ವರ್ತನರ :** 360 ದಿನಗಳಾಗುವ ಕಾಲ. ಹರಿಯು ತನ್ನ ಯಾಮಕ, ತನ್ನ ಮತನು.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೀಗೆ ತಿರುಗುವುದರಿಂದಲೂ ಸಂಧಾದಿ ಕಾಲಗಳೂ, ಯಂಜ್ಞ, ಕಾಲಗಳೂ, ಹಿರಿಯರ ಕಿರಿಯರ ಪಯಸ್ಸೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ಕೃತಯುಗ ದೇವರೂಪನ 4 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಸಂಧಿಕಾಳ 800 ಒಟ್ಟು 4800. ಶೈತಾಯುಗ ದೇವರೂಪನ 3 ಸಾವಿರ, ಸಂಧಿಕಾಳ 600 ಒಟ್ಟು 3600 ಒಷನೆಗಳು. ದ್ವಾಪರ್ಯಯುಗ ದೇವರೂಪನ 2 ಸಾವಿರ, ಸಂಧಿಕಾಳ 400 ಒಟ್ಟು 2400 ವರ್ಷಗಳು. ಕಲಿಯುಗ ೧೮೮ ಸಾವಿರ, ಸಂಧಿಕಾಳ 200 ಒಟ್ಟು 1200. ವರ್ಷಗಳು. ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳು ಒಟ್ಟು ದೇವರೂಪನ ಹನ್ನರಾದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ. ದಯ, ಶೈಚ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಪಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪಾದ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಹಾಯುಗ ವೆಂದು ಹೇಳಲು. ಸಾವಿರ ಮಹಾಯುಗಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಜಗಲು. ಅಪ್ಯೇ ಕಾಲ ರಾತ್ರಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಭೂ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕ ಗಳಲ್ಲಿನ ಜನ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಾಷ್ಟಿ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಆ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ 14 ಮಂದಿ ಮನುಗಳು ಆಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಮನ್ಸೂಂತರದ ಕಾಲವು 71 ಮಹಾಯುಗ ಮತ್ತು 18 ಲಕ್ಷ 50 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

ಒಂದೊಂದು ಮನ್ಸೂಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮನುವಿನ ವಂಶದ ರಾಜರು ಆಳುವರು. ಸಪ್ತ ಮುಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ೩೦ದ್ರು, ಗಂಥರ್ವರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಬರುವರು. ಹೀಗೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮನ್ಸೂಂತರವು ಒಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಮೊದಲನೇಯ ಮನ್ಸೂಂತರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವರೂಪನ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಪ್ರಾಳಯಕಾಲ. ಎರಡಿಂದ ಏಳು ಮನ್ಸೂಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಬಣಾರು ವರ್ಷಗಳು ಪ್ರಾಳಯಕಾಲ. 8ನೇ ಮನ್ಸೂಂತರದಿಂದ 14ನೇ ಮನ್ಸೂಂತರ ಪೂರ್ತಿ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ನಾನ್ಹಾರು ವರ್ಷಗಳು ಪ್ರಾಳಯಕಾಲ. ಒಂದೊಂದು ಮನ್ಸೂಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಶಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮನುಗಳಿಂದಿಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹಾಲಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದಾಗ ಸಂಕ್ಷಣಾರೂಪಾಗಿಯಿಂದ ಭೂರಾದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಸುಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುವು. ಅದರ ಕಾವಿನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲಿರುವ ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಜನೋಽಽಽಕಕ್ಷ ಹೋಗುವರು. ಸುಟ್ಟಿ ಹೋದ ಲೋಕಗಳು ಹರಿಯ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೂರಿದುವ ಸಪ್ತ ಸಮಾದ್ಜ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಜೀವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಇವರಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮಹಲೋಕ ಮುಂತಾದ ಲೋಕದ ಜನರಿಂದ ಸ್ವತ್ವನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಿನಕಲ್ಪೀಧಕದಲ್ಲಿ ಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವನು. ಇಂಥ ದಿನಗಳು ಮಾಸಗಳಾಗಿ ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಪರಮಾಯುವ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಕ್ಕೆ ಪರಾಧರವೆಂದು ಹೇಳರು. ಈಗ ಮೊದಲನೇಯ ಪರಾಧರವು ಕಳೆದಿದೆ. ಮೊದಲನೇಯ ಪರಾಧರದ

ಕೊನೆಯ ದಿನವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾದ ವಿರಾಟಕ್ಲ್ಯಾಪ್. ಎರಡನೆಯ ಪರಾಧ್ಯಾದ ಹೆಂದಲನೀಯ ದಿವಸವೇ ಪದ್ಮಕ್ಲ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ದಿನವೇ ಶ್ರೀತಪರಾಹಕ್ಲ್ಯಾಪ್. ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ದೇಶ, ಕಾಲ, ಗುಣಪೂರ್ವಾನೂ, ಅನಾದಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಈ ಪರಕಾಲವು ರೆಪ್ಪೆಹಾಕುವ ಕಾಲವೆಂದು ಜೀವಕಾರಿಕೆವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು 50 ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೂರಿಗಡೆ ವೈಕ್ಷಿಣಿ, ಅಷ್ಟು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು ಮತ್ತು ಆಕಾಶ, ಅದರಮೇಲೆ ಅಹಂಕಾರ, ಮಹತ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ತತ್ತ್ವಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತತ್ತ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಎರಡರಷ್ಟು ಅಂದರೆ 100 ಕೋಟಿ ಯೋಜನಗಳು ಇದ್ದು ಉಳಿದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಯೋಜನಗಳು ಅಥಿಕ ಪರಿಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಆವರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳು ಅನಂತವಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಅನಂತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡವನೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮನೂ ಆಗಿರುವನು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಇವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡಿ ಇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

ಒಂದು ರೂಪದೊಳಿಂದವರೆಯವ ದೊ  
ಳಿಂದು ರೋಮದೊಳಿಂದು ದೇಶದ  
ಪ್ರೋಂದಿಯಿತ್ವ ಪಟ್ಟಾಂಡನಂತಾನಂತ ಕೋಟಿಗಳು ॥  
ಹಿಂದೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಕಾಣನೆ  
ಒಂದು ರೂಪದಿದ್ದ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಪ್ರಭಯಿಗ  
ಳಂದಿರೇಶನೂಳೇನಿದಿಚ್ಛ ರಿಯಪ್ರಮೇಯ ಸದಾ      ॥ 24 ॥  
— ಹರಿಕಥಾಮೃತ ಸಾರ, ಸಂಧಿ 7

ಹನ್ನೆ ರಡನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿನುದು

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವೈಕಾರಿಕ ಸ್ವಷ್ಟಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅಜ್ಞಾನದ ಐದು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅಜ್ಞಾನದ ಐದು ಪ್ರತಿಗಳಾವುವು ಎಂದರೆ .—

- 1) ತಮಸ್ಸು (ಕತ್ತಲು) ಅಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ
- 2) ಮಿಥಾಕಜ್ಞಾನ (ಮೋಹ)
- 3) ಮಹಾಮೋಹ ಅಂದರೆ ಏಪರೀತ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹ

4) ತಾಮಿಸ್ತ ಅಂದರೆ ಕ್ರೋಧ

5) ಅಂಧಂತಾಮಿಸ್ತ ಅಂದರೆ ಮರಣ ಕಾಲದ ದುಃಖದಿಂದ ಮೂರ್ಖ (ವರೀತ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಆಗ್ನಹವೆಂದು ಹರಿವಂತವೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.)

ಒಳಿಕ ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನತ್ಸುಜಾತ, ಸನತ್ಸುಮಾರರನ್ನು ಸೈಫಿ ಸಿ “ನೀವೂ ಸೈಫಿ ಮಾಡಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ನಿವೈಶ್ವತಿ ಧರ್ಮರತ್ನಾದ್ಯ ರಿಂದ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕುಪಿತರಾದರು. ಅವರ ಹುಬ್ಬಿಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕಂಪುಬಣ್ಣದ ಬಾಲಕನು ಜನಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು “ಸದ್ಯೋಜಾತ” “ನೀಲಲೋಹಿತ”ನಂದು ಕರೆದರು. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗಂತ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಬಾಲಕನು “ನನಗೆ ಹೇಸರಿದಿ, ಸಾಫ್ ನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿಸಿಕೊಡಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು “ಮಗು! ಉದ್ದೇಷಗೊಂಡವನಂತೆ ಅತ್ಯಯಾದ್ಯ ರಿಂದ (ರೋಧಸಾಂಪ್ರದ್ಯಾ) ರುದ್ರನಂದು ಜನರು ಕರಿಯುವರು. ಹೃದಯ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪ್ರಾಣ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ನೀರು, ಭೂಮಿ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿಗಳು ಸಾಂಗಗಳು. ಮನ್ಯ, ಮನು, ಮಹಾನಸ, ಮಹಾತ್ಮ, ಮತಧ್ವಜ, ಅಗ್ನಿವೀರ್ತ, ಭವ, ಕಾಲ, ವಾಮದೇವ ಮತ್ತು ಧೃತಪ್ರತನೆಂದು ನಿನ್ನ ಹೇಸರುಗಳು. ಧೀ, ವೈಶ್, ಅಶಲೋಪ್ಯಾ, ನಿಯುತ್ಪರ್ವ, ಇಲಾ, ಅಂಬಿಕಾ, ಇರಾವತೀ, ಸುಧಾ ಮತ್ತು ದೀಕ್ಷಾ ಎಂಬ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ನಿನಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಸೈಫಿಸೆಂದರು. ರುದ್ರದೇವರು ಸೈಫಿಸಿದರು. ಹುಟ್ಟಿದ ರುದ್ರಗಳಿಗಳು ಜಗತ್ತನೇ ನುಂಗುತ್ತ ಬಂದುವು. ಸೈಫಿಯನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿ ಹಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ರುದ್ರದೇವರು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀರೋಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಪ್ರಜೀಶ್ವರರನ್ನು ಸೈಫಿಸಿದರು. ಅದರ ವಿವರವು ಹೀಗಿದೆ :— ತೊಡೆಯಿಂದ ನಾರದರು. ಅಂಗಸ್ವಾದಿಂದ ದಕ್ಷ. ಪ್ರಾಣದಿಂದ ವಸಿವ್ಯಾರು. ಚರ್ಮದಿಂದ ಭೃಗು. ಕೈಯಿಂದ ಕ್ರತು. ನಾಭಿಯಿಂದ ಪುಲಹ. ಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಪುಲಸ್ತ್ಯ. ಮುಖದಿಂದ ಅಂಗಿರಾಯುಷಿ. ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅತ್ರಿ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರೀಚಿ. ಬಲಸ್ತನದಿಂದ ಧರ್ಮ. ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಅಧರ್ಮ. ಹೃದಯದಿಂದ ಕಾಮ ಹುಬ್ಬಿಗಳಿಂದ ಕ್ರೋಧ. ಕೆಳತುಟಿಯಿಂದ ಲೋಭ. ಹೀಗೆ ಕಾಮಾದಿ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಗುಣೈಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರ. ವಾಯುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮತಿ, ಭಾಯೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಮರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಿಂಧವಾದ ವಾಕ್ಯಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ತರುಣಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕಾಮಾಸಿದರೆಂದು ನಾವು ಹಾತ್ತ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಸುರಜನ ಮೋಹಕಾಗಿಯೇ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಪ್ರತ್ಯಾದ

ಮರೀಭಾಗಿಗಳು “ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವನು ಅಧಿಮುನು. ನಿಮಗೆ ಕೈಮುಗಿಯು ವೆಷ್ಟ. ಈ ಕೆಲಸವು ಜಗದ್ಯಾರುವಾದ ನಿಮಗೆ ತರವಲ್ಲ” ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾತ್ರಾತ್ಮ ಪ್ರತಿಷೇಧಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾಜಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಂಗಿಸಿದ್ದ ಜನರು ಅವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈ ವಾಗ್ದೀವಿಯಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಜ್ಞಾನವೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರವೇ ಆಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನ ಮುಖಗಳಿಂದ ಖುಗಾದಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಷ್ವಾಸದಿಸಿದರು. ಖಗ್ನೇದದ ತಸ್ತ (ಶಾಸನ) ಮಂತ್ರ, ಯಜುವೇದದ “ಇಂದ್ರಾ”, ಸಾಮವೇದದ ಸ್ತುತಿ, ಸ್ತೋಮ, ಅಥವಣವೇದದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ಆಯುವೇದ, ಭರತ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕೃತಿಸಿದರು. ಪೂರ್ವಾದಿ ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೋಡಿತೀ ಮುಂತಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮದ ಪಾದಗಳನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕೃತಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷಾ (ಅಕ್ಷರ)ಗಳೂ, ಸಹಸ್ರಾರ್ಗಗಳೂ ಷ್ವಾಸವಾದುವು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರಜಾಗಳು ಪ್ರಂಭಾನುಪೂರ್ವಿವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಬೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ರೂಪಪ್ರತಿರೀತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎರಡು ಭಾಗವಾಯಿತು. ಆಗ ಸ್ವಾಯಂಭುವನೆಂಬ ಗಂಡು, ತತ್ತ್ವಾಪಾದೇವಿಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮೈಧುನದಿಂದ ಆ ದಂಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯವ್ರತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಾನಪಾದ ರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮತ್ತು ಇದರು ಮತ್ತು ಆಕೂತಿ, ದೇವಹೂತಿ, ಪ್ರಸೂತಿ ಎಂಬ ಮೂರಿರು ಹೆಣ್ಣುಮತ್ತು ಇಂತಹ ಹುಟ್ಟಿದರು. ರುಚಿ ಎಂಬ ಪ್ರಜೀವಣರನಿಗೆ ಆ ಕೂತಿಯನ್ನು, ಕರ್ಮಮಂಜ್ಞಿಷ್ಟರನಿಗೆ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನೂ, ದಕ್ಷ ಪ್ರಜೀವಣರನಿಗೆ ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಮಂದಿವ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಹೆಣ್ಣುಮತ್ತು ಇ ಪ್ರಜಾಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು ತುಂಬಿತು.

### ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ನ್ಯೇತ್ರೀಯೆ :** ಸ್ವಾಯಂಭುವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಸಿ “ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ನಮಸಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸಲೇ ಬೇಕು, ಶ್ರೀಕರಪೂಜಯ ನಿಸುವ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಿ, ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

**ಬ್ರಹ್ಮ :** ಮಗು ! ನಿನ್ನ ವಿನಯದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಏಂಬಿಬ್ರಾಹಿ ಸ್ವಾಕ್ಷರಿಸಿದ ಭಾಧಿ, ನಿಷ್ವ ನಿವಾರಿಸಿದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಂಗನೊಷ್ಟಿಗೆ ರಿಂದಿ. ಇದೇ ಪಿತ್ರಸೇವ. ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಅಪ್ಪನ ಅಪ್ಪನ ಯೆಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಿನು ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣವಂತರಾದ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಪಡಿ. ಧರ್ಮ.

ದಿಂದ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ರಸ್ತೆಸು. ಯಂಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂರಿಸು. ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀಯನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ?

**ಸ್ವಾಯೆಂಭುವ** . ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು. ಪ್ರಜೀಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ಮಾಡಿಕೊಡಿ. ಭೂಮಿಯ ದಿನಪ್ರಭಯದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯೋಚಿಸಿ “ಆ ನಾರಾಯಣನೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕಿಸಿದರು ಆಗ ಅವರ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಯಂದ ಅಂಗುಷ್ಠ ಗಾತ್ರದ ವರಾಹವು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೂಡಲೇ ಆನೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದಾಯಿತು. ಪ್ರತ್ಯಸಹಿತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇದನ್ನು ಕಂಡು “ಇವನು ಏಷ್ಟು ವೇ ಸರಿ” ಎಂದು ಉಹಿಸುತ್ತಿರಲು ವರಾಹರೂಪೀ ಹರಿಯು ಗಜಿಂಫಿ ತನ್ನ ಪರಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ವೇದಗೋಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ವರಾಹದೇವನು ಗರ್ಜಿಸಿ, ತಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಬಾಲವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತು, ನೀರೋಳಗೆ ಹೋಗಿ ರಸಾತಳ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕ್ಕಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾಡೆಯ ಕೊನೆಯಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಈದಿ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನೆಂಬ ದೃತ್ಯನು ಗದಾಪಾಣಯಾಗಿ ವರಾಹನನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದನು. ವರಾಹದೇವನು ಅವನನ್ನು ದಾಡೆಯಂದ ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯೊಡನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

### ಇಬ್ಬರು ಹಿರಾಜಾಹ್ಯಕ್ಷರು

ಮೋದಲನೆಯವನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ತಾನಾಗಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು. ಶ್ವೇತವರಾಹ ರೂಪದಿಂದ ಹರಿಯು ಆ ದೃತ್ಯನನ್ನು ದಾಡೆಯಂದ ಕೊಂಡನು. ಎರಡನೆ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ಮೋದಲನೆಯ ಹಿರಣ್ಯಾಹ್ಯಕ್ಷದೃತ್ಯನೆ ಆವೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿ ಏಳನೆಯ ಮನ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ ದಿತಿಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಅವನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಿ ನೀರೋಳಗೆ ಮುಳುಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಹರಿಯು ನೀಲವರಾಹಾಗಿ ಅವನ ಕಿವಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿ ದಿಂದ ಹೊಡಿದೆ ಕೊಂಡನು.

**ಪ್ರತ್ಯೇ** . ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರಿಯವನ್ನು ಏಕ ಹೇಳಿಲ್ಲ ?

**ಉತ್ತರ :** ಶ್ಲೋಕ || ವ್ಯಾತಾಸೇನಾಸಿ ಚೀರೋಳಕ್ಕೆಂಕೇ ಅವಿನೇಕೇನ ಕುತ್ತುಜಿತ್ || ದುಷ್ಪಾನಾಂ ನೋರೆನಾಭಾರಯ ತತ್ತು ತತ್ತು ಕಥಾ ಕ್ಷಾಜಿತ್ ||  
ಇತಿ ಸಾಂದೇ

ಅಭ್ರಾ : ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಕಾಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಪುರುಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಅವಿವೇಕೇನ ಅಂದರೆ ಸ್ವಷ್ಟವಡಿಸದೆ ದುವ್ಯರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಸ್ವಾಂದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞವರಾಹದೇವರನ್ನು ಸುತ್ತಿಸುವರು—: “ಅಚಿತ್ತನೇ ! ನೀನು ಸದಾ ಜಯಿತ್ತೀಲನು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿತಕ್ಕ ಕುಶಾದಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಈ ರೂಪವು ಪಾಃಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಯಿ. ನಿನೆ ತಂದೆ. ಭೂಮ್ಯದ್ವಾರಾ ಕಾರ್ಯವು ನಿನಗೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪ್ರಾಯ. ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀರಕ್ಷಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು, ಶೀರ್ಫನದಿಂದ ನಾಲಗಿ, ರೋಮಗಿತ ಜಲಬಿಂದುವಿನ ಸೇಚನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹ ಪರಿತ್ವರಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಈ ಕರ್ಮವು ಪರಿಮಿತವೆಂದು ಯೋಚಿಸುವವನು ಅವಿವೇಕಿ. ನಮಗೆ ಇಂಥ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಡಿದೆ, ಸಮೀಕ್ಷಿನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಡು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕತನಾದ ವರಾಹದೇವನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

### ಫಲಕ್ರಿ

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ವರಾಹಚರ್ತ್ಯಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರ ಕೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಅದರಿಂದ ದೊರೆಯಿದರುವುದೇನಿದೆ ? ಆದರೂ ತುಳ್ಳವಾದುದನ್ನು ಬೇಡಬಾರದು. ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡುವವರಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಲೋಕವನ್ನೇ ಹೊಟ್ಟಿಬಿಡುವನು. ಹರಿಕಥಾಮೃತವು ಸಾರವಾದುದು. ಸಾರಜ್ಞನಾದ ಯಾವನು ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ಬಿಡುವನು ? ಕೇಳಿದೆ ಬಿಡುವವನು ಚರ್ಮವೇ ಸರಿ.

### ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವಿದುರ : - ದಿತಿಪತ್ರನಾದ ಎರಡನೆಯ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನ ಯಾವ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ದಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು ?

ಮೈತ್ರೀಯರು ; ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವನು ಕೇಳು. ವಿದುರ ! ಅಂದು ಸಂಭಾಷಿ ಕಾಲ. ಕಷ್ಟಪರು ಆಗ್ನಿ

ಹೋತ್ತ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹರಿಯ ಧ್ವನಿಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಗ ದಿತಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾದುವಳು :—

ದಿತಿ :— ಸವತಿಯರಿಗೆ ಮುಕ್ಕೆಂಬೆ. ನನಗಿಲ್ಲ. ಕರುಣಿಸಬೇಕು. ಪತಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ಪಡೆದವರೇ ಯಶ್ವನಿಯರು. ನಾವು ಮುಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದಿವೆ ಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮರಿಹೊಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ.

ಕತ್ತಪೆ : ಸುತರಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಯದವದರು. ಕರುಣಿಸುವೆನು. ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ಪತ್ತೆಯಿರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿ. ಪತ್ತೆಯು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅಧಾರಂಗಿ. ಅವಳಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ. ನಿನ್ನಿಜ್ಞಿ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿರು. ರುದ್ರಪರಿವಾರವು ಸಂಜರಿಸುವ ಕಾಲವಿದು. ರುದ್ರನೂ ತರುಗುತ್ತಿರುವನು ಅವನು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡ. ಅವನು ಮೂರು ಕಣ್ಣಗಳಿಂದಲೂ ನೋಪುತ್ತಿರುವನು. ಗಭ್ರಾಣಿಯಾಗುವವರ ಗಭ್ರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಅವನೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಪ್ರಾಣಿಯೇ ಕಾರಣ. ಶ್ರೀಕರಿಯ ಸಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅಧಿಕರೆಲ್ಲಿ ಬರುವರು ? ಅವನೇ ಕಟ್ಟಿರಸೆನು.

ಮೈತ್ರೀಯೆ :— ದಿತಿಯು ಕಾಮಕೀಡಿತಾಗಿ ನಾಟಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನೆಳೆದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಂತಪರು ಕರ್ನಾಟ್ಕಯಾದ ಶ್ರೀಕರಿಗೆ ಪಂದಿಸಿ, ದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಭ್ರವನ್ನಿಟ್ಟಿರು. ಬಳಿಕ ಕುದ್ದಿರಾದರು. ದಿತಿಗೆ ನಾಟಕೆ ಯಾಯಿತು. ತಲೆಗ್ಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಂಡು “ನಾಧ ! ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ನಾನು ಅಪರಾಧಿನಿ. ಅವರು ನನ್ನ ಗಭ್ರವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದರಲಿ. ಸಜ್ಜನರಕ್ಷಕನೂ, ದುರ್ಜನ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ವ್ಯಾಧನೇ ಸ್ತೋಯಿಳಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸುವನೆಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಾದ ಶಿವನು ದಯಿಯನ್ನು ತೋರಿದಿರುವನೇ ? ಭಯರಹಿತ ನಾದ ಅವನು ನನ್ನ ಭಯವರಿಹರಿಸ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ” ಎಂದು ಬೇಡಿದಳು.

ಮಧ್ಯಮಾಪತಿ ರಾಗ  
ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಿಯ ಗಂಗಾಧರ ಮಹಾಲಿಂಗ—ಮಾಧವನ ತೋರಿಸಿಯ್ಯ ಗುರು  
ಕುಲೋತ್ತಮಗಂಗ || ಪ ||

ಅಚಿರಿಸಿದವರಿಗಭೇಷ್ಟವ ಹೊಡುವ | ಹೆಚ್ಚಿದ ಅಘಾಗಳ ಬೇಗನೆ ತರಿವ ||  
ದುಷ್ಪರಿತರ ಕಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿದುವ, ನಿಮ್ಮಿತ್ಯಗಲ್ಲದ ಅಸುರರ ಬಿವ || ೧ ||  
ಮಾರನ್ನ ಗೆದ್ದ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿ | ಸಾರ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸುರಚ್ಚರವತ್ತಿ |  
ಧಾರುಣಯೋಳ್ಟಂಬಿತು ನಿನ್ನ ಯ ಕೀರ್ತಿ, ಮು | ರಾರಿಯ ತೋರಿಯ್ಯ ನಿಂಗೆ  
ಶರಣಾಧಿ || ೨ ||

ಜೀನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನ ಶ್ರೀ ಹಯವದನನ್ನು । ಅನುದಿನ ನೆನೆವಂತೆ ಮಾಡೋ ನೀ ಎನ್ನು ॥  
ಅನ್ನರ ನಂಬೆನು ಗುರುವಂಬಿ ನಿನ್ನು ! ಇನ್ನಾದೂ ತೋರೊ ಹರಿಯಾ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಿ ॥ ೩ ॥

**ಕರ್ತೃಪ.** ಅವುಂಗಳಿ ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯದೆ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪಕೆ ಏರಿದ್ದ ರಿಂದಲೂ, ಸಂಧಾರ್ಕಾಲದ ದೋಷದಿಂದಲೂ. ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದ ರಿಂದಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವುಂಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರಾಧವನು ಹುಟ್ಟಿವರು. ಅವರು ಸ್ತೀಯರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವರು. ಭಗವಂತನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಿವನು.

**ದಿತಿ.** ಹತಿದೇವ ! ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಖಾತ್ಮಕಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಾಪದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಸಾಯಬೇಡ. ನರಕವಾಸಿಗಳೂ ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಗ್ಧ ನಿಗೂ, ಭೂತಭಯಂಕರನಿಗೂ ಕನಿಕರ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

**ಕರ್ತೃಪ :** ದಿತಿ ! ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ತೃಕ್ಕ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿರುವೆ. ದೋಷವನ್ನು ವಿಮರ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದೆ. ಹರಿಯಲ್ಲಿ, ರುದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ, ಹತಿಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಸಜ್ಜನ ಸಮೃತನಾದವನು ಹುಟ್ಟಿವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೀರ್ತಿಯೋಂದಿಗೆ ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರು ಗಾನ ಮಾಡುವರು, ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವವನು ಸುಜೀವಿ. ಆದರೂ ದುರ್ಜೀವಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬಣಿಗಿಟ್ಟಿ ಬಿನ್ನ ದಂತ ದುಷ್ಪನಾಗುವನು. ಆದರೂ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಆ ಜೀವಿಯು ಆ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸದ್ಗುತ್ಯಾನನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅಯೋಗ್ಯ ಜೀವನು ನಿತ್ಯ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುವನು. ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗನು ಭಗವದ್ವರ್ತಲ್ಲಿ ವೈರವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಸಜ್ಜನರು ಅವನಂತೆ ತಾವೂ ಬಾಳಿಕೀಕಿಂದೂ, ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಿಂದೂ ಬಯಸುವರು. ಅ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗನು ಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮ (ವಾಯು ಜೀವೋತ್ತಮ)ನೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದವನೂ— ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಹನೀಯನೂ ಆಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಧಾರ್ಣಾನಿಸುತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವೂ ಅಸಾರವೂ, ಅನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿರುವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನು, ಅವನು ಈ ಬಗೆಯ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ವಿಷಯಾ ಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಶೀಲವಂತನೂ, ಗುಣಸಮುದ್ರನೂ, ಸಜ್ಜನರ ಸುವಿದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನೂ, ಅವರ ದುಃಖಿದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಯೂ, ಅಚಾತ ಶತ್ರುವೂ ಆಗಿ ಚಂದ್ರನು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಸಜ್ಜನರ ತೋರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಅಂದರೆ

ಬಿಂಬಭೂತನಾಗಿರುವನು. ದಿತಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗೆನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷ ದಿಂದ ಕಾಣಿವನು. ಹೀಗೆ ನಿದೋಽಷಾಂಖ್ಯಾನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮೆಗೇ ಧನ್ಯವಾಗಿ.

ದಿತೀರು ಹೇಳಿ, ಮೊಮ್ಮೆಗೆನ್ನು ಹರಿಭಕ್ತಿಸೆಂದೂ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹರಿಯ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದುವರೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗುರುತಿಯಾಗಿಸುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಳು.

### ಹದಿನೇಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನುಗಿಸುದು

ದಿತಿಯ ತಾನು ಹತ್ತರೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹರಿಯಂದ ಬೇಗ ಸಾಯಂವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೆಳ್ಳಿಪರ ಏರ್ದವನ್ನು ಗಂಭೀರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳು.

ವಿಶೇಷ :— ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ತಾಯಿಯ ಉದರಕ್ಕೆ ಒಂದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿ ಪುದಕ್ಕೆ ನೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ಕಣ್ಣಪೆರು ಪ್ರಹಾನ್ನದನು ಹುಟ್ಟಿ ಪುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚೆ ಪ್ರಹಾನ್ನದ ರಾಜನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಹಾನ್ನದನು ಹುಟ್ಟಿ ಪುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ “ನಿವೈರ, ಪ್ರಶಾಂತ, ಮಹಾತ್ಮನಾದವನು ಹುಟ್ಟಿವನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಪ್ರಹಾನ್ನದಸೆಂದು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಪ್ರಹಾನ್ನದನು ಎಲೆಯ ಮಗು ವಾಗಿದ್ದಾಗೀ ಗೇಳಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಯಂದೂ, ಏದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಯಂದೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಾದರು ಹೊಗಳಿರುವರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾದವನು ಪ್ರಹಾನ್ನದನೊಬ್ಬನೇ ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನರಸಿಂಹದೇವರು ಪ್ರಹಾನ್ನದನನ್ನು “ನೀನು ಪ್ರತಿದೂಪಧ್ವರ್ಕ” ಅಂದರೆ ಬಿಂಬಭೂತನು ಎಂದು ಹೇಳಿದು ಉತ್ತೀಕ್ಷಯಿಲ್ಲ. ಇವನೇ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ನಾಮಿಗಳಾಗಿ ಈಗಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಗಿರುವರೆಂಬುದು ರಹಸ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ದೇವರು, ದೂಡ್ದೆ ವರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತ್ಯರಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ತುಳ್ಳಿವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವವನು ವೈಷ್ಣವನೇ ಅಲ್ಲ. ಅಂತಹವನಿಗೆ ನಿತ್ಯನರಕ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ದಿತಿಯ ಹೇರದೇ ಹೋದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರವು ಘಾಟಿಸಿತು. ದೇವತಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಮರೆಯಿಟ್ಟಿರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :— ದೇವತಗಳಿರಾ! ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರ್ವಜರಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ಒಂದು ದಿನ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಮಣ ಆರಮನೆಯ ಆರು ಬಜಿಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಜಯ ವಿಜಯರಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿದ್ದ ಏಳನೆಯ ಬಾಗಿಲನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿ

ನಿದರು. ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ನಿಲ್ಲಿರೆಂದು ಹೇಳಿ ದಂಡದಿಂದ ತಡೆದರು. ಆಗ ಆ ಜಯ ವಿಜಯಿಬ್ಬರೂ ಹರಿಗೆ ವಾದ ವಾದ ನಡತೆಯಿಳ್ಳಿವರಾಗಿದ್ದು.

**ಸನ್ಕಾದಿಗಳು** :- ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಈ ಪದವಿಗೆ ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮಣಿಗೆ ಇಂದ್ರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದುದು ಅಯೋಗ್ಯವೇ. ಹರಿಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಇವರು ಬೇಕು, ಅವರು ಬೇಡವೆಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹರಿಗೆ ಆಗದವರೆಂದು ತಡೆದಿರಾ? ಅಧವಾ ನಿಷ್ಪಾತ್ತಿ ಹರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾದಿತೆಂದೆ? ಎರಡೂ ತಪ್ಪಿ. ಶಾಂತನೂ, ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ವ್ಯರವಿಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣನಾದ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಂದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರಾಕೃತ ನಾದ ಆ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವವರಾರು? ನಾವೇನೂ ಹರಿದ್ವೇಷಿಗಳಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ದೇವರು ವ್ಯಕುಂರದೊಳಗಿರುವ ದೇವರಿಗೆ ಭಯವುಂಟಿರುವಿರುತ್ತಾರು ನೀದು ನಮ್ಮನ್ನು ತಡೆದಿರಾ? ಈ ಭೇದಜ್ಞನ ನಿಮಗೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅನಂಥ ತಪ್ಪಿವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ದೇವರು ಬೇರೆ. ಈ ಲೋಕ ದೊಳಗಿರುವ ದೇವರೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹುಟ್ಟುವ ಇಬ್ಬರು ಅಸುರರ ದೇಹದೊಳಿದ್ದು ಹುಟ್ಟಿರು.

**ನ್ಯೂತ್ತೀರು** :- ಜಯವಿಜಯರು ನಮಿಸಿ “ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಪರಾಧಕ್ಕಿ ತಾವು ವಿಧಿದ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಸ್ತರವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಇದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ಮೂಲ ರೂಪಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಈಗ ಬಂದಿದ್ದ ತೆ ಮಧ್ಯಾಜ್ಞಾನವೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರದಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಬೇಡಿದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ನಾರಾಯಣನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೋಡನೆ ಮುಕ್ತಸಾಧನದಿಂದ ಹೊರಟು ಈ ವಳಿನೇ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಡೆದು ಕೊಂಡೇ ಬಂದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖ ವನ್ನು ನೋಡಿ ಸನ್ಕಾದಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ನಮಿಸಿದರು. ಹರಿಪಾದದಲ್ಲಿ ತುಳ್ಳಿಗಂಧವನ್ನು ಅಭಾವಾಳಿಸಿ ಹರ್ಷಹೊಂದಿ ರೋಮಾಂಚನ ಗಾತ್ರರಾದರು.

**ಸನ್ಕಾದಿಗಳು** : ಅನಂತ! ಮುಕುಂದ! ನಿನ್ನ ಶಿಗಳನ್ನು ತಪಿಸಿದೆವೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾಪವು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನರಕ ಸದ್ಯತವಾದ ದುಃಖವು ನಮಗೆ ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ದುಃಖವನ್ನು ನೀನು ನಮಗೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಆಗಲೂ ನಿನ್ನ ನಾಮವು ವನ್ನು ನಾಲಗೆ ಯಿಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿ. ಕಿವಿಗಳು ನಿನ್ನ ಕಥಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿ. ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಪಾದ ವನ್ನು ಸೃಂಗಸ್ತುತಿರಲಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಯಾವ ದುಃಖವನ್ನಾದರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧ

ರಾಗಿರುವುವು. (ಅಂದರೆ ದುಃಖಿಕ್ಕಿ ಭಾಗಿಯಾದಾಗೆಲೂ ಭಕ್ತಿಯು ಲೋಪವಾಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಆನಂದೋದ್ದೇಕವೆಂಬ ಫಲವು ಬರುವುದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.)

ಪ್ರೇರು ಹೂತನೇ! (ಬಹು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಶ್ರೀತನೇ!) ನೀನಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಈ ದೂಷಣದರ್ಶನದಿಂದ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪರಿಮಾನಂದವುಂಟಾಯಿತು. ಉತ್ಸಂಪ್ರದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವೆಂದರೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೇವು. ನೀನಿರೂಪವನ್ನು ದುಷ್ಪರಿಗಿಂದೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹದಿನಾರನೇಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಹರಿ : ಜಯವಿಜಯರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಡೆದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದರು. ಪರಿಪಾರದವರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಯಜಮಾನನೇ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಆದು ಕೀರ್ತಿನಾಶಕ. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ದೇವನು. ಬ್ರಹ್ಮಣಿರಿಗೆ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವು ನನಗೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಣಿರು ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಸನ್ಮಾನವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇವರು ಅಪರಾಧಿಗಳಾದರು. ಬ್ರಹ್ಮಣಿರ ಹುಲವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯ. ಸೇವಕರೆ ಅಯೋಗ್ಯ ನಡತೆಯು ಅವರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ಹರಿಕಥಾಕ್ರಷಣ ಮಾಡುವವರನ್ನಲ್ಲ ಪಾವನ ಮಾಡಬಿಲ್ಲವನು ನಾರಾಯಣನು ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಣಿರೇ ಕಾರಣರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಣಿನಿಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಕೊಲು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ನನ್ನ ಬಾಹುಗಳು (ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಉತ್ಸಂಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ರಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಣದವರು) ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಲು ಸಿದ್ದಿನಿರುವೆನು. ನಾನು ವಿಪ್ರರ ಪಾದ ಸೇವಯಿಂದ ಪಾಪರಹಿತ ನಾಗಿ ಬಿಶ್ವರ್ಥವಂತನಾದನು. ನಾನು ವಿರಕ್ತನಾದರೂ (ಸ್ವರಮಣನಾದರೂ) ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನನ್ನ ಚಿಟ್ಟರೆದಂತಾಯಿತು. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರೆ ನಾನು ತೃಪ್ತಿನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿದಾರನದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪಾವನ ತಮನಾದರೂ ವಿಪ್ರಪಾದಧೂತಿಯನ್ನು ಕಿರಿಟಗಳ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುವೆನಿಂದ ಬಳಿಕ ಯಾವನು ತಾನೇ ವಿಪ್ರರನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪೂಜಿಸಿದೇ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸಹಿಸಿದೇ ಇದ್ದಾನು?

ವಿಶೇಷ : ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗುಣಪರಿಪೂರ್ವಿನು. ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ವಿಪ್ರರ ಸೇವಯಿಂದ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಆಗಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಜನರಿಗೆ ಭಾರ್ಯಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇತರರು ವಿಪ್ರರ ಸೇವಯನ್ನು

ಮಾಡಿದರೆ ಹರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕರಿಯು ಹೀಗೆ ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಯಥಾರ್ಥ ಚಾಳ್ಳನವೆನಿಸುವುದು.

**ಶ್ರೀಹರಿ :** ವಿಪ್ರರ ಹಿಂಸಕನ್ನು ಯಾಮಲೋಕದ ಹದ್ದುಗಳು ತಿಂದು ತೇಗುವುವು. ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ನಾನು ವಶನಾಗುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿರೋಧಿಗಳೇ ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರಾಧ ಮಾಡಿದ ಜಯವಿಜಯರು ಈಗಲೇ ಅಸುರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಲಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಬೇಗ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲಿ. ಇದು ನಿಮಗೂ ಒಷ್ಟಿಗೆಯಂದೇ ಭಾವಿಸುವನು.

**ಸನ್ಕಾದಿಗಳು :** (ಹರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾಂತರಾದರು. ಅಂದಿನ ಸಿದರು. ಆದರೆ ಹರಿಯ ಮಾತುಗಳ ಅಭವಾದ ಅಭವಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದರು,) ದೇವಾ! ವಿಪ್ರರಿಗೆ ನೀನೇ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯು, ಅವರಿಂದ ಅರ್ಜಿತನಾದ ನಿನಗೆ ಆಜರು ಪರದೇವತೆಯಿ? ಅವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆ? ಇತರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರತಿಂಧಿಸಿದಿ. ವಿಪ್ರರು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಲಾಂಡ್ವತಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಜಾಳಿಗಳು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವರು ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಿಪ್ರರಿಂದ ನೀನು ಪಡೆಯುವ ಅನುಗ್ರಹವು ಎಂತಹುದು? ಅಷ್ಟ್ಯಾದೇವಿಯು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮಳು. ಇಂತಹವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಸ್ಥರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಗಲಿದೇ ಇರುವಳಿ? ನೀನು ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಂತ ನಾದೆಯಾ? ಇತರರು ವಿಪ್ರರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಉದ್ದೃತರಾಗಲಿ ಎಂದೇ ಹೀಗೆ ನಡೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇ. ನಾವು ಇವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿ ಶಾಪವನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ರದ್ದು ಮಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊ, ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದ ನಮಗೂ ಸಮೃತ. ನಿರಬರಾಧಿಗಳಾದ ದ್ವಾರವಾಲಕರನ್ನು ಹೋಗಿಲಂದು ಭಾವಿಸಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸು.

**ನಾರಾಯಣ :** ವಿಪ್ರೇ! ಜಯವಿಜಯರು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಅಸುರರ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಲಿ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಿಸುವ ದೈತ್ಯಜೀವರ ಸಂಗಡವಿದ್ದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವರು. ನೀವು ಹೊಟ್ಟಿ ಶಾಪವನ್ನು ನಾನು ಹೊಟ್ಟಿಂತೆಯೇ ಸಂ.

**ಬ್ರಹ್ಮ.** ಸನ್ಕಾದಿಗಳು ಹರಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದಿಸಿ, ಸಮಿಸಿ, ಅವನನ್ನೇ ಹೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋದರು, ಜಯವಿಜಯರಿಗೆ ಆಗಲೇ ಕಾಂತಿ

ಹೋಯಿತು. ಗರ್ವ ಅಡಗಿತು. ವೈಕುಂಠದಿಂದ ಜಾರಿದರು, ಆ ಜಯವಿಜಯರೇ ಈಗ ದಿತಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಪರ ಏರ್ಪಡಿವನ್ನಾಗ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಆಸುರ ದೇಹಗತರಾದ ಆ ಇಬ್ಬರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ (ಬಲದಿಂದ) ದೇವತೆಗಳಾರಾ! ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಯೆಳ್ಳ ಕುಗಿದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಅವನೇ ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಕೆ, ನಾಶ, ಸ್ವಪ್ನಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಕಾರಣನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡುವ ನೇಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ನಮ್ಮ ಪದವಿಗಳಿಲ್ಲ ಅವನ ಅಧಿನ ಗಳು. ನಮಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವನು, ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂಬ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಪೂರ್ವ ಆಗಲಾರದು. “ಚಿತ್ತ ಹರಿ ಚಿತ್ತ ನರಚಿತ್ತ ವಿದ್ದಂತ ನಡೆಯದು ಲವಲೇತ.”

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದೇವತೆಗಳು ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಿಂದ ಕೇಳಿ ಸ್ತೋಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ದಿತಿಯು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಿರು. ಆಗ ತ್ರಿಲೋಕಗಳಿಗೂ ಭಯವುಂಟಾಗುವ ಉತ್ತಾತ್ಮಗಳಿಂಟಾದುವು. ಆ ದೃತ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ವಜ್ರಶರೀರಗಳಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಿದಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತರು. ಅವರಿಗೆ ಕಶ್ಚಪರು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಹಿರಕ್ಕಾಕ್ಷನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರು. ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ವರಪಡೆದು ಅವಧ್ಯನಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ಆಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ, ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಏರೆರೆನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ದೇವತೆಗಳು ನಡುಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡರು. ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ನಕ್ಷೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿ ವಿಭಾವರೇ ಎಂಬ ವರುಣನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ವರುಣನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದನು.

ವರುಣ : ನಾನೀಗೆ ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿಗೇ ಹೋಗಿದೆಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಉಪ ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ವರಾಹನು ನಿನಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗುವನು. ನೀನು ಆವನನ್ನು ಇದಿಂದ, ಅವನಿಂದ ಸಂಹೃತನಾಗಿ ನಾಯಿಗಳ ಪಾಲಾಗುವೆ.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ವರುಣನ ಮಾತನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿದೆ, ಹರಿಯು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವನೆಂದು ನಾರದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ದಾಡಯಿಂದ ಭೋಮಿಯನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತೆದ್ದ ವರಾಹದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಇದು ಕಾಡುಹಂದಿ. ನಾರದರು ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಮೀರ ಇದು’ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರು? ಎಂದು ಹಾಷ್ಟ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕಿನು.

ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷ :- ಮುಂದಿ ! ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇಸಿ ಬಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಸಾತಕಪಾಸಿಗಳಾದ ನವಗೆ ಕೊಟಿ ರುವನು. ನಮ್ಮು ದಾಯಾದಿ ಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮರಬಿದ್ದ ರುವರೋ ಹೇಗೆ ? ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ನಾರಾಯಣನಾದ ನೀನು ಹಂದಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿರುವೆ. ನೀನಿಂದು ಬದುಕು ಪಂತಿಲ್ಲ. ಗದೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಮಂಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವರು.

(ಹರಿಯು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಬಂದು “ಎಲಾ ! ಹೀಗೆ ಹೆದರಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಹರಿಯು ಇವನ ಮಾತಿಗೆ ಸೋಪ್ತು ಹಾಕದೆ ತನ್ನ ಶಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಸಿ, ಅದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಮಾತಾಡುವನು.)

ವರಾಹ :- ಎಲಾ ! ಅಭಿದ್ರುನೇ ! ನಾವು ವನಗೋಚರ ವೃಗಳು, ನಿಮ್ಮಂಥ ನಾಯಿಗಳನ್ನೇ ಕುಡು ಉವುವೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಹೆಗ್ಗಿ ಇಕೆಯನ್ನು ಹೊಗಿ ಕೊಂಡುದನ್ನು ಏರರು ಮೆಚ್ಚು ಪುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳದ ವಿಕ್ಷೇಪ ವನ್ನು ನಾವು ಅಪಹರಿಸತಕ್ಕ ವರೇ ಸರಿ, ನಮಗೆ ನಾಟಕೆಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗದೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಿಡುವರು. ನಿನ್ನೊಡನೆ ವೇರ ಬೆಳಸಿ ನಾವೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ತಾನೆ ಬದುಕು ವೆವು ? ನಾವೋ ಅಲ್ಲ ಬಲರು. ಹೋಗಲು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಿಂದು ನಿನ್ನದಿರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವೆವೆ. ನಮಗೆ ನೀನು ದ್ಯುತಿಕ ಮಾಡಿರುವ. ಬೇಗ ನಿಲ್ಲು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ. ಅಡಿದಂತೆ ನಡೆಸಿದವನು ಅಯೋಗ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮವರ ತೋಕವನ್ನು ಪರಿದರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ :—

ದೇವ ! ಈ ಅಸುರನು ನಮ್ಮಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುರ, ವಿಶ್ವ, ಗೋವು, ವಿರಪರಾಧಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವರ ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿರುವನು. ಯಜ್ಞ ವಿನಾಶಕನು. ಭಯಂಕರನು. ಧರ್ಮ ಕಂಟಕನು. ಇಂಥ ಪಾಷಾಂತಿರದನೆ ಹುಂಗಾಟ ಸಾಕು. ಇವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಕಾಲ ಸಮೀಕ್ಷಿತಿರುವುದು. ಆ ಕಾಲ ಬಂದರೆ ಈ ದುಷ್ಪನು ಮತ್ತೆ ಮ್ಮುಂಬಿ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗುವನು. ಈಗ ನಡುಹಗಲಾದ್ದರಿಂದ ಅಭಿಜತ್ತಿಂಬ ಯೋಗೆ ಸಹಿತವಾದ ಮುಹೂರ್ತವಿದು. ಇವನನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂಡು ಸಜ್ಜನಿಗೆ ಸುವಿವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ನುಗಿದುದು

ಯುದ್ಧಾ ರಂಭವಾಯಿತು. ಹರಿಯು ಎಸೆದ ಗದೆಯನ್ನು ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಗದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿದನು. ಹರಿಯು ಆಗ ನಿರಾಯಾಧನೆಂದು ದೈತ್ಯನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಯು ಚಕ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆದು ಕೂಡಲೇ ಬಂದಿತು. ದೈತ್ಯನು ಗದೆಯನ್ನು ಎಸೆದನು. ಹರಿಯು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದನು ದೈತ್ಯನ ಮುವಿವೆ ಸ್ವಪ್ನೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಶೋಲವನ್ನೇ ಸೆದನು. ಹರಿಯು ಆದನ್ನು ಚಕ್ರದಿಂದ ಪ್ರಡಿಪ್ರಡ ಮಾಡಿದನು. ದೈತ್ಯನು ಪರಾಹನ ಎಡಿಗೆ ಗುದ್ದಿ ಕಣ್ಣದೀಯಾದನು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸವಾಯಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹರಿಯು ಚಕ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಮಾಯಿಗಳೆಲ್ಲಪ್ರಾ ಹೋದುವು. ಆ ಕಡೆ ದಿತಿಯ ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ಕಷ್ಟಪರು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು ನೆನಷಿಗೆ ಬಂತು. ಅವಳ ಸ್ವನದಿಂದ ರಕ್ತವು ಸುರಿಯ ಲಾರಂಭಿಸಿತು ಈ ಕಡೆ ದೈತ್ಯನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಹರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಪುಕವಾದ ಹರಿಯು ಅವನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತುದನ್ನು ಅಸುರನು ಕಂಡು ಗುದ್ದಿದನು. ಪರಾಹ ದೇವನು ಆಗ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ದೈತ್ಯನ ಕೆವಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೊಡಿದನು. ಈ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ತಡೆಯಲಾರೆ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ನಡುಗಿ, ಕಣ್ಣಗುಡೆಗಳು ಹೊರಬಂದು, ಬುಡಕಡಿದ ಮರದಂತೆ ದೊಪ್ಪನೇ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು “ಆಹಾ ! ಎಂಧ ಸಾವು ? ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ ! ಇಯ ವಿಜಯಾರು ದ್ವಾರವಾಲಕರು; ಏಪ್ರರ ಶಾಶವಿಂದ ದೈತ್ಯರ ದೇಹ ಸೇರಿರುವರು. ಕೆಲವು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಸಾಧನೆ ಪೂಡಿ ವೈಕುಂದದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ” ಎಂದು ಹಡೆಸಿದರು. ಆ ದೇವತೆಗಳು “ಶ್ರೀಹರೇ ! ಲೋಕಕಂಟಕನನ್ನು ಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

**ಮೈತ್ರೀಯೇ :** ವಿದುರ ! ಪರಾಹ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಯವನು.

**ಶುಕ :** ಪರೀಕ್ಷಾದ್ವಾಜನೇ ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಿದುರನು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಕಢೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

**ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು**

**ವಿದುರ :** ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಜೀಶ್ವರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆಯಾವುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ?

**ಮೈತ್ರೀಯ :** ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಕಮಲದಿಂದ 14 ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು

ಅವುಗಳನ್ನು ಸೈಫ್ ಸುವಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಾಹ್ಯದೇಹಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರವರಿಗೇ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಭಾಯಿಯೆಂಬ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ತಾಮಿಸ್ ಮೊದಲಾದ ಏದು ಭಾಗಗಳು ಅವಿಧೈಯನ್ನು ಸೈಫ್ ಸಿದರು. ಆ ಭಾಯಾದೇಹವು ಕೇವಲ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿಯಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ಭಾಯಾ ದೇಹದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸೈಫ್ ಸಿ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಅದು ಹಸಿವು, ನೀರಿಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಸೈಫ್ ರಾಗಿದ್ದ ಯಿಕ್ಕಾರ್ಕಸರು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ತಮಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನು ಹಸಿವು, ಭಾಯಾರಿಗಳು ಕಾಡಿದ್ದವು. ‘ಇವನನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಡಿ, ತಿಂದುಬಿಡಿ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಓಡಿಬಂದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಬೇದವು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಮೋಹಸೋಸಲು ಬಿನ್ನರಂತೆ ಕಾಣಬಿಕೊಂಡರು. ‘ತಿನ್ನರಿ’ ಎಂದವರು ರಾಕ್ಷಸರಾಗಿ, ‘ರಷ್ಟ್ರಸಿರಿ’ ಎಂದವರು ಯಿಕ್ಕಾರ್ಗಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾಗುವಿರಿ—ಎಂದು ಹೇಳಿಸುಧಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಬಳಿಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಭೀಯೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೈಫ್ ಸಿದರು. ವಿಧೈಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ದೇವತೆಗಳು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಗಲು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅದ್ದರಿಂದ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಾಧನೆಗೆ ವಿರುಗ್ಗಾದ ಜಫ್ಫನವೆಂಬ ಸೈದೇವತೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ಅಸುರರನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನೇ ಮೈಫುನಕಾರ್ಯಕಾರ್ಣಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೂ ಹೊರಟರು. ಹರಿಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಮರಬಿದ್ದ ಪಾಹಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆ ದೇಹ ಬಿಡುವಂತೆ ಹರಿಯು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಂಧ್ಯೈನಿಸುವ ಆ ಜಫ್ಜನದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಹರಿಯು ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅಸುರರು ಅವಳ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿತರಾಗಿ, ಆ ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೈಯನ್ನು ಸೈಯಂದೇ ತೇದು ಆ ಶರೀರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಬಳಿಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶೃಂಗಾರ ಚೀಷ್ಪೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ನಗುವನ್ನು ನಕ್ಕಿ ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದರು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನೋಡಿ ಮೂಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಗಂಧರ್ವರನ್ನೂ. ಅಪ್ಪಿರಸ್ತೀಯರನ್ನೂ ಸೈಫ್ ಸಿದರು. ಕಾಂತಿಯಕ್ಕಾದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಜೋತ್ತೆ ಯಂದು ಕರೆದರು.

ಅವರು ಬೆಳದಿಂಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ವಿಶ್ವಾವಸು ಮೊದಲಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಜ್ಯಂಭಣವಂಬ ಅಂದರೆ ಆಕಳಿಕೆ, ತೂಕಳಿಕೆ, ಅಲಸಿಕೆ, ಹುಚ್ಚಿ ಇವನ್ನು ಷ್ವರ್ತಪಡಿಸುವ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭೂತ, ಹಿಶಾಚಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಿಟ್ಟ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಭೂತ ಹಿಶಾಚಾದಿಗಳು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಸಾರಭೂತ ಅನ್ವಯಾದ್ಯೇ ಇಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ‘ಪರೋಽಂಬ ದೇಹದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಿಟ್ಟ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಸಾಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಹಿತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ತಿರೋಧಾನ (ಅಂತಧಾನ) ಹಂಬ ದೇಹದಿಂದ ಸಿದ್ಧರನ್ನೂ ವಿಧ್ಯಾಧರರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ರೂಪ ಎಂಬ ದೇಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲವಂದು ಕುಹಿತರಾಗಿ ಹಾವಿನ ದೇಹದಿಂದ ಯಲಗಿ ನಾನಾ ಸರ್ವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಿಗಳನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳಿಸುವ ಮನುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಹೀಂದೆ ಯೋಗವೆಂಬ ದೇಹದಿಂದ ಯಂತೆ ಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತಪ್ಪಣಿ. ವಿದ್ಯೇ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಪರಾಗ್ರತಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅ ಯಂತೆಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಕ್ಷಾ ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ವಿದುರ :** ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುರಾಜರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪ್ರಯವೃತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಾನಪಾದರಾಜರು ಭೂರ್ಕ್ರಾಣ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿ. ಮನುಪ್ರತ್ರಿದೇಹಹೂತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ದಾಮರು ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು? ಬ್ರಹ್ಮನಪ್ರತ್ರಿರುಚಿಪ್ರಜೀತ್ಯರನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಆಕಳಿತಿಯಲ್ಲಾ, ದಕ್ಷಪ್ರಜೀತ್ಯರನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಪ್ರಸಾತಿಯಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು?

**ನ್ಯೂಶ್ರೀಯೇ :** ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪ್ರರಾದ ಕರ್ದಾಮರು ಸರಸ್ವತೀನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪರಂಷ ಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸುತ್ತ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟಿ ಬಿಂದು ಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ದಾಮರ ಆಶ್ರಮ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರ್ದಾಮರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಕರ್ದಾಮರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ, ಸಂಸಾರ ದುಃಖ ವನ್ನು ನೀಗಿ ಸುಖಪ್ರದನಾದ್ದ ರಿಂದ ತುಕ್ಕ ಎಂದು ಹೇಳಿರು.

ಕರ್ದರ್ಮ : ಹೇದಗೆಂದ ಸ್ತುತಿನಾಗುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಆಗುವುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯಿತು. ಇದು ನಿನ್ನ ದಯೆ. ಮರೀಚಾದಿಗಳೂ, ನಾನೂ ಸಂತಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರ ಅಪ್ಯಂತಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಾದ ಭಾಯ್ಯಾಯನ್ನು ಕೆರುಣಿಸು. ತುಳ್ಳೆವಾದ ಕಾಮಿತವನ್ನು ಬಯಸಿದೆನಂದು ಹೋಟಿಸಬೇಡ. ನಿಷ್ಠಾಮರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೇಡಿಲ್ಲ. ಕಾಮುಕರಿಗೆ ಹೇಡು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತ ನಾಗಲು ಬಯಸಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವೆನು. ನೀನು ಅಲ್ಲಬ್ಕ ನಿಗೂ ದಯಿಮಾಡದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಹರಿ . ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಯಂಭುವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಡಲು ನಾಡಿದ್ದು ಬಿಡುವನು ಅವನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಮದಿವೆ ಮಾಡುವನು. ಅವಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವೆಳು. ಬಳಿಕ ನಾನು ಒಂದಂತದಿಂದ ನಿನ್ನ ಏರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೇವಹೂತಿಯ ಉದರ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ತತ್ತ್ವಸಂಖ್ಯಾವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು.

(ಹೇಗೆ ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಶುಕ್ಲನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವನು ಪ್ರತ್ಯೇ, ಪ್ರತಿ, ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಆ ಬಿಂದು ಸರೋವರದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕರ್ದಮರಿಗೆ ನಮಿಸಿದನು. ಕರ್ದಮರು ಅವನನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಮನುವನಿಲ್ಲಿರುವ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ ರೂಢಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಯಾಪಾರವನ್ನು ಹೊಂಡಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನಿಗೆ ರಾಜನಿಗೆ ನಮಿಸಿದರು.

ಕರ್ದರ್ಮ : ರಾಜನೇ ! ದುಷ್ಪಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸಂಖಾರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ನೀನು ಸಂಕರಿಸದಿದ್ದರೆ ದುಷ್ಪಿರು ಹೆಚ್ಚಿ ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟಿ ಸಡಿಲವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಧರ್ಮರಕ್ಷಣಾಗಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಭರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದರೂ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಟ್ಟಿಸುವೆನು. ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಡೆಗಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಇಪ್ಪತ್ತಿರಂತೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಸ್ವಾಯಂಭುವ : ಏರಾಡುತ್ತಿ ಭಗವಂತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ವಿಪ್ರದನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದನು. ಏಪ್ರರ ರಕ್ಷಣಾಗಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು

ಸೈಫ್‌ಸಿದೆನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಪ್ರಜಾತಿಯು ಅತಿ ಶ್ರಯ. ತಾವು ರಾಜಧಾನೀಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದರಿಂದ ಸಂತಂಗಗಳಿಲ್ಲ ದೂರವಾದುವು. ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು. ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಈ ನನ್ನ ಮಗಳು ಶ್ರಯಪ್ರತೆ, ಉತ್ತಾನಪಾಡರ ತಂಗಿ. ಅನುರೂಪನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಇಂಜಿನ್ ತ್ವರಿತವಳಿ. ನಾರದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮುದಿವೆ ಯಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಳಿ. ನಾನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದಾನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಬೇಕೆನ್ನು ಪವನು ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಬಂದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಷಿದ್ಧ. ತಾವು ವಿವಾಹ ಕಾಮರಾಗಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ದಯೆಮಾಡಿ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

**ಕರ್ದರ್ಮ :** ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಡ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಥಕಾಗಿರುವಳಿ. ಇಂದ ಮುದಿವೆ ಮಾಡಬಿಡು. ಆದರೆ ನಾನು ಶುಲ್ಕನ ಅಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಯಾಗುವವರಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೊಬ್ಬಿದರೆ ಮದುವೆ ನಡಯಲಿ.

(ರಾಜನು ಪತ್ತೀ ಪ್ರತ್ಯೀಯರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಕರ್ದರ್ಮರು ಮುಂದೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಒಬ್ಬಿದರು. ಆ ದಿನವೇ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಾಡಾನ ಮಾಡಿದೆನು. ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಕೂಡಬೇಕಾದ ನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮುನಿಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಹೊರಟಿ ರಾಜನು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ತೀರದ ಉದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇರುವ ಹುಟ್ಟಿಗಳ ವೈಭವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಜನು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರಚಿಗಳು ಹರ್ಷದಿಂದ ಇದಿರುಗೊಂಡರು. ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಬಹಿರಷ್ಟೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಹಿಂದೆ ಯಜ್ಞವರಾಹನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಕೂಡಬಿ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕ ಗಳಾದ ಅನೇಕ ರೋಮಗಳನ್ನು ಉದರಿಸಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಅನೇಕ ರೋಮ ರೂಪದ ಅವಶಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತ ಮಾಡಿದ್ದನು ಆ ರೋಮಗಳಿಂದ ಹನುರು ಧರ್ಮಿಗಳು ಸೈಫಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದ ರಿಂದಲೇ ಆ ಧರ್ಮಿಗಳು ದೈತ್ಯರನ್ನು ದೂರ ಓಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾವು. ಹುಟ್ಟಿಗಳು ಆ ಧರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಯಜ್ಞವಾರಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನೋಲಿಸಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದು. ಸಾಫ್ಯಯಂಭುವರಾಜನೂ ಕೂಡ ಆ ಧರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬಹಿರಾಯಿಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಸೇವಾ ರೂಪದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದ್ದಿಂದಲೇ ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಹಿರಷ್ಟೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ನದರ್ಶವಾಯಿತು. ಆ ರಾಜನೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ

ಮೋಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಅವಿರುದ್ದ ವಾದ ಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನ ಉಪಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಧವರಿಂದ ಹರಿಕಥ್ಯಾಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದನು ಮತ್ತು ಹರಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತ ಆ ಮನ್ಯಂತರದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿವನ್ನೂ ಘ್ರಾಂತಿಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಮಾನವ ದೇಹವು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಹರಿಭಕ್ತಿನಾಷ್ಟ ರಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಮರಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದೇವಹೂತಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಉರಿಗೆ ಹೋರಣು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಇಂಗಿತದಂತೆ ತ್ರದ್ದೇಯಿಂದ ಆವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಬಂದಳು. ಬಹು ಕಾಲದ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅವಳ ದೇಹವು ಸವೆದು ಬಡಕೆಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕರ್ದಿಮಾರು ಅವಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಣ್ಣನಬಿಲದಿಂದ ತಿಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಅಣಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವಳ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ತನ್ನ ದೇಹವು ಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಪ್ರವಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಅರಮನೆಯ ಅಂತಃಪುರವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಬೇಳಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಕರ್ದಿಮಾರು ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಆಗ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ, ಕೋರಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುಬಲ್ಲ, ಸರ್ಕಲ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಲ್ಪಿಮಾನಪ್ರೀಂದು ಇದಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಆಗ ದೇವಹೂತಿಯು ಪತಿಯ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಕಾರ ಬಂದು ಸರ್ವೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಖಗಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಂದಿರವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಪದ್ಮನೀಂಜಾತಿಯ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಕಸ್ಯೇಯರು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಣ್ಣಿ ಎರೆದು. ದಿವ್ಯ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಇದಿಗಿಂತ ನಿಲವಿರುತ್ತದೆ ಯಲ್ಲಿ ದೇವಹೂತಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಾನು ಆಗ ಪತಿಯ ಬಳಿಯಿದ್ದರೆ ಅಲಂಕಾರ ಸಾರ್ಥಕವೆಂದು ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಸೃಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ದಾಸಿಯಿರಿಂದ ಪರಿಪ್ರೇತಾದ ಅವಳು ಕರ್ದಿಮಾರ ಇದಿಗೆ ನಿಂತಳು. ಕರ್ದಿಮಾರು ಅವಳನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳಿನಡನೆ ಆನಂದಿಸುತ್ತ, ಆದ ಸುವಿವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತ ನಂದನವನ ಮೊದಲಾದ ದೇವತ್ರೇಪ್ಯರ ಉದ್ಘಾನಗಳ ರಮ್ಮೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದು ಕರ್ದಿಮಾರು ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯ ಬಲದಿಂದ ಭೂ ಮಂಡಲವನ್ನು

ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಗೆ ಆ. ಭಾಗೀಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇ ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುತ್ತಿರುತ್ತೇ ಬಂದರು. ಕಾವ್ಯ, ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಯೂ ಒಂಭತ್ತು ಶರೀರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತೇ ನೂರು ವರ್ಣಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಕೊನೆಗೆ ದೇವಹೂತಿಯು ಗಭಿಣೆಯಾಗಿ, ನವಮಾಸವನ್ನು ಕಳೆಯದೆ ಕೂಡಲೇ ಒಂದೊಂದು ದೇಹದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಸಿನಂತೆ ಒಂಭತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಬಳಿಕೆ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಕರುಣಸಬೀಕೆದು ತನ್ನ ಕಾಂತನನ್ನು ಬೇಡಿದಳು.

**ದೇವಹೂತಿ :** ಇದುವರೆಗೆ ದೇವರನ್ನು ಮರೆತು ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದೇ ಸಾಕು. ತಮ್ಮ ಸಂಗದಿಂದ ಹೋಕ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ಆಹಾ ! ಹೋಕ್ಕ ಪ್ರದಾದ ತಮ್ಮ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವಳಾದರೂ, ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೋದನ್ನಲ್ಲ ! ಇದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಂಧಕಶ್ಚಿಯ ಮಹಿಮೆಯೇ ಸರಿ. ತಾವು ಹೋಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಕರುಣೆಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

**ಕಡ್ಡಮು :** ದೇವ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವಶರಿಸುವನು. ನಿನು ಜಿತೇರಂದ್ರಿಯಾಗಿ ಶೌಚ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವಶರಿಸಿ ನನಗೆ ಕೇತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು, ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರ ಬೀಜವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕಿಡುವನು.

(ದೇವಹೂತಿ ದೇವಿಯು ಅದರಂತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಳು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಷ್ಕಟ್ವಾಗುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅವಳಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಆಗ ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಗಂಧವರು ಗಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅಪ್ಪರೆಯರು ನತೀಸಿದರು. ಸುರರು ಹರಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ ವರ್ಷ ಕರೆದರು. ಸರ್ವರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಂದನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು)

**ಬ್ರಹ್ಮ :** ಕುಮಾರ ಕರ್ಮ ! ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕೋಷವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯರು ಉಳಿದ ಪ್ರಜಾಸೈಷಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಅನುರೂಪ ಪರಿಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವ ಮಾಡು. ಈ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರು ಕಣಿಲ ಎಂದು. ಕೆ - ಸುಖವನ್ನು ಸದಾ, ಪಿ - ಅನುಭವಿಸುತ್ತು, ಲ - ಭಕ್ತುರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ

ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಎಂದು ಅನ್ನಾರ್ಥಿವಾಗಿದೆ. ಇವನನ್ನು ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿ.

ಅಮ್ಮಾ ಮನುಷ್ಯತ್ವಿ ! ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೇ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿರುವನು. ನಿನ್ನ ಜಡಾಂತಃ ಕರಣವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಭು ಅವಶರಿಸಿರುವನೆಂದೇ ತಿಳಿ. ಸಾಂಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಸಾಧನಕ್ಕೆ ಇವನೇ ಮೂಲಕ್ಕೂ. ಅದರ ಪ್ರಚಾರಕರಿಗೆ ಇವನೇ ಮೂಲ ಗುರುವಾಗಿರುವನು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತರಿಂದರು. ಕರ್ದರ್ಮರು ತಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಕಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಮರೀಚಿಗೂ, ಅನಸೂಯೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಿಗೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಅಂಗೀರಸರಿಗೂ, ಹವಿಭಾರವಳಿನ್ನು ಪುಲಸ್ತ್ಯರಿಗೂ, ಗತಿಯನ್ನು ಪುಲಹರಿಗೂ, ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕ್ರತುಗಳಿಗೂ, ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಧೃಗುಗಳಿಗೂ, ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ವಸಿಸುವಿರಿಗೂ, ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅಧಿರ್ವಣಾರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಪಚರಿಸಿ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರು ಬಳಿಕ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುತಿಳಿದ್ದ ಕಚಿಲದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ :—)

ಕರ್ದಮರ್ : ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಧಾರ್ಮಾನಂದ ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಭಿ ಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೀನು ನಮ್ಮಂತಹರು ಮಾಡುವ ಅಗ್ರಾರವವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಿದೆ ದಯವಾಡಿ ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸ ಲಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿದೆಯಲ್ಲ ! ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು “ಕರ್ದರ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸು” ಎಂದು ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಪೂರ್ವಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಏನಿಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿರುವೆ. ಜ್ಞಾನಿಸೇವೆಯನೂ, ಬಹುದೃಷ್ಪಾರ್ಥನೂ, ಸರ್ವಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಕರ್ಣಕಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಶರ್ಕಾಗತ ನಾಗಿರುವೆನು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಸಂಜ್ಞಾಸಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪೆ ಕೊಡು.

ಕರ್ಪಿಲ :— ಮುನಿಯೇ ! ಕೊಟ್ಟಿ ಮಾತನಂತೆ ಅವಶರಿಸಿರುವೆನಾದ್ದ ರಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಪ್ತ ತಮನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತಲ್ಲವೇ ? ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನ ವನ್ನು ಉಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಗಳಿಗೆ ವಶಿಷ್ಟಜ್ಞನವುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವಶರಿಸಿರುವೆನು. ಉಪದೇಶರಿಲ್ಲದೆ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿರ್ಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಂಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರ ರಳಿಸೆಯಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವೆನು. ನಿನಗೆ ಅನುಷ್ಠಾಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಸರ್ವರ ಹೃದ್ಗಡಿತಾವಾಸಿಯಾದವನೂ, ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯೂ,

ಆದುನಾದಿಕರ್ತ-ನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಪೂಡಿ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿದ್ದೇ ಇದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರೂಪೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಿಸೆ. ಬಳಿಕ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬಿಡುವೆ. ನಾನು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಆವಳ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವೆನು.

(ಹೀಗೆ ದೇವರು ಹೇಳಲು. ಕರ್ದಮರು ಬಲವಂದು ನಮಿಸಿ, ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸಂನಾಶಿಯಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ವೈರಾಗ್ಯಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಬಿಂಬಾಪರೋಷ್ಟಿಗಳಾದರು. ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವದೇವರಾಗಳನ್ನು ತ್ವರಿಸಿ, ಸರ್ವಾಂತರಾಧಿಮಿಯ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

### ಇಷ್ಟತ್ತ್ವದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಕರ್ದಮರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕಪಿಲ ದೇವರು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಆ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ದೇವಹೂತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಾತನ್ನು ಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಳು :

**ದೇವದೂತಿ :** ದೇವಾ ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತೈತ್ತಿಪದಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ಕಾಲಕ್ಷಿದೆನಾದ್ದಿರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿರುವೆನು. ವಿಷಯಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತೈಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಅದರಿಂದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ, ಬಹು ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ತೊಳಲಿ ಈ ಕೊನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ತಾರಕನು ನೀನೇ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಬಂದಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ನೀನು. ಸಜ್ಜನರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆವಶಯಿಸುವ ನೀನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಬೇ ಹೋದರೆ ನಾನು ತಮ್ಮಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆನು. ತತ್ತ್ವಾವೇದೇಶವಾಡಿ ನನ್ನ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದು ಉದ್ಧರಿಸು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಕಾಗಿತಳಾಗಿರುವೆನು. ನಾರಾಯಣಾದಿ ಪ್ರರೂಪರ, ಲಕ್ಷ್ಮಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸೆಂದು ವಂದಿಸುವೆನು.

**ಕಪಿಲ -** ಪರಮಾತ್ಮಾದಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದು. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಸುವಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಧೂಪಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದೇನು. ಅಮೃತ ! ಈ ಯೋಗವು ಸರ್ವಲಭಾಗಗುವುದಕ್ಕೆ ಮನೋವಶಿಕರಣವೇ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನೆ. ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದರೆ ಜೀವನ ಬಂಧಕ್ಕೂ, ದುಃಖಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅದೇ ಮನಸ್ಸು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತವಾದರೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತವಾಗದೆಂತೆ ಅದನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಹರಿಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಿಂಬಿದರ್ಶನವೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಒಂಥನ ಶಕ್ತಿಯ ಹರಿಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ಉಪದ್ರವಕ್ಕಾಡಲು ಅಸಮರ್ಪಳವಾಗುವುದು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂತರಂಗ ಸಾಧನ ಅಂತರ್ನಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯೋಂದೇ. ಸತಿಸುತ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದೆ ಮುಕ್ತಿ. ಸಜ್ಜನರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :— ಸಜ್ಜನರು ಸ್ನೇಹದೂ ಮರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವರು. ಕಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನೂ, ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನೂ ತೋರುವರು. ಸಜ್ಜನರು ಅಜಾತಶತ್ರುಗಳು. ಅಂದರೆ ಆಜ = ಶರೀರ, ಅತ = ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಕಾಮಕ್ಲೋಧಾದಿಗಳು. ಅವಕ್ಕ ಶತ್ರುಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಅವರು ಶಾಂತರು, ಭಕ್ತಿಯೇ ಅಭರಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು. ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವರಲ್ಲ. ಹರಿಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಡುವವರಲ್ಲ. ಬಂಧುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇಲ್ಲವೇ ಕೇಳುತ್ತ ಸಂತೋಷಪಡುವರು. ಅವರು ತಪ್ಸಿಗಳು ಅವರಲ್ಲ “ಹರಿಯೋಬ್ಬನೇ ಪೂರ್ಣನು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧಿನರು” ಎಂಬ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಿರವಾಗಿ ವುದು. ಅಮ್ಮ! ಇಂತಹವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತೇನು. ಅದರಿಂದ ಆ ವೈಷ್ಣವರು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಜನ್ಮ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವರು. ಅವರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೇ ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ದೂರಿಯುವುದು. ಅದರಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಈ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಅಬ್ರಹಂ ಸ್ತುತಿ ಪರ್ಯಂತವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ ಅಸಾರ ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯಗಳಿಂಬ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಾರನು, ನಿತ್ಯನು, ನಿದ್ರುಃಖಾನಂದ ಭರಿತನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣತಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ಯಾವು, ನಿಯಮ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ವಾರಕ್ತಿ ಯಾತ್ರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಆಜನ್ಮ ಸಾಧನ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವಾಗುವುದು.

ದೇವಹೂತಿ :— ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ಉತ್ತಮವೇ? ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷಕ್ವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ಉತ್ತಮವೇ? ಉತ್ತಮ ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಅದನ್ನು ನಾನು ಅನುಷ್ಠಾಸಲು ಶಕ್ತಿ ಯಾತ್ರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುವುದು? ಎನ್ನ ಸಾಧನವನ್ನೂ ಹೊಂದಲು ಎಂತಹ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು?

ಕೆಂಪಿಲ್ : - ಉತ್ತರವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಬಯಸುವೆಂದೆ ಭಕ್ತಿವಾದುವರು. ಆದೇ ಉತ್ತರಮು. ಉತ್ತರಮು ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು : - ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿ ಅನ್ಯವಾದಾರರಿಂತೆ ವಾಗಿ, ಗಂಗಾ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವ ಅಂತಃಕರಣದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಉತ್ತರಮು ಭಕ್ತಿ. ಅಥವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಭಕ್ತಿಗೆ ದೂರವಿರುವ ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖಿಕ್ಷಿಂತಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇ : ಇರುವ ಉತ್ತರವಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕವಾದ ಸುಖಿವನ್ನುಂಟು ವಾದುವ ಭಕ್ತಿಯೇ ಉತ್ತರಮಾವು. ಇಂಥ ಭಕ್ತರು ಬೇಡದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಕೊಡುವ ಸಾಯಂಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಬಾರದಿಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಅವರು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ತಪ್ಪದೇ ಅದನ್ನು ನಂಗಿ ಅರ್ಥಿಸಿಬಿಡುವರು. ಉತ್ತರಮು ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೋಡಿಬಿಟ್ಟಿರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ಅನ್ಯವಾದಾರಗಳನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವರು. ಸಾಯಂಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಘಲವಾಗಿ ಭತ್ತ, ಬಾಮರ, ಯಾನ, ವಾಹನಾದಿ ಮಹಡೆಯರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ವಾದುವೆನು. ಆ ಭೋಗವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ತರಮು ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾನೋಬ್ಬನೇ ಬ್ರಿಯನೂ, ಆದಾನಾದಿ ಕರ್ತನೂ, ಪ್ರತ್ನನೂ, ಗಳಿಯನೂ, ತಂದೆಯೂ, ಗುರುವೂ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಲ ನಾಮಕ ಅಯ್ಯಾಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಕಲಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾತನು ನನ್ನ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳೂ ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವುದೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ. ನನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ ವಾಯು ಬೀಸುವನು. ಸೂರ್ಯನು ತಪಿಸುವನು. ಇಂದ್ರನು ಮಳಗರೆಯಿವನು. ಅಗ್ನಿಯು ಸುಡುವನು. ಮೃತ್ಯುವು ಪೂರ್ಣಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಭಕ್ತಿಯಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ. ಇದೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆ.

### ಇಪ್ಪತ್ತರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕೆಂಪಿಲ್ : ಸ್ವತಂತ್ರ, ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂದು ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ತತ್ತ್ವದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು : -

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದವನು ಪರಮಾತ್ಮನು, ಅವನು ಅನಾದಿ ಅಂದರೆ ಜನನ ಮರಣ ರಹಿತನು. ಪುರುಷನು ಅಂದರೆ ಅಭೀಷ್ಟಾದಾಯಕನು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು.

ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಜೀವನೇ ಅನಾದಿಯಾದವನು ಅಂದಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಹರಿಯು ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯನೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕುದೇನು ? ಸ್ವತ್ವಿ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಜಡಪ್ರಕೃತಿ, ತದಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಾತ ದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗು ವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಹತ್ತತ್ವವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುತ್ತ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಾಗಿ ಪರಿಣಿಸಿತು ಹರಿಯು ಜೀವರಿಗೆ ಆ ದೇಹಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ. ಅವರಿಗೆ ಅವೇಗಳು ತನ್ನವೆಂದೂ, ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಜೀವರನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಜೀವನು “ನಾನೇ ಮಾಡಿದೆನು” ಎಂದು ಭೂರಂತನಾದನು. ಇದರಿಂದ ಜನ್ಮವುರಣವೆಂಬ ಸಂಸಾರ, ಸುಖ ದು:ಖಿ ಭೋಗವೆಂಬ ಬಂಧನ, ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನೀಚರ ಅಧೀನತ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ಯಕರರಹಿತನೂ, ಸಾಷ್ಟಿಯೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗೆ ಬರುವುದು. ಹರಿಯ ಅಧೀನಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಯದೇವಿಯ ಪ್ರೇರಕ್ಷಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಜೀವರಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕ ರಾಗಿರುವರು. ಜೀವನ ಸುಖ ದು:ಖಭೋಗಕ್ಕೆ ಹರಿಯೇ ಶಾರಣನು.

ದೇವಹೂತಿ : ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರು ಇಬ್ಬರೂ ಜಗತ್ತಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಮವೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಎವರಿಸು.

ಕಣಿಲಿ : ಸಮವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪುರುಷನ ಅಧೀನಳು, ಜೀತನ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಯದ್ವಾರಾ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ, ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ವೃಕ್ಷಾವೃಕ್ಷ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಳ್ಳವಳಿ. ಜನನರಹಿತಳು. ಹರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಧೀನಳು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಳು. ಅವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಪ್ರಭಾದ್ವರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸುವಳಿ. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವು. ಅದು ಹರಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವುದು. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಕಾಲನಾಮಕ ಹರಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತೆಡನೆಯ ತತ್ತ್ವದ. ಜೀತನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾವಿಯಾಗಿರುವ ಹರಿಯೇ ಹೂರಿಗಡೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸಿಸಿರುವನು. ಆ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಎಂದು ಹೇಸರು. ಇವನೇ ರುದ್ರಾಂತರಗಳನಾಗಿ ಜೀವರು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಿವಂತೆ ಮಾಡುವವನು. ಏರಡು ಬಗೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೂ ಮಾಡುವ ಜಗತ್ತಾರ್ಥಿ ದಿಗ್ಭಾಗಿಗೆ ಇವನೇ ಪ್ರೇರಕನು, ಅಂತರ್ಭಾವ. ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಅಭಿನ್ನನು.

ಕಃ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮುಕ್ತಿಸಿದರೆ ಜೀವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಪ್ರಕೃತಿಬದ್ಧನೂ ಆಗಿರುವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಅಧೀನನಾಗಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ನಿಯಾಮಕ ಪುರುಷನು ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮಮನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ

ವಾತಾಪ್ತಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷ್ಯಣವಾದ ವಾತಾಪ್ತಿಯಳ್ಳಿ ವನಾದಕಾರಣ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ನೆಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಿಲಕ್ಷ್ಯಣನಾಗಿ ಜಗತ್ವಾರಣನಾಗಿರುವನು. ಅದನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ :—

ಈನ್ತೆ ನಾಮಕ ನಾರಾಯಣನು ಬೇತನ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯು ಸೃಷ್ಟಿ ಸರ್ಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಉಳ್ಳವಲಾದಳಿ. ಆಗ ಅವರಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶ್ರೀರೂಪವು ಷಕ್ತಿವಾಯಿತು. ನಾರಾಯಣರೂಪದಿಂದ ಷಕ್ತಿನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶ್ರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಏರ್ಥವನ್ನಿಟ್ಟಿನು. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸುವರ್ಚಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅವಳು ಮಹತ್ತತ್ವದ ವನ್ನು ತದಭಿಮಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನೂ ಪ್ರಸರಿಸಿದಳಿ. ಮಹತ್ತತ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ವಾಸದೇವಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ತವು ಹುಟ್ಟಿವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಭೈಯಂತೆ ಮಹತ್ತತ್ವವು ವಿಕಾರಹೊಂದಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು. ವೈಕಾರಿಕಾದಂತಹ ರದಿಂದ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ, ಅವರ ದೇಹಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ, ತದಭಿಮಾನಿ ಉಮೆ, ಅಹಂಕಾರಕ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಶಬ್ದದಿ ತನ್ನತ್ತೇಗಳೂ, ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ಉಟ್ಟಿದುವು.

ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಅಹಂಕಾರವು ಶಾಂತ, ಘೋರ ಮತ್ತು ಮೂಡ ಭಾವಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜಕವು, ಅಹಂಕಾರವು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಃ ಹಂಕಾರವೆನ್ನುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕರ್ಣಣನು ನಿಯಾಮಕನು. ಶೇಷನು ಅಭಿಮಾನಿ. ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ಪರಿಣತವಾದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಲಾಹಂಕಾರವೆನ್ನುವೆಂದು ಮನಸ್ತತ್ವದ ಕಾರಣವಾದ ವೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರವು ಜೀವರಿಗೆ “ನಾನು, ನನ್ನ ದು” ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಕರ್ತೃವೈಸಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತೈಜಸಾಹಂಕಾರವು ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ನಗರಿಗೆ ಕಾರಣವೈಸಿದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ, ಭೌತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕಾರಣವಾದ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ತನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ದೇಹವು ಪ್ರನಿಃ ಪ್ರನಿಃ ಹುಟ್ಟಿವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯವೈಸಿದೆ.

ವೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರವು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಾಸ್ತಿತ್ವದರಿಂದ ಶಾಂತವೈಸಿದೆ. ತೈಜಸಾಹಂಕಾರವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಘೋರಪದಾರ್ಥಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಘೋರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಘೋರವೈಸಿದೆ. ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದಿರುವುದರಿಂದ ಮೂಡವೈಸಿದೆ.

### ಮನಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣ

ಮನಸ್ಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಕಿಪ್ರವ್ಯತ್ಯಾಸದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಶ ವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯು ಅನಿರುದ್ಧನು (ಮನ್ಮಧನ ಪುಗನು), ನಿಯು ಮನು ಅನಿರುದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮನು.

### ಬುದ್ಧಿಯ ಲಕ್ಷಣ

ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾತವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದು. ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದ ವಿಕಾರವೇ ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವವು. ಸಂಕಯ, ಭಾರಂತಿ, ನಿಶ್ಚಯ, ಸ್ತುರಣೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನ ಇವು ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣ.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು :— ಇವು ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದ ವಿಕಾರಗಳು. ಕರ್ಮೀಂದ್ರಿಯ ಗಳಿಗೆ ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಜ್ಞಾನೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಉಮಾದೇವಿಯೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು.

ಆಕಾಶ .— ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ತನ್ನಾತ್ಮೀಯಿಂದ ಆಕಾಶಭೂತವು ಉತ್ತರ್ತಯಾಗಿದೆ, ಮತ್ತು ಕಿವಿಯ ಗೋಲಕಪೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡುವುದು, ಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಆಕಾಶಗಳಿಂದ. ಇವು ಶಬ್ದದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಆಕಾಶದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದು, ಒಳ ಹೊರಗೆ ದಿಗ್ನೂಪವಾಗಿರುವುದು, ಪ್ರಾಣಾದಿ ಪಂಚ ವಾಯುಗಳೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಜೀವರೂ ವಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಹಂವಾಗಿರುವುದು.

ವಾಯು :- ಆಕಾಶದ ವಿಕಾರವೇ ಸ್ವರ್ಥತನ್ನಾತ್ಮೀಯಿಂದ ಆದರಿಂದ ಭೂತವಾಯುವು ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಥಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸ್ವರ್ಥೀಂದ್ರಿಯವೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಮಾರ್ಪಾತ್ರ, ಕಾರಿಣ್ಯ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಇವು ವಾಯುವಿನ ವಿಶೇಷಗಳಾಗಳು.

ತೇಜಸ್ಸಿ :— ವಾಯುಭೂತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪ ತನ್ನಾತ್ಮೀಯಿಂದ ತೇಜಸ್ಸುತ್ತದ್ದು, ರೂಪಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯವೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಪದಾರ್ಥಗಳಿರುವವರೆಗೂ ಇರುವುದು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ, ಉಗ್ರವಾಗಿರುವಿಕೆ ಇವು ರೂಪತನ್ನಾತ್ಮೀಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಬೀಳಿಗಿನುವುದು, ಪರಿಸರಮಾಡುವುದು, ಹಸಿವು ನೀರದೆಹಿಗಳನ್ನುಂಟಿಮಾಡುವುದು ಅಗ್ನಿಯ ಸ್ವಾಭಾವವು.

ಜಲ :— ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ರಸಕೆನ್ನಾತ್ಮೀಯೂ, ಅದರಿಂದ ನೀರು ಮತ್ತು ರಸ ಜ್ಞಾನಜನಕವಾದ ರಸನೇಂದ್ರಿಯ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ರಸವು ಒಂದೇ ಆದ್ವರ್ಣ ಭೌತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಕಾರದಿಂದ ಒಗರು, ಸಿಹಿ, ಕಹಿ, ಖಾರ, ಹುಳಿ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಎಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ತೋಯಿಸುವುದು, ಮುದ್ದೆ ಮಾಡುವುದು, ತೈತ್ತಿ ಪಡಿಸುವುದು, ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ (ಬೇಷ್ಟೆಗೆ) ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗುವುದು, ಬಿಂದುಗಳಾಗುವುದು, ಸಂತಾಪ ಪರಿಹರಿಸುವುದು, ಕಾಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವುದು ಇವು ನೀರಿನ ಸ್ವಭಾವಗಳು.

ಭೂಮಿ :— ನೀರಿನ ವಿಕಾರವು ಗಂಧತನ್ನಾತ್ಮ. ಅದರಿಂದ ಭೂಮಿ, ಗಂಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪಿಸುವ ಮಾಡುವ ಘ್ರಾತ್ಸೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಗಂಧವು ಒಂದೇ ಆದ್ವರ್ಣ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಅಯಂವಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಸುಟ್ಟಿವಾಸನೆ. ಹೊಳೆತ ವಾಸನೆ, ಸುವಾಸನೆ, ಮಿಶ್ರವಾಸನೆ, ಘಾಟು ಮತ್ತು ಹುಳಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಗಡಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಚಿಗುರಿಸುವುದು, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ಗುರುಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದು. ಆಷ್ಟು ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿಗಳಿಗಂತ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು, ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಭಾವಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶ್ಲೋತ್ತಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು.

#### ಅಂಡ ಸಿಮಾರಾಜಿ

ಹೀಗೆ ಉತ್ತೇನ್ನಗಳಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕೃತಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲದೇ ಹೊಂದುವು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಷನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರೊಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ಆದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವೆಂದು ಹೇಳಿರಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಹೇಳಿರು, ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :— 1. ವಿಶೇಷ ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭೂಮಿಯು ಅಂಡಕ್ಕೆ ಚಿಪ್ಪಿನಂತೆ ಸೇರಿ ವಾಚಿಸಿದೆ. 2. ಅಂಡದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ಅವರಣಗಳವೆ. 3. ಅಂಡದ ಒಳಗೆ 14 ಲೋಕಗಳಿಂದು ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ನೀರಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ತ್ವಿ ಅದರ್ಮಿಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಂತದೊಳಗಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಿರಾಟ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮುಖ ಹೊದಲಾದ ನಂದಾಗಳನ್ನು ಹೊಡಿದನು. ಹೊದಲು ಮುಖ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಗಿಂದಿಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯು ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು ಹೀಗೆಯೇ ವಿರಾಟ್ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕ ಹೊದಲಾದ ಗೋಳಿಕಗಳೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಷ ಹೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಾದ ನಾಸಿಕ ವಾಯು ಹೊದಲಾದವರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

### ವಾಯು ಜೀವೋತ್ತಮ

ಹುಟ್ಟಿದ ಅಗ್ನಾತ್ ದಿ ತತ್ತ್ವದ ಪತಿಗಳಿಗೆ “ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಪನು, ತಾನು ದೊಡ್ಡ ವನು” ಎಂದು ಕಲಹವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಎಂಬುಬು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಗುವೆದರಿಂದ ಅದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದೋ ಅಂದರೆ ಹೆಣವೆನಿಸುವುದೋ ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆದರಿಂದ ಬದುಕಿ ವಿಢ್ಣ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಅವರೇ ದೊಡ್ಡ ವರೆಂದು ನಿಣಣಿಯಿಸಿದರು. ವಿರಾಟ್ ದೇಹದಿಂದ ಅಗ್ನಾತ್ ದಿ ತತ್ತ್ವದ ದೇವತೆಗಳು ಹೊರಗೆ ಹೋದರು. ದೇಹವು ಬೀಳಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು (ವಾಯುದೇವರು) ಒಂದಂತದಿಂದ ಹ್ಯಾಪಾರೆವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆ ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ ದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಕೊಡಲೇ ಆದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಪದ ॥ ಕರಣಾಭಿಹೊನಿಗಳು ಸುರರು ದೇಹವ ಬಿಡಲು ।

ಕುರುಡ ಕವ್ಯದಾ ಘೂಕೆಂದನಿಸುವ ॥

ಪರಮ ಮುಖ್ಯ ಶ್ವಾಷ ತೊಲಗಿಗಳಾ ದೇಹವನು ।

ಅರಿತು ಹೊಸಿಂದು ಹೇಳುವರು ಬುಧಜನ ॥

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಕವನ

ಒಂದು ಪರುಪ ಕಳೆದ ನಂತರ ಅಗ್ನಾತ್ ದಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಿದರೂ ಆ ದೇಹವು ಮೇಲಕ್ಕೆಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಕ್ಷೀತಿಜ್ಞ ನಾಷಣ್ಯ ಅದ ಶ್ರೀಜರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯು ಗಳಿಂದನೇ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೊಡಲೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇಹವು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತು. ಹರಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಆದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯವು ಬಂದಿತ ಶ್ರೀ ವಾಯುದೇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವೆದರಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಲೇ ಆ ದೇಹ ಚೈತನ್ಯ ಯುಕ್ತವಾಯಿತು. ಒಂದಂತದಿಂದ

ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಿರಂತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಾರಿಂದಲೂ ಎಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಅರಿತು ಶರೀರಾಂಶರ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ವೈರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಸಹಿತ ವಾದ ನಿತ್ಯ ಯೋತ್ಸ್ಕಕ್ತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿವೇಕಯುಕ್ತನಾಗಿ ಉಪಾಸಕನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕ್ಷಮಿಲ :— ಹರಿಯ ನಿಗುಣನು, ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಗುಣಮಯವಾದ ದೇಹ ದೆಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ನಿಮಿತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಸುಖಿದು: ಹಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಹಾಗೆಲ್ಲ, ಅವನು, ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಸಂಪರ್ಕವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಹಂಕರುಮತಿಗಳಿಂದ ಮೂರಧನಾಗಿ, ಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರಿತು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಈ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜನ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇವಮಾನವಾದಿ ಜನ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖ ದು:ಖಿವೆಂಬ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವೆನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನ್ಮಿದಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದ ಮಾಡಿಮಾಡಿ ಸಂಸಾರ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು ಬೇದೇ ಇಲ್ಲ. ಜೀವನು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರವು ತನಗೆ ತಾನೇ ನಾಶ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದು, ವಿವರಿಸಿದ್ದ ನಿಸ್ತಾರ, ಹೇಯ ವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ತ್ವರಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಯಮನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾರ್ಥಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಕರ್ಳಿದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾಪ್ರಾಳಯದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು.

ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಶೇಷನು ಬಿಂಬನು. ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಬಿಂಬರು. ಹರಿಗೆ ಬಿಂಬರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞನವು ಸ್ವಷ್ಟಿ ಬಿಂಬ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗುವುದು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಾಳಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯಜ್ಞನಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಜೀವನೆ ಸ್ವರೂಪನಾಶರ್ಹಿತವಾದರೂ, ಪ್ರಾಳಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಉದರ ಸೇರುವೆನು. ಸ್ತುಲಶರೀರವನ್ನು ಹರಿಯು ಕೊಟ್ಟಾಗು ಇದುವರೆಗೂ ನಾನೇನೂ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ ದು:ಖಿಯಾಗಿ, ಪರಾಧೀನನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಜೀವ

ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವಿದೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಹರಿಯನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಬೇಕು.

ದೇವಹೂತಿ :— ಭೂಮಿಯು ಗಂಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರ. ಹೀಗಿರುವಾಗೆ ಜೀವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಹೇಗಾಗುವುದು?

ಕೆಪಿಲ - ನಿಷ್ಣಾಮುಕ್ತಮುಕ್ತ ಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗೋಂದ ಧಾರ್ಮಿಕಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಆಗೆ ಬಂಧಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜೀವನನ್ನು ಬಿಡುವುದು. ತಿರುಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಒಂಧವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಾಧಿನಗಳಿಂದ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅಣಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಕರಗತವಾಗುವುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾದರೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬೇಗ ಹೊಂದುವನು. ಇದೇ ಮೋಕ್ಷ.

ಇಪ್ಪತ್ತಿಂಟನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಕೆಪಿಲ :— ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನಾದ್ದಿರಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಬೀಜನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜರಿಸುವ ಯೋಗವು ಸಬೀಜವೆನಿಸುವುದು ಇದರಲ್ಲಿಂದಾಗಿದೆ. ಇದು 8 ಬಗೆ. ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ (ವಿಂಡಸ್ಕ್ರೂತಿ), ಧಾರನ (ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಷ್ಟು ಚಿಂತಿಸುವುದು), ಸಮಾಧಿ (ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದು) ಇವು ಯೋಗವು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಧಾರನ ಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಮುಖಿಪ್ತಸನ್ನು, ನೀಲವರ್ಣ ವಿಶಿಷ್ಟ, ಶಂಖಿಚಕ್ರಗಢಾರಿ, ಹೀತಾಂಬರಧಾರಿ, 12 ವರ್ಷದವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಧಾರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಹಣ್ಣುಂ ಕುಶಾದಿ ಶಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತ ಅಂಗಾಲುಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೆಹಿಂದು ಇವಯವನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಸಮಾಧಿ, ಬಳಿಕ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ನಾಶ. ಆಗ ಸ್ವಂತಿಂಬ ದರ್ಶನ. ಅದರಿಂದ ಅಭಿಮಾನ ತೋಲಗುವುದು. ಜೀವನುತ್ತೆನು ಹರಿದರ್ಶನ ಸುಧಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗಿರುವ ಪ್ರಯುಃಕ್ತ ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯತ್ನಮಾಡುವೆಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ರಮವು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇಹವು ಹೋಗುವುದು. ತಿರುಗಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಪ್ರಾಣಿನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರಿಂದ ಭಿನ್ನ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಸರ್ವಕ್ಷಣ್ಯ ಆಧಾರ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿ, ಆವನ ರೂಪ ಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಆದಾನಾದಿ ಕರ್ತ್ವ, ಹೀಗೆಂದು ಆವನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅನ್ವಯ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವು ಇರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನು, ಸರ್ವಸಾಸ್ತಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳ ಆಗುಹೋಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ, ಸ್ವಭಿನ್ನಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಯಾವ ಫಲಪೂ ಇಲ್ಲದವನು. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮೀ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು.

### ಇಹ್ತೊಂಭೆತ್ತನೆಯ ಅಧಾರ್ತಯ ಮುಗಿದುದು

ದೇವಹೂತಿ :— ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾಲಸ್ವರೂಪ, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಗಭರವಾಸಾದಿ ಸಂಸಾರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಕಣಿಲಿ :— ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸಾಪ್ತಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಭಕ್ತರೆಂದೂ, ನಿಗುಣಭಕ್ತರೆಂದೂ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ. ಸಮೀಕ್ಷೀನವಾದ ಭಕ್ತಿಯು, ನಿಷ್ಣಾಮವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ, ಮೋಕ್ಷ ದೂರಿಯುತ್ತವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಿಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ತಾಮಸ ರಾಜಸ ಜನರು ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಇಟುಕೊಂಡು ಪೂಜೆಯ ನಾಟಕವಾಡುವರು. ಜೀವರನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗುವವರೆಗೂ ಭಗವತ್ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಿದ್ದರೆ ದೂಷಣ ಬರುವುದು. ಜ್ಞಾನಾನಂತರ ಪ್ರತಿಮಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿದಿದ್ದರೆ ದೂಷಣವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಆ ಪೂಜೆ ಅನಂದವೃದ್ಧಿಗೇ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪಗಳು ಭಿನ್ನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು ಅನಧರ್ಮಕರ. ಅಂತಹವರನ್ನು ನರಸಿಂಹನು ನಿತ್ಯನರ್ಡಕ ದಲ್ಲಿಗೆದು ದುಃಖ ಕೊಡುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಕಲ ಜೀವರ ಹೃದ್ಯಗೆ ಹೆಯನ್ನು ಮನಮಾಡಿ ವಾಸಿಸುವ ನನ್ನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲಿಂದೂ, ಜೀವರಿಗೂ ನನಗೂ ಭೇದವಿದೆಯಿಂದೂ ತಿಳಿದು ಜೀವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸಮರೆಂದು ಪೂಜಿಸದೆ ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ತಾರತಮ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— ಮುಕ್ತರಾದ ಸಾಫಿ ವರ ಜೀವರಿಗಿಂತ ಮುಕ್ತ ಜಂಗಮರು ಉತ್ತಮರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೆ ಜೀವರಿಗಿಂತ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೆ, ಜೀವರು ಶ್ರೀಷ್ಟರು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಕ್ತ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ತಜ್ಞರು, ರಸಜ್ಞರು (ಮತ್ತಾನ್ವಯಿಗಳು), ಭ್ರಮರಾದಿಗಳು, ಸರ್ವಾದಿಗಳೂ, ತುಕ್ಕದಿ ರೂಪ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರು, ಮುಲೆಕೆಳಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಳುವು, ಶರ್ಭಾದಿಗಳು, ಗೋವು, ವರ್ಣಹೀನ ಮಾನವ, ಚತುರ್ವರ್ಣದವರು, ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರರು, ವಿಪ್ರರಲ್ಲಿ ವೇದ

ವನ್ನೊಂದರೆ ಗುರೂಪದಿಪ್ಪ ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಪಾಸಿಸಿ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರು, ಶಿಷ್ಯಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಉತ್ತಮರು. ಜೀವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಗೆ ವಂದಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ವೆನಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ.

### ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪ

ಕಾಲನು ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿ. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು. ಸರ್ವಕರ್ಮ ಪ್ರೀರಕ, ಅತೀತವರ್ತಮಾನಾದಿ ಕಾಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವರಿಗೆ ಮಾರಕನು. ಯೋಗ್ಯತೆ ಮೇರಿದ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಸ್ವಿಯನೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ. ಇವನಿಂದಲೇ ವಾಯುವು ಬೀಸುವನು. ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗುವನು. ಇಂದ್ರನು ಮಳಗರೆಯುವನು. ವೃಷ್ಣಾದಿಗಳು ಘಲಪ್ಪಿಪ್ಪ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಸಮುದ್ರವು ಮೇರೆ ತಪ್ಪದಿರುವದು, ಅಗ್ನಿಯು ಜ್ಞಲಿಸುವನು. ಪರವರ್ತ ಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ಇರುವುದು. ಆಕಾಶವು ಪ್ರಾಣಗಳ ಸಂಭಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಹಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ತತ್ತ್ವದೇವತೆಗಳು ಕೆಲ್ಪಕೆಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರಾವರು ಇಂತಹ ಮಹಿಮೆಯಿಂಳ್ಳ ಹರಿಯೇ ಕಾಲನು ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಅನಂತ, ಅಂತಕನು. ಅನಾದಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮದಕ್ಕನು. ಬೇಡಿದವರ ಇವ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮಹಾಮಹಿಮನು. ಆಜ್ಞಾವರ್ತಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಸುವವನೂ, ದುರ್ಗಾರೂದಿಗಳಿಂದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಸುವವನೂ ಆಗಿ ಮುಮ್ಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಿರುವನು.

### ಮೂನತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ಕಷಿಲ :— ಕಾಲನನ್ನು ಯಾರೂ ಜಯಿಸಲಾರರು. ದೇಹಿಯಾದವನು ಈ ಕಾಲನಿಂದ ಪ್ರೀರಿತನಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಿಯ ಕಡಗೆ ಓಡುತ್ತಿರುವನು. ಮೋಡಗಳು ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಓಡಿಸುವ ವಾಯುವನ್ನು ರಿಯದಂತೆ ಜನರಾರೂ ಕಾಲರೂಪಿಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜೀವರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದು:ಖಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇದೆಲ್ಲ ಸ್ವಿರವೆಂಬ ಭಾವಾಂತಿ, ವೈರಾಗ್ಯದ ಅಭಾವ, ಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿ, ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರ, ಪಾಪಕರ್ತ ಇವೇ ಜೀವನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಜೀವನ ಯೋವನ ಬಂದಾಗ ತನಮೂಲವನ್ನು ಮರಿತು, ತರುಣ ಯರನ್ನು ಬಯಸಿ, ಮರುಳಾಗಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತ, ಮಧ್ಯ ದು:ಖಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ

ಅದೇ ಪರಮ ಸುಖಿವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವನು. ಅನಾವೃತ್ತಿ, ರೋಗ, ದಂಗಳ ನಾಶ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ನಷ್ಟವಾದಾಗಿ ಕಂಡವರ ಗಂಟನ್ನು ಕದಿಯ ಬೇಕಿಂದು ಯೋಚಿಸುವನು. ಅದಕ್ಕೂ ತಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ, ಏನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಕುಟುಂಬ ಭರಣವು ಸಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಅಯ್ಯೋ ! ಎಂದು ನಿಟ್ಟು ಸಿರು ಬಿಡುವನು. ಮುದುಕ ನಾದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಇವನಿಂದ ಪಾಲಿತರಾಗಿದ್ದವರು ಆದರಿಸದೆ ಕಸದಂತೆ ನೋಡುವರು. ಮೂದಲಿಗಿ ಹಾಕಿದ ಅನ್ವಯವನ್ನು ನಾಯಿಯಂತೆ ತಿಂದು, ಅರ್ಚಣರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತ, ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕದಲದ ಹಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವನು. ಸಾವು ಬಂದಾಗಿ ಯಿಂದು ಭಟರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಿದಿಂದ ಜಲಮಲವನ್ನು ಎಸಜಿಎಸಿ, ಹೊಸೆಗೆ ಮಹಾ ವೃಧಿಯಿಂದ ಸಾಯುವನು. ಆಗ ಯಿಂದು ಭಟರು ಯಾತನಾ ದೇಹದೊಳಗೆ ಇವನನ್ನು ನೇರಿಸಿ, ಹೊರಳಿಗೆ ಪಾತವನ್ನು ಬಿಗಿದು, ದುಃಖಕರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದರದರನೆ ಎಳಿದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ, ಹೊಡೆದು, ಜಬರಿಸಿ, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತ ನರಕದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯುವರು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಹಿಂಸೆ ಪಡುವನು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿರುವಂತೆ ನರಕ ಸ್ವರ್ಗಗಳೂ ಇವೆ. ಸಾಯುವವನು ಮನಮುರ ಮುಕ್ತಿಗು ಮುಡಿದಿಯರನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರನು. ಪುಣಿಪಾಪಗಳ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವರವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಸೀರಿಗನಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿರುವುದರಿಂದ ಅಪೂರ್ಣಿದ ಜೀವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಭಾಗವತನಲ್ಲಿಯೂ, ಅವನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೇಷಿಸುವವರು ನಿಶ್ಚಯರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು ಅವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ. ಎಂದೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಇತರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವವರು ತಕ್ಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಪ್ರಾನಃ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೇ ಬರುವರು. ಪುಣಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ, ಪಾಪ ಮಾಡಿದರೆ ನರಕಕ್ಕೂ, ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ವರ್ಗಭೂಮಿ, ನರಕಗಳಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇರುವರು.

### ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜೀವನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ಷಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಮಳಿ ಹನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳ ದ್ವಾರಾ ತಂದೆಯ ಉದರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಬಳಿಕ ತಾಯಿಯ ಉದರವನ್ನು ಸೇರುವನು. ಜೀವನು ಬಂದು ಸೇರಿರುವ ಏರ್ಯದ ಬಂದುವು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಣಿತಮಿಶ್ರವಾಗುವುದು. ಏದು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಉಂಡಬ್ಯಾಗಿ, ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೋರಿ ಹಣ್ಣಿನಮ್ಮೆ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ತಲೆ, ಎರಡನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕರಚರಣಾದ್ಯವಯವಗಳು, ಮೂರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಗುರು, ಮೂಕ, ರೋಮರಂದ್ರಗಳು, ನಾಲ್ಕನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚು, ಮಾಂಸ ಹೊದಲಾದ ಏಳುಧಾತುಗಳು, ಏದನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆಬಾಯಾರಿಕಗಳು, ಆರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಜರಾಯುವಿನಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಉದರದ

ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು. ಏಳನೆಯು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ಜ್ಞಾನ ವಾಗುವುದು. ತಾಯಿಯು ಉಂಡ ಅನ್ನ, ಕುಡಿದ ನೀರು ಇವುಗಳ ಸಾರವು ಅಪ್ಪಾಯನೇ ನಾಡಿಯ ದ್ವಾರಾ ಶತ್ರುವಿಗೆ ತೈಟಿಯನ್ನಂತು ಮಾಡುವುದು. ಆಗ ಜೀವನು ಮುಲಮೂತ್ರದ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಭಾತ್ಮಿರುವನು. ಕೃಷ್ಣಗಳು ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದಲೂ, ತಾಯಿಯು ತಿಂದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಖಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಧೆ ಪಡುತ್ತ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಡುಗಿ ಕೊಂಡಿರುವನು. ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಗಿಳಿಗಾಗಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರು ಬಿಡುವನು. ಏಳನೆಯು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವುದು: ಖಿಂಪನ್ನು ರಿತು ಸೂತಿವಾತದಿಂದ ಚಲಿಸಲ್ಪಡು ತ್ವಿರುವನು. ಆ ಜೀವನು ದೇವತೆ ಅಭಿವಾ ಉತ್ತಮ ಯುಷಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ತತ್ತ್ವದ ಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಈ ದು:ಖಿನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಭೀಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುವನು :—

“ದೇವ ! ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನೂ, ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಧ್ಯವ ತಾರಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತುವ ನೀನೇ ನನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಕಿಷ್ಟ ಕೆಲವಾಗಿ ಈ ಗರ್ಭವಾಸದ ದು:ಖಿನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಶೈಲಿತಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮರೆ ಹೊಕ್ಕಿರುವನು. ಪ್ರಕೃತಯ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಲೇಪವಿಲ್ಲದಂತಿರುವೆ. ನಾನಾದರೋ ಇದರಿಂದ ಬಧಿಸಾಗಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವಭಿನ್ನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದುವನು. ಬಂಧಕನಾದ ನೀನು ಪ್ರೇರಿಸದೇ ಹೋದರೆ ಜನರು ಇನ್ನಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾಗಲಾರರು. ನೀನು ಪರಮೋಪಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವೆವೆ. ಎಂದಿಗೆ ಈ ಮುಲಕೂಪದಿಂದ ಬಿಡಗಡೆ ಮಾಡುವೆಯೋ ಕಾಣ ಸ್ವಾಮೀ ! ನೀನು ಗ್ರಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಇದೋ ! ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವೆನು. ಇದೋಂದೇ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಸೇವ. ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಜೀವ ಜಡಭಿನ್ನನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಈಗ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಹೋಗಿ, ಅಜ್ಞಾನವು ಬಂದು ಆವರಿಸಿ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಈ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಸಂಸಾರ ದು:ಖಿನ್ನು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವನು.”

ಹೀಗೆ ಭೀಗವಂತನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳನವನಾದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಸೂತಿ ವಾಯುವು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಲ್ಲಿವುದು. ಆಗ ಇದ್ದ ಜ್ಞಾನವು ಹೋಗುವುದು. ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಮೃತನಂತ ಹುಟ್ಟಿವನು. ಮತ್ತೆ ಅಳುವನು. ಮುಂದೆ ನೋಣ ಮುಸುಕಿದರೆ ಅಳುವನು. ತಾಯಿಯು ಮಗುವು ಹಸಿವಿಂದ ಅಳುವನೆಂದು ಉಹಿಸಿ ಸ್ತುಪ್ಪಿಸಿದ್ದ ಕೊಡುವಳು. ಮಗುವು ಹಸಿವಿಂದ ಅತ್ಯಾಗ ಹೊಟ್ಟೆನೋವಿನಿಂದ

ಅಳುವುದೆಂದು ಉಡಹಿಸಿ ಛೋಪಧಿ ಸುರಿಯುವಳು. ಹೀಗೆ ಪಶುವಿನಂತೆ ಶಿಶುಭನವನ್ನು ಕಳೆಯುವನು. ಬಳಿಕ ಅಳುತ್ತಾ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವನು. ಅಮೇಲೆ ಯೋವನ ಬಿಂದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಕಾಮಕ್ಕೋಧಗೆಳಿಗೆ ವಶನಾಗುವನು. ಶಿಶ್ಯೋದರ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ದುಷ್ಪರ್ಮಾಗೆಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೆ. ದುಷ್ಪರ ಸಂಗಮಾಡುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳಿದು ಸಾಯುವನು. ಪ್ರಾನಃ ಹುಟ್ಟಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಳುವನು. ಇವನು ಸತ್ಯ ಮೋದಲಾದ ಸದ್ಗುಣವುಳ್ಳವನಾದರೂ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಿಯ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವೂ ಮೋಹಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಪರಂಪರೆಯು ಗಂಟುಬೀಳುವುದು.

ಜೀವನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನು. ದೇಹಯೋಗ ಎಯೋಗವೇ ಅವನಿಗ ಜನನ ಮರಣಿ. ಅಪ್ರೇತ ಹೂರತು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ, ಸಾವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೂತ್ತರೆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಲ್ಲ. ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನಗಳಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ಭಗವಂತ ಜೀವ ಜೀವರೂ ಭಿನ್ನರಾಗಿರುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವರೂಪವೇ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನಂದಮಯವಾಗಿರುವಾಗ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವೇ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತಂದರೇ :-

ದೇಹಾದಿಗೆಳಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಅಹಂಮಮತ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವೇ ಅವನಿಗೆ ಗಂಟುಬೀಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಜೀವ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅಭಿಮಾನವೇ ಬರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮತ್ತು ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಸಾರ ದುಃಖವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನಯಾದರೇ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವನು.

### ಮೂರತ್ತೀರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವಗಾರದಿಗಳ ಅವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗೆಳನ್ನೂ, ಪಿತ್ರಗೆಳನ್ನೂ ಅರಾಧಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ್ಗವೇನೋ ದೊರೆಯುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಕರ್ಮವೇ ಅಧಮ ಪ್ರಸಾದಜನಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಮಾಡುವುದು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗಗೆಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಳಿಕ ತನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಅವನು ಸೋಮಯಾಜಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನರಕವನ್ನು ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಂದುವನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಲೋಕ

ಗಳೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದಿನಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಎಂದೂ ಕಾಷ್ಟ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ನಿಷ್ಣಾಮು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಂತ್ರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾದವರು ಮಹರಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾರುವರ್ಣ ತುಂಬಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಿಗೂ ಈ ಮಹರಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆವರು ಮುಕ್ತರಂತೆ ವಾಸಮಾಡುವರು. ಮಹಾಪ್ರಳಯವಾದಾಗ ಸ್ವಾಂಬಾಧಿ ದ್ವಾರಾ ಗರುಡ-ಶೇಷ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸೇರುವರು. ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಈ ಜೀವರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದ್ವಾರಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರುವರು. ಆಗಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಜೀವರಲ್ಲಿರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವಭಾವವನ್ನು ಬಿಡುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು. ತಿರುಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಶೈತ್ಯದ್ವಿಪವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಉದರದಿಂದ ಆವಿಭಾವಿಸುವುದು. ವಾಸುದೇವನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದ, ಮುಕ್ತರ್ಥಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವರಾಶಿ ಶೈತ್ಯದ್ವಿಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಅನಂದಾಭಿಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆವರು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ನಾನಾ ವಿಷಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮೀಶ್ವರನ ಉದರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಮ್ಮಾ! ಹೀಗೆ ಭಗವದ್ವಾಸಕಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ನಿತ್ಯನಂದವೆಂಬ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ನೀನೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು “ಭಗವಂತನೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು, ನಾನು ಆವನ ಕಿಂಕರಳು” ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ, ಅವನನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದು,

ಜೀವರು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದರೂ, ಘಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಧೂಮಾದಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಿತ್ಯಲೋಕ, ಚಂದ್ರಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪುಣಿದ ಘಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ, ಪುಣಿಪು ತೀರಿದ ಕೂಡಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಹರಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ನರಕಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಅಚ್ಯುತನ ಕರ್ಮವು ತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಸತ್ಯಾಶ್ವರುವಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಅಸುರಚೀವರು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇತರ ಪ್ರಯಾಂಕಗಳನ್ನು ಬಯಸದೆ, ಮೋಕ್ಷಜ್ಞಾಗಿ ಭಗವಂತ ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ತಬ್ಬಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಒಂಧಕರಣದ್ದರಿಂದ ಅವು ಅಸ್ತಿಯಗಳೇ ಸಿರಿ. ಭಗವಂತನೆಂಬುಂಟು ಪರಮಸ್ವಿಯನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಉಂಟಾದಾಗಲೇ ಬಿಂಬ ರೂಪಿಯ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು.

ಅಮ್ಮಾ ! ಮತ್ತಾದ್ಯವತಾರಗಳೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ರೂಪವೂ ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತಿಳಿದವರು ತಪ್ಪೇದೇ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುವನು. ಈ ಮಹಿಮೆಗಳ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೇ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸುದೃಢ ಸರ್ವತೋಧಿಕ ಸ್ವೇಚ್ಚಾವನ್ನು ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಸಾಧನ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯನ್ನೇ ಮಿತ್ತಕೆ ಕರುಂಗಳು ಭಕ್ತಿ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನ ದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನಗಳು.

ಅಮ್ಮಾ ! ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಭಕ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳು, ಕಾಲಸ್ವರೂಪ, ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕಿ ಕಾರಣವಾಗಲು ಜೀವನ ಸಂಸಾರ ಸ್ಥಾಪ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಈ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುವರೂ, ಹಿಂಸಕರೇ ಮೌದಲಾದವರೂ ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ತತ್ತ್ವಾವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳುವವರು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವರೇ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದರೆ ಮೇಲೆ, ಅನುಮಾತ್ರಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದೇ ಹೊಂದುವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ?

### ಮೂವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕೆಲಿಲದೇವರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ದೇವಹೂತಿಯ ಅಜ್ಞಾನ. ಅನ್ಯಾಧಾಜ್ಞಾನಗಳು ನಾಶಹೊಂದಿದುವು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಗಿಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯನಾದ ಕಣಿಲ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದಳು .—

”ದೇವ ! ನೀನು ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಯಿ. ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಮ ನೋಭಿಮಾನಿಗಳಿಗಂತ ಉತ್ತಮನು. ಜ್ಞಾನಾದಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನು. ಜಗದ್ವ್ಯಂಜಕ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ಶರೀರ. ನಿನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೂ ನಿನಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವೇಷಣಿ ಕರ್ತ. ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ವಯತ ಮಹಿಮನು. ವಟಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಶಿಶುರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ನನ್ನ ಉದರದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂತ ಶಿಶುವಾಗಿ ಕುಳಿತುನನ್ನನ್ನೂ ಧರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದ

ನಿನ್ನ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಜನರು ನೋಡುವುದೇ ನಿನ್ನ ಅವತಾರ. ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಕ್ತ ದೇಹವಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಪರನ್ನು ಸರೆಬಡಿದು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಾಹಾದ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡುವೆ. ಅದರಂತೆ ಲೋಪವಾಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರದರ್ಶನಿಗಾಗಿ ಈ ಕಹಿಲಾವತಾರ ಮಾಡಿರುವೆ. ಹೆಂಗುಸಾಗಲಿ, ಗಂಡಸಾಗಲಿ, ನೀಚ ಕುಲದವನಾಗಲಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ನಾಮ ವನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವನು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಹೆಂಗುಸಾದ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥಾದನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಾದ ನಿಂತಿ ನಮೋ ನಮೋ ನಮಃ !

ಕಹಿಲ : ಅಮ್ಮಾ ! ನಾನು ಹೇಳದಂತೆ ಅನುಮಾನ ಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಹೀಗ ಹೇಳಿ ತಾಯಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ದೇವಹೂತಿಯು ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾನ ಮಾಡುತ್ತೆ, ಗಿರ್ದೆ ಗೊಸುಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆ ಕೇವಲ ನಿರಾಹಾರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು. ಧ್ಯಾನಿಸ ತೊಡಗಿದಳು. ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳು ತುಳ್ಳಿಗಳಿಂಬ ನಿತ್ಯ ಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಜಗತ್ತೇ ಅಸಾರವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಲವಾಯಿತು. ಅವಿಂಡವಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಭೂಮೆ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ತರೀರದ ಅಭಿಮಾನ ಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿದುದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಂತಭಾಗಿ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಅವಳ ಮೈತ್ಯೇಹವು (ಕಹಿಲಾ) ನದಿಯಾಗಿಹರಿಯಿತ್ತು ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧರು ಸ್ವಾನಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರು. ಆ ಉತ್ತಮವಾದ ನದಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ತಪಸ್ಯಾಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

ಇತ್ತ ಕಹಿಲ ದೇವರು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಸಿದ್ಧ ಚಾರಣಾದಿಗಳು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಸಮುದ್ರದಬಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬಂದಾಗ ವರುಣನು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಘಾಸಸ್ಥಿತವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಕಹಿಲದೇವರು ಆ ಸ್ಥಿತಿದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಲೋಕಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಧ್ಯಾನ ಸುತ್ತಿರುವನು.

ಮೈತ್ಯೇಯ :— ಏಷ್ಟುಭಕ್ತನಾದ ವಿದುರನೇ ! ಹೇಳಿಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಕಹಿಲ—ದೇವಹೂತಿಯರ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಘಲಶ್ಚತಿ

ಶ್ಲೋಕ ॥ ಇದವನು ಕೃತೋತಿಯೇಽಭಿಧತ್ತೀ

ಕಹಿಲ ಮನೇಮರತ ಮಾತ್ಮಯೋಗ ಗುರ್ತಂ ।

ಭಗವತ್ತಿ ಕೃತಧೀ : ಸುಪರ್ಣಕೇತಾ—  
ವೃಷಳಭತೀ ಭಗವತ್ಪ್ರಾರ್ಥಿನಿಂದಂ || 37 ||

ಆಧ್ಯ :- ಇದು ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಸರ್ಕಲಮೋಕ್ಷಾಪೇಷ್ಟಿಗಳಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕ ವಾದುದು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಹೊಂದುವ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ರಹಸ್ಯ ವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವವನು ಶ್ರೀಕರಿಯೇ. ಅವನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವನು ಹೇಳಿದರೂ, ಕೇಳಿದರೂ, ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಶ್ರೀಕರಿಯ ನ್ನೂ ಇಗೆ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಮೂರತ್ತನಾಲ್ಪುನೆಯೆ ಅಭಾಷಿಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಮೂರನೆಯೆ ಸ್ವಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

ಶ್ರೀ ಕಷಿಲ ದೇವತ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನಾ ಕಡೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನುಲ್ಲ ಏಕತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಧ್ವನಿತಾಳ

ಸಿದ್ಧಿ ದಾಯಿಕ ಶಿಷ್ಟಜನ ಪರಿಪಾಲ, ಪರಮ  
ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಸುಗುಣಸಾಂದ್ರ ಸುಖಿವಾರಿಧಿ  
ನಿದ್ರಾರಹಿತ ಭದ್ರಾರಮಣ ನಿರ್ವಿಕಾರ  
ಚಿದ್ವೇಹ ಸರ್ವಕಾಲ ಸುಂದರಸಾರ  
ಪದ್ಮಸಂಭವ ಬಲಿಪ್ರಕ್ಷಾಳಿತವಾದ  
ಹೃದ್ಯೋಗನಾಶ ವೈಕುಂರವಾಸ  
ವಿದ್ಯಾತೀತ ವಿಶ್ವನಾಟಕ (=ಜಗತ್ತಿನ ನರರಂತ ನಟಿಸುವವನು) ನಾರಾಯಣ  
ವಿದ್ಯಾಲುದ್ವಾರಕ ಉದಧಿಸದನ  
ಅದ್ವೈತಕಾಯ ಮಾಯೂ (=ಲಷ್ಣಿಕ್ರಿ) ರಮಣ ರಾಜೀವನೇತ್ರ  
ಅದ್ವಯ ಅನಾದಿ ಪುರುಷ ಚಿತ್ರ  
ಸಿದ್ಧಾದಿ ವಿನುತ ಸಂತತ ಪಾತಾಳವಾಸಿ  
ಬುದ್ಧಿವಿಶಾಲಮಹಿಮ ಪಾಪಹಾರಿ  
ಖಿದ್ಯೋತ - (ಸೂರ್ಯ) ವರ್ಣ ಸರ್ಕಲವಾಪ್ತ, ಆಕಾಶ (ಜೈನ್ನಾಗಿಪ್ರಕಾಶಿಸು  
ವವನು) ಅಮಿತ  
ಬಧಿ ವಿಶ್ವೇದನ ನಾನಾರೂಪಾತ್ಮಕ

ಕರ್ದರ್ಮಮುನಿ ಸೂನು ವಿಜಯೆವಿರಲ ಕಹಿಲ  
ನಿದೋಂಬ ಕರುಣಾಭಿ ಸಂತರೋದ್ಭಾರಿ.

ಕಹಿಲ ತಜ್ಞಾತ್ಮಗಳು :-

- 1) ಕಂ ಸುಖಿಂ ಹಿಬತಿ ಲಾತಿ ದುಃಖಿತಿ ಕಹಿಲಃ - ಸುಖಿಸುತ್ತ ದುಃಖಿಸುವವನು.
- 2) ಕಹಿಂ ಸಂಸಾರಕಂಪನ ಲಯ ಹೇತುತ್ವಾತ್ಸಂಪಿಲಃ = ಸಂಸಾರಕಂಪನೆ ನಾಶಕನು.
- 3) ಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ, ಹಂ ಹಿನಾಕಿನಂ ಲಾಲಯತೀತಿ ಕಹಿಲಃ - ಬ್ರಹ್ಮಾತಿವ ರನ್ನ ಲಾಲಿಸುವವನು.
- 4) ಕಂ ಸುಖಿಂ ಹಿಬತೀತ್ವಾನಂದಾನುಭವಾತ್, ಲಾ ಆದಾನೇ ಸವಾರದಾ ನಾಶಕ ಕಹಿಲಃ - ಸುಖಾನುಭವಸ್ತುರೂಪನೂ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು.
- 5) ಭಕ್ತೇ ಭೋಗೇ ಗವಾಶ್ವಾದಿ ಕರೋತೀತಿತಿ ಕಃ, ಸೌರಾದಿಪ್ರಕಾಶಃ ಪಃ ದಾತಕಷ್ಟತ್ವೇನ ಅಸ್ತೀತಿ ಹಃ ಜಗತ್ತುವರ್ತಯಿತೀತಿ ಲಃ ಕಶ್ಚಾಸೌ ಹಿಶ್ಚಾಸೌ ಲಶ್ಚಾಸೌ ಕಹಿಲಃ - ಭಕ್ತುರಿಗೆ ಗೋವು ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತಾನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಃ, ಸೌರಾದಿ ಪ್ರಕಾಶವು ಪಃ ಎನಿಸುವುದು, ಅದನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಹಃ ಎನಿಸುವನು. ಜಗತ್ತು ವಿವಿಧ ಗತಿಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೀರಿಸುವುದರಿಂದ ಲ ಎನಿಸುವವನು.

### ಮತ್ತುತಾಳಿ

ಅದಿಮನ್ಯಂತರದಿ ಉದಿಸಿದ ಮಹಾದೇವ  
ಅದಿಪರಬೋಮ್ಮೈ ಚೋಮ್ಮನಯ್ಯ ಜೀಯ (ಪ್ರಭು)  
ಸಾಧುಜನರಬ್ರಿಯ ಸಂತತ ಮುನಿತಿಲಕ  
ಚೋಧರೀರ ಭಕ್ತಿತಮನೋಹರ  
ಮಾಧವ ಸಿರಿ ವಿಜಯ ವಿಟ್ಟ ಲ ವಿಮಲೀಶ  
ಮೋದಮತಿಯ ಕೊಡುವ ಕಹಿಲ ಭಾಗವನ್ನೂತ್ತಿರು

### ಶ್ರೀಪುಟಿ ತಾಳಿ

ಫಾನಮಹಿಮ ಗೌಣಾಂದ (ಗುಣಮಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಣದ) ದೂಳಗೆ ಲೀಲೆ ಯಿಂದ ಜನಿಸಿ ಮೇರದೆ ಬಿಂದು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ

ಮಿನುಗುವ ದ್ವಯಹಸ್ತ ಅಪ್ಪಾ ಕೆತ್ತಕಾಯ  
 ಇನನಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಶಿರೋರುಹವು (ತಲೆ ಕೂದಲು)  
 ಕನಕಚ್ಚುತ್ತೀ ಇಯಂತೆ ಕಾಂತಿ ಶ್ರಿಭೂವನಕ್ಕೆ  
 ಅನವರತೆ ತುಂಬಿ ಸೂರುತಲಿದೆಕೊ (ತುಳುಕುತ್ತಿದುವುದು)  
 ಜನನಿ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಉಪದೇಶವನೇ ಮಾಡಿ  
 ಗುಣ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಾಧಾರ ತಿಳುಪಿದೆ, ನಿತ್ಯದಲಿ  
 ಜನರನ್ನ ಪಾಲಿಸುವೆ ಕೆರೀಳಾಖ್ಯಾನೆ  
 ಅಸುದಿನ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡಿ ಮಣಿಯಿಂದ  
 ಎಣಿಸಿದ ಸುಜನಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವ ಕೊಡುವೆ  
 ಎಣಿಗಾಣ ನಿನ್ನ ಲೋಚನದ ಕಕ್ಷಿಗೆ, ಸಗರ  
 ಜನಪನಂದನರನ್ನ ಭಂಜಿಸಿದೆ  
 ಅನುಮಾನವಿದಕ್ಕಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದ ದೃಢ  
 ಮನುಜರಿಗೆ ಮಹಾಪದ್ಮ ಬಿರುವುದಯ್ಯ  
 ಮನಿಕುಲೋತ್ತರಂ ಕಪಿಲ ವಿಜಯವಿರಲರೇಯ  
 ಎನಗೆ ಯೋಗ (ಧ್ಯಾನ) ಮಾರ್ಗ ತೋರೊ ತವಕದಿಂದ (ಬೇಗ್) ೨

### ಅಟಿತಾಳೆ

ಕಪಿಲ ಕಪಿಲ ಎಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲೆಂದು  
 ಸಂಪೂರ್ಣಸಾರಿ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ  
 ಅಪೆಚಯ ಮೊದಲಾದ ಕೀ ಶಿಗೇಂದೂ ಇಲ್ಲ  
 ಅಪರಿಮಿತ ಸೌಖ್ಯ ಅವನ ಕುಲಕೊಟಿಗೆ  
 ಗುಪಿತ ನಾಮವಿದು ಮನದೊಳಗಿಡುವುದು  
 ಕಪಟ ಮಾನವರು ಈತನು ಒಬ್ಬ ಶಿಮಣಿಯಿಂದು  
 ತಪಿಸುವರು ಕಾಣೋ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ  
 ಕೃಪಣವತ್ತಲ ಸಮ್ಮು ವಿಜಯ ವಿರಲರೇಯ  
 ಕಪಿಲಾವತಾರನು ಬಲ್ಲವರೆ ಬಹು ಸುಲಭ ೪

### ಅದಿತಾಳೆ

ಯಲ ಹಸ್ತದಲಿ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಯಲಿ ಕಂ  
 ಗಳ ಕೆಟ್ಟಿನಲಿ ಹೃದಯದಲಿ ನಾಭಿಯಲಿ  
 ಜಲಧಿ ಗಂಗೆ ಸಂಗಮದಲಿ ಗಮನಾಗಮನದಲಿ  
 ಶುಲಃ ಪತ್ರದಲಿ ತಾರಗ ತುರುವಿನಲಿ

ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲಿ ಸ್ಯೇದ್ಯದ ಸಮಯದಲ  
 ಬಲು ಕರ್ಮಬಂಧಗಳು ಮೋಜಕವಾಗುವಲ್ಲಿ  
 ಚೆಲುವನಾದವನಲಿ ವಿದ್ಯಾಪೇಳುವನಲಿ  
 ಘಲದಲ ಪ್ರತಿಕೊಲವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲಿ  
 ಬೆಳೆದ ದಖ್ನಿಗಳಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲಿ ಹರಿವ  
 ಜಲದಲ ಜಾಂಬುನದ ನದಿಯಲಿ ಶೊಲ್ಲೆಕದಲಿ  
 ಬಲಿವುವಿ ಬಳಗದಲಿ ಆಚಾರೀಲನಲಿ  
 ಘಳಿಗೆ ಆರಂಭದಲಿ ಪತ್ರಿ ಮಿ ಭಾಗದಲಿ  
 ಪೂಳಿವ ಮಿಂಚಿನಲಿ ಬಂಗಾರದಲಿ ಇನಿತು  
 ಕಲಕಾಲ (ಯಾವಾಗಲೂ) ಬಿಡದ ಸ್ತುರಿಸು ಕಹಿಲ ಪರಮಾತ್ಮನ  
 ಗೆಲುವುಂಟು ನಿನಗೆಲವ್ಯೋ ಸಂಸಾರದಿಂದ ವೇಗ  
 ಕಲಿಯುಗದೊಳಗಿದೆ ಕೊಂಡಾಡೋ ನರರಿಗೆ  
 ಖಳರ ಅಂಜಕೆಯಲ್ಲ ನಿಂದಲ್ಲಿ ರೂಭರ್ಯೋಗ  
 ಬಲವ್ಯೇರಿನುತ ನಮ್ಮ ವಿಜಯ ವಿಟ್ಟು ಲರೇಯ  
 ಇಳೆಯೋಳಗೆ ಕಹಿಲನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾರ ವಹಿಸುವ

೩೬

೬

## ಜತಿ

ತಮು ಪರಿಷ್ಟೇದ ಈತನ ಸ್ತುರಣೆ ಮಾಡೆ ಹ್ಯಾ  
 ತ್ತಮಲಮೊಳಗೆ ಕಹಿಲ ವಿಜಯವಿರಲ ಪ್ರೋಳಿವ



## ಚರ್ಚೆಂಥ್ರ್ಯಾಸ್ಟ್ ಸ್ಟ್ರಾರೆಂಬ್

ಮೈತ್ರೇಯ ಉವಾಜ

ಮನೋಽಸ್ತು ತತ್ತರೂಪಾಯೋಂ ತಿಸ್ತಃ ಕನ್ಯಾತ್ಮ ಜಜ್ಞಿರೇ ।

ಆಕೂತಿದ್ರೇವಹೂತಿತ್ವ ಪ್ರಸೂತಿರಿತಿ ವಿಶುತ್ತಾಃ

||೧||

ಮೈತ್ರೇಯ :- ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುರಾಜನಿಗೆ ಅವನೆ ಪತ್ತಿಯಾದ ತತ್ತರೂಪಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೂತಿ, ದೇವಹೂತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸೂತಿ ಎಂಬ ಮೂಲವರು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಮನುವೈ ಆಕೂತಿಯನ್ನು ದುಃಖಿಯಂಬ ಪ್ರಜೀವ್ಯರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕಾಧಿಮರ್ವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅಂದರೆ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗನನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮದುವೆಮಾಡಿದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಜ್ಞನಾಮಕ ನಾಗಿಯೂ, ಲಾಘ್ವದೇವಿಯು ದ್ವಾರ್ತಿಕಾ ನಾಮಕಾಗಿಯೂ ಅವಶಿಸಿದರು. ಮನುವೈ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಯಜ್ಞನು ಅನಾದಿ ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವ ದ್ವಾರ್ತಿಕಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇವರಲ್ಲಿ 12 ಮಂದಿಮಕ್ಕಳಾದರು. ಇವರಲ್ಲಿಗೂ ತುಷಿತರು ಎಂದು ಹೇಸರು.

ಪ್ರಥಮಮನ್ವಂತರಕ್ಕ ಸ್ವಾಯಂಭುವನು ಮನು. ತುಷಿತರೇ ದೇವತೆಗಳು. ಯಜ್ಞನೇ ಇಂದ್ರನು. ಮರಿಚ್ಯಾದಿಗಳು ಸಪ್ತಸ್ವಿಂಗಳು. ಆಮನ್ವಂತರ ಪೂರ್ವ ಶ್ರಿಯವೃತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಾನಪಾದರವಂಶದವರೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಬಂದರು.

ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿನ ಮಹಿತ್ಯಾಭಿ ಮಗಳಾದ ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷ ಪ್ರಜೀವ್ಯರನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಇವರ ಸಂತಾನವೇ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತು. ಕರ್ದಮರು ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮರಿಂಡಿ ಮೂದಲಾದವರು ಮದಿವೆಯಾದರಷ್ಟೇ? ಆವರ ವಂಶಾವಳಿ ಹೀಗಿದೆ :-

(1) ಕಲಾದೇವಿಯ ಮರಿಂಡಿನ ಕರ್ತೃವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಂಪನೆಂಬ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಪೂರ್ವಂಪನಿಗೆ ವಿರಜನೆಂಬ ಗಂಡು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಗೆ ಎಂಬ ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಈ ವಿಶ್ವಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ಹರಿಪಾದದಿಂದ ಗಂಗಾ ನಾಮಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು.

(2) ಅನಸೂಯೆಯು ಅತಿಪ್ರಜೆಶ್ವರನ ಪತ್ತಿ. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರೀರಿತರಾಗಿ ಇಂಕ್ಷಪವ್ತದಲ್ಲಿ ಹರಿಯತ್ತಿರುವ ನಿರ್ವಂಧ್ಯಯೆಂಬ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ತಿವಿಗೆ ಸದ್ಯ ಶರಾದ ಸುತರನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅತಿಮಹಿಮ್ಯ ದುರ್ಜಣರ ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ “ನಾನು ಕರೆದ್ದು ವಿಷ್ಣುಭಿಂಬಿನನ್ನು. ನೀವೇ ಮೂವರೂ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ ಇದೇನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು :— ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆಯೇಹೊರಲು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ ಹರಿಯನ್ನೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನಾಮಕ ಹರಿಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವನಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಯರೂಪಗಳು ವಿಷ್ಣು ವಿನಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರದೆ ಅವರ ಜೀತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವರೂಡನೆಯೇ ಬರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಬಂದವೇ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಗಾರಿರುವ ವಿಷ್ಣುಗಿಗೂ ಸಮಾನರಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವನ್ನು ಬಯಸಿರುವೆಲೂದ್ದರಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವರೂಡನೆ ವಿಷ್ಣುವಾದ ನಾನೂ ಬಂದಿದುವೇನು. ನಿನ್ನಿಷ್ಟು ದಂತ ನಾವು ಮೂವರೂ ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವೇವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಮುಂದೆ ಹರಿಯು ದತ್ತ ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಜಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಅವೇಶಯುತ್ತಿನಾಗಿ (ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆವತಾದವಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ಜಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅವೇಶ ಆವತಾದಮಾಡಿರುವರೆಂದು ತಳಯಿಬೇಕು) ಸೋಮು ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಶಿವನು ದುರ್ವಾಸ ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆವತರಿಸಿದರು. ದತ್ತನು ಯೋಗಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

3) ಕರ್ದಮ ಪುತ್ರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಿರಾಷಿಷಿಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪತ್ನಿ ಜತು ದರ್ಶಿತಿ ತಿಧಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿ ಸಿನಿವಾಲೀ, ಅರೂಪಾಸ್ಯಾಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿ ಕುಹೂ, ಶುಕ್ಲಪತ್ನಿದ ಜತುರ್ವರ್ತಿ ತಿಧಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿ ಅನುಮತಿ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿಮಗಿ ಅಭಿಮಾನಿನೀ ರಾಕಾ ಎಂಬುವ ನಾಲ್ಕುರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ, ಸ್ವರ್ಣರೋಚಿತ ಮನ್ಮಂತರದಲ್ಲಿ ಉಚಿಂತ್ಯೇ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಎಂಬ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

4) ಹವಿಭೂಷಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯಾರ್ಗ ದಬ್ಜನಾಮಕ ಅಗ್ನಿಯೆಂಬುವನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ನಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ವಿಶ್ವಪಸ್ಸಿಂಬುವನೂ ಇಬ್ಬರು ಗುಡುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಿಶ್ವಪಸ್ಸಿಗೆ ಇಡಿಬಿಲೆ ಎಂಬ ಜಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಬೀರನೂ, ವಿಶ್ವಪಸ್ಸಿನ ಮತ್ತೊಂಬ್ಬುಳ್ಳು

ಹಿಂಡತಿ ಕೇತನಿಯೆಂಬುವಳಲ್ಲಿ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ ಮತ್ತು ವಿಭೀಷಣನೆಂಬ ಮೂವರು ಗಂಡುಪೆಕ್ಕಳು ಹಣ್ಣಿದರು.

5) ಗತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಹಮಹಿಂಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಶೈವ್ಯ, ವರೀಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರತ್ಯರಾದರು.

6) ಶ್ರಯಾದೇವಿಯೆಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಕ್ರತುವೆಂಬ ಪ್ರಜೀಷ್ವರನಿಂದ ಅರವತ್ತು, ನಾವಿರ ಮಂದಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆಂಬುವರು ಸುತರಾದರು.

7) ಉಜಾಜಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪಷಿಷ್ಟ ರಿಂದ ಚಿತ್ರಕೇತು ಮೂದಲಾದ ಏಳುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರಾದರು.

8) ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಣರಿಗೆ ಧೃತವ್ರತ, ದಧ್ಯಂಚ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಶಿರಸ್ಸು, ಎಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರತ್ಯರಾದರು.

9) ಹ್ಯಾತಿಯಲ್ಲಿ ಭೃಗು ಮುನಿಗೆ ಧಾತ್ರ, ಮತ್ತು ವಿಧಾತ್ರ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಗಂಡು ಪೆಕ್ಕಳೊ, ಲಷ್ಟೀಯು ಭಾಗ್ರಮಿ ನಾಮಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾಗಿಯೂ ಹಣ್ಣಿದರು.

ಧಾತ್ರವಿಗೆ ಆಯತಿ ಎಂಬ ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೃಕಂಡ ಮಗನಾದನು. ಅವನ ಮಗನೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು. ವಿಧಾತ್ರವಿಗೆ, ನಿಯತಿ ಎಂಬ ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿನು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ವೇದಶಿರಸ್ಸು, ಕವಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯರು. ಕವಿಯ ಮಗನೇ ಉಶನಸ್ಸು.

ಫಲಶ್ರುತಿ :- ಕರ್ದಮ ಪುತ್ರಿಯರ ಸಂತಾನ ಕಧಾತ್ರವಣವು ಪಾಪ ರಿಹಾರಕವು.

ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಕೊನೆಯ ಮಗಳು ಪ್ರಸೂತಿಯಲ್ಲಿ ದಳ್ಳು ಪ್ರಜೀಷ್ವರ ರಿಂದ 16 ಮಂದಿ ಪ್ರತಿಯರು ಹಣ್ಣಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೌದಲಾದ 13 ಮಂದಿ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಪವಳಾದ ನುಮಾತ್ರ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ನರನಾರಾಯಣರು ಅವಶರಿಸಿದರು. ಆಗ ಸುರರು ಉಮಮಳ ಸುರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನರನಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಅವನ ಪತಾರನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರು :

“ದೇವಾ ! ನೀನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಶ್ರಯಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕಾಗಿ ಮುಖಿರೂಪದಿಂದ ನೀನು ಅವಶರಿಸಿರುವೆ. ಶ್ರುಚಿಂತಾಮನಿಯು ನೀನು. ಜ್ಞಾನಸ್ಸರೂಪ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬರುವ ವಿಷ್ಣು ಪರಿಹಾರ ಶ್ವಾಸದ್ವಾಂತಾದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿರುವೆ. ಪೂರ್ಣಕರುತ್ತಾ ಕಟ್ಟಾದಿಂದ ಮ್ಯಾನ್ಸು ನೋಡು”.

ನರ್ವನಾರಾಯಣರು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತರ್ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ದೂಡು ಬರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು ಈ ನಾರಾಯಣನೇ ಕೃಷ್ಣನು. ಅವನ ಆವೇಶಪುಳ್ಳ ನರನ ಸನ್ನಿಧಾನವೆಕ್ಕಿ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಅರ್ಜಿನನು.

ದಕ್ಷಪುತ್ರಿ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾನಾಗಿಯು ಮದಿವಯಾದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪಾರಕ, ಪಾರಮಾನ ಮತ್ತು ಶುಭಿಯಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರತಿರಾದರು. ಈ ಮೂವರು ಅಗ್ನಿಗಳಿಂದ 45 ಮಂದಿ ಅಗ್ನಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬಿಟ್ಟು 49 ಅಗ್ನಿಗಳಿಂದಲೇ ವೇದಿಕ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಗಳು ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಅಗ್ನಿಪ್ರಾತ್ತಾ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂದರು ಎಂಬ ಇತ್ಯದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿ ಪತ್ತಿಯು. ಇವಳಿಲ್ಲಿ ಮೇನೆ ಮತ್ತು ವೈತರಣ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಸತಿಯಂಬ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಮದಿವಯಾದಳು. ಪತಿಪ್ರತಾ ಶರೋಮಣಯಾದ ಇವಳಿಗೆ ಸಂತಾನವಾಗಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷನು ನಿಷ್ಣಾರಣ ವಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸತೀದೇವಿಯು ಯೋಗ ನಿರತಾಗಿ ಹರಿಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿಂತು.

**ಮೊದಲನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ವಿದುರ :- ದಕ್ಷನು ಶಿವನನ್ನು ಷ್ವೇಷಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು ?**

**ಮೈತ್ರೀಯ :-** ಹಿಂದೆ ಪ್ರಜೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ಯಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಮಹಿಳೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು ಸೇರಿದ್ದರು. ಆಗ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜೀಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿರಲು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವರನ್ನು ಇದು ಸರ್ವರೂ ಎದ್ದು ನಿರ್ಮಿಸಿದಕ್ಷನನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಿದರು. ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಅವನ ಇದಿಗೆ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿವನು ಎದ್ದು ತನಗೆ ನಮಸ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದಕ್ಷನು ಕುಟಿತನಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನು.

“ಸಂಭಿಕರೇ ! ನಾಚಿಕೆಯಲ್ಲದ ಈ ರುದ್ರನು ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಭ್ರವ್ಯನು. ವೈದಿಕ ಅಚಾರವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಅರ್ಹಭಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನಲ್ಲ ! ಇವನು ಭೂತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೃಜಾನಧಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನಾದ ರಿಂದ ಹಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯವನು. ಚಿತಾಭಸ್ಯವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಎಲುಬಿನ ಸರಿವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು, ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಳುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ನಗುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನಾದ್ದ ರಿಂದ ಇವನು ಹುಚ್ಚಿನೇ ಸರಿ. ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಿವನು, ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಸಹಜ

వాగి అమంగళ స్టేర్మపేసే. ఇంభు కుళ్ళన కై కుడియచేకాదరే నన్న మగళ కణెయల్లి బరెద విధిబరహమే శారేణ”.

హీగే నిందిసి “ఈ అయోగ్యినిగే యజ్ఞ దల్లి హవిభాగపు సల్లదే హోగలి” ఎందు కటిసి కూడలే అల్లింద ఎద్దు హోరటుహోదను. ఆగ తిపు సేవకాగ్రజీయాద నందియు దక్కనిగూ, అపను మాడిద తిపనిందనే యన్న కేళి ఆనందపట్ట విప్రరిగూ శాపవన్న హీగి కోట్టను :

“తిపద్మోహియాద దక్కను యథాభ్యం జ్ఞానహినివాగలి. కాచ్యు కమ్మపత్రనాగలి. స్త్రీయరల్లి ఆసక్తినాగి ఆడిన ములివన్న హోందలి. అవిద్యైయన్నే తత్త్వజ్ఞైద్యైయిందు బ్రమిసలి. ఇపన అనుయాయిగళ్లయి కొంచెకాల సంసార దుఃఖివన్ను అనుభవిసలి. అవరెల్లరూ వేదతాత్పర్యమన్న తిథియదే మేలోటిడ కమ్మగళ్లియే ఆసక్తివాగిరలి. తిన్న బార దుదన్న తిందు, కుటుంబ పోవికోగాయే విద్యైయన్న కలితు, హంపిందరే కల్లుగింజి భుక్కశరాగి సంచేరిసలి”.

నందియు శాప కోట్ట దన్న నోడి భృగుమహియు ప్రతి శాపవన్న హీగ కోట్టరు :- “తిపవ్రతధారిగళూ అవర అనుయాయిగళూ వాండి గళినిసలి. ఆచారహినరాగి, మూర్ఖరెసి, జటాభస్కృ ఎలుచిన సరెగళన్న ధరిసి హెండడ గడిగిగళన్న బూజిసువ తిపదీక్షేయన్న హిడియలి. వేదనిందక రాగి సదా భృతివనే దేవరెందు భజిసలి”.

హీగి భృగుమహియు కేళిదుదన్న కేళిద తిపను స్టేప్ ఆనుతాప గొండంతపనాగి, అనుభరెయిడనే ఆ సభేయింద ఎద్దు హోరటుహోదను. బళిక ఆ సత్రవు సావిర వప్పాగళివరెగూ నడియితు. మరీళ్ళాది ప్రజేశ్శరరు ప్రయాగదల్లి అపభ్యత స్వానమాడి తుద్ధమనస్థరాగి తమ్మ తమ్మ వాస స్థళక్కు తెరథిదరు.

ఎరదనేయ అధ్యాయ ముగిదుదు

హీగి దక్క తిపాగి బకుకాల ద్వేష బెళియితు. ముందే బ్రహ్మదేవరు దక్కనన్న ప్రజేశ్శరిగి ప్రధాననన్నాగి మాడిద్ద రింద అపనిగే గప్పాపెంటా యితు. అపను కమ్మదల్లియే నిరతనాగి, రుద్రభాగవిల్లద బృతస్పతిసెవ ఎంబ కృతువన్నారంభిసిదను. అదక్కి సకల మహిగళూ, దేవతగళూ బందు సేరిదరు,

ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಷ್ಟಯಜ್ಞದ ಸಂಗತಿ ಕ್ಯಾಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಸತಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದಿತು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಆ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, ತಾನೂ ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವಾಗಿ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ :

**ಸತಿ :** ಪರಮ ಮಂಗಳನೇ ! ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಒಂದು ಯಜ್ಞವಾಡಲಾರಂಭಿಸಿರುವನಂತೆ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡು ! ನಿನಗೂ ಇಚ್ಛೆ ಇದರೆ ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷ್ಯ ಭಾವಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರು. ಅವರಂತೆ ನಾವಿಬ್ಬಿರೂ ಹೋದರೆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತಾಟತ್ತಗಳು ಕೊಡುವ ಉಡುಗೊರೆ, ಮರ್ಮಾದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ನನಗಾದರೋ ಆಕ್ಷ್ಯ ಭಾವ, ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು ಅದೇ ಕುಶಳಕ್ಕಲ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಧರ್ಮಯಾದ ತಾವು ಸಾಮಾನ್ಯರೇ ? ಮಹಾನುಭಾವರು. ಜಗತ್ತು, ಅಂತರ್ರಾಮಿ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರೆತಕ್ಕವರು ಇಂಥ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲೆ ನೋಡಬೇಕಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನೇವೀ ಆಗಲಿ ಹೆಗೆಸು. ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೇತು ತವರುಮನಿಗೆ ಹೋಗಲು ಆತುರಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದವರೇ ಆ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಮಗಳಾಗಿ ಹೋಗದೆ ಹೇಗೆ ಇರುವುದು ? ಇದರ ಮೇಲೆ ತಂದೆ, ಗುರು, ಸ್ವಾಮಿ, ಮಿಶ್ರರು ಕರೆಯಿದೇ ಇದ್ದಿರೂ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅವರೀಗ ಕರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಲ್ಲಿವುದಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ತಾವು ಅರ್ಥದೇಹದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವಿರಿ. ಆಹ ! ಎಂಥ ಕಾರ್ಯಾಳ್ಯ ತಮ್ಮದು. ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರಿ. ದಯವಾಡಿನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋರಿಡಿ.

**ಶಿವ :-** ಮಂಗಳೇ ! ಬಂಧುಗಳು ಕರೆಯಿದೇ ಇದ್ದಿರೂ ಹೋಗುವುದು ಧರ್ಮವೇ ಸರಿ. ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ದುರಭಿಮಾನ, ಕೋಪ, ದೋಷ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಬಾರದು. ವಿದ್ಯೆ, ತಪಸ್ಸು, ಧನ, ರೂಪ, ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕುಲ ಈ ಆರೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಗಳು. ಇವೇ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮದ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುವು. ಅದರಿಂದ ಮಿಥಾಂಕಾನ ಬಂದು ಬೆಂದುಹೋಗುವರು. ಮನಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸದವ ಬಂಧುವೇ ? ಅಂತಹವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬಾರದು. ಎಂತಹ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸಹಿಸಬಹುದು. ಬಂಧುವಿನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಪ್ರನಿಗೆ ನೀನು ಕಿರಿಯ ಮಗಳಿಂದು ಪ್ರೇಮವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಪತ್ತಿ. ವಿಂಡಿತ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ರಿಂದ ನಿಮ್ಮಪ್ರನಿಗೆ ಸಹನೆಯಿಲ್ಲ. ಅಸುರಾವೇಶ ಬಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪದವಿಗೆ ಆರ್ಹನಲ್ಲ ವಾದ ರಿಂದ ಅವನು ಹೊರಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು

ನಿಮ್ಮಪ್ರವಿಗೆ ಕೋಪ. ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯನಿಗೆ ಹಿರಿಯನು ನಮುಸ್ತರಿಸಬಾರದು. ಮಂತ್ರಾದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದಾಗ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದೂರೋತ್ತಮನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿ ನಿಂದಲೇ ನಮಿಸಬೇಕು. ದಕ್ಷನು ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿದೆ. ಅವನು ಬಂದಾಗ ನನ್ನದುರಿಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನು. ಆಗ ಮತ್ತೆನನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಂದ ದಕ್ಷನೊಳಿಗಿದ್ದ ಹರಿಯ ಸ್ತರಕ್ಕ ಮಾಡಿದೆ. ಅದೇ ವಿಹಿತ ಸತ್ವಾರ. ಮೂರ್ವಿನಾದ ಅವನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇಹೋದ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಿಸಲು ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಗುರುದೋಹಿಯಾದ ಅವನುನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾವ. ಇಷ್ಟ ಹೇಳಿದರೂ ನನ್ನ ಮಾತು ಏರಿ ಹೋದರೆ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನಿಷರಿಗೆ ಸ್ವಾಜನರಿಂದಾಗುವ ಅಪಮಾನ ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನ.

### ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಭವಾನಿಯು ಗಂಡನೊಪ್ಪೆ ಲಿಯಂದು ಅತ್ತಿಳು. ಕೋಪದಿಂದ ಹೋರಿಗ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದಳು. ಶಿವನು ಸುಮುಕಿದ್ದನು. ತವರುಮನೆ ಸೀಳಿತ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಸತೀ ದೇವಿಯು ಹೋರಬೇ ಹೋದಳು. ಶಿವನು ವ್ಯಧಿಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಮನೆ ಮಂತಾದಿ ರುದ್ರನುಚರಿತು ಓಡಿಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನಂದಿಯಮೇಲೆ ಹೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮಯಾದೆಯಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಯಜ್ಞಶಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಗಳನ್ನು ದಕ್ಷನು ಕೆಣ್ಣಿತ್ತಿರುತ್ತಾನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಸತೀಯು ಅರುದ್ರಭಾಗ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ, ತನ್ನ ತಿರಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಕಂಡು ಸಹಿಸದೆ ಕುಹಿತಳಾದಳು. ಅನುಚರಿತು ದಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋದರು. ಅವರನ್ನು ತಡೆದಳು.

ಸತಿ :— ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ನೀನೊಬ್ಬಿ ಮಾತ್ರದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಸಜ್ಜನರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ದುಜನನರು ದೋಷಗಳನ್ನೇ ಬೀದಕುವರು. ನೀನೇ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಬಿಟಿ. ಬಂದು ಬಾರಿ ಶಿವನಾಮೋಚ್ಯಾರಕೆಯಂದ ಸರ್ವದುಃಖ ನಾಶವಾಗಿ ಅಕ್ಷಣಿಶುಚಿಯಾಗುವನು. ಇಂಥ ಪಾವನಮೂರ್ತಿ ಶಿವನನ್ನು ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟ, ಅಶುಚಿ, ದುರಭಿಮಾನಿಯಂದು ಬೋಗಳು ಶ್ರೀರುವೆಯಿಲ್ಲ ! ನೀನೇ ಅಮಂಗಳ ಮುದ್ದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಶಿವನು ಅಮಂಗಳನಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಶಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಯತಿಗಳಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ಬಂದು ಅವನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇನು ? (ಸ್ವಶಾನವಾಸ, ಭಸ್ತುಧಾರಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಶಿವನು ಹರಿಯ ಅಪ್ಪಣಿಯಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಶುದ್ಧನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆಂದು ಭಾವ).

ಧಣಿಯ ಭಕ್ತರು, ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದವರನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು. ದುರ್ಭಾರಾದರೆ ಧಣಿಯ ನಿಂದಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಿದ್ದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಇವರೆಡಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದವರು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಬೇಕು. ನನಗೆ ಇದೇ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಷ್ಪ ಅನ್ನ ತಿಂದವನು ಅದನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಳ್ಳಿ ಶುದ್ಧನಾಗುವಂತೆ, ಶಿವನಿಂದಕನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಈ ಅಪವಿಶ್ವವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧಿಖಾಗುವೆನು.

ಶಿವನು ನಿನಗೆ ನಮಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದ್ವೇಷಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಅವನು ದೇವತ್ರೀಷ್ವನು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಂತೆ ಏಧ ನಿರ್ವಿಧ ಬದ್ಧನೆಲ್ಲ. ಪ್ರವೃತ್ತ ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮಾಳಿರುತ್ತಾ ಅವನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾನಿಯಮು ಅಂದರೆ ಹರಿನಿಯಮಿತ ಆಧಿಕಾರಿಕವೆಂಬ ಕರ್ಮನಿರತನು. ಇಂತಹವನನ್ನು ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಿಂದು ನೀನು ನಿಂದಿಸಿದಯಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಿ ನೀನೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಪಾಣಿಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದ ಈ ದೇಹವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಕು! ನಿನ್ನ ಮಗಳಿನಿಸಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿ ಪತಿಯ ಮನಗೆ ಹೋದಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೆ ನನ್ನ ಪತಿಯು 'ದಕ್ಷಪುತ್ರ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಆಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

### ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಸತೀದೇವಿಯು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಸಂಪ್ರಕ್ಷಾತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಿದಳು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ್ವಿಂದ ಇಚ್ಛಾ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಳ್ಳವಳು! ದೇಹ ಬಿಂಬಿಗ ಅದನ್ನು ಸುಧುವ ಹಂಗೂ ತಂದೆಗಿರಬಾರದೆಂದು ದೇಹದೊಳಗಿರುವ ವಾಯ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದಳು. ಜಗದ್ದುರು ವಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಪಾದವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ವಿಜ್ಞಾನಾದ ಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ದೇಹದೊಳಗಿ ಅವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪತಿವಿಂದಾ ಶ್ರವಣ ಜನಿತ ಪಾಪವನ್ನು ಕೆಳವೆಂಬೊಂದು, ದೇಹವನ್ನು ಯೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಿಟ್ಟಳು. ಇವಳು ಸುಮವ್ಯಾಂತಿ ನಾಡಿದ್ವಾರಾ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗಿಹೋದ ಕೂಡಲೇ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವರು ಹಾಕಾಕಾರ ಮಾಡಿರು. ಕೆಲವರು ದಕ್ಷನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರು. ದಕ್ಷನೂ "ನಾನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ, ಅಸಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆ, ನನಗೆ ಧಿಕ್ಷಾರ್ಥ" ಎಂದು ಕೊರಿಗಿದನು. ರುದ್ರಾನುಷಃರರು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡೆಬಿಡಬೇಕಿಂದು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಆಗ ಬೃಗುಮಂಗಳು ಯಜ್ಞನಾಶಕ ರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ "ಯೇನೋರಸಿ" ಇತ್ಯಾದಿ ಯಜುವೇದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪರಿಸುತ್ತು

ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಆಗ್ನಿಕುಂಡದಿಂದ ಸಾವಿರಾದು ಹುಂದಿ ಖೆಬುನಾಮುಕ ದೇವತೆಗಳು ಹೊರಬಂದು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಉರಿಯುವ ಹೊಳ್ಳಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರು. ಇದರಿಂದ ಶಿವನ ಆಳುಗಳು ಬೆಂದು, ಆಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ದಿಕ್ಕಾಖಾಲಾಗಿ ಒಡಿಹೋದರು.

### ಖದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

ಇತ್ತು ರುದ್ರದೇವರು ನಾರದರಿಂದ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಷಿತರಾಗಿ. ತಮ್ಮ ಜಟಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ತಿರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ರುದ್ರಾಂಶನೇ ಆದ ಏರಭದ್ರನು ಅವಶರಿಸಿ ಶಿವನ ಅವ್ಯೋಜೆಯಂತೆ, ದಕ್ಷನ ಸಂಹಾರಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾದವನೆ ಹೊರಟನು. ಈ ಗುಂಪಿನ ಪಾದ ಹಲೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಧೂಳಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವರೂ ನೋಡಿ “ಇದು ವಿವರ್ತು ಬರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರುದ್ರಭಟಿರು ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸಕೆಲ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ನಾಶವಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರನ್ನು ಹೊಡಿದು ಬಡಿದು ಹಿಂಸಿಸಿದರು. ಮಣಿಮಂತಸು ಭ್ರಗು ಮುನಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದನು. ಏರಭದ್ರನು ಭ್ರಗುವಿನ ಗಡ್ಡ ವನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ, ಭ್ರಗನ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಳೆಚಿ ತೋದನು. ಬಳಿಕ ವ್ಯಾವಣ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದುರಿಸಿದನು. ಹೂನೆಗೆ ದಕ್ಷನನ್ನು ಘಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿದು ಕೆಳಕೆ ಕೆಡಿ ಎದೆಯನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಕತ್ತನ್ನು ಕುಟ್ಟಿನು. ಆದರೇನು? ಎಷ್ಟು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ದಕ್ಷನ ಚರ್ಮವನ್ನೂ ಭೇದಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಯಾವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಏರಭದ್ರನು ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಆಗ ರುದ್ರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ದಕ್ಷನ ಸಂಹಾರವೇ ಯಜ್ಞ ವೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ, ಯಜ್ಞ ಪಶುವನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮಂತ್ರದಿಂದ ದಕ್ಷನನ್ನು ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಅವನ ಮುಂಡದಿಂದ ರುಂಡವನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿ, ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಹೊರಟಪಹೋದನು.

### ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದಕ್ಷಯಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆಜಾಹುತವಾಗುವುದೆಂದು ಹೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ, ವಿಶ್ವವಾಯಿ ನಾರಾಯಣನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡರು.

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಶ್ರೀವೃಪುರುಷನಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿ ಪಾಪಗಳಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನೀವು ಶಿವನಿಗೆ ಯಜ್ಞ ಭಾಗವನ್ನು

ಹೊಡದೆ ಮಹಾಪರಾಧ ಮಾಡಿರುವರಿ. ಆದರೂ ಶರಣಾಗತರಿಗೆ ಬೇಗ ಪ್ರಸ್ನಾ ನಾಗುವುದು ಶಿವನ ಸ್ವಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ಅವನ ಪಾದ ಹಿಡಿದು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಕೋಪಗೊಂಡರೆ ಲೋಕವನ್ನೇ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಬಲ್ಲ, ಧೀರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ದ್ರಷ್ಟನು ನಿಂದಿಸಿದ ಕಾರಣ, ಪತ್ತಿ ವಿಯೋಗ ಕಾರಣ, ಅವನು ಕುಟಿತನಾಗಿರುವನು. ಯಾಜ್ಞವು ಪೂರ್ವಾವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ನೀವು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಿಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಶಿವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ನಡೆಯುವವನು. ನನ್ನ ಮತ್ತು ವಾಯುದೇವನ ಅಧಿನನು. ಅವನು ಮತ್ತಾರ ಅಧಿನನೂ ಆಗದಿರುವವನು. ಅಂತಹ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಯಾವನೂ ಅಪರಾಧವನ್ನೇ ಸಗಲಾರನು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಕಲರೊಡನೆ ಹೊರಟು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ದೇವತೆಗಳು ಕೈಲಾಸದ ವನಗಳ ಸೊಂಬಾಗನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದರು, ಅಲ್ಲಿ ನಂದೆ ಯಂಬ ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಶಾಶೀಯ ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಭವಾನಿಯು ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರು. ಪರ್ವತದ ಈ ಸುಂದರ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಒಂದು ವಟವ್ಯಕ್ಷ. ಆದರೆ ಕೆಳಗೆ ಶಿವನು ಶಾಂತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಸಿದ್ಧರು, ಸಂಕಾದಿಗಳು, ಕುಬೇರ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರು. ವಿದ್ಯು, ತಪಸ್ಸು, ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಶಿವನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕಸ್ತಿರಾವನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಂದು ದಿನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿವನು ಎದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಹಾಗೇಯೇ ಶಿವನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಸಮಾಹರವೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿತು.

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** (ರುದ್ರನೋಳಿಗೆ ಅಂತಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕರಿತು)

ಸಾವೇರಿ

ಅಟಿತಾಳ

ರುದ್ರಾಂಶಗ್ರಹ ನಾರೆಸಿಂಹ-ಪಾಹಿ - ಭದ್ರ ಮೂರುತಿ ನಿಗ್ರತಾಂಹ

ಹೃದ್ವೂರ್ಗ ಕಳಿದು ಜಾಘನಾದ್ರ್ಗ ಸ್ವಾಂಶನ ಮಾಡು

ಪದ್ರ ಸಾಮಗಳು ಸಮುದ್ರ ದಾಟಿಸಿ ಬೀಗೆ

ಪಸೇಸು ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ - ನಿನ್ನ ದಾಸನೆಂಬುದ ಬಲ್ಲಿ। ಈತ ನಿನೆಂಬುದು ಲೀಕವರಿಯೇ, ಕ್ಷೇತ | ನಾಶನ ಪ್ರಭುನೆ ನಾರಾಶಿಜೆ ವಲ್ಲಭಿ ||

ವಾಸವಾನುಜ ವನಧಿಕರು ಮಹೇಶವಂದಿತ ಹೇ ಕರುಣಾ ಸಮುದ್ರ ಕರಾಳವದನನೆ ನೀ ಸಲಹದಿರೆ ಕಾಣಿ ಕಾವರ

ಹೇವು ಕೃಷ್ಣ ತನ್ನ - ಸುತನ ಭಾಧಿಸೆ

ಶ್ರೀಮಹಿಂಹರ ಅನಾಳನ | ವ್ಯಾಮು ಪರ್ವತಾಂಬುಧಿ ಧಾಮು  
ದೊಳೆಳು ಹಿಡ | ಭೋಮು, ಸನ್ಮಾನಿಗಳು ಸ್ತೋನುವಂದಿತ ಶಾದ ||  
ಸಾಮಜೀಂದ್ರನ ಸರಸಿಯೊಳು ಸು | ಕ್ರಾಮನಂದನನಾ ರಣದಿ ಕುರು  
ಭೂಮಿಹತಿ ಸಭೀಯೊಳಗಿ ದ್ವಾರ್ಪದಿ | ಯೋ ಮಹಾತ್ಮರ ಶಾಯ್ಯ  
ಕರುಣ | ವೇದಗಮ್ಯ ವೇದವ್ಯಾಸ-ಕಾಷಿಲ | ಯೋದನೇತ ಮಹಿದಾಸ  
ಶ್ರೀದಶ್ರೀತ ಅನ್ವಯ ವಿಶ್ವ ಧನ್ಯಂತಿ | ಮೇಧಾಪತಿ ಏವಮಾದಿ ರೂಪಕ  
ವಿಷ್ಣು ||

ಕಾದುಕೋ ಸಿನ್ನುವರ ಮನದ ವಿ | ಶಾದ ಹೋಗಂಗಳ ಸಳಿದು ಮಹ  
ದಾದಿ ದೇವ ಜಗನ್ನಾಥವಿತಲ | ಆದರದಿ ಪ್ರಕಾಶದವರದ

ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತ ನಾರಹಿಂಹನೇ ! ನೀನು ಉಮಾ ಶಿವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು-  
ನಿನ್ನನ್ನ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಆಪರೋಕ್ಷದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ನೀನು  
ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ಭೇದರಹಿತ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಸಕಲರಿಗೂ ಬಿಂಬನು. ಶಿವ  
ಮತ್ತು ಶತ್ರುಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರದ್ವಾರಾ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಪಾಲನೆ, ಸಂಧಾರ ಮಾಹುವ.  
ದಕ್ಷನು ರುದ್ರಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಿವನಲ್ಲಿದ್ದ  
ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಧ್ಯಾಂಸವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿರುವೆ. ನೀನೇ ಸರ್ವರಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸು  
ವವನೂ, ಘಲದಾತ್ಮಕ್ಷಾ ಆಗಿರುವೆ. ಕೋಪದಿಂದ ದಕ್ಷನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂಡವನಲ್ಲ  
ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ. ಸರ್ವ  
ದೋಷ ದೂರನಾದ ನಿನಗೆ ಕೋಪವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ? ದೋಷಿಗಳು ಇತರರನ್ನು  
ಹಿಂಸಿಸುವರು. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಕೋಷಿಸಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ದೋಷವೇ  
ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು.

(ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ :- ) ಚಂದ್ರಶೇಖರ !  
ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಂಧಕಶತ್ರುಯಿಂದ ಆವೃತ್ರಾದ ದಕ್ಷನಂತಹ ಸಜ್ಜನರೂ ಅಜ್ಞಾನಿ  
ಗಳಿಂತ ಉತ್ತಮರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಿಕರಿಗೊಂಡ ಸಜ್ಜನರು,  
ಹರಿಪ್ರೇರಕೆಯಿಂದ ಅಂತಹವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದಿರುವರೆ ? ತೋರಿಯೇ  
ತೋರುವರು. ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಜರಿಯ  
ಅಧಿನಷ್ಟೂ, ಅಲಂಘಿಕ್ಷಾ ಆದ ಬಂಧಕಶತ್ರುಯಿಂದ ಕಡಡಿದ ಮನಸ್ಸರಾಗಿ,  
ಯಜ್ಞಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿರುವ ದಕ್ಷನಂತಹ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಅನು  
ಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನು. ಕೆಳು ಮಟ್ಟಿದ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ  
ಒಯ್ದು ಅದು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನಿದೆ. ಇಂತಹ

ಮುಹಿವೊನ್ನಿತನಾದ ನೀನು ಯಜ್ಞದ ಹವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಈತ ರಾದ ಮತ್ತಿಜರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನಗೆ ಹವಿಸಿನ್ನು ಕೊಡದೇ ಹೋದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಯಜ್ಞವೆ ಅವಭ್ಯತಸ್ಸುನಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಅಸಮಾಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಈಗ ದಕ್ಷನ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೀನೇ ಸಮಾಪ್ತಗೊಳಿಸು. ದಕ್ಷನು ಬಯಕಲಿ. ಭಗನು ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಭ್ರಗುವಿಗೆ ಗಡ್ಡವೆ ಬೇಕಿಯಲಿ, ಪೂಷನಿಗೆ ಹಲ್ಲಿಗಳು ಹುಟ್ಟಲಿ. ಮೈ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದರುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮತ್ತಿಜರೂ ಬೇಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಂದಲಿ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಕೊನಗೆ ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲವೂ, “ಸ್ವಿಷ್ಟಸ್ವಕೃತಾ” ಎಂಬ ಹೋಮವೇ ವಿನ್ಯಾಸಾಗಿಯಾಗಿ. ನಿನಗೂ ಈ ಹವಿಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಯಜ್ಞವೆ ನಡೆಯಲಿ.

### ಪಿಳಿಸಿಯೆ ಉಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುಡು

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅನುನಯದಿಂದ ಶಿವಾಂತರ್ಮಾವಿ ನರಸಿಂಹನು ತುಷ್ಟನಾದನು. ಆಗಲೇ ಶಿವನೂ ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಮಾತಾಪುತ್ರಾನಿಃ :—

ಶಿವ :— ಜೀವೋತ್ತಮನೇ ! ಹರಿಯ ಮಾಯೂ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬುದ್ದಿಗೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಅಜ್ಞರ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದನು. ಆದರಿಂದ ಸನ್ನ್ಯಾಸತ್ವವೆ ನೆರವೇರಿತು. ಅವರ ಅಪರಾಧಗಳು ಬಹಳವಿದ್ದರೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ಗಳನ್ನು ತ್ತಿ ಆಡುವುದರಿಂದ ಏನು ಘಲ ? ಅದಕಾರಣ ಅಪೂರ್ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿವುದಾಗಲಿ, ಸ್ವಾರಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಂದೇಹೋಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಶತತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮಾತ್ಮಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಅಂತಹುದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ದಕ್ಷನು ಅಜಮುಖಿನಾಗಲಿ. ಭಗನು ಏತ್ತನ ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ ಹೋಡಲಿ. ಪೂಷನು ಹಿಟ್ಟಿನ್ನೇ ಹರಿಭಾಗವಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಯಜಮಾನನ ಹಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಆಗಿಯಲಿ. ನಿನಗೆ ಹವಿಭಾಗಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳ ಅವಯವಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸರಿಹೋಗಲಿ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಕೊನಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಭಾಗವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಮರ್ಪಿಸಲಿ. ಮತ್ತಿಜರಲ್ಲಿ ತೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಳಿದುಹೊಂಡಿರುವವರು ಅಶ್ವನೀ ದೇವತೆಗಳ ತೋಳಿಗಳಿಂದಲೂ, ಹಸ್ತಗಳಿಲ್ಲದವರು ಪೂಷನ ಹಸ್ತಗಳಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡಲಿ. ಭ್ರಗುವಿಗೆ ಹೋತನ ಗಡ್ಡವಾಗಲಿ.

ಹೀಗೆ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಶೇಷ ವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞದ ಸಭೆಗೆ ಬಂದರು. ಯಾಗಿ ದಲ್ಲಿನ ಹೋತನ ತಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷನಿಗಿಟ್ಟರು. ಶಿವನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ದಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಬದುಕಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದಿವನಂತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿ ಶಿವನ ದಯಾದ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿಸಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಗಳ ಮರಣವೇ ನೇರಿಗೆ ಬಂದು ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಏರು ಸುರಿಯಿತು, ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಷ್ಠವೆಟ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ದಕ್ಷ : ದೇವಾ ! ಅಪರಾಧಸಹಿಷ್ನುವಾದ ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಶಿವದ್ದೇವದಿಂದ ತಮಸ್ಸಾಗುತ್ತತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಿಸಿದರಿಂದ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಹರಿಯಾಗಲೇ, ಹರನಾಗಲೇ ದೀಕ್ಷೆ ವಹಿಸಿದವರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಕರಿಗೆ ವಿಷತ್ತು ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಏನು ಪಾಲಿಕುವ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೇಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕರುಣಾಳುವಾದ ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿದೆ. ಈ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರೆ. ನೀನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈನ್ನ ನಾಗಬೀಕು.

(ಹೀಗೆ ದಕ್ಷನು ಕ್ಷಮೆ ಬೇದಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪ್ರತಿನಾಗಿ ಖುತ್ತಿಜರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಕೂಡ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. ಯಜ್ಞಧ್ಯಂಸದ ಮೋಷ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಷ್ಟಾವಾಗಿ ಆದು ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಏಪ್ಲಿ ದೇವತಾಕವಾದ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಮಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸನಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಜಗದೇಕ ಸುಂದರೆ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವಾದಿ ಸರ್ವರೂ ಅವನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಯೋಗ್ಯಕಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುವರು :—)

ದಕ್ಷ : ದೇವ ! ನಾರಾಯಣ ! ಏನು ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯ ಶಾಂತನಾದ್ದರಿಂದ ನಿದೋಷಿತನೂ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಿನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಸಮರ್ಪಿತನೂ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿದೂರನೂ ಆಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಂದಿರುವೆದರಿಂದ ಪುರುಷ ನಾಯಕನಾಗಿ, ಶರೀರವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿಷ್ಟನ್ನು ದುರಾಗಮಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಬದ್ಧ ಜೀವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುವು. ಮಹಾ ಮಾಯೋ ಪೇತನಾದ (ಸಮಭ್ರಂಣಾದ) ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಬುಕ್ಕಿಜರು : ಶ್ರೀಹರೇ ! ನೀನು ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತ್ವಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಫಲಸಾರ ಭೋಕ್ತ್ವವೆಂದು ಜಾಣಿಗಳು ತಿಳಿದಿರುವರು ನಾವು ಸಂದಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಳಿಲುತ್ತ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದ್ದೇವು.

ಸದಸ್ಯರು : ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಅಜಾಣಿಗಳು ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಶೈವ : ನಾರಾಯಣ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯವೆಯಾದರೆ ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಧಿಪನಾದ ಯಾವ ಪ್ರೇರುಪನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಲೇಕ್ಕಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಭ್ರಾಗು , ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೊಂದು, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಅರಿಯದೇ ಹೋಗುವರು. ಮಹಾಮಹಿಮನೇ ! ನಮಿಸುವವರ ಬಂಧುವಾದ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವು. ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಜಾಣಿಗಳೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು.

ರಾಗ ಆಹೇರಿ

ಅದಿತಾಳ

ಬಿನ್ನ ಪವ ಕೇಳು ಜೀಯ ! ಬಿನ್ನ ಬಡಿಸುವ ಮಾಯಾ  
ಬಿನ್ನ ಬೀಳದಂತ ಮಾಡು ಎನ್ನ ಕೊಡಾಡು

ಪ

ಹತ್ತುದ ಜನಕೆ ನೀನು ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದರೆ ಏನು

ಲುತ್ತರ ಲಾಲಿಸದಿಷ್ಟ ಲುತ್ತಮ ಶೋಕ

ತತ್ತಷ್ಟ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ದೂರತ್ತಲಿದ್ದರೇನು ಅವನಾ

ಪತ್ತಿಗೆ ಬಂದೊದಗುವ ಚಿತ್ತಜನಯ್ಯ

ಂ

ಇಂದ ಕೈವಲ್ಯವ ಕೊಡುವೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ಮಾಯಿಗಳ

ಮುಂದಿರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು ಎಂದು ನುಡಿದದೆ

ಮುಂದರಧರನೆ ಕೇಳು ಎಂದಿಗೆಂದಿಗೆ ಎನ್ನ ನರಕ

ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಂದುವರಾಯೋ

೨

ಶಾಪನಸೂಕರ ಗಾದ್ಯಭ್ರ ನಾನಾ ಕೆಟ್ಟ ಜಾತಿಯವರ

ಯೋನಿಯೋಳು ಕಟ್ಟಿಹಾಕ ಹೀನಾಯ ಉಣಿಸಿ

ಅನಂತ ಕಲ್ಪಕ ಪವಮಾನ ಮತ ಪ್ರೋಂದಿಸಿ ನಿ

ವಾರ್ಣಾವೀವೆ ನೆಂದ ರಾಗಿ ನಾನಿದೆ ಬಯಿವೆ

೩

ಗುರುಪ್ರಸಾದದಿಂದಲಿ ಪರಮ ಸದ್ಗತಿ ಎನ  
ಗರಿದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲಾದರು ಸ್ವಿರವೆ ಸಿದ್ಧ  
ಮರುತ ಮತ ಸಾರಲು ನಿರಯ ದುರಾತ್ಮಗಳ  
ಕರವ ಮುಗಿದು ಒಂದು ಪರವ ಬೇಡುವೆ

೬

ಭಾಗವತರ ಸಹವಾಸ ಭಾಗವತರ, ಕಥಾ, ಗುಣ  
ಭಾಗ ಗುಣಿಸುವ ಮತಿ ಭಾಗೀರಥಿಯಾತ್ಮ  
ಭಾಗ್ಯವ ವಾಲಿಸು ದುಷ್ಟ ಭಾಗಾದಿಯರೋಡಿಸಿ ಕಡೆ  
ಭಾಗಕ್ಕೆ ಎನ್ನೆಡ ಬಲ ಭಾಗದಲ ಸುಳಯೋ

೫

ಕಾಣೆಕಾಣ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ ತುತ್ತಿಪ್ಪದಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನವರಿಯೆ ನಿನ್ನನೆ ನಿ  
ದಾನಿಸಲ್ಪೆ ನಾನಾ ಪರಾಧಿವ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ದೀನ ಬಂಧೂ  
ನೀಸೋಲಿದು ಎನ್ನ ಮನಕೆ ಆನಂದ ತೋರೊ

೬

ರಂಜತ ಹೀರ ಪ್ರರವಾಸ ರಜನೀಪತಿ ಸಂಕಾಶ  
ರಜನೀಚರ ವಿನಾಶ ಸುಜನ ಮಾನಸ ಕಂಸ  
ರಜದೂರ ಮಂದಹಾಸ ವಿಜಯವಿಟ್ಟಲ ಶ್ರೀತ  
ಭಜಿಪೆ ಲೇಶ

೭

ಇಂದ್ರ : ನಮ್ಮದುರಿಗಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ಶರೀರವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಯೆಜ್ಞ ಪೆತ್ತಿಯರು : ದೇವಾ ! ನೀನು ಕೃಪಾಕಣಾಕ್ಷರಿಂದ ನೋಡಿದರೆ  
ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಿಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಪೂರ್ಣ ಫಲವು ದೂರೆಯುವುದು.

ಯುಷಿಗಳು : ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಮಾಯಾಬುಯವಲ್ಲ. ಆದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ  
ಮಾತ್ರವೇ ವೇದ್ಯ.

ಸಿದ್ಧರು : ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೊಂದಿದ ಮನಸ್ಸಿ ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತನದಿಯಲ್ಲಿ  
ಮುಳುಗಿದರೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಶಾರೀರಿಕ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ದಕ್ಷಪತ್ನಿ : ದೇವಾ ! ನಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ರಂಡೆಲ್ಲದ  
ಮುಂತಪ್ಪ ಹೇಗೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲಪ್ಪೋ ಹಾಗೆ ನೀನಿಲ್ಲದ ಯಜ್ಞವು ಶೋಭಿಸು  
ವೆದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಸಹಿತನಾದ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಲೋಕಪಾಲಕರು : - ಅಮಂಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದುವ ಹಬ್ಬಾಸ  
ವೆಳ್ಳಿ ನಮ್ಮ ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನೀನು ಗೋಚರನಾಡುದು ಹೇಗೆ ? ಇದು ನಿನ್ನ  
ಅನುಗ್ರಹವೇ.

ಯೋಗೀಕೃರರು :— ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಯ. ಅಧಿಕ ಸುಖಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಏಕ್ಷಾಂತರಾಮಾಮಿಯೂ, ಏಕ್ಷಾಸ್ವಾಮಿಯೂ ನೀನೇ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಬೃಹತ್ :— ಅನಂತನೇ ! ನೀನು ಅಪರಿಮಿತಸ್ವರೂಪನು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಆರೋಗ್ಯತಪಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು ನೀನೇ. ಶ್ರಿಗುಣಬಧನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವಿಂದಾಗಿ ನಾವಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಾಗಲಿ ಯಾರೂ ತಿಳಿದಲ್ಲ. ಅವಾರಂಹಿಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಅಗ್ನಿ : ನಾನು ನಿನ್ನಾಧೀನನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಹವಿಸ್ತೆನ್ನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಅದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ದೇವತೆಗಳು :— ಪ್ರಭಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೀನು ಪವಳಿಸಿದ್ದೆ ಯಂದು ಮುಕ್ತನು ವಿಜಾರ ಮಾಡುವರು. ಆ ನಾರಾಯಣನೇ ಈಗ ದರ್ಶನ ಹೊಟ್ಟು ಸೇವಕರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಗಂಥವೆರು :— ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿನಗೆ ಆಟದ ಬೊಂಬೆ “ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಟ್ಟಿವ ಪುಟಬೆಂಡು ! ರಾಯರ ರಾಯ ಪುರಂದರ ವಿರಲ” ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ವಿದ್ವಾಧರರು :— ಪ್ರಕೃತಿಬಿಧರು ದುಃಖ ಪಡುವರು. ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತ ಪಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಏಧ್ಯಾಜ್ಞಾನವೇ ಹೋಗಿ ಸುಖಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಶಾ ! ನಿನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸದಾ ಹೇಳಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಭಾರತ್ವಿರು : ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಂ ಆ ನಿನ್ನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞದ ಸರ್ಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆ. ಆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ನಾಮದಿಂದಲೇ ಅವಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆ.

ಸಾಮಗರು : ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಾಮವೇದದ ಗಾಯನ ದ್ವಾರಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡ್ಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞವಿಷ್ಣುಕಾರಿಗಳು ನಾಶಹೊಂದುವರು. ಈ ಯಜ್ಞವು ನಿಂತು ಕರ್ತೃಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅದು ಪರಿಸಮಾಷ್ಟಯನ್ನು ಹೊಂದಲೆ ಎಂದೇ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬಿರುಸಿದೆವೆ. ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

(ದಕ್ಷನು ಯಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿಸಿದ ಹವಿಯಿಂದ ಶ್ರೀತನಾದ ಹರಿಯು ಉಬದೇಶಿಸುವನು ;—)

“ನಾನು ಏಷ್ಟು. ಬ್ರಹ್ಮನೋಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ ಮತ್ತು ಶಿವನೋಳಿಗೆ ಶಿವನಾಮಕ ನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಪ್ನಾಶಿದಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಕಾರಣನಾಗಿರುವನು. ಅಂತ ರಾಜ್ಯಮಿಯೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಉತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ನಾನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಜೀವ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ. ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದು ಭೂರಂತನಾದವನು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವಾದಿಗಳೇ ಸ್ವಷ್ಟಿಕರ್ತರು, ನಿಯಾಮಕರು-ಎಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವರೂ ನನ್ನ ಅಧೀನರೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವರು. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ನಂಗರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿವರಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನಾಮಕ ನನ್ನ ರೂಪಗಳಿಗೂ, ವಿಷ್ಟು ರೂಪಕ್ಕೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ರೂಪಕ್ಕೂ ಸಾಸುವೆಯಷ್ಟು ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವವನೇ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು”.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದಳ್ಳಿನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ದಳ್ಳಿನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ “ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ” ಎಂಬ ಹವಿಭಾಗವನ್ನು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದನೇ ಅವಭ್ಯಧ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲರೂ ‘ಧರ್ಮವಂತನಾಗಿರು’ ಎಂದು ದಳ್ಳಿನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಅತ್ಯ ದೇಹಬಿಟ್ಟ ಸತೀದೇವಿಯು ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗಿರಜಾ ನಾಮದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಮದವೆಯಾದಳು.

ವಿದುರಾ ! ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಉದ್ದವನಿಂದ ಕೇಳಿದೆನು. ಶ್ರೀಷ್ವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಶುದ್ಧಿಕರಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ ರಾಗುವರು.

ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೋಡನೆ ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀಡಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಗಿರಿಜೆಯು ಧರಿಸಲು ತಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಅದು ಗಂಗಾಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಶಿವನು ಪುನಃ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿಟ್ಟಿನು. ಅಗ್ನಿಯು ನೋದೆಹುಲ್ಲಿನ ವಸದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಈಮಾರನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಆರುಮಂದಿ ಕೃತಿಕೆಯರು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ತನ್ಯ ಉಡಿಸಿದರು. ಆ ಮಗುವು ಆರು ಮುಖಗಳಿಂದ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಷಟ್ವಾಖನೆನಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳು ತಾರಕಾದಿ ದೃತ್ಯರನ್ನು ಹೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ದೇವಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು.

ಎಂಟನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಮೈಕ್ರೋಿಯು :** ಸ್ವಾಯಂಭುವಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂತಾನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆನು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪ್ತತ್ವರಾದ ಮರೀಚಿ ಮುಂತಾದವರ ಸಂತಾನವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸನ್ಕಾದಿಗಳು, ನಾರದ, ಖುಭು, ಹಂಸ, ಅರುಣ, ಯತಿ ಎಂಬುವರು ಯತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಬಿಟ್ಟರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಂದ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಪ್ತತ್ವ ಅಧಿಮರ್ಣ ಸಂತಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಅಧಿಮರ್ಣನು ಮೃಷಿಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೀಯಲ್ಲಿ ದಂಭನೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇನನನ್ನೂ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಲೋಭನೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇನನನ್ನೂ, ನಿಕ್ಷತಿಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯೀಯನನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದಂಪತಿಗಳಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷೋಧನು ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆ ಎಂಬುವಕ್ಕೂ ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯೆಂಬ ಮಗನನ್ನೂ. ದುರುತ್ತಿ ಎಂಬ ಮಗಳನನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಕಲಿ ಮತ್ತು ದುರುತ್ತಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಎಂಬ ಮಗನೂ, ಭೀತಿಯೆಂಬ ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮದಿವೆಯಾದರು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಿಯನೂ, ಯಾತನೆಯೂ ಮಟ್ಟಿದರು ಇದೇ ಅಧಿಮರ್ಣ ವೈಕ್ಯದ ಶಾಶೀಗಳು. ಈ ವಂಶದವರಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯ ಮಾನವಾದ ಅಧರ್ತು, ಮೃಷಿ ಇತಾಂದಿಗಳನ್ನು ಮೋಕ್ಷಬಿರುಸುವವರು ಸಂಪಾದಿಸಬಾರದು.

### ಧ್ರುವ ಜರಿತ್ತೆ

ಉತ್ತಾನ ವಾದನಿಗೆ ಸುನೀತಿ ಮತ್ತು ಸುರುಚಿ—ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯೀಯರು. ಸುನೀತಿಯ ಮಗನು ಧ್ರುವರಾಯನು. ಸುರುಚಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಉತ್ತಮ—ಎಂದು ಹೆಸರು. ಒಂದು ದಿನ ಉತ್ತಾನಪಾದರಾಜನು ಸುರುಚಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇನನ್ನು ತೊಡೆಯೆ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುರುಚಿಯೋಡನೆ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರಲು, ಧ್ರುವನು ಬಂದು ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯನ್ನೇ ರಲು ಹೋದನು. ತಂದೆಯು ಆದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಗನನ್ನು ಕೆಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಧ್ರುವನು ತನ್ನ ಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಡುದೆ ಇರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು

**ಸುರಚಿ :** (ಅಸೂಯೆಯಿಂದ) ಹೋರೆ ! ಹೋಗು ಹೋಗು ! ನೀನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವನೆಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರ ಮಗನೆಂದು ನೀನು ಅರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕಂದು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟಿ ಇದ್ದರೆ ತಪಸ್ಸಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವಂತೆ ವರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. ಆಗ ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ರಾಜನಾಗುವೆ.

ಹೀಗೆ ಸುರುಚಿಯು ಗ್ರೋಫ್ಟಿಯಂದ ಧಿಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಉತ್ತರಾನ್ವಯದ ರಾಜನು ಬಾಯಿತ್ತುದೆ ಸುಮಾನಿದ್ದನು. ಧ್ವನಿ ಸಂಕಷಣೆ ಪಡುತ್ತಾ, ಅಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಳಗೆ ಬಂದನು. ಒಬ್ಬ ಪ್ರಚೀಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸೆವತಿಯು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಸುನಿತಿಯು ಮಗನನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೊಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅವನ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಸುರುಚಿಯು ಗ್ರೋಫ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿಸಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡನೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವಾಗೆ ಇನ್ನು ದುಖಿಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯುಂಟೆ? ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಏವೇಕವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು

ಸುನಿತಿ :- ಕಂದ! ದುಖಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ನಾನ್ನ ದುರದ್ರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾದೆಂದು. ಆದರಿಂದ ನಾವೇ ಮುಂದೆ ದುಖಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುಂಡಭಾಗ್ರಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ನಿನಗೇ ದುಖಿಂದಿತು. ಇದನ್ನು ಸುರುಚಿಯು ಹೇಳಿದಳು. ತಪ್ಪೇನು? ಎಪ್ಪೇ ಆಗಲಿ ಸುರುಚಿಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಳಾದ ತಾಯಿ. ಮಾತ್ರವಿನ ಅಪ್ರಕೌಟೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದುದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡು. ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಯಾರನ್ನು ಸೇವಿಸುವರೋ, ಯಾವನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೋ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯೋ, ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ರೀಲ್ಲರೂ ಯಾವನನ್ನೇ ಭಜಿಸಿ ಉದ್ಘಾತಾಗಿರುವರೋ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನೇ ಈ ನಿನ್ನ ದುಖಿವನ್ನು ಕಳಿಯತಕ್ಕವನು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಭಜಿಸು.

(ಧ್ವನಿ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಕ್ಷಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಿನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾತದರೆ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಕಾಡಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ ವೇನೆಂಬುಧನ್ನು ತಿಳಿದು)

ನಾರದ : ಸುರುಚಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರಣಳಲ್ಲ. ಅದ್ವಷ್ಟವಿಯಾ ಮತ್ತಾದ ಈಶ್ವರನು ಅವಳಿಂದ ಈ ದುರ್ಬಳಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಿದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವತಂತ್ರನು-ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಬೇದವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ದೇವರು ಹೊಟ್ಟಿದರಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಪ್ತನಾಗಬೇಕು. ಅತ್ಯಾಶ ಮಾಡಕೂಡು. ನೀನು ಯಾವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಹೊಡಿದುವೆಯೋ ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮಂತಹವರೇ ಆರಾಧಿಸಲು ಶಕ್ತಿರಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅವನ ಪ್ರಸಾದವು ಹೇಗೆ ದೊರಕೇತು? (ಇದನ್ನು ಧ್ವನಿ ಕರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲೇಬೇಕಿಂದು ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.) ಈ ಯಶ್ವವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂತಿರು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಇದು ಕಾಲವಲ್ಲ. ಮುದುಕನಾದಾಗ ಯಶ್ವಿಸು. ಅದುವರೆಗೂ ದುಖಿ ಬಂದಾಗ ಕುಗ್ರದೆ,

ಸುಖ ಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗೆದೆ. ಹೊಡ್ಡ ಪರಲ್ಲಿ ಅನ್ನೊಯೆ ಪಡೆದ ಭಕ್ತಿವಾಡು. ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಧ ಮಾಡದೆ ಮೃತ್ಯಿಯನ್ನ ಮಾಡು. ಕಿರಿಯರನ್ನ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ದಯೆಯನ್ನ ತೋರಿಸು. ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡು. ಹೊರಗುವುದನ್ನ ಬಿಡು.

**ಧ್ಯಾನ :-** ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಆದ ರಿಂದ ನನ್ನ ರಕ್ತವೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವೆನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥಕರಾರೂ ಪಡೆಯದರುವ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನ ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಬಯಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಬಯಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥಕಾರಗಳೇಕಾದರೆ ನನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

**ನಾರದ :-** (ಕನಿಕರದಿಂದ) ಮಗು ! ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ 'ಕರಿಯನ್ನ ಭಜಿಸು' ಎಂಬ ಉಪಾಯವೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ. ನೀನು ವಾಸುದೇವ ರೂಪವನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸು. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಅವನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾವ ದಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಮುನಾ ತೀರದ ಮಧುವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ವಾನ ಮಾಡುತ್ತೆ, ಕುಶಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಶತ್ವ ಪ್ರಾಕಾರಿಯಾಮದಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನ ಪರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನ ಧ್ವಂಡಮಾಡಿ, ಕರಿಯು ಕಿರಿಟಿಕೇಯೂರಾಧ್ಯಾಭರಣಾಲಂಕೃತನೆಂದೇ ಅವನನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸು. "ಓಂ ನಮೋ ವಾಸುದೇವಾಯ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದು. ನಿಯತಾ ಹಾರನಾಗಿ, ಹರಿಯ ಮೂಲರೂಪ ಮತ್ತು ಅವತಾರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನ ಚಿಂತಿಸು. ಇದರಿಂದ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚಿ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನ ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಇವ್ವಪನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಸುವನು.

(ಹೋಗಿ ಉಪದೇಶಿಸದ ನಾರದರಿಗೆ ಬಲಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮ ಮಧುವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ನಾರದರು ಮಗನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರವ ಪಾದರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ರಾಜಾ ! ದುಃಖಿಸಿಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವತ್ರ ಇರುವ ದೇವನು ಅವನನ್ನ ರಕ್ಷಿಸಿಯೇ ತೀರುವನು. ನಿನ್ನ ಮಗನು ಆಸಾಧ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ನಿನಗೆ ಕೇತ್ತಿಯನ್ನಂಟು ಮಾಡಿ, ಬೇಗ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಿರುವನು" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಹೋರಟು ಹೋದರು.

ಇತ್ತು ಧ್ಯಾನರಾಜನು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಕಾರಿ ವಾಸುದೇವನನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಒಂದೇ ಪಾದದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ತಪೋಭಂಗವನ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನಂಟು

ಮಾಡಿದರು. ಧ್ರುವನು ಜಗ್ಗು ಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಕಾರಣರು. ಧ್ರುವನು ದ್ವಾರಕಪ್ರಸ್ತಾವಂದು ದೇವತೆಗಳೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ಧ್ರುವನು ಕಾವ್ಯ ತಪಸ್ವಾದ್ವಾರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕವೂ ನಡುಗಿತು ದೇವತೆಗಳು ಜರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಿಟ್ಟಿರು. ಧ್ರುವನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಭಯಕೊಟ್ಟಿನು.

### ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ವಾಸುದೇವನು ಧ್ರುವನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಧ್ರುವನಿಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲು ತೋಚಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಧ್ರುವನು ಜಾಳ್ಳನ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲೆಂದು ತಂಬವನ್ನು ಅವನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ತಮಾಡಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಸ್ತುತಿಸಲು ತಕ್ಕೆ ವಿಷಯವು ಸ್ಫುರಿಸಿತು.

### ತ್ವಲ್ಲೀಕ

ಧ್ರುವ : ಯೋಂತಃಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮಮ ವಾಜಮಿಮಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾಂ  
ಸಂಜೀವಯತಿಳತ್ತಿಸ್ತಾಧಾಮ್ಯಾ ! ಅನ್ಯಾಂತ್ಯ ಹಸ್ತಜರಣತ್ರಪಣತ್ವ  
ಗಾದೀನ್ ಪ್ರಾಕಾನ್ನಮೋ ಭಗವತೀ ಪ್ರದುಷಾಯಿ ಶಂಭ್ಯಾಂ ॥6/10॥

ಶ್ರೀಹರೇ ! ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನೀನು ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ತಪ್ಪಗೆ ಬಿದಿರ ತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವೈಖರಿ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಜಾಗ್ರತ್ತಿಸೂಳಿಸಿದೆ. ಕೈ, ಕಾಲು, ಕಿರಿ, ತಪ್ಪಗಾದಿಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುವೆಂತೆ ಮಾಡುವೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಪ್ರವಹಿಸುವೆಂತೆ ಮಾಡುವ, ಸರ್ವಾಸಿರಿಸಂಪನ್ನನೂ, ನಿಯೋಮಕನೂ ಆದ ನಿಸಗಿನಮ್ಮಾರೆ !

ಚೀತನರೂ, ದೇಹಗಳೂ ಅನಂತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ನಿಯೋಮಕನು ನೀನೋಬ್ಬನೇ. ನಿನ್ನ ದೂರಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಂದವರಿಗೆ ನೀನೇ ಬಂಧು. ಜೀವನು ನೀನು ಕೊಟ್ಟಜಾಳ್ಳನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವನು. ಅಂತಹವನು ಜಾಳ್ಳನದಾತ್ರವಾದ ನಿನ್ನನನ್ನು ಮರೆಯಲಾರನು. ವಿಷಯ ಸುಖವೇ ದುರ್ಭವವಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಸೇವಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯ. ನಿನ್ನ ಪಾದ ಧಾರ್ಣ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ರ ಕಧಾತ್ರಪಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವೇ ಅಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿನಿಗಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖ ಭೋಗಿಸುವರಿಗಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ

ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುರಿಸದವರು ಭಕ್ತರೇ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವ ಭಕ್ತರಾದರೂ ಸ್ನೇರೂಪವನ್ನು ಪೂಣಿವಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾದರು. ಬ್ರಹ್ಮತಿವಾದಿಗಳಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ವಾಧಿಕರ್ತರಲ್ಲ. ಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಸ್ವರೂಪನು, ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನು, ದುಃಖಿರಹಿತನು, ಆಫಾಟಿತಫಿಟನಾ ಸಮಧಾನ. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣ ಹೋಗಿವೆನು. ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನರಹಿತನೇ ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಅಭಿಷ್ವಪ್ರದವ್ಯ.

**ವಾಸುದೇವ :** ಕಂದ ! ನಿನಗೆ ಧ್ಯಾವಪದವಿಯನ್ನೂ, ಧರೀಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಮೂರತ್ತುಸಾವಿರ ವರುವ ರಾಜ್ಯವಾಗು. ಉತ್ತಮನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಯುವನು. ಸುರಂಜಿಯೂ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬೂದಿಯಾಗುವಳು. ನೀನು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶೇಷಸ್ವರೂಪಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಪ್ತಾಂಶ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿರುವ, ನನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕ್ಷಿತವಾದ ಧ್ಯಾವಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವೆ.

ಹೋಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋರಟುಹೋದನು. ಧ್ಯಾವನು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಾಗಾಗಿ ‘ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಬೇಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ’. ಎಂದು ಮರುಗಿ ಉರಿಗಿ ಬಂದನು. ಅವನನ್ನೂ ಉತ್ತಾನವಾದನು ಮುದೆದಿಂದ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಉತ್ತಮದಿಂದ ಉರಿಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಮುಂದ ಉತ್ತಾನವಾದನು ಧ್ಯಾವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

### ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಧ್ಯಾವರಾಜನು ಭ್ರಮಿಯಂಬುವಳನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಪತ್ರರ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಇಳಿಯಂಬುವಳನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಉತ್ತಲನೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನೂ ಪಡೆದನು.

ತಮ್ಮನಾದ ಉತ್ತಮನು ಬೇಟಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು. ಸುರುಕಿಯು ಮಗನನ್ನು ಕುಡುಕುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗಿಚ್ಚಿಗೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಧ್ಯಾವನು ಯಕ್ಷರ ಮೇಲೆ ಕುಹಿತನಾಗಿ ಅಲಕಾನಗರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಯಾದಧಕ್ಕೆ ಕರೆದನು. ಯಕ್ಷರು ಯಾದಧಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧ್ಯಾವರಾಜನನ್ನಿದಿರಿಸಿ ಹೋರಾಡಿ ಹತರಾದರು. ಹತತೇಷರು ತಂಬರ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಶಿಲಾಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಧ್ಯಾವರಾಜನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಮಂಟಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತಿವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಾಯೆಗಳಲ್ಲ ನಾಶಹೊಂದಿದುವು. ನಾರಾಯಣಾಸ್ತಿದಿಂದ ಅಪಾರ ಬಾಣಗಳು

ಹೊರಟು ಯಾಕ್ಕರೆನ್ನು ಹೊಲೆ ಮಾಡತೊಡಿದುವು ಇದನ್ನು ಕಿಂಡು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನವು ಬಂದು ಧ್ವನಿನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.

**ಸ್ವಾಯಂಭುವ :** ಅಪ್ಪೆ ಧ್ವನಿ ! ನರಕದ್ವಾರವೆನಿಸಿದ ಹೋಪವನ್ನು ಬಿಡು. ಒಬ್ಬ ಯಾಕ್ಕನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಬಹುಮಂದಿ ಯಾಕ್ಕರು ಸತ್ತಿರು. ಹರಿಯ ನೊಂದಿಸಿಕೊಂಡ ನಿನಗೆ ಇದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಸರ್ವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ಸಂಹರಿಸುವವನೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ. ಅದರಿಂದ ಉತ್ತಮನನ್ನು ಹೊಂದ ಯಾಕ್ಕನು ನಿವಿತ್ತ ಮಾತ್ರದವನು. ನಿರೋಹಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನಿಯತರಾದ ಪ್ರಾಣಗೆಳಿಗೆ ದ್ಯುತಿಹವೆಸಿಗೆವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ಈ ದ್ಯುತಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸ್ತತ್ತೆ ದ್ವಿ ಅವಿಷ್ಟ. ಅದನ್ನು ಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆಳಿದುಹೋ. ಈಗ ನೀನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಕುಬೇರ ನಿಗೂ, ಅವನ ಮಿತ್ರನಾದ ತಪನಿಗೂ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಹರಿಯ ಜಾನ್ಯ ಪುಂಜಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೂದಲು ನೀನು ಕುಬೇರನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಿಕರಿಸಿಹೋ.

**ಧ್ವನಿ :** ಅಜ್ಞ ! ನನ್ನ ತಪ್ಪೆನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನಿನ್ನಪ್ಪ ಕೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು.

(ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನವು ಸ್ವಸ್ಥನಕ್ಕೆ ತರೆಳಿದನು.)

ಹನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

“ಹರಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು” ಎಂದು ಕುಬೇರನು ಧ್ವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಧ್ವನಿ ಹರಿಯ ಸ್ವರಕ್ಕಿಯು ಮರೆತು ಹೋಗದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢ ಹಾಗಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಬಿಂಕ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. 36 ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ, ಪೂರಭ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಳಿದುಹೊಂಡು, ತನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನೊಳಿಸಿ, ಬಿದರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಅಲಕಂಡಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸ್ವಾನಪಾಡತ್ತ ಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸಿ, ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ವಿಷ್ಣುದೂತರು ವಿಮಾನವನ್ನು ತಂದರು. ಧ್ವನಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತೇಜೋದೇಹದಿಂದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ವಿಮಾನವು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ವಿಷ್ಣು ದೂತರು ಧ್ವನಿಗೆ ಅವನ ತಾಯಿಯಾದ ಸುನೀತಿಯು ದೇವಯಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಧ್ವನಿ ಸ್ವಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿರುವ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಸ್ವಗ್ರದ ಕೆಳಗಿರುವ ಧ್ವನಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು.

ಧ್ವನಿ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಚೇತಿಸರು ಸತ್ಯಯಾಗ ಮಾಡಿದಾಗ ನಾರದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಧ್ವನಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ತಿಂತಿಂತಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕೇಳುವವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

**ಹನ್ಸೀರಂದ್ರಸೀರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ವಿದುರ :** ಪ್ರಚೇತಿಸರು ಎಂಬುವರು ಯಾರು ? ಅದನ್ನು ತಿಂತಿ.

**ಹನ್ಸೀರಂದ್ರ :** ಧ್ವನಿ ಮಗ ಉತ್ತಲನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿ. ವಿರಕ್ತ. ಅದ್ದಿನಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಕುಲವೃದ್ಧರೂ ಉತ್ತಲನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರಾದೆ ಹುಳ್ಳನೂ, ಮೂರಿನೂ ಆಗಿರುವನಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಧ್ವನರಾಜನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗನಾದ ಕಲ್ಪನು ದಿನಕಲ್ಪಾಭಿಮಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ, ಶಿಂಶುಮಾರ ಮೂರಿತ್ಯು ಇವನನ್ನು ಮಗನಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆವನು ಶಿಂಶುಮಾರ ಲೋಕವನ್ನೇ ಸೇರಿದನು. ಆಗ ಕಿರಿಯಾವನಾದ ಪತ್ತಿರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವು ದೊರೆಯಿತು. ಆವನೆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉಲ್ಲುಕನಿಂದ ಆವನೆ ಪತ್ತಿಯಾದ ಪುಷ್ಟಿರಿಣಯೆಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಅಂಗ, ಸುನಾಸ, ಆಹ್ನಾತಿ, ಕ್ರತು, ಅಂಗಿರಸ ಮತ್ತು ಗರು ಎಂಬ ಆರುಮಂದಿ ಮತ್ತುಭಾದರು. ಆವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ವನಾದ ಅಂಗರಾಜನಿಗೆ ಸುನೀಧಿಯೆಂಬುವಳು ಪತ್ತಿಯಾದಳು. ಇವಳು ಆಸುರ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಅಂಗರಾಜನು ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ತವಿಸ್ತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂಗರಾಜನಿಗೆ ಮುಮ್ಮುಗನಾದ ಪ್ರಫೂರಾಜ ನೆಂಬ ಮಹಾನುಭಾವನು ಹಾಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗರಾಜನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲ್ಪರಿ ಎಂಬುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ತವಿಸ್ತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಿಂದಿರ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಅಂಗರಾಜನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಪೂರ್ವಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೊಂಡಿದ್ದನಾದ್ದಿರಿಂದ ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಆಸುರ ಸ್ವಭಾವದ ವೇನ್ನನೆಂಬ ಮಗನಾದನು. ಆ ವೇನ್ನನು ತನ್ನ ಮಾತಾಪುರಿನಾದ ಅಧಿಮಾರ್ಥಿಮಾನಿ ಆಸುರ ಮೃತ್ಯು ಎಂಬುವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದನು. ತಾತನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ವೇನ್ನನು ನಿರಪರಾಧಿಪಾರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತ, ಬಂದನು, ಅಂಗರಾಜನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು “ಸಾಕಪ್ಪ ತಿಂತಿ ದುಪ್ಪ ಪ್ರತ್ಯನ ಸಹವಾಸ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಪ್ರತ್ಯನಾಗಿರುವುದೇ ಸುಖ” ಎಂದು ಕೊರಗಿ, ಬಂದು ದಿನ ಅಧಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಅಡವಿಗ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬೆಳಗಾಗ ರಾಜನು ಕಾಣದಿರಲು ಪ್ರಜಿಗಳೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ನಿರಾಶರಾದರು.

**ಹದಿಮೂರಸೀರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

ಭ್ರಂಗು ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಳೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಮಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರು ಅಂಗರಾಜನಾಶವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಮಹಿಳೆಗಳು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಲ್ಲವಾದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಂಕರ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಶುಪತ್ರಾಯರಾಗ ವರು ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿದರು. ಸುನೀಧಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಅವಳ ಮಗನು ದುಷ್ಪನೆಂದೂ, ಯೂರಿಗೂ ಸಮ್ಮತನಲ್ಲವಂದೂ ಆದರೂ ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನೇ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ವೇನನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು. ದುರುದಿಧಿಯಳ್ಳಿ ಆ ವೇನನು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತೆ. ಯೋರೂ ಯಾಗ ಮಾಡಬಾರದು, ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದಂದು ಫೋಟಿಸುತ್ತೆ ಎಲ್ಲಲ್ಲೂ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೆ ಬಂದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಮಹಿಳೆಗಳು ವೇನನ್ನು ಕುರಿತು ಧರ್ಮ ಮಾಡುವುದು ರಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಳಿಗೂ ಶ್ರೀಯಸ್ತರವಂದೂ, ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ದೇವರ, ದೇವತೆಗಳ ಅಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದೆಂದೂ ಬುದ್ಧಿ ವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ವೇನನು “ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇವರು ಎಲ್ಲಿರುವನು? ನಿವ್ಯಾರೂ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸೆಕ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸಿರಿ” ಎಂದನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ವೇನನು ಗರ್ವದಿಂದ ತಿರಸ್ಯಾರಿಸಿದುನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಹಿಳೆಗಳು ಹೊಂಕರಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ವೇನನು ಸತ್ತು ಬಿಡ್ಡನು. ತಿರುಗಿ ರಾಜ್ಯವೇ ಅನಾಯಕವಾಗಿ ಕಳ್ಳುತ್ತಿರೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಬಹಲವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಿಳೆಗಳು ವೇನನ ಮೃತ್ಯೇಹವನ್ನು ತರಿಸಿ ಅವನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಮಧಿಸಿದರು. ಆಗ ಪಾಪದ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ತಾಮಸ ಜೀವನು ನಿಷಾದ ರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಕುರೂಪಿಯಾದ ಅವನು ವಿಧೇಯನಾಗಿ “ನಾನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಯುಷಿಗಳು ‘ನಿಷೀದ’ (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ) ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ನಿಷಾದನೆನಿಸಿದನು. ವೇನನೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಮಸ ಜೀವನ ಜೀತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಸ ಜೀವಿಯ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಈ ತಾಮಸ ಜೀವಿಯ ಪಾಪಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನ ಪಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೇ ಬೆಟ್ಟಿಗುಡ್ಡ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಿರುವ ಕಿರಾತರು. ವೇನನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಾತ್ತಿಕ ಜೀವನೂ ಇದ್ದನು. ಅವನೇ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿತಕ್ಕ ವೃಘ್ರಾಜನು. ವೇನನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ರಾಜಸ ಜೀವನೊಬ್ಬ ನಿದ್ದನು. ಅವನ ಪಾಪವೇಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾಮಸ ಜೀವನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ಕೆಳೆದು ಕೊಂಡ ಆ ರಾಜಸಚೀವನು ಪುತ್ರನಾದ ವೃಘ್ರಾಜನಿಗೆ ಗುಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ವೇನನ ದೇಹಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ತಾಮಸ ಜೀವನು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡನು. ಹೀಗೆ ವೇನನ ದೇಹವು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜೀವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿತ್ತೇಂದು ಗರುಡ ಪೂರಾಣದ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಮಹಿಳೆಗಳು ವೇನನ ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮಧಿಸಲು ಒಂದು ಗಂಡು ಮತ್ತು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಅವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ

ಯಂತ್ರಿಗಳು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿ “ಕು ಪ್ರರುಷನು ಪ್ರಧುರಾಜನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ರಾಜರಾಜೀಶ್ವರ ನಾಮದಿಂದ, ಆವೇಶರೂಪಪುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಈ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಚ್ಯಾ ಎಂಬ ಇವನ ನಿಯತ ಪತ್ತಿ. ಇವಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸನ್ನಿಹಿತಾಗಿರುವಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

### ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಧುರಾಜನು ಅಚ್ಯಾಯನ್ನು ಮದಿವಯಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಹಿಳಾಗಳು ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಪಸ್ತುವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಬಂದಿ, ಮಾರ್ಗಧಿ, ಸೂತರು ಆ ರಾಜನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆಗ

ಸ್ವೇಖು : ನಾನು ಈಗತಾನೇ ರಾಜನಾಗಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನೀರೀಗ ನನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವಿರಿ ? ಇಲ್ಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದೂ, ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಎರಡೂ ದೋಷಕರ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಣವಿದ್ವರೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಫನೆಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಈಗ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೇಗೆ ಸ್ತುತಿಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ?

### ಹದಿಸ್ತೇದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಧುರಾಜನಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ರಾಜರಾಜ ನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮುಂದೆ ತಾನು ಮಾಡಿ ರಾಜನಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹಿಳಾಗಳು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಹರಿ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾರ್ಗಧರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಹೇಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

‘ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ! ಪ್ರಧುರಾಜನಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಕಫಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಆದರವು ನಮಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಗಿಗಳು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುವುದು. ನೀನು ಧರ್ಮವಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟನು. ಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕನು. ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನು. ಧರ್ಮವಿರೋಧನಾತಕನು. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರೀರಕನಾಗಿ ಅವರು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪ

ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ನೀನೇ ಮಾಡುವೆ. ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜೇಯಯಿನಿಸಿರುವೆ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಳಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಕಂದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವೆ. ಗೋರೂಪಪನ್ನು ಧರಿಸುವ ಭೂದೇವಿಯಂದ ಸರ್ಕಲ ಜೀವಧಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷೀರ ರೂಪ ದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣಾದಿಸಿ ಕೊಡುವೆ. ಬಿಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮ ಮಾಡುವೆ.

ನೀನೇ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಚೇತನಾಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ನೇಲೆ ಸಿರುವೆ, ನೀನೇ ಆದಾನಾದಿ ಕರ್ತನು. ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಗೂ, ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಗೂ ಭೇದ ವಿಲ್ಲ. ಉದಯ ಪರವರ್ತದವರಿಗೂ ಇರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ಏಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವೆ. ವಿಜಯ ರಘವೇರಿ ಭೂಪ್ರದ್ಯುತಿ ಮಾಡುವೆ. ಆಗ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸರ್ವರೂ ನಿನಗೆ ಕಪ್ಪೆ ವನ್ನೊಂದಿಸುವರು, ಅವರೆ ಪತ್ತಿಯರು ನಿನ್ನ ಕೇತ್ತಿಯನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡುವರು.

### ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಭುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕರಿಯು ಇದ್ದು ಸದೇಸುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ ಸೂತರಿಗೆ ವಸ್ತುಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಪ್ರಜೀಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಧರ್ಮದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವು ದೊರೆಯದೆ ವ್ಯಧಿಯು ಬಂದು ಅವರು ಬಂದು ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಬಿದ್ದರು.

ಭೂದೇವಿಯು ಪ್ರಭು ಮತ್ತು ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುಲು ಮತ್ತು ದುಷ್ಪರಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಓವಧಿಗಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ನೆಟ್ಟಿ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನುಂಗಿತ್ತ ಬಂದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪ್ರಭು ರಾಜನು ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಅವಳು ಗೋರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಡಿದಳು. ರಾಜನು ಅವಳು ಬಿಡಿದ ಕಡೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಭೂದೇವಿಯು “ರಾಜನೇ ! ಕರುಣಾಳುವಾದ ನೀನು ನಿರಪರಾಧಿನಿಯೂ, ಮೇಲಾಗಿ ಹಂಗನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಉಚಿತವೇ ? ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ಮುಂದ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಧರಿಸುವೆ ?” ಎಂದಳು.

ಪ್ರಭು : ವಸುಧ ! ನೀನು ರಾಜಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ಮಿರಿರುವೆ, ಜನಗಳು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ‘ಭೂ ಸ್ವಾಹಾ’ ಎಂದು ಹನಸರು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವ ಹವಿ ಭಾಗಗವನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದಿಯೂ, ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಕೃತಫ್ಳಾಳಾಗಿರುವೆ. ಈ ಎರಡು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ನಿಸ್ವಾಸನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಯಜಮಾನನು ಹಾಕಿದ ಹೋರೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಲಿನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಕರೆಯಲು ಹೋದಾಗ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆಯುವ ತುಂಬಿ ಹನಸವನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದು ದೋಷವಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ವಿಪ್ರದತ್ತ ಹವಿಸ್ನನ್ನು ತಿಂದು

ದವಸಂಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿರುವ ನೀನು ಗೋರೊಟಿಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ವಧಿ ಉಚಿತವೇ ಸರಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಿವಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಅಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವೆಯಾಗಿ ಏನಗೆ ಕಳ್ಳತನದ ದೋಷವೂ, ರಾಜನಾದ ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನ ದೋಷವೂ ಏನಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಪ್ರಜಿಗಳ ಹ್ಯಾವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ತಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಧರಿಸುವೆನು,

**ಧರಕೆ :** ಪೃಥುವಿನ ಅಂತರ್ಭಾವಿಯಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಬ್ರಹ್ಮಾದ ಜೀವರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸುವ ಕರ್ತನೂ ನೀನು. ನೀನೇ ಸತ್ಯರಜಸ್ತು ಮೋಗುಣ ರಹಿತನು ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ದೇಹವೆಳ್ಳವನು. ರಾಗದ್ವೈಪರಿಕಿತನು. ಸರ್ವ-ಕ್ಷಮ್ಮ ಅಶ್ರಯನಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ನಿಂತರೆ ನಾನಾರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಏನೇ. ರಸಾತಳದಿಂದ ಉದ್ದರಿಸಿದ ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲುವುದು ಉಚಿತವೇ ? ಏನ್ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಪೃಥುಮಂದಲಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ವಾಧುವಾರವನ್ನು, ಕಂತ್ರರೇಖೀಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ನಮ್ಮಂಧವರು ಇನು ಬಲ್ಲರು ? ಹರಿಗೂ, ಅವನ ಭಕ್ತರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ !

### ಹದಿನೇಳನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಭೂದೇವಿ :** ಮಹಾರಾಜನೇ ! ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಯನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ರಾಜರಿಳ್ಳದೆ ದುಷ್ಪರು ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಶೈವದಿಗಳನ್ನು ದುರ್ವಾಸಿ ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತ, ತಾವೇ ತಿನ್ನತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಜ್ಜ ನರಾದ ರಾಜರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಯಜ್ಞಗಳು ನಡೆಯಲು ತಕ್ಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರೆಯಲಿಂದೇ ನಾನು ಓವರಿಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿರುವೆನು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀರವಾಗಿವೆ. ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಕರು, ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರ, ಕರೆಯುವವರು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸು. ಆಗ ನಾನು ಕರುವಿನ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೇಮದಿಂದ ಕರೆಯುವವರಿಗೆ ಇವ್ವ ವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಕ್ಷೀರರೂಪದಿಂದ ಕೊಡುವೆನು. ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಿಯ ನೀರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಭೋಪು ಯಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳತಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಸಮು ಮಾಡು.

(ಹೇಗೆ ಹೇಳಲು ಪಕ್ಷೀವು ಮೊದಲು ಸ್ವಾಯಂಭೂವ ಮನುವನ್ನು ಕರುಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನೇ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ಸ್ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷೀರರೂಪದಿಂದ ಕರೆದನು.

ಕರೆದವರು	ಕರು	ಪಾತ್ರ	ಇವ್ವ ವಾದ ಪದಾರ್ಥ
ವಸಿಸ್ತಾದಿಗಳು	ಬೃಹಸ್ಪತಿ	ವಾಗಿಂದಿಯ	ವೇದವಾಕ್ಯ

ದೇವತೆಗಳು	ಇಂದ್ರ	ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆ	ಸೋಮಲತೆರಸ್, ತಡ್ಡಿ ಶಕ್ತಿ, ಅವಷ್ಟಂಭನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಲ
ದೃತ್ಯದಾನವರು	ಪ್ರಹಾಳಿದ	ಉಕ್ಕನಪಾತ್ರೆ	ಸುರೆ
ಗಂಧವರ್ದನು,	ವಿಶ್ವವಸು	ಕಮಲ	ಗಾನಮಾಧುರ್ಯ,
ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು			ಸೌಂದರ್ಯ.
ಷಿಕ್ಷದೇವತೆಗಳು	ಅರ್ಯಮೆ	ಆಮಪಾತ್ರೆ	ಕಷ್ಟ
ಸದ್ಗಂಧರು	ಕಷಿಲ	ಆಮಪಾತ್ರೆ	ಅಣಮಾದಿ ಅಪ್ಸರಾಗಳು
ವದ್ಯಾಧರರು	ಕಷಿಲ	ಆಮಪಾತ್ರೆ	ಗರ್ವಸಂಚಾರ ವಿದ್ಯೆ
ಮಾಯಾವಿಗಳು	ಮಯು	ಆಮಪಾತ್ರೆ	ಮಾಯಾಸೃಷ್ಟಿ
ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸ	ಭೈರವ	ಕಪಾಲ	ರಕ್ತ
ಉತ್ತಾಂಗಿಗಳು			
ನಾಗರ್ಗಳು	ತಕ್ಷಿಕ	ಮುಖಿ	ವಿಷ
ಪತಂಗಳು	ನಂದಿ	ಆಡಿ	ಗರಿಕೆ
ಹುಲಿ	ಸಿಂಹ	ಶರೀರ	ಮಾಂಸ
ಮೊದಲಾದುವು			
ಪಕ್ಷಿಗಳು	ಗರುಡ	ಶರೀರ	ಕೃಮಿಕೀಟ, ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ
ವೃಕ್ಷಗಳು	ಆಲದಮುರು	ಶರೀರ	ಪದ್ರಸ್
ಪರವರ್ತಗಳು	ಹಿಮವಂತ	ತಪ್ಪಲು	ಸುವರ್ಕಾರದಿ ಧಾತುಗಳು

ಬಳಿಕ ಪ್ರಧಾರಾಜನು ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ನೆಲವನ್ನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಕೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಸವರಿ ಹಳ್ಳಿತಿಟ್ಟಿಗೆಳನ್ನು ಸಮ ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರಜಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಗ್ರಾಮ, ವೃತ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ವಾಸಕ್ಕೆ ಏರಾಡು ಮಾಡಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೇರಿ, ನಿಭರ್ಯಾಗಿ, ಸುಖಿದಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಬಳಿಕ ಪ್ರಧುರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತದಲ್ಲಿ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಘಗಳನ್ನು ವೂಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞಗಳು ಬಹಳ ಸಮ್ಮಾನಿತ ಯಾಂದ ಕೂಡಿದ್ದವೇ. 99 ಯಜ್ಞಗಳು ನಡೆದುವು. ಪ್ರಧುರಾಜನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಅಪ್ರೇ ಇತ್ತು. ಪ್ರಧುರಾಜನು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮಿರಿದ ನೂರನೆಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹರಿಯ ಅಜ್ಞನುಸಾರ ದೇವೇಂದ್ರನು ಬಂದು ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಪಾವಿಂಡವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಪಾವಿಂಡ—ಪಾ ಅಂದರೆ ಪಾಪ, ಖಿಂಡ ಅಂದರೆ ಸೂಚಕ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧಮ್ಯವನ್ನೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ಭಾರ್ಯಾಂತಿಗೊಂಡಿರುವ ವೇಷ ಅಂದರೆ ಜಟಾಭಸ್ಯಧಾರಕ. ಈ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವದೂಡನೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಅತ್ಯಿಮಹಿಂಗಗಳು ಕಂಡು ಮಹಾರಧನಾದ ಪ್ರಧುರಾಜನ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರು. ಕುಟಿತನಾದ ಆ ಕುಮಾರನು ಇಂದ್ರನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತೆ “ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಪಾವಿಂಡಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, ಪಾಪಶರೀರ ಎಂದು ಬಗೆದು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಪಾವಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ಬಗೆದು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲ್ದೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಮತ್ತೆ ಅತ್ಯಿಖ್ಯಾಗಳು “ಕುಮಾರ ! ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಾಳು ವೂಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ನಿನಗೆ ಪಾಪ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆಶ್ವಸನವಿತ್ತರು, ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು ಗ್ರಾಹಕವೆಂದು ಆ ಪ್ರಧುಸುತನು ಆ ಇಂದ್ರನ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೋಪಗೊಂಡು ಓಡಿದನು. ಇಂದ್ರನು ಕುದುರೆಯನ್ನೂ, ತಾನು ಹಾಕಿದೆ ವೇಷವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಧೀರನಾದ ಆ ಕುಮಾರನು ಅಶ್ವವನ್ನು ತಂದು ತಂದೆಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅವನ ಅದ್ವುತ ಸಾಹಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಿಂಗಳಿಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು “ವಿಜಿತಾಶ್ವ”ನೆಂದು ಕರೆದರು. ಇಂದ್ರನು ತಿರುಗಿ ಕಾಗ್ರತ್ವಲೇಯನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ ಯಾಗದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಆಗಲೂ ಅತ್ಯಿಖ್ಯಾಗಳು ಕಪಾಲ, ದಮರುಗಪಾಣಿಯಾಗಿ, ಕಾಪಾಲವೇಷದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ವಿಜಿತಾಶ್ವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ವಿಜಿತಾಶ್ವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ನಿಂತನು. ಇಂದ್ರನು ಕಾಪಾಲವೇಷವನ್ನೂ, ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣರೆಯಾದನು. ವಿಜಿತಾಶ್ವನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಮೂರಧರು ಅನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ತೈಜಿಸಿದ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಆ ವೇಷವನ್ನು ತಮಗೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಆಗ ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ವೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವಿಂಡ ವೇಷಗಳು. ಪ್ರಧುರಾಜನಿಗೆ ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತೇರಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು

ತಿಳಿದ ಮಹಿಂಗಳು “ಮಹಾರಾಜ ! ಯಜ್ಞ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರ ಹಿಂಸೆಯು ನಿಂದ್ಯವೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮಹೇಂದ್ರನನ್ನ ಆಕಷಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆವು” ಎಂದೇರು. ಮತ್ತಿಂದರು ಅದರಂತೆ ಹೋಮದ ಸೌಂಡಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನನ್ನ ಆಕಷಿಸಿ ಇನ್ನೇನು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಂದು ತಡೆದು

**ಬ್ರಹ್ಮ :** ಯಜ್ಞವು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಶರೀರ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ ? ಪ್ರಧಾನಿನ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಈಗ ಅವನೊಡನೆ ಸ್ವೇಹವನ್ನು ಬೆಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತಿರುಗಿ ಪಾಶಿಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕೃಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಜನರು ದಿಗಂಬರರು, ಕಾವಾಲಿಗಳೂ ಆಗಿ ಧರ್ಮವು ಕೆಡುವುದು. ಪ್ರಧಾಜನೇ ! ನೀನು 99 ಆಶ್ಚರ್ಯೇಧ ಮಾಡಿದವನೆಂದೇ ಕೇತೀಪಡಿ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥರಾಜುವುದು. ಇಂದ್ರನೂ ಮತ್ತು ನೀನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶೇಷ ಅವೇಶವುಳ್ಳವರಾದ ಕಾರಣ ಅವನಲ್ಲಿ ದ್ವೈವರಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುವುದು. ಕೊನೆಯ ಯಜ್ಞವು ಕೊನೆಗಾಣಲ್ಲಿವೆಂದು ಹೊರಗಬೇಡು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಧಾನ ರಾಜನು ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ಸ್ವೇಹ ಬೆಳ್ಳಿಸಿದನು. ಒಳಿಕ ಅವಭ್ಯರ್ಥಸಾಧನ ಮಾಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರೂ ಅವನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ತೃಪ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೀಘಾರಾಯಿಷ್ಟಂತನಾಗೆಂದು ಹರಸಿದರು.)

### ಹಕ್ಕೊಂಭೆತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿಂ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಪ್ರಧಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

**ಹರಿ :** ರಾಜನೇ ! ನಿನ್ನ ಯಾಗಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರನ ಅಜರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಸ್ವಜ್ಞನರು ಉಪಕಾರೀಲರು. ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಎಂದೂ ಭೂತ ದೂರೀಕ ಮಾಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ನಿನ್ನಂತಹವರೂ ದೇಹಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪ್ರತಿಕೂಲಿಗೆ ದೂರೀಕವೇಣಿಸುವುದಾದರೆ ದೂಡ್ಣವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಘಲವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಶ್ರಮವೇ ಘಲವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತನು ಪ್ರಾಣದ್ವೋಹವೇಸಗುವ ಅಭಿಮಾನಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ, ಇಡೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನೇ ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಧನ, ಮಂಡಿಯರಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಮಾಡಿಯಾನು ? ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಾಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಜಡದೇಹರಹಿತ, ಸಾಕ್ಷಿ, ಸಮರಹಿತ, ನಿರ್ದುಃಖಿ, ನಿಗುರ್ಣಿ, ಸರ್ವತ್ರಾಧ್ಯಾಪ್ತ, ಜಗದ್ವಿನ್ನ, ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕಶಾಂತ, ಸರ್ವಜಗತಾಂಗಮಿ, ಅಸದೃಶ, ದುಃಖಿರಹಿತನು. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯು ತಿಳಿದಾ

ಗಲೇ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಹೋಗುವುದು. ನಿವ್ಯಾಮವಾಗಿ, ವಿಹಿತ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಅವನ ಪಾನಸ್ಸು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗುವುದು, ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಕಂಡವನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಚೀತನ ಮತ್ತು ಜಡ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯಾದ ಮನಸ್ಸೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು.

ರಾಜನೇ ! ದ್ವಂದ್ವ ಸಹಿಷ್ಣುವಾಗಿ, ಸಮಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ, ಜಿತಮನಸ್ಸು ನಾಗಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ರಾದ ಭಾರತಕಾದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವಾದ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೇ ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿ. ಸನಕಾದಿಗಳು ಕಾಬಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನಿಗೆ ಬರುವರಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಾಚಾರಕ್ಕೆಯೇ ಕಾರಣ. ನಿನಗೆ ಒಲಿದಿರುವ ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೋ.

(ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳಲು ಪ್ರಥಮ ರಾಜನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಕ್ಷಿಬಿಟ್ಟಬಿಟ್ಟನು. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅವನ ಪಾದವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದನು. ಗೋವಿಂದನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರು ವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯಿತು. ಕೊರಳ ಸೇರಿ ಉಬ್ಬಿತು. ಮೊತ್ತ ಹೊರಡದಂತಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಹರಿಯನ್ನು ಧಾತ್ವನಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು :-)

ಪ್ರಭು : ಪ್ರಭೋ ! ಸ್ವರ್ಕಂದನವನಿತಾದಿ ಭೋಗವು ತಾನಾಗಿಯೇ ದೊರೆಯುವುದು. ಇಂತಹುದನ್ನು ಮುಕ್ತಿನಾಧನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಬೇಕುವುದು ಹುಟ್ಟಿರನನ್ನು ಹುರುಳಿ ಹೊಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಬೇಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಕೈವಲ್ಯವೇ ಬೇಡವಾಗಿರುವಾಗ ಸ್ವಾರ್ಥಾದಿಗಳು ಬೇಡವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ತತ್ತ್ವಜ್ಞನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಮತ್ತೊಂದು ವರವು ನಿನಗೆ ಅವೇಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕೀಯೇ ! ನೀನು ಮಂಗಳಕರ ಹಾದ ಕೀರ್ತಿಗಳುವನು. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಅವೃತ್ತಿಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯೇ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಶ್ರವಣವನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವಳು. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಶ್ರವಣವು ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಪ್ರಯೋತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವಗುಣಾಶಯನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಸ್ತ್ರಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವನೂ. ನಮ್ಮೀರಿಗೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೇ ಆಶ್ರಯಗಳು. ನಾಬಿಬ್ರಂಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ವಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವೆವೆ, ಇಂದ್ರನಿಗೂ, ನನಗೂ ವೈಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೂ, ನನಗೂ ಎಂದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನೇ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕ ವರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹಪೂ, ವಿರೋಧಪೂ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೂ ನಾವಿಬ್ರಂಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹರಿಸೇವೆಯಿಂಬಿ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ, ನೀನು ಅಲ್ಪಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವಾದ ಫಲ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವೆಯಾಗಿ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆ ಭಕ್ತಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ. ನಿನ್ನ ಬಂಧಕರ್ತಕ್ಕಿಯಂದ ಮೋಹನಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥದಿಗಳನ್ನು ಬಿಯಸಿ, ಜೀವನು ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದರೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಕೆಡುವನು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿದೆ ತಂದೆಯು ಮಗನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಸಮಗೆ ಹಿತಪಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು.

**ಭಾಗವಂತ :** ರಾಜನೇ ! ಭಾಗವಂತನೇ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪ್ರರುಷನು. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಹೇಯವು. ನೀನು ಬೇಡತ್ತಿರುವ ಬಗೆಯು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಬಹು ಬ್ರಿತಿಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ದುಸ್ತೃಜಪಾದಕೋಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುದೇ ನನ್ನ ಶ್ರೀಷ್ಟವಾದ ಆರಾಧನೆ.

(ಪ್ರಧಾರಾಜನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾದಿ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಹೊರಟಿ ಹರಿಯನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ರಾಜನು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.)

### ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಮೈತ್ರೀಯ :** ಪ್ರಧಾರಾಜನು ಒಮ್ಮೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಚೆಗಳಿರಾ ! ಹರಿಯು ಬ್ರಿತನಾಗಲಿ ಎಂದು ರಾಜನು ಪ್ರಚೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ವಿಪರೀತ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕಿವನೂಲಿ ಮಾಡಿ ಹಿಂಸಿಸಿದರೆ ಪಾಪಿಯಾಗಿ ಪ್ರಚೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆರಂಭಯ ಒಂದುಭಾಗದ ಪುಣಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ನಮ್ಮಪ್ರಾಣ ದೇವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಾರ್ಥದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಸಜ್ಜನ ಮಾನವರೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿ, ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಪೂರ್ವರಾಗಿರುವರು. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುವುದು. ಅಂತಹವರು ಇರುವುದೇ ಫಲಕೊಡುವ ಈಶ್ವರನು

ಇದ್ದಾ ನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ. ರಾಜ್ಯ ಸ್ವರ್ಗ, ಮುಕ್ತಿ ಇವು ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ಕ್ಷಾತ್ರರನು ಇದ್ದಾ ನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ. ರಾಜ್ಯ ಸ್ವರ್ಗ, ಮುಕ್ತಿ ಇವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದಲೇ ದೊರೆಯತಕ್ಕವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಭಜಿಸಿರಿ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬಿಂಧುಗಳೇ ! ನೀವೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಹರಿಯು ಶ್ರೀತನಾಗಿನನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋವು (ಹೇದ), ಶ್ರೀ ಹರಿ ಇವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

**ದೇವಾದಿಗಳು :** “ಸುತ್ತಿನಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಚೀತನನು ಉತ್ತಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಶ್ರೀತಿಯು ಸತ್ಯವು. ಸತ್ಯತ್ವನಾದ ನಿನಿಂದ ರಾಜಸರವೇನನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಪ್ರಾಣದನಿಂದ ಜಯನೂ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಉದ್ದ್ವರ್ತಿಯೋಕವನ್ನೇ ನೇರಿದನು. ಅಪ್ಪಾ ಪ್ರಧಾರಾಜನೇ ! ನೀನು ಸದ್ಗುತ್ತನು. ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಪ್ಪ ! ಮುಕುಂದನ ಮಹಿಮಯನ್ನು ಹೇಳಿ. ನಾವು ಧನ್ಯರು. ನಿನ್ನ ಹಿತೋಪದೇಶವು ನರಕ ದುಃಖವನ್ನೂ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸುವುದು. (ರಾಜಾಂತರಾಮಿ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು) ಸಾಫಿಯೇ ! ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿದ್ದು, ಏಪ್ರಕುಲರಕ್ಷಕನಾಗಿ. ಪೂರ್ಣಗುಣನೂ, ಪೂರ್ಣಶಕ್ತಿನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

### ಜತಿ

ಹರಿಕತ್ತೇತ್ತೆ ತಿಳಿದು ತಾರತಮ್ಯ ಪಂಚಭೇದ  
ಅರಿತವರಿಗಿ ಒಲಿವ ಗೋಪಾಲ ವಿರಲ ॥४॥

**ಇಪ್ಪಕ್ಕೊಂಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವುಗಿದುದು**

ಆಗ ಸನಕಾದಿಗಳು ಬಂದರು. ಪ್ರಧಾರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.

**ಪ್ಯಾಥು :** ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವು ಪ್ರಭುವಿಲ್ಲದೆ ಲಭಿಸದು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಹರಿಪೂಜಾ ಫಲಾಧಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯು ಯಾರಿಗೆ ದೋರೆಯುವುದೋ ಅವರು ಕಡುಬಿಡವರಾದರೂ ಭಾಗ್ಯವಂತರೇ ಸರಿ. ವಿವಯೂಸತ್ತೆ ರಾದ ನಮಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಂಡ, ದಿನಗಂಡಗಳಿರುವಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರವು ನಮಗೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಶ್ರೀಯಾಸ್ತಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಚಿತ್ತರಾಗಿ ಹರಿಯಲ್ಲಿ. ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ತಮಗೆ ದುಃಖಿಸಿಬಂದವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಶಲವೇ ? ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಮಂಗಳ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಕುಶಲವು ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಆಗುವ ಪ್ರಕಾರವು ಯಾವುದು ?

ಸನ್ನತ್ವಮಾರ್ : ಶ್ರೀವಣಭಕ್ತಿಯು ಪಾಪ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಲವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆ ಪಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಲ್ ವೈರಾಗ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿರಡೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನ ಗಳು. ಇಷ್ಟ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಹಿತಾಚರಣೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುವು. ದೃಢವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ಜೀವರ ಬಾಹ್ಯೋಪಾಧಿಯಾದ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ದಹಿಸುವುದು. ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವಾದರೋ ನಾಶರಹಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಆನಂದವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆ ಅನಫ್ರಿಕರ. ಹಂಡಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ದುಷ್ಪರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡ ಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಶ್ರೀಪ್ತಿ. ಈ ಮುಕ್ತಿಯು ದೂರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಾಶಿದಿ ಅಪ್ತಕರ್ತನು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರು ಭಿನ್ನರು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ರಿಂದ ನೀನೂ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು.

ಹೃಷ್ಣ : ಈ ಸಕಲ ಆಸ್ತಿಯೂ ತಮ್ಮದೇ ಆಗಿದೆ. ನನ್ನ ದಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣಿ ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಇದೋ! ಕೃ ಮುಗಿಯುವನು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾದ ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

(ಹೀಗೆ ರಾಜನು ಹೇಳಲು ಶ್ರೀತರಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ರಾಜನನ್ನು ಹರಸಿ ಹೊರಟಿಹೋದರು. ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಂತೆ ತತ್ತ್ವದ್ಯಜಣಯನಾಗಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ರಸ್ತೀಸಿದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತರದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪೃಥ್ವಿರಾಜನು ತಾನು ಒಂದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದ ಹೀಲೆ ಮತ್ತು ಇಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಪತ್ತಿಯ ಸಹಿತನಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಿಂಬಾಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಕಮಾನ ನಾಶವಾದಾಗಿ, ಸೂಲ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸದಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ಪತ್ತಿಯೂ ಸಹಗಮನದಿಂದ ಪತಿಸಾರೋಕವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ದೇವತಾಸ್ತೀಯರು ಅವಳ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಕೈ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಂದ ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ದೃಢವಾಗುವುದು.

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರಿನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಭುರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಹೆಬ್ಬಾನೆನೆಂಬ ರಾಜನ ಪ್ರತ್ಯಾಂತಾದ ಬಹಿರ್ಕಣ್ಡುತ್ತಿಸೆಂಬ ರಾಜನು ಎಡಬಿಡಿದೆ ಯೆಜ್ಜ್ಲ ಕರ್ಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿನಾಗಿ ದಬ್ಬೀಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಜೀನ ಬಹಿರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ತತ್ತವರ್ತುತ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೇತಸರು ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ, ಪ್ರತಾಚಾರೀಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತಂದೆಯು ಇವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ಸ್ವಾಷ್ಟಿಸಿರಿಯಂದು ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವರು ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಪ್ರಜಾಸ್ವಾಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಿನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬರಬೇಕಂದು ಉತ್ತರ ಸಮುದ್ರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸರೋವರದಿಂದ ಶಿವನು ಪರಿವಾರದೊಡ್ಡಗೂಡಿ ಹೊರಗೆದ್ದು ಬಂದನು. ಪ್ರಜೇತಸರು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಶಿವ : (ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ) ನೀವು ಯಾರು ? ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ ? ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದೇ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಹರಿಭಕ್ತನು ನನಗೆ ಶ್ರಿಯನಾದ್ದಿರಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು. ನುಡು ಜೀವನಂತೆ ನಾನೂ ಹರಿಭಕ್ತನಾದ್ದಿರಂದ ಭಕ್ತರಾದ ನೀವೂ ಭಗವಂತನಂತೆ ನನಗೆ ಶ್ರಿಯರಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡುವ ಜಪದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು ಕೇಳಿ :—

### ರುದ್ರಗೀತೆ

“ಪದ್ಮನಾಭನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಪಂಚಭೂತಾದಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಾದ ವಾಸುದೇವ. ಅನಿರುದ್ಧ, ಪರಮಶುದ್ಧ, ಗುಣಪೂರ್ವ, ಸ್ವಾರ್ಥಪವರ್ವತ್ತಿ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಅಂತರ್ಭಾರ್ತಿಪ್ರತ್ಯ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಸಂಕೇರ್ಣ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅಂತರ್ತಯರಹಿತ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವ, ಪ್ರಮುಖ್ಯ, ಅಂತರ್ವಿಯಾಮಕ, ಹೃಷಿಕೇಶ, ಅಕೂರ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಅನಿರುದ್ಧ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಕೃಷ್ಣ, ಜ್ಞಾನಮತ್ತು ಅಪೂರ್ಣ ಯೋಗೀಶ್ವರ, ದುರ್ಬ್ರಾಂತರ್ಗತ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು. ನೀನು ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ದೂರನು. ಭಕ್ತರಿಗೇ ದೋರೆಯತಕ್ಕವನು. ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿಯಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನೇ ಅವೇಕ್ಷಿಸುವರು. ತುಳ್ಳಿಸುವಿವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧು ಸಂಗವಾಗಲಿ. ಆದು ದೂರೆತರೆ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆಯೇ ಎಂದರ್ಥ. ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಗಳೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೀಗಾಂಯೇ ಇವರಿಂದು ಶಾಸ್ವತದ್ವಾರೆಂದು. ನಿನೇ ಸ್ವಾಸ್ಥ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಕರ್ತನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಥಸುವರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಸದೇ ಹೋದವನೇ ಅಸುರನು. ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ದುರ್ಬಾಧ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ನೀನೇ ಗಮ್ಮನು”.

ಪ್ರಚೇತಸರೇ ! ಯೋಗೋಪದೇಶ ಎಂಬ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಜಾ ಸ್ವಾಷಿತ್ತಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭೃಗುಂದಿಗಳಿಗೂ, ನಮಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ನೀವು ಜಪ ಮಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲ ಕೈಗೂಡುತ್ತವೆ. ಉಂಬಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಕರ್ಮಚಂಧಿದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಧುದು

ಹೀಗೆ ಶಿವನು ಉಪದೇಶಿ ಅಂತಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಪ್ರಚೇತಸರು ಆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ರುದ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಜಟಿಸುತ್ತೆ ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಇತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ಯಾಯ ಬಳಗೆ ನಾರದರು ಬಂದು “ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮದಿಂದ ಶ್ರೀಯಸ್ವಾಗುವುದಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ಯಾಯ ತತ್ತ್ವಾಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ನಾರದ : ಕರ್ತೃದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದ ತುಳ್ಳಫಲವು ಬರುವುದು. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷಾದ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಫಲವು ಬರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹ, ಗೀಹಾದಿ ಸರ್ವ ವಿವರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಪುರಂಜನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :—

### ಪುರಂಜನೋಪಾತ್ಮಾನೇ

ಕ್ಷುತ್ರಿಯನಾದ ಪುರಂಜನನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. (ಈ ಪುರಂಜನನು ಮುಕಿಯೋಗ್ಯ ಚಿತನನು. ನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರ ಜೀವರ ಅಭಿಮಾನಿಯು.) ಆವನಿಗೆ ಅವಿಜ್ಞಾತ ನೆಂಬ ಏತನಿದ್ದನು. ಆ ಮಿತ್ರನು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನು ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಡುಹುತ್ತು ಹೊರಟನು. ದೂರೆಯದಿಧ್ವನಿರಂದ ದುಃಖಿ, ಕೊನೆಗೆ ಹಿಮವಲ್ಪುವರ್ತಕ್ಕೆ ದ್ವಿಷಣ ದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳು ಇದ್ದವು. ಅದರ ಹೊರಗಡೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟಿ, ಕಂಡು ಉವವನಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಒಳಗೆ ದಿವ್ಯ ಗೃಹಗಳು ಇದ್ದಿ, ಭೋಗವತಿಯಂತೆ ಅದು ಕಂಗೋಳಸುತ್ತುತ್ತು. ಪುರಂಜನನು ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಬಹಿಯೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ

ಸುತ್ತು ತ್ರಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು ಹೋಚೆರಿಸಿದಳು. ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಭೃತ್ಯರು ಅವಳನ್ನು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಭೃತ್ಯನಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಹುಜನ ಪತ್ತಿಯಿರದ್ದರು. ಆ ಸುಂದರಿಗೆ ಮತ್ತುನಾಗಿದ್ದವನು ಸ್ತೋಸಹಿತರಾದ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಭೃತ್ಯರಿಗೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಿದು ಹೆಡೆಯುಳ್ಳ ಸರ್ವವ್ಯಾಂದು ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಸರ್ವತ್ರ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ವರಾನ್ನೇಪಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ “ನೀನಾರು ? ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ನನಗೆ ಪತ್ತಿಯಾಗಲು ಅರ್ಹಳಾಗಿರುವೆ ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು” ಎಂದನು. ಆ ರಮೇಶ್ಯಯು “ನನ್ನನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನೂ ಸ್ವೇಷಿಸಿ ಪೋಸಿಸಿದವನು ಯಾರಿಂಬುದನ್ನು ಜೀನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯುವು. ಆದ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಕುಲವಾಗಲಿ, ನನ್ನ ಹೆಸರಾಗಲಿ ತಿಳಿಯುದು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು: ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ಮದಿವಯಾಗಿ ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುವಿವಾಗಿ ನೂರು ಪರಿಸರಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡು. ನಿನ್ನಂತಹ ಗಂಡು ತಾನಾಗಿ ವರಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಯಾವಳು ತಾನೇ ಸಂಮತಿಸದೇ: ಹೋದಾಳು ?” ಎಂದಳು. ಮುಂದೆ ಇವರಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮದಿವಯಾಗಿ ಸಂತೋಷ ದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮೇಲುಗಡೆ ಏಳು ಬಾಗಿಲುಗಳೂ, ಕೆಳಗಡೆ ಎರಡು ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಮೇಲಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಏದು ಪ್ರಾವಾಭಿಮುಖಿವಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ದ್ವಾಷಣಾಭಿಮುಖಿವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಿವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಕೆಳಭಾಗದ ಎರಡು ಬಾಗಿಲುಗಳು ಪತ್ತಿಮಾಭಿಮುಖಿವಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರಾವ್ಯದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಖಿದ್ಯೋತೆ, ಅವಿಮೂರ್ಚಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎರಡು ಬಾಗಿಲುಗಳು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ರಾಜನು ದ್ವಾರುಮಂತನೆಂಬ ಸ್ನೇಹಿತನೊಡನೆ ಆ ಎರಡು ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದ ವಿಭಾಗಿತವೆಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಾವ್ಯದ್ವಾರಗಳ ಪ್ರಕ್ಕೆ ನಲಿನಿ, ನಾಲಿನಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ವಾರಗಳು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಇದ್ದವು. ರಾಜನು ಅವಧಿತನೆಂಬ ಮತ್ತುನೊಡನೆ ಆ ದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಸೌರಭ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಾವ್ಯದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ (ಮುಖಿದ ಬಾಯಿ) ಎಂಬ ಐದನೆಯ ದ್ವಾರದಿಂದ ರಸಜ್ಞ ಮತ್ತು ವಿಪಣರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಅವಣ, ಬಹುದಂಸಗಳಿಂಬ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ದ್ವಾರದ ‘ಪಿತ್ರೇಭೂತಃ’ ಎಂಬ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಶ್ರುತಿಧರನೆಂಬ ಮತ್ತುಸಹಿತನಾಗಿ ದ್ವಾಷಣ ಪಾಂಚಾಲಕ್ಷ್ಯ, ‘ದೇವಭೂತಃ’ ಎಂಬ ಉತ್ತರದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಉತ್ತರ ಪಾಂಚಾಲಕ್ಷ್ಯ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇದರ ಗೂಡವಾದ ಅಥರ್ವ :— ಪಾಲಕರಾದ್ದ ರಿಂದ ಹಿತ್ಯಗಳನಿಸುವ ದೇವತೆ

ಗಳು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಒಲಿಯುತ್ತ ಬಲಗಿವಿಗೆ 'ಹಿತ್ಯಭೂ' ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಜೀವನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪಂಚಮ ವೇದವಾದ ಭಾರತಾದ ನಿವೃತ್ತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯಮ ಜೀವನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ತೆಬ್ಬಿ ಮೊದಲಾದ ಏದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ದ್ವಾರಾ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶ. ಮುಕ್ತಾಳು ಮೊದಲಾದ ರೂಪದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವ ಪಿತ್ಯಗಳು ದೇವತೆಗಳನಿಸುವರು. ಇವರು ಒಲಿಯುವ ಸ್ಥಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಎಡಗಿವಿಗೆ 'ದೇವಭೂ' ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಇದರೆ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರಿ ಜೀವನು ಕಾಮ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರಿಯುವುದೇ ಉತ್ತರ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶ.

ಆಸುರೀ ಎಂಬ ಬಾಗಿಲನಿಂದ ದುರುದನೆಂಬ ಸುಖನೊಡನೆ ಗ್ರಾಮ್ಯಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಮೈಧುನವನ್ನು ಅನುಭವ ಸುವನೆಂದು ಗೂಢಾರ್ಥ.

ನಿಖುರ್ತಿ ಎಂಬ ಪೆಟ್ಟಿ ಮದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಗಿಲನಿಂದ, ಲುಭ್ರಕನೆಂಬ ಗೆಳಿಯನೊಡನೆ ಹೈತಕ ಎಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಹಾಯು ಎಂಬ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗುದದ ಮೂಲಕ ಮಲವಿಸಜ್ಞನೆ ಮಾಡುವನು ಎಂದು ಗೂಢಾರ್ಥ.

ತಃ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೆರುಹು ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದ್ದುವು. ಅವು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಒಂದಕ್ಕೆ ನಿವಾಕ್ಯವೆಂದೂ, ಇನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೆ ಉಪಸ್ಥರವೆಂದೂ ಹೇಳಿರು. (ಕೃಕಾಲುಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ) ಪುರಂಜನನು ನಿವಾಕ್ಯದಿಂದ ನಡೆಯುವನು. ಉಪಸ್ಥರದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನು ಅವನು ವಿಷಾಚಿ ಸಹಿತನಾಗಿ ಅಂದರೆ ನವ್ಯಂಸಕೆನಾದ ಸ್ನೇಹಿತನಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪೆತ್ತೀ ಪ್ರತ್ಯರ ಸಂಗದಿಂದ ಆದ ಮೋಹ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಅಥವಾ ಹರ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಕೇವಲ ವಿವರ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗಿಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಅವಳ ಕೃಗೊಂಬಿಯಾಗಿ ಹೋದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತಿದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು.

ಪುರಂಜನ ರಾಜನು ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟಿಗೆಂದು ರಂಧ ಹತ್ತಿ ಹೊರಟನು. ಆ ರಂಧಕ್ಕೆ ಏದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವರು. ಚಿಕ್ಕಗಳು ಎರಡು, ಅಚ್ಚ ಒಂದು, ಧ್ವಂಜಿಗಳು ಮೂರು, ತಗ್ಗಿ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಏದು, ಲಗಾಮ ಒಂದು, ಸಾರಥಿ ಒಬ್ಬನು, ಆಷನ ಒಂದು, ನೋಗಗಳು ಎರಡು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏದು ಅಯುಧಗಳೂ, ಏದು ಪ್ರಭಾವ

ಗಳೂ ಇದ್ದಿಂತೆ. ಅಂದರೆ ಜೀವನು ಸ್ವಾಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವನು ಎಂದು ಗೂಢಾರ್ಥ.

ರಾಜನು ಇಂತಹ ಬಂಗಾರದ ತೇರನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಬಂಗಾರದ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹನ್ನೊಂದು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬದು ಬಗೆ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೇಕೆಂದೂದನು. ಕ್ಷಣಪೂ ಬಿಟ್ಟಿರದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿದನು. ಪ್ರಣ್ಯಪ್ರದವಲ್ಲದ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಹುದಾಗಿ ದಳದು ಉರಿಗೆ ಬಂದನು.

**ಗೂಢಾರ್ಥ :-** ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನು ವಶನಾಗಿ, ವಿವೇಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿವಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಜೀವನು ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಸದ್ಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ವಿವಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

ರಾಜನು ಉಟಪ್ಪಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯು ಸ್ವರ್ಗರ್ಹಕಿಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಿದೆ, ಸಮಿಯರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹೋಪ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನು.

### ಇನ್ನೊತ್ತರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರರಂಜನನು ಪತ್ತಿಯೊಡನೆ ಸದಾ ಶ್ರೀದಿಸುತ್ತ ಅಯುಷ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಧಾವಾಗಿ ಕಳಿದನು. ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪತ್ತಿಯೇ ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದನು. ದೇವರನ್ನು ಮರಿತನು. ಅವನೆ ಯೋವನ ಕಾಲವೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಿದಂತೆ ಕಳಿದುಹೋಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಪಾರ ಪರಿಣಾಮದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು. ನೂರಹತತ್ತ್ವ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂತು. ಅಂದರೆ ದೇಹೋತ್ತತ್ತ್ವಗ್ರಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪರಿಣಾಮಾನಂತರದ ಅನೇಕ ಬುದ್ಧಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಡೆದುವು ಎಂದರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥ ಅಯುಷ್ಯವು ಕಳಿಯಿತು. ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇಗ್ಲೆಲ್ಲ ಮುದಿವೆಮಾಡಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗನಿಗೂ ನೂರು ನೂರು ಮಂದಿ ಮತ್ತು ಕಾದರು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರರಂಜನನ ವಂಶವು ಪಾಂಕಾಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಕಿಯಿತು. ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳುಂಟಾದುವು ಎಂದರ್ಥ.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮುಮತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ತಾನಾರೆಂಬುದೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಾರೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಶುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಕಾಮ್ಯಯಾಗಳನ್ನು

ಮೂಡಿ, ಕಾಮ್ಮಿ ಫಲಕೊಡುವ ದೇವತೆಗಳು, ಹಿತ್ಯಗಳು, ಬೈರವ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅರಾಧಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತ್ರ್ಯವಾಗಿ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಹಾರಕನಾದ ಚಂಡವೇಗನೀಂಬಿ ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ಶತ್ರುವಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ 360 ಗಂಧರ್ವ ಸೇವಕರು ಅಂದರೆ ಹಗಲುಗಳು, 360 ಗಂಧರ್ವಸ್ತ್ರೀಯರು (ರಾತ್ರಿಗಳು) ಸೇವಕಿಯರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ತಿರುಗುತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಲಾಟಿ ಮಾಡ ತಕ್ಕವರು. ಅಂದರೆ ಜೀವರ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸುಖ ವಿವರಿಸಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿರ್ವಣಿ. ಅವರು ಪ್ರರಂಜನನೆ ಪಟ್ಟಣ (ದೇಹ)ವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪ್ರರರ್ಹಕನಾದ ಪ್ರಜಾಗರನು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತಡೆದು ನೂರುವರ್ಷ ಅಪ್ಯಾಜನರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಇದರಿಂದ ರಾಜನ ತಕ್ಕಿಯು ಕುಂದಯತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ತೋಲಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾದ್ವರಿಂದ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹೋದನು.

ಗಂಧರ್ವ ರಾಜನಿಗೆ ಜರಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ತನಗೆ ಗಂಡನು ಬೇಕೆಂದು ತಿರುಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಸುಂದರಳ್ಳಿದ ಇವಳನ್ನು ಯಾರೂ ಒಲ್ಲಿರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾರದರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಲಗ್ಗಿ ವಾಗಿಂದಳು. ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಅವಳು “ನೀನು ನೆಲೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಇರದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿರು” ಎಂದು ತಷ್ಟಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ನಾರದರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಲೋಕ ಸಂಭಾರಿಗಳಾಗಿ ದುಪರು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬಳಿಕ ನಾರದರ ಮಾತನಂತೆ ಮೈತ್ಯ ವಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಭಯನೆ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿಂದು ಬೇಡಿದಳು. ಅವನು ವಿಧಿಯಾಣತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಭಗಿನಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಜ್ಞಾನೆಂಬು ವರಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಪತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಭಯನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸಂಚೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಮೈತ್ಯವಿನ ಅಪ್ಪೆಕೆಯೆಂತೆ ನಡೆಯೆಂಬ ವಾತಮುಂತಾದ ರೋಗಿಗಳು, ಜ್ಞಾನ, ಜರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರರಂಜನನೆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸೂರ್ಯಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಜರಿಯು ರಾಜನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ನಿಸ್ಸಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಿಟ್ಟಳು. ಉಳಿದವರಿಂದ ಪಟ್ಟಣವು ಶಿಥಿಲವಾಯಿತು, ರಾಜನ ಪತ್ತಿ, ಪ್ರತ್ಯರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿವಾರ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾದರು, ಇವ್ವಾದರೂ ರಾಜನು ನಿಸ್ಸಾರ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ, ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತೆಳನ್ನು ಲಾಲಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ

ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೇ ಭಕ್ತಿಯಾಗಲೇ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ತತ್ತ್ವಗಳ ಬಾಧೀಯಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಲನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಭಯನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೊಡ ಬೇಕೆಂದು ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಪಟ್ಟಣವೇ ಕಾಲಕಸ್ಯೇಯ ಪರ ವಾಗಿತ್ತು; ಯವನರು ಅರಮನೆಯನ್ನೇ ಮುತ್ತಿದರು. ಪ್ರಜ್ಞಾಲನು ರಾಜನನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿನು. ರಾಜನು ಹೋರಗೆ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಒಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯುತ್ತೆ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಗತಿಯೇನಿಂದು ಹಂಬಲಿಸಿ ಅಳುತ್ತಿರಲು ಮೃತ್ಯುವೇ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಪುರರಕ್ಷಕನಾದ ಭೂಜಂಗವನ್ನು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋರಟು ಹೋದನು. ಕೊಡಲೇ ಪಟ್ಟಣವೇ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಪಂಚ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಯಿತು. ಪುರಂಜನನು ಸತ್ತನು. ಹಿಂದೆ ಇವನಿಂದ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪ ಟಿದ್ದ ಪತುಗಳು ಇವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ತಿಬಿದು ಹಿಂಸಿಸಿದ್ದವು. ಪಾಪಗಳಿಸಿದ್ದ ಅವನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ವಿದಭ್ರಾಜನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಹಿಂದೆ ಇವನು ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಲಯಾಧ್ಯಜನನಿಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗಂಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. (ಇಲ್ಲಿ ಶಿಳಯಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷಾಂಶವೇನಿಂದರೇ :— ಹಿಂದೆ ಪುರಂಜನನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುರಂಜನಿಯು ಪುರುಷಜೀವ. ಪಾಪದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀರೇಹ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಪುರುಷ ದೇಹವು ಬಂದಿತು.) ಪುರಂಜನನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನೈಧಿಿಂ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ವೈದಭೀಯು ಮಲಯಾಧ್ಯಜನನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಾನ್ನೂ, ಏಕು ಮಂದಿ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಹಡೆದಳು. ಹುಟ್ಟಿದೆ ಆ ಏಕು ಮಂದಿ ಪುತ್ರರೂ ದ್ರುವಿದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ದೋರಿಗಳಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಿಗೂ ಜತ್ತು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಕಾದರು. ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಂದಲೇ ಈ ಮನ್ವಂತರ ಪೂರ್ವಭೂಮಿಯು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಮಲಯಾಧ್ಯಜನ ಮಗಳನ್ನು ಆಗಸ್ತ್ಯರು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ದೃಢಭೂತ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಮಲಯಾಧ್ಯಜನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಇಗೆ ಹಂಚಿ-ಕೊಟ್ಟು, ಮಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪತ್ತಿಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಯ ಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ಲಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟಿನು. ವೈದಭೀಯು ಪತಿಯು ಸತ್ತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪತಿಯ ಮೃತದೇಹವನ್ನುಟ್ಟಿ ತಾನೂ ಸಹಗಮನವನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಅನಿಮಿತ್ತಬಂಧುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಪ್ರವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಅವಕಣನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹರಿ : ನಿನೆಗೆ ನಾಮ, ಗೋತ್ರಗಳ್ಲ. ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದಿ ರುವರಿಗೂ ನಿನಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧಪೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ನನ್ನು ಒಂದ ವೆದಾಂತವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದೆ. ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದೆಯೇ ? ನಾನು ಆವಿಜ್ಞಾತನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಮತ್ತನು. ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಗ್ರಾಮ್ಯಭೋಗಿಕಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಬೇಟಿಗೆ ಹೋದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಪ್ರಾಣಿನೇ ? ನಿನು, ನಾನೂ ಗೋತ್ರಯಾದ ಎರಡು ಹಂಸಗಳು. ಬಹುಕಾಲ ಮಾನಸಸರೋವರೆ ದಲ್ಲಿ ಆನಂದವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳಿದೆವು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಾಣಿಬಲದಿಂದ ನಮಗೆ ಜಾತಿ ಸ್ತುತಿಯು ಇರುವುದು. ಆಗಲೂ ನೀನು ಗ್ರಾಮ್ಯಭೋಗಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಗೋತ್ರ ನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಭೋಗಸ್ಥಾನವಾದ ನವದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೋಡಿದಿ. ಶರೀರವೇ ಪಟ್ಟಣ, ಅದರ ಉದ್ದ್ವಾಗಿಗಳೇ ತಬಾದಿ ಪಂಚ ಪಿಷಯಗಳು. ಇಂದ್ರಿಯ ಇಂದ್ರಗಳೇ ನವದ್ವಾರಗಳು. ಪೃಥ್ವಿ, ಆಪ್ತಿ, ತೇಜಸ್ಸುಗಳೇ ಮೂರು ಚೋಕ್ಕಸ ಸ್ಥಾನಗಳು, ಪ್ರಾಣವಾಯುವೇ ಪ್ರರರಣಕನು. ಗೋಳಿಕರೂಪ ವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಹೋರಿಗಿನ ಪದಾರ್ಥಜ್ಞನಾಗಿ ನಿರ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳು. ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಕರ್ಮಿಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹಹ ಶಕ್ತಿ. ನಿತ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಪಂಚಪ್ರಕೃತಿ. ಜೀವನು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಧಿನವಾಗುವ ಪರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಾನು ಸ್ಥಾಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ನೀನು ಆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಆ ಸುಂದರಿಯ ವಶನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಿಲ್ಲದೆ ಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತನಾದೆ. ಅವಕ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಪಾಹಿಸ್ತುವಾದ ಈ ಸ್ತ್ರೀ ಜನ್ಮಿತ್ವ ನಿನಗೆ ಬಂದಿತು. ಮಲಯಾದ್ವಾಜನಿಗೆ ನೀನು ಸ್ವರೂಪತ್ವ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಪತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪ್ರರಂಜನೀ ಎಂಬುವಳಿಗೆ ನೀನು ಸ್ವರೂಪತ್ವ ಪತಿಯೂ ಅಲ್ಲ; ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನೆಂದೂ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದೂ ನೀನು ತಿಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೂ, ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹರೀಜ್ಞಯೂ ಕಾರಣವು. ನೀನು ನಿರ್ದೂಲ ಬೇತನನೆಂದೂ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸತ್ಯಾನಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯನೆಂದೂ ತಿಳಿ. ಜೀವನು ಆಸ್ತಿತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನು. ಅಳಣಿನು. ಪರ ಮಾತ್ರಾನು ಜೀವಭಿನ್ನನು. ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಬಿಂಬನು. ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಸಕಲ ದೋಷದೂರನು. ಭಕ್ತಿವಲ್ತುಲನು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಾಮಹಿಮನೆಂದು ತಿಳಿ.

(ಹೀಗೆ ನಿದೋಽವನಾದ ಭೂಗೂಂತನು ಮಾನಸಸರೋವರದ ಹಂಸನೆಂತದ್ದೆ ಪ್ರರಂಜನನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಲು, ದೇವರನ್ನು ಮರೆತು ವಿವಯ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಸಂಗಾತಿಶಯದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವರಣಿಗೆ ತಂದು ಕೊಂಡು ಅವನು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾದನು,

ನಾರದ :- ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ಳಯೇ ! ಗೂಡಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗಿಯಂದ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶವೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇವು ವಾಮದು. ಸ್ವಷ್ಟಿಪದೇಶದಂದ ಅಸುರರಿಗೂ ಜ್ಞಾನವಾಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತಿ ಅದು ದೇವರಿಗೂ ಶ್ರಯವಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣ ದಿಂದಲೇ ಜೀವನ ವಿಷಯವಾದ ಸಂಸಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ನಡೆದಿರುವ ಪುರಂಜನನ ಕಥೆಯ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವೆ.

### ಇಪ್ಪತ್ತಿಂಟಿನೆಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ಳ . - ನಾರದರೇ ! ಪುರಂಜನನ ಕಥೆಯಂದ ಜೀವನ ಸಂಸಾರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ದಯಿಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿ.

ನಾರದ . - "ಪುರಸ್ಕಾರ - ದೇಹಸ್ಕಾರ, ಅಂಜನ ಯಸ್ತಾತ್ಸಃ ಪುರಂಜನಃ" ತನ್ನ ಸೂಕ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವರವಾಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಾಲವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ಎಂದು ಪುರಂಜನ ಶಬ್ದಾರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಮಾನುವ ಜೀವನೆಂದರ್ಥ. ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಅವಿಕ್ಷಾತ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಿತ್ರನು. ಜೀವನು ವಿಷಯಭೋಗವನ್ನಿಂದಿಸಿದಾಗ ಒಂಭತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳು, ಎರಡು ಕ್ರಿಗಳು, ಎರಡು ಕಾಲುಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವೇ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷ ಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಭೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಜೀವನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಟ್ಟಿಸುವಾದಿ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಹಕ್ಕತ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಿತ್ರರು. ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಮಿಗಳು. ವಿಸ್ತಾರ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪೂರಿಸುವೆಹೆಂದು ಸಮಾಜವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಅದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿಯುವುದರಿಂದ ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಯಜಮಾನ. ತಬ್ಬಾದಿ ಪಂಚವಿಷಯಗಳ ಮಧ್ಯ ನವದ್ವಾರವು ಶರೀರವಿರುವುದು. ಈ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕೆಣ್ಣಿಗಳು, ಎರಡು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖ ಈ ಬಿಡು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಲದ ಕೆವಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ, ಎಡದ ಕೆವಿ ಉತ್ತರ ರಕ್ಷ್ಯಾ ಇವೆ. ಜೀವನು ಚೆಕ್ಕಿರಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ರೂಪವಷ್ಟೂ, ಭಾರತೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಗಂಥವನ್ನೂ, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ರಸವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವನು, ಬಲಗಿವಿಯಲ್ಲಿನ ಶೈಲೇಶ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ದೇವರೂಪ ದಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಗಿಯಲ್ಲಿನ ಶೈಲೇಶ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಹಿತ್ಯಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನು ಹೋಗುವನು. ಮೂತ್ರದ್ವಾರದಿಂದ ಹಿತ್ಯಯಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನು ಹೋಗುವನು. ಮೂತ್ರ ದ್ವಾರದಿಂದ ಮೂತ್ರವಿಸಜ್ಞನೆ, ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ದಾಂಪತ್ಕಿ

ಸುಖಿವನ್ನು, ಅನುಭವಿಸುವನು. ಗುದದ್ವಾರದಲ್ಲಿನ ಪಾಯುರಿಂದಿಯದಿಂದ ಮುಲ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವನು. ಕ್ಯಾಗೆಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನು. ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆದಾಡುವನು. ಜೀವನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣಗಳಾದ ಆಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದುವುಗೆ ಇಂದ ಮೋಹ, ಪ್ರಸಾದ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಬುದ್ಧಿಯ ಶ್ಲೋತ್ತಮದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದಾಗಲೇ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರವಣಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯ ವಾಗಾದಿ ಕರ್ಮೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದಾಗಲೇ ಅವು ಮಾತಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜೀವನು ಬುದ್ಧಿಯ ಸಮೀಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದರ ಕಾರ್ಯವನ್ನುಲ್ಲ ಮೋಹ ಶ್ರೀರೂಪದಿಂದಲೇ ಅವನು ಬುದ್ಧಿಯ ಸಹಕಾರಿದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕರ್ಮನೀಸಿಸುವನು.

ಜೀವನ ದೇಹವೇ ರಥ. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಕುದುರೆಗಳು. ಹಗೆಲು, ರಾತ್ರಿ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮಾಸ, ಸಂವತ್ಸರವೆಂಬ ಅಯ್ಯಣ್ಣವೇ ರಥದ ಸಂಚಾರ. ಅಹಂಮಂತಿಗಳೇ ದಂಡಗಳು. ಪ್ರಣಾಲೀಪ ಕರ್ಮಗಳೇ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳು. ವಾಯುದೇವರೇ ಆಚ್ಚು. ಸತ್ಯರಜಸ್ತಮೋಗಂಣತ್ಯವೇ ಧ್ವಜತ್ಯಯ. ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳೇ ಬಂಧನಗಳು. ಮನಸ್ಸೇ ಲಗಾಮು. ಬುದ್ಧಿಯೋ ಸಾರಥಿ. ಹೃದಯವೇ ಆಸನ. ಸುಖಿದೂಃಖಾದಿ ದ್ವಾಂದ್ವಗಳೇ ಮೋಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ವಾಳಿಕಿಗಳು. ಪಂಚೀಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ತಬ್ಬಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತವೇ ಆಯುಧಗಳು. ತ್ವಾದಿ ಸಪ್ತ ಧಾತುಗಳೇ ಹೊದ್ದಿಕೆಗಳು. ಪಂಚ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಪ್ರಭಾವಗಳು.

ಜೀವನು ಬಹಿರ್ವಿಧ್ಯಮಾನ ಪಂಚವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಮಾರೀಚಿಕಾ ಜಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಓಡುವೆಂತೆ ಬಿದು ವಿಧಿವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿವಾದ ವಿಷಯಾರಣ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಧಾವಿಸುವನು. ಇವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ಸೀಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸ್ವೇಂದರಂತೆ ಬರುವುವು. ವಿಷಯ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕತ್ತಿರಿಸುವುದು, ಒಡೆಯುವುದು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂಬ ಬಿದು ಪಾಪಗಳನ್ನು ವಿನೋದದಿಂದ ಮಾಡುವನು.

ಜೀವನಿಗೆ ತತ್ವವಾಗಿರುವ ಸಂವತ್ಸರಷ್ಟು ಧ್ವಿಪರಾಧ್ಯ ಆಯ್ಯಣ್ಣವೆಂಬ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಪಕ್ಷ. ಸಂವತ್ಸರದ ಅವಯವಗಳಾದ ಹಗೆಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ವ್ಯನಿ: ವ್ಯನಿ: ತಿರುಗುವುದರಿಂದ 360 ದಿನಗಳ ಪರಿಮಿತವಾದ ಮನಸ್ಸುವು ಆಯ್ಯಣ್ಣವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುವು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮುಪ್ಪೆ ಬರುವುದು. ಮುದುಕನಾಗಲು ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಪ್ಪಿನ ಅಭಿಮಾನಿಯನ್ನು ಸಕಲ

ರೀಂಗರೆಂಗೂ ರಾಜನಾದ ಮೃತ್ಯುವೇ ಪ್ರಾಣಗಳ ಸಂಹಾರಕಾಂಗಿ ಸೋದರಿಯೇ ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಅಧಿ (ಚಿಂತೆ) ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಪರಿವಾರಗಳು. ಇವು ಉಪದ್ರವಕಾರಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ತಕ್ಕುಗಳಿನಿಸಿವೆ. ಜ್ಞಾರವು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯು.

ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಕರ್ತೃದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಬೇಯತ್ತೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿ ಅದರ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಚೀತನನಾದರೂ ಗುಣ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತನಾಗಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಶಾಸಾದಿಗಳು, ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಗಳು, ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದು ಭೂರಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಲ್ಲ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ನೇನೆಯುತ್ತೇ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಿರಿಸಿಕ್ಕಿ ಕವ್ಯಪಡುವನು. ಆ ದೇಹವು ಹೊಂದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಾಗಿ, ದ್ವಾರ್ಮುಹಂಗಸಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಸಂಪೂರ್ಣಕಾರಿ ಹುಟ್ಟಿವನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲಾದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಜೀವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದ ಮೂರು ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದುಃಖವನ್ನು ಗಂಟುಬಿಡ್ಡೇ ಇರುವುದು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗೈದ ಗೈದ ಕರ್ಮದ ಘಲವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ತಪ್ಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಹತ್ವಾದ ಕರ್ಮಕ್ಕಾಂತೆ ಕರ್ತೃ ಮಾಡಿದರೆ ತಿರುಗಿ ದುಃಖವೇ ಬರುವುದು. ಅನಾದಿಯಿಂದ ಒಂದೆ ಲಿಂಗಶರೀರದೇಳಿಗಿರುವ ಜಡ ಮನಸ್ಸು ಈ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ದೇಹವೇ ಜೀವಸೆಂದೂ, ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದೂ, ಇಂದಿಯಗಳಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಎಂದೂ” ಬ್ರಹ್ಮ ಉಂಟಾಗುವುದು, ಇದು ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಈ ಸಂಸಾರವೇ ತಪ್ಪಿವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಪರೋಕ್ಷವಾದಾಗ ಈ ಸಂಸಾರವೇ ತೊಲಗುವುದು. ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಲು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಲು ಯಾವಾಗಲೂ ತ್ರದ್ದೇಯಿಂದ ಹರಿಯ ಕಥಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇ, ಹೇಳುತ್ತೇ, ಮನನಮಾಡುತ್ತೇಲೇ ಇರಬೇಕು. ಹರಿಕಥಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಸದ್ಗಾರಿಯ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತೇ ಇರುವ ಹರಿದಾಸರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡತಕ್ಕವನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಾದೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಿರು. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿವರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯು ಸುತರಾಂ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವರು. ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವೇತಕ್ಕ ಬೇಕು? ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇ ಯಾವಾಗಲೂ

ದೇಹ ಪ್ರೋಫೆಂಟ್‌ಯ್ಲೀಯೇ ಕಾಲಕೆಳಿದರೆ ಅಂತಹವನಿಗೂ ಪರುವಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಷಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಶ್ವೇತ್ವವೇದನು. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ವೇದೋಕ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವನು.

ಜ್ಞಾನನಿರ್ಪೂರ್ವಕ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಾಗಲೆಂದು ಮಾಡದಿರುವ ಕರ್ಮವು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಉಟುಮಾಡಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಷ್ಣಾಮನಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಅರಾಧಿಸಬೇಕು. ಹರಿಯೇ ಹೋಕ್ಕುದಾತ. ಹೆಂಡೆತಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರೂ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಾದರೂ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಮಗೆಲ್ಲಿರಿಗೂ ಶ್ರಿಯತಮನು, ಗುರುವು.

ಜಿಂಕೆಯು ಹೂಕೋಟದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸುಖಿಕ್ಷಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೇಡನು ಬಿಡುವ ಬಾಣದಿಂದ ಹತವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ಜೀವನು ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಹಗೆಲುಗಳು ಕಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆಡನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಬಿಷಯ ಸುಖಿವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಬಯಸಿ ಆದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮೃತ್ಯುವು ಒಂದು ಬಡಿಯುವುದು. ಇದೇ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಭಲವು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು, ಹರಿಗುಣ ನಿಣಣಯದಲ್ಲಿ ಬುದಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅಂಗನೆಯರ ವಿಲಾಸವೇ ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥವೆಂಬ ಭಾಗಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ, ವಿವರ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೂರೆದುಬಿಡಬೇಕು. ನಿದೋಣವನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗುವುದೇ ಜೀವನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ :— ನಾರದರೇ ! ತಾವು ಅಪ್ಯಕ್ತ ಕೋಡಿಸಿದ ಆತ್ಮಯೋಗಜ್ಞಾನವು ನಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇನ್ನು ರೆಡು ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ :

- 1) ಒಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಫಲವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ? ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ದಕ್ಕೆ ಫಲವೇ ?
- 2) ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಫಲಾಪ್ಯೈಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವು ಮುಂದೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಂದ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ?

ನಾರದ .— ಬಿಡುವ ಸ್ಥಾಲದೇಹವು ಜೀವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಈ ಸ್ಥಾಲದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಲಿಂಗದೇಹವೆಂಬುದು ಒಂದಿದೆ. ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ.

ಆ ಲಿಂಗ ಶರೀರವಾದರೀರೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರಥಾನಾವಾದ ಮನಸ್ಸಿದೆ. ಈ ಲಿಂಗದೇಹದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಕರ್ಮ ಮಾಡುವನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ತಿಳಿಸುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಜೀವನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿ ಅಂತರಂಗ ಸಾಧನ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ತೃ ಈಗಲೇ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಅದು ಹೋಗುವಾಗ ಕೈಗ್ರಾವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಹೊಡುವ ಅದ್ವಷ್ಟವನ್ನು (ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು) ಆಧಾನಮಾಡಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅದ್ವಷ್ಟವು ಕರ್ತವಿನಿಗೆ ಫಲವು ದೂರಿಯಿವವರೆಗೂ ಜೀವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದು (ನೌಕರನು ವರ್ಗವಾದ ಕಡಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವಿಸ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿ ಇರುವುದಪ್ಪೇ?) ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾದರೂ ಅದರ ಫಲವು (ಸಂಸ್ಕಾರ-ಗುರುತು) ಅನುಭವಿಸುವವರೆಗೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದು (ಇದು ಎರಡನೆಯ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ).

ಇದರಿಂದ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಸ್ತೋಲ ದೇಹಗಳಾದರೀರೋ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಗಳಾಗಿವೆ. ಬರುವ ಸಕಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗ್ರಾವು, ಭೋಕ್ತ್ವಪೂರ್ವ, ಜೀವನೇಂಬ್ರಂಬನೇ ಆಗಿರುವನು. ಅವನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಬಹುಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಷಯಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಜೀವನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಾದಾಗೆ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಅದುವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಅದರ ಫಲವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಗಳು ಬಂದರೂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹರ್ಯಾನುಸಂಧಾನಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸುವಿಮ್ಮುವಾಗಿ ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಅನಾದಿಯಾದ ಲಿಂಗದೇಹವಿರುವವರೆಗೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಹಂಕಾರ ಮಹಾಕಾರಗಳು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗದೇಹವು ಇರುವಮಾತ್ರವೇ ಅಹಂಕಾರ ಮಹಾಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆನೆಂದರೆ ಲಿಂಗದೇಹದಿಂದ ಸ್ತೋಲ ದೇಹವು ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪಟುವಾಗಬೇಕು. ಆಯಾ ಹಂತು ವಾದ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಅದರದರ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನಪುಂಟಾದರೆ ಆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ

‘ಅಹಂ ಮಮ’ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಕರ್ತ್ವನಾದ ಜೀವನು ವಿಷಯ ಸಕ್ತಿನಾಗಿರುವವರಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಮೆಯೂ, ಲಿಂಗದೇಹವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾವು ಎಂಬ ಸಂಸಾರವು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಡುವ ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ಪಂಚಪೂಣಿಗಳು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹತ್ತು, ಮನಸ್ಸು ಬಿಟ್ಟು ಹೆದಿನಾರು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವಸಂಬಂಧದ್ವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತಿ ಜೀವ ಎಂದು ಗೌಣವಾಗಿ ಕರೆಸುವುದು. ಜೀವನು ಈ ಲಿಂಗಶರೀರ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಾಲ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅದರಿಂದ ಹರ್ಷಕೋಕೆಳನ್ನು ಹೊಂದುವವ ನಾಗಿ, ಲಿಂಗ ಶರೀರವೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಾಲದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೇಜೋದೇಹವನ್ನಾಗಲಿ, ಯಾತನಾ ದೇಹವನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದುವವರಿಗೂ, ಜೀವನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸ್ಥಾಲದೇಹದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಹಿಂವಿನ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಜೀವನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಅವು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಇರುವವರಿಗೂ ದೇಹಗಳು ತಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಅನಾದಿಯಾದ ಲಿಂಗದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಲದೇಹವು ಬರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಮಮಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಧಾರ್ತನ, ಅದರಿಂದ ತಿರುಗಿ ಅದಕ್ಕುನುಗುಣಪಾದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಘಳವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವು ಬಿರುವುದು. ಇದೇ ಸಂಸಾರ ಪ್ರವಾಹವು. ಇದು ತಪ್ಪಿ ಬೇಕಾದರೆ ಪತ್ತಿ ಪ್ರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು.

ಶ್ರೀಕರಿಯಾದರೋ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಧೀದಿ ಕರ್ತ್ವನು. ಜಗತ್ತಿನೊಕ್ಕಗೆಲ್ಲ ವಾತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ ಸತ್ಯ ನಿಯಾಮಕನು. ಹೀಗಂದು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನವಾದ ಮೇಲೂ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ದಯೆ, ತಾನು ಜಡದೇಹವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನೆಂದೂ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ ಇವು ಉಂಟಾದಾಗ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಬೇಗ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರವಾದುದೆಲ್ಲ ನೆತ್ತೆರ ಮತ್ತು ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥ ಸಾಧಕವಲ್ಲ ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹರಿಯು ನಿತ್ಯಪೂರುಷಾರ್ಥನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ನಿವೇಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಪರಮಸಾಧನವೆ.

ಮೈಸ್ತ್ರೀಯೇ :- ಎದುರಾ ! ನಾರೆದರು ಪ್ರಾಚೀನಬಹುಗೆ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಪ್ರಾಚೀನಬಹುರೂ

ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಾಗ ಸಂತಾನ ಪಡೆದು, ಪ್ರಜಾಗಳನ್ನು ರಸ್ತೆಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಅಪ್ಪತ್ತೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕಟ್ಟಿಲಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಗೋವಿಂದನ ಪಾದಾರಪಿಂದವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಕ್ತನಾದನು. ವಿದುರ ! ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪರಿಸುವವರೂ, ಕೇಳುವವರೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಈ ಪ್ರರಂಜನನ ಕಢಿಯನ್ನು ಗುರುಮುಖಿದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೇನು. ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮಾಡು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವವಿಗೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇಹ, ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಪರಿಹಾರಮಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಸಂಶಯವು ಹೋದಂತೆ ನನ್ನಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ನಿನಗೂ ಸಂಶಯವು ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವುದು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಿತ್ತಂಭಕ್ತನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಇತ್ತು ಪ್ರಜೀತಸರು ಶಿವನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರುದ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದಿರುವು? ಬಹಳ ವರ್ಣಗಳು ಕಳೆದುವು. ಬಳಿಕ ಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟು

ಹರಿ : ನಿಮಗೆ ಶ್ವೇತವಾಗಿಲಿ. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವೇನು. ನಿಮ್ಮ ಏಕವಿಷಯ ಧರ್ಮಾನುಷಾ ನವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಧಾರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೈರಿಸುವವ ನಿಗೆ ತನ್ನಂತೆ ಗುಣಾಧ್ಯರಾದ ಸಹೋದರರೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದು. ನೀವು ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದ ರುದ್ರಗೀತೆಯಂದ ಬೆಳಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತಂಭಕ್ತನ್ನೂ, ಶ್ರೀಷ್ಟಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುವೇನು. ನಿಮ್ಮ ಕೇತ್ತಿಯು ಲೋಕವಿಶ್ವಾತಮಾಗುವುದು. ನಿಮಗೆ ಲೋಕವಿಶ್ವಾತಮಾದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಾಗುವನು. ಅವನ ಸಂತಾನವೇ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯು. ವಾಪಿಸುವುದು. ಕಂಡುವಂಬ ಮುಹಿಗಿ ಪ್ರಮೇಲ್ಯಾಚೆಯಿಂಬ ಅಪ್ಪರಸ್ತೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಕಾರಣ ವ್ರಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು ರಸ್ತೀಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದ್ರನೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ತನ್ನ ತರ್జನೆ ಬೆರಳನ್ನು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಬೆಂಬಿಸಿ ಅಮೃತ ಪಾನ ಮಾಡಿಸಿರುವನು. ಅವರಿಗೆ ಯೋವನವತ್ತಿಯಾಗಿರುವಳು. ನೀವು ಹತ್ತು ಮಂದಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ. ನಾನು ಅಪ್ಪಣಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹತ್ತು ಜನಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಪಕ್ಷಿಯಿಂಬ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅನು

ಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವರೂಪನ ಬಹು ವರ್ಣಗಳ ಕಾಲ ಈ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳ ಸುಖಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರಿ. ಬಳಿಕ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂರ್ಚಿತ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಟುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿರಿ. ಏಹಿತಕರ್ಗಳನ್ನು ಚರಿಸಿ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತು, ನನ್ನ ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತೆ ಇರುವ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಚೀತಸರು :— “ನಮೋ ನವುಃ ಕ್ಷೇತ್ರವಿನಾಶನಾಯ” (ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ) ದೇವ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಾರು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀನು ತಿಳಿದೇ ಇರುವೆ. ನಮಗೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನೀನೇ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವರವು. ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಜ್ಜನಸಂಗವನ್ನೇ ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಪಾದವು ಮೋರೆತರುವಾಗೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವುದನ್ನೂ, ಬೇಡವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಸಂಗವು ನಮಗಾದುದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧುಸಂಗರ ಭಂವು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದ ಸಕಲಕರ್ಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲಿ. ನೀನು ಅನಂತನು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವಷ್ಟು ಸ್ತುತಿಸಿರುವೇ. ಸಮನೂ, ಶುದ್ಧನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ, ವಾಸುದೇವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮನಾನ್ಯರ !

ಮೈಶ್ರೀಯ :— ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶ್ರೀತನಾಗಿ ಪ್ರಚೀತಸರ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ವೇಸಿತನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಪ್ರಚೀತಸರು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಅರಾಜಕವಾಗಿ ಕೃಪಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮರಿಂಡಿಗಳು ಬಹಳ ಬೆಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಅವರು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹುಟಿತರಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯುವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೋರಿಸಿದರು. ಪ್ರಕೃಂಗಳು ಉರಿದು ಹೋಗಿ ಬೂದಿಯಾದುವು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ, ವೃಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾರಿಷಾ ನಾಮಕ ಕನ್ಸೆಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಚೀತಸರು ಅದರಂತೆ ಮದಿವೆಯಾದರು. ಶಿವನಿಂದ ಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರತ್ಯನಾದ ದಕ್ಷನು ಆಕ್ಷತ್ಯಿಯ ಜಾತಿ ಕನ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆಗಿನ ಚಾಕ್ಷುಪಂನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನು ಬೇಕಾದಪ್ಪೆ ಪ್ರಚೀಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆಗ ತನ್ನ ಕಾಂತಿ ಮೋದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ತೇಜಿಸ್ತಿಗಳ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿವನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿದನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ದಕ್ಷ (ಸಮರ್ಥ) ನೆಂದೇ ಕರೆದು ನಾಮಾವಿಟ್ಟಿರು. ಹರಿಯ ಪ್ರತ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ, ಮರೀಚೀ ಮೋದಲಾದ ಪ್ರಚೀಶ್ವರರೂ ಇವನನ್ನು ಪ್ರಜಾಸಂಗದ ರಕ್ಷಣಯಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗಿಸಿದರು.

ಮೂರ್ತಿನೆಂಬ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಚೀತಿಸರು ಮಾನವಮಾನ ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳ ಹರಿಯ ಅಪ್ಪೆ ಕೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಗನಪ್ಪೇಷಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಸಂನಾತ್ಸಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಸಮಾದ್ರಕ್ಷೆ ಬಂದು ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ನಾರದರನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ “ಸ್ವಾಮೀನಾರದರೇ! ರುದ್ರದೇವರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವು ಕುಟುಂಬಾಸ್ತ್ರರಾಗಿದ್ದ ನಮಗೆ ಮರಿತು ಹೋದಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಾಪರತತ್ತ್ವಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿಸಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ನಾರದ : ಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಕರವಾದ ಜನ್ಮ, ಕರ್ತೃ, ಆಯುಷ್ಯ, ತಪಸ್ಸು ಮುಂತಾದುವೆಗಳೇ ಸಾರ್ಥಕಗಳು. ಜ್ಞಾನೋಪ್ತತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯವರಿಗೂ ಅನುಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು. ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯಾದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಶ್ರೀತಿಜನಕರೂಪ ಪೂಜೆಯಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಮೇಯು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಹರಿಯು ಶ್ರೀಗುಣಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಲೇಪವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದೋಷದೂರನನ್ನು ಜೀವಾಗಿ ನೀವು ಭಜಿಸಿರಿ. ಪೂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯ, ದೇವರು ಕೂಟಪ್ರರ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿ, ಇಂದಿಯ ಜಯ ಈ ಮೂರು ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಹರಿಯು ಬೇಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಪುತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಮತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸುವವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಪ್ರಣಃ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಯೋಗ್ಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅವನು ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. “ದುರ್ಜನರ ಪೂಜೆಯ ನೋಲ್ಲ ಅಪ್ರತಿಮಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಲ್ಲ”. ಹರಿಯು ಭಕ್ತಪತ್ನಿ. ಈ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಯಾವನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಭಕ್ತರು. ಧ್ಮಾವನ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತ. ಐದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಧ್ಮಾವನಿಗೆ ಅಸುಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಶೈವೋಪದಿಷ್ಟ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಂಸಾರನಾಶಕಾಗಿ ನೀವು ಭಜಿಸಿರಿ.

(ಹೇಗೆ ನಾರದರು ಹೇಳಿ ಹೋರಟು ಹೋದರು. ಪ್ರಚೀತಿಸರು ಅದರಂತೆ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅವನ ಸಾನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೆಗಂದಿದರು.

ತುಕ : ಪರಿಸ್ಥಿದ್ರಾಜನೇ! ಇದುವರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಉತ್ತಾಪಣಾದ ರಾಜನ ಪಂಶವನ್ನು. ಇನ್ನು ಮುಂದ ಶ್ರಿಯವೈತನ ಪಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವನು. ಶ್ರಿಯ ವೈತನ ನಾರದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು. ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಇಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಕೊನಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು.

(ಹೀಗೆ ಮೈತ್ರೀಯರು ಪರ್ಣಸಿದ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಿದುರರು ಅನಂದಬಾಷ್ಟ್ ದಿಂದ ತುಂಬಿದ ನೇತ್ರರಾಗಿ, ಮೈತ್ರೀಯರ ಪಾದ ಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಮಿಸಿದೆನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರು ಅವರು “ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿ ! ತಾವು ದಯಾಪೂಜ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದಿರಿ ನಿರವೇಚ್ಚಿಗಳಾದ ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮನದಟ್ಟ ಮಾಡಿದಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಅಪ್ಪಣಿ ಪಡೆದು ಹಸ್ತಿನಾವಳಿಗೆ ತೆರ್ವಿದರು

ಶುಕ್ರ ಶೂಲ ಇಕ್

ಮಿತರ್ಯೇ ಶ್ವಾಷಂಯಾದ್ವಾಜನ್ ರಾಜ್ಞಾಂ ಹರ್ಷಾರ್ಥಿತಾತ್ಮನಾಂ ।  
ಅಯುಧಾನಂ ಯಂತಃ ಸ್ವಾಸ್ತಿಗತಿ ನೈತ್ಯಂಯಾವಾಪ್ಯಂಯಾತ್ ॥36/31॥

ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅರ್ಥಿತ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಯುಷ್ಯ, ಹಣ, ಯಶಸ್ಸು, ಕ್ಷೇಮ, ಬಣ್ಣರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು

ಮೂರಾಖಿಲ್ಲಂಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಜತುಭಂಸ್ಯಂಧಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

## ಪಂಚಮಸ್ತಂಧಾರಂಭ

ಪರಿಶ್ರೇತ :- ಶ್ರಿಯವ್ರತೋ ಭಾಗವತ ಆತ್ಮಾರಾಮುಃ ಕಥಂ ಮುನೇ  
ಗೃಹೇಽರಮುತ ಯಸ್ಮಾಲುಃ ಕರ್ತೃಬಂಧಃ ಪರಾಭವಃ ॥೧॥

ಮುನಿವರ್ತಕರೇ ! ಜೀವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವಿಲಿದಿರುವುದೇ ಸೋಲು. ಇದು ಅವರ ಕೆಟ್ಟಕರ್ಮದ ಫಲವು. ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಅವರು ಪುನಃ ಪುನಃ ದುಃಖಿಗಳಾಗುವರು. ಇದಕ್ಕಿಲ ಕಾರಣವು ದೇಹಗೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ 'ನಾನು, ನನ್ನ ದು' ಎಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭಿಮಾನ. ಇದು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾರದೋಪದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಮೋದಿಸುವ ಭಕ್ತನು ಶ್ರಿಯವ್ರತನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆಸಕ್ತಿನಾದ? ಆತ್ಮಾರಾಮರು ಎಂದೂ ಗೃಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿರಾಗಿವುದಿಲ್ಲ. ಏಕಂದರೆ ಅವರು ಹರಿಯ ಧ್ವನಿದಿಂದ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವರು. ಹಂಡತಿ, ಮನೆ, ಮುಕ್ತ ಮುಕ್ತಿ ಆಸಕ್ತಿನಾದ ಶ್ರಿಯವ್ರತನಿಗೆ ಸದಾ ಹರ್ಯಪಾಸನೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು?

ಶ್ರೀತುಕಾಜಾರ್ಥರು :- ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಕುಟುಂಬಾ ಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಗೃಹಸ್ಥನೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಿಂದನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಿರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪ್ರಕಾಶತ್ವನಿಗೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಮಾತ್ರಗೇ ವಿರೋಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಮುಕ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧ. ಶ್ರಿಯವ್ರತನು ನಾರದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟಿರುವನು. ತಂದೆಯು ರಾಜನಾಗಿಂದು ಅಷ್ಟುಂದೆ ಮಾಡಿದರೂ, ದೋರೆತನವು ವಿವರಿಸಂಗದಿಂದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ತಂದೆಯು ಮೂತನ್ನು ನಡೆಸದೆ ಗಂಧಮಾದನವರ್ವತತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿ ಬಿಟ್ಟಿನು. ನಾರದರು ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಸ್ತುತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಯಂಭೂವನು ಮಗನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ನೆಮಿಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಮಗೂ ! ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ. ಹರ್ಷಾಜ್ಞಾಯನ್ನು ಮೀರಬಾರದು. ಮೂಗಧಾರದಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಎತ್ತುಗಳಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧೀನರಾಗಿ ಅವನ ಆಣತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆವೆ. ಅವನ

ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಯಾವನೂ ಉಪ್ಪಿಂಫಿಸಲಾರನು. ಉದ್ದಿವಾದ ಹಗೆ ದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಗೆ ಗಳಿಂದ ದನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುವ ಹಾಗೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವನು. ಅವನು ಸರ್ವನಿಯಾಮಾಕ. ವಿಹಿತಕರ್ಮವನ್ನು ಅವನ ಪೂಜೆಯೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವೆ. ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ದೇಹ ದೊಳಗಿದ್ದು, ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಸುವಿದು: ವಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೆ ಇದ್ದೀವೆ. ಜೀವನ್ಮತ್ವಕ್ಕಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾರಭಕರ್ಮವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿಯೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಲ್ಲದವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರೇನು? ಆರು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪೆ ಪ್ರಾದಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಜ್ಞನಿಯು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಆವಾಗಿ ಯಾವ ಭೂಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಗೃಹಸ್ಥನು ವಿವರಿಸುವಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಸಾಕಂಡು ವಿರಕ್ತಾಗಿ, ಹರಿಯಂಬ ಕೋಟಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರಬಿಲ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಮಗೂ! ನೀನು ಹೇಗೂ ಪದ್ಧನಾಭನ ಪಾದದುಗ್ರಹನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವೆ. ಆರುಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿರುವೆ. ಹರಿಯ ಕೊಟ್ಟ ಕೂರೋಕದ ಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ಬಳಿಕ ಆಷ್ಟಗಳ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲದ ನೀನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು.

**ತುಕ : -** ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರಯವ್ರತನು ಒಬ್ಬದನು. ಮನುರಾಜನು ಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಉಪರಿತನಾದನು.

ಶ್ರಿಯವ್ರತನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ತುದ್ದಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳಿದನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಹಿತವ್ಯತೀಯನ್ನು ಮದಿವಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಧ್ವನಿ, ಇಧ್ಬ್ರಜಿಹ್ಮಣ್ಣ, ಯಜ್ಞಬಾಹು, ಮಹಾವೀರ, ಹಿರಣ್ಯರೀತ, ಘೃತಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸರವನ, ಮೇಧಾತಿಧಿ ಏತಿಹೋತ್ರ ಮತ್ತು ಕವಿಯಂಬ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನೂ, ಉಜ್ಞಸ್ಸೆತೀಯಂಬ ಕನ್ಸೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಕವಿ, ಮಹಾವೀರ, ಸರವನ ಎಂಬ ಮೂರರೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾದರು. ಶ್ರಿಯವ್ರತನಿಗೆ ಮಹಿಳಾಭಿಭೂತ ಹೆಂಡಿತಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ, ರ್ಯಾವತೆ, ತಾವಸ ಎಂಬ ಮೂರರು ಮಕ್ಕಳಾದರು ಆ ಮೂರರೂ ಮನ್ಯಂತರಾಧಿ ಪತಿಗಳಾದರು. ಶ್ರಿಯವ್ರತರಾಜನು ಒಂದು ಸೂರು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಪರಾಗಳ ಕಾಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯನು ಮೇರುವಿಗೆ ಪ್ರದ್ವಣಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತು ಲೋಕಾಲೋಕ ಪರವರ್ತತದವರಿಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನವೇ? ಉಳಿದ ಅಧಿಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಲು ಕವಿದಿತ್ತ. ಅದನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರಿಯವ್ರತನು ಬಂಯಿಸಿದನು. ಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಂದ ಬಲವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಶ್ರಿಯವ್ರತನು ಸೂರ್ಯನ ರಥದ ಸಮಾನ ವೇಗವ್ಯಳ್ಳಿದ್ದೂ, ಪ್ರಕಾಶಮಯವೂ ಆದ ರಥದಲ್ಲಿ

ಕುಳಿತು, ಸೂರ್ಯನ ಹಿಂದೆ ಏಳುಬಾರಿ ಮೇರುವಿಗೆ ಪ್ರದ್ರಿಕೆ ಬಂದನು. ಅವನ ರಥ ಶಕ್ತಿದ ಸುತ್ತುಪಟ್ಟಿಯ ಕೊರತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ತಗ್ಗುಗಳೇ ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗವಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಮೊದಲಿನ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ದ್ವೀಪಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಹೊರಿನ ಸಮುದ್ರದ್ವೀಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರವು ಇಮ್ಮಡಿ ಆಯಿತು. ಜಂಬೂ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಶಾಲ್ಯಲಿ, ಕುಶ, ಕ್ರೂರ್ಚ, ಶಾಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಷ್ಟರ ಇವೇ ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳು. ಲವಣ, ಇಕ್ಕುರಸ, ಸುರ, ಘೃತ, ಸ್ತೀರ, ದಧಿಮಂಡ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಇವೇ ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳು.

ಸ್ತ್ರಿಯವೃತ್ತನು ಅಗ್ನೀಧ್ರ, ಇಧ್ರಜಿಹ್ವೆ, ಯಜ್ಞಬಾಹು, ಹಿರಣ್ಯರೇತಾ, ಘೃತಪ್ರಯ್ಯೆ, ಮೇಧಾತಿಥಿ, ವೀತಿ ಹೋತ್ರ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದೋಂದು ದ್ವೀಪದ ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಉಜ್ಜಫಸ್ತ್ಯತಿಯನ್ನು ಶುಕ್ರಭಾರ್ತುರಿಗೆ ಮದವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿನು. ಅಕಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರೂಣಿ ಎಂಬ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಚಂಡಾಲನಾದರೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತನಾದ ಸ್ತ್ರಿಯವೃತ್ತನು ಈ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದು ಅತಿಶಯವೇ? ಮುಂದೆ ಸ್ತ್ರಿಯವೃತ್ತನು ವೃರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

### ಒಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಸ್ತ್ರಿಯವೃತ್ತನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ರಾಜನಾಗಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪನಾವಾಸಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಶತ್ರುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ರಿನಂಜ್ಞಾ ಬಯಸಿ ಅವನು ಮಂದರೆದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇವನ ಇಷ್ಟಪೂರ್ತಿಯಾದಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಸಭಾಗಾಯಕಿ ಪ್ರೂರ್ವಜಿತ್ತಿ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಕಳ್ಳಿರೆದು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕೊಡಲೇ ಕಾಮಪೀಡಿತನಾದ. ವಿವೇಕ ಹೋಯಿತು. ಅಕಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಾಡಿಸುವನು.

ಅಗ್ನೀಧ್ರ : ಮುನಿಪರ್ಯಾನೇ ! ನೀನು ಯಾರು ? ಏನ ಮಾಡಲು ಬಯಸು ತ್ತಿರುವೆ ? ನೀನು ಭಿಗಪಂತನ ಮಾಯೆಯೇನು? ನನ್ನ ಉತ್ತರವನನ್ನು ವರ್ಣಮಾಡಿ ಹೊಳ್ಳಲು ಹುಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆಯಾ? ವನದಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ತಪ್ಪೋಧನನೇ ! ತಪ್ಪಿಗಳ ತಪ್ಪಿಗಿ ವಿಷ್ಣು ಕಾರಿಯಾದ ಈ ರೂಪವನನ್ನು ಯಾವ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ? ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ತಪ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅರ್ಹನಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆನು.

(ಹೆಂಗಸನ್ನು ಗಂಡಿಸಂತೆ ಮಾತಾಡಿಸಿದುದು ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನಾಸೆಯ ಭೂರಂತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.) ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಯು ಅಗ್ನೀಧ್ರನ ರೂಪ, ಶೀಲಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸುಖಿಸುತ್ತು ಬಂದಳು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಭಿ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಇಲಾವೃತ, ರಮ್ಯಕ, ಹಿರಣ್ಯಯ, ಕುರು, ಭದ್ರಾತ್ಮ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇತುಮಾಲರಿಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮತ್ತು ಚನ್ನ ಪದೆದನು. ಬಳಿಕ ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಭೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ಜಂಬುಧೀಪವನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ವಿಂಡಗಳ ನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇಗಿ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟಿನು. ನಾಭಿ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಮತ್ತು ಈ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವರ್ಷಗಳು ಅವರವರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು.

ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ಆಪ್ಸರೀಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೂ ಅಲಂಬುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಂದಾದ ಸುರತೋತ್ಸವಸುವಿವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತು, ಆಕೆಯ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಹರಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಆ ಆಪ್ಸರಿಸಿಯರ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿತ್ಯಗಳೂ ಮೋದಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಗ್ನೀಧ್ರನು ಹೊನೆಗೆ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನು ಮೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮತ್ತು ಖಾದ ನಾಭಿ ಮೊದಲಾದ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರೂ ಮೇರುವಿನ ಪುತ್ತಿಯಾದ ಮೇರುದೇವೀ, ಪ್ರತಿರೂಪಾ, ಉಗ್ರದಂಷ್ಟೀ, ಲತಾರಾಮೂ. ಶಾಂತಿ, ನಾರೀ, ಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ದೇವೀ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಕಸ್ಯೇಯರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮದಿವೆಯಾದರು.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಯೆಷಭಾವತಾರ

ನಾಭಿರಾಜನು ಮತ್ತು ಇಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದನು. ಭಕ್ತವತ್ತಲ

ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚತುಭುಜನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಷಕ್ತಿನಾಡನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಪುರೀಹಿತರು, ಸಭಿಕರು, ಯಜಮಾನರೀಲುರೂ ಆನಂದಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು :—

“ಶ್ರೀಹರೇ ! ನೀನು ಪೂಜ್ಯತಮನು. ನಾವು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ರಿಯಾದ ಪೂಜೆಯಿಂದರೆ “ನಮೋ ನಮೋ” ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ. ಅಸ್ತ್ವತಂತ್ರರಾದ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿವರ್ಯಾಸಕ್ತವಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಹೊಂದುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಆಕಾರಗಳನ್ನೂ, ನಾಮಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾವನು ? ಸರ್ವಶ್ರೀಷ್ಟ ನಾದ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ಸರ್ಕಲ ದು: ವಿಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸವುವು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ವನ್ನು ಕೊಡಿಸತಕ್ಕವೇ. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು ಅರ್ಹಸುವ ಬಿಂದು ಉದಕ, ಒಂದು ದಳ ತುಳಿ, ಅಲ್ಲವಾದ ಸ್ತುತಿ, ಚಿಗುರು, ಗರಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ನೀನು ಶ್ರವಣಗುವ. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಒಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರೂ ನೀನು ಶ್ರವಣಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸರ್ವದಾ ಸುಖ ಪೂರ್ಣನಾಮದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಲಾಭವಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಉದ್ದಾರ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಿದು. ನೀನಾಗಿ ಕರೆಣಿಸ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಯತ್ನಕ್ಕ ಒಲಿಯುವವ ನೀನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಕ್ತರು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರೀಂದು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದವನಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗಿರುವೆ. ಮುನಿಗಳು ವೃರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿಗ್ರಂಥ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಆಸಂದಿಸುವರು ಮತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೇರಿಸುವರು. ನಾವಾದರೋ ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಕೇರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರು. ಎಡವಿದಾಗ, ಬಿದ್ದಾಗ, ಸೀನಿದಾಗ, ಆಕಾಶದಾಗ, ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಪ್ರತಾದಿತೋಕ್ಷೋದಗಿದಾಗ, ರೋಗದಿಂದ ಸರಳಿಸಾಗ, ಸಾಯಂವಾಗ ನಿನ್ನ ನಾಮಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆ ಯಿಂದ ಹೊರಡಲಿ. ಈ ನಾಭಿರಾಜಾರ್ಥಿಯು ನಿನ್ನಂಥ ಮಗನನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ಅಭಿಷ್ಪ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು. ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.”

ಶ್ರೀಹರಿ :— ನನಗೆ ಸಮನು ವಾನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮಗನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವರವು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತನ್ನು ಷಾಫ್ರಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಭಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವೆನು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಂತಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಬಳಿಕ ನಾಭಿರಾಜನ ಇವ್ಯಾವನ್ನು ಪೂರ್ಯಸಚೇಕಿಂದಮೇ ರು ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ದಿಗಂಬರರೂ, ಪರಮ ಹಂಸಾ

ಶ್ರೀಮಾರ್ಗಣ್ಯ, ಉದ್ದೇಶೀತಸ್ತರೂ ಆದ ಖುಷಿಗಳ ಪರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಈ ಖಣ್ಣಾವತಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.)

### ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತರಿಸಿದನಷ್ಟೆ ? ಅವನು ಭೀಗವಂತನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳುಳ್ಳವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಂತ್ರಿಮೂರ್ತಿಲಾದವರೂ, ಪ್ರಜೀಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೂ ಆವನನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಭೂಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿಶಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಕೊಂಡಾಡಲು ಅರ್ಹವಾದ ಶ್ರೀಷ್ಟಿದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಒಜಸ್ಸು, ಬುಲ, ಕಾಂತಿ, ಯತಸ್ಸು, ಏರ್ಯ, ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಸಾಘಾಮಿಗಿ ಖುಷಭೇನೆಂಬ ಅನ್ನದ್ವಾರಾದ ನಾಮವನ್ನು ನಾಭಿರಾಜನು ಇಟ್ಟಿನು. ಆಗ ಇಂದ್ರ ನಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ತನ್ನ ರೂಪದೊಡನೆ ಸ್ವಧೀಸುವನೋ ಎಂಬಿತೆ ಇದ್ದ ಖುಷಭನ ಖಿಂಡದಲ್ಲಿ ಮಳಿಗಾರಿಯಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಖುಷಭ ದೇವರು ನಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಸಾಮಧ್ಯದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ನಾಭಿ ಖಿಂಡದಲ್ಲಿ ಮಳಿಸುರಿಸಿದನು. ನಾಭಿರಾಜನು ಖುಷಭದೇವವಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ, ಪತ್ತೀಸಮೇತನಾಗಿ ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನರನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಯೋಗ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. “ನಾಭಿರಾಜನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಹಿಂಗಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಅವನ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಈ ಕಾರಣ ನಾಭಿಯು ಗ್ರೇದ ಮಹಾಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ? ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಾಭಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು.

ಖುಷಭದೇವರು ತಾನು ಅವತರಿಸಿದ ಭೂಮಿಂಡವು ಕರ್ಮ, ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಗುರುತುಲವಾಸ ಮಾಡಿ, ಗುವಾಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ, ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಶೈಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಇಂದ್ರದತ್ತ ಜಯಂತೀದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಣವನ್ನು ಹೋಲುವ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮಹಾಯೋಗಿ ಭರತನೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನು. ಮುಂದೆ ಈ ಖಿಂಡಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಭಾರತ ವರ್ಷವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಖುಷಭದೇವರ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ನಾದ ಭರತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕುಶಾವರ್ತ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ, ಆರ್ಯಾವರ್ತ, ಮಲಯಕೀತು, ಭದ್ರಸೇನ, ಇಂದ್ರಸ್ವರ್ಪಳ, ವಿದಭರ್ಮ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಪುತ್ರರು ಉಳಿದ ತೊಂಭತ್ತು ಮಂದಿಗಂತ ಶ್ರೀಷ್ಟರು. ಕರ್ಮ, ಹರಿ, ಅಂತರ್ಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರಬುಧ್ವ, ಪಷ್ಟಲಾಯನ, ಆವಹಣೀತ್ರ, ದ್ರುಮಿಲ, ಚಿಮುಸ ಮತ್ತು ಕರಭಾಜನ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿಯು ಮಹಾಭಾಗವ

ಧ್ವನಿಕ್ಕರು. ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸ್ಥಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆನು. ಉಂದ 81 ಮಂದಿ ಜಯಂತೀ ಪ್ರತ್ಯರು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತು, ಮಹಾ ಶ್ರೀತ್ಯಿಯರೂ, ಯಜ್ಞ ಶೀಲರೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಣಿರಾದರು. ಖುಷಭ ದೇವನು ನೂರು ಯಾಗಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೂ ಇವನಿಂದಾಗಲೇ, ಇತರಿಂದಾಗಲೇ ಯಾವೆದನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಭಗವದ್ವಜ್ಞನವೇ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಖುಷಭ ದೇವನು ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶ್ರೀಷ್ಟರು ಸಭ ಸೇರಿದ್ದರು. ಪ್ರಜೀಗಳೂ ಶ್ರವಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಏಂದೇಯ ರಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೂ ಖುಷಭದೇವನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನು.

### ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಖುಷಭ : ಮಕ್ಕಳಿರಾ ! ಈಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯದೇಹವು ನಾಯಿ ನರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ವಿಷಯ ಭೋಗಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬಂದಿರುವುದು. ಶಾಂತರು, ನಿರ್ಮತರು, ರಾಗಾದಿ ದೋಷರಿಂತರು, ಸದಾಚಾರವಂತರೂ ಆದ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನರದೇಹವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ವಿಷಯಲಂಪಟಿರ ಸಂಗ್ರಹ ಅನಧಿಕರ. ಅವರು ಪಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಿರುವ ವಿವಾಹಾತ್ಮಕದೇ. ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಾ, ಪಾಪಕರ್ತ್ಯಾಗಳ ಫಲಪೂರ್ವಕ ಇರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಜಡಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಾಪವಿರುವುದು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯಾಪರಮೋಕ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಶರೀರ ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಪಾಪೇತ್ವಿಲ್ಲ. ಜೀವಾಜ್ಞಾದಿಕಾ, ಪರಮಾತ್ಮಾದಿಕಾ ಎಂಬಿವರೆಡೂ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿರುವುದು. ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲಿದಿರುವುದ್ದು, ಇದರಿಂದಲೇ ಹರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರ್ತೃವರ್ತ ಮಾಡಿರುವನು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಜ್ಞಾತವಾಗಿದಂತೆ ಇರುವನು. ಅಂತರಾಮಿಯಾದ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯಾಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅವಿದ್ಯೆಯು ಇರುವಾಗ ಕರ್ಮವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿಸುವುದು. ಪ್ರರೂಪರಿಗೆ ಸ್ತೋಸಂಸರ್ಗವೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಪಾಠ. ಜೀವನು ದುಃಖಿಯಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮದದಿ, ಅಪ್ತರು, ಹಣ ಇವು ಮತ್ತು ನಾನು ನನ್ನದು ಎಂಬ ಮೋಹ ಇವೇ ಕಾರಣಗಳು. ಲಿಂಗಭರೀರವು ತಿರುಗಿ ಬಾರದಂತ ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಶಿಧಿಲವಾದಾಗಿ, ಸ್ತೋ

ವ್ಯಾಮೋಹವೆ ನಿವೃತ್ತಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ಅಹಂಕಾರವೆ ತೊಲಗಿ, ದುಃಖಿವೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುದು. ಆಮೋಲೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

(ಭಕ್ತಾತ್ಮದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸತ್ಯವಾದ ಬಂಧ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :)

ಗುರುವರ್ತರಾಮಾಮಿಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಸದಾಸೇವೆ, ವಿಷಯ ಬಯಕೆ, ತ್ವಾಗ, ದ್ವಿಂದ್ರಸಹನೆ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ ಎಂಬುದರ ವಿಮರ್ಶೆ, ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರ, ತಪಸ್ಸಿ, ರಾಮ್ಯಕರ್ತವ್ಯತ್ವಾಗೆ, ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ನಿಹಿದ್ವಿಕರ್ತವ್ಯತ್ವಾಗೆ, ನನ್ನಪೂರ್ವಿ, ಕಥಾಶ್ರವಣ, ಸತ್ಯಂಗ, ನನ್ನ ಗುಣ ಮತ್ತು ನಾಮಗಳ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ವ್ಯಾಪ್ತನೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸ್ವಯೋಗ್ಯ 'ಹರಿಸಹೇರ್ತಮು' ನೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಶೇವ ಜ್ಞಾನ, ಧ್ವಾನ, ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಸತ್ಯಗುಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಅಹಂಕಾರ ಎಂಬ ಲಿಂಗಶರೀರವನ್ನು ತ್ವರಿಸಿಸುವನು.

ಪ್ರತ್ಯ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂದರುವ ಅಜ್ಞಾನನಿಮಿತ್ತಕ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಿವೃತ್ತ ಮಾರ್ಗಾವಿಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸದಿರುವ ತಂದೆಯು ತಂದೆಯಲ್ಲ. ಗುರುವು ಗುರುವಲ್ಲ. ಕುರುಡನನ್ನು ಹಕ್ಕಿಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದವನಾಗುವನು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಹಿರಿಯನು ಕಿರಿಯನಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಂದೂ ಉಪದೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವೆ ಮಾನವನ ಶರೀರದಂತ ಶಾಖಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಭೋತಿಕವಲ್ಲ. ಅಪರಣಿನ್ನು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದುದು. ಪ್ರಾಕೃತರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಒಲ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳ ಸಮಾವೇಶವಾದ ಸತ್ಯ ಗುಣವನ್ನೇ ವಿವರಿಸಿಸುವುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ಈ ನನ್ನ ದೇಹವು ಅಲೋಕಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರವರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಅಧಿಮಾರ್ಪಣ ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿದೆ. ಆದು ನನ್ನಂದ ದೂರವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಶಬ್ದಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವದ ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು 'ಯಷಭ'ನೆಂಬ ಅನ್ವಯಾವಾಮದಿಂದ ಕರೆಯುವರು

ಮುಕ್ತಿರಾ ! ಇಂತಹ ನಾನು ನಿಮಗೆ ತಂದೆಯೂ ಗುರುವು ಆಗಿರುವನು. ನಿಮಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ : -

ನೀವು ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ಭರತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಶಾರತಮ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳಿ : - ಸಾಧ್ಯವರಗಳಿಗಿಂತ ಜಂಗಮಪ್ರಾಣಿಗಳು ಉತ್ತಮ,

ಅವಕ್ಷಿಂತ ಮನುಷ್ಯರು ಉತ್ತಮರು. ಅವರಿಗಿಂತ ಗಂಧರ್ವರು ಉತ್ತಮರು. ಅವರಿಗಿಂತ ದೇವತೆಗಳು ಉತ್ತಮರು. ಅವರಿಗಿಂತ ದ್ವಿಪುರನು ಉತ್ತಮನು. ಅವನಿಗಿಂತ ರುದ್ರನು ಉತ್ತಮನು. ಅವನಿಗಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮನು ಉತ್ತಮನು. ಅವನಿಗಿಂತ ಹರಿಯಾದ ನಾನೇ ಉತ್ತಮನು. ಹೀಗೆ ಸಹೀಫೇ ಶ್ರೀಮನಾದ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಉಪಾಸ್ತಿನಾದ ದೇವತೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸಮರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಭೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿದರೆ ನಾನು ಶೈಪ್ರಾಣಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ಹೋಮಾದಿಗಳಿಂದ ಶೈಪ್ರಾಣಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಿತ್ರ ಮನಸ್ಸು, ಹರಿವಿಷ್ಟು, ಇಂದಿಯನಿಗ್ರಹ, ಸತ್ಯಗುಣ, ಕರಿಯರಲ್ಲಿ ಕನಿಕರ, ತಪಸ್ಸು, ದ್ವಾಂದ್ವಸಹನ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಲ್ಲಿಯೇ, ನನ್ನ ತರೀರದಂತಿರುವ ವೇದಗಳನ್ನು ಅವರು ಧರಿಸಿರುವರು. ಅವರೇ ಉತ್ತಮ ಅಧಿಜ್ಞಾನ. ನಾನು ಲಷ್ಣೀಯ ಪತಿಯು, ಇಂತಹ ನನ್ನಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯ ವಸ್ತುವಂದರೆ ನಾನೊಬ್ಬಿನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಘೂಜಿಸಬೇಕು

ಮಹ್ಯ ಶಿರಾ ! ಸಾಫ ವರ ಜಂಗಮಾತ್ರಕವಾದ ಈ ಸರ್ವಾಷಾ ನನಗೆ ಅವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಯಥಾರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಹುಮಾನಿಸಲು ಅರ್ಹಗಳಾಗಿವೆ. ಜೀವೇಶ್ವರಿಗೆ ಭೇದವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದೇ ನನಗೆ ಶ್ರೀತಿಕರ. ನಾನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಭಾವಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಘೂಜಿಸದೇ ಇರುವವನು ಯಾವನ ಪಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಹೊಳ್ಳಲಾರನು.

(ಹೀಗೆ ಮಹ್ಯ ಶಿರಾ ಅಪ್ಯಂತ ಮಾಡಿದ ಯಾವಭಿದೇವರು ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರೇರಾಗ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಪರಮಹಂಸರ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಭರತವಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ. ಮನೆ ಮರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉನ್ನತನಂತೆ, ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು. / ಪ್ರರಗ್ನಾಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದುಜಣರು ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಡಿ ಹೀಡಿಸಿದರೂ, ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಜನರು ಇವನನ್ನು ಶಿಶಾಸಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಬಳಿಕ ಯಾವಭಿದೇವರು ಅಜಗರ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿರೊಂದೇ ಉಣಿತ್ತ, ಕುಡಿಯಿತ್ತ ಮೂತ್ತೋತ್ಸರ್ವಜ್ಞನೆ ಹೊದಲಾದವುಗಿರನ್ನು ಮಾಡುವವನಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತೋರಿದ ಪುರೀವದ ಸುವಾಸನೆ ಹತ್ತು ಯೋಜನದ ಸುತ್ತ ವಲಯ

ದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹರಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆ ಯೋಗೆಳ್ಳೆಯಿಂದ ಇರತಕ್ಕ ಮುಖ್ಯ ದೇವರು ತನ್ನ ದೇ ಆದ ವಾಸುದೇವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಟ್ರಿಪ್ಪ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗಳೇ ಆದ ಅಣಮಾದಿ ಅಪ್ಸಿದಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಾನು ಅಪ್ತಾಮಾದ್ದ ರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಲು ಇವ್ವು ಪಡದೆ ಗೋಪ್ಯ ಮಾಡಿದನು.)

### ಜಾದನೆಯು ಅಭ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಪರೀಳ್ಳಿತಾ** :— ಆಚಾರ್ಯ ! ಯೋಗವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯವೈ ? ಆದ ರಿಂದ ಕರ್ಣಬೀಜಗಳಾದ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೊಗಿ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಯಾಗಿಗೂಪ್ರಾರ್ಥಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಥರಾಗಿ ಆತ್ಮಾರಾಮನಿಸುವ ವರು. ಇವರಿಗೆ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಕರಗತವಾಗುವುವು. ಅಣಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅವರಿಗೇ ಅಪ್ತ ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಮುಖಭದೇವರು ಅಣಮಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪತಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ ?

**ತುಕ** :— ರಾಜನೇ ! ಕೆಲವರು ಮಹಿಳೆಯರು “ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ”ಎಂಬುದನ್ನು ಒಷ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಚಂಚಲ. ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆದರೆ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯನಾಗುವವನ ಮನಸ್ಸು ಬೇಗ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು. ನೀರು ಹೊಸಗಿದಿಗೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೇ ಇರುವುದೇ ? ಮಹಾಯೋಗಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಾಸಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅನಧರ್ಮವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಒದಗಿಸ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಹೋಗಬಾರದು.

ಕರ್ಮಮಾದ ದೇವತಗಳು ಮಹಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಭೋಗಪಟ್ಟರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅಸತ್ಯವಾದರೂ, ಅದೂ ಹರಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆಗಲೂ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂದ ಹೃಸಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸೌಭರಿ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಿಗಳು ಮನಸ್ಸು ತಮ್ಮ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಪಸ್ಸನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಂಬಿದ ಯೋಗಿಗಳ ಗತಿಯು ಹೇಗಾಗುವುದರಿಂದ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಂಬಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕಾಮಾದಿ ಅರಿವಟ್ಟರ್ಗೆ ಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟು ಆ ಯೋಗಿಯನ್ನೇ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮ, ಕೋಧ, ಮದ, ಲೋಭ, ತೋಕ, ಮೋಹ, ಭಯ ಮೊದಲಾದವು, ಮತ್ತು ಕರ್ಮದಿಂದ ಬರುವ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲ ಕವೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನೇ ಅಧೀನ ವೆಂದು ನಂಬಿಯಾನು ?

ಸಕಲ ಲೋಕ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಜೂಡಾಮಣಿಯೂ, ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣನೂ, ಅವಧಾರ ವೇಷಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆ (ನಡವಳಿಕೆ) ಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇರುವವನೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವವನೂ ಆದ ಮಣಭಪರಮಾತ್ಮನು, ದೇಹ ಸ್ಥಾನಿಯವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗುರುಪರ್ಗಳಿಗೆ ಬಕ್ಷಷನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಿಂಬ ರೂಪವನ್ನೂ ಸ್ತುರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು, ನಾನು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ-ಬ್ರಹ್ಮವು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ತುರಿಸಿದನು.

ಜಡದೇಹವಲ್ಲದ ಮಣಭರಾಹಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಯೋಗಸಾಮಧ್ಯವೆಂಬ ದೇಹವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತತ್ತು. ಬಳಿಕ ಕಾಂಕಟ ಕರ್ಕಾರಾಟಿಕ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟು ದ್ವಾಣ ಕರ್ಕಾರಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಕುಟಿಳಪರವತದ ತಪ್ಪಲಿನ ವನದಲ್ಲಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೊಂಡು ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಅವನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಡುಗಿಜ್ಞಿನಿಂದ ಆಕಾಶ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಣಭದೇವನು ಕಾಡುಗಿಜ್ಞಿನಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿನು. ಮುಂದೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಆ ದೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದನು. ಮಣಭನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಾನು ವಾಸುದೇವನಾದ್ದರಿಂದ “ನಾನೇ ವಾಸುದೇವನು” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಇವನ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಕಾಂಕಟ, ದ್ವಾಣ ಕರ್ಕಾರಾಟಕಗಳ ದೂರೆ ಅಹರನು (ಇವನು ಪೌಂಡ್ರಕ ವಾಸುದೇವನ ಅಂಶ) ಮಣಭದೇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ‘ನಾನೇ ದೇವರು’ ಎಂಬ ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನೂ. ಅಹಿಂಸಾ ಪರಮ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಅಹರ ಅಂದರೆ ಜ್ಯಾನವುತವನ್ನೂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವನು. ಎರಡು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಾಧಮನಾದ ಅಹರನ ಪ್ರಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮು ಎಂಬಿವನು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸುವನು, ಅದನ್ನು ಆನುಸರಿಸುವವರು ದೇವಮಾಯಿಯಿಂದ ಮೋಹಿತರೂ, ವೇದೋಕ್ತಶೋಭಾಕಾರ ರಹಿತರೂ ಆಗಿ, ದೇವತಗಳಿಗೆ ದೋಷಕರ್ಗಳಾದ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿರುವುದು, ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಹೊಳ್ಳುವುದು, ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಗಳನ್ನೂ, ವೇದ

ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇ, ಕಲಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಚುದಿಬ್ರಹ್ಮವರು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯಾಂಶರನ್ನೂ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನೂ ದೂಷಿಸುವರು. ಕ್ರಮಾಕ್ರತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. (ಈ ವಿವರವನ್ನು ಹಂಚಬಾಸ್ಕಂಧ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ನಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮೇದವಾಸ್ತವ ದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.)

ಈಪಭಾವತಾರವು ಅಸುರಜನರಿಗೆ ಮೋಹಕ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ರಜೋ ಗುಣದ ಉಪದ್ರವಕ್ಕ ಗುರಿಯಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶ್ರಿಸ್ತಿಸುವುದು. ಏಂಬುದು ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂಭತ್ತು ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಭರತ ವಿಂಡವು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಸಾಧನವೂ ವಾಪಸಾಧನವೂ ಆಗಿದೆ. ಇತರ ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಗೋಸಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಪವಿಲ್ಲ. ಅವು ಭೋಗ ಭೂಮಿ. ಭರತವಿಂಡದ ಜನರು ಪರ ಮಾತ್ರನು ಮಾಡಿ ಈಷಭ ಮೊದಲಾದ ಅವಶಾರಗಳ ಕರ್ಗಳನ್ನು ಗಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಕಲ ವೇದಗಳು, ಲೋಕಗಳು, ದೇವತೀಗಳು, ಗೋಬ್ರಹ್ಮಾರು ಇವರೆಲ್ಲ ರಿಗ್ಸು ಈಷಭಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಖ್ಯಸ್ವಾಮಿಯಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಚಿರತ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಸುವವರಿಗೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ಹೋಗಿ ಪರಮ ಮಂಗಳವುಂಚಾಗುವುದು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸದೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೊಡುವ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತ್ಮಕಯವು ಆಗುವುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ಚರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವರಿಗೂ, ಕೇಳುವವರಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಪರೀಕ್ಷಾದ್ರಾಜನೇ ! ವಾಂಡವರಾದ ನಿಮಗೂ, ಯಾದವರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯಮಿಯಾದ ವಸೂ, ಗುರುವೂ, ಶ್ರಯನೂ, ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬಂಣನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ತನ್ನನ್ನು ಭರಿಸುವವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಾನು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೇ ಪೂರ್ಣಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು.

ನೂಜನೆ

ಶ್ರೀಯಸ್ವನ್ನು ಬಯಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಈಷಭದೇವರ ಮಹಿಮಾಪದ್ಮವನ್ನು ಕಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ನಿತ್ಯಾನುಭೂತಿ ನಿಜಲಾಭನಿವೃತ್ತಿ ಕೃಷ್ಣ : ತೋಳೀಕ

ಶ್ರೀಯಸ್ವತದ್ರಜನಯೂ ಜಿರಸುಪ್ರಭುದ್ವೀಳಿ ।

ಲೋಕಸ್ಯ ಯಃ ಕರುಣಯಾಕಭಯೆ ಮಾತ್ಮಲೋಕ—

ಮಾಹ್ಯಾನ್ಮೋ ಭಗವತೇ ಈಷಭಾಯ ತಸ್ಮೈ ॥ 20 ॥

ಅಳ್ಳೆ -: ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಶಾರನಾದ ಮಂಷಭದೇವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾರೂಪಭಿತ್ತಾನಂದಕ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದರೆ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ಅನಾದಿಯಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರಗ ಇನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರ ಹೇಲಿನ ಕರುಣಾದಿಂದ ಆತ್ಮತತ್ವಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕನೂ, ಸಂಸಾರ ಭಯ ಪರಿಹಾರಕನೂ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ಆದ ಮಂಷಭಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

### ಅರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಭೇರತರಾಜನು ತಂದೆಯ ಅಪ್ರೇಕ್ಷಿಯಂತೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಶ್ವರೂಪನ ಮಗಳಾದ ಪರಂಜಜನಿ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಮದಿವ ಯಾದನು. ಅವಳಿ ಸುಮತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಭೂತ, ಸುದರ್ಶನ, ಅವರಣ ಮತ್ತು ಧೂಮ್ರತ್ಸೇತು ಎಂಬ ಬಹುಮಂದಿ ಪ್ರತಿರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅಂಜನಾಭ ಎಂಬ ವರ್ಷವನ್ನು ಭರತನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದ ಆವಿಂಡವು ಭರತವರ್ಷವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞ ಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಸರ್ವದೇವತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವು ಅನ್ಯಾಯಿಸುವಂತೆ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಈ ಕರ್ತೃಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತನೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದನು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತ ಬಂದಿತು. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ, ಮಹ್ಯಾಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಹಂಚಿ, ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಪುಲಹಾಶ್ರಮ ಎಂಬ ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವೇಕ್ಷಿತವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗಿ ಇವ್ವಾರ್ಥ ವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವನು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಂಡಕೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚಕ್ರ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಚಕ್ರರೇಖೆಗಳುಳ್ಳ ಶಾಲ ಗ್ರಾಮಶಿಲೆಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಪುಷ್ಟಿ, ತುಲಸಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ಕಂದಮೂಲಗಳಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಸಂಶಯ, ವಿಪರ್ಯಯರಹಿತನಾಗಿ, ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವರಿಸುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರತನಿಷ್ಠಾದ ಭರತನು ಅಜ್ಞಿನವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಗಂಡಕೀಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾಲ ಸ್ವಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗಿ, ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಾಂತಗರ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ತೇಣ್ಣು ಇಂದ್ರಿಯ | ಪರೋ ರಜಃ ಸರ್ವಿತ್ವಜಾರತವೇದೋ ವೇದಸ್ಯ ಗಂಭೀರ್ಯಾ ಮನಸೇದಂ  
ಜಜಾನ | ಸ್ವರ್ತೀತಸಾಧಿ ಪ್ರಸರಾವಿತ್ಯ ಇ ಸ್ವಯಂ ಹಂಸಂ ಗ್ರಾಧಾರ್ಯಾಂ  
ಮಹಾಭಂ ಸಂಗ್ರಹಿತಿಃಮಃ ||೧೬||

ದೋಷದೂರ, ಜಗದುತ್ಪಾದಕ, ಸರ್ವಾಜ್ಞ, ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನೇ !  
ನಿನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಲ್ಪಡತಕ್ತವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ  
ಸ್ವರೂಪತಕ್ತಿಯಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದರೂ ದೋಷ ಲೇಪವಿಲ್ಲದವ  
ನಾಗಿ ಭಕ್ತರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಿತಕರಿಸುವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ವಿವರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ  
ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇತ್ತುತ್ತೆ ಮಾಡುವೆವೆ.

### ವಿಳಿನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಭರತನು ಒಂದು ದಿನ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಾಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತದ್ದನು.  
ಗಂಭೀರವೆ ಜಿಂಕೆಯೋಂದು ನಿರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿರನ್ನು  
ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಿತು. ಆಗ ಸಿಂಹಪ್ರಾಂದು ಗಜಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ  
ಜಿಂಕೆಯು ನಡುಗಿ ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಹಾರಿತು. ಆಗ ಗಂಭೀರಾವ  
ವಾಗಿ ಮರಿಯು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ತಾಯಿ ಜಿಂಕೆಯು ಗುಹೆಯೋಳಿಗೆ ಹೋಗಿ  
ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಭರತನು ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯನ್ನು  
ಪ್ರವಾಹದಿಂದ್ತೀ, ತನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದು ಅದು ತನ್ನ ದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ  
ತನ್ನ ಮಗುವಿನಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಪೂಜೆ, ನಿಯತಕರ್ತೃ, ನಿಯಮ  
ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಟ್ಟಿನು. ತಬ್ಬಲಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮರಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೇ  
ಬೇಕೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಮೇರಿ ಸ್ವೇಜಪನ್ನು ಹಾಡಿದನು. ಭರತನು ದಭೀರ್, ತುಳಸಿ  
ಪುಷ್ಪದಿಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಮರಿಗೆ ತೋಳ  
ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅಪಾಯ ಬರುವುದೆಂದು ಜಿಂತಿಸಿ, ಆ ಮರಿಯನ್ನು ತನ್ನ  
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆರಡುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ನಡೆಯದೆ ಇದ್ದ  
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿ  
ದ್ದನು. “ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಆಗಾಗ ಹರಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಮರಿಯು  
ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೇಲೆ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಹೆಂಡತಿ, ಮಾತ್ಕುಳಿ, ಸಾಮೂಜ್ಯ  
ದಲ್ಲಿನ ಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಕಾಡಿಗೆ ಒಂದಿರುವ ಭರತನಿಗೆ ಅವನ ಕರ್ತನುಸಾರ  
ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಿಂದಿತು ! ಆದರಿಂದ ಅವನು “ಅಯ್ಯೋ ! ಜಿಂಕೆ  
ಮರಿಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತೋ ? ಕಾಣ ! ಅದನ್ನು ಅಗಲಿದ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು ?  
ನಾನೆಂತಹ ಪಾಪಿ ? ನಿಭಾಗ್ಯನು ನಾನು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ

ನೋಡುವ ಅದ್ವ್ಯವದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಾಕೃಂತನಾದನು. ಸತ್ಯಮರ್ಭವ್ಯಾಪ್ತಾದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮರತೇಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮರಿಯನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭರತನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಬಂದಿತು. ಆಗಲೂ ಜಿಂಕೆಯನ್ನೇ ಸ್ವರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಆವನು ಜಿಂಕೆಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೆನ್ನಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದ್ದ ನಾದ್ದಿರಿಂದ “ಜಿಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಹವಿಟ್ಟಿದ್ದಿರಿಂದ ಈಗ ಮೃಗೆ ಜನ್ಮವು ಬಂದಿದೆ” ಎಂದು ತಿಳಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿಸಂತಾಪಪಟ್ಟು “ಅಶ್ವರ್ತ್ಯ ! ನಾನೆಂಥ ಪಾಪ ? ಜನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಜತೀಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಹರಿಕಂಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಜಿಂಕೆಯ ಸಂಗದಿಂದ ಯೋಗಬ್ರವ್ಯಾಪಾದನು. ಎಂತಹ ಅವಹೇಳಿಯ ನಾನು ? ” ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಪಟ್ಟು, ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆಜನ್ಮದ ತಾಯಿ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲಂಜರ ಪರವರ್ತದಿಂದ ಹೊರಟು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪುಲಹಾತ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಅಸಾಲಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಸಾನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ದು : ಸಂಗಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಒಣಿದ ಎಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಪನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಅದು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಗಂಡಕೆನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೃಗಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನು.

### ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತಮ್ಮದಮಾದಿಗುಣಸಂಪನ್ಮೂಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆನಂದಿಸತಕ್ಕವನೂ, ಅಂಗಿರಸಗೋತ್ತಮೆನ್ನನೂ, ಆದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿವಿದ್ದನು. ಆವನ ಹಿರಿಯ ಹಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ರರಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ತಂದೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರಿಯ ಹಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಒಂದು ಗಂಡು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆ ಗಂಡು ಮಗುವೇ ಭರತನು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ವರಕ್ಷ ಉಂಟಾಗಿ, ಬಂಧುಗಳಿಡನೆ ಸೇರಿ ಮೋಹದಿಂದ ಮೇರದರೆ ಅನಂತವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಹೆದರಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನೇ ನಿರಂತರ ಸ್ವರಿಸುತ್ತ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಷ್ಟೆ. ಕುರುಡ, ಕಿವುಡನಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆವನ ತಂದೆಯು ಕರಿಯಮಗನೆಂದು ವಾಸ್ತಲ್ಯದಿಂದ ಜಾತಕರ್ಮದಿಂದ ಉಪನಿಧಿನ ಪರ್ಯಂತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಾಬಾಧಪನಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರಿಸಿದನು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕಂದು ವೇದಲು ಚೈತ್ರಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಪ್ಪಾ ಪತ್ರ ಹೇಳಿ ಹೊಟ್ಟಿರೂ, ಭರತನು ಸ್ವರ್ವಪರಣಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಾಸವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದನು.

ತಂದೆಯು ಇವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವ್ಯವಹಾರಗಳ್ಲಿವೆಂದು ತಿಳಿದು ಷ್ವಾಧ್ಯಯಿಂದ ಮೃತನಾಡನು. ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಹಿಗಮನ ಮಾಡಿದಳು. ಬಳಿಕ ಬಂಧತ್ವ ಮಂದಿ ಅಣ್ಣಿ ಒಂದರೂ ಭರತನ ವಾಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅವನನ್ನು ಹುಚ್ಚೆಸೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಅವನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರು.

ಭರತನು ದೇಹದಾರಕ್ಕೆಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಬೆಡಿ, ದೈವೇಷಿಕ್ಯಿಂದ ದೊರೆತ ಅನ್ನವು ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಿ, ಮ್ಯಾಷ್ಟಾನ್ ವಾಗಿರಲಿ, ಕುತ್ಸಿತವಾಗಿರಲಿ ಅದನ್ನೇ ಉಂಡು ತೈಪ್ತುನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನ ಜನಿವಾರ ಕೊಳ್ಳಿಮುದೆಯಾಗಿದೆ. ಉಟ್ಟಿಬಟ್ಟೆ ಹರಕು. ಇವನ್ನು ನೋಡಿದ ಜನರು ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದರು. ಅದ್ದಿರಿಂದ ಹುಚ್ಚೆ, ಬೆಪ್ಪನೆಂದು ಅವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಹುಚ್ಚೆ ಕೊಳ್ಳಿದೆ ಭರತನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಹೋದರರು ಕೂಲಿಯವನಿಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಂದ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ದುಡಿಮೆಗೆ ಅವರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ನವು ತಕ್ಕುದೇ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನುಚ್ಚಿಕ್ಕೆ, ಹಿಂಡಿಉದ್ದು, ಸೀಕಲ ಅನ್ನ ಯಾವುದು ದೊರೆಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ಅಮೃತದಂತೆ ಅಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದು ರಾಗ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಕ್ಷಮಿಗೆ ಮುಖಿಂಡನಾಗಿದ್ದ ಶೂದ್ರನೋಬ್ಬನು, ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕಿಂದು ಭದ್ರಕಾಳಿಗೆ ನರಬಲಿ ಕೊಡುವೆದಾಗಿ ಹರಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಯಂವ ಕರ್ತೃವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದ್ವಷ್ಟ ನಿಯಾಮಕನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನು ತಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಧಣಿಯು ಮತ್ತಾರನಾದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒನ್ನಿರೆಂದು ತನ್ನ ಕೈಗಿರುವವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಅಳುಗಳು ಬಲಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರದಾಡಿದರು. ಅರ್ಥಾತ್ತಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ. ಭರತನು ಬತ್ತಿದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಕ್ಷಮಿರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಗ್ಗಿದಿಂದ ಬಿಗಿಡು ತಂದು, ಅವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಬಲಿಯಾಗುವವನಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸ್ವಾನಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭದ್ರಕಾಳಿಯ ಮುಂದೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಯಜಮಾನನಾದ ಶೂದ್ರನು ಭರತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿದನು. ಭರತನು ಕೊಲೆಗಾರರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರವೊಂದಕ್ಕೂ ತಕರಾರುಮಾಡಿ. ಬಾಯಿತ್ತೆ ಸುಮುನೀ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ್ದ ರಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು .-

ಕಾಂಬೋದಿ ರಾಗ

ರುಂಪೆತಾಳ

ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪನುಖಾರ ಮಾಡೋ  
ಎನ್ನ ಖಾಕುವ ದೊರೆಯ ಮಾನ್ಯಮಾನದ ನೀನು

ಪ  
ಆ.

(ಮಾನ್ಯ ಅಂದರೆ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯನೆಂದರ್ಥ. ಮಾನದ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ :- 1) ಜೀವರಿಗೆ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಸುವಿವನು, 2) “ಮಾನದೋ ಅರ್ಜನಾದಿಭೋಽ ಮಾನಂ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ದತ್ತವಾಸ್” - ನಿರ್ಯತ್. ಅಂದರೆ ಅರ್ಜನಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಧಿಕನೆಂಬ ಆಧಿಪತ್ಯ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಡತೆಕ್ಕವ ನಿಗೆ ಮಾನದನಂದು ಹೇಣಿ. 3) ಮಾನವೆಂದರೆ ದುರ್ಜನರ ಗೌರವ, ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು. ದ ಅಂದರೆ ನಾಶಮಾಡುವವನು.)

ಪಾತ್ರನೆಂದೆಬಿಸು ಪಾಪಾತ್ಮನೆಂದೆಬಿಸೆನ್ನ  
ಕ್ಲೋತ್ತಿಯನೆಂದೆಬಿಸು ಬಹುತುಂರನೆಬಿಸು  
ಪ್ರತ್ಯುಖ್ಯಾತ್ಯಾದ್ಯರಿಂ ಬ್ಯಾಸು ಪೂಜಿಗಳ ನಡೆಸು  
ಕರ್ತವೀ ಜಗತ್ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪಕನೆ

೦

ಜನರೋಳಗೆ ನೀವಿದ್ದು ಜನುಮಜನುಮಗಳಲ್ಲಿ  
ಗುಣ ಕಾಲಕರ್ಮಸ್ವಭಾವಂಗಳ  
ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಣಿಪಾಪಗಳ ಮಾಡಿಸಿ, ಫಲಗ  
ಉಣಿಸಿ ಮುಕ್ತರ ಮಾಡಿ ಪ್ರೇರಿವ ಕರುಣಾಳು

೨

ವಿಶೇಷನು ಬರಿದೆ ದುಃಖಿತನ ಮಾಡುವಿ, ಥ  
ತಾತಕದೋಳನುದಿನ ವಿಧಾತಿಷಿತನೆ  
ಭೀತಿಗೊಂಬುವನಲ್ಲಿ ಭಯನಿವಾರಣ, ಜಗ  
ನ್ನಾಥ ವಿಟ ಲನೆ ದಯಮಾಡು ಜಗದೀಶ

೩

ತು ಕ್ಲೂರ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಭದ್ರಕಾಳಿಯು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೊಲೆ ಅತಿ  
ಖಯಾಗ್ಯವಂದು ಶಿಳದು ತೇಜೋಮಯ ಕರೀರದಿಂದ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಣಾಗಿ, ಶಾದ್ರುನ  
ಕ್ಷೀರಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿರ್ತುಹೊಂಡು ಆ ಪಾಂಗಳ ಶಿರಸ್ಸಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ತನ್ನ  
ಪರಿವಾರಗಳಿಂದನೆ ಅವರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿ, ತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳನ್ನು ಚಿಂಡಾಡುತ್ತು,  
ಗಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀದಿಂದಳು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ. ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಪರಾಧಿ

ಗಳಿಗೆ ಕೇಡುಂಟಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಖರಾಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಾರೆ ಎಂದೆಂದನ್ನು ಅಶ್ವಯ ಪೂಡಿರುವವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಯಾರೂ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಿ.

### ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

#### ರಹ್ಯಾಗಣರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ಸಿಂಧು ಸೌವೀರ ದೇಶಗಳ ರಾಜನಾದ ರಹ್ಯಾಗಣನು ಇಕ್ಕುಮತೀನದಿಯ ತೀರದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಟೀಲಮುಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನೇರಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಆ ರಾಜನ ಪ್ರಧಾನಾಧಿಕಾರಿಯು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊರಲು ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರರುಷನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಭರತನು ಅವನ ಕಣ್ಣಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ಕತ್ತಿಯಂತೆ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಧಡೂತಿ ಆಸಾಮಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಆವನನ್ನು ಬಲಾತ್ಮಾರವಾಗಿ ಎಳೆದು ತಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಕೊಂಬನ್ನು ಹೊರಸಿದನು. ಭರತನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಕೊಂಬನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಎರಡು ಹೆಚ್ಚೆಯಪ್ಪು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ಏಕ್ಕವರ ಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಅನುಗುಣ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಏರುವೇರಾಯಿತು. ರಹ್ಯಾಗಣನು “ಪಕೆ ಹೀಗ ? ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿರಿ” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದನು.

ವಾಹಕರು : - ಪ್ರಭೋ ! ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ತಾನೇ ಬಂದ ಬಿಟ್ಟಿಯ ಆಳು ನಮ್ಮುಂತೆ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದೆ ದಾಟುಕಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೊಂದಿಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

(ಭರತನು ಬೂದಿಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದಂತ ಬ್ರಹ್ಮವಚಸ್ಸಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಹಿಮುಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ರಹ್ಯಾಗಣನು ತಾನು ರಾಜನಂಬ ದುರಾಗ್ರಹಣಿಕ್ಕಿರುವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ “ವಲೋ ಅಪ್ಪಾ ! ನೀನು ಬಹು ಸಣಕಳಾಗಿರುವೆ. ದೀರ್ಘದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬಿನೇ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಹಳ ಬಳಲಿ ಸೋತು ಹೋಗಿರುವೆ” ಎಂದು ಹೀಯಾಇಸಿದನು. ಭರತನು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರಿಸದೆ, ಹಾಸ್ತ ಮಾಡಿರೂ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಮೊದಲಿನಂತ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹೋದನು. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಕುಪಿತ ನಾದ ರಾಜನು “ಲೇ” ನೀನು ಬದುಕಿದ್ದ ರೂ ಸತ್ತಿರುವೆಯೇನು? ನಾನು ರಾಜನಂಬು ದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ತುಟ್ಟೇಕರಿಸಿರುವೆ. ಯಾವುನಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊಂಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಭಗವಂಧಕ್ತರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟಿರುವ ಭರತನು ವಿಕಸಿತವದನನಾಗಿ ರಾಜನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿನು.)

ಭೂರತ . ರಾಜನೇ ! ಏರನೇ ! “ತುಂಬ ಬಳಲಿ ನೀನೇಂಬ್ಬನೇ ಬಹುದೂರ ದಿಂದ ಪಾಲ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿರುವೆ. ತಕ್ಕಿಯಲ್ಲದೆ ಬೆಂಡಾಗಿರುವೆ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಿಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ವಾಪ್ರಾ ಭಗವದ್ರೀನ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೋಗಿವ ತಕ್ಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸೇರಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆಯೇ ಸರ್ವಾಪ್ರಾ ನಡೆಯತಕ್ಕದು.

ಭಾರಾದಿಗಳು ಏಧ್ಯಾಯಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. “ಭತಾರಸನ್” ಬ್ರಿಯ ಮಾನ್ಯೋ ಬಿಭತ್ತಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನೇ ಧಾರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ನೀನು “ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ನನಾಗಿರುವೆ”-ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಪ್ರವಾದವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಷ್ಟುವೆದಿಲ್ಲ. ಪಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಾಲ್ಯಾದಿಗಳು ದೇಹದ ಧರ್ಮಗಳು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಜೀವನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲ. ದಪ್ಪಸಣ್ಣ, ರೋಗ, ಕೊರಗು, ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕ, ಭಯ, ಜಗತ್, ಆಶ, ಮುಖ್ಯ, ನಿದ್ರೆ, ಅಲಸ್ತ್ಯ, ಕೋಪ, ಆಹಂಕಾರ, ಮದ ಇವೆಲ್ಲ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ವರಿಗೇ ಇರುವವು. ದೇಹಾಭಮಾನವಿಲ್ಲದ ನನಗೆ ಇವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜನೇ ! ಉತ್ಸತ್ತಿ, ನಾಶಗಳುಳ್ಳ, ಕ್ಷೇತ್ರಾಣಕ್ಕೂ ವಿಕಾರಹೊಂದುವ ಜಡದೇಹಕ್ಕೆ “ಜೀವನ್ತ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ಷ್ವರ್ವಹಾರವು ನಿಯಮದಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ದೇಹವು ಪ್ರಾಣಸಂಯೋಗವಿರುವಾಗ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ “ಜೀವತ್” ಎಂದೂ, ದೂಃಖಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸುಖ ದೂಃಖರಹಿತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ “ಮೃತ್”ವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಚೀತನನನ್ನು ಜೀವನ್ತ್ಯಾತ್ ನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದು. ಶರೀರವನ್ನು ಉರಿತು ಹೇಳಿದರೆ. ಅದು ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹ ವೂತ್ ಜೀವನ್ತ್ಯಾತ್ ತಪ್ಪಲ್ವಾಗಿ ಅಕ್ಷೇಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ನಾನು ರಾಜನು, ನೀನು ಸೇವಕನು” ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ, ನಿಯತ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುವಿಯಾದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ ‘ನಾನು ರಾಜನು, ನೀನು ಸೇವಕನು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರಿಂದಲೇ “ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದು ಸಂದೇಹೋಪಾಸನೆಯಂತೆ ವಹಿತವಾಗುವುದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಮಿ ಭಾವವು ಅಸಿರೆವಾದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸದಾ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಪಕೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಜೀವರ ಕರ್ಮನುಷಾರ ರಾಜನನ್ನು ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸೇವಕನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಮನುಷ್ಯರಿಗಿರುವಂತಹಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ನಿಯತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಉದರೋ ಸರ್ವದಾ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ತಾರತಮ್ಯ ನುಸಾರವಾಗಿ ಅಮುಖವೂ, ನಿಯತವೂ ಆಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅದು

ಷ್ಟ್ಯತ್ವಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿಯತ್. “ಕರ್ಮಾವಶದಿಂದ ಈಗ ನಾನು ರಾಜನು, ನೀನು ಷ್ಟ್ಯತ್ವನು” ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವೇಯಾ ? ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಅಪ್ಪಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ತಕ್ಕಿಯದ್ದರ್ಥ್ಯ ಮಾಡುವು. ಏರಾ ! “ಶ್ರೀಸಿ ನಿನ್ನ ಬೆಪ್ಪೆ ತನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವೆನು” ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಪ್ಪೆ ? ಏರನೇ ! ಉನ್ನತ್ವನಂತೆ, ಮತ್ತುನಂತೆ ಜಡನಂತೆ ನಾನು ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವೆನು. (ಅವನು ಇಟ್ಟಿಹಾಗೆ ಇರುವೆನು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.) ನಿನ್ನ ಶ್ರೀಸಿಯಂದ ನನಗೇನಾದೀತು ? ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸ್ತಂಭಿಸಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅಂಥವಿಗೆ ಶ್ರೀಸಿಯಂದ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಭಾವವನ್ನು ಶ್ರೀಸಾದಿಗಳಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಿಟ್ಟಿನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದಂತೆ ಷ್ಟ್ಯಥರ್.

ಶುಕ್ : ಪ್ರಾರಂಭಿಕರ್ಮಾವನ್ನು ಕಳಿಯಲು ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭರತನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿನು. ಅಹಂಕಾರ ಮುಕ್ತಾರ್ಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸತಕ್ಕ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಹೂಗಳನು ಅವನ ಪಾದಕ್ಕಿರಿಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಪರಾಧವನ್ನು ತ್ವರುಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ.

ರಹೂಗಳ :— ತಾವು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ತಾವು ಯಾರು ? ಜನಿವಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆವಧಿತ ಯೋಗಿಗಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತಾವು ಯಾರು ? ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು ? ಎಲ್ಲಿರುವಿರಿ ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬಂದಿರುವ ಶುದ್ಧರಾದ ಕಷಿಲಮುನಿಗಳಿರಬಹುದೆ ? ಬ್ರಹ್ಮಣಕೊತ್ತಿರುವರೆ ! ನಾನು ಇಂದ್ರನ ವಚನಯುಧಕ್ಕಾಗಲೀ, ಶಿವನ ಶೂಲಕ್ಕಾಗಲೀ, ಯಾಮನ ದಂಡಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅಗ್ನಾಶದಿಗಳ ಅಸ್ತುಗಳಿಗಾಗಲೀ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಣರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆದರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕಷಿಲಮುನಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೊಡಿಸುವೆನು. ರಾಜನಿಂಬ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆ. ದಯಿಯನ್ನಿಡಿ. ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ. ಮಹಾಂತರ ತಿರಸ್ಕಾರವು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ದಹಿಸುವುದು. ರುದ್ರದೇವರಂತಹವರು ಸ್ವೋತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಸುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗನನ್ನು ಪಾಡೇನು ?

ದತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಭೇದಗಳ :— ರಾಜನೇ! ನೀನು ಪಂಡಿತನಂತೆ ಮಾತಾಡು ತ್ತಿರುವೆ. “ಭಾರ ಹೇಳುವವನು ನೀನು. ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ವನು ನಾನು” ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಸರ್ವಭಾ ಹೇಳಲಾರರು. ವೇದರ ಮೇಲ್ಮೈ ಇಟದ ಅಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾದ ದಂಡ ರಿಗೆ “ಹರಿಯೇ ಸಕಲ ಯಜ್ಞ ಭೋತ್ತೃಷ್ಣ. ಯಜಮಾನ, ಮುತ್ತಿಜರೇ ಮಾದಲಾದವರಲ್ಲಿದ್ದ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸು ವವನೂ ಅವನೇ. ಜೀವರು ಅಸ್ವತಂತ್ರರು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳು ಶ್ವದೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಗಾಗಿಯೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ತ್ವವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಶ್ಕಿತ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿವರೇ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವೇ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಹಪರಲೋಕಗಳ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಿರಗಳಿಂದು ತಿಳಿಯದೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀತನನ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರಿಗುಣಗಳ ಪತ ವಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಆ ಜೀತನನು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವನು ಮತ್ತು ಶ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಣಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವನು. ನಾನಾ ವಿವರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವಾದ ಮನಸ್ಸು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಿಸುವ ಜೀವನನ್ನು ಲಿಂಗಶರೀರ ರೂಪದಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಪರಮಾದಿಕೊಂಡು ಕಾಲರೂಪೀ ಹರಿಯು ಕರ್ಮಭಾಲವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟಿ ಸುಖಿದ್ದುಃಖ ಮಿಶ್ರಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವವ್ಹೈ ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಸಾಮಾಂತರ್ಯಭಿ ಮಾನವು ಇರುವವರೊಂದು ಸಂಸಾರವು ತಪ್ಪಿವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮನಸ್ಸು ಜೀವರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವು. ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ದೀಪವು ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನೆಯನ್ನೂ, ತುಪ್ಪವಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇದರಂತೆ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಸಹಿತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯವಿಷಯಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ, ವಿವರಿಸುವಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ ಮನಸ್ಸು ತತ್ತ್ವವನಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವುದು. ‘ನಾನು, ನನ್ನದು’ ಎಂಬ ಎರಡು ವ್ಯತ್ಸ್ಥಿಗಳೇ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಅಥವಾ ಸ್ವೇಶತ್ವಕರ್ತರ ನೆಂಬ ಭ್ರಮರೂಪವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ವಿಶೇಷ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಯು ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಸಾರ, ಜನ್ಮಾಂತರ ಪ್ರಣಾಪ ಪ್ರಾಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಮಾಡುವ ಕಾಲ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀವನ ಅದ್ವಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಜೀವನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೇ ಮನೋವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವೇಷ್ಟಿಯಂದಲೇ ನಿರ್ವಿತಗಳಾದ, ಅಸ್ವಿರಗಳಾದ ಜೀವನ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಹರಿಯು ವಿಕಾರಶಾಂಕನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಜೀಳು .—

ತುದ್ದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಾಸ್ತಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು, ಸರ್ವತ್ವವಾತ್ಪು, ಜೀವಾರಂತರ್ಯಾಮಿ, ಆಕಾರಸಹಿತವಾದ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ನೇಲಿಸಿರುವವನು, ಪರಿಣಾಮರಹಿತ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ, ಉಪ್ತತ್ವಿತ್ಯಾನ್ತ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕ, ನಾರಾಯಣ ಶಭ್ದವಾಚಕ, ಉಪ್ತತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು, ಸರ್ವತ್ರ, ಪಾತ್ಯಾಷಿಸಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ದೋಷ ನಿರ್ಣಯ, ಇವನಿಗೆ ಇವನೇ ಆಶ್ರಯ, ಜೀವನಿಗೆ ಕಾಷಿಸದೇ ಇರಲು ಆವನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಕಾರಣ. ವಾಯುದೇವರು ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿಯಮಿಸಿದರೂ ಆವರಿಗೆ ಸುಖಿದ್ಯಃ ವಿವಿಲ್ಲದಿದ್ವಾಗ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಹರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ?

ರಹೋಗಣ ರಾಜನೇ ! ಜೀವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ನಾನು, ನನ್ನದ್ದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರ ಶಬಿಂದು ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಳಿದುಕೊಂಡು, ಸರ್ವವೇದಾಂತ ಪ್ರತಿಶಾಂಕ್ಯವಾದ ಭಾಗವತ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಇರುವರು. ಮನಸ್ಸಿನ ಜೀವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಅದು ಶೋಕ, ಮೋಹ, ಅಭಿಮಾನ, ಲೋಭ ಮತ್ತು ವೈರವನ್ನು ಬೇಕಿಸುವುದು. ಸಂಸಾರ ತಾಪಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ ವಾಗಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತುಟ್ಟಿಸಿದೆ ಹೊಸುವವರೆಗೆ ಸಂಸಾರವು ತಪ್ಪಿತುದಿಲ್ಲ, ಕ್ರಿಮಿಸಿಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ವಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಾದಾರವಿಂದಗಳ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ನಾಶಪಡಿಸು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು : -

ಜತೆ ॥ ಆತ್ಮತ್ತ ಸುತ್ತಿ ಭವಾಟವಿಯಲಿ ನೊಂದೆ ।

ಇತ್ತ ಬಾರೆಂದು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರಲಿರಿಸೋ ಸಿರಿಕ್ಕಷ್ಟ ॥

ಹನೆನ್ನಿಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ರಹೋಗಣ .- ಬ್ರಾಹ್ಮಕೋತ್ತಮನೇ ! ನೀನು ಜೀವನು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನನೋಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಬದುಕಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ನಷ್ಟಸ್ಯಾರ ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಅಪೃತ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮುಖ್ಯಭರಣಿಕರ್ತನು, ಜೀವನಲ್ಲಿ ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅರ್ಥವಾಗಿಸಿದೆ ಚಿನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಭರತ : - ರಾಜನೇ ! ಮೂಲಕಾರಣವನ್ನೇ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಿನ್ನು ಹೊರುವ ಈ ದೇಹವು

ನೆಲದಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಸಂಬಂಧ ವಿರುವುದು ಕಾಲಿಗೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಗಣ್ಯ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಏನ ವಿಂದಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕಾಲು. ಅದರಮೇಲೆ ತೊಡೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಡು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಎದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಭುಜಗಳೂ ಮಧ್ಯ ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವವು. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ಲಾಟ್‌ಹೊರಲು ಉಪಯುಕ್ತಗಳಾದರೂ ಅವು ಅಮುವ್ಯಾ ಆಶ್ರಯಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನೆಲದಲ್ಲಿ ದೇಹವೇ ಸಂಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕೂಡದೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದ್ದಿರಿಂದ ಪ್ರಥಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅಮುವ್ಯಾ ಪನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಹೊರುವುದು ಮುಂತಾದುವಗ್ಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದಾಗೆ ನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ “ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಮೂಲಾಶ್ರಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಉಪಪಾದಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಈ ಪ್ಲಾಟ್-ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ದೇಹ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದಂಬ ಪೂರ್ವ ವಾದ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ “ಸಿಂಧು ದೇಶದ ರಾಜನೇ ನಾನು” ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕುರುಡನಾಗಿರುವ ನೀನಿರುವೆ. ಅಂದರೆ ಮಾಂಸಪಿಂಡ ರೂಪವಾದುದು ಈ ದೇಹ. ಅದಕ್ಕೂ ನಿನಗೂ ಅಕ್ಷಯ ಭೇದಗಳು ಬಹಳವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ನಿನಗೂ, ಭೂಮಿಗೂ ಇಷ್ಟ ಅಂತರಿವಿದ್ವರೂ “ರಾಜನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು” ಎಂಬ ಮಾತು ಮೂಲಾಶ್ರಯನಾದ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಯುಕ್ತವೆನಿಸುವುದು.

ರಾಜನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನೀನು ಶೋಚನೀಯವಾದ ಈ ವಾಹಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲು ಹೊರಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನೂ ಅಡಿರುವೆ. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವು ಹೆಚ್ಚುವುದೇ ಹೊರತು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯೇ ಮುವ್ಯಾವಾಹಕನು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯೇ ಪ್ರತಿಗಳ ಮುವ್ಯಾರ್ಥಕನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುವ್ಯಾರ್ಥಕನೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

### ಧ್ಯುವ ತಾಳದ ಸೂಳಾದಿ

ಹರಿ ನಡೆಯದಿರಲು ನಡೆಯಲೊಲ್ಲದೀ ಜಗ  
ಹರಿ ನುಡಿಯದಿರಲು ನುಡಿಯಲೊಲ್ಲದೀ ಜಗ  
ಹರಿ ನೋಡದಿರಲು ನೋಡಲಾರ್ದೀ ಜಗ  
ಹರಿ ಮಾಡದಿರಲು ಮಾಡಲೊಲ್ಲದೀ ಜಗ  
ಹರಿ ಉಸಿರಿಕ್ಕುದಿರೆ ಉಸಿರಿಕ್ಕುದೀ ಜಗ  
ಹರಿ ಧವ ಇಕ್ಕುದಿರೆ ಧವ ಇಕ್ಕುದೀ ಜಗ

ಹರಿ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ ಪ್ರರಂದರ ವಿಟ್ಟು ಲ  
ಹರಿ ಆಡಿಸಿದಂತೆ ಆಡುತ್ತಿಷ್ಟು ದೀ ಜಗ್ ॥ ೧ ॥

—ಗೋರೆ ಬಾಳ ಹನುಮಂತರಾಯಿರ ಪ್ರರಂದರದಾಸರ ಸುಳಾದಿ ಪ್ರಯ 23

ರಹ್ಯಾಗಣ :- ಉತ್ತೇಶ್ತಿ ಸ್ವಿತಿಗಳು ಪ್ರದ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಅದೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದೇಕೆ ಹೇಳಬಾರದು ?

ಭರತ :- 'ಕ್ಷೀ ನಿವಾಸ ಗತ್ತೊಽಃ' ಎಂಬ ಧಾತುವಾಚಿಷ್ಯಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ಷೀತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಿಂದ ಕೃತ್ಯಾವೀ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ ಪರಮಾರ್ಥವಿಷ್ಟ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ಷೀತಿನಾಮಕನಾಗಿರುವನು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀತಿ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಕ್ಷೀತಿ ತಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಚ್ಯನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅಂದಮೇಲೆ ಪ್ರದ್ವಿಯ ಪರಮಾಣಾಗಳೇ ಮುಖ್ಯಾತ್ಮಯವೆಂಬ ಮಾತ್ರ ಅಯುಕ್ತವೇ. ಶ್ರೀಹರಿಜ್ಞ ಯಿಂದ ನಿಯತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಆಧಾರಗಳಾಗಿರುವ ಪರಮಾಣಾಗಳ ಸಮೂಹಗಳು ಅಮುಖ್ಯಾಧಾರಗಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮೂಲಾಶ್ರಯನ್ನಿ, ಮೂಲಕಾರಣನ್ನೂ ಆಗಿರುವನು. ಸ್ಥಾಪರಜಂಗಮವೆಂಬ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಜ್ಞ ಯಿಂದಲೇ ಜಡಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಚೀತನಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೌದಲಾದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಪ್ರವರ್ತಕ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವನು ಹೇಳು : -

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವನು. ದೋಷಲೇವರಹಿತನು. ಜಡಮಿಶ್ರವಲ್ಲಿದ ಅಭಾಧಿತ ವೆಸ್ತ್ರು. ಅಸದ್ವರ್ತನು. ಅವನ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಪ್ರೇರಕ ರಹಿತನು. ಸ್ವಗತ ಭೀದ ಶೂನ್ಯನು. ಅವರಿಜ್ಞಿನ್ನನು. ಪೂರ್ವಾನು. ಅನಂದಾದ ಸಾಧುಗುಣ ಪೂರ್ವಾನು, ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ನಿಯಾಮನಕನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವನೊಳಗೂ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖಿ ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಾಗಿರುವನು. ಕೋಪರಹಿತನು. ಉತ್ತಮವ್ಯ ಸುಖಪೂರ್ವಾನು. ಭಿಗವಚ್ಚಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನನ್ನೇ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಂತರಂಗ ಸಾಧನೆಯೇನೆಂದರೆ :

ಜ್ಞಾನವು ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾದಧೂಳಿ ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ತಪಸ್ಸು ವಿಡ್ಯೆ, ಸಂನ್ಯಾಸ ಮೋದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ದೋರೆಯಲಾರದು. ಭಗವದ್ವಚ್ಚರಾದರೋ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವದಾ ಸ್ವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಾಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಇಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೇ ಹರಿ

ಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ರಹ್ಯಾಗಣನೇ ! ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಭಗವಂತ್ ಕ್ಷರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಗಳುಂಟಾಗಿ ಮತ್ತೆನಾಗುವೆ.

ನಾನೂ ಭರತನಾಮಕ ರಾಜನಾಗಿದ್ದೆ. ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಬಂದು ಜಿಂಕೆಮರಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಮುತೆಯಿಂದ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಸ್ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದರಿಂದ ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪರ ಮಾತ್ರನ ಪೂರ್ಣಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಮೃಗದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸ್ತೋತ್ರಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ದುಃಖದಿಂದ ಸಂಸಾರವು ಗಂಟಬೀಳುವುದೆಂದರಿಂದ ಅವಧೂತನೆ ಚರ್ಯೆವ್ಯಾಳ್ಬಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವಸಂಗಮನ್ನು ಪರಿತ್ವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನಸಂಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುಮಿತ್ರಕಳತ್ವಾದಿ ಮೋಹವನ್ನು ನಿಮೂರಲಾವಾಗಿ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಜರಾಮರಣಾದಿ ಸಂಸಾರಸಮಾದ್ವಾಪನ್ನು ದಾಟಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

### ಹನ್ನೀರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಭರತ : (ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :) ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಂಧಕೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸಮುದಾಯವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ದಾಟಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಕರ್ಮಮಾಡಕ್ಕೆವನು, 'ನನ್ನದಿದ್ಯ' ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವನು. ಸಾಮಾಜಿಕಾಧಿನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಆಸಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅಡವಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರಂತರುವ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಸೇರಿ ಈ ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಜೀವವನ್ನು ಬಲಾತ್ಮಾರಾಗಿ ವಿಷಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಣಾಲೀಸಿದರೂ ಹಣವನ್ನು ದೋಷಬಿಡುವುವು. ನದಿಗಳಂತರುವ ಪ್ರತ್ಯಕಳತ್ವಾದ ಹೊರಿಗಿನ ಶತ್ರುಗಳು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಜೀವನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಹಣದಂತಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಳ್ಳಿ ಪ್ರಾದೇಗಳಂತರುವ ಆಸೀಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರಾತ್ರಸ್ಥಾತ್ರ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ ಗೃಹಸ್ಥಾತ್ಮಕಮುದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಕಾಡುನೋಣ, ಸೋಳ್ಳಿಗಳಂತರುವ ರಾಜಭಟರು, ಕಳ್ಳಿಕು ಮೊದಲಾದವರು ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬಾಧೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ಕರ್ಮನಿರ್ಧಿತ ಮನುಷ್ಯಾದ ಶರೀರವು ಅನಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲದೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧನವು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗಿ ಮೂಳಿಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಿ ಕಂಡವರ ಹಣವನ್ನು ಕದಿಯಲು

ಹೋಗುವನು. ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೆಳಿದುಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಮೂರ್ಭೇ ಹೊಂದುವನು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ನಿ ವನು. ಕಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳು, ಕ್ಲ್ಯಾಪ್ ಚುಚ್ಚಿದ ಮಾನವನಂತೆ ಕರ್ತೃ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗಿದೆ, ಹಣವಿಲ್ಲದರುವುದರಿಂದ ಜಾರರಾಗ್ಯಾಯಿಂದ ದಗ್ಗರಾಗಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುವನು. ಕಾಲಿಂಬಿ ಅಜಗರವು ಇವನನ್ನು ಸುಂಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆದರೆ ಪರಿವರ್ಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಂದ ಸಾಲ ತಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವನು ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಮನೆ, ಒಡವೆ, ಮಂಜ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಿದುಕೊಂಡು, ಯೋರನ್ನು ಬೇಕಿದರೂ ದ್ರವ್ಯವು ದೊರೆಯಿದೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹೀಗೆ ದೇಹಾಭ ಮಾನದಿಂದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಪ್ರಣತೇವದಿಂದ ಅಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಮತ್ತೂ ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ಹೊಂದಿ ನರಕಾಢನಭಕ್ತಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು, ಹೀಗೆ ಬಹುದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಮಹಾನುಭಾವರ ಸಂಗವು ದೊರೆಯುವ ತನಕ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಸಂಸಾರವು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ದುಃಖಕ್ಕಿ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಇದನ್ನು ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಬಹುಶ್ರಮ, ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದ ವಿಪತ್ತಿನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೃತಪೂರ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಮುಖುಗುತ್ತಿರುವವರು “ನನ್ನ ಭೂಮಿ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ” ಎಂದು ವೈರ ಬೆಳಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಇದ್ದ ಅಗಲೂ ಯಾವನೂ ಭಾಗವತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜನೇ ! ನೀನು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಿಷಿದ್ಧ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವ ದ್ವೇಷರಹಿತನಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಕ್ತನಾಗು.

ರಹೂಗಣ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ! ಸರ್ಕಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಯಾಸಾಧನವಾದು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮ. ಇನ್ನಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದ್ವಕ್ತರ ಸಮಾಗಮ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಪಾಪಗಳು ನಿಶಿಸುವುವು. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ತಮ್ಮ ಸಹವಾಸದಿಂದ ‘ಜೀವರು ಸ್ವತಂತ್ರರು, ಜೀವರೇ ಹೊರುವುದು ಹೊಬಲಾದ ಶ್ರೀಯಗಳ ಮುಖಿಕರ್ತರು, ನಾನೇ ಶಿಕ್ಷಕ’ ಇತ್ತಾದಿ ಅಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಯಿತು. ತಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಸರಿಸಿದ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಭಗವದ್ವಕ್ತರು ಹಿರಿಯರಾಗಿರಲಿ, ಶಿಶುಗಳಾಗಿರಲಿ, ಯುವಕರಾಗಿರಲಿ, ವಟುಗಳಾಗಿರಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅವಧಾತ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಕರಿಸುವ ಸರ್ವ

ಭಾರತ್ಯಾಣರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಪರಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಅಂತಹವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದ ರಾಜರಿಗೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನನಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ.

ತುಕ :— ಪರೀಕ್ಷಿದ್ದಾಜನೇ ! ಭಗವದ್ವಕ್ತರ ಪ್ರಭಾವವೇ ಹೀಗಿರುವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಬಲವನ್ನು ಏನಂದು ಹೇಳಿಗೊಣ ? ರಹ್ಯಗಣನು ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಭರತನ ಸಂಸಗ್ರಹಿದಿಂದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ಮೋಹ ವನ್ನೂ, ನಾನು, ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟನ್ನಿಲ್ಲವೇ ? ರಾಜನೇ ! ಭರತನ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು :— ಭರತನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತ್ಯನು. ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಜದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ರಾಜರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ರಾಜನೂ ಭರತನ ಸಮಾನನಾಗಿಲಾರೆನು. ಸರ್ವದಾ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತರುಣನೇ ಆಗಿದ್ದ ಭರತನು ಬಿಟ್ಟಿನು. ನಿಷ್ಟಂಟಿಕವಾಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಲದಂತಿ ದೂರಮಾಡಿದನು. ಉತ್ತಮಶೈಲೀಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಸತ್ಯನಾದನು. ಈ ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಭಗವದ್ವಕ್ತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದುದು. ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಹುಟ್ಟಿಸಾವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಆದರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭರತನು ಮೃಗಜನ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ “ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ, ರಮಾಪತಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !” ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮೃಗ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿನು.

ತುಕ ಚಿರತ್ಯೆಯ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ರಂಟುಮಾಡುವುದು. ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ರಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಕೀರ್ತಿಕರವೂ, ಸ್ವರ್ಗಪ್ರದರ್ಶಿ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕವು ಆಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವವನೂ, ಕೇಳುವವನೂ, ಅಭಿನಂದಿಸುವವನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಮತ್ತು ಅವರಾರೂ ಅಸ್ತುತಂತ್ರರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹದಿನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನುಗಿದುದು

ಪರಿಹ್ಕಿತ :— ಆಚಾರ್ಯರೇ ! ಸಂಸಾರವು ಹೊರಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮವೂ, ಅದು ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಗೂಡಿವಾಗಿ ಹೇಳಿದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ತುಕ :— ಜೀವರು ಭಗವಂತನು ಅಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಅಡವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭಗವದ್ವಕ್ತರು ಮೋಕ್ಷಕ್ಷಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹರಿಗುರುಸಜ್ಜನ ಚರಣ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ

ರುವ ಕಕ್ಷೆರು. ಅವು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ವಿಷಯಾಸುಭವವುಂಟು ಮಾಡಿ ಪ್ರಣ್ಯವೆಂಬ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇ. ತೋಳ ನಿರಿಗಳಂತೆ ಸತಿಸುತ್ತಿರು. ಅವರು ಮೋಹಿತ ನಾದ ಕುಟುಂಬಿಯು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುವಂತೆಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿರು. ಅಡವಿಯ ಕುಲ್ಲು ಪೂರ್ಗಿಗಳಂತೆ ಪ್ರನಃ ಪ್ರನಃ ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಪ್ರ ಕರ್ಮಗಳು. ಅವುಗಳಿಂದ ಸಂಸಾರ. ಕಾಡು ನೋಡಿ ಸ್ನೇಹಿಗಳೇ ದುಷ್ಪರು. ಹೀಗೆ ಹಂಗಿತನಾದ ಜೀವನು ಈ ಸಂಸಾರವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸ್ತ್ರೀ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸುವರ್ಕಾದಿ ಸಂಪಾದ ನೀಗೆ ಯುತ್ತಿ ಸುವನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಸುಂಟರ್ಗಾಳಿಯಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇವನನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಳ್ಳ. ಆಗೆ ಜೀವನು ಕುರುಡನಂತಾ ಗುವನು. ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ನೋಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೂಃಖಾಗ್ನಿಯೇ ಕಾಡುಗಿಳುಬ್ಬ. ಧನವನ್ನು ಕ್ಸಿದುಹೊಂಡು ಹೆಣದಂತೆ ಮಾಡುವ ರಾಜರೇ ಯಕ್ಕಿರು. ನಿದ್ರೀಯೇ ಹೆಬ್ಬಾಪ್ತಿ. ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತೇ ವಂಚನೆಯಂದ ದ್ವೈಪಕ್ಕಿ ಗುರಿ ಯಾಗುವನು. ಭೋಗಪಡಲು ಹಣವನ್ನು ಗೆಳಿಸಬೇಕಿಂದು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವನು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೈತ್ರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಕ್ಷಾದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಾಜಿಸುವನು. ಅವರಿಂದ ಅನುಕೂಲಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನಾದರೂ ಶೂದ್ರಿಯ ಸಂಗ, ಅವಳ ಅನ್ನ ತಿಂದು ವಿಹಿತಕರ್ಮವನ್ನು ಮರಿಯುವನು. ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಟ್ಟಿ, ನರಕದಲ್ಲಿ ನರಳ ತಿರುಗಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವನು.

ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುಃಖಿರುವುದರಿಂದ, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಹರಿಮಹಿಮೆ ತಿಳಿದು, ಭಕ್ತಿಮಾಡಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಈ ಭರತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪರಂಶ್ರವಣ ಮಾಡಿ ದವರು ಮಂಗಳವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

### ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ತುಳ .— (ಟ್ರಿಯವ್ರತನ ವಂಶದವರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರು :—) ಭರತಪುತ್ರ ಸುಮತಿಯು ಯುಷಭನಂತೆ ಅವಧೂತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವನಿಂದು ಕೆಲವರು ಪಾಲಿಂಡಿಗಳು ತಿಳಿದು, ವೇದವಿರುದ್ಧ ಬೌದ್ಧಗಮದಲ್ಲಿ ಇವನು ದೇವತೆಯಿಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬುದ್ಧನೇ ಅಬರೆಸಿರುವನಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರು. ಸುಷುಪ್ತಿಯ ಪಂಗನು ದೇವರಾದಿ. ಅವನಿಗೆ ದೇವರ್ಮುಖ, ಅವನಿಗೆ ಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಅವನ ಮಗ ಪ್ರತೀಕ ಅವನ ಪ್ರತ್ಯರು ಪ್ರತೀಕರ್ತಾ, ಪ್ರಸ್ತುತಿತ್ವ. ಉದ್ದಾತಾ ಎಂದು ಮೂರಿರು.

ಪ್ರತೀಕರ್ತನಿಗೆ ಪ್ರೋಮೆ ಮತ್ತು ಭೀಮದೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯರು. ಪ್ರೋಮನು ಮಗನು ಉದ್ದಿಧ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಿ. ಅವನಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಧಾವೇಣ, ಅವನಿಗೆ ಸಕ್ತಿ. ನಕ್ತನಿಗೆ ಮತಿದೇವಿಯಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಗಯನು ಮಟ್ಟಿದನು. ಗಯನೋಳಿಗಿ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಂಶದ ಮೂರ್ತಿದೇಹ ವಿಶೇಷದ ಆದೇಶ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ್ದು ವು. ಅಂಗೈ ಅಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ್ದು ವು. ಇದರಿಂದ ಈ ಗಯನು ಶ್ರಿಯವೃತ್ತಾದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಗುಂಬಿನಲ್ಲಿ ಗಣನಿಗೆ ಬಂದನು. ಇವನ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೀಯಮಾನನಾದ್ದರಿಂದ ಗಯನಿಂಬ ನಾಮುದಿಂದ ಈ ರಾಜಷಿರ್ಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತು, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತು, ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಹರಿಗವರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತು, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಅಂಶಕರಣವ್ಯಾಪ್ತವನಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇರಿಸಿ, ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಯನ್ನು ತ್ವಜಿಸಿ, ಏಕ ಭಕ್ತಾದಿಪತಿಯಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನಿಗೆ ದ್ವಾರಕಾಯಿರಾದ ಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರೀ, ವಾಕ್, ಸ್ತುತಿ, ಮೇಧಾ, ಧೃತಿ, ಕ್ಷಮಾ ಮೊದಲಾದ ಲಾದವರು ನದೀಜಲದಿಂದ ಅಭಿವೇಕಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಭೂದೇವಿಯು ಗಯನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಈತನ ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಭಿವೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇತರ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ ಕಪ್ಪೆವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೆರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮಣರಿಖಿಲ್ಲದೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಣಾಲೆ ಆರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲೇ ಶ್ರೀತನಾಗಿದ್ದ ಹರಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗಯನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆಮ್ಮು ಶ್ರೀತನಾದನು.

ಗಯನಿಗೆ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಜಯಂತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಥ, ಸಾಫತಿ ಮತ್ತು ಅವರೋಧ ಎಂಬ ಮೂರವರು ಪ್ರತ್ಯರಾದರು. ಚಿತ್ರರಥನಿಗೆ ಸಮೂಹ, ಅವನಿಗೆ ಮರೀಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಬಂದುಮಂತ, ಅವನಿಗೆ ಮಧು, ಅವನಿಗೆ ಏರಪ್ಪತ, ಅವನಿಗೆ ಮನ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಮನ್ಯ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯರಾದರು. ಮನ್ಯವಿಗೆ ಭುವನ, ಅವನಿಗೆ ತ್ವಷ್ಟು, ಅವನಿಗೆ ವಿರಜ, ಅವನಿಗೆ ಶತಜಿತ್ ಮೊದಲಾದ ಸೂರು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರೂ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿಹಾಗಿ ಕೊನೆಯವನಾದ ವಿರಜನೆಂಬವನು ಶ್ರಿಯವೃತ್ತರಾಜನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿನು.

ಹದಿನ್ನೆಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

**ಪರಿಣತಿ :** ಮಹಾನುಭಾವರೇ ! ತಾವು ಹಿಂದೆ ಭೂಮಂಡಲದ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗೆ, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೋ, ಚಂದ್ರನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ, ಸಮ್ಮಾನಿಸಿ, ಸಮುದ್ರಗಳ ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಿರಿ. ಈಗ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಹಾಗೂ ಸುವರ್ಚಾಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದವರು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದಿಂದ ಹೇಳಿದಿರಿ. 14 ಲೋಕಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ಥಾಲಪ್ರತಿಮೆ. ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದದೂಪೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದದೂಪವನ್ನು ನಿರಂತರ ಸ್ತ್ರೀಸಲು ಸಮುಧ್ರವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರತಿಮಾ ರೂಪವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

**ಶುಕ್ :** ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾದ ಸಮದ್ರು, ದ್ವಿಎವರು ಪೂರ್ವಾವಿಚಾರವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತಿಳಿಯಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪೂರ್ವಾವಿಷ್ಯಕಾಲವೂ ಸಾಲದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಗೋಳದ ಮುಖ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಮ, ರೂಪ, ಸಂಖ್ಯೆ ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ವಿವರಿಸುವೆನು.

**ಜಂಬೂ ದ್ವಿತೀಯ :** ಇದು ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಸ್ತುತಿಭಂತ ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋಜನೆ, ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋಜನ ಪರಿಮಾಣ ವ್ಯಳ್ಳಿ ಲವಣ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಈ ಜಂಬೂದ್ವಿಪದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಣ (ಖಂಡ) ಗೊಂಡಿ. ಅವು ಒಂದೊಂದೂ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ. ಈ ವರ್ಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಡಿಯ ಪವರ್ತಗಳಾದ ನೀಲ, ಶೈತ್ಯ, ಶೃಂಗವಂತ, ನಿಷಧ, ಹೇಮಕೂಟ, ಹಿಮಾಲಯ, ಮಾಲ್ಯವಂತ ಮತ್ತು ಗಂಥಮಾದನಗಳಂಬ ಎಂಟು ಪರವರ್ತಗಳು ಗಡಿಕಲ್ಲಾಗಳಿಂತ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಈ ದ್ವಿತೀಯದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಲಾವೃತ ವೆಂಬ ವರ್ಣವಿದೆ. ಈ ವರ್ಣದ ಮಧ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಬಂಗಾರದ ಮೇರು ಪರವರ್ತವಿದೆ. ಇದರ ತಿಖಿರದ ಸುತ್ತಿಭಂತ ಶಿಂಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 32 ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳು. 16 ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ಉದ್ದೀಪಿತುವ ಈ ಪರವರ್ತದ ಬುಡವು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇಳಾವೃತವಿಂಡಿದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಷಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀಲ, ಶೈತ್ಯ, ಶೃಂಗವಂತ ಎಂಬ ಮೂರು ಪರವರ್ತಗಳು ರಮ್ಯಕ, ಹಿರಣ್ಯ, ಕುರು ಎಂಬ ಮೂರು ಖಂಡಗಳಿಗೆ ಗಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರದವರಿಗೂ ಹಬ್ಬಿ ಎಕಡು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲವಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಒಂದೊಂದು ಪರವರ್ತವೂ ಎರಡೆರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ.

ಇಲಾವೃತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನಿಷಧ, ಹೇಮಕೂಟ, ಹಿಮಾಲಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಪರವರ್ತಗಳು ಹರಿವರ್ಣ, ಕಂಷ್ಪರುಪ, ಭಾರತ ಎಂಬ ಮೂರು ಖಂಡಗಳಿಗೆ

ಗಡಿಯ ಪರ್ವತಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪರ್ವತಗಳು ತಲಾ ಎರಡೆರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಳಾವೃತದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಥಮಾದನ ಪರ್ವತವು ಭಂದ್ರಾಕ್ಷ ವಿಂಡಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಲ್ಯವಂತ ಪರ್ವತವು ಕೇತುಮಾಲ ವಿಂಡಕ್ಕೂ ಗಡಿಪರ್ವತ ಗ್ರಾಗಿದ್ದು ನೀಲ, ನಿಷಿಂಗಳಿಂಬ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡೆರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿವೆ.

ಮೇರುವಿನ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಂದರ, ಮೇರುಮುಂದರ. ಸುಪಾಶ್ವ, ಕುಮುದ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಅವು ಒಂದೊಂದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ಪರಿಮಾಣವ್ಯಾಪ್ತಾಗಿ, ಮೇರುವಿನ ಜಗ್ಗಲಿಗಳಿಂತಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಾಲು, ಜೀನು, ಕಬ್ಬಿನರಸ ಮತ್ತು ಹುದ್ದಾ ಜಲವ್ಯಾಪ್ತ ಸರೋವರಗಳಿರುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಪು, ನೇರಳೆ, ಈಚಲು, ಆಲ ಈ ಹೆಮ್ಮೆರಗಳೂ ಆಯಾ ಪರ್ವತದ ಧ್ವಜದೂತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿವೆ. ಈ ವ್ಯಾಕ್ಷಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಸಾವಿರದ ನೂರು ಯೋಜನಗಳು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಂದನ, ಚೈತ್ರರಘ, ವೈಭಾಗ್ಯಕ ಮತ್ತು ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದೇಶೋದ್ಭಾಗಗಳಿವೆ.

ಮಂದರ ಪರ್ವತದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಚೂತವ್ಯಾಕ್ಷದ ಮೇಲಾಗ್ಗಿದಂದ ಹೋಡುಗಳಿನ ಗಾತ್ರದ ಸಿಹಿಯಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿಗಳ ಉದುರುತ್ತಿರುವುವು. ಕೆಳಗಿ ಖಿದ್ದು ಒಡೆದು ಹೋದ ಆ ಹಣ್ಣಿಗಳ ರಸವು ನೀರಾಗಿ ‘ಅರುಕೋಡೆ’ ಎಂಬ ಹಸರಿನ ನದಿಯಾಗಿ ಆಪರ್ವತದ ಶಿಶಿರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತ ಇಳಾವೃತ ವಿಂಡದ ಪೂರ್ವಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿಯ ನೀರು ಅತ್ಯಂತ ಸಿಹಿ, ಸುವಾಸನೆ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ದ್ವಾರಾ ಇಡನ್ನು ಭವಾನಿಯ ದಾಸಿಯರಾದ ಯಕ್ಕಿ ಸ್ತೋಯರು ಸೇವಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ಇವರ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ಸುಗಂಧವನೊಷ್ಯು ಹತ್ತು ಯೋಜನದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸುವಾಸಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ಮೇರುಮುಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಜಂಬೂವ್ಯಾಕ್ಷದಿಂದ ಆನೆಯ ದೇಹದಪ್ಪು ದಪ್ಪವಾಗಿರುವ ನೇರಳೆ ಹಣ್ಣಿಗಳು ಉದರಿ ಒಡೆದು ನೀರಾಗಿ ಜಂಬೂ ಎಂಬ ನದಿ ಯಾಗಿ ಮೇರು ಮುಂದರ ಶಿಶಿರದಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ಕೆಳಗಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತ ಇಲಾವೃತ ವಿಂಡದ ದ್ವಿಂದಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದು. ಆನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣಿ ಜಂಬೂರಸದಿಂದ ಏಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯ

ಕರಣಗಳ ಶಾಖಿವು ತಟ್ಟು ಪ್ರದೀರಿಂದ ಪಾಕವಾಗಿ ಬಂಗಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜಾಂಬಿಲನೆಡ ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಈ ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೇ ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಧರಿಸುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ಇಳಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಿದೆ ಪ್ರತಿಮು ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸುಪಾಶ್ಚ್ಯಾ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಕಡಂಬ ಪ್ರಕ್ಕದ ಷ್ಟಾಟರೆಗಳಿಂದ ಮುದ್ದುದ ಏದು ಧಾರೆಗಳು ಸುರಿಯುವುವು. ಒಂದೆಂದು ಧಾರೆಯೂ ಇದ್ದೆಂದು ಮಾರಿನಷ್ಟು ದಪ್ಪೆ. ಇವು ಆ ಪರ್ವತದ ಕೆಕೆಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತೆ ಇಳಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಿದೆ ಪ್ರತಿಮು ಭಾಗದ ಪ್ರಾಂತೀಯರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕಡಂಬ ರಷವನ್ನು ಕುಡಿದವರ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಗಾಳಿಯು ನೂರು ಯೋಜನಗಳ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸುಧಾಸಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕುಮುದ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶತನೆಲತೆ ಎಂಬ ಹೇಸರಿನ ಆಲದ ಮರವಿದೆ. ಅದರ ಕಾಂಡದಿಂದ ಹಾಲು, ಮೊಕರು, ಜೀನು, ಬೆಲ್ಲಿ, ಅನ್ನ, ಭೇಷ್ಣಿ ಮೊದಲಾದುವೂ. ಬಟ್ಟಿ, ಹಾಸಿಕೆ, ಆಸನ, ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ಇಷ್ಟಾಧರ್ಗಳನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕ ನಡಗಳು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಳುತ್ತೆ ಇಳಾವೃತ್ತದ ಉತ್ತರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಜನರನ್ನು ಉಪಭೋಗಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆ ಜನರಿಗೆ ಎಂದೂ ಒಮ್ಮದ ಸುಕ್ಷಮಗಳಿ, ನರೀಯಾಗಲೀ, ಆಯಾಸ, ಬೆವರು, ದುರ್ವಾಸನೆಗಳಾಗಲೀ, ಮುಷ್ಪು, ಮರಣ, ಅಪಮೃತ್ಯು, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ, ಬಣಿ ದ ಬದಲಾವಣೆ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ತರುವ ಭೂತಾವೇಶ ಮೊದಲಾದ ತಾಪ ವಿಶೇಷಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಕೆರುವವರಿಗೂ ನಿರತಿಕರು ಸುಖವೇ ಆಗುವುದು.

ಮೇರುಪರ್ವತದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಕೇಸರಿಗಳಂತೆ ಕುರಂಗ, ಕುರರ, ಕುಸುಂಭವ, ಕಂಕತ, ತ್ರಿಕೊಟಿ, ಶಿಶಿರಪತಂಗ, ರುಚಕ, ನಿಷಂಥ, ಶಿತಿವಾಷ, ಕಚೀಲ, ತಂಬಿ, ವೈಡೂಯಿ, ಜಾರುಧಿ, ಹಂಸ, ಬುಷಭ, ನೀರೆ, ನಾಗ, ಕಾಲಂಜರ, ನಾರದ ಮೊದಲಾದ ಬಟ್ಟಗಳಾರುವುವು.

ಮೇರುವರ್ವತೀರುವ ಮಂದರಪರ್ವತದ ಆಚೆ ಜರರ, ದೇವಕೂಟ ಪರ್ವತಗಳು ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ದಸ್ಮಿಣಾದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕ ಹಬ್ಬಿ, ಎರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ದಪ್ಪೆ, ಆಪ್ಣೇ ಯೋಜನ ಎತ್ತರವಾಗಿವೆ.

ಮೇರುಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪವನ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಪರ್ವತಗಳೂ, ದಸ್ಮಿಣಾದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ಕರ್ವೀರ ಪರ್ವತಗಳೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗ ಮತ್ತು ಹಕರವೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳೂ ಹಬ್ಬಿವೆ. ಈ ಎಂಟು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣಾಮಯ ಮೇರುಪರ್ವತವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮೇರುತ್ತಿವಿರದ ಮಧ್ಯ ಸುವರ್ಕಾರತ್ತುಕ್ವಾದ, ಚೆಚ್ಚೆಕ್ವಾದ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆ ಪರಿಮಾಣವುಳ್ಳ ಚರುಮುಂಬಿವಿನಿಮ್ಯತ “ತತ್ಕೋಽಹಿ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇಂದ್ರಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಷಾಪಳಿಕ್ರಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಿವೆ. ಅವು ಒಂದೊಂದೂ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನಾರು ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದು.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

### ಗಂಗಾವರೆಣಿ

ಗಂಗ್ಯ ॥ ತತ್ತ, ಭಂಗವತಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಯಜ್ಞಲಿಂಗಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋ ಏರ್ಕರ್ಮಮತೋ ವಾಮಪಾದಾಂಗಸ್ತನೆ ನಿಖಿಂಭಿಂಸ್ಯೋ ಇದಾತ್ ಸಂಡಕಟಾಹವಿನರೇಜಾಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಣಾ ಯೋ ಬಾಹ್ಯಜಲಧಾರಾ ತತ್ಪ್ರಾರಣ ಹಂಕ್ಷಾರವನೇಜನಾರುಣ ಕಂಜಲ್ಯೋಪರಂಜಿತಾ ಅಶಿಲಜಗದಫಲಮಲಾಪಹೋಸ್ಪತಿನಾಮಲಾ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವರ್ಗವತ್ಪದೀತ್ಯನುಪಲಕ್ಷಿತವಹಿಂಭಿರಭಿಂಧಿಯಮಾನಾತಿಮಹತಾ ಕಾಲೇನ ಯುಗಸಹಸ್ರೋಪಲಕ್ಷಿಕೇನ ದಿವೋ ವುಂಧಸ್ಯವತಕಾರ ಯತ್ತತದಿಷ್ಟಷ್ಟು ಪದವೂಹಾಹುಃ ॥ 1/17”

ಅಧ್ಯ :- ವಾಮನನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ, ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಬಲಪಾದದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಡಪಾದವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದಾಗ, ಆ ಕಾಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿರಳಿನ ಉಗುರು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕಟಾಹದ ಮೇಲ್ವುಗೆ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಭೇದಿಸಿತು. ಅದರಿಂದಾದ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗಿನ ಕಟಾಹಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಸಾಪ್ತಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳ್ಗಿದ್ದ ನೀರು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಕುಲವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿದೆರಿಂದ, ಅದರ ಹೆಚ್ಚು ಪರಾಗವೈ ಸೇರಿ ನೀರೂ ಕೆಂಪಾದಂತಾಯಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದ ಪರಾಗಸ್ಪತ್ಯದ ನೀರನ್ನು ಅಜವುನ ಮಾಡಿದರೂ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರ ಪಾಪವೆಂಬ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅದು ನಾಲ್ಕಡಿಸುವ ಸಮರ್ಥವಾಯಿತು ಮತ್ತು ತನಗೆ ಪೂರ್ವಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇಂತಹ ಹರಿಯ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ವೇದಗಳೂ, ಪೂರಾಣಗಳೂ ನಿಮಿತ್ತಾಂತರ ಪ್ರಯುಕ್ತವಲ್ಲದ, ಯಥಾರ್ಥವಾದ “ವಿಷ್ಣುಪದಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವು.

ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಂತರ ವಿಷ್ಣುಪದಿಯು ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಮೇಲ್ವುಗೆದಲ್ಲಿರುವ ಧ್ರುವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಳವು

ಶಿಂಶುಮಾರನೆಂಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ವಿಷ್ಣುಪದ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕರೆಯುವರು.

ಆ ವಿಷ್ಣುಪದದಲ್ಲಿರುವ ಏರವ್ರತನೂ, ಪರಮ ಭಗವದ್ಗುರುನೂ, ಉತ್ತರನ ಪಾದನ ಪ್ರತ್ಯನೂ ಆದ ಧ್ಯಾಪರಾಜನು “ಇದು ನಷ್ಟ ಪಂಶದ ದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಾರವಿಂದದ ಜಲವೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರು ಶ್ರೀಹರಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಶ್ವಂತ ಅದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಿರಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನು ಮೈಮುರೆಯುವನು. ಅವನ ಕಷ್ಟ ನಿಂದ ಆನಂದಭಾಷ್ಯವು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನವಾಗುವುದು.

ಈ ವಿಷ್ಣುಪದಿಯು ಧ್ಯಾಪಲೋಕದಿಂದ ಸಪ್ತಾರ್ಥಿಗಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹರಿಯ ಬರುವುದು. ಸಪ್ತಾರ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಂ: ಇತರ ಪ್ರರೂಪಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಯಸದೇ, ಮೋಕ್ಷವೇ ದೂರೆಯಿತಂದು ತಿಳಿದು ಆ ನದಿಯ ಜಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವರು. ವಿಷ್ಣುಪದಿಯು ಆ ಲೋಕದಿಂದ ಕೆಳಗಿದು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಶತಕೋಟಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಇದು ಸೀತಾ, ಅಲಕನಂದಾ, ಚಕ್ಷುಃಸು ಮತ್ತು ಭದ್ರಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಲ್ಕು ಶಾಪೆಗಳಾಯಿತು.

ಸೀತಾ ಎಂಬ ಗಂಗಾಶಾಖೆಯು ಶತಕೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇಸರಿಪರ್ವತ ಮೇದಲಾದ ಗಿರಿಶಿವರಿಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಇಳಿದು, ಗಂಧಮಾದನಪರ್ವತದ ಶಿವರದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಭದ್ರಾಕ್ಷ್ಯ ವಿಂಡಿದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಲಂಬಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಚಕ್ಷುಃಸು ಎಂಬ ಗಂಗಾಶಾಖೆಯು ಮಾಲ್ಯಪಂತಪರ್ವತದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕೇತುಮಾಲಾ ವಿಂಡಿದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಪೆಕ್ಕಿ ಮಾಲಂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಭದ್ರಾ, ಎಂಬ ಗಂಗಾಶಾಖೆಯು ಶತಕೋಟಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಉತ್ತರ ಕುರು ವಿಂಡಿದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಲಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು.

ಅಲಕನಂದೆಯು ಶತಕೋಟಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹಿಮವಟ್ಟಪರ್ವತವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಭರತಶಿವಿಂಡದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಲಂಬಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ - ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞಗಳ ಘಳವು ಲಭಿಸುವುದು.

ಭರತ ವಿಂಡರಲ್ಲಿ ಮೇರು ಮುಂತಾದ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಇತರ ನದಿಗಳು, ನದಗಳೂ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಸಕಲ ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭರತವಿಂಡವೇ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯು. ಉಳಿದ ವಿಂಡಗಳು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಉಳಿದರುವ ಪುಣಿದ ಘಲವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಭೂಸ್ವರ್ಗಗಳಿಂದು ಹೇಸರು. ಈ ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಸಂಬಂಧದ ದುಃಖ ಇರುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಅಯ್ಯಾ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತ್ರೇತಾಯುಗದವರೆಲ್ಲಂತೆ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಂಟು ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತ್ರೇಷ್ವರು ತಮ್ಮ ಸೇವಕರ ನಾಯಕರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ, ದೇವಸುಂದರಿಯರ ನೋಟದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲಿಪ್ಪ ಪ್ರಾರಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಿಂಗಳ ಕಣವೆ, ನಿರ್ಮಲೋದಕ ಕೊಳ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ರಮಣೀಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತೆ, ಜಲತ್ತೇಡಾದ ಲೀಲಗಳಿಂದ ಇವ್ವಿಬಂದಂತೆ ವಿಹರಿಸುವರು.

ಒಂಭತ್ತು ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಭೇಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆಡಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಒಂಭತ್ತು ರೂಪಗಳಿಂದಿರುವನು.

### ಇಳಾವ್ಯಾತ ಮಂಡ

ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷನೆಂದರೆ ರುದ್ರನೇಬ್ಬನೆ. ಅವನು ಪಾರ್ವತಿಯಂದ ಕೂಡಿ ಕ್ರೀಡ ಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಗಂಡು ಜಾತಿಯ ನರ, ಪಶು ಪ್ರಕ್ಕಿಗಳು ಪೂರ್ವತಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಸ್ತೀಯರಾಗುವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಇತರ ಯಾವ ಪುರುಷರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿವರುವನ್ನು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಸ್ವಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆವೆ. ಈ ವಿಂಡದಲ್ಲಿರುವವರು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕರ್ಣಾರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಡಿಸುತ್ತ ಸೇವಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ :

“ಓಂ ನಮೋ ಭಂಗವತೇ ಮಹಾಪುರುಷಾರ್ಥಿ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಖ್ಯಾತಾರ್ಥಿ ಅನಂತಾರ್ಥಿ ಅವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥಿ ನಮ ಇತಿ”

(ಇದು ರುದ್ರದೇವರು ಜಡಿಸುವ ಮಂತ್ರ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ‘ಅನಂತಾರ್ಥಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಶೇಷದೇವರಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಹಿತನಾಗಿರುವ, ಶೇಷಾಂತರಾಮಿ ಸಂಕರ್ಣಾ ಪರಮಾತ್ಮನೂ, ಶೇಷದೇವರೂ ಇಬ್ಬರೂ ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ಉಪಾಸ್ತ ರೆಂದು ಸೂಜಿತವಾಗುವುದು. ಮುಂದೂ ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಶೇಷದೇವರ ಪರಮಾದ ಅರ್ಥ : ಪೂಜ್ಯನೂ, ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರ್ವಸಾಧಿಕ ಗುಣಸ್ವರೂಪನೂ, ಅನುಗ್ರಹ ವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿದವನೂ, ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವವನೂ

ಅನಂತನೆಂದು ಕರೆಸುವವನು, ಶ್ರೀಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿರುವವನೂ ಆದ ಶೇಷ ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಹರಿಯ ಪರವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ : ಶೇಷಾಂತರಾಷ್ಟ್ರಮಿಯೂ, ಸಮಗ್ರ ಬಹ್ರಂತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲಂದು ಸರ್ವಶ್ರಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದವನೂ, ಒಂಕಾರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ದೇಶಕಾಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದವನೂ ಆದ ಸಂಕ್ಷಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕಾರ ! ಪರಮಾತ್ಮನೇ ! ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರ ದೂಃಖಿವನ್ನ ಪರಿಹರಿಸುವ ನಿಷ್ಠನ್ನ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಪಾರ ಮಹಿಮನಾದ ನಿಸಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

### ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಭದ್ರತ್ವಶಿಂಡ : ಯಮಧರ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಭದ್ರತ್ವವರು ಮತ್ತು ಅವರ ವಂಶನಾಯಕರೂ ಹೆಯೆವದನ ದೇವರನ್ನ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

### ಮಂತ್ರ

“ಇಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಭರ್ಮಾಯ ಆತ್ಮಶೋಧನಾಯ ನಮ ಇತಿ”  
ಗುಣಪೂರ್ವಿನೂ, ಸತ್ಯಾಕೃಷ್ಣಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ  
ಜೀವರನ್ನ ಶುದ್ಧರಂತಾಗಿ ಮಾಡುವವನೂ, ಜಗದ್ಧಾರಕನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ  
ನಮಸ್ಕಾರ !

ವಿಷಯಲಂಪಟರಾದ್ದಿರಿಂದ ಕಂಗುರುಡರಾಗಿ ಜೀವರು ಸಾಯುವರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿರೂ, ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವವರಂತೆ ಜನರು ನಡೆಯಿವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರವು ವಿಚಿತ್ರವು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೂ ನಿನ್ನಜೀವಿಯಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಮುಗ್ರಿರಾಗುವರು. ಈ ಮೋಹಿತವುತ್ತಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು. ಸ್ವಾಷಾಂತ್ರಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ವನು ನಿನ್ನಾಬ್ದಿನೇ. ಅದರಿಂದ ಎಳ್ಳಿಮ್ಮು ಆಯಾಸ ನಿನಗಿಲ್ಲವಾದ್ದಿರಿಂದ ಅಕ್ತಾರ್ ಎಜಿಸುವೆ. ಮಧುದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂಬು ವೇದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪನೂ, ಸತ್ಯಕರ್ಮನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಹರಿವಷ್ಠಾಖಿಂಡ : ಇಲ್ಲಿ ನರಹರಿಯು ಇರುವನು. ಪ್ರಾಹಾದರಾಜನು ಈ ವಿಂಡನಿವಾಸಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ. ಅನಂತಭಕ್ತಿಯಂದ ನಿಷ್ಠಾಮಪೂರ್ವಕ ನರ

ಸಿಂಹವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವನು, ಇವನೆಂತಹವನೆಂದರೆ ; “ತದ್ದೆಯಿತಂ ರೂಪಂ ಹೆಹಾಪುರುಷ ಭಾಜನೋ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ದ್ಯೈತ್ಯದಾನವಕುಲತೀಧೀ ಕರಣ ಶೀಲಾಚರಿತಃ ಪ್ರಹಾದಃ”

ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರ ಗುಣಗಳಾದ ಏರ್ಯ ಕೌರ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಲ್ಯಾವನು ಪ್ರಹಾದಿನು. ಅಥವಾ ಶ್ರೀಷ್ವಜೀವರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯು ಮೊದಲಾದವರ ಗುಣಗಳಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲ್ಯಾವನು. ಮಹಾಭಾಗವದ್ವರ್ತಕನು. ದ್ಯೈತ್ಯದಾನವ ಕುಲವನ್ನು ಪೆಟ್ರಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವು ಲ್ಯಾವನು. ಮತ್ತು ಆಚರಣೆ ವೀಕ್ಷಣೆ ವನು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಹಾದನ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ದ್ಯೈತ್ಯದಾನನ ಕುಲಗಳನ್ನು ಪೆಟ್ರಗೊಳಿಸುವುದೇ.

ವಿಶೇಷ : ತುಳಬಾರ್ಯರು ಉಳಿದ ವಿಂಡಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಉಪಾಸಕರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವರು. ಆದರೆ ಈ ಹರಿವರ್ಷವಿಂಡದ ನರಕ ಹರಿಯ ಉಪಾಸಕನಾದ ಪ್ರಹಾದನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಆವನು ಬಿಂಬಭೂತನಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಾಯುದೇವರ ಆವೇಶವೇ ಆವನಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣಗಳಿಂಬಿದನ್ನು ಭಾವುಕರು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಮುಂತ್ರ : ಓಂ ನಮೋ ನೈಸಿಂಹಾಯೆ ತೇಜಸ್ತೇಜಸೇ ಅವಿರಾವಿಭಾವ ವಜ್ರನೆಖಿ ! ವಜ್ರದಂಷ್ಟು ! ಕರ್ಮಾರ್ಥಯೋನ್ ರಂಧರ್ಯೆ ರಂಧರ್ಯೆ ತಮೋ ಗ್ರಸ ಸ್ವಾಕಾ ಅಭಯಮಂಭಯ ಮಾತ್ನೇ ಭೂಯಿಷ್ಠಾತ್ ಓಂಹೋಽಿ||8/18

ಸೂರ್ಯಾದಿ ತೇಜಃ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ತೇಜೋರೂಪನಾದ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನ ನವಿಗಳು ವಜ್ರದಂತ ಅಭೇದ್ಯಗಳು. ನಿನ್ನ ದಾಡಿಹಲ್ಲಿಗಳು ವಜ್ರದಂತ ಕರಿಣವಾಗಿವೆ. ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಟಿನಾಗು ! ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಅಂತಹ ಕರಣಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟಿಬಿಡು ! ಸುಟ್ಟಿಬಿಡು ! ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು ! ತಮ ಅಂದರೆ ದ್ಯೈತ್ಯ ಕುಲ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ನುಂಗಿಬಿಡು. ನಿನಗಾಗಿ ಈ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೋಮಿಸುವೆಂಬೆಂದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಭಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡು ಓಂ ಅಂದರೆ ಗುಣಪೂರ್ಣನು. ಹೋಽಂ ಅಂದರೆ ಹಕಾರ ಮತ್ತು ಓಂಕಾರ ಗೋಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು.

(ಹರಿವರ್ಷದ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಹರಿಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ :

ಪ್ರಹಾದ : ಹರಿಭಕ್ತರೇ ! ಮಂಗಳವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ವನವಾಡಿ, ಸೇವಿಸಿರಿ. ಸುತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಬೇಡ. ಭಾಗವತೀಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗ

ವಾಗಲಿ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ವರಮಾಡಿಕೊಂಡವನಿಗೇ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರ ದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ. ಮಹಾತ್ಮರೆ ಸಂಗದಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೆ. ಭಕ್ತಿನಾದ ಜೀವನು ಹಿರಿಯಂದ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಯಾವೈದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವರು. ಅದಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಈ ಭಾಗ್ಯವು ದೂರೆಯು ಪ್ರದೇಶಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಜೀವನ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಪ್ರೋಫೆಕ್ಟನು. ಏನುಗಳಿಗೆ ನೀರಿನಂತೆ ಇಷ್ಟನು. ಅನಾದಿಯು. ಪರೋಪಕಾರಿಯು. ಇಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಮರ ಮೊದಲಾದುವರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತವಾದರೆ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪರು ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿರಿಯ ರಾಗುವರೇ ಹೊರತು ಗುಣದಿಂದಲ್ಲ. ಅಂತಹವರು ನಾಯಿ ಕತ್ತಿಗಳಿಂತ ಅಕ್ತುತ್ತ. ದುಷ್ಪವಿಷಯಗಳು ಭಯ ಮತ್ತು ದೈನಾಧಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಿತ್ತಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯದ ತಂಬಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಭರ್ಯಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಿ.

ಕೇಂದುನೂಲ : ಈ ವಿಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾಮದೇವನ ಅಂಶರಾಮಮಿಯಾದ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ರೂಪದಿಂದಿರುವನು. ರತ್ನಯಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟ ಖಾದ ಲಷ್ಣೀದೇವಿಗೂ ಸಂಪತ್ತಿರೆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿರಾದ ರಾತ್ರಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಆ ವಿಂಡದ ಅಧಿಪತಿಗಳಿಗೂ ಶ್ರಿಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಳ್ಳಿಯಿಂದ ಪ್ರದ್ಯಮನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

### ಮುಂತ್ರ

“ಓಂ ಹಾಂ ಹ್ಯೋಂ ಹೂರ್ಂ ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ಸರ್ವವಿಕೀಷಣಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಾತ್ಮನೇ ಆಕೂತಿನಾಂ ಜಿತ್ತಾನಾಂ ಚೇತಸಾಂ ವಿಶೇಷಾ ಕಾಂ ಜಾಧಿಪತಯೇ ಹೋಡತಕಲಾಯ ಭಂಡೋಮಯಾಯ ಅನ್ನಮಯಾಯ ಅಮೃತಮಯಾಯ ಅಪ್ಯತಮಯಾಯ ಸರ್ವಮಯಾಯ ಸಹಸ್ರೇ ಷಿಜಸೇ ಬಲಾಯ ಕಾಂತಾಯ ಕಾಮಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಉಭಯತ್ವ ಭೂಯಾತ್ || 18 ||

ಅಂತ್ರ : ಸಮಗ್ರ ಬಳ್ಳಿರ್ದ ಸಂಪನ್ಮೂಲನೇ ! ಮನ ಆದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಾಮಕನೇ ! ಸರ್ಕಳ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಆ ವಾಸವಾದ ಸ್ವರೂಪದೇಹವುಳ್ಳನೇ ! ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು, ಅಂತಃಕರಣ, ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು, ಬುದ್ಧಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು, ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿ-ಅಹಂಕಾರಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಇವುಗಳಿಗಲ್ಲ ಅಧಿಪತಿಯೂ, ಹನ್ಮೋಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಚ ಭೂತಗಳು ಬಿಟ್ಟು 16 ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ, ವೇದಾಂತಪ್ರದಾಯಕನೂ, ಮಹಾ

ಭೋಕ್ತ್ವಾಪ್ತಾ, ಮಹಾಭೋಗ್ಯನೂ, ಮುಕ್ತಿಪ್ರದನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಸತಕನ್ಸ್ತಾಪನ್ಸ್ತಾಬಲಕಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೂ, ಎಲ್ಲರಿಂದ ಅವೇಣಿತನೂ ಆದ ನಿಸಗೆ ನಮೋನಮಃ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಉಜ್ಜ್ವಲ್ :— ಪತಿ ಎಂದರೆ ಅನ್ವಯಾಪತ್ತಿಯು ನೀನೇ. ಸ್ತೋಯರೂ, ಅವರ ಪತಿಗಳೂ ಅಸ್ವಂತಂತ್ರರು. ಸ್ವತಃ ರಕ್ಷಿಸಲು ತಕ್ತರಲ್ಲ. ಮಕ್ತಿಳು, ಧನ, ಆಯುಷ್ಯ ಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತಂತ್ರವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಪತಿಯು ನೀನೇ ಸರಿ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯು ಎಲ್ಲಕ್ಕಂತಲೂ ಅಧಿಕವೆಂದು ಬಯಸುವವನು ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವವನು. ನಿಷ್ಣಾಮ ಪೂಜೆಯೇ ನಿಸಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಅದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಿಷ್ಟರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಹುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅಂತಹವರಿಗೆ ನಾನೆಂತಹವಳು ಎಂಬಿದು ತಿಳಿದಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಸ್ತುವನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಡು. ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀವತ್ಸ ಚಹ್ಯಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟೀಯಿಂದಲೇ ಪಕ್ಷಃಸ್ಥಾದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಉಹಿಸಲು ಯಾದೂ ಸಮರ್ಪಾರಲ್ಲ. (ಹೀಗೆ ರಮಾದೇವಿಯು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವಳು.)

ರಮ್ಮುಕ :— ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೂಪಿರೇಮಾತ್ಮನಿರುವನು. ವೈವಸ್ತವ ಮನವು ಇಂದಿಗೂ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಕಿಯಿನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವನು.

### ಮಂತ್ರ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮುಖ್ಯತಮಾಯ ನಮಃಸತ್ವಾಯ ಹಾರಾಯ ಓಜಸೇ ಬಲಾಯ ಮಹಾಮತ್ವಾಯ್ಯಯ ನಮ ಇತಿ ||25||

— ಓಂಕಾರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ಭಗವಂತ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಾಧುಗುಣಸ್ವರೂಪ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟಿಪ್ರಭೇಷಣ, ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬಲಪ್ರಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಮಹಾಮತ್ತನಿಗೆ (ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಕಿಯಿಗೆ) ನಮಸ್ಕಾರ !

ಹಿರಣ್ಯಾಯ :— ಇಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಮೂರ್ಕಿಯು ಇರುವನು. ಹಿತ್ಯಗಣಾಧಿಪತಿ ಯಾದ ಅರ್ಥಮನು ಈ ವಿಂದದ ಜನರೀಂದಿಗೆ ಈ ಕೂರ್ಮರೂಪವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವನು.

### ಮಂತ್ರ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಅಕೂಪಾರಾಯ ಸರ್ವಸತ್ಯಗುಣ ವಿಶೇಷಜಾಯ ಸೋಪಲಕ್ಷಿತಸಾಧನಾಯ ಅವಷ್ಟಾಕೇ ಪ್ರಮಾಣಾಯ ನಮೋ ಭೂಂಯಸೇ ನಮೋವಸ್ತಾನಾಯ ನಮಸ್ತೇ ||30||

= ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಭಗವಂತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಮುದ್ದುದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ, ಪೂರ್ಣಾಂಜಲಿನಾನಂದ ಹೊದಲಾದ ಗುಣಗಳೇ ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ಉಳ್ಳ, ಏರಿನಲ್ಲಿದುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದ, ಭಕ್ತಾಭೈಷ್ಟ ವನ್ನು ಕೆರೆವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ, ಅವು ಕೃತದೇಹಿಯಾದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸಾಮಂಜ್ಞ್ಯ ಷ್ವಳ್ಳ, ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡವನಾದ, ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಉತ್ತರಕ್ಷರು :— ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವರಾಹದೂಪದಿಂದಿರುವನು. ಭೂದೇವಿಯು ಈ ವಿಂಡದ ಜನರೋಂದಿಗೆ ಸಾಂಪುರಣನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವಳು.

### ಮಂತ್ರ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮಂತ್ರತತ್ತ್ವಲಿಂಗಾಯ ಯಜ್ಞಕ್ರಿಕನೇ ಮಹಿಧರಾಯ ಮಹಾಪುರುಷಾಯ ನಮಃ ಕರ್ಮಭುಕ್ತಾಯ ಶ್ರಿಯುಗಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಇತಿ ||35||

= ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಮಂತ್ರತತ್ತ್ವದ ಮೂರ್ತಿ, ಯಜ್ಞಸಂಕಲ್ಪಕ್ಷ ವಿಷಯನು, ಭೂಮಿಧಾರಕ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಪರಾಕ್ರಮ ಶ್ರಯೀಯಿಂದ ತುಧ್ಯ, ಶ್ರಿಯಗರೂತಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಹದಿನೆಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕಂಪುರುಷಾಂಡ :— ಇಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವನಿರುವನು. ಹನುಮಂತದೇವರು ಕಂಪುರುಷಾಂಡ ನಿವಾಸಿಗಳಿಡನೆ ನಿರಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು. ಅಷ್ಟಾರ್ಥಿನು ಗಂಧರ್ವರೂಡನೆ ಗಾನಮಾಡುವನು. ಹನುಮಂತ ದೇವರು ಅದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವರು.

### ಮಂತ್ರ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತ ಉತ್ತರಮ ಶ್ಲೋಽಕಾಯ ನಮಃ ಅರ್ಥಲಕ್ಷಣ ಶೀಲವ್ರತಾಯ ನಮಃ ಉಪಾಶ್ರಿತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಉಪಾಸಿತಲೋಽಕಾಯ ನಮಃ ಸಾಧುವಾದನಿಕಷ್ಟಕಾಯ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಿದೇವಾಯ ಮಹಾ ಶುರುಷಾಯ ಮಹಾರಾಜಾಯ ನಮ ಇತಿ ||6||

— ಗುಣಪೂರ್ಣ, ನಿರತಿಶಯ ಶೀತ್ರವಂತನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ. ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾನಿನ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ, ಶೀಲವಾದ ನಿತ್ಯನಿರೋಷತ್ವ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ

వాద జగత్కు ప్సియన్సు మాడువుంచి ప్రతప్పథ్, జీవనిగి ఆత్మయనాద వనిగెనమస్యార ! జనర ఉవాస్కనిగి నమస్యార ! సాధువంచి ఒరిగల్లినంత విధానరథనాద శ్రీహరిగి నమస్యార ! బ్రాహ్మణప్రియును, శ్రీదాదిగుణ విత్స్పునూ ఆదవనిగి నమస్యార ! సహోదరుమ ప్రయసనాద, రాజోత్తమ నిగి నమస్యార !

భరతవహు :— ఇల్లి సరపింద సహితనాద నారాయణను జీవరన్న అనుగ్రహిసులు ఆదృశ్యనాగి తపస్సన్న మాడుత్తరువను. నారదరు ఈ స్వామియన్న సేవిసుత్తరువరు.

### మంత్ర

ఓం నమో భగవత్ ఉపశమిలాయ ఉపరకాశాత్మాయ  
అశంజసనితాత్మాయ ఇంణియషభాయ సరనారాయణాయ పరమ  
హంసాయ పరమగురువే ఆత్మారామాధిపతయీ నమో నమ ఇతి॥

— ఓంకార ప్రతిపాద్య భగవంతనిగి నమస్యార ! భగవన్నిష్టుయీ స్ఫురవాగి ఉఛ్లేష, దేహసంబంధవాద దుఃఖాదిగల్లిద, స్ఫురయి నిరపేశ్య నాగి నిష్టమభక్తురే తన్నపరినువ, జ్ఞానినైప్రాప్తాద, పరమహంస (తుద్ద) నాద, ఉత్సమగ్రువాద, తన్నల్లియీ సంతోషపదువ, బ్రహ్మాదిగాగి అధిపతియాద నరనారాయణనిగి నమస్యార ! నమస్యార !

సృప్పాయిది కేతనాగి, దేహగల్లిద్దరూ నిదోషియాగి, సాస్కియాగి రువ వినగి నమస్యార ! మరికాలదల్లి నిన్నల్లియీ మనస్సన్నిట్టు దేహ త్వాగి మాడుపుయే ధ్వనయోగద నైప్రణ్యపెందు బ్రాహ్మదేవరు హేళువరు. అజ్ఞానిగాలు మదది మక్కలీ ముంతాదవరస్య చింతిసుతాత్మా సాయలు హదరు పంతి అపోయైశ్చ జ్ఞానియూ హదరిదరే ఆవన శాస్త్రపూసంగ మత్తు యోగా భూస ప్రయత్నగాలు కేవల శ్రుమగలన్న కోడ తక్కువే కోరతు ఫలకారి గాళల్ల. అధోక్షజనే ! అకం మమతిగాలు మోక్షక్షే ప్రతిబంధకాలు. హరియ ధ్వన నైప్రణ్యపే మోక్షక్షే ఆవత్కమ. నిన్నల్లి భక్తియింద అభివృద్ధవాద జ్ఞాన, ధ్వన మత్తు, మోక్షాపాయవెంచి ఆ యోగద నైప్రణ్యవన్న నమిగి వితేషవాగి తరుణిసు. (ఓగి నారదరు గునమాడువరు.)

## ಲುಗಾಭೋಗ

1) ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನವನ ಕೊಡು ಎನ್ನ ಧನ್ಯನ ಮಾಡು । ಪನ್ನಂಗತಯನ ಶ್ರೀಪುರಂದರವಿರಲ ॥ ೧ ॥

2) ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದ ಶಕ್ತಿಯ ಕೊಡು । ಅನ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯ ಕೊಡು । ನಿನ್ನ ನೋಡುವ ಯುಕ್ತಿಯ ಕೊಡು । ನಿನ್ನ ಪಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯ ಕೊಡು । ನಿನ್ನ ಹತ್ತೆ ಬರುವ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಕೊಡು । ಶತ್ತದಿ ತತ್ತ್ವದ ಕೃತ್ಯವ ತೋರು । ಮತ್ತೆ ತುದಿಯಲಿ ಎನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡು । ಅತ್ತತ್ತ ಮಾಡೆ ಭವಕ್ತಲೆ ಎನಗೆ ಮುತ್ತಿದೆ ಕಯವದನ ॥ ೨ ॥

ಶುಚ :- ಭೂರತ್ಯಿಂದದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ನದಿಗಳೂ, ಪವರ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುವವರು ಪಾವನರಾಗಿವರು ಈ ವಿಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಜನರು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸಗಳಿಂಬ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಭಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರೀಜ್ಯಿಯಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನರಕ ವಾಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಸಾರ ಮೋಕ್ಷಪೂರ್ವ ದೂರೆಯುವುದು. ಹರಿಭಕ್ತರ ಸಂಗ ದೂರೆತಾಗಿ ಅವಿಧಾನ ಗ್ರಂಥಿಯು ಸುಷ್ಟಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ವಿಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದನ ವಾಸದೇವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಪ್ಪಾಮಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು.

ಎರಡನೆಯ ಸ್ವಂಧರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :- ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರಕಾಲ ಆಯುಷ್ಯ. ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ದಿನದ ಆಯುಷ್ಯ. ಜನೋಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ, ಸತ್ಯಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿಗೂ ಆಯುಷ್ಯ.

ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೂರೆಯುವ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿವರ ಭೋಗವಿದೆಯಾಗಿ ಹಂಸ್ಯರಕೆಯು ಆಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತುಂಬೆವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಮಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವರು ದೀಘಾರ್ಯಾಂತರಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಂತ ಅಲ್ಲ ಆಯುಷ್ಯವುಳ್ಳ ಭಾರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಉತ್ತಮ, ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯೋಗಿಗಳು ಅಲ್ಲಾರೂ ಯಾವುದ್ದು ವುಳ್ಳ, ನಶ್ಯಿರವಾದ ದೇಹದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಪುನಜನ್ಮ ಭಯವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುವರು. ಸ್ವೇರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕರು ಹೋಕ್ಕ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭರತವಿಂಡ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಬಿಂಬಿಸುವರು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿ ಆನಂದಾತ್ಮಿಯಾಗ್ನಿ ಭರತವಿಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.

### ಅರ್ಪಿತಾಳ ಸುಳಾದಿ

ಭರತವಿಂಡದಿ ಜನ್ಮ ಬರುವುದೇ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ. ಮರುತ ಮತವು ಮತ್ತೆ ಕಾದುರ್ಭಾಗ್ಯ. ಮರುಳಿ ನೀನು ಆವ ಜನುಪುದಲ್ಲಿ ಲೇತ. ಹರಿಕೃಪೆ ಪಡದೆಯೋ ಮತ್ತುರಿಯ ಆ ಕಾರಣ. ಧರೀಯೋಳಿಗೆ ನಿನಗಿಂಧ ವರದ್ಯೇಷ್ಟ ವ ಜನುವು. ದೊರೆಯ ಲಾಯಿತು ಕಂಡ್ಯ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ಈ ದೇಹ. ನೇರೆ ನಂಬಿದಿರು ಮುಂದೆ ದೊರೆವುದು ದುಸ್ತರ. ಸಿರಿರಮುಣಿನು ಹೃತಿರಸಿಜ ಮಧ್ಯದಿ. ಪರಮೇಷಿ ಪವಮಾನ ಹರ ಮುಖ್ಯ ಸುರಿಂದ. ನಿರತ ಕೊಳುತ ಸೇವೆ ಮರೆವ ಎಲ್ಲ ಕಾಲ. ಕರಣಗಳ್ಲಿಹರು ಸುಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ. ಪರಿಪರಿ ಸೋಣೆಚಿತ ಆಚರಿಸಿ ಸಾಧನ. ಮರುತಾಂತರ್ಗತನ ಸುಭರಣಿಕರ್ಮಸುವರು. ಇರುತಿಪ್ಪರೀತಿರ ಖಿಳರು ತಿಳಿಯ ಪಾಪ ಪುರುಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಪರಿ ಸಾಮಾದಿ. ಧರೀಯೋಳಿ ನರರು ಸಜ್ಜ ನರ ಸೇವೆಯ ಮಾಡ. ಒರವರೀ ವಿವರವ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡು ಅನುಗಾಲ. ತರೀರಂತಸ್ಥಿತ ನರಹರಿಯ ಸ್ಥಿರಸುತ್ತಲಿ. ಇರುತಿಪ್ಪ ಖಿಳರೋಳಿ ಅರಿದು ಮೊದಲಿಗನ. ನಿರತ ದಹಿಸಲು ಸಂಕರಣಾನ್ನೇ ಅಹರಹರ್. ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕರೆಯು ಪತಿಕರಿಸಿ ಬಿನ್ನ ಹವನು. ಸರಿಸಿ ಪಾಲಿಪ ತಿಪರಿ ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಉಪವರಿತರು ಎಲ್ಲ ಚೆದುರಿ ಪ್ರೋಪರು ಕೇಳಿ. ಹರುಪ ಪ್ರಟಿಪ್ಪದು ದುಸ್ತರವಲ್ಲ ಕಾಣೆಲೂ. ಗುರುಗಳ ಕರುಣಾ ದೊರೆವುದು ಸತ್ಪುಣಿ. ಸುರರೋಲಿವರು ಅರಘೋಗಿ ನಿಶ್ಚಯನಾಗಿ. ಕರಿವರದನ ನಿಜಚರಣವ ನೇರೆ ನಂಬು. ಗರುಡಗಮನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿವಿರಲನು ನಿಜ. ತರಣರ ರಕ್ಷಕನೆಂಬ ಬಿರುದ ವಹಿಸಿಪ್ಪ ॥೪॥

ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಸಗರ ಪುತ್ರರು ನೆಲವನ್ನು ಆಗೆದಿದ್ದಿರಂದ ಎಂಟು ಉಪದ್ವಿಷಗಳಾದುವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವೇರ್ಥಪ್ರಸ್ಥ, ಜಂದ್ರಾಶ್ವ, ಆವತನ, ರಮುಣಿಕ, ಮುದಾಹರಣ, ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಸಿಂಹಳ ಮತ್ತು ಲಂಕ ಎಂದು ಎಂಟು ಉಪದ್ವಿಷಗಳ ಹೆಸರು. ರಾಜನೇ! ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸುಸರಿಸಿ ನಿನಗಾಗಿ ಜಂಬೂದ್ವಿಪದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಿಂಡಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವೆನು,

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ : ಏಳಿದ್ವಿಪಗಳ್ಲಿ ಪ್ಲಕಾದಿ ಆರು ದ್ವಿಪಗಳ ಅಳತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೀಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು : -

ಪತ್ರಕ್ಕದ್ವಿಷ : ಇದು ಲವಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಅಳತೆ ಉಳ್ಳದಾಗಿದೆ ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇಕ್ಕು ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಈ ದ್ವಿಷದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಪಳ್ಳಕ್ (ಬಸುರಿ) ಹೆಚ್ಚಿರುವುದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ದ್ವಿಷಕ್ಕಿ ಅದೇ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ದ್ವಿಷದಲ್ಲಿ ಏಳು ನಾಲಿಗಿಗಳುಳ್ಳ ಅಗ್ನಿದೇಶಯು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಶ್ರೀಯವರ್ತನುತನಾದ ಇಧ್ಯಜಿಹ್ವನು ಈ ದ್ವಿಷಕ್ಕಿ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು. ಈ ದ್ವಿಷವನ್ನು ಏಳು ಹಿಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಇಧ್ಯಜಿಹ್ವನು ಹಂಚಿರುವನು. ಶಿವ, ಯತಸ್ಯ, ಭರ್ತ್ರ, ಶಾಂತ, ಕ್ಷೇಮ, ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಅಭಯ ಎಂದು ಆ ಖಂಡಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಮಂಳಕೂಟಿ, ಪಜ್ಞಕೂಟಾದ ಏಳು ಪರವರ್ತಗಳಿವೆ. ಇವು ಗಡಿ ಪರವರ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಅದುಕೇ, ಅನುಗುಣಕೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಏಳು ಮಹಾನಂದಗಳಿವೆ. ಹಂಸ, ಪರಂಗ, ಗೋಧ್ಯಾ ಯನ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾಂಗ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಪರಂಗಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರು ಸಾವಿರ ಪರವರ್ತ ಅರ್ಯಾಷ್ಟವುಳ್ಳವರು. ವೇದತ್ರಯಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಂತರಗಳ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

### ಮಂತ್ರ

ಪತ್ರಕ್ಕಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಽಯೋದ್ವರ್ಪಂ ಯೆಷತ್ಕ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ।  
ಅಮೃತಸ್ಯ ಚ ಮೃತೋಽಜ್ಞ ಸೂರ್ಯಮಾಕ್ಷಾನಮಿಮಂಹಿ ॥5॥

ಅರ್ಥ :- ಪೂರಾತನನೂ, ವಾಕ್ಪ್ರೇನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿರುವನು. ವಾಚಿಕ, ಕಾಯಿಕ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂನಿಧಾನವಿಟ್ಟಿರುವನು. ದುಪ್ಪರಿಸಿದ್ವಾರಾ ಮಾರಕರಾದ ರುದ್ರ ದೇವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂನಿಹಿತವಾಗಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ರುದ್ರ ಈ ಶ್ರೀಮೂತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನೂ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಜಾಗ್ರಿನಿಗಳಿಗೆ ಗಮ್ಯನಾದ್ವರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಾಮಕನೂ, ಆದಾನಾದಿ ಕರ್ತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಪತ್ರಕ್ಕಾದಿ ಆಯ ದ್ವಿಷಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಜನರಲ್ಲಿರೂ ಆಯುಷ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯತ್ಕು, ಪ್ರಕಾಶ, ಸಹನಶಕ್ತಿ, ಬಿಲ, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನರಾಗಿರುವರು.

ಶಾಲ ಶಿಲಿದ್ವಿಷ : - ಇದು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಾಳ ವಿಸ್ತೃತ. ಸೂರಾ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲ್ಕಾಲ (ಬೂರಗ) ಹೆಚ್ಚಿದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗರುಡದೇವರ ಗೂಡು ಇದೆ. ಶ್ರೀಯವರ್ತ ಪ್ರತ್ಯಯಜ್ಞಬಾಹುವ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿ.

ಸುರೇಂಡನ, ಸೌಮನಸ್ಸ್ಯ, ಹೊದಲಾದ ಏಳುವಾಂದಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯರು. ಆ ರಾಜನು ಈ ವಿಂಡವನ್ನು ಏಳುಭಾಗ ಮಾಡಿ ಏಳು ಮತ್ತು ಇಗೆ ಹಂಚಿದುವನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿನಾದನು. ಸುರಸ, ತತ್ತ್ವಂಗ ಹೊದಲಾದ ಏಳು ಪ್ರಧಾನ ಪರ್ವತ ಗಳಿವೆ. ಅನುಮತೀ, ಸಿಂಹವಾಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಸರಿನ ಏಳು ನದಿಗಳಿವೆ. ಶ್ರುತಿಧರ, ಏಯಂಧರ, ವಸುಂಧರ ಮತ್ತು ಉದ್ಘಾರಧರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ಸೋಮವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸೋಮನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು.

### ಮಂತ್ರ

ಸ್ವರೋಭಿಃ ಸಿಕ್ತದೇವೇಭೋಽ ವಿಭಜನ್ ಕೃಷ್ಣ ತುಕ್ತ ಯೋಃ ।  
ಅಂಧಃಪ್ರಜಾನಾಂ ಸರ್ವಾಸಾಂ ರಾಜಾ ನೇಃಸೋಮಮಸ್ತಾತಿ ॥೧॥

ಅಭಿ :- ಚೆಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಅವು ತಕಿರಣ ಗೋಂದ ಹಿತ್ಯದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತುಕ್ತಪ್ರಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಸೋಮರಸಪೆಂಬ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಭಾಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನು. ಅವನು ನವುಗೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಟುಮಾಡಲಿ,

ಕುಶುದ್ವಿಷತ : ಇದು ಎಂಟು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮತ್ತುಲೂ ಘೃತೋದ ಸಮುದ್ರವಿರುವುದು. ಈ ದ್ವಿಷತ್ಕೃ ಕುಶಪೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ದೇವತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಶಿಯ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಸಿರುವರು. ಪ್ರಿಯಪ್ರತನ ಮಗ ಹಿರಣ್ಯರೇತನ್ನು ಈ ದ್ವಿಷತ್ ಅಧಿಪತಿ. ಇವನಿಗೆ ವಸುದಾನ, ದೃಢರುಚಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಏಳು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು. ಈ ದ್ವಿಷತವನ್ನು ಅವನು ಏಳು ವಿಂಡಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಇಗೆ ಹಂಚಿರುವನು ಇಲ್ಲಿನ ಗಡಿ ಪರವತೆಗಳು ಚಕ್ರ, ಚತುಃಶ್ರಂಗಾದಿ ಏಳು ನಾಮಕಗಳು ಇವು. ರಸಕುಲ್ಯೈ, ಮಥುಕುಲ್ಯೈ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮದ ಏಳು ಪ್ರಧಾನ ನದಿಗಳಿವೆ. ಕುಶಲ, ಕೋವಿದ, ಅಭಿಯಕ್ತು ಮತ್ತು ಕುಲಕ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ಅಗ್ನಿಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು.

### ಮಂತ್ರ

ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಾಕ್ಷಾಜ್ಞಾತನೇದೋಽಸಿ ಹವ್ಯಾನಾಟ್ ।  
ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರರುಣಾಂಗಾನಾಂ ಯಜ್ಞೇನ ಪ್ರರುಷಂ ಯುಜ ॥೨॥

- ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಅಗ್ನಿನಾಯಕ ಹರಿಯೇ ! ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣ ನಿಗಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಅಂಗ

ಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಾಸಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಹೆಚ್ಚಿನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವನು. ನೀನು ನಮ್ಮೆಳ್ಳಿದ್ದ ಯಾಗದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು.

**ಕ್ರಿಂಜದ್ವೀಪ :**— ಇದು 16 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಹೊಸರಿನ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಕ್ರಿಂಜಪೆಂಬ ಹೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೂ ಅದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರಿಯವೃತ್ತ ಪ್ರತ್ಯಾಘಾತಪ್ರಯೋಜನು ಆಗಿ, ಇದನ್ನು ಏಳು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಅಮು, ಮಜ್ಜ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಏಳುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯೇರಿಗೆ ಹಂಚಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಇಲ್ಲಿನ ಏಳು ಪರವರ್ತಗಳು ದುಕ್ಕ, ವರ್ಧಾಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಏಳು ನಾಮಗಳುಳ್ಳವು. ಅಭಯಾ, ಅಮೃತಾಫೇ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಾದ ಏಳು ಪ್ರಧಾನನದಿಗಳು ಹರಿಯತ್ತಿವೆ. ಗುರು, ಮುಷಭಿ, ದ್ರುವಿಣ ಮತ್ತು ದೇವ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ನೀರಿನ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ವರುಣಾಂಶರಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ವಿತ್ತು ಸೇವಿಸುವರು.

### ಮಂತ್ರ

ಅಹಃ ಪುರುಷವೀರಾಶ್ಚ ಪುನಂತಿಭೋಽಭೋವಃ ಸುವಃ ।

ತಾನಃ ಪುನಿರ್ಯುರಭಿಷ್ಣೀಃ ಸಂಸ್ಯಾತೀ ತಾತ್ಕಾನಾ ಭಾವ ॥23॥

**—** ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರೂಪಗಳು ಅವನ ರೀತಸ್ವಾಗಿರುವವು. ನೀರು ಆ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿಯಮ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಆ ರೂಪಗಳು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪಾವನ ಮಾಡುವವು. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ತುದಿ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಕಾಗಿ ದೇಹದೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಸೇವಿಸಲ್ಪದುವುದು. ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಿತ್ರಣಾ ಸೇರಿಸಲಿ.

**ಶಾಕದ್ವೀಪ :**— ಇದು 32 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನೆ ವಿಸ್ತಾರ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಾಕಪೆಂಬ ಹೊಡ್ಡಿದವಿದೆ. ಶ್ರಿಯವೃತ್ತನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೇಧಾ ಶಿಥಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿ. ಷರೋಜನೆ, ಮನೋಜವ ಹೊದಲಾದ ಹೆಸರಿನ ಏಳುಮಂದಿ ಅವನ ಪ್ರತ್ಯರು. ಅವರು ತಂದೆಯು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ ಏಳು ವಿಂಡಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವರು. ಈಶಾನ, ಉದುಕ್ಕಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಏಳು ಪ್ರಧಾನ ಪರವರ್ತಗಳು. ಅನಫೇ, ಆಯಾದ್ರೇ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಕ ಏಳು ಪ್ರಧಾನ ನದಿಗಳು. ಧೃತಪ್ರತ್ಯಾಘಾತ, ಸತ್ಯಪ್ರತ್ಯಾಘಾತ, ದಾನಪ್ರತ್ಯಾಘಾತ ಮತ್ತು ಅನುಪ್ರತ್ಯಾಘಾತ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರು ವಾಯ್ಪಾಂತರಾಮಿ ವಾಯುನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪಾಸಿಸುವರು.

## ಮಂತ್ರ

ಅಂತಃಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೂತಾನಿ ಯೋ ಬಿಭತ್ಯಾರ್ಥಕೇತುಭಿಃ ।

ಅಂತರ್ಯಾಮೀತ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವಾತು ನೋ ಯೆದ್ವತೇ ಇದಂ ॥29॥

— ವಾಯ್ಸುಂತಿಗಂತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಳಹೊಕ್ಕು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾದಿ • ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಣಾದಿ ನಿಯಾಮಕದೊಂದಿಂದಲೂ, ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧೀನವೇ. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಷ್ಟನೂ, ವಾಯ್ಸುಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ನಷ್ಟನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ.

**ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರದ್ವೀಪ :** ಇದು 64 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರ. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಸಹಿನೀರಿನ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವರ ಬಂಗಾರದ ದಳಗಳುಳ್ಳ ಅತಿ ಹಿಂಬಿದಾದ ಕಮಲವಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಅಧಿಕ ಹೀರಣಾಗಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತು ಸಾವರ ಯೋಜನಗಳ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರಪುಷ್ಟ ಮಾನಸೋತ್ತರ ವೆಂಬ ಒಂದೇ ಪರ್ವತವು ಈ ದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಒಳಹೊರ ಖಂಡಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುವ ಎಲ್ಲೆಯ ಪರ್ವತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರ, ಯಮ. ವರುಣ ಮತ್ತು ಕುಬೇರರಂಬ ಲೋಕಪಾಲಕರ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟಣಗಳಿವೆ. ಮಾನಸೋತ್ತರ ಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರುವನ್ನು ಸುತ್ತುವ ಸೂರ್ಯಾರಥಿದ್ದ, ಸಂಪತ್ತಿರ ಸೂರ್ಯಕವಾದ, ಸಂಪತ್ತರಾತ್ಮಕ ಚಕ್ರವು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಗಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಯವುತನ ಪ್ರತ್ಯೇ ವೀಕಿ ಹೋತ್ತುನು ರಮಣ ಮತ್ತು ಧಾತಕಿ ಎಂಬ ತನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಹತ್ವಿಗಿ ಎರಡು ವಿಂಡ ಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಧಾತನಂಗತನಾಗಿಬಿವನು. ಆಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವರು.

## ಮಂತ್ರ

ಯತ್ತತ್ವಮರ್ಮಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಲಿಂಗಂ ಜನೋಽಜ್ಞಾತಿ ।

ಭೀದೇನ್ನೇ ಕಾಂತಮದ್ವಾತಂ ತಸ್ಮೈ ಭಗವತೀ ನಮಃ ॥31॥

ಭಗವಂತ ! ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಯಾಕ್ಷಾದಿ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಚತುರ್ಮುರ್ಖಿನ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರತಿಮೆಯು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತಿಗಂತ ಭಿನ್ನವಂದು ಭಕ್ತರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೀದರಹಿತವಾದ ಇಂತಹ ಸ್ವರೂಪವು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಶುದ್ಧೊಂದಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಂಚಿಗೆ ಕಾಂಚನ ಭೂಮಿಯಿದೆ. ಅದರ ನಂತರ ಸುತ್ತುಲೂ ಹೋಟೆಯಂತೆ ಲೋಕಾಲೋಕ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಲೋಕವೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರವಹಾರ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳ. ಅದಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಲೋಕ ವೆಂದು ಹೇಬಂತು. ಇವೆಡರ ವಾಧ್ಯ ಆ ಪರ್ವತವಿದೆ, ಮಾನಸೋತ್ತಮ ಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯ ಇರುವ ಸ್ಥಳವು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಹದಿನಾರು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಾಗಳ ಅಳತೆ. ಕಾಂಚನಭಾಗಿಯೂ ಇಪ್ಪೇ ಅಳತೆ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಆ ಕಾಂಚನ ಭೂಮಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು. ಆವರ ಭೂತ್ಯದು ಹೊಂದಲು ಇನ್ನಾರ್ಥಿಕ್ಕಾ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ ವಿಶ್ಲಿ. ಲೋಕಾಲೋಕ ಪರವರ್ತವನ್ನು ಭೂಲೋಕ, ಭೂವಲೋಕ, ಸುವಲೋಕ ಗಳ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಾಯಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಾಷ್ಟಿಸಿರುವನು, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯಸಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಧ್ರುವಪರ್ಯಂತವಾದ ಜೋತಿಗಳಿಂದ ಸಮೂಹದ ಕಿರಣಗಳು ಲೋಕಾಲೋಕಪರ್ವತದ ಒಳಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳಗಿಸುವುದೇ ಹೊರತು ಎಂದೂ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ಗಳಾಗಲಾರವು. ಅಂದಬಳಿಕ ಈ ಪರ್ವತವು ಈ ಲೋಕಗಳಷ್ಟೇ ಅಂದರೆ 51 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ಎತ್ತರ, 50 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದಾವುದು. ಈ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬುಂಬಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ವಾಮನ ಮತ್ತು ಅಪರಾಜಿತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ದಿಗ್ಗಜಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಸಾಧ್ಯ ಮಿಸಿರುವರು. ಈ ಆಸೋಗಿಗೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೂ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಸಕಲಲೋಕಗಳ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇವರೊಳಗಿ ಅಂತರ್ರಾಮಿಯಾಗಿರುವುದಲ್ಲಿದೆ ಹೊರಗೂ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

ಆ ಲೋಕದ ಅಬೇ ಅಣಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯಾಳ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಮಾತ್ರ ಸಂಚರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಭೂಲೋಕಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭಾಗವೇ ಅಂತರಿಕ್ಷ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಗೊಳಿ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳ ಕಡೆ ಯಿಂದಲೂ 25 ಯೋಜನಗಳಿರುವುದು. ಒಂಗಾರದ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಗಭರಸಿಂದು ಕರೆಯುವಂತೆ ಈ ಮೃತ ಅಂದರೆ ಜೀವವಲ್ಲದ ಜಡವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮಾತಾರಂಡ ನೆಂದು ಹೇಬಂತು. ಸೂರಿಗಷ್ಟನಾದ ರಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಮಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೆಂದು ಹೇಬಂತು. ಇವನೇ ದಿಕ್ಕು, ಆಕಾಶ, ದೃಂಡೋಕ, ಭೂಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ನರಕ, ದಸಾತಲಾದಿ ಸ್ಥಾನ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಭಾಗಿಸಿ

ಸ್ವ-ಸ್ವಿ ಸಿರುವನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವನೇ ದೇವ-ಪಶು-ಮನುಷ್ಯ-ಸರ್ವಾಂಶುಭಜ್ಞ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಸ್ವ-ಸ್ವಿ ಕರ್ತವೆನಿಸಿರುವನು. ಸರ್ವರ ಜ್ಞಾನರಿಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಪಾತ್ರನ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ :— 50 ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರಷ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮತ್ತು ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಗಿಯತ್ತು. ಇನ್ನು ಖಿಗೋಳಿವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೇನು. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದ ಮಧ್ಯ ಇರುವ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕವು ಭೂಮಿಯಿಂದ 50 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಮೇಲಿರುವುದು. ಮಹಳೋಕವು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ 75 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಮೇಲಿರುವುದು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಜನೋಲೋಕವು ಒಂದು ಕೋಟಿ 12 1/2 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಜನೋಲೋಕದಿಂದ ತಪ್ಪೋಲೋಕವು ಒಂದು ಕೋಟಿ, 68 ಲಕ್ಷ 75 ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ಮೇಲಿರುವುದು, ಮಹರಾದಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ 50 ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ. ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮಹಃ, ಜನಃ ತಪಃ ಈ ಬದು ಲೋಕಗಳ ಪರಿಮಾಣದಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಲೋಕವಿದೆ. ವೈಕುಂಠವು ಸತ್ಯಲೋಕದ ಎರಡರಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

### ಸೂರ್ಯಸಂಭಾರ

ಅಂತರಿಕ್ಷ ಲೋಕದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇವನು ಸ್ವಾಮಿಯು, ಇವನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವನು. ತನ್ನ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬಿಸಿಲನ್ನು ಬೀರಿ, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಬೆಚ್ಚಿಗೆದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬೆಳಗುವನು. ಇವನು ಉತ್ತರಾಯಣ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಮತ್ತು ವೈಮಂಬಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಂದ, ತ್ವರಿತ, ಸಮಾನಗತಿಗಳಿಂದ ಆಯೋಹಣ. ಅವರೋಹಣ, ಮತ್ತು ಸಮನಾದ ಸ್ವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಯಾ ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರದೆ ಸೇರುವವರಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಹಸ್ನಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘಗಳನ್ನು ಗಿಯೂ, ಹ್ರಸ್ವಗಳನ್ನು ಗಿಯೂ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ಕಾಲ ಸಮವಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಮೂಡುವನು. ಮೇಷ ಮತ್ತು ತುಲಾರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಮೂವತ್ತು ಫಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವುದು. ವೈಷಣಿ, ಮಾಥುನ, ಕಟಕ, ಸಿಂಹ, ಕನ್ಯೆ ಎಂಬ ಈ ಬದು ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಹಗಲುಗಳು ಮೂವತ್ತು ಫಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವುದು. ರಾತ್ರಿಗಳು ಕರ್ಮಿ. ತಿಂಗಳು ಒಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿ ಕಡಿಮೆ ಒಂದುಫಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಂಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಅರವತ್ತು ಫುಳಿಗೆಗಳೇ ಆಗುವುದು. ವೈಶಿಖರ್ಥನು ಸು, ಮರೆ, ಕುಂಭ ಮತ್ತು ಮೀನ ಈ ಬದು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲವು ಮೂವತ್ತು ಫುಳಿಗೆಗಳಿಗಂತಹ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹಂಗಲಿನ ಕಾಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತು ಬರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮೂರುಗತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ರಥದ ಚಕ್ರವು ಮಾನಸೋತ್ತಮರ ಪರವರ್ತತ ಶಿಖಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವ ಮಾರ್ಗದ ದೂರವು ಒಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ, 51ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳಿಂದು ಹೇಳುವರು. ಮಾನಸೋತ್ತಮರ ಪರವರ್ತದಲ್ಲಿ ಮೇರುವಿನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ 'ದೇವಧಾನಿ' ಎಂಬ ಇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಣವೂ, ದ್ವಾರ್ಣಿಜಕ್ಕೆ ಯಾವುನ ಸಂಯುಕ್ತಿ ಪಟ್ಟಣವೂ, ಪಟ್ಟಿಮಕ್ಕೆ ವರುಣನ ನಿಮೋಽಜನೀ ಪಟ್ಟಣವೂ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸೋಮನ ವಿಭಾವರೀ ಪಟ್ಟಣವೂ ಇರುವುದು. ಸೂರ್ಯನು ಇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯೋದಯವೂ, ಯಾವುನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೂ, ವರುಣನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಸ್ತಿಮಯವೂ, ಸೋಮನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯೂ ಆಗುವುದು. ಇಂದ್ರಾವರ್ತತ ವಿಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಡುಹಂಗರೇ ಇದ್ದು ಸೂರ್ಯನು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಸೂರ್ಯನು ಮೇರುವಿನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ, ಅವನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮೇರುವು ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೋಳ್ಳುವನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದ್ರು ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಗ್ರಹಗಳೂ ನೆಕ್ಕಲ್ಪರಿಷಿಂದಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಕಕ್ರಿಯೆಂದನೇ ಉದಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಅಸ್ತಿಮಾನತ್ವಾದೆ. ಹೀಗೆ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಸೂರ್ಯರಥವು ಎರಡು ಫುಳಿಗಿಯಲ್ಲಿ 34 ಲಕ್ಷ 800 ಯೋಜನಗಳ ದೂರವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಗಾಲಿ, ಸಂಪತ್ತಾಭಿಮಾನಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿ. (ಡಿಸೆಯ) ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಅರೆಗಾಲುಗಳು. ಹನ್ನೆರಡು ತಂಗಳಿಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಅವಕ್ಷೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ಆ ಗಾಲಿಗ ಆಯ ಅಂಚಿನ ಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ ಆರುಮುತುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಅವಕ್ಷೂ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ಆ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಗುಮ್ಮಗಳಿವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಬಾಲುಮಾರ್ಣಾಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಒಡೆಯಿರು. ಆ ರಥದ ಅಚ್ಚಿನ ಒಂದು ಕೊನೆಯು ಮೇರುವಿನ ಮೇಲ್ಮೈಗಳಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯು ಮಾನಸೋತ್ತಮರ ಪರವರ್ತದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಅಚ್ಚಿನ ಉದ್ದ ಎರಡುಕೋಟಿ ಪಳುಲಕ್ಷ್ಯಯೋಜನಗಳು. ಮಾನಸೋತ್ತಮರ ಪರವರ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಅಚ್ಚಿನ ಕೆಲನಿಗೆ ಚಕ್ರವು ಪೂರೋಂಸಲ್ಪಟಿದೆ. ಅದು ಎಣ್ಣಿಗಾಳಿದ ಎತ್ತಿನೀರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಗಾರೆ ಅರೆಯುವ ಗಾಲಿಯಂತೆ) ಮಾನಸೋತ್ತಮರ ಪರವರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುವುದು. ಈ ಉದ್ದದ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸಣ್ಣ ಅಚ್ಚಿನ ಕಳಭಾಗವಿದೆ. ಇದು 51 ಲಕ್ಷ 75 ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ

ಉದ್ದೇವಿದೆ. ಗಾಣದ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಅಳಿಷ್ಟನ ಮೇಲಾಗುವುದ್ದುವ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ದವಾಗಿದೆ. ರಥದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಈರವು 36 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಎತ್ತರವಾಗಿ, ಒಂಭತ್ತು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಆಗಲವಾಗಿದೆ. ಆ ರಥದ ನೋಗವು ಎರಡು ಕೋಟಿ ಏಕಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಉದ್ದೇವಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿ ಹೂದಲಾದ ಏಕು ಭಂಡಸ್ತಿನ ಹಸನುಳ್ಳ ಏಕು ಕುದುರೆಗಳು ಈ ನೋಗಕ್ಕೆ ಹೂಡ ಲ್ಪಟಿದೆ. ಇವೇ ಆ ರಥವನ್ನು ಎಳಿಯುವುವು. ಅರುಣನು ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವನು. ಹೆಚ್ಚಿರಳನ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಪರಿಮಾಣವುಳ್ಳ ಆರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ವಾಲ ಶಿಲ್ಪರೆಂಬ ಬುಂಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖಿರಾಗಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಾಮುಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೆ ಬುಂಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ನಾಗರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಯಾತ್ರಧಾರೆ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ಎಂಬ ಏಳೀಳು ಮಂದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಗಣಗಳು ಹನ್ನೆರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುವುವು. ಈ ಗಣದವರು ಪ್ರತಿತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವರು.

ಭೂಮಂಡಲವು ಒಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ, 51 ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ಸುತ್ತು ಇತ್ತೆ ಯುಳ್ಳದ್ದು. ಸೂರ್ಯನ ರಥವು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ, ಎರಡು ಕರಿದಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಮುಗಿಸುವುದು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಿತ್ವಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ :— ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಬುಂಬಾರ ಜಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಇರುವೆಲೊಂದು ಜಕ್ಕದೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತೆ ತಾನೂ ಜಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಹನ್ನೆರಡು ರಾಶಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಶಾಲಜಕ್ಕದೊಂದಿಗೆ ಮೇರುವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಸೂರಾಧಿಗ್ರಹಗಳೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನ್ಯಾಕ್ತ್ರ ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಅವೂ ಸುತ್ತುತ್ತೆ ಇರುವುವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗ್ರಹಗಳಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗತಿಗಳಂಟು. ಸೂರಾಧಿತಗಳ ನಾರಾಯಣನು ಲೋಕಕ್ಕೇಮಕ್ಕೂ ಸ್ವರ್ಗ ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವೆಂತಾದಿ ಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಾ ಯಾತ್ರೆ ಗುಣ ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಂಟಾ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆ ಹನ್ನೆರಡು ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳಿಗೂ ಆಯಾ ಬುತ್ತಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಆ ಹನ್ನೆರಡು ಹರಿಯ ರೂಪಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶುದ್ಧರನ್ನು ಮಾಡುವುವು. ಇದರಿಂದ ವಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವಂತರು ವೋಕ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಂಶುಮಾರವೆಂಬ ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡು ತಿರಗಳುಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಮೇಷಾದಿ ಸೌರಮಾಸಗಳಿಂದೂ, ಜೈತ್ರಾದಿ ಚಾಂದ್ರಮಾಸಗಳಿಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಮಂದ, ಶೀಫ್ತಿ, ಸಮಗಳಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮಂಡಲವನ್ನು, ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಂಡಲವನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಮುಗಿಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿರ, ಪರಿಪತ್ತಿರ, ಇಡಾವತ್ತಿರ, ಅನುವತ್ತಿರ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿರಗಳಿಂದು ಹೇಳುವರು.

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ನಿರುವನು. ಸೂರ್ಯದಿಗಳಿರುವ ನೆಕ್ಕತ್ವವನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ದಾಟ ಮತ್ತೊಂದು ನೆಕ್ಕತ್ತುಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತುಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಗಳು ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲದ ಪ್ರವ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೆಗೆಲು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಇಡಿ ದಿನವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ನೆಕ್ಕತ್ತುವನ್ನೂ ಚಂದ್ರನು ಆರವತ್ತು ಫಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಟ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷಯೋಜನೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವನೀ ಮೋದಲಾದ ನೆಕ್ಕತ್ತಗಳು ಮೇರುವಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಯಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಕಾಲ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯರಥದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿರುವನು.

ನೆಕ್ಕತ್ತಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರ ಗ್ರಹ ವಿದೆ. ಶುಕ್ರ ಗ್ರಹವು ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ಸಮಾವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು.

ಶುಕ್ರ ಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬುಧಗ್ರಹವಿದೆ. ಬುಧಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ವಿಯೋಗ ಬಂದಾಗ ಅನಾವೃತ್ಯಿ ಮುಂತಾದ ಭಯವು ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಬುಧಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಂಗಾರಕ ಗ್ರಹವಿದೆ. ಅಂಗಾರಕನು ಪಾರ್ಯತಃ ದುಃಖಪ್ರದನು.

ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುರು ಗ್ರಹವಿದೆ. ಗುರು ಗ್ರಹವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಂಶಕ್ಕೇ ಅನುಕೂಲನು. ವಕ್ರನಾಗದಿದ್ದರೆ ಒಂದೊಂದು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪತ್ತಿರ ಕಾಲ ಸಂಚರಿಸುವನು.

ಬೃಹಸ್ಪತಿಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶನೀಜರ

ಗ್ರಹವಿದೆ. ತನ್ನೆಷ್ಟರೆನು ಒಂದೊಂದು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಂಚರಿಸುವನು. ಇವನು ಪ್ರಾಯಿಕ: ಸರ್ವರಿಗೂ ದುಃಖಪ್ರದನು.

ತನ್ನೆಷ್ಟರೆಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮುಖೀಯ ಮಂಡಲವಿದೆ. ಸಮ್ಮುಖೀಗಳು ಲೋಕಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಷಾಗಿ ಧ್ವನಿಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ಸಮ್ಮುಖೀಯ ಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಹದಿಮೂರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾದ ಧ್ವನಿಮಂಡಲವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವನಿಗೆ ನಕ್ಷತ್ರರೂಪರಾದ ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಕಕ್ಷಿಪ, ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿ ಮತ್ತು ಯಮ ಇವರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಚಕ್ರದೊಂದಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಾದಿಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಅಶ್ವನಾತ್ಯಾದಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಮೇಟಕಂಬದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಧ್ವನಿ ನನ್ನ ವಾಕಿರುವನು. ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ವಾಯುಪಾತ್ರದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವನು. ಗ್ರಹಾದಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ಆವಹ ಮೊದಲಾದ ವಾಯುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕೆಲ್ಪಿಪಡ್ಡಂತೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವು. ಶಿಂಠಲಮಾರರೂಹಿ ಹರಿಯು ಸ್ವಾಸಾಮಧ್ಯಾದಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು. ಶಿಂಠಲಮಾರನು ದೇಹವನ್ನು ಗುಂಡಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು ನಕ್ಷತ್ರರೂಪದಿಂದಿರುವ ಧ್ವನಿರಾಜನು ಆ ಮೂರಿಯ ಬಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದಕ್ಷ. ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಯಮ ಇವರು ಬಾಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಧಾತ್ರವಿಧಾತ್ರಗಳು ಬಾಲದ ಬಿಡಿಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮ್ಮುಖೀಗಳು ನಡುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಅಭಜಿತ್ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಪುನರ್ವಸನು ನಕ್ಷತ್ರದ ಪೂರ್ತಿ ಉತ್ತರಾಯಣ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಯೋದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಉತ್ತರಾಷಾಧಾವರೀಗಿನ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಡಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಅಜವೀಧಿಯಂಬ ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಮಾರ್ಗವು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲುಯೂ, ಆಕಾಶಗಂಗಿಯು ಉದರೆದಲ್ಲಿಯೂ, ಪುನರ್ವಸನು-ಪುಷ್ಟಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಜಫನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಆರಿದ್ರ-ಅಶ್ವ-ಇಷ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಡ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಭಜಿತ್ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಷಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಡಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರವಣ ವಹಿತ್ತು ಪೂರ್ವಾಷಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲ ಎಡ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಧನಿಷ್ಟಾ ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲವಡೆ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮಭಾ ಮುಂತಾದ ಎಂಟಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರದಿಂದ ಮೃಗಶೀಷಾರ್ ಪೂರ್ತಿ ಎಂಟಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ತಂಭಿಷಾ ಜ್ಯೇಷ್ಣಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಬಲ-ಎಡ ಹೆಗಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಮೇಲಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಯಮನು ಕೆಳಗಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕುಜನು ಮುಖಿದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನೆಷ್ಟರೆನು ಉಪಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಗುರುವು ಭೂಜದಲ್ಲಿಯೂ, ರಷಿಯು ಎಡ

ಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಾರಾಯಣನು ಕೃದಯದಲ್ಲಿ, ಚಂದ್ರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಶುಕ್ರನು ಹೊಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿಗಳು ಮೊಲಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕಾಶಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬುಧನು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ರಾಹು, ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇತುಗಳು, ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಎಲ್ಲ ನಕ್ಕತ್ರಗಳೂ ಅಶ್ರಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಹೀಗೆ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾದ ತಂತ್ರಮಾರ್ತಿ ರೂಪೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಜಪಿಸಬೇಕು :—

ಮಂತ್ರ

“ನನೋ ನನೋ ಜೀವೀತಿಲೋಕಾಯೆ ಕಾಲಾಯೆನಾಯಾನಿಮಿಷಾಂ ಹತಯೀ ಮಹಾ ಪ್ರರೂಪಾಯೆ ಧೀಮಹಿ ॥”

ಜೀವೀತಿಸ್ವಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯ, ದೇವತಾಪಾಲಕ, ರಾಲಜ್ಞಾಪಕ ಸರ್ವೋತ್ತಮಪ್ರರೂಪವನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನನ್ನೇ ವಿಜಾರ ಮಾಡುವುದು. ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಜಪಿಸುವ, ಸ್ತುತಿಸುವ ಮತ್ತು ನಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರಿಕಾಲ ಕೃತ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುವು.

ಇಪ್ಪತ್ತರದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣೆಯಿಂದ ದೇಹತ್ವವನ್ನೂ ನವಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಫ ವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ರಾಹುವು ಸೂರ್ಯನ ಕೆಳಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವನು. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಚಂದ್ರಮಂಜ್ಜಲವು ಇಷ್ಟತ್ತಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ರಾಹು ಮಂಡಲವು ನಲವತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ರಾಹುವು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವೈರಿಟ್ಟು ಕೆಲವು ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲುಹೋಗುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣಾಗಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಟ್ರಿರುವನು. ಚಕ್ರವು ಈ ಎರಡು ಮಂಡಲಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ರಾಹುವು ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭೀತನಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೈಟ್ಟುವನು. ಇದನ್ನೇ ಜನರು ಗ್ರಹಣವನ್ನುವರು.

ವಿಶೇಷ

ರಾಹುವು ದೃತ್ಯನಾದ್ದ ರಿಂದ ನವಗ್ರಹಷ್ಟಾಚೆ, ಜಪ, ಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ

ಉಪಾಸನೆ ನಿಷಿದ್ಧ. ಹಾಗಾದರೆ ವೇದೋಕ್ತುವಾದ ರಾಹುವಿನ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ಹೋಮವೇ ಯಾವ ದೇವತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ? ಎಂದರೆ :-

ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಃ ಸಿಂಹಿಕಾರ್ಯಾಂ ತಥಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಜೀಜನಃ ।  
ರಾಹುಜ್ಯೇಷ್ಠಃ೦ ಕೇಶುತಥಂ ಗ್ರಹತ್ವಂ ಯ ಉಪಾಗರಃ ।  
— ಭಾಗವತ ಅರನೇಷ್ಠಂಧ ರನೇ, ಅಧಾರ್ಯಾಯ 3ರನೇ ಶ್ಲೋಕ.

ಅಂತರ್ಗತ :— ವಿಪ್ರಚಿತ್ತ ದೃತ್ಯನು ಸಿಂಹಿಕೆಯಂಬ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ 101 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮುಂದೆ ಗ್ರಹನಾಗುವ ರಾಹುವೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪ್ರತ್ಯ. ಅವನ ಸಹೋದರರು ಕೇಶುಗರ್ಭಂಬ ನೂಡು ಮಂದಿ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ರಾಹುವು ಗ್ರಹನಾದನೆಂದರೆ “ಗ್ರಹಾಂತಿತಿ ತದುದ್ಯೋಗಂ ಕರೋತೀತಿಗ್ರಹ”.. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಗ್ರಹನೆನಿಸಿದನು. ಗ್ರಹದೇವತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ವಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಶ್ಲೋಕ :— ಶಿರಸ್ತ ತಸ್ಯಗ್ರಹಕಾಮುವಾಪ ಸುರ್ಯಃಸಮಾವಿಷ್ಯಂ  
— ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಪ್ತರ್ಯ ಸಿಂಹಾಯ 10ನೇ ಅಧಾರ್ಯಾಯ 31ನೇ ಶ್ಲೋಕ.

ಅಂತರ್ಗತ :— ರಾಹುವಿನ ಶಿರಸ್ತ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಪರವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿ ಸುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆ ಶಿರಸ್ತನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಇದರಿಂದ ಶಿಂದು ಬರುವ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ :-

ರಾಹುವಿನ ಶಿರಸ್ತನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಂಶರೂಪದಿಂದಿರುವರು. ಆ ದೇವತೆಗಳು ಕರ್ಮಾಜ ದೇವತೆಗಳು. ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು “ಸ್ವಿತಪರನು, ಸ್ವರಿಸಿ” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ 3ನೆಯ ಸುಧಿಯಲ್ಲಿ “ಸ್ವಭಾಂ ಮುಖಪತಿ” ಎಂದೂ, ಶ್ರೀಜಗನಾಥದಾಸರು ಕರಿಕಥಾಪುತ್ರಾರ 32ನೆಯು ಸಂಧಿ, 37ನೆಯು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಜ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಬಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತು “ಭೇಷಿತರವಿಗಳ ರಿಷ್ಣಗಳಿನಿಸಿರುವ ರಾಹು ಕೇಶುಗಳು” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವರು.

ತಾ ಏಮರ್ತ್ಯಾಯಿಂದ ರಾಹು ಕೇಶುಗಳು ದೃತ್ಯರೇ ಸರಿ. ಅಮೃತಸಂಪರ್ಕ ವಿರುಪುದರಿಂದ ರಾಹುವಿನ ತಲೆ ಅಮರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಜದೇವತೆಗಳು ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಪೂಜೆ, ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಹು ಕೇಶು ನಾಮಕರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಇನ್ನ ವರಗ್ರಹಗಳು ಹರಿದಾಸರನ್ನು ಎಂದೂ ದಂಡನೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಮಾನುತ್ವರಾಗಿ

ಅವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸದ್ಗುತ್ಯಾನ್ಯಾ ಹೊಂದಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಧಾಸರು ತತ್ತ್ವಸುಷ್ಪಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ .— “ಬಹು ಪಾರತಿ ಶದಿ ನೈಕರಿ ದಾಸರ ನವ ಗ್ರಹದೇವತೆಗಳು ದಣಸೋರೆ ! ದಣಸೋರೆ ಇವರನ್ನು ಅಹಿತದೆಸುತ್ತ ಕೆಡಬೇಡಿ ॥ ಜಗನ್ನಾಧವಿಟ್ಟಲನ ಬದಿಗರಿಬರಹುದೆಂದು ಹಗಲಿರಿಳು ಬಿಡಬೇ ಸುತಿಸುವ । ಸುತಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಸುಗತಿಗಳನಿತ್ತ ಸಲಹೋರು ॥

ರಾಮು ಮಂಡಲದ ಕೆಳಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗು. ಚಾರಣ, ವಿದ್ಯಾಧರರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅಪ್ಪೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಯತ್ನ, ರಾಕ್ಷಸ, ಚಿಶಾಚ, ಭೂತ, ಪ್ರೇತಗಳ ವಿವಾರಾಂಗಳವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷವಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪಾಯುವು ಬೀಸುತ್ತದ್ದು ಮೋಡಗಳು ಇರುವುವು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ನೂರು ಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಹಂಸಾದಿ ಪ್ರಸ್ತಿಗಳು ಗಗನ ದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿನವರೆಗಿನ ಸ್ಥಳವು ಭೂಮಂಡಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೂಮಿಯ ಕೆಳಗೆ ಅತಲ, ವಿತಲ, ಸುತಲ, ತರಾತಲ, ಮಹಾತಲ, ರಸಾತಲ ಮತ್ತು ಹಾತಾಳ ಎಂಬ ಬಿಲರೂಪದ ಏಳು ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದೂ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ಅಗ್ಗಲ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪೇ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಬಿಲಸ್ಸರ್ಗ ದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರಂತೆ ಕಾಮೋಪ ಭೋಗಿಗಳಿಂದ ಸುವಿಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಆ ಬಿಲಸ್ಸರ್ಗಗಾಗಿಳ್ಳಿ ಮಯಾಸುರನಿಮಿತ್ತ ಪಟ್ಟಣಗಳಿವೆ. ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಹಾಗಳ ಹೆಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿಗಳು ಕತ್ತಲನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ರೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಹೇರಿತು ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಕ್ರವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೋಡನೆ ಅಸುರಸ್ತೀಯರ ಗಭ್ರವು ಸ್ವಾವವಾಗಿ ಬೀಳುವುದು.

ಅತಲ :— ಇಲ್ಲಿ ಮಯನ ಪ್ರತ್ಯ ಬಲನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಆಕಳಿಸುವಾಗ ಸ್ವರ್ಯರಿಣೀ (ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಚಾತೀಯ ಪುರುಷರೂಡನೆ ಬೇರೆಯುವವರಳು), ಕಾಮನೀ (ಗಂಡಸರ ಕಾಮನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಚಾತೀಯ ವಿಕಾತೀಯ ಪುರುಷರೂಡನೆ ಬೇರೆಯುವವರಳು), ಪುಂಶ್ಲೆಲೀ (ಸುರೂಪಿಯಾಗಲಿ, ಕುರೂಪಿಯಾಗಲಿ ಪುರುಷರೂಡನೆ ಬೇರೆಯುವವರಳು). ಪುಂಶ್ಲೆಲೀ (ಸುರೂಪಿಯಾಗಲಿ, ಕುರೂಪಿಯಾಗಲಿ ಪುರುಷ ಮಾತ್ರರೂಡನೆ ಸುರಕ್ಷೀಡಯೆನ್ನು ಬಯಸುವವರಳು) ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಸ್ತೀಯರು ಹುಟ್ಟಿರುವರು. ಇವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಹಾಟಕವೆಂಬ ರಸಾಯನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಮರ್ಪಣನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಯಾಫೇವುವ ವಾಗಿ ರಮಿಸುವರು.

ವಿಶಲ :— ಹಾಟಕೆಶ್ವರನಾಮಕನಾದ ಶಿವನು ಪ್ರಕಾವದಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ನಿಯತನಾಗಿ ಪಾರ್ವತೀಸಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಇವರಿಬ್ಬರೆ ಏರ್ಯದಿಂದ ಹಾಟಕಾನದಿಯ ಹುಟ್ಟಿದೆ

ಸುಶಲ :— ಇಲ್ಲಿ ಬಲಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವನು. ವಾಮನನು ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಈಗಲೂ ಬಲಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವನು.

ತೆಲಾತಲ :— ರುದ್ರರಕ್ಷಿತ ಮುಯದಾನವನು ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವನು.

ಮುಹಾತಲ :— ಕುದ್ರುವಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ, ಅನೇಕ ಹೆಡೆಗಳಿಳ್ಳ ಕ್ಷೋಧವಶೆ ವೆಂಬ ಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕುಹಕ, ತಕ್ಷೇಕ, ಕಾಲಿಯ ಮೊದಲಾದವರು ಗರುಡನಿಂದ ಹೆಡರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕದಾಚಿತ್ ಮತ್ತರಾಗಿ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ರಸಾತಲ :— ದಿತಿಪುತ್ರರೂ, ದನುಪುತ್ರರೂ, ನಿವಾತಕವಚರೂ, ಕಾಲಕನ್ಯಾಪುತ್ರರೂ ಮೊದಲಾದ ದೇವ ತತ್ತ್ವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಸಾತಾಳ . ವಾಸುಂ ಮೊದಲಾದ ನಾಗಪತಿಗಳೂ, ತಂಬಿ, ಕುಲಿಕ, ಮಹಾತಂಬಿ, ಶ್ರೀತ, ಧನಂಜಯ ಮೊದಲಾದವರು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೆಡಗಳಿಲ್ಲಿರುವ ಮಂಣಿಗಳು ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಬಾಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಾತಾಳಲೋಕದ ಕೆಳಗೆ ಮೂರತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಂಕರಣಾವಿಷ್ಟ ಶೇಷ ನಿರುವನು. ಅವನ ಸಾವಿರ ಹೆಡಗಳ ವೈಕಿ ಒಂದು ಹೆಡಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಭೂಮಂಡಲವು ಸಾಸುವೆಯಂತೆ ಶಾಂತಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಕಾರು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಶೇಷನು ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಯಸುವನು. ಆಗ ಅವನ ಭೂಮಂಡ್ಯದಿಂದ ತ್ರಿತೂಲಪಾಣಿಯು ಹೂರಗೆ ಬರುವನು. ರುದ್ರನ ರೂಪವು ಹನ್ಮೂಂದಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇವನಿಗೆ ಸಾಂಕರಣಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸರ್ವರಾಜರು ಸಾತ್ತವಶ್ರೀಪುರೀಂದಿಗೆ ಶೇಷದೇವರ ಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ನಮಿಸುವರು. ನಾಗಕ್ಕೆಯರು ಪ್ರೇಮಜೂಳರಾಗಿ ಶೇಷದೇವರ ಸುಂದರವನವನ್ನೇ ನೋಡುವರು. ಸುರ, ಅಸುರ, ಉರಗಾದಿಗಳೂ ಸದಾ ಇವರನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿರುವರು ಶೇಷದೇವರು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಸಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಖಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಜ್ಞಾನ, ಅನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವರು. ನಾರದರು, ತುಂಬಿರು ಸಹಿತರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಷ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಂತರ್ಘಾತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡುವರು :—

“ತೇವಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಣಣನ ಕೃಪಾಕಂಜಿಂದ ಶ್ರಿಗುಣಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವನು. ಇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರು. ಜಗತ್ತು ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಸಿಂಹವು ಇವನ ಕೌರ್ಯದಿಂದ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಅಭಿಜ್ಞಸ ಮಾಡಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮವನ್ನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ಪಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದರೂ. ದುಃಖಿ ತನು ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀರ್ಣದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ತಕ್ಷಣ ನಾಶ ಹೊಂದುವುವು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ :—

### ಉಗಾಭೋಗ

ಪತಿತನ ಪಾವನ ಮಾಡುವುದು ಹರಿ ನಿನ್ನ ನಾಮೇಚಾರಣೆ

ಷಟ್ಪರ್ಮಿ ನಿರತನ ಮಾಡುವುದು ಹರಿ ನಿನ್ನ ನಾಮೇಚಾರಣೆ

ಮಿತಿಯುಂಟಿ ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆಗೆ ರುಕ್ಷೀಣೇಪತಿವಿರಲ ನಮೇ ನಮೇ ಎಂಬೆ ॥ ೧ ॥

ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ನಾಮವೂಂದೇ ಸಾಕು । ದಾಟಿಸುವುದು ಭವಸಾಗರವೇ ॥

ಬೂಟಕತನದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸನಾದರೆ । ತೋಟವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಟ ಎತ್ತಿದಂತೆ ॥

ನೀಟಾಗದು (ಸುಖಿವಾಗದು) ಕಾಣೋ ಎಂದಿಗೂ ಯಮಭರ । ಕಾಟತಪ್ಪದು ಕಾಶಿಯೋಳಿಗಿದ್ದರು ॥

ಹಾಟಕಾಂಬರಧರ ವಿಜಯವಿರಲರೇಯ । ನಾಟಸು ನಿನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಮನಸು ॥ ೨ ॥

ಅಣಕದಿಂದಾಗಲಿ ಡಂಭದಿಂದಾಗಲಿ । ಎಡಹಿಡಂಡಾಗಲಿ ಬಿದ್ದಾಗಲಿ

ತಾಗಿಡಂಡಾಗಲಿ ತಾಕಲ್ಲಂಡಂಡಾಗಲಿ । ಎರಿದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆಯಾಗಲಿ

ಹರಿಹರಿಯಿಂದವರೆಗೆ ನರಕದ ಭಯವಾತ್ತಾಕೆ । ಯಮ ಪಟ್ಟಣ ಕಟ್ಟಿದರೇನು

ಯಮಪಟ್ಟಣ ಒಟ್ಟಿಬಯಲಾಡರೇನು । ಹರಿದಾಸರೆಗೆ ಪ್ರಂದರ್ಮಿತ ॥ ೨ ॥

ತುಕ :— ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಂಡಲವು ಪರಮಾಣುವಿ ನಂತೆ ಹಂತರವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಹಸ್ರಜಹ್ನಿನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಳಿಸಲಾರನು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನವುಳ್ಳ ಶೇಷದೇವರೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಕಕ್ಷಿಂತಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಧಿನ ವಾದ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಧ್ಯವುಳ್ಳವರು.

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರಿನೆಯ ಅಭಿಜ್ಞಯ ಮುಗಿದುದು

**ಪರೀಕ್ಷೆತಾ** - ಆಚಾರ್ಯರೆ ! ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಾತಾಳಪೂರ್ವಿ ಇರುವ ಲೋಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರ ಸುಖಿದ್ಯಃ ವಿಗಳು ವಿಚಿತ್ರ ಗಳಾಗಿರುವವೆ. ಇವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದಲೂ, ನಿಮ್ಮ ಪಚನದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ತಿಳಿದು ಬಂದುತ್ತಿದೆ. ಈ ತಾರ್ತಮ್ಯವು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದು ?

**ಶುಕೆ** :- ಕರ್ತೃಮಾಡುವ ಜೀವರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಸಾತ್ವಿಕಾದಿಭೇದ, ಪೂಜ್ಯದೇವತಾ ಭೇದ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಹು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದು. ಆದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಭೇದ ಭೇದ ಘಳಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳು ದೊರೆಯುವುವೆ. ಜೀವರ ಕರ್ತೃಕ್ಕೆ ತಕ್ಕು ಲೋಕವು ದೊರೆಯುತ್ತೆ. ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ತೃಗಳಿಂದ ಪಾಪಗಳು, ಪಾಪಕರ್ತೃಮಾಡುವ ಜೀವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ತಾಮಸ, ತಾಮಸತರ ತಾಮಸತಮಹಿಂದು ಮೂರು ಬಗೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮದಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಘಲ ಬರುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ಆನೇಕ ಒಗೆಯ ಕಟ್ಟು ಘಲವು ಬರುವುದು. ಜೀವರು ಅನಾದಿ ಅವಿದ್ಯಾ ಮೂಲವಾದ ಕಾಮದಿಂದ ಕೂಡಿರುವರು. ಅವರ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಘಲ ರೂಪಗಳಾದ ಗತಿಗಳೂ ಸಾವಿರಾರು ನರಕದೂಪಲ್ಲಿರುವುವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ನರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು.

**ಪರೀಕ್ಷೆತಾ** :- ನರಕಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿವೆಯೇ ಅಥವಾ ಹೊರಗೆ ಇವೆಯೇ ? ಒಳಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿವೆ ?

**ಶುಕೆ** : ನರಕಗಳು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಒಳಗೇ ಇವೇ ಭೂಮಿಯ ಕೆಳಗೆ ಗಭೂತೀದಕಡ ಮೇಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿವೆ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರಾತ್ಮಾದಿ ಹಿತ್ಯದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲದವರ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಧ್ವನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಯಮನು ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆ ಯಂತೆ ಜೀವರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ತೃಕ್ಕ ಅನುಸಾರ ನರಕಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರು ನರಕಗಳು 21 ಇವೆ ಎನ್ನ ವರು ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು .- ತಾಮಿಸ್, ಅಂಧತಾಮಿಸ್, ರೌರವ, ಮಹಾರೌರವ, ಕುಂಭಿಪಾಕ, ಕಾಲಸೂತ್ರ, ಅಸಿಪತ್ರವನ, ಸೂಕರಮುವಿ, ಅಂಧಕೂಪ, ಕೃಮಿಭೋಜನ, ಸಂದಂಶ, ತಪ್ತಭೂಮಿ, ವಜ್ರಕಂಟಕಶಾಲ್ಯಲೀ, ವೈತರನೀ, ಪೂಯೋದ, ಪ್ರಾಣರೋಧ, ವಿಶೋಧನ, ಲಾಲಾಭಕ್ತ, ಸಾರಮೇಯಾದನ, ಅವೀಚೀಪೂರ ಮತ್ತು ರೇತಃಪಾನ.

ಇವುಗಳಿಂದ ಕ್ಷಾರಕದ್ವಾರು, ರಕ್ಷಿತಾಗಣಭೋಜನ, ದೂಲಪ್ರೀತ, ದಂದ ಶೂಕ, ಅವಣಿಯೋಧ, ಪರಾವರ್ತನ ಮತ್ತು ಸೂಚೀಮುವಿ ಎಂಬ ಏಕು ನರಕ

ಗಳಿವೆ. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ಠಿಂಡಿ ನರಕಾಗಳೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ತೀವ್ರ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳು.

1. ತಾಮಿಸ್ರ .- ಕಂಡರಿ ಹಣ, ದೆಂಡತಿ, ಪುಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವರಿನ್ನು ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳುವರಾ.
2. ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರ .. ಎನ್ನಾರ್ಯಾದನ್ನು ಎಲಡಿಗೆ ಇವರ ಧನ ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಯಾದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪಾಕಿಯಾದ ಬೀಳುವ ಸರಕೆವಿದು
3. ರೌರವ :- ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ದ್ಯುತಿಯಾದ ಕುಟುಂಬ ಪ್ರೋಷಣೆ ಮಾಡದ ಪಾಹಿಯು ಬೀಳುವ ನರಕ.
4. ಮಹಾರೌರವ :- ತನ್ನ ದೇಹದಂತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೋಷಣೆಸುವ ಪಾಹಿಯು ಬೀಳುವ ನರಕ
5. ಕುಂಭೀಸಾಕ :- ಪ್ರಕುಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ಪಾಕಿಗೆ ಆಗುವ ನರಕ.
6. ಕಾಲಸೂಕ್ತ :- ತುದೆ, ಕಾಯಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದ್ಯುತಿ ಮಾಡಿದವನು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ನರಕ.
7. ಅಸಿಹತ್ಯವನೆ :- ವೇದಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವೇದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತ ಪಾವಿಂಡ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಪಾಕಿಗೆ ಆಗುವ ನರಕ.
8. ಸೂಕರ ಮುತಿ :- ನಿರ್ದಪರಾಧಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದವನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿದ ರಾಜನು ಅಥವಾ ರಾಜ ಭೃತ್ಯನು ಬೀಳುವ ನರಕ.
9. ಅಂಧಕಾಪ :- ಇತರರಿಗೆ ಕೆಡಕಾಗುವುದನ್ನು ರಿಯದೆ, ಪ್ರಾಣಗಳ ರಕ್ತ ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವ ತಿಗಳೇ, ಸೂಕ್ತ ವೋದಲಾದುವರ್ಗಾಗಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿಷ್ಟಂಟು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಆಗುವ ನರಕ.
10. ಕ್ಯಾಮಿಭೋಜನ :- ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡದ ಭೋಜನ ಮಾಡುವ ಎಪ್ಪುನಿಗಾಗುವ ನರಕ.
11. ಸಂದಂತ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ರತ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನು ಬೀಳುವ ನರಕ.
12. ತಪ್ತಭೂಮಿ :- ಆಗಮ್ಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬೆರೆತ ಪ್ರುಂಜರ್, ಪತಿಭ್ರನ್ ಪೆರಪುರುಪ ರೋಡನೆ ಭೋಗಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೇಯಿವ ನರಕ್.
13. ವಜ್ರಕಂಟಿಕ ಕಾಲ್ಯಾಲಿ :- ಯೋಗ್ಯಯೋಗಾದ ಏಕಾದೆಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗ ಮಾಡಿದವರಿಗಾಗುವ ನರಕ.

14. ವೈಕರಣೀ ನದಿ :— ಭಾರ್ಮಾಘಾಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ ರಾಜಕ್ಕರನ್ನೂ, ರಾಜಭೃತ್ಯರನ್ನೂ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಯಂತುಭಟಿರು ಮುಳುಗಿಸಿ ಹಿಂಸಿಸುವರು.
15. ಪೂರ್ವೋದ್ದೇಶ :— ಸದಾಚಾರ ಭೃತ್ಯರಾಗಿ, ನೀಂಟ ಜಾತಿಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಖೋಗಿಸುವವರು ಬೀಳುವ ನರಕ. ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ತುಂಬಿದುದೆಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವರು.
16. ಪ್ರಾಜೀರೋಧ.— ನಾಯಿ, ಬೆಳ್ಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತು, ನಿಷ್ಣಾದಣವಾಗಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಬಿದ್ದು ನರಳುವ ನರಕ.
17. ವಿಶಸನ.— ದಂಭದಿಂದ ಯಾಜ್ಞ ಮಾಡುವ ದಾಂಭಿಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ನರಕ.
18. ಲಾಲಾಭಕ್ಷ್ಯ :— ಕಾವ್ಯಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆಂಡಿತಿಗೆ ರೇತಃಪಾನನ್ನು ಕುಡಿಸುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ರೇತಃಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.
19. ಸಾರಮೇಯೋದನ :— ವಿನೇಗಿ ಬೆಂಕಿಕಾಕುವವರೂ, ವಿಷಧಾರಿ ಕೆಣ್ಣಿ ಪವತ್ತು, ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವವರೂ ಆದ ದಸ್ತುರೂಪ ರಾಜರನ್ನೂ ರಾಜಭಟಿರನ್ನೂ ಈ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವರು.
20. ಅವೀಡೆಪ್ರೂರ :— ಸುಳ್ಳಸಾಳಿ ಹೇಳುವವರು ನರಳುವ ನರಕ.
21. ರೇತಃಪಾನ :— ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವ ವಿಪ್ರ, ಶ್ವರೀಯ, ವೈಶ್ಯ ವರ್ಣಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ತೋಯಿರಿಗೆ ಕಾದ ಕಿಂಬಿಣಿದ ರಸಪಾನಮಾಡಿಸುವ ನರಕ.
22. ಕ್ಷಾರಕದ್ರಮ :— ಸದಾಚಾರವಂತರೂ, ವಿಧ್ಯಾವಂತರೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ರಿಗೆ ಆವಮಾನ ಮಾಡುವವನು ಬೀಳುವ ನರಕ.
23. ರಾಜ್ಯಾಗಣ ಭೋಧನ :— ಕಾಳಿ, ಭೃದ್ರವ, ಭೂತ, ಭೇತಾಳ ಪೊದಲಾದ ದುರ್ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನರಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಪಾಪಿಗಳು ನರಳುವ ನರಕ.
24. ತೂಲಪ್ರೌರ್ಧ :— ನಿರಪರಾಧ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಆಸಿ ತೋರಿಸಿ, ಅಪ್ಯಾಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಸಿಸುವವರಿಗಾಗುವ ನರಕ.
25. ದಂದತ್ತಾಕ :— ಸಪಾರಿದಿಗಳಂತೆ ಕ್ಲೂರಸ್ತಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಭಯಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪಾಪಿಗಳು ನರಳುವ ನರಕ.
26. ಅವಟಿ ನಿರೋಧ :— ಗುಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತುರುತ್ತಿ ಸೇರಿಹಾಡುವವರು ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪ ಯವ ನರಕ.
27. ಹರ್ಷಾವಶನ :— ಆತಿಥ ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನು ಆದರಿಸದೆ ತಿರಸ್ತಾರಿಸುವವರು ಬೀಳುವ ನರಕ.

28 సూజిముని :— ధనద నిమత్త తన్న సమానవిల్లపెందు బీగి బిరియుత్త, దొడ్డ వరన్న తిరస్కరిసి లోభదింద దుడ్డన్న సంగ్రహసువ వరన్న యెముభుటదు ఈ సరికదల్లి కాటువరు.

ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರು ಹೋಗಿ ಬೀಳತಕ್ಕ ನರಹಗಳು ಯಾವುದೂ ಕಾಣಿಸಿದ್ದರು ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಣಿಕರ್ ಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಿ ವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಖಾದ್ಯ ಪ್ರಣಿದ ಫಲವಾಗಿ ಭಾವಿತಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವರು. ಯಾರು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರೋ ಅವರು ಹೋಕ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ರಾಜನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಶವು ಇಷ್ಟೇ. ಇದನ್ನೇ ಪ್ರರಾಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೋಕಗಳಿಂದ ಏಭಾಗಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ಥಾಲ ಪ್ರತಿಮೆ. ಈ ರೂಪವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪರಿಸುವವರು, ಹೇಳುವವರು, ಕೇಳುವವರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿತಃ ಕರಣರಾಗಿ ಅಣುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಿಂಬರೂಪವನ್ನು ಸೋಂಡುವರು. ಮೊದಲು ಹರಿಯ ಸ್ಥಾಲ ರೂಪವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು, ಬಳಿಕ ಸೂಕ್ತ ರೂಪವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವುದೇ ಕ್ರಮವು.

ಶೂದ್ವೀಷವನಷ್ಟಿಸರಿದದ್ವಿನಭಃಸಮುದ್ರಪಾತಾಳದಿಜ್ಞಾರಕ  
ಭಾಗೇಣ ಲೋಕಸಂಸ್ಥಂ । ಗೀತಂ ಮಯಾ ತವ ಸ್ವಪಾದ್ಮತ  
ಮೀತ್ಯರಸ್ಯ ಸೂಲಂ ನವ್ಯಃ ಸಕಲಣೀವನಿಕಾಯ ಧಾಮ್ಯಃ ॥44॥

ಪರೇಷ್ಟಿದ್ದಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಜೀವಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಿಸಿರುವನು. ಸಕಲ ಜೀವರಿಗಾಶ್ರಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಅಶ್ರಯನು, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನು. ಇವನ ಸ್ಥಾಲ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವೇ ಅತ್ಯಾಶ್ಚಯ್ಯ ಕರವಾದುದು. ಭೂಮಿ, ದ್ವಿಲೋಪಗಳು, ವಿಂಡಗಳು, ನದಿಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಆಕಾಶ, ಸಮುದ್ರ, ಪಾತಾಕ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ನರಕ, ತೇಜೋಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕಗಳು ಇವೇ ಆದರ ಅವಯವಗಳು. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ಥಾಲ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಶರೀರವನ್ನು ನಿಸಗೆ ಹೇಳಿರುವನು.

# ಇಪ್ಪುಮ್ಮೆನಾಲ್ಕನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು ಪಂಚಮಸ್ತಂಧ ಸರ್ವಾಪ್ತ

## ನ್ಯಾಷ್ಟ ಸ್ವಂಧಾರೆಂಬ್

ರಾಜೋವಾಚ

ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಕಥಿತ ಅದ್ವಾ ಭಿಗವತ್ತಾ ಯಥಾ ।

ಕ್ರಮಯೋಗೋಂಪಲಬ್ಧಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯದಸಂಸ್ಕೃತಿಃ ॥೧॥

ಹರಿಂಷ್ಟಿತ್ : - ಶುಕಮುನಿಗಳೇ । ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವೂ, ಅದರಿಂದ ಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವೂ, ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಯೂ ಅಗ್ನವೈದಂಬ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿರುವಿರಿ.

ಹಾಗೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ, ಬ್ರಿಯವ್ರತ-ಉತ್ತಾನಪಾದರ ವಂಶಗಳನ್ನೂ, ಭೂಗೋಳ-ವಿಗೋಳಗಳ ಪರಿಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಆ ವಿವರಗಳನ್ನೂ, ನರಕಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಾವು ತಿಳಿಸಿದಿರಿ. ನರಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸುವ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸಾಧನೆಯು ಯಾವೈದಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ತುಕ : - ರಾಜೇಂದ್ರನೇ ! ಪಾಪಗಳ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳು ಮೂರು ಬಗೆ. ಹೇಳುವಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಒಂದು ಬಗೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಶಮ, ದಮೆ, ಸತ್ಯ, ತೌಚ, ಸಮಬಿಧಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಾಚರಣೆ ಇವೆಲ್ಲ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆ. ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮೂರನೆಯ ಬಗೆಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಜಾಮಿಳನೇ ಸಾಷ್ಟಿ ; -

ಅಜಾಮಿಳನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಕನ್ನಾಡಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿದ್ದನು. ದಾಸಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡಿ ಕಳ್ಳತನೆ, ಜೂಜು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕುಟುಂಬಿ ಭರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ೪೪ ವರ್ಣಗಳಾದುವು. ಹತ್ತು ಒನ್ನ ಮತ್ತು ಒಂದು ರು. ಕೊನೆಯ ಪ್ರೇಮದ ಮಗನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೇಳಿರಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಯಮಭಟರು ಪಾಶವನ್ನು ಬೀಸಿ ಇವನನ್ನು ಒಂಟ್ಯಾಲು ಒಂದರು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಅಜಾಮಿಳನು ದುಃಖಿತನಾಗಿ “ದೂರೇ ಶ್ರೀಡನಕಾಸಕ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಹ್ಯಯಂ” ಅಂದರೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಹೇಸರುಳ್ಳ ಮಗನನ್ನು ಕೂಗಿದನು, ಹರಿಯು ಇವನಿಗೆ ಆಗ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಮಗನ ಹೇಸರು ಶ್ರೀಹರಿಯದೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ಭಕ್ತಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆಗ

ಭಕ್ತಿಪ್ರಭರ್ವಕವಾಗಿ ಆರ್ಥಾನುಸಂಧಾಸದಿಂದ “ಸಾರಾಯುಣ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಒಂದು ಇವನನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಒಂದಿದ್ದ ಯಮಭಟರನ್ನು ತಡೆದುಬಿಟ್ಟುದು. ಆಗ ಯಮಭಟರು “ತೇಜಸ್ಸಿಗಳಾದ ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಕೆ ತಡೆಯುವಿರಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

**ವಿಷ್ಣುದೂತರು :-** ಧರ್ಮ ಎನ್ನಾವುದು ? ಆಧರ್ಮ ಯಾವುದು ? ಹೇಳಿ.

**ಯಮಭಟರು :-** “ವೇದ ಪ್ರಣಿಹಿತೋ ಧರ್ಮಃ” ವೇದದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದೇ ಧರ್ಮಪ್ರ. ಮಾಡಬಾರದಂದು ನಿರ್ವಿಧಸಿರುವುದೇ ಆಧರ್ಮ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ ಹೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು.

**ವಿಷ್ಣುದೂತರು :-** ಎಂತಹವರನ್ನು ದಂಡಿಸುವಿರಿ ? ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಾರು ?

**ಯಮಭಟರು :-** ಸೂರ್ಯ ಹೊದಲಾದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಯಾರನ್ನು ಆಧರ್ಮವೂಡಿರುವನೆಂದು ತೀರ್ಯಾವರೋ ಅವನೇ ದಂಡಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ವನು. ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯು ಯಮರಾಜನು. ಶ್ರೀಗುಣ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜೀವರು ಒಕ್ಕಿಯದೋ, ಕಟ್ಟುದೋ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದವನು ಸುವಿವಸ್ತೂ ವಾಪಮಾಡಿದವನು ದುಃಖಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪ್ರಕೃತಕ್ಕ ಅಜಾಮಿಳನು ನಿಷ್ಟಬ್ಧಿಣಾನಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಪಾದಿಗಳನ್ನು ತರಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಭಾರಿಣಯಾದ ಬಿಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಪರಪ್ರಯಾಷನೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನನ್ನು ಸೋಡಿದನು. ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರವಾಯಿತು. ಹೆತ್ತ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಇವರನ್ನೇಲ್ಲ ತೋರೆದು ಆ ದಾಸಿಯೋಡನೆ ಸಂಗಮಾಡಿ ಅವಳ ಜೀವತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಇವನು ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ಇವನು ಆ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಶಿಶ್ರಿಸಿ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕಿಂದೇ ಇವನನ್ನು ಯಮರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿವೆವು.

**ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ವಿಷ್ಣುದೂತರು :-** ಏಹಾತ್ಮನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನು ಆನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ ವೆಂದು ಜೀವರು ನಂಬಿ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗಿ ಅವನು ದ್ವೋಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನು ? ಈ ಅಜಾಮಿಳನು ಭಕ್ತಿ

ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹರಿನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸಲ್ಲ ಹಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯಂದ ಹೋಗಿರುವ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಹರಿನಾಮ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡದೆ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಾರದು.

ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ, ಪರಿಹಾಸದಿಂದಾಗಲಿ, ಎದ್ದಾಗ್, ಬಿದ್ದಾಗ್, ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂರಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ, ದಢ್ಢನಾಗಿರಲಿ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಲಿ, ಪತಿತನಾಗಿರಲಿ, ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತಹವನು ಸಕಲಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ ಕಾರಣ ನಿರಪರಾಧಿಯೂ, ಪುಣ್ಯವಂತನೂ ಆಗಿರುವ ಈ ಅಜಾಮಿಳನನ್ನು ನೀವು ಒಯ್ಯಬುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ನಮ್ಮೇಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಣಯನ್ನೇ ಕೇಳಿ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

(ಎಷ್ಟು ದೂರತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಯಂತಬುಡಿಯ ಅಜಾಮಿಳನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿಹೋದರು. ಅಜಾಮಿಳನು ಎಷ್ಟು ಭಟರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅವರು ಕಣ್ಣರೀಯಾದರು. ಹರಿ ಮತ್ತು ಯಂತಬುಡಿಯ ಸಲ್ಲಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಜಾಮಿಳನು ಹರಿನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಳಿದನು. ಹಿಂದೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾತ್ಪರಿಪು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಗಂಗಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಣಾನಿಸಿದನು. ಎಷ್ಟು ದೂರತರು ವಿಮಾನವನ್ನು ತಂದರೂ ಅಜಾಮಿಳನು ಭೌತಿಕದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿಷ್ಟುತ್ತೇಜೋದೇಹವನ್ನು ಹೊಳ್ಳಿದಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಲಾಷ್ಟ್ರೀಪತಿಯ ಸ್ವಾಧಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿ ಹೋಡನು.

ಮಗನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಳಿಕ ಭಕ್ತಿಯಂದ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಅಜಾಮಿಳನೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನಂದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನಾವ ನೆವಡಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೇರಪಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸದಾ ಕೀರ್ತಿಸುವವರು ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ?

ನರಿಡನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಇತ್ತು ಯಂತಬುಡಿಯ ಯಮರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ದೇವ ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಾಪಗಳ ಶಾಸಕನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬನಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಾಸಕರಾದರೆ ಯಾವ ಜೀವನಿಗೂ ಬಂಧವಾಗಲೇ ಮುಕ್ತಯಾಗಲೇ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯದಂಡಧರನು ನೀನೋಬ್ಬನೇ ಹೋರತು ಮತ್ತಾರಿಲ್ಲ. ಇರತಕ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪೆನೀಯು ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಪ್ರಕ್ರಿಯೆಂತೆ ಅಜಾಮಿಳನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೋದೆವೆ. ಅವನು 'ನಾರಾಯಣ' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೇ ನಾಲ್ಕುರು ಸಿದ್ಧರು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಪಾಶದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಆ ಸಿದ್ಧರಾರೆಂಬುದನ್ನು 'ತಿಳಿಸಬೇಕು' ಎಂದರು.

ಯೆಮೆ :- ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವೇತಂತ್ರ ಶಾಸಕನು. ನಾನು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಪಾಪಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಸಕನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಳ್ಳರೂ ಆ ಹರಿಯ ಆಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ್ರ ರಾಗಿ ಅವರವರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಎಧಿ. ಭವ. ಇಂದ್ರ, ಯಮನಾದ ನಾನು, ಅಗ್ನಿಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಗಳು, ಮುಖಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಜ್ಞ ರಾದರೂ ಹರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆವೆ. ಅವನೆ ಪ್ರಸಾದವಲ್ಲದ ಅವನನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೆ ದೂತರೂ ಒತ್ತಿಭುಜವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರು ಹರಿಭಕ್ತರನ್ನು ನಮ್ಮುದಲ್ಲಿ, ಇತರಿಂದಲೂ ಅಪಾಯ ಬರದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವರು. ಹರಿಯು ವಿಧಿಸಿರುವ ಧರ್ಮವೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ದೇವತೆಗಳೇ ತಿಳಿಯಲಾರಿಸು.

"ಭಕ್ತಿ ಯೋಗೋ ಭಗವತಿ ತನ್ನ ಮಗ ಹೆಣ್ಣಾದಿಭಿ" ಹರಿನಾಮು ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಜಾಮಿಳನೇ ನಾಣ್ಯಿ. ಪರಮಪಾಪಿಯಾದರೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಪ್ರಕಾಶತ್ತನು. ಅವನೆ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಕೊಮೋದಕೇ ಗದೆಯು ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಸ್ಥರಕ್ಕೆಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಅಭಕ್ತರನ್ನು ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಹೊಂಡುಬಂದೇಕು. ಮುಟ್ಟಿದಿರಿ ಮುಟ್ಟಿದಿರಿ ಹರಿದಾಸರನ್ನು. ಈಗ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನನ್ನದೇ ಆಯಿತು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ! ಕ್ಯಾ ಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆನು.

ತುಕ :- ಯಮನ ಮಾತನ್ನು ಅವನ ದೂತರು ಹೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹೊಂದಿ ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಹರಿ ಭಕ್ತರ ತಂಡಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ರಾಜೀಂದ್ರ, ! ಹೀಗೆ ಹರಿನಾಮು ಸಂಕೀರ್ತನೆಯೇ ಮಹಾಪಾಪಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮ್ಯ ಶ್ರವಣ ಮನಸೆಗಳಿಂದ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯಂಚಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಮಲಯವರ್ತದಲ್ಲಿ ನನಗಿಹೇಳಿದರು.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು.

ಪರೀಕ್ಷೆತಾ : ಮುನಿಯೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಾರಾರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವಾಂತರ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ತುಕ : ಪ್ರಾಚೀನಬಹಿರ್ಯ ಪ್ರತ್ಯರಾದ ಪ್ರಚೀತಸರು ಪ್ರಜಾಸ್ಯಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಶ್ರೀಹರಿ ಮತ್ತು ತಂದೆಯಿಂದ ಅಜ್ಞಪ್ರಾರಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಭೋಮಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮರಿಗಡಗಳು ಬೇಕೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಗ್ನಿವಾಯುಗಳನ್ನು ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಸಿ ಅವನ್ನು ದಹಿಸಿದರಬೇ ? ಆಗ ವನಸ್ಪತಿರಾಜನಾದ ಜರ್ಜರನು ಬಂದು “ಪ್ರಚೀತಸರೇ ! ಹರಿಯು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಸಿರುವ ಈ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಸುಡೆ ಚಾರಿದು. ಹಾಗೆ ಸುಟ್ಟಿರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದರಿಂದ ಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನು. ಕೊನೆವ ಪನ್ನು ಬಿಡಿ. ಉಳಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಕಂಡುಖಂಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಮೇಲ್ಲೀಳನೆ ಯಂಬ ಅಪ್ಯರೆಯಲ್ಲಿ ಹಟ್ಟಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪಾಲಿತಳಾದ ಮಾರಿಷಾ ಎಂಬ ಈ ಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ಆ ಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಧರ್ಮರಾಜನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕುರು ತಮ್ಮಂದಿರೊಳೆ ದ್ವಾರದಿಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಅವಕಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನೆಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರು. ದಕ್ಷನು ಮಾನಸಿಕಸ್ಯಾಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚೀಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಿರಲು, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಫ್ಮಂರ್ಣಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾಡಿ ಹರಿಯನ್ನು ತುರಿತು ಹಂಸಗುಹ್ಯಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

### ಹಂಸಗುಹ್ಯ ಸ್ತೋತ್ರ

ಸಫೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ದೇವ ! ನೀನು ನಿದೋಽವನು. ಸತ್ಯಜ್ಞನಾನಂದಪೂರ್ಣನು. ಪ್ರಕೃತಿ ಘರುವರಿಗೆ ಬಂಧುವು. ಅವರು ಮಾಡುವ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಗೆ ನೀನೇ ಪ್ರೇರಕನು. ಅಷ್ಟಕತತ್ವಾಷ್ಟಿಮಾನಿನಿಗೆ ನೀನೇ ಅಶ್ರಯದಾತನು. ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದವನು. ಅಪ್ರಮೇಯನು. ಒಂದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಜೀವನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತನುಗ್ರಹಿವಲಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದಿಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರು. ಜೀವನು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತಃ ನೋಡಲಾರನು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯವಿವರುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿಂದಿರೂ ಜೀವನು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಅನುಭವವಿರುವುದರಿಂದ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಈಶ್ವರನೊಬ್ಬನು ಇದೇ ಇರುವನೆಂದು ಉಹೆಯಿಂದ

ವಿಜ್ಞಾಯಿಸೆಬಹುದು. ನೀನೇ ಆ ಈಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಹ್ಯಾತ್ಕೆ ಮಲದಲ್ಲಿ ದುಪುದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಾಧಾತ್ಮಾಗಿ ನೋಡುವರಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನೇಬಿ ನಿರುವ ನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುವುದು. ನೀನು ಅಪ್ಪಾಕೃತನು. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನು. ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನು ಸಾರೆಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನೀನು ನಾನಾರೀತಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ವಿವರಿಸಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವೆ. ಕಂಸಸಂಹಾರ ಮುಂತಾದ ವಾಪಾರಗಳಿಂದ 'ಕಂಸಾರಿ' ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಿಮ ಜನರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅಸಂಗುಣವಾಗಿ ನೀನು ತಿಳಿಯಲ್ಪದುವೆ. ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಇಂತಹ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನಿಯಾಮಕನಾದ ನೀನು ಸನ್ನ ಮನೋರಥವನು ಹೊರ್ತಿಸುವಾಡು.

ಹೀಗೆ ದಕ್ಷನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಪ್ಪಿಭುಜವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಕಿರಿಟ ಕೇಯೂರಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಅವನ ಇದಿರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಬಾದನು. ದಕ್ಷನು ಹರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆನಂದಾತ್ಮಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡಲಾರಿದಾದನು.

ಹರಿ : ದಕ್ಷನೇ ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಪ್ರಜೀಶ್ವರರೂ, ಮನ-ಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ಇವರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು. ನೀನು ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು. ತಪಸ್ಸಿ, ಯಜ್ಞ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ, ತದಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ ನಾನಾಗಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಅನುಷ್ಟಿಸುವರೋ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀತನಾಗುವೆನು. ನೋಡು ! ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದು ಅಶರೀರವಾಟಿಯನ್ನು ನುಡಿದೆನು. ಅವನು ಅದರಂತೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ತಪಸ್ಸನೆ ಬಲದಿಂದಲೇ ನೀನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜೀಶ್ವರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ನೀನೂ ಅದರಂತೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು. ಪಂಚಜನಸನೆಂಬ ಪ್ರಜೀಶ್ವರನ ಮಗಳಾದ 'ಅಸಿಕ್ಕಿ' ಎಂಬಿವಳಿನ್ನು ನೀನು ಮದವೆಯಾಗಿ ದಾಂಬತ್ಯಧರ್ಮದಿಂದ ಅವಳಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸು. ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿತಕ್ಕ ವರೂ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿ ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅರ್ಷಿಸುವರು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಿಯು ಕಣ್ಣರೆಯಾದನು.)

ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ದಕ್ಷನು ಅಸಿಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿವೆಯಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಹರ್ಡ್‌ಶ್ಟ್ರೆಂಬ ಹತ್ತು ಸಾಮಿರ ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕನ್ನು ಪಡೆದು, ಪ್ರಜಾಸ್ಯ ಶಿರ್ಯನ್ನು ಮಾಡಲು ತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ (ಸಿದ್ಧಿ)ಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪಡೆದುಬಿನ್ನಿರೆಂದು ಅವೇ ಹೀ ಮಾಡಿದನು. ಸಮಾನ ಧರ್ಮವುಳ್ಳ ಆ ಹರ್ಡ್‌ಶ್ಟ್ರೆರು ಸಿಂಧು ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ನಾರಾಯಣ ಸರಸ್ವಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಾರ್ಥಿಕಾರಿಗಳಾದ ರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಂದು ನಾರದರು ಬಂದು, ವಿಚಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಹತ್ತು ಒಗಟಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಹರ್ಡ್‌ಶ್ಟ್ರೆರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವು ಯಾವ ದೆಂದರೆ :-

## ಒಗಟು

## ಅರ್ಥ

1. ಭೂನಾಶ :— ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವುದು.
2. ರಾಜ್ಯನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾರುಪ :— ಮುಖ್ಯಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಅನನ್ಯಶ್ರಯನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕರಿ.
3. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರದ ಬಿಲ ;— ಬಲಾತ್ಮಕನಾದ್ದ ರಿಂದ ಬಿಲತ್ತಿಬ್ಬವಾಚ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕರಿ.
4. ಒಹುರೂಪವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀ .— ನಾನಾವಿಧವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆಯಾಗಿ, ನಾನಾ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಚಿದಂಬರಿಶ್ರವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು.
5. ಪುಂಜ್ಯಲೀಪತಿಯಾದ ಪ್ರರುಪ :— ರಜಸ್ತುಮೋಗಿಗಳಿಂಬಿಲಿ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಪತ ನಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುವಿದು:ವಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಜೀವನು.
6. ಉಭಯಿತಃ ಹರಿಯುವ ನದಿ :— ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನೂ, ಅದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಹೀಗೆ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಜನಕ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಜನಕತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯು.
7. ಪಂಚವಂಚಾದ್ವತ್ತ ಗೃಹ :— 25 ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅಧಾರನಾಗಿ ಜೀವದೇಹ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಕರಿಯು.
8. ವಿಚಿತ್ರ ಕಥೆಯಳ್ಳ ಹಂಸ :— ಈಶ್ವರಪ್ರತಿಪಾದಕವೂ, ಬಾಪಾತ್ಮಯ ದಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಇಗೊಂಡು

- ಸಾರೆಭೂತವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ  
ಭಾರತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ.
9. ಹರಿತವಾದ ಅಲುಗುಳ್ಳು  
ಸ್ವಯಂ ಭ್ರಮ :- ಮಾಸಾದಿದಲ್ಲವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ  
ಕೂಡಿ ಸ್ವಲ್ಪತಂತ್ರನಾದ ಹರಿಯ ಅಧೀನವಾಗಿ  
ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಸುತ್ತಿಸುವ  
ಕಾಲಜೆಕ್ರ.
10. ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪೆಕ್ಕೆ :- ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಚನಾದವಸ್ತು ಕುರಿತು  
ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ  
ತಂದೆಯು.

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ತೃಗಳಾದ ಪ್ರಜಾಸ್ತ್ರಾ ಮೊದಲಾದುವು  
ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಬಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಇಲಿವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ನಾರದರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹರ್ಡ್ಯಾಕ್ಟರು ತಾವೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಆ ಮುನಿ  
ಗಳಿಗರಿಗಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಹರಿಧಾರ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಹೋದರು.

ಇತ್ತು ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ಮುಕ್ಕಳು ನಾರದರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ  
ಹೊರಟುಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಸಾವಿರಪ್ತತ್ರದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಿಗೆ  
ತಪಲಾಕ್ಷಯ ಎಂದು ಹೇಳಿ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಂದೆಯು ಅಪ್ಪೆಕ್ಕೆಯಂತೆ  
ಅಣ್ಣಿಂದಿರು ತಪಸ್ಸಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ನಾರದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು  
ಅವರಿಗೂ ಅವರ ಅಣ್ಣಿಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಮ್ಮಿಂದಿರು  
ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಅಣ್ಣಿಂದಿರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೇ ಪರಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿ  
ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆ ತಪಲಾಕ್ಷಯೂ ಕೂಡ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ಸದ್ಗುತ್ಯಾನನ್ನು  
ಹೊಂದಿಬಿಟ್ಟಿರು. ದಕ್ಷನಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹು  
ಶೋಕವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಮುಕ್ಕಳಿಂತೆ ದಕ್ಷನೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದಾನೆಂದು, ಅವನನ್ನು  
ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದರು ಬಂದರು. ದಕ್ಷನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ

ದಷ್ಟಿ :- ಸಾಧುವಂತೆ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ನಾರದನೇ ! ವಿಷಯಾನುಭವ  
ವಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಅಸಾರತಾಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೈರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂನ್ಯಾಸ  
ಅನಂತರ್ರೀಕರಿ. ನನ್ನ ಮುಕ್ಕಳು ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯದವರು. ಅವರು ಮಣತ್ತುಯವನ್ನು  
ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಏನು ವಿರಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು.  
ಅದರಿಂದ ಅವರು ಇಹ ಮತ್ತು ಪರ ಇವೆರಡರ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಕಟ್ಟು

ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿದ ನೀನು ನಿಂತ ಕಡೆ ಬಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿರು.

(ಹೀಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ನಾದೆರಾದರೇ ಪ್ರತಿಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದರೂ, ಸಾಧುವಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಭೂಷಣವಾದ್ಯ ರಿಂದ ತಪಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ನಾದ ದಕ್ಷನು ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತ್ರಿಳೋಕಸಂಭಾರದಿಂದ ಹರಿ ಸೇವೆಯಾಗುವ ಕಾರಣ ಆ ಶಾಪವನ್ನು ವರವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದರು.

ಕ್ಷಮೆಯೇ ಭೂಷಣಪೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಪದ ;—

ಕಾಂಚೀನೀದಿರಾಗ	ರ್ಮಂಂನೆ ತಾಳ
ತಾಳುವಿಕೆಗಿಂತ ತಪವು ಇಲ್ಲ	ಒ
ಕೇಳಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಸೋಲ್ಲ	ಅ
ದುಷ್ಪಮನುಜರು ಹೇಳ್ಣಿ ನಿಮ್ಮುರದ ನುಡಿ ತಾಳು	
ಕಷ್ಟಿಂದರೆ ತಾಳು ಕಂಗೆಡದೆ ತಾಳು	
ನೆಟ್ಟಿ ಸೋಸಿ ಫಲಬರುವತನೆ ಶಾಂತಿಯ ತಾಳು	
ಕಟ್ಟು ಬುತ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಉಣಿಲುಂಟು ತಾಳು	೦
ಹಳಿದು ಹಂಗಿಸುವಂಥ ಹಗೆಯ ಮಾತನು ತಾಳು	
ಸುಳಿನುಡಿ ಕುಹಕ ಕುಮಂತ್ರವನೆ ತಾಳು	
ಅಳುಕದಲೆ ಬಿರಿಸುಬಿಂದಕ ನುಡಿಯ ನೀತಾಳು	
ಹಲಭರಾನುಜನನ್ನು ಹೃದಯದಲ ತಾಳು	೨
ನಕ್ಕು ನುಡಿವರ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ಕಿಸಿದೆ ತಾಳು	
ಅಕ್ಕಸವ (ಕೋಪ) ಮಾಡುವರ ಅಕ್ಕರದಿ ತಾಳು	
ಉಕ್ಕು ಹಾಲಿಗೆ ನೀರನಿಕ್ಕುವಂದದಿ ತಾಳು	
ಪ್ರಸ್ತೀತ ಹಯವದನ ಶಿಶಿಂದು ಬಾಳು	೨
ಷದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು	

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದಕ್ಷನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ದಕ್ಷನು ತಿರುಗಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ನಾರದರು ಅವರನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಿಡುವರೋ

ಎಂದು ಭೀತನಾಗಿ, ಅರವತ್ತು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷರ್ದುರಾಜನಿಗೆ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಕನ್ನೆಯರನ್ನೂ, ಚೆಂಡ್ರನಿಗೆ 27 ಮಂದಿ ಕನ್ನೆಯರನ್ನೂ, ಕ್ಷಪರಿಗೆ 13 ಮಂದಿ ಕನ್ನೆಯರನ್ನೂ. ತಿರುಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಕನ್ನೆಯರನ್ನೂ. ಭೂತನಿಗೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ, ಅಗಿರಸಿಗೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ, ಕ್ರಿಶ್ನಾಕ್ಷಣಿಗೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದನು. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಪನ್ನಗರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಪಶುಗಳು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಭೇಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಂಬಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಪರ ಸಂತಾನವೇ ಹಬ್ಬಿ. ಕ್ಷಪರಿಗೆ ಅದಿತಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಷಣನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಹನ್ನರಂಡುಮಂದಿ ಸೂರ್ಯ ಪಡೆವಿಯನ್ನಾಳುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರಾದೆಂದರೆ :— ವಿವಸ್ತಂತ, ಅರ್ಥಮ, ಪ್ರಾಪ, ತ್ವಷ್ಟು, ಸವಿತ್ರ, ಭಗ, ಧರ್ಮ, ವಿಧಾತ್ರ, ಪರುಣ, ಮಿತ್ರ, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಾರುಕ್ರಮ.

ಏವಸ್ತಿತಿಗೆ ಅವನ ಪತ್ತಿ ಸಂಜ್ಞಾ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವನಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅರ್ಥಮನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಭೇಗಳು ಚುಟ್ಟಿದರು. ಪೂಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ತ್ವಷ್ಟು, ವಿಗೆ ದ್ಯುತ್ಯಸಹೋದರಿಯಾದ ರಚನೆಯಿಂಬಿವಳಿ ಪತ್ತಿ. ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಷಾಚಾರ್ಯರು ದೇವತೆಗಳ ಬೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ದೇವತೆಗಳು ವಿಶ್ವರೂಪನ್ನೇ ತಮಗೆ ಪ್ರಯೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

### ಅರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಪರೀಕ್ಷಿತ :**— ಶುಕಮುನಿಗಳೇ ! ಬೃಹಸ್ಪತಿಷಾಚಾರ್ಯರು ದೇವತೆಗಳ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಕೆಬಿಟ್ಟಿರು ?

**ಶುಕ :**— ಇಂದ್ರನು ಬಿಂಭುತ್ವದು ಮದಿಂದ ಸಭೇಗೆ ಬಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಾಂತಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಯರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಗುರುವು ತಕ್ಷಣ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ಅವಿವೇಕವು ಆಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯಿತು. ಸಭೇಯ ಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಬೇರಿಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗಸಾಮಧ್ಯದಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನು ಎಷ್ಟು ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಗುರುದರ್ಶನವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದ ದ್ಯುತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಹಿತರಾದ ಶುಕ್ರಷಾರ್ಥರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾಡಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾದ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಪರಾಜಿತ

ರಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುತ್ತಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಇವರ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಗುರುವನ್ನು ಉದಾಸಿನ ಮಾಡಿದು ದರ ಫಲಹೇ ಇದೆಂದೂ, ವಿಪ್ರರು, ಗೋವಿಂದ, ಗೋಷ್ಠಗಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕು ಪಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಚೋಧಿಸಿ, ತಾಪಷ್ಟಲ ಪ್ರತಿ ವಿಶ್ವರೂಪನನ್ನು ಪುರೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ಅದರಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವರೂಪನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಹಿತ್ಯಗಳಾದ ತಾಪ್ತ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಹಿತ್ಯಗಳು ಶಿವನ ಪ್ರತಿಮಗಳಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಿ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕು ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ಪ್ರಕೃತ ತಮಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ ತತ್ಪುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸು ಹಂತ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ವಿಶ್ವರೂಪನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಾದರೂ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮಿಂದ ಹಂಡನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವರೂಪನು ಪೂರೋಹಿತ್ಯಪ್ರತಿ ನಿಂದಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಗುರುಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ದೇವತೆಗಳ ಪುರೋಹಿತನಾದನು. ಆಗ ಅವನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ “ನಾರಾಯಣವರ್ಮ” ವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಅದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಅಸುರರನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು.

### ಖಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನುಗಿಡುದು

#### ನಾರಾಯಣವರ್ಮ

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ನಾರಾಯಣವರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ತುಕ : ರಾಜೇಂದ್ರ ! ವಿಶ್ವರೂಪಾಜ್ಞಾನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು :— ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲುತ್ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಅಚಮನ ಮಾಡಿ, ಪವಿತ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಡಬೇಕು. “ಓ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ” ಎಂಬ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಪಾದ ಮೊದಲ್ಲಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಃಸ ಮಾಡಬೇಕು. “ಓ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ” ಎಂಬ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೃದಯಾದಿ ಪದಂಗನಾಃಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಧೈಯನೂ, ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಬಲ ವಿಶ್ವರ್ಷ ವೀರ್ಯ ತೇಜಸ್ಸು ಈ ಆರು ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿಯವರಿಂದೂ ಧಾತ್ನನ ಮಾಡಿ, ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು :—

ಪ್ರವಣಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಗರುಡಾರೂಢಸೂ. ತಂಬಿಚಕ್ರಾದಿ ಎಂಟು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎಂಟು ಭಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವವನೂ, ಅಣಮಾದಿ ಅಷ್ಟಗುಣವಂತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಜರಿಯು ಸರ್ವದಾ ಸಕಲವಿವರುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಮತ್ತು ಈರುಹೀ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಲಚರಗಳು ಮತ್ತು ವರುಣಪಾಶ ಇವುಗಳಿಂದ, ವಾಮನನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೂ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಸು ಗಗನದಲ್ಲಿಯೂ, ಸರೆಸಿಂಹನು ಗಿರಿ-ಅರಣ್ಯ-ರಣರಂಗ-ಯಜ್ಞ ರಾಲೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವರಾಹನು ಹಾಗ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಿಬುರಾಮನು ಪರ್ವತದ ಶಿಖಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮನು ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಸರನು ಹಾಸದಿಂದಲೂ, ದತ್ತಸ್ವಾಮಿಯು ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟತ್ಯಿಂದಲೂ, ಕೆಷಿಲನು ಕರ್ಮಭಂಧದಿಂದಲೂ, ಸಹತ್ವಪೂರ್ವಾರನು ದುರ್ವಿಷಯಾಸಕ್ತಯಿಂದಲೂ, ಹಯವದನನು ದೇವಸತ್ಯಾರ ಮಾಡಬೇಳದಿಂದ ಬರುವ ದೋಷದಿಂದಲೂ, ಮಹಿದಾಸನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೇ ಸ್ವತಂತ್ರರು ಎಂದು ಪೂರಿಸುವ ದುಷ್ಪಿಲವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಕೂರುವನು ಸಕಲನರಕ್ಷಣಿಂದಲೂ, ಧನ್ಯಂತರಿಯು ಅಪಂತಧಿಂದಲೂ ಮುಖಭನು ಶೀತೋಷಣ್ಣಾದ ದ್ವಿಂದ್ವಭಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ವಗಾರದಿ ಕಾಮನೆಯಿಂದಲೂ, ಘರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕಂಬ ದುರುದಿಂದಿಲ್ಲಿಯಿಂದಲೂ, ಶೇಷನು ಕ್ಷೋಧವರೆಂಬ ಸರ್ವಗಳಿಂದಲೂ, ವೇದವಾಸದೇವರು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಬುದ್ಧನು ದುಷ್ಪಿಶಾಸ್ತ್ರದುಷಿಭಾಷ್ಯಜ್ಞನಿಂದಿಂದಲೂ, ಕಲ್ಪಯು ಕಲಿಯಿಂದಾಗುವ ದೋಷದಿಂದಲೂ ಕಾಪಾಡಲಿ !

ಕೇಶವನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಗೋವಿಂದನು ಆಸಂಗವ (ಬೆಳಗೆ 9ಗಂಟೆ) ದಲ್ಲಿಯೂ, ನಾರಾಯಣನು ಪೂಷಾಹ್ನಿದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಿದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಧುಸೂದನನು ಅಪರಾಹ್ನಿದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಾಧವನು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೃಷ್ಣೇಶನು ರಾತ್ರಿ ಭೂಜನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಪದ್ಮನಾಭನು ಅಧರರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ. ಶ್ರೀಧರನು ಅಪರ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ. ಜನಾರ್ಥನನು ಅರುತ್ತೋದಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದಾಮೋದರನು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಮತ್ತು ವಾಸುದೇವನು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿ !

ಚಕ್ರವೇ ! ತತ್ತುಗಳ ಸ್ವನ್ಯಾಸನ್ನು ದಿಹಿಸು. ಕ್ರಮೋದಕಿಗಳದೆಯೇ ! ಭೂತಭೀತಾಳಾದಿಗಳನ್ನು ಚೊರ್ಣಮಾಡು. ಪಾಂಚಜನ್ಯವೇ ! ರಾಕ್ಷಾಸಾದಿಗಳನ್ನು

ನಡುಗಿಸಿ ದೂರ ಓಡಿಸು. ನಂದಕೆವಿಡ್ಡೆ ವೆ ! ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸು. ಶತಂಭ, ಗುರಾಣೀಯೇ ! ಶತ್ರುಗಳ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕುರುಡಾಗಿಸು !

ಪೂರ್ವನಾದಿಗಳ ಭಯವು ಭಗವನ್ನಾಮದ ಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗಲಿ ! ಗಡುಡನು ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ! ವಿಷ್ಣುನೇನನು ಹರಿನಾಮವನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ ! ಶ್ರೀನರಸಿಂಹನು ನಮ್ಮನ್ನು ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸರ್ವದಿಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ !

**ವಿಶ್ವರೂಪ :** - ಇಂದ್ರನೇ ! ಈ ಕವಚವಂತ್ರವನ್ನು ಜಹಿಸುವುದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವೆ. ಇದನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಕಣ್ಣ ತರೆದು ನೋಡಿದರೆ, ಆವನಪಾದವು ಸೋಕಿದರೆ ಭಯವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಹಿಂದೆ ಕೌಶಿಕನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ಕವಚದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಇವನೆ ಅಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರರಘಗಂಧರ್ವನ ವಿಮಾನವು ಹಾದು ಹೇಳಿಗೆ ಲಾರದೆ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಚಿತ್ರರಘಗಂಧರ್ವನು ಇವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ವಾಲಬಿಲ್ಕಾರಿಂದ ತಿಳಿದು ಆ ವಿಶ್ವೇನ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ವಿಮಾನವು ಮೇಲೇರಿತು. ಗಂಧರ್ವನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದನು.

ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳುವವನೂ, ಕೇಳುವವನೂ ಸಕಲವಿವಶಿತ್ವನಿಂದ ಪಾರಾಗುವರು

**ಶುಕ :** - ರಾಜೀಂದ್ರ ! ಇಂದ್ರನು ವಿಶ್ವರೂಪನಿಂದ ಈ ನಾರಾಯಣವರ್ಮನವನ್ನು ಕೆಲಿತು ಆದರೆ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅಸುರರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತ್ರೀಂಜಾಧಿಕಾರದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು.

### ವಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವಿಶ್ವರೂಪನು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯವರಾದ ಅಸುರರಲ್ಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೆವಸ್ಸಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೆ ಬಂದನು. ಇದನ್ನರಿತ ದೇವೇಂದ್ರನು ಸೋಮಭೀಧ, ಸುರಾಹೀಧ ಮತ್ತು ಅನ್ನಾದವೆಂಬ ವಿಶ್ವರೂಪನವು ಮೂರು ತಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿಟ್ಟಿನು. ಆದರಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯದ ಪಾಪವನ್ನು ಭೂಮಿ, ನೀರು, ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹಂಚಿದನು. ಅವರು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೊಷ್ಟಿದರು.

ಇತ್ತಲಾಗಿ ತ್ವರ್ಪ್ಯವು ಇಂದ್ರಸನ್ನ ಸಂಕರಿಸುವ ಪ್ರತಿಸನ್ನ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೋಮಪನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದು. ದ್ವಿಕಣಗ್ಗಿ ಯಂದ ಭಯಂಕರಕಾರದ ವ್ಯತ್ಸುಕು ಹಂಟಿದನು. ಇವನೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಪ್ರಾಜೀಗಳು ಬೊಬ್ಬಿಯಿದಲು ಇಂದ್ರದಿಗಳು ಪ್ರತಿಸನ್ನ ಇದಿರಿಸಿ ಯಾದ್ದ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತ್ಯನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಬಿಡ್ಲಪಟ್ಟ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನ ಮಂಗಿಬಿಟ್ಟ ಅವರನ್ನ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕು, ದರ್ಶನಕೊಡಂದು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರು : -

“ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಭೀತರಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನ ಪ್ರಾಜಿಸುವರು. ಅವರಾದರೇ ಹರಿಗೆ ಹಡರಿದವಕ್ಕೋಪಾದಿ ಅವನಿಗೆ ಆಧಿಸರ್ವಾಗಿರುವಳು ಹೀಗೆ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಪ್ರಾಣಕಾರುನೂ, ತನ್ನ ರೂಪಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನರಹಿತನೂ, ರಾಗಾದಿ ದೇವನ್ಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹೊರಲು ಉಳಿದವರಾದೂ ರಕ್ತಕರಲ್ಲ. ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಸನ್ನ ಮುತ್ತೆರೂಪದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆದಿಸ್ಯಾಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಾರಾ ದೇವರ ಭಯಪನ್ನ ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನ ಅವನೇ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಸಿರುವನು. ಪ್ರಜೀವಣದರೆಸಿಕೊಂಡ ನಾವು ಅವನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ತಿಳಿಯಿಂತಾದ್ದು. ಕೃತಾದಿಯಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪೇಂದ್ರ, ಪರಶುರಾಮ ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವಶರಿಸಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಬಾಧೀಯಿಂದ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನ ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ಅವನೇ. ಈಗಲೂ ನಾವು ಅವನನ್ನೇ ಮರೆಬಿಡ್ಲ ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆವು. ”

ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹದಿನೇಳು ರೂಪಗಳಿಂದ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಯಜ್ಞ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವರನ್ನ ಒಂಧಿಸುವವನೂ, ಅನಂತ ನಾಮನೂ ಆದ ನಿಂದಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನ ಶ್ರಿಧಾಮಗಳನ್ನ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ತಿಳಿಯ ಬಲ್ಲನು. ಅವನೇ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಲೂ ಅರ್ಹನು. ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ಕರ್ತನಾದ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀದೋಪಾಯವು ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಯಾಷ್ಟಿ, ಸ್ತಂಭ, ಲಯ ಮಾದಲಾದವರ್ಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀದೇಯಿಂಬ ಉಪಾಯವು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯ ಲಾರದು. ಅಜ್ಞರು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು : - ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕರ್ತೃಲೇಪಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಭಿಷಿತಭಾಟನಾ ಸಮರ್ಥನಾದ್ವಾರಿ ರಿಂದ ಅವರೆಡೂ ಅವನಿಗುಂಟು. ಹೀಗೆ ಅಯೋಗ್ಯರೂ ಹೇಳುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ದೇವ ! ನಿನು ಅಭಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಪುಳಿವನು ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲ ದವನಂತೆ ನಾಯುವುದು ಬದುಕುವುದು ಇಂತಹವರ್ಗಳನ್ನ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಫಂಟನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸುಖ ದುಃಖ, ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲ.

(ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ :-)

### ಅಟಿತಾಳ

ದು:ಶಿವ್ಯರಿಗೆ ದು:ಶಿವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿ । ದು:ಶಿ ಎಂತೆಂದು ತಾರೆಸಿಕೊಂಬು ವನಯಾಗಿ । ರಕ್ತಸರಿಗೆ ನೀಡಿರ ಮಾಡೋದರಿಂದ । ಜೊಕ್ಕುತ್ತಾ ಅವರನೆಂತೆಂದು ಒಂಧನೆಸಿಕೊಂಬು । ದಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವರವರ ಸಾಧ್ಯ ಸಾಧನ ಕರ್ತೃ । ವ್ಯಕ್ತಮಾಡೋದ ರಿಂದ ಬಾಧ್ಯ ಬಾಧಕನೆಂಬ । ಉತ್ತಿಯಲಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಬು, ಹೇಯತ್ವಗಳಿಂದ । ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪತಿಗೆ ಅವರಾವ ನಿರ್ವಾಧವಿಲ್ಲ । ಭಕ್ತವತ್ತಲ ದೇವ ಗೋಪಾಲವಿರಲ । ಸಿಕ್ಕದೆ (ನಲ್ವಾರ್ತ) ಹುನೆಂಬ ತುಕ್ಕತೆಚರಿಸುವ ॥೬॥

ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನಂತ, ಸ್ವಚ್ಚದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನಿನ್ನಗಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾಗಿ ನೋಡಿರುವರು. ನಿನ್ನ ಮುಹಿಮಾಪ್ಯತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುವ ಪಕಾಂತ ಭಕ್ತರು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸುವರೇ ಹೊರತು ಅಲ್ಲಿಗಳೂ, ಹೇಯಗಳೂ, ಅನಿತ್ಯಗಳೂ ಆದ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನರ ಸಿಂಹನೇ ! ಅಂತಹ ಸಜ್ಜನಿರಿಗೆ ತಾಬಕೊಡುವ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನೀನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವೆ. ಈಗ ವೃತ್ತನಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು ! ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ನಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಂಸನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಆಪ್ತರಿಹಾರಕನಾದ ನಿನಗೆ ವಮಸ್ಕಾರ "

**ಶ್ರೀಹರಿ** :- ನಿಮ್ಮ ಸ್ತುತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಘಲಾಪೇಕ್ಷಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವವನು ಅಲ್ಲನು ಅಧಿಮಂತವನು. ನಾನು ಮುಕುಂದನಾದರೂ ಅವನಿಗಿಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವೆನು. ನೀವಾದರೋ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನೇ ಕೇಳಿರುವಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃತ್ತಾಸುದನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ನೀವು ಇಮ್ಮು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ. ನಾರಾಯಣವರ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ದೃಢವಾದ ದೇಹವ್ಯಾಳ ದಧಿಭಿಯ ಮೂಲಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾಚಿಸಿರಿ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಅವನು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವನು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಅವನ ಮೂಲಿಗಳಿಂದ ಪರಜ್ಞಯುಧ ವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ನಾನು ಆ ಅರುಧದಲ್ಲಿಯೂ, ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿ ವೃತ್ತನನ್ನು ಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಗಿಗೆ ವೃತ್ತಸಂಹಾರಿಯಿಂಬ ಕೇರ್ತಿಯನ್ನು ರಿಟ್ಟು ಮಾಡುವನು. ನೀವು ಮೊದಲಿನಂತೆ ತೇಜಸ್ಸಿಗಳಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿರುವಿರಿ.

ಒಂಭತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹರಿಯ ಅಪ್ಪೆ ಕೆಯಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ದಧಿಂಚಿ ಖುಷಿಗಳ ಬಳಗೆ ಒಂದು ಅವರೆ ಮೂರುಗಳನ್ನು ಯಾಕಿಸಿದರು. ದಧಿಂಚಿಗಳು ಜಾಣಿಗಳಾದ್ದಿರಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟಿ ಸಾಯಂವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ಮಾತಾ ದುತ್ತಾರೆ.

ದಧಿಂಚಿ :— ದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾಯಂವಾಗಿ ಅವರಿಗಾಗುವ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ. ಮನುಷ್ಯನು ತನಿಷ್ಟವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪುವುದೇ ಇಲ್ಲವಪ್ಪೆ ?

ದೇವತೆಗಳು :— ನಿನ್ನಂತಹ ಕೃಪಾಳುಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ಪರೋಬ್ರಹ್ಮಾರೆ ಕ್ಷಮಾಗಿ ಕೊಡಬಾರದ ಪಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಸ್ವಾತ್ಮಾಯಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಇತರರ ದುಃಖವೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ದಧಿಂಚಿ :— ನಿಮ್ಮಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಇಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಪರರ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಉಪಕರಿಸಿದವನು ಮನುಷ್ಯನೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನೊಂದು ಪಶುವು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಯೋಗಧಾರಣೆಯಿಂದ ಆ ಖುಷಿಗಳು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಅವರ ಮೂರುಗಳಿಂದ ವಜ್ರಾಯಿಧವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರಸು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇರಾವತವನ್ನೇರಿ, ದೇವಸೇನೆಯೂಡನೆ ದೃತ್ಯರನ್ನಿಡಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ನಮುಡಿ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರಸೇನಾನಾಯಕರು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪಟ್ಟಿ ತಿಂದು ಓಡಿದರು.)

ವೃತ್ತ :— ಅಸುರಾಗ್ರಣಗಳೇ ! ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಸಾವು ಸಿದ್ಧ. ಏರರಾದ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬದುಕಿಹೋದರೆ ಸಾಯದೇ ಉಳಿಯುವಿರೇನು ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪರಿಹಾಯ್ವಾದ ಸಾವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಂತ್ರ ಮಾಡದೆ. ಏರರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಣನಷ್ಟೂವರ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮನ ಧ್ವನಿದಿಂದ ಸಾಯುವುದೊಂದು, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಏರಾವೇಶದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ಸಾಯುವುದೊಂದು ಇವೆರಡೇ ವೃತ್ತಸ್ತಮರಣಗಳಿಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಓಡಿಹೋಗದೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿರಿ !

ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವೈತ್ರೇನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡುಹೊಗೇಗಿ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಪಗೊಂಡ ವೈತ್ರೇನು ತಪ್ಪಿವರನ್ನು ಅಡ್ಡಿಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ:-

**ವೈತ್ರೇ :-** ಇದೇನು ? ಹೆಡರಿ ಹಿಂತುತ್ತಿರುವ ಅಲ್ಲಿರ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಪೌರುವವೆ? ನಿಜವಾಗಿ ನೀವು ಗಂಡುಗಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಷರಾಕ್ರಮ ವನನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಜಿಸಿದನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವರ್ವದೊಳಗೆ ಸುಗ್ರಿ, ಹಾದದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊಸೆಯುತ್ತೆ ಬರಲು ಇಂದ್ರನು ಗಡಿಯನ್ನು ಬೀಸಿದನು. ವೈತ್ರೇನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಹಿಡಿಬಂದು ಬರಾವತದ ಕುಂಭಸ್ತಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡಿದನು. ಅನೆಯು ಜರ್ಬುರಿತವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯತು. ಇಂದ್ರನು ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಸಂಪರಲು ಆ ಅನೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿತು. ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಆಗ ವೈತ್ರೇನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣಿನಾದ ವಿಶ್ವರೂಪನನ್ನು ಕೊಂಡುದು ಸ್ವರಂಡಿಗೆ ಬಂದು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಕೋಪವು ಬಂದಿತು)

**ವೈತ್ರೇ :-** ಇಂದ್ರನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ವಾರನಾದ ನೀನು ದೃವಯೋಗದಿಂದ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ನೀಗೆ ಕೊಂಡು ಅಣ್ಣಿನ ಮಣಿವನನ್ನು ತೇರಿಸುವನು. ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕರಿಸಲು ಬರುವ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲರನನ್ನೂ ಕೊಂಡು ಭೂತಾಗಳಾಗಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವನು. ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ವೀರಸ್ವಗರ್ವವನ್ನು ಸೇರಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಸೇವಕನಾಗಿವನು. ವಚ್ಚಾಯಿಧವು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ. ದಧಿಃಜಿಯ ತಪಸ್ಸಿದಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಧಾನ ದಿಂದ ಆದು ಅಮೋಫವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯದ್ದಿಕೆಡೆ ಜಯವು ತಪ್ಪಿಸುವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚ್ಚಾಯಿಧವನನ್ನು ನೀನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಡು. ಸಂಕಷ್ಟಾದೇವನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ಅವನ ಚರಣವನ್ನೇ ಧಾರ್ಮಿಕಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತರಳಿವನು. ಹರಿಯು ತನ್ನ ವಿಕಾಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ನಶ್ವರಫಲವನ್ನು, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವಿಲ್ಲ. ಅಸುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದರೆ ಅವನು ಆ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೇಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವನು. “ಆಹಾ ! ಶ್ರೀಹರೇ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ದಾಸನು ದಾಸನು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವರಿಸಲಿ. ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲಿ. ನನ್ನ ದೇಹವು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಇದು ಸ್ವರ್ಗ, ಸಂಕುಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದನ್ನೂ,

ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಕಾವನ್ನೂ ಒಯುಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡೇನು ? ದೇವಾ ! ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಭೀಕ್ತರ ಸಂಗಪುಂಜಾಗಲಿ. ಹೆಂಡತ, ಮನ, ಮತವೆಂದು ಅಭಿಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ನಿನಗೆ ವಿಮುವಿದಾಗಿರುವ ದುರ್ಜನರ ಸಂಪು ಯಾವೆ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಬೇಡ !

### ಹನೋಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಳಿಕ ವೃತ್ತಿನು ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಶೂಲವನ್ನು ಸೇದನು. ಇಂದ್ರನು ಅದನ್ನು ಮಧ್ಯದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಕತ್ತರಿಸ ವಚ್ಚಾಯುಧದಿಂದ ವೃತ್ತನ ಬಲತೋಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ವೃತ್ತನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಮುದ್ದರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ಇಂದ್ರನ ಕಷ್ಟಾಲಕ್ಷ್ಯ ಬೀಸಿ ಬಡಿದನು. ಇಂದ್ರನ ಕೈಲಿದ್ದ ವಚ್ಚಾಯುಧವು ಜಾರಿ ಕೆಗೆ ಬಿದ್ದತು. ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ನಾಟಿಕೆಯಾಯಿತು.

**ವೃತ್ತ :-** ಇಂದ್ರನೇ ! ವಿಷಾದವು ಉಟಿತವಲ್ಲ. ವಜ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಡು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಹರಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸದಾ ಜಯತೀಲನು. ಜೀವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜಯಾಪಜಧರುಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಬಂಪುವು. ಸರ್ವಜೀವರೂ ಬೊಂಬಿಗಳಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನರಾಗಿ, ಅವನು ನಡೆಸಿದಂತೆ ನಡೆಯುವರು. ಇಂತಹ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಜೀವನೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನು ಅಜ್ಞಾನಿಯು. ಜೀವರಿಗೆ ಇಪ್ಪವಲ್ಲದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಚೈಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಬದವುದೋ ಹಾಗಿಯೇ ಜೀವರಿಗೆ ಇಪ್ಪವಾದುದೂ ಹರೀಚೈಯಿಂದಲೇ ಬರುವುದು. “ನುವಿ ವಾದರೆ ತನ್ನಿಂದಾಯಿತೆಂದೂ, ದುಃಖವಾದರೆ ದೃವ ಮಾಡಿತೆಂದೂ ತಿಳಿಯ ಬಾರದು. ಆವನ ಅಧೀನವಾಗಿಯೇ ಬರುವ ಸುವಿದು ಶಿಗರಿನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರಬೇಕೇ ಹೊರತು ಸುವಿವು ಬಂದಾಗ ಉಬ್ಬಿ, ದುಃಖವು ಬಂದಾಗ ಕುಗ್ಗಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದವನು ಹರುವಾದಿಗಳಿಂದ ಮರುಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು ! ನನ್ನ ಆಯುಧವು ಹೋಯಿತು. ಬಲತೋಳಿ ಹೋಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖವನಿಸಿದ ಹರೀಚೈಯಿಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾಗಿಬುದ್ದಿ ? ಯುದ್ಧವು ಜೂಜಿನಿಂತಿರುವುದು. ಯಾರಿಗೆ ಜಯಪ್ರೋ, ಯಾರಿಗೆ ಪರಾಜಯಪ್ರೋ ಶ್ರೀಹರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಇನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯವುದೇ ಇಲ್ಲ.

**ಇಂದ್ರ :-** (ತಿಳಿಗೆ ಬಿದಿದ ದ್ವಿತೀಯಾಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಿಂಡು) ದಾನವನೇ ! ನೀನು ಜೀವನ್ನುತ್ತಂತಾಗಿರುವೆ. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸುರನಾಡರೇ ಜ್ಞಾನ

ಭಕ್ತಾರ್ಥಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನಂತಹವನಿಗೆ ದೇವತೆಗೆಂದಾಗಲೀ, ಸ್ವಾಗಾರದಿಗಳಂದಾಗಲೀ ಏನೂ ಆಗಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

(ಹೀಗೆ ವೃತ್ತನನ್ನು ಹೊಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಪರಿಷಂಬ ಆಯುಧವನ್ನು ವೃತ್ತನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹೊಡಿಯಲು ಹೋದಾಗೆ ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ತನ ಎಡಗೈಯನ್ನೂ ಪರಿಫಾಯುಧವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಆಗ ವೃತ್ತನು ಏರಾವತ ಸಹಿತನಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನುಗಿ ಬಿಟ್ಟಿನು. ನಾರಾಯಣವರ್ಮಪಾರಾಯಣದ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ವೃತ್ತನ ಉದರ ದೋಳಗೆ ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿದ್ದು, ಪಜ್ಞಾಯುಧದಿಂದ ವೃತ್ತನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಬಳಿಕ ಹರಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗೆಳೆಯ ರಾದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳಿಯಿತು. ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗೆ ಇಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ನೋರೆಯಲ್ಲಿ ಪಜ್ಞಾಯುಧವನ್ನು ಅದ್ದಿ ವೃತ್ತನ ತಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ದೇಹದೋಳಿನಿಂದ ಜೀವನು ಹೊರಟು ಏದ್ಯಾಧರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಸರ್ವರೂ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಅವರವರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

### ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ನುಗಿದುಡು

ಮುಖ್ಯಗಳು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ವೃತ್ತಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಿಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಬ್ರಹ್ಮಹಕ್ತೆಯನ್ನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ಹೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಇದರ ತಾಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ತೃಕ್ಕೆ ಇದು ಸೂಚಕವಾಯಿತು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಮಲದ ದಂಟನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತು ಸಾವಿರವರ್ವರ್ಗಳಕಾಲ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬಿಶ್ವರ್ತು, ಅಧಿಕಾರಾದಿ ಭೋಗಿಗಳಿಲ್ಲದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹನ ಧ್ವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತು ಕಾಲ ಕಳೆದನು. ಆ ವೇಳೆ ಯಲ್ಲಿ ನಹುವನು ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು, ಶರೀಯನ್ನು ಬಯಸಿ, ಯಾವಿಗೆಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಜಗರನಾದನು ಇಂದ್ರನು ನರಸಿಂಹನ ಧ್ವನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಉಪಮರ್ವಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರೋ ವೃತ್ತಂ ಹತ್ವಾ ಮಹಾನಭೂತ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ವಚನದಂತೆ ಅತಿಶಯ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾದನು.

ಧನ್ಯವಾ, ಕೇತೀತ್ವದಷ್ಟು, ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವೂ, ಮಂಗಳಕರವೂ, ಆಯು

ವೈದಿಕ ಕರ್ತೃ, ಇಂದ್ರಿಯಶಕ್ತಿಪ್ರದರ್ಶಿ ಆದ ಈ ಅಖಾಯನವನ್ನು ಯಾವಾಗೆಲೂ, ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಪರ್ವತಾಲಂಬಣದರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಿಸರೇಕು ಮತ್ತೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

ಜಡಿಮೂರನೆಯ ಅಭಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರಿಶ್ರೇಷ್ಟ : ಮುನಿಯ ! ವೃತ್ತನು ಅನುರಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ತುಕ : ರಾಜೇಂದ್ರನೇ ! ವೃತ್ತನು ಷಾರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕೇತುವಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೂರಸೇನವಂದು ಹೇಳಿ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಟಿ ಪತ್ತಿಯ ರಿದ್ದರು. ಸಕಲವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ಆದರೇನು ? ಮತ್ತೊಂದು ವಾದುದರಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಇವನಿಗೆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಾರ್ಥದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ ಉದ್ದೀರಿಸಬೇಕಿಂದು ಅಂಗಿರಾಖುಷಿಗಳೂ ಮತ್ತು ನಾರದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದುವಂದು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಪ್ತಂಚಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ರವಂತನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿಂದು ಬೇಡಿದನು. ಆ ಮುನಿಗಳು ರಾಜನ ಮನಸ್ಸು ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದೇಶಕ್ಕೆ ತಾಗಿ ಹುಲಸಾಗಿಲ್ಲವಂದೂ, ಅವನು ಪ್ರತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದು ಆದರಿಂದ ಬಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಿರಕ್ತಿ ನಾಗುವನೆಂದೂ, ಆಗ ಮಾಡುವ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದೇಶವು ಘಲಕಾರಿಯಾಗುವದೆಂದೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನ, ತ್ವಾಷಪದೇವತಾಕ್ರಾಂತ ಯಿಷ್ಟ ವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಯಿಷ್ಟ ಶೈವವನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮುಹಿಸಿಯಾದ ಕೃತದ್ವೃತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಆದನ್ನು ಅವಣ ತಿಂದಣು. ಆಗ ಅಂಗಿರಾಖುಷಿಗಳು 'ರಾಜನೇ' ನಿನಗೂಬಿ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿವನು. ಅವನು ನಿನಗೆ ಹರ್ವಕ್ಕೂ ಶೋಕಕ್ಕೂ, ಕಾರಣನಾಗುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೊಡರು.

ಕೃತದ್ವೃತ್ತಿಯು ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಿಲು. ಆದು ದಿನೇದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜೀ ಆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೇ ಇಟ್ಟು ಸದಾ ಅದರ ಲಾಲನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳಿಯತ್ತಾ ಬಂದರು. ರಾಜನು ಉಳಿದ ಪತ್ತಿಯರನ್ನು ಉದಾಸಿನ ಮಾಡಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ದುಃಖಿ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿರು. ಮಗುವು ಸತ್ತುಹೋರಿಯತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಶಾಯಿ ಕೃತದ್ವೃತ್ತಿಯು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರಶಾಷಿಸಿದಳು. ರಾಜನಿಗೆ

ಡಿಕ್ಕೇ ತೋಚೆದಂತಾಯಿತು. ವ್ಯಾಸಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿ ಯಾಗಿ ಅಂಗಿರಾಣಿಕಿಗೆಂತೂ, ನಾರದರೂ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

### ಹದಿನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ ಮತ್ತು ಅಂಗಿರಾಣಿ : - ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಇವನಿಗೂ ನಿನ್ನನೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಗನೆಂಬಿದು ಭಾವಾಂತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಕೋತಿಸುವುದು ಉಡಿತವಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಮರಣಗಳು ಬಂದು ಈಡೆ ಸೇರಿತರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುವಂತೆ ಹರಿಯಿಂದ ಕರ್ಕುಪ್ರವಾಹಕಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಜೀವರು ಒಂದು ಈಡೆ ಸೇರಿ ಹರಿಯಿಂದಲೇ ಅಗಲಿ ಹೂಗುವರು. ಹಾಡಿದ ಬೀಜಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿದೆಯವಂತೆ ಈ ಮಗನಿವನ್ನತೆ ದೊಡ್ಡ ಪರಾಗಿ ಬೀಳಿಯಿದೆ ಮಗನಿವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಸಾಯುವರು. ನಾವು, ನೀನು, ಈ ಸಕಲರೂ, ಹುಟ್ಟಿತಕ್ಕ ಸರ್ವರೂ ಖಿಂಡಿತವಾಗಿ ಸಾಯುತಕ್ಕ ವರೇ ಸರಿ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ವರು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸೃಪ್ತಿದ ಕರ್ತವ್ಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಜನನ ಮರಣಗಳೇ ಹೊರತು ಜೀವಕ್ಕಲ್ಲಿ. ಅವನನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ತರುವ ಹರಿಯು ಸ್ವಂತತ್ವನೂ, ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯನೂ ಆಗಿರುವನು. ಜೀವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತಾನೇ ಎಂದು ತೀರಿಯುವುದರಿಂದಲೇ, ದೇಹದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅದ ಬಂಧುಗಳಿಗೋಗೆ ವಿಯೋಗಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿಕುಗ್ಗೆ ವನು. ಈ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಮಾಸುದೇವನನ್ನೇ ಸೃರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಸಾದವುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ದೊರೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರಿಗರಿಗನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಮಾಡು.

ಜಿತ್ತುಕೇಂದು : - ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಾವು ಯಾರು ? ವಿಷಯಾಸಕ್ತವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಲುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದೇಶ ಮಾಡಿ ಉದ್ದರಿಸಬೇಕು.

ಅಗಿರನ್ನು : - ನೀನು ಬಯಸಿದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯುಷನನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಅಂಗಿರನ್ನೇ ನಾನು. ಇವರು ನಾರದರು. ಆಗ, ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಬಂದಿದ್ದೇನು. ನಿನಗೆ ವ್ಯೋರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮುನಾದೆನು. ಈಗ ನಿನಗೆ ವಿಷಯಗಳು ಅಸಾರವೆಂದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಿನ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ರಾಜೇಂದ್ರನೇ ! ಈ ಪತ್ತಿ, ಪ್ರತ್ಯು, ಮನೆ ಮರ ಎಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟಿರಿಗಳು. ಈ ದೇಹವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾರವು. ಜೀವನು ಚಿತ್ತಸ್ಥಾಪಿತವನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಜೀವನು ಜಡವಾದೆ ದೇಹ ಹೇಗಾದಾನು ? ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರೆ ಲಕ್ಷಣ

ವನ್ನು ಅರಿತು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡು. ಹಿಂದೆ ಭೋಜನೆಂಬ ರಾಜನು ಸ್ವಷ್ಟಿ ದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿರಿಸಿ, ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅವಕಾಶಿಸಿದೆಂತೆ ನೋಡಿ ಎಚ್ಚಿತ್ತನು. ಕೂಡಲೇ ಇವೆಲ್ಲ ಅಸಿಗ್ಗಿರುತ್ತಿಂಬ ವೈರಾಗ್ಯವು ಅಂತರಿಸಿತು. ಮನ ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕಿ ದೇಹಾದ್ಯಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿನು.

**ನಾರದ :-** ನೀನೂ ಅಂತಹ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ವಾದ ಮಂತ್ರವ್ಯಾದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ಏಳು ದಿನಗಳು ಆದನ್ನು ಜಮಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀ ಸಂಕರ್ಣಣ ದೇವರ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಗಳು ಆ ದೇವರನ್ನು ಭಜಿಸಿದ್ದಿರಿದಲೇ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖಿವಾಗಿದ್ದು ಪರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಂಪ್ರಾವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖಿವಾಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

### ಹದಿಸ್ತೇದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದರು ಸತ್ಯ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ತಮ್ಮ ಯೋಗಿತ್ವಯಿಂದ ಬಿಡುಕಿಸಿ, 'ಜೀವಾತ್ಮನೇ ! ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೋಡು. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಳು' ಎಂದರು.

**ಜೀವಾತ್ಮಾ :-** ನನಗೆ ಎಹೊೇ ಜನರು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಬಂಧುಗಳಾಗಿ ಹೋದರು. ಯಾರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಾದವನು ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವವಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾನುಂಬಂಧದಿಂದ ಮಗ, ತಂದೆ, ಆಳ್ವಿ, ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಸೋದರ ಮೂವ ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಅನಿತ್ಯವಾದುದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮನಿತ್ಯನು. ಅವನಿಗೂ ನಿತ್ಯನಾದ ಜೀವನಿಗೂ ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು. ಸಮನೂ, ನಿರ್ಗುಣಿನೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ಶುಭ ಭೋಕ್ತ್ವವೂ, ಸರ್ವತ್ರಾಪ್ಯತ್ವನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ಭಗವಂತನು ಜೀವರನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಪೂರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಗೆಳಿಯನಂತೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿತ್ಯ ಬಂಧುವಾದ ಅವನನ್ನು ಭಜಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದಸಂತಯ ಜನರನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊಂಡೇನು ಘಲ ? ಅದಕಾರಣ ನನಗಾಗಿ ಇವರು ಶೋಕಿಸುವುದಲ್ಲ.

ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

## ಉಗಂಭೋಳಗೆ

ಹೇಗೆ ಬರೆದಿತೋ ಪ್ರಾಜೀನದಲ್ಲಿ

ಹಾಗೆ ಇರಲಿಬೇಕು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ

ಹಕ್ಕು ಕುಳಿತಿತು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ । ಹಾರಿಹೋಯಿತು ಆಕ್ಷೇಣದಲ್ಲಿ

೦

ಸಂತೆ ಸೆರೆದಿತು ನಾನಾಪರಿ । ತಿರುಗಿ ಷ್ವೇಯಿತು ತಮ್ಮತಮ್ಮು ದಾರಿ

೧

ಆಂವ ಮಂಕ್ಕಳು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದರು । ಆಟಸಾಕ್ಷಂದು ಮುರಿದಟ್ಟಿದರು  
ವಸ್ತುಕಾರನು (ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು) ಹಾರಿಗೆ ಬಂದಿ ।

೨

ಹೊತ್ತುರೆ ಎದ್ದೂ ಹಾರಿಗೆ ಹೋದ

೩

ಸಂಸಾರದ ಮಾಯವ (ಮೋಕ್ಷ) ಬಿಡಿಸಯ್ಯ

೪

ಕಂಸಾರ ಪ್ರರಂದರ ವಿಟ ಲರೇಯ.

(ಹೇಗೆ ಹೇಳಿ ಆಜೀವನು ದೇಹಬಿಟ್ಟು ಹೂರಟು ಹೋದನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿದ ರಾಜನ ಪಶ್ಚಿಂತೆಯರು ನಾರಿದರು ಮತ್ತು ಅಂಗಿರಾಮಿಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಯಿಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಚಿತ್ರಕೆತುವು ನಾರದಿಗೆ ಉರಣು ಹೋಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ನಾರಿದರು ಮಂತ್ರೋಪನಿಷತ್ತೆಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಚಿತ್ರಕೆತುವು ಅದನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಏಳು ದಿನಗಳು ಜಪಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ವಿಧ್ಯಾಧರಾಧಿ ಪತ್ತುವು ಅವನಿಗೆ ದೋರಿಯಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಮಂತ್ರಜಪವನಾಡ್ದರಿಂದ ತೇಷಾಂತರಾಮಿ ಸಂಕರ್ಣಣನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಜ್ಜಿ 'ನೀನು ಜೀವನ್ನುತ್ತೇನಾದೆ' ಎಂದು ಹರಿಸ, ಅಧಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ತಾನೇ ತನ್ನ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ಸಂಕ್ಷೇಪ : - ನಾನು ಸರ್ವತ್ತ ವ್ಯಾಪ್ತಿನು. ಸರ್ಕಲಕ್ಕೂ ಕರ್ತನು. ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಆಧಾರನು. ಜಾಗ್ರಿದಾದಿ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೂ ನಾನೇ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವನು. ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಿತ್ತ ಸರಕದಲ್ಲಿ ಸರಳಭೇಕಾಗುವುದು. ಆತಹವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವು ದುಃಖಪ್ರದಷ್ಟಿ. ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವೇ ಪ್ರತಿಸ್ತ, ಶ್ರೀಯಸ್ಸರೆ ನಾನು ಸಮರ್ಪಿತನೂ, ಅಧಿಕರಿತನೂ ಆಗಿರುವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಂತಧಾನವನಾದನು)

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಾಯ್ಯ ಮುಗಿದುದು

ಚಿತ್ರಕೇತುವು ಭಾಗವಂತನು ಕೊಟ್ಟ ವಿಮೂನದಲ್ಲಿ ಈಳಿತು ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇ, ಈಲ ಪರವರ್ತಗಳ ತತ್ವಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತೇ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ಕೃಲಾಸದ ಶಿವನ ಸಭೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನು ತನ್ನ ತೂರೆಯ ಮೇಲೆ ಗೊರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಲಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿ

ಚಿತ್ರಕೇತು :— ಆಹಾ ! ದೊಡ್ಡ ವನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಶಿವನು ನಾಬಿಕೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಿಯೋಡನೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಶಿವ :— (ಕೋಪಗೊಂಡು) ನಮ್ಮೆನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರಿಕೃಷ್ಣವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಯಾವುನೇನು ? ನಮ್ಮುಂತಹ ನಿಲರಾಜು ರಾದ ದುಷ್ಪರಿಗೆ ನಿಷೇಧಕೆನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಪಾಪ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಧರ್ಮವು ತಿಳಿಯದಲ್ಲವೇ ? ಅವರೆ ಮತ್ತೆಉಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು. ನಾರದಾದಿಗಳಿಗೂ ಧರ್ಮವು ತಿಳಿಯದಲ್ಲವೇ ? ಈವನು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಏರಿರುವ ಜ್ಞಾನಿ. ಅಂದರೆ ಮಹಾ ನಿಯಮವುಳ್ಳವನು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಸನ್ತುಷ್ಟಿಮಾರಿ, ಕಟಿಲ ಮತ್ತು ಮನುಗಳು ಯಾರೂ ನಿವಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರಾರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆರಿಯರೇನು ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಅಭಿಪೂರ್ಯದಂತ ಈ ರುದ್ರದೇವರು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗೆಲೂ ಫಾಲಿಸಲ್ಪದುವ ಪಾವನಮೂರ್ತಿ. ಇಂದ್ರಾದಿ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗುರುಗಳು. ಸ್ವರೂಪ ದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳರು.

ವಿಶೀಷ :— ಮಹಾ ನಿಯಮವುತ್ತವೆಳ್ಳವರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರೆ ದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

ಕಾಂಬೋದಿರಾಗ

ರುಂಬವೈಳ

ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ನಿನ್ನ ಪರಿಗೆಂತೂ ಜರಿಯೆ

॥ಪ್ರ॥

ವಿಧಿ ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀರಜ್ಞ ನಿಷೇಧ ವಿಸ್ತೃತಿಯೆಂಬ  
ವಿಧಿಯನೊಂದನೆ ಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು

॥ಅ.ಪ್ರ॥

ಅಧಾರ :— ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ 3-4-14. “ಓ ಸ್ತುತಯೇನನುಮತಿವಾಂಂ”

ಅಧ್ಯ : ‘ಸುಬಾಹ್ಯಂ ಕೇನ ಸಾತ್ರ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಯಾದವನಿಗೆ ಯಥೇವಾಚಾರವಿದೆ. ಅದು ವಿಧಿಯಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನನು ಸಾರವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮತ್ತನೇ ಆಗುತ್ತಾನೇ—ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಯ

ಸಾಮಂಜ್ಞ್ಯದ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಈ ಸೂತ್ರವೇ ಹೊರಟಿದೆ. ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ ಯೆ ಮಾತ್ರ.

ಸೂತ್ರದ ಭಾಷ್ಯಾರ್ಥ :- (1) ಭಕ್ತನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ “ಯಧೀಷ್ಠಿವಾಗಿ ಮಾಡು” ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದು ವಿಧಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸತ್ಯಮರ್ವಾಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಸತ್ಯಮರ್ವಾಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೋಕ್ಕವುಳ್ಳವನೇ ಆಗುತ್ತಾನೇ—ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಿಯು ಅನುವ್ಯೋಯಗಳಾದ ಸತ್ಯಮರ್ವಾಸಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಡದೇಂದ್ದರೂ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾಘಳವುಳ್ಳವನೇ ಆಗುವನು.

ಹೀಗೆ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಈ ವಿನಾಯಕಿ ಇದ್ದಿದ್ದೀಲೆ, ದೇವತಾಗಳ ಧರ್ಮವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು, ದೇವತ್ವೀಷ್ಠಿರಾದ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಸ್ತೋ ವಿಲಾಸದ ದೋಷವಿಳ್ಳಬೇಕು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಪದ :- ಏಂದೆ ಗಂಗಾದಿ ಪುಣಿತೀಫಂಗಳು  
ಬಂದದ್ದೆ ಪುಣಿಕಾಲ ಸಾಧುಜನರು  
ನಿಂದದ್ದೆ ಗರ್ಯ ವಾರಕಾಸಿ ಕುರುಕ್ಕೀತ್ರ  
ಸಂದೇಹವೇಕ ಮದದಾನೆ ಹೋದುದೆ ಬೀದಿ

॥೧॥

ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾದಿ ಮೂರುತಿಯು, ಭೂ  
ಮಂಡಲದಿ ಶಯನವ ನಮಸ್ಕಾರವು  
ಕಂಡತಂಡದ ಕ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಯ ಪೂಜೆ  
ಮಂಡಬಾಸಿ ನಮಿಪ ಭಾಗವತ ಜನಕೆ

॥೨॥

ನಡೆದ ನಡುಗಿಯು ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಯಪ್ರದಕ್ಷಿಣ  
ನುಡಿವ ನುಡಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಗಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರ  
ಕೂಡುವುದೆಲ್ಲವು ಆಗ್ನಿಮುಖಿದಲ್ಲಿ ಆಹತಿ  
ದೃಢಭಕ್ತಿರೇನ ಮಾಡಿದರೇ ಮಯಾದ

॥೩॥

ನಷ್ಟವಾದುದಲ್ಲ ಸಂಭಿತದ ಕರ್ಮವೈ  
ಮುಟ್ಟಲಂಜಿವುದಲ್ಲ ಆಗಾಮಿ ಕರ್ಮ  
ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವ ಮೀರ  
ಸೆಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣವಂಬಿದೇ ನಿಜವೈ

॥೪॥

ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇತ, ಮ  
ತ್ವಲಿ ಸೋಡಲು ಮನವು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಧಿ  
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರರಂದರ ವಿರಲರಾಯನ  
ಬಲ್ಲವರಿಗೆಲ್ಲಿಹುದು ಪಾಪಪ್ರಣ್ಯದ ಲೇಪ

॥೫॥

**ಪಾರ್ವತಿ** :- ಇಂತಹ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಧಮನು ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಯಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕವಂತನಾದ ಇವನು ದಂಡನೆಗಿ ಅಹಂಕ. ತಾನೇ ಅಧಿಕ ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆತ್ಮಂತ ಗರ್ವಿಯಾದ ಇವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಮೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಅಹಂಕಾರ. “ದುರುದ್ದಿಯೇ ! ನಿನು ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಅಸುರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು. ಹೀಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುವು.”

**ಜಿತ್ತುಕೇತು** : (ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆರಿಸಿ) ಸಕಲಪೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ. ಜೀವರೆ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಘಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯು. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರಿಗೂ ದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಶಾಪವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತೆನಮ್ಮು ! ಅದರೆ ಕೋಷಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡ. ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಿನು ಕುಣಿತಳಾದರೆ ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಏಶಾಪವನ್ನು ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಷಿಸಬೇಡವಂದು ಪ್ರಾನಃ ಪ್ರಾಃ ಬೇಡುವೆನು. (ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಿಕರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು.)

**ತಂಕರ** : ದೇವಿಯೇ ! ಹರಿಭ್ರತ ಮುಹಿಮುಯನ್ನು ಸೋಡಿದೆಯಾ ? ಅವರು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸುಖಿದುಃಖಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಸುಭವಿಸುವರು. ಅವರು ಹರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಬಯಸುವವರು. ಅಪ್ಯೇ ಹೊರತು ಅವನಿಂದ ಸ್ನೇಗಾದಿಗಳನ್ನಾಗಿಲಿ, ಹೊಸಗೆ ಹೊಕ್ಕೆವನ್ನಾಗಿಲಿ ಬೇಡುವವರಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಭಯಿಬಡುವವರೂ ಅಲ್ಲ. ಶಾಂತರೂ, ಸಮದಶ್ರಾಂಗಿಗಳೂ ಆದ ಅವರು ಸಂದ ದುಃಖವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಇದಾವುದೂ ಅಳ್ಳಿಕ್ಕುವಲ್ಲ.

(ಇದನ್ನು ಗೌರೀದೇವಿಯು ಕೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತ ಕಾಡಳು)

**ತುಕ** ; ಈ ಚಿತ್ರಕೇತುವೇ ತಾಪ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೋಮಮಾಡಿದಾಗ ದ್ವಿಜಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಸುರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಡ್ದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೂ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದಿತು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವ, ಕೇಳುವ ಜನರು ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಂಥವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

### ಹದಿನೀಳನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಕಶ್ಮಾಪರಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೆವ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಎಂಟು ಜನರ ವಂಶವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಕಶ್ಮಾಪರಿಂದ ದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಾರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಅವರ ಪಂಶಾವಧಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತು, ಆ ದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ 49 ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮರುನ್ನಾಮಕ ದೇವತಗಳಾದುದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವರು : -

ಇಂದ್ರನಿಂದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನಾಶಹೊಂದಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ದಿತಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಕಶ್ಮಾಪರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಸಂಕೋಪದಿಸಿದಳು. ಆಗ ಕಶ್ಮಾಪರು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದರು. ದಿತಿಯು ತನ್ನ ಮನದ ಬಯಕೆಯಂತೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲವುತ್ತ ನಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದಳು. ಕಶ್ಮಾಪರು ಗಾಬರಿಯಾದರು, ಶಾಂತಿ ಸ್ವರ್ಯಾಗಿ ಮರುಳಾದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಂಡರು. ಕೊನೆಗೆ ಇಂದ್ರನೂ ಸಾಯಂಚಾರದು. ಕೊಟ್ಟಿ ವರವೂ ವ್ಯಾಘರ್ವವಾಗಬಾರದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಣ ಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : -

ಕಶ್ಮಾಪ : - ದೇವಿ ! ಏನು ಒಂದು ವರುವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಕಾಲು ತೋಳಿದು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಿದೆ ಮಲಗಬಾರದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ತುಚಿಯಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿದಿನ ಲಕ್ಷ್ಯಿನಾರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸುಷಂಗರಿಯರನ್ನು ಹರಿದ್ರಾಕುಮಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಪ್ರಕ್ಷಂಞಗ್ರಂತ ಮೂರ್ಧವನನ್ನು ಧ್ವನಿಸಬೇಕು. ಈ ಪೂಂಸವನಪ್ರತವನ್ನು ದೋಷ ರಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ವರುವ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಏನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಪ್ರತ್ರವನನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.

(ದಿತಿಯು ಒಟ್ಟಿದಳು. ಕಶ್ಮಾಪರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಆ ವ್ಯತ ವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಳು. ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸಂಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ದಿತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಅವಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಸಮಯ ವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ದಿತಿಯು ಶ್ರೀಂತಳಾಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳಿಯದೆ ಮಳಿಗೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದ್ರಾನು ಆಗ ಯೋಗಿತ್ತಿರುವುದು ಅವಳ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ವಚ್ಚಾಯಿಧಿದಿಂದ ಗಭ್ರಾಧಿಂಡವನ್ನು ಏಳು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಕತ್ತಿರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದು ದರಿಂದ ಆ ತುಂಡುಗಳು ಸಾಯಿದೆ ಅಳುತ್ತಿರಲು, ತಿರುಗಿ ಒಂದೊಂದು ತುಂಡನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಏಳೇಳು ಭಾಗಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಳುತ್ತಿರಲು 'ಮಾರ್ಯಾದೀ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವುದು ಹೇಳಿರಾಯಿತು ದಿತಿಯು ಎಚ್ಚೆತ್ತಾಗೆ 49 ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು ಇಂದ್ರನೋಡನೆ ತನ್ನ ದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಿಸಿದ್ದು. ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದು ಒಬ್ಬ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನೂ. 49 ಪ್ರತ್ಯರಾದುದು ಹೇಗೆಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದು. ಅವನು ಹಂಡವನ್ನು 49 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಕತ್ತಿರಿಸಿದುದನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವು ನಾಶ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಖಾದುದನ್ನೂ ದಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಾಂಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಡಿದನು. ವಾಸವನು ವಾಸ್ತವಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಿರಿದ ದಿತಿಗೆ ಅನಂದವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನು ಹೊರಡಿಲು ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಒಳ್ಳಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ದೇವರಾಜನು ಆ 49 ಮಂದಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಹೇದರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದಿತಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ಆ ಮರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವುದನೆ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತರಿಂದನು.

### ಹದಿನೇಂಟನೆಂಟೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಪರಿಷ್ಕಾರ :-** ಪ್ರಂಸವನವ್ಯತದ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ

**ಶುಕ :-** ಸ್ತೋಯು ಮೋಹ್ನಾದಿ ಸರ್ಕಲಪುರುಷಾಧಿಪ್ರುದವಾದ ಪ್ರಂಸವನವ್ಯತವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪಾದ್ಯದಿಂದ ಅರಂಭಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಮರುಜ್ಞನ್ನಿಕಾಶ್ವರವಣ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಾನಾದಿಗೆಂದ ಮರ್ದುಗಳಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣರನ್ನು ಮೋಹಿತೋಪಬಾಗಿರುತ್ತಿರುವುದನ್ನಿಂತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಿವೇದಿತ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು "ಓಂ ನಮೋಭಾವತೇ ಮಾಧಾಪುರುಷಾಯ, ಮಹಾ ವಿಭೂತಿ ಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹನ್ನರಿಂದು ಬಾರಿ ಹೋಮಿಸುವೇಕು. ಬುಳಕ ಸ್ಮೃತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ಪತಿಯ ಉಟಪಾದ ಬುಳಕ ತಾನೂ ಉಟಪಾದಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಆ ವ್ಯತಿವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಯನೆಯ ದಿನ ಪತಿಯು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಜರುವನ್ನು ಘೃತಸಹಿತಪಾಗಿ ಹನ್ನರಿಂದ ಬಾರಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ,

ರೋಭ್ರೂ ಹೊದಲಾದ ದಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರೆ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಉಂಟಮಾಡಿದ ಪತ್ತಿಯು ಉಂಟಾದನ್ನು ವನನ್ನು ಪತ್ತಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಗೈದವರು ಇವ್ವಾಗಿಗಳ್ಳಿವರ್ಣನ್ನು ಪಡೆಯುವೆಂದು

ರೇಣು ೯

ತುಷ್ವಾಃ ಪ್ರಯುಷ್ಣಂತಿ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಮಾನಾ ಹೋಮಾವಸಾನೇ ಹುತಭುಕಾ ಶ್ರೀಹರಿಷ್ಣಂತಿ

ರಾಜನಾ ಮಹನ್ನರುತಾಂ ಜನ್ಮಪುಣ್ಯಂ ದಿತೀವ್ರತಂ ಚಾಭಿಷಿತಂ ಮಹತ್ತೀಏ || 29 ||

ರಾಜನೇ ! ಅಂತಿಮಯ ಪ್ರಯುಷಕರವಾದ ಮುರುಂದುಣಿಗಳ ಜನ್ಮವನ್ನೂ, ದಿತಿಯು ಅಂತಿಮಿಸಿದ, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಕರವಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರತಿವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಿಗೆ ವಿಷಯವಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು, ಲಾಜ್ಜಿತ್ಯಯು ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣ ಇವರು ಸಂಭಂಷಣೆಯಾಗಿ ಸಹಿತ ಮನೋಭೀಷ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು

ಹತೆತ್ತಾಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧಾರ್ಯಯ ಮುಗಿದುದು

ಷಷ್ಟಿಸ್ಯಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

ಶ್ರೀಪ್ರಹ್ಲಾದಾಂತ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾವೀಂದ್ರ ಗುರುಂತಗ್ರಂತ ಭಾರತೀರ್ವಮಣಿ  
ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತಗ್ರಂತ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಾರ್ಯ ನಮಃ

## ಸಹಸ್ರಾರ್ಥಿ ಮಹಾಭಾರತಂಭಿಃ

ದಂತ : ೭೦

ಪರಿಷ್ಕಾರ :- ನಮಃ ಪ್ರಿಯಃ ಸುಹೃದ್ವಿಪರ್ಯಾನ್ ಭೂತಾನಾಂ  
ಭಗವಾನ್ ಸ್ನಾಯಂ ।

ಇಂದ್ರಸ್ಯಾರ್ಥಿ ಕಂಫಂ ದ್ಯುತ್ಯಾನ್ ಅವಧಿಧಿಷಣೋ ಯಥಾ ॥೧॥

ಶಾಕಂಮಾನಿಗಳೇ ! ಶ್ರೀವಾರಾಯಣಾನಿಗೆ ಪಕ್ಷ್ಯಪಾತವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ? ಸಕಲ  
ಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಪ್ರಿಯನೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ಇಂದ್ರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ದೃಕ್ತ  
ರಾನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಿಂದ ವೈಷಣವ್ಯವು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ನಿತ್ಯಾಭಿಷ್ಕೃತವಾದ ಸ್ವರೂಪಾ  
ವಂದ ಜ್ಞಾನಾನುಭವನಾದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ದೇವತಾಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಕೃತ  
ಗುಣರಹಿತನಾದ್ವರಿಂದ ದೃಕ್ತರಿಂದ ಹಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದಬಿಳಿ ಶ್ರೀಜನು  
ದೃಕ್ತರಾನ್ನು ದೃಕ್ತವಿಂದ ಕೊಂಡನಂಬಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂದೇಹ ಬಂದಿದೆ.  
ದಯ ಮಾಡಿ ಆದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ. ನಿದೋಷ ಜ್ಞಾನಸ್ನದೊಷನಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯ  
ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

ತುಕ :- ಪಕ್ಷ್ಯಪಾತ, ನಿದರ್ಶಯತೆ ಮುಂತಾದ ದೋಷ ದೂರನಾದ  
ಶ್ರೀಕರಿಯ ಚರಿತ್ಯೆಯ ಭಕ್ತಿಪರ್ವತಪೆಂದು ನಾರದಾದಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ನೀನು  
ಅದನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿನುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರತಿಸ್ತ. ವೇದವ್ಯಾಸರಾನ್ನು ನಮಿಸಿ  
ಹರಿಷಭೇಯನ್ನು ಹೇಳುವನು.

ರಾಜೀಂದ್ರನೇ ! ಶ್ರೀಕರಿಯ ಸಮಾನು, ಪ್ರಿಯನು, ಉಪಕಾರಿ ಎಂದು ಏನು  
ಹೇಳಿದುದು ಸತ್ಯ. ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ್ವರಿಂದ ಅವನು ಲಾಭದ ಅಶಿಗಾಗಲಿ,  
ಶ್ರೀಗುಣರಹಿತನಾದ್ವರಿಂದ ದೃಕ್ತರಲ್ಲಿನ ದೃಕ್ತ, ಭಯದಿಂದಲಾಗಲಿ ದೃಕ್ತರಾನ್ನು  
ಕೊಲ್ಲುವಬವನಲ್ಲಂತಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದು ಸರಿ. ಇಂದ್ರನಿಗಾಗಿ ದೃಕ್ತರಾನ್ನು  
ಕೊಲ್ಲುವುದು ಪಕ್ಷ್ಯಪಾತವಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಆದು ದೋಷವಲ್ಲಿ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.  
ಆದು ಸಮತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣ ರೆಂತನು.  
ಜನ್ಮಾದಿಗಳು ಆವನಿಗಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನಿಜ್ಞಯಿಂದ

ಈರೆರಧಾರಿಗಳಾದ ದೇವದಾಸವ ಹಾನವರನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅವರಿಗೆ ಜಯಪಜಯ ಗಳನ್ನು ಅಂಟುಮಾಡುವಾಗ ಬಾಧ್ಯ ಬಂಧಕನೆನಿಸುವನನು. ಅದರೆ ಸ್ವತಃ ಅವನು ಬಾಧ್ಯ ನಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ವಧಿಸಲ್ಪದುಷಾವಣಲ್ಲಿದ್ದು ಈಂದು ವಧಿಸಲ್ಪದುವೇ ಎಂಬ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕನೇ ಹೊರತು ಭಗವಂತನು ವಧಿಸಲ್ಪದುವವನಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಕರಿಯು ಜೀವರಸ್ತಭಾವ, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ತ್ರಿಗುಣಗಳು, ಗುಣಗಳನ್ನು ವೈದಿಕಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲ, ತ್ರಿಗುಣ ನಿಮಿತ್ತಕ ಪ್ರಣಿಪಾಪಕರ್ಮ, ಮೂಲ ಕಾರಣ ಪ್ರಕೃತಿ, ಜೀವ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವವಣಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಮಾಡಿ, ದೃಕ್ಕರಿಗೆ ದ್ವೈವಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ. ಸುಪಿಡು: ವಿಗಳನ್ನೂ ಜಯಪಜಯಗಳನ್ನೂ ಜನನ-ಮರಣ ಮುಂತಾದ ಘಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಸಮನ್ವಯಿಸಿದನು. ಸ್ವಭಾವ ಮುಂತಾದುಪ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಘಲವನ್ನು ಕೊಡುವೆನಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕ ಅವನು ಅಧೀನನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತಾಪ್ತದಕ್ಕೂ ಅಧಿನಂಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧೃತ್ಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸತ್ಯಭಾವವೇ ಕಾರಣವು. ಹಾಗೆಯೇ ಧೃತ್ಯಕರ್ಥ ವರ್ಧಿಗೆ ಅವರ ದುಪ್ಪ ಸ್ವಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಹರಿಯು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಕಪಾತ್ರಿಯಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಕರಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಸೂರ್ಯಸ್ವಿಯನ್ನೂ, ಅಸುರರಿಗೆ ಅಪ್ರಯನ್ನೂ ಆಗಿರುವನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾರದರು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಪಾವನ ಚಿರತ್ರೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಶುಪಾಲನಸ್ತ್ವ ಕೊಂಡನು. ಅವನು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಚರಣಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದನ್ನೂ ಧರ್ಮರಾಜನು ನೋಡಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾದಿಂದ ನಾರದರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಧರ್ಮರಾಜ :— ನಾರದರೇ ! ಏಕಾಂತಭಕ್ತರಿಗೂ ದುರ್ಬಳಭವಾದ ಹರಿಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ದ್ವೈಷಿಯಾದ ತಶುಪಾಲನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವು ಹೇಗೆ ದೂರೆಯಿತು ? ದ್ವೈಷ ಮಾಡಿದವನು ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನಲ್ಲವೇ ?

ನಾರದ :— ತನ್ನಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಜಡದೇಹವೇ ತಾನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವವನಿಗೆ ನಿಂದನಾದಿಗಳಿಂದ ಹೇದವಾಗಿ ಕೊಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕರಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದೇಹಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ, ಅರಸ್ತರಿಸಿದರೆ ಹೇದಾದಿಗಳು ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕರ್ತರಾರೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ

ಇತರರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶಿಶುವಾಲನು ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದಿರಂದ ದುಃಖಿ ಕೊಟ್ಟಿತಾಗಿ ಬೈದ್ಯಿತಪಾಲನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೀಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಭಾಗವತ್ವಿಂದೆಯು ಪಾಪಕರೆ. ಆದರೆ ಘಲವಾಗಿ ಶಿಶುವಾಲನು ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೀಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಜರಿಯಾ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು. ದೃತ್ಯಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಭಕ್ತನಾದರಷ್ಟು ತಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆವನ ಅವರಾಧಿಗಳನ್ನೇ ಇಸದೆ ಆವನನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸದ್ಗುರಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿ ಬಿಡುವನು. ದೃತ್ಯಾದಿ ಸುಜೀವರು ವೈರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮನಸಃಪ್ರವಣತೆಯಂದ ಭಜಿಸಿದರೂ, ಭಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಿಸಿದರೂ, ಕಾಮದಿಂದ ಒಲಿಸಿದರೂ, ಸ್ವೇಹದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿದರೂ ಸಾಕೆಂದು ಹಿಗಿ ಶ್ರೀಕರಿಯು ಹಂಸವೆ ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷೀರವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ, ಅವರ ದ್ವೀಪ, ಭಯ, ಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಆ ಜೀವರ ಅನನ್ತ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಲಹುವನು.

ತಮೋ ಯೋಗ್ಯನು ನಿತ್ಯದ್ವೀಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವೇಶ ಅಂದರೆ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನು ನಿತ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಭಕ್ತರು ವಿರಳರಿಂದೇ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಯ.

ಕಣಜವು ಶಾಮ ಎಂಬ ಹುಳುವನನ್ನು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಒಂದಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಹುಳು ವಿಗೆ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಕಣಜದ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿರುವುದು. ಆದರೆ ಕಣಜವೇ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಇತ್ತು ಪ್ರೋಣಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಹುಳುವು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುವುದು. ಆಗ ಕಣಜದ ಗಾನವೇ ಹುಳುವಿನ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಬರುವಿಕಿಯನ್ನೇ ಬಯಸಿ, ಕಣಜದ ರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದಿಬಿಟ್ಟು, ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟ ಕಣಜವೇ ತಾನಾಗಿದೆ, ಆದರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಗೂಡನ್ನು ಒದೆದೂಳಂಡು ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದು. ಆದರಂತೆ ಶ್ರೀಕರಿಯು ಜೀವನನ್ನೂ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿಡುವನು. ಜೀವನು ಮೊದಲು ದ್ವೀಪಿಸಿದರೂ, ಹರಿಯು ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ದ್ವಿಸುವುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಸುಜೀವನು ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಲಾರಂಭಿಸುವನು. ಪ್ರೇಮವು ಪ್ರಕ್ಕವಾದಹಾಗಿ, ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹರಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಬಿಯಿಸುವನು. ಜೀವನು ಯೋಗ್ಯನಾದರೆ ತಾನೂ ಶ್ರೀಕರಿಯಂತೆ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಕರೀರಾದಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸುಖಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ವೈರ ಕಾರಣ ವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿರಂತರ ಆಸಂಧಾನವೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಚೈದ್ಯಾದಿಗತ ಸುಜೀವರು ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟ ರಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಜನರು ದ್ವೀಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದ ಪಾಪದಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದರು

ಸುಜೀವರು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರಲಿ, ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿರಲಿ, ಭಯ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವರಾಗಿರಲಿ ಚಿಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಚಿಂತನೆಯಿಂಬಿ ಭಕ್ತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಸದ್ಗುರಿಯನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದಿಯೇ ಬಿಡುವರು.

ಗೋಹಿಯೆರು ಕಾಮದಿಂದ, ಕಂಸನು ಭಯದಿಂದ, ಶಿಶುಪಾಲನು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಯಾವರೆ ಬಂಧುತ್ವದಿಂದ, ಪಾಂಡವರಾದ ನೀವು ಸ್ನೇಹ ನಿಮಿತ್ತ ಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಶುಕಾದಿಗಳಾದ ನಾವು ಕಾಮವೇಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿರುವೆವೆ. ಮೊದಲು ದ್ವೇಷಗಳಾಗಿದ್ದ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳ ದ್ವೇಷ, ಕಾಮ, ಭಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ, ಭಕ್ತಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ವೇನಾಸುರನಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಕಾಮ, ಭಯ, ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಕೇವಲ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಅವನು ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದು ನಾಜ್ಯಯವಾಗಿದೆ. ಶಿಶುಪಾಲನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ್ನನ ಮಾನಸಲ್ಲವೆ? ದಂತವಕ್ತನೂ ಶಿಶುಪಾಲನಂತಹೀ ಇರತಕ್ಕವನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದ್ವಾರಾಪಾಲಕರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಾಪದಿಂದ ಚ್ಯಾತರಾಗಿ ಅಸುರಾವೇಶದೂಷಿತರಾಗಿದ್ದರು.

**ಧರ್ಮರಾಜ :**— ಜಯವಿಜಯರು ಹರಿಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಪವೆಂಹುದು?

**ನಾರದ :**— ಅಮುಕ್ತ ವೈಕುಂಠದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದ ಜಯವಿಜಯರು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಸೆನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡುವೆ ತಡೆದರು. ಆ ಮುನಿಗಳು ಅಸುರರ್ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ತಮಿಸಿ, ಮೂರುಡಿನನ್ನು ಗ್ರಾಹಿಸಿ, ಮಾತ್ರ ಕಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಉಪಶಾಪವೆತ್ತಿರು. ಅದರಂತೆ ಜಯವಿಜಯರು ಮೊದಲು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿವೈ-ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿವನನ್ನು ಶ್ರೀವರಾಹದೇವನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿವವು ತನ್ನ ಮಗ ಪ್ರಕಾಲ್ದನಸು ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಂಡವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ಸರ್ವಭೂತಪತಿಯಾದ ಭೂವಂತನ ತೇಜಸ್ಸಿ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸರ್ವವಿಪತ್ತಿ ಸಿಂದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆತ್ಮದ್ರೂಪನ್ನೂ, ಹೋಪವನ್ನೂ ಉಳ್ಳ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿವವು ಹೊಸೆಗಿ ಮಗನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನರಸಿಂಹರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ದೃಕ್ಕನನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಲ್ದನನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಸಾಯುವಾಗ ಭಯಂಕರವಾದ ಹರಿಯ ರೂಪವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೃತರಾದ ಹಿರಣ್ಯ

ಕೆತ್ತಿಪ್ಪ ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷದು ಎದಡನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರೆನಿಸಿ ಲೋಕವಿದ್ವಾವಣಾರಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಂಜರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀ ರಾಮನ ರಾಜರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸತ್ತ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಿಳುಪಾಲ ದಂತವಕ್ತು ರೀನಿಸಿ ರಾಜರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಈ ಕೋನೆಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕರೀಂತುವ ಆವರಿಗೆ ದಿವ್ಯರೂಪವು ಬಂದು ದ್ವಾರಪಾಲಕ ರಾಗುವರು. ವ್ಯರ್ಪೆ ಕಾರಣವಾದರೂ, ಭಕ್ತಿಯು ತೀವ್ರವಾಗಿರುವೆದರಿಂದ ಅವರು ವ್ಯರ್ಪಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದ ಹಾಬದ ಫಲವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟರಾದ ದೃಕ್ಕೂರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಫಲವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದರು.

**ಧರ್ಮರಾಜ** :— ಸ್ತುಯಪ್ತತ್ವನೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಅಂತ್ಯತಭಕ್ತನೂ ಆದ ಪ್ರಕಾಂಡನಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆಯು ಅಷ್ಟು ದ್ವೇಷ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು?

**ನೋಡಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ನಾರದ** :— ವರಾಹ ದೇವರಿಂದ ತಮ್ಮನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷನು ಹತನಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷಿಪ್ತವು ಶೋಕ ಮತ್ತು ರೋಚಯುತ್ತಿನಾಗಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದಾನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—

**ಹಿರಣ್ಯಕ್ಷಿಪ್ತ** :— ತ್ರಿಶಿರ ! ವಿಪ್ರಚಿತ್ತ ! ಶಂಬರ ! ಪಾಕ ! ನಾರಾಯಣನು ಕ್ಷುದ್ರರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಹಿಸಿ, ಅವರ ಪೂರ್ಜಿಗೆ ಮುಂದಯಾಗಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಸಮರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಅನ್ಯಾಯಾವಾಗಿ ಕೊಂದರು ವನು. ಅವನ ರಕ್ತದಿಂದ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮನೋ ವ್ಯಧೆಯು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಕಾರನಾದ ಅವಸೋಧನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಸಾಕು. ಉಳಿದ ಅಲ್ಲ ವೈರಿಗಳಲ್ಲಿರೂ ಆಸರೆಯಲ್ಲದೆ ಸಾಯಂವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ತಪಸ್ಸು, ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮತ್ತು ವೇದಾಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಡಿ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಾಣವು ಬ್ರಾಹ್ಮಕ್ಷಾರ ತಪೋಯಜ್ಞ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆಯಂತೆ. ಅವನೇ ದೇವ ಮಹಿ ಪಿತ್ರ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅಧಾರನಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಕ್ಷಾ, ಗೋಪಗಳು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಮಾರ್ಗಗಳು ಇರುವುದೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಅಪುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮಾರ್ಪಾಗಳನ್ನು ಭಸ್ಯಮಾಡಿರಿ.

**ನಾರದ** :— ಆ ಅನುಚರರು ಅದರಂತೆ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಶುರಗ್ರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಿರು. ಅಗ ಲೋಕಪಾಲಕರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗ

ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಯಾರೆ ಕೆಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿರ್ಜ್ಯಕೆಶಿಪುವು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೇತಕಾಯ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕರ್ತನಿ, ತಂಬರ, ಧ್ವಷ್ಟ, ಭೋತಸಂತಾಪನ್, ವೃಕ್ಷ, ಕಾಲನೇಮಿ, ಮಹಾನಾಭು ಕರಿಕ್ತಶ್ಲ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತಲ ಇವರನ್ನೂ, ಸಾದಿಯಾದ ರುಷದ್ವಾನ ಎಂಬುವಳಸ್ತೂ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯಾದ ದಿತಿಯನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—

ಹಿರ್ಜ್ಯಕೆತಿಪು :— ನಿವೆಲ್ಲ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ. ಏರಸ್ಟ್‌ಗ್ರಾವನ್ನು ಸೇರಿದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬಾರದು. ಏರಮರಣವು ದುರ್ಭಾಗ್ಯ. ಅಮ್ಮಾ! ಅರವಟ್ಟೆ ಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವ ಜನರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವರು ಕಲಿತಿರುವರು. ವಿಧಿಯಿಂದ ಕಲಿತದ್ದು ವಿಧಿಯಿಂದಲೇ ಅಗಲಿ ಹೋಗುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯನೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಯೋರೆ ಸಹವಾಸವು ನಿತ್ಯನೇನ್ನುವಿರಾ? ಕೇಳಿ; ಜೀವವಿಲಕ್ಷಣಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿತ್ಯ, ಅಪ್ರಾಕೃತ, ವ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಅವನೇ ಜೀವನಿಗೆ ಲಂಗತರಿಇರದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಭೌತಿಕ ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಜೀವನು ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯೋಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ವಾಸಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ವಿಷಯಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಹಂಗಿ ಇಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜೀವನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಂವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಬಳ್ಳಾಗಿರುವಣಂದು ತಿಳಿದು ತೆಡುವರು. ನೀರು ಅಲುಗಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಗಿಡಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೂ ಅಲುಗಾಡುವುವು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿದ ವರು ದಡೆದಮೇಲಿರುವ ಗಿಡಗಳೇ ಅಲುಗಾಡಿಯವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಜೀವನು ಚಲಿಸುವರಂತೆ ಅವನ ಬಳಿಯಿರುವ, ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದ ಹರಿಯೂ ಚಲಿಸುವಂತೆ ತೇವೀರುವುದು. ಚಲನಾದಿ ವಿಕಾರವು ನಿಜವಾಗಿ ದೇಹಕ್ಕೇ ಇರುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಲ್ಲ. ಗರ್ಗರನೆ ತಿರುಗುವವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯೇ ತಿರುಗಿದಂತೆ ತೇವೀರುವುದು. ಇದುಭ್ರಮೆಯೇ ಸರಿ. ಆದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವನಂತೆ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂಬುವನೂ ಭಾಂತನೇ. ಜೀವವಿಲಕ್ಷಣನೂ, ಪೂರ್ಣಾನೂ ಆದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿಯಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ಆಗುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಸಾರವೂ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೂ ಆಗುವುದು.

ಸ್ತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು, ಅಸ್ತ್ರಿಯವು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವು ಕುಶ್ವರಾಧೀವವಾದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಸ್ತ್ರಿಯ

ಮಿಯೋಗವೂ, ಅಷ್ಟಿಯಿಂದಿನ್ನೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಸೆಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಸಾವು, ಅವರೇಕ್, ಅಶ್ವಿಯ, ತೋಕ್, ಧಂಭ ಮತ್ತು ಬೆಂತೆ ಎಂಬ ಅನಧಿಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಜನನೀ ! ಜೀವನು ನಿತ್ಯನು, ದೇಹವು ಅನಿತ್ಯವು, ದೇಹ ಜೀವಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೂ ಸದಾ ಈಶ್ವರಾಧೀನಗಳಿಂದು ತಿಳಿದು ತೋಕ ವನ್ನು ಬಿಡು. ಅವನ್ನು ! ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ತೋಕ :—

ಉತ್ತೀನರ ದೇಶದ ರಾಜನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ರಕ್ತವು ಮಡುವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅವನ ಹೆಂಡಂಡಿರು ಗೊಳೋ ಎಂದಳುತ್ತೇ ತಪ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಚಿವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಆಗ ಯಮನು ಬಾಲಕ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರೇತಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾ

ಯೆಮು :— ಆಹಾ ! ಇವರಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿಗಿಡಯೇ ಹೊರತು ವಿವೇಕವು ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಸಾಯಂವುದು ಲೋಕವಿಧಿ. ಜೀವನು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಅವನಿಗಾಗಿ ತೋಕಿಸುವುದು ವ್ಯಧಿ. ನಾವೂ ಬಂದು ದಿವಸ ಸಾಯಂವುದು ನಿತ್ಯ ಯಂವಂದು ತಿಳಿದೂ ಸತ್ತುವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತಾ ಕೂಡುವುದು ನಾನ್ಯಾಯವೇ ?

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾನೆಟ್ಟು ಧನ್ಯನು ? ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ, ನಾನು ಮೋಹವನ್ನಿಲ್ಲ, ತೋಕವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಸರ್ವವೂ ದೃವಾಧೀನವೆಂದು ಅರಿತು ನಿಶ್ಚಯತನಾಗಿರುವೆನು, ತೋಕನರಿಗಳೂ ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಗಭ್ರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ದೇವನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೂ ರಕ್ಷಿತನಲ್ಲವೇ ? ಆ ದೇವನೇ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ ಸಲಹುತ್ತಿರುವನು. ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ ಆತನ ಕ್ಷೇಗೊಂಬಿಗಳು. ಆ ಪ್ರಭುವೇ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥನು. ದೇವ ರಕ್ಷಿತ ವಾದರೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದ ವಸ್ತುವೂ ಮತ್ತೆ ಲಭಿಸುವುದು, ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸದೇ ಹೋದರೆ ಮನೆಯ ಗುಡಾಣದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು. ಆದರಂತೆ ಅನಾಧಿನಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಕನಿಂದ ಏಕ್ಷಿತನಾದಸಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದರೂ, ಅವನು ಬದುಕಿವನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ಜೀವಧಿ ಇವೆಲ್ಲವಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡಿದಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಸಾಯಂವನು. ಹರಿಯು ತಾನಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೊರಟಾಗಿ ಉಳಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹರಿಯು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಂತಾಗೆ ಅಳಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ದಾಸರೂ ಹೇಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

ಲುಗಾಭೋಗ

ಶ್ರೀಪತಿಯ ಕಟ್ಟಾಗ್ನೇಶ್ವರ ತಪ್ಪುವರೆ

ಅನೇಕ ಬಂಧುಗಳು ಲಕ್ಷ್ಯವೇದ್ಯರು ಇರಲಾಗಿ ಕಣ ಕಣ ಬಿಡುವರು

ತಾಪ್ಸಿ ಅರಣ್ಯದೊಳಗೆಬ್ಬಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲು ಅಂಜಬೇಡವೆಂದು ನಮ್ಮ ಕಂಜನಾಭನೇ ಬಂದು ಆವತ್ತುಗೆ ಪ್ರಿಯರಿಸುವ ಪ್ರರಂದರ ವಿಶಲ || ೮ ||

ಜೀವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮನುಸಾರವಾಗಿ ಹರಿಯಂದ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕರ್ಮದ ಫಲವುಂದು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಂತ್ರಿಯವರು. ಜೀವ ವಿಲಕ್ಷಣಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜೀವ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಮ್ರಾಯಾಗಿದ್ದರೂ, ದೇಹ ಶೃತ ಸುವಿ ದುಃಖಾದಿ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಆನಂದ ಶೂರಣಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನೇ ಮನೆಯಲ್ಲವಷ್ಟು? ಅದರಂತ ವೃತ್ತಿಜಲ ಪರಮಾಣುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ದೇಹವೈ ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಆದೇಹವೇ ಜೀವನಲ್ಲ. ಜಟಿಗೆಯೋಳಿಯಾವ ಬೀಂಂತಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೆಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಹ ದಲ್ಲಿಯವ ಹೂ ಇನ್ನೂ ದೇಹವಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ದೇಹವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ತುಂಬಿರುವ (ವ್ಯಾಪ್ತಾಗಿರುವ) ಆಕಾಶವೇ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ರಮಾಕಾಂತನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಗುಣಭರಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವನು. ದೇಹವೇ ಕಾಸಂಬ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗಿ ದುಃಖವಾಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮಲಿಗಿರುವವನು ಸುಯಜ್ಞನೇ? ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಯಜ್ಞನು ಇರುವುದಾರೆ ಮರುಮಾತಾಡದಿರುವನೇ? ಎದ್ದು ಹೋಡದಿರುವನೇ? ಕೇಂದ್ರ, ಮಾತಾಡುವ ಸುಯಜ್ಞನ ಪ್ರೀರಕನಾದ ಮುಖ್ಯವ್ಯಾಳಿವಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆ ವ್ಯಾಧಿವಾಗಿ ಆಳುವರಿ? ಮುಖ್ಯವ್ಯಾಳಿನೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದೇ ಜೀವನು ಇರಲಾರನು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಜೀವನು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುದೆ ಹಿಡಿದಿರಲು ಶಕ್ತನೇ? ಸುರಸರ ತಿರ್ಯಕಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಜೀವನು ಹೊಂದುವುದೂ, ಬಿಡುವುದೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ. ಮರಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಡದೇಹವೈ ಬಿಡುಹೋಗಿ ಲಾಗಿ ಜೀವನು ಚಿದ್ದೇಹ ಮತ್ತು ಲಿಂಗದೇಹ ಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಅಭಿಮಾನ ನಾಶವಾಗುವವರಿಗೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರೀರಕನಾಗಿ ಆನ್ನಮಯ, ವ್ಯಾಳಿಮಯ, ಮನೋಮಯ ಶೋಭಾಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀನನಿಗಿ ಅವನ ಕರ್ಮನುಸಾರವಾಗಿ ದೇಹಗಳನ್ನು ಹೊಡುತ್ತುಲೇ

ಇರುವನು. ಅವನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನುಭೂತ ದೇಹವನ್ನು ತಾನೂ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವನನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿದ ತಕ್ಷಣ ಜೀವನು ಮುಕ್ತನೆಸಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಮೋಹಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಸುಖಿಸುವನು.

ದೇಹವೇ ಅನಿತ್ಯ. ಅದನ್ನು ನತ್ಯವಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಢೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ :—

ಬೇಡನೊಬ್ಬನು ಬಲೆಬೀಸಿ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಕುಲಿಂಗ್ ಅಂದರೆ ಮರಕುಟಿಕನಹಕ್ಕಿ ಏಧುವನ್ನೇ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಡನು ಬಲೆ ಬೀಳಿದನು. ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿ ಕುಲಿಂಗವು ಬಲೆಯೊಳಗಿನ ಕಾಳಾಸೆಯಿಂದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಗಂಡು ಹಕ್ಕಿ ಕುಲಿಂಗವು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಡಿಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರಾಗಿದೆ ಮುಂದಿಂದ ಹೋದಿಸಿತು.

ಕುಲಿಂಗ್ :— ಅಯ್ಯೋವಿಧಿಯೇ ! ನಿನಗೇಕೇ ಕರುಕೆಯಿಲ್ಲ ? ಕೃಪಣಾಖಾಗಿ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಲಹಿಸುವ ವಿಹಂಗಿಯ ಕಷ್ಟೀರನ್ನು ಒರಿಸಲಾರದೇ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನೂ ಒಯ್ದುಬಿಡು. ಅರ್ಥಾತೀರೀರವನ್ನು ಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಅರ್ಥಾತೀರವನ್ನು ಉಳಿಸಲಾಗುವುದೇ ? ಏಧುರನಾಗಿ ನಾನಿಂತು ಬಾಳಲಿ ? ರೆಕ್ಕಿಪ್ಪಕ್ಕ ಬಲಿಯದ ಎಳೆಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಲಹಾಲಿ ? ಈ ತಬ್ಬಲಿಗಳು ತಾಯಿಯ ಬರವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕಷ್ಟೀರಿಡುತ್ತಿವೆ. ಏನಮಾಡಲಿ ?

ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಹೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಬೇಡನು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊಡಿದುಕೊಂಡನು.

ಕುಳಿಂಗನಂತೆಯೇ ನೀವೂ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯುವುದು ನಿಜ. ನೂರುವರ್ಷ ಹೋದಿಸಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಾರನು. ನೀವೇ ಅಳುವುದು ವ್ಯಧಿ.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಯಮರಾಜನು ಕಣ್ಣಿರೈಯಾದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಆ ಬಾಲಕನ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆದು ದೇಹಾದಿಗಳು ಅನಿತ್ಯಗಳಿಂದು ತಳಿದು ಸುಯುಳ್ಳಿಸಿ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮಾಡಿದರು.)

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು :— ಅಮ್ಮಾದಿತಿ ! ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ, ಎಲ್ಲರ ದೇಹಗಳೂ ಅನಿತ್ಯಗಳು. ದೇಹದ ಸಲುವಾಗಿ ಅತ್ಯರೆ ಘಲವಿಲ್ಲ. ಬೇತನವೆಲ್ಲಿ ? ದೇಹವೆಲ್ಲಿ ?

ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಎಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಯ ? ಹೀಗಿದ್ದೂ, 'ನಾನು-ನನ್ನದು' ಎಂಬ ದುರ್ಭಿಮಾನವೂ, 'ನೀನು-ನಿನ್ನದು' ಎಂಬ ದ್ವೇಷಭಾವನೆಯೂ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಕಾರಣ.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಯಥಾರ್ಥ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿತಿಯು ಪ್ರಕೃತೀಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ವನಿದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾದಳಿ.)

ವಿಶೇಷ :— ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಮಾತ್ವಾದ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಪದೇಶವನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಜೀವಿಯಾದ ಜಯನು ಮಾತಿದಸೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

### ವರದಸ್ಥಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :— ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವ ಅಜರಾಮರನಾಗಲು ಬಯಸಿ ಮಂದರಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಫಾನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ದೃತ್ಯನು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಟಿ ಸಂಘರ್ಷಿತ ಯಾಗಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಪ್ಪೋಜಾವುಲೀಯಿಂದ ತಪ್ಪುರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮರಿಯಿಟ್ಟಿರು.

ದೇವತೆಗಳು :— ಜಗತ್ತಾತಿಯೇ ! ದೃತ್ಯನ ಶಾಮಸ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಅಸದಳ. ದಯ ಮಾಡಿ ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ವಿಲ್ಲಿಸಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ಸುಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುದು. ದೃತ್ಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ :— ಬ್ರಹ್ಮನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವನು. ನಾನೂ ಆಜರಂತೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ತೀರುವೇನು.

ಹೀಗೆ ದೃತ್ಯನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವನು.

ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಚುಗಣಿದವರು ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಧು, ಕೈಬಿಂಬ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮೊದಲಾದ ದೃತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರು ಈ ಉಭಯರು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಇದು ದೇವತೆಗಳಿಗಿಬೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಅಯೋಗ್ಯಪದಕ್ಷಾಗಿ ತಪಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ದೃತ್ಯರಿಗೆ ತಪಸ್ಸು ವ್ಯಧರವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಕುಟ್ಟಬಾರದು ಎಂಬುದ ಕ್ಷಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪ್ರಭೋ ! ಜಗದ್ರೂಷಕರಾದ ತಮ್ಮಿಂದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗೆಳು, ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು, ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇಮ ಇವೆಲ್ಲ ದೂರೀಯರೇತು, ಅವನ್ನು ಭೂಷಕರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೊಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭ್ರಂಗಿ ದಕ್ಷಾದಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತಾಗಿ ಕಂಂಬವನ್ನೇ ಏ ಹೊರಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹುತ್ತ, ತ್ಯಣ, ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಬಿಂದುರು ಮೆಳಿಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾದ ದೃಕ್ತನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಲ್ಲಿ ಕೇಟಗಳು ಮುತ್ತಿ ತಿನ್ನತ್ತಿವೆ. ಅಸ್ತಿಮೂತ್ತಾವರ್ಚಿಷ್ಟವಾದ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವಿಸ್ಮಿತಾಗಿ ನಗುತ್ತ “ಕಾಷ್ಟ ! ಎಳೇಳು ! ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಕೆಲೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನು” ಎಂದರು. ಮತ್ತು ಕರುಂಡಲುವಿನ ಜಲವನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ವಸ್ತು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೃಕ್ತನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕ್ರಮಾಗಿದುಕೊಂಡು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಇದು ಮಿಶ್ರಸ್ತುತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಿರಣ್ಯಕೃತಿತ್ವ :— (ಹರಿಪರವಾದ ಅಥ :—) ಪ್ರಭಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ಕತ್ತಲಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಸಾಮಂಘ್ರಾದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

(ಬ್ರಹ್ಮಪರವಾದ ಅಥ :—)

ಹರಿಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವರಿಸಿದ್ದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹರಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಒಡಿಸಿ ಆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಪವನೂ, ಮನ್ಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ರುದ್ರನ ಮೂಲಕ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವವನೂ, ಮಹತ್ತತ್ತಾತ್ಮಭಿ ಮಾನಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

(ಹರಿಪರ :—) ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ವಾಸುದೇವ ರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದನು. ಅವನು ಷ್ವಂಜಕನು. ಜಾಳನ ವಿಜಳಾನಗಳೇ ಅವನ ದೇಹ, ವಿರಾಟ ಪ್ರಾರೂಪ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಣೀಂದ್ರಿಯಾದ ಹದಿನೇಳು ವಿಕಾರಗಳೊಡನೆ ಅಂಡಡೊಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

(ಬ್ರಹ್ಮಪರ :—) ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತ್ಯನೂ, ಜಗತ್ತಪ್ರಾಣಿಗೆ ಕಾರಣನೂ, ಜಾಳನ ವಿಜಳಾನಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ದೇಹವ್ಯಳ್ಳವನೂ, ಅಂಡಡೊಳಗೆ ವಿರಾಟ ಎಂಬ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಆದ ಚರ್ಮಮೂರ್ಖಿನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

(ಹರಿಹರ -) ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನೀನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಂದ ಯಿತ್ತನಾಗಿ ಸ್ವಾತ್ಮವರ ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿರುವೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ತುರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಮನ ಆದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಶಬ್ದಾದಿಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆಗಿರುವೆ. ವೇದಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡ, ಅಷ್ಟಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗುವವನೂ ನಿನೆ. ನೀನು ಜೀವನಿಗೆ ಜೀವನಪ್ರದನು. ಶ್ರೀಷ್ಟನು. ಅಪ್ರಮೇಯನು. ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಮುಕ್ತಪ್ರೇರಕನು. ಅವಸ್ಥಾತ್ಮಯನಿಯಾಮುಕ್ತನು. ಕಾಲದ ಅವಯವಗಳಾದ ಲಪ, ನಿಮೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ಜನರ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ನಾಶ ಪೂಡುವವನು. ನಿರ್ವಿಶಾರ. ವ್ಯಾಪ್ತ. ಸರ್ವಾತ್ಮವನು. ಅಜನು. ಪರಮ ಶೂಜ್ಞನು. ಆದಾನಾದ ಕರ್ತನು, ಜೀವ ಪ್ರಾಣಾಧಾರಕನು.

(ಬ್ರಹ್ಮಪರ :- ) ನೀನು ನಾಶರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವವನು. ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿಯು. ನಿದ್ರಾರಹಿತನು. ಜೀವಾಂಶಯಾಮಿಯು. ಜೀವೋತ್ತಮನು. ಉಳಾರವಾಚ್ಯ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತ್ಯನು. ಜೀವಪ್ರಾಣಾಧಾರಕನು.

(ಹರಿಹರ :- ) ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ಶ್ರೀಕಾಲದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಳಹೊರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಸ್ವತಂತ್ರರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ವೇದಾದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯಗಳೂ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಕುಶೀಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವೆ. ಗುಣಪೂರ್ಣ, ಅವಸ್ಥಾತ್ಮಯವಿದೂರ, ವಿಭೂವೆ ! ಶಂಕುಣನೂ, ಸನಾತನನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಸ್ವಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಟನಾಗಿದವನೂ ಆದ ನೀನು ವಿರಾಳ್ಣಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೋಳಿಗಿದ್ದ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಕಾರಣ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ನಿನ್ನ ಶರೀರ ಸ್ಥಾನೀಯ ವಾಗಿದೆ. ಅನಂತನೂ, ಸ್ವಪ್ರಸಾದ ವಿನಾ ಅಗೋಚರನೂ ಆದ ರೂಪದಿಂದ ಸಕಲ ಜಗದ್ವಾಪ್ತನೂ, ಚೀತನಾಚೀತನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯೂ ಆದ ಭಾಗವಂತ ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ವರದರಾಜನೇ ! ನೀನು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಸ್ವಪ್ತವಾದ ಯಾವ ಭೂತದಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಮರಣ ಬಾರದಂತಾಗೆಲಿ. ಮರಣವು ಹೊರಗೂ ಬೇಡ, ಒಳಗೂ ಬೇಡ, ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಬೇಡ, ನೆಲೆದ ಮೇಲೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ನರಸುರಾಸುರ ಮಹೋರಿಂದ ಮರಣ ಬೇಡ. ಪ್ರಾಣವಿಯವೆ, ಅದಿಲ್ಲದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮರಣ ಬೇಡ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಭಟರು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡು. ಪಿಕಭಕ್ತಾಧಿಪತಿ ನಾನಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರ ದವ್ಯತಕ್ತಿಗಳೂ ನನಗೆ

ಬರಬೇಕು. (ವರ, ಶಾಪಕೊಡುವ ತತ್ತ್ವನಾಗಿಬೇಕು.) ನನ್ನ ತಪ್ಪೋ ಮಹಿಮೆಯಂದೆ ಯಾವ ಕುಂಡೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಆಸಂದದಿಂದಿರಬೇಕು.

### ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೇಳಿದ ವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ದೃತ್ಯರಾಜನು ಮದಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಮಾಡಿದನು. ಹರಿಯ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂಡನೆಂದು ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನು. ದೇವಾಸುರ ನರಗಂಥವಾದಿಗಳಲ್ಲಿರನ್ನೂ ಗೆದ್ದ ತನ್ನ ವರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಎಪರೇತವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ಅವರ ಅಧಿಕಾರ, ಸಾನಿ, ತರುಣೀ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಕ್ಷಿದುಕೊಂಡು ಭೋಗಿಸಿದನು. ಅಮರಾವತಿಯ ಮಹೇಂದ್ರ ಭವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ, ಮೂರು ಯೋಗಿಗಳನ್ನೂ ಆಳಕೊಡಿದನು. ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತುನಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಆದಿತ್ಯಾದಿ ದೇವತಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಉಪದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರೂ ಆವನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯ ಪಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟ ಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದ ಅವನು ಶಪ್ತನಾಗದೇ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಹಿತ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಏರಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಮೈಮರೆತನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಅವನ ಚಂಡಶಾಸನದಿಂದ ಹೀಡಿತರಾದ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸಾಧ್ಯ ಮುನಿಶ್ರೀಷ್ಟರು ಅನ್ಯರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದರಿಂತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತರಣ ಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಅಶರೀರವಾಣಿಯಾಯಿತು.

**ಶ್ರೀಹರಿ** :— ದೇವತಗಳಿರಾ ! ಹೆದರಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗು ಪ್ರಸ್ತು. ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ದೃತ್ಯಾಧಮನ ಬೀಷ್ಟೆಯಲ್ಲ ನಂಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆ ನೀತೆ—ದೃತ್ಯಾಧಮನ್ನು ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಿಗೂ ಸುಖಿಶಾಂತಿಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಡೆಯಿರಿ. ದೇವ, ಗೋಷ್ಠ, ವಿಪ್ರ, ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪಾಲಕನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದ್ಯುತ ಮಾಡಿದವನು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ಆವನಿಗೆ ಪ್ರಕಾದನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಆವನು ವೈರವಿರದವನು, ಭಕ್ತೋತ್ತಮನು, ಮಹಾತ್ಮನು. ಅಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಆ ದೃತ್ಯಾನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ತಿಸಿದಾಗ, ಆವನಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವರಗಳಿಂದ ರೂಪ ಅವನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನಾನೇ ಆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಬಗೆದು ಕೊಲ್ಲುವೆನು.

**ವಿಶೇಷ** :— ಪ್ರಕಾದನು ಹುಟ್ಟಿವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯಾ ಅವನಿಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸದ್ಗುಣ

ಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಿಡಿಸಿರುವನು. ಇದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಪ್ರಕಾಳದನು ಹರಿಭಕ್ತು ಗ್ರೇಸರನು ಎಂಬ ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯು ತಿಳಿದು ಬರುವುದಲ್ಲವೇ ?

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳಲು ದೇವತೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆ ದ್ಯೇತ್ವನು ಸತ್ತನೆಂದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಿಸಿ ಶಾಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದರು.

ನಾರದ :— ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಆ ದ್ಯೇತ್ವಪತಿಗೆ ನಾಲ್ಪುರು ಪ್ರತ್ಯರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಳದನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ನು. ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಷ್ಟನು.

### ಪ್ರಕಾಳದರಾಜರ ಮಹಿಮೆ

ಪ್ರಕಾಳದನು ಶ್ರೀಹರಿಪಾದಕಂಜನಿವೇವಣಿದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪದ್ಯರಿತ ನಾದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪರಪ್ರದನು. ಶೀಲಸಂಪನ್ಮನು. ಸತ್ಯಸಂಧನು. ಜರ್ತೇಂದ್ರಿಯನು. ಇಂತಹ ಸದ್ಗುಣಗಳಮಂಡಿತನಾಗಿ ಧರಲಯಶ್ವಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಲೋಕ ವಸ್ತುಲ್ಲದೆ ದೇವರೂಕವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿದನು. (ಅಭಿನವ ಜನಾರ್ಥನವಿರಲಾಂತರ ದಾಸರೂ ಹೇಳುವರು :—)

ಅಭಿನವ ಜನಾರ್ಥನ ವಿರಲನ ತಾ ಧ್ವನಿಸುವ ಕೇಳಮ್ಮುಯ್ಯು ।

ಅಭಿವಂದಿತಿಗೆ ಅಖಿಳಾಧಿಗಳನು ಕೊಡುವ ಕೇಳಮ್ಮುಯ್ಯು ।

ನಭಮಹಿಯಿಂದದ ತ್ರಿಭುವನದೂರೋಳ ರಾಜಿಸುವ ಕೇಳಮ್ಮುಯ್ಯು ।

ಶುಭಗುಣಿಧಿ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಗುರು ಅಭ್ಯಂಭವಾಂಡಕೆ ಪ್ರಬಲಕಾಣಮ್ಮು ॥೫॥

ತುಂಗಾತೀರದಿ ನಿಂತ ಸುಯತಿವರನಾರೇ ಹೇಳಮ್ಮುಯ್ಯು ॥ಪ॥

“ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಮಾತ್ರವಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವನು” ಎಂದರಿಂತು ಸರ್ವಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದಿವಿಜದ್ರುಮನನಿಸಿ ಸರ್ವಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನಿತ್ತನು. ಸರ್ವಲವಿದ್ಯಾಪ್ರೇರಣನಾದರೂ ಮೋಹವನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ಸುಂದರ ರೂಪವಲ್ಲವ ನಾದರೂ ದುಷ್ಪಕಾಮಕ್ಕೆಡಗೊಡದೆ, ಸಂಪದ್ಯರಿತನಾದರೂ ಲೋಭವನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸದೆ, ಕುಲೀನನಾದರೂ ‘ಮತ್ತು’ರಿಸದೆ, ಚಿರಾಯುವಾದರೂ ಏದಿಸದೆ, ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಸುತನಾದರೂ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಗೆ ವರ್ತನಾಗದೆ ಪ್ರಕಾಳದನು ವಿರಸ್ತದೋಷನೂ, ನಿರವಂತ್ಯವೇಷನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ವ್ಯಸನ ಬಂದಾಗ ವನಾದರೂ ಉದ್ದೇಷ್ಯವೇ ? ಮೋಹಿದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ಸುಖವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಸ್ವೀಕ್ಯಯೇ ? ಸರ್ವತಂತ್ರ (ಶಾಸ್ತ್ರ) ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪ್ರಕಾಳದನು ಹತಾನ್ಯತಂತ್ರನೂ (ಅಂದರೆ ದುಷ್ಪಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ದೂರ ಇಟ್ಟವನೂ), ಹರಿಪರತಂತ್ರನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅನುರ ಜಾತಿಯವನಾದರೇನು ? ದೇವಸ್ಸಿಭಾವದವನಾಗಿಯೇ ಮರೆದನು. ಬುದ್ಧಿಂ

ದ್ವಿಯ ಮನಃ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಹರಿಯ ವಶಮಾಡಿ, ಕಾಳಿನಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಗಿ  
ದೆಯಾದಾಕ್ಷಿಷ್ಟ ವೈರಾಗ್ಯ ವಾಕ್ಯ ಟಿಪ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಪರಿಂಪರಾಸಂಪನ್ಮೂಲಾಗಿ  
ರುವನು.

ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಕೆಬಿಜನರು ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ತೊಡಗಿ, ಅವನ  
ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗೆ ಪೂರು ಹೋಗಿ, ಸಂಘಾಣವಾಗಿ ಹೊಗಳಾರದೆ ನಮಿಸಿ  
ಸುವ್ಯಾಂಸಾಗುವರು. ಹೆಚ್ಚಿನು ಕೇಳಿ ! ಜಾತಿಯಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳೂ  
ಸಾಧುಗಳ ಗುಣವನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶ ದನಂದು  
ತಮ್ಮ ಸಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿ ಹೊಗಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷ  
ಪಡುವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶದ ಜರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆಂದು ಧರ್ಮಪ್ರಭು  
ವಾದ ನೀನು ಪ್ರತ್ಯುಷಿಸುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸರ್ಕಲನದ್ವಾಣಗಳಿಂಬಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣ  
ವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿನಾಮಕ ಸಮುದ್ರಕ್ಷೇರಾಜನು ಪ್ರಕಾಶದನು. ಅವನ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು  
ಸ್ವಭಾವ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಎಳಿಯ ಪಯಸ್ಸಿನ ಅಟದ ಜಪಲತೆ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಈಗಿ  
ದೂರ ಅವನು ಮಾತನಾಡಲ್ಪಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪಸ್ತುವನ್ನೂ ಸೋಡಲ್ಪಿಲ್ಲನು.  
ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೀಂಬಿ ಗ್ರಹಷಣೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಹರಿಪಾದ  
ಚಿಂತನಾಮೃತದಿಂದ ಆವನ ಅಂತರಂಗವು ತುಂಬಿ ತುಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ  
ಅವನು ಜಡನಂತೆ ಉನ್ನತವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಳಿತರೆ, ನಿಂತರೆ, ನಡೆದರೆ,  
ಉಂಡರೆ, ಹಾಲು ಕುಡಿದರೆ, ಮಾತಾಡಿದರೆ, ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ  
ಮಾಡಿದೆ ಗೋವಿಂದ ಪರಿರಂಭಿತನಾಗಿ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಸೃಂಗುತ್ತಾ ಇರುವ  
ವನಾಗಿ, ಜಗತ್ತನೇ ಮರಿತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗೋವಿಂದಪಾದಾರವಿಂದ ಮಕರಂದ  
ಮಿಳಿಂದನಾಗಿ ನಂಗುವನು. ಒಮ್ಮೆ ರೋದಿಸುವನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾಟ್ಯವಾಡುವನು.  
ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧಾರ್ಮಾನದಿಂದ ಪುಲಕಿತಗಾತ್ರನಾಗಿ, ಬಾಷ್ಪಾಕುಲನೇತ್ತನಾಗಿ, ವಿಷಯ  
ಗಳನ್ನು ಮರಿತು ನಿಶ್ಚಯಾನಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಭಜ  
ನಾನಂದದಿಂದ ಕದಲುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬುಧಜನರ ವಿಧೇಯನೂ, ಮಹಾಭಾಗ  
ಧೇಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

ಈ ಬಗೆಯಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪಯಸ್ಸನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದರೆ  
ವಾಯು ದೇವರ ಆವೇಶ ಪ್ರಕಾಶದನಲ್ಲಿರಲೇ ಬೇಕು. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಗರುಡ  
ಪೂರಾಣದ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು.

ತೋಽಿಕಾ || ವಾಯ್ವಾವೇಶಾಜ್ಞ ಪ್ರಕಾಶೋ ಹೋ ಹರಿಣ ತತ್ತ್ವಮಂಜಸಾ ||  
ಉಪನಿಷತ್ತೋ ಹೃಭೂದ್ವೀಂದ್ರ ಹರಿಭಕ್ಷೋ ಮಹಾಪ್ರಭುಃ ||  
ವಾಯ್ವಾವೇಶಾಜ್ಞ ಪ್ರಕಾಶೋ ಹೋ ನಾರದಾದಧನುಃ ಸ್ತುತಃ ||

ಶ್ರೀಮದಾಂಧೃರೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಕ್ಷೋಃ ಪ್ರತ್ಯೇ ಪ್ರಹಾದೋ ಭಗವತ್ಪೀಯುಃ ।

ವಾಯುನಾ ಚ ಸಮಾವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಹಾಬಲ ಸಮ್ಮನಿತಃ ।

ಇಂತಹ ಮಹಾಭಾಗವದ್ವರ್ತಕ್ತ ನಾದ ಪ್ರತಿನನ್ನ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪ್ರವೃ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸಂಪರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು.

ಧರ್ಮರಾಜ :- ಸಾಧುವೂ, ಪರಮಶುದ್ಧನೂ ಆದ ಮಗನನ್ನು ಅವನ ತಂದೆಯು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಿದನೆ? ಪ್ರತ್ಯರು ಪ್ರತಿಕೊಲುರಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತ್ಯವರ್ತನ್ನಲ್ಲಿ ರಾದ ತಂಡೆ ತಾಯಿಗಳೂ ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದಂಡಿಸುವುದಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ವವರ್ತರೂ, ಸಾಧುಗಳೂ, ಗುರುತ್ವಿಯರೂ ಆದ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದು ಪರಮಾತ್ಮರ್ಥ ಮತ್ತೂ ಆಸ್ತಾಭಾವಿಕ. ಅಂತೂತ್ತೊನೆಗೆ ಮಗನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದ್ವೇಷವು ತಂದೆಯ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದು ಕುತೂಹಲ ಮನ್ನಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಆ ಪ್ರತ್ಯಾಂಶದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :- ಅಸುರ ಪ್ರಯೋಹಿತರಾದ ಶುಕ್ರಾಂಶುರಿಗೆ ಶಂಡ, ಮರ್ಕಾರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪ್ರವೃ ಪ್ರಹಾದ, ಅನುಹಾದ, ಸಹಾದ, ಹಾದ ಎಂಬ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇತರ ದ್ವೇಕ್ಷಬಾಲಕರೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಗರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಪಾರ ಮನ್ನ ಪ್ರಹಾದನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಪಾತವು ಸ್ವರೂಪಾಸದ್ಗಾಗಿ ಹಾಶ್ರಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಸ್ವರೂಪ - ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಹರಿಯ ರೂಪವು ಅಸತ್ತ - ಶೂನ್ಯ (ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಆಶಾರವಿಲ್ಲ) ಅಧವಾ ಸ್ವರೂಪ - ಪ್ರಪಂಚ ಸ್ವರೂಪವು, ಅಸತ್ತ - ಶೂನ್ಯ (ಜಗತ್ತು ಏಷಿ) ಅಧವಾ ಸ್ವರೂಪಾಸತ್ತ - ಜೀವ ಚರಮಾತ್ಮರಸ್ವರೂಪಗಳು ಅಭಿನ್ನಗಳು. ಅಧವಾ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಕ್ಕ. ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳು ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಾರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಹಾದನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಅಲಿಸದೆ, ಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಹರಿಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಾಂಶನಾಗಿದ್ದನ್ನು.

ಒಂದು ದಿನ ದ್ವೇಕ್ಷರಾಜನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆಬಂದ ಮಗನನ್ನು ತೊಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದಾಡಿ “ಕಂಡನೆ! ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಒಳ್ಳಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು” ಎಂದನು.

ಪ್ರಕಾಶ :— ಅಸುರವರ್ದನೇ ! ದೇಹಧಾರಿಗಳು ಸದಾ ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಾಳು ಭಾವ ಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದು, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಬೆಳಕ ನ್ನು ರಂಟು ಮಾಡುವ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗಮಾದಿ, ಹರಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಗಿಲಾದ ಒಳ್ಳಿಯ ಮಾತು.

### ಉಗಾಭೋಗ

ಹರಿಯ ಬೇಕು ಹರಿಯನು ಇದುವ್ಯೇದಕ್ಕೆ  
ಹರಿಯ ಬೇಕು ಬಹು ಜನ್ಮದಫಾರ್ಗಳನೆಲ್ಲ  
ಹರಿಯ ಬೇಕು ಅಜ್ಞಾನ, ಶ್ರುತಿಗೆ ಸಂಪತ್ವಾಗಿ  
ಹರಿಯ ಬೇಕು ಮನ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗೆ  
ಹರಿಯನ್ನೇ ನೇನೆದವರ ಸಂಸಾರದ ಮೂಲ  
ಹರಿಯ ಬಲನು ಕಾಣೊ ಹದವನರಿತು “ನ್ನು  
ಹರಿಯನ್ನು ಕಾಣಿದೆ ಸಂಸಾರಾಂಬಿಧಿ  
ಹರಿಯೋಳಗೆ ಬಿಡ್ಡ ಹರಿದಾಢತಿಪ್ಪೆ ರ  
ಹರಿಯು ನೋಡುವವರ ಕಂಡು ಸಾಧನ ಮಾಗ್ರ  
ಹರಿಯು ತೋರಿ ತನ್ನ ರಿವಂತ ಮಾಳ್ಳನು  
ಹರಿಯವತಾರ ಗೋಪಾಲವಿರಲ  
ಹರಿಯ ಹೇ ದೋರೆಯೆ ನಾನೇಂದು ಮರೆಯೆ

೮

ಪರಪಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಮಗನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ದಾನವೇಂದ್ರನು ನಿಗುತ್ತ “ಭಾಲರ ಬುದ್ಧಿ ಪರಾನುಕರಣ ಶೀಲವಲ್ಲವೇ ? ಯಾರೋ ಶತ್ರುಗಳು ಇವನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಕಡಿಸಿರುವರು. ಗುರುಸುತ್ತರೇ ! ಇವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಿ ಎಷ್ಟುಪಕ್ಷದವರ ಮಾತು ಇವನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದಂತ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ತ್ರಿವರ್ಗಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿ” ಎಂದನು.

ಗುರುಗಳು :— (ಮನಗೆ ಕರೆತಂದು) ಕಂದ ! ಪ್ರಕಾಶ ! ನಿನಗೆ ಶುಭ ಮಾಗಲಿ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿನ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯು ದೃತ್ಕ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಪಾದು. ಹರಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೋ ಆಧವಾ ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯೂ !

ಪ್ರಕಾಶ :— ಪರಮಸ್ತತಂತ್ರನೂ, ಸರ್ವಕರ್ತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವರ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಕನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ‘ನಾನೇಕರ್ತನು ಆಧವಾ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ

ಪ್ರೇರಕನು “ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜೀವನು” ಎಂಬ ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನವು ಭಾರ್ಯಾತರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಬಂಧುಕೆಶ್ವರೀಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತ್ತುದೇ. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಹರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಾಗಲೇ ‘ನಾನು-ನನ್ನದು’ ಎಂಬ ರಾಗವು, ‘ನೀನು-ನಿನ್ನದು’ ಎಂಬ ದ್ವೇಷಪೂನಾಶವಾಗುವುದು. ‘ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು, ನೀನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು’ ಎಂಬುದು ಪೆಟುಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಷ್ಟವಾಗಿ ‘ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಲ ಬುದ್ಧಿ, ಇಂದಿಯಾದಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರೇರಕನು’ ಎಂಬ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಂಟಾಗುವೇದು. ನಾರಾಯಣನು ಅನಂತವಹಿಮುಯುಳ್ಳವನು. ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವಾಗ ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಿಯು ಅವನನ್ನು ಎಂತು ತಿಳಿಯುವನು?

ಆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನನ್ನ ಅಂತಯೋಽಮಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽತ್ಮಮನೇ! ಅಯಸ್ಸಾಂತಪ್ನೆ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಸೇಳಿಯುಂತೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯ ಪಾದವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಧ್ಯಾನಾರ್ಪಣವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಮತ್ತುನಾದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಸೇರಿ ನನ್ನನ್ನು ಆವಶಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಇದೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಸರಿ.

**ಶಂಡ :-** (ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ರಾಜಪುತ್ರನಾದ ಕಾರಣ ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಹೆಡರಿ) ಕೋಲನ್ನು ತನ್ನಿರಿ. ಇವನನ್ನು ಬಲಿಹಾಕುವೆನು. ಕುಲಭಾತುಕನಾದ ಇವನು ನಮ್ಮೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವನು. ಇವನು ದೈತ್ಯರೆಂಬ ಚಂದನವನದಲ್ಲಿ ಜಾಲಿಮರದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿರುವನು. ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಕೊಡಲಿಯು ಇವನನ್ನು ಅದರ ಕಾವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವದಾನವ ಕುಲವನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡದೆ ಬಿಡು.

**ನಾರದ :-** ಹೀಗೆ ತರ್ಜನಭರ್ಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಹೆಡರಿಸಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾರುಗಳಿಂಬ ಶ್ರೀವರ್ಗಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅನಂತಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನ ಗುರುಸುತ್ತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ರಾಜನು ಮಗನನ್ನು ಅಷ್ಟ ಮುದ್ದಾಡಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು “ಪತ್ನಿ! ನೀನು ಗುರುಗಳಿಂದ ಕಲಿತುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳು” ಎಂದನು.

**ಪ್ರಹ್ಲಾದ :-** ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನೆ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ತುರಣೆ, ಪಾದಸೇವನೆ, ವಂದನೆ, ದಾಸ್ತಾ, ಸಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನಿರ್ವೇದನ ಅಂದರೆ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆ ಅಲ್ಲ. ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇರುವನೆಂದೂ, ಮುಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ

ನಿಯೂಮಕೆಂದೂ ಜೀನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಎಂಬ ನವ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯೇ ತಾರುವು. ಅದು ನಿವ್ಯಾಂಜಪೂ, ನಿರಂತರವೂ ಆಗಿರುತ್ತೇನು. ಇದೇ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಫಲವು.

**ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು :-** ದುರ್ವಾತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಾಧಮನೇ ! ಇದೇ ಏನು ನೀನು ಕಲಿಸಿದುವುದು ? ಈ ದ್ಯುತಿ ಮತ್ತು ಪಂಚನೇಗೆ ತಕ್ಷ ಫಲವನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

**ಗುರುವುತ್ತೆ :-** ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ನಾನು ಕಲಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಿ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾಗಿಯೇ ಇದು ಒಂದಿದೆ.

**ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು :-** ಎಲಾ ಮಗನೇ ! ಕಲಿಸದ ಈ ದುರ್ವಾದ್ವಿ ನಿನ್ನ ಹೇಗೆ ಒಂತು ? ಚೋಗಳು !

**ಪ್ರಹಾದ :** ಗೃಹವು ಸುಖಿಕರ. ವಿಷಯಭೋಗಿಕಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಬಾಳನ ಪ್ರಯೋಜನಪೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಹೇದಗಳನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಪಡರಿದೂ, ಹೇದ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭೂಜಸದೆ, ಇಂದಿಯಗಳಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿ. ಅನುಭವಿಸಿದ ಹೇಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಸರಿ. ಅಂತಹವರು ಗುರುವೆನಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದೂ, ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಪರಿಸಿದೂ ಆವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿವುದೇ ಇಲ್ಲ. “ಹೇದ ಒಡಲು ಒಲು ವಿವಾದ ವಾಡಲು। ಹಾದ ದೊರೆಯದು ಬಧರ ಪಾದನಂಬದ್ದು” ಎಂದು ಜಾಜಿಗಳು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಿತವಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಹಿತವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಕರಿಯ ಅಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಹೇದವೇ ದೂಡ್ಕೆಹಗ್ಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಣಾದಿ ವರ್ಣಾರ್ಥಮಗಳೇ ಮೂಗದಾಟಿ ಹಗ್ಗಿ. ಇವೆಡರಿಂದ ಸಕಲಜೀವವರೂ ಒದ್ದುರಾಗಿಬಂದಾಗಿ. ಇದನ್ನರಿಯದೆ ಗರ್ವಿತರಾಗಿ, ಸನ್ಯಾಗ್ರಹನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರುವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಕುದುರುವಂತೆ ಸಂಸಾರಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದು ಭಗವದ್ಭೂತ ಕುರಿಸದೆ ಇರುವ ವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿವುದೇ ಇಲ್ಲ.

**ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ರಾತ್ರೆಸರೇ !** ಇವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಡಿ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕವೆ ನನ್ನ ಕೊಂಡಬಂ ಪಾದಸೇವಕನಿವನಾಗಿರುವನು ಕ್ಕೆ ತಫ್ಫುನೂ. ಕುಲನಾಶಕನೂ ಆಗಿರುವ ಈ ನೀಚನಾನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದೆ ? ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ಇವನ ಸೇವೆ ಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿಗಾದೂ ಆಗುವ ಉಭಯೇನು ? ಬದು ಪರ್ವತ ಬಾಲಕನಾದರೂ ಒಂಥು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿ ಶತ್ರುವಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಈ ದುರ್ವಾಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು

ವೈದೇ ಲೇಸು. ಪರನಾದರೂ ಹಿತ್ಯೇಷಿಯಾದರೆ ಶಿಪಧರಂತೆ ಸೇವಿಸುವುದೂ, ಸುತ್ತಾದರೂ ಅಹಿತಕಾರಿಯಾದರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ರೋಗವನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಿ ನಾಶಪಡಿಸುವುದೂ ನಿತಿ ಸಮೃತವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯಂತನಾಗುವೆನು. ಸರ್ವದಷ್ಟುವಾದ ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿದ ರೇಳವೇ ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ? ಭಟರೆ! ವಿವಿಧ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸಿ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇದನನ್ನು ಹೊತುಬಿಡಿ! ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ತುಂಡರಿಸಿ, ದುಷ್ಪೀಂದ್ರಿಯವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಮುನಿಯಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಾರೂಪಶತ್ರುವನ್ನು ಕೊಂಡು, ನಾನು ಸುಖಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ನಾರದ: ರಾಕ್ಷಸರು ಶೂಲಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದರೂ ಪ್ರಹಾನ್ನದನು ಭಯವಡಲಿಲ್ಲ. ಹಂಡಿಯದ ಹರಿಯ ಚರಣಪದ್ಮಧಾರ್ಜನ ಪರನಾದನು

### ಉಗಾಭಿರೋಗ

ಎನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ. ಜನರು ಹರಿದಾಸನೆಂದ್ರೇನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನ ಪಾಪಕ್ಕೆರೆದಂತೆ ಅನುದಿನವು ನೀ ಎನ್ನ ಸಲಹಕ್ಕೇಕಾಯಿತ್ತೂ ಅನಿಮಿತ್ತಸುಜನಬಂಧು! ಕರಿಸ ಯಾವುಭಟರು ಎನ್ನೆ ಶೇರೊಯ್ದಾಗಿ. ಘನತೆಗೆ ಸಾಲದಯ್ಯ ತನ್ನ ಪರ ಹಯವದನೆ! ಅನ್ಯರಿಗೊಟ್ಟಿಸಿದನೆಂಬ ದುರ್ವಾತೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಂಡೆ ಮುನಿಜನವಂದ್ತೆ ||

ದೃತ್ಯರ ವಧಾಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಲ್ಲ ಪ್ರಣಿರೂಪಿತನ ಕರ್ಮಜಾಲದಂತೆ ವ್ಯಧವಾದುವು. ಆಗ ದೃತ್ಯರಾಜನು ತಾನೇ ಪ್ರಹಾನ್ನದನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿವಿಧೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಗೇಂದ ತುಳಿಸಿದನು. ಹಾವುಗಳಿಂದ ಕಡ್ಡಿಸಿದನು. ಬೆಟ್ಟಿದ ಮೇಲಿಂದ ಸೂಕಿದನು. ಮಾಟಕೊನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ವಿವ ಕುಡಿಸಿದ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಸಿದ. ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ಞಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿದ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಹಾನ್ನದನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನು ಸಾಯಿಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬದುಕರಿಂದೇ ಹರಿಯ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವು. ದೃತ್ಯೀಂದ್ರನಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಬಂದಿತು. ಈತನ ಎರೋಧದಿಂದ ತನಗೇ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಕಳೆವಳಿಸಿದ.

ತಂಡಾಮೆಕ್ಕರು:— ರಾಜನೇ! ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಹುಬ್ಬಿ ಹಾರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗೆದ್ದು ಆಶುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೇಕಿಷ್ಟು ಚಿಂತೆ? ಶಿಕುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವಿಷ್ಟು ರಹ? ಮಹ್ತ್ವಾಗಿ ಗುಣದೋಷ ಭೇದವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನನ್ನು ವರುಣ ಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ, ಶುಕ್ರಾಂತಿರು ಬರುವವರೆಗೂ ನಮ್ಮು ಮನೆ

ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವೆಂ೰. ಹಿರಿಯರ ಸೇವಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವಯಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಇವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಕುದುರುವುದು.

**ಹಿರಣ್ಯಕಥಿಪ್ರ :** ವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ಇವನಿಗೆ ಶ್ರವರ್ಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪದೇಶಿ. ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿರಿ. ಗೃಹಸ್ಥನ ಪ್ರಾಣತ್ವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ.

**ನಾರದ :** ಗುರುಷ್ಠಕ್ರಿರು ಪ್ರಾಣದನಿಗೆ ಶ್ರವರ್ಗವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಒಂದು ದಿನ ಆಜಾರ್ಯರು ಮನಿಗೇಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅಸುರ ಬಾಲಕರು, ಗುರುಗಳು ಇರೆಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣದನಾನ್ನು ಅಟಿವಾಡಲು ಕರೆದರು. ಪ್ರಾಣದನು ಆ ಬಾಲಕರ ಸುಸ್ಥಿಭಾವವನ್ನಿರುತ್ತ ಏದುಮುಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದನು. ಅವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಆದರದಿಂದ ಬಂದು ಹುಳಿತರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದೇವರ ಭಕ್ತನೂ, ಅವರ ಆವೇಷವನ್ನೇ ಸದಾ ಉಳ್ಳವನೂ ಆದ ಪ್ರಾಣದನು ತನ್ನನ್ನೇ ಸೋಡಾತ್ಮಕ ಕುಳಿತಿರುವ ಪರಿಬಾಧ್ಯ ಮನಸ್ಸುರಾದ ಆ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಪರಮಭಾಗವತ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

### ಷದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಪ್ರಾಣದ :-** ಬಾಲಕರೇ! ಪರಮ ಮಂಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ:

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜರಣಸೇವಯು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾರುಪಾರ್ಥಿಸಾಧಕರೂ ಆಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕರು ಎಷ್ಟೋ ಇನ ಮುತ್ತಿರಾಗಿರುವರಲ್ಲವೇ? ಅಟಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಧವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯೇಡಿ. ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರು ಮರ್ಕಟಿನಂತೆ ಭರ್ಚಲವಾದ ಮನಸಿಗೆ ವರರಾಗಿ ಕುಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹರಿಯ ಲೋಕವನ್ನು ನೀರಿದ ಧ್ಯಾವಾದಿಗಳಿಂತೆ ನಾವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶಂಡಾಮರ್ಕರು ಅನರ್ಥಕರವಾದ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖವನ್ನೇ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನ ವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತಹ ಅವೇಕಿಗಳು ಗುರುಗಳಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಬಾರದು. ಆಜ್ಞಾನಾನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚಿರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವರೇ ಗುರುಗಳು. ಅಂತಹವರಲ್ಲಿದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ದವನು ಕುರುಡನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಕುರುಡನಂತೆ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಿಂದಿನ್ನು.

ನಾವು ದೃಕ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ದೃಕ್ಕೂರಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ನಾಮಗೆ ತತ್ತ್ವಪಾಠಿ. ನಿಜವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ತತ್ತ್ವ ಮಿತ್ರ ಉದಾಹಿಸಿಸರೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅಜ್ಞಾನ ಕಲ್ಪಿತವು. ರಾಗದ್ವೇಷ ಪರಿಂತನಿಗೆ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಮಿತ್ರರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲೇ.

ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ಶ್ರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ವದು ತಪ್ಪೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ, ವಿಪತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣನು. ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಅಸ್ತಿತಂತ್ರರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣರಾಗುವರು?

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸಿ, ಧರ್ಮಕಾಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯಮಿತ್ರಾದಿ ಸ್ವಜನರ ವರವಾಗಿದೆ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವವನು ಬಹು ದುರ್ಲಭನು. ಅವನು ಒಲ್ಲೆ ಸೆಂದರೂ ಶ್ರೀಹರೀಜ್ಞೀಯಿಂದ ಇಹಪರ ಸುವಿವೃ ಲಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರತ್ಯಮಿತ್ರಾದಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನುವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವನು ಕಣ್ಡ ರೆದು ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಮುದುರಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ವಿಶ್ವಭಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಮಾನವ ಜನ್ಮದುರ್ಭಾಬ. ಆ ಜನ್ಮ ಬಿಂದಾಗಲೇ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನವಾಗುವುದು. ಸರದೇಹವೂ ಬಹುಕಾಲ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸ್ಥಿರ. ಇದನ್ನರಿತು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಶ್ರಿಯತಮನು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾಮಿಯೂ, ಪ್ರಭುವೂ, ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವೂ ಆದ ಗೋಪಿಂದನವಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನೈಜಸುವಿ ಪೂರ್ತಿ.

ದೃಕ್ಕುಬಾಲಕರೇ! ನಾಯಿ ನರಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ಆ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಮ ಸುವಿವೃ ತಾನಾಗಿ ದೂರೆಯುವುದು. ಬಯಸಿ ಬೇಡದಿದ್ದರೂ ದುಃಖವು ಬಂದೇ ಬರುವಂತೆ ಸುವಿವೃ ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಇವೆರಡೆಕ್ಕೂ ದರೀಚ್ಛೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವರ ಸುವಿಕ್ಷಾಗಿ ವ್ಯಾಧಿಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸರ್ವಾರ್ಥಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆಯುಷ್ಯವು ವ್ಯಾಧಿವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇಡಿದುದ್ದಲ್ಲ, ಬಯಸಿದುದ್ದಲ್ಲ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಕುಂದನ ಚರಣಾರವಿಂದ ಸೇವನೆಯು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯಾಧಿಪಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ಸೇವೆ. ತರೀರವು ಬಿದ್ದ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ, ಜರ್ಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಕೆಡದ ಮುನ್ನ ನಮ್ಮೆ ದ್ವೇಮವನ್ನೂ, ನಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಪ್ರದುಪಾಯುಷ್ಟವೇ ಪೂರ್ವಾವಾಗಿ ಸೂರು ಪರ್ವಗಳಿಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೂ ಶ್ರೀ ಜರಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕಾಲವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಯ ಜಾಸ್ತಿ ವಿಲ್ಲದೆ ಜನ್ಮವು ವ್ಯಧಿವೇ. ಸೂರು ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ಪರ್ವಗಳು ಕಳಿದುಹೋಗುವುದು. ರಾತ್ರಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮಲಗಿದವನಿಗೆ ಸಾಧನವೆಲ್ಲ? ಉಳಿದ ಇವತ್ತು ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ, ಕೊಮಾರಿಗಳ ಇಷ್ಟತ್ವ ಪರ್ವಗಳು ಅಡಿಪಾಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಳಿದುಹೋಗುವುದು. ಉಳಿದ ಮೂವತ್ತು ಪರಾಪರೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋವ್ವನವು ಪಾರವಿಲ್ಲದ ಕಾಮವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಗೃಹಾಸಕ್ತನನ್ನಾಗಿರಿಸಿ ಕೆಡಿಸುವುದು. ಮತ್ತಿಗಳಿಟ್ಟ ಯುವಕರು ಮಾಡದ ಪ್ರವಾದವು ಯಾವುದು? ನೋಡಿದಿರಾ ನಮ್ಮ ಜನರ ಕಾದಾಟಣನ್ನು? ಕುಟುಂಬಭರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಬಡಿದಾಡಿ, ಜಗತ್ವಾಡಿ ಕ್ಷಣಿವಾದರೂ ನೆಮ್ಮೆದಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಬೇಡಿದುದು ಸಿಗದು. ಪಡುವ ಆಯಾಸವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುದು. ಸಂಸಾರಕ್ಕಿಂತ ಸ್ಥಿತಿ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತೂಕಲುವ ಜನರಿಗೆ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲಿ? ಮೋಕ್ಷವೆಲ್ಲಿ? ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದೆ ಸಿಕ್ಕಿತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ನೇಹ ಪಾಠವನ್ನು ಕಳಿದುಹೋಗ್ಗಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವನೆ? ಬಯಸಿದರೂ ಆದು ಬಿಡುವುದೆ?

### ಕಾಮದ ಕಾಮಾಲೆ

ಪ್ರಯವತ್ತಿಯು ದಯಾಬಾಕ್ರಿಗಾ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಚನಚತುರಳಿನಿಸಿ ಮನವನ್ನು ಸೆಲಿಯುವಕ್ಕು. ಪಿಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾಲಾಪ, ರತ್ನಸುವಿದಾನ ಇವೆಗಳಿಂದ ಸಂಕ್ಷೇಪು ವರ್ಣಿಸುವಕ್ಕು. ಪ್ರತ್ಯೇಕಿತರು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಕಿಸುವರು. ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದಾದ ಕೊದಲು ಮಾತುಗಳು ಕಿಮಿ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸುಖಿಕರವಾಗಿರುವುದು. ಜೀಜ್ಞಾಸುಕ್ಕಳನ್ನು ದೂರದೇಕ್ಕು ಕೊಟ್ಟು ಆವರು ಸುಪಿವಾಗಿರುವರೂ ಇಲ್ಲವೇ ಏಂಬಿಚಿಂತೆ, ದೀರ್ಘಾದ ಬಂಧುಗಳ ಚಿಂತೆ, ಮುದುಕರಾದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಚಿಂತೆ, ಬೇಳಿದು ನಿಂತ ಬೇಳಿಗಳ ಚಿಂತೆ, ಮನೋಹರ ಭವನಾರಾಮಗಳ ಚಿಂತೆ, ಬಂದೇ? ಎರಡೇ? ಅನಂತ ಚಿಂತಿಗಳಿಂದ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಲೋಕದ ಚಿಂತೆ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಕಣಜದಂತೆ ಗೃಹಬದ್ಧನಾಗಿರುವ ಮೂರ್ಖಿಗೆ ಧರ್ಮಚರಣೆ ಇನ್ನಲ್ಲಿ? ಹರಿಯ ಸೇವೆ ಇನ್ನಲ್ಲಿ? ಲೋಭದಿಂದ ಕೊಮ್ಮೆಕರ್ಮ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೂ ಬಲುದೂರ ದೂರ. ಕಾಮವೇ ಲೋಭನ ಅಪ್ಪ. ಕಾಮದ ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮತ್ತು ನಾಲಗಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಎರಡೇ ಸುಖಗಳಿರುವುದು. ಅವೇ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬ ಮೂರ್ಖಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಕನಸಿನ ಗರಂಟೇ ಸರಿ. ಕುಟುಂಬ ಪ್ರೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಧವಾಗಿ ಕಳಿದುಹೋದ ಆಯುಷ್ಟವೆಮ್ಮು? ಎಂಬಿದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮೈಮರೆತು

ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುವವನಿಗೆ ತಾಪತ್ರಯ, ದುಃಖ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿಯುವುದೇ ಹೊರತು ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಂಡವರೆ ಹಣವನ್ನು ಕೆದ್ದಿಕ್ಕಿನಿಗೆ ರಾಜದಂಡವು ತಪ್ಪಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ಒಂದುವೇಳೆ ರಾಜದಂಡವು ತಪ್ಪಿದರೂ ಪರಿಶೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುರಾಜನ ದಂಡವು ತಪ್ಪಿದೆಂದು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿಯೂ ಕಾಮತ್ವಪ್ರಯಾಸ ಕಾಣಿದ ಸುರುಡನು ಪರಿಗಂಟನ್ನು ಕೆದ್ದು ಕುಟುಂಬ ಹೋಷಕೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಪಾಪವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು.

### ಅರ್ಥದ ಅನಂಥ

ಅರ್ಥಾದ ಅನಂಥ ಬಿಟ್ಟೆನೆಂಬುವರು ಶುದ್ಧ ವಂಚಕರು. ಹಣವು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರಿಯಕರವನಿಸಿದೆ. ಬಹಿಃಷಾಣವಾದ ಈ ಅರ್ಥದ ಸಲುವಾಗಿ ಕ್ಷಾರು, ಸೇವಕರು, ವರ್ತಕರು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ತೆತ್ತುಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುವೆವು ಎಂಬ ಜನರು ಹಣದಾಶಿಯನ್ನು ಎಂತು ಬಿಡುವರು ?

ವಿದ್ವಾಂಸನೆನಿಸಿದವನೂ ಕೂಡ “ನಾನು—ನನ್ನ ಪರು, ಪರರು—ಪರಕೀಯರು” ಎಂಬ ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಹೋಷಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ, ಕಂಡವರಿಗೆ ದ್ವೇಹ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೂರನಾಗುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂರಂತೆ ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಡೆಯುವ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೂ, ದಢ್ಢನಿಗೂ ಯಾವ ಭೀಳವೂ ಇಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನದಿಂದ ಸಂಸಾರವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇತರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಕೂಡ ಮನೆಯ ಮಡದಿಯ ಸುಂದರ ಕಟ್ಟಾಕ್ಕ ಪಾರಬಧನಾಗಿ ಕ್ರಿಡಾಮೃಗವಾಗಿ ಹೇಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವನು. ಅಂದಬಳಿಕ ಮೂರಧರನ್ನೇ ಈ ಬಯ್ಯಬೇಕು ?

ಆದ್ದರಿಂದ ದೃತ್ಯಬಾಲಕರೇ ! ದೃತ್ಯರ ಮತವನ್ನೂ, ತದನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆದಿದೇವ ನಾರಾಯಣ ನನ್ನು ಭಜಿಸುವುದೇ ಕ್ಷೇಮಕರ. ಮುಕ್ತಸಂಗರಾದ ಮನಿಜನರ ಕುಲದೃವರ್ಷಿವೇಗೋವಿಂದನು ?

ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಅವನು ದೂರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರಯಾಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಇರುವನು. ಅವನು ಪತ್ತಿ ಪತ್ತಿ, ಮಿಶ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವತ್ವವಾಜ್ಪತ್ರ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ತೃಣಾಂತ ಜೀವರಲ್ಲಾಗಿ ನಿಯಾಮಕನು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕ ಸುಖಿದುಃಖಾದಿ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಕೂ ಅವನೇ ಕಾರಣನು. ದೂರವಾದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದೂರ. ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ

ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಲಹಳು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಸುಲಭನಾಡ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಜನರು ಕಿಡುತ್ತಿರುವರು. ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಯೂ ಪ್ರಾಳಯ ಚಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾಂಬಿಸದೆ ಬಂದೇ ಸಮನಾಗಿದ್ದು ಜೀವ ಮತ್ತು ಜಡ ಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವನು. ಹೊರಗೆ ಕಾಲರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ, ಒಳಗೆ ಪ್ರರೂಪ ರೂಪದಿಂದ ಅಣವಾಗಿರುವನು. ಅಣ, ಮಹತ್, ಕೃತ, ಸ್ವಾಲ್ಪ, ಸುಣವಂತ, ನಿಗುಂಣ, ಅಂತಸ್ತು, ಬಹಿಖ್ಯಾಪ್ತ ಎಂಬ ಪರಾಧ್ಯಗಳಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಸ್ವಗತಿಭೇದ ಕಾನ್ಯನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಅಪ್ರಾಕೃತ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ದೇಹನೂ, ಸರ್ವೇಶನೂ, ಆದಿಷ್ಠಾಂಧನೂ, ಸರ್ವತ್ರಖ್ಯಾಪ್ತನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನು ಸತ್ಯದಿಗುಣ ಪ್ರೇರಕಳಾದ, ತಪೋದೈವ ದುರ್ಗಾಯಂದ ಅವರಿಸಲ್ಪ ಟ್ಯೂ ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತಿರುವನು. ಆದುಗಾರದೇವಿಯು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಇರುವಳು.

ದ್ಯೇತ್ಕ ಬಾಲಕರೇ ! ಹರಿಯು ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ನೀವು ದ್ಯೇತ್ಕಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸು, ಶ್ರೀಪತಿಯ ನಿಲಯವಾಗಿರುವ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಯಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ನಡೆಯಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀರಮಣನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನು. ಅವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ ನಿಮಗೆ ದುರ್ಭಾವಾದುದು ಯಾವದಿರುವುದು ? ಆದರೂ ಸಕ್ಕಲ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ) ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಏಷಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿರುವಾಗ ತುಜ್ಫುವಾದ ಏಷಯಗಳನ್ನು ಬೇಂದುವರುವು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ತ್ರಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಂತೆ ಮೂರ್ಖಿನೇ ಸರಿ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನು ಬೇಡದೆ, ಕೀರವನ ಸೇವಗಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು ಪಕ್ಷಭಕ್ತನು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸುವ ಅಪಕ್ಷಭಕ್ತನಿಗೆ ಪಕ್ಷಭಕ್ತನ ಭಾಗ್ಯ ದೂರೆಯಲಾರದು. ಹರಿಗುಣ ಮರೆದಂದವಾನವೇ ಸರ್ವಸಾರ (ಶ್ರೀಷ್ಟ) ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಜಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಜರಣಾರೆಂದ ಸೇವೆಯು ನಮಗೆ ಸದಾ ದೂರೆತರೆ ಅದೇ ಜನ್ಮಲಾಭ. ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ, ವೇವಾಧ್ಯಯ.ನ, ನೀತಿಯ ದಂಡಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಷ್ಟೆ, ಕೃಷ್ಣವಾಣಿಕ್ಷಾದಿ ವಿಧಾಜೀವಿಕಾಚರಣೆ ಮೂದಲಾದುವೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವಗಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವೂ ಪರಮ ಪ್ರರೂಪನೂ ಆದ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಅರ್ಥಸಿದರೇ ಸಫಲ.

ಈ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ನಾರದರಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಕಲ್ಪತವಲ್ಲ. ಶೇಷಶಾಯಿಯು ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಾರದರಿಗೂ ಹೇಳಿದರು. ಭಾಗವತಜ್ಞನಷ್ಟ ದುರ್ಭಾವಾದರೂ ಹರಿಭಕ್ತ ಸಜ್ಜನರೆ ಪಾದ

ಧೂಳಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಕಾರಣ, ಪರಮ ಶುದ್ಧಿ ಪಾದ ಈ ಭಾಗವತಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದೆ ಒಂದುಬಾರಿ ನಾಈದರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

ದ್ಯೇತ್ಯ ಬಾಲಕರು :— ಪ್ರಕಾಶ ದನೇ ! ನೀನೂ, ನಾವೂ ಈಂಡಾಮರ್ಕರೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವು. ಅಕ್ಷರಾಭಾಷೆ ನಿರ್ತತರಾದ ನಮಗೆ ಈತ್ತರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಾಲಕರಿಗೇಕೇ ಈ ಈತ್ತರನ ವಿಚಾರ ಏಂದು ನಾವಿದ್ದಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಿದ ವಿಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ಕಣಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದೆ. ನೀನು ಅಂತೇ ಪ್ರರೆದಲ್ಲಿರುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾಈದರ ಸಂಗವು ನಿನಗೆ ಹೇಗಾಯಿತು ? ಈ ಸಂಕರ್ಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.

### ಅರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಕಾಶ :— ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಂದರಿಗೆ ಹೋದಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ದ್ಯೇತ್ಯಪ್ರರೆವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ದಾನವರೆನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು. ಸೋತ ದ್ಯೇತ್ಯರು ಭೀತರಾಗಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಇಂದ್ರನು ಗ್ರಭಿಣ ಯಾದ ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸರೇಹಿಡಿದು ಒಯ್ಯಿತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ದ್ಯೇವೇಷ್ಯೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದರು ಬಂದು ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವಂತೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು.

ಇಂದ್ರಿ :— ಇವಳಿ ಉದರದಲ್ಲಿರುವವನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಎರೋಡ್ದುವನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟ ಅಪ್ಪೆನಿಗಿಂತ ದುಪ್ಪನಾದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು ? ಇವಳಿ ಹೆತ್ತ ಹೊಡಲೇ ಶತ್ರುವಿನ ಮಗಿನನ್ನು ಕೊಂಡು ಇವಳಿನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವೆನು.

ನಾರದ :— ಇಂದ್ರಿ ! ಇವಳಿ ಉದರದಲ್ಲಿರುವವನು ದುಪ್ಪನಲ್ಲ. ಹಾವ ವಿದೂರ. ಮಹಾಭಾಗವತ. ಅನಂತಾನುಜರನು. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು “ಬಲೀ”. ಅಂದರೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಬಲೀ ಎಂದು ಹೇಸರು. ಅವರು ಈ ಭಾಗವದ್ಗುರು ಒಳಗೆ ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮನುಷ್ಯ “ಬಲೀ” ಆಗಿರುವನು. (ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅಧಾರ ;— “ಅಧ್ಯೋ ಶುಚಿಪ್ತತೀದೇವೀ ಸುಷಾವ ಪುತ್ರಮುತ್ತಮಂ । ವಾಯುನಾ ಚ ಸಮಾವಿಷ್ಟಂ ಹರಿವಾದಾಬ್ಲಿಸಂಶ್ರಯಂ ॥” — ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡ ಗರುಡ ಪುರಾಣ, ಅ. 38. ಶಾಲ್ಕೀಕ 98. ಅಧ್ಯ ;— ಶುದ್ಧಿಭಾದ ಕರ್ಯಾಧು ದೇವಿಯು ವಾಯುದೇವರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆವಿಷ್ಟನಾದ, ಶ್ರೀಕರಿಯ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು

ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅಶ್ರಯಿಸಿರುವವನೂ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆದ ಪ್ರಕಾಳದ ನಿಷ್ಠೆ ಹೇತುಳು.

ಪ್ರಕಾಳದನು ಹುಟ್ಟಿ ವಾಗೆಲೇ ವಾಯ್ಜ್ಞಾವೇತ ಯುಕ್ತನೆಂದು ವೇದವಾಗ್ನಸರ್ವ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಹುಟ್ಟಿ ವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿರು ವಾಗೆಲೇ ವಾಯ್ಜ್ಞಾವೇತವುಳ್ಳ ವನಾಗಿದ್ದ ನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಾರದರು ಮಾತ್ರ ಗಭ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಕಾಳದನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ “ಬಲೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಹುಟ್ಟಿಗುಣವಂದಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ವಾಯ್ಜ್ಞಾವೇತವು ಹುಟ್ಟಿಗುಣವಾದ್ದರಿಂದ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಳದನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಯುದೇವರ ಆವೇಶವಿದೆಯಂದು ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚ ಪಡಬೇಕಾದಿಲ್ಲ.)

ಪ್ರಕಾಳ :- ಬಾಲಕರೇ! ನಾರದರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಹಾಕಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋರಣು ಹೋದನು, ಆಗ ಕಯಾಧು ದೇವಿಗೆ ಯಾರ ಅಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾರದರು ಅಶ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡುಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನಾರದರ ವಚನದಂತೆ ತನ್ನ ಗಂಡನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬುರುವವರೆಗೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಬಿಟ್ಟಳು. ನಮ್ಮಮೈನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ್ಹಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಳು. ಸೇವೆಗೆ ಮುಕ್ತಿ ನಾರದರು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದಾಗ ಆ ಪತಿವು ತೆಯು “ನಿನ್ನ ಉದರ ದಲ್ಲಿಯವ ಕೂಸು ನಾನಿಷ್ಟ ಪ್ರಭಾಗ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಗಭ್ರಸ್ಥ ಶಿಶುವು ಸುಕ್ಕೆಮಂದಿರಬೇಕು” ಎಂಬ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ನಾರದರು “ತಧಾಸ್ತು” ಎಂದರು. ಅವರು ಧರ್ಮವನನ್ನು, ಜ್ಞಾನವನವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವಾಗ ಕರುಕೆಯಿಂದ ಆಕಿಯ ಗಭ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೂ ಜ್ಞಾನೋದಯ ವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಬಹುಕಾಲ ಕಳಿದುದರಿಂದಲೂ, ಹೆಂಗುಸಾದ್ದಿ ರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಅದನ್ನೇಣಿ ಮರೀತಿರುವಳು. ನಾರದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಅಚ್ಚೆ ಇಯಿದಂತೆ ಇದೆ. “ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನವಾದರೆ ನಮಗೇನೂ ಘಲವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ ಮಾರುವವನಿಗೆ ಬೆಲ್ಲಿದ ಬಿಂತೆಯೇ” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಡಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಿ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ತೋಬಾಲಾದಿಗಳಿಗೂ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವು ನನಗಾಡಂತೆ ಅವರಿಗೂ ಆಗುವುದು.

## ಉಪದೇಶ

ಜನನ, ವ್ಯಾಧಿ, ಸ್ತುತಿ, ನೀರೆಡಿಕೆ, ಹೃಸ ಮತ್ತು ಸಾಷ್ಟ ಈ ಆರೂ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊರತು ಶ್ರಹಿಗಳ್ಲ. ವಸಂತಾದಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಕಾಲೀನ ಫಲಪ್ರಪಂದಿ ಫಲ ಪ್ರಾಚ್ಯಯಾಗುವಂತೆ ದೇಹವೂ ಕಾಲನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವಾಗಿ ಜೀಣ ವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪನಾಶರಹಿತನು, ನಿತ್ಯನು, ಅಪ್ರಾಕೃತ ದಿವ್ಯ ದೇಹವುಳ್ಳ ವನು. ಮುಖ್ಯನು, ಸಕಲ ತತ್ತ್ವದ್ವಿನಿಯಾಮುಕನು, ಶರೀರಪ್ರವರ್ತಕನು, ಜೀವನ ಪ್ರದನು, ವಿಕಾರರಹಿತನು, ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರನಾಗಿರುವವನು, ಒಳಹೊರಗೆಲ್ಲ ಡಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನು, ಕರ್ಮಫಲಸಂಗವರ್ಜಿತನು, ಅವಿದ್ಯಾದೂರನೂ ಆಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಆಡಿಸಿದಂತೆ ಆಡುವ ಅಸ್ಯತಂತ್ರರಾದ ಜೀವರು, ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂಕಾರ—ಮುಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡು ಛುದು ಉಂಟವೂ, ಜ್ಞಾನವಾಗಲು ಕಾರಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಬಂಗಾರದ ಗಣಯಲ್ಲಿ ದೂರೆತಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನರಸವನ್ನು ಬೆರಸಿ ವ್ಯರ್ಗ್ಯ ಜ್ಞಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂದರ್ಭನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಮನುಜ ಜನ್ಮದ ಸಾಧಿಕ್ಕೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಡಚೇತನಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ತತ್ತ್ವಗಣನೆಯು ಆವಶ್ಯಕ.

## ತತ್ತ್ವ ಸಂಖ್ಯಾನ

ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್ತತ್ವ, ಅಹಂಕಾರತತ್ವ, ಪಂಚಭೂತಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಯಪ್ರಕೃತಿ ಎನ್ನುವರು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಾದ ಸತ್ಯ, ರಚನ್ಯ, ತಮಸ್ಯ ಇವು ಮೂರು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ರಿ, ತಬ್ಬಾದಿಗಳು ಜಿ (ಒಟ್ಟು 27 ತತ್ತ್ವಗಳಾದರೂ) ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದು ಕಣಿಲ ಮತ್ತು ಮನ್ಯಾದಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವರು. ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿ ವಾಸುದೇವನು ಇಪ್ಪತ್ತುದನೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರತತ್ತ್ವನೆನಿಸಿರುವನು. ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ವಿಕಾರ ಹೊಂದಲಾದ ದೋಷಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲದವನು. ಶುದ್ಧನು. ಸ್ವಗುಣ ಶ್ರಯಾದಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಲ್ಲ. ಅನ್ಯಜೀವರೆಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ಣಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಮತ್ತು ನೀಗುವರು.

ಜಂಗಮ ಸ್ಥಾವರ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ, ಜತುಮೂರ್ಖಿನಲ್ಲ, ರುದ್ರನಲ್ಲ. ಮತ್ತಾರೂ, ಆಷುದೂ ಅಲ್ಲ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನು—ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ

ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೇ ಬಂದರೆ ಈ ಜ್ಞಾನವು ವಿಚಿತ್ರವಾಗುವುದು. ಜಗತ್ತಾದ್ಯಾದ ಕಾರಣ ನಾರು? ನಿದೋಷ ವೇದಪ್ರತಿವಾದ್ಯನಾರು? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮೂರ್ಖಿಸಿ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

### ಅಂಧತಮಸ್ಸು ಯಾರಿಗೆ

ಜೀವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದೇಹವ್ಯಾಸ್ತ ನಾಶಗಳುಂಟು. ಸ್ನಾಪ್ತು, ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ನಿದೆ, ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಆ ಪ್ರಭುವೇ ಜನ್ಮ, ಸ್ಥಿತಿ, ನಾಶಕರಣ ಹೌದು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶರೀರದೊಳಗಿದ್ದು ಇಂದಿಯಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಜೀವನಿಗೆ ಸುಖ, ದುಃখ, ನಿದ್ರಾಧ್ಯಾವಸ್ಥೆಗಳು, ಮರಣಾದಿಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವನು ಹೀಗಿರು ಹಾಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ‘ಶ್ರೀದರಿಯೇ ಜೀವನಾಗಿರುವನು. ಬೇರೆಯೆಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಮೂರಧರಲ್ಪವೇ? ಗಂಧಿದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ‘ದುರ್ಗಂಧವಾಯು, ಸುರ್ಗಂಧವಾಯು’ ಎಂದು ಗಾಳಿಯೇ ಗಂಧ ಸ್ವರೂಪವಿಂದು ಭಾರ್ತಾರ್ತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿವಂತೆ “ಜೀವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವು ಬಂದಿತು” ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಸರ್ವಧಾ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವು ಧಾರಣೆಯಾಗಿ ನಿರ್ದಿಂದ ಜನನಮರಣವಂಬ ಸಂಸಾರಭಾಧೆಯು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಈ ಅವು ಧಾರಣೆಯಾಗಿ ನಿರ್ದಿಂದ ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಾಗುವುದು.

### ಭಕ್ತಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ

ಗುಂಬಕಾಂಚೋದಿ ರಾಗ

ಆದಿಕಾಳ

ಭಕ್ತಿ ಬೇಕು ಏರಿಕ್ಕಿ ಬೇಕು	ಅ
ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು ಮುಂದೆ   ಮುಕ್ತಿಯ ಬಯಸುವಗೆ	ಅ. ವ.
ಸತಿಯ ಅನುಕೂಲ ಬೇಕು   ಸುತನು ಸುಗುಣನಾಗಬೇಕು	
ಮತಿವಂತನಾಗಬೇಕು   ಮಧ್ಯಮತವ ಹೊಂದಬೇಕು	ಒ
ಜಪದಿ ಜಾಣವು ಬೇಕು   ತಪದಿ ಬಲವಿದಬೇಕು	
ಉಪವಾಸ ಪ್ರತಬೇಕು   ಉಪಶಾಂತಿ ಇರಬೇಕು	ಉ
ಸಂಗ ಉತ್ತಮ ಬೇಕು, ದು   ಸ್ನಾಗವ ಬಿಡಬೇಕು	
ರಂಗವಿಟ್ಟಲನ ಪಾದ   ಹಿಂಗದೆ ಭೇಜಿಸಬೇಕು	ಇ

ಜಾಗ್ರದ್ದೆ ತೆಯಲ್ಲಿ (ಎಚ್ಚೆ ರವರುವಾಗೆ) ಹರಿನಿಮಿತ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವವರ್ವೆ? ಅದರಂತೆ ಕನೆಕ್ಷನ್ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಅವು ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಹೇಯವೂ ಆಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರವು ಹೇಯವೂ, ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಅದನ್ನೇ ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವವನು ಶೈಲೇಕಪೋಹಗಳನ್ನೂ, ಭಯವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಜೀವಸ್ತುರೂಪಕ್ಕೆ ಜನನಮರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ದೇಹ ವಿಕಾರಾದಿ ಸಂಬಂಧದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತನ್ನದೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಜೀವನು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಈ ಸಂಸಾರವು ಸತ್ಯವೇ. ಗರುಡಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಷವು ಹೋಗಿವಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸಂಸಾರವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವು ಜಾಳಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಜಾಳಾನವು ನಿಷ್ಪಾತ್ಮಕರ್ತಾನುಷ್ಠಾನ ಪೂರ್ವಕ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ತೃಬೀಜಗಳು ಮೋಳಕೆಯಾಗದಂತೆ ಬೆಂದು ಹೋಗಲು ಘರಾವೇಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಉಪಾಯವು. ಬುದ್ಧಿಯು ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದಂತೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೇ ಶಾತ್ಮಕಮಾರ್ಗ.

ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಹರಿಗೆ ಅರ್ಹಿಸಿ ಗುರುತುಕ್ಕೊಂಡೆ ಮಾಡಿರಿ. ಸಾಧು ಭಕ್ತರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಪೂರ್ವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾಟಮೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇ ಬನ್ನಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಅವನ ಗುಣಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಹೋಗಿರಿ. ಅವನ ಪಾದಾರೆ ವಿಂದವನ್ನು ಧಾರ್ಣಿಸಿರಿ. ಅವನ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಶರಬಾಗಿ ನಮಸಿರಿ ಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತರಾದ ಸಜ್ಜನರು ಚಿಲಪ್ರತಿಮೆಗಳು. ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಶನು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಸರ್ವಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಗೌರವ, ಪ್ರೀತಿ, ದಯೆ ಈ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿ ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರಿ. ಈ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಜನನಮರಣಾದಿ ಆರು ವಿಕಾರಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು. ಆಗ ವಾಸುದೇವನ ಪಾದಾರೆ ಬಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಂಗಣಂತೆ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಜೀವನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಂಸಾರಗಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಶ್ರೀರಮಾನನ ಸ್ಯಾಹಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ಲಯ ಮುಂತಾದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಲೀಲಾ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಡಿದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹಷ್ಟೋಽದ್ವೈಕದಿಂದ ಗಾತ್ರವು ಪ್ರಜ್ಞಾಂಕಿತವಾಗಲು, ನೇತ್ರವು ಅನಂದಬಾಷ್ಟ ಪೂರಿತವಾಗಲು

ಮೈಮರೆದು ಹಾಡಿ, ಪಾಡಿ, ಕುಣಿದು, ರೋದಿಸಿ “ಹರೇ ! ನಾರಾಯಣ ! ಜಗತ್ತೆ ತೇ !” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಜೀರಿ, ನಾಡಿಕೆಯನ್ನು ತೂರಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗ್ರಹ ಬಡಿದವನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಏಕಾಂತಭಕ್ತನು ಜೀವನ್ನುತ್ತೇಸೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅವನ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬಂಧವು ಸಡಿಲವಾಗಿರುವುದು. ಅವನ ಮಾನಸ್ಸು ಭಕ್ತಿರಾಸ ಭರತ. ಅವನ ಕರ್ಮಗಳು ಸುಟ್ಟು ಕರ್ಕಾಗಿ ನೆಡ್ಡವಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮಾಶ್ರವಣವು ಸಂಸಾರಮೇಳಿಕ ಮಾತ್ರಪಣ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಸಂದವು ಜೆಜ್ಜಲೂ ಕಾರಣವೆಂದು ಮುಕ್ತಿರು ವಾಗಿಗೂ ಆಪರ್ಯೇಕ್ಷಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ರಮಾರಮೇಣನ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗಸುವುದು ಇಂತಹವಾಗಿದೆ.

ಅನುರ ಭಾಲಕರೇ ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಕಾವಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಎನಿದ ಹೇಳಿ ? ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಬಂಧವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ! ಮಿಕ್ಕವರು ದೇಹ ಬಂಧಗಳು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಪಟ ರಾಗದ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸೋಣ !

ಸಂಪತ್ತು, ಆದನ್ನು ಬಿಯಸುವ ಮುಡದಿ, ಮನೆ, ಪರು, ಧನ, ಮಕ್ಕಳು, ಅನೆ, ದಂಡ, ಕುದುರೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಕಾಮ ಸಾಧನಾಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಒಂಟಲ ಗಳು. ಕ್ಷೇಣಭಂಗಿರವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಈ ಜಂಟಲ ಪರಾರ್ಥಗಳಿಂದೇನು ಸುವಿವಾಗುವುದು ?

ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರಿಯಿಂದ ಸ್ತುಗಿವು ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿರ. ಮಹಲೋಕಾದಿಗಳಿಂತ ಅಧಿಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಫಲಾರ್ಥಕ್ಕಿರುವ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವೆನ್ನು ಬಿಡಿ. ಹಾಶ್ಮತವಾದ ಸುವಿವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಿಕೊಡುವ ಮುಕುಂದನನ್ನೂ ಭರ್ತೀಯಿಂದ ಭಜಿಸಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಸುವಿಬೇಕೆಂದೂ, ದುಃಖಿಬೇಡವೆಂದೂ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತೇನೇ. ಆದರೂ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳದ ದುಃಖಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬೇಕೆಂದು ಒಯಸುವ ಸುವಿವು ಬಿರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸುಖಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಯಾಸ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಯಗಳಿಂಬ ದುಃಖಿಯಿಂದು, ಸದಾ ಷ್ವಾಸಪೆಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಏನೇಕವಿದೆಯಿ ? ಪ್ರಪ್ರತ್ಯಾಮಿಗಳವು ದುಃಖಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವು ಸುವಿವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದು. ಕಾಮವನ್ನು ಬಿಯಸುವ ದೇಹವು ನಮ್ಮದಲ್ಲಿ. ಕ್ಷೇಣಭಂಗಿರವಾದ ದೇಹವು ಬಿದ್ದ ಹೋದರೆ ಕಾಮಿತಗಳಿಂದ ಇನ್ನು ಭಲ ? ನೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡ ಕರೀರವೇ ಹಿಗಾದ

ಮೇಲೆ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಮುಡದಿ, ಮುಕ್ಕಳು, ಮನೆ, ಹಣ ರಾಚ್ಚು, ಕೋಶ, ಮಂತ್ರಿ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದುವು ಶಾಶ್ವತಗಳಿ? ಸುಖಿಪ್ರದಗಗಳಿ? ದೇಹವು ಚಿದ್ರು ಹೋದಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸುಧುವ ದಾರಾಬ್ರತ್ವಾದಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಮನುಧನಗಳಿಂದಾಗಲಿ ನಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಿತ್ಯಾನಂದಮಹಾನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಕರಿಗೆ ಆ ದಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಗಭದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಚಿತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವವರೆಗೂ ನಾವು ಮಾಡಿದುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಆಯೋಚಿಸಿರಿ. ನಮ್ಮ ದೇಹದಿಂದ ನಮಗಾದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಯಾವುದು? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಧಿನಾಗಿದ್ದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾವ ಅವಿವೇಕಿಯು ಶ್ರೀ ಕಾಂತನ ಪಾದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂತು? ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾರ್ಮಗಳಲ್ಲವೂ ಅನರ್ಥಗಳೇ ಎಂದು ಮನಗಂಡು ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿ ನಿವೃತ್ತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಭಕ್ತಿ ಯಿಂದ ಭಗ್ಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸಿರಿ.

ಶ್ರೀಕರಿಯು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂತಯೋರ್ವಿಯೂ, ಪ್ರಯನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅವರೆವರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅವರವರಿಗೇ ಕಟ್ಟಿ ಉಣಿಸುತ್ತಾನು.

ದೇವತೆಯಾಗಲೇ, ದಾನವನಾಗಲೇ, ಮಾನವನೇ ಆಗಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲೇ ಮುಕುಂದನ ಜರಣವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸುಖಿಸುವನು. ಈ ಪಿಯದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ನಿದರ್ಶನ. ಮುಕುಂದನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ಏಪ್ರನೇ ಆಗ ಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಖುಷಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದ ಆಚಾರ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ದಾನ, ಪ್ರತ್ಯ, ಯಜ್ಞ, ಯಾತ್ರಾದಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಕರವೆಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು ನಿವ್ಯಾಜಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೇ ಶ್ರೀ ಕರಿಯು ಮತ್ತುವನು. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದ ದಾನವ್ಯತೆ ಮೊದ್ದಾದುವೆಲ್ಲ ಬೂಟಾಟಕೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯಿರಿ.

ದಾನವರೇ! ನಮಗೆ ನಾವು ಶ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಲ್ಲವೇ? ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಕರಿಯು ನಮಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೆಂದು ಅರಿತು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ. ಅವನು ಸರ್ವ ಜೀವನಿಯಾಮಕನು ವಾಗ್ನಾ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ದೃತ್ಯಾರು, ಯಜ್ಞಾರು ಸ್ತೋತ್ಯಾರು, ಶೂದ್ರಾರು, ಪ್ರಜವಾಸಿಗಳು (ಗೊಲ್ಲಾರು), ಪ್ರಸ್ತೀಪತುಗಳು ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಓದುವ ಪ್ರಾಣಿ ದೂರೆಯದೆ ಇದ್ದಾಗಿಲೂ ಅನಂತ ಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಗಳಿಂದ ಒಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವತ್ರ ನೆಲೆಸಿರುವನೊಂದು ನಂಬಿ, ಆಯಾ ಅಧಿಪಾತನಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ

ನೇಲೆಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಮ್ಮೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತ ಪೂರ್ಜಿಸುವುದರಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಜೊನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದು. “ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಾನು!”

### ವಿಳಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :- ಧರ್ಮರಾಜನೇ! ದೃತ್ಯ ಬಾಲಕರು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ವರ್ಣನ ಗಳನ್ನು ಕೇಳ, ಅವನ ಉಪದೇಶವು ಪ್ರಾರ್ಮಾಣಿಕವೂ, ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಆಗಿರುವುದಂದು ಆರಿತರು. (“ದೇವಾ� ಶಾಪಾಭಿಭೂತಾಸ್ತು ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಧ್ಯಾತ್ಮ ಭಿಂಬಿರೇಃ ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಃಯರಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪ್ರಾರ್ಮಾಣಿಕ ಯುಂತೆ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ರಾದ ದೇವತಗಳೇ ದೃತ್ಯ ಕುಲದ್ವೀ ಹಣ್ಣಿ ರುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಹ್ಲಾದನೇ ಬಿಂಬನಾಗಿ ಸ್ವರೂಪೋದ್ಧರಕ ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಸದುಪದೇಶವು ಅವರಿಗೆ ಜೊನ್ನಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಹಾದನ ಆವಶಾಯಾದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾ ಧರ್ದಾಸರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಹರಿಭಾಷ್ಯತಿಂತಾರವೇಃ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶಂಡಾಮರ್ಕರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಗುರುಪ್ರತ್ಯರು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭೀತರಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ದುರ್ಭಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ದುಸಹಿತವಾದ ಮಗನ ವಯೋಧ ಮಾರ್ಗಾನುಸರಣಿವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೃತ್ಯೇಂದ್ರನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಮಗನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಕರೋರಮನಸ್ಯಾನಾದ ಅವನು ತಸ್ಯ ಮುಂದೆ ವಿನಯದಿಂದ ತರೆಬಾಗಿ ಕೃಮುಗಿದು ನಿಂತ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಕರಳಿದ ದಾವಿನಂತೆ ಮಾತಡಿದನು.

ಹಿಂರಜ್ಞಕಶಿಪು :- ದುರ್ಬಿನಿತನೇ! ದುರುಧಿಯೇ! ನನ್ನ ಶಾಸನವನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿ ಬಿಡುವೆನು. ಭೂಭಂಗ ಮಾತ್ರಾಚಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದ ಪ್ರಸ್ತಿಗಳನ್ನು-ರಾಜರನ್ನು ನಡುಗಿಸುವ ನನ್ನರ್ಕೂ, ನನ್ನ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವೆಯೂ? ಯಾರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ಬಲ?

ಪ್ರಹಾದ :- ರಾಜನೇ! ನಿನಗೆ, ನನಗೆ, ಒಲಿಷ್ಟೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ, ಬೀಲಪ್ರದನಾಗಿ ಬಲ ಎನಿಸಿದುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯಾ. ಅವರೆರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗಂತಲೂ ಶ್ರೀಷ್ವರೀನಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಬೀಲಪ್ರದನಾಗಿದುವನು. ಇತರ ಸರ್ವರಿಗೂ ಇಂದ್ರನು ಬಲಪ್ರದನಾದರೆ ಅವನಿಗೆರುದ್ದನೂ, ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯಿಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಬಲಪ್ರದನು ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಿ ಬಲಪ್ರದನಿಲ್ಲ.

ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಓಜಸ್ಸು ಅಂದರೆ ಕೆಬ್ಬಿ-ಕಾಂತಿ, ಸಹನೆ, ಬಲ, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಾಟವ ಇವಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅವನೇ ಪ್ರಭುವು. ಆ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು ಕಾಲ ರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ, ತನ್ನ ಧೀಸವಾಗಿರುವ ಶ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸ್ವಾಷಿಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ರಾಜನೇ ! ಅಸುರ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಡು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಮಾರಮಣನಲ್ಲಿಡು ನಿನಗೆ ಶತ್ರುಗಳಿಂಬಿಪರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ನಿನಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಿ, ಅಪಾಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಯ್ದು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ನೆಮ್ಮೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಮನೋಧಾರಕ್ಯಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂದು ತಿಳಿ. ಜಾಳಿನ ಭಕ್ತಿಯಂಬಿ ನಿಧಿಯನ್ನು ದೋಷುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಪಂಚಕ ಸಹಿತವಾದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಶತ್ರುಷಟ್ಟುವನ್ನು ಜಯಿಸದೆ ಕೆಲವರು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದೆ ವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಪರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಿಯ ದಾಸನಾಗದೆ, ಯಥಾರ್ಥೋಗ್ಯವಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ನಡೆಯಿವ ಜಾಳಿನಿಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವನಿಗೆ ಬಾಧ್ಯ ಶತ್ರುಗಳಾದರೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಅಜಾಳಿನದಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೇ ಶತ್ರುಮಿತ್ರಾದಿಗಳು.

**ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು :** ಭೀ ಮುಖ ! ನೀನು ಸಾಯಂಬೇಕಿಂದಿರುವೆ. ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಬೋಗಳುತ್ತಿರುವೆ ? ಸಾಯಂವರಿಗೆ ಸನ್ನಿ ಬಡಿದಂತೆ ಬಡಬಡಿ ಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಿಭಾರ್ಗ್ಯನೇ ! ನಾನಲ್ಲದೆ ಜಗದೀಶನು ಯಾರು ? ಅವನಲ್ಲಿರುವನು ? ಬೋಗಳು.

**ಪ್ರಹಾದ :-** ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿರುವವನೇ ಜಗನ್ನಾಧನು. ಅವನು ಸರ್ವತ್ತು ನೆಲೆಸಿದುವನು.

**ಹಿರಣ್ಯಕ :-** ಹಾಗಾದರೆ ಅವನು ಈ ಕಂಬದಲ್ಲಿರುವನೇ ?

**ಪ್ರಹಾದ :-** ಇರುವನು. ಕಣ್ಣದೆ ನೋಡು.

**ಹಿರಣ್ಯಕ :-** ಇರಲಿ, ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಲಪಿಸುವ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ನಾನಿಗಲೇ ಕತ್ತಲಿಸುವೆನು. ಬಂದು ಕಾಪಾಡಲಿ ಆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು.

**ನಾರದ :-** ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು 'ಹೀಗೆ ಆಭರಣಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದಿಳಿದು, ವಿಧಿವನ್ನು ಒಡಿದು ರೋಪದಿಂದ ಮಹಾಭಾಗವತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಿಂದು ಬರುತ್ತು ಎಷ್ಟುಯಿಂದ ಸ್ತುಂಭವನ್ನು ಗುದ್ದಿದೆನು. ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಸ್ತುಂಭದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕಟ್ಟಾಹವೇ ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಅತಿಭಯಿಂಕರ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮತು. ಆಗ

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಭಯೂಲಪೇ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿತೆಂದು ದಿಗ್ಭಾಂತರಾದರು. ದೃತ್ಯೈನಿಗೂ ಈ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಭಯವನ್ನು ಅಟು ಮಾಡಿತು. ಅದು ಯಾರಿಂದ ಬಂದಿತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೃತ್ಯನ ಪರಿವಾರದನುಜನಾಯಕರು ಎದೆಯಾದೆಂದು ಹಿಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಭೃತ್ಯನಾದ ಪ್ರಹಳಾದನ ವಚನವನ್ನು ಸದೆಸಿಕೊಡಲು ಆ ಸ್ತುಂಭದಿಂದ ಜೀವಲ ಘೃಗಳ್ಳದ-ನರಗಳ್ಳದ ಹಾಗೂ ಘೃಗಳೂ ಆದ ನರಗೂ ಆದ ಅದ್ವೃತ ದೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥುಭವಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಪ್ರಸ್ತಾಪ ಸತ್ಯಂ ವಿಧಾತುಂ ನಿಜಭೃತ್ಯ ಭಾಷಿತಂ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ :- 1) ನನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಭಜಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಯೋಗಕ್ಕೇಮವನ್ನು ನಾನು ವಹಿಸುವೆನು. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತನು ಎಂದಿಗೂ ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ-ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. 2) ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರಸಿದ್ಧ ಜೀವರೇ ಮೂರಲಾದವರಿಂದ ಸಾವು ಬೇಡ ವೆಂದು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದನು. 3) ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದೃತ್ಯರಾಗಿ ಹರಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಹತರಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಿನ್ನಿ- ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸನಕಾದಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. 4) ಶ್ರೀಕರಿಯ ಶ್ಲೋಣಿತ ಪ್ರಭವವ್ಯಾಕೃತ ದೇಹಸಲ್ಲಿ. ಅನಂದಮಯನು-ಎಂದು ಹೇಳಿವ ಭಕ್ತರ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹನು ಸ್ತುಂಭದಿಂದ ಆವಿಭಾವಿಸಿದನು. ಪ್ರಹಳಾದನು ತನ್ನ ಭೃತಿ ಎಂದರೆ ರಕ್ಷಣಾಗಾಗಿ ಮಾತನಾಡದ 'ಮಾಧವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೇಶಿಷ್ಟರನು' ಎಂದು ಜೀವವನ್ನೇ ಪ್ರಣ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ, ಸಕಲ ಜರಾಚರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ವ್ಯಾಪ್ತನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ ತೋರಿಸಲು ದಯಾಮಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಅನಂತ ನೃಸಿಂಹಾಕಾರಗಳಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿತು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗಾಗಿ ಸಭಾಸ್ತುಂಭದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು.

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು 'ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಾಣ ಯಾವುದು? ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹರಿಯೇ ಈ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿರುವೇನು?' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಗಿದೆಯಂದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದನು.

**ಪ್ರಹಳಾದ :** "ಈಗಲಾದರೂ ಬಾಗಿ ಸಮಿಸು ಹೊನೇಗಾಲ ನಿನಗೆ ತಂದೆ" ಎಂದನು.

**ನಾರೆದ :** ಈ ಮಾತನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸದೆ ದೃತ್ಯನು ನರಹರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ನರಹರಿಯ ಅವನನ್ನು ಗರುಡನು ಹಾವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದನು. ದೃತ್ಯನು

ಕೊಸರಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾದ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಜಂದ್ರಾದಿ ದೇಹತೀಗಳು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ, ಭರ್ಯುದಿಂದ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಹರಿಯು ದೃತ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದೇ ಬಿಟ್ಟುಪುಡು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ಜಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೃತ್ಯನು ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ವೇಗದಿಂದ ಬರಲು ನರಹರಿ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಭಯದಿಂದ ದೃತ್ಯನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿಂತನು. ನರಹರಿ ಅನಾಯಾಸ ವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ತರುಬುತ್ತಾ ಸಭೀಯ ಹೊಸ್ತಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಎಳಿತಂದು, ಹೊಸ್ತಿಲಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕೆಡೆಕೊಂಡು ಗರುಡನು ಸರ್ವವನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಲೀಲಾಕಾಲವಾಗಿ ಆ ದೃತ್ಯನ ಉದರವನ್ನು ಬಗಿದು ಕೊಂಡನು. ಆ ಉದರದಲ್ಲಿನ ಕರುಳನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡನು. ಕೇಸರಗಳೆಲ್ಲ ರಕ್ತಮಯವಾದುವೆ.

ಶ್ರೀಪುರಂದರಧಾಸರು ದೃತ್ಯನ ಉದರವನ್ನು ಬಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ನರಸಿಂಹನು ಅದರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ್ವಿದರ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ಕರುಳನ್ನು ಮಾಲೆಯಾಗಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ದೃತ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಜಯ ನೆಂಬ ಸುಜೀವಿಯು ಇದ್ದ ನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ತುರಣಿಗೆ ತರುವರು :—

ಧನ್ಯಸಿರಾಗ

ಅದಿತಾಳ

ದಾನವನ ಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲ ಕಾಣಿರೋ ॥೨॥

ಗಾನವಿನೋದ ನಮ್ಮ ತೊರವಯ ನರಸಿಂಹ ॥೩॥

ಅಚ್ಚ ಪ್ರಹಾದನೆಂಬ ರತ್ನ ವಿದ್ದ ಒಡಲೋಳು  
ಬಿಳ್ಳಿ ಬಗಿದು ನೋಡಿದನ್ನೆ ಷ್ಟು ಇದ್ದ ವೆಂದು ॥೪॥

ನೆಂಟನವ ಬೆಳಿಸಿ ಕರುಳ ಕೊರಳೋಳು  
ಗಂಟು ಹಾಕೊಂಡನೆ ಷ್ಟು ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ॥೫॥

ತೊರವಯ ನರಸಿಂಹ ಪ್ರಹಾದ ಪಾಲಕ  
ಲುರಿಮೋರೆ ದೃವ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಟಲ ॥೬॥

ನರಸಿಂಹನು ಬಳಿಕ ತೊಡೆಯಮೇಲಿದ್ದ ದೇಹವನ್ನು ಕೆಳಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ದೃತ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಸರೆಬಿಡಿದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ದೃತ್ಯನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಲುಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಪೀಠವೆ ಈಗ ಪರಿತ್ರಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರಹಾದನಿಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವಾಯಿತೆನಂಬಹುದು. ಘುಡಿಘುಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನರಸಿಂಹನೆ

ಜಟಾ ಕೇಸರೆಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿದ ಮೇಘ, ನಕ್ಷತ್ರ, ವಿಮಾನಗಳು ತಲೆಕೆಳಗಾಡುವು ಅವನ ಕ್ಷಾಸದಿಂದ ಸಮುದ್ರಗಳು ಉಕ್ಕೆಗೆರಿದುವು. ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸಿತು. ಅಕಾಶ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕಾಂತಿಗುಂದಿದುವು. ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಯಾಡು ಸುಳಯಲಾರ ದಾದರು. ಸುರಸ್ತಿ ಇಯರು ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಡಿದರು. ಗಂಥವರು ಗಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸರೆಸಿಂಹನ ಕೋಪವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವಲ್ಲಿರೂ ಬಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ :-

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** ಅನಂತ ! ಸರ್ವಜ್ಞ ನಬಿಯಾದ ಪೂಣಿನೇ ! ಸ್ವಯಂಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಇತರರನ್ನ ಪಾಪನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಾಂಪಿಯ್ಯ, ಲೇಲೆಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಿದಿಗಳನ್ನ ಮಾಡುವ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವನೇ ! ನಿತ್ಯಕರೀರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

**ರುದ್ರ :-** ಭಕ್ತಪತ್ನಲ ! ಪ್ರಾಣಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಸ್ವೇಳ ಸುಂಗಿಬಿಡುವಾಗ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕೋಪವು ನಿನಗೆ ಈಗೇಕೆ ? ಅಲ್ಲನಾದ ಅಸುರನು ಹತನಾದನು. ಅವನ ಸುತನಾದ ಪ್ರಹಾನ್ನದನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನು. ಅವನನ್ನ ರಕ್ಷಿಸು.

**ಇಂದ್ರ :-** ಸರ್ವಾತ್ಮಮನೆ ! ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದೈತ್ಯನನ್ನ ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಭಾಗವತ ನಮಗೆ ಸಲ್ಲಾಪಂತ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕೃದಯವು ದೈತ್ಯನ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಆದು ಅಣೆಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಸ್ವಗಾರಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಪೂಣಿ ಸುಖಿಪೂ ದೊರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಯೂ ನಂಗಿ ಅಣೇಕ್ಕಿತವಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಯಾವುದೂ ಬೇದ. ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಸಾಂಪಿಯೇ !

**ಯುಜಿಗಳು :-** ಅದಿಪುರಾಷನೇ ! ತಪೋರೂಪಿಯಾದ ನೀನು ತಪಸ್ಸನ ಬಲದಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದೆ. “ನೀವು ತಪಸ್ಸನ್ನ ಮಾಡಿ ಸನ್ನಿಜಳ್ಳಿನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ” ಎಂದು ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ. ಈ ಪಾಪಿಯು ಅದನ್ನ ಕೆಡಿಸಿದ್ದನು. ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಈಗ ತಪಸ್ಸನ್ನ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗುವೇವೆ.

**ಪಿತೃಗಳು :-** ನಮ್ಮ ಪಂಶಜರು ನಮಗೆ ತೇಧಾರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿ ತಿಲೋದಕ ಹಿಂಡಿಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರುಕುಡಿದ ಈ ದುಷ್ಪನ ಹೊಟ್ಟಿ ಬಗಿದು ನಮ್ಮನ್ನು ಇಸಿದ ಕರ್ಮರಕ್ಷಕನೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

**ಸಿದ್ಧರು :-** ನಮ್ಮ ಅಣೆಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೇಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಿದ ಈ ಮದಾಂಥ ನನ್ನ ನಖಿಗಳಿಂದ ಸೀಳಿ ನಮ್ಮನ್ನ ರಕ್ಷಿಸಿದ ನಾಹರೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ವಿದ್ಯಾಧರರು :— ಹರಿಧಾರನದಿಂದ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಂತರ್ಭಾರತಾದಿ ವಿದ್ಯಾಗಳನ್ನು ಕ್ಷಿದುಹೊಂಡು ಹೀಡಿಸಿದ ದೃತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂಡ ಗೋಪಿಂದ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನಾಗರು :— ಈ ಪಾಠಿಯು ನಮ್ಮ ಶಿರೋರತ್ನಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ನಾರೀರತ್ನಗಳನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಸಂಕೋಪವಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು !

ಮನುಗಳು :— ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಸೇತುವನ್ನು ಮುರಿದು ಮುರಿದ ಈ ವಿಳಿನನ್ನು ಕೊಂಡೆ. ಅನಂದವಾಯಿತು. ನಾವೆಂತು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸೋಣ ? ಅಜ್ಞಾಪಿಸು !

ಪ್ರಜೀತರರು :— ಪರೇಶನೇ ! ಪ್ರಜೀಶರಾಗಿ ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕ್ಷಿಸುವ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಪ್ರಜಾದ್ಯೋಹಿಯಾದ ಈ ದುಷ್ಪನನ್ನು ಬಿಡು ಕೊಂಡೆ. ಜಗನ್ಮಂಗಳಾಪತಾರನೇ ! ನಿನಗೆ ಪಂದನೆ !

ಗಂಧರ್ವರು :— ವಿಭೋ ! ನಿನ್ನ ಕಂಢೆಯನ್ನು ಪಾಡುವ, ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಕುಣೆಯುವ ನಮ್ಮನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಕರೆಕೆನು ತನ್ನನ್ನು ಹೋಗಿ ಹಾಡುವಂತೆ, ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಕುಣೆಯುವಂತೆ ಮಾಡ ಹೀಡಿಸಿದನು ಅಂತಹ ದುಷ್ಪನಿಗಾದ ಶ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಅನಂದವಾಗಿದೆ. ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಕುಶಲವಾಗುವುದೆ ?

ಜಾರೀರು :— ಹರೇ ! ಭವಭಂಜಕನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಪಂಕಜವನ್ನು ನಂಬಿ ಅಂಜದಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಡಿಸಿದ ದುಷ್ಪನನ್ನು ಕೊಂಡ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಯೇಸ್ಕರು :— ನಿನ್ನ ಮನೋಜ್ಞ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೂಡಿಗಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ದಿತಿಯ ಮಗನು ತನ್ನ ಪಲ್ಲಕ್ಷಯನ್ನು ಹೋರಲು ಇಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ನಿನ್ನವರಾದ ನಮ್ಮ ಕವ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಪೂರೆದ ನರಹರಿಯೇ ! ತತ್ತ್ವನಿಯಾವುಕನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಕಂಪುರುಪರು ,— ನೀನು ಮಹಾಪುರುಷನು. ದೃತ್ಯನು ಕುಪುರುಷನು. ಕಂಪುರುಪರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಲದಿಂದ ಹೀಡಿಸಿದ ಈ ಪಾಠಿಯನ್ನು ನೀನು ನಾಶ ಮಾಡಿದೆ.

ವೇತಾಲರು :— ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸತ್ಯಾಗಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ರಮಣೇಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಾನಂತಾಡಿ ಗೌರವದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಬದುಕಣ್ಣೇ ಹಾಕುಮಾಡಿದ, ದೊಡ್ಡ ರೋಗದಂತಿದ್ದ ದೃಕ್ಕಂಪನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನರರು :— ಬಿಟ್ಟೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಕೊಂಡೆ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕನಾದ ನ್ನಾಗೇ ! ನಮ್ಮನ್ನು ಭವದಿಂದಲೂ ಕಾಪಾಡು !

ವಿಷ್ಣು ಪಾರ್ವತಿರು :— ಸರ್ವಸಜ್ಜ ನ ರಕ್ಷಿತಿನೇ ! ಪರಮ ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಅಕ್ಷಯಕರವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಜಯನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಸೇವಕ ನಲ್ಲಿದೆ ? ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸಲಹಿದ ನಿನಗೆ ನೋಡಿ ನಮಃ !

### ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :— ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರೂ, ಬ್ರಹ್ಮರುದುರನ್ನು ಮುವಿಂಡರನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸರ್ಕಲ ಸುರ ಮಾತ್ರಾದಿಗಳು “ಮನ್ಯಸಂಗ್ರಹಂ” = ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸಾರ ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿರುವವನೂ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹೋಪವುಳ್ಳ ವನಂತೆ ಕಾಣಿವವನೂ, ಸುಖವಾಗಿ ವಿಷಯೀಕರಿಸಲು ಅಶ್ವಕ್ರಂನೂ ಆದ ನರಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಕ್ತು ರಾಗಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕಕ್ಷಿಸಿದರು. ನರಹರಿಯ ಅಶ್ವಕ್ರಂ ಯುಕರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಆಕೆಯು ನೋಡಿ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಅಂದರೆ ತನಗಲ್ಲ, ಈ ರೂಪವು ಮೂದಲು ಕಂಡಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇಳಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಜನರಿಗೆ ಮೋಹವುಂಟಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಹಾಳಿದನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪತಿಯೂ ವಾಸ್ತಳ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೇತೀವಂತನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ತಾನು ಹೆದರಿದವಳಂತಿಯೂ, ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತಳಂತಿಯೂ, ನಟಿಸಿ ನರಹರಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶ್ರೀನರಹರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರಹಾಳಿದನಿಗೆ ಕೇತೀಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ತಮ್ಮಬಳಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಕೇವಲ ಇದೇ ವರ್ಣದ ಬಾಲಕನಾದ ಪ್ರಹಾಳಿದನನ್ನು ಕುರಿತು “ಪ್ರಹಾಳಿದ ! ನಿಮ್ಮಪ್ರೇಗಾಗಿ ಹೋಷಿಸಿದ ನಮ್ಮಪ್ರೇನ ಹೋಪವನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಕ್ಷಿಸಿದರು. ಪ್ರಹಾಳಿದನು ತೋರ ಪಂಡ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಿಸಿ ಆ ನರಹರಿಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ನೋಡಿ, ತನ್ನ ರಂಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲ ತನ್ನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟಿನು.

ವಿಶೇಷ :— ಆಗ ಪ್ರಹಳಾದನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದ ಮತ್ತು ಹಸ್ತ ಈ ವರದು ಅಂಗಿಗಳ ಸ್ವರ್ಚಲಾಭವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಹಳಾದನಿಗೆ ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಜ್ಞ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಿಮುಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಮುಕ್ತಿಯಾದ ಸಾಲೋಕ್ಯ ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಲೋಕದ ಹರಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮುಕ್ತಗಂತ ಉತ್ತಮ ವಾದ ಸ್ವರ್ಚಮುಕ್ತಿಯು ದೂರೆಯುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿವರವು ಪ್ರಮಾಣ :—

ಅಸ್ತಿನಭವನಮಾತ್ರಾತ್ಮ, ಹರಿ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಮುಕ್ತಮಂ ।  
ತತ್ತ್ವಾಧಿ ಸ್ವರ್ಚಯೋಗ್ಯತ್ವಂ ಯುಥಾ ನೇದವಿದೋ ನಿದೃಃ ॥ ಇತಿಪಾದ್ಯೇ ॥

ದಶಮಸ್ತಂಧ, 14ನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, 36, 37ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಅಧ್ಯ :— ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ ಮುಕ್ತರು ಸರ್ವಥಾ ಜನನ ಮರಣ ರಹಿತರು. ಅವರು ಸೀರುವ ಜನಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವೆಡಕ್ಕಿಂತ ಮುಕ್ತ ಶೀತಿದ್ವಿಪಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭೂವಂತನ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದು. ಉತ್ತಮವು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರ್ಚಯೋಗ್ಯತ್ವವು ಉತ್ತಮವು. (ಮುಕ್ತಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರ್ಚಯೋಗ್ಯರಿಗೇ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಸ್ವರ್ಚವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ.) ಹೀಗೆ ವೇದಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಪಾದಪೂರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ದಿಷ್ಟ ಹಸ್ತವನ್ನು ಪ್ರಹಳಾದನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನ ಸವಾರಿಪ್ಪಣಿ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಯಿತು. ದೇವ-ಜೀವರ ಈಶದಾಸ ಭಾವದ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಹಳಾದನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿಪಾದವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ :—

ಪ್ರಹಳಾದ : ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸರ್ವದಾ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ತರಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ತನೇ? ಆದರೂ ನ್ನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಮಹಾಪ್ರಭವಾದ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಗೇನಂಬೆ? ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ ನೀನು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ ಥನ, ಕುಲ, ರೂಪ, ತಪಸ್ಸು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಕಾಂತಿ, ಸಹಸ್ರ, ಬಲ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಒಲಿಯುವವನಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವವನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗಜೇಂದ್ರನೇ ಸಾಧ್ಯ. ಸತ್ಯ, ದಮ, ಶಮ ಸ್ವೀತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರ್ಥವಲ್ಲಿರುವುದು, ನಿಹಿದ್ದ ಕಾರ್ಡದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆ, ದುಃಖಿ

ಸಹನೆ, ಅಸೂಯೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸಿ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಹೆಸ್ತ ರಡು ಗುಣಗಳಿದ್ದು ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲಕಾರಿವಾದ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವ ಚರಿತಾಲನೇ ಉತ್ತಮನು. ಅತ್ಯಾಸಮರ್ಪಣ ವಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವೇನಿಸಲಾರದು. ಬಿಂಬೋವಾಸಕನು ಓಡಾಡಿದ ಸ್ತುಳ ವಸ್ತು, ನೋಡಿ ಸುಧಿದ ಜನರನ್ನೂ ಪಾವನೋಳಿಸುವನು. ಈಲ, ಧನರೋವಾದಿಗಳ ನಿಮಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರಿಯಾದವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕರಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿಯು ಆನಂದಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬ್ಳಿರು ಅವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾದ ಅವನು ಭಕ್ತರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹಿತವಾಗಲೆಂದೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಅವಧ್ಯಾಮಗ್ರಾದ ದುರ್ಜನರ ಸೇವೆಯ ನೇತಿ ಅಪ್ರತಿಮುಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯವು ದಕ್ಷದಂತಮಾಡಿ, ಅವರಿಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಕುವನು. ಬಿಂಬನಾದ ಶ್ರೀಶಾರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ನಿರ್ದೋಷತಳ್ಳಿ ನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣ' ಎಂಬ ಧ್ಯಾನರೂಪ ಪೂಜೆಯ ಫಲವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಲಭಿಸಿ, ಹರಿಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವನು ಸ್ವಯಂಭೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಈ ನೃಸಿಂಹನು ಜೀವನಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟಿವವನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀರಮಂದಿನು ಅವನ ಜನನ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ಪೂಜೆಗೆ ತಕ್ಷಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಕ್ಕಪಾತಾದಿದೋಷಗಳಲ್ಲ. ಭಕ್ತರೀ ತಾರಕವೆಂದು ಸಂಭಿದನಾನು ನನ್ನ ಕೈಲಾದಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ತುತಿಸಬಲ್ಲೇನೇ ಹೊರತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಲ್ಲಭನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾರಿನು.

ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಜನನ ಮರಣವೆಂಬ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಂಡು ಜೋಗುತ್ತಿರುವ ಮನುಜನಿಗೆ ಹರಿಯ ಕೀರ್ತನೆಯು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಉದಾಧರದ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ.

ನಮ್ಮುಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಹರಿಭಕ್ತರಾದರೂ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಭಕ್ತರು. ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅವಶಾರವು ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಣೆ, ಸುವಿಪುರ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂಬ ನಿಷ್ಟಯಜ್ಞನವಿರುವುದರಿಂದ ನೃಸಿಂಹ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಇತರರಂತೆ ಭಯೋದ್ದೀಗಳಿಲ್ಲ.

ಭಗವಂತನೇ ! ನಿನ್ನ ರುಚಿರಾವಶಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಮಧುರಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹನೇ ! ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡು. ಅಸುರನು ಹತನಾಗಿರುವನು.

ಯಾರೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾವು ಚೀಳುಗಳು ಹತ್ತವಾದರೆ ಅಹಿಂಸಾಪರ ನಾದ ಸಾಧುವೂ ಸಂತೋಷಪಡುವನು ಅಂದ ಬಳಿಕ ಸರ್ವಲೋಕೋಪದ್ರವಕರನಾದ ಅಸುರನು ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇ ಇರುವರೆ? ಸರ್ವಲೋಕದ ಜನರೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿರುವರು.

ಹುಬ್ಬಿ ಗಂಟೇಕಿ? ಕೋರೆಯನ್ನೇಕಿ ಮನೆಯಿವೆ? ಜ್ಞಾನಾನಂದದೇಹಿಯಾದ ಎನಗೇ ಕೋಪವೆಲ್ಲದೇ? ನರನಟನೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಲಷ್ಣೀನಲ್ಲ! ಪ್ರಸನ್ನಸುಂದರನಾಗು. ದುರತನಿವಾರಕವೂ, ವೋಕ್ರಾದ ಸುವಿಕಾರಣವೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೆನೆಯುತ್ತೇ ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಹರಿದಾಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಗಳಿಗೆ ತರಳಿ.

ಅಜಿತ! ನಿನ್ನ ಭಯಾನಕ ಮುಖವನ್ನೂ, ಬೆಂಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕಾರುವ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನೂ, ಹುಬ್ಬಿನ ಗಂಟನ್ನೂ, ಕೋರೆ ಹೆಲ್ಲಿಗಳನ್ನೂ, ಶಂಕುಕರ್ಣವನ್ನೂ ಅಂದರೆ ಗೊಟದಂತಿರುವ ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಕುಮಾಲಯನ್ನೂ, ರಕ್ತಸ್ವಿಕ್ರ ಕೇಸರಿಗಳನ್ನೂ, ದಿಗ್ರಿಜಗೆಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸುವ ನಿನ್ನ ಗರ್ಜನವನ್ನೂ, ಉದರವನ್ನು ಸೀಳಿದ ಉಗುರುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. (ಪರೀಕ್ಷಾದರೆ ನರಹರಿಯು ಜ್ಞಾನಾನಂದದುಯ ಶರೀರಯಂಬ ಜ್ಞಾನವುಕ್ಕ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕುಕರ್ಣನೀಂಬ ದೇವಾಂಶನು ನಾನಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣ.)

ಅದರೆ ದಯಾನಿಧಿ! ದುಃಖ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬಿಡ್ಡ ನರಳುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಭವಜನಿತ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಬಿಂಧನವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರುತ್ತಿರುವೆನು. ಭವಭಂಜಕವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಂಜ ಭಜನೆಯು ನನಗಿಂತು ದೂರೆಯುವುದು? ಉತ್ತಮಶೈಲೀಕರ್ತಿಪಾಮಣಯೇ! ಕರ್ಮಪಾಶವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು. ನೀನೇ ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನ ದೇವನೆಂದನೆನಿಸು.

ಸತ್ಯ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟ ನೋಡಿದರೂ, ಪ್ರಯವಿಯೋಗ-ಅಪಿಯ ಸಂಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಯವು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ರಯವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮತೋಕಗಳಿಂಬ ಬೇಗಿಯು ಬೇಯಿಸಿ ನೋಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ದುಃಖದವಾವುದಂದು ಅಲೆದು ಮತ್ತೆಮ್ಮುದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿಜವಾದ ದುಃಖಪರಿಹಾರಕ ಚಿಷಧವು ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವಾಗಿದ ಎಂದರಿಯದೆ ಕರ್ಮಪಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ದಾಸರದಾಸನೆನಿಸಿ ಉದ್ದರಿಸು.

ಪರದೇವತೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯಕರ ಲೀಲಾಕಥೆಗಳು ಪರಮಹಂಸರ ಸೇವೆಯಿಂದ ದೂರೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.

ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಂದ ಅನುಶ್ವಾತನಾಗಿ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಕೆಂಗಳನ್ನು ಪಾಡಿ ಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರ ದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವೆನು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ರಾಗ

ಭಾವುತಾಳಿ

ಈ ಮುಹುತೆ ಕೊಟ್ಟು ದಣಿಸುವೆ ರಂಗ ! ನೀಕರುಣದಿ ಎನ್ನ ಪಾಲಿಸು ಕೃಷ್ಣ ಹೇ  
ನಿನ್ನ ಹಂಬಲಿಸದೆ ಅನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿ ! ಗೀನ್ನ ಹೊಷಿ ಸುಪ್ರದು ನೀತವೆ  
ಮನ್ನಿಸಿ ದಯಾದಿ ನೀ ಎನ್ನ ಪಾಲಿಸಲು ನಾ ! ನಿನ್ನ ನೇಮಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲನೆ ೧  
ತನುವು ತನ್ನ ದು ಅಲ್ಲ ತನುಸಂಬಂಧಗಳಿಂಬ ! ತನುವು ಯಾರೂ ತಾನಾರೂ ಅವರಿಗೆ  
ಧನಮಳದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವವ ಹಿಂ ! ದಿನ ದೇಹದಂತಲ್ಲವೆ ೨  
ಅರಿತು ಅರಿತು ಅವರು ಎನಗರೆರವಾದರು ! ವಿರಕ್ತಿ ವಿಷಯದಿ ಭಾರದು  
ಕರುಣಸಾಗರ ನಿನ್ನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಲ್ಲದೆ ! ಮರುಳು ನೀಗುವ ಬಗೆಗಾಣಿಸೋ ೩  
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ವಿಷಯದಿಂದ ತೆಗೆಯಲು ಗೋ ! ಎಂದ ಎನ್ನ ವರ್ಶಕೆ ಭಾರವೇ  
ಇಂದರೆಯರಸ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಂದಿತ ನಿನ್ನ ! ಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ೪  
ಎಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಕೆ ಬರುವುದೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ಅಂದೆ ಉದ್ದರಿಸಯ್ಯ ಕರುಣಯೇ  
ಸುಂದರವಿಗ್ರಹ ಗೋಪಾಲವಿರಲ ಸುವಿಷಾಂದ್ರ ಭವವೋಚಕ ನಮೋನಮೋ ೫

ಅತ್ಯಂತ ಮಹಿಮನಾದ ನಿನಗೆ ಭಿನ್ನ ವಾದ ಪೂರ್ಕತರೀರವಿಲ್ಲ. ಶರೀರದಿಂದ  
ಬರುವ ಜನನ, ಮರಣ ಮತ್ತು ಚಿಂತೆ ಇವರು ಲೇಖಕೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪಭೂತ  
ಕರ್ಮಾಣಿಗಳಾದ್ವಾಮನು ನೀನು. ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ  
ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಉದ್ದರಿಸದೇ ಇರುವುದು ನ್ಯಾಯವೆ ?  
ಪ್ರಭೋ ! ವೈಭವೇ ಹೇತರನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ  
ಹಾರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಗೀದ್ಯ ನನ್ನ ಜನಕನನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಅಂತಹ ಏರನನ್ನು  
ಕೀಟದಂತೆ ಒಂದು ಕ್ಷುಣಿದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹಮ್ಮೀರರ ವೈಭವಾದಿ  
ಗಳಿಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಅಧಿನವೆಂದು ಮನಗಂಡಿರುವೆನು. ಶರೀರಧಾರಿಗಳಾದ ಜೀವರು  
ಬಯಸುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖ, ಸಂಪತ್ತು, ಆಯುಷ್ಯ. ಕಾಂತಿ, ವೀರ್ಯ ಮುಂತಾದು  
ದೆಲ್ಲವೂ ನಶ್ವರವಾಗಿವೆ. ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬ ಪರ್ಯಂತವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಅಸಾರವೂ ಅನಿತ್ಯವೂ  
ಇಗಿವೆ. ಎಂದು ತಿಳಿದು, ನಾನು ವಿಷಯ ಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಲೀ ಶರಣಾಗತ  
ನಾಗಿರುವೆನು. ಉದರಂಭರದಿಂದ ದೂರಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸು.

ಮೃಗೃಷಾಣಿ ರೂಪವಾದ ವಿಷಯಗಳಿಲ್ಲ ? ಅಶೇವರೋಗಾಗಳ ಬೀಡಾದ ದೇಹ  
ವೆಲ್ಲಿ ? ಆದರೂ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸುವಿಲೇಶಪೆಂಬ ಜಲಕಣಗಳಿಂದ ಅರಿಸಲು  
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಗಳು, ಶರೀರ

ಇವು ನಷ್ಟರೆಗಳಿಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಪಂಡಿತನೆನಿಸಿದವನಿಗೂ ವೈರಾಗ್ಯವು ಹಂಟ್ಪು ವ್ಯಾದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಮೂರಿರ ಹಾಡೇನು ?

ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಮಃಪ್ರಚುರವಾದ ದೈತ್ಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಹಾಮರ ನಾದ ನಾನೆಲ್ಲಿ ? ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯವಲ್ಲಿ ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ, ರಮಾದೇವಿಯೂ ನಿರಂತರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪದ್ಮಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ಪರವರಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೂ ಕ್ಷೇತ್ರಾಳ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದಾಸರ ದಾಸ ನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನು ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಲೀಲಿಯು ವಿಚಿತ್ರ. ದೇವಜಾತಿ, ಅಸುರಜಾತಿ ಎಂಬ ವೈಷಮ್ಯವು ನಿನಗಿಲ್ಲ. ದಯಾನಿಧೀ ! ಕಲ್ಪವೈಕ್ಯ ದಂತ ಸೇವಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ನೀನು.

ಮರಣ ಜನನವೆಂಬ ಸಂಸಾರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ವಿಷಯ ಸಂಗೊಪಾಶಬ್ದವ್ಯಾಗಿ ಕಾಲಸರ್ವದ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಆತ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮರುಗಿ, ನಿನ್ನ ಪರೇ ಆದ ದೇವಹಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕೆಳುಹಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ವರಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ದಾಸರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ನಾನೆಂತು ಬಿಡಲಿ ? ಕೈಲ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು “ನನ್ನಂದ ಅನ್ಯನಾದ ಜಗತ್ತಾಪ್ಯಮಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವನು ? ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಲ್ಲಿಸುವನು. ನಿನ್ನ ದೊರೆಯಿದ್ದರೆ ಕಾಪಾಡಲಿ” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದನು. ಆಂತಹವನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ನಾರದರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಲು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಲೀಲೆಯೇ ಸಂ.

ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೂ, ಪ್ರಾಳಯವಾದ ಮೇಲೂ ಶತ್ಯದೇಕಪ್ರಕಾರ ನಾಗಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಭು ನೀನು ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಿಂದಚ್ಚಿತ್ತು, ಸ್ವಾಮಿಕ್ಕುದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಯೋಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿ, ತ್ರಿಗುಣತ್ವಕಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆಲ್ಲ ವಾಕ್ಯಪ್ರತಿನಾಗಿದ್ದ ತದ್ವಿನ್ನನೂ, ತತ್ತ್ವತ್ವಿಕಾರರಹಿತನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ನಾದ ನೀನು ಜಡ-ಜೀವರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಕನಾಗಿ, ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ “ಜೀವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ಜಗತ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನಂದ ಜೀವಿಸಿ ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನೀನೇ ಜೀವನಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಜೀವನಪ್ರದನಾಗಿರುವೆ. ವೃಕ್ಷರೂಪ, ವೃಕ್ಷದಾಹರಣೆ ಕಾಲಾಧಿನವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಾಲವೂ ನಿನ್ನ ಧೀನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಗೆ ಕಾಲ ಎಂಬ ನಾಮ.

ನೀನು ಪ್ರೇಕ್ಷಿಯಜಲದಲ್ಲಿ ಶೇಷತಯನನಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿದಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಾಸ್ಥರೂಪ ಸುಖಾನುಭವದಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಸಕೆಲ ಜೀವ ಜಡಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಾನ್ನು ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಯೋಗಿನಿದ್ರಿಗಾಗಿ ಕಣ್ಣಿ ಮುಚಿಷ್ಟಿದ್ದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲವು ಬರಲು ಕಣ್ಣಿ ಬಿಟ್ಟು, ಪದ್ಮನಾಭರೂಪನಾಗಿ ನಾಭಿಯಿಂದ ಕಂಬಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ ಕಣ್ಣಕಾ ನಾಮಕ ದೇವತಯು ಅಲದಮರದ ಬೀಜದೊಳಗೆ ಇರುವುದು. ಅದರ ಪ್ರೇರಕೆಯಿಂದ ಆ ಮರವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಅದರಂತೆ ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರೇರಕೆದೇವತಯು, ವೃಕ್ಷತಿಯೇ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವು, ಭಗವಂತ ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಜಗದ್ವೂಪವಾಗಿರುವ ಪದ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ವಿರಿಂಜನು ತನ್ನೊಳಗೆ ವೃರುಪರೂಪದಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣದೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಹೊರಿಗುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದನು. ಬೀಜದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಯು ಬೀಜವು ಅಂಕರವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಅಂಕರವನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತೇ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿದಂತೆ ಇರುವುದು. ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀ ಕರಿಯು ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತಿರುವನು. ಆದಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದೆಂದು ಅರಿತು ಕಂಳಾಸನ್ನು “ತಪತಪ್” ಎಂದು ಅಚ್ಚಿಸಿದ ನಿನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಶಿರಸ್ತಾ ಪಹಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸುನಾಡನು. ಯೋಗಿಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಿರುವ ಗಂಧಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಈ ಸೂಕ್ತರೂಪದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಿರಾಜ್ಮೂಪ ದರ್ಶನವೂ ಆಯಿತು.

ಅನಂತಪದನ, ಕರಣ, ಶರಸ್ತಿ, ಕರಣಾದ ದವ್ಯಾಂಗನೂ, ಅನಂದಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುರುತಿನೂ, ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಹಿತನೂ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಪೂರುಷನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಹಾ ಭೂವದ್ಭೂತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಹಾ ಅನಂದ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಆಗ ನೀನು ಹಯಗ್ರೇವರೂಪದಿಂದ ವೇದದ್ವೈಹಿಗಳಾದ ಮಧುಕೈಟಭರನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿ ವೇದವನ್ನು ವಿರಿಂಜನಿಗೆ ತಂಡುಹೊಟ್ಟಿ. ಸ್ವರ್ಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಜಳಿನ ಪ್ರದವಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮರೂಪವು ನಮಗೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಲಿ. ನರ, ದೇವ, ಮತ್ತಿ, ಮೇನಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಲೋಕಂಟಕ ದೈತ್ಯರನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅವತಾರವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶ್ರಯುಗನ್ನೆನ್ನು ವರು.

ಅವಕಾರಿಕೆ :— ಹರಿಯ ಭಕ್ತಿವಾತ್ತಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ತುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು :—

ವಿಕುಂಠನಾಥನೇ ! ಮಾಡಿದ ಪಾಪದಿಂದ ಕೆಟ್ಟು ಕಾಮದುಷ್ಟವಾಗಿ, ಶೋಕ ಭಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿ, ದುಷ್ಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಾತೋಯಿವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿಣಾಮ ದಿನವಾಗಿರುವ ಎನಗೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ ಬಂದಿರುವೆನಂದು ಇಷ್ಟಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು ಕಾಪಾಡು !

ಅಚ್ಯುತ ! ಹತ್ತು ಜನಹೆಂಡಂದಿರು ತಮಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಗಂಡನನ್ನು ಎಳೆದು ಹಿಂಸಿಸುವರೆತೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನನ್ನು ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸೇರಿ ಹೀರುತ್ತಿವೆ. ನಾಲಿಗೆ ರುಚಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿ ಸಾಕ್ಷಿದೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಶಿಶ್ವವು ಇನ್ನೂ ಅಂದದೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಶ್ರವಣ, ತ್ವರ್ತಕ, ಜರರ, ನಾಸಿಕೆಗಳು ತೆಬ್ಬಿ, ಸ್ವರ್ತ, ಭೋಜನ, ಗಂಥಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೆಡಿದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತು ಮಾಡಬಾರದ ಕುರುಕ್ಕು ಮಾಡಿ, ಸಂಸಾರವೈ ತರಣಯಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡಿ ಜನನ ಮರಣ, ರೋಗ ಭಯದಿಂದ ನೊಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕಡಿದಾಡುವ ಮೂರಧಾರದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರುಹೆಯಿಂದ ಗಡ್ಡೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು.

### ರೂಪಕತಾಳ ಸುಳಾದಿ

ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳನಿತ್ತ ಅದಕೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಿನಿತ್ತ, 1 ಒಂದರೆ ಸಾಧನಗಳೊಂದ ಕ್ವಾಗಿವೆ ಅಯ್ಯಿ. ಚಂದದಿ ನಿನ್ನ ಯ ಕಥೆಯ ಕೇಳುವ ಕಣ. 1 ಮಂದಿಯ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ಮತ್ತುಖಾದವೋ. ಸುಂದರ ನಿನ್ನ ಯ ಮೂರ್ತಿನೋಳ್ಳ ಅಕ್ಷಿಗಳು. ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನೋಡಲೇಕ್ಕಿದವರ್ಯ್ಯಾ. 1 ಇಂದಿರಾಪತಿ ನಿನ್ನ ನಿಮ್ಮಾಲ್ಯ ತುಳಿಸಿಯ ಬಿಟ್ಟು. 1 ಇಂದುಮುಕಿಯರ ಮೈಗಂಥಳಿಕಿತು ಘಾಣ. 1 ಹೊಂದಿ ನಿನ್ನ ಪರಪ್ಪುವ ಸ್ವರ್ತೀಂದ್ರಿಯ. 1 ಮಂದಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೈಯಾಲಿಂಗನಕ್ಕೆ ಭೇದು. 1 ಅಂದದ ಸುಜನರಹಿಂಡನ್ನು ಗಳಿ ಬಿಟ್ಟು. ನಿಂದ್ಯಾರ ಮನೆಯ ಓಗರ ಬಯಸುವುದು ಜಿಹ್ವೆ. 1 ಇಂದ್ರಿಯಂಗಗಳ ಎಲ್ಲ ಕಂಪರಿ ಒಟ್ಟಾಗೆ. 1 ಮುಂದಿನ ಗತಿಯೇನೋ ಮತ್ತುಖಂದನೆ. 1 ಕಂದರ್ವಜನಕ ಗೋಪಾಲವಿರಲ ಕ್ರಷ್ಣ. 1 ಮುಂದೇನು ಗತಿಯೆನಗೆ ಮುಂಕುದನೆ ॥೩॥

ಅನಾಧಿಪತೇ ! ಅವಿಲಗಾರುವೂ, ಜಗತ್ತಾನ್ನು ಸ್ಥಿತಿಲಯಕಾರಣನಾ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ದೇರಿಸಿ ಪೂರೆಯಲು ಆಗುವ ಪ್ರಯಾಸವಾದರೂ ಏನು ? ಆತ್ಮ ಬಂಧುವಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನರನ್ನು ರೆಷ್ಟಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ. ಆದ ರಿಂದ ನಿನಗಾವ ಲಾಭವಿಲ್ಲದಿದ್ದು ರೂ ನಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಯೋಜನವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿನ್ನ ಪನಾದ ನನಗೆ ಸಂಸಾರವೈತರಣೆಯ ಭಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪೆತ್ತಕಾ ಮ್ಯಾತಪಾನ ಮತ್ತುನಾಗಿ ನನ್ನ ಚಿಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ನಿನಗೆ ವಿಮುಖಿರಾದ ಸುಜೀವ ಮೂಡಿರು ಸಂಸಾರದವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇರಿವ ರೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ದೇವತೆಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿರುವ ಜನರ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ವಿಜನಸ್ತಿ ಭದ್ರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮೌನದಿಂದ ತಪಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತಹೀ ನಾನೂ ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಅನುಹ್ಯಾದಾದಿ ದೀನಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರೆನು. ಸಾಮಾನ್ಯ ! ನಿನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಇವರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲರಾದವರು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೊರಿಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಲಾಲಿಸು.

ವಿವರುಗಳಿಂದಲೂ ಸುಖಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಮೈಥುನಾದಿ ಗಾಹಕಸ್ಥಿ ಸುಖಿವು ಕಜ್ಜಿಯ ಕೈಯನ್ನು ತುರಿಸಿದಾಗೆ ಆಗುವ ಸುಖಾಭಾಸದಂತೆಯೂ ಹಾಗೂ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದುಃಖವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಕಡಲೋಭಿಗಳು ಕೆಟ್ಟಿದಾದ ಕಾಮದಿಂದ ತೈಪ್ತರಾಗದೆ ದುಃಖದುತ್ತಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧೀರರು ನವೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಯಿತರಾಗುವುದೇ ಒಳ್ಳಿಯದು.

### ಪದ

‘ಮೌನವೃತ ಶ್ರುತಿ ಧ್ಯಾನ-ಅಹರಹರ್ ಜಪವ್ಯಾ | ಧ್ಯಾನ ಧರ್ಮ ಸುದಾನ ದಾಂಭಿಕರಿಗೆ ಘಲ | ವೇನು ಕೊಡುವ ನಿದಾನ — ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿಗೆ ವಹಿಕಾನು ಭೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮೋಕ್ಕಕ್ಕೆವೇ ಕಾರಣ ||

ಮೌನವೃತ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸು, ಧರ್ಮಾಚರಣ, ಪ್ರವಚನ, ಪೂರಾಣ ಪರನ, ಜಪ, ಸಮಾಧಿಗಳು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆನಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಯಲೋಲು ಬರಿಗೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮರುಭಾದ ಜನರಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ದಾಂಭಿಕರೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಗೋತ್ತುದಂತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗೌರವ ಹೋಗುವುದು.

ಭಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಮಾಡುವ ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಸನೆ ಯಾವುದೆಂದರೆ :— ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಅಂತರ, ಜೀವ, ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆ ಈ ಮೂವರೂ ಆಡಗಿರುವಂತೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜಗತ ದೇವತಾರೂಪದಂತೆ ಆಡಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆನಂದಜ್ಞಾನರೂಪನಾದ

ವಿನ್ನೆನ್ನು ಕಾರ್ಯ ಕಾರ್ಡಣ ಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಕಾವ್ಯಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಗಳಾದರೂ ಒಳಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ ಒಬ್ಬ ನೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವಗತಭೇದವಿಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತು ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ರೂಪವೆನಿಸಿದೆ. ಈ ರೂಪಗಳಿರದನ್ನೂ ಜೀವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನೇ ಜಳ್ಳಿನಿ. ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ, ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಶತ್ಕ ಪ್ರದನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ಆಕಾಶ, ಪ್ರಾಣ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಜೀವನನೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅವಲ್ಲವಾ ನಿನ್ನ ಅಧಿನಿವಾರಿವೆ. ಸಂಸಾರಿಗಳೂ, ಮುಕ್ತರೂ ನಿನ್ನ ಪರದಲ್ಲಿದ್ದ ನಡೆಯುವರು. ಪೂರ್ಣಗುಣನಾದ ನೀನಲ್ಲದೆ ಮನೋವಾಗ್ಗೆ ಸೋಚರವಾದ ಸ್ವಂತತ್ವವಸ್ತುವು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಗುಣ ಮಾನಿನಿಯಾದ ರಮಾದೇವಿ, ತತ್ತೇಷ ಶರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಮಹಿಳೆಗಳು, ಮನುಷಜರೂ ಕೂಡ ಜನನ ಮರಣಾದ ದೋಷರೆಹಿತ ನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲಿಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದ ವಿವೇಕಿಗಳು ಯಥಾಯೋಗವಾಗಿ, ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಡಿ ಪ್ರಾಗೇ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ನಾನೂ ಇದನ್ನೇ ಬೇಡುವೇನು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ವನಿಸುವುದು, ಕಣ್ಣಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೂತ್ರಯನ್ನು ನೋಡುವುದು, ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವುದು, ಕರ್ಗಳಿಂದ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಕಿಂಗಳಿಂದ ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ವಾದಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಂಚರಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಆರು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಪರಮಹಂಸ ಪಾಲಕನಾದ ನಿನ್ನ ಜರಿಕೆಮಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿಲಾರದು. ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನೂ, ನನ್ನವರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡು !

ನರಸಿಂಹ : - (ಸ್ತುತಿಗೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತನಾಗಿ) ಪ್ರಹಾದನೇ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿರುವೇನು. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ಭಕ್ತರ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು ಕೇಳು. ನನ್ನದರ್ಶನವು ಬಹು ದುರ್ಬಳ. ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದವನನ್ನು ಸಂಸಾರವು ಮತ್ತೆ ಹೀಡಿಸಲಾರದು. ಮಂಗಳದೇವಿಯ ಪತಿಯು, ಸರ್ವಕಾಮಿತವರದರಾಜನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ವಂತರು ಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವರು.

ನಾರೆದ : - ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ಬೇಡುವ ವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುವನೇಬಿನರಹಿಯ ಮೂತ್ರಗೆ ಮನಸೋಲದೆ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತನಾದ ಪ್ರಹಾದನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪೆಂದಿಸಿ ಇಂತು ನುಡಿದನು.

ಒಂಭಕ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ : - ವರಗಳಿಲ್ಲವೂ ಕಾಮುಕನಿಗಳೂ, ವಿಷ್ಣು ಕಾರಣಕೂ, ಆಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಬಾಲಕನಾದರೂ, ಮಹಾಜಣ ನಿಯಾದ ಪ್ರಹಣ್ಣ ದರಾಜನು ನಿಸ್ತು ಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೂಲನಾಷ್ಟಾನೇ :-

ಪ್ರಕಾರ : - ನರಸಿಂಹನೇ ! ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕಾಮಾಸಕ್ತ ಮನ ಸ್ನಿಳ್ಳ ನಂತರನ್ನೇ ಆಶೆದಿಸಿ ಕೆಡಿಸುವೆ ? ಕಾಮದಿಂದ ಭೀತನಾಗಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ನಿನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು. ಅಂತಹ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವೆಯೂ ? ಬೇಡ ! ಜನನಮರಣ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿವೆ ಕಾಮಗಳು ? ಅತ್ಯಂತ ಕರುಣಾಕರನೂ, ಅಶಿಲ ಲೋಕಜ್ಞನಪ್ರದರ್ಶನೂ, ಆದ ನೀನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಸಂಸಾರ ಅಂಥಂತಮಸ್ವಿನಿಂದ ಪಾರುಗಾಟಿಸಿ, ಪ್ರೌರ್ವ ನಿನಗೆ ಶಿರಭಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು :-

ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮೆನೇ ಕಾಮಿತಗಳನ್ನು ಬೇಡುವವನು ಭೃತ್ಯನಲ್ಲ. ಅಂತಹವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ವರ್ತಕನ್ನೇ ಬಹುದು. ಕಾಮಗಳನ್ನು ಬೇಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದವರೂ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಅಲ್ಲ-ಭೃತ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಡಿ ಭಜಿಸುವವನಿಗೆ ಧಣಯ ಸ್ವತ್ವತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಧಣಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ. ಭೃತ್ಯನ ಸೇವೆ, ಗೌರವವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಹೊಡುವವನು ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವನು ಅಪೂರ್ಣನು. ನೀನಾದರ್ಶೀ ಪೂರ್ಣನು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿನು. ನಿನಗೆ ಕಾಮಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿನಾಗುವುದೇ ನಿನಗೆ ಬೇಕು. ನೀನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುವಾಗಿರುವೆ. ನಿಮ್ಮಬ್ರಿರು ಈತ ದಾಸ ಭಾವವು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಿದ್ದಳ್ಳ.

ಆದರೂ ನೀನು ಹೊಡುತ್ತೇನೆನಿಂಬಿದನ್ನು ಬೇಡವೇನ್ನು ಲಾರೆ. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದಿರುವೆಂತೆ ಮಾಡು. ಇದೇ ನಾನು ಬೇಡುವ ವರವು.

ಆಶ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣಗಳು ಕೆಡುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿ, ಧೈರ್ಯ, ಧರ್ಮ, ವಿರೋಧ, ಲಜ್ಜೆ, ಶ್ರೀ, ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸ್ತುತಿ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿನಿಂತ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಮಾನವನು ಬಿಟ್ಟಾಗಲೇ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ನಾರದರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಮಂತ್ರವಳ್ಳು ಸದಾ ಜಿಷ್ಟುವೆನು :-

ತೊಳ್ಳುತ್ತೀರು || ೬೦ ನಮೋ ಭಗವತೀ ತುಭ್ಯಂ ಪುರುಷಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ ।  
ಹರಯೀ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಿಂಹಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ||

ಅಥ :— ಮಹಾತ್ಮನೇ— ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೇ— ಗುಣಪೂರ್ವಿನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೇ— ಶ್ರೀಜಾ ಧಿಕಾರಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯಾಯಿನೂ, ಭಗವತೀ— ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಸಮುದ್ರನೂ, ಹರಯೀ— ಭಗವತ್ಸಪ್ಯರೂಪಿಯೂ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಿಂಹಾಯ— ನರಸಿಂಹನೂ, ಪುರುಷಾಯ— ಹೃತ್ಕಮಲಪಾಸಿಯೂ, ೬೦— ಪ್ರಣವಸ್ತುತಿಪಾದ್ವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನರಸಿಂಹ :— ಪ್ರಹಾಣನೇ ! ನಿನ್ನಂತಹ ಏಕಾಂತಭಕ್ತರು ಈ ಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ದೃಕ್ಕರಾಜನಾಗಿ ಒಂದು ಮನ್ಯಂತರ ಕಾಲ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ನನ್ನ ಕಿಂಗಳನ್ನು ಕೇಳಿತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮಿಸು. ಸರ್ವಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸುಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮ ಕಾಮ್ಯಪ್ರಣಿವನ್ನು ಭೋಗ ಮತ್ತು ದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾರಂಭ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯುಶ್ಚಿತ್ತಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಮುದರನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಪ್ರಣಿವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ಪಾಪವನ್ನು ದೃಕ್ಕರಿಗೂ ಹಂಚಿ ಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಭೌತಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೌತ್ರಾಹಂಕರಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿ, ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವೆ. (ಸಾಲೋಕ್ಯಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಅವನನ್ನು ಸ್ವರ್ವಾಹಂಕರಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆ ಎಂದು ತಾಷ್ಟರೀ)

ಅವಶಾರಿಕೆ :— ಪ್ರಹಾಣರನು ಈಗ ಮಾಡಿದ ಸೌತ್ರವೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಭಾವಪ್ರಕಾರದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಚ್ಯಾಸ್ಪಾರೂಪವಾದ ಆ ಸೌತ್ರಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹನು ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಘಳವನ್ನು ಹೇಳುವನು :—

ತೊಳ್ಳುತ್ತೀರುತ್ತೀರು ಯೇನ್ನಹ್ಯಂ ತ್ವಯೋ—ಗೀತನಿದಂ ನರಃ ।  
ಕಾಂಜ ಮಾಂ ಜ ಸ್ವರನಾಷಲೇ ಕರ್ಣಭಂಧಾದ್ವಿಮುಜ್ಞಕೇ || ಅ. 10/15 ||

ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಈ ಸೌತ್ರವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನಾದ ಜೀವನು ಪ್ರಾರ್ಥಾದಿ ಶುಭೇಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವರಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು ಹುಟ್ಟ ಸಾವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

(ಇದರಿಂದ ಪ್ರಹಾಣದನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸ ತಕ್ಕ ಬಿಂಬನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.)

ಪ್ರಕಾಶ :— ಪರಮೇಶ್ವರ ! ಪರದರಾಜನಾದ ನಿನ್ನಂದ ಒಂದು ಪರವನ್ನು ಬೇಡುವುದಿದೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನೀನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿಯಾರದೆ, ತಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದ ವೈರಿಯೆಂದು ಭಾರ್ಯಾತನಾಗಿ ಸರ್ವಗುರುವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿನಾದ ನನ್ನನ್ನು ವರ್ಧಿಸಲು ಬಂದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ದುರಂತಮಸ್ತರವಾದ ಪಾಪದ ಫಲವು ಅವನಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ನೋಟ ದಿಂದಲೇ ಪೂತನಾಗಿರುವವನಾದರೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿಂದು ಬೇಡುವೆನು.

ನರಸಿಂಹ : ಪ್ರಹಾದನೇ ! ಕುಲಪಾವನನಾದ ನಿನ್ನಂತಹ ಸುಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತಿಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತ್ರಗಳಿಲ್ಲರೂ ಉದ್ಧರಿತರಾಗಿರುವರು. (21 ಪಿತ್ರಗಳು ಹೇಗೆಂದರೆ :— ತಂದೆ, ತಾತೆ, ಮುತ್ತಾತೆ, ಪುತ್ರ, ಪ್ರಪಾತ್ರ, ಪ್ರಪಾತ್ರ ಪುತ್ರ ಇವರು ಏಳು ಮಂದಿ ಒಂದು ಜನ್ಮಕ್ಕಾದರೆ ಮೂರು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು 21 ಮಂದಿಯಾಯಿತು.) ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಶಾಂತರು, ಸಮದಶ್ವರಗಳು, ಸಮುದಾಶಾರರು. ಅಂತಹವರು ಕೀರಟಿ ಅಂದರೆ ಮ್ಲೀಜ್ಞದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿರೂ ಅದು ಪವಿತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರವೇನಿಸುವುದು. ಕೃಕಲಾಸ (ಹೆಂಟಿಗೆಂದ್ರ) ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಜೀವರಿಗೂ ಯಾವ ಏಧವಾದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಡಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾಮಿಯಾಗಿರುವ ನನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪೂತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಹಾಗೂ ಸರ್ವವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಶೆ, ಸ್ವಧೀಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಇಂತಹ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲೇವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ :—

ಶ್ಲೋಕ

ಭವಂತಿ ಪುರುಷಾ ತೋರ್ಕೇ ಮದ್ವಾತ ಸ್ತಾಪಿಸುವ್ರತಾಃ ।

ಭವಾನ್ಮೈ ಖಲು ಭಕ್ತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರತಿರೂಪಧ್ಯಾ ॥

॥ ಶ್ಲೋಕ 22, ಅ. 10 ॥

ಅರ್ಥ : ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕ, ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದ ಬಿಲ್ಲಜೀವರು ಭವಂತಿ—ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವರು. ಖಿಲು—ಕೆಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಂದ ನನ್ನ ಸಕಲ ಭಕ್ತರಿಗೂ ನೀನು, ಪ್ರತಿರೂಪಧ್ಯಾ—ಬಿಂಬ ಭೂತನಾಗಿರುವೆ.

ವಿಶೇಷ :— ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಹಾದನು ಬಿಂಬನಲ್ಲವೇ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುಬೇಕು. ಅವರಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಾಂದ ಹುರಾಣವು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಶಾರ್ಯರು ಭಾಗವತದ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು :—

ಯುತೇ ಮು ಕಾತ್ಮಿಕಾನ್ ದೇವಾನ್ ನಾರದಾದಿಂಷ್ಟ್ ಫೈವ್ ಜೆ ।  
ಪ್ರಕಾಳ ದಾದುತ್ತಮುಃ ಕೋನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತ್ರ್ ಜಗತ್ತ್ರಯೇ ॥೭೫ ಸ್ತುಂದೇ

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ನಾರದಾದಿ ಮುಹಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಳದನಿಗಂತ ಉತ್ತಮಯ ಯಾರು ? ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದ್ದು ತಾಷ್ಟಿರ್.

ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಳನನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವ ಭಕ್ತರು ಇಲ್ಲವರೆಂದು ನರ ಕರಿಯು ಹೇಳಿರುವನಷ್ಟೇ ? ಹರಿಭಕ್ತರ ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಳದನ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಗರುಡ ಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡವು ಅರ್ಥಾರ್ಥ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : -

“ವಾಯ್ಘಾವೇಶಾಜ್ಞ್ಯ ಪ್ರಕಾಳ ದೋ ನಾರದಾದಧಮುಃ ಸ್ತುತಃ”

ಪ್ರಕಾಳದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರ ಆವೇಶವಿರುವುದರಿಂದ, ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ 14ನೇ ಕ್ಷಾಯಲ್ಲಿರುವ ನಾರದರ ಕಿಳಗಿನ 15ನೇಯ ಕ್ಷಾಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಳದನು ಸೇರಿರುವನು.

ಪ್ರಕಾಳದನೆ ! ಹೀಗೆ ನೀನು ಶ್ರೀವೃಣಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಕರಿಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಚಿಂಬನಾದ್ವಿನಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಹೊಂಡು ಕ್ರಿತಾರ್ಥರಾಗುವರು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಭಗವದ್ವೇಷಯಿಂದು ವ್ರೇತ ಕಾರ್ಡ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಸ್ವರ್ವಶಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರವಿಶ್ರಾಗಿ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ವ್ರೇತಕಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡು. ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯ ವನ್ನಾಗು. ಬ್ರಹ್ಮಾಗಿಗೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿರು. ಸಕೆಲ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದು ಶಿಳಿ.

ನಾರದ :- ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಪ್ರಕಾಳದನು ಭಗವದಾಜ್ಞ್ಯಯಂತೆ ತಂದೆಗೆ ವ್ರೇತಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ತುಕ್ಕಾದಿ ಗುರುಜನರು ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ದೃಕ್ಕರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದರು. ಪ್ರಕಾಳದನು ನಿಷ್ಟಂಟಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸರಹಂಗಿ ನಮಿಸಿದನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ನರಸೀಂಹದೇವರನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ವೇದವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ದೇವ ದೇವನೇ ! ಸರ್ವೋತ್ತಮನೇ ! ಮಂಗಳರೂಪನೇ ! ಅದಿಪುರುಷನೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಲೋಕತಾಪಕರನಾದ ದೃತ್ಯನು ನಿನ್ನಂದ ಹತ ನಾದನು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಂದ ಸುಖಿವಾಯಿತು. ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ

ಸಾವು ಬೇಡವೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ವರೆವನ್ನು ಪಡೆದ ದುಷ್ಪನು ತನ್ನ ತಪ್ಪೋಬಲದಿಂದ ಉನ್ನತ್ತಾಗಿ ವೇದಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಳಿಸಿದ್ದನು. ಏನು ಪ್ರಣಾವೋ? ಅವನ ಮಾನು ಸಾಧುವೂ ಮಹಾಭಾಗವತನು. ಅವನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ರೂಪವು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರ ಮಹಾಪರಿಹಾರಕವೂ, ಆಪದ್ರುಕ್ಕರವೂ, ಮೃತ್ಯು ನಿವಾರಕವೂ ಆಗಿರಲಿ.

ನರಸಿಂಹ :— ಜರುಂಮುರ್ವಿನೇ! ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವಿಗೆ ನನ್ನ ಶ್ರೀರಂಹಿಯಂತೆ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ವರಗಳನ್ನು ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದಂತೆ ಕ್ಷುರರಾದ ಇತರ ದೃತ್ಯರಿಗೆ ಕೊಡ ಬೇಡ.

ನಾರದ :— ನರಹರಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಿರುತ್ತಾದನು. ಆಗ ಪ್ರಕಾಳದನು ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಪ್ರಜೇಶ್ವರನ್ನು ಹರಿಭಕ್ತಿ ರೀಂದು ವಿನಯಿದಿಂದ ವಿಧ್ಯುತ್ವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶುಕ್ರ ಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಪ್ರಕಾಳದನಿಗೆ ದೃತ್ಯದಾನವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿವೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ದೇವತೀಗಳು ಭಗವಂತನಂತೆ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಅವರು ಪ್ರಕಾಳದನಿಂದ ಪೂಜಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ತೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಯಾಧಿತ್ವಿರಾ! ಹೀಗೆ ಹರಿಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದ ಜಯ ವಿಜಯರು ಸನ ಕಾದಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ದೃತ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಹರಿಯಿಂದ ಹತರಾಗುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇಭಾವ ರಿಂದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸರಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಹತರಾಗುವಾಗ ಅವನನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಮುಂದೆ ಶಿಶುಪಾಲ ದಂತವಕ್ತರೀಂಬ ರಾಜಪುತ್ರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹರಿಯ ಪಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಧಾನ ವೈರವನ್ನು ಇಂದ್ರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಗವಂತನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಈಗ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿದುವಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇವರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಹೊಂಡ್ರುಕ. ನರಕ ಮೊದಲಾದವ ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಟ್ಟೆವರು ದೃತ್ಯವೇತ ಮತ್ತು ಹರಿನಿಂದನಾದಿಗಳಿಂದ ಒಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕೆಳೆದುಹೊಂಡು ವೈರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಪಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು, ಕೇಟು ಕೊಡ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಅನಾದಿ ಭಕ್ತರು. ಶಾಪಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದೃತ್ಯವೇತದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ದ್ವ್ಯಾಮಿಸಿದರು. ದಯಾಳುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವೈರಾದಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆ

ಮೂಡದೆ, ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

**ಅವತಾರಿಕೆ :-** ಈ ಆಖ್ಯಾನದ ಮೊದಲು ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವತ್ ತ್ವಾಷ್ಟಿಯಿಂದು ಸಾವಕಾಶವಾಕ್ಷಗಳಿಂದ ನಾರದರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಭಕ್ತುಗಳಿಗಳಿಂದಲೇ ಭಗವತ್ ಪ್ರಾಷ್ಟಿಯು, ದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದು “ಭಗವಾನ್ಯೇನ ಗಮ್ಯತೇ ಭಾಗವತಾನಾಂ ಧರ್ಮಃ” ಎಂಬ ನಿರವಕಾಶವಾಕ್ಷದಿಂದ ನಿಗಮನ ಮಾಡುವರು. ಸಾವಕಾಶವಾಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ನಿರವಕಾಶ ವಾಕ್ಷವೇ ಪ್ರಬಲ. ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಉಪಸಂಹಾರವೇ ಪ್ರಬಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತುಗಳಿಂಬ ಭಾಗವತಧರ್ಮವೇ ಭಗವತ್ತಾಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಉಪಸಂಹರಿಸುತ್ತಾರೆ ; -

ಬ್ರಹ್ಮಣಿನೂ, ದೇವನೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಣವ್ಯದ ವಾದ ಪರಾಹನಾರಸಿಂಹಾವತಾರಗಳನ್ನೂ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಗಳ ವರ್ಣ ಯನ್ನೂ, ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ-ವೈರಾಗ್ಯವಂಬ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನೂ, ಸ್ತುತಿಕರ್ತ್ರತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮನಿರೂಪಕ್ಯಿಂದ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಸ್ತುತಿಕ್ರಿದಿ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ದೈತ್ಯವಧಾದಿ ಅವನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಸತ್ಯಲೋಕಾದಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾರ್ಥಿ ಲೋಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಈ ಆಖ್ಯಾನದಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದವನು. ದ್ವೇಷಿಸಿದ ಅನುರಂಗಿ ತಮಸ್ಸನ್ನೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಮನೇ ಸರಿ.

ಈ ಪ್ರಣಿಕರ ಚರಿತ್ಯನ್ನು ಹೇಳುವವನೂ, ಕೇಳುವವನೂ ದುಷ್ಪರ್ಯನಾತ ದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಭಯನಾಗಿ ಸುಖಿಸುವನು.

**ಧರ್ಮರಾಜನೇ !** ನೀವು ಪ್ರಕ್ಾಣದನಿಗಿಂತ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಲೋಕಪಾವನರಾದ ಮುನಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನೀರಜಾತ್ಮನ ಸಂದರ್ಶನಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಿಂದು ಕೌತುಕದಿಂದಿರುವರು. ಈ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ವಿಧಿವಾದಿಸುರರೇ ಇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅಪ್ರಾಕೃತ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಶರೀರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿಮಗೆ ಶ್ರಯನೆನಿಸಿ, ಮತ್ತನಾಗಿ, ದೂರನಾಗಿ, ಮಾತ್ರಲೇಯನಾಗಿ ನಿಂತು ಸಲಹಿ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಟ ಅಗ್ರ

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಹಾಭಾಗವತಪ್ರದಾನಾಗಿರುವನು ಇದು ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ. ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೃರಾಗ್ಯವಂತಿಗೇ ಇವನ್ನು ಒಲಿದು ರಕ್ಷಿಸುವವನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮಸ್ಥರಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಕಾಳದಚರಿತ್ರೆಯ ಕಥನ ಪುಣ್ಯ ವನ್ನು ಇವನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಿಸುವೇನು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ !

### ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :- ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಯಾಸುರನಿಂದ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ “ಸರ್ವಜಗತ್ತೂ ಹರಿಯ ಅಧೀನವೋ, ಅಲ್ಲವೋ” ಎಂಬ ಸಂತಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಶ್ರಿಪುರಾರಿ ಎಂಬ ಶೀತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅದರ ವಿವರವೇನೆಂದರೆ :-

ಸುರರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದ ಅಸುರರು ಮಯವನ್ನು ಮೂರೆಹೊಕ್ಕರು. ಅವನು ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅಸುರರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೀಡಿಸತ್ತಾಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಮೂರೆಹೊಕ್ಕರು. ಶಿವನು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಪಾಶುಪತ್ರಾಸ್ಯವನ್ನು ತ್ರಿಪುರಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಬಾಣಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಬೆಂದ ತ್ರಿಪುರವಾಸಿಗಳು ಸತ್ತುಬಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಯನು ಸಿದ್ಧಾ ಮೃತರಸಕೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಸತ್ತುವರೆನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಬದುಕಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಸುರರು ದ್ವಿಗುಣ ಬಲದರ್ಶಿತರಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತರು. ಸಿದ್ಧಿಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವಂತೆ ಉರಿಯುವ ರಾಕ್ಷಸರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ರುದ್ರದೇವರು ನೋಡಿ, ಭಗ್ನಿಸಂಕಲ್ಪಿಸಾದರು. ಉತ್ಸಾಹವು ಹೋಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಳತುಬಿಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಶೀತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಳ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕರುವಿನ ರೂಪರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬುದು ಕೊಳಿದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಈ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಗೋವನೆಲ್ಲ, ಪತ್ನಿವನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮೋಹಿತರಾದ ಕಾವಲಿದ್ದ ಅಸುರರು ಆಕಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿ ಸದೆ, ಅದು ರಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೋಡಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆ ಗೋವ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿವು ಮಾಯವಾಗಲು, ಮಯನು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಇದಂದು ತೋರಿಸದೆ, ಜಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೃಕ್ಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು :-

‘ದೇಶ್ಯರೇ ! ಕೇಳಿ ! ದೇವತೆಯಾಗಲೀ, ಅಸುರನಾಗಲೀ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಸುವಿ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿದೆ ಅನುಭವಲೇಬೇಕು. ಶ್ರೀಶಂಕರರೂ ಮತ್ತಾರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ.

ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಭೂದೇವಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಂಭು ವಿಗೆ ಯುದ್ಧಿ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನೊಂದಿಗೆ ದನು. ಶಿವನಿಗೆ ಧರ್ಮಸ್ವಾನ ವಿಶ್ವತ್ವ ತಪ್ಪೋ ವಿದ್ವಾಕ್ರಿಯಾ ಬಲಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ರಧಿ, ಸೂತ, ಧ್ವಜ, ಧನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕವಚಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಆರೂಪದಿಂದ ನಿಂತ ದೇವತೆಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಾಣರೂಪನಾಗಿ ಶಿವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಕಂಕರನು ಅಭಿ ಜಿನ್ಯುಹೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ತೇಜೋಪಬ್ರಹ್ಮಿತನಾಗಿ ನಾರಾಯಣಬಾಣದಿಂದ ಶ್ರಿಪುರ ಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಅಸುರರ ಅಸುಗಳನ್ನು ಅವಹರಿಸಿ ಶ್ರಿಪುರಾರಿಯನಿಸಿ ಮಾಡಿದನು. ಶಿವನ ವಿಜಯವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವದುಂಡಬಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಗಂಧರ್ವರು ಗಾಯನಮಾಡಿದರು. ಅಪರಸ್ಯೇಯರು ನತೀಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ದೇವದೇವನಾದ ಶಿವನ ಶರಸ್ಯನಲ್ಲಿ ಸುಮವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸನಕಾದಿಗಳು ಶ್ರಿಪುರಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವಾತಿಸಿ ವಂದಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಹರಿಯು ನಾನಾವರ್ತಾರಗಳಿಂದ ಮನುಜನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಮಾಡುವ ಲೀಲಾಗಳನ್ನು ಯುಹಿಗಳು ಪಾಡ ಪ್ರಾಗಳುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಲೋಕಗುರುವಿನ ಯಹಿಮೆಯು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಮತ್ತೇನನ್ನು ಕೇಳಲಿಜ್ಞಿಸುವೆ ?

**ಹನ್ಸೋಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಯೆಮಧಿಷ್ಟಿಕ್ರಿ : -** ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಾತ್ಮಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ವರ್ಣ, ಅಶ್ರಮ, ಕುಲಾಭಾರ ಸಹಿತವಾದ ಸನಾತನಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಲಿಜ್ಞಿಸುವೆನು. ಹೇಳ.

**ನಾರದ : -** ಜನ್ಮರಹಿತ, ಲೋಕಭರಿತ, ಧರ್ಮಸೇತುಪಾಲಕನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣಿಗೂ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ವಂದಿಸಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳಿ : -

ಯಮಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಮೂರ್ತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆಮಹಾಗಿ ಬದರಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಯಹಿಯು ಸರ್ವಧರ್ಮ ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುವೆನು. ಧರ್ಮವಿಷಯನೂ ಅವನೇ. ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ನಾದ ಆ ದೇವೋತ್ತಮನು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀತನಾಗುವೆನು.

ಭಾಗವಂತನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವೂ, ಹೇದಿಸ್ತೂ ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಪ್ಪಾ ಆದುದೇ ಧರ್ತಿ. ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನೇ ಹೊರತು ಅಯೋಗ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಧಾರಣಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇನು ಕೇಳು :— ಸತ್ಯ, ದಯ, ತಪಸ್ಸು, ಶೌಚ, ತಿತ್ಕ್ಸೆ, ಪೂಜೆ, ಶಮೆ, ದಮ, ಅಹಿಂಸೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ನಿಷಿದ್ಧತಾಗ್ರಂಥಿ, ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಸ್ತೋತ್ರಾದ್ವಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪೂರಾಣಶಿವಣ ಮತ್ತು ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಖಿಜುತ್ತೆ, ಸಂತೋಷವೆಂಬ ತೃಪ್ತಿ, ಸಮದ್ವಿಪ್ತಿ, ಸಜ್ಜನಸೇವೆ, ದುರ್ವಿಷಯೇಭಾವಿವೃತ್ತಿ, ಹೇತ್ವವಿರೋಧ ಪ್ರವರ್ತನ ವಿಮುಕ್ತನೆ, ಮಂತ್ರಜಪ, ಆತ್ಮವಿಕಾರ, ಅನ್ನಾದಿ ವಿಭಜನೆ, ಸರ್ವಾಂತಯಾಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದರ್ಶನ, ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ನೇರಣ, ಮಹಜ್ಞನ ಪೂಜನ, ವಾದವಂದನ, ಸವ್ಯಾ, ದಾಸ್ಯ, ಅರ್ಚನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಸಮಪರಾಕ್ರಯೆಂಬ ಮೂವರ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಗವತಧರ್ಮವು ಹರಿತೋಷಕರವಾಗಿದೆ.

ಸರ್ಕಲ ಸಂಸ್ಕಾರಯುಕ್ತನೇ ದ್ವಿಜನು. ಅವನೇ ಉತ್ತರಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಅಧಿಕಾರಿಯು ಎನಿಸುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಯಜನ, ಯಾಜನ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮನ, ದಾನ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹ ಎಂಬ ಆರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಯಜನ, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ದಾನಗಳಿಂಬ ಮೂರು, ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನವೆಂಬ ಎರಡು ಆಧಿವಾದಾನವೈಂದೇ ಎಂಬ ವರ್ಣಧರ್ಮಗಳು ಹೇದದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಪ್ಪಾಗಿವೆ. ಜನ್ಮಭೂತಿ ಮತ್ತು ಆಚಾರಶಿಂದಿಯಿಳ್ಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೇ ಹೇದವಿಹಿತ ಕಾರೀರ ಮುಂತಾದ ಯಿಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ. ವಿಪ್ರೇತರಿಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಚಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕರೆ, ದಂಡ ಮುಂತಾದ ಧಂಡದಿಂದ ವೃತ್ತಿವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ವೈಶ್ಯನು ಕೈಮಿ, ಗೋರಕ್ಷಣೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊದಲಾದುವೈಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವನವೊಮ್ಮೆತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರಬೇಕು. ಶೂದ್ರನು ದ್ವಿಜರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಪತ್ವಾಲದಲ್ಲಿ ವಾತಾ ಅಂದರೆ ಕೈಮಿ, ವಾಣಿಜ್ಯದಿಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ವಿಜಿತ್ತಕಾಲೀನ ಅಂದರೆ ಕಣಭಿಕ್ಷೆ, ಯಾಯಾವರ್ಣ, ಅಂದರೆ ಮನ ಭಿಕ್ಷೆ, ಶಿಲ್ಪಾಂಭಿನ್—ಕರ್ಚಾಪಾಗಿ ಉದುರಿದ್ದ ಕಾಳಿಗಳನ್ನಾಯ್ದು ತರುವುದು, ಬೀಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಉಳಿಸಿಹೋಗಿರುವ ಹಿಟ್ಟಿನನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಅಧಿಮನು ಉತ್ತಮವರ್ಣದವರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಪ್ತಿಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಬಾರದೂ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಂತಹ ಅಪರ್ತು ಬಂದರೂ ನೀಳಸೇವೆಯನ್ನು ಮೂಡಬಾರಷ್ಟು.

ಶರ್ಮೆ, ದಮು, ತಪಸ್ಸು, ಶೌಚ, ತೇಜಸ್ಸು, ತಾಗ್ಗ, ಮನೋಜಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಅಜ್ಞಾವ. ದಾನ, ದಯೆ, ಹರಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಚನ ಇವು ಬ್ರಹ್ಮಣಾವಣಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶೌರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ಧೃರ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ತಾಗ್ಗ, ಮನೋಜಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಬ್ರಹ್ಮಣಾವಣಿ, ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಇವು ಕ್ಷತ್ರಿಯವಣಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ದೇವ ಗುರು ಗೋಬ್ರಹ್ಮಣಾರ ಪೂಜೆ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳಿಂದ ಹರಿಯ ಶ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದನೆ, ದ್ವಿವಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ನೈವೃತ್ಯಾ ಇವು ವೈಶ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಅಚಮನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶೌಚಲಾಭ, ಸೇವೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಣಾಪಣಿ, ಅಮಂತ್ರಕ ಯಂಜ್ಞ, ಚೌರ್ಯರಾಹಿತ್ಯ, ಕೇಶಶ್ವರ್ಯಾನಾಮಾದಿಮುನಿವೇಷವಜ್ಞನೆ ಮತ್ತು ಗೋವಿಪ್ರರಕ್ಷಣೆ ಇವು ಶೂದ್ರವಣಿ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರೆನಿಸಿಸುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲಾಗಿ ಅವನ ಸೇವಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಗೃಹಿಣಿಯ ಧರ್ಮ. ಭತ್ತು ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಅನುಪ್ರತ ಖಾಗಿ, ಪತಿಯ ಕಷ್ಟ ಸುಖಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವವರೆ ಪತಿಪ್ರತಿ. ಮನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅಲಂಕರಿಸುವುದು, ತಾನೂ ಅಲಂಕೃತಾಗಿ ಶುಭ್ರ ವಸನ ಧರಿಸುವುದು, ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷ ವಿಷಯಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರಯವೂ, ಹಿತವೂ ಆದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ । ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಸಬಾದದು. ತ್ವಪ್ರಜ್ಞಾ, ದಾಂತಕ್ಷೂ, ಧರ್ಮತಪ್ತರಜ್ಞಾ, ಶ್ರಯಸತ್ಯವಚನಜ್ಞಾ,ತುದ್ವಜ್ಞಾ, ಪ್ರಮಾದರಹಿತಜ್ಞಾ ಮತ್ತು ಆಲಕ್ಷಣ್ಯಹತಿಜ್ಞಾ ಆಗಿರಬೇಕು. ಪತಿಯುಬ್ರಹ್ಮಹತಾಪಾತಕ ಯಾಗಿದ್ದಿರೆ ಮಾತ್ರ, ಅವನನ್ನು ಬಿಡುಹುದು. ಅಪ್ಯೇ ಹೊರತು ಪರ ಪುರುಷನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಹರಿಪರಾಗಿರುವಂತೆ ಪತ್ಯಂತರಾಜ್ಯಮಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಪತಿಯ ಸೇವಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಾನಿನಿಯು ವೈ ಕುಂರದಲ್ಲಿ ಪತಿಯಿಂದ ಸಹಿತಾಗಿ ಸುಖಿದಿಂದಿರುವಳು.

ಸಂಕರಜಾತಿಯವರ ವೈಶ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತ ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ರಜಕಾದ ಸತ್ಯಕಾರುಜನರು ಮತ್ತು ಚಾಂಡಾಲಾದಿಗಳೂ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದೆ ಪಾಪದೂರರಾಗಿ ಜೀವಿಸುವುದು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

ವೇದಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣಾರು ಯುಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ತಿಳಿದವರಿಂದ ಕೇಳಿ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ನಡೆದರೆ

ಶುಭಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೋಕ್ಕೆವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಪ್ರಣಾಪವೆಂಬ ಕರ್ಮ-ಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧ ನಾಗದೆ ಸ್ವಧರ್ಮಾರ್ಥಕ್ರಮ ಭಕ್ತನೇನಿಸಿ ಹರಿಪುರವನ್ನು ನೇರುವನು.

ಹೊಲವನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಉತ್ತರ ಚಿತ್ತ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಜನಕ ಶಕ್ತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ಹಾಕಿದ ಬೀಜಪೂರ್ವಿಗಳಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ಕಾಮಸೇವನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಿರ್ವಿಯರವಾಗುವುದು. ಕ್ಷಯಾದಿ ರೋಗಬಾಧೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ತಪ್ಪಿಸುರಿದಷ್ಟೂ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ವಿಷಯ ಲೇಶಸೇವನೆಯಿಂದಲೂ ಕಾಮವೈಕಿದಿಮೆಯಾಗದೆ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ವಿರಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯೋಗ್ಯನು ಹೋಕ್ಕೆವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಒಂದು ವರ್ಷಸೂಚಕವಾದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇನ್ನೊಂದರೆ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದು ಸಂಸ್ಕಾರಲಭ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವರ್ಷಲಕ್ಷಣ ಷ್ವತ್ತಾಸದಿಂದ ಕುಲಜಾತಿಯ ಷ್ವತ್ತಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ಉದಾ :— ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕಣಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ತುರುವ್ಯಾಸ ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದರೆ ವಿಪ್ರಜಾತಿಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.

### ಹನ್ಸೈರದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :— ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ! ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಧರ್ಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು ಕೇಳು :— ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾದುದವೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರು, ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯಸಬೇಕು. ಸಂಧಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾನವಾಗಿದ್ದ ಗುಣಪೂರ್ವಾನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯಂದ ಧ್ವನಿಸಿ ಜಡಿಸಬೇಕು. ಗುರುಗಳು ಪಾರಹೆಳಲು ಕರೆದಾಗ ಪಾರಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುವಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ವೇದಾಭಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೇವಿಲ, ಅಜಿನ, ಜಟಿ, ಕರುಂಡಲು, ದಂಡ, ಉಪವೀತ ಕುಶ ಮತ್ತು ವೈತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಹಿತವಾದಂತೆ ಧರಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಂದ ಭಿಕ್ಷಾನ್ವಯನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಿರ್ವೇಶಿಸಿ ಅವರು ಉಣಿಂದರೆ ಉಣಬೇಕು. ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆ ರೆ ಅದರ ಶಿಕ್ಷಿಗಾಗಿ ಗುರುಗಳು ಒಪ್ಪತ್ತೂಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಶೀಲನೂ, ಮಿತಿಭೋಜಿಯೂ

ಪ್ರದಾಯುತ್ಸೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆಗಿ ಸ್ತೋಯರಿಂದಲೂ, ಸ್ತೋಣರಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗಿರಬೇಕು. ಸ್ತೋಣಂಬಂಧವಾದ ಸಲ್ಲಾವ ಮಾಡದೆ, ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಾಗ ಅವರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಮಾದಕರಗಳು ಹಾಗೂ ಶೀಫ್ರೇವಿವಯಗಾಮಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ವಿವಯಾಸಕ್ತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವ ಯಾತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿಬಿಡುವುದು. ಗುರುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯುವತಿಯರಿಂದನೇ ಸ್ವಾನ, ತೈಲಾಷ್ಟಂಗ, ಕ್ರೀಷವಿನಾಣಿಸ ಮತ್ತು ಶೀಡಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೆಡೆಸಬಾರದು. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಮಧು ಸೇವನೆ, ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ, ಶುಲ್ಕಸ್ವೀಕಾರ, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸಿಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ತೋಯು ಬೆಂಕಿಯಿದ್ದ ಂತೆ. ಗಂಡಸು ತುಪ್ಪದ ಗಡಿಗೆಯಿದ್ದ ಂತೆ. ಬೆಂಕಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಕಿದರೂ ತುಪ್ಪವು ಕರಗುವಂತೆ ಮಗಳ ಮಗ್ನಿಲಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಕುಳಿತರೂ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರ ವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದ ರೂ ವಿಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಗಳ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡ ಬಾರದು.

ದೇಹಾಭಿಮಾನವೂ ಬಂಧಕವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಅಜ್ಞಾನಪ್ರಾತವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡ ಮಾಡುವವರೆಗೂ 'ನಾನು, ನನ್ನದು' ಎಂಬ ದುರಹಂಕಾರವೇ ಹೀಡಿಸಿ ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ಯಾತಿ ಮೊದಲಾದೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ತೋಯವಯಕ ಮೋಹದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯು ಕರ್ತವ್ಯವು. ಗೃಹಸ್ಥನು ಖುತ್ತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವತ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ದೂಡಿತನಾಗಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮಭರ್ತೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಗೃಹಸ್ಥನಾದ ಮೇಲೆ ಗುರುತುಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಆಗಲೂ ಪಂಚಯಜ್ಞದಿ ಸುಪ್ರತಶೀಲನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಭಾನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿಯಂತೆ ಅಭ್ಯೋಜನ, ಮಧು, ಮಾಂಸ, ಜೂವೆ, ಗಂಥಲೇಪನಾದ ಅಲಂಕಾರ ಇವೆಗಳನ್ನೂ ಆವೃತ್ತಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಹೇದೆ ವಿಚಾರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಭಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಗುರುವಿಗೆ ಶಕ್ತಿನುಸಾರ ಗುರುದಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕರಮುಗಿಯ ಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬಳಿಕ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಂನಾಶವನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾಧಾರಿಯಾರ್ಥಿಯಾದ್ದರೆ ಗಂಥ ಸಂನಾಶವನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಥ ಸಂನಾಶವನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಥ ಸಂನಾಶವನ್ನು ಕ್ರಿಗೋಂಡರು. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವೇಶನು, ಸರ್ವಶಕ್ತಿನು, ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿಯು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಾನುಷ್ಯನಿಂದ ಬಹುಕನ್ನು ಸಂಧರ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಾವಪ್ರಸ್ಥ, ಯಾತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ ಎಂಬುವರು ಸ್ವಾತ್ಮಪ್ರಮಾಣವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಯನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಭಾನುವನ್ನೂ ಮೇಳಬೇಕುವನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು.

ಕೆಗೆ ಮನಿಸಂಪಂತವಾದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು :—  
 ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಧರ್ಮಾಚಾರ್ಯರಾಯಿಂದ ಬದರಿನಾರಾಯಣನ ಲೋಕವಾದ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ  
 ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಬಹುದು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥನು ಕೃಷಿಯಿಂದ ಬೆಳೆದುನ್ನು,  
 ಅಕಾಲ ಘಟಾದಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಬೆಂದಪದ್ಮಾಧ್ವರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.  
 ಹಸಿಯ ನೆಲ್ಲಿಕಾರಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು, ಸೂರ್ಯನ ಶಾಕದಿಂದ ಪಕ್ಷಿವಾದ ಹಣ್ಣ  
 ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ನೀವಾರಾದಿ (ಕಾಡುಬತ್ತ ಮೊದಲಾದುವ)  
 ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿವ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೂನುಸರಿಸಿ ಪುರೋಡಾಗಳನ್ನು  
 (ಹೋಮಪ್ರಾಯ) ತಯಾರಿ ಮಾಡಿ, ಹೋಮಿಸಿ ತೇವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.  
 ಅನ್ನಾದಿಗಳು ಉದಿರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು  
 ರಕ್ಷಿಸಲು ಪರಾಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಗುಹೆಯನ್ನಾತ್ಮಯಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ  
 ವಾಸಿಸದೆ ಚೆಡಿಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲು ಮುಂತಾದುವೇಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೇಶಾದಿಗಳನ್ನು  
 ಬೆಳೆಸಿ ಜಟಾಧಾರಿಯಾಗಿ, ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು, ಎಂಟು,  
 ನಾಲ್ಕು, ಎರಡು ಅಥವಾ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲವಾದರೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಕೆಷ್ಟ  
 ಗಳಿಗೆ ಹೆಡರಬಾರದು. ಸ್ವಧಮಾರ್ಗನುವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತನಾದರೆ, ಮುಷ್ಟಿರೋಗ  
 ಹೀಡತನಾದರೆ ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಕಾರ ಪರನಾಗಿ ಅನಶನ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಪವೇಶ  
 ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಹಂಮಂತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾಗೆ  
 ಅರೋಹಿಸಿ, ತಾರತಮ್ಯನುಸಾರ ಲಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು :—

ಕಾರ್ಯವನ್ನುಗಳು ಕಾರೆಣ ಸೂಕ್ತವನ್ನುಗಳಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದುವುವು. ಕರೀರಗತ ಆಕಾಶವು ಹೇರಗಿನ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಷ್ಣತೆಯು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ರಕ್ತ ಶೈವತ್ವಪೂರ್ಯಗಳು ಜಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಳಿದುವೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಲಯವಾಗುವುವು. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ವಚನಗಳು, ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಶಿಲ್ಪಗಳು, ಜಯಿಂತನಲ್ಲಿರುವ ಯಜ್ಞನಾಮುಕ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದಗಮನಗಳೂ, ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತಿಗಳೂ, ಯಮಸಲ್ಲಿ ಪಾಯು ವಿಸಜ್ಞನೀಗಳೂ, ಸೋಮಾದಿ ದಿಗ್ರೀ ವರ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಲೀತ್ರಶಬ್ದಗಳೂ, ಆಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿ ತ್ವಾಸ್ಪಶರ್ಗಗಳೂ, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ಕಿನು—ರೂಪಗಳೂ ಲಯ ಹೊಂದುವುವು. ಜಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯವು ವರುಣನ ಅಧೀನವಾಗುವುದು. ನಾಸಿಕವು ಗಂಥತಕ್ತಿಯಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗುವುದು. ಮನೋರಥದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ, ಬೋಧ ಸಹಿತ ವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಹಂಕಾರಸಹಿತ ಕರ್ಮಗಳು ರುದ್ರದೇವನಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲ್ಲವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ ನಡೆಯುವುದು? ಪೃಷ್ಣಸಹಿತ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿರಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಅವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ

ಅಧೀನನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ಧ್ವನಿಸಬೇಕು. ಭೂಮಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ, ಜಲವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿಯು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ, ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶವು ಅಹಂಕಾರತ್ತತ್ವ ನಿಯಾಮಕ ರುದ್ರನಲ್ಲಿ, ರುದ್ರನು ಮಹತ್ತತ್ವಾಪ್ತಿಮಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರುವರೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಚರ್ತಮುರ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೀಭೂದೇವಿಯರ ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಥಾ ನಾಶರಹಿತನೂ, ಸ್ವಷ್ಟಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ ಉದಾಹಿಸಿನನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವವನು ಉತ್ತಮ ಯೋಗಿಯಿನಿಸುವನು. ಜ್ಞಾನಷ್ಠಾಣನೂ, ಸ್ವರ್ಗತಿಭೇದ ಶೋಷನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಯಿಯಿಂದ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯು ಜಡಮನಸ್ಸು ಒಣಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸುಟ್ಟಿ ಬೂದಿಯಾಗುವಂತೆ ಸುಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣನಾಶವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತೋರಿ ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೆಳಗುವುದರಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

### ಹದಿಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :— ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು :— ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಮರ್ಥನೇ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ದೇಹಾತಿರಕ್ತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳ ಅಶಯಿಲ್ಲದೆ, ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕಾಷಿನ, ಆಚ್ಚಾದನ ವಸ್ತು (ಉಡುವುದು ಮತ್ತು ಹೊದಿಯುವುದು) ಇವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಜಕ್ಕೆಶಿಂಬಾದಿ ಜಹ್ನು ದಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಧರಿಸಬಾರದು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನೂ ಸವಿನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನೇ ಮುಖ್ಯಾತ್ಮಯನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳನಾಗಬೇಕು. ಅಸದೃಶನೂ, ಮೂರಾಂಶುಮಾರ್ತಜಗತ್ತಿನಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಹೊಂದೇ ಪ್ರಾರ್ಮಾಣಿಕವಾದ ಜಗತ್ತು ಇದೆಯಿಂದೂ, ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ, ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನಗಳಿಂದು ಅರಿಯಬೇಕು. ಅದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಬಾರದು. ಜೀವನಕ್ಷಾಗಿ ವೃತ್ತಿ (ಉದ್ಯೋಗ)ಯನ್ನು ಕೃಗೋಳಬಾರದು. ಶುಷ್ಕತರ್ಕಾಗಳನ್ನು ಓದಬಾರದು. ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಯಾವ ಪ್ರಕ್ರಿಯನ್ನು ಹರದಿಂದ ಬೆಂಬಲಿಸಬಾರದು. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದವರೂ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡದವರೂ ಆದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಜ್ಞಾನಿ ವ್ಯಾದಿ ಅವೇಷಣ ವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಷಾಗಿ ಪೂರಣ ಪ್ರಣಿಕಿಂಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗ ಕರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅಧರ್ಮವನಿಸುವುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು

ಯತಿಗೆ ಪಾಪ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಶಾಂತನಾದ ಯತಿಯು ನಿವೃತ್ತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಯತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ ದಂಡಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ವಿದ್ಯಾತಪೇಶಮಾದಿ ಅಂತರಂಗ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಮಹಾ ಮತಿಯಾದರೂ ಮಂಕನಂತೆ, ಕವಿಯಾದರೂ ಮೂಕನಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಯಾವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇರುವ ಅವಧಾತನು ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪೂನಿನಿಸುವನು. ಈ ಅವಧಾತ ಚರ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು :—

ಪ್ರಹಾದ ರಾಜನು ಒಂದು ಬಾರಿ ಸಹ್ಯಕಂಡರದಲ್ಲಿ, ಕಾವೇರಿತೀರದಲ್ಲಿ ತರುಗುತ್ತ ಅಜಗರ ವೃತ್ತಿಯ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಬರಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಮುನಿಯು ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಂಡದಂತೆ ನಿಗೂಢತೇಜಸ್ಸು ನಾಗಿದ್ದನು. ಶೋಕದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ತರುಗುತ್ತ ಬಂದ ಪ್ರಹಾದ ರಾಜನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ದೃಕ್ಕರಾಜನಾದ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವರು ಅಮಾತ್ಯರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಅವಧಾತನನ್ನು ನೋಡಿ ಕರ್ತೃ, ವಚನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಅವನ ಪರಾಶರ ವಿಭಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯದಾದರು. ಭಗವದ್ವರ್ತನಾದ ಪ್ರಹಾದರಾಜನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಅವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಶ್ನಾಸುತ್ತಾನೆ :—

ಪ್ರಹಾದ :— ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಭೋಗ ಪಡುವವರ ದೇಹದಂತೆ ಪುಷ್ಟ ವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ಭೋಗವೆಲ್ಲಿಯಿದು? ಭೋಗವಿಲ್ಲದ ನೀನು ಪುಷ್ಟ ನಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲಿಯಿದು? ಅರ್ಥದಿಂದೊದಗುವ ಭೋಗವೆ ದೂರತರವೇ ಸರಿ. ದೇಹ ಪುಷ್ಟ ಯುಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ದಯಿಮಾಡಿ ಹೇಳು.

ಅವಧಾತ :— ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ದೊರೆಯಿವ ಶೋಕಗಳಾವೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ನಿನ್ನ ಹೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ನಿನ್ನ ನಿವ್ಯಾಜಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅಂತ್ಯತನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಾಕಾಶವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಡದೆ ಸಲಹುತ್ತಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿ ಪಾವನನಾಗುವೆನು. ಕೇಳು :—

ನಾನು ಸಂಸಾರವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸುಖಿಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ಸೆವಿದು ತ್ವರ್ತಿನಾಗಿದೆ ದುರೂಹಿಯಂದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಕರ್ತೃಗಳ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಬಹು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಯಿಯಂದ ಸ್ವಾರ್ಥಾಪನರ್ಗಳಾರಣವಾದ ವಿಪ್ರಜನ್ಯವು ಬಂದಿತು. ವಿಭಾರ ಮಾಡಿದೆನು. ವಿಪ್ರಾದಿ ಸಕಲ ವರ್ಣಶರೀರರಧಾರಿಗಳು ಗಂಡಹಂಡಿನಿಸಿ ಕೊಡುವುದನ್ನೂ, ಸುಖಿಪ್ರಾರ್ಥಿ-ದೂಃಖಿನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮ ಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ದುಃಖ ಬಂದು ಸುಖವು ಹೋಗಿ ಗೋಳಿಂಡುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ವಿರಕ್ತನಾದೆನು. ನಿಜವಾದ ಸುಖವೆಂದರೆ ಸ್ವರೂಪ ಸುಖವೇ. ಬಾಹ್ಯವಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪಸುಖವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕ್ಷಯೆಯಂದ ಮಾತ್ರ ದೂರೆಯಿವುದು. ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಸುಖವೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮೋಹಕವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಂತನು ನಶ್ವರಷ್ಟ, ಅಲ್ಲವೂ ಆದ ಸ್ವರ್ಚಂದನವ ನಿತಾದಿಗಳಾಗಲಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಾದಿಗಳಾಗಲಿ ಆಸಿ ಪಡದೇ ಇರುವುದೇ ಒಳ್ಳಿಯಿದು. ಆದರೂ ಜೀವನು 'ನಾನು ನನ್ನ ದು' ಎಂಬ ಅನ್ಯಧಾಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿಷಯ ಶೈಲನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಷ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು. ನೀರಧಿಸಿದ ಜೀವನು ಮೇಲೆ ಅಂತರಗಂಗೆ ಮುಂತಾದ ಜಲಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿ ಕಾಣದೆ ಒಳಗಿರುವ ಸರೋವರದ ಜಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಸಿಲು ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನೆಟ್ಟಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಾರ್ಥಿಕ ಸುಖಾಭಿಲಾಖೆಯು ಪೂರ್ವೆಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು. ಅಂತಹವನು ಮೂಳನೇ ಸರಿ. ಈ ದೇಹವು ದೇವರ ಅಧಿನ. ಈ ವಿಷಯಗಳೂ ದೇವರ ಅಧಿನಗಳೇ ಹೀಗಿರಲು ಅವುಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಸುಖವಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುವ ಜೀವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನು. ಅವನು ಹರಿಭಕ್ತಿನಾದರೆ ಸುಖಿಗಳು ತಾವಾಗಿ ದೂರೆಯು ತ್ವರ್ವ. ಹರಿ ವಿರುದ್ಧನಾದರೆ ಸುಖವೇ ದೂರವಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಅಯೋಗ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಷ್ವಧರ್ವ. ದುಃಖದರ್ಶನದಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾದರೆ ಬಹುಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳು ಅವನಿಗೆನು ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾವು? ದ್ವಿಂದು ಭರ್ಗಸ್ತ ಮಂಡೂಕದಂತಿರುವವನಿಗೆ ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಿಂದ ಲಾಭವೇನು?

ಧ್ವನಿಕರು ಅತ್ಯಂತ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿ ಅಪಾರ ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ತು ಸುಣಿ ವಾಗುವುದನ್ನೂ, ಧನರಕ್ಷಕಗಾಗಿ ನಿದ್ರೆ, ಅನ್ಯ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಯಾರನ್ನೂ ನಂಬಿದೆ ಕವ್ಯಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ರಾಜರು, ಕಳ್ಳರು, ತತ್ತ್ವಗಳು ಸ್ವಜನರು, ಇಲಿಗಳು. ತುನಕಾದಿ ಪತುಪಕ್ಷಿಗಳು ವೆದದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಧನಿಕರನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿದೂವ ಕಣವನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸಿ. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣತೆಗಿಯುವುದನ್ನೂ ನೋಡಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ಕೋಕ, ಮೋಹ, ಭಯ, ಕೋಪ, ರಾಗ, ದೀನತೆ ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಹೊದಲಾದ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಹಣದಾಶಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಂಬಿ

ಮತ್ತು ಹಾವು ಈ ವರದು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನನಗೆ ಕಣ್ಣ ತರಿಸಿದುವು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟ ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಜೀನುತ್ತಪ್ಪ ವನ್ನು ದೋಧಿ, ಜೀನುನೋಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಸರ್ವಸ್ವಾವಹಾರ ಮಾಡಿದ ಮನುಜರನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದು, ಏನೂ ದೊರೆಯಿದ್ದರೆ ಉಪವಾಸ ವಿರುತ್ತ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಬದುಕಿರುವ ಹೆಬ್ಬಿವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವರೆಗಿಂದ ಸಕಲ ಕಾಮವಿರಾಗವನ್ನೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸಮರ್ಪಿತ ತುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಕರಿತು ಅವ ಧೂತನಾದೀನು. ನನಗೆ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ಅಹಾರವು ಅಲ್ಲವಾಗಿರಲಿ, ಬಹಕೆವಾಗಿರಲಿ, ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡುವೆನು. ಸಜ್ಜ ಪರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ತುತಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಅವತಾರಿಕೆ : ಹೀಗೆ ಸ್ವವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಏಹಿತೋಪಾ ಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೊನೆಗೆ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಲಯಚಂತನೆ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು : -

ದೇವ ಸಮೂಹವು ವಾಗಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಅಧೀನವಂದೂ, ಅಗ್ನಿಯು ಶಬ್ದಾದಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಇಂದ್ರನ ಅಧೀನವನೆಂದೂ, ಇಂದ್ರನು ವೈಕಾರಿಕಾಭಮಾನಿಯಾದ ಗರುಡನ ಅಧೀನನೆಂದೂ, ಗರುಡನು ಮಹತ್ತತಾತ್ಮಭಮಾನಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಧೀನನೆಂದೂ, ಚತುರ್ಮುಖನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಧೀನನೆಂದೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಧೀನಳಿಂದೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಷ್ಟಿಪ್ಪ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಬೇಕು.

ಪ್ರಹಾನ್ನದನೇ ! ನೀನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಆತ್ಮಿಯನು. ಅದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ರಹಸ್ಯ ಭರಿತ್ಯಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು. ನನ್ನ ನಡವಳಿಕ ಹೊರಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವನ್ನು ವಂತೆ ತೋರಿದರೂ, ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಮತವಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ನಾರದ : ಯಧಿಷ್ಟಿರನೇ ! ಪ್ರಹಾನ್ನದರಾಜನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಸ್ಥರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆ ಖುಷಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವರ ಅನು ಮತಿ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಮನಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ನುಗಿದುದು

ಯೆಧಿಸ್ತುರೆ :- ನಾರೆದರೆ ! ನಮ್ಮುಂತ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಮೋಹನ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಧನೆಗಳಾವುವು ?

ನಾರೆದ :- ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಪಂಚಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಪುಲಾಪೇಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ಮುಕುಂದನಿಗೆ ಅರ್ಜಿಸಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕ್ಷಾಮೃತವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಕೇಳುತ್ತ, ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗದಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ತನ್ನ ಹಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದ ಪರಲ್ಲಿ ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಸ್ವಾನ, ಧ್ವಾನ, ಯಾಗಾದ ವಿಹಿತ ಕರ್ತೃಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ದೇಹವು ದೃಢವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅತಿಥಿ ಪೂಜಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಪತ್ತಿ ಪ್ರತಾದಿಗಳ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಬೇಕು. ತನಗೆ ಬಂದಿರುವ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾವರೆ ಯೆಲೆಯಂತ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಕಲ್ಪತ್ವವಾಗಿರುವ ಅರುಣವನ್ನು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಅಭಿವಾ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕು.

ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು, ಮಕ್ಕಳು, ತಮ್ಮಂದಿರು ಮೊದಲಾದವರು ಆಡುವ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿ, ನನ್ನದೆಂಬ ಹರವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಅವರಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಭೂಮಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಎಲ್ಲರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಖೋಗಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವನು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯಿಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಬೇರೆಯ ವರೂ ಅನುಭವಿಸಲಿ ಎಂದೂ, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಮ್ಯಾತ್ರ ತಾನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಬೇಕು. ಅವರವರ ಹೊಟ್ಟಿಯು ತುಂಬಿವಷ್ಟು ಅವರವರ ಆಸ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡವನು ಕಳ್ಳನೆಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುವನು. ಮನಯಿಲಿರುವ ಸೇವಕರು ಹಸು, ಕತ್ತಿ, ಬೆಕ್ಕು ಇಲ್ಲ, ಇರುವ, ಹಕ್ಕಿ, ನೊಣ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಿತ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೇಜಿತನಾಗಬಾರದು. ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ದೇವರು ಹೊಟ್ಟಿದನ್ನು, ಬೇಡದೆ ದೂರಿತುದನ್ನು ಅಯಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಂಧು, ಅತಿಥಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಹಂಬಿಡಬೇಕು. ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಧನದಿಂದ ದೇವ, ಯುತಿ, ಅತಿಥಿ, ಭೂತ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಅವರ ಅಂತರ್ಭಾವಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿಸಿದ ಅಜ್ಞಾಜುತ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಖಿವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಮಾಡುವ ಹೋಮವು ಹರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವು. ಪ್ರತಿಕೂಲಕಾದ ಹಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯವನು ಅವಳ ಇಪ್ಪುವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಸಲು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧ ರಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನಾಡರೂ ಹೊಲ್ಲಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಹೊನೆಗೆ ಅನಂತವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಸತ್ಯಲ

ಪ್ರಸೂತಿಕಾದವಳಿನ್ನು ಮುದುವೆಯಾಗಿ, ಧರ್ಮರತನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುವವನು ಧೀರನೆನಿಸುವನು. ಹೆಂಡತಿಯು ವ್ಯಾಖಿಕಾರಿಣಿಯಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ ದಾಸಿಯಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಆಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ದೇಹವನ್ನು ಸುಧರೆ ಹೂತರೆ ಅದು ಕೊಳಿತು ಹುಳುಗೆಕಾಗುವುದು. ಸುಟ್ಟಿರೆ ಬೂದಿಯಾಗುವುದು. ನಾಯಿ ನರಿಗಳು ತಿಂದರೆ ಅವುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಲ ರೂಪವಾಗಿ ಹೂರಬಿಳಿವುದು. ಇಂತಹ ತುಳ್ಳೆತೀರವೆಲ್ಲಿ? ಅಧರಿಂದಾಗಾವ ರತಿಯ ಸುವಿವನ್ನು ರಸ ಹೋಗಿಸ ಜೀವನೆಲ್ಲಿ? ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಮಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆಕಾಶದಂತ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ, ವಿಲ್ರಿಪ್ತನೂ ಆಗಿ, ಸಮೃದ್ಧ ಅನಂದ ರೂಪನಾಗಿರುವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಭುವಿನ ಇಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಪತ್ನೀಪತಿ ಸಂಯೋಗ ವಾದರೂ ಬಹಳ ದುರ್ಭಾವೇ ಸಂ.

ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಕ್ಷಾನ ಸಾಧನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಗೊಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧಿನವೆಂದು ಅರಿತು ನಡೆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಖಗುವ ಪುಣ್ಯಲೋಕಿಳಿನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅರಿತು ನಾಜ್ಯಯಾಜಿತ ವಾದ ಧನದಿಂದ ದೇವ, ಮಹಿ, ಪಿತ್ರ, ನರ, ಭೂತ ಯಜ್ಞ (ಪೂಜೆ)ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಮನುಜನು ಕ್ಷಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅಧಿಕಾರವೂ, ಸಂಪತ್ತೂ ಇದ್ದರೆ ಅಗ್ನಿಮೌರ್ಧ್ಯಮಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ವೈತಾನಕ ವಿಧಿಯಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮಾಡಬಹುದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಭಾವನೀಯರೇ ಆಗಿರುವರು. ಆದರೆ ವಿಪ್ರಮುಖಿದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ತುಳ್ಳೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಗೃಹಸ್ಥನ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಗೃಹಸ್ಥನು ಭಾದ್ರಪದ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ ಅಪರಪ್ಸೀಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ತನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತ ಸಕಲಪಿತ್ಯಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರಾಯಣ ಮತ್ತು ದಸ್ಯಿಕಾಯನ ಪ್ರಾರಂಭ ದಿನಗಳು, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಸಂಪತ್ತರಾಂತ ಸಂಕ್ರಮಣ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ವ್ಯತೀಪಾತೆ, ಗೃಹಣ, ದ್ವಾದಶಿ, ಶ್ರವಣಾದಿ ದಿನತ್ರಯ, ಶ್ರಯೋದಶಿಗಳಿಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಪ್ಯತಿಂಗಳು, (ಹೇಣುಂತ, ಶ್ರಿತರ ಮತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ) ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮೀ, ಮಾಘಪೂರ್ಣಮಾ, ಅನೂರಾಧಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಯುಕ್ತ ದ್ವಾದಶಿ ಮತ್ತು ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ತರೆ ಶ್ರೀಯೋವೈದ್ದಿ, ಅಯುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲಪ್ರದ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನನ, ಜಪ, ತಪಸ್ಸುವ್ರತ, ಹೋಮ, ದೇವಪೂಜೆ, ವಿಪ್ರಪೂಜೆ, ಪಿತ್ರಾಶಿದ ಯಜ್ಞ, ಸಕಲ ಭೂತ

ಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ಕರ್ತೃಗಳು ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರದರ್ಶಿಗಾಗಿವೆ. ವಿವಾಹ, ಕುಮಾರ ಜನ್ಮ ಕರ್ತೃ, ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯ, ಮೃತತ್ವಿಗಳು ಇವು ದಾನಾದಿ ಬಹುಪುಲ ಕಾರಣಗಳನಿಷಿವೆ.

ಧರ್ಮಫಲವಾದ ಶ್ರೀಯಸ್ತನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುವ ದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ : - ಸತ್ಯತ್ವನು ದೊರೆಯುವ ದೇಶವೇ ಪ್ರಣಿತಮು ದೇಶ. ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ತಪೋವಿದ್ವಾದರೂದಯಾದಿ ಗುಣವಂತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣಾನು ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರನಿಸುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾವನ ಪ್ರತಿಮುಗಳು ಇರುವ ದೇಶಗಳೂ ಪವಿತ್ರಗಳೇ. ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳು, ಹೀರುಕ್ಕೇತ್ರ, ಗರ್ಭ, ಪ್ರಯಾಗ, ಪುಷ್ಟಿರಾದಿಗಳು, ಪುಲಹಾಶ್ವಮು, ಸ್ವಮಿಮು, ಕಾಲ್ಯಾಂತ್ರಿಕವಿನಿಸಿದ ಹರಿಪುರ, ಸೇತೂರಾಮೇಶ್ವರ, ಪ್ರಭಾಸ, ದ್ವಾರಕೆ, ಕಾಶೀ, ಮಧುರೆ, ಪಂಪಾ, ಬಿಂದು ಸರೀರೇವರ, ಬದರಿ, ನಂದಾತೀರ, ಸೀತಾರಾಮಾಶ್ವಮು, ಕಾಂಚಿ, ಮಹೇಂದ್ರ ಮಲಯೂದಿ ಕುಲಾಚಲಪತ್ರ ತಗಳು ಮೊದಲಾದುವೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿಷ್ಟ ಸಂನಿಧಾನಯುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯಸ್ತಾಮನು ತಪ್ಯದೆ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸದ್ಧರ್ಮವು ಸಾವಿರಾರು ಮಡಿಯಷ್ಟು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು.

ಇನ್ನು ಪಾತ್ರನಾರೆಂಬಿದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿ : - ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಮಾರಮಣನೇ ಮುಖ್ಯತಮು ಪಾತ್ರನು. ದೇವ ಜುಂಗಿಗಳಿದ್ದಿರೂ ರಾಜಸೂಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃಷ್ಣನೇ ಪಾತ್ರನೆಂದರಿತು ನೀನವನಿಗೆ ಅಗ್ರಷ್ಟಾಚೆಯಿನನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಾಧಿಕಗೊಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ವ್ಯಕ್ತವು ಜೀವರಾತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿದೆ ಬುಡೆದ ಬೀರೇ ಅಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಕರ್ತರಿಂಗಳನ್ನು ನೀರೆರಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಕೃಪ್ತವಾಗುವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮನುಜಾದಿ ಶರೀರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಸಿರುವವನು. ಮತ್ತು ಜೀವನಿಗೆ ಅವನೆಂಬಿದ್ದು ಜೀವನಸುಖಿವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವವನು. ತಾರತಮ್ಯದಿಂದಿರುವ ದೇವದಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸುವುದೇ ಮಹಾ ಯಜ್ಞವು. ಶ್ರೀತಾದಿ ಯಿಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತರಾದ ಪೂರುಷರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನ ಹೆಚ್ಚು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಕಲಹ ಮಾಡಿದ ನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಗಿಗಳು ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜಿಯಿನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜಿಯಿಂದ ಫಲ ವೇಣು ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರನೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಣನೇ. ಅವನು ತಪಸ್ಸಿಯಾಗಿ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾಗಿ, ಯಿದ್ದಬ್ರಹ್ಮಾಭಿದಿಂದ ಕೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗಂತ ಖಾತ್ರಮ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತೆಭುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ನೋಡು ! ಥಾನು ಮೂರು ಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾದರೂ, ಇತರರು ಸದ್ಗುರುರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಂಗಳ ವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವರ ಪಾದದ ಧೂತಿಯನ್ನು ತರೆಯ ವೇಲಿ ಧರಿಸುವನು.

ಹಡಿನ್ನೆದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಾರದ :— ದರ್ಮರಾಜನೇ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಲವರು ಜಾಣನಯೋಗ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜಾಣನಯೋಗಿಗಳೇ ಉತ್ತಮರು. ಶಾಸ್ತ್ರತಪಾದ ಸುಖವನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ವರು ಹಿತ್ಯಗಳಿಗೂ, ದೇವರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ತ್ವರಿತವಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹಷ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಜಾಣನಿಗಳೇ (ಪರಮಂಕಂಸಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೇ) ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂತಹವರಂ ದೂರೆಯದಿದ್ದರೆ ಇರುವವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರನ್ನು ನಿಮಂತ್ಸಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತಸಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ವಿಶೇಧವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ, ಹಿತ್ಯಸಾಧಾನಕ್ಕೆ ಮೂರವರನ್ನೂ ಅಥವಾ ಒಂದೊಂದು ಸಾಫನಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ದುಡ್ಡದೆಯಂದು ಒಹುಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಭಗವತ್ಪೀಠಿಗಾಗಿ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅನ್ವಯಾನವು ಆತ್ಮಲ್ಪವಾದರೂ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಬರುವುದು. ಧರ್ಮಾಜ್ಞನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾದರು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪುಹಾಯಿಗಳು ತನ್ನತಕ್ಕವೂ, ಭಾಗವತರೆ ನಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಕರಿಗಳೂ ಆದ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷವಡಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀತೆ ಕೊಟ್ಟಿದನ್ನು ದೇವ, ಮತ್ತು, ಹಿತ್ಯ, ಭೂತ, ಮಾನವರಿಗೂ, ತನ್ನ ಪರಿಗೂ ಹಂಚಿ ಉಣಿಬೇಕು. ಆದರಿಂದ ಮನುಷರು ಪಾಪರಹಿತನಾಗುವನು. ಧರ್ಮವ್ಯಾಪ್ತರು ಪ್ರಾಣಹಿಂಸಿಯನ್ನು ಸರ್ವಧಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಜಾಣನಿಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಿಂತ ಜಾಣನಯಜ್ಞವೇ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಜಾಣನಯಜ್ಞಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸತ್ಯರಾಗುವರು. ಪಶುಹಿಂಸಕ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಭಯಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರು ಕೊಡುವ ಜಾಣನಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಹಾರದಿಂದ ತ್ವಪ್ರತಿನಾಗಿ ನಿತ್ಯನ್ಯೇಮಿತ್ತಿಕೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹಾನಿಮಾಡುವ ವಿಧರ್ಮ, ಅನ್ವಯಕಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ, ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವೆನಿಸುವ ಆಭಾಸಧರ್ಮ, ವೇದವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಾಶಿಂದ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮವೆನಿಸುವ ಅಪಧರ್ಮ, ದಾಂಭಿಕ ಕರ್ಮ ತೀಳಿಯ ಅಥವಾ ತಕ್ಷಂತೆ ಹಿಂತಪಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀತರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿಕ ಧರ್ಮವು. ಇದೇ ಸಂಸಾರಮೇಚಕವಾಗಿ ಮುಕ್ತಪ್ರದರ್ಶ. ರಾಜಸತಾಮಾಸಧರ್ಮಗಳು ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲು ಧನಬೇಕಿಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡ

ಬಾರದು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದ್ರವ್ಯಯಾಚನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅಜರಿಸಿದ ಧರ್ಮದಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಅಜಗರಕ್ಕೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಅದರ ಬಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಒದಗಿಸುವ ತಂದೆಯು ಇರುವನೆಂದು ನಂಬಿ, ದುಷ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಹರಿಭಕ್ತನಿಗೆ ದೂರೆಯುವ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳು, ಕಾಮ ಲೋಭಗಳನ್ನು ಭ್ರಮನಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯರೂಪದ ಅಲೆಯುವ ವಿವೇಕರಹಿತನಿಗೆ ದೂರೆಯಲಾರವು. ಪಾದರಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವವನಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಮುಕ್ಕುಗಳ ಬಾಧೆಯಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಕಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ವನಿಗೆ ದೃಷಿತಿಗಳಲ್ಲ. ತೃಪ್ತನಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ಶಾಂತಿಯೇ ದೂರಕುವುದು. ದೇವರು ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನೂ ಕೂಡದೆ ನೀರನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿರೆ ಅದನ್ನೇ ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವನು ಸಿಂಹದಂತೆ ಗೂರುವವನ್ನು ಹೊಂದುವಾನು. ಹೊಟ್ಟಿಗಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ಪುಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಾಗಿಯೂ ತಿರುಗುವವನು ನಾಯಿಯಂತೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ತೃಪ್ತನಾಗಿದೆ ದುರಾಶೆಯಳ್ಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಣನ ತೇಜಸ್ಸು, ವಿದ್ಯಾ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಹಾಳಾಗುವವು. ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ದಾಸನಾದ ಅವನ ಜ್ಞಾನವೂ ಕಾದ ಹೆಂಡಿನಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ನೀರಿನ ಹನಿಯಂತೆ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಲಕ್ಷಣಾಗಿ ಕಾಮಿತಲಾಭದಿಂದ ಕಾಮದ ಹೊನೆಯು ಕಾಣಬಿಂದಂತೆ ತೋರಿದರೂ, ಇನ್ನೂ ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯು ಇರುವುದಾದರೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಆ ದುರಾಶೆಯು ಹೀಡಿಸದೆ ಬಿಡುದು.

ರಾಜನೇ ! ಪಂಡಿತರು ಬಹುಜನರಿರುವರು. ಅವರು ಸಂಶಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲರು. ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿರುವರು. ಅವರು ಯಜ್ಞ ಸಭೆಯ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಇಂತಹ ಗುಣಾಳ್ಳಿರವರಾದರೂ ಅವರು ಲೋಭವನ್ನು ಗೀಲ್ಲಲಾರದೆ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೇಳಾದ ಪಾಪಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತಿರುವರು.

ನಿಷಿದ್ಧ ವಿವರೆಯದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಕಾಮವನ್ನೂ, ಕಾಮವನ್ನು ಮಟ್ಟಿತ್ತುಳಿದು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಕೋಪವನ್ನೂ ಧನವು ರಾಜ ಚೋರಾದಿಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಲೋಭವನ್ನೂ, ತತ್ತ್ವದಿನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಶಯ ಮತ್ತು ಭಯಗಳನ್ನೂ. ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಯತ್ನಾಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ, ನಿತ್ಯವಿತ್ಯಾದ ತತ್ತ್ವವ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶೋಕ ಮೋಹನಗಳನ್ನೂ, ದೊಡ್ಡವರ ಸೇವೆಯಿಂದ ದಂಭವನ್ನೂ, ಹೌನದಿಂದ ಭಗವದುಪಾಸನಾ ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗ,

ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಪಶುಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಂತ್ರ, ಜೀವಧರ್ಗಳಿಂದ ಉನ್ನಾದಾದಿ ಭೌತಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಧ್ವನಿದಿಂದ ಗ್ರಹಸೀಡಿ, ಮನೋರೋಗ, ಅನಾವೃತ್ಯಾದಿದುಃಖವನ್ನು ನೀಗಬಹುದು ಅವಾಗಂಗಯೋಗ ಮತ್ತು ವಾಯುವಶೀಕರಣದಿಂದ ಬಿಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲಾದ ದೇಹದ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸತ್ಪುರುಷರ ಸೇವಯಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಗಬಹುದು. ಸತ್ಯಗುಣ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ರಜಸ್ತು ಮೋಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಭಾಗವತ್ಯಾಷ್ಟುಯಿಂದ ದೂರೆತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸತ್ಯಗುಣದಿಂದ (ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ) ಸ್ಥಾಲ ಸತ್ಯಗುಣವನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲನು. ಬಹುಮಾತಿನಿಂದೇನು? ಈಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಯಿಸಬಲ್ಲನು.

ಜ್ಞಾನದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ತೋರುವ ಗುರುವನ್ನು ಏರಿನಡೆಯುವವನ ವಿದ್ಯೆಯು ಗಜಸ್ವಾನದಂತೆ ನಿರಧರ್ಷಕವೇ ಸರಿ.

ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಷ್ಟಾ ವೆಂದು ತಿಳಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾದ ದೇವವಂಂದ್ಯನೂ, ಸನಕಾದಿಯೋಗಿಜನ ವಿಚಾರ ವಿವಯನೂ ಆದ ಈ ರಮೇಶನನ್ನು ಲೋಕದ ಜನರು ತಮ್ಮಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಜನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವರು.

ಇಂದ್ರಾಯಜಯಕ್ಕೆ ಸರ್ವವೇದೋಕ್ತಿ ಕರ್ಮಗಳು, ಯಜ್ಞ, ತಪೋ ದಾನಾದಿಗಳು ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿರುವಾಗ ಇಂದ್ರಾಯ ಜಯವನ್ನು ಪಡಯಿದ್ದರೆ ಸಕಲವೂ ಷ್ವಾರ್ಥ.

ಭತ್ತವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಜಯಿಸಬೇಕಿಂಬ ಧೀರನು ದುಷ್ಪಸಂಗವನ್ನೂ, ದುಷ್ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಭಿಂಬಾಟನ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಏತ ವಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸಮಂಬಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತು ಸಮಂಬಾದನಾಗಿ “ಓ” ಎಂಬ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾಕಾರ್ಯಾಚ ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮವಾಸನಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸೋಗುವತನಕ ನಾಸಾಗ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರಾಕಾರಾವಾಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಬೆಂಕಿ ತಾನಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗುವದು. ಆಗ ಭತ್ತವು ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಮಗ್ನಿವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಲಿಸದೆ ಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುವುದು.

ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಶಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದವನು ಪಾಪಿ, ನಿಲರಜ್ಞನೂ ಆಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು. ಮಲ, ಕೃಷಿ

ಮತ್ತು ಭಿಸ್ತಾವಾಗುವ ಶರೀರವೇ ಜೀವನ್ನಲ್ಲ, ಶರೀರವೇ ತಾವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೊಗಿಹಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಅನುರೋದಿಸಿ.

ಎಹಿತಕೆರು ತ್ವಾಗಿಯಾದ ಗೃಹಕ್ಕನು, ವ್ರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಾರಿಯು, ಉದಯೋಳಿಗೇ ಇರುವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಿಯು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯೋಳಿವಾಗಿರುವ ಯತಿಯು ಇವರನ್ನು ಆಶ್ರಮಾಭಾಸರು ಅಂದರೆ ನಕೆಲು ಆಸಾಮಿಗಳಿಂದೆನ್ನುವರು. ಇವರು ವರ್ಣವನ್ನೂ, ಆಶ್ರಮವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವ ನೀಂಜರಾಗಿರುವರು. ಆಹಾ ! ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಆಚ್ಚ ! ಇಂದು ಇಂತಹ ಆಶ್ರಮ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಮೋಡಿ ಶ್ರೀಕಾಗಿಗೆ ಕ್ಯಾಮುಗಿಯಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಹತಿಯು ತನ್ನ ಬಿಂಬನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಎಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಲಂಪಟನಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಬ್ಬಿಸಿ ಬೆಳಿಸುತ್ತದ್ದನೆ ?

ಶರೀರವೇ ರಥ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಕುದುರೆಗಳು. ಮನಸ್ಸೇ ಕಡಿವಾಟ. ವಿಷಯಗಳೇ ರಸ್ತೆಗಳು. ಬುದ್ಧಿಯೇ ಸಾರಧಿ. ಚಿತ್ತವೇ ಈಶನು ಕುಳಿತಿರುವ ಎತ್ತರಪಾದ ಷೀರ. ಜೀವನೇ ರಥಕನು. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಹತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳೇ ರಥದ ಅಳ್ಳು. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮಗಳೇ ಚಕ್ರಗಳು. ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ರಥಕಜೀವನಿಗೆ “ಷಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಾಣವೇ ಬಿಳ್ಳಿ. ಜೀವನ ಜ್ಞಾನಮಯ ಚಿತ್ತವೇ ಭಾಣ. ಅದರ ಗುರಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಗ್ಲೆಬೇಕಾದ ಜೀವನ ಶತ್ರುಗಳು ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಲೋಭ, ಕೋಕ, ಮೋಹ, ಭಯ, ಮದ, ದುರಭಿಮಾನಗಳು, ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ರಾಜಸರು, ಕೆಲವರು ತಾಮಸರಿರುವರು. ಇದನ್ನು ರಿತಿ ಜೀವನು ತನಗೆ ಮನುಜದೇಹ ಬಂದಾಗ, ಅದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿರುವಾಗ, ತಡಮಾಡದೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಣಸೇವೆಯಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಜ್ಞಾನವಿಧಿವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ರಾಗಾದಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ವಿಷಯಾಲಂಬಿಸಿ ಯಾಜ್ಞವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಂಸಾರ ದೂರನಾಗಬೇಕು.

ತಿಂತ್ರಾವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದೆ ಇಂದ್ರಿಯವಶನಾಗಿ ರಾಗಾಂಥನಾಗುವ ಜೀವನನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂಬ ಕುದುರೆಗಳು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸಿ, ಸಂಸಾರ ಗರ್ಹನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುವಿಷಯ ಹೋರಿರ ಕೈಗೆ ಒಮ್ಮೆಸಿದ್ದುವುಷ್ಟು. ಅವರು ತಿಂತ್ರಾವನ್ನು, ಅವನ ಸಾರಧಿಯನ್ನೂ. ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಸಾರವಿಂಬ ಹಾಳುಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಕಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುಫಾನಿಗುಂಪಾದು.

ಪ್ರವೃತ್ತ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಗಳಿಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಯಾದ ಕರ್ಮಗಳು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವೇ. ಪ್ರವೃತ್ತ ಕರ್ಮ ಮೂರುಳಿವನು ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನು. ನಿಷ್ಕಾಸ ಕರ್ಮಾಯ್ಯ ತಿಷ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಮುಕ್ತನಾಗಿಷಣಿ.

ಹಿಂಸಾಮಯವೂ, ದ್ರವ್ಯಮಯವೂ, ಕಾಮ್ಯವೂ ಆದ ಪ್ರವೃತ್ತ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಫಲವು ಬರುವುದು. ಇದು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ದರ್ಶ, ಪೂರ್ಣಮಾಸ, ಚಾತುಮಾಸಗಳು. ಪರುಬಂಧ ಎಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ “ಇಷ್ಟ” ಎನಿಸಿದೆ. ಹತ ಎಂದರೆ ವೈಶ್ವದೇವ, ಪ್ರಹುತ ಎಂದರೆ ಬಲಿಹರಣ, ಪೂರ್ತ ಎಂದರೆ ದೇವಾಲಯ, ಅರಾಮ, ಹೊಪ, ಫಲಪ್ರಸ್ವನ ಮುಂತಾದುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಪುರೋಡಾಶಾರಾದಿ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಆಪೂರ್ವಫಲ ಆಫ್ವಾ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನ್ವದಾನದ ಫಲ ಇವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಇಷ್ಟಪೂರ್ತಾಗಳು ಸರಾಮಗಳಾದರೆ ಹತ್ಯಾಯಾನವು ದೂರಿಯುವುದು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಾಯ ಧೂಮ, ರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣಪದ್ಧತಿ, ದ್ವಾರಾಯನ. ಚಂದ್ರಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ತದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಕರ್ಮಫಲವು ಕ್ಷೇಣಿವಾದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಆಗ ಓವಧಿ, ತಂಡೆ, ತಾಯಿ ಎಂಬ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಹುಟ್ಟುವನು. ಇದೇ ಹತ್ಯಾಯಾನವು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಾಯ ಪೂರ್ತಿವೇಷಪ್ರಭವನಾದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವನು.

ಅಚ್ಯರಾದಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :—

ಕ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಜಾನೇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಧೀನರು. ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲರೂ ಮನೋಭಿಮಾನಿ ಇಂದ್ರನ ಅಧೀನರು. ಇಂದ್ರನು ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿಂದಾವಾತಿಯ ಅಧೀನನು. ವಾವಾತಿಯು ಅ—ಉ—ಮು ಎಂಬ ವರ್ಣಾತ್ಮಯಾತ್ಮಕನಾದ ರುದ್ರನ ಅಧೀನಿ. ಓಂಕಾರದ ಅವಯವಾಭಿಮಾನಿ ರುದ್ರದೇವರು ಪ್ರಣಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶೇಷದೇವರ ಅಧೀನನು. ಶೇಷದೇವರು ಬಿಂದು ಮತ್ತು ನಾದ ಸಿಯಾಮಕರಾದ ಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯರ ಅಧೀನರು. ಭಾರತಿ ಸರಸ್ವತಿಯರು ಪ್ರಾಣದೇವರು—ವಿರಿಂಜ ಇವರಿಬ್ಬರ ಅಧೀನರು. ವಿರಿಂಜನು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಧೀನನು. ಇವರೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ಜಾನಿಯು ತನ್ನ ಉತ್ಕುಮಣಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವನು. ಅವನು ತೆರಳುವ ಅಚ್ಯರಾದಿ ಮಾರ್ಗದ ವಿವರಣೆ :—

ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ದಿವಾದೇವತೆ, ಪ್ರವಹಂತಾಯು, ಶುಕ್ಲಪತ್ನಾಭಿಮಾನಿ, ಶೂರ್ವಾಭಿಮಾನಿ, ಉತ್ತರಾಯಣ, ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಇವರು ಶರೀದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಚ್ಯರಾದಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಯು ಹೋಗುವನು. ಇದನ್ನೇ ದೇವಯಾನವಂಬಿಪರು. ಈ ಧೂಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸುಷಾಧಿಪ್ರಸ್ಥಾಯನ್ನೂ ಹೋರಿಸುತ್ತು.

ಕೇಳನೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಪೂರ್ವಾನಂದ ಸ್ವರೂಪರಾಗುವರು ಅವರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಬಿಡುವರು.

ಈ ದೇವರೂಪ ಮತ್ತು ಹಿತ್ಯಾನಗಳಿರಡನ್ನೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದವನು ದೇಹ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಂತಿರದೆ ಶ್ರೀಹರಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವನು. ಪ್ರಕಾರು, ಸ್ಯಾಮಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ವದೇಹ ಪ್ರಕರಣಾಗಿರುವ, ಜನರಿಗೆ ಜನನ ಮತ್ತು ಮರಣಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಅಂತರ್ಭಂಗಾಧ್ಯಾತ್ಮವಾದ, ಬಂಧ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ ಕಾರಣವಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಧಿನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಜ್ಞಾನಿಯು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಈ ದೇಹವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂಪಾಕಾರಿ ಅಂದರೆ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ತಕ್ಷಿವೇಶದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಿಗೆ ಇದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿರುವ ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈತ್ತರನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವನು ಎಂಬ ತತ್ವವು ಸತ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಘಟಪಟಿದಿ ಇಂದಿರ್ಯ ಗೋಚರವಾದ ಜಗತ್ತಾಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂಪಾಕಾರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಎಂದಿಗೂ ಏಷ್ಟೀಯಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ ಪ್ರಾಣಕಿರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಪ್ರತೀಯೂ ಹುಟ್ಟಿಲಾರದು. ಸೇರುವುವಾಗಲಿ, ಅಗಲುವುದಾಗಲಿ, ವಿಕಾರವಾಗಲಿ ಪ್ರಥಿವೀ-ಜಲ-ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಥಿವೀಮೇದಲಾದ ಭೂತಗಳು ಗಂಧಾದಿ ಅವಯವಗಳಿಷ್ಟಿದ್ದಾಗಿವೆ. ದಾರ್ಗಣ್ಯಲ್ಲಿದೆ ಬಟ್ಟೆಯಿರಲಾರದು. ಆದರಿಂತೆ ಗಂಧ ವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಥಿವಿಯ ಇರಲಾರದು-ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಥಿವೀ ಗಂಧಗಳಿಗಿರುವ ಅಂಗಾಂಗೀ ಭಾವವೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಉಪಾಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಕೆಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪನ್ನು ನೋಡಿ ರಚತ ಸಾದೃಶ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯಂಬ ಭ್ರಮ ಬರುವುದು ನಿಜ. ಅದರೆ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೇದ ಘಟತವಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಸತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾದೃಶ್ಯವು ತೋರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಭ್ರಮ ಬರುವುದು. ಅದರಿಂತೆ ಜೀವನು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅವನ ಅಧಿನನ್ನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ತಾನು ಸ್ವಂತತ್ವನಿಂದ ಭ್ರಮಿಸಿರುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಚ್ಚರ, ಕನಸು, ನಿದ್ರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಂತತ್ವ ಪ್ರೇರಕನು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಮನು, ಜೀವ ಜಡಭಿನ್ನನು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನ. ಇದನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆದವನು ನಿದೂರ್ಜನನೂ, ಸ್ವಂತೋಗ್ರಹಣನೂ ಆಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಭಾವಾದ್ವೈತ, ಶ್ರಿಯಾದ್ವೈತ, ದ್ವಿವಾಚದ್ವೈತಗಳಂಬ ಭಾವನೆ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆವಿಭೋತ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಾನಂದನಾಗಿ, ಜಾಗ್ರುದಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಸುವಿಷುವನು.

**ಭಾವಾದ್ವೈತ :**— ಪೆಟತಂತುಗಳು ಕಾರ್ಡ್‌ಕಾರೆಣಗಳಿನಿಸುವಂತೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಕಾರ್ಡ್‌ತ್ವಕ್ವರ್ವ, ಕಾರೆಣತ್ವಕ್ವರ್ವ ಆಗಿದೆ. ಈ ಉಭಯ ವಿಧಿ ಜಗತ್ತು ತಾನಾಗಿ ಕಾರ್ಡ್‌ವೂ ಅಗಂದು, ಕಾರೆಣವೂ ಅಗಂದು ಅವೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾರೆಣದಲ್ಲಿ ಜನಕಶ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಕಾರೆಣನಾಗಿಯೂ, ಕಾರ್ಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಕಾರ್ಡ್‌ನಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನೆಲೆಸಿರುವನು—ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಭಾವಾದ್ವೈತವೆನಿಸುವುದು.

**ಶ್ರಿಯಾದ್ವೈತ :**— ಗುಣಪೂರ್ವಾನಾದ ವಾರಾಯಣನ ಚರ್ಕಣಾರೆವಿಂದದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು, ವಚನ, ಶರೀರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸರ್ಕಲ ಕುಭಕರ್ಮಗಳ ಕಾಲವನ್ನೂ ಅರ್ಮಾಸುವುದೇ ಶ್ರಿಯಾದ್ವೈತವೆನಿಸುವುದು.

**ದ್ವಿವಾಚದ್ವೈತ :**— ತಾನು, ತನ್ನ ದಾರಾ ಪ್ರತ್ಯಾದಿಗಳು, ಧನ ಅರಾಮಾದಿ ಸರ್ವಪೂರ್ವಕ ಸದಾ ಈಶಾಧಿನ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಲ ಜೀವರೂ ಶ್ರೀತಾಧಿನರು. ಅವರ ಅರ್ಥಕಾಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿವೂ ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ದ್ವಿವಾಚದ್ವೈತವೆನಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀಹರಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಳ್ಳಿ ಮನುಷ್ಯನು ಗೃಹಸ್ಥನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವೇದ ವಿಹಿತಗಳಾದ, ಆಪತ್ತಾಲ ಅನಾಪತ್ತಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತಗಳಾದ ತನ್ನ ಶ್ರಮೋಚಿತ ಪೂಜೆ, ಉಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ನೀನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾದಪಂಕೀರುಹಸೇವಾಪ್ರಣಾದಿಂದ ದಿಕ್ಷಾಲಕ್ಷರನ್ನೂ ಗೆದ್ದಿಬಿಟ್ಟೆ, ರಾಜಸೂಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ. ಸರ್ಕಲ ಶಂಕಿಗಳಿಂದಲೂ ಪಾರಾದೆ. ಮಹಾಮಹಿಮಾನಾದ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಿರೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡವರೇ. ಅವರ ಸೇವೆಯು ಮಹಾಫಲಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಅವರ ದ್ವೋಹಪೂರ್ವ ಅಷ್ಟೇ ಅನರ್ಥಕಾರಿ.

ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತುಕ್ಕಲ್ಲುದಲ್ಲಿ ಉಪಬಹುಣವಂಬ ಗಂಥವನಾಗಿದ್ದೇನು. ರೂಪ, ಸೌಕುಮಾರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ, ಸೌಗಂಧ್ಯದ ಗುಣಭರಿತನಾಗಿ ಗಂಥವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿದ್ದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಓಡಾಟಿ, ಅಟಮಾಟ ಕುಣತಗಳು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಂದರ ತರುಣೇ ಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದೆ. ಒಂದುಸಲ ವಿಶ್ವಸ್ಯಜ್ಞನಿಗಳು ದೇವ ಸತ್ಯಾಗರದಲ್ಲಿ ಗಾಯನಣ್ಣಾಗಿ ಕರಿಸಿದರು. ನಾನು ಪ್ರಮಾದೆಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ದೇವರ ನಾಮವನ್ನು ಹಾಡದೆ ಶ್ರಂಗಾರಪಡಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ಅದು ದೇವಹೇಳನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮಹಾತ್ಮರು ಅದನ್ನು ಕೆಂಡು ಕುಸಿತರಾಗಿ “ಎಲ ದುಷ್ಟನೇ ! ಮದಮತ್ತನಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ನೀನು ಶೋದ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟು” ಎಂದು ತಿಂಡಿಸಿದ್ದು. ಅದರಂತೆ ನಾನು ದಾಸೀಪ್ರತಿನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಆಜನ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಗಳ ಸೇವಯು ದೂರಕಿತು. ಆ ಮಹತ್ತೇವಾಫಲದಿಂದ ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರತಿನಾಗಿರುವೆನು.

ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ನಿನಗೆ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವೆನು. ಇದು ಪಾಪನಾಶಕವೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಸಾಧಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಗೃಹಸ್ಥನು ಈ ರೀತಿನಡಿದರೆ ಒಳ್ಳಿಯ ಸರಣಾಗಿಗಳಿಗೆ ದೂರಿಯುವ ಮೋಕ್ಷವು ದೂರಿತು ಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಂತ ಧನ್ಯರು ಯಾರು ? ನಿಮ್ಮ ಮನಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನು ಇರುವುದರಿಂದ ಲೋಕವಾವನರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಾವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಹಾಗೆ ಬರದವರಿಗೆ ಹರಿದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವೇ ದೂರಿಯುವುದು ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಮನುಜರೂಪದಿಂದ ಅವಶರಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಾತನಾಗಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಇವನ ಅನಂತ ಕಲಾಳಣ ಗುಣಾತ್ಮಕ ದಿಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಅರಸಿ ಅರಸಿ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಕಾಣಲಾದರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಿಸುವರು. ಸನಕಾದಿಗಳಿಂದ ಜಿಕ್ಷಾಗ್ಂಣನೂ, ನಿರ್ದೋಷನೂ, ಪ್ರಾಕ್ತಶರೀರರಹಿತನೂ, ಸುಖಿಜ್ಞನಿಭರಿತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಾಶಯ ರಸಮಗ್ನಾಗಿರುವೆಂು. ಇವನು ನಿಮಗೆ ಶ್ರಿಯಮಿತ್ರನೂ, ದೂತನೂ, ಬಂಧುವೂ, ಭಾವನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಶಾಸಕನೂ, ಗುರುವೂ ಮತ್ತು ಪೂಜಕನೂ ಆಗಿ ವಶೇವ ಕಲವನ್ನು ನಿಮಗೆ ದಯೆಪಾಲಿಸಿದೆನು. ಇವನನ್ನು ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಭಜಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ನೀನು ಕೇಳಿದ ಕ್ಷಣಾನು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತಪ್ರಾಣವನ್ನು ಈ ಕೃಷ್ಣ ನಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು !!!

ತುಳು:- ಧರ್ಮರಾಜನು ನಾಡರಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಪ್ರತಿನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಮ್ಮೆ ಬಳಿಕ ನಾಡರಿನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ವಾರದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಧರ್ಮರಾಜನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೊದರು ಧರ್ಮರಾಜನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿ “ಇವನು ನಮ್ಮ ಜೀತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನಲ್ಲ !” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯಾಚಾರನು

ಶ್ಲೋಕ ೧೯ || ಇತಿ ದಾಕ್ಷಾಯಂ ನಾಂ ತೇ ಪೃಥಗ್ಯಂಶಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿಶಾಃ ದೇವಾಸುರಮನುಷ್ಯಾದ್ಯ ಲೋಕಾ ಯತ್ತ ಜರಾಚರಾಃ ||೧೯||

ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ! ಯಾವ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಾಸುರ ನರಾದಿಗಳೂ, ಅವರ ವಂಶಗಳಾದ ಸಾಧಿ ವರ ಜಂಗಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವೇ ಆ ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯರ ವಂಶಗಳನು ಈಗ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಶಾಕಾರೋಚಿತಾಶಾ ಭೇದದಿಂದ ವಣಿಸಿದುವೇನು.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಸಹ್ಯಮಸ್ಯಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

## ಅಷ್ಟೆ ಮನ್ಮಂಧಾರೆಂಭೆ

ರಾಜೀವೇಷಜೆ : -

ಶ್ಲೋಕ ೧ || ಸಾಫ್ಯಯಂಭುವಸ್ಯೇಷ ಮನೋರ್ವಂತೋಯಂ ವಿಸ್ತುರಾತ್ ತ್ವರಃ ।  
ಯತ್ ವಿಶ್ವಸೃಜಾಂ ಸಗಿರ್ಭೇ ಮನೂನಾನ್ ವದಸ್ಪಂ ನಃ ॥೧॥

ಶುಖಾಚಾರ್ಯರೇ! ನಾಲ್ಕುನೆಯ ಸ್ಯಂಧದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ಯಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಪಂಶವನ್ನು ವಿಸ್ತುರವಾಗಿ ಕೇಳಿದನು. ಹಾಗೂ ಆ ಮನ್ಮಂತರದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿ ಹೊದಲಾದ ಪ್ರಜೀಶ್ವರರಿಂದ ಆಕೂತ್ವಾದ ಮನುರಾಜನ ಪುತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಈಗ ಇತರೆ ಮನುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಆಯಾ ಮನ್ಮಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆವಶಾರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ.

ತುಕ : - ಸಾಫ್ಯಯಂಭುವಿನ ಮನ್ಮಂತರದಲ್ಲಿ ಆವಶಯಿಸಿದ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಹರಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವೆನು. ಸಾಫ್ಯಯಂಭುವನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಸಾಮೃದ್ಧ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪತ್ತಿಯಾದ ಶತರೂಪಾ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟು ಬಂದು ಸುನಂದಾನಿಯಿ ದಡದಲ್ಲಿ ನೂರುವರ್ವ ಪರ್ಯಂತ, ಒಂದೇಕಾಲಿನಿಂದ ವಿಂತುಕೊಂಡು ಫೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು :

“ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಪ್ರೀರಿತನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಜಗತ್ತಾನ್ನು ಬೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವಾದ ಚಾಳ್ವಾನವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸೂರ್ಯನು ನಿದ್ರಿಸುವಾಗಲೂ ಆವನ ಅಂತಯಾ ಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ವಳ್ಳತ್ತೇ ಇರುವೆನು. ಸೂರ್ಯನೂ ಆವನ ನಿಯಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

ಶ್ಲೋಕ ೨ || ಆತ್ಮಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ವಿಶ್ವಂ ಯಜ್ಞಗತ್ವಾಂ ಜಗನ್ತಾನಃ ।  
ತೇನ ತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾ ಮಾಗೃಥಃ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಧನಂ ॥೧೦/೫. ೧॥

ವಾಸುದೇವನು ಜೀವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಸಕಲರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈಶ್ವರಾಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಫ್ಯವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ

ಜಗತ್ತು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. (ಇದರಿಂದ ಜೀವ ಮತ್ತು ಜಡವೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ನತಂತ್ರಗಳು ಎಂದು ಭಾವ.) ಮನಸ್ಸೇ ! ಈಶ್ವರನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಕಾರಣ ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ತೃಪ್ತಿನಾಗಿ ಬದುಕು. ಯಾವ ರಾಜಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಧನವನ್ನು ಬಯಸಬೇಡ. ಕಸ್ಯ ಅಂದರೆ ಪರಮಾನಂದ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ, ಜಿದ್ದನಂ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದ ಗುಣವಂಬ ಧನವನ್ನು ಬಿಯಸಬೇಡ. ಅಂದರೆ ಷಕ್ತಿನಾಗುವನೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅನಂತರ್ವಿಕರವೆಂದು ಭಾವ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಕಲವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನು. ಅವನ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನರೇ ! ಅಕ್ಷೀಣ ಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಪೂರ್ವಾನಂದನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿರಿ !

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉತ್ತರಿಸಿನಾಶರೀತನು. ಅವನ ಹೊರತು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಂತ ಉತ್ತಮನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳು. ವಿಶ್ವಸತ್ಯ ಅಂದರೆ ಸ್ವಿತಿಯೂ ಅವನ ಅಧೀನ. ಇಂತಹ ಹರಿಯೇ ಸತ್ಯಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ ಹರಿಯು ಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವನು. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನು ಎನಿಸುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪುರುಷೂತನು. ಅಂದರೆ ಬಹುನಾಮಗಳನ್ನು ಭೂಪನು. ಈಶನು, ಸತ್ಯಂ ಅಂದರೆ ಸಾಧುಗುಣ ಪೂರ್ವಾನು. ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು. ಸೂರ್ಯನೂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಅಲ್ಲವೇ ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಜಃ ಅಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನು. ಪುರಾಣಃ ಅಂದರೆ ಅಂತಯಾರ್ಮಿಯು. ರಮಾದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರೀರಿತವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿ ಜೀವರ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನು. ಪ್ರಕೃತಿಬಧನಾಗದೇ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿದಿವ್ಯಾಪಾರರಹಿತನಾಗಿರುವನು.

ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧನವೇನೆಂದರೆ :— ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕಾಗಿ ಯಾಷಿಗಳು ಮೊದಲು ದುಷ್ಪಲ್ಯಮರ್ಚ ಪರಿಹಾರಕಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಪುರುಷನು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೋತಿ ಮಾಡಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ದುಷ್ಪಲ್ಯಮರ್ಚಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂಡು, ನಿವ್ಯಾಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ

ಕ್ಷಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವರೆಂದ್ಲು. ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಮಾಡುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :— ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವರೂಪಾನಂದಾದ್ಯಂತಿಭೇದ ಲಾಭದಿಂದ ಆವಾಪ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಾಹಾರ್ಥಿವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ನಿಪ್ಪಾಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮೂರಧರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮರೆಹೋಗುವೆನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ತುತಿಸಿತಕ್ಕ ಸ್ವಾಯಂಭುವನನ್ನು ಅಸುರರೂ, ಯಾತ್ರಧಾನರೂ ತನ್ನಬೇಕಿಂದು ಓಡಿಬಂದರು. ಆಗ ಅಕ್ಷರಿಯ ಪ್ರತ್ಯನೆಸಿದ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಹರಿಯು ಯಾಮರೆಂಬ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಆ ಅಸುರರಸ್ವಲ್ಲಿ ಸಂಕರಿಸಿ, ಇಂದ್ರಪದ್ಮಿಯನ್ನು ಇತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

ಒಂದನೆಯ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವನೇ ಮನುವು. ಶ್ರಿಯಪ್ರತ, ಉತ್ತಾನಪಾದರೆಂಬುವರೇ ಆ ಮನುವಿನ ಮತ್ತುಳು. ಯಾಮಾದಿಗಳೇ ದೇವತೆಗಳು. ಮರಿಚಿ ಮೊದಲಾದವರೇ ಸಹ್ಯಾಂತರಿಗಳು. ಆ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಅವತಾರ ಯಜ್ಞನಾಮಕನು.

ಎರಡನೆಯ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿನಾದ ಸ್ವಾರೋಚಿಷಣನು ಮನುವು. ದ್ಯುಮಂತ, ಸುವೇಣ, ರೋಚಿಪ್ರತಿತ್ವಾ ಮೊದಲಾದವರು ಮನುಪ್ರತಿರು. ಮನುವು ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರನಾದ ರೋಚನ ಎಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ಉಜ್ಜಾಸ್ತುಂಭನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಸಹ್ಯಾಂತರಿಗಳು. ತುಷಿತಾದಿಗಳು ದೇವತೆಗಳು. ವೇದಶಿರಸ್ತಂಬ ಮುಖಿಯಂದ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ತುಷಿತಾ ಎಂಬುವಳಲ್ಲಿ ವಿಭು ನಾಮಕನಾಗಿ ಹರಿಯು ಅವತರಿಸಿದನು. ಈ ಎಭುಮಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಯನ್ನೇ ಎಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ಮುಖಿಗಳು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂರನೆಯ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯಪ್ರತನಪ್ರತ ಉತ್ತಮನು ಮನುವು. ತಮನೆ. ಸ್ವೇಂಜಯಾದಿಗಳು ಮನುಪ್ರತಿರು. ಮಂಷುರ ಪ್ರತಿರಾದ ಪ್ರಮದಾದಿಗಳು ಸಹ್ಯಾಂತರಿಗಳು. ಸತ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ದೇವತೆಗಳು. ಸತ್ಯಚಿತ್ತ ಎಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ಯಮಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯತಾದೇವ ಎಂಬ ದಂಪತೀಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸೇನ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಹರಿಯು ಅವತರಿಸಿ ಯಜ್ಞರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೆ ತಪ್ಸುನಾದ ತಪಸಣೆ ಮನುವು. ಶ್ವರು, ಶ್ವಾಸಿ, ನರ ಮುಖಿತಾದವರು ಹಂತುಮಂದಿ ಮನುವಿನ ಮತ್ತುಳು. ಸತ್ಯಕಾದಿಗಳು ದೇವತೆಗಳು. ಅಶ್ವೇ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬವಾದ ನಾಸತ್ಯನೆಂಬುವನು ಶ್ರೀಶಿ

ನಾಮಕ ಇಂದ್ರನು. ಜ್ಯೋತಿಪ್ರೇಮಾದಿಗಳು ಸತ್ಯಮಾರ್ಗಳು. ಹರಿಮೇಧನೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೆಳ್ಳ ಪ್ರಿಯವರತಾಜನಿಗೆ ಹಂತೇ ಎಂಬ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮಕನಾಗಿ ಭಾಗವಂತನು ಅವತರಿಸಿ ಗಜೀಂದ್ರನನ್ನು ಮೊಸಕೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

### ಮೊಡಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶುಕ :— ಶ್ರೀಕೂಟವೆಂಬ ಪರವರ್ತವೇ ಸ್ತೋರಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಕಬ್ಬಿ ಇ ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಮೂರು ಶಿವರಿಗಳಿವೆ. ಅದರ ತಗ್ಗಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತುಮಂತವೆಂಬ ವರುಣನ ಉದ್ಘಾನವಿದೆ. ಆ ಉದ್ಘಾನದಲ್ಲಿ ಕುಮುದಾದಿ ಪುಷ್ಟಿಗಳ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಸರೋವರವಿದೆ. ಆ ವಸದಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತಷಾದ ಒಂದು ಸಲಗವಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹುಲಿ ಸಿಂಹಗಳೇ ಹೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದುದಿನ ಬೇಸಿಗಿಯ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಾಯಾರಿ ಈ ಸಲಗವು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೀರನ್ನು ಕೂಡಿದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಿಂತ್ಸು ತ್ವದ್ವಾಗಿ ದೃವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಕೆಯು ಆ ಅನೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಗಜರಾಜನು ಅದರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶತ್ರುನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಿವಾರದ ಅನೆಗಳು ಎಪ್ಪು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿರೂ ಮೊಸಕೆಯು ಗಜರಾಜನ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅನೆ ಮತ್ತು ಮೊಸಕೆಗಳಿರಿಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಸೇಕಿದಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಪರವರ್ಗಕ್ಕು ಕಳೆದುವು. ಅನೆಗಿ ಬಲ ಕುಗಿತು. ನೀರೊಳಿಗಿದುವುದರಿಂದ ಮೊಸಕೆಗಿ ಬಲ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಬಂದಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಗಜರಾಜನಿಗೆ ಜಾತಿಸ್ಯರಣೆ ಬಂದಿತು. ತನಗೆ ರೆಕ್ಕಕರಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಭಕ್ತರ ವಿಪ್ರತ್ವರಿಹಾರಕ್ನಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಶರೇಣ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಜಳ್ಳಿನವು ಉದಯವಾಯಿತು.

### ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಗಜೀಂದ್ರನು ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುವಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟ ವಾಗಿದ್ದು ಸ್ನಾರಣೀಗಿ ಬಂದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು :—

ಓಂ ನಮಾ ಭಗವತೇ ತಸ್ಮೈ ಯತ ಏತಜ್ಞಿದಾತ್ಮಕಂ ।

ಪರುಪಾಯಾದಿಬೀಜಾಯ ಪರೇಶಾಯ ಚ ಧೀಮಹಿ ॥೨॥

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ :— ಯಾವನಿಂದ ಚೀಕನಸಮುದ್ರಾಯವು ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದು ಮುದ್ದೇ ಅಂತಹ ಪೂರ್ವಾಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಮೂಲಕಾರಣನೂ, ರಮಾದಿನಯಾಮಕನ್ನು ಅದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮನಾನ್ತರೆ ! ಅವನನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವೇ.

ಜೀತನರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತು ಯಾವನೋಳಿಗೆ ದೇಹಲಯವನ್ನು ಹೊಂದು ಪ್ರದೋ, ಯಾವನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರದೋ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿತವಾಗುವುದೋ, ಯಾವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನೋ, ಯಾವನು ಮುಕ್ತಾವುಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮನೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕರಣ ಹೊಂದುವನು.

ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಜಗತ್ತನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವನೂ, ಸ್ಯಾಮಿ ಮತ್ತು ಸುಷುಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಿರುವವನೂ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಜಗತ್ತಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರ್ವದಾ ನೋಡುತ್ತಿರುವವನೂ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನೂ, ಅನನ್ಯಾಧಿನಾಸತ್ತೆ ಉಳ್ಳವನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಸ್ವರ್ಪಾತ್ಮಿ ಕಾರಣನೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀತತ್ವಪ್ರಕ್ಷಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ ಆಗಿರುವ ನಾರಾಯಣನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ಕಾಲಕನಾಮಕ ಹರಿಯಂದ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಲೋಕಗಳೇ ಮುಂತಾದುವು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗಿ, ದುರ್ಗಾದೇವಿಯಂದ ಉಂಟಾದ ಅಂಥಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕಾಶಸುತ್ತಿರುವನು. ಇವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, ಖುಷಿಗಳು ಯಾರೂ ಘಣಾಂವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇಂತಹ ದುಷ್ಟೀಯ ಚರಿತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ಮನನಶೀಲ ಖುಷಿಗಳು ಮಹಾಮಂಗಳ ಪ್ರದನಾದ ಇವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಪತ್ತೀಪುತ್ರಾಗಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧಾರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಧ್ಯೇಯನಾದ, ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಕ್ಲೀಶಪ್ರದ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ನಾಮಗಳಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ದುಃಖಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದ ರೂಪಜ್ಞನಿಗೆ ಸುಖವುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವೇಷ್ಟಿಯಂದ ರಾಮಕ್ರಾಂಕಾದಿ ರೂಪಜ್ಞನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮುಕ್ತಸ್ವಾಮಿಯೂ, ದೇಶಕಾಲ ಅಪರಿಷಿಣ್ಣ ಶಕ್ತಿನೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಪ್ರಾಕೃತ ಭೌತಿಕ ರೂಪರಹಿತ, ಅಪ್ರಾಕೃತ ನಿತ್ಯರೂಪ, ಅದ್ವಿತಕರ್ಮ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ

ಸರ್ವೇಕ್ಷಕ, ಜೀತನೇರ್ತಮು, ವಾಕ್, ಮನಸ್ಸು-ಚಿತ್ತಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದವನೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಘಲವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೇ ಗೋಚರೆ, ಮೋಕ್ಷಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಶರೀರದಿಂದ ಭೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಸುವಿಜ್ಞಾನರೂಪಿಯೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಶಾಂತನೇನಿಸಿದ ಸತ್ಯಪ್ರವರ್ತಕ ವಾಸುದೇವ, ಘೋರನೇನಿಸಿದ ರಜಪ್ರವರ್ತಕ ಸಂಕಷಣೆ, ಮೂರಧನೇನಿಸಿದ ತಮಃಪ್ರವರ್ತಕ ಪರಾಹಾದಿರೂಪ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಂತಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಉಳ್ಳವನು, ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಅಂದರೆ ಸರ್ವೇತ್ತಮರಹಿತನು, ಜ್ಞಾನಫಳನ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಅಷ್ಟಕ್ಕಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ಸಾಷ್ಟಿ, ಪೂರ್ಣಾಂದ್ರಣೆ, ಜೀವಾಶ್ರಯ, ಜಡಚೀತನ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾಧಾರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಇಂದ್ರಿಯ ತಬ್ಬಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೇಕ್ಷಕ, ಸರ್ವಚೀವ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಕಾರಣ, ದುರ್ಜನ ಸಂಗ ರಹಿತ, ನಿರ್ಮಾಣಪ್ರಕಾಶ ರೂಪನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಜಡಚೀತನ ಜಗತ್ತಕರ್ತ, ಶರಣ ಸರ್ವದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕ, ವೇದಾದ ಮುಖ್ಯ ಶಾತ್ಮಕ ವಿಷಯ, ಮುಕ್ತಪ್ರದ, ಮುಕ್ತಶ್ರಯನಾದ ನಾರಾಯಣ ! ನಮಸ್ಕಾರ !

ಸತ್ಯಾದಿ ಗುಣವೆಂಬ ಅರಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಯವ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಗ್ನಿರಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಷಂಜಕ, ತ್ರಿಗುಣಗಳು ಉದ್ರೀಕ ಹೊಂದಿದರೂ ಮನೋವಿಕಾರವಿಲ್ಲದವನು, ಪ್ರರ್ಜ್ಯಭಕ್ತಿಸಹಿತವಾದ ಅಂತಕ್ರಿಯೆಂಬ ಯೋಗಿಗಳಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಲ್ಪಾದುವವನು, ಜ್ಞಾನಮಯ ಶರೀರ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಯಸುವವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದ ದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭೀಪ್ತವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಮತ್ತು ಪುತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಯಸುವವರೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಅಪಾರಕರುಹೆಯುಳ್ಳ ನಾರಾಯಣನಾದ ನೀನು ಈ ದೇಹದ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಸಿಸಿ ಬಿಳಿಕ ಈಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು ಸ್ವಾಮಿ !

ಏಕಾಂತಭಕ್ತರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಒಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚಯಕರೆ, ಮಹಾಮಂಗಳ ಪ್ರದವಾದ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತ ಆನಂದಪಡುವರು. ಅಂತಹ ಪರೀಕ್ಷನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವೆನು.

ಚತುರ್ವಿಂದ ನಾಶರಹಿತ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ, ಚತುರ್ಮುಂಬಾದಿ ಮುಕ್ತಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಯತ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಲೇಶಪೂ ಒಲಿಯದವ, ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಾಗ್ರಿದಿಗೆಗೆ ಒಲಿಯುವವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರ, ಅಣುವಿಗೆ ಅಣ, ಮಹತ್ತಿಗೆ ಮಹತ್, ದೂರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನು, ಅನಂತ, ಆಧ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ವನಾಗಿರುವ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವೇನು.

ಜಡಪ್ರಕೃತಿಭಿನ್ನವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನೂ, ಚತುರ್ಮುಂಬಿ, ಹಂಚಮುವಿ ಮುಂತಾದ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಆಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಏರಿಂಚರ್ಯದ್ವ ಮೊದಲಾದ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಜೀವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವನೂ, ವಾಕ್ಯವಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ವೃಕ್ತಮಾಡಿದವನು, ಸತ್ಯದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಸೃಷ್ಟಾಶದಿ ಪ್ರವಾಹಷ್ಣಿಸಂತತ ಕಾರ್ಯಾನ್ಮೂಲಿವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು. ಹಾಗೂ ಸ್ವಕಾರಣದೊಳಗೇ ಜಗತ್ತು ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುರಾಸುರ ನರಪತ್ವಾದಿಯಾವ ಚಾತಿಗೂ ಸೇರಿದವನ್ನಲ್ಲ. ನಿಯತ ಸ್ತ್ರೀಯಾಕಾರ ರಹಿತನಾದ್ದ ರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವನ್ನಲ್ಲ. ಸರ್ವಥಾ ನವ್ಯಂಸರ್ಕಾರಾಪಿಲ್ಲದವನಾದ್ದ ರಿಂದ ಹಂಡಲ್ಲ. ನಿಯತ ಪುಲ್ಲಿಂಗಪಿಲ್ಲದವಾದ್ದ ರಿಂದ ಪುರುಷನ್ನಲ್ಲ. ಕೃಮಿಯಲ್ಲ. ಕಾಣಿಸುವ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪಾಧ್ಯಾಕಾರನ್ನಲ್ಲ. ಪಾಪವ್ಯಕ್ತಾದಿ ಲಕ್ಷಣನ್ನಲ್ಲ. ಮೂರಾಂತಾಮೂರ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನೂ, ಪ್ರಥಾನನೂ ಆಗಿರುವ ಭಿಗಿವಂತನು ಸನ್ನಿನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲು ಅವಿಭ್ರವಿಸಲಿ. ಈ ವೈಕಾಳಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಿಂದುಗಡೆ ಹೋಂದಿ ಈ ಆನೆಯ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುಕಾಲ ಬಹುಕ ಬೇಕಿಂದು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆನೆಯ ದೇಹವು ಅವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನವುಂಟು ವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಈ ದೇಹದಿಂದ ಘಲವೇನು? ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ ರಿಂಗದೇಹವು ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವಾದ್ದ ರಿಂದ ಈ ಲಿಂಗದೇಹದ ನಾಶವನ್ನು ಬಯಸುವೇನು.

ಜಗದುತ್ಪಾದಕನೂ, ನಿಯಮನಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಸಿರುವನೂ, ಜಗಧಿನ್ನನೂ, ಸರ್ವ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ತಿಳಿದವನೂ, ಜಗತ್ತಾಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಅಜನೂ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಷ್ಟನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ!

ಇನರು ಯಾವನ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮರುಭಾಗಿ, ತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತರೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಅನಂತ

ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು. ಅನಂತನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾರೆನು.

ಶುಕ :— ಹೀಗೆ ಗಜೀಂದ್ರನು ಸ್ತುತಿಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗೆ ಅವನ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಲಿ, ಶಿವನಾಗಲಿ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಗಜೀಂದ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ. ಕಾರಣವೇನಂದರೆ :— 1) ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲೇ, ಹಂಸವಾಹನ, ನಂದಿವಾಹನ, ಬಿರಾವತವಾಹನ ಎಂಬ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗ ಸೇರಿದ ವಾಹನ, ಆಯುಧಗಳ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲೇ ಹೇಳದೆ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ಲೂಷ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಗಜೀಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದು ವಾಗ ಯಾವ ದೇವತೆಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅವನು ತಾನೇ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಒಟ್ಟಿಗೊಂಡಂತಾಗುವುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ. 2) ಗಜೀಂದ್ರನು ಪರದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಬಂದರೂ ಗಜೀಂದ್ರನಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಹರಿಯ ಧ್ವಾನವೆಂಬ ಪ್ರಾಚೀಗಿ ವಿಷ್ಣುವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದು ಮಹಾಪರಾಧವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ಆಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ.

ಆಗ ಮನುವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ತಾಪಕನಾಮಕನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಂತ್ರಾರಾಯಣನು ಗಜೀಂದ್ರನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಾದನು. ಅಂದರೆ ಗರುಡದಲ್ಲಿ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ ಗಜೀಂದ್ರನಿನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧಾನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಯನು ಗಜೀಂದ್ರನು ನೋಡಿ ಕೊಳಳೆ ಸೂಂಡಿಲಿನಿಂದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಮಲಪೂಷ್ಟವೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು “ನಾರಾಯಣ ಅಶಿಲಗುರುತೋ ಭಗವನ್ಸ್ವಮಸ್ತೀ” ಎಂದು ಗಡ್ಡದ ಸ್ವರದಿಂದ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗರುಡನಿಂದಿಳಿದು “ಅಜಸ್ವನ್” — ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಓಡಿಬಂದು ಮೊಸಳೆ ಸಹಿತವಾದ ಆ ಆನೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತ್ವಿಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಚಕ್ರದಿಂದ ಮೊಸಳಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಆಗ ಬಂದಿದ್ದ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಗಜೀಂದ್ರನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನು !!!

ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿಮರ್ಷಿಸಿದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮಿರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂಧವುದು. ಶ್ರೀಮಂತ್ರಾಂಶುರೂಪರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಹುಸಂದರ್ಶ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣಿ ಹೊಡಿಸಿರುವರು :—

ಏಕತಾಳ ಸುಳಾದಿ  
ಕರಿ ಹರಿಯನಲಾ ಸುಷ್ಟಿಯನು ತಳ್ಳಿ  
ಸಿರಿಯ ಸಾರೆಸುತ ಉರಗಿಮಂಚದಿಂ ಧುಮುಕಿ

ಕರೆತ್ತ, ವಿರಿಂಜನ ಕೈಲಾಗು (ಹಸ್ತಲಾಘಾವ) ಹೊಲ್ಲದೆ  
ಭರದ ಹನುಮನಿತ್ತ, ಹಾವಿಗೆಯನು ದಾಂಟ  
ಗರುಡನೊದಗುತ್ತಿರೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಬಂದ  
ಕರುಣವ ತೋರನಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ನಮೋ ಸಿರಿಕ್ಕೆಷ್ಟು

ಇ

ಮೂರನೀಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು.

ತುಕ :— ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಥವಾದಿಗಳೂ ಗಜೀಂದ್ರನನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾಪಾಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಸುಮವರ್ಣಗರೆದರು. ದೇವ ದುಂದುಭಿಗಳು ಹೊಳಗಿದುವು. ಗಂಥರ್ವರು ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರೆಯರು ಗಾನನತೆನ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ದೇವಲಯಾಂಗಿಲಿಂದ ಮೋಸಲೆಯಾಗುವಂತೆ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಹೂಹೂ ಗಂಥರ್ವನು ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೊಡನು. ಗಜೀಂದ್ರನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹಸ್ತಸ್ವರ್ಶದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರ್ಗಣಿಸಿ ಸಾರೂಪ್ಯ ಅಂದರೆ ಚತುರಾಹಿಕು ಗಳನ್ನು ಭೂಪನಾದನು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಗಜೀಂದ್ರನಿಗೆ ಸಾರೂಪ್ಯವು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು :— ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯಂಜ್ಞನ್ನೆಂಬ ರಾಜನು ಪಾಂಡ್ಯದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ಷತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಒಂದುಬಾರಿ ಮಲಂಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮೌನಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹರೀಷ್ಯಿಯಂತೆ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದರು. ರಾಜನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಎದ್ದು ಅಫ್ಝ್ಯಾಪಾದ್ಯಾದಿ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶುಹಿತರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು “ಈ ದುರಾತ್ಮನು ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ಅನೆಯಂತೆ ಮದಿಸಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಅನೆಯ ಜನ್ಮ ಬರಲು” ಎಂದು ಶಿಷ್ಯಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಬಳಿಕ ರಾಜನು ಖುಸಿಗಳ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅನೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜಾಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ತೋತ್ರಕೆಯು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗಜೀಂದ್ರನ ಶಾಪವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಗಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನೊಂದನೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತನಾಗಿ ಗರುಡನನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಸಾಫ್ತನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಗಜೀಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿ ಬರುವುದು. ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ದುಸ್ಸಪ್ರಾದಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಯಸ್ಯಾಮಿಗಳು ಬೆಳಗ್ಗೆ

ಎದ್ದೂ ಡನೆಯೇ ದುಃಖಪೂದಿಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋತ್ತಮಾನ್ಯ ಪರಿಸರೆಗೆ.

**ಶ್ರೀಹರಿ :—** ಗಜೇಂದ್ರ ! ಯಾರು ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ, ಕ್ಷೇರಸಮುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಗರುಡ ತೇಣಾದಿಗಳನ್ನೂ, ನಾರದ, ಪ್ರಕಾಂಡಾದಿಗಳು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತಾರ ಮತ್ತು ಹರಿಯು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುರಿಸುವರೇ ಅವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು, ನಿನ್ನ ಗೈದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂಡಾಡಿ ನಮಿಸುವವರಿಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಶಂಖವನ್ನೂದಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.)

### ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

**ಶುಕ :—** ಏದನೆಯ ಮನ್ಸಂತರದಲ್ಲಿ ತಾವನೆನ ತಮ್ಮನಾದ ರೈವತನು ಮನುವು. ಬಲಿ, ವಿಂಧ್ಯಾದಿಗಳು ಅವನ ಮತ್ತಳು. ದಸ್ತುವಂಬ ಆಶ್ವನೀ ದೇವತೆಯು ವಿಭುನಾಮಕ ಇಂದ್ರನು. ಭೂತ, ರಯಾದಿ ನಾಮಕರು ದೇವತೆಗಳು ಹಿರಣ್ಯರೋಮಾದಿಗಳು ಸಪ್ತ ಮುಖಿಗಳು. ಶುಭ್ರನೆಂಬ ಮುಹಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ವಿಕಂತಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ವೈಕುಂಠ ನಾಮಕನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಶ್ರೀತಿಗಾಗಿ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು.

ಅರನೆಯ ಮನ್ಸಂತರಕ್ಕೆ ಚಾಕ್ಷುಷನೆಂಬುವನು ಮನು. ಪುರುಷ, ಸುಧ್ಯಮಾದಿಗಳು ಮನುಷ್ಯತ್ವರು. ಮಂದದ್ರುತ ಅಭಧಾ ಮಂದ್ರದ್ಯುಮ್ಮೆನೆಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ಆಯ್ಯ ಮೋದಲಾದವರು ದೇವತೆಗಳು. ವೈರಾಜ, ಹರಿ, ಮದ್ವಾರಕಾದಿಗಳು ಸಪ್ತ ಮುಹಿಗಳು. ವೈರಾಜ ಮುಹಿಯಿಂದ ಸಂಭೂತಿಯಿಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಜಿತ ನಾಮಕನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಅವನೇ ಸಮುದ್ರ ಮಧನ ಮಾಡಿ ಅಮೃತವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನು. ಅವನೇ ಶೋಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ :—** ಮುನಿಗಳೇ ! ಸಮುದ್ರ ಮಧನಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಣಿಸಿರಿ.

**ಶುಕ :—** ರಾಜೇಂದ್ರನೇ ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೃತ್ಯೀರಂಬ ಹೇಡಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮೃತಪ್ರಾಯರಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದರು. ಮತ್ತು ದುರ್ವಾಸರಿಂದ ದತ್ತವಾದ

ಹರಿಯು ಧರಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಪ್ರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ತಿರಸ್ತರಿಸಿ ಆನೆಯ ಕುಂಭ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿಟ್ಟನು. ಖಂಬತಪ್ತ ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಹೊಸಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ದುರ್ವಾಸರು ಕೊಪದಿಂದ “ಲೋಕಪಾಲಕರೊಡನೆ ರಾಜ್ಯ ಶ್ವರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾಗು” ಎಂದು ತಪಿಸಿದರು. ಆಗ ಮೂರು ಲೋಕಪೂ ಷಟ್ಪದ್ರಭಷ್ಟವಾಯಿತು. ಯಾಗಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಗಳು ನಿಂತುಹೋದವು ಬಳಿಕೆ ಮಹೇಂದ್ರವರುಜಾದಿಗಳು ಮೇರುವಿನಲ್ಲಿನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ತಂಗೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

**ಬ್ರಹ್ಮ** :- ದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ನಾನು, ರುದ್ರ, ನೀವು ಮನುಖ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಿನ್ನಾಂಶರು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಈಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದೋಣ. ದೇವತೆಗಳು ಭಕ್ತಾಗ್ರಾಹಿ ಸಂದ್ರಭಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಬಿಡಿದೆ ಆದರಿಸುವನು. ದೃತ್ಯಾರಲ್ಲಿ ದೋಷವು ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ಇಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಹರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೀಸಿ, ಶಿಕ್ಷಿಸುವವನಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ದೇವತೆಗಳ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೆ ಸತ್ತಗುಣವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸಿದುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸುಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವಿದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಮರಹೋಕ್ಕು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣ. ಅವನು ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಯನಾದಕಾರಣ ನಮಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡುವನು.

(ಹೋಗಿ ಹೇಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರಸಮುದ್ರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು :-)

“ನಿರ್ವಿಕಾರನು, ಅಭಾಧಿತಸ್ವರೂಪನು, ಅಪರಿಷ್ಟನ್ನನು, ಅಧ್ಯನು ಅಂದರೆ ಉಪಜೀವ್ಯನು ಹೃದ್ಯಹೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯೂಮಣಿನು, ಭಿನ್ನಾವಯವರಹಿತನು, ಪ್ರತಿಕ್ಷೇ-ಅಗಮ-ವಿರುದ್ಧಯುಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಗೋಬರನು, ಮನೋವೇಗವನ್ನು ಮೀರಿಸುವನು, ವಾಕ್ಯಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗೋಬರನು ಮತ್ತು ಪರೋಣನೂ ಅಂದರೆ ಭೇಜಿ ನೀಯನೂ ಆದ ದೇವೋತ್ತಮನೇ ! ನಿನಗೆ ವಂದನೆ ! ಇಂದ್ರಿಯ-ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿ-ದೇಹ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಪರ್ಕಮಾಡಿ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು, ವಿದ್ವಾರಹಿತನು, ಲಿಂಗಾರೀರಿಷಿಲ್ಲದವನು ವಿಷಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಹನೆನಿಸುವ ಜೀವನ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನು, ಅಜ್ಞನೇ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞನಗಳಲ್ಲದವನು, ಚಕ್ಷುವಿಧನಾಶರಹಿತನು,

ತ್ರಿಯುಗನು ಮತ್ತು ಸುವಿಷ್ಟರೂಪನೂ ಅದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಶರೀರ

ಹೊಂದುವೆವೆ. ಜಗತ್ತು ಪ್ರವಾಹ ರೂಪದಿಂದ ತಿರುಗುವ ಕಾರಣ ಚಕ್ರವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಧಿನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಒಡೆಯಾಳದ ಚಿತ್ತಕೃತಿಯಿನಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದಲೂ, ಜಡಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಪೀರಿಸ್ತಲ್ಪದುತ್ತಿರುವುದು. ಅಂತಹರಣವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಇದು ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಯಗಳು ಮತ್ತು ಬಹು ಶಬ್ದಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಹದಿನ್ಯೇದು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಶೈಪ್ರಾವಾಗಿ ಭ್ರಮಣವುಳ್ಳದ್ದು. ತ್ರಿಗುಣಗಳೇ ಜಗತ್ತೀಂಬ ಚಕ್ರದ ಬಂಡಿಕಣ್ಣಗಳು. ದೇವ, ದಾನವ, ಗಂಧರ್ವ ತಿರ್ಯಕ ನರ, ಹಿತಾಚ, ರಾಕ್ಷಸ ಮತ್ತು ಸಾಧಾವರ ಎಂಬ ಎಂಟು ದಳಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಇಂತಹ ಜಗತ್ತೀಂಬ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಅಳ್ಳಿನಂತೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಆಧಾರನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಇಂತಹ ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮೂರೆ ಹೋಗುವೆನು.

ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನರಹಿತ, ಅಜ್ಞಾನನಾಶಕ, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಒಲಿಯದವನು. ಅಂತಪಾರವಚ್ಚತ ಜೀವನನನ್ನು ವಾಹನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವವನು. ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸು. ಇಂತಹ ಕರಿಯನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು.

ಜೀವರು ಯಾವನ ಮಾಯಿ (ಇಚ್ಛೆ)ಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಗೆಷ್ಟನಾದ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂರುಹಿತರಾಗುವರೋ, ಯಾವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವೋ, ಯಾವನು ರಮಾದಿ ಚೀತನರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವನಿಸಿ, ಅವರ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೋ, ಮತ್ತು ರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆವರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಾವನು ಸಂಚರಿಸುವನೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿರುವ ನಾವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಗೂ, ಹೋರಿಗೂ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ನಿನ್ನ ಚಿದಾನಂದಾಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರೆವಂದಮೋಲೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರಿಗಳೂ, ತಮೋಯೋಗ್ಯರೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು ?

ಜರಾಯುಜಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜೀವರ ಸ್ವಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಭಂಗಿಯಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪಾದವೈ, ವಿರಾಟಪುರಣನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಮಹತ್ವಾದ ವಿವಿಧಭವನ (ಅಪತಾರ) ಉಳ್ಳವನೂ, ಗುಣಪೂರ್ಣನೂ ಅದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು !

ಯಾವನ ರೇತಿನಿಂದ ಉತ್ತರವಾದ ಉತ್ತರಪ್ಪ ತಕ್ಕಿಯುಳ್ಳ ಜಲದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದ ಜನರೂ ಉಪಜೀವಿಕೊಂಡು ತರೀರಪ್ಪಿಟ್ಟಿಯಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರಾಗುತ್ವಾರೆಯೋ ಅಂತಹ ಅಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನ ನಾಗಲಿ !

ಪರುಜಾದಿ ದೇವತಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಿ, ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ಹುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಯಾಗಾದ ಸರ್ವಕರ್ಮಾ ನಿರ್ವಹಣಿಗಾಗಿ ಉತ್ತರ್ತ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಉದರದೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಅನ್ನಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಮಾಡಿ, ಆಯೂ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ, ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗೆ ಪ್ರೇರಣಾಗಿ, ಭಕ್ತಾತ್ಮದಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದೇವತೆಯೂ, “ಆಕ್ರಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ಪರ್ವತಮಾನಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದೋಕ್ತ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನು ವೃತ್ತಿವಾಗತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನನೂ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನ ಧ್ವನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ನಾರಾಯಣನು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ಜೀತನರ ಜೀವಧಾರಕೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೂ, ಸಹಸ್ರಾರ್ಥಿ—ಬಲ—ನಿರೋಧಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ, ಆಯುಷಪ್ರದನೂ, ದೇಹಧಾರಕನೂ, ಜೀವರಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲುಡತಕ್ಕವನೂ ಆದ ಪ್ರಾಣಿನ ಜನಕನಾಗಿ ಅವನ ಪ್ರಾಣಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವದೇ ಮೂದಲಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ಕವಿಯಂದ ದಿಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ ತದಭಿಮಾನಿ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನೂ, ಕೃದಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತದಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ನಾಭಿಯಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ತದಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಯಾಮಕನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆಗಿರುವ ತನ್ನ ತರೀರದಂತಿರುವ ಪ್ರಧಿವಿಗ ಬಂಧುವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ತನ್ನ ತಕ್ಕಿ (ಬಲ) ಯಿಂದ ತಚೀಪತಿಯನ್ನೂ, ಇಬ್ಬೊಂದಿಂದ ದೇವತಗಳನ್ನೂ, ಕೇವದಿಂದ ರುದ್ರನನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿರಿಂಜನನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಪ್ತ ಭಂದಸ್ಸಿಗಳನ್ನೂ, ಜನಸೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪ್ರಜೇಶ್ವರರನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಮಹಾತಕ್ತಿವಂತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ !

ಯಾವನ ವಕ್ಷಸ್ನ ಇದಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ತೋಭೆಯೂ, ಭಾಯೆಯಿಂದ ಹಿತ್ಯಗಳೂ. ಸ್ತುನದಿಂದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಯಮನೂ, ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಅಧರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಯತಿಯೂ, ಶರಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವೂ. ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಆಂತಹ ಮಹಾವಿಭೂತಿಯು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಿ !

ಮುವಿ, ಬಾಹು, ತೋಡೆ ಮತ್ತು ಪಾಡಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಮಹಾವಿಭೂತಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಿ !

ಕೆಳತುಟಿಯಿಂದ ಲೋಭ ಮತ್ತು ತದಭವಾನಿಯನ್ನೂ, ಮೇಲಿನ ತುಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀತಿಕಾಂತಿಗಳನ್ನೂ, ತದಭವಾನಿಗಳನ್ನೂ, ನಾಸಿಕದಿಂದ ತ್ರಿಕಾದಿಗಳನ್ನೂ ತದಭಿ ಮಾನಿಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ತದಿಂದ ಸ್ತೋ ವಿಷಯೇಷ್ಟೀಯನ್ನೂ, ಹುಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಯಮನನ್ನೂ, ರೆಬ್ಬಿಗಳಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಮಹಾವಿಭೂತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಿ !

ಪಂಚಭೂತ, ಆಯುಷ್ಯ, ಪುಣ್ಯಪಾಪ, ಭಕ್ತಾತ್ಮಿಗಳು, ಸ್ವಭಾವ, ಜೀವ ಮುಂತಾದುವೂಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಇಷ್ಟೀಯು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದ ಹೂಡಲೇ ಅವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವುಗಳಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವವು. ಅವನ ದೂಪವು ಈ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅವನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞನ ಯೋಗ್ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿದೆ ನಾರಾಯಣನು ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಿ !

ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವಮಗಳೂ, ಅಫುಟಿತ ಫಂಟಕಗಳೂ ಆಗಿರುವ ಸ್ವರೂಪಶಕ್ತಿಗಳ ಮ್ಯಾಳಿವನ್ನೂ, ನಿತ್ಯಾವಿಭೂತಾನಂದವುಳಿವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕ ನಾಗಿದೆ ರೂ ನಿರ್ದೋಷನಾದ್ದ ರಿಂದ ದುಃಖಾನುಭವರಹಿತನೂ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ ಭೂತೈಶ್ವರ್ಯವಂತನೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ನಮನಾಶಕ ! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳವ್ರಹದ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ತೋಡು !

ಅಸುರಾದಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ದುಃಖವಾದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವಕರಿಸಿ, ರಾವಣಾದಿ ದುಷ್ಪರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅಪಾರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಾಫ್ಯಮಿಯು ನೀನು. ಈಗ ದರ್ಶನ ತೋಡು !

ವಿಷಯಕಾಮಿಗಳು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಬಕಲುವರು. ದೇಹಶ್ರಮ, ದೃಷ್ಟಿನಾಶ, ಅಲ್ಪಘಲ ಮತ್ತು ವಿರುದ್ಧ ಘಳಗಳಿಗೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣ.

ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳು ಎಂದಿಗೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು !

ನಿಷ್ಣಾವು ಕರ್ಮವು ಅಂಗನ್ಯಾನವಾದರೂ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಥತವಾದರೆ ಅವು ಸರ್ವಲಗಳೇ ಆಗುವುವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನು. ಅವನು ಸ್ತುತಿಕರನೂ, ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವೂ ಆಗಿರುವನು.

ವೃಕ್ಷದ ಬುಡಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದರೆ ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಹೊಂಬಿಗಳಿಗಲ್ಲ ತ್ಯಾಗಿ ಅಂಕುರ, ಫಲಪುಷ್ಟ ಸಮ್ಮಾನಿ ಫಲವಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಅವನ ಅಂಗಾಶ್ರಿತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತಗಳಿಗೂ, ಆರಾಧಕನಿಗೂ ತ್ಯಾಗಿಯಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಯು ದೂರೆಯುವುದು.

ತ್ವಲ್ ೧೯ ॥ ನಮಸ್ತಭ್ಯಂ ಅನಂತಾಯ ದುರ್ವಿತ್ಕಾಂತ್ರಿಕರ್ಹಣೇ ।

ನಿರ್ಮಾಣಾಯ ಗುಣೇಶಾಯ ಸತ್ಯಸಾಧ್ಯ ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ ॥೫೦/೫॥

ಅಪರಿಬೀಳ್ಣನೂ, ಉಂಟಿಸಲೂ ತಕ್ಷವಲ್ಲದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಶ್ರಿಗುಣರಹಿತಮೂ, ಶ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗಳಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಈಗ ಹಾಲನೆಗಾಗಿ ಸತ್ಯಗುಣ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಷದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ :— ಹೋಟಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕಟನಾದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ :— ಅಜನೂ, ಸೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ತನೂ, ಜ್ಞಾನಾದಿರೂಪನೂ, ಶರೀರಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬರದಿರುವವನೂ, ಸುಖಸಮುದ್ರನೂ, ಅಣುವಿಗೆ ಅಣು-ಮಹಕ್ತಿಗೆ ಮಹಕ್ತ್ವ, ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗದಿರುವ ದೇಹವುಳ್ಳವನೂ, ಅಫುಟಿತ ಫಾಟಕ ಶಕ್ತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಸರ್ಕಲಾಧಾರಕನೇ ! ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಈ ನಿನ್ನ ದೂಪವನ್ನು ಪುರುಷಾಧಾರಪೇಶೀಗಳೂ, ವೇದೋಕ್ತಿಕರ್ಮಮಾಡತಕ್ಕ ವರೂ, ವಂಚರಾತ್ಮೋಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಷವರೂ ಆದ ಸಜ್ಜನರು ಸ್ವತಿಸುವರು. ವಿಶ್ವಮೂರ್ಕಿಕಯೇ ! ಸಮಾಧಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನದಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಲೋಕಸಹಿತವಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೇನು. ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು

ಲಯಕರ್ತನೂ ನೀನೇ. ಕುಂಬಾರೆ, ನೀರು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ್ದು ರೂ, ಮಣಿಲ್ಲಿ ದಿದ್ದರೆ ಗಡಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನೀವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾಷಿಯು ದುಷ್ಪರಿಂತೆ ಸರಿ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹರಿಯಾದ ನೀನು ಉಪಾದಾನವಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನು. ಉಭಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನು. ಸರ್ವವೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಶೇಷವೂ ನೀನೇ. ನೀನೇ ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ್ದರಿಂದ ಸಕಲದರ ನಾಮವೂ ನಿನಿಗಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಪಾದಾನವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ನಿನ್ನ ಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನದು ಎಂದು ಅಭಿಮತವೇ. ಈ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಾಷಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಗಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇ ಪ್ರಮಾಣ.

ಕಾವ್ಯ ಮಧ್ಯನದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಆಕಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದರಿಂದ ಹಾಲೂ ದೊರೆಯುವುದು. ಭೂಮಿಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಬೆಳೆ ದೊರೆಯುವುದು. ಜಾವಿ ತೋಡಿದರೆ ನೀರು ದೊರೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಂತೆ ವಿವೇಕಗಳು ಬುದ್ಧಿಸಾಧನೆಯಿಂದ ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ನೀನು ಭಿನ್ನನೂ, ನಿಲ್ಲಿಪ್ಪನೂ ಆಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವರು. ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುವರು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾವು ಸುಖಿಗಳಾದವು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೀನೇ ಈಡೆರಿಸಬೇಕು. ನಾನು, ತಿವ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಿನ್ನಾಂಶರಾಗಿ, ನಿನ್ನಾದಲೇ ಸ್ವಷ್ಟರಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರರಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರ್ಯಂತೆ ಸ್ವಷ್ಟಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವು. ನಮಗೆ ಸುಖವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಪ್ತಾಗಿ ಕೊಡು ಸ್ವಾಮಿ !

ಭಿಗವಂತ :— ದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂಡವ ಪರಿಗೆ ಬಲ ಮೊದಲಾದ ದೃತ್ಯರೂಡನೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹಾವು ಇಲ್ಲ ಯೋಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾರ್ಯವಾಸಿಗಳು ಶತ್ರುಗಳನ್ನಾದರೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಪ್ಯತವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿರಿ. ಅಪ್ಯತವನ್ನು ಕುಡಿದವನು ಜರಾಮರಣ ರಹಿತನಾಗಿವನು. ನೀವೂ ಅದರಂತ ಆಗಲು ಮಂದರೆ ಪರವರ್ತವನ್ನು ಕಡೆಗೊಳಿಲನ್ನಾಗಿ, ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗಿವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀವೂ ದೃತ್ಯರೂ ಸೇರಿ ಹ್ಯೋರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮಧ್ಯನ ಮಾಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ದೃತ್ಯರು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ, ನೀವೇ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊಂಡುವಿರಿ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಆಗುವರೆಗೂ ದೃತ್ಯರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಅನುಷೋದಿಸಿರಿ. 'ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯವೇ ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಕೋಪಗಳಿಂದ ಸರ್ವಾಧಾ ಆಗಲಾರದು. ಮಧ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವನ್ನ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ

ಭಯಪಡದಿರಿ. ಹಾಗೀಯೇ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಲೋಭ ಮಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

(ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಹರಿಯು ಇಲ್ಲಿಯಾದನು ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಮುದ್ರಮಥನದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಂಧಿ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದ ಬಲಿಯು ವಿಧೇಯರಾಗಿ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ತಡೆದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗೆ ಬಲಿ, ತಂಬರ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮೀ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸಂಮತವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಸಾಗಿಸುವುದರೊಳಗೆ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರ ಲಾರದೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಹಾಕಿದರು. ದೇವಾದಿಗಳು ಗಿರಿಯ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪ್ರೇಡಿಪ್ರೇಡಿಯಾದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರುಡನನ್ನೇರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ದೇವಾದಿಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಒಂದೇ ಕೈಯಿಂದ ಗಿರಿಯನ್ನುತ್ತಿ ಗರುಡನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ತಾನೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಉಳಿ ಸುರಾಸುರರೂಡನೆ ಶ್ವೇರಸಮುದ್ರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅದರ ಮಧ್ಯ ಗಿರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಗರುಡನನ್ನು ಹೊರಡಿಂದು ಹೇಳಿದನು. ಗರುಡನು ಸ್ವಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

### ಆರನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವಾಸುದೇಗೆ ಅಮೃತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಒಮ್ಮಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಹಕ್ಕಿದಂತೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಶ್ವೇರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಸರ್ವದ ಮುಖಿಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ದೈತ್ಯರು ಸರ್ವದ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಒಪ್ಪಲ್ಲಿ, ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಮುಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸರ್ವದ ಮುಖಿವನ್ನು ಹಿಡಿದವರು ಅದರ ವಿಷದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ದೈತ್ಯರು ಭಂಗಪಟ್ಟಿರು. ಹರಿಯು ಆ ದೂಷಿವಿವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ಗಿರಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಶಿನ್ನ ರಾದರು. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಬಂದ ವಿಷ್ಟುವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಮ್ಮಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಗಿರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತಿರುಗಿ ಮಥನಕಾರ್ಯವು ಅರಂಭವಾಯಿತು. ಕೊಮ್ಮನ ಬೆನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಯೋಜನ ವಿಸ್ತೃತವಾದುದು. ಅವನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಯು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಅಲಾಂಡಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಜಿತ ರೂಪದಿಂದ ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುನಾಗಿ

ವಿಂತನು. ದೇವಾಸುರರು, ಮಂದರಿಗಿರಿ, ವಾಸುಕಿ ಇವರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವಾಸುರರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಲವ್ಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದರು. ಸರ್ವದ ಮುಖಿಭಾಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರು ಅದರ ವಿಷದ ತಾಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಳಲಿದರು, ಸುರರೂ ತಾಪದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಆಗ ಹರಿಯ ಅಧಿನಗಳಾದ ಮೇಘಗಳು ತಾಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತುಂತುರು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದ್ದವು. ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಇದರಿಂದ ದೃತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡರು, ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಎಪ್ಪು ಕಡೆದರೂ ಅಮೃತವು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಚಿತ್ ಭಗವಂತನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವದ ಮುಖಿ ಬಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಭಸದಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದನು. ಆಗ ಹಾಲಾಕಲವೆಂಬ ವಿಷವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದು ಅಸಹ್ಯ ವೀರ್ಯವಿಳ್ಳುದು. ಪ್ರತಿದಿಕ್ಷಿಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ರಕ್ಷಿಸೆಂದು ತಿಂಬಿ ಮರಿಹೊಕ್ಕಿರು.

**ದೇವತೆಗಳು :-** ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವೇ ! ಪ್ರಮಥನಾಥನೇ ! ಸ್ವಾಪರ ಪ್ರಾಣಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನೇ ! ಮಹಾದೇವನೇ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮರಿಹೊಕ್ಕಿರುವೆವು. ವಿಷದ ಭಯದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು ! ಶಿವಾಂತಯಾಮಿ ನಾರಾಯಣನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂಧಮೋಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವೇಪುರುಷಾಧಾರಸಕ್ತರಾದ ವಿವೇಕಿಗಳು ಸಾಂಕಾರಿಕ ಕ್ಲೇಶ ಪರಿಹಾರಕನೂ, ಹಿತೋಪದೇಶಕನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅಚ್ಯಾಸುತ್ವಾರೆ. ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಸಿದಾಗ ವಿರಂಭನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾದಿಷ್ಟ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಶಿವನಲ್ಲಿ ಶಿವನಾಮಕ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದೂ, ಲಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವೇ. ಎಷ್ಟುವೇ ! ಅತಿ ರಹಸ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನೀನೇ. ದೇವ, ದಾನವ, ಮಂತ್ರಜೀವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನೂ ನೀನೇ. ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ನಾನಾ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ ನೀನೇ ! ಆದಾನಾದ ಕರ್ತನೂ, ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನೂ ನೀನೇ ! ಮಗಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯನೂ, ಮಹತ್ತತ್ತವ ಮುಂತಾದ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸತ್ಯಪ್ರದನೂ, ಆಯಾ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವಭಾವಪ್ರವರ್ತಕನೂ, ಸಂಹಾರಕರ್ತನೂ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೂ, ಆನಂದರೂಪನೂ, ಏಕಪ್ರಕಾರನೂ, ಸರ್ವಾಧಾರಕನೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಣಿವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ನೀನೇ !

**ಜಗನ್ನಿಂಗಳನೇ !** ಅಗ್ನಿಯು ನಿನ್ನ ಮುಖಿದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಥಿವಿಯು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಲವು ನಿನ್ನ ಗಮನದಿಂದಲೂ, ದಿಕ್ಕಿಗಳು ಸರ್ವಾಂತಯಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಕಿರಿಗಳಿಂದಲೂ, ವರುಣನು ನಿನ್ನ ಜಹ್ಯೇಯಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿ, ಆಯಾ ಅವಯವಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವರು. ಭಗವಂತನೇ ! ಅಂತರಿಕ್ಷವು ನಿನ್ನ ನಾಭಿ

ಯಿಂದೂ, ವಾರುವುವು ನಿನ್ನ ಶಾಸವೆಂದೂ, ಸೂರ್ಯನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳಿಂದೂ, ಜಲವು ನಿನ್ನ ರೇತನ್ನಿಂದೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ದೇಹವೇ ಮುಕ್ತ ಮುಕ್ತರಿಗಾಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತ. ಚಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸು. ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ನಿನ್ನ ಉದರ ಪರವತಗಳು ನಿನ್ನ ಆಸ್ಥಿಗಳು. ಓವಿ ಲತೆಗಳು ನಿನ್ನ ರೂಪಗಳು. ಗಾಯತ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ಪಳು ಭಂದಸ್ಸಿಗಳು ನಿನ್ನ ತ್ವಗಾದ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳು. ಯಮನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾದ ಪಾರ್ವತೀರಮಣಿ ! ನಿನ್ನ ಬದು ಮುವಿಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧) “ಸದ್ಯೋ ಭಾತಂ ಪ್ರಪದ್ಬಾಮಿ” ೨) “ವಾಮದೇವಾಯ ನಮೋ ಜ್ಯೋಷಾಯ” ೩) “ಅಖೋರೇಭೋರ್ಥ ಖೋರೇಭೋರ್ಥ ಖೋರತರೇಭೋಸ್” ೪) “ತತ್ಪರಾಷಾಯ ವಿದ್ಯಹೇ” ೫) “ಕಾಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಬಾನಾಂ” ಎಂಬ ಬದು ಉಪನಿಷತ್ತಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವವು. ಈ ಬದು ಮಂತ್ರಗಳ ಪದಭೀಎದಿಂದ ಮೂರ್ತಿಂಟು ಕಲಾರೂಪ ಮಂತ್ರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಶಿವನಾಮಕನೂ, ನಿನ್ನ ಅಂತಯಾರ್ಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ವಸ್ತುವೂ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ ಅದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವೆ. ರುದ್ರನೇ ! ಅಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿ ನಿರ್ಮತಿಯು ನಿನ್ನ ಭಾಯಾಶ್ರಿತನು, ಸೈಪ್ಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಗುಣತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಮೂರು ಕಣ್ಣಗಳು. ಸ್ವಯಂಭುವನು ಪಾಶುಪತ್ರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕರ್ತನಾದ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವನು. ನಾರದರು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ನಡೆಯುವರು. ಕೃಳಾಸಪಾಲಕನೇ ! ಲೋಕಪಾಲಕರಾದ ಏರಂಭಾದಿಗಳೂ, ಮುಕ್ತ ಮುಕ್ತ ದೇವತ್ರೀಷ್ವರೂ, ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರಿ. ಪರಮಾತ್ಮನಾದ್ವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶ್ರಿಗುಣಗಳು ಬಂಧಕಗಳಲ್ಲ. ಆವನು ಗುಣಪೂರ್ಣನು. ಅವನಿಗೂ ಅವನ ಅವಕಾರಗಳಿಗೂ, ಅವನ ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಗೂ, ಆವಯವಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ರುದ್ರಾಂತರ್ಗತ ನಾರಾಯಣನೇ ! ನಿನ್ನಂದ ಸೈಪ್ಪಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರೇಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣದ ಅಗ್ನೇತ್ರದ ಜ್ಞಾನೆಯಂದ ಸುಷ್ಪುಂಬಾದಿ ಮಾಡುವೆಯಾದ ರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸಕರಾದ ಮನ್ಯಧ, ದಾಷಯಜ್ಞ. ಶ್ರಿಪುರಾಸುರರು ಕಾಲಹರನಾದ ಶಿವ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ತಕ್ಷವಿಲ್ಲ.

ರುದ್ರನೇ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಹಿತೋಪದೇಶಕರೂ ಅದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ವನಿ ಮಾಡುವರಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಕಾಮುಕನೂ ಅಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ನೀನು

ಶಾಂತನೂ, ತಪ್ಪಿಸ್ತಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕ್ಲೂರ್ವಾದ ಆಕಾರವೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಮೂಲರು ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಮುಕನೆಂದೂ, ಕ್ಲೂರಾಕಾರ ನೆಂದೂ ಬೋಗೆಳುವರು. ಮಹಾದೇವ ! ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮೂತಾರ್ಮೂರ್ತಿ ಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಕಾದಿಗಳೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರಿಂದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾಪ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರುವ ನಾವೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಶಕ್ತರೇನು ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾವೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವೆವೆ. ಮಹೇಶ್ವರನೇ ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನಾಮಕ ನಾರಾಯಣನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವೆ. ಅವನಿಗಂತ ಮಿಗಿಲಾದವನನ್ನು ನಾವೆ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವೇ ಜನರ ಸುಖಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಷದ ವಿಶ್ವತ್ವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡು !

**ತುಕೆ :-** ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಿಗೂ ಉಪಕಾರಿಗಳಾದ ರುದ್ರದೇವರು ಪ್ರಜಿಗಳ ಕ್ಲೀಂತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಾಸನಂ (ಎತ್ತಾಸನಂ) ಅಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಈ ವಿಷತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಕೇರ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕಿಂದು ಅವನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಕ್ರಪೆಯಿಳ್ಳಿವನಾಗಿ ಗಿರಜೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ :-

**ತೀವ :-** ಭವಾನಿಯೇ ! ವಿಷದಿಂದ ಪ್ರಜಿಗಳು ಕೆಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು. ಈ ಪ್ರಜಿಗಳ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತನು ಶರೇಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಾಗಲೇ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯು ಸಫಲ. ದುಜನರು ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಬ್ಬರು ಕೊಲ್ಲಲೇಣಿಸುವರು. ಸಜ್ಜನ ನಾದರೂ ನಶ್ವರವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ವಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯತೋರುವವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂತೋಷಪಡುವನು. ಅವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದರೆ ನಂಬಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಅನಂದಪಡುವೆವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗಲೇ ಆ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಯುವನು.

**ತುಕೆ :-** ಶಿವನ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಬೇನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದರತಕ್ಕ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದಳು. (ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಯು ಶ್ರೀಮಧ್ಭಾಗವತ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಂಡ್ಯಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.) ಮೊದಲು ಪ್ರಜಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದ ವಾಯುದೇವರು ವಿಷವನ್ನು ಸುಂಬಾಪಾತ್ರಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕುಡಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ :-

“ವಾಯುರಸ್ಯಾ ಉಪಾಮಂಥತ್” ಹಿನ್ನಿಷ್ಟ ಸ್ಯಾಕುನನ್ನು ಮೂ ।

ಕೇತೀ ವಿಷಸ್ಯ ವಾತ್ರೇಣ ಯದ್ವಿದ್ರೇಣಾಪಿಬಲ್ಲತ್ಹ”

— ಹೀಗೇದು, 10ನೇ ಮಂಡಳ, 136ನೇಯ ಸೂಕ್ತ, 7ನೇ ಮಂತ್ರ.

ಉಳಿದ ವಿಷದ ಗಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ಅದರ ತಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಹಾಡಿ ವಾಯುದೇವರು ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಕಲಿಯಂದ ಅಭಿಮನ್ಸುಮಾನವಾದ ಆ ವಿಷವನ್ನು ಅತಿಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿದರೂ ಶಿವನ ಕಂರದಲ್ಲಿ ನೀಲರೂಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಾಮಂಜ್ಞಾವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರನ ಕ್ಷಾ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಚೀಗಳೂ, ಪಾರ್ವತಿಯೂ, ಚಿತ್ರಮೂರ್ತಿಯೂ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನೂ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ರುದ್ರನು ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಯಾಗಿ ಕ್ಯಾಯಿಂದ ಬಿದ್ದಿ ವಿಷದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಹಾಪು, ಚೀಳು ಮುಂತಾದ ವಿಷಜಂತುಗಳೂ, ವಿಷದ ದಂತಗಳುಳ್ಳ ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದುವೂ ಮತ್ತು ವಿಷವೃತ್ತಿಗಳೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದುವು.

ವಿಳಿನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದೇವದ್ವಿತ್ಯರು ತಿರುಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದರು. ಕಾಮಧೇನುವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಮುಹಿಗಳು ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕ್ರಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಉಚ್ಚಿಃಶ್ರವಸ್ಸನು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಬಲಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಬರಾವತೆ, ಪಾರಿಜಾತ ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಸ್ಯೀಯರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಾದಿ ಪತ್ತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಪ್ರಾದುಭರಿಸಿದಳು. ದೇವಾಸುರಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವಳಿನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂದ್ರನು ಅವಳಿಗೆ ಆಸನವನ್ನೂ, ನದಿಗಳು ಸುವಣಾ ಕಲಿತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಜಲವನ್ನೂ, ಭೂದೇವಿಯು ಅಭಿವೇಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರ್ಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಗೋವುಗಳು ಪಂಚಗ್ರಾಹಿಗಳನ್ನೂ, ವಸಂತನು ಘಲಪ್ರವೃಗಳನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಮುಹಿಗಳು ಅಭಿವೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಗಂಥವರು ಗಾನಮಾಡಿದರು. ಮೇಷ ದೇವತಗಳು ಮೃದಂಗಾದಿ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ಅಪ್ಸರೀಯರು ನತೀಸಿದರು. ವರುಣನು ಹೀತಾಂಬರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ವೈಜಯಿಂತಿ ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಎಳಿಗಳುಳ್ಳ ಹಾರವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತಗಳು ಕಮಲ ಮುಂತಾದ

ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದೋಟಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಿಸಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯು ಕೈಲಿ ಸೈದಿಲೆಯ ಹಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಲೋಕವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾ ಗಂಧವರ್, ಯಸ್ತ್ರ, ಅಸುರ, ಸಿದ್ಧ ಚಾರಣ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಿರ್ಗೂ ಒಂದೊಂದು ದೋಷವಿದೆ. ಪಾರತಿಂತ್ರಾತ್ಮಿ ದೋಷರೆಹಿತನೂ, ಗುಣಪೂರ್ವಾನೂ, ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನನೂ ಆದವನು ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಮೊದಲಿಗೇ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಬಿಟ್ಟದ್ದರೆ ಇತರರೆಲ್ಲರೂ ದೋಷವುಳ್ಳವರು, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೊಬ್ಬನೇ ನಿದೋಷ-ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವವನು ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಇತರರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳಿ : -

(ದುವಾರಸಾದ ಮುಹಿಗಳು) ಶರೀರ ಶೋಷಣೆಯಿಂಬ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಲ್ಭಿವರು. ಆದರೆ ಕೋಪವನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲ (ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಾತ್ರಾದಿಗಳು) ಕೆಲವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ ಘಳಾಕಾಂಕ್ಷಾರಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. “ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಸ್ವಾಂದುಹಿತರಮಭ್ಯಧಾಷ್ಯಯಿತ್” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಗಳನ್ನೇ ಕಾಮಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಅವನು ಕಾಮ ವನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಧಿಕಾರದ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ನಿದೋಷವರಲ್ಲ. ಯಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯಿಯು ಇಲ್ಲ. ಕುಬೇರಾದಿಗಳೂ ದ್ರವ್ಯದಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದ್ರವ್ಯವು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುರ್ತ ವಿದ್ದರೂ ಅದು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬುಂದಿರುವುದು. ಸರ್ವಚೀತನರಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಪತಾಪಾದಿ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲದವರು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಹೊರತು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರಿಗೆ ದೀಘಾರ್ಯಾಯುಷ್ಯವೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಾಭಾವವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಸತ್ಯ ಶೀಲವಂತರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯವು ಸ್ಥಿರವೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಉಳ್ಳವನು ಸ್ವಾನವಾಸಾದಿ ಅಮಂಗಳ ನಡವಳಿಗೆಳಿಂದ ಗರ್ಹಿತ ನಾಗಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಹೊರತು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ದೋಷಗಳೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಾರೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣನು ಸ್ವರಮಣ ವಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಸುಖಿಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವವನಲ್ಲ.

### ಶೈಲೀಕ

ಎವರಂ ವಿಮೃಶಾಷ್ವಭಿಜಾರಸದ್ಯಂ ಪದಂ ನಿಜೈಕಾಶ್ರಯಿಸದ್ಯಂ ಕಾಶ್ರಯಂ । ವಪ್ರೇ ಪರಂ ಸರ್ವಾಖಣೀರವೇಕ್ಷಿತಂ ರಮಾ ಮುಕುಂದಂ ನಿರಪೇಕ್ಷಮೀಷಿತಂ ತ್ವಿ ।

ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ ದೋಷಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅವರೆಲ್ಲ ರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ದೋಷಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದವನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಸೌಂದರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ

ವರಣೀಯನೂ, ತನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯನ್ನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದಳು.

ಅವನ ಕೊರಕಿಗೆ ಪರಣಮಾಲೆ ಹಾಕಿ ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ಶ್ರೀ ಪರಮುತ್ತೆನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ತನ್ನ ವರ್ಕ್ಸ್‌ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಾಫ್‌ನವನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಚತುರ್ಮುರ್ಚಿಂದಿಗಳಿಂದ ಯುತ್ತಿರೂಪಾದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಜ್ಜನ ರನ್ನು ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ ಕಾರಣ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿಶ್ವರ್ಥವಂತರಾದರು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಹೂಮಳಿಗರೆಯ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ದೇವಾದಿಗಳು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ದೃತ್ಯಾದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಬಲಹೀನರಾಗಿ ಉತ್ತಾಪ ಹರಹಿತರಾದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾರು ದೇವಿಯಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯ ಮಾನವಾದ ಸುರೀಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅಸುರರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ತಿರುಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವಿನ ಸ್ವರೂಪನೂ ವೈಷ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆದ ಧನ್ಯಂತರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದನು. ಅಸುರರು ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ಬಲತ್ವಾರ್ಥಿದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡು ಓಡಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಾಸಮಭಾನಾಗಿದ್ದರೂ ದೃಕ್ತರು ಸತ್ಯದಿಂದ ಚ್ಯಾತರಾಗಲಿ ಎಂದೇ ತಾನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನು. ದೇವತೆಗಳು ದೀನರಾಗಿ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕುತ್ತಿರು. ಅವರಿಗೇ ಅಮೃತವೆ ದೊರಿಯಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹರಿಯ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅಸುರರು ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ನಾನು ತಾನೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ ಮಾಡಿದರು. ದುರ್ಬಲರಾದ ದೃಕ್ತರು ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶಿಗಾಗಿ “ದೇವತೆಗಳೂ ಸಮವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅಮೃತದ ಭಾಗವು ಅವರಿಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದು ನಾಯಿ” ಎಂದು ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಿರು ಪ್ರಬಲರಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು. (ಅಮೃತವೆ ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ದೊರಿತಿದ್ದ ರೇಖೆ ನಾಯಿವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.) ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೇಹಿನೀರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ನೋಡಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದಳು :-

ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದುನ್ನು ತಮ್ಮಯವಾದ, ಲಾ  
ವಣ್ಣದ ಮರೆವ ನಿಜಪತಿಯ  
ಹೆಣ್ಣ ರೂಪವ ಕಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಲಕ್ಕುಮಿ ಇವ  
ಗನ್ನಿರ್ಬಾಕ್ಷಿಂದು ಬೆರಗಾದಳು ॥೬॥

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಲಕ್ಷ್ಮೀತ್ವ ಶೋಭನೆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಮೂಕಿನ ಭಾವವು ಮೋಹನಿಗಳಾಪದ ವರ್ಣನೆಯ ಪ್ರರಾಕಾಷ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು.

ದೃಕ್ಕರು ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿಸಿ “ನೀನಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ ? ಉದೇ ಇವೇನು ? ನೀನು ಇನ್ನೂ ಕನ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುವ ರ್ಯಂದು ಭಾವಿಸುವೇವು. ದೃವವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದು. ನೀನಿಗೆ ಕಲಹವಾಗದಂತೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ಇಗಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚು” ಎಂದರು. ಮೋಹಿನಿಯು “ಪಂಡಿತರು ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಕಾರಿಂಧಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಾರು. ನಿವೇ ಕರ್ತೃಪರ ಪ್ರತ್ಯರಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ರಿಣಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವಿರಿ?” ಎಂದಉ. ಅವಳ ಪರಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಭದ್ರವಚನಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ದೃಕ್ಕರು ಅಮೃತ ಕಲಹವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಲಿಟ್ಟರು. ತಾನು ನ್ಯಾಯಾಗಿಯೇ ಅನ್ಯಾಯಾಗಿಯೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚಿದರೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಕೂಡಿದೆನೂ, ಅದಕ್ಕೂಷಿದರೆ ಹಂಚಿವು ದಾಗಿಯೂ ಮೋಹಿನಿಯು ಹೇಳಲು, ಹಾಗಿಯೇ ಆಗಲೆಂದು ದೃಕ್ಕರು ಒಸ್ಪಿದರು. ಸುರಾಸುರರೂ ಉಪವಾಸವಿದ್ದ ಸ್ವಾನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಿಪ್ರರ ಅಶೀವಾದ ವನ್ನು ಪಡೆದು ದಖೀಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕ್ಷುರರಾದ ದೃಕ್ಕರಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಹೊಡುವುದು ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದಂತೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ದೇವತೀಗಳನ್ನೂ, ಅಸುರರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೂಡಿಸಿ, ದುಷ್ಪರಾದ ದೃಕ್ಕರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯರಾದ ದೇವತೀಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ದೃಕ್ಕರು ಮಾತುಹೊಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ಅಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬಿಡ್ಡ, ತಮಗೆ ಅಮೃತವು ದೂರೆ ಯದೇ ಹೋದರೂ ಹೆಂಗಸಿನೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡುವುದು ನಿಂದಾಸ್ವದಂಧಿದ್ದು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮಿನಿದ್ದರು. ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಯಂಬ ದಾನವ ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ತಿಯಾದ ಸಿಂಹಿಕೆ ಎಂಬುವಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂಬ ದೃಕ್ಕನು ದೇವತೀಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವನು ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡುವ ವರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಮೋಹಿನಿರಾಜದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರವನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೃಕ್ಕನಾದ ರಾಹುವಿನ ಕೈಗೆ ಅಮೃತಬಂದುವನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ದೃಕ್ಕನು ಅದನ್ನು ಕುಡಿದನು. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚಕ್ರದಿಂದ ಆ ದೃಕ್ಕನ ಉತ್ತಿಗಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. (ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಮೃತ ಬಿಂದು ವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಆ ದೃಕ್ಕನ ರುಂಡ ಮುಂಡಗಳಿಗೆ ಆಗಿ ಅವ ಮೃತ್ಯುರಿಹಿತವಾದುವು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನ ಮುಂಡವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಅದು ಹೊಳಿತು ಹೋಗಿದೆ ಈಗಲೂ ದೃಥವಾಗಿದೆ. ಜರಾಮರಣಹಿತವಾದ ರಾಹುವಿನ ರುಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಹುಕೇತುಗಳಿಂಬ ಇಬ್ಬರು ದೃಕ್ಕರು ಇರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ “ಶಿರಸ್ತ ತಸ್ಯ ಗ್ರಹತಾಮವಾಪ ಸುರ್ಯಃ ಸಮಾವಿಷ್ಯ ಮಧ್ಯೋಸಬಾಹುಃ” ದೇವತೀಗಳು ಪ್ರವಿಷ್ಟ ರಾಗಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ರಾಹು ಕೇತುಗಳಿಂದೇ ಹೆಸಡು. ಅವರ್ಲ್ಲಿಡೂ ಕರ್ಮಾಜ ದೇವತೀಗಳಿಂದು ವಿಜಯದಾಸರ್ದು ಹೇಳಿರುವರು. ಅವರನ್ನೇ ಗ್ರಹಗಳಾಗಿ ಷೂಚಿಸುವರು. ದೃಕ್ಕ ರಾಹು ಕೇತುಗಳು ಸೂರ್ಯ ಜಿಂದ್ರಪರಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸಲು ಹೋಗುವುದರಿಂದ

‘ಗ್ರಹ’ವೆನಿಸಿದರು ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಹೋಮ, ಜಪ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಯಮರ್ಕ್ಯಾ ಉವರು ಭಾಗಿಗೆಕ್ಕಲ್ಲ.)

ದೇವತೆಗಳು ಅಮೃತಪಾನಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಮೋಹಿನಿರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ನಿಂತನು.

ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಮೋಹಿನಿರೂಪದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂಡಾಡುವರು :—

ಭೃತರವಿರಾಗ

ಅಟತಾಳ

ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣನ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸು | ಹೊಂತಕಾರಿ (ಎರ, ವೇರ, ಧೂರ್ತ) ಕಾಣಿರೋ ಪ್ರಾ | ಸಂತತ ಸುರರಿಗೆ ಹಿಯಾಪ ಉಣಿಸಿದ | ಹಂಜ್ಯುಯೋಳಿಗೆ ಪರವಂಚನೆ ಮಾಡಿದ ||೫|| ಮಂದರಗಿರಿ ತಂದು ಸಿಂಧುವಿನೊಳಗಿಟ್ಟು | ಚಂದದಿ ಕಡೆದು ಅಮೃತವ ತೆಗೆದು | ಇಂದು ಮುಖಿಯೆ ನೀ ಬಡಿಸಿದು ಕೊಟ್ಟಿರೆ | ದಂಧನೀಯನು ಮಾಡಿ ದೃತ್ಯರವಂಬಿಸಿದ ||೧೦|| ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೀ ಅಸುರಗೆ ವರವಿತ್ತು | ತ್ರಿಶೂಲಧರ ಹಿಡಿ ಬಳಲುತಿರೆ | ನಸುನಗುತಲಿ ಬಂದು ಭಸ್ತಾಸುರನಿಗೆ | ವಿಷಯದಾಸೆಯ ತೋರಿ ಭಸ್ತುವ ಮಾಡಿದ || ೨ ||

ಪಷುಧೀಯೋಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಒಸಗೆಯಾಗಿದ ಮುನ್ನು | ಬಸುರಿಲ್ಲದೆ ಬೋಮ್ಮನ್ನ ಪಡೆದಿಹೆಳು | ಕುಸುಮನಾಭ ಶ್ರೀಪುರಂದರವಿರಲನ | ಪೆಸರ ಪೂತ್ತಿಹೆಳು ಈ ಹೊಸ ಕೆನ್ನೆಯೆಯು || ೩ ||

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ, ಅಸುರರೂ ಸೇರಿ ಬಹುಶಮದಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಾರವಿಂದ ವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ದೃತ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಏರೋಧಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಮೃತವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ಮೋಹ್ನಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಎಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಬಳಿಕ ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಕಣ್ಣರೈಯಾದನು. ಅಮೃತವು ದಕ್ಷದೇ ಬಹಳಶ್ರಮವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೃತ್ಯರು ಕುಹಿತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೂಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು, ಬಲಿರಾಜನು ಮಯನಿರ್ವತ ಏಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಪರಾವರ್ತವನ್ನೇ ಇಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಇವನಿಗೂ ಬಲಿಗೂ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧ ವಾಯಿತು.

ಬಲಿಯು ಹಿಡಿದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಬಲಿಯು ಕೊರ್ಕೆಯಾಗಿ, ರಾಕ್ಷಸ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಪರ್ವತಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮೋಯಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಅಸುರೀಮಾಯೆಗೆ ತಕ್ಷ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಅರಿಯದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧಾರ್ಶಿಸಿದರು. ಆಗ ವಿಶ್ವಪಾಲಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೇ ಅಸುರರ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಿಪಾಗಿದ್ದ ಪರ್ವತವೃಕ್ಷಾದಿಗಳು ಅದ್ವಶ್ಯವಾದುವು. ಇದೇನೂ ಅಶ್ವರ್ಹವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ “ಹರಿ ಸ್ತುತಿಃ ಸರ್ವ ವಿಪದ್ಭಿರ್ಮೋಽಂಭಿಃ” ಹರಿಸ್ತರಣಿಯು ಸಕಲ ವಿಪತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವುದು.

ಕಾಲನೇಮಿಯೆಂಬ ಭಯಂಕರನಾದ ದ್ಯುತ್ಯನು ಶೂಲವನ್ನು ಹರಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಹರಿಯು ಆ ಶೂಲವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಅದರಿಂದಲೇ ವಾಹನ ಸೆಹಿತನಾದ ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿನು. ಬಳಿಕ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಮಾಲಿ ಮತ್ತು ಸುಮಾಲಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಏರರು ಬಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಗದೆಯನ್ನು ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಒಗೆದರು. ಆ ಗದೆಯು ಗರುಡನಿಗೆ ತಾಕುವುದರೂಳಗಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚಕ್ರದಿಂದ ಆ ಗದೆಯನ್ನೂ ಮಾಲಿಸುಮಾಲಿಗಳ ತಲೆಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಬಳಿಕ ಮಾಲ್ಯವಂತನೆಂಬ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ಬಂದು ಗದೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಮಾಲ್ಯವಂತನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಬಿಟ್ಟಿನು.

ವಿಶೇಷ :— ವೈವಸ್ತಿತಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಲನೇಮಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಏರರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಸತ್ಯವರು ಹೇಗೆ ಬಂದ ರೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ಬರುವುದು. ಶ್ರೀಮದಾಭಾರ್ತರು ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪರಿಜರಿಸಿರುವರು :— ಚಾಕ್ಷಾತ್ಮಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮುದ್ರ ಮಥನವು ನಡೆದು ಬಳಿಕ ದೇವಾಸುರರಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಆಗಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಕಾಲನೇಮಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಬದುಕಿಸಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈವಸ್ತಿತಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಸಮುದ್ರಮಥನವು ನಡೆದು ಬಳಿಕ ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಆಗ ಬದುಕಿದ್ದ ಕಾಲನೇಮಿ ಮೊದಲಾದ ಏರರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮಡಿದರು.

### ಒಂಭತ್ತನೆಂಬ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಚೀತರಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವತೆಗಳು ತಿರುಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತರು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಾಯಾಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಸುರರು ‘ಅಯೋಽಿ!’ ಎಂದು ಕೊಗಿಕೊಂಡರು.

ಇಂದ್ರ :— ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞನರಹಿತನಾದ ಬಲಿಯೇ ! ಮಾಯೂ ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೀಲಲು ಬಯಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಕಪಟಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಪದವಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬಲೆ. ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ವರ್ಜುದಿಂದ ಹಾರಿಸುವೆನು ಸರ್ವಿವಾರನಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಯತ್ತಿಸು.

ಬಲಿ :— ಇಂದ್ರನೇ ! ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ, ಜಯಾಪಚಿಯ ಗಳು ಕಾಲನಾಮವಕ ಹರಿಯ ಅಧಿನಾವಾಗಿಯೇ ಬರುವುವು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹರಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಜಯವಾದರೆ ಹಿಗೆದೆ, ಆಪಚಯವಾದರೆ ಹಿಗೆದೆ ನಿರ್ವಿಕಾರರಾಗಿರುವರು. ನೀನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ವಿಲಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಜಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದ ನಿನ್ನಂತಹ ಮೂರುಂಪನ್ನು ಕಂಡು ಜ್ಞಾನಿಗಳು “ವೃಧಾ ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗುವರಲ್ಲಾ” ಎಂದು ವಿವಾದಪಡುವರು. “ಕಪಟಿ, ಕೊಲ್ಲಾವನು” ಇತ್ಯಾದಿ ನೀನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊರಗಿಸುವವನಾನ್ನಲ್ಲ. (ಹೀಗೆ ಬಲಿಯು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುನು. ಇಂದ್ರನು ವಕ್ತ್ವಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದೊಡನೆ ಬಲಿಯು ವಾಹನ ದೊಡನೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡನು ಆಗ ಬಲಿಯ ಮಿತ್ರನಾದ ಜಂಭಾಸುರನು ಸಿಂಹವನ್ನೇರಿ ಬಂದು ಗದೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು, ಪರಾವತವನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಇಂದ್ರನು ವಕ್ತ್ವಾಯುಧದಿಂದ ಜಂಭನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿದನು ಆದನ್ನು ನಾರದ ರಿಂದ ಕೇಳಿದ ನಮುಕಿ, ಬಲ, ಪಾಕರೆಂಬ ಮೂರು ದೃಕ್ಕೆರೂ ಬಂದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಇಂದ್ರನು ವಕ್ತ್ವಾಯುಧದಿಂದ ಬಲ ಮತ್ತು ಪಾಕರೆಂಬ ದೃಕ್ಕೆರಿಬುರನ್ನೂ ಕೊಂಡನು. ನಮುಕಿಯು ಶೂಲವನ್ನೆಸೆದನು. ಇಂದ್ರನು ಆದನ್ನು ಪ್ರಡಿಪುಡಿಮಾಡ ವಜ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆದು ನಮುಕಿಯ ಚರ್ಚಿವನ್ನೂ ಹರಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನು ಹೆದರಿ “ಮತ್ತನನ್ನು ಕೊಂಡ ವಜ್ರವು ವ್ಯಘಾತಾಯಿತ್ತಲ್ಲ ! ದಧಿಚಿಮುನಿಗೂ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತ್ತಲ್ಲ.” ಎಂದು ದುಃಖಿಸಿದನು. ಆಗ ವಾಯುದೇವರು “ಇಂದ್ರನೇ ! ಈ ದಾನವನು ಹಸಿಯ ಮತ್ತು ಒಣಿದ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ತನಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲದಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಪರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಮುಕಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸು” ಎಂದು ಆಶರೀರವಾಣಿಯನ್ನು ನುಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಇಂದ್ರನು ನೋರೆಯಿಂದ ನಮುಕಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿದನು. ಆಗ ಮುನಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಪುಷ್ಟಿಪುಷ್ಟಿಯಾಯಿತ್ತು. ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ ಪೂರ್ವದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ದೃಕ್ಕೆರನ್ನು ಶಿಂಡಾಪಟ್ಟಿ ಸಂಹರಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿ ನಾರದರು ಬಂದು ದೃಕ್ಕೆರ ನಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕಿರೆಂದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತಡೆದರು. ದೇವತೆಗಳು ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಸಿ

ಸ್ವೇರು ಹೋರಟು ಹೋದರು. ಗಂಧಿರಾದಿ ಭೃತ್ಯರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋರಟು ಹೋದರು. ಹತತೀವದ್ವೈತ್ಯರು ನಾರದರ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಆಪತ್ತಿನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬಲಿಕ್ಕೆವರ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಸ್ತಿವರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಿಂಗಾರ್ಥಿರು ಮೃತಸಂಚವಿನೀ ವಿದ್ಯೇಯಿಂದ ಮೃತರಾಗಿದೆ ದೃತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಬದುಕಿಸಿ ಮೂರ್ಖಿತನಾಗಿದ್ದ ಬಲಿ ರಾಜನನ್ನು ಹಸ್ತ ಸ್ವರ್ವಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಹೊಂದು ವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಬಲಿ ರಾಜನು ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅಧಿನಿಗಳಿಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಸೋಲಿಗಾಗಿ ಹೇದವನ್ನು ಪಡೆದೇ ಇದ್ದನು.

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಮೋಹಿನೀರೂಪದಿಂದ ದೃತ್ಯ ದಾನವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ದೇವತಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರುದ್ರದೇವರು ಕೇಳಿ, ಆ ಮೋಹಿನೀರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಗಿರಿಜಾಸಹಿತನಾಗಿ ವೃಷಭವನ್ನೇ ರಿಭೂತ ಗುಣಗಳಿಂದನೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹರಿಯು ಬಂದ ಹರನನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಿದನು. ಹರನು ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ

ಶಿವ :— ದೇವದೇವನೇ ! ಜಗದ್ವಾತ್ಸಂಖಯೇ ! ಜಗದೀಶನೇ ! ನೀನು ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರಕಾರಣನು. ಆದಾನಾದಿಕರ್ತನು. ಏಕಾಂತಿಗಳಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ಯಾವ ಘಲವನ್ನೂ ಬಿಯಸದೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವರು. ನೀನೇ ಪರಿಬ್ರಹ್ಮನು. ಗುಣಪೂರ್ವಾನು. ನಾಶರಹಿತನು. ಸಮಾಧಿಕರಹಿತನು, ಜಡ ಜೀತನ ಭಿನ್ನ. ಶ್ರಿಗುಣರಹಿತನು. ಶೋಕರಹಿತನು. ಕೇವಲಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನು. ಜನಾದಿ ಅರು ವಿಕಾರರಹಿತನು. ಜಗತ್ತಿನ ಜನ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೂ ಕರ್ತನು. ಜಗದಂತನಿರ್ಯಾಮಕನು. ಅಧ್ಯಕ್ಷನು. ಸ್ವಷ್ಟಿದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಾದಿ ಗಳನ್ನು ಕುರಿಯದ ಸ್ವೇಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಮರ್ಥನು. ಒಡವೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಬಂಗಾರಪೂ ಮೂಲಬಂಗಾರಪೂ ಒಂದೇ ವಸ್ತು, ಭೇದ ವಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ನಿನ್ನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದ ವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೋರತು ಅನ್ವಯತಕ್ತನಲ್ಲ. ಪಾಮರರು ಏಧಾಜಾನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರು. ಅಜಾಂಜಾನಾದಿ ಉಪಾಧಿ (ಕಾರಣ) ನಿಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದರಂದ ಜೀಪಾಧಿಕ ಭೇದವ್ಯಾಳ ವನೆಂದು ಶಂಕಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನೀನು ಕೇವಲ ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟಿ ರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಜೀಪಾಧಿಕಭೇದವ್ಯಾಳ ವನೆಳ್ಳಬೇ ಅಲ್ಲ.

ವೇದಾಂತಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೂ, ಮೀಮಾಂಸಕರು ಧಾರಕನಾದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮನೋದ್ದೇಶ, ಪೂರಾಣಕರು ಅಧಿವಾಸಾರ್ಥಿರು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರಿಂದ ಭಿನ್ನ

ನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ಪಾಂಚರಾತ್ರಿಕರು ಏಮಲೋತ್ತಮಣಿತ್ವದಿಂದ ಸ್ವರೂಪಭಾತ ಬಿಂಭತ್ತು ಶಕ್ತಿಯಾಕ್ಷ್ಯ ಪರಮಪುರುಷನೆಂದೂ, ಪಕಾಂತ ಭಕ್ತರು ಚತುರ್ವಿಧಾ ನಾಶರಹಿತನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆದ ಮಹಾಪುರುಷ ನೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

ನಾನು, ಚತುರ್ಮುಂಬಿ, ಮರೀಚಿ—ಮೋದಲಾದವರು ಸಾಕ್ಷಿಕಸ್ವಭಾವದವರು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಮೋಹಕಶಕ್ತಿಯಂದ ಅಪಕೃತಾಂತಃಕರಣವುಳ್ಳವರಾಗಿ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಿಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಹೀಗಿರುವಾಗಿ ಸದಾ ರಾಜಸತ್ತಾ ಮುಕ್ಕಣಿಕೆಯಾದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಅವಿಜ್ಞಾತಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರ್ಪು, ಸ್ಥಿತಿ, ನಾಶಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನೇ ಸಾಧುವೆ.

ವಾಯುವು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದದೆ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವಂತೆ, ನೀನು ಜಗತ್ತಿಲ್ಲವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ನಿರ್ವಪ್ತನಾಗಿ, ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರ್ತತ್ವ.

ಶ್ರೀಹರೇ ! ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಅವಶಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಶ್ರೀಹರಿ .— ತಂಕರನೇ ! ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸುವೆನು.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಂತಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಗಿರಿಜೆಯ ಸಹಿತನಾಗಿ ಶಿವನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವವು ರಲ್ಲಿಯೇ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತೆ ಎನ್ನೋದದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಗನ್ಮೋಹಕಳಾದ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವನು ಕೂಡಲೇ, ಮೋಹಕಪರವರನಾಗಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿ, ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಳನ್ನೂ ಗಣನೆ ಮಾಡದ ಮೋಹಿನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಮೋಹಿನಿಯು ಕಡಲಿದ ವಸ್ತುಳಾಗಿ ಮರಗಳ ಮರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ರುದ್ರನು ಬೆಂಬ್ಬ ಟ್ಟಿ ಹೋದನು ಆಗ ಅವನ ಏರ್ಯವು ಸ್ವಲಂನವಾಯಿತು. ಅದು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳು ಬೆಳ್ಳು ಮತ್ತು ಚಿನ್ನದ ಗಣಗಳಾದವು. ರುದ್ರೇರ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನದಿ,

ಸರೋವರ, ವನೆ, ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಉಪವನಗಳು ಪ್ರಣಿ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದುವು. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಯುಗಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತನಾದೆ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು.

(ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಏರ್ಡ್ಯವು ಸ್ವಲನವಾಡೆಡನೆ ರುದ್ರನು ಹರಿಯ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾಚಿ ಶಾಂತಮನಸ್ಸನಾದನು.

(ಹೀಗೆ ಸದೆದ ಕಥೆಯು ಇರುವಾಗ ರುದ್ರಾಏರ್ಡ್ಯದಿಂದ ಮೋಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಬ್ಬೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ ಮಿಯು ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬುದು ತಾಮಸಕಥೆ. ನಿತ್ಯನರಕವಾಗಲು ಈ ಸುಳ್ಳಾಕಥೆಯು ಹಬ್ಬಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ನಿಂತನು.

ಶ್ರೀಹರಿ : ರುದ್ರನೇ ! ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ್ದೂ ನೀನು ದೈವತದಿಂದ ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬೇರೆಯಾರೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಶಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲಾರರು.

ತಿವ :— (ಹರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಗೌರಿಯೇ ! ಜನ್ಮಾನಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾಯೆ (ಶಕ್ತಿ)ಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ನಾನೇ ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಯವರು ಆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅತಿ ಕ್ರಮಿಸಿಯಾರು ? ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ಪರ್ವತಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂದಾಗ ನೀನು “ಇದುವರೆಗೆ ತಾವು ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದಿರಿ ? ಅವನು ಎಂತಹವನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲಯಲ್ಲವೇ ? ನನ್ನ ಉಪಾಸ್ತ ಮೂಲರುತ್ತಿಯಾದ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನು ಮೋಹಿನೀ ರೂಪವನ್ನು ತೊಳಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಅವನು ಮೀರಿದ ಕಾಲವನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊಂಡಿರುವನು. ವೇದಗಳಿಂದ ಸಿಪ್ಪಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡಿರುವವನು.

ತುಕ :— ಪರೀಕ್ಷಾದ್ವಾಜನೇ ! ಕೂರುರೂಪವನ್ನೂ, ಅಜಿತರೂಪವನ್ನೂ ತಾಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಿನ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಉತ್ತಮ ಶೈಲೀಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗುಣವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂಪಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವುದು ತಪ್ಪಿಕೊಗುವುದರಿಂದ ನಿರಂತರ ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಕೇತ್ತಿಸುತ್ತಾ ಇರುವವರ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯಾಘರವಾಗಿದೆ ಸಫಲವೇ ಆಗುವುದು.

ಶೈಲ್‌ ೧ || ಅಸದವಿಷಯಮಂಭ್ರಂ ಭಾವಗಮ್ಯಂ ಪ್ರಪನ್ನಾನಮ್ಯತಮಪರ  
ವಯಾನಾಶಯ್ತಾ ಶಿಂಧುಮಂಭ್ರಂ ! ಕವಟಿಯುವತ್ವೇಷೋ ಹೋಹಯೊ ಯಃ  
ಸುರಾರೀನ್ ತಮಹಮುಪಸ್ತತಾನಾಂ ಕಾಪುಪೂರಂ ನತೋಃಷಿ ||46/11||

ಅಥ್ .— ದುರುಳಿಗೇ ದೂರನು, ತನ್ನ ವರ ಭಕ್ತಿಗೇ ವರನು, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ  
ಸಮುದ್ರಮಂಭನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಷ್ಟತಪಾನಮಾಡಿಸಿದವನು, ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳ  
ಅಸುಗರಿಗೆ ಹೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನೂ, ಶರಣಾಗತರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು  
ಪೂರ್ಣಮಾಡತಕ್ಕವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ವಂದಿಸುವನು.

ಮೋಹಿನೀ ಅವತಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಪದ :—

ಹೋಹನರಾಗ

ಅದಿತಾಳ

ವೃಷಭನೇರಿದ ವಿಷಧರನ್ಯಾರೇ ಹೇಳಮ್ಯಂಯ್ಯ  
ಹಂಸಿ ಪಾವತಿಯ ತಪಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ . ಜಟಾಮಂಡಲಧಾರಿ ಕಾಣಮ್ಯ

ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ದೂರೆಯಿವನಮ್ಯ — ಆದು ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿ  
ಬೈಲು ಸ್ವಶಾನದಿ ಮನೆಯಿವಗಮ್ಯ — ಸಂಕರ್ಣಾನೆಂದು  
ಕೇಳಿ ಮಹಿಯೋಳಿ ಜನ ಶೈಗಳುವರಮ್ಯ — ಇದು ಸೈಜವಮ್ಯ ||  
ನಾಲಗೆ ಸಾಸಿರ ಘರಿಭೂವಣಿ ನಮ್ಯ ! ರಮೆಯರಸಗೆ ಇವ ಮೋಮ್ಮೆಗನಮ್ಯ ||

ಬಾಲೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣ ಪತಿ ಇವನಮ್ಯ — ಮಾಫನ ಯಾಗದಲ  
ಬ್ಯಾಳ ಕೈತ್ಯಗಳನು ನಡೆಸಿದನಮ್ಯ — ಸಾಗರದಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ  
ಕಾಳ ಕೂಟವ ಭೃಷಿಸಿದನಮ್ಯ — ರಾಮನ ದಯೆಯಮ್ಯ ||  
ಮೇಲೆ ಉಳಿಯಲು ತೇವಗರಳವು ! ನೀಲಕಂರನೆಂದಿನಿಸಿದನಮ್ಯ

೨

ಹರನೋಂದಿನ ವೈಕುಂರಕೆ ಬರಲು—ತಾತಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತ  
ತರುಣೀರೂಪವ ನೋಡೇನೆನಲು—ಹರದಿ ಕುಳ್ಳಿರಲು ||  
ಕರುಣಗಳರಸನು ಹರನಮೋಗವ ನೋಡಿ ! ಅರಣ್ಯೋದಯಕೆ ಬಾರೆಂದು  
ಕಳುಹಿದ

೩

ಅರುಣೋದಯಕೆ ಗಂಗಾಧರ ಬರಲು—ಹದಿನಾರು ವರ್ಣದ  
ತರುಣೀರೂಪದಿ ಹರಿ ವನದೊಳಗಿರಲು—ಜರಣನಿಖಾಗ್ರದ  
ಧರಣೆ ಬರೆಯುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು—ಸರಗ ಷಡಯೆ ಬರಲು ||  
ಕರದಿ ತಂಖಿಗದ ಚಕ್ರವ ತೋರಲು ! ಹರನು ನಾಚಿ ತಲತ್ತಗ್ಗಿ ನಿಂತ  
೪

ಮಂಗಳಾಂಗನೆ ಮಾರಜನಕ—ನಾಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿ  
ಹಿಂಗದೆ ಕ್ಷಮಿಸೋ ಯದುಕುಲ ತಿಲಕ—ವಕ್ಷದಲೊಪ್ಪು ವ ನಿ  
ನ್ನಂಗನೆ ಅರಿಯಳು ನವಿಮಹಿಮಾಂಕ—ಹೀಗೆನುತ್ತಲಿ ತವಕ ॥  
ರಂಗೆವಿರಲನ ಪದಂಗಳ ಸಿಡಿದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ ಕೈಲಾಸಕೆ ನಡೆದ ॥ ೫

ಹನೊಂಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ.— ರಾಜನೇ ! ಈಗ ಏಳನೆಯ ಮನ್ಸೂಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇದರ ಮನು ಸ್ವೇವಸ್ಸುತನು. ಅವನು ಸೂರ್ಯನ ಮಗನಾದ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವನು. ಅವನಿಗೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ನಘ, ಧ್ವನಿ, ಶರ್ವಾತಿ, ನರಿಷ್ಟಂತ, ನಾಭಾಗ, ದಿಷ್ಟ, ಕರೂಳ, ವೃಷದ್ರ ಮತ್ತು ವಸುಮಾನ್ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು. ಆದತ್ತರು, ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು, ಮರುದ್ರಣಗಳು, ಅಶ್ವನೀ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖುಗಳು ಎಂಬುವರು ದೇವತೆಗಳು. ಪುರಂದರನು ಇಂದ್ರನು ಕತ್ಯಪ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಪು, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಗೋತ್ರಮ, ಜಪುದಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಭರದ್ವಾಜರಂಬುವರು ಸತ್ಯಸೂರಿಗಳು. ಹರಿಯು ಕತ್ಯಪರಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಮನ ಶೋಸಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು.

ಎಂಟನೆಯ ಮನ್ಸೂಂತರ :— ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಸಂಜ್ಞಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾವಣಿಯೆ ಈ ಮನ್ಸೂಂತರಕ್ಕೆ ಮನುವಾಗುವನು. ನಿಮೋಂಹ ಮೊದಲಾದ ವರು ಮನುಪುತ್ರರು. ಸುತಪಸ, ವಿರಜ, ಅಮಿತಪ್ರಜರಂಬುವರು ದೇವತೆಗಳು. ವಿರೋಚನನ ಮಗನಾದ ಬಲಿಯ.೨ ಇಂದ್ರನು. ಗಾಲಪ, ದೀಪ್ತಿಮಂತ, ಪರಶುರಾಮ, ಅಶ್ವತಾಮ, ಕೃಪ, ಮಿಶ್ವಕೃಂಗ ಮತ್ತು ಶುಕನಾದ ನನ್ನ ತಂಡ ವೇದ ವ್ಯಾಸ ದೇವರು ಸತ್ಯವಿಹಿಂಗಳು. ಈ ಸಾವಣಿ ಮನ್ಸೂಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವಗುಷ್ಯನಂಬ ಮುಖಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಣಿಂಗರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಪ್ರಭು ನಾಮಕನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವತರಿಸಿ ಪುರಂದರನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡುವನು.

ಒಂಧೇತ್ತನೆಯ ಮನ್ಸೂಂತರ :— ವರುಣಪುತ್ರ ದಕ್ಷಸಾವಣಿಯು ಮನುವು. ಭೂತಕೇತು ಮೊದಲಾದವರು ಮನುಪುತ್ರರು. ಪರಾ ಮರೀಚಿ ಗಭಾಂದಿಗಳು ದೇವತೆಗಳು. ಆದ್ಯತನೆಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ದ್ಯುತಿಮಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಸತ್ಯಸೂರಿಗಳು. ಆಯುಷ್ಯಂತನೆಂಬುವನಿಂದ ಆರಬ್ಧಾರೆಯಂಬ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇಂಷಭ ದೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸುವನು.

**ಹತ್ತನೇಯ ಮನ್ಯಂತರ :—** ಉಪಶ್ಮೇಶ್ ಕನೆ ಪ್ರತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಾರಣ್ಯ ಯಂಬುವನು ಮನು. ಭೂರಿರೇಣ ಮೊದಲಾದವರು. ಮನುಪ್ರತಿರು. ಸುಖಾಸನ ಮೊದಲಾದವರು ದೇವತೆಗಳು. ಹವಿಷ್ಯಂತ ಮೊದಲಾದವರು ಸತ್ಯಾಂಶಿಗಳು. ಶಂಭುಯಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ವಿಷ್ವಕೋನ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಚಿ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಶಾಂತ ನಾಷಕನಾಗಿ ಆವತರಿಸುವನು.

**ಹನ್ನೊಂದನೇಯ ಮನ್ಯಂತರ :—** ಧರ್ಮಸಾರಣ್ಯಯು ಮನುವು. ಸತ್ಯಧರ್ಮಾದಿಗಳು ಆ ಮನುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ವಿಹಂಗಮಾದಿಗಳು ದೇವತೆಗಳು. ವೈಧ್ಯತಿಯಂಬುವನು ಇಂದ್ರ. ಅರುಣಾದಿಗಳು ಸತ್ಯಾಂಶಿಗಳು. ಆರ್ಯಕ ಮತ್ತು ವೈಧ್ಯತಾ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಧರ್ಮಸೇತು ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಆವತರಿಸಿ ಶ್ರೀಲೋಕ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವನು.

**ಹನ್ನೇರಡನೇಯ ಮನ್ಯಂತರ :—** ಮನುವು ಹೇಳಿಸಾರಣ್ಯ. ದೇವಂತ, ಉಪದೇವ, ದೇವಶ್ರೀಪ ಮೊದಲಾದವರು ಮನುಪ್ರತಿರು. ಮತಧಾಮನು ಇಂದ್ರನು. ಹರಿತಾದಿಗಳು ದೇವತೆಗಳು. ತಪೋಮೂರ್ತಿ, ತಪಸ್ಸಿ, ಅಗ್ನಿಧ್ರಕ ಮೊದಲಾದವರು ಸತ್ಯಾಂಶಿಗಳು. ಸತ್ಯಮಹ — ಸೂನ್ಯತೆಯಂಬ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಧಾನೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದವತರಿಸಿ ಆ ಮನ್ಯಂತರವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನು.

**ಹದಿಮೂರನೇಯ ಮನ್ಯಂತರ :—** ದೇವ ಸಾರಣ್ಯಯು ಮನುವು. ಚಿತ್ತಸೇನ, ವಿಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರು ಮನುಪ್ರತಿರು. ಸುಕರ್ಮ, ಸುತ್ರಾಮ ಮೊದಲಾದವರು ದೇವತೆಗಳು. ದಿವಸ್ಯತಿಯಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ನಿರ್ಮಾಂಕ, ತತ್ತ್ವದರ್ಶ ಮೊದಲಾದವರು ಸತ್ಯಾಂಶಿಗಳು. ಆಗ್ ಭಗವಂತನು ದೇವಹೋತ್ಸಂಬುವನಿಗೆ ಬೃಹತೆಯಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗೀತ್ವರೆ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಹರಿಯು ಆವತರಿಸಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾತ್ಮದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನು

**ಹದಿನಾಲ್ಪನೇಯ ಮನ್ಯಂತರ :—** ಇಂದ್ರಸಾರಣ್ಯಯಂಬುವನು ಮನುವು. ಜಂತು, ಭೀರವ, ವರ್ಣ ಮೊದಲಾದವರು ಮನುಪ್ರತಿರು. ವಿಚಿತ್ರರು, ಚಾಕ್ಷುವರು ಎಂಬುವರು ದೇವತೆಗಳು. ಶುಚಿಯಂಬುವನು ಇಂದ್ರನು. ಅಗ್ನಿ ಭಾಕು, ಶುಚಿ, ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಾಗಧ ಮೊದಲಾದವರು ಸತ್ಯಾಂಶಿಗಳು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾರಾಯಣ ಅಧಿವಾ ಸತ್ಯಾಯಣ ಎಂಬುವನಿಗೆ ವಿನತೆಯಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹದ್ಭಾಷ್ಯನು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆವತರಿಸಿ ಯಜ್ಞಸಮೂಹಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವನು.

ಪರೇಷ್ಟೆದ್ದಾಜನೇ ! ನಿನಗೆ ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯದ್ದೆತ್ತಮಾನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ನಂತರಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿರುವೆನು. ಕೃತಾದ ನಾಲ್ಕು ಯಾಗಿಗಳು ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲು ಕಳೆಯುವುದು. ಈ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ನಂತರಗಳೂ ಕಳೆಯುವುವು.

### ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೇಷ್ಟೆ :- ಆಚಾರ್ಯರೇ ! ಹರಿಯ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ನಂತರ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೇನು ? ಮನುಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಇಂದ್ರರು, ಸತ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳೇನು ? ಅವರು ಯಾರಿಂದ ನಿಯಮ್ಯರಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಮಾಡುವರು ?

ತುಕ :- ಮನ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞ ಮೌದಲಾದ ಭಾಗವಂತನ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿಯಮ್ಯರಾಗಿ ಅವರವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ, ಲೋಕರಕ್ಷಣರೂಪ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ದೃಂಬಿನ ಅಂತಿಮ ಮಹಾಯಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಕರಿಲ್ಲದೆ ನಷ್ಟಪೂರ್ಯಗಳಾದ ವೇದಗಳನ್ನು ಖಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಿಳಿದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವರು. ಆಯ್ದ ಕಾಲದ ಮನುವಿನ ಪುತ್ರರು ಮನುವಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಲೋಪವಾಗದಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿಬಂತಾರ್ಥಿ, ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಖಚಿಸುವರು. ಇಂದ್ರರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಸಂಪತ್ತಿನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವೃಪ್ಪಾತ್ಮಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಿಲ ಮುಂತಾದ ಅವತಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯು ಗಿದಲ್ಲಿಯೂ, ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಸಾದಿಅವತಾರಗಳಿಂದ ಕರ್ತೃಯೋಗವನ್ನೂ, ದತ್ತಮಾದಲಾದ ಅವತಾರಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟಮಾದಿ ಸಾಧನವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಸೃಪ್ತಾತ್ಮಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿ ಕರ್ಕಿರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಸುರರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವನು. ನರಸಿಂಹಾದಿರೂಪದಿಂದ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವನು. ರಾಜನೇ ! ಸಾತ್ತಕರಾದ ಖಾಪ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವನು. ದುರ್ಮತಾಪಲಂಬಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವವನ್ನಲ್ಲ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ನಂತರಗಳ ಕಾಲವೇ ದೃಂಬಿನ ಕಲ್ಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

### ಹದಿಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೇಷ್ಟೆ :- ಸರ್ವ ಅಭಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು

ಬಲಿರಾಜನಲ್ಲಿ ಮೂರಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಯಾಚಿಸಿದನು ? ಬಲಿಯು ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿ ಮೇಲೂ ಅವನನ್ನೇ ಕೇ ಬಂಧಿಸಿದನು ?

**ತುಕ :—** ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ಬಲಿಯು ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ಬದುಕಿ ಅವರ ಸೇವಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತಾದ ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರು, ತಿರುಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ಬಲಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವಜಿತ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಹವಿಭಾಗ್ರದಿಂದ ತೃಪ್ತಿನಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಸುವರ್ಣ ರಥ, ಇಂದ್ರಾಶ್ವಗಳಂತಿರುವ ಆಶ್ವಗಳು, ಸಿಂಹಧ್ವಜ, ಬಿಲ್ಲು, ಬತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಕವಚ ಇವನ್ನು ಹೋಮ ಗುಂಡದ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಆಗ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಪ್ರಕಾಳದನು ಅಮೃತ ನ ಷಷ್ಟಿ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ, ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರು ಶಂಖವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಬಲಿಯು ಆ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸೈನ್ಯ ಸಮೀತನಾಗಿ ಬಂದು ಅಮರಾವತಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಶಂಖವನ್ನೂ ದಿದನು. ಇಂದ್ರನು ಬಲಿಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳಿಂದಿಗೂಡಿ ಬಂದು ಬೃಹಸ್ಪತಾಂಭಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

**ಇಂದ್ರ :—** ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಪರಾಜಿತನಾಗಿದ್ದ ಬಲಿಯು ತಿರುಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು. ಅವನಪರಾಕ್ರಮವು ಈಗ ದುರ್ಜಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಂಧ್ಯವು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ?

**ಬೃಹಸ್ಪತಿ :—** ದೇವೇಂದ್ರನೇ ! ವೇದಜ್ಞರಾದ ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಸಹಿಸಲು ಆಶಕ್ತವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವರು. ಈಗ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ಬಲಿಯನ್ನು ಧಿಕರಿಸಲಾರರು. ಆದರಿಂದ ನೀವು ಈಗ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೊಂಚ ಕಾಲ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರಿ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯು ಈ ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿ, ಅವರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ಸಹಿತಿಂಬನಾಗಿ ನಷ್ಟನಾಗುವನು.

**ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರು :—** ಅದರಿಂತೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಸದ್ಯಗಂಡಲಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡ ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಬಲಿಯು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಿರಹಂಕಾರಿಯೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಬಲಿರಾಜನಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಟ್ಟಿ ಶುಕ್ರಭಾರ್ಯರು ಬಲಿಗೆ ಇಂದ್ರಪದೆವಯು ಸ್ಥಿರಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅವನಿಂದ ನೂರು ಆಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು

ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಲಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡಿ, ತಾನು ಧನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೂರಿತ ಸಮ್ಮಿಧ್ವಣೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

### ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾದುದನ್ನೂ ದೈತ್ಯರು ಸ್ವರ್ಗದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯಾದ ಅದಿತಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಈತ್ಯಪರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

**ಕತ್ತಪ :** - ಪ್ರಯೋ ! ನಿನ್ನ ಮುಖಿವು ಕುಂದಿರುವೇಕೆ ? ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಿಗೂ, ಧರ್ಮರೂಪ, ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೂ ಅಮಂಗಳವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ ? ಅತಿಥಿಗಳು ಸತ್ಯತರಾಗದೆ ಕುಹಿತರಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿರುವರೆ ? ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಬೆಯು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಕುಶಲಿಗಳಿಂ ! ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ. ಕಾರಣವೇನು ?

**ಅದಿತಿ :** - ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೀಗಳು ಯಾವ ಭಂಗವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಸುಖಿವಾಗಿಕುವರು. (ಇದಕ್ಕೆ ಆಳುತ್ತಿರುವ ಬಲಿರಾಜನು ದೇವತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನಾಗಿರುವೆದು ಶಾರಣವಾಗಿದೆ.) ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳು ಸತ್ಯತರಾಗಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಲೋಪ ವುಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅಸುರರಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾಲ. ಶ್ರೀಕರಿಯು ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಸಿರುವನು. ಆದರೆ ಸವತ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೈತ್ಯರು ದೇವತೆಗಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಖಶ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ದೀಶಭ್ರಷ್ಟರಾನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರುವರು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ದುಃಖಿಸಾಗಿರದಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗಿರುವೇನು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಖಶ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಬೆಂತಿಸಿ ನಂಮಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಉಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು.

**ಕತ್ತಪ :** - ದೇವಿಯೇ ! ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ. ಆ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕೀರ್ತನರು “ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ನನ್ನ ಮನೆ, ನನ್ನ ದೇಹ” ಎಂಬ ಭಾವಂತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು. ಜಡಜೀತನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಂತ ಭಿನ್ನರು. ಜಡದೇಹನಿಮಿತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಪತಿ, ಪ್ರತ್ಯಾದಿ ಸಂಬಂಧವೆಲ್ಲ ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ನಾನು ಇವರಿಗೆ ತಾಯಿ, ಇವರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು’ ಎಂಬ ಮಂತೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನವೇ

ಕಾರಣ. ಏನು ದುಃಖಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶ್ರೀಯ ಸ್ವಾಗ ಬೇಕಂದಿದ್ದರೆ ಜಗದ್ದಿ ರುವಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸೇವಿಸು. ದಯಾಳುವಾದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿಖಿಲ ಅಭಿಷ್ಪ್ರಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ಅದಿತಿ :— ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು ?

ಕರ್ತೃಪತಿ :— ಶ್ರೀಯೇ ! ಹಿಂದೆ ಸಂತಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರತವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿ :—

ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಪಯೋಪ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸದರೆ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು ಪ್ರತದಿಧಾನವಿದು :—

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಕಾಡುಹಂಡಿ ಹೋಡಿದ ಮಣಿನ್ನು ಮೈಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೆದ್ದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯ ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ತೃಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ 108 ಬಾರಿ ದ್ವಾದಶಾತ್ಕರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಡಿಸುತ್ತೇ 'ನಮಸ್ತಭ್ಯಂ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರದೇಶಿಕ ನಮಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪಾಡುವಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ಪ್ರಯಂತ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯಪೂರ್ತಿಕಾಲ ಸ್ವಾನ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ಕೆಟ್ಟಮಾತನ್ನಾಡಿರುವುದು, ಸ್ತೋಷಂಭೋಗಾದಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ, ಭಗವದಾರಧನೆ, ಹೋಮ, ಪೂಜೆ, ಬಾರಹ್ಗಣ ಸಂತರ್ಂಶ, ನರ್ತನ, ಗಾನ, ವಾದ್ಯಾದಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಶಕ್ತಿನುಸಾರ ಮಾಡುತ್ತೇ, ಶ್ರಯೋದಶೀ ದಿನ ಸದ್ಬಾಪಹ್ನಣಿರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಅವರಿಂದ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ತುಪ್ತಬೆಲ್ಲ ಸಹಿತವಾದ ಪಾಯಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಮಹಾ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ, ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಅಚಾರ್ಯರನ್ನು ಗೋದಾನವನ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿ, ಗುರು-ಭುಕ್ತಿಶ್ರೋ-ಸದ್ಬಾಪಹ್ನಣಿರು ಇವರಿಗೆ ದಾನ ದೇಶಿಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀಯ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದ ಪಯೋಪ್ರತವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಈ ಪ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿರು. ಆದರಿಂದ ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವನು.

ಹದಿನ್ನೆಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಶುಕ : -** ಅದಿತಿಯು ಜೆಂಬಿಯಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ ಪರೋಪ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಿಂದ ವಾಸುದೇವನು ಶಂಖಚಕ್ರದ್ವಾಯಿಧರಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅದಿತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾದನು. ಅದಿತಿಯು ಭಕ್ತಿಯಂದ ನುಮಿಸಿ.

**ಅದಿತಿ : -** ನಾರಾಯಣ ! ನೀನು ಸರ್ವಯಜ್ಞ ಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಉದ್ದೇಶನೂ ಆಗಿರಬೇ. ನೀನು ಗುಣಗಳಿಂದ ಚೈಕ್ರಿಯಿಲ್ಲದವನು. ನಿನ್ನ ಪಾದವು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು ನಿನ್ನ ಕೇತಿಯು ಲೋಕವನ್ನು ಪಾವನಮಾಡಿತು. ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಿವುದು: ಕರ್ರಣಾಗತರೆ ದು:ಖಿ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಅವಶಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೇ. ನಮಗೆ ಸುವಿಷಣ್ಣಿಂಟು ಮಾಡು. ನೀನು ವಿಶ್ವನಾಮಕನು. ಸ್ವಾಪ್ತಿದಿ ಕರ್ತನು. ಗುಣತ್ವಯಾಸನ್ನು ಸ್ವೇಷಿಯಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸ್ವಾಪ್ತಿದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೇ. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಚೈತರಹಿತವಾದುದು. ಸದಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿವಾದ ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವವನು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಹೇ ಅನಂತನೇ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ನೀನು ಅಯ್ಯಷ್ಟು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ ಶರೀರ, ಅಸದ್ಯತ ಸಂಪತ್ತು, ಅಂತರ್ಕ್ಷ-ರಸಾತಳಾದ ಸಾಂಗಳು, ಅಣವಾದಿಸಿದ್ದಿಗಳು, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಡುವೇ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕೆವರ ವ್ಯಾಘರೆಯನ್ನು ನೀನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಪರಿಹರಿಸಿಯೇ ತೀರುವೇ.

**ಭಿಗವಂತ : -** ದೇವಮಾತ ! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಧುಮರ್ದಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಜಯ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಇವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರ್ಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೇ. ಅದರೆ ಈಗ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರುವೇನು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಅಂಶದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರೆಸ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ.

**ಅದಿತಿ : -** ನೀನು ಬೃಹತ್ಮಂಜುಷ್ಯನು. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಚಿಕ್ಕದ್ದಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಧರಿಸಬಳ್ಳಿಸು ?

**ಭಿಗವಂತ . -** ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ವಾನು ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದಿನನ್ನೂ, ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಧರಿಸುವೇನು. ನಿನ್ನ ಗಂಡನ್ನಲ್ಲಿ ವಾನು ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವೇನು-ಎಂದು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ತೀಳಿದಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಘಲವನ್ನು ಹೊಂದುವೇ.

ತುಕ : ಹರಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊರ್ಕೆಯಾದನು. ಕತ್ತಪರು ಯೋಗಿಗಳೂ ದುದರಿಂದ ತಾವು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತಿಳಿದರು. ಅದಿತಿಯು ಹರಿಯ ಅಪ್ಪೆಕೆಯಂತೆ ಪತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಿಂದು. ಕತ್ತಪರು ಧಾರ್ಥನದಿಂದ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವನ್ನುಟ್ಟಿರು. ಚರುಮುರ್ವಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅದಿತಿಯ ಗಭ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗೋಪ್ಯನಾಮಗಳಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುವರು : -

ಬ್ರಹ್ಮ : - ಉತ್ತಪ್ತಿರಮಾದಿಸ್ತುತ್ತನೂ, ಉತ್ತಪ್ತಿಪಾದವಿಕ್ಷೇಪವುಳ್ಳವನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾದಯಿಯಿಳ್ಳವನೂ, ಶ್ರೀಡಾದಿಗುಣವಂತನೂ, ತ್ರಿಗುಣ ಶ್ರವತ್ಸಕನೂ, ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಭಗವಂತನೇ ! ಜಯಜಯ ! ಶ್ವಾಸಪ್ತತ್ರ. ದೇವ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ, ಗುಣತ್ವಯ ವಿಯಾಹಕ, ಶ್ರಿಧಾಮ, ಗರುಡವಾಹನ, ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನೀನೇ ಜಗಜ್ಞನಾದಿ ಕಾರಣನೀಯದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಪ್ರವಾಹವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತ್ರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ದಂಕ್ಷೇಭಯ್ಯ ವಂತೆ ಕಾಲನಾಮಕನಾದ ನೀನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿನ್ನ ಉದಿರದಲ್ಲಿಂದುವೆ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದು

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ತುತಿಗಲಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ನಾಲ್ಕು ಹೇಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಭಾದ್ರಪದ ಮೋಸ, ತುಕ್ಕ ಪಕ್ಷಿ, ವಿಜಯ ದ್ವಾದಶೀ ಎಂದು ಕರೆಸುವ ಶ್ರವಣಯುತ ದ್ವಾದಶೀ, ಅಭಜತ್ರಾ ಅಂದರೆ ಶ್ರವಣ ನ್ಯಾತ್ರು ಮೊದಲನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಅವಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಪ್ರಜೀಗಳಲ್ಲಿರೂ ಸಂತುಪ್ತ ರಾದರು. ದೇವತೆಗಳು ಶಂಖವನ್ನೂ ದಿದರು. ಅಪ್ಪೆರಿಯರು ನತ್ಯಸಿದರು. ಮುನಾದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಪ್ರಪ್ರವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅದಿತಿಯು ಸಂಶೋಧಪಟ್ಟಿ ಈ. ಕತ್ತಪರು ಜಯಜಯವಂದರು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಾಮನರೂಪಯೆಯಾದನು. ಈ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಗುಮೋದಂದಾದವರು ಕತ್ತಪರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಹೊಂಡು ಜಾತಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಉಪರೆಯನ್ನೂ ಅಯಿತು. ನೋಡುವು ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನೂ, ಗುರುವು ಜನಿವಾರವನ್ನೂ, ಕತ್ತಪರು ಮೌಂಡಿ (ದಭೀಯ ಉಡಿದಾರ)ಯನ್ನೂ, ಭೂದೇವಿಯು ಅಜಿನವನ್ನೂ, ಚಂದ್ರನು ದಂಡವನ್ನೂ, ಅದಿತಿಯ ಕೌಶಿನ ಸಹಿತ ಆಜ್ಞಾದನವಸ್ತುವನ್ನೂ, ಸ್ವಾಗಾಭಿ ಮಾನಿಯು ಭತ್ತಪರವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಸಪ್ತಂಗಿಗಳು ದಭೀ ಪರಿತ್ರಾಣಕನ್ನೂ, ಸರಸ್ವತಿಯು ಜಪಸರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕುಂಭಕನು ಭ್ರಾಹ್ಮಾತ್ರ.

ಯನನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಪಾರ್ಫೆತಿಯು ಭಿಕ್ಷಿಯನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ಬಳಿಯು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಮನನು ಆ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟು ಬಂದನು. ನಮ್ರದಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಗುವಶ್ವ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವಾಮನದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಶುಕ್ರಾಜಾರ್ಥಿ ಮೊದಲುದ ಎರು ಅಶ್ವರ್ಯಚಕ್ತಿರಾಗಿ ಈತನು ಸೂರ್ಯನೋ ಅಧಿವಾ ಅಗ್ನಿಯೋ? ಎಂದು ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ವಾಮನನು ಅಜಿನ, ದಂಡ, ಕರುಂಡಲು, ಭತ್ತದೊಡನೆ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತರಾದ ವಿಪ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಬಲಿರಾಜನು ಆ ವಟುವಿಗೆ ಆಸನಕೊಟ್ಟು, ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ, ಪಾದಗಳನ್ನು ತೋಳಿದು, ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಆ ಪಾದಜಲವನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋತ್ಸ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಬಲಿ :— ಚಾರ್ಯಕೋತ್ತಮನೇ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ! ನಮಸ್ಕಾರ! ತಮಾಗ್ರಮನದಿಂದ ಹಿತ್ಯಗಳು ತೈಪ್ಪರಾದರು. ಕುಲವು ಪಾವನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಯಜ್ಞವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದು ಸಫಲವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶಗಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ಪಟುವೇ! ಯಾಚಿಸಲು ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿ, ಗೋಪು, ಹಿರಣ್ಯ, ಮನೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳು ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸಂಕೋಚ ಹಡೆದೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವೆನು.

### ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾರ್ಥ ಮುಗಿದುದು

ವಾಮನ :— ರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವೂ, ಕುಲೋಚಿತವೂ, ಧರ್ಮಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಲಿ, ಲೋಭಿಯಾಗಲಿ, ದೀನವಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡುವೆನಿಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ತಟ್ಟಿದವನಾಗಲಿ, ದಾನ ಮಾಡದವನಾಗಲಿ ಯಾವನೂ ಇಲ್ಲ. ಗಿರಿದಲ್ಲಿನ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಪ್ರಹಾಲಿದನು ನಿದೋಷವಾದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಂದಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ವಂಶದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ಹಿರಣ್ಯಕೃಷ್ಣ ಇವರು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿ ದಿಗ್ಂಜಯ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಭೂಪರಿಗೆ ದೂರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ವಿರೋಜನೆನು ಯೋಚಕರಾಗಿ ಬಂದ ವಿಪ್ರವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ದೇಹ ಬಿಟ್ಟುನು. ನೀನೂ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಅಸುಷ್ಟಿತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾಸುತ್ತಿ

ದುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ನೆನ್ನ ಪಾದದ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರಿಗಳ ನೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇಡವೆನು. ದಾನಶೂಲನೂ, ಜಗತ್ತೆ ಭಂಪು ಆದ ನಿನ್ನಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾವು ದನ್ನೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗತ್ಯವಿದ್ದ ಷ್ಟ್ರೇಚೆಡರೆ ಪಾಪವು ಬಂದಾರದು.

ವಿಶೇಷ :— ಇಲ್ಲಿ ‘ಆಗತ್ಯವಿದ್ದ ಷ್ಟ್ರೇಚೆಡರೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಆಗತ್ಯ ಯಾರಿಗೆ ? ವಾಮನ ದೇವರಿಗಿಂತೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಲೋಕ ಶ್ರೀಗಂಗಾಗಿ ವಾಮನಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ .—

ಶ್ಲೋಕ ॥ ಗುರೋಮುದಿರೀಯಸ್ತ ಗುರುಃ ತಸ್ಯಾಸ್ತ ಶ್ರಿಗುಪರಿಗ್ರಹಃ  
ನ ಸ ಧಾರಿಯತೇ ಭೂಮಾಯಾಂ ಪಾರಕ್ಯಾಯಾಂ ಜ ಪಾವಕಂ ॥

ಅಭ್ರಣ :— ನನಗೆ ಗುರು ಭರದವಾಜರು. ಅವರ ಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಭಾರ್ಯರು. ಬಲಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರಿಸಿರುವದರಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ಧಾರಾಪ್ಯಾಯನ್ನುಡಲು ಸ್ವಂತಮಾದ ಅಂಗ್ರೇಯಗಲ ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಂಡವರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವವರಲ್ಲ. ಸ್ವಂತಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಡಿದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಗುರು ಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ದಕ್ಷಿಣಯನ್ನೇ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನೀನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಭೂಮಿಯು ಆಗತ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ವಾಮನದೇವರು ಹೇಳಿದರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬಲಿ :— ಇಡೀ ದ್ವಿಪವನ್ನೇ ದಾನ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮಧುರವಾದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಮೂರಿದಿ ನೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾಚಿ ಸಿದಯಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೀನು ತಕ್ತನಲ್ಲಿ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವೆನು. ಅವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಿಂದಿ ಸರ್ವಫಾ ಬೇಡಬಾರದು. (ಬಲಿಯ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಲು ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನೀಂಬ ಅಹಂಕಾರವಿದೆಯಂಬಿದು ತಿಳಿದು ಬಾಂಧುದು.) ಪಟ್ಟಿವೇ ! ನೀನು ಬದುಕಿರುವವರಿಗೂ ಸುವಿವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕೊಡುವೆನು.

ವಾಮನ :— ರಾಜನೇ ! ಅಶೇಗೆ ಮತಿಯಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ದನ್ನೇಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಮೂರಿದಿ ನೆಲದಿಂದ ತೃಪ್ತಿನಾಗಿದವನು ಜಂಬುಷದ್ವಿಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೂ ಆದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿನಾಗಲಾರನು. ಬೃಥು ಮೂದ ಲಾದವರು ಸಪ್ತದ್ವಿಪಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದರೂ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೇ ? ಯಧೃಜ್ಞ ಲಾಭದಿಂದ ತೃಪ್ತಿನಾದವನು ಸುವಿಯಾಗುವನು. ಆತನ ಬೃಹತ್ತೇಜಸ್ಸು

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಾಗುವುದು. ಅಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಿರುತ್ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರವೂ, ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರಿಡಿ ನೆಲವೇ ಸಾಕು. ಅಷ್ಟು ರಿಂದಲೇ ಕೃತ ಕೃತ್ಯನಾಗುವೆನು.

ತುಕ :— ಬಲಿಯು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತೆ ಬಾಹ್ಯಾಂಶ ಇನ್ನೇ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೇಳಿದವ್ಯಾಪ್ತನ್ನೇ ಹೊಡುವೆನು. ಸ್ತೋತ್ರಸು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾನ ಮಾಡಲು ಜಲವ ಪಾತ್ರಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡನು. ತುಕ್ಕಾಳಾರ್ಯರು ಹರಿಯು ಮಾಡಬೇಕಿಂದ ರುಷ್ವದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಲಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು ಹೇಳಿವರು :—

ತುಕ್ಕಾಳಾರ್ಯರು :— ರಾಜನೇ! ಇವನು ಪೂರ್ಣೇಶ್ವರ್ಯವಂತನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನ್ನು ರಾಮುಣು. ದೇವತೆಗಳ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮೂರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತ್ಯವರಿಂದ ಅದಿತ್ಯಾಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿ ವಟುವೇವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಇವನ ಅಳತೆಗಿಸಿದ ರೂಪದ ಮೂರುಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ಕೊಡಲಾರೆ. ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಭೃಷ್ಟರಿಗೆ ಮಹಾ ಅನಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಇವನು ನಿನ್ನ ಪದವಿ, ಸಂಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿರುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೊಡುವೆನು. ನೀನಿವನಿಗೆ ಬೇಡಿದವ್ಯಾಪ್ತನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೊಡಬಹುದೆ? ಇವನು ವ್ಯಾಪ್ತ ದೇಹವ್ಯಾಪ್ತವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪರ್ಯಾಂತವಾಗಿ ಅಕ್ರಮಿಸುವೆನು. ಎಲ್ಲಾರೂ ಹೋರ ಮೇಲೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತಿನ್ನ ಪುದಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಾ ಇಲ್ಲದೆ ನೀನು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಬದುಕಿವೆ? ಇದರ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿ ನೀನು ಸುಳ್ಳಾಗಾರನೆನಿಸುವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಇರುವ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇವನು ಎರಡು ಪಾದಗಳಿಂದಲೇ ಆಕ್ರಮಿಸುವೆನು. ಮೂರನೆಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭೃಷ್ಟನಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುವೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತಯವ ದಾನವನ್ನು ಯಾರೂ ಹೋಗಳುವೆದಿಲ್ಲ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಧನವಿದ್ದರೇ ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿರೇಕೆಯು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪುಣಿಸಂಪಾದನೆಗೆ, ಕೀರ್ತಿಗೇ, ವಿಹಿತ ವಿಷಯಭೋಗಕ್ಕೆ, ಪತ್ನಾಶಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹೋತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಏದುಭಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಲೋಕ-ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಿವಾಗಿರುವೆನು. ಆದಕಾರಣ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅನಭ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆ. ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸುಳ್ಳಾನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಬಹುದು. ವೃಕ್ಷವು ಜಿನಾಗಿದ್ದರೇನೇ ಹೂವು ಹಣ್ಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬೇರು ಒಣಿಗಿ ಹೋದರೆ ಯಾವುದೂ ದೂರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದೇ ಇದ್ದರೆ ಜೀವಿಸುತ್ತು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬದುಕಿಗೇ

ಸಂಚುಕಾರವು ಬಂದು ಮುಂದೆ “ಕೊಡುವೆನು” ಎಂಬ ಸೊಲ್ಲೇ ಆಡಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹಪೋಷಕಿಗೆ ಬೇಕಾದಪ್ಪು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ದಾನ ವೂಡಬೇಕು. ದೇಹಪೋಷಕಿಗೂ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದು ಸರ್ವಭಾ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಪ್ಪು, ದಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಷಪ್ಪು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲ ವಂದು ಹೇಳುವುದು ಆಸತ್ಯವು. ಹಾಗಿ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವವನು ಜೀವನ್ನುತ್ತೂ ತನೂ, ಅಪಯುತ್ಸುಳ್ಳವನೂ ಆಗುವನು. ರಾಜನೇ! ಕಾಮುಕಸ್ತೀಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಿಹಾಸ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿವಾಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಬದುಕಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಾವಾಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಗೋಬ್ರಹ್ಯಣರಹಿಂಸಾವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೇಳುವ ಸುಳ್ಳ ನಿಂದ ದೋಷವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸುಖಿವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತನ್ನು ನಡೆಸದೇ ಹೋದರೂ ನೀನಿಗೆ ದೋಷವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

**ವಿಶೇಷ :-** ವಾಮನದೇವರು ವೂಡಬೇಕಿಂದಿದ್ದ ವ್ಯಾಪಾರವು ತುಕ್ಕಬಾರ್ದಿಗೆ ಗೋತ್ತಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಸುರರು ಪುರೋಹಿತರಾದ ತುಕ್ಕಬಾರ್ದಿರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತ್ಯಾಗಳಿಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ವಾಮನನು ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಲಿರಾಜನು ದಾನಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

### ಹದಿನೆಂಟಿನೆಂಟು ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಒಲಿ :-** ಗುರುಗಳೇ! ಅಧ್ಯ, ಕಾಮ, ಶೀತ್ಯ, ಜೀವನ ಇದಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ಪ್ರವರ್ತಕಿಸುವುದು ಗೃಹಸ್ಥರ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದು ಸಹ್ಯವೇ. ಆದರೆ ಪ್ರಕಾಢನ ಮೌಖ್ಯಗೊಂಡಿ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಕೊಡುವೆನಿಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು, ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಬದುಕುವ ಆಶಯಿಂದ ಈಗ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಲಿ? ಭೂದೇವಿಯು “ಸುಳ್ಳ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ನೀಚವಾವ ಅಧರ್ಮವು ಬೇರೋದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾದಿಗಳ ಭಾರವನ್ನಾದರೂ ಹೊರಬಲ್ಲೇನು. ಸುಳ್ಳಗಾರ ರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಲಾರೆನು” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವಳು. ಆದಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಟ್ಟಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವಂಚಿಸುವೆದರಿಂದ ನಾನು ಭಯಪಡುವೆಂತೆ ನರಕಕ್ಕೂ, ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಗಳನ್ನು, ಸಾಧನ ಭ್ರಂತಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಕೊರೆಗಿ ಮರಣಕ್ಕೂ ಭಯಪಡುವವನಲ್ಲ. ದಧೀಚಿ ಖುಸಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆತ್ತುನು. ಶಿಬಿಯು ಕಪೋತ ರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಗಿಡುಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತತ್ತ್ವ ದಾನಶೂರರ ಇದಿರಿಗೆ ಭೂಮಾಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೇನೂ ಆಜ್ಞಾದ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕಭೂತಾದಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಹಿತಾಂಕ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಂಕಾದಿಗಳು

ರಾಜ್ಯಭೋಗಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಧೀರರು ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕೇರಿಯನ್ನು ಕೆಳಿದುಹೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ರಾಜರು ಎಷ್ಟೇ ಮಂದಿ ಲಂಟು. ಸತ್ಯಾತ್ಮಕೆ ದಾನಮಾಡಿದವರು ಏರಳ. ಧನತ್ವಾಗಷ್ಟೆ ದೇಹತ್ವಾಗಿ ಕ್ಷಿಂತ ಅತಿ ದುಷ್ಪರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಕ್ಷೀತಿಕರೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಅವಶ್ಯ ಮಾಡುವೆನು. ಮಾಮನನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಶತ್ರುವೇ ಆಗಿರಲಿ. ಆವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಬರುವ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಂಬ ನಾಶವು ಈ ಲೋಕ ಪರಲೋಕ ಸುಖ ಸಾಧನವೇ ಆಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿಯೇ ತಿರುವೆನು.

ಈ ವಟುವು ನಿರ್ವಾರಾಧಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ್ ದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದರೂ, ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶರೀರವನ್ನು ತಾಂ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ನಾನು ಸಂಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿದ್ದ ಪ್ರಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಯೇ ರಾಜ್ಯಾಂಶನ್ನು ಅಪರಿಸಬೇಕಿಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲಿ. ಇಲ್ಲವೇ ನನ್ನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಬೀಳಲಿ. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನಿಗೆ ಕೇರಿ ಬರುವುದು.

(ಬಲಿಯು ಕರ್ಮಾಜದೇವತಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಹರಿಯು ಭೀತಸೌಂದರ್ಹ, ಕೋಕಾಗುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಗಾಗೆ ಅಸುರಾವೇತ ಬರುತ್ತದೆಂದೂ, ಪ್ರಕಾಳದನಾಡಿಯೇ ಸೆಡಾ ಹರಿಭಕ್ತಿಯಿಳ್ಳ ವಾಯುವೇವರ ಆವೇಶವುಳ್ಳವನಾದು ದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಏಂದೆಂಡೂ ಅಸುರಾವೇತ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಶಾತ್ವರ್ಥವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂದ ಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ :-)

ಶ್ಲೋಕ ॥ ಬಲಿರಹ್ಯಸುರಾವೇತಾತ್ ಸ್ತುವನ್ನಷಿ ಜನಾದರಣಂ ।

ಸ್ತುತಿಸ್ತುವರ್ಯಂತರಾಕ್ಷಾಪಿ ಪ್ರಕಾಳದೋ ನಿತ್ಯಭಕ್ತಮಾನಾ ॥

ಶುಕ್ರ :- ಸ್ವದಹಿತಜ್ಞನರಹಿತನೇ ! ಪಂಡಿತಸೆಂಬ ಆಹಂಕಾರವು ನಿನಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನಿನೀಗೇನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಶರನಾಗಿರುವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಯಾಯಿನ್ನು ಏರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆ. ಈಗಲೇ ನಿನಗೆ ಕ್ವಲೋಕಾಧಿಕಾರಿತ್ವ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಲಿ !

ಶುಕ್ರ :- ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಾಪಣನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಬಲಿರಾಜನು ಸಕ್ಯಾಂಶನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಸಜ್ಜನೆನು. ಬಲಿಯಪಕ್ಷಯಾದ ವಿಂಧ್ಯಾಪಕ್ಯಯ ಜಲವರೆಯುತ್ತಿರಲು ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಬಲಿಯ ಪಾಮನನ ಪಾದಣನ್ನು ತೊಳಿದು ಆ ತೀರ್ಥಾಂಶನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ಗ್ರಾಹಣದಲ್ಲಿ

ದೇವಗಂಧರವಾದಿಗಳು ಪ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಬಲಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು. ಕೊಡಲೇ ವಾಮನರೂಪವು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಾಗಿ ಬೆಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ದಿಕ್ಷಗಳು, ಅತಲಾದಿ ಪಳು ಲೋಕಗಳು, ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಮತ್ತು ದೇವಮುನಿ ಮನುಷ್ಯದಿ, ಸರ್ವಪೂರ್ವ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅಲ್ಲದೆ ವಾಮನನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಕ್ಕಾ, ಪ್ರರೋಹಿತಾದಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಗುಣತ್ವಯಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಕಂಡನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ರಸಾತಳಾದಿ ಬಿಲಗಳನ್ನೂ, ಪಾದದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕವನ್ನೂ, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡನು. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಚೀತಿ ನಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತೀಲ್ಲವೂ ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಲಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದುಷ್ಟೆ. ಬಲಿಯ ಹೂರಣು ಅಸುರರೆಳ್ಳರೂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮೂರ್ಖಾಕೃಂತರಾದರು. ಆಗ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರ, ಶಾಣಿಧನುಸ್ಸು, ಹಾಂಚಿಜನ್ನು ಶಂಖ, ಕೌಮೋದಕಿಗಿಡೆ, ನಂದಕವಿದ್ಗು, ಶತಚಂದ್ರವೆಂಬ ಗುರಾಣ, ಅಕ್ಷಯ ಬಾಣಗಳುಳ್ಳ ಬತ್ತಾಕೆಗಳು ಭಾಗವಂತನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಸುನಂದಾದಿದ್ವಾರಪಾಲಕರೂ ವಾಮನದೇವರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವನು ಕರೀಟ, ಕುಂಡಲ, ಹಾರ ಮತ್ತು ಕೀರ್ಯಾರಾದ್ಯಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬಳ್ಳರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಲಿಯಿಂದ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದತ್ತವಾದ ಭೂಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆಯಿಂದಲೂ, ಶರೀರದಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಷಗಳನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯ ಹೆಚ್ಚೆಯಿಂದ ದ್ವಾಲೋಕವನ್ನೂ ಏರಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಲೋರ್ಮಿಕ, ಜನ, ತಪೋಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಾಟ ಸಹ್ಯಲೋಕವನ್ನೂ ಆಶ್ರಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಮೂರನೆಯ ಹೆಚ್ಚೆಗೆ ಬಲಿಯ ಸ್ಥಳವೆ ಅಣಮಾತ್ರವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

ತ್ರೀವರ್ಕಮನ ಪಾದವೈ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ನವಿಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕುಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಮರೀಜಾಗಿಗಳು, ಸನಕಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ವೇದಾದಿ ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಇದಿರುಗೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆಫ್ರಿಕ ಪಾದಾಧ್ಯಪ್ರಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂರಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅವರು ಕೊಂಡಲು

ಜಲದಿಂದ ಕ್ರಿಯಿಕ್ರಿಮಾನ ಪಾದವನ್ನು ತೋಳಿದರು. ಆ ಪ್ರೇದತೀಥರ್ವೇ ಸ್ವರ್ಗಂಗಾ ನದಿಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪಾವನ ಮಾಡುತ್ತ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯ ರೊಡಗೂಡಿ ತಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಕ್ರಿಯಿಕ್ರಿಮಾನಿಗೆ ಪೂಜಾಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಂದು ಜಲ, ಪುಷ್ಟಿ, ಮಾಲಿಕ, ಗಂಧ, ಧೂಪ, ದಿಪ, ಅರಣ್ಯ, ಸೈತ್ಯತ್ರ, ಜಯಜಯ ಶಬ್ದ, ನರ್ತನ, ವಾದ್ಯ, ಗಾನ, ಶಂಖಭೇರಿ ದ್ವಾಗಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆಗ ಜಾಂಬುವಂತರು ಭೇರಿಯ ದ್ವಾಗಿಗಳಿಂದ ನಾನಾದಿಕ್ಷಾಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಫೋರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇತ್ತು ಭಗವಂತನು ವಟುವಾಗಿ ಬಂದು ಮೂರು ಹೆಚ್ಚೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪ ಹರಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ದ್ಯುತ್ಯಾದಿಗಳು ಕುಟಿತರಾಗಿ “ಇವನು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಲ್ಲಿ. ವಿಷ್ಣುವೇ ದೇವರಾದ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ವಿಪ್ರವೇಷದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಸತ್ಯಸಂಧನೊ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವರ್ಯನೊ, ದಯಾಳುವೊ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಂತಹ ಜಾಗ್ರಿ ಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷಿತನೊ ಅದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಾದ ಬಲಿ ರಾಜನ ಸರ್ವಸ್ವತನೊ ಅಪರಿಸಿರು ವನು. ಈತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿವುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖಿಧಮ್ಯ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮೇಲೆ ಬೀರಲು ಓಡಿ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯವಿಜಯಾದಿಗಳು, ವಿಷ್ಣುಕ್ಸೇನ ಮತ್ತು ಗರುಡಾದಿಗಳು ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ದೃತಿರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತು ಬಂದರು. ಆಗ ಬಲಿಯ ತನ್ನ ಪರ ಕೊಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಪುಕ್ಕಿಜಾರ್ಕರ ಶಾಪವನ್ನು ಸ್ವರಿಸಿ

ಬಲಿ :— ವಿಪ್ರಚತ್ತಿಯೇ ! ರಾಹುವೇ ! ಭೃತ್ಯರೇ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ! ಈಗ ಯಾದ್ದಿವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ನಮಗೆ ಕಾಲವು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ಷ್ವರ್ಥವಾಗುವುದು. ದೇಹ ಬಲ, ಸಾಮಾಧ್ಯಪಾಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಕಾಲಗತಿಯನ್ನು ಏರಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ಉಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ದೃವಿ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

(ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ ದೃತಿಯ ಓಡಿ ಹೇಳಿ ರಸಾತಳವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಇವು ರಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ಭಗವಂತನ ಆಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸೋಮಪಾನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಯನ್ನು ಪರುಣಪಾಶಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹಾಕಾಕಾರ

ವ್ಯಂಚಾಯಿತು. ವರುಣಪೂರ್ಬಿದ್ವನ್ನೂ, ದಾನಮಾಡಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೆಂದು  
ಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಧೀರನಂತಹ, ಉತ್ಸಾಹಿಯೂ ಆಗಿರತಕ್ಕ ಬಲಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ)

ವಾಮನ :— ಅಸುರಾ ! ಮೂರದಿ ನೆಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನೀನು  
ಖಾಗ್ನಾನ ಮಾಡಿಯವೆ. ನಿನ್ನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎರಡೇ ಹೆಚ್ಚೆಗೆಗಾಯಿತು.  
ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಕರ್ತೃಸಿಕೊಡು. ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ  
ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನರಕವಾಸವನ್ನೂ  
ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಲಿರಾಜ :— ರಘುಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಂತ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ !  
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತುತ್ತನೇ ! ಕೊಂತಮನೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಗಳು  
ಅಪರಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ನಿಜಮಾಡುವನು. ಮೂರದನೆಯ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನೂ ನನ್ನ  
ಕಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಆಳೆದುಕೊ ! ನಾನು ನರಕಕ್ಕೂ ರಾಜ್ಯವು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದುದುಕ್ಕೂ  
ವರುಣಪಾಶ ಬರಧನಕ್ಕೂ, ಮಹಾದುಃಖಿಕ್ಕೂ, ನೀನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದುಕ್ಕೂ ಕೆದರು  
ವಷನಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳಗಾರ, ಅಸಾಧು ಎಂಬ ಅಪರಾದಕ್ಕೆ ಬಹು ಭರಿಯಾಡುವನು.

ನನಗೆ ನೀನು ಪರಮ ಹಿತ್ಯೈ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನು.  
ಶ್ಲಾಘನೀನಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾದೆ. ದಾನಮಾಡಲು ನಾನು  
ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ, ನನ್ನ ಸರ್ವಾನ ದಾನಶೂಲನಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ನನಗೆ ಬಂದಿದ್ದ  
ಮದವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರ್ಪಿಯನ್ನೂ ದಯ  
ಪಾಲಿಸಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಮಗೆ ಪರಮಗುರುವು. ಹಿಂದೆ ಅಸುರ ಜಾತಿ  
ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೃತ್ಯಾವೇತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ವೈರಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೊದಿ ಬಹುಷಂದಿ  
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದರೂ. ಹೀಗೆ ದೃತ್ಯಾವೇತವೆಂಬು ಸುಜೀವರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಭೂತೀಗೆ  
ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿ ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಪರುಣಪಾಶದಿಂದ  
ಬಿಗುಸಿದೆಯಾಗಿ ನಾನು ನಾಚಿಕೆ ಪಡೆಲು ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವುದೂ  
ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಜ್ಞನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಹುವಾಗಿ ಹಿಂಸಿ  
ಸಲ್ಪಟಿರೂ, ದೇಹಾದಿಗಳಿಲ್ಲ ಅಸಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯಗಳು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ,  
ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭೇಷಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯದಿಗಳನ್ನೂ  
ಸಂಪಾದಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉತ್ತಮಗೆತ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವನು.  
ಅಂತಹ ಐತಾಮಹನ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೇ, ಪೂರ್ವಾಜ್ಞತ ಪುಣಿದ ಘಳಿಪಾಗಿ ವಿನ್ನು

ಪಾದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಸ್ತುಮಿಯೇ ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು 'ನನ್ನದು' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ನೀನು ಬಿಡಿಸಿ ಪರವೇಷಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ.

ಶುಕ : - ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಳದನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಲಿಯು ಅವನಿಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ನಮಸ್ತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ತಾನು ಅಹಂಕಾರ ಪಟ್ಟನಲ್ಲ ! ಎಂಬ ನಾಬಿಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಬಗ್ಗಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಳದನು ವಾಮವನದೇವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ :-

ಪ್ರಕಾಳ : - ದೇವಾ ! ಬಲಿಗೆ ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ದೇವರ್ಹೋತ್ವ ನಿನ್ನದೇ ಹೊರತು ಇವನದಲ್ಲ. ನಿನ್ನದನ್ನು ಈಗ ಅವನಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಭಾರ್ತಾರಿಯ ನ್ನು ಒಟ್ಟು ವಾಡತಕ್ಕ ರಾಜುಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇವನ ಕೈತ್ತಪದ್ದರಿಂದ, ಭಾರ್ತಾರಿನಾಗಿ ಹಾಳಾಗುವುದು ತಪ್ಪಿ ಇವನಿಗೆ ಬದುಕಿದನು. ಇದರಿಂದ ನೀನಿವನಿಗೆ ಮಹತ್ತರ ಅನುಗ್ರಹ ತನ್ನೇ ಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು, ಎಹ್ಲೇ ನಿದ್ರಾರ್ಹನಾದರೂ ಸಂಪತ್ತು ಬಂತೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಭಾರ್ತಾರಿಗುವನು. ಅದರಿಂದ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಿಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಲಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕರ್ತೃರ್ಹಿಸಿದ, ಕರ್ತೃ ಸಾತ್ಯಯಾದ ನಾಭಾಯಣಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನಿಂಧ್ಯಾವರೀ : - ಸ್ತುಮಿಯೇ ! ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಂತಿಸ್ತ ಕಿಲಯವನ್ನು ನೀನು ಅವಂದೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಅಸುರ ಸ್ವಭಾದವರು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾನೇ ಧರಣಿಗಳಿಂದು ಕರಂಟವರು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಪತಿಯು ನಿನಗೆ ದಾನಮಾಡಲು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದೂ, ಮೂರನೆಯ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸ್ತಂಭಿಸಿದ್ದು ಈ ಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ ತಿಳಿದು ನಿರ್ಬಾಜ್ಞನಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸ ಪಾಲಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು : - ದೇವೋತ್ತಮನೇ ! ಬಲಿಯು ಭಕ್ತನು. ಬರಧನಕ್ಕೆ ಅಹರನಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಜಲವನ್ನು, ಅಭ್ಯರ್ಥಜಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ದವಸೂ, ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮೋಹನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಹರನಾಗಿರುವನು. ತೈಲೋಕ್ಯವನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಅರ್ಹಸಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ತನನ್ನು ಪರುಣಪಾಶದಿಂದ ಬಿಡಿಸು.

ವಾಮನ : - ಬ್ರಹ್ಮನೇ ! ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿಂದು ಬಯಸುವೇನೋ ಮೊದಲು ಅವನ ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಏಕಿಂದರೆ

ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತಿರನ್ನೂ ಅವರೂ ನಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹವನ್ನು ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಾದ್ಯನಂತರಾಲದಿಂದಲೂ ಜೀವನು ಪರಿತಂತ್ರನು. ಅವನು ಪೂರ್ವಾಜ್ಞಿತಕರ್ತೃಗಳಿಂದ ಕ್ರಮಿ, ಪಶ್ಚಾದ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯಂತ್ರಾ ಇರುವನು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಣವರ್ತದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಲಪ್ರಸೂತಿ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಕರ್ತೃ, ತಾರುಣ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಶ್ವತಜನ್ಮಜ್ಞಾನ, ಬಿಕ್ಷರ್ಥ ಮತ್ತು ಧನ ಇವೇ ಮುಂತಾದುವು ಇದ್ದರೂ ಮೋಹ ಮನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದರೆ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವು ಅವನಿಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಬಲಿಯು ಬಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಮನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದದ್ದರೆ ಜಯಿಸಲು ಶಕ್ತಿವಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಮೋಹನಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಜಡಪ್ರಕೃತಿ ಮೋದಲಾದುವುಗಳ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಇವನು ಜಯಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಲಿಯು ದಾನವಢಿತ್ವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೃಣಾಗಿ ಮಹಾ ಯತ್ಸ್ವಿಗೆ ಪಾತ್ರಾಗಿರುವನು. ಇವನು ಕ್ಷಣಿ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾದನು. ಗರುಡಾದ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರಿಸಿದನು. ಪರುಣಪಾಠ ದಿಂದ ಬದ್ಧನಾದನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದರು. ತೀವ್ರ ವೇದನಿಗೆ ಗುರಿಯಾದನು. ಪ್ರಯೋಹಿತರಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಹೆಡರಿಸಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇಂಥ ಶ್ರೀಜಿತೆ (ವಿಪತ್ತಿ)ಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕು ಬಂದಿರೂ “ಮೂರು ಹೆಚ್ಚು ನೆಲವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆನು” ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಏರಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಾರಣೆಮನ್ನು ತರದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. (ಇದು ಬಲಿಯು ಹರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ದಾನದ ಫಲಲ್ಲವ. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯವೇ ಅದರ ಫಲವಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಧಿಸುವುದು.) ಅದು ಪರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಕರ್ತ್ವ ವಿರಚಿತ ಸುತಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲಿ. ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಧಿ, ವಾಧಿ, ಶ್ರಮಾದಿಗಳು ಯಾವುಷ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಪತ್ತು ಇರುವುದು.

ಬಲಿರಾಜನೇ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸುತಲ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! (ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ್ಸಾಧಕರು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನ್ನು ಪ್ರಣಿಗಳಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಬಂದು ಅವುಗಳ ಫಲವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದು.) ಆಲ್ಲಿ ವಾಕ ಮಾಡುವ ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು, ತಿರಸ್ಕಾರಿಸಿ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಜ್ಞಾನ ಯನ್ನು ಏರುವ ದೈತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಚಕ್ರವು ಸಂಹರಿಸುವುದು. ನಿನ್ನನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನೂ, ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾಯೊತ್ತಿನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನೂ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ.

ಅದರಿಂದ ದಾನವ ದ್ಯೈತ್ಯರ ಸಂಗದಿಂದ ನಿನಗೆ ಬರುವ ಆ ಸುರ ಸ್ವಭಾವವು ತರ್ತೋಕ್ಕೂಣ ದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವುದು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಲಿ :- ದೇವ ! ನಿನ್ನ ವಾಸ್ತುಲ್ಯವನ್ನು ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ? ನಾನು ಅಸುರಜಾತಿಯವನು. ರಾಜಾನು. ಅಧಿಮನು. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಲೋಕಪಾಲಕರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ !!

ಶುಕ :- ಹೀಗೆ ಬಲಿಯು ಹೇಳಿ ವರುಣ ಪಾಶದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪರಿಗೂ ನಮಿಸಿ, ತನ್ನ ಭೃತ್ಯರಿಂದೊಂದಿಗೂಡಿ ಸುತಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನೆಲೆಸಿದನು. ವಾಮನದೇವರು ಕೈಪೆಮಾಡಿ ದೇವೇಂದ್ರ ನಿಗೆ ಸ್ವಾಗಾರ್ಥಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದಿತ್ಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿ, ಉಪೇಂದ್ರ ನಾಗಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಪ್ರಕಾಂತದಿನು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವರುಣಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತ ನಾದ ತನ್ನ ಪೌತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಭಕ್ತಿನಷ್ಟುನಾಗಿ.

ಪ್ರಕಾಂತ :- ವಾಮನದೇವ ! ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಯಾಗಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಗಲಿ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. (ಆಂದರೆ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾದ್ದಿರಿಂದ ಅವರು ಆತ್ಮಂತ ಅತಿಶಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರೂಪರು ಎಂದು ಭಾವ) ಇನ್ನು ಇತರರ ಪಾಡೇನು ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ನೀನು ಅಸುರ ಜಾತಿಯವರಾದ ನಮಗೆ ದೂರ ಪಾಲಕನಾಗಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕದಿಗೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಸುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನೀನು ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಾಧಿದ್ವರ್ಮ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಆಜ್ಞಾರ್ಥಕರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸಮಂದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಷಮನಾಗಿರುವೆ. ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದರೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಿಯನಾಗಿ ಕೆಲ್ವಷ್ಟಕ್ಕದಂತೆ ನಿನ್ನ ಶ್ರಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಘಲಬನ್ನು ಕೊಡುವೆ.

ವಾಮನ :- ವತ್ಸಪ್ರಕಾಂತ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ನಿನ್ನ ಪೌತ್ರ ನೋಡನೆ ಸುತಲ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ನೀನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಬಿಂಧುಗಳಿಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿರು. ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನಿತ್ಯಷ್ಟಾ ನೋಡುತ್ತಿರು. ನನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಕಲ

ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. “ಯಂದ್ಯದ್ವೈ ಧಾಸಮಾತ್ಮನೇದಮನಫು ಯಜ್ಞಾಂತಿಮೇ ಭಾಂತಿಮೇ”— ವಾಮನಸ್ವಾರಾಣ.

ಅರ್ಥ :— ಬ್ರಹ್ಮಕರಾಚಿತ ಮೂಲರಾಮದೇವರನ್ನು ಕೊನೆಯ ಯಂಗ ಅಂದರೆ ಕಲಿಯಗರಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಯ ಅವತಾರ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮವೇಂದ್ರನಾಮಕ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಆಶ್ರಮ ಅಂದರೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸು.

ತುಕ :— ಪ್ರಹಾಲದನು ಭಗವಂತನಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ, ಬಲಿ ಯಾಡನೆ ವಾಮನದೇವರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಕಲ ಅಸುರಸೇನಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮಹಾಬಿಲವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ವಾಮನ :— ಶುಚಾರ್ಯರೇ ! ನೀವೇ ಬಲಿಯಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞದ ಉಳಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡಿ. ಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಹಿತ ಫಲಪ್ರದ ಗಳಾಗುವುವು.

ಶುಚಾರ್ಯರು :— ದೇವ ! ಯಜ್ಞ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಯಜ್ಞನಾಮಕನೂ, ಪೂಜಾಪದ್ಮಣಿನೂ, ಸಕಲ ಕರ್ತೃಫಲದಾತ್ರವೂ ಆಗಿರುವ ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರುವ ಬಲಿಯ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಲೋಪಬರುವುದು ಹೇಗೆ ? ‘ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ’ ಎಂಬ ನಿನ್ನ ನಾಮತ್ರಯ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ದೇಶ, ಶಾಲ, ಹೋಮದ್ವಷ್ಟ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ತೋನತೆಯಿದ್ದರೂ ಅವಲ್ಪಪೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಹಾಗಿದ್ದ ರೂ ನಿನ್ನ ಅಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ಪ್ರರುಪನೆಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ತಾಧನವು.

ತುಕ :— ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶುಚಾರ್ಯರು ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಜರಿಯ ಯಾಚಿಸಿ ತತ್ತುಗಳಿಂದ ಅಪಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಲೋಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಳ್ಳಿನಾದ ಇರದ್ದನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸುರ, ಮುಕು, ಶಿತ್ರ, ರಾಜ, ಮನು, ದಳ್ಳಾದಿಗಳು, ರುದ್ರ, ಸಂತುತ್ಯಮಾರ ಇವರೊಡನೆ ಬಂದು ಆದಿತಿ ಕಶ್ಯಪರ ಸಂತೋಷಾಕ್ಷಾಗಿಯೂ, ಸರ್ಕಳಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕ್ಷೇಮಕಾಂಗಿಯೂ, ವಾಮನ ದೇವರನ್ನು ಸಕಲ ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೂ, ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಸ್ತಾಗಿ

ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿರು. ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ವಾಮಾನದೇಹರಿನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಸಾಧ್ಯಾ ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿದರಿಂದು ಶ್ರೀವಾಣಿಸರಾಜರು ಪದವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

ರಾಗ

ಘಾಷ್ಟಾಳ

ಕಷ್ಟಾರದಾರತಿಯ ತಂದೆತ್ತಿರೆ-ಚೆಲ್ಲು

ಸುಪ್ರಕಾಶಗೆ - ಸುಜನರ ಕಾಯ್ದುಗೆ—ಪಾಂಡವ ಭಾವಗೆ—ದೇವರ ದೇವಗೆ ಪ ನಿರ್ಜರೇಂದ್ರನ—ಬಲಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರೆ ಕಂಡು । ಅಜುರನಷ್ಟಿಯ ತಾನು ಕುಬ್ಜನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಭೂಮಿಯ ಬೇಡಿ ಬಲಿಯ ಗರ್ವನು ನಿರ್ಜಸಲು ಬಂದ ವಾಮನಗೆ—ನಿಸ್ತೀಷುನಿಗೆ—ಪೂರ್ಣಾಕಾಮನಿಗೆ

೮

ನಾಳನಾಭನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬೇಗನೆ ಬಲಿ । ಕೆಳದಿಯ ಕರೆದುಕೆವ ತರಿಸಿ ಚೆಲುವ ಪಾದವ ತೊಳೆದಿಳಿಯ ದಾನವ ಮಾಡೆ ।

ನಾಳನಾಭಾಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆದವರೆ—ಬಹು ತಳೆದವರೆ—ಭೂಮಿ ಅಳೆದವರೆ

೯

ಬಲಿಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಚೆಲುವ ಉಡುಪಿಯ ಕ್ರಷ್ಣ । ಉಳಿದ ಭೂಮಿಯ ತೇರೆ ನ್ನು ತ ನುಡಿಯಿ ಸಲೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಶೇಂದುಕೋ ಎನ್ನೆ ।

ತಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಿದ ಬಹು ವಿಕ್ರಮಗೆ—ಪರಾಕ್ರಮಗೆ—ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಗೆ

೧೦

ದೇವೇಂದ್ರನು ವಾಮನ ದೇವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಭಾಯನಾಗಿ ತೈಲೋಕ್ಯ ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ವಾಮನಚರಿತ್ಯನ್ನು ಗಾನಂತ್ರಾಂತ್ರ ಸ್ವಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ವಾಮನನ ಗುಣಾಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಣನೆ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿವಿಲ್ಲ. ವಾಮವಾವತಾರದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇತಿಸಿದರೆ ಉತ್ತ ಕರ್ಮಗಳ ಪೂರ್ಣಫಲವು ಬರುವುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

ಇಪ್ಪತ್ತರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ಪರೀಕ್ಷಿತ :— ಮತ್ತು ಪತಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಚಿಸುವೆನು, ಶ್ರೀಕರಿಯು ನಿಂದ್ಯಪಾದ ಮತ್ತು ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ತುಕ : - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜೀವರ್ದಂತೆ ಕರ್ಮಾಧೀನ ಶರೀರವಿಲ್ಲದಿದ್ದೂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದೇವತೆ, ಸಜ್ಜನ, ವೇದ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಗಳು ಇವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಏನು ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಶರೀರದಂತಿರುವ, ಜ್ಞಾನಾ ನಂದಮಯವಾದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತೆ ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನೀಳವಾದ ಏನು, ಆದೆ, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆವಶ್ಯಕಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಯ್ಯಾ ಉದರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ಅಯ್ಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಿಚೋಚ್ಚತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನು. ಜ್ಞಾನನಂದಾದಿ ಶಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನು.

ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಳಿದ ದ್ವಿನಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಷಿತಿಕ ಪ್ರಾಳಯವು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಆ ಪ್ರಾಳಯೋದಯಕಲ್ಲಿ ಭೂರಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಡುವು. ಆಗ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ವೇದಗಳನ್ನು (ಆದರ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು) ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನು ಆಪಹರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆ ಅಸುರನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಯೋಷವನ್ನು ತಾಳದನು. ಮತ್ತು ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನನ್ನು ಹೊಂದು ವೇದಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿನು.

ಬಾಹ್ಯಾಪ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೃತನೆಂಬ ರಾಜಕ್ಷಣಿಯ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಕ್ಕನಾಗಿ ಜಲಾಶಯದ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸತ್ಯವೃತರಾಜನೇ ಮುಂದಿನ ವೈಪಸ್ಸತಪಾನ್ಸುಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಪಸ್ಸತನುಂಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವ ಶ್ರವಣದೇವನು. ಆವನು ಒಮ್ಮೆ ಕೃತಮಾಲೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಜಲತಪಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೋಗಸೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಟ್ಟ ಏನು ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಆ ಏನಿನ ಮರಿಯನ್ನು ನದಿಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿನು.

ಮತ್ತು : - ರಾಜನೇ ! ಸಣ್ಣ ಏನುಗಳನ್ನು ನುಂಗುವ ದೂಡಿ ಏನುಗಳಿಂದ ಭಯಿಸಬ್ಬಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ದೀನವತ್ಸಲನಾದ ನೀನು ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಿಡುತ್ತೀರೆ ?

ತುಕ : - ಈ ಏನೇ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿಯದ ಆ ರಾಜನು ಹೇಗಾದೂ ಅಪಾಯಿದಿಂದ ಈ ಏನುಮರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕಮಂಡಲು ಜಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನಿಟ್ಟಿ ಹೊಂದು ತನ್ನಾಶಪಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಆ ಮತ್ತು ಚೆಂದು ರಾಶ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೂಡ್ಯಾಗಿ ಬೇಕಿದು “ರಾಜನೇ ! ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವನ್ನು

ಮಾಡಲಾರೆನು. ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೆಲ್ಲಿನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ರಾಜನು ದೊಡ್ಡ ಕಡಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಮೀನು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬೇಕಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳವೇ ಸಾಲದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಆ ಮೀನು ಹೇಳಿದಾಗ ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಬೇಕಿಯಲು ಸಮಯದ್ವಾರಾ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಮತ್ತೆ ವ್ಯಾಕ್ "ರಾಜನೇ! ಇಲ್ಲಿರುವ ಪೋಕಿ ಮುಂತಾದುವು ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡುವುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡಬಹುದೆ?" ಎಂದಿತು. ಮತ್ತೆ ರೂಪೀ ಹರಿಯಂದ ಪೋಕಗೊಂಡು ರಾಜನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ.

**ಸತ್ಯವ್ರತ :-** ಮತ್ತೆ ರೂಪದಿಂದ ನಮನ್ನು ಪುರುಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು? ಅಷ್ಟರ್ಹಕರಿಕ್ತಿಯಾಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಮೀನನ್ನು ನಾನಿದುವರೆಗೆ ಕಂಡಿದ್ದ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೇಳಿದ್ದೀರ್ಲಿ. ಹೀಗೆ ಬೇಕಿದ್ದ ನೀನು ಜಂತುವಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಭಾಗವತ್ಸಭವಾಚ್ಚನೂ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇವು ಪ್ರದನೂ, ಚತುರ್ವಿಧಾರ್ಥಕರಿತನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನೇ ಸರಿ. ನನ್ನಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದ ಕ್ಷಮಿ ನೀನು ಮತ್ತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆ. ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗೋ ತ್ವರಿತವನೇ! ಸ್ವಾಂತಿಕಿಂತಿರ್ವಿರ್ವಿನೇ! ದೇಶಕಾಲಗಣವ್ಯಾಪ್ತಿನೇ! ನಾರಾಯಣನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಶರಣಾಗತರಾದ ನಮಗೆ ಮಂಬಿಸ್ತಾಮಿಯೂ, ಅಶ್ಯಯನೂ ನೀನೇ. ಲೀಲೀಯಂದ ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಅವತಾರಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಗಿ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮತ್ತಾಗ್ಗೆ ಪತಾರ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಾಗಿ ಆಗಿದ? ಆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುವೆನು. ನೀನು ಅನಿಮಿಕ್ತ್ವಪಕಾರಿಯಾದ್ದ ರಿಂದ ಅತಿಪ್ರಯಸ್ಕರಿಸಿರುವು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿದವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸೇವೆಯು ದೂರಯಾದು. ದೂರತರೂ ಅವರಿಗೆ ಷ್ಣಧ. ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ನಮಗೆ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣವೂ, ಜಗದುತ್ತಾದನ ಸಮರ್ಥವಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟರ್ಹಕರವೂ ಆದ ಈ ಮತ್ತೆ ರೂಪವನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿರುವೆ.

**ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ :-** ಅರಿಷುದ್ವನಾದ ಸತ್ಯವ್ರತನೇ! ಇಂದಿನಿಂದ ಏಳ ನಯಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರಭಯೋದಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವಾಗೆ, ನನ್ನಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಒಂದು ಹಡಗು ನಿನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಾನಾಗಿ ತೇಲಿ ಬರುವುದು. ನೀನು ಅನೇಕಬಗೆಯ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ, ವ್ರೀಹಿಯವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೀ ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡು. ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಆ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆ ಯುಷಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಬೇಕಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾರ ಯೋದಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರು. ಬಂಜಲವಾದ ಹಡಗಿನ ಬಳಿಗೆ ನಾನು ಬುರುವೆನು. ನನ್ನ ಶೃಂಗಕ್ಕೆ ಆ ಹಡಗನ್ನು ಹಗ್ಗದಂತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸರ್ವದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದು. ಆಗ ಆ ಹಡಗನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ನಾನು ಹಡಗನ್ನು ಎಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಅಂತರ

ಪ್ರಾಳಯವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ಆಗ ನೀನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನು ತಿಳಿಯುವೆ.

ತುಕ :— ಇಷ್ಟ ಹೇಳಿ ಭಗವಂತನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯಾದನು. ಸತ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾತನು ಶ್ರೀ ಜರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕವಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಏಳುದಿನಗಳು ಕಳೆದಾಗ ಮಾಹಾಮೇಘಗಳು ಮಳಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದ್ದಾರು. ಪ್ರಾಳಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಾವೆಯೋಂದು ತೇಲಿ ಒಂದಿತು. ರಾಜನು ಬೀಜಾದಿಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಸತ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಮಹಿಗರ ಮಾತಿನಂತೆ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾತನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕಿಸಿದನು. ಆಗ ಮಹಿಕ ರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜನು ಮೀನಿನ ಕೊಂಬಗೂ, ಹಡಗಿಗೂ ಸರ್ವವನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದನು .—

ಸತ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾತನವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜಣಾನವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರು ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ನರಳುತ್ತಿರುವರು. ಯಾವನೆ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀಪ್ತಿ ಜಣಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ಪಡೆಯುವರೋ ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯ ಗುರುವಾದ ನೀನು ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು !

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ದುಃಖಿಕರಿಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುಖಿವನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಆದರೆ ದುಃಖಿಯವರು ಬಯಸುವರು. ವಿಷಯೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದುಷ್ಪಲ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ದುರುದ್ವಿಯು ಹೋಗಿ, ಕರ್ಮಾನಿರ್ದ್ವಲಪಾಗಿ, ಸುಜ್ಞಾನವೂ ಬಯಸುವರು. ಹೀಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ನೀನು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದು ಕರ್ದಿದ ಫಲವು ಬರದಂತೆ ಅದನ್ನು ತಡೆದು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಬಂಗಾರವು ಅಗ್ನಿಪುಟದಿಂದ ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಪರಂಜಿಯಾಗುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಆವನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದು ಶುದ್ಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದವನ್ನು ಆವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನೀನು ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಯಾವ ದೇವತೆಯಾಗಲೀ, ಗುರುಜನರಾಗಲೀ ಮಹಾಭಾವ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಾರು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಮರೆಹೋಗುವನು.

ಉರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಳಿವನು ದಾರಿ ಹೋರಿಸಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಪ್ತೇತ್ತಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತಿದುವ ನಮಗೆ ನೀವೇ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಗುರುವು ಪಾಮರರಿಗೆ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮೆಯ ಒಂದೇ ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ನೀನಾದರೋ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು ವೈಕಿಂರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಜರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆ.

ನೀನು ಅನಿಮಿತ್ತೋಪಕಾರಿಯು. ಸತಿಸುತ್ತಾದಿಗಳಿಗಂತ ಶ್ರೀವ್ಯನು ಮತ್ತು ಪ್ರೇವ್ಯನು. ವಿಷಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ನೀನೇ ನಿಯಾಮಿಸು. ಪ್ರಾಣಾಸಂದರ್ಭ. ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕನು. ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಅವರವರ ಅಭಿಷ್ವಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವವನು. ನೀನು ದೂರದಲ್ಲಿರದ ಹ್ಯಾದಿಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ವಿಷಯ ಲಂಪಟರಾಗಿ, ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರಾಗಿಯವವರು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವೋತ್ತಮನೂ, ಭೇಜನೀಯನೂ, ಪ್ರರೂಪಾಧ್ಯಪ್ರದಾನಸಮಧಿನೂ ಆದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವನು. ಭಗವಂತನೇ ! ಪರಮಾಧ್ಯಪ್ರಕಾಶಗಳಾದ “ಮನ್ಮಣಿ ಭವ, ಮಂಧ್ರಕ್ತಿ, ಮದ್ವಾಚೀ, ಮಾಂ ನಂಬಸ್ತುರು” ಇತ್ಯಾದಿರೂಪ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರಾದಿಳಗನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಶುಕ :— ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಧಿಸಲಾಗಿ ಮತ್ತು ದೇವನು, ಪ್ರಭಾಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತೇ ಆ ರಾಜವಿಗಿರಿ ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ಕರ್ಮಗಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶ್ರೀವ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೂ ಗೋಪ್ಯವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ರಾಜನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತತ್ತ್ವಂತೆ ಪೂಜೆ ವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎಡೆಗೊಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಮೂರುತಿಯು ಹೇಳಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಸತ್ಯವುತ್ತರಾಜನು ಸತ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಚೂಡಿದನು. ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅವನು ಮತ್ತು ಈ ರೂಪೀಕರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈಗಿನ ವೈವಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಮನುಷಾದಾನು.

ಸತ್ಯಪ್ರತರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ದೇವರ ಉತ್ತರವಾದ ಈ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳತಕ್ಕವರು ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿರಾಗುವರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಈ ವತಾರ ಚರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳತಕ್ಕವನು ತನ್ನ ಮನೋರಂಧರಗಳಲ್ಲಿವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರುವನು.

### ಶೈಲ್ಲೀಕ

ಪ್ರಭಾಯ ಪರಿಸಿ ಧಾರು : ಸುಪ್ತಿಕರ್ತೀಃ ಮುಹೀಭ್ಯಃ ಶ್ರುತಿಗಣ ಮುಹ ನೀತಂ ಪ್ರತ್ಯಾಸಾದತ್ ಹತ್ಯಾ ।

ದಿತಿಜಮುಕಿಧರಿಯಚ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಪ್ರಕಾರು ಶಮದಮಜಿಲಹೀತಂ ಜಿಹ್ವಮೀನಂ ನಹೋಽಸ್ತಿ ॥ 61/23 ॥

ಅರ್ಥ - ದಿನ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಡು ಮಂಗಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ವೇದಗಳನ್ನು ಕದ್ದ ಹಯಗ್ರೇವಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡು ವೇದಗಳನ್ನು ತಂದು ತಿರುಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನೂ, ಚಾಕ್ಷುವ ಮನ್ಯಂತರ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪ್ರತಾಜನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವನೂ, ಜಗಜ್ಞ ನಾಈದಿಕಾರಣನೂ, ಜಿಹ್ವೆಮೀನಂ = ಸ್ವೇಚ್ಚೆಯಂದಲೇ ಮತ್ಸ್ಯರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಅಪ್ಪಮುಸ್ಕಂಧ ಸನ್ಮಾಪ್ತ

## ನೆವಮು ಸ್ವಂಧ

ರಾಜೀವಾಜ್ :— ಮನ್ಯಂತರಾಜ್ ಸವಾರ್ಜಿ ಶ್ವಯೋಕ್ತಾನಿ ಕೃತಾನಿ ಮೇ ।  
ವೀರಾಂಜನಂತವೀರ್ಯಸ್ಕ ದರೀಸ್ತುಕ್ರ ಕೃತಾನಿ ಜ ॥ ೧ ॥

ಪರಿಷ್ಕೀತ್ :— ಮುನಿಯೇ ! ತಮ್ಮಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ಯಂತರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ಆಯ್ದಾ ಮನ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆನು. ವೈವಸ್ತ್ವತಮನುವಿಗೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿರ್ದಿಂದೆ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆ ರಾಜರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಂತರ ಬಂದ ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ತುಕ :— ವೈವಸ್ತ್ವತಮನುವಿನ ವಂತಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ :— ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲಬುದಾಗೆ 24 ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದರೊಳಗಿನ ಗಭೋದಕರಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು. ಅವನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಸುಖಭಂಜಿಯ ಕಮಲವೂ ಆದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮರೀಚಿ, ಮರೀಚಿಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಜ್ಞಾ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವನಾದ ವೈವಸ್ತ್ವತಮನು, ಅವನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ನೃಗಿ, ಶರ್ವಾತಿ, ದಿಷ್ಟ, ದ್ವಿಷ್ಟ, ಕರೂಷಕ, ನರಿಷ್ಯಂತ, ಪೃಷ್ಣದ್ರಿ, ನಾಭಾಗ ಮತ್ತು ನಭರೆಂಬ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಹುಟ್ಟಿವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆಲು ವೈವಸ್ತ್ವತಮನುವಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಮಕ್ಕಳರಲ್ಲಿವೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ವಸಿಸ್ತರು ಸಂತಾನವಾಗಿಲೆಂದು ಏತಾನ್ಯಾಸಿನಾವುದು ಇಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮನುಪತ್ನಿ ಶ್ರದ್ಧಾದೇವಿಯು ತನಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋತ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿದಳು. ಅವನು ಆಗಲೆಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ‘ಇಳಿ’ ಎಂಬ ಕಸ್ಯೇಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಗ ಮನುವು “ಗುರುಗಳೇ ! ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿಲು ಕಾರಣವೇನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ವಸಿಸ್ತರು ಅವನ ಪತ್ನಿಯು ಹಾಗೆ ಬೇಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಪೋಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗಿಂಡು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಆ ಮಗು ಗಂಡಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಇಳಿಯನ್ನು ಸುಧ್ಯಮ್ಮ

ನಾಮಕ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ಮೇರುಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಇಳಾಳಿಂದೆಂದ ಸುಕುಮಾರವೆಂಬ ವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ವನವು ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಸುರತಸುವಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಅದ್ದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪುರಂಜಾತಿಯ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಮಾನವರೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯ ರಾಗಲಿ-ಎಂಬ ಶಿವನ ಶಾಪವಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುದ್ಯಮ್ಮಾರಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯ ರಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು.

### ಮೊದಲನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತುಕರು ಸುಕುಮಾರ ವನಕ್ಕೆ ಬರುವವರು ಹೇಳಿ ಗೆಲೆಂದು ಶಿವನು ಕೊಟ್ಟದ್ದ ಶಾಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬುಧನು ಮೋಹಿಸಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಪುರೂರವಸ್ತೀಬಿ ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಬಳಿಕ ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ತನ್ನ ದುಸ್ಕತಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ವಸಿಸುವೆನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸಿದನು. ವಸಿಸುವುದು ಶಿವನನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಶಿವನು ಸಂತುಷ್ಟ ನಾಗ ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ಹಿಂದು ತಿಂಗಳು ಪುರುಷನಾಯಿಲೂ, ಮತ್ತೊಂದು ತಿಂಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೂ ಇರಲಿ ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ವಸಿಸುವ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗಂಡುಸಾದ ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಯಾ ಧಾಗ ಪ್ರಜೀವಿಗೆ ತೈತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುದ್ಯಮ್ಮನಿಗೆ ಉತ್ಕಲ, ಗಂಯ ಮತ್ತು ವಿಮಲ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರಕ್ಕೆ ರಾಜನಾದ ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ಮುದುಕನಾಡೊಡನೆ ಪುರೂರವಸ್ತೀಗೆ ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಬ್ಬಿಸಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

### ಎರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಸುದ್ಯಮ್ಮನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ವೈವಸ್ತತಮನವು ಪುತ್ರವಂತನಾಗಲು ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಷ್ಟಾಕು ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತುಮಂದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇಯ ಮಗನಾದ - ಪೃಷ್ಟದಲ್ಲಿನ ವಸಿಸುವ ರಾಜ್ಯಾಪ್ರಕಾರ ವನದಲ್ಲಿ ಗೋವೃಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ರಾತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಿಡ್ಯಾಪಾಣ ಯಾಗಿ ವಿರಾಳಣವೆಂಬ ಪ್ರತೆಷ್ಠಾವನಾಗಿದ್ದಿನು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಳಿಯು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ಕೊಟ್ಟಗೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ಮಲಿಗಡ್ಡಿಗೋವೃಗಳು ಬೆದರಿ ಕೊಟ್ಟಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಿತ್ತ ಅಡುಗುತ್ತ ಹೆಗಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಪ್ರಪಂಚನು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಬಂದು ಹುಲಿಯಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಷಿಲಾ ಗೋವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು, ಆ ಕತ್ತಿಯು ಹುಲಿಯ ಕಿವಿಗೂ ತಗ್ಗಲಿ, ಅದು ಹೇದರಿ ದಾರಿ ಉದ್ದ ಕ್ಷು ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತೆ ಒಡಿಹೋಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚನು ಹುಲಿಯು ಸತ್ತಿತೆಂದು ವಿಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬೆಳಗಾಗ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಗೋವ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಪರ ಭಯದಿಂದ ದುಃಖಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ವಸಿಸ್ತು ರು ತಿಳಿದು ಶೂದ್ರನಾಗಿರು ತಪ್ಪಿಸಿದರು. ಶಾಪಹೊಂದಿದ ಪ್ರಪಂಚನು ಉದ್ದ್ರೋಧಿತಸ್ಯನಾಗಿ, ಮುನಿವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನಿಷ್ಟು ಜಡನೋ ಮೂಕನೋ, ಕುರುಡನೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸುತ್ತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಕಾಡುಗಿಷ್ಟಿ ನಿಂದ ದಗ್ಗಳನಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನ ಹೊಂದಿದನು.

ಕರ್ಣವನೆಂಬ ಮನುವಿನ ಆರನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಉತ್ತರಾಪಥವಂಬ ದೇಶವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಧೃಷ್ಟನೆಂಬ ವಿದನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕರಂಬ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅವರು ಶ್ವರೀಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸುತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರು.

ನಭನೆಂಬ ಮನುವಿನ ಹತ್ತನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ಸ್ವಾತಿಮೂಲನೂ, ಅವನಿಗೆ ವಸುವೂ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕನೂ, ಅವನಿಗೆ ಓಫ್ಫವಂತನೆಂಬ ಮಗನೂ, ಓಫ್ಫವತಿಯೆಂಬ ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಓಫ್ಫವತಿಯನ್ನು ಸುದರ್ಶನನೆಂಬಿವನು ಮದಿವ ಯಾದನು.

ನರಷ್ಯಂತನೆಂಬ, ಮನುವಿನ ಪಳನೆಯ ಮಗನಿಗೆ. ಜಿತ್ತುಸೇನ, ಅವನಿಗೆ ದಷ್ಟ, ಮೀಥಾಪ್ನಾ, ಕೊಚ್ಚಿ, ಇಂದ್ರಸೇನ, ವೀತಹೋತ್ರ, ಸತ್ಯಶ್ರವ, ಉರುಶ್ರವ, ದೇವದತ್ತ ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾನೀನಮುಖಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಜಾತುಕಣ್ಣ ಮುಖಿಯಾದನು. ಅವನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲವುಂಟಾಯಿತು. ಅದು ಅಗ್ನಿ ವೇಶಾಂತರ್ಯಾಯನ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಮನುವಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನು ದಿಪ್ಪ. ಅವನಿಗೆ ನಾಭಾಗನೆಂಬಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆತನು ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ವೈಶಿಷ್ಟನಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಭಲಂದನ, ವತ್ಸ ಶ್ರೀತಿ, ಪೂರ್ವಿ, ಪ್ರಮಾತಿ, ವಿವಿತ್ರ, ಚಾಕ್ಷುಷ, ವಿವಿಂಶತಿ, ರಂಭ, ವಿವಿನೆತ್ರ ಕರಂಧಮ, ಅವಿವೀಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಮರುತ್ರ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮರುತ್ರ ಜಕ್ಕಪರ್ವತಿಯಾಗಿ ಅಂಗಿರಾಮುಖಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇ ಸಂವರ್ತನರಂಬ

ಯೋಗೀಷ್ಠರಿಂದ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅತನ ಯಜ್ಞದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಸುವಣಿಪುಯಗಳಾಗಿದ್ದ ದರಿಂದ ಈತನಂತೆ ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮರುತ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳು ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಫೇಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಕಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರುವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು.

ಮರುದಾರಜನಿಗೆ ದಮನ, ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವರ್ಧನ, ಸುಧೃತಿ, ನರ, ಕೇವಲ, ಬಂಧುಮಂತ, ವೇಗವಂತ, ತೃಣಬಿಂದು ಎಂಬುವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತೃಣಬಿಂದುವನ್ನು ಅಲಂಬುಸೆ ಎಂಬ ಅಪ್ನೆರೆಯು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ವರಿಸಿದ್ದಾರು. ಅವಕಲ್ಲಿ ತೃಣಬಿಂದುವಿಗೆ ವಿಶಾಲ, ಶೂನ್ಯ ಬಂಧು ಮತ್ತು ಧೂಮ್ರಕೇತುವಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರತ್ಯರೂ, ಇಲಿಬಿಲೆಯಂಬ ಪುತ್ರಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಿಶಾಲನು ವಂಶೋದಾರಕನಾಗಿ ವೃತ್ತಾಲೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇಲಿಬಿಲೆಯನ್ನು ಪುಲಸ್ತ್ಯರ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವೀಯಂಬ ಮುಖಿಯು ಮದವೆಯಾಗಿ ಅವಕಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನಂಬ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಪಡೆದನು. ತೃಣಬಿಂದುವಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದನಿಗೆ ಹೇಮಚಂದ್ರನು ಪ್ರತ್ಯನು. ಅವನಿಗೆ ಧೂಮಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಅವನಿಗೆ ಸಹದೇವ, ಅವನಿಗೆ ಕೃಶಾಂಕ, ಅವನಿಗೆ ಸೋಮದತ್ತ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯರಾದರು. ಸೋಮದತ್ತನು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾದನು. ಸೋಮದತ್ತನಿಗೆ ಸುಮತಿಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದನಿಗೆ ಜನಮೇಜಯನು ಮಗನು. ಈ ರಾಜರಲ್ಲಿ ತೃಣಬಿಂದುವಿನ ಯಿಸ್ತನ್ನನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇ ವಿಶಾಲನ ವಂಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಾಜರಿಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು.

ಮೂರನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

### ಶರ್ವಾತಿಯ ಜರಿತ್ತೆ

ವೃವಿಸ್ತುತ ಮನುವಿನ ಮೂರನೀಯ ಮಗನೇ ಶರ್ವಾತಿರಾಜನು. ಅವನು ಎತ್ತೇವಾಗಿ ವೇದಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶರ್ವಾತಿ ರಾಜನು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಮುಗಳಾದ ಸುಕನ್ಸೇ ಮತ್ತು ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಕ್ಷಮೆನರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನೆ ಮಗಳು ಸುಕನ್ಸೇಯು ಸವಿಯರೊಡನೆ ಆ ವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಡೆಯಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ತೇಜೋರೂಪೀ ಕಣ್ಣಗಳೆರಡನ್ನು ಮುಕ್ತಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಾರು. ಆದರಿಂದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹಕವು ಹರಿಯಲಾರಿಂಭಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ಆ ರಾಜನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಲಪುತ್ರಗಳು ಬಂದಾದುವು. ಶರ್ವಾತಿಯು “ಕ್ಷಮೆನರಿಗೆ ಯಾರು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ” ಎಂದನು. ಸುಕನ್ಸೇಯು ತಾನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು

ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ಹೇಳಬಿಟ್ಟುಳು. ಶರ್ವಾತಿಯು ಚ್ಯಾವನರನ್ನು ಪ್ರೇಸನ್ನೀ ಕರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸುಕನ್ನೆಯನ್ನು ಆ ವ್ಯಾದಿನಾದ ಮುಹಿಗೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಉಂಟಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು, ಸುಕನ್ನೆಯು ಜರರಪತಿಯೆಂದು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿ ತಿರಸ್ತಿರಸದೆ ಪತಿಯೇ ಪರದ್ಯೆವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೆ ಸೇವೆಯಿಂದ ಅತನನ್ನು ಸಂಕೇತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರು. ಒಮ್ಮೆ ಅಶ್ವನೀದೇವತೆಗಳು ಬರಲು, ಚ್ಯಾವನರು ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಉಬಚರಿಸಿ “ಸುರ ವೈಷ್ಣವೇ ! ನನಗೆ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಅನಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ಸೋಮಪಾನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಹರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು” ಎಂದರು. ಅಶ್ವನಿಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸಿದ್ಧವ್ಯರುವರಿಂದ ನಿರ್ದಿತವಾಗಿದ್ದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಕೆಂದು ಚ್ಯಾವನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅಶ್ವನಿಗಳು ಮತ್ತು ಚ್ಯಾವನರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ಯಾವಕರಂತೆ ರೂಪವೆಳ್ಳಬರಾಗಿ ಆ ಮೂವರೂ ಕಾಣಿಸಿಹೊಂಡರು. ಆಗ ಸುಕನ್ನೆಯು ಮೂವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಅಶ್ವನಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಧಾರ್ಮಿಸಿದಳು. ಅವಕ ಪಾತಿವ್ರತಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಶ್ವನಿಗಳು ಯೋವನದ ಪತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅವರಿಗೊಷ್ಟಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೊಡರು.

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೆಳಿದ ಮೇಲೆ ಶರ್ವಾತಿರಾಜನು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಿಯನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದನು. ಮಗರ ಮಗ್ಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ “ಮಗಳೇ ! ಮುದಿ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜಾರಿನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಮೆಟ್ಟಿದ ಎರಡು ಕುಲಗಳನ್ನೂ ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದೆಯಾ” ಎಂದು ಕೆಳಿದನು ಸುಕನ್ನೆಯು “ಜನಕನೇ ! ಭ್ರಗುಪತ್ರರಾದ ಚ್ಯಾವನರೇ ಇವರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದೇವ ವೈಷ್ಣವರು ಮಾಡಿದ ಮಹೋಪಕಾರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಳು. ತಂದೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪತಿವ್ರತಯಾದ ಮಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯಿನಿಸಿ ತಾನು ಧಂಡನಾದೆ ನೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿನು. ಬಳಿಕ ಮಗರು ಮತ್ತು ಅಳಿಯನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಚ್ಯಾವನರು ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವನೀದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೋಮಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ದೇವೇಂದ್ರನು ಕುಪಿತನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಹುರು ಯಾಧವನ್ನೆತ್ತಿದನು. ಚ್ಯಾವನರು ಅವನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಸ್ತಂಭಿಸಿಟ್ಟಿರು. ಬಳಿಕ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಶ್ವನೀದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೋಮ ರಸದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಒಟ್ಟಿಹೊಂಡರು.

ಶರ್ವಾತಿರಾಜನಿಗೆ ಉತ್ತಾನಬಹಿ, ಅನರ್ಹ ಮತ್ತು ಭೂರಿವೇಣಿರೆಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರತ್ಯರಾದರು.

ಆನರ್ಥಿಕಿಗೆ ರೇವತನು ಮುಗ್ಗನು. ಆತನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಶ್ನಿ ಮಂಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಡು ಆನರ್ಥಿಕೆರ್ವನ್ನಾ ಈತ್ತು ಬಂದವನು. ಮುಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಡಾವಣೆ ಮಾಡಿಸಿಯವನು.

ರೇವತಿಗೆ ಕಕ್ಷಾಂಶೋದಳಾದ ನೂರುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರೂ, ರೇವತಿಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ರೇವತನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ರೇವತಿಗೆ ವರನಾರೆಂಬು ದನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕಿಂದು ಮಗಳಿಂದನೆ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಾ, ಹೂ ಹೂ ಎಂಬ ಗಂಧವರ್ಗ ಗಾನಪ್ತಿ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕ್ಷೇತ್ರಾಲ ರೇವತನು ಆಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಶುರಿತು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ವರನಾರೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** (ನಗುತ್ತಾ) ರಾಜನೇ ! ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತೋರಿದರೂ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ 27 ಮಹಾಯುಗಗಳು ಕೇಳಿದು ಹೋಗಿವೆ. ಈಗ ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಷಾಂಶಾದ ಬಲರಾಮದೇವನೆಂಬ ವರನಿರುವನು. ಆವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೊಡು.

ಆದರಂತೆ ರೇವತನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಬಲರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ರೇವತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೊಡು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಬದರಿಗೆ ಹೋದನು.

**ನಾಲ್ಕನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತ್ರಿ ನಾಭಾಗನೆಂಬುವನಿಂದ ಭಿನ್ನ ನಾದ ನಾಭಾಗನೆಂಬುವನು ವೈವಸ್ತ್ವತ ಮನುವನ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಪ್ರತ್ರಿನು. ಅವನು ನೈಟ್ರಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಭಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ ಸಹೋದರರು ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಿದೆ ತಾವೇ ಹಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು. ನಾಭಾಗನು ಗುರುತುಲದಿಂದ ಬಂದು ತನ್ನ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಿರೆಂದು ತನ್ನ ಸಹೋದರರನ್ನು ಕೇಳಿದನು, ಅವರೆಲ್ಲರು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ನಾಭಾಗನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಹೋದರರು ಕೊಡಲ್ಲಿವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

**ವೈವಸ್ತ್ವತಮನು :-** ಮಗನೇ ! ಆದನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಬಂದುಕು ಷುದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. ಅಂಗಿರಸರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವರು ಆರಸಯ ದಿನ ಮಾಡತಕ್ಕ ವೈಕ್ಷ

ದೇವಕರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಎರಡು ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಮರಿತಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ಹೋಗಿ ಆ ಎರಡುಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳು. ಅವರು ಸ್ವಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಹೋಗುವರು.

ನಾಭಾಗನು ಆದರಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮುಹಿಗಳು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಧನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಭಾಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಸ್ವಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನಾಭಾಗನು ಆ ಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಬಂದು 'ಇದು ನನ್ನ ಭಾಗ'ವೆಂದನು. ನಾಭಾಗನು ಮುಹಿಗಳು ನಿನಗೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನದು ಹೇಗಾದೀತು? ನಿನ್ನದೇ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೊನಗೆ ಆ ಪುರುಷನು 'ಸುಮೃದ್ಧಿ ವಿವಾದವೇತಿ? ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳೋಣ' ಎಂದನು. ನಾಭಾಗನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿವಾದಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ವೈವಿಷ್ಟತಮನುವು 'ಮಗನೇ! ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ರುದ್ರಭಾಗವಂದು ಮುಹಿಗಳು ತೀರ್ಮಾನನಿಸಿರುವರು' ಎಂದನು. ನಾಭಾಗನು ರುದ್ರದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾವಾಂಗವೆರಿ 'ಮಹಾದೇವ! ಸ್ವಿಷ್ಟ ಕೃತ್ಯ (ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟ) ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಾಗವೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಆಜ್ಞಾಹಿಸಿರುವನು. ನಿನ್ನ ಆಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು' ಎಂದನು.

**ತೀವೆ :-** ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ನೀನೂ ಸಹ್ಯವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಶ್ವದೇವ ಸೂಕ್ತ ದ್ರಷ್ಟಿವಾದ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಈ ಧನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸು.

**ತುಕ :-** ತಿಂಬನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣರೈಯಾದನು. ಈ ವಾಭಾಗನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾತಃಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವರೀಸತಕ್ಕವನು ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿಬಿಡುವನು.

**ಬದನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಅಂಬರೀಷನ ಚರಿತ್ರೆ**

ನಾಭಾಗನಿಗೆ ಅಂಬರೀಷನು ಮಗನು. ಅವನು ಏಳುದ್ವೀಪಗಳ ಸಹಿತವಾದ ಯಾವತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಕೋಶಾದಿ ಸಂಪತ್ತಿನ್ನೂ, ರಾಜವೈಭಾದಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಇವೆಲ್ಲ ನಶ್ವರೀಗಳಿಂದು ತಿಳಿದು, ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿಯೂ, ಅವನ

ಭಕ್ತಿರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಷ್ಟಿವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಾರ್ಪಿಂದ ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇನನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಸರಸ್ವತೀನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ವಸಿಪ್ಪಾಡಿಯಾಗಿ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಹು ದಕ್ಷಿಣಗಳು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅವನ ಪ್ರಜಿಗಳು ಅತಿಯಾಸುವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಸ್ವಗ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲ್ಲ. ಸರ್ವಾಂದಿರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಬರೀಷನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಳ್ಳಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನು. ಆ ರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಹವಿಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಬರೀಷನೆಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದತ್ತ.

- 1) “ಅಂಬಾದಿಕಂ ರೀಷಂ ನಶ್ಯಿರಮಿತಿ ಜ್ಞಾನಮಾಣಸಿ” – ತಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿರೂ ನಶ್ಯಿರರು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನ್ನು ಅಂಬರೀಷನು.
- 2) “ಅಂಬರವರ್ತ ಈಮಾ ಇಂತ್ರಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ” – ಆಕಾಶದಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಯು.
- 3) “ಅಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಯಾಬಿರಿಃವರಿಃ ವರುಣಂ ತತ್ತ್ವ ಈಮಾ ಇಂತ್ರಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ” – ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತ್ರಿಯಾಳ್ಬಿವನು ಅಂಬರೀಷನು

ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಸರ್ಪತ್ತಿಕನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ದಶಮ್ಯೂದಿ ದಿನ ಕ್ರಯಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಕಾರ್ತಿಕ, ಶ್ರಾವಣ, ಮಾಘಮಾಸಗಳ ವ್ಯೇಕಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಬಂದು ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಅಂದರೆ ಮಂಟಪ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕರಿಷ್ಮಾಕೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತಪ್ರಣಳ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹರಿದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧ ವಿಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ, ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಮಾಡಿ, ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಆರುನೂರು ಕೋಟಿ ಗೋವೃಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ, ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಪಾರಕೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದುವಾಸರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ದುವಾಸರು ಒಟ್ಟಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಮುನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನುಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಯಸಿಕೊಂಡು ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಿಬಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಶಿತ್ರ ತಥಿಯು ಅರ್ಥಮಹಾತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಶ್ರೀಹರಿಗೆ

ಪ್ರಿಯವಾದ ದ್ವಾದಶೀತಿಥಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿದಿದ್ದರೆ ವ್ರತಭಂಗವಾಗುವುದು. ಆಮಂತ್ರಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಂಟಮಾಡುವುದು ಧರ್ಮವಿದುದ್ದುವು— ಎಂದು ಸ್ತ್ರೀತಿಯ ವಚನವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಲಪಾನದಿಂದ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿ ವ್ರತಭಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಭೋಜನಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಜಲಪಾನಮಾಡಿ ದುರ್ವಾಸರೆ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅವ್ಯಾರ್ಥಿ ದುರ್ವಾಸರು ಬಂದು, ರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಜಲಪಾರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೋಪಗೊಂಡು “ನನ್ನನನ್ನ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ, ನನ್ನನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ರಾಜನೇ ! ಈಗಲೇ ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಹೋರಿಸುವೆನೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಜಟಿಯನ್ನು ಕಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾನ್ನಿಂದ ರಾಜನ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭೂತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಅಂಬರೀಷನು ಭೂತವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಡರದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸುತ್ತು ಕದಲದೆ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿನು. ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನು ಕೆಳುಹಿಸಿದನು. ಅದು ಬಂದು ತಕ್ಷಣ ಆ ಭೂತವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ದುರ್ವಾಸರನ್ನು ದಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಿತು. ಆಗ ದುರ್ವಾಸರು ಹೆಡರ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾಗಿ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ಹೋದಕಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ತಕ್ಷಪ್ರತಿಭೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಭೂಮಿ, ಸ್ವರ್ಗ, ಸಮುದ್ರ ಪಾತಾಳ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಗಳಿಗಲ್ಲ. ಓದಿ ಹೋದರು ತಕ್ಷಪ್ರತಿಭೆ ಬಿಡದೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ದುರ್ವಾಸರು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಮರಹೋಕ್ಕರು.

**ಬ್ರಹ್ಮ :** - ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವನು. ನಾನು. ಶಿವ, ದಕ್ಷ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವ್ಯಾಕ್ಷರಣೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣಾಗತರಾಗಿರುವೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹರಿಭಕ್ತ ದ್ಯೂತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಾವಾರೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ.

ಬಳಿಕ ದುರ್ವಾಸರು ತಕ್ಷಪ್ರತಿಭೆ ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಮರಹೋಕ್ಕರು.

**ಶಿವ :** - ಕಂದ ದುರ್ವಾಸನೇ ! ನಾವಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಲಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಧಿನಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಇಂತಹ ಸರ್ವಾಶ್ವಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ನಿನ್ನ ವಿಪತ್ತನನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನೇ ಹೋರತು ಮತ್ತಾರೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ

ದೇವರು, ನಾನು ಮೊದಲಾದವರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೂ ಹರಿಯ ಇಚ್ಛಾವರ್ದಣಿಂದ ರಾಗಿ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ನೀನು ಶ್ರೀಹರಿಗೇ ಶರಣ ಹೋಗು. ಅವನೇ ನಿನಗೆ ಸುಖಿವೃಂಡು ಮಾಡುವನು.

(ದುರ್ವಾಸರು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವ ಆಶೀರ್ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡು)

**ದುರ್ವಾಸ :** ಅಚ್ಚುತಾನಂತನೇ ! ಸುಜನೇವೈಪ್ರಭುವೇ ! ಸರ್ವವರ್ತೀ ಕರಣ ಶಕ್ತಿನೇ ! ಅಪರಾಧಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿನಿಗೆ ಕೇಡು ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಈ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಾ ಶೈತ್ಯ ಮಾಡು. ನರಕದಲ್ಲಿ ನರಕುವವನೂ ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಕ್ ಮಾಡಿ ನರಕ ದಿಂದ ಪಾರಾಗುವನೆಂದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾದ್ದರ್ಶನವು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿ ಕರಿಸುವುದೇನು ದೋಷದು ? ನಿನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡು ! ಎಂದು ಬೇಡುವೇನು.

**ಶ್ರೀಭಗವಾನ್ :**— ನಾನು ಭಕ್ತಪರಾಧಿನನು. ನನಗೆ ಶ್ರಿಯರಾದ ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಡುಕಲು ವಾನಿಕ್ಕಿ ಸುಜ್ಞದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿವರಿಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇನು ? ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಾನೇ ಗತಿ. ಪತ್ರಿಕ್ಷತ್ವದ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಶರಣ ಹೊಂದಿರುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಲಿ ? ಸಮದರ್ಶಿಗಳೂ, ಸಾಧುಗಳೂ ಆದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆವರಿಗೆ ನಾನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು ಆವರು ಆದನ್ನು ಒಲ್ಲರು ! ಇನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಾದಿಗಳನ್ನು ಆವರು ಬಿಯಸು ವರೆ ? ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಶ್ರಿಯ. ನನಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶ್ರಿಯರು. ವಿವ್ರಾನೇ ! ನೀನೂ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವೆದರಿಂದ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಾರ್ಪಾಯವನ್ನು ಜೇಳುವೆನು ಹೇಳು ! ಭಕ್ತಗ್ರೇಸರನಾದ ಅಂಬರೀಷನ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡು ! ಕಾವಣೆ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮವೃಂಡಾಗಿಸುವುದು.

**ತುಳ್ಳಿ :**— ಹರಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ದುರ್ವಾಸರು ಬಂದು ಅಂಬರೀಷನ ಪಾದ ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಲಕ್ಷ್ಮಿತನಾಗಿ, ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಜಕ್ಕವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ :—

ಸುದರ್ಶನವೇ ! ಪರಂಭಾಂತ, ಶಬ್ದಾದಿಗಳು, ಸೂರ್ಯಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಮಾನಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರ ಸತ್ಯಯೂ ನಿನಾಂ ಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ಆವರು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ

ಅವರದವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಸಹಸ್ರ ದಳಿಗಳುಳ್ಳ, ಹರಿ ಪ್ರಯಾದ ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಾಭಾತಿಯೂ, ಅನ್ನಪತ್ರಿಯಾಗ ಆದ ನೀನು ದುರ್ವಾಸೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಟ್ಟಿ ಹೂಡು ! ನೀನೇ ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ಯಜ್ಞ, ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತ್ವ, ಲೋಕಪಾಲಕನು, ಸರ್ವಸಾಧ್ಯಮಿಯು ಮತ್ತು ಜಕ್ಕೆಕ್ಕೆ ಒಲವನ್ನು ಹೊಡುವವನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಸರ್ಕಲ ಧರ್ಮಪೂರ್ವಾದಾ ಸಾಧಾರಕನೂ, ಅಧಿರೂಪ ಹಾದ ಅಸುರದಾಹೆಕ್ಕನೂ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಕ್ಷಕನೂ, ಅತ್ಯಜ್ಞಲ ತೇಜಸ್ಸಿಯೂ, ಮನೋ ಚೇಗಳೆಳ್ಳವನೂ ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಕರಣ ಆದ ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ವೇದಪ್ರತಿ ಪಾದ್ಯನೇ ! ದೇದಿಷ್ಟಮಾನತೆಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡ ತಕ್ಕವನೂ, ಚಂಹಾತ್ಮರ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಗೆರಡಷ್ಟೂ ಸ್ತಂಭನ ಮಾಡತಕ್ಕ ವನೂ, ಯಾರಿಂದಲೂ ನಿರಾಕರಿಸಲು ಅಶಕ್ತವಾದ ಮಹಿಮೆಯಾಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಜಗದ್ರಕ್ಷಕ ಸುದರ್ಶನನೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಜ್ಜನರಕ್ಷಣಿಗಾಗಿಯೂ, ಚುರ್ಗಣರ ಶಿಕ್ಷಣಗಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವನು ಭಕ್ತರೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸಹಿಸತಕ್ಕ ನೀನು ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಉಟ್ಟಿಮಾಡತಕ್ಕ ವನೂ, ಉರಣಾಗತನೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ದಾನ, ಯಜ್ಞ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ವಂಶವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ದುರ್ವಾಸರು ಸಂತಾಪರಹಿತರಾಗಿಲಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗುಣಪೂರ್ಣನು, ಸರ್ಕಲ ಸಾಧ್ಯಮಿಯು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನನದಿಂದ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿಯಾಂದ ಭಗವಂತನು ಬ್ರೀತನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂತಾಪರಹಿತನಾಗಿಲಿ.

ತುಕ :— ಹೀಗೆ ಅಂಬರೀಷನು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿ, ಆಷ್ಟಣವೇ ಸುದರ್ಶನವು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ದುರ್ವಾಸರು ಚಕ್ರದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದಿಸಿ “ಹರಿಭಕ್ತರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈಗ ಕಂಡೆನು. ನಾನು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ರೂ ಆದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಇಸಿದೆ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರು. ಅದುವರೆಗೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಉಪವಾಸವಿದ್ದ ಅಂಬರೀಷನು ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರವಿಗೊಳಿಸಿದನು.

ದುರ್ವಾಸರು :— ರಾಜನೇ ! ಉಟಿ ಮಾಡೇಬು ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ಗನ, ಮಧುರಾಲಾಪ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಬ್ರೀತನಾದನು. ನಿನ್ನ ಆತಿಧ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ನಿನ್ನ ಸತ್ಯಮರ್ಗಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾಸ್ಯೀಯರೂ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಜ್ಜನರೂ ಹೊಗಳಿವರು.

ತುಕ :— ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಜನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದುರ್ವಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕ ಹೋರಣಿ ಹೋದರು. ಒಂದು ವರುವ ಜಲಪಾನದಿಂದಲೇ ಇದ್ದ

ಅಂಬರೀಷನು ಬಳಿಕ ತೇಷಾನ್ವೆ ವನ್ನುಂಡು ವಿಪ್ರವ್ಯಾಸನ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತನಗೆ ಧೈರ್ಯಾದಿಗಳುಂಟಾದ್ದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಭಾಗವದನುಗ್ರಹಕೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ! ಅನೇಕ ಗುಣಗಳುಕ್ಕೆ ಅಂಬರೀಷರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿನಿಯಾವು ಕನೂ, ಮುಕ್ತಿಪ್ರದನೂ ಆದ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿಕರ್ಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದನು. ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇರಿಗೊಟ್ಟಿಸಿ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಧ್ಯಾನಾಸ್ತಕಿನಾದನು.

ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಅಂಬರೀಷೋಪಾಖಾನಷ ನ್ನು ಹೇಳುವವನೂ, ಧ್ಯಾನಿಸುವವನೂ ಭಾಗವದ್ವರ್ತನಾಗುವನು.

### ಆರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ವಿರೂಪ, ಕೇತುಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಕಂಭು ಎಂಬ ಮೂಲವರು ಪ್ರತ್ಯರು. ವಿರೂಪನಿಗೆ ಪ್ರಷಂಕಿಸಿದ್ದನು ಮಗನು. ಅವನ ಮಗ ರಧಿತರ. ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗಿರಾಖುಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅವರು ನಿಯೋಗ ಪಡ್ಡಿತಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಧಿತರನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ರಧಿತರಗೋತ್ತದವರೆಂದೂ, ಅಂಗಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆಗೀರಸರೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದರು.

ವೈವಸ್ತಿತನು ಸೀನುವಾಗ ಅವನ ಮೂಗಿನಿಂದ ಇಕ್ಕಾಕು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ವಿಕುಳಿ, ನಿಮಿ, ದಂಡ ಇವರೇ ಹೊದಲಾದ ಸೂರುಮಂದ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಒಂದು ದಿನ ಇಕ್ಕಾಕುವು ಅಷ್ಟಕ್ಕಾದ್ದಕೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತರುವಾತೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯನಾದ ವಿಕುಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದನು ಅವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಅಯಾಸ ಮತ್ತು ಹಸಿಯೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಹರ್ಷವಾದ ಮೂಲದಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ಉಳಿದುದನ್ನು ತಂದಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಪಸಿಷ್ಟರು ಪರಿಶುದ್ಧಗಾಗಿ ಮಾಂಸ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಕ್ಕಾಕುವು ಈಗಿತ ನಾಗಿ ವಿಕುಳಿಯನ್ನು ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಮುಂದೆ ಇಕ್ಕಾಕುವು ಯೋಗೆ ದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ವಿಕುಳಿಯ ರಾಜನಾಗಿ ಭಾಗವತೀತಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಕಂತಾದನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಪುರಂಜಯನೆಂಬ ಪಗನಾದನು. ದೇವತಾಗಳಿಗೂ, ದೃಕ್ಕಾರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಾಗ ಪುರಂಜಯನು ವೈಷಭರಣಿಯಾದ

ಇಂದ್ರನ ಹೆಗೆಲ ಮೇಲೆ ಹುಳಿತು ದೃಷ್ಟಿರನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವರ ಸರ್ವ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಇಂದ್ರವಾಹ. ಕಹುತ್ವಾನೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನ ನಾದನು. ಈ ಪುರಂಜಯನಿಗೆ ಅನೇನಸ್ತು ಮುಗನು. ಅವನ ಮಗ ಪ್ರಥಮ. ಅವನ ಪುತ್ರ ವಿಶ್ವಗಂಧಿ. ತತ್ಸುತ ಚಂದ್ರ. ತತ್ಸುತ ಯುವನಾಶ್ವ. ಅವನ ಮಗ ಶಾವಸ್ತ್ರೀ ದಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಶಾವಸ್ತ್ರ. ಅವನ ಮಗ ಬೃಹದಾಶ್ವ. ಅವನ ಮಗನೇ ಕುವಲಯಾಶ್ವ. ಇವನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಪುತ್ರರೀಂಡನೆ ಕುವಲಯಾಶ್ವನು ದುಂಧು ಎಂಬ ಅಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡುದರಿಂದ 'ದುಂಧುಮಾರ ನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ದೃಢಾಶ್ವ, ಕಹಿಲಾಶ್ವ ಮತ್ತು ಭದ್ರಾಶ್ವ ಎಂಬ ಮೂವು ಪ್ರತಿರೂಪನಾ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ದುಂಧುವಿನ ಮುಖಾಗ್ರಿಯಿಂದ ದಗ್ಗರಾದರು. ಹರ್ಡಿಶ್ವನು ದೃಢಾಶ್ವನ ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ಂಭಾವ. ಅವನಿಗೆ ಬಹರಣಾಶ್ವ. ಅವನಿಗೆ ಕೃಶಾಶ್ವ. ಅವನಿಗೆ ಸೇನಚಿತ್ರ. ಅವನಿಗೆ ಯುವನಾಶ್ವನು ಮಗನು. ಯುವನಾಶ್ವನು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದುಃಖಿದಿಂದ ನೂರಾದು ಮಂದಿ ಪತ್ತಿಯರೊಂದನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಖಚಿತಗಳು ಯುವನಾಶ್ವನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ ಎಂದು ಇಂದ್ರ ದೇವತಾಕರ್ಮಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯುವನಾಶ್ವನು ಬಾಯಾರಿ ಮಹಿಳಾಗಳ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ನಿದಿಸುತ್ತಿರಲು, ಗಂಧಿರ್ಣಾತ್ಮತ್ವತ್ತಿಗೆ ಮಂತ್ರಸಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಯುವನಾಶ್ವನ ಪತ್ತಿಯಿರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮಂತ್ರಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಯ ಬಟ್ಟಿನು. ಬೆಳಗಾಗ ಮುನಿಗಳು ಬರಿಯದಾದ ಕಲಜವನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಜನೇ ಕುಡಿದಿಯವನೆಂದು ತಿಳಿದು 'ದ್ವಿವ ಬಲವೇ ಬಲವೈ ಪುರುಷ ಬಲವೈ ಬಲವಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ವಿಸ್ತೃತರಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಕೃಮುಗಿದರು. ಜನನ ಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಆ ಯುವನಾಶ್ವನ ಹೊಟ್ಟಿಯ ಬಲ ಭಾಗ ವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಶುವೈ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಸ್ತುನ್ಧಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿರುವ ಶಿಶುವನ್ನು ನೋಡಿ 'ಇದು ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ತುನ್ಧಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂದು ಮುನಿಗಳು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆಯಾಗದಿಂದ ಆರಾಧಿತನಾದ ಇಂದ್ರನು ಬಂದು 'ಮಗುವೆ! ಅಳಬೇಡ ಮಾಂಧಾತ್ಸಃ - ನನ್ನನ್ನು ಕುಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಅಮೃತ ಸ್ವಾವಿಯಾದ ಕೋರಬೆರಳನ್ನು ಮಗುವಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿನು. ಅದನ್ನು ಚೀಮಿ ಅಮೃತಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಮಾಂಧಾತಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಯುವನಾಶ್ವನ ಹೊಟ್ಟಿಯ ಸೀಳಹೋಗಿದ್ದರೂ ಇಮಿ, ದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿದ್ದ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರತಿನಾದನು. ಮಾಂಧಾತ್ವಾದ ಮುಂದೆ ರಾವಣಾದಿಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಅವನಿಗೆ 'ತ್ರಿಸದಸ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿಂದು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಮಾಂಧಾತ್ ಸಪ್ತದ್ವಿಪವತೀಭಾವಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಹು

ದ ಹ್ಯಾಕ್ಸೆಗೆಂಳು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ತತ್ತ್ವಿಂದುವಿನ ಮಗಳಾದ ಬಿಂದುಮತಿಯನ್ನು ಮದವೆಯಾಗಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ, ಅಂಬರೀವ ಮತ್ತು ಮುಚುಕುದರೆಂಬ ಮೂರು ಮಂದಿಗಂಡುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿವರ್ತು ಮಂದಿ ಹಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಸೌಭರಿಮುನಿಗಳು ಯಾಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮೀನುಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಭೋಗದ ಸುವಿವನ್ನು ಅನುಭೂವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಸಂಭೋಗೇಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮಾಂಧಾತ್ರೆವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬ ಮಗಕನ್ನು ತನಗೆ ಮದವೆ ಮಾಡಿಕೊಡೆದು ಹೇಳಿದರು. ಇವರು ಮುದುಕರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾವಕು ತಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸುವಳಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮುದುಕನಾದ ಸೌಭರಿಯನ್ನು ಯಾವಳೂ ವರಿಸಲಾರಳಿಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಸೌಭರಿಯು ಒಂದು ಕೋಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಣಿಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಸುಂದರ ಯುವಕನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಕುಶಿತರು. ರಾಜಪುತ್ರಿಯರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನೇ ಮದವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕಲಹಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಬಿವರ್ತು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೌಭರಿಮುನಿಗಳಿಗೇ ದಾನಮಾಡಿದನು. ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಅಣಿಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ರಾಜವೈಭವಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಗೃಹ, ಆರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಿವರ್ತು ಮಂದಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರೊಡನೆ ಬಹುಕಾಲ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಗೃಹಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕರಿಣಿಪಡಸಿನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿಯ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ದಹಿಸಿ ಸಾಯುಜ್ಯಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ಪತ್ನಿಯರ್ಲರೂ ಸಹಿಗಮನದಿಂದ ಪೆತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಮಾಂಧಾತ್ರೆವಿನ ಮಗನಾದ ಅಂಬರೀವನನ್ನು ಅವನ ಮಾತಾಮಹನಾದ ಶರ್ಚಿಂದುವು ಪುತ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅಂಬರೀವನಿಗೆ ಯಾವನಾಷ್ಟನು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ಹರಿತನೆಂಬುವನು ಪುತ್ರ.

ಮಾಂಧಾತ್ರೆವಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗನಾದ ಪುರುಷನ್ನು ಸರ್ವಜಾತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ನರ್ಮದೆಯಿಂಬುವಳನ್ನು ಮದವೆಯಾಗಿ, ರಸಾತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೆಡಕು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಥವರನ್ನು ಕೊಂಡು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ನಾಗರು 'ಪುರುಷ'ನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ವಿಷಸರ್ವದ ಭಯವು ಹೋಗಲಿ' ಎಂಬ ಪರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಪುರುಷನ್ನಿಗೆ ತ್ರಿಸದಸ್ಯವು ಮಗನು.

ಅವನಿಗೆ ಅನರಣ್ಣನು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ಹಯ್ಯಾಂಡ್ನು, ಅವನಿಗೆ ಅರುಣನು, ಅವನಿಗೆ ತ್ರಿಬಂಧುರನು, ಅವನಿಗೆ ಸತ್ಯಪ್ರತಮ ಮಗನು. ಅವನೇ ತ್ರಿಶಂಕು. ಪಿಸಿಪ್ಪಿರಿಂದ ಚೆಂಡಾಲನಾಗಿಂಬಿ ಶಾಪವನ್ನು ಹೋಂದಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂತೋಷ ರೀರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಳ್ಳಿದರು. ತಲೆ ಕೆಳಕಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತ ಅವನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು ಮರಿಯಿಲ್ಲಾ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವೂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನೇ ಇಂದ್ರನನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ಅವನು ನ್ಯಾತ್ರಗೊಪದಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುವನು. ಈ ತ್ರಿಶಂಕುವಿನ ಮಗನೇ ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನು.

ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನು ಮಾಡಿದ ರಾಜಸೇಯಯಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ದಾಖ್ಯಾನ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನೀಪದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿದರು. ಆಗ ಪಿಸಿಪ್ಪಿರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು ಬಕಬೆಕ್ಕಿಯಾಗಿಂದು ಶಷಿಸಿದರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರೂ ಪಿಸಿಪ್ಪಿರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಯಾಗಿಂದು ಶಷಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತಿಗಳ ರೂಪದ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಯಾದ್ರವೈ ನಡೆಯಿತು.

ತ್ವತ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏದು ಮತ್ತು ಪಿಳಿರ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾದ ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : -

ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನು ತನಗೆ ಮಗನಾದರೆ ಅವನನ್ನು ಪಶುಮಾಡಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹರಿಸಿಕೊಂಡನು. ವರುಣನು ಅವನಿಗೊಬ್ಬ ಮಗನಾಗುವಂತೆ ಕೆರುಣಿಸಿದನು. ಆ ಮಗನೇ ರೋಹಿತನೆಂಬಿವನು. ವರುಣನು ಬಂದು ಆ ಮಗನವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಜನು ಹತ್ತು ದಿನ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಕೊಡುವೆನಿಂದಾಗಿ. ಅದು ಕಳೆದಮೇಲೆ ವರುಣನು ಬಂದು ವಿಬಂಧಿಸಿದನು. ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನು ಮಗನಿಗೆ ಹಲ್ಲುಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಯಾಗಮಾಡಿ ಬಲಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ವರುಣನು ಅದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಿ ಮಗನಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಜನು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಲ್ಲು ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಯಾಗಮಾಡುವುದಾಗಿ ಮಗನಲ್ಲಿನ ಮೋಹದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೆಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಕಾಲವನ್ನು ತಳ್ಳಿದನು. ರೋಹಿತನು ದೂಡ್ಪವನಾದ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ (ಹರಕೆ) ಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಿಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಇದರಿಂದ ಕುಟಿತನಾದ ವರುಣನು ಹರಿಷ್ಠಿಂದ್ರನಿಗೆ ಮಹಿಳೆದರ ರೋಗವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ತಂದೆಗೆ ರೋಗ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದ ರೋಹಿತನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋರಬಂತು. ಮಧ್ಯಮಾಗೆ ದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಬಂದು “ಕುಮಾರ ! ಈಗ ನೀನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು

ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಏನು ಪ್ರಣೀತಿಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಮಾಡುತ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಭೂಪ್ರದ್ವಿಣಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆದನು. ರೋಹಿತನು ಅದರಂತೆ ಕೆಲವು ಪರ್ವಗಳ ಕಾಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ರೋಹಿತನು ಪ್ರತಿವರುವವು ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಣಗಲೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರನು ವ್ಯಧಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬಹು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುವು. ಆರನೆಯ ವರ್ಷ ರೋಹಿತನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಪ್ರತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಅಜೇಗರ್ತಮಾಷಿಯಿಂದ ಅವನ ಮುಧಮುತ್ತಿನಾದ ಶುನಿಸಿ ತೇಘನಿಂಬುವನನ್ನು ನೂರು ಗೋವಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಬದಲಿಗೆ ಆ ಮುಷಿಪುತ್ರನನ್ನು ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೇಳಿ ನಮಿಸಿದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಶುನಿಸಿ ತೇಘನನ್ನು ಬಲಿಯ ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಹಿಂಸಾರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞದಿಂದ ವರು ಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದನು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಹೋತ್ತೆ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಅಧ್ಯಯು. ಅಯಾಸ್ಕ ಮುಷಿಯು ಉದ್ದಾತ್ಮ. ವಿಷಷ್ಟರು ಬ್ರಹ್ಮ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ವಿನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮುರ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಶುನಿಸಿ ತೇಘನು ಸಂತಪ್ತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಶುನಿಸಿ ತೇಘನನ್ನು ಬಲಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಬಂಗಾರದ ತೇರನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಶುನಿಸಿ ಪುಹಿಮೆಯನ್ನು 14 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಳಿಸುವೆನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆವಣಿರುವ ದಾತ್ಯಾವನಶ್ಚ ಮತ್ತು ಸನ್ನಾಗ್ರಾವನನ್ನು ಬಿಡದ ದ್ವೇರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮೃತನಾಗುವಾಗ ಹೀಗೆ ಲಯಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು:— ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಧುವಿಯಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುವುದು. ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತತ್ಪಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು. ಹೀಗೆಂದು ಲಯಚಿಂತನೆಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷಿಕರಿಸಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಿಧ್ಯಾಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಸದೃಶವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

**ಪಿಳಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ರೋಹಿತನಿಗೆ ಹರಿತನು ಮಗನು. ಅವನ ಮಗನು ಜಂಪನು. ಅವನೇ ಜಂಪಾನಗರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಸುದೇವ. ಅವನ ಮಗ ವಿಜಯ. ಅವನ ಮಗ ತರುಕ. ಅವನ ಸುತ ವೃಕ್ಷ. ಅವನ ಮಗ ಬಾಹುಕ. ಬಾಹುಕನ

ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತತ್ತುಗಳು ಅಪಹರಿಸಿದರು. ಬಾಹುಳಿನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆದು ವ್ಯಾದ್ವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯು ಸಹಗಮನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾದಾಗ ಜೀವರ್ ಮುನಿಗಳು ಗೆಭೀಣಿಯವಳಾದ್ದ ರಿಂದ ಕೂಡಂದು ತಡೆದರು. ಅವಳ ಸವತ್ತಿಯು ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಜೀವರ್ ತಪಸ್ಸಿದ್ದ ಯಿಂದ ರಾಣಿಯು ಸಾಯಂದೆ ಬದುಕಿದ್ದು, ವಿಪಸ್ತಿಹಿತವಾದ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಿಲ್ಲ, ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಸಗರನೆಂದೇ ಹೆಸರಾಯಿತು ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಗೆದು ತಗ್ಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಪಾತ್ರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಬಂದಿತು.

ಜೀವರ್ ಸಗರನಿಗೆ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತಿವನ್ನೂ, ಇತರ ಅಸ್ತಗಳನ್ನೂ, ಉಪದೇಶಿ ಹಿಡರು. ಸಗರನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದ ತಾಲಜಂಫ್, ಯವನ, ಈಕ, ಹೈಹಯ, ಬಬರ್ ಎಂಬ ದುಪ್ಪರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ವಸಿವ್ಯಾರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದೆ, ವಿಕ್ರತೇವವೆಪ್ಪಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅಂದರೆ ಕೆಲವರೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಖಯನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಮುಂದುಗೆಡೆ ಕೂದಲು ಬಿಡುವಂತೆಯೂ, ಕೆಲವರೆ ತಲೆಯನ್ನು ಚೋಳನ್ನಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವರನ್ನು ದಿಗಂಬರರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವರನ್ನು ಉತ್ತರೀಯ ರಿಂತರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದು ಧರ್ಮಭಾಷಿರಾದರು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಜೀವರ್ ಮುನಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ 99 ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನೂರನೆಯ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಿ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಸಗರನಿಗೆ ಗರುಡನ ಸಹೋದರಿ ಸುಮತಿಯಂಬುವಕ್ಕೂ, ಕೇಶಿನಿಯಂಬುವಕ್ಕೂ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂತಿಯರು. ಸುಮತಿಗೆ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಘತ್ತರಾದರು. ಸಗರನು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾಗಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದನು. ಹರವಂತದ ವಚನಾನುಸಾರ ಅಪ್ಪು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರ ಒಳಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆವೇಶ ವಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಬಿಷ್ಪರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಗೆದು ಈಶಾಸ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಶಿಳ್ಳಾಧರವಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಪಿಲ ದೇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸಾಫ್ತಿವಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಕಂಡರು. ಅವರು ಕೆಪಿಲ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಚೋಳನೆಂದು ಅನ್ಯಥಾ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬಂದರು. ಕೆಪಿಲದೇವನು ಕಣ್ಣನ್ನು ತರೆದನು. ಸಗರನ ಆ ಪ್ರತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ದೋಷದಿಂದಲೇ ದಗ್ಗು ರಾದರು. ಹೀಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಕೆಪಿಲನ ಕೋವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಗರನ ಪ್ರತ್ಯರು ದಗ್ಗುರಾನರೆಂದು ಹೇಳಿ ವವರು ಮೂಡಬೇಕೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಪಿಲ ಪರಮಾತ್ಮನು ತ್ರಿಗುಣ ತೆಳ್ಳಿನ್ನು. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪಾವನ ಮಾಡುವ ಪರಿಶ್ರಮುತ್ತಿರುತ್ತಾಯಾ. ಇಂತಹವನಿಗೆ

ತಮೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯವಾದ ಕೋಪವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ನೆಲದ ಧೂಳ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಅಂಟದಿರುವಂತೆ ಮಾಧವನಿಗೆ ಕೋಪವು ಅಸಂಭಾವಿತವು. ಕಹಿಲದೇವ ರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೇ (ಅಧ್ಯಯನವೇ) ಭವಮೋಚಕವಾಗಿರುವಾಗೆ, ಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಕಹಿಲಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟುಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಿಪ್ರಯೋಗದೇನು? ಆದ್ದರಿಂದ ಕಹಿಲನು ಕುಷಿತನಾದನಂಬಿದು ಸುಳ್ಳ. ಸಗರನು ಅರವತ್ತಸಾವಿರಮುಕ್ಕೆಳೂ ತಪ್ಪು ಪೂರ್ವಕರ್ಮ ದೋಪ ದಿಂದಲೇ ಸತ್ತರು.

ಸಗರನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪತ್ತಿ ಕೇತನಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಂಜಸಸನೆಂಬ ಮುಗನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಂಶಮಂತನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಸಮಂಜಸನು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯಪ್ರಪನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸ್ನರವುಂಟಾಗಿ, ಲೋಕದ ಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಯೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ಮಾಗಾಿ ವಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ, ತಂದೆಯು ತನಗೆ ತಾಜ್ಞವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ದೂಡಲಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಜಗಳ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಲ್ಲಿ ಸರಿಯೂನದಿಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತ ಬಂದನು. ಪ್ರಜಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜನಾದ ಸಗರನ ಮುಂದೆ ಗೋಳಾಡಿದರು. ಸಗರನು ಅಸಮಂಜಸನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಅಸಮಂಜಸನು ಯೋಗಿಲಿದಿಂದ ನಂಬಿಗೆ ದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಬಾಲಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಅವರವರ ತಂದೆ ತಾಯಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧ್ವನಿ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದನು. ಅವನ ಮಗ ಅಂಶಮಂತನ್ನು ಸಗರನು ಅಶ್ವನ್ನೇಷಣಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಂಶಮಂತನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಂಡುಹುತ್ತ ಬಂದು ಕಹಿಲದೇವರನ್ನೂ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪದಿರ ಬೂದಿ ರಾಶಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕಹಿಲದೇವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನು :—

ದೇವ! ರಾಜಸರು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಷ್ಟು ಸ್ವಗಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಾಮಸರು ಕ್ಯಾದಯಸ್ತ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರಿಯದೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಅಂಥಂತ ಮಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಸನಂದನೇದಿ ಸಾತ್ವಕರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಸಿಸಿ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತುರಾಗುವರು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಮೂರಧನಾದ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲಿನು? ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಂತಿಸಲಿ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ಪೂರ್ವ ಷಂಕ್ರಾಂತನಾನು. ಪ್ರಾಕೃತ ನಾಮರೂಪ ರಹಿತನು. ತ್ರಿಗುಣ, ತದ್ವಾಗಾರ, ಲಿಂಗಶರೀರ ಇವುಗಳಲ್ಲದವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನು. ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾಗ್ನಿ

ಅವತರಿಸುವೇಯೇ ಹೋರತು ಕರ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವವನ್ನಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮು ನಿಗೆ ನಷ್ಟಸ್ಥಾರ ! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಕ್ತ ತ ದೇಹಧಾರಿಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಲೋಭಾದ ಗಳಿಂದ ಭಾವಿತರಾಗಿ ಸತಿ ಸುತ ಮನೆಮರ ಧನಾದಿಗಳ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗಳಿಂದು ನಂಬಿ ಅವು ಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತೊಳಿಲುತ್ತಿರುವರು. ದೇವ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇತುಕಳ ತ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ನೇಹವು ನಾಶವಾಯಿತು.

ಕೆಫಿಲ :— ವತ್ಸ ! ನಿನ್ನ ತಾತನ ಯಜ್ಞಶ್ವವನ್ನು ತೇಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಈ ಭಸ್ತುರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವು ಜರಿದಾಗೋಲೇ ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರ ಉದ್ದಾರ. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ.

ತುಂಕ :— ಅಂಶುಮಂತನು ಕೆಫಿಲದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಉದುರೆಯನ್ನು ತಂಡು ತಾತನಿಗೊಸಿಸಿದನು. ಸಗರನು ಯಜ್ಞಶ್ವವನ್ನು ಏಂಬಿಸಿ, ಅಂಶುಮಂತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ, ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಚೀರ್ವರೆ ಉಪದೇಶಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ವಾನಿಸಿ ಮುಕ್ತಾದನು. ಅಂಶುಮಂತನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ತರಿಸಲು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಲಿದ್ದ ಮೃತನಾದನು. ಅವನ ಮಗ ದಿಲೀಪನೂ ತಂದೆಯಂತೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಲಿದ್ದ ಮೃತನಾದನು. ದಿಲೀಪನ ಪ್ರತ್ಯೇ ಭಗೀರಥನು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಗಂಗೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾಗಿ “ರಾಜನೇ ! ನಾನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ನನ್ನ ವೇಗವನ್ನು ಧರಿಸುವವರು ಯಾರು ? ತಡೆಯಿವವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇಧಿಸಿಕೊಂಡು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವನು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯು ಕೈಗೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಜಿಸು. ಇನ್ನೂ ಇದು ಅನೇಭರ್ವಿದೆ. ನಾನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಿದರೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡುವವರು ತಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತುದ್ದರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಹೇಗೆ ? ಅದನ್ನೂ ವಿವೇಚಿಸು” ಎಂದಳು.

ಭಗೀರಥ :— ಗಂಗಾಭವಾನಿಯೇ ! ಸಾಧುಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಧಿಧಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಪಾಟಿಗಳ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇ ಪಾಪವರಾಗಿಯೇ ಇರುವಾಗ ಪದ್ಮನಾಭನ ಪಾದಪದ್ಮದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ಪಾಟಿಗಳು ಬಿಟ್ಟ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇದೆಯಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳಿಯುವರು. ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲು ರುದ್ರದೇವರು ಶಕ್ತಿರು.

(ಭಗೀರಥನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ತುಷ್ಯನಾದ ರುದ್ರನು ಗಂಗೆಯು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದೋಢ್ಣವೆಯಾದಕಾರಣ ಪರಮಪಾಪನೆ

ಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಜಟಾಜೂಟಿದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನು. ಭಗೀರಥನು ತನ್ನ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟ ತಕ್ಷಣಾವೇ ಗಂಗೀಯು ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹರಿದು ಬಂದು ಆ ಭಸ್ತುರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದಳು. ಗಂಗಾಜಲ ಸ್ವರ್ವಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಗರಪ್ರತ್ಯರು ಕಷಿಲನ ಅಪರಾಧರೂಪ ದಂಡಿಂದ ಹತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಂದಬಳಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗಂಗೀಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವ ರೆಂಬುದೇನಾಶ್ಚಯ್ಯ ?

ಭಗೀರಥನಿಗೆ ಶ್ರುತನು ಪ್ರತ್ಯನು. ಅವನಿಗೆ ನಾಭ. ಅವನಿಗೆ ವರ. ಅವನಿಗೆ ಸಂಧುದ್ವೀಪ. ಅವನಿಗೆ ಅಯುತಾಯು. ಅವನಿಗೆ ನಳರಾಜನ ಸ್ವೇಹಿತನಾದ ಯತಪರಾನನು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಕಾಮ, ಅವನಿಗೆ ಸುದಾಸ. ಅವನ ಮಗನೇ ಮದಯಂತಿಯ ಪತಿಯಾದ ಸೌದಾಸನು, ಸೌದಾಸನನ್ನು ಮತ್ತು ಸಹಸರಿಂದೂ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಂಷಪಾದನಿಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇವನು ವಸಿಸ್ತುರಿಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಅಪತ್ಯವಂತನೂ ಆದನು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸೌದಾಸನು ಬೇಟೆಗ ಹೊಗಿದ್ದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ತಮ್ಮನು ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಿಂದು ಅವನ ಅಡಿಗಿಯವನ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿ, ರಾಜನ ಮನೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧದೂಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಸಿಸ್ತುರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಮಾಂಸವನ್ನು ಬಡಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವಸಿಸ್ತುರು ಕುಟಿತರಾಗಿ, ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿಂದು ರಾಜನನ್ನು ಶಪಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಇದ್ದಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸನ ಕುತಂತ್ರವೆಂದೂ, ರಾಜನ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವಸಿಸ್ತುರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಆಗ ಅವರು ರಾಜನಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ರಾಜನಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸವ್ಯಾಪಾರವಿರಲೆಂದೂ ಬಳಿಕ ಅದು ಪರಿಹಾರವಾಗಲೆಂದೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಕುಟಿತನಾಗಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತ ಜಲವನ್ನು ವಸಿಸ್ತುರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ, ಅವರನ್ನು ಸುಟ್ಟಿ ಬಿಡುಬೇಕಿಂದು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ರಾಜಪತ್ರಿಯಾದ ಮದಯಂತಿಯು ತಡೆದಳು. ರಾಜನು ಆ ಜಲವು ಬಿಡ್ಡರೆ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಚೀಲಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಂಷಪಾದನಾದನು. ರಾಜನು ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿದ್ದಾಗಿ ಭೋಗವಪ್ತಿತ್ವದ್ವ ಮುನಿದಂಪತಿಗಳಷ್ಟೇ ಮುನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದನು. ಮುನಿಪತ್ತಿಯು “ನೀನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದ ಮಹಾರಥನು. ಮದಯಂತಿಯ ಪತಿಯು. ನೀನು ಸಹಜ ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲ. ಏಪ್ರವರ್ಥಿಯು ಯುತ್ತಪಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಸುವ ನನಗೆ ಸುರತಸುಶಿದಿಂದ ತ್ವಪ್ರವಾಗಿದ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದಾದರೆ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಆದರೂ ಸೌದಾಸನು ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಮುನಿಪತ್ತಿಯು “ಪಾಣಿಸ್ತೇನೇ ! ಕಾಮಾರ್ಥಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಕಾರಣ ಸುದಳಷ್ಟಿಭಿಷಿನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಮರಣ

ಬರಲಿ” ಎಂದು ತಿಂಗಿ ಸಹಗರನ ಮಾಡಿ ಪೆತಿಯೆ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಹನ್ನೆ ರದ್ದುವರುವ ಕಳೆದು ರಾಜನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸಭಾವವು ಜೋಯಿತು. ಅವನು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪತ್ತಿಯೋಡನೆ ಭೋಗಿಸಲು ಸಿದ್ದನಾದಾಗ ಮದಯಂತಿಯು ಮುನಿಪತ್ತಿಯ ಶಾಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ತ್ತಡೆದಳು. ರಾಜನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅವನು ವಸಿವ ರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ನಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಸಿಪ್ಪಿರು ಮದ ಯಂತಿಯಲ್ಲಿ ಗಭರವನ್ನಿಟ್ಟಿರು. ಏಳು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಅವಳು ಪ್ರಸವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೆದಯಂತಿಯು ಕೆಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಜೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದು ಅಶ್ವಘಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಅಶ್ವಕನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಶ್ವಕನ ಮಗ ಮೂಲಕನು. ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲ್ತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂತೇ ಪ್ರರದ ಸ್ತೀಯರು ಈ ಮೂಲಕನನ್ನು ಗೋಪ್ಯ ವಾಗಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಿದಕಾರಣ ನಾರಿಕೆವಚನೆಂದೂ, ಪರಶುರಾಮನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲವು ನತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ವಂಕ್ಕೆ ಇವನೇ ಮೂಲನಾದ್ದರಿಂದ ಮೂಲಕಕೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಮೂಲಕನ ಮಗ ದಶರಥನು. ಅವನ ಮಗ ಪಲಬಿಲನು. ಅವನ ಮಗನು ವಿಟ್ಟಾಗನು.

ವಿಟ್ಟಾಗಕೆವರ್ತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ ದುರ್ಜಯರಾದ ದೇಶ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ದೇವತೆಗಳು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದರು. ವಿಟ್ಟಾಗನು ತನಗೆ ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣವು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿರುವೆಯಂದು ಹೇಳಿದರು. ಒಡನೆ ವಿಟ್ಟಾಗನು ದೇವತೆಗಳು ಕೊಟ್ಟು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿಮಿಷವು ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಏರಕ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕರಣ ಹೊಂದಿ ಹೀಗೆ ಬಿಂತಿಸಿದನು .-

“ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಕುಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಣ, ಸತಿ, ಸುತ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪದಾದ ಗಳು ಯಾವುವೂ ಶ್ರಿಯಗಳಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಅಧಿಮರ್ತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗಿಕಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಗಿಂತ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆನು. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಅಧಿನಂಗಳಿಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು. ದೇವತೆಗಳು ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಭಗವದ್ವಾಚಾರಿಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಯಾವ ಬಯಕೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರಿಯನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತಮ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರಂ. ನಮ್ಮಂತಹವರು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವೇ? ಬಹುಮಾತುಗಳಿಂದೇನು? ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹೀಗಿದೆ :-

ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದುವೇನು.” ಹೀಗೆ ವಿಟ್ಟಾಗನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸರ್ವವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತಾ ಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸರ್ವಾತ್ಮಮನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ವಿಟ್ಟಾಗನು ಮಗನು ದೀಘಾಂಬಾಹುವು. ಅವನೆ ಮಗನೇ ರಘು. ಅವನ ಮಗನು ಅಜನು. ಅವನ ಮಗನು ದಶರಥನು. ಅವನಿಗೆ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಂಶಗಳನ್ನು ಹಾದರು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾಧನಾನುಸಾರಪಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾಸುದೇವನೇ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಸಂಕರಣಪರಮಾತ್ಮನು ಶೇಷಾವತಾರಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಧ್ಯಾಮ್ಯದೇವರು ಚಕ್ರಾಭಿಮಾನಿ ಕಾಮನ ಅವತಾರನಾದ ಭರತನಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಿರುದ್ಧನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ತಂಖಾಭಿ ಮಾನಿಯಾದ, ಕಾಮವೃತ್ತ ಅನಿರುದ್ಧನ ಅವತಾರನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೀನು ಮೊಹಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಭಾರಿ ಕೇಳಿ ದ್ವರೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

(ಒಂದೇ ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರಂಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರದಿದೆ.)

## ॥ ತ್ಯಾಗ ೧ ॥

ಸುರ್ವಾರ್ಥೀ ಶ್ವರ್ತರಾಜ್ಯೋ ವ್ಯಾಚರೆದನುವನಂ ಪದ್ಮಪರ್ವತಂ ಸ್ತುಯಾಯಾ:  
ಪಾಣಿಸ್ತ್ವಾಕ್ಷಮಾಭಾಷಂ ಮೃಜಿತಪಥಿರುಜೋ ಯೋ ಹರೀಂದ್ರಾನುಜಾಭಾಷಂ ।  
ವೈರೂಪ್ಯಾಚ್ಯಾಪರ್ವತಾಖಾಷಃ ಸ್ತ್ರಿಯವಿರಹರುಷಾರೋಽಿತಭೋ ವಿಜೃಂಭಃ:  
ಶ್ರುತಾಷ್ವಾಬಿಫಾದ್ಧಸೇತುಃ ವಿಲದಪದಹನಃ ಕೋಸಲೀಂದ್ರೋಽವತೀಣಃ ॥४६/४॥

ಶ್ರೀಕರಿಯು ಕೋಸಲದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಸ್ತ್ರಿಯೆಯಾದ ಸೀತಾ ದೇವಿಯ ಹಸ್ತಸ್ವರ್ತವನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಾರೆದಷ್ಟು ಕೋಸಲಗಳಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಪಾದಗಳಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಹನುಮಂತ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ಶೂರರ್ಣಾವಿಯ ನಾಸಿಕಾಳೇದದಿಂದ ಕುಹಿತನಾದ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಆ ಸೀತೆಯ ವಿರಹದ್ವಾರಿದಿಂದ ದುಷ್ಪರಲ್ಲಿ ಕುಹಿತನಾಗಿ ತುಬ್ಬಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಉಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತ ಹನುಮಂತನಿಂದ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿನ, ಆವಿಃ—ಸ್ವಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ದುಪ್ಪರಾದ ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ವನಕ್ಕೆ ಕಾಡಿಬ್ಜಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಇಂತಹ ಕೋಸಲೇಂದ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ !

### ವಿವರವಾದ ರಾಮಾಯಣ

ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಯಾಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಂದು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸುಭಾಕು ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಮಿಥುಲಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುನ್ನೂರುಮಂದಿ ಬಲಾಧ್ಯರಿಂದ ತರಲಿಟ್ಟ ಶಿವನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಮುರಿದು ಸೀತಾನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಉರಿಗಿ ಹೊರಟನು. ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಕುಲಾಂತಕ ಪರಶುರಾಮನು ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿದನು. (ಇದು ಮೋಹಕವಚನ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ವಗಳಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡು ಸಜ್ಜನಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನಂಟುಮಾಡಿದ ಪರಶುರಾಮನೂ, ರಾಮನೂ ಒಂದಾಗಿ ಅಭೀದವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಭೂಗಮಂತನು ತೋರಿದನು.) ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ತಂದೆಯು ಸ್ತ್ರೀಜಿತನಾಗಿ, ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸಮಾಡಿದು ಅಪ್ಯಂಕ ಮಾಡಿದರೆ, ಶ್ರೀರಾಮನು ತಂದೆಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಯಂಕೆಯನ್ನು ತಿರಸಾವಹಿಸಿ, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತೈಸಿಸಿ ಸೀತಾಸಹಿತನಾಗಿ ದಂಡಕಾರಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

ತನ್ನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿದ ಶೂರಪಣಾವಿಯ ಮಾಗನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿಂದ ಭೇದನಮಾಡಿಸಿ, ವಿರೂಪಮಾಡಿ ಕೆಳುಹಿಸಿದನು. ವಿರ, ತ್ರಿಶರ ಮತ್ತು ದೂರಂಜಿಲೆಂಬ ಶೂರಪಣಾವಿಯ ಬಂಧುಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರಾಕ್ಷಸಯೋಧರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅವಾದಣೀಯ ಕೋದಂಡಪಾಣಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭರಿಸುತ್ತೇ, ಅಸುರರನ್ನು ಮೋಹಿಸುವುದ ಕ್ಷಾಗಿ ಹೆಸಿವೆ, ಬಿಸಿಲು ಮುಂತಾಡುವುಗಳಿಂದ ಹೀಡಿತನಾಗಿ ದುಃಖಪಟ್ಟಿ ವನಂತೆ ತೋರಿಸಿದನು. ರಾವಣನು ತಂಗಿಯಿಂದ ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಮ ಮೋಹಿತನಾಗಿ, ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡುತ್ತರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರೀಚನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಕಿದನು. ಮಾರೀಚನು ಕಾಂಚನಪುಗ್ರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬರಲು ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀರಾಮವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ರಾವಣನು ಸಾನಾಗಿಸಿಯ ವೇವೆ ದಿಂದ ಬಂದು ಸೀತಾಕೃತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ರಾಮನು ನಿರ್ಮಾಣಿಯಾದರೂ ದುಃಖಿಯಿಂದ ಅಜ್ಞಾ ಯಾ ತಿಳಿಯಿವ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಣಿನೆಡನೆ ವನ ವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಅಲೆದಾಡಿದನು. ರಾಮನು ತಾನು ಆನಂದ ಪೂರ್ಣನಾದರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮೋಹವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಇಂತಹ ದುಃಖವೆಂಬುದನ್ನು

ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮುದ್ರ ತೀರವನ್ನು ನೇರಿ, ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಮೂರುದಿವನ ತಪ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗವಂತನು ರೋಷವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಅವನೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಶೋಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಜಲಚರಗಳು ಒದ್ದಾಡಿದ್ದವು. ಹೊರತವು ಅಡಗಿತು. ಕೂಡಲೇ ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಪೂಜಾದ್ವಷ್ಟ ಹೊಡನೆ ಬಂದು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಮರಿಹೋದನು.

ವರುಣ :— ಪೂರ್ಣನೇ ! ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಪೂರಾತನಪುರುಷನೂ, ಜಗದೀಶ್ವರನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಂದರಾದ ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ಸತ್ಯಗುಣದಿಂದ ಸುರರನ್ನೂ, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಮಾನವರನ್ನೂ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆ. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತತರ್ಥನು ನೀನೇ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರಿಗುಣಾಗಿ ನಿಯಾಮಕನಾದ್ದರಿಂದ ಗುಣಗಳ ಲೇಪ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ದೇವ ! ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಹುದು. ನಿನೆಗೆ ಅಖಾಧೀವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾಷಿರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂಡು ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿವಿಸ್ತಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು. ದಿಗ್ಭಜಯಗಳಾದ ರಾಜರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ವಯುದ್ಧದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳುವರು.

ತುಕ :— ವರುಣನ ಬ್ರಾಹ್ಮನೆಯಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ಹನುಮಂತನಿಂದ ದಗ್ಧಿ ವಾಗಿದ್ದ ಲಂಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಣಿಗಳು ಲಂಕೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಮಂದಿರ ಮೊದಲಾದುವರ್ಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದರು. ರಾವಣನು ಅವರನ್ನು ತಡೆದು, ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡೆಲು ಕುಂಭ, ನಿಂಬುಭ, ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯರಾದ ಧೂಮೂಕ್ಷ, ದುಮುಕ್ಷ, ಸುರಾಂತಕ ಮತ್ತು ನರಾಂತಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಏರರನ್ನೂ, ಸೇನಾಪತಿ ಪ್ರಹಸ್ತ, ಅತಿಕಾರ್ಯ, ವಿಕಂಪನಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಇತರ ಭಟರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇವರಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಹತ್ತರಾದ ಬಳಿಕ. ರಾವಣನು ಕುಂಭಕರಣನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ತಿರುಗಿಬಂದ ಏರರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ರಾಮವಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಅಂಗದ, ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ಕೊಂಡರು. ಕೊನೆಗೆ ರಾವಣನು ವೃಷ್ಣಿಕವಿಮಾನವೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಮನನ್ನು ದಿರಿಸಿದನು. ರಾಮನು ಆಗ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ಮಾತಲಿಯಂದ ತರಲ್ಪಟಿ ರಘುವನ್ನೇರಿದನು. ರಾವಣನು ಅರ್ಥಚಂದ್ರಭಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

గాగి రామను “రాక్షసాధమనే ! సింతెయిన్న కండ్ల తందిదువే. అదక్కాగి నాచికేయిల్లదే నింతిరువే. అదక్కి తక్క ఫలవస్తుంటు మాడుచేసు” ఎందు జేఇ బాణివన్న బిట్టి రావణిన్న కోండను. రావణిన కడియివరు హాకా కార మాడిదరు. మండోదరి మొదలాద స్త్రీయరు మరుగుత్తే ఓడి బందు తమ్ము తమ్ము ప్రతిగళ మృతదేహగళన్న లింగిసికొండు “నాథ ! నావు హత రాదేవు. లంకేయు అరజ్ఞవ్యాయాయాయితు. ఇన్న యారెన్న మరే కోగోణి ? సింతెగి మహాపరాధపస్తు మాడిద ప్రయుక్త ఇంతక దుస్థితియు లుంటాయితు” ఎందు ఓమువిధవాగి ప్రలాపిసిదరు. రామన ఆజ్ఞాయింత విభీషణను ఆ స్త్రీయరెన్న సమాధానగోళిసి రావణాదిగళ ప్రేత కార్యగళన్న మాడించు. అతోఽకపనదింద బంద సింతెయు రామనెన్న నోడి ఆనందిసించు. శ్రీరామను ఆవళల్లి దయ తోరిందను. విభీషణనిగి లంకా రాజువస్తూ, దినకట్ట పూతిక అయిష్వవనశ్ల కొట్టి ప్రపక విమానదల్లి సింతెయిన్న హత్తిసి లష్ట్రీణ, విభీషణ, సుగ్రీవాదిగాళోడనే విమానదల్లి కుళతు అయోధ్యగే హూరటను దారిలుద్ద క్షూ లోకపాలకరు ప్రవైవస్తు మళీగరేయుత్తే, శ్రీరామన జరితేయిన్న కీర్తిసుత్త బందరు. ఇత్త భరతను రామగామనవస్తూ, నిర్మిస్తే గోపులత్తసహితవాద యవాన్న వస్తు లుణ్ణిత్త జపావల్లుల ధారియాగి బహుదుఃఖియాగిరువసు ఎందు శ్రీ రామను కేఇ పరమానందభరితనాగిరలు, భరతను రావణిన పాదుకేగళన్న తలీయ మేలిట్టు కోండు వుంతి, పురోహితరు మత్తు బ్రహ్మగళోడనే ఒందు పాదుకేగళన్న స్వామియి పాదగళగ తోడిసి నమిసిదను. బ్రహ్మగళల్లదూ శ్రీ రామనిగి నవుళ్ళరిసిదరు. బహుకాలదింద అగలిద్ద శ్రీరామజంద్రసన్న నోడి ప్రప్తి ప్రత్యు సూడి ఆనందదింద కుణదాడిదరు.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಉತ್ಸವದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ಭರತನು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನೂ, ವಿಭೀಷಣನು ಚಾಮರವನ್ನೂ, ಸುಗ್ರೀವನು ವ್ಯಜನವನ್ನೂ, ಹನುಮಂತದೇವನು ಶ್ರತುವನ್ನೂ, ಶತ್ರಂಜನು ಬಿಲ್ಲು ಬತ್ತು ಇಕ್ಕೆಗಳನ್ನೂ, ಸೀತಾದೇವಿಯು ತೀರ್ಥಕ್ರಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಅಂಗದನು ವಿಡೆವನ್ನೂ, ಜಾಂಬುವಂತನು ಸುಷಣಾಲಂಕೃತ ಗುರಾಣೀಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಷ್ಟಕವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿತ್ತು ಬರತಕ್ಕ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ರಾಜಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಸಿಸಾಡಿ ಗುರುಗಳಿಗೂ, ಕೃತೀಯ ಮೊದಲಾದ ಮಲತಾಯಿಯಿರಿಗೂ, ತಾಯಿಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಇತರರನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಹುಮಾನಿಸಿದನು. ಕೌಸಲ್ಯಾದಿ

ಮಾತೆಯರು ಮತ್ತೆಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂದಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

ವಸಿವುದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಪ್ರಜೀಗಳು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ಭೂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀತಾಯಿಗಾದರೂ ಕೃತಯಿಗೆಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧರ್ಮವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಧಿ, ವಾಧಿ, ಮುಷ್ಟಿ, ಹಸಿವೆ ಹೊದಲಾದ ಯಾವ ದುಃಖಾದಿಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಏಕಭಾರ್ತಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ವರ್ಕಾರ್ತ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಜೀಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತು, ತಾನೂ ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಾಗಾಗಿ ಕೃತ್ಯಾಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಸೀತಾದೇವಿಯು ವಿನಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಪತಿದೇವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದ ಈ.

### ಎಂಟೆನೆಂಟೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಸಿವಾತ್ಮಾದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹೋತ್ತೆವಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಉದ್ದಾತ್ತೆವಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಷಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಮತ್ತಿಕ್ಷಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಷಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಅಧ್ಯಯುರವಿಗೆ ಪತ್ರಿಮದಿಕ್ಷಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಅಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಷುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಮೈಮೇಲಿನ ಎರಡು ಬಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಸಮಾಡಿದನು. ಸೀತೆಯು ಮಾಂಗಲ್ಯಪೂರ್ವಾದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಸಮಾಡಿದಳು. ಮತ್ತು ಜರ್ಲೆಲ್ರೂ ತಮಗೆ ದಾಸವಾಗಿ ಬಂದ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ “ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ! ನೀನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಕೊಡುವವನಾದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸರ್ವಾಭಿಪ್ರೇಪಿಸುತ್ತಾನ್ನಿಂದ ತಿಳಿತ್ತಿರುತ್ತು. ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪೂರ್ವಪನ್ಯರುಷನು, ಸರ್ವಕಾಮಪೂರಣನು, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾಸಮೇತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಂದುದಿವಸ ಲೋಕವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವೇತದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡತಿಯರಿಗೆ ಜಗತ್ವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಗಂಡನು “ ಕೇವಲ ಸ್ವಿಕಾರುಷಾದ ರಾಮನು ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತಿಂಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ವಧಾ, ಪರಪ್ರಯನಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ವಾಸಮಾಡಿದ ದುಷ್ಪಳಾದ ನಿನ್ನನ್ನು

ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನ್ನು : “ಅದನ್ನು ಶೇಣ ರಾಮೇನು ಲೋಕಾಷ್ಟ  
ವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಗಭಿಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟಿನು

ಅವಳು ವಾಲ್ತೇರಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಶ ಮತ್ತು ಲವ ನಾಮಕ  
ಅವಳಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಿಕ್ಕು ವಾಲ್ತೇರಿಗಳು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಾಣಿ  
ಸಂಸ್ಥಾರ್ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ತ್ರಿಕ್ಷಣನಿಗೆ ಅಂಗದ, ಚಕ್ರಕೇತು ವಿಂಬ ಇಬ್ಬರು  
ಮಕ್ಕಳೂ, ಭರತನಿಗೆ ದಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಷ್ಟ ಇ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತ್ಯರೂ, ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ  
ಸುಭಾಕು ಮತ್ತು ಶ್ರುತಿನೇನ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ರಾಮನ ಅಪ್ಪಕೆ ಪ್ರಕಾರ ದಿಗ್ಂಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಭರತನು ಗಂಧರ್ವನಿಂದ  
ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಮೂರುಕೋಟಿ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವಾಪನನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ  
ತಂದು ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

ಶತ್ರುಘ್ನನು ಮಧುದ್ಯತ್ವನ ಪ್ರತ್ಯ ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡು ಮಧುವನದಲ್ಲಿ  
ಮಧುರಾಪುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

ರಾಮನಿಂದ ಶತ್ರುಘ್ನಕಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಬ್ಬಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಾಲ್ತೇರಿ  
ಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿ, ಪತಿವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು  
ಧಾನಿಸುತ್ತ ಭೂಮಿಯೋಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಲೋಕದ್ವಿಷಿಯಿಂದ, ರಾಮನನ್ನು  
ಅಗಲಿದವರ್ಳಂತೆ ತೋರಿಸಿದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸ್ವರಿಸುವವನಂತೆ ನಟಿಸು  
ತ್ತಿದ್ದನು. ಸೀತಾದೇವಿಯು ಭೂಮಿಯೋಳಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಏಳು  
ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಇರುವವನಂತೆ ತೋರಿಸು  
ತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾವಿಯೋಗವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ನಷ್ಟತ್ವಮಾನ  
ರೀತಿನ್ನು ಹದಿಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ  
ಸೆಮಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಸೀತಾಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ಅವಿಂಡವಾಗಿ ಆಗ್ನಿ  
ಹೋತ್ರೆವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ಜಾಳಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.  
ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವರಿಸುವವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನಿಟ್ಟು  
ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾಡಿದ ಸಮುದ್ರಬಂಧನ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಾದಿಗಳ ಸಂಹಾರ  
ಮುಂತಾದುವು ಅವನಿಗೇನೂ ಅಶೈಕ್ಯಗಳಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಶೈಕ್ಯಗಳಲ್ಲ. ಕಾಡು  
ಕಟಿಗಳು ಭಂಗವಂತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರೇನು ? ನಿರ್ದೋಷ, ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ  
ಸರ್ವತ್ರಾಪ್ತವಾದ ಯಾವನ ಯಶಸ್ವನ್ನು ರಾಜರ ಸಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಷಿಗಳು ಈಗೆಲೂ

ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾವಾತನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಕುಬೀರಾದಿದೇವತೆಗಳು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಧರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ತರಣ ಹೊಂದುವೇವು! ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನವೆವಿಧ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿದ ಪ್ರಜೀಗಳು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ! ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಹಿಂಸಾಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೂ, ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಕೀರ್ತನೆಸುತ್ತೆ, ರಾಮನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದರೆ ಅವನೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮಾಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ್ :** - ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೇ ಹೊದಳಾದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡನು?

**ಶುಕ್ :** - ಪಟ್ಟಾಭಿವೇಕವಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಸಹೋದರರಿಗೆ ದಿಗ್ನಿಜರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾ ಅಜ್ಞಾನಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಅವರು ದಿಗ್ನಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ್ :** - ತಮ್ಮಂದಿರೂ, ಪಟ್ಟಣಗರೂ, ಪ್ರಜೀಗಳೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು?

**ಶುಕ್ :** - ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಅತ್ಯಾಸಂದರ್ಭನ್ನು ಉಟ್ಟಿರುವ ಮಾಡುತ್ತೆ, ಸಹೋದರಾದಿ ಸರ್ವಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ದಯೆಯಿಂದ ರಾಜಮಾರ್ಗದ ಸರ್ವ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಜರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ಅವನು ಬರುವಾಗ ಪ್ರತಿ ಬೀದಿಯನ್ನೂ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಣಗಿರು ಮೊದಲಾದವರು ಕೈಗಾಣಿಕಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಸಿ “ಶ್ರೀರಾಮನೇ! ವರಾಹರೂಪದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಹುಕಾಲದವರಿಗೆ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೆ ಮಂಗಳಾಶಾಸನವನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನೇರಿ ಪುಷ್ಟಿ ವೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ್ :** - ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು?

**ಶುಕ್ :** - ಶ್ರೀರಾಮನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಹೊದಳಾದ ರಾಜರು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನಘ್ರಾ ರತ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ ವೈಭವದಿಂದ

ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸೀತಾಸಮೇತನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದ ಭೋಗಿಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಸರ್ಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಅನಂದಪಡಿಸುತ್ತ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು.

### ಒಂಭತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀರಾಮನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಕುಶನಿಂದ ಅತಿಥಿ, ನಭ, ಪುಂಡರೀಕ, ಕ್ಷೇಮಧನ್ವ, ದೇವಾನೀಕ, ಅಹಿನ, ಪಾರಿಪಾತ್ರ, ಬಲಸ್ಥಲ, ವಜ್ರನಾಭ, ಅರ್ಕ ಸಂಭವ, ಸ್ವಗುಣ, ವಿಧೃತ, ಹಿರಣ್ಯನಾಭ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹಿರಣ್ಯನಾಭನು ಜ್ಯೇಷ್ಠನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಯೋಗಾರ್ಥ ನೇನಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶಕವೂ, ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಕವೂ ಆದ ಭಾಗವದ್ವಿತ್ಯವಯಸಂಧಿಯೋಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಿರಣ್ಯನಾಭನಿಗೆ ಪ್ರಣ್ಯ, ಧ್ಯುಪಸಂಧಿ, ಸುದರ್ಶನ, ಅಗ್ನಿಪಣ, ಶೀಪ್ತು, ಮರುತ್ತು ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬಿರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮರುತ್ತು ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಈಗಲೂ ಕಲಾಪಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತಪ್ಸೆಯಾಗಿರುವನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯವಂಶವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವನು. ಮರುತ್ತುಗೆ ಸುತ್ತುತನೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂಧಿಯೂ, ಅವನಿಗೆ ಮರ್ವಣಣನೂ, ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವಸಾಹತ್ಯನೂ, ಅತನಿಗೆ ಬೃಹದ್ವಲನೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬೃಹದ್ವಲನನ್ನು ನಿಮ್ಮಿತ್ತ ತಂದೆ ಅಭಿಮನ್ಯಾಸ ರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಕ್ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಬೃಹದ್ವಲನಿಗೆ ಬೃಹದ್ರುಣ, ಉರುಕ್ಕಯು, ವತ್ಸಪ್ರೀತಿ... ಕುಣಕ, ಸುರಥ, ಸುಮಿತ್ರ, ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬಿರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವರು. ಬೃಹದ್ವಲನ ಪಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಸುಮಿತ್ರನೇ ಕೊನೆಯವನು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸುಮಿತ್ರರಾಜನವರೀಗೇ ಇಕ್ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

### ಹತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ .— ಇಕ್ಕಾಡುತ್ತಿವನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾದ ವಿಕುಣ್ಯಯ ಪಂಶವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಕ್ಕಾಡುತ್ತಿವನ ಮಗ ನಿಮಿರಾಜನ ಪಂಶಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :—

ನಿಮಿರಾಜನು ಸತ್ಯಯಾಗವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಮೊದಲೇ ವಸಿಸ್ತೇ ರಂಪನ್ನು ಮತ್ತು ಜರಾಗಳೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದಾಗ ಅವರು ಇಂದ್ರನ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪುರೋಹಿತರಾಗಲು

ಮೋದಲೇ ಒಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಯಾಗವು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಬರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಾದಿರ್ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶರೀರವು ಸ್ಥಾರವಾದುದರಿಂದ ಬೇಗ ಯಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮಿರಾಜನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ವಸಿಸ್ಥಿರನ್ನು ಕಾಯೆದೆ ಯಾಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಿಟ್ಟುನು. ವಸಿಸ್ಥಿರ ಇಂದ್ರನ ಯಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವಸಿಕೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ನಿಮಿಯ ದೇಹವು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಶಿಷಿದರು. ಆಗ ನಿಮಿಯೂ ಕೂಡ ಪೋರೋಹಿತ್ಯಾದಿದ ಜಣದೊರಿಯವುದೆಂಬ ದುರುಶೆಯಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರೆ ಹೋದ ವಸಿಸ್ಥಿನ ದೇಹವೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಸು. ಕೂಡಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಮೃತರಾದರು.. ಮಿತ್ರಾವರುಣರು (ಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ವರುಣರಿಬ್ಬರು) ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಅವರ ರೇತನ್ನು ಸ್ವಲಂವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಬಂದು ಕುಂಭದಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ವಸಿಸ್ಥಿರೂ ಮತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇತ್ತು ನಿಮಿಯ ಪೋರೋಹಿತ್ಯಾದಿ ನಿಮಿಯ ಮೃತೆಹವನ್ನು ಸುಗಂಧ ತೈಲದೊಳಗಿಟ್ಟು ಸತ್ಯಯಾಗವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿಬಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಸುರರೆ ! ನೀವು ಸಂತುಷ್ಟಿರಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಹವು ಸಚೀವವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಮಿಯ “ದೇವತೆಗಳರಾ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಪೋಸ್ತ್ರಸದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಃಖಿತೋರು ಮತ್ತು ಭಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ನನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಿಯ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಅವನು ಸ್ಥಾಲದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮಿಯೂ ಜೀವಿಸಿ, ನಿಮಿಷಪೂ ಪೂರ್ವಸಿದಂತಾಗುವುದು” ಎಂದು ಪರಿತ್ಯಾಗಿ ಹೊರಟಿಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಮುಹಿಗಳು ನಿಮಿಗೆ ಸಂತತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವು ಅನಾಯಕಾಗುವುದಂದು ಭಯಪಟ್ಟಿ, ನಿಮಿಯ ಮೃತಶರೀರವನ್ನು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಮಧನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಬಿಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ (ಜನನಾತ್ಮಾ ಜನಕೇ) ಜಿನಕಸೆಂದೂ, ಜೀವರಹಿತದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ವಿದೇಹಸೆಂದೂ, (ಮಧನಾತ್ಮಾ ಮಿಥಿಲಿ) ಮಧನ ಮಾಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮಿಥಿಲಸೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇವನೇ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಸಿದವನು ವಿದೇಹರಾಜನಿಗೆ ಉದಾಹಿಸು, ನಂದಿಧರನ, ಸುಕೇತು, ದೇವರಾತಿ, ಬೃಹದ್ರಥ, ಮಹಾರ್ಮಿರ್ಯ, ಸುಧೃತ್ಯ, ಧೃಷ್ಟಿಕೇತು, ಹರ್ಷಶ್ವ, ಮರು, ಪ್ರತೀಂಧಕ, ಕೃತರಥ, ದೇವಮೀಥ, ವಿಧೃತ, ಮಹಾಧೃತಿ, ಕೃತಿರಾತ, ಮಹಾರೋಮ, ಸ್ವಣ

ರೋಮ, ಹ್ರಸ್ವರೋಮ, ಸೀರಧ್ವಜ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಸೀರಧ್ವಜನು ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ತೋಧಿಸುವಾಗ ನೇಗಿಲಿನ ತುದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಭಿವೃತ್ತಿಕಾದವರೇ ಸೀತಾ ಎನಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದಲೇ ರಾಜನು ಸೀರಧ್ವಜ ಅಂದರೆ ನೇಗಿಲು ಸೀತಾಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರೆಣಿವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಉಳಿವನು—ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾದನು.

ಸೀರಧ್ವಜನಿಗೆ ತುಳಧ್ವಜನು ಮಗನು. ಅವನ ಮಗನು ಧರ್ಮಧ್ವಜನು. ಅವನಿಗೆ ಕೃತಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಮಿತಧ್ವಜರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಕೃತಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೇಶಧ್ವಜನು ಮಗನು. ಮಿತಧ್ವಜನಿಗೆ ಹಾಂಡಿಕ್ಕನು ಮಗನು. ಕೇಶಧ್ವಜನು ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಟ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಂಡಿಕ್ಕನು ಕರ್ನಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿವೃಣಿರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಾಂಡಿಕ್ಕನು ಕೇಶಧ್ವಜನಿಗೆ ಜೆದರಿ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗನು. ಕೇಶಧ್ವಜನಿಗೆ ಭಾನು ಪಂತನೂ, ಅವನಿಗೆ ಶತಮಾನಮ್ಮು, ತುಚ್ಚಿ ಮುಂತಾದವರೂ, ಶುನಕ, ವೀರಹಂತ್ಸ, ಧೃತಿ, ಬಹುಲಾಶ್ವ, ಧೃತಕೃತಿ, ಮಹಾವಶೀ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರು. ನಿಮಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಜನಕಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಏಧಿಲ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ, ಗೃಹಸ್ಥಾ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯರ ಪ್ರಸಾದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಭಗವದನುಗ್ರಹಿಂದ ಹೋಕ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

### ಹನೆಸ್ವಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶುಕ್ :— ಸೂರ್ಯಪಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಗಿಯಿತು. ಈಗ ಜಂದ್ರವಂಶವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು :— ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನ ನಾಭಿಕ್ರಮಲ ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅತ್ಯಿಖ್ಯಾತಿಗಳು ಮಗನಾದರು. ಅವರ ಆಸಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ಜಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆವಾಸನ್ನು ಓಷಧಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಪಂತ್ರು ನಾಶಕ್ತಗಳು ಇವರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಜಂದ್ರನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಜಯಿಸಿ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಗುಂಡಾಪಕ್ಕಿ ತಾರಾದೇವಿಯನ್ನು ದರ್ಪದಿಂದ ಆಪಹರಿಸಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಎಷ್ಟು ಜೇಡಿದರೂ ಜಂದ್ರನು ತಾರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ದೇವತಗಳಿಗೂ ದೃತ್ಯಾಗಿ ಮೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧ ರೆಂಭವಾಯಿತು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಶುಕ್ರ

ಜಾರ್ಜರು ದೈತ್ಯದಾನವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದರು. ಆಗ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಾಗಳಿಂದ ರುದ್ರದೇವರೂ, ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದರು. ಆಗ ನಡೆದ ಯಾದ್ವಿದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆಯ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ನಾಶ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಅಂಗಿರಾಷುಷಿಯ ಪ್ರಾಂತ ನಾನುಸಾರ ಬೃಹಸ್ಪತಿವರು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಗಭಿರಣೆಯಾಗಿದ್ದ ತಾರೆಯನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಕೊಡುಸಿದರು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಗಭಿರಣೆಯಿಂದು ತಿಳಿದು, “ನೀಇಂಳಿ ! ಪರಪ್ರರುವನಿಂದ ಧರಿಸಿದ ಗಭಿರಣನನ್ನು ಕಾಗಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾಡಬೇಕಿಂದು ನಾನು ಬಂಯಿಸಿರುವೆಡರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಷ್ಯ ಮಾಡಲಾರೆನು” ಎಂದನು. ಬಹಳ ನಾಬಿದ ತಾರೆಯು ಪರಮ ಸುಂದರನಾದ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆ ಕೂಸನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಮಗ, ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಜಗತ್ತಾದಿದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಂದು ತಾರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ತಾರೆಯು ಚಂದ್ರನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಂದು ಮೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಬೃಹಸ್ಪತಿವರು ಆ ಕುಮಾರನನ್ನು ಚಂದ್ರನಿಗೊಟ್ಟಿಸಿ ಖುಧನೆಂದು ಹೇಸರಿಟ್ಟಿರು. ಬುಧನಿಂದ ಇಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರರೂಪವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಉರ್ವಶಾಯು ಇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾರದರಿಂದ ಪ್ರರೂಪವನ್ನಿನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಗುಣ, ಜೀವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಗವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಮಿತ್ರತ್ವವರು ಇರ ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರರೂಪವನ್ನಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಭರ್ಯಾಯಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ವೋಹವುಂಟಾಯಿತು.

ಪ್ರರೂಪವನ್ನು .— ಉರ್ವಶಾ ! ನಿನಗೆ ಸುಖಾಗಮನ. ಕುಳಿತುಕೊ. ನಮ್ಮೆಬ್ಬರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲಿ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಹುಕಾಲ ಸುರತಸುವಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರೋಣ.

ಉರ್ವಶಾ :— ಸುಂದರ ! ಯಾವ ತರುಣಿಯ ಮನಸ್ಸುತಾನೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಕ್ತವಾಗಿದೇ ಇದ್ದಿತು ? ಆದರೂ ನನ್ನ ನಿಯಮವಿದು .— 1) ನನ್ನ ಮತ್ತು ಇಂತ ಸಾಹುತ್ಯರವತ್ತಿ ಎರಡು ಟಗರುಗಳನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. 2) ಸುರತಸು ಕಾಲ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಗೆ ಬೇಳಬಾರೆದು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೆಹೋಗುವನು.

ತುಕ :— ಪ್ರರೂಪವನ್ನು ಆ ನಿಯಮಗಳಿಗೊಟ್ಟಿ, ಉರ್ವಶಾಯೋಡನೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳವರಿಗೆ ಶೈತ್ಯರಥಾದ ದೇವೋದ್ವಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟುವಾಗಿ ಸುರತಸುವಿವನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಇತ್ತೆ ಒಂದು ದಿನ ದೇವೇಂದ್ರನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿದೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆ ತರುವಂತೆ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಮಿಸಿದನ್ನು- ಗಂಧರ್ವರು ಅರ್ಥರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಜದ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಆ ಎರಡು ಟಗರು ಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರು. ಟಗರುಗಳು ಅರಚಿಕೊಂಡವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಸಿ, ರಾಜನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿದಳು. ಪುರೂರವಸ್ಸು ಬೆತ್ತೆ ಲೆಂಬಾಗಿಯೇ ವಿಡ್ಡಿ ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟನು. ಗಂಧರ್ವರು ಟಗರುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮಂಜಿ ನಿಂದ ಬೆಳಕನ್ನು ಉಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪುರೂರವಸ್ಸು ಬೆತ್ತೆ ಲೆ ಯಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಿ. ನಿಯಮದಂತೆ ಕಣ್ಣಿರೆಯಾಗಿ ಅವಕು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಪುರೂರವಸ್ಸು ಉವರ್ತಿಯ ವಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ ಹುಚ್ಚಿ ನಂತಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಕುರುಕ್ಕೇತ್ತದಲ್ಲಿ ಸರೆಸ್ಥ ತೇ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಖದು ಮಂದಿ ಸಮಿಯರೊಡನೆ ಉವರ್ತಿಯ ಇದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : -

“ಅಯೇ ಜಾಯೇ ತಿಷ್ಟು ತಿಷ್ಟು ಘೋರೇ” - ಪ್ರಿಯ ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು. ಭಯಂಕರ ವಿಯೋಗ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಯುತ್ತವೆಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ದೇಹವೇ ಬಿದ್ದ ಹೋಗುವುದು. ಆದ ಕಾರಣ ದಯಿಯನ್ನು ತೋರು.” ಹೀಗೆ ಹೊಗಿಕೊಂಡನು.

ಉವರ್ತಿ : - ರಾಜನೇ ! ನಾಯಬೇಡ. ಪುರುವನಾಗಿರುವೆ. ಧೃರ್ಥದಿಂದಿರು. ಸ್ತೋಯರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕೂರಿರು. ಸ್ತೋಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಕರುಕೆಯಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಸಹೋದರರನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಲ್ಲಾವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಪಟವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂದು ನಂಬಿಸಿ ಹೊಸರುಪರಿಪರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ತೋಹವನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಲೇಬಾರದು. ಪ್ರಿಯನೇ ! ಒಂದು ಸಂಪತ್ತರ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಒಂದುರಾತ್ರಿ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ನನ್ನೊಳಿದನೆ ಸುರತಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ್ಳದೇ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳೂ ನಿನಗಾಗಿವರು.

ತುಕ್ಕ : - ರಾಜನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೀಂತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಿತು. ಪುರೂರವಸ್ಸು ಪ್ಲಕ್ಕೆತೀರ್ಥದ ಬಳಿ ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಆಯು ಶುತ್ತಾಯು ಮೊದಲಾದ ಆರುಮಂದಿ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಕಾಯಿಯಾದ ಆಘಣೊಡನೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಸುಖಿಪಟ್ಟಿನು. ತಿರುಗಿ ಅವಕು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಳಿಂದು ದ್ವಾರಾ ಭಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ

ಉವರ್ತಿ :— ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಕರಣ ತುದ್ದಿಯಂದ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸು. ಅವರು ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವರು.

ಶುಕ :— ಅದರಂತ ರಾಜನು ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಗಂಧರ್ವರು ರಾಜನಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಸಾತ್ವವನಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ರಾಜನು ಆ ಸಾತ್ವಲಿಯನ್ನೇ ಉವರ್ತಿಯಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೊನೆಗೆ ಇದು ಉವರ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅಗ್ನಿ ಸಾತ್ವಲಿಯಂದು ತಿಳಿದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಪಾತ್ರೀಯನ್ನು ವನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಮರುದಿವಸ ಶ್ರೀತಾಯುಗ ಅರಂಭದ ಸಮಯವುಂಟಾಗಲು ಉವರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗ್ನ್ಯಧಾನಾದಿ ಸಾಂಗ ಯಜ್ಞಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ವೇದ ಶ್ರಯವೂ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವನು ಅಗ್ನಿಯ ಪಾತ್ರೀಯನ್ನಿಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಮೀವೃಕ್ಷ ದಿಂದ ಅಧಿಷ್ಟತವಾದ ಅಶ್ವತ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಿಂದ ಅರಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉವರ್ತಿಯೋ ವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇಚ್ಛೆಯಂದ ಮಧನ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ದಷ್ಟಿಕಾಗ್ನಿ, ಗಾರ್ಯಷಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಹವಸೀರೆಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ಮಗನಾಗಿ ಕಲ್ಪಸಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೋಮವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕಿಸಿದನು.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವೇದವು ಒಂದೇ ಇದ್ದಿತು. ಸಕಲವೇದಗಳ ವಚನ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಭೂತವಾದ ಶ್ರೀಮಾತ್ರಾರೂಪ ಪ್ರಣವವು ಒಂದೇ. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಸೋಬಂಗನೇ ದೇವತಯಿಂದು ಪೂಜ್ಯಾನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂದಿಗಳನ್ನು ‘ಮನು’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿರು. ಅವರು ದೇವತಗಳಿಂದು ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲ. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಅಗ್ನಿಮೋಹನಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ಯೇಂದ್ರಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಲ್ಲರೂ ಭಾಗವದ್ವಾಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಪರೀಕ್ಷಿದಾರಜನೇ ! ಶ್ರೀತಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತವಾಯಿತು. ಪ್ರರೂರವಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕುಪ್ರಕಾರ ವಿಭಾಗವಾಯಿತು. ಪ್ರರೂರವಸ್ಸಿಪ್ರತಿರೂಪ ಅಗ್ನಿಯಂದಲೂ, ಗಂಧರ್ವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ ದೂರೀಕ ಉವರ್ತಿಯೋ ಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಬಳಿಕ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾದನು

### ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರರೂರವಸ್ಸಿನಿಂದ ಉವರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯು, ಶ್ರುತಾಯು, ಸತ್ಯಾಯು, ರಯ, ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಯರೆಂಬ ಆರು ಮಹತ್ವಾಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶ್ರುತಾಯುವಿಗೆ ವಸುಮಂತನು ಮಗನು. ಸತ್ಯಾಯುವಿಗೆ ಶ್ರುತಂಜಯನು ಮಗನು. ರಯವಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತನು ಮಗನು. ಜಯನಮಂಗ ಅಮಿತನು. ವಿಜಯನ ಮಗ ಭೀಷಣನು.

ಅವನಿಗೆ ಕಾಂಚನನು. ಮಗನು ಕಾಂಚನನ ವಂತದಲ್ಲಿ ಹೋತ್ತುಕೆ, ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆಚೆ ಮನ ಮಾಡಿ ಕುಡಿದೆ ಜಹ್ನು, ಪುರು, ಬಲಾಕೆ, ಆಜಕೆ, ಕುಶ ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕುಜನಿಗೆ ಕುಶಾಂಬಿ, ಮೂರ್ತಿಯ, ವಸು, ಕುಶನಾಭರೆಂಬಿ ನಾಲ್ಕರು ಹುಕ್ಕೆಗು. ಕುಶನಪ್ತತ್ರ, ಕುಶನಾಭನಿಗೆ ಗಾಧಿಯು ಮಗನು. ಗಾಧಿಗೆ ಕುಶಾಂಬಿಜನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಗಾಧಿಯು ಮಗಳು ಸತ್ಯವತಿಯಂಬುವಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೆರು ತಮಗೇ ಕೊಡ ಬೇಕಿಂದು ಬೇಡಿದರು. ಗಾಧಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಮುಹಿಯು ತಕ್ಕ ವರನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕೊಡಲಾರೆನೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಇವ್ವೆಲ್ಲದೆ 'ಭಾರಹ್ಯಣನೇ ! ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳ್ಗಿರುವ, ಒಂದು ಕಿವಿಯು ಮಾತ್ರ ಕವ್ವಾಗಿರುವ ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೆನ್ನಾಗ್ಗೆ ಶುಲ್ಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವನು' ಎಂದನು. ಜಾಳ್ಳಾ ನಿಗಳಾದ ಮುಚ್ಚಿಕೆರು ಗಾಧಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ವರುಣನ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿ ಉತ್ತಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅವನಿಂದ ಪಡೆದು ತಂದು ಗಾಧಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸತ್ಯವತಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಮುಚ್ಚಿಕೆರು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಎರಡು ಬೆರುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಚರುವಿದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಬರುವುದೆ ರೂಳಗೆ ಸತ್ಯವತಿಯ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ಚರುವು ಶ್ರೀಷ್ವಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳ್ಳು. ಸತ್ಯವತಿಯು ತನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಚರುವನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾಯಿಗೆ ಏಳಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಚರುವನ್ನು ತಾನು ತಿಂದಳ್ಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮುಚ್ಚಿಕೆರು ಕುಹಿತ ರಾಗಿ 'ನಿನ್ನ ಮಗನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಸರ್ವಸಂಹಾರಕನಾಗುವನು. ನಿನ್ನ ಸಹೋದರನು ಬ್ರಹ್ಮಜಾಳ್ಳಾ ನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ವನೀಸುವನು' ಎಂದರು. ಸತ್ಯವತಿಯು ಆಗ ಪತಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳ್ಳು. ಮುಚ್ಚಿಕೆರು ಸತ್ಯವತಿಯ ಮಗನು ಶಾಂತನಾಗಿರುವನೆಂದೂ, ಪೌತ್ರನು, ಭಯಂಕರನಾಗುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತನಾದ ಜಮದಗ್ಗಿಯಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಸತ್ಯವತಿಯು ಮಹಾಪುಣಿದಾಯಕವಾದ ಕೌಶಿಕೀ ಏಂಬ ಹೆಸರಿನ ನದಿಯಾದಳ್ಳು. ಜಮದಗ್ಗಿಯು ಇಕ್ಕೂ ಕುವಂಶದ ರೇಣು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜನಮಗಳಾದ ರೇಣುಕಾ (ಕಾಪಲೀ) ನಾಮಕ ಕ್ಷಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಅವಳಲ್ಲಿ ವಸುಮಂತಾದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವನು ಪರಶುರಾಮದೇವರು. ಪದ್ಮನಾಭನ ಅಂಶನಾದ ಅವನು ಹೈಕೆಯವಂಶವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಇವ್ವೆಲ್ಲಂದು ಬಾರಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಏಂಶವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು.

ಪರಿಷ್ಕಾರ :- ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ?

ಶುಕ :— ಹೈಹಯದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕಾರ್ತ್ವೀರಾಜುಂನನು ದತ್ತ್ತು ರೂಪೀ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾವಿರ ತೋಳು ಗಳನ್ನು, ಶತ್ರುವಿಗೆ ಸಹಿಸಲು ಅಶಕ್ತವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು, ಮರ್ಯಾದೆ, ಯೋಗಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅಳವುದಿಲ್ಲವೇ ಸಿದ್ಧಿ ಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅದರಿಂದ ನಿಭರ್ಯಾಯ ನಾಗಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ನಮುದಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಭೂಜಗಳಿಂದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅಡ್ಡಿಗಟ್ಟಿ, ನಿಂತ ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಯರೂಪನೇ ಜಲ ಶ್ರೀದೇಯಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ವೇಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾವಣನು ಅದೇ ನದಿಯ ಮೇಲಾಗಿ ದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪೂರ್ಜಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಉಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾವಣನು ಕುಹಿತನಾಗಿ ಬಂದು ಕಾರ್ತ್ವೀರ್ಯ ನನ್ನ ಇದಿರಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸರೇ ಸಿಕ್ಕಿ, ಪುಲಸ್ತ್ರಿರ ಮಾತಿನಂತೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಕಾರ್ತ್ವೀರ್ಯನು ಜಮದಗ್ನಿಗಳಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಮಹಿಗಳು ಕಾಮಧೀನುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಅಪಾರ ಸೈನಿಕರಿಗಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜಿತನಿಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಕಾಮಧೀನುವಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿ ಬಿದು ಅದನ್ನು ಕರುಸಹಿತವಾಗಿ ಅವನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಪರಶುರಾಮನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾರ್ತ್ವೀರಾಜುಂನ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಕೇಳ ಕುಹಿತನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪರಶುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹದಿನೇಳು ಅಕ್ಷಯೋಹಿಣೇ ಸೈನ್ಯಗಳು ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಮುತ್ತಲು, ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಬಿದು ಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ತ್ವೀರಾಜುಂನನನ್ನು ಕೊಂಡು ಹಾಕಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹತ್ತುಸಾವಿರಮುಂದಿಪುತ್ರರು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಪರಶುರಾಮನು ಕರುಸಹಿತವಾದ ಕಾಮಧೀನುವನ್ನು ತಂಡು ತಂಡೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ಮಾಡಿದ ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹವನ್ನು ತಂಡಗೂ, ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಜಮದಗ್ನಿಗಳ ಕೇಳ ವ್ಯಧಪಡುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

ಜಮದಗ್ನಿ :— ಮಗನೇ ! ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಸಂನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಪಾಪವನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ. ಬಾರ್ಹಕ್ಷಣನು ಕ್ಷಮೆಯಿಂದಲೇ ಪೂಜಣನು. ಕ್ಷಮಾವಂತರಿಗೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿವನು. ಪಟ್ಟಾಭಿಕ್ಕನಾದ ರಾಜನ ಸಂಹಾರವು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಪಾಪ. ನೀನು ಈ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸುತ್ತ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಯಮನಿಯಮಾದಿಗಳಿಂದ ಕಳಿದುಕೊಇ.

ಭದ್ರಿಮೂರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ನುಗಿದುದು

ಪರಶುರಾಮದೇವರು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಿಗಾಗಿ ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ವರುಷ ತೀಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಟಿಂಡರು. ಒಮ್ಮೆ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯು ನೀರನ್ನು ತರಲು ಗಂಗಾನದಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿರಸ್ತೇಯರೂಡನೆ ಜಲಕ್ರಿಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕರಘನೆಂಬ ಗಂಥರ್ವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಹೋಮಕಾಲವನ್ನು ಮರಿತು ಅವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಹೊಕ್ಕಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಂಡನ ಶಾಷ್ಟಿ ಹೆದರಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು, ಗಂಡನ ಇದಿರಿಗೆ ನಡುಗೂತ್ತ ನಿಂತಳು. ಜಮದಗ್ಗಿಯಾಗಿ ಅಂತಿಮ ಪಾಠವನ್ನು ಹೊಂದು ಬಿಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಮುಕ್ಕೆಂಬ ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದನು. ಮುಕ್ಕೆಂಬ ಇದು ಪಾಪಕಾರ್ಯ ವಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೊಲ್ಲಲಾರದೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿರು. ಜಮದಗ್ಗಿಯು ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ಅವನ ತಾಯಿಯನ್ನು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣಿ ಏರಿದ ಸಹೋದರರನ್ನು ಹೊಲ್ಲುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣಿಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪರಶುರಾಮನು 'ನಾನು ಹೊಲ್ಲಿದಿದ್ದ ರೆ ನಂಗೂ ತಂದೆಯು ಶಾಪಕೊಡುವನು. ಹೊಂದರೆ ಅವನು ಸಂತುಪ್ಪಿನಾಗಿ ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಸಮರ್ಪಿಸಿದಿರುವನು' ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾರಿದ ಸಹೋದರರನ್ನು, ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೊಂದುಬಿಟ್ಟಿನು. ಜಮದಗ್ಗಿಯಾಗಿ ಸಂತುಪ್ಪಿನಾಗಿ ವರವನ್ನು ಹೇಳಿದಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಸರ್ವಸಮರ್ಪಿನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪರಶುರಾಮದೇವನು ತಾನು ಅನಂತಶಕ್ತಿಯಳ್ಳಿ ವನಾದರೂ ತಂದೆಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜನಿರ್ತಿಕೂಗ್ಗಿ "ಹತರಾದ ಸೋದರರೂ ತಾಯಿಯೂ ಬದುಕಿಬೇಕು. ನಾನು ಹೊಂದನೆಂಬ ಸ್ತುರಣೆಯು ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಬರಬಾರದು" ಎಂಬ ವರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ತಂದೆಯು 'ತಥಾಸ್ತ' ಎಂದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿದರು.

ಕಾರ್ತವೀಯನ ಮುಕ್ಕೆಂಬ ಸೇಡು ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪರಶುರಾಮನೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹೋದರರೂ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವದ್ಗ್ಯಾಂತರದ್ವಿದ್ದ ಜಮದಗ್ಗಿಯನ್ನು ಹೊಂದು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಯ್ದಿರು. ರೇಣುಕೆಯು 'ರಾಮ ! ರಾಮ ! ಮಹಾಬಾಹುವೇ ! ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿದಳು. ಪರಶುರಾಮನು ಆಶ್ರಮದಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂದೆಯ ಮರಣವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅತನ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಪರಶುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದುಪ್ಪ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇರಬಂಸು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಾಹಿತ್ಯತೀರ್ಗೆ ಹೋಗಿ, ಹೃತಕಯರ್ಲಿರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೊಂದಿ, ಆ ನಗರಿಯ ಮಧ್ಯ ಅವರ ತಲೆಬಿರುಡೆಗನ್ನು ಬೆಟ್ಟಿದಂತೆ ರಾಶಿಹಾಂಡಿನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಣದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ರಕ್ತನಿಂಫಳಿನ್ನು ರಚಿ

ಮಾಡಿದನು. ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸಿ ದುಷ್ಪಕ್ಕತ್ತಿಯರ ಪಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮೊಲ ಮಾಡಿ, ಕುರುಕ್ಕೇತ್ತುದಲ್ಲಿ ಅವರ ರಕ್ತದಿಂದ ಸ್ಕ್ಯಾಮಂತ ಪಂಚಕವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಮಂಡವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪರಶುರಾಮದೇವನು ಈ ಹುದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ಮಾಯಿಯಿಂದ (ಇಚ್ಛಿಯಿಂದ) ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಿದ ಹಿತ್ತಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಿಯರ ಸಂಹಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದು ತಡೆದರು. ಭಿಗೆಂತನು ತನ್ನಿಜ್ಞೀಯಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಹಿತ್ತಗಳ ಅಜ್ಞೀಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಿಯರ ವಧಿಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ತೇರ್ಥಕ್ಕೇತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಬಂದನು. ಪುಣ್ಯಪಾಠಗಳ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿಗ ಅವುಗಳ ಲೇಪ ಹೇಗಾಗುವುದು. ?

ಪರಶುರಾಮನು ಮಾಹಿತ್ಯೇತಿಯಿಂದ ತಂದೆಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತಂದು ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಯಾಗವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಆಗ ಹೋತ್ತೆ ವಿಗೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಉದ್ದಾತ್ತವಿಗೆ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ದ್ವಾಷಣ ದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಅಧ್ಯಯನವಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ಇತರ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಆಗ್ನೇಯಾದಿ ಕೋಣದಿಕ್ಕಗಳನ್ನೂ, ನ್ಯಾನಾತಿರಿತಕರ್ಗಳ ಸಾಕ್ಷಾದಪ್ರಾಣದ ಕ್ಯಾಪರಿಗೆ ವಿಂಥ್ಯು ಹಿಮಾಲಯ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವಾದ ಆಯಾರವರ್ತದೇಶವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅವಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ದಾಖಿಣಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.. ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಭ್ಯತನ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಸಕಲ ಪಾಠಗಳನ್ನೂ ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶ ಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ನಟಸಿದನು.

ಜಮಂದಿಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾಕ್ತತದೇಹವು ಹೋದಮೇಲೆ ಜೊತ್ತೇತಿಮರ್ಯಾದಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಪ್ತಾಂಶಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯವನಾಗಿ ಕಾಗಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಪರಶುರಾಮನು ಮುಂದಿನ ಮನ್ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೇದಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಸಪ್ತಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗುವನು. ಈಗ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತು ಗಂಥವಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಮಹಂದ್ರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಪರಶುತ್ತನು ಭೃಗುವಂತದಲ್ಲಿ ಅವಶಿಸಿ ದುಷ್ಪಕ್ಕತ್ತಿಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು.

ಅತ್ಯ ಗಾಧಿಗೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ಸಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಜವಿಸಿದನು. ತಪೋಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನು ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಶಯಾದನು. ಆತನಿಗೆ ನೂರೊಂದು ಮಂದಿ

ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರತ್ಯೇಸಿಗೆ ಮಧುಭಂದನೆಂದು ಹೇಳಿದು. ಅವನಿಂದ ಸಹಿತ ರಾದ ಐಪತ್ರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಧುಭಂದನೆಂದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಗು ವಂಶೋತ್ಸನ್ನಾದ ಅಜೀಗರ್ತ್ವನು ತನ್ನ ಮಧ್ಯಮ ಮಗನಾದ ಶುನಿಂಭನನ್ನು ಹರಿಶ್ವಂದನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಾಗಕ್ಕೆ ನರಬಿಗಾಗಿ ವಿಕ್ರಯಿಸಿದನು. ಶುನಿಂಭನನ್ನು ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವನು ಇವನನ್ನು ಪ್ರತಿಭಾವದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಸೂರೋಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಈ ಶುನಿಂಭನನ್ನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಿರಿಗೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾಗಿ ಒಟ್ಟಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾದ ಐಪತ್ರು ಮಂದಿಯೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಅವರಲ್ಲಿರನ್ನೂ ಮೂರ್ಕಿರಿ. ಎಂದು ಶಿಷ್ಯಿದನು. ಉಳಿದೆ ಐಪತ್ರು ಮಂದಿ ಸಹೋದರರಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಮಧುಭಂದನೆ ಶುನಿಂಭನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭಾರತ್ಯವಂದು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಅವರಲ್ಲಿರನ್ನೂ ಸಹ್ಯತ್ವವಂತರಾಗಿರಿ ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ಶುನಿಂಭನು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರೋಪದಿಷ್ಟ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನ್ನು ಅದರಿಂದ ಸಂತುಪ್ತ ರಾದ ವಿಷ್ಣು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೀಗಳು ಅವನನ್ನು ಕೊಲೆಯಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ದರಿಂದ ಶುನಿಂಭನು ದೇವರಾತ ಎಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳವನಾದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಯಾಗಿ ಮಧುಭಂದಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಮಕ್ಕಳಿರಾ ! ಕೌಶಿಕವಂತ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದೇವರಾತನನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲ ಅನುಸರಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಈ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಲ್ಲದ ಅವುಕೆ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಹೀಗೆ ಕೌಶಿಕ ಗೋತ್ರವು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಆಯಿತು.

ಪ್ರಯಾರವಸ್ಸಿನ ಐದನೆಯ ಮಗ ಜಯನ ವಂಶವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ಪ್ರಯಾರವಸ್ಸಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪ್ರತ್ಯನ ವಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು :—

ಪ್ರಯಾರವಸ್ಸಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪ್ರತ್ಯ ಆಯುವಿಗೆ ನಹುವ, ಕ್ಷತ್ರಪೃಥ್ವಿ, ರಚಿ, ರಾಭ ಮತ್ತು ಅನೇನಸ್ಸಿ ಎಂದು ಐದು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು. ಕ್ಷತ್ರಪೃಥ್ವಿನಿಗೆ ಸುಹೋತ್ರನೂ ಅವನಿಗೆ ಕಾಶ್ಯ, ಕುಶ ಮತ್ತು ಗೃತ್ಸಮದ ಎಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಗೃತ್ಸ ಮದನಿಗೆ ಶುನಕೆನು ಮಗನು. ಕಾಶ್ಯನಿಗೆ ಕಾಶಿ, ಸುರಾಷ್ಟ್ರ, ದೀಘಿತಮ, ಧನ್ಯಂತರಿ, ಕೇತಮಂತ, ಭೀಮರಧ, ದಿವೋದಾಸ, ದ್ಯುಮಂತ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ದ್ಯುಮಂತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥನ, ತತ್ತುಜಿತ್, ವಶ್, ಯತ್ ದ್ವಾಜ (ಹುವಲಯಾಶ್ವನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ), ಕುವಲಯಾಶ್ವನಿಗೆ ಅಲಕ್ಷಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅಲಕ್ಷಮನು 66 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಸನ್ನತಿ, ಅವನಿಗೆ ಸುನಿಭಿ, ಅವನಿಗೆ ಸುಕೇತನ, ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಕೇತು, ಅವನಿಗೆ ಸಕ್ಕರೇತು, ಅವನಿಗೆ ಧೃಷ್ಟಿಕೇತು, ಅವನಿಗೆ ಸುಕುಮಾರ, ಅವನಿಗೆ ವೀರಿಹೋತ್ರ

ಅವನಿಗೆ ಭಗ್ರ, ಅವನಿಗೆ ಭಾಗ್ರಭಾರ್ಮಿ ಮತ್ತು ಶಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕ್ಷತ್ರವ್ಯಧಿನ ಸಂತತಿಯವರು.

ಆರ್ಯಾವಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನು ಅನೇನಸ್ಸು. ಅವನಿಗೆ ಶುದ್ಧ, ಅವನಿಗೆ ಶುಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕಟ್ಟ, ಅವನಿಗೆ ಶಾಂತರಜಸ್ಸು ಮಗನು.

ಅಯುವಿನ ಮಗ ರಚಿಗೆ ಬನ್ನಾರುವಂದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಚಿಯ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಂಡು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರೂ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶದವಿಗೆ ಹೆದರಿ ರಚಿಗೇ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಅಧಿನಂದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ರಚಿಯು ಮೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಈಡಿಯಂದು ರಚಿಯ ಬನ್ನಾರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನೇಕ ಚಾರಿ ಬೇಕಿದರೂ, ಅಷ್ಟು ಹೊಡಿದೆ ತಾವೇ ಅಳುತ್ತ ಯಜ್ಞಭಾಗಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ರಚಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನ್ಯಧಾರ್ಜಣನ್ವಯ ಬರುವಂತೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಜಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಅಭಿಭಾರ ಹೋಮ ಮಾಡಿಸಿದನು. ರಚಿಯ ಪುತ್ರರ ಬುದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಸನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಹತ್ತರಾದರು.

ಕ್ಷತ್ರಪ್ರದ್ಧನ ಇನ್ನೂ ಬ್ಬಿ ಮಗನಾದ ಪ್ರತಿಕ್ಷತ್ರಿಗೆ, ಸಂಜಯ, ಜಯಕೃತ, ಏರ್ಯಾಧನ, ಸಹದೇವ, ಅಹೀನ, ಜಯತ್ಸೈನ, ಸಂಹೃತಿ, ಜಯ, ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಷ ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮುಂದೆ ನಹುಷನ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವನು ಕೇಳು.

## ದದಿನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಆಯುವಿನ ಶ್ವೇಷ್ಪುತ್ರನಾದ ನಹುವನಿಗೆ ಯತ್ತಿ, ಯಂತ್ರಾತಿ, ಸಂಯೂತಿ ಆಯುತ್ತಿ, ವಿಯುತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಎಂದು ಆರು ಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು. ಯೆತಿಯು ವಿರಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಕ್ಯದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧ್ವನಾಸ್ತಕನಾದನು. ನಹುವನು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶರ್ಚಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯದಿಗಳಿಂದ ಶಾಪಹೊಂದಿ ಅಜಗರನಾದನು. ಬಳಿಕ ಯಂತ್ರಾತಿಯು ರಾಜನಾಗಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಹೋದರರಿಗೂ, ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರದೇಶದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ, ದೇವರೂಪಿ ಮತ್ತು ಶರ್ಮಣೆಯರನ್ನು ಮದವರೂಪಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

**ಪರಿಳ್ಳತ್ತ :**— ದೇವಯಾನಿಯು ಶುಕ್ರಾಂತರ ಮಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವೀಯು. ಯಂತ್ರಾತಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವೀಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮದಿವಯಾದನು ?

**ಶುಕ :**— ಒಮ್ಮೆ ವೈಪುವರಾಜನ ಮಗಳು ಶರ್ಮಿಷ್ಟಯು, ತಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತರಪ್ತಿಯಾದ ದೇವಯಾನಿ ಮತ್ತು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಪುರೋದಾಸದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಟ್ಟ ಜಲಕ್ಕೇಡೆಯಾದುತ್ತದ್ದಳು. ಅದೇ ವೇಳೆ ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಗಾಗನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದ್ದನು. ಬಾಲಕಿಯರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಟಿ, ಸರೋವರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಈ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಟಯು ದೇವಯಾನಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ದೇವಯಾನಿಯು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಪಿತಭಾಗಿ

**ದೇವಯಾನಿ :**— ಸಖಿಯರೇ ! ಶರ್ಮಿಷ್ಟಯ ಆಯೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ನನ್ನ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅವಳು ಉಡಿಹುದೆ ? ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖಿಸ್ತಾನೀಯರು ಇವಳು ನಮ್ಮಪ್ರವೇಣ ಶಿಶ್ಯನಾದ ವೈಪುವರ್ನ ಮಗಳು. ಲೇ ! ಶರ್ಮಿಷ್ಟ ! ದುಷ್ಪಳಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ ?

**ಶರ್ಮಿಷ್ಟ :**— (ಕುಪಿತಭಾಗಿ) ಏನೇಭಿಕ್ಕುಕಿ ! ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನರಿಯದ ಚೋಗಳುತ್ತಿರುವೆ. ಕಾಗಿಗಳಂತೆ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕು ?

(ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿ ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಬೆತ್ತುಲೇ ಮಾಡಿ ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಮನೆಗಿ ಹೋಡಳು. ಆಗ ಯಂತ್ರಾತಿಯು ಬೇಕಿಯಾದುತ್ತ ದೃವೇಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾಯಾರಿ ಜಲಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ಬಾವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಗ್ನಾಗಿದ್ದ ದೇವಯಾನಿಗೆ ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯನ್ನು ಒಗೆದು, ಕೃ ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತ್ತಿದನು.

**ದೇವಯಾನಿ :**— ರಾಜನೇ ! ನನ್ನ ಕೃಹಿಡಿರುವ. ದೃವೇಷ್ಟಿಯಿಂದಂಬಾದ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವಿದು. ಕಚನ ಶಾಪದಿಂದ ನನಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ಮದಿವಯಾಗು.

**ಶುಕ :**— ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದರೂ ದೃವದಿಂದಲೇ ಹೀಗಾಗಿದೆಯಿಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಯಂತ್ರಾತಿಯು ಅವಳ ಮಾತನ್ನೊಷ್ಟಿ ಹೋರಣು ಹೋಡನು. ಬಳಿಕೆ

ದೇವಯಾನಿಯು ಒಬ್ಬ ಸವಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸ ತಂದೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಳು. ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರು ಪೌರೋಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ತಿರಿದು ತಿಂದು ಬದುಕುವುದೇ ಲೇಸೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ಪಟ್ಟಣ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ವ್ಯವಹರಾಜನು ಓಡಿ ಬಂದು ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದನು. ಶುಕ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಪುತ್ರಿಯ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೆರಿಸುವುದಾದರೆ ಹಾರೋಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸು ದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ರಾಜನು ದೇವಯಾನಿಯು ಕೋರಿಕೆಯೆನೆಂದು ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ತಾನು ಮದಿವಯಾಗಿ ಹೋಗು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಸವಿಯರೊಡನೆ ಬಂದು ದಾಸಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಅವನ ಮಗಳಾದ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯು ಒಟ್ಟು ದೇವಯಾನಿಗೆ ದಾಸಿಯಾದಳು. ಯಾರು ತಿಂದು ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ಮದಿವಯಾದನು. ದೇವಯಾನಿಯು ದಾಸಿಯಾದ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಯಾರುತ್ತಾತಿಯ ಅರಮನೆಗಿ ಬಂದಳು. ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರು ಯಾರುತ್ತಾತಿಗೆ ಏನೇ ಆದರೂ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೂಡಬಾರದೆಂದು ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಜೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿವ ದೇವಯಾನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯು ತಾನೂ ಅವಳಂತೆ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರುತ್ತಾತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದಳು. ಆಗ ಮತ್ತುಮತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೇ ಆಗಿರುವ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಅಧರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಯಾರುತ್ತಾತಿಯು ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರು ಅವಳ ಸಂಗ ಹೂಡಿದೆಂದು ಅಪ್ರಜೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ದೇವರೇ ಗತಿಯಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅವಳಿನೆಂದೆ ಬೆರತು ಗರ್ಭವನ್ನಿಟ್ಟಿನು. ದೇವಯಾನಿಗೆ ಯದು ಮತ್ತು ಶುರ್ವಸು ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಾದರು. ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಗೆ ದ್ವರ್ಕ್ಯ, ಅನು, ಪೂರು ಎಂಬ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಾದರು. ದೇವಯಾನಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯಿಂದಲೇ ಶರ್ಮಾಷ್ಟಿಯು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ತಂದಯ ಮನಗೆ ಹೊರಟಳು. ಯಾರುತ್ತಾತಿಯ ಕಾಮುಕನಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿಬೇಡಿ ಎಷ್ಟೇ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದರೂ ದೇವಯಾನಿಯು ಕೇಳಿದೆ ದಂಡದಂಡನೆ ಅಪ್ಪಿನ ಮನಗೆ ಹೊರಟೇ ಹೋದಳು. ಮಗಳಿಂದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರು “ರಾಜನೇ ! ಕೊಟ್ಟಿ ಮಾತನ್ನು ತಷ್ಟಿದ ನಿನಗೆ ಮುಪ್ಪೆ ಬರಲಿ” ಎಂದು ಶಂಹಿಸಿದರು. ಯಾರುತ್ತಾತಿಯು “ಗುರುವೇ ! ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮೋಪಭೋಗದಿಂದ ಇನ್ನೂ ನನಗೆ ತಪ್ಪಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಯಾವನವನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದು ಯಾಧೇಪ್ಪ ಭೋಗಿಸಿನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಸಬೇಕು” ಎಂದು ಬೇಡಿದನು. ಶುಕ್ರಾಂಕಾರ್ಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿಯಂದು ಹೇಳಿದರು. ಯಾರುತ್ತಾತಿಯು ಮನಗೆ ಬಂದು ಯದು. ಶುರ್ವಸು, ದ್ವರ್ಕ್ಯ ಮತ್ತು ಅನು ಎಂಬ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಮುಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಂತಹನಾದ ಪೂರುವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ

ತಂದೆಯ ಆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದೇ ಯಾವನಿರುವನು ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಯೋವನ ಚನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಬಳಿಕ ಯಿಯಾತಿಯು ಪ್ರಜಿಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತು, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತು ಇದ್ದನು. ಅನೇಕ ಯಾಗಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಯಾಯಾತಿಯು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈತಿತಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಬಡಿಸಲು ತಕ್ಕನಾಗಲಿಲ್ಲ.

### ಹದಿನೇಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹೀಗೆಯೇ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳಿದರೆ ಮೇಕ್ಕೆಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಬರುವುದೆಂದು ಯಿಯಾತಿ ತಿಳಿದು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ದೇವಯಾನಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಕಧೆಯನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು :—

ಒಂದು ಆಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿದ್ದ ಒಂದು ಮೇಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಕಾಮಾತುರದಿಂದ ಆ ಆಡು ಮೇಕೆಯನ್ನು ಬಾವಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲು ಉಪಾಯವನ್ನು ಅಲೋಚಿಸಿ ಕೊಂಬಿನ ತುದಿಯಿಂದ ತೀರದ ಮಣಿನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೇಕೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ದಾರಿ ಮಾಡಿತು. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಂದ ಮೇಕೆಯು ಅದನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆ ಮೇಕೆಗಳೂ ಆಗಿಂದನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ವರಿಸಿದ್ದವು. ಆಡು ಎಲ್ಲ ಮೇಕೆಗಳಿಂದ ಹೂಡಿ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಆವಸ್ಥೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಭಾಗವತ್ಸಂಸಾರವನ್ನು ಮರೆಯೆನು. ಎಪ್ಪು ಭೋಗಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸುರಿದೆಷ್ಟು ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಹೆಚ್ಚು ವುದಪ್ಪೆ ? ಪ್ರಬುಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧವೆ ವಿದ್ವಾಂಸನನ್ನೂ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿದು ಬಿಡುವುವು. ಕಾಮಿತರುಣನು ತಾಯಿ, ತಂಗಿ ಮತ್ತು ಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಾರದು. ಹೀಗೆ ವಿಷಯ ಭೋಗೇಷ್ಟೀಯು ಮಹಾನಧರ್ಮಪ್ರದಾನದರಿಂದ ವಿಳಿವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಿರಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.”

ಹೀಗೆ ಯಿಯಾತಿಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಪೂರುಖಿಗೆ ಯೋವನವನ್ನು ಹಿಂತಿಯಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಿಧಾರ್ಜನಾಸಕ್ತವಾದನು. ದೇವಯಾನಿಯೂ ವಿವೇಕವಂತಳಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತು ದೇಹ ಬಿಟ್ಟಿಕ್ಕು.

### ಹದಿನಾರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪೂರುವಿಗೆ ಜನಮೇಜಯನು ಮಗನು. ಅವನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ರಂತಿನಾರನೆಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಅಪ್ರತಿರ್ಥನೆಂಬುವನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಯಾಗಿ. ಅವನಿಗೆ ಮೇಧಾ ತಿಥಿ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸ್ಕರಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ರಂತಿನಾರನೆ ಇನ್ನೊಳ್ಳಬ್ಬ ಮಗ ಸುಮತಿಗೆ ರೈಭೂನು ಮಗನು. ಅವನ ಮಗನೇ ದುಷ್ಪಂತನು. ಅವನು ಕಣ್ಣಿಯುಹಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ನೇಯಾದ ಶಕುಂತಲೀಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿಸಿದ. ಕಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಮುಕ್ಕೆಳನ್ನು ಮೋಹಿಸುವ ಲಂಡ ಮನಸ್ಸಿನವನಲ್ಲ ಮೋಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣೇ ಅವಳಾಗಿರಬೇಕಿಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನೀನಾರೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ವಿಶ್ವಾ ಮಾತ್ರರಿಂದ ಮೇನಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದವಕ್ಕಿಂದು ಶಕುಂತಳಿಯು ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿಳ್ಳ. ದುಷ್ಪಂತನು ಗಾಂಥರ್ವವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಕುಂತಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಭ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಿಳಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಶಕುಂತಳಿಯು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತೆಳ್ಳ. ಆ ಮಗನಲ್ಲಿ ಹರ್ಮಾವೇಶವಿದ್ದಿಲ್ಲದರಿಂದ ಸಿಂಹ, ರಾಕ್ಷಸಾದಿಗಳನ್ನು ದಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಕುಂತಳಿ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಭಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ಸ್ತೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಶರೀರವಾಟ ನುಡಿಯಿತು :— “ದುಷ್ಪಂತನೇ ! ಇವನು ನಿನ್ನ ಮಗನು. ಶಕುಂತಳಿ ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ. ಪರಿಗ್ರಹಿಸು” ರಾಜನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸತಿಸುತ್ತರನ್ನು ಸ್ತೀಕರಿಸಿದನು. ದುಷ್ಪಂತನ ಮಗನು ಮುಂದೆ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅವನು ಬೇಕಾದಮ್ಮೆ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಇವತ್ತೇಳು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಮೂವರು ಪಟ್ಟಿದ ರಾಣಿಯರು. ಅವರು ಹೆತ್ತೆ ಮಕ್ಕಳು ಭರತನಿಗೆ ಸದ್ಯಶರಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವರನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂತುಬಿಟ್ಟಿರು. ಭರತನು ಮರುತ್ತಾಸ್ತೋಮ ಎಂಬ ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು. ಮರುತ್ತುಗಳು ಶ್ರೀತರಾಗಿ ಭರದವ್ಯಾಜನೆಂಬ ಮಗುವನ್ನು ಭರತನ ಉಡಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತಮ್ಮ ಉಚಿತನ ಪತ್ರಿ ಮಮತೆ ಎಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಗಭ್ರವಿಡಲು ಹೋದಾಗ ಉದರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವು ನಿವಾರಿಸಿತು. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಕುರುಡಾಗಿಂದು ಶಸಿ ಏರ್ಯಾವನ್ನಿಟ್ಟಿನು. ಉದರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶು ಆವೀರ್ಯಾವನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಜನಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದ ಗುರುವಿನ ಏರ್ಯಾದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವೇ ಭರದವ್ಯಾಜನು. ವಾಜ—ಸಂತತಿಯನ್ನು ಭರತ—ಧರಿಸಿದವನು ಎಂದು ಭರದವ್ಯಾಜಶಬ್ದಾರ್ಥ. ಭರದವ್ಯಾಜನು ಭರತನ ಪ್ರತ್ಯಾನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ವಿಶ್ವಾನ ಪಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಂಕ್ಷತಿಯಂಬುವನಿಗೆ ರಂತಿದೇವನು ಮಗನು. ರಂತಿದೇವನು ಸರ್ವವನ್ನು ದಾವ ಮಾಡಿ ಕುಟುಂಬದವರೊಡನೆ

48 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉಪವಾಸವಿದ್ದನು. ಮರುದಿನ ದ್ಯೇವವಶದಿಂದ ಗೋಧಿ ಪಾಯಸ ಮತ್ತು ನೀರು ದೊರೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಭುಜಿಕೆಂಬೇಕೆಂದಾಗ ಶಂಕರನೊಬ್ಬನು ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ ತಿನ್ನು ಪ್ರದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಟ್ಟು, ಉಳಿದುದನ್ನು ಉಣಿ ಬೇಕೆಂದಾಗ ನಾಯಿಗಳಿಂದನೆ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷಿತಯಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಅರ್ಹಿಸಿ ಅವರ ಅಂತರ್ಗತ ಹರಿಗೆ ನಮಿಸಿದನು. ಉಳಿದುದು ಒಬ್ಬನು ಕುಡಿಯಾದುವು ನೀರು. ರಂತಿದೇವನು ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಸಿದ್ದ ನಾದಾಗ ಗೋಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಚಂಡಾಲನು ಬಂದು ನೀರನ್ನು ಬೇದಿದನು. ಆಗ

**ರಂತಿದೇವ :**— ಅಗಣತ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ರಾದ ಯೋಗೇಶ್ವರರ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಹರಾದಿ ಲೋಕವನ್ನಾಗಲೀ, ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ನನಗುಂಟಾದರೂ ನಾನು ಕೊಡುವ ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖಿ, ಬಾಯಾರಿಕೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿ. ನೀರನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಹಸಿವು ಮೊದಲಾದುವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ದುಃಖವು ನನಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

(ಹೋಗೆ ಹೇಳಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಅತಿಥಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುನು. ಆಗ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರು ರಂತಿದೇವನ ದ್ಯೇರ್ಥವನ್ನು ಪರೇಕ್ಕಿಸಲು ಅತಿಧಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿವಂತ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಇಂತಹ ರಂತಿದೇವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಭಕ್ತರಾದರು.)

ಮನ್ಮಿವಿನ ಮಗನು ಗರ್ಭನು. ಅವನ ಸಹೋದರ ಮಹಾವೀರ್. ಇವರವಂಶದವರು ಬ್ರಹ್ಮಣರಾದರು. ಮನ್ಮಿವಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬು ಪ್ರತ್ಯಭ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆತ್ತಿನಿಗೆ ಹೋತ್ತನು ಮಗನು. ಅವನ ಮಗನೇ ಹಸ್ತಿ. ಅವನಿಂದಲೇ ಹಸ್ತಿ ನಾವತಿಯು ನಿಮಾಣವಾಯಿತು. ಹಸ್ತಿಯ ಮಗ ಅಜಮೀಥನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀಬಿನಿಗೆ ನೂರು ಮಂದ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನು ಅಣಿಹಣು. ಶುಕ್ನ ಮಗಳು ಸಂಕೃತಿಯು ಅಣಿಹಣನ ಪತ್ರಿ. ಈ ದಂಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ರುದ್ರಾಂಶಜ್ಞಗೀಷವ್ಯಾರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಸಿದನು. ಅವನ ಮಗ ವಿಷ್ಣುಕ್ಕೇನ.

ಹಸ್ತಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನು ದ್ವಾರ್ಮೀಧ. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೃತಿಯಂಬುವನು ಹಿರಣ್ಯನಾಭಯೋಗಿಯಿಂದ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಾಮ್ಮಾನದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಸ್ತಿಯ ಮೂರನೆಯ ಮಗ ಪುರುಷೀಥನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತಿಯ ಮೊದಲವೆಯ ಮಗ

ಅಜಮೀಧನ ಪತ್ತಿ ನಲಿನಿಯಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನೆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಮ್ಮೆಶ್ವರ್ನೆಂಬುವನಿಗೆ ಮುದ್ದಲ, ಯಾವೀನರ, ಬೃಹದಿನು, ಕಾಂಪಿಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಜಯ ಎಂಬ ಪದು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಹಮ್ಮೆಶ್ವರನು ತನ್ನ ಬಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೇಶವನ್ನು ಹಂಚಿ 'ಖದು ದೇಶಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯರು ಸಾಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ರಿಂದ ಮುದ್ದಲಮೆದಲಾದ್ದವರಿಗೆ, ಪಾಂಚಾಲರೆಂದೇ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಮುದ್ದಲನಿಗೆ ದಿವೇದಾಸನೆಂದೂ, ಅಹಲ್ಯೆಯಂದೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಗೌತಮರು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಶತಾನಂದಸೆಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರು. ಶತಾನಂದನಿಗೆ ಶತಧ್ರುತಿಯು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ಶರದಾವನೆಂಬುವನು ಮಗನು. ಉರ್ವಶಾಯಿನ್ನು ಕಂಡ ಶರದಾವನಿಗೆ ಏರ್ಯಾವು ಹೊರಬಂದು ನೋಡುಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಗಂಡು, ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದುವೆ. ಶಂತನು ಕೃಪತೀಯಿಂದ ಬೇಟಿಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆರಮನೆಗೆ ತಂದು ಪ್ರೋಷಿಸಿದುದರಿಂದ ಗಂಡು ಮಗನಿಗೆ ಕೃಪನೆಂದೂ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕೃಪೆಯಿಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಕೃಪೆಯನ್ನು ದೊರ್ಮಾರು ಮದಿವೆಯಾದರು.

### ಹದಿನೆಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪಾಂಚಾಲನಾದ ಮುದ್ದಲನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸೇಮಕನಿಗೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜಂತುವೆಂಬುವನು ಜ್ಯೇಷ್ಠನು. ಪ್ರಪಂಚನು ಕನಿಷ್ಠನು. ಪೃಥಿವೀನ ಮಗನು ದ್ವಿಪದ. ಅವನಿಗೆ ದ್ವಿಪದಿ ಮತ್ತು ಧೃಷ್ಟಧೃಮ್ಮಾದಿ ಬಂದು ಪ್ರತ್ಯರೂಪರಾದರು. ಧೃಷ್ಟಧೃಮ್ಮಾನಿಗೆ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಮಗನು. ಹಮ್ಮೆಶ್ವರನ ವಂಶದವರಾದ ಇವರಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲರೆನಿಸಿದರು.

ಅಜಮೀಧನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು. ಅವನಿಗೆ ಸಂಪರ್ಣ ಅವನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಮಗಳು ತಪತಿಯು ಪತ್ತಿಯು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಕುರುರಾಜನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನೆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೃತಿಯಂಬುವನಿಗೆ ಮಗನು ಉಪರಿಚರವನು. ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು ಒಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಬೃಹದ್ರಥನೇ ಮೊದಲಾದವರು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಶಾಂಬಿ ಮೊದಲಾದ ಬೇದಿ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಏನಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವತಿ ಮತ್ತು ವಿರಾಟರಾಜನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬೃಹದ್ರಥನ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಶರೀರದ ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಒರಡು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿತು. ಹೊರಗೆ ಬಿಸಾಡಿದ್ದ ಇದನ್ನು ಜರಾ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು 'ಬದುಕು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿ ಜರಾಸಂಧನೆಂಬ ಮಗನಾದನು. ಅವನ ಮಗನು ಸಹದೇವನು. ಕುರುರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಪ್ರತೀಪರಾಜನಿಗೆ ದೇವಾಮಿ, ಶತಾನು, ಬಾಹ್ಲೀಕೆ

ರಂಬ ಮೂರೆಯ ಮಕ್ಕಳು, ತೊನ್ನುಳ್ಳ ವನಾದ್ದಿರಂದ ದೇವಾಹಿಯು ರಾಜನಾಗದೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕೆಳದಂತು. ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕ್ತಿಯು ಸೂರ್ಯವರ್ಂಶರಾಜನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ, ವರುಣಾಂಶನೂ ಆದ ಶಂತನು ರಾಜನಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿವನೋ ಅವನು ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹೀಗೆ ಸುಖವನ್ನು ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಸುಖದರಿಂದ ಶಂತನು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಶಂತನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಮಳಿಯಲ್ಲದ ಕ್ಷಾಮವುಂಟಾಯಿತು. ರಾಜನು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವರು “ನಿನು ಅಣ್ಣಿನಿಗಾತ ಮುಂಚಿ ಮುದಿಪೆಯಾದಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಳಿಯಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಣಿನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಳಿಬೆಳಿಯಾಗುವುದು” ಎಂದರು. ಶಂತನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣಿನಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಮುಖಿಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಜ್ಯವಾಳಿಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಶಂತನು ಅಣ್ಣಿನೆ ಬಳಿಗೆ ಬಂಪು ದಕ್ಷೇ ಮುಂಬಿತವಾಗಿ ಶಂತನಿವಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ಬೋಧಿಸಿ ದೇವಾಹಿಯನ್ನು ಪಾಪಂಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಲು ಅನರ್ಹನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ದೇವಾಹಿಗೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಷ ಕುಟ್ಟಿ ಸುವ ಪಾಪಂಡ ಮತವನ್ನು ಉಪವೇಶಿಸಿ ವೇದಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭ್ರಮಣಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಶಂತನು ಅಣ್ಣಿನನ್ನು ಕರೆದಾಗ ದೇವಾಹಿಯು “ವೇದವು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ” ಎಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಡೆಯಬಾರೆದು. ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಹೀಡಿಸಿ ಬೇಕು” ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರ ವೇದ ಮತವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನು. ಆಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ದೇವಾಹಿಯು ರಾಜನಾಗಲು ಅರ್ಹನಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶಂತನವೇ ಅರ್ಹವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನೇ ಭೂಪತಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಮ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಆಗೆ ಇಂದ್ರನು ಮಳಿಗೆರೆದನು. ಸುಭ್ರುತ್ಯಾಯಾಂಬಾಯಿತು.

ದೇವಾಹಿಯು ಮುಂದೆ ಆಸ್ತಿಕನಾಗಿ ಭಗವಥಾನವನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೇಲಾಪಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವರ್ಂಶವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಕೃತಯಾಗಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವಾಹಿಯು ರಾಜನಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಚಂದ್ರವರ್ಂಶವನ್ನು ಬೇಕಿಸುವನು.

ಪ್ರತೀಪನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾದ ಬಾಹ್ಯಕ ರಾಜನಿಗೆ ಸೋಮದತ್ತನು ಮಾಡಿ. ಅವನಿಗೆ ಭೂರಿ, ಭೂರಿತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಶಲರೆಂಬ ಮೂರದು ಮಕ್ಕಳಾದರು.

ಶಂತನುವಿಗೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮ್ಮನೂ, ದಾಶಕನ್ನೇ ಸತ್ಯವತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದ ಮತ್ತು ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಳ್ಳೂ ಅದರು. ಚಿತ್ರಾಂಗದನ್ನು ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಗಂಧರ್ವನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಸತ್ಯವತಿಯು ಕನ್ನೆಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವಳಲ್ಲಿ ಪರಾಶರರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವ್ಯಾಸನಾಮಕನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ವ್ಯಾಸರಿಂದ ತುಕ ನಾದ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪ್ಯೇಲ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ನಂಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಭೀಮನು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿರಾಜನ ಮತ್ತೊಳ್ಳಾದ ಅಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಂಬಿ ಲಕ್ಷ್ಯಿಯಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತೊಳ್ಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಮಾರದಿಂದ ತಂದು ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನಿಗೆ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದನು. ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯನು ಅತಿ ಸಂಭೋಗ ಪಟ್ಟಿದರಿಂದ ಕ್ಷಯರೋಗವು ಬಂದು ಸತ್ತನು.

ಸತ್ಯವತಿಯು ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆಂದು ಕೇಳಿ ಹೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ನಿಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಪ್ಯಾನನನ್ನೂ, ಅಂಬಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಾಜನನ್ನೂ ಅಂಬಿಕೆಯ ದಾಸಿಯಲ್ಲಿ ವಿದುರನನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದರು.

ಧೃತರಾಪ್ಯಾನಂಬ ಗಂಧರ್ವನ ಅವತಾರವೇ ಧೃತರಾಪ್ಯಾನು. ಪರಾವರ್ಹನೆಂಬ ಮರುತ್ತೇ ಪಾಂಡುರಾಜನು. ಯಮನೇ ವಿದುರನು. ಧೃತರಾಪ್ಯಾನಿಗೆ ಗಾಂಥಾರಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿ ನೂರು ಮಂದಿ ಗಂಡು ಮತ್ತೊಳ್ಳೂ, ದುಃಶಲೆಯಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪಾಂಡುರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಯರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರನ್ನು ತಾನೇ ಪಡೆಯಿವೆ ದಕ್ಷೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶಾಪವು ಬಂದಿತು. ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಕುಂತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯಿಂದು ಅಪ್ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದನೋ ಅಂತಹ ಯಮನಿಂದ ಯಥಾರ್ಥಿ ರನನ್ನೂ, ಮಹಾವಾರ್ಯ ದೇವರಿಂದ ಭೀಮಸೇನ ದೇವರನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನಿಂದ ಅಜುರನನ್ನೂ ಪುತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಳು. ಮಾದ್ರಿಯು ಅಶ್ವನಿಗಳಿಂದ ನಿಂತಿಲಾ ಸಹದೇವರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಳ್ಳನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಈ ಹವರಿಗೂ ದ್ರುಪದಿಯು ಪತ್ನಿಯಾದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಿ ರನಿಂದ ಪ್ರತಿಂಧ್ಯಾ, ಭೀಮಸೇನ ನಿಂದ ಶ್ರುತಸೇನ, ಅಜುರನಿಂದ ಶ್ರುತಿಕೀರ್ತ, ನಿಂತಿಲನಿಂದ ಶತಾನೀಕ ಮತ್ತು ಸಹದೇವನಿಂದ ಶ್ರುತಕರ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತಗಳು. ಧರ್ಮರಾಜನ ಪತ್ನಿಪೌರಿಯೆಂಬುವಕಲ್ಲಿ ದೇವಕನೂ, ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಹಿಡಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಘಟೋತ್ಕಂಜನೂ, ಮತ್ತು ಕಾಳಿಯಂಬ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಶರ್ವತ್ರಾತನೂ, ಸಹದೇವನ ಪತ್ನಿ ವಿಜಯೆಯೆಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಸುಹೋತ್ತನೂ, ನಿಂತಿಲನ ಪತ್ನಿ ಕರೇಣಿಮುತಿ ಯೆಂಬುವಳಲ್ಲಿ

ನಿರ್ವಿಶ್ರನೆಂಬುವನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅಜ್ಯಾನನಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಖಿಯಲ್ಲಿ ಇರಾವಂತನೂ, ಜಿತ್ತಾಂಗದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಭ್ರಾವಾಹನನೂ, ಸುಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬುಧಾಂಶನಾದ ಅಭಿಷುಷ್ಯವೂ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಉತ್ತರಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪರೇಷ್ಟಿದ್ದಾರಜನಾದ ನೀನೂ ಹುಟ್ಟಿದಿರು.

ನೀನು ಹುಟ್ಟಿವಾಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮೃತನಾದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿದುಕಿಸಿದನು. ನಿನಗೆ ಜನಮೇಜಯ, ಶ್ರುತಸೇನ, ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಸೇನರೆಂಬ ನಾಲ್ಕುರು ಪ್ರತಿರು. ಜನಮೇಜಯನು ನಿನ್ನ ಮರಣವೈ ತಕ್ಕುಕ ನಿಂದಾಯಿತೆಂದು ಸರ್ವಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಹಾಗೂ ಕಾವಷೇಯರೆಂಬ ಖುಷಿಗಳನ್ನು ಪುರೋಹಿತರನ್ನಾಗಿಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಅಶ್ವಮೇಧ ಮತ್ತು ಇತರ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು.

ಜನಮೇಜಯನ ಮಗ ಶತಾನೀಕನು. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಕ್ರನೆಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಮುಂದೆ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯು ಮುಳ್ಳಗುವುದು. ನೇಮಿಚಕ್ರನು ಕೌಶಾಂಬಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವನು. ಇವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಯೆಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಅವನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಕಾಂತನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶಕ್ಕೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ವಂಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ, ದೇವಿಯುಷಿಗಳಿಂದ ಬಹುಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚಂದ್ರವಂಶಕ್ಕೆ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮಕಾಂತನೇ ಕೊನೆಯಿವನು.

ಈ ರಾಜರ ಶೀತನದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶಹೊಂದುವುವು. ಜರಾಸಂಥ, ಸಹದೇವ ಇತ್ಯಾದಿ ರಾಜರು ಹುಟ್ಟಿದ ಬೃಹದ್ರಥನ ಸಂತತಿಯವರು ಇನ್ನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳವರಿಗಿರುವರು.

### ಹಿತಾಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಯಾಯಾತಿಯ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಮಗ ಅನು ಎಂಬ ರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಲಿರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪ್ರಾತಪಾ ಎಂಬ ಖುಷಿಯಿಂದ ಅಂಗ ವಂಗ ಕಳಿಂಗ ರೆಂಬುವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅಂಗರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಿತ್ರರಥನೆಂಬುವನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ರೋಮಾದನೆಂದೂ ಹೇಸರು. ಅವನೆ ಮಿತ್ರನಾದ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಶಾಂತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದತ್ತಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿನು. ರೋಮಪಾದನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹೋದುದರಿಂದ ವೇಶ್ಯರೆ ಮೂಲಕ ಹರೀಣಪ್ರತಿ ಖುಶ್ಕಶ್ವಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿದನು. ಮಳೆಬಂತು. ಖುಶ್ಕಶ್ವಗಳನಿಗೆ

ಶಾಂತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದನು. ಯೆಕ್ಕೆಶ್ವರಿಗಂಗೆ ಮನಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಶರಥನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯರ್ಹಿಗಿ ಪಡೆದಂತೆ ರೋಮಪಾದನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ರೋಮಪಾದನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅತಿರಥನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಂತಿಯು ಕನ್ನೆಯಾಗಿರು ವಾಗ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರತನೆನ್ನು ಪಡೆಯ, ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಶಿಶುವನ್ನಿಟ್ಟು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿಬು. ಅದು ಅತಿರಥನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಪ್ರತನೆನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದನು. ಕುತನೇ ಕರ್ಣನು. ಅವನ ಮಗನು ವ್ಯವಸೇನನು.

**ಯೆದುವಂತ :**— ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ ಅವಶಯಿಸಿರುವ ಕಾರಣ, ಪರಮ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಯಾದುವಂಶದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಗಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ಹೋಗಿ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವುದು.

ಯಾದುರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯೇರ್ಯೈನ ಮಗನೇ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾಜನ. ಇವನು ಏಕುದ್ದೀಪಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದು ದತ್ತರಾಷ್ಟ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅಣಿಮಾಡಿ ಅಪ್ಯಂತ ರ್ಯಾಗಳನ್ನೂ, ಶೌರ್ಯದ ಮಹಾಗುಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನು 45 ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಸದಾ ಭಾಗವಂತನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಸೂತ್ರ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಹನತ್ವದಿಂದಿನು. ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸಮರಾದ ಯಾವ ರಾಜರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜಯಧ್ವಜ, ಶೂರನೇನೆ, ಖುಷಭ, ಮಧು ಮತ್ತು ಉಜ್ಜಿತ ಎಂಬ ಪದುಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದರು. ಜಯಧ್ವಜನ ಮಗ ತಾಳಜಂಫಳಿಗೆ ತಾಲಜಂಫಳರೆಂಬ ನೂರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರನ್ನು ಸಗರನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ತಾಲಜಂಫಳ ಪ್ರತ್ಯರಳಿ ಏತಿಹೋತ್ರನಿಗೆ ಮಧುವು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ನೂರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಿಯ ಪ್ರತ್ಯನಿಗೆ ವೃಷ್ಣಿಯಂದು ಹೆಸರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಧು, ವೃಷ್ಣಿ, ಯಾದು ಇವರಿಂದ ಈ ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಮಾಧವರು, ವೃಷ್ಣಿಗಳು, ಯಾದವರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದರು.

ಯಾದುರಾಜನ ಎರಡನೇಯ ಮಗ ಕ್ರೋಷ್ಣನಿನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಶರಬಿಂದು ವೆಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಭಾಷಣನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಪ್ರತ್ಯೀಯರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಬ್ಬುಡೂ ಒಂದೊಂದು ಲಕ್ಷ ಮಣಿ ಪ್ರತ್ಯರನ್ನು ಹೆತ್ತಿರು. ಆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನನಾದ ಪ್ರಥಾನಾದ ಮಗನು ರುಜಕನೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜಾಷಫನೆಂಬುವನಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಿಯಂಬುವಕು ಪತ್ತಿಯು. ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕಾಮಫಳನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ,

ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಕರೆ ತಂಡನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶೈಂಕ್ಯಾಯು ಕೋಪದಿಂದ ಕಡುಕಿಯೇ ! ಈ ಹೆಣ್ಣು ಯಾರು ?” ಎಂದು ಅಭರ್ತಿಸಿದಳು. ಭೀತನಾದ ಜಾಮಫಳನು ‘ಇವಕು ನಿನ್ನ ಸವತಿ ಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸೂಸೆ ಎಂದನು.

**ಶೈಂಕ್ಯಾ :**— ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಇವಕು ಹೇಗೆ ಸೂಸಿಯಾಗುವುದು ? ಇದೇನು ವಂಜನೆ ?

**ಜಾಮಫಳ :**— ಈಗ ಮಗನಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಅವನಿಗೆ ಇವಕುನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೆ ಮಾಡೋಣ.

ಈ ರಾಜನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಅರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಇವನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಲಿ ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಶೈಂಕ್ಯಾಯು ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಹೆತ್ತಿಕು. ಅವನಿಗೆ ವಿದಭರಣದು ಹೇಸರು, ಅವನಿಗೆ ಆ ಹೆಣ್ಣುನ್ನು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ನಿಯತರಾದುದರಿಂದ ದೋಷವಿಲ್ಲವಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

**ಹುಕ್ :**— ವಿದಭರಣ ಮತ್ತು ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವತನೆಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ದೇವಾವೃಧಿನೆಂಬುವನಿಗೆ ಬಭ್ರು ಎಂಬುವನು ಮಗನು. ಇವನು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟನು. ಇವನ ತಂದೆಯಾದ ದೇವಾವೃಧನು ಶ್ರೀಷ್ಟನಾಗಿ ದೇವತಾಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನು. ಈ ತಂದೆಮತ್ತು ಇಂದ ಅವರ ವಂಶೀಯರು ಬಹುಮಂದಿ ಪುರುಷರು ತತ್ತೊಷ್ಟೇ ಪೆದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮತ್ತುರಾದರು. ಸಾತ್ವತನ ಏಕನೆಯ ಮಗ ಮಹಾಭೋಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಭೋಜರಿಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಸಾತ್ವತನ ಸಾಲ್ಪನೆಯ ಮಗ ವೃಷ್ಣಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಷ್ಣು ಎಂಬುವರಿಗೆ ಸತ್ಯಾಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಸೀನರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮತ್ತು ಇಂದಿನು. ವೃಷ್ಣಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವೃಷ್ಣಿಗೆ ಕ್ಷಮಿತ್ಯನು ಮಗನು. ಅವನಿಗೆ ಗಾಂದಿನಿಯಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೂರನೇ ಮೊದಲಾದ ಹಂಡಿಮೂರು ಮಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂದಿನು.

ಸಾತ್ಸ್ವತನ ಅರನೆಯ ಮಗ ಅಂಧಕನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರನರ್ವಸು ಎಂಬುವ ನಿಗೆ ಅಹುಕನು ಮಗನು. ಅಹುಕನಿಗೆ ದೇವಕ ಎಂತು ಉಗ್ರಸೇನರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ದೇವಕನಿಗೆ ದೇವವಂತ, ಉಪದೇವ, ಸುದೇವ ಮತ್ತು ದೇವರಧನರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿರು. ಹಾಗೂ ಶಾಂತೀ, ದೇವಾ, ಉಪದೇವಾ, ಶ್ರೀದೇವಾ, ದೇವರಷ್ಟಿತಾ, ಸಹದೇವಾ ಮತ್ತು ದೇವಕೇ ಎಂಬ ಏಳು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಏಳು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ವಸುದೇವನು ಮದಿವಯಾದನು: ಉಗ್ರಸೇನ ನಿಗೆ ಕಂಸ, ಸುನಾಮಾ, ಶ್ವಗುರ್ಭಾಧ, ಕಂಹ್ಯ, ಶಂಕು, ಸುಭೂತ, ರಾಷ್ಟ್ರಪಾಲ, ಅಬ್ದ ಸ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ತುಷ್ಯಮಂತ ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿರೂ ಕಂಸಾ, ಕಂಸ ಮತ್ತೀ, ಕಂಕಾ, ಸುರಭೂತಿ: ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪಾಲಿಕಾ ಎಂಬ ಬದುಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಈ ಬದು ಮಂದಿಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ವಸುದೇವನ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ದೇವಭಾಗ ಹೊದಲಾದ ಬವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಮದಿವ ಮಾಡಿದನು.

ಅಂಧಕನ ಪ್ರತ್ಯೇ ಭಜಮಾನನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವಿದೂರಭ, ಶೂರ, ಶಿನಿ, ಸ್ವಯಂ ಭೋಜ ಮತ್ತು ಹೃದಿಕರಿಂಬುವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಜ್ಯೇಷಣಿಗೆ ದೇವಭಾಯ, ಶತಧಿನು ಕೃತವರ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವಮೀಧರೆಂಬ ನಾಲ್ಕುರು ಮಕ್ಕಳು. ದೇವಮೀಧನ ಪ್ರತ್ಯೇ ಶೂರನು. ಅವನಿಗೆ ಮಾರಿಪಾ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ, ದೇವಭಾಗ, ದೇವ ಶ್ರವಸ್ಸು, ಆನಕ, ಸೃಂಜಯ, ಶ್ವಾಮರ್ಕ, ಕಂಕ ಅನೀಕ, ವಶ್ವಕ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇ ಕರಿಂಬ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿರೂ, ವೃಧಾಶ್ರುತದೇವಾ, ಶ್ರುತಶ್ರುತಾ ಮತ್ತು ರಾಜಾಧಿದೇವೀ ಎಂಬ ಬದು ಮಂದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಸುದೇವನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ದೇವದುಂಡಭಿಗಳು ಮೋಳಿದುವಾದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಣ ವತಾಷ್ಟೇ ಸಾಫಿಂಬಿನಾದ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಆನಕದುಂಡಭಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ವಸುದೇವನ ತಂಡಯಾದ ಶೂರನು ತನಗೆ ಮಿಶ್ರನಾದ ಕುಂತಿಭೋಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಮಗ ಖಾದ ಪ್ರಫಾದೇವಿಯನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅವಳಿಗೆ ಕುಂತಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಕುಂತಿದೇವಿಯು ತಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಬಂದ ದುವಾಸರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿ ಸಿದಳು. ಕರೆದರೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ದೇವತೀಗಳನ್ನು ಬಿರ ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ದುವಾ ಸರು ಅವಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಒಮ್ಮೆ ಯತ್ನಸ್ವಾತಾದ ಕುಂತಿದೇವಿಯು ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕರೆದಳು. ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯನು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿನು. ಕುಂತಿಯು ಹೆದರಿ “ದೇವ! ಮಂತ್ರದ ಶಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷಾಗಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದೇನೇ ಹೊರತು ಇನ್ನಾವ- ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಕರೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು. ಸೂರ್ಯನು “ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ವ್ಯಧಿವಾಗಬಾರಿಯಾಗಿ ತ್ವಾತ್ಪಕ್ಕೆ ಕೆಡಿಕಾಗಿ ದಂತ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿ ಸುವೆನು” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಗಿಭರ್ ಧರಿಸು, ವಂತ ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯ ಸದ್ವಶ ಕುಮಾರನು ಹುಟ್ಟಿ

ದನು. ಕುಂತಿಯು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಆ ಕುಂತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಿತಾಮಹಿನಾದ ಪಾಂಡುರಾಜನು ಮದವಯಾದನು

ಕರ್ನಾತಕೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ವ್ಯಾಧಿ ಶರ್ಮನು ವಸುದೇವನ ತಂಗಿ ಶ್ರುತ್ಯದೇವಿಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ದಂತವಕ್ರನೆಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದನು. ವಸುದೇವನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಂಗಿ ಶ್ರುತಕ್ಕೆತ್ಯಾಯನ್ನು ಕೇಕಯ್ಯೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ಧೃಪ್ರಕೇಶವು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸಂತರ್ಪನಾದಿ ಬದು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರು ಕ್ಯಾಕಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಈ ವಸುದೇವನು ತಂಗಿ ರಾಜಾಧಿದೇವ ಯನ್ನು ಜಯತ್ವನೆನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಏಂದಾಗುವಿಂದರೆಂಬುವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶ್ರುತಶ್ರವಾ ಎಂಬ ವಸುದೇವನ ತಂಗಿಯನ್ನು ದಮಭೋಷನು ಮದಿವೆಯಾಗಿ ಅಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಪಾಲನೆಂಬುವನನ್ನು ಪಡೆದನು.

ವಸುದೇವನಿಗೆ ಹೊರವೀ, ರೋಹಿಣಿ, ಭದ್ರಾ, ಮದಿರಾ, ರೋಚನಾ, ಇಲಾ ಮತ್ತು ದೇವಕೀ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರು ಕತ್ಯಪರ ಅವತಾರನಾದ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಸುರಭಿಯ ಅವತಾರಭಾದ ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ, ಗದ, ಸಾರಣಿ, ದುರ್ಮಾದ ಏಪ್ತಲ ಎತ್ತು ಧೂವರೆಂಬುವರು ಪ್ರತಿರಾದರು. ಹೊರವಿಯಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರನು, ಭದ್ರಾಭಾಕು, ದುರ್ಮಾದ, ಭದ್ರಾ, ಭೂತ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆ ರಂಡು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮದಿರೆಯಲ್ಲಿ ನಂಡ, ಉಪನಂದ ಕೃತಕ, ಶೂರಾದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಭದ್ರಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶಿ ರೋಚನಿಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತ, ಹೇಮಾಂಗದಾದಿಗಳೂ, ಇಲಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುವಲ್ಲಾದಿಗಳು, ಧೃತದೇವಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪೃಷ್ಟಿ, ಶಾಂತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ರಮ ಮೊದಲಾದವರು, ಶ್ರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವಸು, ಹಂಸಾದಿಗಳೂ, ದೇವರಕ್ಷಿತ ಯಲ್ಲಿ ಗದನೇ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಸಹದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುವತ್ವಾದಿಗಳೂ, ಪ್ರಥಾನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರ್ತಿಮಂತ, ಸುವೇಣಿ, ಭದ್ರಸೇನ, ಮುಜು, ಸಂಮುದ್ರನ ಭದ್ರಾ, ಸಂಕರ್ಣಣಿ, ಸಾಕ್ಷಾನ್ತಹಾವಿಷ್ಟುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಪ್ರತಿರೂ, ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ನಿನ್ನ ಹಿತಾಮಹಿಯಾದ ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಶ್ವೇಣವಾಗಿ, ಪಾಪವು ವ್ಯಧಿಯಾದಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನು ವಿಧಿಬದ್ಧ. ಪುಣಿ ವಾರ್ತಾ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನು ಜನ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಧೂವನು. ಶ್ರೀಕರಿಯಾದರೋ ವಿಧಿಬದ್ಧ ನಲ್ಲಿವಾದುದಿಂದ ಅವನ ಜನ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೆ ಪುಣಿ ತ್ರಾಂಗಣ ಶಾರಣಗಳಲ್ಲ. ಲೋಕ ಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಾದ್ವರೆ ಅಭಿತರಿಸುವನು. ಅವನು ಈಶನಾದು ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖಿತವು ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಜೀವರಿಂದ ಭಿನ್ನ.

ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಸರ್ವಜ್ಞ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅವನೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅವನು ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿಸುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಹಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರ ನಿಷ್ಟತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಅವಿಭಾವಕ್ಕೂ ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವು. ಸ್ವಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಅವಶ್ಯಕವು. ಹರಿಯು ಆಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಅವನು ಜೀವವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವನಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವನು ಅವಶರಿಸುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು : -

1) ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಶರಿಸಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರಭೂತರಾದ ದೃಕ್ಕರ್ನ್ನಲ್ಲಿ ನಾಶಗೊಳಿಸುವನು.

2) ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮ ಪ್ರವರ್ತವಾದ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಕೇಳುವ ಜನರು ಕರ್ತೃವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೆಳಿದುಹೊಂಡು ಸದ್ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

3) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನ ಸಹಿತನಾಗಿ ಅಪರಿಮೀಯಗಳಾದ ದುಷ್ಪಿಲಿಗ್ರಹಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಆಲೋಚಿಸಲೂ ಅಸಾಧ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದು.

4) ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಶೀತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವನು.

5) ಭೂಜ, ವೃಷ್ಣಿ, ಅಂಥಕ, ಮಥು, ಶೂರಸೇನ, ದಾಶಾಹ್, ಕುರು, ಸೃಂಜಯ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಈ ಪಂಥದವರಿಂದ ಅನವರೆತವೂ ಕೂಡಿ ಪೂಜ್ಯಬರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಂದಹಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾದ ನೋಟ, ಗಂಭೀರ ನಡೆ ನುಡಿಗಳು, ಮನೋಜ್ಞಗಳಾದ ಹಾವ ಭಾವಗಳು, ಸರ್ವಾರ್ಥಗಳು, ಸುಂದರವಾದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣನ ಸೊಂದಯ್ಕಾವನ್ನು ನೋಡಿದ ಸ್ವಿಪ್ರಯುಷರು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ತೃಷ್ಣಿಯಲ್ಲದೆ, ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ತಮ್ಮ ರೆಪ್ಯೂಟಿ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತದ್ದರು. ಇವಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವರು ವರುಂದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನಿಗಾದ ಉಪಕಾರಗಳು.

ಸಂಗ್ರಹಕೃಷ್ಣ ಜರಿತ್ತೆ

ಜಾಕೋ ಗರ್ಡೆ ಪಿತ್ತಗ್ರಹಾದ್ವಾಜಮೇಧಿಹೋಟಕ್ರ  
ಹರ್ತಾ ರಿಸ್ತುನ್ ಸುತತಾನಿ ಕೃತೋರುಧಾರಃ ।

ಉತ್ಪಾದ್ಯ ಕೇಷು ಪುರುಷಃ ಕ್ರಮಭಿಃ ಸಮೀಜ  
ಅತ್ಯಾನಮಾತ್ಸಿಗಮುಂ ಪ್ರಭಾಯೆನಾ ಜನೇಹು ॥66/21॥

ಪ್ರಭಾಷಃ ಸ ವೈ ಗುರುಭರಂ ಶ್ವಪಯೆನಾ ಕುರೂಕಾ  
ಮಂತಃ ಸಮುತ್ತ ಕಲಿನಾ ಯುಧಿ ಭೂಪ ಬಂಧಂ ।  
ದೃಷ್ಟಾಪ್ಯ ವಿಧಾಯೆ ವಿಜಯೀ ಜಯಮುದ್ವಾಫುಷ್ಯ  
ಮೈಂಜ್ಯೋಽಧಾಯ ಜ ವರಂ ಸಮಾಗಾತ್ ಸ್ವಾಧಾಮು ॥66.21॥

ಪರೀಕ್ಷಾದ್ವಾಜನೇ ! ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ನಿಜರೂಪದಿಂದ ವಸುದೇವನ ಮನೆ  
ಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಮನುಷ್ಯಾಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು.  
ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ ಮನೋರಭಾಗಕನ್ನು ಪೂರ್ವೇಸಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ವವಾದಿ ದುಷ್ಟರನ್ನು  
ಕೊಂಡು ತಾನು ಮದಿವಯಾದ ಗೋಪಿಯರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಪ್ರತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ  
ದನು. ಬಳಿಕ ಕಂಸಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ರಕ್ಷಣೇಮೋದಲಾದ ಬಹು ರಾಜಕ್ಷೇಯರನ್ನು  
ಮದಿವಯಾಗಿ ಅ 16108 ಪತ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬೊಬ್ಬೊ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ಹತ್ತು  
ಹತ್ತು ಗಂಡುಮತ್ತೆಳನ್ನೂ, ಒಂದೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ  
ವೇದೋಕ್ತಯಜ್ಞಾದಿ ಸತ್ಯಮಾರ್ಗನುಷ್ಯಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುಪ್ರದಕ್ಷಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ  
ತಾನು ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಜಿಸಿಕೊಂಡನು.

ವಾಸುದೇವನು ಭೂಭಾರವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಪಾಂಡವರಿಗೂ,  
ಕೂರವರಿಗೂ, ಉಂಟಾದ ಕಲಹವನ್ನು ನಿವಿತ್ತ ಮಾಡಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಂದ  
ಕೃತವಾದ ಚಕ್ರಪದ್ಮಪೂರ್ಣಹಂತರನ್ನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಡುಗಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ  
ಸೇರಿದ್ದ ರಾಜರನ್ನೂ, ಅವರ ಸೇನಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ, ಅರ್ಜುನನೇ ಜಯಿಸಿದನು  
ಎಂದು ಎಲ್ಲೆಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಉದ್ಧವಲಿಗಿ ವರೆಣಯೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರ  
ವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರಿ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕೇಭಾವವನ್ನು  
ಹೊಂದಿದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನವಮಸ್ತಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

## ದಶನು ಸ್ವಂಧಾರಂಭ

ರಾಜೋಽವಾಜ

ಕಾಂತಿಕೋ ವಂತವಿಸ್ತುರೋ ಭವತಾ ಸೋಽಮಸೂರ್ಯಯೋ : |  
ರಾಜ್ಞಾಂ ಜೋಭಯ ವಂಶ್ಯಾನಾಂ ಜರಿಹಂ ಪರಮಾದ್ಭಂ ||೧||

ಪರೀಕ್ಷೆತ್ :— ಮುನಿಗಳೇ ! ಹಂಡ್ರಸೂರ್ಯವಂಶಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು, ಆ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜರ ಅತ್ಯಧ್ಯಂ ಜರಿತ್ಯಾಯನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ.

ಯದುವಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಂಧ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಎನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರ ವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ. ಹರಿಕಥೆಯು ಜೀವನ್ನುಕ್ರಿಯಂದ ಕೇತೀಸಲ್ಪದತ್ತಕ್ಷಯ್ಯ. ಭವರೋಗಂಕ್ಕೆ ದೀಪಧಿ. ಕಿವಿ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸುಖಿಪ್ರದ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯ. ಇಂತಹ ಹರಿಕಥಾಮೃತಪಾನವನ್ನು ವೇಚಿಯಾದವನು ಪಾನಮಾಡದಿರಲಾರನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕೌರವರ ಸೇನೆಯೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನಿರಾಯಾಸಪಾಗಿ ದಾಟಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಮಾತೃಗಭ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದವನು ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ. ಅವನೇ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನು. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ನನಗಿ ಹಸಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹರಿಕಥಾಮೃತಪಾನವೇ ಅಂತಹ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳದ್ದು.

ತುಕ :— ರಾಜನೇ ! ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಬಹುವಾಗಿ ಕುದುರಿದೆ. ಹರಿಕಥೆಯು ಮೂರುಮಂದಿಯನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಪ್ರಶ್ನಾಸುವವನು, ಹೇಳುವವನು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವನು ಇವರೇ ಮೂರು ಬಗೆಯವರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಗೋರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು, ಶಿವಾದಿಜಾತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕ್ಷೇರಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಿಂದ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕರಿಯು ಅವಶರಿಸುವುದಾಗಿ ಅಶರೀರವಾಣಿ ನುಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ :— ದೇವತೆಗಳರಾ ! ನೀವೆಲ್ಲ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಕರಿಯು ವಸುದೇವನ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸುನು. ಶೇಷನೂ ಅಣ್ಣನಾಗಿ ಅವಶರಿಸುವನು. ಸಜ್ಜನರ ಸುಖಿಲಾಭಕ್ಷಾಗಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯೂ ಅವಶರಿಸುವಳು.

(ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಾಸ್ಥ ನವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಉಗ್ರಸೇನನ ಆಣಿ ದೇವಕನ ಮಗ ಇಂದ ದೇವಕಿಯನ್ನು ತೂರನ್ ಮಗನಾದ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಮದಿವಮಾಡಿದರು. ಆಗ ದೇವಕಿಯನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಹೊಡಿಸಿ ಕಂಸನು ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ದೇವಕಿಯ ಎಂಟನೆಯ ಮಗನಿಂದ ಕಂಸನಿಗೆ ಮರಣಪೆಡು ಅಶರೀರವಾಗಿ ಸುಡಿಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕಂಸನು ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋದನು.)

**ವಸುದೇವ :**— ಕಂಸನೇ ! ಇವಳು ಹೆಂಗುಸು. ಮೇಲಾಗಿ ತಂಗಿ ಮತ್ತು ಮದುಮಗಳು. ಇದು ಮಂಗಳಕಾಲ, ಕೊಲ್ಲಿವುದಲ್ಲ. ಕೊಂದರೆ ನೀನು ಸಾಯಿದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವೆಯೇನು ? ಎಲ್ಲರೂ ಹುಟ್ಟಿವಾಗಲೇ ಆವರ ಮರಣಕಾಲವು ನಿಶ್ಚಯ ವಾಗಿರುವುದು. ಮರಣವು ದೇಹಕ್ಕೇ ಹೊರತು ಜೀವಸ್ಥರೂಪಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಪರಂಗೆ ದ್ಯೂತ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಡಿದರೆ ಆವರಿಗೆ ನರಕವು ತಪ್ಪಿವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗಳಂತಿರುವ ಇವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ.

(ಕಂಸನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಸುದೇವನು ಹೇಳಿವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ದೇವರು. ಕೊಟ್ಟಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಬಿಡದೆ) ಕಂಸನೇ ! ಇವಳ ಎಂಟನೆಯ ಮಗನು ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯುವೇ ಹೊರತು ಈ ದೇವಕಿಯ ಮೃತ್ಯುಮಾನವಷ್ಟೇ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಇವಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇಲ್ಲ ನಿನಗೇ ತಂದೊಟ್ಟಿಸುವೆನು.

### ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ವಸುದೇವನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೀರ್ತಿಪುಂಜನಿಂಬ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಸನಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕಂಸನು ವಸುದೇವನ ಸುಖಿದುಃಖಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮತೆ ಮತ್ತು ಸಕ್ಷಾಸಂಧಿತೆಯಿಂಬ ಸದ್ಯಾಂಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತ್ವಪ್ತಿನಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ಮಗುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಂದುಹೊಟ್ಟಿರೆ ಸಾಕಿಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕಂಸನು ಅವೃವಸ್ತಿತಿತ್ವತ್ವನಾದ್ದರಿಂದ, ಮಾನುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇ ಹೊಟ್ಟಿದುದಕ್ಕೆ ವಸುದೇವನು ಹಿಗ್ಗಿಲಿಲ್ಲ. ನಾರದರು ಬಂದು

**ನಾರೆಡ :**— ಕಂಸನೇ ! ವಸುದೇವಾಗಿಗು ದೇವತೆಗಳು. ನೀವು ದೃಕ್ತ್ಯಾರು. ಆವರು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರ ವಧಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ವಷಃದೇವ, ನಂದಗೋ ಪಾದಿಗಳನ್ನು ನೀನು ನಂಬಬಹುದೆ ?

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದ ಕಂಸನು ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಸೇರಿಹಾಕಿ ಆವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ಬಂದನು. ತಾನು ಕಾಲ

ನೇಮಿ ಅಸುರನ ಅವತಾರನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿದನು. ಉಗ್ರಗೀನನನ್ನು ಸೀರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾನೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತೇ ಬಂದನು.

### ವರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಕಂಸನು ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಯಾದವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಯಾದವರು ಮಧುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಿಸಿದರು. ಆಕ್ಷರ ಹೊದಲಾದ ಕೆಲವರು ಯಾದವರು ಮಾತ್ರ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಇಂಸನನ್ನು ಅಸುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೇವತಾರು ಆರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಂಸನಿಂದ ಹತೀರಾದಮೇಲೆ ಶೇಷದೇವರು ದೇವತೆಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶೇಷದೇವರನ್ನು ಉದರದಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದ ದೂರ್ಜಿಣಂ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾನೂ ಯಿತೇಂದ್ರಿಯದ ಅವತರಿಸಲು ಸಿದ್ಧಿ ಇಡ್ಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ಇಂದ್ರ ಜನರು ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅನೇಕ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವರು.

### ತ್ವಲೀಕ

ದುರ್ಗೀತಿ ಭದ್ರಕಾಳೀತಿ ವಿಜಯಾ ನೈಷ್ಣಿಕೀ ತಥಾ ||

ಕುಮುದಾ ಜಂಡಿಕಾ ಕೃಷ್ಣ ವಾಧವಿಂ ಕನ್ಯೈಕೀತಿ ಜ ||

ಮಾಯಾ ನಾರಾಯಣೀಶಾನಾ ಶಾರದೀತ್ಯಂಬಿಕೀತಿ ಜ ||

ಹುಟ್ಟಿದ ರೋಹಿಣೀ ಪ್ರತ್ಯನಿಗೆ ಸಂಕಷ್ಟಣನೆಂದೂ, ರಮಯಾ ತೀತಿ-ರಮಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮನೆಂದೂ, ಬಲದಿಂದ ಯುತ್ತಿನಾದ್ದರಿಂದ ಬಲಭದ್ರಸೆಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಜಗದಾದಾನಾದಿಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಸ್ವರೂಪಾಂಶದಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ವಸುದೇವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ರೇತಿನ್ನಿನ ಮೂಲಕ ದೇವಕೀ ಜರರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೃಷ್ಣಕೀರ್ತದ ಅಂಶನನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು ಆಗ ಅವಳು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸಿದಳು. ಇದನ್ನೇ ನೋಡಿದ ಕಂಸನು “ಇವಳ ಉದರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಮಾರನು ನನ್ನ ಸಂಹಾರಕನಾದ ಹರಿಯೇ ಸರಿ. ಈಗ ಇವಳನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ಗರ್ಭಣೀ ಪರಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಲ್ಲುಪುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹರಿಯ ಜನನ ಕಾಲವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಿರ್ಣ್ಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ದೇವತೆಯ ಗಭರಣ್ಣ ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು : -

ತೆಲ್ಲೇಕ

ಸತ್ಯಪ್ರತಂ ಸತ್ಯಪರಂ ಶ್ರಿಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿಂ ನಿಹಿತಂ ಜ ಸತ್ಯೇ ।  
ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯಮುತ ಸತ್ಯನೇತ್ರಂ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಶಾಂತ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನಾಷ್ಟಃ ॥

ಸತ್ಯಪ್ರತಂ - ಪ್ರಾಣಾನಂದಚಳ್ಳಾನಸ್ಯಾರೂಪನು, ಸತ್ಯಪರಂ - ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನು, ಶ್ರಿಸತ್ಯಂ - ವೇದಗಳಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು, ಸತ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿಂ - ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನು, ಸತ್ಯೇ ನಿಹಿತಂ - ಜಗದಂತರ್ವಯೋರೂಪನು, ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯಂ - ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಆನಂದಚಳ್ಳಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವನು, ಸತ್ಯನೇತ್ರಂ - ಜಗತ್ತೀರಕನು, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ = ಸಂಹಾರಕನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಶರಣ ಹೂಂದುವೆವೆ.

ಜಗತ್ತೀರಂಬ ವೃಕ್ಷವು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಆ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಣಾಪಾರ್ಥಿ, ಶ್ರಿಗುಣಗಳೇ ಅವಾಂತರಾಶ್ರಯಗಳು, ಚತುರ್ವಿಧ ಪ್ರರೂಪಾಭಿಗಳೇ ಆ ಹಣ್ಣಿಗಳ ರಸಗಳು. ತ್ವಾದಿಸಪ್ತಧಾತುಗಳೇ ತೊಗಟಿಗಳು. ಶಬ್ದಾದಿಮಾತ್ರಗಳೇ ಚಿಳಿಲುಗಳು, ಸತ್ಯ-ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಉಮಿರಿಗಳೇ ವಿಕಾರಗಳು, ದೇವಗಂಧವಾದಿವಂಟುಜಾತಿಗಳೇ ಕೊಂಟಿಗಳು, ಕಣ್ಣಿ-ಕೆವಿ ಮೊದಲಾದ ಒಂಭತ್ತುರಂಧ್ರಗಳೇ ಪೂರಿಗಳು, ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಎಲೆಗಳು, ಪ್ರಪ್ರತ್ಯನಿವೃತ್ತಿ ಕರ್ಮಗಳೇ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಕ್ರಿಗಳು. ಇಂತಹ ಪ್ರವಾಹರೂಪದಂದಿರತಕ್ಕ ಜಗತ್ತೀರಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೂಂದುವೆವೆ.

ಭೂತಂತರು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಕರ್ತವೀರೆಯ ತಿಳಿಯತ್ವಾರೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜಗಜ್ಜಾನಾದಿಕರ್ತನು ನಿನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯತ್ವಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ನಿನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅವತಾರರೂಪಗಳು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸುಖಿಕರಿಗಳೂ, ದುರ್ಜನರಿಗೆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಅಂಬಂಗಳಿಗೆನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮೂಡುತ್ತೇವೆ.

ನಿನ್ನ ಉಪಾಸಕರು ನಿನ್ನ ಪಾದವೆಂಬ ನಾವೇಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ವಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ದಾಟಿಬಿಡುವರು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ವಿಳಿಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ, ಮಾರ್ಧಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ದೂಡ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ಮಹಾ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದರೆ ಸತ್ಯಮೇಲೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉರುಳುವರು.

ಸಂಜ್ಞ ನರು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಿದ್ದು ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಪ್ರೇರಕನೂ, ಪೂಜ್ಯನೂ ನೀನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನ ಕಥಾತ್ಮಕಣ, ಕೀರ್ತನವೆಂಬ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ವಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವವನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಅವತರಿಸುವುದರಿಂದ ಭೂಭಾರವು ಇಳಿದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಖವಾಗುವುದು. ಭೂಲೋಕವು ನಿನ್ನ ಪಾದ ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗುವುದು. ದೇವಲೋಕವು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಕೃಪ್ಯಜ್ಞಾನ ತೂನ್ಯರು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಹುಟ್ಟುವೇ ಸಾಯಂವೇ ಎನ್ನುವರು. ನೀನೇ ಸ್ಯಾಹಿಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟುವೀಕರಿಯಾ ಇಲ್ಲ. ಮರಣವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತಾಕ್ಷದಿ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮೆನ್ನೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿರುವ. ತಂಗಲೂ ಅವತರಿಸಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸು. ಯಂತೂತ್ತಮನೇ ! ನಿನಗೆ ವಂದನೆ !

ಅಮ್ಮಡೇವಕಿಯೇ ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಮೋತ್ತಮನು ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಕಂಸನಿಗೆ ಮರಣವು ಸಮೀಕ್ಷಿತು. ಅವನಿಂದ ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಡ. ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ಯಾದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. (ಹೀಗ ಸ್ತುತಿಸಿ ಸ್ವಾಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.)

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು.

ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲವು ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರಿ ರೋಹಿಣಿ ಬಂದಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಗಳಾದುವು. ಸುಖಿಸ್ತರ್ವಾಗಿ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿತು. ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಗಂಧಿವಾದಿಗಳ ಗಾನನತ್ವನಗಳಾದುವು. ಅಧರಾತ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅವತರಿಸಿದನು.

### ಶ್ಲೋಕ

ತಮುಧ್ವತಂ ಬಾಲಕಮುಂಬುಜೀಕ್ಷ್ಯಂ ಜತುಭುರ್ಜಂ ತಂಖಗದಾದ್ಯು  
ದಾಯಿಧಂ |

ಶ್ರೀವಶ್ವ ಲಕ್ಷ್ಮಂ ಗಲಕೋಭಿಕಾಸ್ತಭಂ ಹೀತಾಂಬರಂ ಸಾಂದ್ರಪ  
ಯೋದಸೌಭಂಗಂ ||

ಮತಾರ್ಥವ್ಯದೂರ್ಯತರಿಂಟ ಕುಂಡಲಕ್ಷಿಷಾ ಪರಿಷ್ಪತ್ತ ಸರಸ್ಯ ಕುಂತಲಂ  
ಉದಾಮು ಕಾಂಕ್ಷಂಗದ ಕಂಕಜಾದಿಭಿವೀರೋಜವೂನಂ ವಸುದೇವ  
ಷಣ್ಣತ ||

ಅಫ್ರೆ :— ಕರುಲದಂತೆ ಏಶಾಲವಾದ ಕೆಣ್ಣಿಗಳು, ಕಂಬಿ, ಗದೆ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರಪ್ರಾಯುಧಗಳು ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವರ್ತ ವೆಂಬ ಅಸಾ ಧಾರಣಾದ್ಯೋತಕವಾದ ಮಟ್ಟಿ, ಕೂರಳಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯಾಳ್ಳ ಕೊಸ್ತುಭಮಣಿ, ನಡುವಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಹೀತಾಂಬರ ಜಲಪ್ರಾಣವಾದ ಮೋಡಂಡಂತೆ ಶ್ವಾಮಲವಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇಹಕಾಂತಿ, ಅಮೂಲ್ಯ ವರ್ಜವ್ಯೇಡ್ಲರ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ನವರತ್ನ ಖಿಚಿತಗಳಾದ ಕಿರಿಟ ಕುಂಡಲಗಳ ಕಾಂತಿಯಂದ ರುಂಗ ರುಂಗಿಸುವ ಮುಂಗಂರುಳುಗಳು, ಉತ್ತರಪ್ರಾಯವಾದ ತೋಳ್ಳಳಿ ಕೈಬಿಳಿ ಕಾಂತೆಡಾಮ ಮೋದಲಾದ ಆಭರಣಗಳಂದ ತೋಳಿತಗಳಾದ ಸ್ವಾಪಯವರಗಳು ಇಂತಹ ಆಳ್ಳಿರ್ದ್ದಕರವಾದ ಬಾಲಕನನ್ನು ವಸುದೇವನು ಮೋಡಿದನು.

ವಿಶೇಷ :— ಅವತರಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯುಧವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳು ಇರುವವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶ್ರೀವರ್ತ ಚಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೊಸ್ತುಭಮಣಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಇವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೆಂದೂ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವಸುದೇವ :— (ಸ್ವಾನಮಾಡಿ, ಗೋದಾನವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ, ಸ್ತುತಿಸುವನು :—)

ದೇವ ! ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಲಕ್ಷಣ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನೀನೆಂದು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಿಳಿಯಲು. ಪ್ರಕೃತಿಯಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸುವೆ. ಅಪ್ರವಿಷ್ಟ ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊರಗೂ ಇರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ಅದರೊಳಗಿಲ್ಲದವ ನೆಂದೂ, ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರವಿಷ್ಟ ನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆ. ಜೀವನಂತೆ ತರೀರದಲ್ಲಿರುವ ನಿನಗೂ, ಜೀವನಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ತನ್ನ ಮೇಲೆರಿಗಿದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಹರಿಯ ಸಂಹರಿಸ ಬಲ್ಲನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾದ ನಿನಗೂ ಅಲ್ಲರಾದ ಜೀವರಿಗೂ ಅಭೇದವಲ್ಲಿದೆ ? ಹಾಗೆ ಅಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರು. ಅಂಥಂತಪುಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಉರುಳುವರು. ಅವೇಕೆ ? ಜಗತ್ತಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಪಾರಮಾತ್ಮಕ ಭೇದವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರ್ಪಿಟ್ಟಿ—ಸಂಹಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಮನು ನೀನೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಶ್ರುತಿಯು ಸ್ವಪ್ನಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ವಿಗುಣನೂ ಹೌದು, ಸಿಗುಣನೂ ಹೌದು. ಕ್ಷೇತರ ಕರ್ಮ ರಹಿತನಾದುದರಿಂದ ಅವಿಕ್ರಯನೂ ಹೌದು, ಕರ್ಮನೂ ಹೌದು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ತಮೋಗುಣವಾದ ಕಂಸನು ನಿನ್ನ ಅರುಮಂದಿ ಅಳ್ಳಿಂದಿರನ್ನೂ ಕೂಂಡನು. ನೀನು ಅವತರಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನು ಕೂಡಲೇ ಆಯುಧ ವನ್ನು ಹಿಡಿದೇ ಬರುವನು.

ದೇವಕಿ :— ದೇವ ! ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಅಷ್ಟಕ್ತ ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಕಾಣಿಸುವೆಡ್ಲಿ. ಇದು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕುದು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಸ್ವಾಪ್ತಿಕಾತ್ಮ, ನಿರ್ಗಂಢ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಅತುಭಸಂಪರ್ಕರಹಿತ, ಸಹೋತ್ರಮವಾಗಿರತಕ್ಕುದು. ನಾರಾಯಣನೆಂಬುದು ಇದರ ಸಂಜ್ಞೆ. ಏಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಬಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಕವು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ದೇವವು ಅಂದರೆ ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದು ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸತಕ್ಕುದು. ಕಾಲಪೂ ನಿನ್ನ ಧೀನವು. ಮೋಕ್ಷಾಶ್ರಯನೂ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ್ಷನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ತರಣು ಹೊಂದುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. ಈ ರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಶಿಶುರೂಪನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೋ !

ಭಗವಂತ : ನೀವು ಹಿಂದೆ ಸುತಪ ಮತ್ತು ಪೃಶ್ನೀ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳು. ನನ್ನನ್ನು ಮಗನಾಗಬೇಕಿಂದು ಪ್ರಾಧಿಸಿದಿರಿ. ಇದೇ ರೂಪದಿಂದ ಆಗ ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೃಶ್ನಿಗಭ್ರಂತಾವುಕ ಮಗನಾದೆ. ನೀವು ನಂತರ ಕಶ್ಯಪ ಆದಿತಿಯರಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ. ನಾನು ವಾಮನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮಗನಾದೆನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಿಂದೇ ಹಿಂದೆ ದಶನ ಕೊಟ್ಟ ರೂಪ ದಿಂದಲೇ ತಾಗಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಾದೆ. ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಪೃಶ್ನಿಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಒಹುಬಾರಿ ಚಿಂತಿಸಿ ನನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ.

(ಶ್ರೀಕರಿಯ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಪ್ರೇರಕ್ಷಯಿಂತೆ ವಸುದೇವನು ಸ್ತುತ್ಯಣಾಡಿದ ದೇವಕಿಯಿಂದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು. ಹೂರಬನು. ತಾನಾಗಿ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತೆರೆದುಕೊಂಡವು. ಕಾವಲುಗಾರರು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಳಿಗಾಲವಾದುದರಿಂದ ಯಾಮುನಾನದಿಯು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶಿಶುರೂಪದ ದೇವರಿಗಾಗಿ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಶಿಶುವನ್ನು ತೀಕೊಂಡು ವಸುದೇವನು ಸುಖಿವಾಗಿ ಆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟ ಯಶೋದೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಆ ಹೇಳಿಗೆ ಯಶೋದೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾಯು ಅವತರಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಶೋದೆಗೆ ನಿದ್ರೆಯು ಬಂದಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವು ಹೆಣ್ಣೀ ಗಂಡೋ ಗೂತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಸುದೇವನು ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಯಶೋದೆಯ ಮಗ್ಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದನು.

### ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಾಗಿಲುಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬಂದಾದುವು. ಮಗುವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯತು. ಈ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಕಾವಲುಗಾರರು ಒಡಿ ಹೋಗಿ ಕಂಸನಿಗ ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿ ತಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕಂಸನು ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಾಗ ದುರ್ಗಾಯು

ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಗಗನದಲ್ಲಿ ನಿಂದು “ಮೂರಧನೇ ! ನನ್ನ ವರ್ಧೆಯಿಂದ ನಿನಗೇನು ಫಲ ? ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯುವು ಬೇರೆಡೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನು. ದೇವಕಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡಿಸಬೇಡೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೂರಟು ಕಾಶಿ ಮುಂತಾದೆ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುತ್ತಿರುವಕ್ಕು.

ಕಂಸ .— ತಂಗೀ ! ಅಶರೀರವಾಣಿಯೂ ಸುಖಾಯಿತು ಆದನ್ನು ನಂಬಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಪಾಪಿಯಾದೆ. ಕೊರಗಿಬೇಡಮ್ಮೆ ! ಹರಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಜೀವರ ಕರ್ತಾನುಸಾರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಆವರ ಕರ್ತೃದಿಂದಲೇ ಸತ್ತರು. ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. (ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಸರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದನು )

ವಸುದೇವ :— ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವರ ಸತ್ಯ (ಇರುವಿಕೆ) ಮೂದಲಾದುವು ಗಳಿಗೆ ನಿಯನ್ಮಾಮಕನು. ಈ ಭೀದ ಜ್ಞಾನವು ನರಕವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು. ಮುಕ್ತಿಗೂ ಸಾಧಿಸುವು. ಈ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ತ್ವತ್ವವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

(ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಕಂಸನು ಕಾಲಿಗರಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಾದ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. (ಇದು ಕಂಸನಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಗು ಮುಂಗಿಕೆ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಮರುದಿನ ಕಂಸನು ತನ್ನ ದೃತ್ಯಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಹೇಳಿದು ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ವಿಷ್ಣುವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲನಾದುದರಿಂದ ಮುಂಗಿಕೆನ್ನು ಕೊಲ್ಲು ವುದೇ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವರ್ಧಿಗೆ ಉಪಾಯವೆಂದು ದುರ್ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದರು. ಸಾಧು ಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಕಂಸನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಜದನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಬೆಳಗೆ ಸಂದರ್ಭೋಪನು ತನಗೆ ಗಂಡುಮಾಗು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಭುದಿಂದ ಮಾಡಿದನು. ಹರಿಯು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಆದು ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಯರು ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ನಂದಗೋಪನು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಕಂಸನಿಗೆ ಕಪ್ಪಬನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ, ಇವನ ದರ್ಶನ ಕ್ಷಾಗಿಯೇ ಕಾದಿದ್ದ ವಸುದೇವನ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದನು.

ವಸುದೇವ : ನಂದ ! ನಿನಗೆ ಮುಷ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ರಿಗೂ ಸುಖಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಒಂಧುಗಳು ಒಂದರೆ ಸೇರುವುದು

ದುರ್ಲಭ. ಅವರನ್ನು ಆಗೆಲುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ದುಃಖಿಕರ. ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುತ್ತಿರೆ? ಬಲರಾಮನು ಸುಖವಾಗಿರುವನೇ? ನೀನೂ ನಾನೂ ಅನಿಮುತ್ತೆ ಬಂಧುಗಳಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾದರೆ ನನಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾರುಗಳಿಲ್ಲ ಕೈಗೂಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ.

ನಂದಗೋಪನೇ :— ಅಣ್ಣಾ! ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟಗಳು ಬಂದುವು. ಹುಟ್ಟಿದ ಹುಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಸತ್ತಿರು. ಕೊನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಗೊನಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಆದೂ ನಿನಗೆ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಸಂಕಲ್ಪ.

(ನಂದಗೋಪನು ತನ್ನ ಮಗನು ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದೂ ಗೂತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ವಸುದೇವನು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು.)

ವಸುದೇವ :— ಗೋಹುಲದಲ್ಲಿ ಅನರ್ಥವಾಗುವುದೆಂಬ ಸೂಜನ್ನಾಗು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಹೊರಡು.

### ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ನಂದಗೋಪನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮಾರುವೇವಿದಿಂದ ಬಂದಳು. ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಷದ ಸ್ತುಪ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ತುಪ್ಯವಾನನೆವಿದಿಂದ ಅಳಣನ್ನು ಕೊಂಡನು. ರಾಕ್ಷಸಿಯು ವಿಜಯವಿದಿಂದ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪೂತನಿಯ ಬೆಟ್ಟದಂತಿದ್ದ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕ್ಷರ್ಯಪಟ್ಟಿ ಆ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡುಗಳಿಗಿ ಕಡಿದು ಸುಟ್ಟಿರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವರ್ಪದಿಂದ ಸುಗಂಧವು ಜರಡಿತು.

### ಶೈಲೀಕ

ಯಾತು ಧಾನ್ಯಾಪಿ ಸಾ ಸ್ವಗಂ ಅವಾಪ ಜನಾಂಿಂ ಗತಿಂ |

ಕೃಷ್ಣ ಭುಕ್ತಸ್ತನಷ್ಟೀರಾಃ ಕಮು ಗಾವೋನು ಮಾತರಃ ||

ಅಧ್ಯ :— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನೊಂದು ಸ್ತುಪ್ಯವಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅಂತಹ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಅಂದರೆ ಪೂತನಿಯು ಜನನೀಗತಿ ಅಂದರೆ ದುರ್ಜನರು

ಹೊಂದುವ ನಿತ್ಯನರಕವೆಂಬ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಂತು. ಅವಳಿಲ್ಲಿ ಆವೇದ ರೂಪ ದಿಂದಿದ್ದ ಉರ್ವಶಿಯು ಜನಸೀಗಿ ಅಂದರೆ ಜನನಿಯಾದ ದೇವತೆ, ಯಶೋದೆಯರು ಹೊಂದುವ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದೆಂತು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಹರಿಗೆ ಸ್ತುನ್ಕ ಹೊಟ್ಟಿ ತಾಯಿಯರೂ ಗೋಪ್ಯೇಳ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳೂ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ರೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದೇನು? ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರು ಗೋವಿಂದನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

### ಪಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದುವೆ. ಮಗುವಿನ ಮಾತುಭಾದಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತುಮಣಿಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇಸಿದರು. ಯಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಗುವಿಗಿರದು ಒಂದು ಗಾಡಿಯ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಸಿದರು. ಶಕ್ತಿಪನೆಂಬ ಅಸುರನು ಆ ಗಾಡಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧ ನಾದ ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಲಕ್ಕೆತ್ತ ಬಡಿಸು. ಶಕ್ತಿನು ಸತ್ತುಬಿಡ್ದಿದ್ದನು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಯು ಕೂಡಿಸಿಹೋಗಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಸುಂಟಿರು ಗಾಳಿರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ತೃಣಾಸುರನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸ್ತೇ ಹೋದನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆತ್ಮಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಇವೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮಹಿಮೆಯಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದ ನಂದ ಗೋಪಮೋದಲಾದವರು ಮಗು ಸುರಕ್ಷಿತವಾದುದು ದೇವರ ದಯಿಯಿಂದ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಯಶೋದೆಯ ತೈಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸ್ತನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವ ಪ್ರಾಟಿ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಯು ದಿವ್ಯದ್ರಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಂತು.

### ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಯಾದವರ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಗಗನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಸುದೇವನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರು ಬಂದು ರಜಸ್ತುದಲ್ಲಿ ಶ್ವತ್ತಿಯೋಚಿತ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಜ್ಞಾಯಿ ಬಾಲಕರಿಗೆ ನಾಮವಿಟ್ಟರು.

ರೋಹಿಂಣಿಯ ಮಗನು ಸಜ್ಜ ನರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಮು ನೆಂದೂ, ಬಲಾಢ್ಯನಾದ್ಯ ರಿಂದ ಬಲನೆಂದೂ, ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಿಟ್ಟು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ಬಂದುಗೂಡಿಸುವುನರಿಂದ ಸಂಕರಣನೆಂದೂ, ಹೇಸರಿಟ್ಟು ರು.

ಯುಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶುಕ್ಲ, ರತ್ನ, ಪೀತಪರ್ವತ್ವಾಷ್ಟುವನಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಶಾಂತವಣವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ‘ಕೃಷ್ಣ’ ಎಂಬ ನಾಮವಿಟ್ಟು ರು.

ಗಗ್ರೀ :— ನೆರಿದಗೋಪ ! ಇವನು ವಸುದೇವನ ಮಗನು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಹೇಳಿರು. ನಾರಾಯಣನೇ ಇವನು. ಇದನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿಟ್ಟು ರು. (ಹೇಳಿ ಗಗ್ರೀಯ ಹೊರಟುಹೋದರು.)

ಶುಕ್ಲ ; ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರೂ ಕಾಲಕಳಿದಂತೆ ಅಂಬಿಗಾಲನ್ನು ಹಾಕಿ, ತರಳಿ ಇಟ್ಟು, ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಕೌಮಾರ ಚೀವ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ ಬಂದರು. ಗೋಹಿಯರು ಯಶೋದೆಯು ಬಳಗೆ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ದೂರುವರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಶೋದೆಯು ನಕ್ಕಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಜೊತೆಯ ಬಾಲಕರು ಯಶೋದೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಣಿನ್ನು ತಿಂದ ನೆಂದು ಭಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಶೋದೆಯು ‘ಮಣಿನ್ನೇ ಮೆದ್ದೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು “ನಾಹಂ ಭಕ್ತಿತವಾನಂಬ” ಎಂದನು. ಅವಳು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಕೃಷ್ಣನು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಗ ಯಶೋದೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆಗ ಅವಳು ‘ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಆದ್ಬುತ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಇವನು. ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರಿಸುವೆನು’ ಎಂದಳು. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಯಶೋದೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗನೆಂಬ ಮಹತೆಯನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ನು. ಯಶೋದೆ ಮತ್ತು ನಂದಿಗೋಪರಂಬ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ನಂದಿಗೋಪನು ದೇಹ್ವೃಜಿನೆಂಬ ವಸುವಿನ ಅಂಶದ ದೇವತೆ. ಅವನು ನಿಯತಪತ್ತಿಯಾದ ಧರಾಡೇವಿಯೆಂಬುವೇ ಯಶೋದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪರದಿಂದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಧರೆಯ. ಮೇಲೆ ಜನಿಸಿ ಜನಾರ್ಥನನಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಶ್ರೀಡಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ರಟು ಮಾಡಿದನು.

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೋಸರನ್ನು ಯಶೋದೆಯು ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ತುತಿ ವನ್ನು ಕೊಡಂದು ಕಡಗೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಟ್ಟು ನು. ಅವನು ಯಶೋದೆಯ

ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಸ್ತನ್ಯಪಾನಮಾಡುತ್ತದೆನು. ಯಶೋದೆ ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿದು ದಂಸ್ಯ ನೋಡಿ ಅದರ ಪಾತ್ರಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಬೇಕೆಂದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣ ನಂಬ್ಯ ಎತ್ತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕೆ ಒಡಿಹೋದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸ್ತನ್ಯಪಾನರೂಪ ಸೇವಗಿಂತ ಹಾಲಿನ ರಕ್ಷಣ ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ತಿಳಿದ ಯಶೋದೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಯಂಸ್ಯ ಕೆಲಿಸಬೇಕೆಂದು, ಮೋಸರಿನ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆ ಯಂಸ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಡಿ ಹೋಗಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಒರಳಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬೆಣ್ಣೆ ಯಂಸ್ಯ ಬೆಕ್ಕಿಗೂ ಹೊಟ್ಟು ತಾನೂ ತಿನ್ನುತ್ತದೆನು. ಯಶೋದೆಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಹಗ್ಗಿದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಗ್ಗಿದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಒರಳನ್ನು ಎಳೆದುಹೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಂಟಾಗಿ ಮುಂದಿದ್ದ ಎರಡು ಮತ್ತಿಮರಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಹಗ್ಗಿ ವಂಸ್ಯ ಜಗ್ಗಿ ಆ ಎರಡು ಮರಗಳನ್ನೂ ಬುಡುಹಿತ ಉರುಳಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ನಲಕೂಬರ ಮತ್ತು ಮರಗ್ಗೀವರ ಶಾಪವನ್ನು ಕಳೆದನು.

### ಹತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಲಕೂಬರ ಮತ್ತು ಮರಗ್ಗೀವರೆಂಬುವರು ಕುಬೇರನ ಮತ್ತಳು. ಜಲಕ್ಕೀಡೆ ಯಾಡುವಾಗ ನಾರದರು ಬಂದರೆ ಹುಟ್ಟುರೂಪದಿಂದಲೇ ಅವರಬ್ಬರೂ ಇದ್ದು ರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ

ನಾರದ :- ವಿಷಯಾದಿ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೇ ಜ್ಞಾನನಾಶಕವು. ಅದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪ್ರಾಣಿಕಿಂಸೆ ಮಾಡುವರು. ಅಂತಹವರು ಬ್ರಹ್ಮದೋತ್ಸಹಿಗಳಾಗುವರು (1) ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರು ಒಂದೇ (2) ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಗುಂಣ ನಿರಾಕಾರನು (3) ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ ಅವತಾರರೂಪಗಳೂ ದೂರವಿಸುವವು. (4) ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ ತಮಿಸ್ಸಿಗೆ ಬೀಳುವರಲ್ಲ ! 'ಅಸದಃ ಶ್ರೀಮದಾಂಧಾಸ್ಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ಪರಮಾಂಜನಂ' ಸಿರಿಮಂದಿಂದ ಕುರುಡಾದ ವನಿಗೆ ಬಡತನವೇ ಪರಮಾಷಧಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ವೃಷ್ಣಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರಿ. ಆದರೆ ಜಾತಿ ಸ್ತೋತ್ರವಿರಲಿ. ದೇವಮಾನದ ನೂರು ಪರುಷಗಳ ನಂತರ ಕೃಷ್ಣನ ಸಾಂಪಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರಿ ಎಂದು ತಪ್ಸಿದರು.

ಕೃಷ್ಣನು ಮರಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒರಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಎಳಿದಾಗ ಮರಗಳು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿವು. ಆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದ್ದ ಧೂನಿ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಯೆ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ದ್ವಿತ್ಯಕ್ಕರೂ ಸತ್ತರು.

ಯೆಷ್ಟುರಿಬ್ಬರು :— ಕೃಷ್ಣ ! ಕೃಷ್ಣ ! ಅಣಿಮಾದಿಯೋಗೀಶ್ವರನೇ ! ನೀನು ಆದಿಭೂತನು, ಪುರುಷನು, ಪರನು. ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ. ನೀನು ಕಾಲನು ಅಂದರೆ ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣನು. ವಿಷ್ಣುವು ಅಂದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನು. ಉಪ್ತತಿನಾಶ ರಹಿತನು. ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯು. ಅಧ್ಯಕ್ಷನು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದವನು. 'ಭಗವತೇ ಮಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ'. ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ನಮಗೆ ಮದವು ಬರದಿರಲಿ. ವಾಕ್ಯ, ಕೃಗಳು ಶಿರಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಸ್ತುತಿ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಾರದಾದಿ ಸಜ್ಜನರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬಂಧವು ನೀಗುವುದು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು. ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಿಲಿ. ಅಲಕಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋರಣಿ. (ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋರಣಿ ಹೋದರು.)

### ಹಸ್ತೋಂದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ನಂದಾದಿಗಳು ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಮರಗಳು ಹೇಗೆ ಉರುಳಿದುವು ? ಎಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಈ ಕೃಷ್ಣನು ಒರಳಿದು ಮರಗಳನ್ನು ಮುರಿದನೆಂದರು. ಕೆಲವರು ಮತ್ತು ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ತನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ ಸ್ತುತಿಯುಳ್ಳ ವರು ಕೃಷ್ಣನು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮಾಡಿರ ಬಹುದಂದರು. ನಂದನು ಮಗನ ಕಟ್ಟಿನ್ನು ಬಿಜ್ಜಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಬೃಹದ್ದ್ವಾನದಿಂದ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಗೋಕುಲದವರನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕಿಂದೇ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕೃಸಿದನು. ಈ ತೋಳಳಿ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಜನರು ಬೆದರಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸಕ್ಕೆ ಮನಿಗಳನ್ನು ಕೆಟ್ಟಿ ಕೊಂಡರು.

ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ಉರು ಮುಂದಿನ ವನದಲ್ಲಿ ಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಲುಸುತ್ತು ಕೊಳಲನ್ನು, ಉದುತ್ತು ಜೊತೆಯ ಬಾಲಕರೂಡನೆ ಆಟವಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಿದ ವತ್ಸನು ಸುರನು ಸತ್ತನು. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ಮಂಗಲ ಬಂದ ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಸೇಳಿ ಕೊಂಡನು. ಈ ದೃತ್ಯವಧೇಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೊಲ್ಲರು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ನಂದಗೋಪನು ಗರ್ವ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತಂದು ಕೊಂಡನು.

### ಹಸ್ತೋಂದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಬಲರಾಮಕ್ಕೆಷ್ಟು ರು ಆರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅದೆಂಭಿಸಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಸುಂದರವಾದ ವನಫೋರಿನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ವೈಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು

**ಕೃಷ್ಣ :**— ದೇವ ಶ್ರೀಷ್ಟನೇ! ಭಲಪ್ರವ್ಯು ಸಹಿತಾದ ಈ ವೈಕ್ಕಿಗಳು ಕೊಂಬೆಗೆಂಬ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ನಿನು ದೇವತಾರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತಿ ದೇವತೆಗಳು ದುಂಬಿಗಳ ರೂಪಕಾಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನವಲಿಗಳು ನತ್ಯಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇವರೆಲ್ಲ ತಾಪಸರು. ಕೋರ್ಕಲರು ಅಂದರೆ ಕೆ=ಬ್ರಹ್ಮ ಉ= ಶಿವ ಇವರನ್ನು ಕಿಲ= ಕೀರ್ತಿಸುವವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನಗೆ ಪ್ರಯುವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

(ಹೀಗೆ ವನೆಸಾಮೃಜ್ಞದ ವೈಭವವನ್ನು ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ರಮಾಪತಿಯು ಗೊಲ್ಲನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತೇ ಗೊಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗಳನೆ ಬೆರೆತು ಶ್ರೀದಿಸಿದನು. ಭೂಮಿಯು ಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ಗೋಹಿಯರು ಹರಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಧನ್ಯರಾದರು.)

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀದಾಮನೆಂಬ ಗೋಪಾಲನು ತಾಳಿಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದನು. ಕೃಷ್ಣನೋಡಿನ ಎಲ್ಲರೂ ತಾಳಿವನಕ್ಕೆ ಹೋದ್ದಾ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಧೇಮುಕ ಎಂಬ ಕತ್ತಿಯ ರೂಪದ ದೃತ್ಯನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿದನು. ಬಲರಾಮನು ಅವನನ್ನು ಹೊಂದನು. ಅವನ ಪರಿವಾರದ ದೃತ್ಯರೆಲ್ಲ ಕತ್ತಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಒದ್ದು, ಕಚ್ಚಿ ಉಪದ್ರವ ಹೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ತಾಳಿವನ ಉಪದ್ರವರಹಿತವಾಯಿತು. ಯಾವ ನರನು ಬೇಕಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಕೊಳ್ಳಲನ್ನು ಉಡುತ್ತಾ ದನದ ಮಂದಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತದ್ದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನದಂತೆ ಅವತ್ತೂ ಗೋಹಿಕಾಸ್ತೀಯರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದರು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಆಗಳಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ತಾಪವನ್ನು ಅವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅವನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಗೋಕುಲದೊಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಯಶೋದೆಯು ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಸಾಧನಮಾಡಿಸಿ, ಅಲಂಕರಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಬಾಲರು ನಿದ್ರಿಸಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಮತ್ತು ದನಗಳಿಗಳನೆ ಕಾಳಿಂದಿ ಪುಡುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಾಯಾರಿ ವಿಮೋದಕ

ಪಾನದಿಂದ ಸತ್ತ ಗೋ ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬದುಕಿಸಿ, ಆ ಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸರ್ವರಾಜನಾದ ಕಾಲಿಯನನ್ನು ಶ್ರೀಸಲ್ಲಿ ಮಂಡುವಿನೋಳಿಗೆ ಹಾರಿದನು.

**ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಪರಿಷ್ಠಿತಾ :-** ಕಾಲಿಯಸರ್ವನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು ? ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದುದೇತಕ್ಕ ?

**ತುಕ :-** ಕಾಲಿಯನ ವಿವಾಹಿಯಿಂದ ಆ ಮಂಡುವಿನ ನೀರು ಕುದಿಯತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಎಷ್ಟೆಡ್ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಯಾವ ಸಾಫ್ ವಿರವಾಗಲೀ, ಮಂಡುವಿನ ಮೇಲೆ ಗಾಂಡಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಗಲಿ ಉಳಿಯದೆ ದಗ್ಗರ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ದುಷ್ಪ ನಿಗ್ರಹಕಾಂಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಂಡುವಿಗೆ ಹಾರಿದ್ದನು. ಸರ್ವಶ್ರೀಷ್ಟನು ಕುಹಿತನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ದೇವರಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ರಚ್ಯಿ ವಿಷವನ್ನುಗೂಡಿದನ್ನು ಆ ಕಡೆ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಪಾತ್ಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಗೋಕುಲದವರೆಲ್ಲರೂ ಮೃಧಿಪಡುತ್ತಾ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಲರಾಮನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಮಂಡುವಿನ ಬಳಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಗೋಕೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಲರಾಮನು “ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಈ ಲೀಲೆ ಸಾಕು. ಬೇಗ ಖಿಳಿಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಈಚೆಗೆ ಬಾ” ಎಂದನು. ಗೋಕುಲದವರಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಟನು ಆಗ ಸರ್ವದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಹಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಟ್ಯವಾಡಿದನು. ಸರ್ವನು ತನ್ನ ದೇಹವು ಜರ್ಮಾರಿತವಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರಿದನು. ಮೂಳಿಂತೂ ಆದನು. ಎಚ್ಚತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಟನೇ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಜಾಗ್ನಿನವು ಉದಯವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಪತ್ತಿಯರು ಬಂದು

**ನಾಗವಶ್ತಿಯರು :-** “ಕ್ಲೋಧೂ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ ತುಲ್ಯ !” ದೇವ ! ನೀವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೋಪದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಮಾಡಿದ. ಇದರಿಂದ ಹಿಂಸಕನಾದ ಇವನ ವಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಾಡುವು. ವರವನ್ನೇ ಕೂಟ್ಯಂತಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸ್ತುರಕೆ ಬಂದಿತು. ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಇವನು ಪ್ರಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಹೇಗೆಂದರೆ ರಮಾದೇವಿಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ನಿನ್ನ ವಾದದ ಧೂಳಿ ಇವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ನಿನ್ನ ವಾದಸ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಮಹಲೋಕ, ಜನ, ತಪ, ಸತ್ಯಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಮುಕ್ತರಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಷ್ಟವಾದ ವೈಕುಂಧರಲ್ಲಿ ಸಾಲೋಕ್ಯ ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರ್ಪಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನಾವ ಬಯಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ತಾಮಸಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ

ಪತಿಯು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇವನು ನಿನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ವರ್ದಿದನು. ಕೃಷ್ಣ ! ವಾಸು ದೇವ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರಿಯರು. ಪತಿಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು !

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಲಿಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿನು. ಅವನು ಜೀರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ನಮಿಸಿ.)

ಕಾಲಿಯು :- ದೇವ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಸ್ವಭಾವವು ಕ್ಲುರವಾದುದು. ಸ್ವಭಾವವು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮುಖ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೋಹಿತರು. ಆ ಹೋಹವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ನೀನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಅನುಗ್ರಹಪ್ರೋ, ನಿಗ್ರಹಪ್ರೋ ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :- ನೀನು ರಮಣಕದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಈ ನದೀಜಲವು ಎಲ್ಲರಗೂ ಸ್ವಾನಪಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಿ. ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸುವವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಭಯವಿರದಿರಲಿ. ನಿನ್ನ ಶರ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ನನ್ನ ಅಂಗಾಲಿನ ರೇಖೆಗಳಾದ ತಂತ್ರಿ ಚಕ್ರಗಳಾಪದ್ಧಗಳನ್ನು ಹೋಡಿದ ಗರುಡನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ತೆಂಂದರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡುವನು.

(ಕಾಲಿಯನು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನಮಿಸಿ ಸತಿಸುತ್ತ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ರಮಣಕದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋರಟು ಹೋದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕಾಳಿಯ ಜಲವು ಅಮೃತವಾಯಿತು.)

ದೆದಿನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೀಕ್ಷೀತ್ : - ಕಾಲಿಯನು ಸ್ವಸ್ಥ ಇವಾದ ರಮಣಕದ್ವೀಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಮಂಡಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಗರುಡನಿಗೆ ಇವನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು ?

ತುಕ : - ಸರ್ವಾಗಳಿಂಬುತ್ತಾ ಗರುಡನಿಂದ ತಮಗೆ ಭರುವು ತಪ್ಪುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಬಲಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಕಾಲಿಯನು ತನ್ನ ಸರೆದಿ ಬಂದಾಗ ಗರ್ವದಿಂದ ಗರುಡನಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗರುಡನು ಮುನಿದು ಬರದು ರೇತ್ತಿಯಿರದ ಅಪ್ಪಿಇದನು. ಕಾಲಿಯನು ಬದುಕಿದರೆ ಸೂಕೆಂದು, ಸೂಭರಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಗರುಡನು ಬರಲಾಗಿದ ಈ ಕಾಳಿರದ ಮಂಡಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈಗ ಹರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಕಾಲಿಯನು ಸ್ವಸ್ಥ ನವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ಮಹಡಿವಿನಿಂದ ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದ ಭರಿತರಾದರು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹಡಿವಿನ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಲಿಗರಲು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿ ಸುಕುತ್ತೆ ಬಂದಿತು. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಭ್ರಾಹ್ಮಾಂಡನ ಅವಶಾರ ನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿ ನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಬಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂಡನೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

### ಹದಿನ್ನೆಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಗ್ರೀಕ್ಯಾರ್ಥಿವು ಬಂದಿತು. ಆದು ತಾತ್ಕಾರಿಯಾದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿದ್ದ ದರಿಂದ ಬೃಂದಾವನಪಾಸಿಗಳಿಗೆ ವಸಂತ ಕಾಲದಂತೆ ಆನ್ನಿಂದ ಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಎಂದಿನಂತೆ ದನಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಯಾಸಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಲಕರು ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚೆಂಡಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪ್ರಲಂಬನಂಬ ಅಸುರನು ಗೊಲ್ಲ ಬಾಲಕನಂತೆ ರೂಪತಾಳಿ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಾಲರಾಮನ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೋತನು. ಅವನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮೀರಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ಭೀತನಾದ ಬಲರಾಮನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಕೃಷ್ಣನು ಆಗ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಹರಿಯ ಶ್ರೇತಕೇಶವೇಶವನ್ನೂ, ಶೇಷನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಸ್ವೀರಣೆಗೆ ತಂದನು. ಆಗ ಬಲರಾಮನು ಆವೇಶ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಲಂಬಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು. ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಷ್ಟವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತಿಸಿದರು.

### ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಒಂದು ದಿನ ಗೋಪಾಲರು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದನಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನ ವಿಲ್ಲ. ದನಗಳು ಕಂಡಕಡ್ಡಿಯ ವನಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ್ದವು. ಬಾಲಕರು ಹುಡುಕಿದರು. ಕೂಗಿದರು. ದನಗಳ ಸುಳವೇ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿ, ಹಂತಿರುಗಿ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದನಗಳ ಹೇಸರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿದನು. ಆವು ‘ಹಂಭಾ’ ಎಂದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಗೋಪಾಲರು ಮಂದೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಪ್ಪರ್ಲಿ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಪಾಲರು “ಕೃಷ್ಣ ! ಮಹಾ ವೀರ್ಯ ! ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು” ಎಂದು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರಲ್ಲಿ ರನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಂತೆ ಹೇಳಿ ಆ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನ್ನು ಸುಂಗಿದನ್ನು. ಅದರಿಂದ ದನಗಳೂ ಜನರೂ ಬದುಕಿದರು. ಗೋಪಾಲರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಜರಾಮರಣ

ತೂನ್ನೆನಾದ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಾಲಕರು ಪ್ರಲಂಬಿಸಬೇ ಮತ್ತು ದಾವಾಗಿ ಪಾನದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಗೊಳಿಸಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

### ಹದಿನೀಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಮೇರೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಜಿತು-ಮುರ್ಖಿನೆಂಬ ಬ್ರಿಹಕ್ಕನು ದುರ್ಮಾತ ವೆಂಬ ಮೇಘಾಭಾವಿತನಾಗಿ ಸ್ವಾಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಅಭಿವೃಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ಮೇಘಾಭಾವುತ್ತ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಕಟ್ಟಾಕ್ಕಿಗಳು ಕಾರ್ಯಾಭಿವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಜೀವನ ಸಾಧನವಾದ ನೀರನ್ನು ಮೇಘಾಗಳು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹರಿನಿರತಮನಸ್ಸು ರು ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವಂತೆ ಪರಿತಗೆಗಳು ಪುಳಿಯ ಹೊಡತದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲ್ಪಿ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಕೆಚ್ಚಲಭಾರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೇ ಸದಯ್ಯೆತಿದ್ದ ಗೋಪುಗಳು ತಮ್ಮ ನಾಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದುಡುಡು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳತು ಮೊಸರು ಅನ್ನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇರೆಗಾಲವು ಕಳಿದು ತರೆದ್ದುವು ಬಂದಿತು. ಗಗನವು ಸ್ವಚ್ಚವಾಯಿತು, ಪ್ರರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥರು ಇಂದ್ರೋದಿಕೃ ಆಗ್ರಾಯಕೇಷ್ಟಯುಂಬಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಕ್ಷಧಾನ್ಯಗಳ ತೆನಗಳಿಂದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆವಿಷ್ಟ, ಅನಾವಿಷ್ಟ ರೂಪರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ರಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಭೂಮಿಯು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

### ಹದಿನೀಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವನದಲ್ಲಿ ಗೋಹಿಯರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಕೊಳಳಲನ್ನು ಉಂಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಮವುಳ್ಳ ಗೋಹಿಯರು ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ : -

ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಕೊಳಳಲನ್ನೂ ದುತ್ತ ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಅವರ ಮುಖಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೀತ್ರಗಳಿಂದ ಪಾನಮಾಡುವವರು ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಲಾಭ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಧರಾಮೃತಪಾನ ಮಾಡುವ ಕೊಳೆಲೇನು ಪುಣಿಮಾಡಿರುವುದೋ ? ಬೃಂದಾವನವು ಭೂಲೋಕದ ಕೇತ್ತಿಯನ್ನು

ವಿಸ್ತುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ದೇವತಾಸ್ತೀಯರು ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ಅವನ ಪುರಾಣನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ತುರುಬಿಬಿಜ್ಞ ಹೊಗಿ, ಪಸ್ತಿವೈ ಕದಲಿ ಮೈಮರೆತು ಹೋದರು. ಗೋಪುಗಳು ಮೇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೆ ರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ನಿಂತುವು. ಯಾವುದೇ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹರಿದಳು. ರಾಮುಕೃಷ್ಣರು ಜಂಗೆಂಸಾ ವರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹರ್ಮಾವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತೇ ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸ್ನೇಹವು ಏಟಿತ್ತು ವಾಗಿರುವುದು.

### ಹಂತ್ರಾಂಭತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಜೇಮಂತ ಯಿತುವಿನ ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರು ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ಪೂಜಾಪ್ರತಿವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಸ್ತಿಗಳನ್ನು ದಡದ ಮೇಲಿ ಇಟ್ಟು ಯಾವುದೇಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ವಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಬಂದು ಆ ಪಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಮರದ ಮೇಲಿಟ್ಟು “ಅಬಲೆಯರೇ ! ಪ್ರತದಿಂದ ನೀವು ಬಳಲಿದ್ದೀರಿ. ನಿಷ್ಮಾನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪಸ್ತಿವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ” ಎಂದನು. ಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿವು ಫಲಿಸಿತೆಂದು ಸಂತುಷ್ಟಿರಾಗಿ “ಈ ಅನ್ವಾಯಿ ಬೇಡ. ನೀನು ಶಾಲ್ಯಾಂಶನು. ನಡುಗುತ್ತಿರುವೆಂೱು. ಪಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು. ಶಾಮ ಸುಂದರನೇ ! ನಾವು ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರು. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವರು. ನೀನು ಧರ್ಮಾಂಶನು. ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಬಿಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಹೇಳುವೆಂೱು” ಎಂದರು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ದಾಸಿಯರು ಆಜ್ಞಾಕಾರಿಗಳಿಂಬಿದು ನಿಜವಾದರೇ ನೀವು ಒಂದು ಸೀರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಳ್ಳಿರಿ ನೀವು ಬಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ನಂದಗೋಪನು ನನ್ನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರನು. (ಕನ್ಯೆಯರು ಮಾನ ಮುಂಚಿಕೊಂಡು ತೀರಕ್ಕಿಂತಿರುತ್ತಿರುವುದು ತಪ್ಪಿ. ಈ ದೋಷವರ್ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಕೃಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ. ಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಳ್ಳಿ. (ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರು ಒಂದು ಕೃಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಕುಟಿತನಾಗಿ) ಒಂದು ಕೃಯಿಂದ ಅಚ್ಯುತನಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ಆ ಹಸ್ತಭೇದನವೇ ಶಕ್ತಿಯಿಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಶ ದು ಹೇಳಿರುವರು. ಆದುರಿಂದ ಎರಡು ಕೃಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ. ಅದು ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗುವುದು.

(ಕುಮಾರಿಯರು ಎರಡು ಕೃಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

ಅವರವರ ಪ್ರಸ್ತುತಿನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಅವರು ಪ್ರಸ್ತುತಿನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿತರಾಗಿ ಅವನೆ ಅಂಗಸಂಗೀರ್ಜಿಯಿಂದ ಕಡಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಂಟ್ಟು ಟು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾತಾಪುತ್ರನೇ :-)

ನಾನೇ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಸತ್ಯವಾಗಬೇಕಾದುದು ನಾಂಯಿವೆ. ಬೆಂದ ಬೇಜವೇ ಮೊಳಗಿಯಾಗಲಾರದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಧಕವಾದ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಲಾರದು. ನೆನ್ನೂಡನೆ ಈ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳಿಯಲು ಸಿದ್ಧ ರಾಗಿ. ಈಗ ಹೊರಡಿ.

ಶುಕೆ :- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಗೋಪಾಲರೆಡನೆ ಬೃಂದಾವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುದೂರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ನೆರಳು ಕೊಡತಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ “ಗೆಳಿಯರೇ! ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಧಾರೆಯಿರಿರುವ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳೇ ಪೃಣಿಜೀವಿಗಳು” ಎಂದನು. ಮಾರ್ಗಳ ತೋಟನ ಮೂರ್ಗವಾಗಿ ಯಂತುವಾ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದಂಗರಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತುಡಿಸಿ, ಮೇರುಸುತ್ತಿರುವಾಗಿ, ಹಸಿವಿನಿಂದ ಹೀಡಿತರಾದ ಗೋಪಾಲರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತುರಿತು ಮಾತಾಡಿದರು.

### ಇಪ್ಪತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮಗಿದುದು

ಗೋಪಾಲರು :- ರಾಮ! ಕೃಷ್ಣ! ನಮಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವಾಗಿದೆ. ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ.

ಕೃಷ್ಣ :- ಗೋಪಾಲರೇ! ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇದಿರಿ.

ಗೋಪಾಲರು :- (ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ರಾಮಕೃಷ್ಣ ರಿಂದಿರೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದಂಗರಳನ್ನು ಮಾರ್ಯಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಹಸಿವೆಯಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವರು. ದೀಕ್ಷಿತಾನ್ನವನ್ನು ಉಂಟಮಾಡಬಾರದೆನೂ ಇದೆ. ಆದರೂ ದೀಕ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರೇತೀಯೇ ಪಶುವರ್ಥಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಅನ್ನ ವಾದ ಸೌತ್ರಮಣ ಇಟ್ಟಿಯ ಕರ್ದುದ್ದ ಹೆನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೀಕ್ಷಿತನ ಅನ್ನ ಭೋಜನ ಲಷಿದ್ದ ವೆಲ್ಲವೆಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿರಿ.

ಶುಕೆ :- ಯಜ್ಞಪ್ರೇಪತ್ರಕನೂ, ಯಜ್ಞಫಲಭೋಕ್ತ್ವಪೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕರಿಯೇ ಆದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಂದು ಶಿಳಿದು ಆ ವಿಪ್ರರು ಮಾತನ್ನೇ ಅಡದೆ

ಸುಮುನೆ ಕುಳಿತರು. ನಿರಾಶರಾದ ಗೋಪಾಲರು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದು ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಬಾರ್ಹಕ್ಕಣರ ಪತ್ತಿಯರ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅನ್ನ ಬೇಡಿರೆಂದು ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ಅದರಂತೆ ಗೋಪಾಲರು ಬಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿದ್ದ ಆಡುಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಗೆ ಬಂದರು.

**ಕೃಷ್ಣ :**— ಮಹಾಭಾಗ್ವತಿಯರೇ ! ನಿಮಗೆ ಸುಖಾಗಮನ. ನನ್ನಂದೇನಾಗ ಬೇಕು ? ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಡಗಿಟ್ಟಿ ತಡೆದ ಪತ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರಯನೆನಿಸಿದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಟ್ಟು ಬಂದಿರುವಿರಿ. ಈಗ ನನ್ನಾಜ್ಞಾಯನ್ನು ನಡೆಸಿರಿ. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾದ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗಳ ಬಳಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ಅವರು ನಿಮ್ಮಾಡನೆಯೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

**ದೃಷ್ಟಿಯರು :**— “ನಮೇ ಭಕ್ತಃ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸತ್ಯ ಮಾಡು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನಾದರಿಸಬೇಡ. ಒಂಧುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪಾದದ ನಿಮಾರ್ಪ್ಯ ತುಳಿಯನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಯಸಿ ಬಂದಿರುವೆವು. ಹಿಂತುರುಗಿ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಂಧುಗಳು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೇ ನಮಗೆ ದಿಕ್ಕುದಿತೆ. ಪಾಹಿ ! ಪಾಹಿ !

**ಕೃಷ್ಣ :**— ನನ್ನ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೇ ಸಂಮಾನ ಮಾಡುವರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮ ಒಂಧುಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೀರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಅಂಗಸಂಗವು ತುಳ್ಳೆ. ಕೃದಯಸಂಗವೇ ಪ್ರತಿಸ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಟ್ಟು ಬೇಗ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿರಿ.

(ಈ ಮಾತನಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯ ಕಾಮವುಳ್ಳ ಅಪ್ಸರಸ್ಸೀಯರೇ ಈ ಬಾರ್ಹಕ್ಕಣರ ಪತ್ತಿಯರಾಗಿರುವರೆಂದು ಮನದಚಾಪಗುವುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅವರ ಪ್ರೇಕ್ಷಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋರಣಾಗ ಅವಳ ಗಂಡನು ಅವಳನ್ನು ಹೋಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದನು. ಆಕೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧಾರ್ಯನಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾಧನವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಇದನ್ನು ಏಜಾರ ಮಾಡಿರೆ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ಸೀಯ. ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು. ಭೋಗಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದು ಭೋಗಿಸಿದಂದ ಕಳೆಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಹರಿಯಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದಳಿಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವಿಪ್ರವೆತ್ತಿಯರು ತಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನೂ ಉಂಡನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕರುಣಾಳುವಾದುದರಿಂದ ಭೀಕ್ತಿಯಂದ ಅಹಿತ ವಾದ ಸೂಳಲಾನ್ನವನ್ನೂ ಭುಜಿಸುವನು. ಇತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಮಿಸಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಕಂಸನ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಗೋಪರು ಇಂದ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಅಣಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೇಳಿದನು.

ನಂದಗೋಪ : - ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕಿರಲು ನೀರು ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮಳಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊಡುವ ಮೋಖಾಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಂದ್ರನು. ಹೀಗೆ ಮಳಿ ಬೇಕಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಧರ್ಮ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಇಂದ್ರನ ಯಾಗದ ಪರಾದ್ಯಾಮ.

ಕೃಷ್ಣ : - ಹರಿಯ ಘಲಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಕರ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಅವನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮೋಖವನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ಅವನೇ. ಅವನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕ ನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವ ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಇಂತಹ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಬರುವ ಸುಖಿದ್ಯಾಖಾದಿಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನು ತಪ್ಪಿಸುವಾರನು. ಹೀಗಿರುವೆರಿಂದ ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವ ಘಲಪೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವನಾಮಕ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಲ್ಲವೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದುವುದು. ಅವನೇ ಈಗಿರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿರಿನಾಮಕನಾಗಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದುದೇ ನಾಜಿಯ. ಅದರಿಂದ ಅವನೇ ಮಳಿಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ವನು. ಗೂಲ್ಲರಾದ ನಮ್ಮೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದ್ದಲವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕ ವನು ಅವನೇ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಪ್ರರು, ಗೋಪಗಳು, ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಗೋವಧನ ಪರಮತ ಇವುಗಳಿಲ್ಲದ ರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಭಗೀವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮೆ ಧರ್ಮ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಶ್ರಯವಾಗುವುದು.

(ಇಂದ್ರನ ಮದವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತಿ ನಂತೆ ಗೋಕುಲದವರಲ್ಲರೂ ಗಿರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅನ್ನದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಒಂದು ವಿಮುಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.)

### ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಕುಂಭದೊಳ್ಳಣಾಕಾರವಾಗಿ, ಎಡಬಿಡದೆ ಏಳು ದಿನ ಮುಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿಟ್ಟಿನು ಗೋಕುಲದ ಜನ ಮತ್ತು ದನಕರುಗಳು ಶಂಗಾ ಲಾದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋವರ್ಧನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಿರಿ ಬಿರಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಕೊಡೆಯಂತೆ ಏಳುದಿನ ಬೆಟ್ಟಿ ವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದನು. ಇಡೀ ಗೋಕುಲವೇ ಬೆಟ್ಟಿದ ಕೆಳಗೆ ಸುಲಿವಾಗಿ ವಾಸವೂಡಿತು. ಕೃಷ್ಣನ ಕ್ಷ ಯೋಗ್ಯಶ್ರದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ 'ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವವ ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಮುಳೆ ನಿಂತತು. ಜನ ಮತ್ತು ದನ ಎಲ್ಲರೂ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಸೇರಿದರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದರು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಗೋಪಾಲರೇಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕ್ಷ ಅಮಾನುಪವ್ಯಾಪಾದವನ್ನೂ, ಪೂರ್ತನಾದಿ ದುಷ್ಪರ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ಹೊಗಿಕುತ್ತ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ "ನಂದಗೋಪನೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ ಇವನು ಯಾವ ದೇವತೆಯು ಹೇಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಂದಗೋಪನು ಹಿಂದ ಗಗಾಚಾರ್ಯರು ತನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ 'ಇವನು ನಾರಾಯಣನು ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು' ಎಂದನು. ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ನಂದಗೋಪನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

ತುಕ :— (ಅವ :—) ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಯು ಗೋವರ್ಧನೋದ್ದರಿಣ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುವದರಂದ ಮಂಗಳ ಮಾಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ತೆಂಳೀಕ್

ದೇವೇ ವರ್ಣತಿ ಯೆಜ್ಞ ವಿಪ್ಲವರುಣಾ ವಜ್ಪ್ರತ್ತ ವರ್ಣನಿಲ್ಪಿ:  
ಸೀದಾಪ್ಯಾಲ ಪತುಸ್ತಿಯಾತ್ಕೃತರಣಂ ದೃಷ್ಟಾಂನು ಕಂಪ್ಯುತ್ತಾ ಸ್ಯಾಯಃ:  
ಉಪಾಟ್ಯೇಕಾಕರೀಣ ಶ್ರೀಲಮುಖಲೋ ಲೀಲೋಽಜ್ಞಿ ಲೀಂದ್ರಂ ಯುಥಾ  
ಬಿಂಬಿದೊಂಷ್ಟುಮಾನ್ಯಹೀಂದ್ರ ವುದಭಿತ್ತಾ ಪ್ರೀರ್ಯಾನ್ಯ ಇಂದೋ  
ಗವಾಂ ||

ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಯಾಗಭಂಗವಾದುದಕ್ಕೆ ಕುಟಿತನಾಗಿ ಗಾಳಿ ಸಡಿಲುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಕಲ್ಲಿನಂತಿರುವ ಹನಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದಂತಹ ಶ್ರೀಬಾಲಪ್ರಭು ದ್ವಾರು ಹೊದಲಾದ ಗೋಕುಲದ ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಗೋವುಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಯದಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮರಿಹೊಕ್ಕುರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಭಗವಂತನ ಹೃದಯವು ಶರಿಗಿತ್ತು ಆಗ ಅವನು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಗೋವರ್ಧನಸವರ್ವತಪನ್ನು ತನ್ನ ಒಂದೇ ಶೈಯಂದೆತ್ತಿ ಬಾಲಕನು ನಾಯಿ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಿಪನ್ನು ಕೊಡೆಯಂತೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತು ಗೋಕುಲಪನ್ನು ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಮದವನ್ನು ಮುರಿದ ಗವಾಂ ಇಂದ್ರಃ ಅಂದರೆ ಹೇದಾದಿ ಜಳ್ಳಾನಪ್ರದನಾದ ಗೋವಿಂದನು ನಮ್ಮೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿತನಾಗಲಿ. !

### ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ದೃತ್ಯಾವೇಕವು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಸುರಭಿಯೊಡನೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಿಸಿ

ಇಂದ್ರ :— ಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನು ಸತ್ಯಾದಿಗುಣಸಂಧಿಂಧರಹಿತನು, ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪನು. ಜಾನವುಂಟನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣ ಹೊಂಡುವೆನು. ನೀನೇ ತಂದೆ, ಗುರು, ಶಿಕ್ಷಕನು. ಸಜ್ಜನಿರ್ದು ಗರ್ವಪಟ್ಟರೆ ಅವರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿಯುವೆ ಅದರಿಂದ ಅವರು ವಿದ್ವಜ್ಞನರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು (ತತ್ತ್ವವಾದ ಮತವನ್ನು) ಅಶ್ರಯಿಸುವರು. ದೇವ ! ನಾನು ಅಪರಾಧಿ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಕೃಷ್ಣ :— ನಿನ್ನ ಗವಾಂಪವಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನು ಅಟು ಮಾಡಿದೆ. ಈ ನಿಗ್ರಹವೇ ನಿನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಪೆಂದು ತಿಳಿ.

ಸುರಭಿ :— ದೇವ ! ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೊದಲಾದವರಿಗೆ ಮಂಗಳ ಮಾಡು! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರೀರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಭಿವೇಕ ಮಾಡುವೆನು.

(ಈಮಧೀನವು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಭಿವೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಬಿರಾವತವೇ ತಂದ ಆಕಾಶ ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಅಭಿವೇಕ ಮಾಡಿ ಗೋವಿಂದಪಟ್ಟಾಭಿವೇಕ ಮಾಡಿದನು. ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಕೆಡು ಅಭಿವೇಚಿಸಿದನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಾದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಒಮ್ಮೆ ನಂದನು ಏಕಾದಶೀಳಪವಾಸಮಾಡಿ ಯಾರುನೇಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. ಅವೇಳಿ ಅಂದರೆ ರಾತ್ರಿ ಇನ್ನು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆಗ ವರುಣನ ದೂತರು ಅವನನ್ನು ಒಯ್ಯಿರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ವರುಣನು ಪೂಜಿಸಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ವರುಣ : ದೇವ ! ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ಮುಕ್ತಿಯು ನಿಶ್ಚಯಾಯಿತು. ಮೂರಧನಾದ ನನ್ನ ಭೃತ್ಯನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ತಂದನು. ಅವನ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೆತ್ತಂದನು. ನಂದನು ವರುಣನ ಮಹಾಭಾಗ್ವತನ್ನೂ, ಅವನು ತೋರಿದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಟ್ಟಿನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಗೋಪಾಲರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಆಧಿಕ ಭಕ್ತಿ ಯಾಂತ್ರಾಯಿತು. 'ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಸುವುದಾದರೆ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ' ಎಂದು ಗೋಪಾಲರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾರುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಹಕ್ಕುದಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಲ ರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಯಿಂದ ಹೇಳಿ ವೈಕುಂಠವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ ಅನಂದಭರಿತರಾದರು.

### ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ರಾಸಕ್ರಿಯ :— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತರತ್ವಾಲದ ಹುಣ್ಣಿಯೆಯ ದಿನ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಅವರಿಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಸುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅದನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ರಾತ್ರಿ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೊಳ್ಳಲಾದಿದನು. ಅದನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಗೋಪಿಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು, ಬಂಧುಜನರು ಅವರನ್ನೂ ತಡೆದರೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಳಗೆ ಬಂದರು. ಯಾವ ಗೋಪಿಯರನ್ನೂ ಕೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದರೋ ಅಂತಹವರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸಿದರು. ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜಾರಪತಿ ಅಂದರೆ ಪತಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಂಬ ಮೂರುತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ

ಧ್ಯಾನವೂಡಿ ನಾರಾಯಣನೊಡನೆ ಮಿಳಿತರಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

**ಹರಿಷ್ಠಿತ :**— ಮುನಿಗಳೇ ! ಆ ಗೋಷಿಯರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪತಿ ಗಂತ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಪರಿಪಕ್ಷವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನ ವರಲಿಲ್ಲ. ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದಪ್ಪೆ ಸಂಸಾರ ನಿವೃತ್ತಿ ? ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಈ ಗೋಷಿಯರಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

**ಶುಕ :**— ತಿಳುವಾಲನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಜಯನೆಂಬ ಸುಜೀವನು ಆಸು ರಾವಿಷ್ಟನಾದರೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. (ಅವನೆ ಮುಕ್ತಿಗೇ ಕಾರಣವಾದ ಪಕ್ಷಭಕ್ತಿಯು ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ಭೂತವಾಗಿತ್ತು.) ಅಂದ ಮೇಲೆ ಗೋಷಿಯರಿಗೆ ಅಸುರಾವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸ್ವರೂಪವು ಹರಿಭಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಅವರು ಜ್ಞಾನಸಹಿತವಾದ ಕಾಮವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಲು ಇನ್ನಾವುದು ಬೇಕು ? ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಗೋಷಿಯರು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕ್ರಾಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾನುವು ಇತರರಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ದೋಷಯುಕ್ತ ಕಾಮದಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವವೈ ? ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯು ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಏಂದಿಗೂ ಹೋಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಗೋಷಿಯರಾದರೋ ಇಷ್ಟಿಯಿಂಬ ಕಾಮವುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿಸ್ವರೂಪರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಅಯಿತು. ಕರುಣಾಳವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಕ್ತೆಂಬ್ಬು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ವಿವರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡಲೇಬೇಡ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :**— (ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಗೋಷಿಯರಿಗಿರುವ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ ಚಾಯಿಂದಲೇ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ :—) ಭಾಗ್ಯವತಿಯರೇ ! ನಿಮಗೆ ಸುಖಾಗಮನ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧನ್ನು ಪೂರ್ಣಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವವೈ ? ನೀವೇ ಈ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಇದು ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಸಂಚರಿಸುವ ಕಾಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಿಮ್ಮವರು ಭಯ ಹಕ್ಕಿತಿರುವರು. ಈ ಸಂಸಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವ ರೇನು ? ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತವೈ ? ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡಿ. ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವರೇನು ? ಹಾಗಾದರೆ ! ನನಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಾಗುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ. ಅದೇ

ನೀಡರೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಿರುವೆನಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಯಸ್ತಾನ್ ಗುವ್ಯೆದು. ಹಾಗಲ್ಲ. “ನೀನೇ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯಪತಿ. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯೇ ಪತಿಯ ಸೇವಿಗಂತ ಮುಖ್ಯ” ಎನ್ನು ಏರೆನು ? ನಿಜ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಕಥಾ ಶ್ರವಣ, ದರ್ಶನ, ರೂಪಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಇವುಗಳಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುತ್ತೆ ನನ್ನ ಅಂಗಸಂಗದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಡೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

**ಪ್ರಶ್ನೆ :- ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೇಕೆ ಮಾತಾಡಿದನು ?**

**ಉತ್ತರ :-** ಗೋಖಿಯರು ಅಪರೋಕ್ಷಕ್ಷಾನಿಗಳಾದ ಅಪರೀಯರ ಅವತಾರ. ಅವರಿಗೆ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದ ಬೇಕೆಂಬ ಕಾಮವೇ ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರೆ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಕಾಮವಿರುವುದು. ಅದು ಭೋಗಿಸಿಯೇ ಕೆಲಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಾರಂಭಕರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಉಪನಿಷತ್ತಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಂಗಸಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಮಾಡಿದು ಗೋಖಿಯು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಲಿ ಎಂದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದನು.

**ಗೋಖಿಯರು :-** (ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪುಬಿಟ್ಟರು.) ವಿಭೋ! ಮನಮಂದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಗೆ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸುವಂತಹ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಪತಿಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದಿ ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಪಿತ್ರಾತ್ಮಿಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಜಾಮಾತ್ತಸ್ಥಾನಿಯನು ನಮಗೆ ನೀನೇ ಪತಿಯು. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೇ ಬಂದಿರುವು. ನೀನೇ ಸಾರಜ್ಞಾರಿಗೆ ಅನಿಮತ್ತ ಬಂಧುವು. ಹೀಗೆ ನೀನೇ ನಮಗೆ (ಜಾರಪತಿ) ಮುಖ್ಯಪತಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಅಸ್ತಿಯರೂ, ಹೀಡಯನ್ನು ಉಪಮಾಡುವವರೂ ಆದ ಪತಿಪ್ರತಾತ್ಮಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ನಮ್ಮ ಆಶಾಭಂಗಮಾಡಬೇಡ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನೀನು ಸೇಳಿದುಹೊಂಡಿರುವೆ. ಅದು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರತು ಮನಮಂದಿಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವರಿಸಲಾರದು. ಕೃಕಾಲುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ತಿಮತ್ತ ಜಲಿಸಲಾರವು. ನಮ್ಮ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತಸೇಜಿನೆಯಿಂದ ನಂದಿಸು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಏರಹಾಗ್ನಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹವು ದಗ್ದುಹಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಲಷ್ಣೀ ದೇವಿಗೆ ಉತ್ಸವಪ್ರದರ್ಶನ ನಿನ್ನ ಅಂಗಾಲನ್ನು ನಾವು ಸ್ವರ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಅನ್ಯರ ಇದಿರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಲಷ್ಣೀಯು ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾ

ವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದರೇಣಿವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಳು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಪಾದ ವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನ್ನ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನ್ನ ದ್ರಾಸಿಯರಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕಾಮಿಸುತ್ತಿರುವೇನ್ನೆ. ನಿನ್ನ ಮುರ್ಕಿಯ ಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋಹಿತಳಾಗಿರುವ ಯಾವ (ನಮ್ಮಂತಹ) ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನೇ ಸನ್ನಾಗ್ರವನ್ನು (ಎಧನಿಷೇಧ ವಿನಾಯಿತ ಇರುವಂತಹ ಜೀವರು ಈ ಲೋಕದ ಮರ್ತಾದೆಯನ್ನು ಮೀರದಿರುವಳು? ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಮೋಹಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದು ಆಷ್ಟರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಜ್ಞಾರವತ್ತಿಯಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಾವು ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದು.) ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರಾನಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನಿಡು.

(ಸ್ವರೂಪಣಿನೂ, ಯೋಗೀಶ್ವರನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದ ರೂ ಒಹುಪಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೂಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿದನು. ಅನಂದ ಪೂರ್ಣನಾಡುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ರಮೆಯೋಡಸೆಯೂ ರತ್ನಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲ. ರಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಮಾನಾಮಕ ತನ್ನ ಬಿಂಬರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾನು ರಮಿಸುವನು. ಅದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಗೋಪಿಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದನೀಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ರಮೆಯು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಅವಳಲ್ಲಿನ ಬಿಂಬರೂಪವನ್ನು ರಮಿಸಿದನೀದೇ ಅಭ್ರ. ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಪರಂಪರಾ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ರತ್ನಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಆ ಗೋಪಿಯು ಹೊಂದುವಂತೆ ಹರಿಯು ಕರುಳಿಸುವನು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ ಗೋಪಿಯರಿಗಾಗಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೇರಿರಿದ ಗೌರವ ಪ್ರೇಮ, ಸಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮಗಂತ ಉತ್ತಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಗರ್ವವು ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಣ್ಣರೈಯಾದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೀಳನೀಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಗೋಪಿಯರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಃಿಸಿದರು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟರು. ಅವರಿಗಾಗಿರುವ ದುಃಖವೆಷ್ಟದೆಯೆಂದರೆ ಕಂಡಕಂಡ ಅರಳಿ, ಅಲ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳನ್ನೂ ಜಿಂಕಿಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು 'ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡಿರಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲಿದರು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಗೋಪಿಯ ಹಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತು ಕಾಣಿಸಿದ್ದು. ಅವರಿಗೆ ಆ ಗೋಪಿಯಲ್ಲಿ ಅಸೂಯಿ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಆ ಹೆಚ್ಚೆಯ ಗುರುತುಗೆಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಗೋಪಿಯು ಅಳುತ್ತಾ ಹುಳಿತಿರುವೆದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಏಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಆ ಗೋಪಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಇನ್ನಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಗರ್ವದಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ! ನಾನು ನಡೆಯಲಾರೆನು. ನನ್ನ ಹೋತ್ತುಕೋ ಎಂದೆ, ಕೃಷ್ಣನು ಕುಳಿತನು. ನಾನು ಅವನ ಹೆಗೆಲ ಮೇಲೆ ಕೂಡಬೇಕೆನ್ನು ವಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಣ್ಣರೆಯಾದನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋಪಿಯರ್ಲಿರೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗರ್ವಗಳಿಗೆ ಒಲಿಯುವವನಲ್ಲ ಎಂಬ ತ್ವರವನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಆ ಗೋಪಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟಿರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹಿಂತಿರುಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದಿಶದಿಂದ ಚೆಂದ್ರನು ಮುಖುಗಿದಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಕತ್ತಲಾಯಿತೆಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಗೋಪಿಯರೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗೆದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮೊದಲಿದ್ದ ಮರಳನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಇಪ್ಪತ್ತಿಂಬಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುಮು

ಗೋಪಿ ಗೀತೆ

ಶ್ಲೋಕ ॥

ಜಯತಿ ತೇರಧಿಕಂ ಜನ್ಮನಾ ಪ್ರಜಃ ಶ್ರಯತ ಇಂದಿರಾ ಸಾಧು ಶತ್ರು ॥  
ದಯಿತ ದೃತ್ಯಾಂ ತಾತ್ ದಿದೃತ್ಯಾಂ ತ್ವಯಿ ಗತಾಸನಃ ತಾತ್ ವಿಜಿನ್ನತೇ॥

ಅರ್ಥ :- ಶ್ರಿಯತಮನೇ ! ನೀನಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾದ್ದ ರಿಂದ ಗೋಪಿಲವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾಯಿತು. ಆಗಿನಿಂದ ಇಂದಿರಾದೇವಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವೆಂತಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ನಾವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗು !

ಮಂಗಳ ನಗರಿಯಂದಲೇ ನಿನ್ನ ವರ ಗರ್ವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ವಾಮಿಯು ನೀನು. ಸರ್ಕಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರು. (ಅಮುಖ) ಪರತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅರ್ಥರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆಷ್ಟು, ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡು.

ನಾವು ಶ್ರೀತದಾಸಿಯರು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ವರಿಸಿರುವುದು ಹೊರಳನ್ನು ತತ್ತ್ವರಿಸಿದರೆ ಆಗುವ ವ್ಯಧಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ವ್ಯಧಿ.

ಹಿಂದೆ ವಿಷಜಲಪಾನ, ತ್ರಿಕಾವರ್ತನ ಹಿಂಸೆ, ಮಳಗಾಳಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸೆಕಲ ಬಗೆಯು ವಿಷತ್ತಿನಿಂದಲೂ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಈಗಲೂ ಕಾಪಾಡು.

ನೀನು ಯಶೋದೆಯ ಮಗನಲ್ಲ. ವಿರಿಂಜನ ಗುರುವು. ತರುಣ ಬಂದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕೂವನು. ಅಪೇಕ್ಷಿತಪ್ರದಾದ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಡು !

ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗ್ಗೆವೂ, ಮನೋಹರವೂ ಆದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡು. ಆಶ್ರಿತರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯತಕ್ಕೂದೂ, ಕಾಲಿಯನ ತಲೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದುದೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲಿಡು.

ಅಧರಾಮೃತದಿಂದ ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಬದುಕಿಸು. ಸಂಶಾರದು: ವಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಸುವುದೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತುತಿವೂ, ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲಿದೂ, ಕ್ರಿಷಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಂಗಳಪ್ರದರ್ಶಾ ಆದ ನಿನ್ನ ಕಫಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡತಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದವರೇ ಬಹಳ ದು: ವಿವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲರು.

ಕಫಾಮೃತಪಾನದಿಂದಲೇ ತ್ರಿಪ್ತರಾಗಿರಿ-ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ ? ನಿನ್ನ ಮುಗುಳನಗೆ ನೋಟ, ಕ್ರೀಡೆ, ರಹಸ್ಯಸಂಭಾಷಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಲಗಿಸುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತಪಾನಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವೆ.

ನೀನು ವನಸಂಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಕ್ಕೆ ನೋವಾಗುವುದೆಂದು ಕಳೆವಳಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಇದರಿಂದ ನೀನು ನಾರಾಯಣನೋ ಆಧವಾ ಬೇರೆಯೋ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸ ಸಂದೇಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಜ್ಞಾನಿಗೇ ದುಷ್ಣೋಧಕವಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅಳಿಯುವುದು ಅಂತರ್ಭ್ರೂವೆ ?

ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂದೆಯೋಡನೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ನಿನ್ನ ಮುಖಿದರ್ಶನದಿಂದ ಕಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

ತರುಣಗತರ ಅಭಿಷ್ಪ್ರದರ್ಶ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿತವೂ, ಸುಖಿತಮವೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಫಿಸು. ನಿನ್ನ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ನಮಗೆ ಕರುಣಿಸು !

ಹಗಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಬೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿವು ಯುಗವಾಗುವುದು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವೇಲೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟ ರಾಗುವೆವು.

ನಿನ್ನ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಸುಂದರಮುಖಿ, ನೋಟಿ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಣೆಸಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅತಿಶಯವಾದ ಆಶೀರ್ಯಂದ ಮೋಹಗೊಂಡಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಅವಶಾರವು ಗೋಪಾಲರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊ ! ಜಗನ್ನಂಗಳಕರವಾದ ನಿನ್ನ ಅವಶಾರರೂಪವು ಸಜ್ಜನರ ಮನಶ್ಚಿಂತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಖೂಲಮಾಡತಕ್ಕೂದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪರೇ ಆದ ನಮ್ಮ ಅಭಿಷ್ಪ್ರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ.

**ಇಹ್ವತೀತ್ಯಂಭತ್ತನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಂಜ್ಞಿ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಿನು. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬೇಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರೂಡನೆ ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

**ಗೋಪಿಯರು :** ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೇವಾನುಸಾರವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡೆ ತಕ್ಷವರು ಕೆಲವರು. ಸೇವಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಫಲ ಕೊಡತಕ್ಕೆ ವರು ಕೆಲವರು. ಸೇವಿಸುವವರಿಗೂ, ಸೇವಿಸದೇ ಇರುವವರಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವವರು ಕೆಲವರು. ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟರು ಯಾರು ?

**ಕೃಷ್ಣ :** ಉಪಕಾರಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಿಸಿದೆ. ಅನಿಮಿತ್ತ ಸ್ವೇಳಹಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯು ಮತ್ತು ಇಂದ ಸೇವಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ತಾನಾಗಿ ಮೇಲಿಬಿದ್ದ ಉಪಕರಿಸುವನು. ಅವನಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವ್ಯಾಳಿವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಉಪಕಾರಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ತಪೋನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿದೋಷವೂ ಅನಿಮಿತ್ತವೂ ಆದ ಪ್ರೇಮವಿರುವುದು. ಇವರು ಉತ್ತಮರು. ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೂ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ. ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳಿಗಿರುವವರು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನರಹಿತರಾದ್ದರಿಂದ ಸೇವಿಸುವವರನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆತ್ಮಾರೂಪರು. ಒಂದಿಷ್ಟಾಪಾರ ಶಿಂಘರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದರಿಂದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು. ಯಾರು ಸೇವಿಸಿದರೇನು ? ಬಿಟ್ಟರೇನು ? ಅವರ ಕಡೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ

ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವರು. ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯವರು ಕೃತಫ್ಳರು. ಅವರು ದೇವಾದಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ತನ್ನು ಕೊಡುದೆ ದೊರ್ಕಹುದುತ್ವಾರೆ.

ನಾನು ಈ ಯಾವ ಗುಂಪಿಗೂ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ಈಶೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವನು. ಘಲಾವೇಸ್ತೇಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವವರನ್ನೂ ನಿಷ್ಣಾಮುದನ್ನೂ ನಾನು ಸತ್ಯರಿಸಿ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಿಂತ ಘಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಅವರಿಗೇ ಪ್ರಯೋಜನ. ಯೋಗ್ಯಿಗೆ ಅವರವರ ಸೇವಾ ನುಸಾರ ಘಲವೈ ದೂರೀಯುವುದು. ಗೋಚಿಯರೇ! ಉತ್ಕರ್ಷದಿಕ್ಷರ್ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಅರ್ಥಿಸಿ. ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿರಿ. ಇದಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾದರವುಂಟಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಕಣ್ಣರೆಯಾದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಅಸ್ತಿಯಿಪ್ಪಬಾರದು. ನಿಷ್ಣಾಮುವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರವನ್ನು ದೇವತಗಳ ಆಯುಃಕಾಲ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದರೂ ನಿಷ್ಣಾ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಾರೆನು. ನಿಷ್ಣಾಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹವೆಂಬಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವ ಪ್ರರುಷನಾಗಲೀ, ಸ್ತುತೀಯೇ ಆಗಲೀ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

### ಮೂನತ್ತನೆಯ ಅಧಾರ್ಯಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಗಾರಸಭರಿತವಾದ ಉತ್ಸವವೈ (ರಾಸಕ್ರಿಡಯು) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರಷ್ಟವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಗಂಥವರು ಗಾಣಮಾಡಿದರು. ಗೋಹಿಯರು ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಸ್ವಧಾರ್ಯಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡಿದರು. ಹರಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದರು. ಸುರತಕ್ರಿಡಯಿಂದ ಬಳಲಿದವರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಜಲಕ್ರಿಡಯಾಡಿ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಕಳೆಯುವ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

**ಪರಿಖಿತಾ :-** ಮುನಿಗಳೇ! ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರೀಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇರೆನು? ಆದರೆ ಸ್ವರಮಣಿಗೆ ವಿಷಯಭೋಗದಾಸೀಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದೆ ಜನರು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಡೆಸಿದನೆ? ತಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ತಾನು ಮಾಡಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದೆ? ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

**ಶುಕ :-** ಅಂತಮಾಡಿಅಷ್ಟಲ್ಲದ್ದರ್ಥವ್ಯಾಪಕ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕರ್ಗಿಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ “ತೇಜಿಯಸಾಂ ನ ದೋಷಾಯ” ಅವರು ಶ್ರೀಕರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದುಂಟಾದ ಪ್ರಭಿಯನ್ನು ಉಳ್ಳವ

ರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರವಿಶ್ಯಾತ್ಮಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಮರನು ಹರಿ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಡುವ ಹರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸೃಂಗಿಸಬಾರದು. ಇನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇ ಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ದೂಡ್ಕ ವರನ್ನು ನೋಡಿ ನಡೆ ಎಂದರೆ ದೂಡ್ಕ ವರು ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಸತ್ಯಮರ್ಗಳನ್ನೂ, ಸದಾಚಾರವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅದರಿಂತೆ ಆಚರಿಸಬೇಕಂದು ಅರ್ಥವೇ ಹೊರತು ದುಷ್ಪಮರ್ಗವನ್ನಲ್ಲ. ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಮಾಡಿದ್ದ ನೈಲ್ಲ ನಡೆಸುವೆನೆಂಬ ಮೂಲಿಕಾನು ನಾಶವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ‘ರುದೇಶ್ವರ ಹಿಬದ್ದಿಪಂ ರುದ್ರನು ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದನು. ನಾನೂ ಕುಡಿಯುವೆನೆಂದು ಕುಡಿದವನು ಸಾಯಂವನು. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿರಕ್ತರು. ಪಕ್ಷಭಕ್ತಿಯಾಧ್ಯಾತ್ಮವರು. ಅದರಿಂದ ಲೋಕದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ದೋಷವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸರ್ವಜೀವ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು? ಸರ್ಕಲದೇಹಿಗಳ ಒಳಗೆ ಸಂಪರಿಸುವ ಸಾಕ್ಷಿಯೇ ಈ ಶ್ರೀದೇಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವನ್ನು ತಾಳಿರುವನು. ಗೋಹಿಯರಲ್ಲಿ ರಳ್ಳಿ ಆವೇಶ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಒಳಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಮಕ ಬಿಂಬರೂಪದೋಡನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಹೊರತು ಗೋಹಿಯರೂಡನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ಗೋಪಾಲರು ಆ ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವೇಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಹೂರ್ತವು ಬರಲು ಗೋಹಿಯರು ಕೃಷ್ಣನ ಆಪ್ತಜ್ಞ ಏರಲಾರದ್ವೆ ಮನಗಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣನ ಈ ವಿಹಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೇಳಿದವನೂ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದವನೂ ಭಕ್ತಿಯ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜ್ಞಾನಯಾಗುವನು.

**ಮೂರುಂಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

ಒಮ್ಮೆ ಗೋಪಾಲರು ಆಂಬಿಕಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಿವನನ್ನೂ, ಶಿವೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಜಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಾವು ನಂದಗೋಪನನ್ನು ನುಂಗಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಸ್ವತ್ತಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಸರ್ವದೇಹಪು ಹೋಗಿ ವಿದ್ಯಾಧರನು ನಿಂತನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೀನು ಯಾರೆಂದು ತೇಳಿದನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ :— ನಾನು ಸುದರ್ಶನೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರನು. ರೂಪವಂತೆಂಬ ಗರ್ವದಿಂದ ಅಂಗಿರಾಹಿಂಷಿಗಳನ್ನು ಗೀಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ಅಜಗರನಾಗೆಂದು ಈಸಿ ಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣ ! ನಿನ್ನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಯಿತಾಗಿ ಆ ಶಾಪವೇ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೇನು. ಸುಜನ ಪಾಲಕನೇ ! ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದನು. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟು ಪಡೆದು ಹೋರಬು ಹೋದನು.)

ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ವನದಲ್ಲಿ ಗೋಹಿಯರೊಡನೆ ಶ್ರೀದಿಸುತ್ತದ್ದಾಗ ತಂಖಿಬೊಡನೆಂಬ ರುದ್ರದೇವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಯಿಷ್ಟನು ಬಂದು ಗೋಹಿಯರನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಚೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು.

ಮೂರತ್ತಿರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕೃಷ್ಣನು ಧನಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಗೋಹಿಯರು ಅವನ ಆಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಅವನ ಜರಿತ್ಯಯನ್ನೇ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಹಂತಿನ್ನು ಕೆಳೆಯುವರು :—

ಶೈಲ್ಭೂ ೧೫

ನಾಮಬಾಮಕೃತ ನಾಮಕರ್ತೋಲೋ ವಲ್ಲಿತ ಭ್ರಮರಧರಾಹಿಂಷೆಣುಃ ।  
ಕೋಮಲಾಂಗುಲಭಿರಾಶ್ರಿತ ಮಾಗ್ರಂ ಗೋಪ್ಯ ಕರಯತಿ ಯತ್ರ  
ಮುಕುಂದಂ ॥

ಗೋಹಿಯರೇ ! ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಎಡಭೂಜಕ್ಕೆ ಕರ್ಣೋಲಪು ಸೋಕುವಂತೆ ಬಗ್ಗಿದ ಕೊರಳು ! ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕೊಳಲು ! ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಡುತ್ತಿದುವ ಬೆಂಡಳಿಗಳು ! ಸ್ವರ ಮೂರ್ಖನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹುಬ್ಬಿನಾಟಿಗಳು.

೯೦ತಹ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಳೆಲಣ್ಣಿದುವಾಗ, ಎಮಾನೆದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಂಚರಿಸುವ ಸಿದ್ಧಸ್ತೀಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಡನೆ ಇದ್ದರೂ, ಕಾಮವಶರಾಗಿ ಮೂರ್ಖ ಹೊಂದವರು.

ಯಶೋದೆ ! ನಿನ್ನ ಮಗನು ಕೊಳೆಲಣಲ್ಲಿ ಸ್ವರಭೀದಗಳನ್ನು ಮಡಿಸುವಾಗ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಈ ಸ್ವರಭೀದಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೂರ್ಖಹೊಂದುವರು.

ಇಂತಹವನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಿಂಬಾಗೆ ಕೃಷ್ಣ ನನ್ನ ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನು ಹಗಲಿನ ನಮ್ಮೆ ವಿರಹತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಗೋಹಿಯರು ಗಾನಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಳ್ಳ ವರಾದರು.

**ಮೂನತ್ತಮೂರಿನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ಅರಿಷ್ಟನೆಂಬ ಗೂಡಿಯ ಆಕಾರದ ಆಸುರನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಗೋಕುಲದವರ ಭಯ ವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ಇತ್ತು ನಾರಾದರು ಕಂಸನ ಬಳಗೆ ಒಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : -

**ನಾರಾದ : -** ಕಂಸನೇ ! ನೀನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯಶ್ವಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಯಶ್ವಿಯಾದೆಯದು. ಕೃಷ್ಣನು ದೇವಕಿಯ ಎಂಟನೇಯ ಮಗನು. ಬಲರಾಮ ಕೃಷ್ಣರೇ ನಿನ್ನ ವರಾದ ಅಸುರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡು ಹಾಕಿದರು.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಸನು ವಸುದೇವನನ್ನು ಕಪಟಿಯೆಂದು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಿದ್ಧಿ ನಾದಾಗ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರು ಕಂಸನಾದರೋ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಎಂದು ಬಗಿದು ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಸೀರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿನು. ಕೇಳಿಯೆಂಬ ದಾನವನನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದ್ದು ಅಪ್ಪೆಕ್ಕೆಮಾಡಿ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಕರುಹಿಸಿ, ದೃತ್ಯಾಸ್ತರೂಪ ರಾದ ಚಾಣಿಾರ ಮೊದಲಾದ ಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕರಿಸಿ)

**ಕಂಸ : -** ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ, ದ್ಯುಮಿಳ ಎಂಬ ಗಂಧವನು ಉಗ್ರಸೇನನ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ರೆಮಿಸಿದನು. ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಅವನ ಮೋಸವು ಗೂತ್ತಾಗಿ “ನಿನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವ ಮಗನು ಕೂರಿಯಾಗಿ, ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಾಹಿರಣಾಗಲಿ” ಎಂದಳು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾರಾದರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಹೇಡಿಯಾದ ಉಗ್ರಸೇನನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಲ್ಲ. ದೇವಕಿಯೂ ನನ್ನ ತಂಗಿಯಲ್ಲ. ಯಾದವರು ನಮ್ಮೆವರಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ. (ಅಕ್ಕೂರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವನು -) ಅಕ್ಕೂರನೇ ! ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿವೆಂದು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅವರಿಷ್ಟ ರು ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ದೇವಪ್ರಕಾಶಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೇನು.

ಅಕ್ಷರ : ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆ ನಮ್ಮೆದು. ಫಲವು ಕ್ಷಮ್ಮ ರಾಧೀನ್. ನಿನ್ನ ಮಾತನಂತೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.

### ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕುದುರೆಯ ಆಕಾರದ ಕೇಶಯೆಂಬ ದಾನವನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರಷ್ಟು ಹೆದರಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ನಡುಗಿ ಹೋದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಆ ನೀಜನ ಬಾಯೋಳಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಳನ್ನು ತುರುಕಿ ಅದು ದೇಹಮೋಳಗ್ಗಲ್ಲ ವಾಣಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬೆಳ್ಗಿಸಿದನು. ಕೇಶಯ ದೇಹವೆ ಬಿರಿದು ಸತ್ತನು. ಆಗ ದೇಹತೆಗಳು ಗರ್ಜಿದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಾಮಾ ಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ನಾರದರು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ :

ನಾರದ : ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮನೇ ! ಜಗವೀಶ್ವರನೇ ! ನಿನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯಗುಹಾಶಯನು. ಸಾಂಕ್ಷಿಯು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಸಂಹರಿಸುವೆ. ದುಷ್ಪಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಶಿವ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿಯೇ ನಿನು ಅವಶರಿಸುವೆ. ಕುವಲಯಾಹೀಡವೆಂಬ ಆನಯನ್ನೂ. ಅದರ ಮಾವಟಿಗ ನಮ್ಮು, ಜಟಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಂಸನನ್ನೂ ಇವತ್ತಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯು ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿನು ಸಂಹರಿಸುವೆ ಇದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುವೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಸತ್ಯ ಗುರುಷತ್ತ ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಗುರುದ್ವಾಷಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ದುಷ್ಪಿಗ್ರಹನ್ನು ವುದ್ರಿಸಿ ರುಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ತಂದು ಮದಿವಯಾಗುವೆ. ಇತರ ದುಷ್ಪಿಗ್ರಹನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕುರುಕ್ಕೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೂಹಿಣಿ ಸ್ವಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆ. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಣಿಪಾರವನ್ನು ನಿನು ಮಾಡುವೆ. ಅದ್ಲಾವನ್ನೂ ವಾನು ನೋಡುವೆನು. ಯಾದವರ ರಕ್ಷಣಾಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ, ಕೃಷ್ಣರನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! (ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿ ಹೋರಟು ಹೋದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಎಂದಿನಂತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಂಸಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಯಿಸಪ್ತತ್ರ ಪ್ರೋಮಾಸುರನೆಂಬುವನು ಗೋಪಾಲನ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರನ್ನು ಗುಹೆಯೋಳಿಗೆ ತುರುಕಿ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂಡೆ ಬಡಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಪ್ರೋಮನನ್ನು ಕೊಂಡು ಗೋಪಾಲರನ್ನು ಗುಹೆಯಿಂದ ಕುಟಿಗೆ ತಂದು ರಕ್ಷಿಸಿದನು)

### ಮೂವತ್ತ್ವದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇತ್ತು ಅಕ್ಕೂರನು ತನ್ನ ಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು :-

ಅಕ್ಕೂರ :— ಆಹಾ ! ನಾನೇನು ಪುಣ್ಯವಾಡಿದ್ದೇನೋ ? ಖಿಲನಾದ ಕಂಸನ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ದ್ದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದರುಶನಭಾಗ್ಯವು ದೂರೆಯಿತು. ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಸಹಿತವಾದಾವು. ಜನ್ಮ ಸರ್ವಲವಾಯಿತು. ಕಂಸನು ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸದೆ ನನ್ನನೇ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವನು. ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಅಚಿತ್ತ ವಾದ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಹಾಸಸೂಚಕ ಪ್ರಸನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇಂದಿವರದಳ ನಯನ ಮುಹಿಂದಿವಿಂದವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡುವೆನು. ಈಗಾಗಲೇ ಶುಭಸೂಚನೆಗಳೂ, ಶಕ್ತನಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದವನು. ಭಾರ್ಯಾತಿಯನ್ನು ದೂರ ಒಡಿಸಿದವನು. ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ವಿಕಾರನು ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಸಜ್ಜನಿರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನೂ, ಪಾವನಶಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಗುಣ, ಕರ್ತೃ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಭೂಮಿ ವನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯವಾದ ಯಿಶಸ್ಸು ಭೂಮಿ ವನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಆಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ಸರೂಪನಾದ ಅವನನ್ನು ಕಣ್ಣಣಿಯ ನೋಡುವೆನು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಇವತ್ತಿನ ಪ್ರಭಾತ ಕಾಲವು ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳಕರವು. ಕಾಲಸರ್ವರ್ಥದಿಂದ ಭಿತರಾದ ಸುಜನಿರಿಗೆ ಅಭಯ ಪ್ರದವಾದ ಹಸ್ತವನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುವನಲ್ಲವೇ ? ತತ್ತುಪ್ರಕ್ಷದವನೀಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವನಾದ್ದ ರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನನ್ನೆತ್ತಿ ಮುಖಿವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವನು. ಆಗಲೇ ನಾನು ಪಾಪವಿದೂರನಾಗಿ ಉದ್ದಿಕ್ತಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿಬಿಡುವೆನು. ಅವನ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವೆನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನೇ ನನ್ನ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಿಂದು ಸಂಬಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಷ್ಟು “ತಾತ ! ಅಕ್ಕೂರ ! ಬಂದೆಯಾ ! ” ಎಂದು ಮಾತ ನಾಡಿಸುವನು. ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಜನ್ಮತ್ವ ಸರ್ವಲವಾಗುವುದು. ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಅವನಿಂದ ಆದರಿಸಲ್ಪಡದ ಜೀವನ ಜನ್ಮತ್ವ ನಿಂಡುವೇ ಸರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮಾತ್ಮನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮೇರಿದ ಸ್ತ್ರಿಯನಾಗಲಿ, ಅಸ್ತ್ರಿಯ ನಾಗಲಿ, ದ್ವೀಪಿಯಾಗಲಿ, ಉದಾಸೀನನಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಭಜಕನ ಯೋಗ್ಯ ತಾನುಸಾರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವನು. ಬಲರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸುವನು.

(ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕೂರನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತೆ ಗೋಧೂಕ ಲಗ್ಗುಕ್ಕೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ತಾನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದನಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನಾದ್ದ ರಿಂದ ನೆಲದ ಧೂಳನಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಂಗಾಲನ ಧ್ವಜಾಂಕುಶಾದಿ ರೇಖೆಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು.

ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕೂರನು ತೇರಿನಿಂದಿಳಿದು ಆ ಧೂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರೆಕಾಡಿ ನಾ ಧನ್ಯ ಧನ್ಯನೆರಡುಕೊಂಡನು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಅಕ್ಕೂರನು ನೋಡಿ ಓಡಿ ಬಂದು ಭಕ್ತುತ್ವದ್ರೇಕದಿಂದ ಅವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನನ್ನೇ ತ್ರಿ ಅಪ್ಯಕೊಂಡನು. ಬಲರಾಮನು ಅವನಿಗೆ ನಮಿ ಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅಕ್ಕೂರನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನಗೆ ಕರೆತಂದು ಭೋಜನ ವೊಡಿಸಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು.

### ಮುಂಬತ್ತರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಅಕ್ಕೂರನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ಆದರವನ್ನು ತೋರಿದನು. ಅಕ್ಕೂರನು ನಂದಿಗೊಂಡ, ಯಶೋದೆ, ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಕಂಸನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪಾಪಿ ಕಂಸನ ಮನದೊಳಗಿರುವ ದುಷ್ಪಿಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ನಂದಿಗೊಂಡ, ಗೊಲ್ಲರು ಹಾಲು ಮೊಸರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದರು ರಾಮಕೃಷ್ಣರೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕೂರನೊಡನೆ ಮಧುರಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಪ್ರಯಾಣ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಗೋಹಿಯರು, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಲಾರದ, ಬಂದೆಡ ಸೇರಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡರು

ಗೋಹಿಯರು .— ವಿಧಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ಕನಿಕರವೇ ಇಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮನೋರಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವಂತೆ ಅಗಲಿಸುವೆ. ಎಂತಹ ಅವಂಗಳಕರವಿದು ? ವಿಧಿಯನ್ನೇ ನಿಂದಿಸಬೇಕು ? ಮನೆ ಮಂದಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡಟ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಂಬಿದ ದಾಸಿಯರು ಹೇಗೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾರು ? ಹೊಸ ಹಂಡತಿಯು ಸಿಗುವಾಗ ಹಳೆಯ ಜಂಡಿಲಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಹೇಗೆ ಇದ್ದಿಂತು ? ಮಧುರಾಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅದ್ವಷ್ಟಕುಲಾಯಿಸಿತು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪಶುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವರು. ಮುಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಈ ಹಳ್ಳಿಮುಕ್ಕೆ ಗಳನ್ನು ಬಂದು ನೋಡುವನೆ ? ಅಕ್ಕೂರನು ಕರುಣೆಯಲ್ಲಿದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ಅಗಲಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಅಕ್ಕೂರನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರು ಇಟ್ಟರೋ ಕಾಣಿಪು ? ಅದೋ ! ಕೃಷ್ಣನು ರಥವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿರುವ ವೃದ್ಧರೂ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಮುಖ್ಯ ದೃವರೇ ನಮಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಬಣ್ಣ ! ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಡೆದು ಬಿಡೋಣ. ಯಾರು ಏನೆಂದರೂ ಭಯಿಪಡ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಸಕ್ರಿಯಿಂದ ಪರಮಂತೋಷಪದಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಅಪಾರದು ವಿದಿಂದ ಹೇಗೆ ದಟ್ಟಿಲ್ಲವು ?

(ಎಲ್ಲರೂ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಗೋವಿಂದ ! ದಾರೋದರ ! ಮಾಧವ !' ಎಂದು ಕೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ದೂತನ ಮೂಲಕ 'ನಾನು ಬಯವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಹೊಡಿಟುಬಿಟ್ಟುನು. ಗೋಪಿಯರು ಚಿತ್ರ ಬೋಂಬೆಗಳಿಂತ ನಿಂತು ರಥವು ಕಣ್ಣರೆಯಾದ ವೇಲೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಬಿಡಂತೆ ಕೃಷ್ಣನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೇ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಇತ್ತು ಅಕ್ಕೂರನು ರಥವನ್ನು ವಿಲ್ಲಿಸಿ ಯಾಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧವ್ಯಾಹ್ನಿ ಕ ಕರ್ನ ಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಾರಾಯಣನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಜಪಿಸಿದನು. ಆಗ ನೀರಿನೊಳಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ದನ್ನನು ಕಂಡನು. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಾಗ ರಥದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬಿರೂ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬಿರನ್ನು ನೋಡಿದು ಸುಳ್ಳೇನು ? ತಿರುಗಿ ನೋಡುವುದಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಆಗ ಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಅವನ ಪರಿಪಾಠವನ್ನೂ ಕಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ಸ್ತುತಿಸುವನು.

### ಮೂರತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಅಕ್ಕೂರೆ :— ಸಕಲ ಜಗನ್ನಿ ಮಿತ್ತ ಕಾರಣ, ಸಕಲ ಗುಣಾಶ್ರಯ, ಪೂರ್ಣ ಷಡ್ಗಳ, ನಾಶಕರ್ತ್ರ, ಸ್ವಯಂ ನಾಶರ್ಹಿತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಃ ! ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವರ್ವಸಿದವನೂ, ನಾಭಿಕರ್ಮಲದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನೂ ಆದ ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಾದಿ ಕರ್ತನು.

ಮಹದಾದಿ ತತ್ತ್ವಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಕಾರಣರೇಸಿದರೆ ನಿನಾದರೋ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ.

ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದರೂ, ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಸಾಧಾರ್ತ್ಯಂ ಅಂದರೆ ಹೀವರು, ಸಾಧಿಭೂತಂ—ಪಂಚಭೂತಗಳು ಅಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧಿದೃವಂ ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಂತಲೂ ನೀನೇ ಉತ್ತಮವನೆಂದು ಯೋಗಿಗಳು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾಜ್ಞಿ ಕೆರು ವೇದವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ನಾಷುಗಳಿಂದಲೂ ಏನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಏಕಾಂತಭಕ್ತರು ಸಕಲ ಕರ್ನಾಟಕನ್ನೂ ನಿನಗೇ ಅರ್ಚಿಸಿ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿಂದ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ದೇಹವುಳ್ಳ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂಧಿಸುವವನೂ, ಸರ್ವಸಾಧ್ಯಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ನಿನ್ನ ಮುಖಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ, ಮುಖಿವೇ ಮೊದಲಾದ ತಾಪು ಹುಟ್ಟಿದ ಅವಯವಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಂಡಗಾಗಿ ನೀನೆತ್ತಿದ ಅವಶಾರಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ದುಃಖವನ್ನು ಕಳುಹುಕೊಂಡು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಾನಂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತಾದಿ ಅವಶಾರಪತ್ತಿದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

## ॥ ಶ್ಲೋಕ ॥

ನಮಸ್ತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಸರ್ವಭೂತಕ್ಷಯೋಯ ಚ |  
ದೃಷ್ಟಿಕೇತ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಪ್ರಪನ್ನಂ ಸಾಹಿ ಮಾಂ ಪ್ರಭೋ |

ಮೂರತ್ತಿಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಕ್ಷೂರನಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅಕ್ಷೂರನೂ ಪೂರ್ಣಾಂಶಿಕಾವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಂದು ತೇರನ್ನೇರಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಆಶ್ರಿತವನ್ನೇನು ಕಂಡೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅಕ್ಷೂರನು “ನಿನಗಿಂತ ಆಶ್ರಿತವಸ್ತುವು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು ಮಧುರೆಯ ಉಪವನವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಕೃಷ್ಣನು, ತನಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ನಂದಗೋಪ ಮತ್ತು ಗೊಲ್ಲರೂಡನೆ ಸೇರಿ, ಅಕ್ಷೂರನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವನ ಮನಿಗೆ ಬರುವುದಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ವಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರೂಡನೆ ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಪರಿ ನಿಂತರು. ಅವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಸೆಯಿದ್ದಿತು. ರಾಜಬೀದಂಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರ ಆಸೆ ಕ್ಷಾಡೇರಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟ ಅಗಸರವನು ಬಂದನು. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಆ ದೃಷ್ಟನಾದ

ಅಗಸರವನು ಉಚಾಯಿಸಿ ಮಾತಾಡಲು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನು ಆ ಪಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ತಾನೂ, ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರೂ ಧರಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ಪಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಗೊಲ್ಲಬಾಲಕರು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಡೆಮುಡಿಹಾಸುತ್ತ ಹೋದರು. ವೈಕುಂರದಲ್ಲಿ ನಾಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಹರಿಯ ಸೇವಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ಬಂದು ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಲಾಕ್ಷ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ವೈಕುಂರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ವೈಕುಂರದಲ್ಲಿ ಹೂಮಾಲೀಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಗೆ ಅರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೂಪಾಡಿಗರವನು ಸುದಾಮೆನಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಂದ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಹೂಮಾಲೀಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಸುದಾಮೆನು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಂದರವಾದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೂ ವೈಕುಂರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

### ಮೂರತ್ತೊಂಬಳ್ಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾರ್ಯ ಮುಗಿದುಡು

ಅಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯೋಬ್ಬಳು ಹಂಗಳೆಯೆಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದಪ್ಪು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಡದೇಹೋದುದರಿಂದ ಇಡೀ ಜನ್ಮಾಪ್ತಿ ಪುರುಷಸಂಗವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಕುಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸೈರಂಧ್ರಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಿನಷ್ಟೂ ಕಂಸನಿಗಾಗಿ ಗಂಧವನ್ನು ತಯಾರಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಂದಿನಂತೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ಗಂಧವನ್ನು ಕಂಸನಿಗೆ ಅರ್ಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಭೇಟಿ ಆಯಿತು. ಅವನು ಗಂಧವನ್ನು ಕೊಡಿದು ಕೇಳಿದನು. ಕೊಡಲೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕುಳ್ಳಿಯ ದೊಂಕಾಗಿದ್ದ ದೇಹವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವಳು ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಅವಳು ಅಪ್ಪರೆಯಾದ್ದಿರಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಅವನ ಸಂಗವನ್ನು ಬಯಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನ ಸಂಹಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಮನಸೆಗೆ ಬರುವುದಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟನು. ಮಧುರಾವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಧನುರಾಗಾರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಧನು:ಸನ್ನಿಷ್ಟ್ವ ಪೂಜಸುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾವಲಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವನೇ ಆ ಶೈವ ಧನು:ಸನ್ನಿಷ್ಟ್ವ ಮುರಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುಂಡಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ಅಟಿಕಾಯಿಸಿದ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನೂ, ಕಂಸನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ, ಉದಾಜ್ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಂದಗೋಪಾದಿಗಳಿಂದನೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳಿದನು. ಅತ್ಯೇ ಕಂಸನು ಕೃಷ್ಣನ ವಾತಾವಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡುಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭಯದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳಿದನು. ಬೆಳಗಾಗ ಕಂಸನು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಜಟ್ಟಿ

ಗಳಿಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ನಂದಾದಿಗಳು ಕಂಸನಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಒಟ್ಟಿಸಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಪುರಜನ ಮೊದಲಾದವ ರಲ್ಲರೂ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ನೇರಿದರು.

### ನಲವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇತ್ತು ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸ್ವಾನಮಾಡಿ ಅಲಂಕ ತರಾಗಿ ಉದ್ಘಾನದಿಂದ ಸಭೆಗೆ ಹೊರಬಿರು. ಕಂಸನ ಆಳಿತಯಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಉಪಲಯಾ ಪೀಡಪೆಂಬ ಬೆಟ್ಟಿದಂತಹ ಅನೆಯನನ್ನು ಮಾವಟಿಗನು ಸಭಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಅನೆಯು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಕ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಅನೆಯನ್ನೂ, ದ್ಯುತ್ಯನಾದ ಮಾವಟಿಗನನ್ನೂ ಕೊಂಡು, ಅನೆಯ ಎರಡು ಕೊಂಬುಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತಲು ಬಂದನ್ನು ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹಿಗೆಲಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಸಭಾಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಭಿಕರು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟಭಾವದವರಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕನುಷಾರವಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಆದ ಕಷಣ ನು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

॥ ಶಾಲ್ಲಿಕ ॥

ಮಲ್ಲಾನಾಮತನಿಃ ನರವರಃ ಸ್ತ್ರೀಲಕಾಂ ಸ್ತುರೋ ಮೂರ್ತಿಮಾನಃ ।  
ಗೋಽನಾನಾಂ ಸ್ವಜನಃ ಸ್ತ್ರೀಕಿಭೃತಾಂ ತಾಸ್ತ್ರಾ ಸ್ತ್ರೀಪಿತ್ತೋಃ ಶಿತುಃ ॥  
ಮೃತ್ಯುಭೋರ್ಜಪತೇರ್ವಿಧಾತ್ವವಿಹಿತಃ ತತ್ತ್ವಂ ಪರಂ ಯೋಗಿನಾಂ ।  
ವೃಷಿಣಾಂ ಚ ಪತಿಃ ಸದ್ಯಿವ ತುಕುಭೀಂ ರಂಗೀರಜುತಃ ಸಾಗ್ರಜಃ ॥

ಅ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮನಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಾಣಾರ ಮೊದಲಾದ ಜಟಿಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ದಿಲಿನಂತೆ, ಶಸ್ಯಿಕ್ಷಿರಸಂತೆ ತೋರಿದನು. ವಾಸುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಹಾವರುಷನಂತೆ ತೋರಿದನು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತುದ ವುನ್ನತ ನಂತೆಯೂ, ಗೋಪಾಲರಿಗೆ ಬಂಧುವಿನಂತೆಯೂ, ದುಷ್ಪಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ದಂಡಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಭುವಿನಂತೆಯೂ. ವಸುದೇವದೇವಕಯರಿಗೆ ಮುದ್ದು ಪುಗುವಿನಂತೆಯೂ, ಕಂಸನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆಯೂ, ನಾರದಾದಿಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಅನವರತ ನಾರಾಯಣನಂತೆಯೂ, ವೃಷಿಣಿ ಕುಲದವರಿಗೆ ಪರಿಪಾಲಕ ನಾದ ಪ್ರಭುವಿನಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತಾ ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಭಿಕರು ಆನಂದಪಟ್ಟಿ “ನಾರಾಯಣನೇ ವಸುದೇವನ ಮಗನಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿರುವನು. ಪೂತನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡವನೂ ಇವನೇ, ಯದು

ವಂಶವು ಇವನಿಂದಲೇ ಸುಖಿವಾಗಿ ಬಾಳುವುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಅವನೆ ಪ್ರಕ್ಕೆ ದಲ್ಲಿರುವವನೇ ಬಲರಾಮನು ಇವನಿಂದಲೇ ಪ್ರಲಂಬ, ಧೇನುಕಾದಿಗಳು ಹತರಾದರು" ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

**ಚಾಣೂರೆ :-** ನಂದಕುಮಾರನೇ ! ಬಿಲರಾಮನೇ ! ನೀವಿಬ್ಬಿರೂ ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಿಗದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗರಿಂದು ನಮ್ಮ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿರುವನು. ರಾಜನೇ ದೇವರು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ತುತಿವನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಜೀಗೇ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ನೀವಿಬ್ಬಿರೂ ನಮ್ಮ ಕೂಡೆ ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೇವರಾದ ಕಂಸಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿರಿ.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ನಿಮಗೆ ಈ ಕಂಸನೇ ದೇವರಾಗಲಿ, ನಮಗ್ಲಿ. ನಾವು ಬಾಲಕರು. ನಿಮಗೇ ಸಮಗ್ರೀ ಅಲ್ಲ. ನೀವಿಬ್ಬಿರೂ ಬಲಿಷ್ಠಿರಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠಿರು. ಅಧರ್ಮವು ಬರದಂತೆ ನಾನ್ಯಾಯೀತಿಯಂದ ಕಾಳಿಗವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

**ಚಾಣೂರೆ :-** ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಬಲಪ್ರಭು ನಮ್ಮ ಮದದಾನೆಯನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೊಂಡ ನೀನು ಬಾಲನೇ ? ನೀವಿಬ್ಬಿ ದೂರ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠಿರಿದ್ದಿರಿ. ನಮ್ಮೊಡನೆ ನೀವು ಕಾಳಿಗಮಾಡಿದರೆ ಅಧರ್ಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನೇ ! ನಮ್ಮೊಡನೆ ನೀನೂ, ಮುಷ್ಟಿಕನೊಡನೆ ಬಲರಾಮನೂ ಕಾಳಿಕೃಷ್ಣ ನಿಲ್ಲಿರಿ.

**ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಿಗವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅದು ಅನ್ಯಾಯವಂದು ಶ್ರೀಯರೆಂದರು. ಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನಲಾಭವಾದುದರಿಂದ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯಕೆಂದು ಕೊಂಡರು. ಕೃಷ್ಣನು ಚಾಣೂರನನ್ನೂ, ಬಲರಾಮನು ಮುಷ್ಟಿಕನನ್ನೂ ಕೊಂಡರು. ಭಲನೆಂಬ ಜಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಲರಾಮನು ಕೊಂಡನು. ಕೂಟ, ಕೋಶಲ ಹೊದಲಾದ ಮೇಲಿಬಿಡ್ಡ ಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಂಡನು.

**ಕಂಸ :-** ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಈ ಉರಿನಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿರಿ ನಂದ ಗೋಪನನ್ನು ಸರೇಹಾಕಿ. ವಸು ದೇವ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಸೇನರನ್ನು ಕೊಂಡುಬಿಡಿ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಾರಿ ಮಂಬಡ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕಂಸನನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೆಡಿ ಕೊಂಡನು. ಕಂಸನ ಪುಣಿವನ್ನು ಶ್ರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನೊಳಗಿದ್ದ ವಾಯು

ದೇವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ದ್ಯುತ್ಯನು ತಮ್ಮಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಕಂಸನು ಏರನಾದರೂ ಏರಮರಣವು ಬರದೆ ದುರ್ಮರಣವೇಬಂದಿತು. ಅವನು ಯಾದ್ಯಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಣದ ಗಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಕೊರಳನ್ನು ಹಿಡಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಏರಸ್ತುಗ್ರಹ ಅವನಿಗೆ ದೂರೆಯಲ್ಲ. ಈ ವಷಯವನ್ನು ಹರಿವಂತವೈ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂಡುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಆವನ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಸಹೋದರರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆಬಿದ್ದಾರು. ಕೆಂಕೆ, ಸ್ವರ್ಗೋಧ ಮೊದಲಾದ ಆ ದೂಷ್ಟ ರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕಂಸನ ಪೆಟ್ಟಿಯೆರು ನೋಳಿದರು. ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ, ಸತ್ತವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಸರೀಯಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ವಸುದೇವದೇವಕಿಯರಿಬ್ಬಿರೂ ಆವರಣ್ಣ ಜಗದೀಷ್ಠರರೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಲಂಗಿಸಿ, ಆಶೀರ್ವದಿಸದೆ ಭಕ್ತಿಯಂದ ಕೃಮುಗಿದು ನಿಂತರು.

### ನಲವತ್ತೇರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು ವಸುದೇವದೇವಕಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಲೇ ಜಳ್ಳಿನವುಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಜನರು ಭಾರ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು ವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮಾಯಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಮಾಡಿ, ಬಲರಾಮನಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ

ಕೃಷ್ಣ :— ಅಮ್ಮಾ ! ಅಪ್ಪಾ ! ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಲಲೀಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸುವಿಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮೂರನ್ನು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೀರಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಮುದುಕನಾದ ತಂದೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಮಗ, ಗುರು ಮತ್ತು ಶರಕಾಗತ ಇವರನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಾಗಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸದೆ ಇದ್ದ ವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಅವನು ಷ್ಯಾತಪ್ರಾಯನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಂಸನಿಗೆ ಹೆದರಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸದ ಇಷ್ಟ ಕಾಲವೂ ಷ್ಯಾತಪ್ರಾಯನಿಹೋಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸ.

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ “ನಾವು ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೀಗಳು. ಆಯಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಬೇಕು. ಯಾಯಾತಿಯ ಶಾಪಳಂಕೆಬಿಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಭೃತ್ಯನಾಗಿರುವಾಗ ದೇವತೆಗಳೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜಾಸುವರು” ಎಂದನು. ನಂದಗೋಪನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ರಾಮಕೃಷ್ಟರಿಗೆ ವಸು

ದೇವನು ಉಪನಿಂಯನ ಮಾಡಿದನು. ಅಪರಿಬ್ರಂಧ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಲು ಅವಂತಿ ಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಂದೀಪನಿಯನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗುರುದ್ವಿಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಸತ್ಯದ್ದ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು ಬಂದುಕಿಸಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಗುರುವು ಒಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು “ನಿಮ್ಮ ಕೇರಿಯು ಭುವನಪಾವನ ಮಾಡಲಿ” ಎಂದರು.

### ನಲವತ್ತುಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಂದಗೋಪ, ಯಶೋದೆ ಮತ್ತು ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದು ಉದ್ದವನನ್ನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಬಂದ ಉದ್ದವನನ್ನು ನಂದಗೋಪನು ಸತ್ಯರಿಸಿದನು.

**ನಂದಗೋಪ :** ಉದ್ದಧಾ ! ಕೃಷ್ಣನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವನೇ ? ಅವನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು ಅವನು ಸ್ವರಣಿಗಿಬಂದರೆ ಕೃಂತಾಲುಗಳು ಆಡದೆ ನಿಂತುಹೋಗುವುವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಂತೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸುಮ್ಮಾಡಿದನು. ಯಶೋದೆಯೂ ಅನಂದಭಾಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸಿದಳು.)

**ಉದ್ಧವ :** - ನೀವು ಶಾಂತಿರು. ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನೀವೇ ಧನ್ಯರು. ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀತಿವ್ಯಂತಿಮಾಡುವನು.

(ಬೆಳಗಾಯಿತು. ತೇರನ್ನು ಕಂಡ ಗೋಪಿಯರು ತಿರುಗಿ ಆಕೂರನು ಬಂದಿರುಹುದು ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಉದ್ದವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

### ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಗೋಪಿಯರು :** - ಸೌಮ್ಯನೇ ! ನೀನು ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿನಂತೆ ಕಾಣಬೇ. ಕೃಷ್ಣನು ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇಮಲಾಭಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದಿಲ್ಲವೇ ? ನಾವಾರು ? ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣಿದ ಕನ್ನೆಯರಲ್ಲಿ ಆಶಯುಳ್ಳ ಅವನಿಗೆ ಅನಾಗರಿಕರಾದ ನಾವು ಸ್ವರಣಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೇವು ? (ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ವರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಅಳುವೆದ್ದಾರಂಭಿಸಿದರು ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಳಾದ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಿಯು ಒಂದು ಭ್ರಮರವನು ನೋಡಿ, ಅದನ್ನೇ ಕೃಷ್ಣನ ದೂತನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಳು ; - )

ಬ್ರಹ್ಮರವೇ ! ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ ! ಕೃಷ್ಣನ ಸಹಾಸದಿಂದ ನೀನು ಧೂತ್ಸನಾಗಿರುವೆ. ಅವನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕಾದಲ್ಲ. ಅವನು ಅಧರಾಮ್ಮತದ ಆಶೀಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊಡನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅವನ ಮಧುರವಳಿಕೆ ನಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಆಶೀಯಿಂದ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಉದ್ದವನೇ ! ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ಯೆನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಸದ್ಗುರು ಮಾಡಬೇಡ. ಮಧುರಾ ನಗರದ ಸ್ತುಯರೆಡರಿಗೆ ಗಾನ ಮಾಡು. ಅವರು ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನೇ ಈಟು ಕೊಂಡಿ ? ಬಿಡು ಬಿಡು ! ಈಗಿಲೀಟಿಗೆ ನಾನು ಮರುಳಾಗತಕ್ಕ ವಳಳಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಕೃತಷ್ಣನು. ಸಂಧಿಮಾಡಿಸುವೆಯೂ ? ನಮಗೇನು ಘಲ ? ಅವನ ಸಹಾಸವೇ ಬೇಡವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಕಫೀಯನ್ನೇ ಹೇಳುವಿರಿ ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಬಿಡಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಮಂಗಳವಾಗುವುದು ಅವನ ವಾತೀಯನ್ನು ಹೇಳು ! ಆನಂದವಾಗುವುದು. ಕೃಷ್ಣನ ಗಿಳಿಯೂ ! ಹೋದವನು ತಿರುಗಿ ಏಕೆ ಬಂದೆ ? ಕೃಷ್ಣನು ನಿಬಂಧಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದನೇನು ? ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಪೂಜ್ಯನು. ನಾವು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಲಾರವು. ನಮ್ಮನ್ನು ಅವನ ಬಳಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಗಿಸುವ ? ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸವತ್ತಿಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸುವಳಿ ? ಅವನ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆ ದುರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ. ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನೆ ? ಯಾವಾಗೆ ಬರುವನು ?

ಉದ್ದವಾ :- ಆಹಾ ! ನೀವೇ ಧನ್ಯರು ! ಸಾಧನ ಸಂಪನ್ಮೂರಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಭಾಗ್ಯವಾದ ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯು ನಿಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಲ್ಲ ! ಮಹಾಭಾಗ್ಯವತಿಯರೇ ! ಸರ್ವವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದ್ವೇಷಾನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಸುವೆನು ಹೇಳಿ !

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ :- ಗೋಪಿಯರೇ ! ನಿಮಗೂ, ನನಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಯೋಗವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಂಚಿಭೂತಗಳು ಸಕಲ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದ್ದೇ ಹಾಗೆ ನಾನು ಸರ್ವರ್ಲಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀವು ಇರುವುದಲ್ಲಿ ಬಂತು ? ನಾನು ಆದಾನಾದಿಕರ್ತನು. ಪೂರ್ಣಾಜ್ಞಾನಿಯು ನಿದೋಃಪಣನು. ಶ್ರೀಗುಣವರ್ಚಿತನು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಿಪ್ರದ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಕಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೆ ದೂರವಿದ್ದಂತ ನಿಮಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವಿಂಡವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಾನವನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಯೋಜನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ನೀವು ಹೀಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಧಾರ್ಮಾನಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬೇಗ ಹೊಂದುವಿರಿ.

ಗೋಣಿಯರು :— ಉದ್ದೇಶ ! ಮುಧುರಾಷ್ಟ್ರಿಯ ತರುಣೀಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಕೃಷ್ಣನು ಸ್ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೇ ? ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ಅಂಗಸಂಗದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವನು ಬದುಕಿಸುವನೇ ? ಸ್ತುರಮುಣಿನಾದ ಅವನಿಗೆ ಯೋರಿಂದಲೂ ಅಗ ಬೇಕಾದ ಸುಖವು ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಾಮವು (ಅಶೇಯ) ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ವನ, ನೆದಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಸ್ತುರಕೆಯು ಬರುವುದು. ಅವನ ಪಾದ ಸ್ತುರಕೆ ಮಾಡಿದಿರಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ ೧ಕೆ ॥

ಹೇ ನಾಥ ಹೇ ರಮಾನಾಥ ವ್ಯಜನಾಭಾತ್ರಿಣಾತನ |  
ಮಗ್ನಂ ಉದ್ದರ ಗೋಣಿಂದ ಗೋಕುಲಂ ವ್ಯಜಿನಾಣಿಣಾತಾ ||

ನಲವತ್ತ್ಯುದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಗೋಣಿಯರು ಕೃಷ್ಣಾಜ್ಞಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಉದ್ದ ವನನ್ನು ಪೂರಿಸಿದರು. ಉದ್ದವನು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಡಾಡಿದ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಗೋಪರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾ, ಹರಿಯನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸುತ್ತು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದನು :—

ಗೋಣಿಯರು ದೃಢಭಕ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಗೊಲ್ಲಂಡಿಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ! !

ಶ್ಲೋಕ ೨ ||

ಆಸಾಮಹೋ ಚರಣರೇಣುಜುಷಾಮುಕಂ ಸಾಂ ವ್ಯಂದಾವನೇ ಕಮಿ  
ಗುಲ್ಮ ಲಕ್ಷಣಿಣಾಂ ||

— ಈ ಭಾಗ್ಯವತಿಯರ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬೃಂದಾವನ ದಲ್ಲಿರುವ ತರು, ಗುಲ್ಮ, ಬಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಜನ್ಮವು ನನಗಿ ಲಭಿಸಲಿ ! ಅದೇ ನನಗೆ ಭಾಗ್ಯ ! ಇವರ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಸ್ತುತಿಸುವೆನು. (ಉದ್ದವನು ಮುಧುರೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ)

గోహము :— సోమ్య ! ఉద్దవ ! ఇన్ను నావు హేళతక్కుద్దే ఏందే ? నమ్మ మనస్సు శ్రీహరియ పాదగళ్లు నలేసలి ! నాలగే అపన నామమన్న మదియుత్తిరలి ! దేహపు అవనిగే నమిసుత్తిరలి ! కిందే మాడిద పుణ్యపే నాదరూ ఇద్దరి శ్రీకృష్ణ నల్లి భుక్తియు శాశ్వతపాగిరలి ! (ఉద్ధవను బందు శ్రీకృష్ణ నిగే గోహములాపవర భక్తుతికుమమన్న తిళిసిదను.)

### సలవత్తారనెయ అధ్యాయ ముగిదుదు

శ్రీకృష్ణను బందు దిన ఉద్ధవమోడనే స్వరంద్రియ మనేగే బందు, కిందే కొట్టి మూతినంతే ఆవశ్యక సువిపెడిసిదను. ఆశియు కృష్ణన్న తన్న మనేయల్లియే కేలపు దినగళు ఇరబేందు ప్రాథిసిదాగే, ఇన్నొందు బారి బందు అవభ అభిష్టవస్సు పూర్వే సుపుదాగి వరమన్న కొట్టు తన్న అరమనేగే బందను.

శ్రీకృష్ణను అశ్వరనిగే మాతు కొట్టిద్దంతే బలరామ మత్తు ఉద్ధవ రూడనే అపన మనేగే హోదను. అశ్వరను ఆనందిసి అపరిగే భక్తుపూఫకే వాగి సత్కారమాడిదను.

ఆశ్వర :— మహాత్మ ! నిమ్మంద కంసను కఱనాగి, అవసిందా గిద్ద కింసే మత్తు సంటగిల్లు ప్రికారపాగి, ఈ కులవు పావనపాగి అభివృద్ధియాయితు. కృష్ణ ! నీను సృష్టాక్రికెంటను. నిన్నంద సృష్టవాద పదాధికాగోళాళగ్లు తద్వాప తన్నమకనాగిరువే. అణుమహత్తాగి తోరువే. జనసాదివోవేవదారనాగిరువే. ఈ తత్త్వానిక్షేయజ్ఞానవు నమిగే ఉంటాగలి ! దుష్టరు అపాధమాడ తాస్త్వవస్సు కేడిసిదాగల్లు అపతరిసి జ్ఞానోపదేశమాడ సజ్జనరన్న సనాగ్రగడల్లి స్థిరపాగి సాధిసువే. వేద వ్యాసరింద అభిస్నేహాద నీను కృష్ణ కేశాంశదింద దేవశియల్లి అపతరిసిరువే. జగంద్రువాద నీను ఈ మనేగే బందుదరింద మహా సంపత్తుంటాయితు. నిన్న దత్తసనపు దులంభ. నీను ప్రత్యక్షనాగిరువాగలే సతీసుతాదిగాల్లురువ అభిమానవన్ను బిడిసిటు.

కృష్ణ :— (అకాలదల్లి బంద ఏవేకపన్న మరేమాడి) నీను నమ్మిచిక్కప్పును. నావు నిన్న మక్కలు, నమ్మ ప్రోవెన్ ముంతాదుదెల్లపూ నినే

ಸೇರಿವೆ. ಸಾಧುಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಂತಹವರು ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಲ್ಲ. ಪರಾಧ್ಯೇಕನಿಷ್ಠರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರಿಯರಾದ ನಮ್ಮಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹರು.

ಶೈಲ್ಲಿ ೧೯ ॥

ನಹ್ಯಮೃತ್ಯಾನಿ ಶೀಥಾರ್ಥಿ ನ ದೇವಾ ಮೃಜಿಲಾಮಯಾ: ।  
ಶೀ ಪ್ರಸನ್ನಮೃತುರುಕಾಲೇನ ದರ್ಶನಾದೇವ ಸಾಧವಃ ॥

ಜಡವಾದ ನೀರಾಗಲಿ, ಮಣಿ, ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಲಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಡಗಳಾದ ಅವು ತಾವಾಗಿ ಪವಿತ್ರಮಾಡಲಾರವು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪಾವನಮಾಡುವುದು. ಸಜ್ಜನರಾದರೋ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವವರಲ್ಲ. ಸಜ್ಜನರಾದವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಚರಿಸುವವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಪಾವನಮಾಬಿಡಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ಸಾಧುವಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಹಿತ್ಯೇಷಿಯು. ನಮಗಾಗಿ ನೀನು ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಏನೆಂದರೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವನೇ ಆಥವಾ ಪಕ್ಷವಾತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೇ? ಏಜಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿದು ಬಾ. ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡೋಣ.

ನಲವತ್ತೇಷಣೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಅಕ್ಷೂರನು ಕೃಷಾಣ್ಯ ಯಂತ ಜ್ಯೋನವತಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಭೀಷಾದಿಗಳನ್ನು ಕೆಂಡು ಕುಶಲವಿಚಾರಮಾಡಿದನು. ಯೂದವರ ಕುಶಲವನ್ನು ಅವರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳವರ್ಶನಾಗಿರುವನೆಂದೂ, ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೀಗಳಿಲ್ಲರೂ ಬಹುವಾಗಿ ಅನುರಾಗವಿಟ್ಟಿರುವರೆಂದೂ, ಕುಳಿ ಮತ್ತು ವಿದುರಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದನು. ಈವೇಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಂತಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡ ಪಾಂಡರಾಜನನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಪರದೇಶಿಗಳಾದುದು ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಆಗಿದ್ದಂತಿರು. ಅಕ್ಷೂರನೂ, ವಿದುರನೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಷೂರನು ಹೋರಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬಂಧುಗಳ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು

ಅಕ್ಷೂರ :- ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೇ! ನೀನೀಗೆ ಕುರುರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿರತಕ್ಕವನು. ಪ್ರಜೀಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಂದ ಕಾಪಾಡು! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ

ಲ್ಲಿಯೂ, ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಕೆಪಾತ ಮಾಡದೆ ಸಮುದ್ರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಕೇತ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದುವೆ. ಅಧಿಮರ್ದಿದಿಂದ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆಯಾಗಿ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಮಷುತ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವವೂ ಭಗವಂತನ ಅಧಿನವೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಲೆದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊ.

**ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ :—** ಅಕ್ಕೂರನೇ ! ನಿನ್ನ ಹಿತೋಕ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿಪಾದವು ಶ್ರೀಯಸ್ಸರವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಮೋಹವು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಸಿಫಾರಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಭೂಭಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಕೇತವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೆ ಈತ್ತಿಯಿದೆ. ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವನು.

**ಅಕ್ಕೂರ :—** (ಇದು ಕಳ್ಳುವೇದಾಂತವಂದು ತಿಳಿದು) ನಿನಗೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ತಿಳಿ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಧುರೀಗೆ ಬಂದು ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನುಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.)

**ನಲವತ್ತೀಂಟಿನೆಯ ಅಧಾರಂ ಮುಗಿದುದು**

**ದರಮಸ್ಸಂಧ ಪೂರ್ವಾಧರ ಸಂಪೂರ್ಣ**

## ದಶಮಸ್ಯಂಧ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿರಂಭ

ಕಂಸನ ಪತ್ತಿಯರು ಅಸ್ತಿಪ್ರಸ್ತಿಯಂಬುವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಜರಾ ಸಂಧನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಕೃಷ್ಣ ನಿಂದ ತಮಗೆ ವೈಧವ್ಯಬಿಂತಿಂದು ದೂರಿಕೊಂಡರು. ಹರಿಯ ದ್ವೇಷಿಯಾದ ಜರಾಸಂಧನು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಬಂದು ಮಧುರೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಈಗ ಕೊಂಡರೆ ಭೂಭಾರ ಭೂತರಾದ ದುಷ್ಟರು ಸಾಯಂಪುರಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತರುವ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಭೂಭಾರವು ಇಳಿಯವು ದೆಂದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆಗ ಹರಿ ಮತ್ತು ತೇವದೇವರ ಎರಡು ರಥಗಳು ಮತ್ತು ಆಯುಥಗಳು ಗಗನದಿಂದ ಬಂದುವು. ಕೃಷ್ಣ ರಾಮರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ರಾಜರನ್ನೂ ಓಡಿಸ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಜರಾಸಂಧನು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದನು. ಬಲರಾಮನು ಅವನ ರಥಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ವರುಣಪಾಠ ದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಇರಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಜರಾಸಂಧನು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ದೂರಿದಿಂದ ತನ್ನ ಉರಿಗೆ ಹೋದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜಯೋತ್ಸವ ದಿಂದ ಮಧುರಾನಗರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಹೂಜಿತನಾಗಿ ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಧನಭೂಮಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಹಿಸಿದನು.

### ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಜರಾಸಂಧನು ತಿರುಗಿ ನುಂರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೇನಾಸಮೀತನಾಗಿ ಬಂದು ಯಮುನೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೃಷ್ಣ ದಿಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಧ್ವಂಶಮಾಡಿ. ಜರಾಸಂಧನು ಓಡಿಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೂರೆತ ಸಕಲ ಧನ, ಅಭರಣ, ಅನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ದಾಸಿಯರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಂದು ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು.

### ಷವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಜರಾಸಂಧನು ಶೋಣತಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಣಾಸುರನಿಂದ ಸತ್ಯತನಾಗಿ, ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನ್ಗಳು, ಲಕ್ಷ್ಯರಭಗಕು. ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಕುದುರೆಗಳು, ಕರೆಟಯುದ್ಧ ಬಲ್ಲ ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ದಾನವೀರರು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಕುಂಭಾಂಡ ಹಾಗೂ ಕೂಪಕಣರೆಂಬ ದೃಕ್ಕೃತೀಪ್ತರನ್ನು ಪಡೆದು, ಅನೇಕರಾಜರಿಂದಲೂ. ಇಪ್ಪತ್ತ ಮೂರು ಅಕ್ಷ್ಯಾಹಣೇನೆಯೆಡನೆ ಬಂದು ಮಧುರೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಕೋಟಿ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ನೆಲಸಮಾಡಿದನು. ಯಾದವರು ಸೇನಾಸಮೇತರಾಗಿ ಬಂದು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಇದಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ರು ಜರಾಸಂಧನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕುಂಭಾಂಡನು ಸಾಕ್ಷಕೆಯಿಂದಲೂ, ಕೂಪಕಣನು ಕೃತವರ್ಮನಿಂದಲೂ ಸೋತು ತಮ್ಮಕೆಡೆಯ ಸತ್ಯಾಧಿಕಾರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಜರಾಸಂಧನಿಗೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶೋಣತಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರು.

### ಷವಕ್ರಿಯಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಜರಾಸಂಧನು ತಿರುಗಿಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಆವನನ್ನು ಬಲರಾಮನು ಹಿಡಿದು ಮುಖಲಾಯುಧದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲೇತ್ತಿ ಸಿದಾಗಿ, ಬಲರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು “ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ” ಎಂದು ಅಶರೀರವಾಟಯಾಯಿತು. ಬಲರಾಮನು ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿನು. ಆದ್ಯತ್ವನಿಗೆ ಬಹು ಅವರೂನ ವಾಯಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತ ಮೂರು ಅಕ್ಷ್ಯಾಹಣೇಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಉಂದ ಉರಿಗೆ ಹೋದನು.

ತಿರುಗಿ ಜರಾಸಂಧನು ಅಪ್ಪೇ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜಮಾಯಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಉಗ್ರ ಸೇನಾದಿಗಳ ಅಪ್ಪಣಿ ಪಡೆದು ಗೋಮಂತ ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಲೋಂಗಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಿ ಒಂದು ಮರದ ಕಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪರಶುರಾಮ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡು, ಅಣ್ಣಿ ತಮ್ಮಾಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಪರಶುರಾಮ :— ನೀವು ಗೋಮಂತ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಆ ಪರ್ವತದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ಮಿರಪ್ಪರಕ್ಕೆ ರಾಜನಾದ ಸೃಗಾಲ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸುವಿವಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ.

(ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಅದರಂತೆ ಕರವೀರಪ್ಪರದ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿ ಶಂಖವನ್ನು ದಿದರು ಶ್ರೀಗಾಲ ವಾಸುದೇವನು ಬಂದು ಅವರೊಡನೆ ಯಾದ್ಯ ಮಾಡಿ, ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹತ್ತಾ ನಾದನು. ಬಳಿಕ ವಾಸುದೇವನು ಆ ಪ್ರರೋಚನೆಗೆ ಪ್ರಮೇಶಿಸಿ ಸಕಲವರ್ಣದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತನಾಗಿ, ಸ್ವಾಗಾಲನ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಭಂಡಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದೂತರ ಮೂಲಕ ಮಧುರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

### ಸೂಜಕನೆ

ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ತ್ವರ್ಥ ನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಕಾರ ಗೋಮಂತದಲ್ಲಿ ಜರಾಸಂಥಾದ ಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಶ್ರೀಗಾಲ ವಾಸುದೇವನ ಸಂಹಾರವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

### ಇವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಗೋಮಂತ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರವರ್ಣಣವೆಂಬ ಅದರ ಶಿವಿರವನ್ನೀರಿದರು. ಅತ್ಯ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಲಿರಾಜನು ಸುಮೃದ್ಧಿ ಕಣ್ಣಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣನ ಕಿರಿಟವನ್ನು ಕೆದ್ದು ಒಯ್ಯಿತ್ತಿದ್ದಾಗೆ ಗರುಡನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕಿರಿಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಗೋಮಂತ ಶಿವಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಗಗನದಿಂದ ಕೆಳಗಳಿಂದ ಆ ಕಿರಿಟವನ್ನು ಕ್ರಷ್ಣನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುನ್ನು. ಅದು ಅವನ ತಲೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ವೈಕುಂಠ ನಾರಾಯಣನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂದೂ, ಅವರೀವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಗರುಡ :— “ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣಪೂರುಷಾಯ ನಾರಾಯಣಾಯಾಶಿಲವಲ್ಲಭಾಯ । ಸುರಾರಿ ಸಂಹಾರಕಾರಣಾಯ ನಾರಾಯಣಾಶಿಲಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಣೇ ॥”

ನಾರಾಯಣನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕನೇ ಆಗಿದ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ತವುಗಿ ಪಾಲಿಸುವೆ. ಶಿವನಲ್ಲಿ ಶಿವನಾಮಕನಾಗಿದ್ದ ನೀನೇ ಸಂಹರಿಸುವೆ ಯಾದುವಂತದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ನೀನು ವಿಷ್ಣು ಪೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲಿನು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ಗರುಡನು. ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಅಪ್ಯಂತಾಗಬೇಕು.

ಕೃಷ್ಣ :— ಸೃಂಸಿದಾಗ ಬಾ ! ಈಗ ಹೋರಿದು.

(ಜರಾಸಂಥನು ಸೈನ್ಯಸಹಿತನಾಗಿ ಪರ್ವತ ಯಾದ್ಯ ಮಾಡಲು ಬಂದು ಗೋಮಂತ ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದನು. ಕೃಷ್ಣರಾಮರು ಪರ್ವತದ

ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಮುಢ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬಂದರು. ಕೈಷ್ಟೆನು ಪಾದದಿಂದ ಮೆಟ್ಟೆದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪರ್ವತವು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಕುಸಿದುಹೋಗಿ ತಿಖಿರ ಹೂತ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೈಷ್ಟೆನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಧುರೆಗೆ ಬಂದನು. ಜರಾಸಂಧನಿಗೆ ಇದು ಹದಿನೇಳನೆಯ ಬಾರಿ ಆದ ಸೋಲು. ಅದರೂ ಆ ಮೂರ್ವಿನು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಯುಕ್ತಿಸಿದನು. ಆಗ ಕಾಲಯವನನೆಂಬ, ಕೈಷ್ಟೆನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನ ವರದಿಂದ ಹುಟ್ಟದ ಮ್ಲೀಷ್ಟೆನು ನಾರದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಮಧುರೆಗೆ ಸೇನಾಸಮೇತವಾಗಿ ಯುದ್ಧ. ಮಾಡಲು ಬಂದನು. ಶ್ರೀಕೈಷ್ಟೆನು ಮಧುರಾ ವಾಸಿಗಳಿಲ್ಲರನ್ನೂ ದಾಷ್ಟರಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪದ್ಮಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುರದ್ವಾರದ ಹೊರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಂದನು.

### ಇವಕ್ಕೆಮೂರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕಾಲಯವನನು ಪದಾಕಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಕೈಷ್ಟೆನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ರಥವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಇದಿರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಶ್ರೀಕೈಷ್ಟೆನು ಒಡಿದನು. ಅವನು ಹೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಕಾಲಯವನನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಒಡಿದನು. ಮತ್ತು ಮೂರಲಿಸುತ್ತ ಹೋದನು. ಶ್ರೀಕೈಷ್ಟೆನು ಒಡಿ ಒಡಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯಾಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣರೆಯಾದನು. ಕಾಲಯವನನೂ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಪುರಾಷನನ್ನು ಕೈಷ್ಟೆನೆಂದು ಬ್ರಮಿಸಿ ಒಡ್ಡನು. ಮಲಗಿದ್ದ ಪುರಾಷನು ಎಚ್ಚಿತ್ತುತ್ತಾನ್ನ ಕಾಲುಕಡಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಕಾಲಯವನನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದನು.

**ಹರೀಷ್ವರಾಜ :**— ಮುನಿಯೇ ! ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಪನು ಯಾರು ? ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಧುವ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನಿಗ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ?

**ಶುಕ್ರ :**— ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳು ದೃತ್ಯಾಗಿ ಹೆದರಿ, ಅವರನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುಖುಕುಂದ ನೆಂಬಿವನನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಸಿದರು. ಧೀರನಾದ ಮುಖುಕುಂದನು ಒಟ್ಟಿ ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟು ದೃತ್ಯಾಗಿ ಕೂಡ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಗೆದ್ದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಷಣ್ಣಲಿನನ್ನು ದೇವಸೇನಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ “ಮುಖುಕುಂದನೇ ! ಇದು ವರಗೆ ನಾವುನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ಇನ್ನು ವಿಶ್ವಮಿಸು. ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳು ಹೊಡುವೇವು” ಎಂದರು. ಮುಖುಕುಂದನು “ಬಹುಕಾಲ ನಿದ್ರಿಸಬೇಕು. ನಿದ್ರಾಭಂಗ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಬೇಕು” ಎಂದು

ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಗಲೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮುಚುಕುಂಡನು ಮೇಲೆ ಉತ್ತಾಪಾದ ಹಿಮಾಚಲದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಕಾಲಯವನನು ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಒದ್ದಿನಿದ್ವಾಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಚುಕುಂಡನು ಅವನನ್ನು ಕಣ್ಣ ತೆರೆದು ಸೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಉರಿದು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮುಚುಕುಂಡನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಮುಚುಕುಂಡ :— ನೀನು ಯಾರು ? ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ ? ತೇಜೋ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ ನೀನೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಾತ್ಮರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುವೆನು. ನಾನು ಮಾಂಧಾತ್ರವಿನ ಮಾನು. ಮುಚುಕುಂಡನೆಂದು ಹೆಸರು. ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಭಸ್ತ್ರೇ ಭೂತನಾದನು. ಬಳಿಕ ನೀನು ಕಾಣಿಸಿಹೋಂಡಿರುವು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ನಾನು ಅನಂತನಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಅವಶಾರಗಳು, ಕರ್ಮಗಳು, ಸಾಮಗಳೂ ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾವಾಗಿ ಎಣಿಸಲಾರನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಪೂರ್ವಾನಾನುಸಾರ ಯದುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವಶರಿಸಿದುವೆನು. ವಾಸುದೇವನೆಂದು ನನ್ನ ನಾಮು. ಕಂಸಾದಿಗಳು ನಿನ್ನಿಂದ ಹತರಾದರು ಈಗ ದಗ್ಗಾನಾದವನು ಕಾಲಯವನೆಂಬುವನು. ನಾನೇ ನಿನ್ನಿಂದ ಅವನು ಹತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ನಿನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ವರವನ್ನು ಕೇಳು ಕೊಡುವೆನು.

ಮುಚುಕುಂಡ :— (ಗರ್ಗರ ಮಾತನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಿ, ನಾರಾಯಣನೇ ಇವನೆಂದು ತಿಳಿದು) ಸಾಮ್ಮಾನಿಯಾ! ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಮೇಹಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರಿತಿರುವರು. ಮನೆ, ಸತಿ, ಸುಶರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವರು. ನಾನೂ ಆದರಂತೆಯೇ ಆಹಂಕುಮಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ವ್ಯಧಿವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳಿದೆ. ಹಾವು ಇಲಿಯನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ ಸದಾ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರುವ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮದಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವೆ. ಕಾಲನಾಮಕಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿಟ್, ಕೃಮಿ ಮತ್ತು ಭಸ್ತ್ರೇ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಬರುವುದು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿರುವವನೂ ತನ್ನ ಈಂಡಿಗಿ ಗುಲಾಮನಾಗುವುದು ಲಜ್ಜೆಗೇಡಿತನವು. ಯಾವ ಪದವಿಯಾ ದೋರಿತರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಿಂಬ ಆಶೆಯಾಂಟಾಗಿ ಕವ್ವವು ಗಂಟಿಬೀಳುವುದೇ ಹೊರತು ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವು ದೋರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸತ್ಯಂಗವೇ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಗೃಹಾದಿ ಅಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗದಿಂದಲೇ ಸತ್ಯಂಗವು ದೋರಿಯುವುದು. ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾವ ವರವನ್ನು ಬೇಕುವುದಿಲ್ಲ.

“ನಿರಂಜನಂ ನಿಗುಂಜಂ ಅವ್ಯಯಂ ಪರಂ ತಾಂ ಜ್ಞಾತ್ಮಾತ್ರಂ ಹುದುಹಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಅಹಂ” ಸಂಸಾರವೆ ಸಾಕು. ಶರ್ಕಾರಗಳನಾದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪಾಲಿಸು!

**ಕೃಷ್ಣ :**— ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ವರದಿಂದಲೇ ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಯೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ನೀನು ಒಂದೆ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಪಾಪವನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವೆ. ಅದರೆ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸು. ಮುಂದಿನ ಜ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಯಾಪರನಾಗಿದ್ದ ಅಸದ್ಗಳನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

### ಷವತ್ತನಾಲ್ಯನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಚುಕುಂದನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಪ್ಯಕ್ರಿಯೆಂತೆ ಗುಹೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡುವಾಗ ಕಲಿಯುಗವೆ ಬಂದಿದೆಯಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಬದರಿಗಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಧುರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಲಯವನೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅವನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವವು ರಲ್ಲಿ ಜರಾಸಂಧನು ಇಷ್ಟತ್ವಮೂರು ಅಕ್ಷಯಿಂಣೇ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಓಡಿದರು. ಜರಾಸಂಧನು ಅವರ ಬೆನ್ನಟಪ್ಪದನು ಹಿಂದೆ ಹೋದಂತೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಗೋಮಂತ ಶಿಖಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದರು. ಜರಾಸಂಧನು ಬಂದು ಹುಡುಕಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಅಡಗಿದುವರೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹನ್ನೊಂದು ಯೋಜನ ಎತ್ತರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿ, ಯಾರ ಕಣ್ಣಗೂ ಬೀಳಿದಂತೆ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಸುಖಿವಾಗಿದ್ದರು. ಜರಾಸಂಧನು ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನಾಶಹೋಂದಿದರೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಗಧ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

(ಇದೂ ಬಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಥೆಯು).

### ಷವತ್ತದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಂದುದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರುವಾಗ ಪಾಂಡವರು ದ್ರುಪದ್ರ ರಾಜನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದು ದ್ಯುಮಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರೆಂದು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ

ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕೃತವರ್ಮನು ಹಿಂದುನಾವತಿಗೆ ಒಂದು ಭೀಮ್ಮ ದೂರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮರಾಜಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಆವರು ಕೃಷ್ಣನ ಮತ್ತು ಬಲರಾಮನ ಯೋಗಕ್ಕೇಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಕೃತವರ್ಮನು ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿ ಕಾಲಯವನನ್ನ ಸಂಹಾರ, ಗೋಪಂತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜರಾಸಂಧನಿಗಾದ ಪರಾಭವ, ಸೃಗಾಲವಾಸುದೇವನ ವಥ್, ಸಮುದ್ರದ ಮಹ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಪುರ ನಿರ್ವಾಣ, ಹಂಸದಿಭಿಕರ ಸಂಹಾರ ಮತ್ತು ದುರ್ಜಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನ ವಥ್ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಶ್ರೀಲೋಕವನ್ನೂ ಕರಿಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಷೇಲೆ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಮಗೇ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕರಿಗತವಾದಂತೆ ಎಂದು ತಿಳಿದನು. ಕೃತವರ್ಮನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲ ವೈತ್ಯಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಜಗದೀಶ್ವರನು ಪಾಂಡವರ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ್ದು.

### ಜವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶುಕ :— ರೇವತನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಾತಿನಂತೆ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ರೇವತಿಯನ್ನು ಒಲರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ, ಮದಿವೆ ಹಾಡಿದನಷ್ಟೇ? ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಾಗಿ ಭೀಮ್ಮಕನ ಮಗಳಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಳು. ರುಕ್ಷಣೀಯಂದು ಹಸರಾಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವಕಳನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಹೇಗೆಂದರೆ :—

### ರುಕ್ಷಣೀ ಕಾಲಾಳಿ

ರುಕ್ಷಣೀಯು ನಾಡಾದಿಗಳಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನೇ ತನಗೆ ತಕ್ಷ ಪತಿಯಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಈಡ ರುಕ್ಷಣೀಯೇ ತನಗೆ ತಕ್ಷ ಪತ್ರಿಯಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಿನು. ರುಕ್ಷಣೀಯು ತಂದೆ ಭೀಮ್ಮಕನ ಬದುಮಂದಿ ಪತ್ರರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಾದ ರುಗ್ರಿಯಂಬುವನು ಕೃಷ್ಣದ್ವೇಷಿ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ತಡೆದು ತಿತ್ಪಪಾಲಿನಿಗೇ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ರುಕ್ಷಣೀಯು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರಿದು ಆಪ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದ ಬಿಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರುಕ್ಷಣೀಯು ಬರಿದಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದದ ಮೇಲಿಟ್ಟಿನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ಉದ್ದವಿಂದ ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ರುಕ್ಷಣೀಯ ಪತ್ರ :— ಶ್ರುತಾ ಗುಣಾನ ಭುವನಸುಂದರ ಸಂಗಮಾಂಸ್ಯೇ ನಿರ್ವಿಶ್ಯ ಕರ್ಣಾವಿವರಂ ಹರಿಹೋಂಗತಾಮಂ !

ರೂಪಂ ಪರಂ ಭುವನಮೆಂಗಲ ಮಂಗಲಂ ತೇ  
ಕ್ಷಯೆಜ್ಯಾತಾವಿತಕಿ ಜಿತ್ತಮನಪಕ್ರಸಂ ಮೇ ॥

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ :— ಲೋಕೈಕ್ಯಸುಂದರನೇ ! ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿಗಳೂ. ವಾಪ್ತಿಗಳೂ, ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪಾಭಿನ್ವಗಳೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ಕರ್ಣರಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶರೀರದ ತಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕವೇ. ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಜಗತ್ತಿನ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಟ್ಟಿಪ್ಪಬಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಗುಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಡಿಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಜಿತ್ತವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಕುಂದನೇ ! ಆಚಾರ, ರೂಪ, ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸದ್ಗುಣಾದಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿವರಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಮನು. ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತರ ವಿವರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸತಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಸತ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಾಯಿ ತಾನೇ ವರಿಸಲು ಆವೇದ್ಯಿಸಿದೇ ಇದ್ದಾಗ್ನಿ ?

ಪ್ರಯಿತಮನೇ ! ನಿನು ರಮಾಪತಿಯೂ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಯಿತನೂ, ನಿಯಾಮಕನೂ ಆಗಿರುವೆಯಾಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ವರಿಸಿರುವೆನು. ತರಣಾಗತಿಭಾದ ನಿನ್ನ ಜರಣದಾಸಿಯ ಅಭಿಷ್ಪ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣೇಸು.

ನಿಂದಾಗಿಯೇ ಬಾದು ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬಬೇಕೆಂದು. ತಯಾರಿದರೆ ಸಿಂಹದ ಭಾಗ (ಆಹಾರ)ವನ್ನು ನರಿಯು ಅವಕರಿಸಿದಂತೆ ಶಿಶುಪಾಲನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಡುವನು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಷ್ಟಪೂರ್ತಿವನ್ನು (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ತಪಸ್ಸಿ, ವೇದಾನುಪಾಲನ, ಆತಿಧ್ಯ, ವೈಶಿಷ್ಟದೇವ ಮುಂತಾದುದು ಇಷ್ಟವೆನಿಸುವುದು. ಬಾವಿ, ಕೀರೆ, ದೇವಾಲಯ, ಅನ್ನಸತ್ರ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ನಿರೂಪಣವು ಪೂರ್ತಿ ವೆನಿಸುವುದು.) ಸತ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ವಾಜಿದ್ದರೆ, ವಾಜ್ಞಾಯಿವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಕೃಷ್ಣಪೂಂಡುರ್ಯಾತ್ಮಾವಿಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ. ದೇವಬೂಹ್ಯಣಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂರಿಸಿದ್ದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಾ-ತ್ವಮನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರ ವಾಸುವಂತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನ ಕರವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿಶುಪಾಲನು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಭಗವಂತನು ಕಾಪಾಡಲಿ !

ರಾಕ್ಷಸವಿಧಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗು. ನಮ್ಮೀ ಕುಲ ಪದ್ಧತಿಯಿಂತೆ ಉರಹೊರಿನ ಅಂಬಿಕಾಲಯೀಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಯಸೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡು. ನಿಂದಾಗಿಸುಗೆ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣಾಗಳನು ಬಿಟ್ಟಿ

ಮುಂದೆ ಸೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳ್ಲಿಯಾದರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪತ್ತಿಯೇ ಆಗುವೇನು.

(ಕೃಷ್ಣನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾನ್ ಮುಖಿಪನ್ನು ನೋಡಿದನು.

**ಬ್ರಹ್ಮಣ :-** ದೇವ ! ರುಕ್ಷಿಣಿಯು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವ ಮಾತುಗಳೂ ಇವೇ ಆಗಿವೆ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಾಯಿವಾದುದನ್ನು ಮಾಡು.

### ಷವತ್ತೀಳಸೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರುಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಅವಳಿಕ್ಷಿಯಂತೆಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣನೊಡನೆ ರಥವೇರಿ ವಿದಭೇನಗರಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಲರಾಮನೂ ಯಾದವ ಸೇನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಪತ್ರವನೊಯಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಣನು ರುಕ್ಷಿಣಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ರುಕ್ಷಿಣಿಯು, ವಿಪ್ರನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರವೆಂದರೆ ನಮಸ್ಕಾರಪ್ರೋಂದೇ. ಇನ್ನೂ ವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೃ ಮುಗಿದುಬಿಟ್ಟಂತೆ. (ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣನು ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಆಗಿರದೆ ಭಾವಿಸಿದೇರಿರಾದ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದು ಪುರಾಣ ವಾಕ್ಯಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಾಣಿಯೂ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ.) ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಆಹ್ವಾನವಿಲ್ಲವಾದರೂ ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಭೀಷ್ಣಕರಾಜನು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೊಗಿ ಸತ್ಯರಿಸಿ, ಉರುಳಿಕಿಗೆ ಜರಾಸಂಥಾದಿಗಳು ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಖಾಲಿ ಸ್ಥಳ ವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಉದ್ದಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಬಿಡಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಚಿಂಡಾಲ ಚೊಕ್ಕಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಬೇಡವಾಯಿತು. ಉದ್ದಾನದಲ್ಲೇ ಇರುವುದಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನು ಒಟ್ಟಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಂದಿರುವನೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಉರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಹೊರಟು ಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ “ನಾರಾಯಣ ! ರುಕ್ಷಿಣಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ತಿಯಾಗಲಿ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಹರಿಕೆಯನು ಕೆಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

ರುಕ್ಷಿಣಿಯು ಅಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಾಣಿಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಉರಕಹೊರಗಿನ ಆ ಗುಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಆಗಮನವನ್ನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಿರಲು ಶ್ರೀ

ಕೃಷ್ಣನು ಭರದಿಂದ ಬಂದು ದುಕ್ಕಿಣಿಯನ್ನು ಅವಕರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುನು. ರಾಜರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಆಗ ಬಲರಾಮನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಉರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲರನ್ನು ಜಯಿಸಿಬಿಟ್ಟುನು.

### ಇವತ್ತೆಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಮದವರೋಗನ ವೇಷವಿಂದ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ಶಿಶುಪಾಲನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕನ್ನಡರಣಿ ವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಅವನನ್ನಿದಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಬಲರಾಮನಿಂದ ಸೋರೆತ ಜರಾಸಂಧನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಶುಪಾಲನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ದುಷ್ಪರೀಲ್ಪರೂ ಕೆಟ್ಟಿ ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವರವರ ಉರಿಗೆ ಹೋದರು. ರುಕ್ಷಿಯು “ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಂಡು ರುಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೆ ತರುವೆನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಳಿಂಧಿಸುವುದು ಮಾಡಿ ಮೂರು ಅಕ್ಷೋಹಿಗಳೇ ಸೇನಯೆಡನೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬೇಸ್ತುಟ್ಟಿಬಂದನು. ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಪಾಷಿಯಾದ ಇಲ್ಲಾಲನೆಂಬ ದೃಕ್ತನೇ ರುಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ನಷ್ಟೇ? ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಂದ ರುಕ್ಷಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು. ರುಕ್ಷಿಯು ಕೃಷ್ಣನ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ವಾಗ ರುಕ್ಷಿಣಿಯು ಲೋಕವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತೇ, ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಕೃಷ್ಣನು ರುಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ತಲೆ ಮತ್ತು ಏಂಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಾದುಪಟ್ಟಿಗಳಾಗಿ ತೆಗೆದು, ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದನು. ಬಲರಾಮನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ದೃಕ್ತಾಂತವೇಶದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಕ್ಷೇತಿಸಿ ದುಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ! ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಬಲರಾಮ :- ಕೃಷ್ಣನೇ! ನಿನು ಮಾಡಿದ್ದ ತಪ್ಪು. ರುಕ್ಷಿಯೇ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊರಗಬೇಡ. ಇದೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪನುಸಾರ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಪೃತ್ಯಿಯೇ ಹೀಗೆ. ಅವರು ಹೋಪ ಬಂದಾಗ ಇವರು ತನ್ನ ಪರು, ಬಂಧುಗಳು ಎಂಬಿದನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನು. ಅವರವರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಿ ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡು.

(ಇಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೇನಿಂದರೆ :- ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಆಕ್ಷೇತಿಸಿದೆ ಈ ಬಲರಾಮನೇ ರುಕ್ಷಿಯ ಮುಹೂರ್ಗಳ ಮೆದಿವೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರುಕ್ಷಿಯನ್ನು ಸಂಕರಿಸುವನು.)

ರುಕ್ಕಿಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭೋಜಕರು ವೆಂಬ ಉರಿನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು.

ಇತ್ತೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬರದು ಪಾಂಡವರು, ದೇವಾದಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಮುದ್ರಿದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಕಿನೆಯನ್ನು ವಿಘ್ನಕ್ರಿಯಾಗಿ ಮದವೆಯಾದನು. ಸರ್ವರೂ ಸಂಕೋಪಭರಿತರಾದರು.

ಜವಹೀಲ್ತಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

ಸತ್ಯಾಚಿತನೆಂಬ ಯಾದವನಿಗೆ ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ವಾಗಿ ಸ್ವಮಂತರು ವೆಂಬ ಮಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗಿಂದ ಸತ್ಯಾಚಿತನಿಗೆ ಆ ಮಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಮೋಹವು ಬಂದಿತು. ಇವನ ಲೋಭವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಸತ್ಯಾಚಿತನು ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇಹೋದನು. ಸತ್ಯಾಚಿತನ ತಮ್ಮ ಪ್ರಸೇನಜಿತ್ತಾ ಎಂಬುವನು ಒಮ್ಮೆ ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದನು. ಬಂದು ಸಿಂಹವು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡುಹಾಕಿತು ತಮ್ಮನು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದು ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೃಷ್ಣನೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಮಣಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನೆಂದು ಅಪವಾದವನ್ನು ಹೊರಿಸಿದನು. ಅಪವಾದವನ್ನು ಯೋಗ್ಯನು ಕೆಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಧರ್ಮವಂಬುದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾದವರೂಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಜುಡುಕಿದನು. ಸಿಂಹದಿಂದ ಪ್ರಸೇನನು ಹತವಾದುದನ್ನು ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಕಂಡರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಪ್ರಸಂತುಬಿದ್ದು ದನ್ಮಾಳ ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕರದಿಯ ಹೆಚ್ಚಿಗುರುತನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಹವು ಕರದಿಯಿಂದ ಹತವಾಗಿರಬೇಕಿಂದು ಯಾದವರು ಉಳಿಹಿಸಿ, ಕರದಿಯ ಹೆಚ್ಚಿಯ ಗುರುತನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದರು. ಬಂದು ಗುಹೆಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಜಾಂಬವಂತ ಕರದಿಯೇ ಇರಬೇಕಿಂದೂ ಈ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ ಬಂದ ಯಾದವರೆಲ್ಲ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಗುಹೆಯ ಒಳಗೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಒಬ್ಬ ಧಾತ್ರಿಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಆ ಪದ್ಯವು ಹೀಗಿದೆ :-

“ಸಿಂಹಃ ಪ್ರಸೇನಮವಧಿತಾ ಸಿಂಹೋ ಜಾಂಬವತಾ ದ್ಯಃ  
ಸುಕುಮಾರಕ ಮಾರೋದೀಸ್ತವ ಹೈಷ ಸ್ವಮಂತರಃ ॥”

ಯಾದವರು ಹನ್ನೇರದು ದಿನ ಕಾದರೂ ಕೃಷ್ಣನು ಬರದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಡರಿ ತಮ್ಮಾರ್ಥಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಶರಣಿವನ್ನೂ ದಿದನು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತರಾದ ಜಾಂಬವಂತರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದೇವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಅವನೆ ಕೂಡ ಇವ್ವತ್ತೆಂಟುದಿನಗಳ ಕಾಲ ಹೋರಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಜಾಂಬವಾತರನ್ನು ಮುಚ್ಚೆ ಮಾಡಿ ಎಸೆದನು. ಮುಖ್ಯ ಬಂದಿತು. ವಾಚಿತ್ತ ಜಾಂಬವಂತರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ರಾಮನಾಗಿ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಿನು. ಜಾಂಬವಂತರು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಜಾಂಬವತಿಯನ್ನೂ ಮುಣೈಯನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಹಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಯನ್ನು ಸತ್ಯಾಜಿತನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಅವನು ತಾನು ಅಪವಾದವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟಿ ಸತ್ಯಭಾಮಯಿಂಬ ತನ್ನ ಮಗಳೊಮ್ಮೆ, ಸ್ತೋಮಂತಕರತ್ವವನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಹಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸತ್ಯಭಾಮಯನ್ನು ಹುದಿವೆಯಾಗಿ ಆರತ್ವವನ್ನು ಸತ್ಯಾಜಿತಿಗೇ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿದನು. ಆಗಲೇ ಜಾಂಬವತಿಯನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮದಿವೆಯಾದನು.

### ಅರವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪಾಂಡವರು ಅರಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಗ್ಗರಾದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮವೊಡನೆ ಮೃತಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಲು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋದನು. ಇವನನ್ನು ಕಂಡ ಭಿಂಬಾದಿಗಳು ದುಃಖಿಸಿದನು. ಇತ್ತು ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿಲ್ಲದ ವೇಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ, ಕೃತವರ್ಮರು ಸತ್ಯಾಜಿತನನ್ನು ಹೊಂದು ಮಣಿಯನ್ನು ತರುವಂತೆ ದೃತ್ಯಾಂಶನಾದ ತತ್ತಧನ್ಯಯಾದವನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರು. ಆವನು ಅದರಂತೆ ಸತ್ಯಾಜಿತನನ್ನು ಹೊಂದು ರತ್ನವನ್ನು ತಂದು ಅಕ್ಷರನ ಕೈಲಿಟ್ಟಿನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ರೂಪಕಾದ ಭೂದೇವಿಯ ಅವತಾರಳಾದ ಸತ್ಯಭಾಮಯು ಲೋಕವನ್ನು ಆನುಕರಿಸುತ್ತ ತಂದೆಯ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ತೈಲದಲ್ಲಿದ್ದಿಸಿ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋರಿಟಿಳು. ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷ್ಣನು ಅವಕಾಶನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಗಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ. ಉರಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಪಾಂಚಾಲಿಯ ಸ್ವರ್ಯಾಂವರದ ಆಹ್ವಾವ ಬಂದಿತ್ತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಚಾಲನಗರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಹುಂತಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿ, ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಅಭಯವಚನಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರ್ಥಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಲರಾಮ ಹೊಡನೆ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಣಿಯನ್ನು ಕದಿದ್ದ ತತ್ತಧನ್ಯನನ್ನು ಬೇಸ್ತುಹತ್ತಿಹೋಗಿ

ಅವನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಕೊಂಡನು. ಅದರೆ ಅವನ ಬಳಿ ಮಣಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಇದನ್ನು ಅಣ ನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಬಲರಾಮನು ದ್ವಿತ್ಯಾವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ರತ್ನವನ್ನು ತೋನು ದಕ್ಷಿಣಕೊಳ್ಳಲು ಸುಳ್ಳಂಹೇಳಿರುವನೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಉಹಿಸಿ ತಮ್ಮನೆ ಮೇಲಿನ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಥಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪದು ವರ್ಣಗಳ ಕಾಲ ಪಾಸಮಾಡಿದನು. ಅಕ್ಕಾರನು ಸ್ವಮಂತಕಮಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಪಾರದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ದರಿದ ಆ ರತ್ನವು ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಗೂತ್ತಾಗಿ ಅವನನ್ನೂ, ಬಲರಾಮನನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನು ಕರೆಸಿ ಸಭೀಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ರತ್ನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ ಅಕ್ಕಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಹರಿಯ ಮಾತನಂತೆ ಆ ಮಣಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಾರನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟಬಿಟ್ಟನು. ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದೆ ಸಂದೇಹವು ಹೋಯಿತು. ತಾನು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಅವನು ಬಹಳ ಪರಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿ, ಸ್ವರಿಸುವವರು ಅಪವಾದವನ್ನೂ, ಪಾಪವನ್ನೂ ಕಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

### ಅರವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಪಾಂಡವರು ದೊಪದಿಯನ್ನು ಮದಿವಯಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡನೊಡನೆ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬೇಟಿಗೆ ಹೊರಟಿನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಂದೇ ದೇವಿಯು ಅಜ್ಯನಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ವಾದಿವೆಯಾದನು.

ಅವಂತಿ ರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ಏಂದ ಮತ್ತು ಅನುವಿಂದ ಎಂಬುವರಿಬ್ಬರು ದ್ವಿತ್ಯಾಂಶರು. ಆದ್ದರಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ವಶರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ತಂಗಿ ಏತ್ತುವಿಂದಾದೇವಿಯು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಕಾಗಿದ್ದಳು. ಕೃಷ್ಣದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ಅವಳ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರೂ ತಂಗಿಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ತಡೆದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸೋದರತ್ತಿಯಾದ ರಾಜಾಧೇವಿಯ ಪಾಗಳಾದ ಮಿತ್ರವಿಂದೆಯ ಸ್ವಯಂಪರದಲ್ಲಿ ರಾಜರೆಭೂತಾನ್ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಬಲಾತ್ಮಕರ ವಾಗಿ ತಂದು ಮದಿವಯಾದನು.

ಕೋಂಕಳದೇಶರಾಜ ನಗ್ಗಿ ಜಿತ್ತಿನಂಮಗಳು ನೀಲಾದೇವಿಯು. ಅವಳ ತಂದೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ಯುತ್ಯಂತ ಏಳು ಗೂಳಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪಣವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ರಾಜನು ಅತಿಪೀಠಿಯಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದುದಲ್ಲಿದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಆ ಏಳು ಗೂಳಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ ನೀಲಾದೇವಿಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದನು. ರಾಜನು ಮಗೆಗಿಗೆ ಬಹಳ ವಾಗಿ ಬಳಿವಳಿಗೆಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಸೋದರತ್ತ ಶ್ರುತೀತ್ಯಾಯಂಬಿವಕು. ಅವಳ ಮಗಳು ಭದ್ರಾದೇವಿ. ಸಂತರ್ಜನ ಮೋದಲಾದ ಅವಳ ಸಹೋದರರು ಪ್ರೇಮ ದಿಂದಲೂ, ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮದ್ದರ್ದೇಶಾಧಿಪತಿಯ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದೇವಿ. ಅವಳ ಸ್ತೋಯಂಪರದಲ್ಲಿಟ್ಟದ್ದಿಲಕ್ಷ್ಯಭೇದಸವ್ಯ ಬಹಳ ಕರಿಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಭೇದಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೀಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದನು.

ಇದೂ ಅಲ್ಲಿದೆ ನರಕಾಸುರನ ಸೇರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರದ ನೂರು ಮಂದಿ ಕಸ್ಯೇಯರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮದಿವೆಯಾದನು.

### ಅರವತ್ತಿರಂನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೀಕ್ಷೆತ್ : - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನು ?

ಶುಕ : - ನರಕಾಸುರನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವ ಮಾತೆಯಾದ ಅದಿತಿದೇವಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿ ಅವಳ ಬೆಂಜೋಲೆಗಳನ್ನು ಅವಹರಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಆರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸತ್ಯಭಾಮಂಯೋಡನೆ ಗರುಡನನ್ನೇರಿ ಪ್ರಾಗೋಣ್ಣೇತಿಪವೆಂಬ ನರಕಾಸುರನ ಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆ ನಗರದ ರಕ್ಷಣಿಗಿದ್ದ ಗಿರಿದುರ್ಗ, ಜಲ ದುರ್ಗ ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ಅಗ್ನಿವಾಯು ದುರ್ಗಾಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮುರನೆ ಆಯ ಸಾವಿರ ಪಾಶಗಳನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ, ಏದು ತಲೆಗಳುಳ್ಳ ಮುರಾಸುರ ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರತ್ಯಾದ ತಾಮ್ರಮುಂತಾದ ಏಳು ಮಂದಿ ಧ್ವತ್ಯರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ನರಕಾಸುರನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು

ಶತಕ್ಕು ಎಂಬ ಅರ್ಮೋಫ್ ವಾದ ಗದೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಶತಕ್ಕು ನಾಮಕರಿಯನ್ನು ನುಂಗಿ ಅಸುಂಜನಿಗೆ ಬಳಲಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬಳಿಕೆ, ನರಕಾಸುರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿ, ನರಕನೆ ಹಾಯ ಕ್ಷುಂದು ಬಂದ ಯಾವತ್ತು ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

### ಅರವತ್ತು ಮುಗಾರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನರಕನು ಕೃಷ್ಣನ ಕೂಡೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅವನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡ ನನ್ನು ಹೊಡಿದನು. ಆದರೇನು ? ಅವನು ಅಳ್ಳಾಡಲಿಲ್ಲ. ನರಕನು ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಕೂಲಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕಿಂದಿರುವಾಗಳೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜಕ್ಕಿಂದ ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಪುಷ್ಟಿಪುಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು, ಗಂಧ ವಾಪ್ಸಿ ರೆಯರು ಗಾನನರ್ತನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಟ್ಟಣದೊಳಗೆ ಬಂದು ನರಕನು ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಣಿರವತವನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೂ, ಅವು ತಸ್ತುವಿ ಯಾದ ಶೈತಭತ್ತವನ್ನು ವರುಣನಿಗೂ ಕರುಹಿಸಿ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಘೂರ್ಜೆವಿಯು ಅದಿತಿಯ ಓಲೀಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು “ನಮಃ ಪಂಕಜನಾಭಾಯ ನಮಃ ಪಂಕಜಮಾಲಿನೇ । ನಮಃ ಪಂಕಜನೇತ್ವಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಪಂಕಜಾಂಘ್ರಯೇ ॥” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದಳು.

ಭೂದೇವಿ :- ಸಾಮಾನ್ಯ ! ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸತ್ಯ ಗುಣದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಲಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವೆ. ನಾನೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವತತ್ವಾಂಶಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನ ಅಧಿನರಗಿರುವೆವೆ. ನನ್ನ ಮುಮ್ಮುಗವಾದ ಈ ಭಾಗದತ್ತನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಾಗದತ್ತನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನರಕನ ಸೆರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಆಕನ್ನೆಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿಲಿಪ್ಪಿತದೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಮದಿವೆಯಾಗಿಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಭಕ್ತವಲ್ಲಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮದಿವೆಯಾಗಲು ಒಟ್ಟಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿನು.

### ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬಳಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜತನಾಗಿ ಅದಿತಿ ದೇವಿಗೆ ಬೆಗಡೋಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೂ ನಮಿಸಿದಳು. ಅದಿತಿಯು ದೃತ್ಯಾವೇಶಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಗಾಗಿ ಆ ಲೋಕದಂಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಶೀವರ್ವದಿಸಬಿಟ್ಟು ಇರು. ಮುಂದೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಂದನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಗರುಡನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತನ್ನೂರಿಗೆ ತರಬೇಕೆನ್ನು ವಾಗಿ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವರಿಗಳು ಕೃಷ್ಣನನ್ನಿಡಿಸಿ ಯಾದ್ದುಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

### ಆರವತ್ತ್ವದನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

ದೇವತೆಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯಿಂದಲೂ, ಕೃಷ್ಣನಿಂದಲೂ ಸೋತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಶಿವನು ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಗರುಡನು ನಂದಿಯನ್ನು ಶಿವನ ಸಹಿತವಾಗಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡಿದನು. ಶಿವನ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗದೆ ಕೃಂಳಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

### ಆರವತ್ತ್ವದನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆದನ್ನು ಕೈಲಿಟ್ಟಿದಿದು “ದುಶ್ಜವನನೇ ! ನಿನ್ನ ಯುಧವೇ ನನ್ನನ್ನು ಏನೂಮಾಡದೆ ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿದೆ ನೋಡು” ಎಂದು ನಶ್ಯಿಸಿ. ಇಂದ್ರನು ನಿರಾಯಾಧಿನಾದನು. ಏರಾವತವು ಗರುಡನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಸೋರಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಇಂದ್ರನು ಕೃಂಳಾಗದೆ ಹಿಮ್ಮಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆಗ

ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೇ :- ಇಂದ್ರನೇ ! ತಚಿಯ ಗಂಡನಾಗಿ ಪಲಾಯನವಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವ್ಯಾದಿ. ಸೋತು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ನಿನ್ನನ್ನು ತಚಿಯು ಮಾಡಲಿಸದೇ ಬಿಡಳು.

ಇಂದ್ರ : ದೇವಾದಿಸ್ವತ್ವಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಯಾವನು ತಾನೇ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವನು ? ಕರುವು ತಾಯಿಯ ಕೆಳಕ್ಕೆಲನ್ನು ಗುಡುವಂತೆ ಜಾಲನವಿಲ್ಲದೆ ನಾವೂ ಏರೋಧಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮೂರ್ವಿರ್ವತನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡ್ದೆ. (ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಿಸಿ) ಸ್ವಾಂತಿಯೇ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಅಮರಾವತಿ ರಾಜ್ಯ, ಏರಾವತ, ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಈ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಧೀನಗಳು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಂತ ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಒಯ್ಯಬಹುದು.

ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಏರೋಧಿಸಿದುದೇಕೆಂದರೆ ಈಗ ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವೆ, ಪಾರಿಜಾತಪ್ರಕ್ರಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ತೆಗೆದುಹಾಂಡು ಹೋದರೆ ಈ ದೇವಲೋಕದ ಹೆಚ್ಚು ಗಾರಿಕೆಯೇ ಹೋಗುವುದು. ಭೂಲೋಕದವರಿಗೆ ಸದರವಾಗುವುದು.. ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಹೈಮಿಸು !

**ಕೃಷ್ಣ** :- ನೀನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ. ನಾನೇ ಆಪರಾಧಿ. ನಿನಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಅಂತರ್ರಾಮಿಯೇ ನಾನು. ನೀನು ಹೇಬಾಡಬೇಡ. ನಾನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾಗ ಈ ವೃಕ್ಷಷಾ ನಂದನ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ಮಹಿಮೆಯು ಕಂಡು ವುದಿಲ್ಲ.

**ಇಂದ್ರ** :- ಅಜುರನನ್ನು ನನ್ನ ಮಗಾನು. ಅವನನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

**ಕೃಷ್ಣ** :- ಹಾಗೆಯೇಳಗೆ.

(ಕೃಷ್ಣನು ಪಜ್ಞಾಯಧವನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು, ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಒಂದು, ಪಾರಿಜಾತಪ್ರಕ್ರಿಯನ್ನು ಸತ್ಯ ಭಾಮೆಯ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಎಲ್ಲರೂ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

### ಅರವತ್ತೀಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

“ಶಿವನೇ ದೇವರು. ಕೃಷ್ಣನು ಮತ್ತೆ ಇಗಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಜೂಡಿದ್ದಿರುವುದು ಆ ಕೃಷ್ಣನು ದೇವರಲ್ಲ. ನಮ್ಮೀರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು” ಎಂದು ಅಯೋಗ್ಯರು ತಿಳಿಯಲೆಂದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶಿವನಿಂದ ದಗ್ದು ನಾಗಿದ್ದ ಮನ್ಯಧನನ್ನು ರುಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿದನು. ನಾರದರು ಶಂಬರಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ರುಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ರಾವ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನಾಮಕ ಮಗನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮರಣವರೆದು ಹೇಳಬಿಟ್ಟರು. ಶಂಬರನು ಕೂಡಲೇದ್ದಾಗ್ನಿರ್ಕಿಗೆ ಬಂದು ರುಕ್ಷಿಣೆ ಮತ್ತು ಎಳೆಯ ಮಗುವಿದ್ದ ಸೂತಿಕಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಸಮುದ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಒಗೆದನು. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಷಿಣೆಯರು ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ಮತ್ತು ಶಂಬರ ಅವರ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಅವರು ಭೋಗಿಸಲಿಂದೇ ಕಂಡರೂ ಕಾಣಿದ್ದ ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ಏನಿನ ಉದರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಏನು ನುಂಗಿತು. ಬೆಸ್ತ್ರರು ಬಲೆಬೀಸಿ ಆ ಏನನ್ನು ಹಿಡಿದು

ತಂಬರನಿಗೆ ಕಾಣಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ರು. ಅದನ್ನು ಆಗುರು ಅಡಿಗಿಯ ಹಾನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಸೀಳಿದಾಗ ಒಳಗೆ ಇದ್ದ ಅಡ್ಡ ತೆಲುಪ್ಪೆಳ್ಳ ಕೆಳವನ್ನು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷಭಾದ ಮಾಯಾವತಿಯನ್ನೇಡಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ರತೀದೇವಿಯೇ ಮಾಯಾವತಿ. ತಿಂಬು ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟಿರು, ಅವನ್ನು ಪತ್ತಿಯು ಶರೀರಕಾಗತಳಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು. ಮತ್ತು ನಾರದರು ಕಾಮನೇ ವಾಗುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಬಳಗೆ ಒಂದರಾಗ ಅದನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ವಂಗರವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರತೀ ದೇವಿಯು ಮಗುವೇ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ತಳಿದು ರಸಾಯನಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬೇಗ ಯೋವನವು ಬರುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಿದಳು. ಮುಂದೆ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನಿಗೆ ರತಿಯು ಅವನ ಸ್ನೇರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ತಂಬರನ ವರ್ಧಿಗೆ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಅವನ ವರ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಳು. ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ತಂಬರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂಡು ರತಿಯೋಡನೆ ಗಾನೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದ್ವಾರಕಿಯ ಅಂತಃಪ್ರದಕ್ಷಿ ಒಂದನು. ಆ ಹೇಳಿಗೆ ನಾರದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನು ದುರ್ಕಿಣೆಯ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸರ್ವರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿರು.

### ಅರವತ್ತನೇಂಬ ಅಧ್ಯಾರ್ಥ ಮುಗಿದುದು

ಕಾಶಿರಾಜನಿಗೆ 'ಸುತನ್ನ' ಎಂಬ ಹೆಸ್ಟ್ ಮಗಳಿಬಿಟ್ಟು ವಿನಾ ಮುಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ರಾಜನು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಮಗಳು ಹೆರುವ ಗಂಡು ಮಗನವನ್ನು ತನಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕಿಂದು ಒಪ್ಪೆಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಮಗಳು ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗನವನ್ನೇ ಹಡೆದಳು. ವೇನಾಸುರನೇ ಸುತನ್ನನಿಂದ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಹೊಂಡ್ರೆಕವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅವನು ಮಾತಾಮಹನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಳಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಒಹಳ ದ್ವೇಷವಿದಿತು. ಕೃಷ್ಣನು ಕ್ರೀಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಅವನು ಬಂದು ದ್ವಾರಕಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಿದನು. ಒಲ ರಾಮಾದಿಗಳು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಹೊಂಡ್ರೆಕನ ಕೂಡಲೇ ಕೌಶಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದನು. ಬೇಳಗಾಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒದರಿಯಿಂದ ಒಂದು ಹೊಂಡ್ರೆಕನು ಮಾಡಿದ ಹಾವಳಿಯನ್ನೂ, ಅವನು ಸೋತು ಓಡಿ ಹೋದು ದನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು. ಎಪ್ಪೇ ಆಗಲಿ ಹೊಂಡ್ರೆಕನು ತನಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಹೊಂಡ್ರೆಕನು ಒಬ್ಬು ದೂತನನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಒಂದು ಯಾದವಸಭೆಯಲ್ಲಿ

ದೂತ :— ಹೌಂಡ್ರೆಕನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಕೇಳಿ :— ನಾನೆಂಬ್ಬೇನೇ ವಾಸು ದೇವನು. ಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನು ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಹೊಂಡ್ರೆ ದಿಂದ ಧರಿಸಿದು ಚಕ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿನನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗು. ಇಲ್ಲವೇ ಯಾದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗು.

ಕೃಷ್ಣ :— ಮೂರಥನೇ ! ನೀನು ಧರಿಸಿದುವ ಚಕ್ರಾದಿಗಳು ನಕಲು ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಅವನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆಸುವೆನು. ನೀನು ಸತ್ತು ನಿನ್ನ ದೇಹವು ನಾಯಿನರಿಗಳ ಪಾಲಾಗುವುವು.

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀವತ್ಸ ಚಿಹ್ನೆಗಾಗಿ ಸುದಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಂಗಾರದ ಎರಡು ತೊಳುಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು, ಬಂಗಾರದ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ರಥದೊಡನೆ ಬಂದ, ನಾನೇ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮವಾದ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೌಂಡ್ರೆಕನನ್ನೂ, ಅವನ ಮಾತಾ ಮಹನಾದ ಕಾಶಿರಾಜನನ್ನೂ ಕೊಂಡು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಾಶಿರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸುದ್ಧಿಣಿನೆಂಬ ಅಸುರನು ಶಿವನಿಂದ ಪರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಹೋಮ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಿಂದ ದ್ವಾರಕಾಗಿಯ ಹೂರಟಿ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಸುಡಲಾದಂಭಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಚಕ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುನು. ಅದು ಬೆನ್ನೆಟ್ಟಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಕೃತಾಗ್ನಿಯ ಹೀಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಸುದ್ಧಿಣಿವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು. ಚಕ್ರವು ಕಾಶಿಯನ್ನು ಪೂಜಾವಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವವರೂ, 'ಹೇಳಿದವರೂ ಪಾಪೇಹಿತರಾಗಿ, ಹೊನೆಗೆ ವೈಕುಂರವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಅರನಕ್ಕೂಂಭಕ್ತನಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಮುಗಿದುದು

ಒಮ್ಮೆ ಪೂಜಾಗ್ರಾಸ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವು ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಕಲ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಕುರುಕ್ಕೀಶ್ವರದ್ವಿಲಿಯವ ಸ್ವಮಂತಪಂಚಕಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಒಹುತಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಲೂವ ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕರೂ ಆ ಕ್ಷೀತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿನುಸಾರ ಸ್ವಾನ, ದಾನ, ಅನ್ವಯಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಇವ್ವು ಮತ್ತು ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ತೋಷಭರಿತರಾದರು. ಯಾದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದವರೂ, ತತ್ತ್ವಮತ್ತರೀಲೀಯರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಂದಗೋಪ ಮೂರಧನಾದ ಗೋಪರೂ, ಗೋಪಿಯರೂ, ಪಾಂಡವರೂ ಯಾದವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡ ಯೋಗಕ್ಕೇಮವನ್ನು ಏಬಾರಿಸಿ ಹರಷಗೊಂಡರು. ಕುಂತಿ ದೇವಿಯು ವೀದೇವನನ್ನು ಕಂಡು

ಕುಂತಿ :- ಅಹ್ನಾ ! ನಮಗೆ ಮಹಾವಿಷತ್ತುಗಳು ಒಂದಾವು. ಆಗ ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಿಂತಲಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗ ಇರಿಗೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲ.

ವರ್ಸುದೇವ :- ತಂಗಿ ! ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ ಆಸ್ತಿತಂತ್ರರು. ಆಗ ನಾವೇನೂ ಸುಖಿ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಂಸನಿಂದ ನಮಗೆ ಮಹಾವಿಷತ್ತು ಒಂದಿತ್ತು. ಯಾದವರು ದಿಕ್ಕಾಬಾಲಾಗಿದ್ದರು. ನಿಮಗೆ ವಿಷತ್ತು ಒಂದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಸನ ಸರೀಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗತಾನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಿದೆ ಸೇರಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಕೇಮಹನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು, ಅಷ್ಟಾ ತಿಳಿಯಬೇಡಮಾತ್ರಾ !

ವಿರಾಟದ್ವಾರ್ಪದ ಮೇದಳಾದ ರಾಜರು ಒಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಡಿ ಅವನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಕಂತೋವಾಪಟ್ಟಿದ್ದಂತಿರು. ನಂದಿಗೋಪ, ಯಶೋದೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ನಂದಿಗೋಪ ಯಶೋದೆಯರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ತಮ್ಮ ತೊಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಹೋಂಡು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದರು. ಹೋಟಿಣೀ ಮತ್ತು ದೇವಕಿಯರು ಯಶೋದೆಯನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿದರು.

ದೇವತ :- ವ್ರಜೀಜ್ಞಾರಿ ! ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೂ ಸಾಲದು. ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೋತ್ತಿದಿರಿ.

ಗೋಷಿಯರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತುತ್ವದ್ರೇಕ ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ;- ನಮಿಮಣಿಯರೇ ! ಯಾದವರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ನಿಪ್ಪಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಬೇಕಾಯಾತು. ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ನಿಪ್ಪಣ್ಣು ಭೇಟಮಾಡಲು ತಡವಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನೂ ನಿಪ್ಪಣ್ಣೂ ಸೇರಿದವನು ಈಶ್ವರನೇ. ಆಗಲ್ಲಿದವನೂ ಅವನೇ. 'ಪ್ರಿಯ ನಾದ ನಿನ್ನ ಅಗಲಿಕಿಯ ಬಹುತಾಪಕರ' ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿಕುದು. ಮುಕ್ತಿಯ ದೂರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಭಕ್ತಿಯೆಂದೇ ವಾಖ್ಯ ಸಾಧನವು. ನಿಮಗೆ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಯು ಇದೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನು ಕೇಳಿ :—ನಾನೇ ಸೇಲರ ಉತ್ಪಾದಕನೂ ವಾತ್ತು ಸಂಪಾರಕನು. ಎಲ್ಲರ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ರುವೆನು. ಸರ್ವವೇ ಪರಿಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಅಶ್ರಯಿಸಿದುವುದನ್ನು ನೋಡಿರಿ !

ಗೋಷಿಯರು :- (ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ) ಇದೋ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ನಿರಂತರವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಲಿ !

ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧಾರ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕುರುಕ್ಕೀತ್ರಕ್ಕು ಬಂದಿದ್ದ ಧರ್ಮರಾಜ ಮತ್ತು ಒಂದುಗಳು ಮತ್ತು ರು ಎಲ್ಲರ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸತ್ಯರಿಸಿದನು. ರಾಜರು “ನೀನೇ ನಾರಾಯಣನು. ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತಪಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅಮಂಗಳಪ್ರ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅತ್ಯದ್ವಾರೆ ಪದೀದೇವಿಯು ರುಕ್ಷಿಣೀ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಳಿಯರ ಯೋಗಸ್ತೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿ “ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮದಿವೆಯಾದನನ್ನು ಹೇಳಿರಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು. ರುಕ್ಷಿಣೀ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನು ಕಲಾಳಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಹರಿಯ ಮಹಿಳಿಯರೆಲ್ಲರೂ “ನಾವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸುವವರೆಲ್ಲ. ಗದಾಧರನ ಪಾದಸೇವಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸತಕ್ಕ ವರು ಅವನ ಪಾದಧೂಳಿಯು ನಿರಂತರ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಲಿ” ಎಂದರು.

ವೇದಾಖ್ಯಾಸರು, ನಾರದರು, ದೇವಲ, ಅಸಿತ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಾರ್ಥಿವಾಗಿ ಬಂದು ಅವನಿಂದ ಸತ್ಯಾದಿವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ನಾವು ಪೂರ್ವಾರ್ಥಿರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆವು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಬಾಲಾದುದು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ. ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ದೇವರೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸೇವೆಯು ದುರ್ಬಾಲ. ಜಡವಾದ ಜಲವೇ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲ. ಕಲ್ಲು ಮಣಿ ನ ವಿಗ್ರಹಗಳೇ ದೇವರೆಲ್ಲ. ಜಲ ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖಿತರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕ ಜನರಿಗೆ ಗುರುಗಳ ದ್ವಾರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪಾವನ ಮಾಡುವರು. ತಮ್ಮಂತಹ ಸಾಧುಸಜ್ಜನರಾದರೋ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಪಾವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

**ಹುಣಿಗಳು :** ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿರುವೇಷ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನು.

**ವಸುದೇವ :** ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ! ಏಹಿತಕರ್ತೃವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಮೂಲನಾಶವಾಗುವುದು?

**ನಾರದ :** ವಸುದೇವನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು. ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವನು.

**ಹುಣಿಗಳು :** ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ರಣಾಷಿದ್ವಿಯಿಂದ ಏಹಿತಕರ್ತೃವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಎಪ್ಪತ್ತರದ್ವನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವನುದೇವನು ಆಗ ಬಂದಿದ್ದ ಓಮಿಗಳನ್ನೇ ಓಮಿತ್ವಿಜರನ್ನಾಗಿಬುಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಸ್ತೋಮಂತಪಂಜಕವಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇರಳಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಮಕೃದದಲ್ಲಿ ಅವಭೃತ್ಸಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲಿರೂ ಮೂರುತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮ ಅವರವರ ಸಾಗಳಿಗೆ ತೆರೆದರು.

**ಎಪ್ಪೆತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಃಷಣದೇವ :-** (ತನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ರಾಮಕ್ಷಣನ್ನು ಕುರಿತು) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನು ನಾರಾಯಣನು. ಬಲರಾಮನು ಶೇಷದೇವನು. ನೀವಿಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪಾಕೃತಿಧಾನ ಪ್ರರುಧರು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಿರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ನೀವು. ಭೂ ಭಾರನಾರಕಾಗಿ ನೀವು ಅವಶರಿಸಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶರೀರ ಹೊಂದುವನು.

**ದೇವಕಿ :-** ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನೇ ನಾರಾಯಣನು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಶರೀರ ಬಂದಿರುವನು. ಹಿಂದೆ ಮೃತನಾಗಿದ್ದ ಗುರುಷ್ಟುನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಗುರುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ. ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಯಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ ಆರುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣಿಂದಿರು. ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ತೋರಿಸು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು** ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುತಳಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಲಿರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಲಿಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ “ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ದೃಕ್ಕುಲಲದವರು. ಆದರೂ ನಮಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದ್ದಾರ ಮಾಡಿದೆ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

**ಕೃಷ್ಣ :-** ಬಲಿರಾಜನೇ ! ಸ್ವಾಯಂಭೂವಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿಗೆ ಉಣಣಾಬಂಬ ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆರುಮಂದಿ ಪ್ರತ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರು. ಅವರು ದೇವಲರನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕಾಲನೇಮಿ ಎಂಬ ದೃಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹಿರಣ್ಯಕಿಷಿಪುರಿನ ಶಾಪದಿಂದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಅವರನ್ನು ದೇವಕಿಯು ಗಭರದಲ್ಲಿ ತಂದಳು. ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದೊಡೆ ಕಂಸನಿಂದ ಹತರಾದರು. ಆರು ಮಂದಿಯೂ ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿಯ ದುಃಖಪರಿಹಾರಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನಾನಿಗೆ ಒಯ್ಯಿಸುವನು. ಸ್ವರ್ಗ. ಉದ್ದಿಧ್ಯ, ಪರಿಷ್ಟಂಗ, ಕ್ಷುದ್ರಭೂತ ಮತ್ತು ಘೃಣೆಯಿಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಆರುಮಂದಿಯೂ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಇದ್ದಂತೆ ಶಿಶುದೇಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇವಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಕೃಷ್ಣ ಭುಕ್ತ ಸ್ತನ್ಮಾವನ್ನು ದೇವಕಿಯ ಆ ಅರುಷಂದಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಆ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ, ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವರ್ವದಿಂದಲೂ ಆ ಅರುಷಂದಿಗೂ ಮೂಲರೂಪಗಳು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವವರೂ ಕೇಳುವವರೂ ಮೋಹನವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

**ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ಪರಿಷ್ಠಿತಾ :-** ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಡದಿಯರ್ಲೆರೂ ತಮ್ಮ ಪತಿಯಾದ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ತವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದವರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಅಥವಾ ಕಲವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟಿದ್ದನೇ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

**ಶುಕ್ : -** ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೂದಲು ಮದಿವರ್ಯಾದ ರುಕ್ಷಣೀಯಿಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ರುಕ್ಷಣೀಯಾಡನೆ ಪ್ರೇಮಕಲಹ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು : -

ಒಂದುದಿನ ಹುಣಿಮಂಬಂದ ಹೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ರುಕ್ಷಣೀಯು ಕಾನೇ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ.

**ಕೃಷ್ಣ ; -** ರುಕ್ಷಣೀ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಂದರರೂ, ಸಂಪನ್ಮೂರ್ಖ, ಆದ ಶಿಶುಪಾಲ ಮೊದಲಾದವರು ಮದಿವರ್ಯಾಗಳು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ನೀನು ಆ ರಾಜರ ಸ್ನೇಹ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಕ್ಕಿ ವರಿಸಿದೆ? ನೀನೇಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದೆ? ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ನಮಗೆ ಸ್ತ್ರೀಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮದಾಂಧರ ಗರ್ವನಾತಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರುಕ್ಷಣೀಯು ಮೂಲಭೂತಭಾದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ “ತಮಾವೇಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಾರದು” ಎಂದೆನು.)

**ರುಕ್ಷಣೀ :-** ನೀನು ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕಾರಿನಾನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು

ವರಿಸಿದೆನು. ಏನು ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದವ ನಲ್ಲ. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮಲಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ನೀನು. ನೃಪರೆಂಬ ನಾಮ ಮಾತ್ರವೇಳ್ಳ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳನ್ನು ಅಂಥಂತಮಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಕಿತಕ್ಕವಳು ನಾನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೃಪತ್ವಬಾಳ್ಕುನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಮೊಂದಿದೂವೆನು. ಏನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಭಜಕರಿಗೆ ಮೋಹನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನೇ ವರಿಸಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಪಾದಪು ನನಗೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಿ !

ಕೃಷ್ಣ!:- ನನ್ನ ಪರಿಹಾಸವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ನನಗೆ ಬಹುದ್ದಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಿನ್ನಂತಹ ಪತಿವ್ರುತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

(ಹೀಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇತರಪತ್ನಿಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದರೆ ಚೀತನರೆಣ್ಡಂತೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಸ್ವಭಾವದವರು. ಕರಿಯಾದರೀಗೂ ಆವರವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಷಾ ಪಾಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಕ್ಕೂಪಾಕಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಮನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

### ಎಪ್ಪತ್ತುದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ನಿಯರು ಒಬ್ಬಾಬ್ಬಿರೂ ಬೇರೆಯೇರೆ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಾಬ್ಬಿರಿಗೂ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಗಂಡುಮತ್ತು ಚು, ಒಂದೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆ ಪತ್ನಿಯನು ತಮ್ಮ ಹಾವಭಾವವಿಲಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಪಿಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀತುಂಬಾಧ್ಯಾತ್ಮರೂ ಈ ಸಂಭರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಪ್ಪ ಮಹಿಳಿಯರ ಪ್ರಕೃತರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನ ಜ್ಯೋತಿಷಪತ್ರನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನು ಅವನಿಗೆ ರುಗ್ಗಿಯ ಮಗಳಾದ ರುಕ್ಷವತಿಯು ಪತ್ನಿಯಾದಳು.

ಪರಿಷ್ಕಾರ :- ತತ್ತ್ವವಾದ ರುಗ್ಗಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು?

ತುಕ :- ರುಗ್ಗಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಬದಲ್ಪಡೇವಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ರುಕ್ಷಿಣಿಗೆ ಸಂತೋಷವಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿವೆ ಹಾಡಿದನು. ಅದರೂ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಗಿ ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮಿನಾಕೆವೆಂಬ ತನ್ನ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥೆ ಕೊಟ್ಟು “ಮಿಷ್ಟು ಏಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ಏನು

ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಈ ಬಿಳ್ಳಿ ನನ್ನ ಬಳಗೆ ಬರುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಕೆಳ್ಳಿರೆಯಾದನು. ರುಗ್ಗಿಯು ಕ್ರಿಷ್ಣನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಮಾಡಿರೆ ಶಿವನ ಬಿಳ್ಳಿ, ಕೃತಪ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರದೇಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅವನ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆ ಉಳಿದ ಏರಿರನ್ನಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದನು. ಮಗರಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪರವನ್ನು ಏರ್ವಡಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನನು ಹೋದನು. ರುಕ್ಷವತಿಯು ರತ್ನಿಯ ಅವಶಾರಕಾದ್ವಿರಿಂದ ತನ್ನ ನಿಯತಪತಿಯಾದ ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನೇ ಪರಿಸಿದಳು. ಉಳಿದ ರಾಜರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಪ್ರದ್ಯಮನ್ನನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆದ್ದ ರುಕ್ಷವತಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮದಿವೆಯಾದನು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧನು ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಬಾಣಸುರನ ಮಗಳಾದ ಉವೆಯು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಯತಪತಿಯಾದ ಅನಿರುದ್ಧನೊಡನೆ ಎಹರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವನಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವಳ ಮಿತ್ರಾದ ಜತ್ತಿಲೇಖಿ ಎಂಬುವರು ಉವೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ, ಜತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಳಾದ ಅವರು ಆಗಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕುಮಾರರೆ ಜತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರಿದು ತೋರಿಸಿದಳು. ಆ ಜತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಉವೆಯು ಗುರುತಿಸಿದಳು. ಜತ್ತಿಲೇಖಿಯು ಗೊನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಕರೆತಂದಳು. ಉವೆಯು ಗಾಂಥವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮದಿವೆಯಾದಳು. ಮಗೆ ಅಂತೆ ಪುರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಅನಿರುದ್ಧನ ವಿವಯವನ್ನು ಬಾಣಾಸುರನೆ ತಿಳಿದು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ನಾರದರು ಈ ವಿವಯವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಾಣನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಬಾಣನ ಅಪಾರಸ್ಯನ್ನವನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡಿದನು. ಶಿವನು ಬಾಣನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದರಿಂದ ಅವನು ಕ್ರಿಷ್ಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಆದರೇನು ಶಿವನು ಸೋತನು. ಕ್ರಿಷ್ಣನು ಬಾಣಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಲು ಸಿದ್ಧ ನಾದಾಗ ಶಿವನು ತನ್ನ ಭಕ್ತ ನಾದ ಬಾಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬೇಕಿದನು. ಕ್ರಿಷ್ಣನು ಬಾಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಸಾವಿರ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ತೋಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲಿಸಿ ಶಿವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಬಾಣನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಆದು ವರ್ಗೊ ಬಾಣನ ದೇಹದೊಳಗೆ ಸೇರಿ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣನಿಂದ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ವೇತ್ಯನು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಾಣನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಉವೆಯನ್ನು ಅನಿರುದ್ಧನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತ ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿನು.

ರುಗ್ಗಿಯು ರುಕ್ಷಿಣಿಯ ಸಂತೋಷಾಭಿವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮಗೆ ಮಗನೂ,

ರೈಕ್ಕಿಂಡೇವಿಯ ಮುಮ್ಮೆಗೆನೂ ಆದ ಆನಿದುದ್ದಿನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಂಗನ ಮಂಗಳಾದ ರೈಳಜನೆ ಎಂಬುವೆಂದು ಕೊಟ್ಟು ಮದಿವೆ ಮಾಡಿದನು. ಆನಿಮಯಿದಲ್ಲಿ ಬೀಗನಾದ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಅಪಮಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೂಡುತಕ್ಕೆ ಕರೆದನು. ರುಗ್ಯಾಯು ಸೋಲುವ ಗರೆ ಹಾಕಿದನು. ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಗೆದೆ ಸೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆಶೀರವಾ ನಿಯು ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಕೇಳಿತು. ಕುಸಿತನೆದ ಬಲರಾಮನು ಹಗಡೆಯ ಮಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದುದರಿಂದಲೇ ರುಗ್ಯಾಯನ್ನು ಕೊಡೆದು ಕೊಂಡುಬೆಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆನಿರುಧ್ನನೆನ್ನೂ ರೋಚನೆಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎಳ್ಳಿರೊಡನೆ ದ್ವಾರಿಗೆ ಬಂದನು.

### ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ :— ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಕೂರ್ಣಿದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರ್ದಾ ಸ್ವಾನಸಂಧಾರಣಂದಿನ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೇವರ್ಣಿಗಳನ್ನು ತ್ರಷ್ಟಿಪಡಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗೋ ಹಿರಣ್ಯಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಸ್ತ್ರಾಭಾಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಕಲ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಆಮಾತ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಇವ್ಯಾಫ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ರಘಾದ್ಯಧನಾಗಿ ಸುಧರ್ಮ ಎಂಬ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಆಗ ಸೂತಾದಿಗಳೇ ಆವಣನ್ನು ಸುತ್ತಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುದಿನ ಒಬ್ಬ ವೃರುಷನು ಒಂದು “ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಜರಾಸಂಧನು ತನಗೆ ಕರಣಾಗಿತರಾಗಿದೇ ಹೊದೆ 20800 ಘಂಡ ರಾಜರನ್ನು ಸೇರುಹಾಕಿ, ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾಗಮಾಡಿ, ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವನು. ಆ ರಾಜರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು” ಎಂದನು. ಅದೇವೇಳಿಗೆ ನಾರದರು ಒಂದು ಪೂಜಿತರಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿ “ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಧರ್ಮರಾಜನು ನಿನ್ನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂಯಸ್ತಿರುವನು. ರಾಜಸೂಯಯಾಗವು ನಡೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ರಾಜರೂ ಪವಿತ್ರರಾಗಿವರು” ಎಂದರು.

### ಎಪ್ಪತ್ತಿಂಬನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಉಳಿದ್ವ :— ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಧರ್ಮರಾಜವಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಹಾಗೂ ರಾಜರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದೂ ಭಕ್ತಪತ್ನಿ ಲನಾದ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಮೇದಲು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವು ನಡೆಯಲು ಇತ್ಯಧಿವಾದರೇ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳೂ

ಸಿದ್ದಿ ಸುಷುಪ್ತಿ. ಸೇರೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ರಾಜರೆಖ್ಲ ಹೋಗ್ಗುರಾದುದರಿಂದ ಅವರೆನ್ನು ಆ ವಿಷತ್ತಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿ ಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಯಿಶಸ್ವಿಂಟಾಗುವುದು. ಆ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತ ವಾಗಿ ದಿಗ್ಗಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಬೇರೆ ಯೂರಿಂದಲೂ ವಢ್ಣನಲ್ಲಿದ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಭೀಮಸೇನನು ನಿನ್ನಿದಿರಿಗೆ ಸಂಹರಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಮೊದಲು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು.

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ದೇಶನ ಸಲಹೆಯನ್ನೂ ಹೀಗೆ ರಾಜರ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಿ ದೂತನಿಗೆ ರಾಜರ ಸೇರಿಬಿಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆಳುಹಿಸಿ, ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋರಬಿಂದನು. ಆಜುವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನುಗ್ರಹದಿಂದ ಖಾಂಡವನವನ್ನು ಆಗ್ನಿ ದೇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ವನವು ಸುಧುತ್ತಿರುವಾಗ ಶರಣಾಗತನಾದ ಮಂತುನಿಗೆ ಜೀವದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಯನು ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕಿಂದು ಬಯಸಲು ಅವನಿಗೆ ಪೂಂಡವರಿಗೋಸುಗೆ ಶ್ರೀಹೃಸಭಾನಿಮಾರಣಾಚಾರು ಎಂದು ಆಪ್ತಣ ಮಾಡಿ, ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವೇ ತಂಗಳಿಗೆ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

### ಎಪ್ಪುತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜರಾಸಂಧನ ವಧ್ಯಯನ್ನು ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಭೀಮಾಜುವನ ನಕುಲಸಹದೇವರು ದಿಗ್ಗಜಯ ಮಾಡಿ ಅಪಾರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ತಂದು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು.

(ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದಿಗ್ಗಜಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಜರಾಸಂಧನ ವಧೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಭಾರ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಮಾಡುವುದ ಕ್ಷಾಗಿಯೇ ಹೀಗೆ ಕಾಲವ್ಯತಾಸ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವ್ಯತಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಪುರಾಣಕರ್ತರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ಹೇಳಿರುವರು.)

### ಎಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಜರಾಸಂಧನ ವಧೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸರೇಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಪೂತಾತ್ಮರಾಗಿ ಭಾಗವಂತನನ್ನು ನಮಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುವರು :-

“ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇತ ಪ್ರಸನ್ನಾತೀಕರ ಅವ್ಯಯೆ ।

ಪ್ರಪನ್ನಾನಾ ಶಾರಿ ನಃಕೃಷ್ಣ ನಿವಿಷಣಾನಾ ಫೂಲರಂಸ್ಯತೇ ॥

ಜರಾಸಂಧನ ಮೇಲೆ ನಾವು ಹೋಪಿಸಲಾರೆವು. ಅವನು ಸರೇಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ

ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಪಾತ್ರರಾಗಿಲು ಆವಶಾಳವಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯವು ಹೋದುದೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರವುದದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಸತಿಸುತ್ತಾಜ್ಞಾದಿಗಳ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದು ಶ್ರದ್ಧಿಸು. “ಅದದ್ದೆಲ್ಲ ಒಳಿತೆ ಅಯಿತು”. ಈಗ ರಾಜ್ಯಾಧಿಗಳ ಆಶೆ ಹೋಯಿತು. ಈಷ್ಟುಕ್ರಿಂದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ನಾವು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ನಿನ್ನ ಸೃಜಕರ್ಯ ತಪ್ಪದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನು? ಅನುಗ್ರಹಿಸು!

**ಕೃಷ್ಣ :** ಏಮ್ಮೆಭಾಗಿಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸುದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗಲಿ! ಏಮಗ್ಗೆಂಬುದು ಸಂಸಾರಮೋಜನೆಯಾಗುವುದು. ಘರ್ವಾಮೇಷ್ಠೀಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾಜ್ಞಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಿ. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸಿ. ಉಬ್ಬದೆ, ಕುಗ್ಗದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡಿ. ಹೀಗೆ ವೂದುವುದರಿಂದ ನೀವು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ.

(ಜರಾಸಂಧನ ಮಗನಾದ ಸಹದೇವವಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲರಾಜರಿಗೂ ಸತ್ಯಾರ್ಥಕಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನು ಅವರವರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಇದ್ದುವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು.

**ಎಂಭೇಕ್ತಿತ್ವಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು**

ರಾಜಸೂಯವು ವಿಷ್ಪಂಭಕೆಯಿಂದ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೇರವೇರಿತು. ಅಗ್ರಪೂಜೆಯಾರಿಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಹದೇವ ನಾನುಕರಾದ ಭೀಷ್ಯರು “ಯಾದವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ದೇರ್ಕಾಲಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಆಗ್ರಷಣೆಗೆ ಅಹಂನು. ಇವನೇ ಜಗದ್ವಾತ್ಪರಕನು. ನಿಯಾಮಕನು. ಸಫೋತ್ತಮನು. ಇವನಿಗೆ ಇವನೇ ಆಶ್ರಯನು ಹೊರತು ಮತ್ತೊತ್ತಬ್ಬಿನಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮದಿಕರ್ತನು, ಇವನನ್ನೇ ಅಪಾರಘೇಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪಾಂಡವರು ಅದರಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೇ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಅರ್ಹಸಿದರು. ಶಿಶುಪಾಲನು ಆಗ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಿಂದಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಚಕ್ರದಿಂದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿದನು. ಜಯನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಮೇಶಿಸಿದನು. ಅವನ ಚೊತ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೃತ್ಯನು ಅಂಧಂತಮಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಂಡವರು ಮಾಡಿದ ಯಾಜ್ಞವನ್ನು ಹೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಾಸ್ಥನಿಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

**ಎಂಭೇಕ್ತಿರಜನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯವು ಮುಗಿದುದು**

**ಪರಿಷ್ಕೀತ :**— ಈ ಯಾಗದ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲವಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

**ಶುಕ :**— ರಾಜಸೂಯಯಾಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಪಾಂಡವರ ಸಂಪತ್ತು ಯಾವ ಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಅಸಹನೆ ಮತಿಮೀರಿತು. ಕೃಷ್ಣನ ಕೆಲಸವೇನೇನಂದರೆ ಬಂದ ಭೂತ್ಯಣರ ಪಾದಪ್ರಕಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಎಂಜಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು. ಈ ಎರಡರ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯಪಾಪ ಲೇಪರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಆಶಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದನು. ಯಾಗವು ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸಂಕ್ರಾಂತಿತನಾಯಿತು. ಅವಷ್ಟತ್ತ ಸ್ವಾನವನ್ನೂ ಪಾಂಡವರು ಮಾಡಿದರು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಖಾಗ್ರೇಸರನಾದುದರಿಂದ ಸಹಿಸದೆ ಒಳಗೇ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಮಯನಿರ್ಮಿತ ಸಭೀಯಾಗಿ ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಒಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅಗ ಯಾಧಿಷ್ಠಿರನು ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಎಂಬತ್ತುನೂರಿನೆಂ೯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವು ಮುಗಿದುದು

ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಯನಿರ್ಧಿತ ಸಭೀಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದನು. ಅದರ ರಚನೆ ವಿಚಿತ್ರಪಾದುದರಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಯಾವುದೆಂಬುದೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯವರು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಭೀಯ ಚಮತ್ವಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ನೀರು ಇಲ್ಲದಕಡೆ ಇದ್ದಂತೆ, ಅದಿಲ್ಲದ ಕಡ ನೀರಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಏರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಹೀಂಬೈಯಂತೆ ಭೀಮಸೇನಾದಿಗಳು ನಕ್ಷೆಯಿರು. ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಅವವಾನವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವೇ ಹೋದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಹಸ್ತಿ ನಾವತಿಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟಿನು. ಆಗ ಉತ್ತಾ ತಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು. ನಾರದರು ಬಂದರು. ಧರ್ಮರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಗಿ ತತ್ತ್ವ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಯಶ್ವ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಯಾರೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

**ನಾರದ :**— ರುಕ್ಷಿಣಿಯ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಲ್ವಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳು ಯಾದವರಿಂದ ಸೋತರವೈ ? ಆಗ ಸಾಲ್ವನು ಯಾದವರ ಹುಟ್ಟೇಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಿತ್ಯವೂ ಹಿಡಿಥೂಳನ್ನೇ ಮುಕ್ಕೆ ಕರಿಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವರುಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಬಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಂದನು.

**ಸಾಲ್ಪು :-** ದೇವಾಸುರರಿಂದ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಕೊಡು.

**ನಾರದ :-** ತಿಂಬು ಮುಯನಿಂದ ಉಕ್ಕಿನ ವಿಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸೌಭ ಎಂದು ಹೇಳಿರು. ಅದನ್ನು ಸಾಲ್ಪುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಸಾಲ್ಪುನು ತಿಂಬಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಡೆದು ಉಡಿರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

**ಶುಕ :-** ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಯಿಧಿಷ್ಟಿರಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಖಿವನ್ನು ನೇರೆಡಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಗೆ ಸಾಲ್ಪುನು ನಮಗೆ ಅಡಿತಿಯು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಉಗ್ರಸೇನ. ಬಲರಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ದ್ವಾರಕಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

**ಎಂಭಕ್ತನಾಲ್ಪುನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಂದ್ರಪ್ರಸಾದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಗೆ, ಸಾಲ್ಪು ತಿಳುಪಾಲಿ, ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳು ಸಂಹೃತರಾದರಿಂದು ಕೇಳಿ ಕಿಧಿತಿಯಾಗಿ, ತಿಂದತ್ತ ವಿಮಾನ ವೇರಿ, ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು, ಉಪವನಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಆ ನಗರದವರನ್ನು ತೀರಿಸಿದನು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನು ಹೆಡರದೆ ಧೈಯದಿಂದಿರಿಯಿಂದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮೊದಲಾದವರೆಡನೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸಾಲ್ಪುನು ವಕ್ತುವಾಡಿದ ರಾಕ್ಷಸಮಾಯೆಗಳಿಲ್ಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಸಾಲ್ಪುನ ಪುಂಶ್ರದ್ಯುಮ್ಮನೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನನ್ನು ಗದಯಿಂದ ಹೊಂಡಿದನು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನಿಗೆ ಆ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಹು ನೋವಾಗಿ ಮೂರ್ಖ ಬಿಬಿಹಿತಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನ ಸಾರಥಿಯು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹೋದಾಗೆ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನು. ಸಾರಥಿಯು ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನು ವಿವರಿಸಿ, ಅಪಾಯಿದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಣರಂಗದಿಂದ ಹೋಗಿಕ್ಕೆ ರಥವನ್ನು ತರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

**ಎಂಭಕ್ತಪ್ರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನು ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಿಸಿ ರಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊದಲಿದ್ದಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಆ ದ್ಯುಮಂತನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ಇತ್ತು ಯಾದವರು ಸಾಲ್ಪುನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತೆ ಬಂದರು. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಅತ್ತು ಕೃಷ್ಣನು ದುರ್ವಿಷಿತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಧರ್ಮಾದಿಗಳ

ನೇತ್ತು ಪ್ರಿಸಿ ಸಮಾಧಾನವೂಡಿ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಪ್ಪೆರೊಳಗೆ ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಪ್ರಯುಷ್ಯಮ್ಮನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತಿಂದು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಮಾಡಿದ್ದ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿದೆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಸಾಲ್ಪ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಹೋಡನು. ಆಗ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯ ಸಾಲ್ಪ್ನ ಸೌಭರಿಮಾನವು ಹೋಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಲ್ಪ್ನನ್ನು ದಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಶಾಜ್ಞೆ ಧರ್ಮನು ಸನ್ನಿಭಾಣದಿಂದ ಹೋಡದನು ಸಾಲ್ಪ್ನ ನಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವು ತಿಳಿಯಬಾರದಿಂದು ಕೃಷ್ಣನು ನಟನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಹರಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಆ ಬಿಲ್ಲು ಜಾರಿಬಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ಕೆಂಡ ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಅಪ್ಪೆಕ್ಕೇ ಉಬ್ಬಿ ಕೃಷ್ಣನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿವುದಾಗಿ ಅಬ್ಜಿ ರಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಗದೆಯಿಂದ ಸಾಲ್ಪ್ನ ಭುಜಕ್ಕೆ ಹೋಡದನು. ಆಗ ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಶಂಬರ ಮಾಯೆಯಿಂದ ವಸುದೇವನಂತಿರುವ ಆಕೃತಯನ್ನು ಸ್ಪಟಿಸಿ, ಅದರ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದು ಮಾಯೆಯಿಂದು ತಿಳಿದನು. ಒಂದು ಮುಕೂರ್ತ ಅಸುರರ ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಬಳಿಕ ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಸಾಲ್ಪ್ನ ಕವಚ ಮತ್ತು ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿರಿಸಿ, ಗದೆಯಿಂದ ಸೌಭರಿಮಾನವನ್ನು ಸೀಳಿ ಥಿದ್ದು ಥಿದ್ದು ಮಾಡಿದನು. ಸಾಲ್ಪ್ನನು ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇದಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಲ್ಪ್ನ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಕತ್ತಲಿರಿಸಿ. ಚಕ್ರದಿಂದ ಶಿರಸ್ನನ್ನು ಕತ್ತಲಿರಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ದುಂದುಭಿಧ್ವನಿಮಾಡಿ ಪ್ರಪ್ನವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಳಿಕ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಜಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪಕ್ಷಿಯ ರೀಲ್ಲರೊಡನೆ ಅನಂದಿಸುತ್ತ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು.

### ಎಂಭಕ್ತಾರನಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಿಂದ ಒಬ್ಬಬುಹ್ಲಿನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ವನವಾಸವಾಯಿತೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಕೊಡಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರಿದ್ದ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ, ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವಳ ಮಗ ಅಭಿಮನ್ಮಾವನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದನು.

ಒಮ್ಮೆ ಸಾಂಭಿ, ಪ್ರಯುಷ್ಯಮ್ಮಾ ಯಗಳು ಬಂದು ಹಾಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದಿದ್ದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಕೃಕಲಾಸದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಗೂರುಜ ನೆಂಬುವನಿಗೆ ಶಾಪದಿಂದ ಕೃಕಲಾಸದೇಹವು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದು ವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವ ಕಾಲಬಂತಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಾಳು ಬಾವಿಯಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಣ

ಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು ದಡದಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೂಡಲೆ ನ್ಯಗರಾಜನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬಿನಿಗೆ ದಾಸಮಾಡಿದ ಗೋವ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೊಸ ಗೋವಗೆ ಗುಣಿಗೆ ಸೇರಿತು. ದಾಜನು ಕಾಣದೆ ಆಗೋವನ್ನು ತಿರುಗಿ ದಾಸಮಾಡಿದನು. ದಾನತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮಣಿರೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಞವಾಡಿ ದಾಸಕೊಟ್ಟಿರಾಜನಿಗೆ ಕ್ರಿಕಲಾಸ ಆಗ್ರಿಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶಾಪನಿವ್ಯತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ನ್ಯಗರಾಜನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿನ್ನ ತುತ್ತಿಸಿ ಸ್ವಗೋಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉರಿಗೆ ಒಂದು ಸಭೀಯಲ್ಲಿ “ಇವವು ಅದನ್ನು ಕೂಡಿದವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಲ್ಲುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಾಪು ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಮಹಾ ಘೋಜ ವಿಷವು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಂದೆಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿರೂ ಇವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ಪರನ್ನ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದನು.

### ಎಂಭತ್ತೀಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಒಮ್ಮೆ ಬಲರಾಮನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೃದ್ಧರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಮಿತ್ರರಾದ ಗೋಬಾಲರ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಗೋಹಿಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದನು. ಚೈತ್ರ ವ್ಯಾಶಾವಿ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಧ್ಯಪಾನಮಾಡಿ ಯಂತುನೆಯ ಉಪವಸದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಮಡೋನ್ನತ್ತನಾಗಿ ಜಲಕ್ರಿಂಡಿಗಾಗಿ ಯಂತುನೆಯನ್ನು ಕರೆದಾಗ ಅವಕು ಭೀತಕಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕುಟಿತನಾದ ಬಲರಾಮನು ಹಲಾಗ್ರದಿಂದ ಯಂತುನಾದಿಯನ್ನು ಸೇಳಿದು “ಯಂತುನೆಯೇ ! ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಸಲದಿಂದ ಸೀಂಬವೆನು” ಎಂದನು. ಭೀತಕಾದ ಯಂತುನೆಯು “ಪ್ರಭೋ ! ನಿಮ್ಮ ಬಲವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಡು” ಎಂದು ಪಾರ್ಥಿಕಿದಳು. ಬಲರಾಮನು ಅವಕುನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿ ಜಲಕ್ರಿಂಡಿಯಾಡಿದನು. ಯಂತುನೆಯು ಅವನಿಗೆ ನೀಳಂಬಿರ, ಅಭರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿದಳು ಆ ನದಿಯು ಕಂಗಲೂ ವಕ್ರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತೇ ಬಲರಾಮನ ಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

### ಎಂಭತ್ತೀಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ರ್ಯಾವತಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನಾರಿಯರ್ಹಿಡನೆ ಬಲರಾಮನು ಪರವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮೈಂದನೆಂಬ ಗಡವಕೋತಿಯು ಒಂದು ಹುಬ್ಬಹಾರಿಸಿ ಬಲರಾಮನನ್ನು ಕೆಳಿತು.

ಕುಣಿತನಾದ ಬಲರಾಮನು ಆಥನ್ನು ಕೊಂಡನು ಅವನ ಸಹೋದರನಾದ ವಿವಿದನು ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬಂದು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಕೊಳಿಕುಡಿರಿಂದ, ಬಲರಾಮನು ಆ ಕೋತಿಯನ್ನೂ ಕೊಂಡುಹಾಕಿದನು.

### ಎಂಭೆಕ್ಕೊಂಭೆತ್ತನೆಯ ಅಭ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕ್ಕೆ ಷ್ಟೆ ನಿಂದ ಜಾಂಬವತಿಯಲ್ಲಿ ಮನ್ಯಾಧನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಂಬನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಕಾಡೇವಿಯನ್ನು ಸ್ವಯಂಪರೆ ದಲ್ಲಿ ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಕೌರವರು ಸಾಂಬನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕೆಂದೂ, ಯಾದವರು ಹೇಡಿಗಳಿಂದೂ ಮೂಲದಲಿಸುತ್ತ ಆರುಮಂದಿ ಎರಡು ಸೇರಿ ಸಾಂಬನ ರಥಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಅವನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾರದರು ಬಂದು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾದವರ ಸಭಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಾದವರು ತುಂಡಿತಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಬರುವುದಾಗಿ ಉರಿದ್ದೇದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಲರಾಮದೇವರು ದುರ್ಯೋಧನನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ವರಾದ್ದಿರಿಂದ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಿಂದುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಯಾದವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಿಸ್ತಾಡಿ, ಸಾಂಬ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲನ್ನು ತಾವು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟಿ ದಾಜ್ಞಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿ ಬಂದು ಹೆಚ್ಚಿನಾವತಿಯ ಬಹಿಯೋದಾಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಇದುಕೊಂಡು, ಉದ್ದೇವನನ್ನು ಉರೋಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಉದ್ದೇವನಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು ಬಲರಾಮದೇವರು ಬಂದಿದುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ. ಪ್ರಾಜಾಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಲರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು.

**ಬಲರಾಮು.**— ನಮ್ಮ ಉಗ್ರಸೇನ ಮಹಾರಾಜನು ನಿಮಗೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿರುವನು. ಸಾಂಬನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ಅನ್ಯಾಯ. ಬಂಧುಗಳಾದ್ದಿರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಶೂಡೆ ಕಲಹಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದೇವೆ. ಮೊದಲು ಸಾಂಬನನ್ನು ಬಿಡಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕೋಪಕ್ಕೆ ನೀವು ಪಾತ್ರರಾಗುವಿರಿ.

**ಕೌರವರ.**— ಯಾದವರು ನಮಗೆ ಅಪ್ಪಣಿಮಾಡುವಂತಾಯಿತೆ? ಅವರು ರಾಜರಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ. ಪಾದರಕ್ಷಿ ತಲೆಗೇರಿದಂತಾಯಿತು. ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳೋಣ ಸಡೆಯಿರಿ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟಿ ಹೊದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಏತಿಮೀರಿದ ಕೋಪವು ಬಂದಿತು.)

**ಬಲರಾಮು.**— ಏನು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ನಾನು, ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಇವರ ಹಂಗಿನಿಂದ ಬದುಕಿರುವವರೆ? ನಾವು ಪಾದರಕ್ಷಿಗೆ ಸಮಾನವೇ? ಇರಲಿ! ಈ

ಕ್ಷೇತ್ರ ಇವರೆ ಸೋಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯುವೆನು. (ದೇಹತಾ ಆಯುಧವಾದ ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಬಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಪುಳಿಗಿಸುವೆನು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಭಾಗವನ್ನೆಬಿದೆರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಕೌರವರು ಸದುಗಿ ಹೋದರು. ತಾವು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೂಡಲೇ ಲಕ್ಷಣ, ಸಾಂಬ ಮತ್ತು ಮಗಳಿಗೆ ಕೊಡುಬೇಕಾದ ಬಳಿವಳಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುಬಂದು ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಒಂತಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಬಲರಾಮನು ಮಗ ಮತ್ತು ಸೇನೆಯೊಡನೆ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು.

ತುಕ :— ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ಈಗಲೂ ಹಸ್ತಿನಾವತಿ ಪಟ್ಟಣವು ದ್ವಾರಿಕಿದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿದೆ.

### ತ್ವಾಂಭತ್ತನಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರಿಧಿಶಾಸನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತದೇವನೆಂಬ ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದನು ಅವನು ವ್ಯಾಷ್ಟಿ (ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ) ಕುಲದವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೈಜಭಕ್ತಿನಾಗಿದ್ದನು. ಮಿಥಿಲಾ ಸಗರಿಯ ರಾಜನಾದ ಬಹುಲಾಶ್ವನೆಂಬಿವನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಿನಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉಭಯ ರಿಗ್ಸು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿಂದು ನಾರದಾದಿ ಮಹಿಗಳಿಂದನೆ ಮಿಥಿಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು. ಪುರ ವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿರೂ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಮಹಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಿದರು. ಬಹುಲಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ಶ್ರುತದೇವ ಈ ಇಬ್ಬರು ಭಕ್ತರೂ ಬಂದು ನಮಿಸಿ ಏಕಾಲಕ್ಷೀ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬರಬೇಕಿಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣನೂ, ಮಹಿಗಳು ಎರಡೆರಡು ದೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಇಬ್ಬರಮನೆಗಳಿಗೂ ಏಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬಹುಲಾಶ್ವರಾಜನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸತ್ಯರಿಸಿದನು. ಅವನು ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲನ್ನೂ ತ್ವಾಂಭತ್ತನು ಕುಲವನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿರಬೇಕು.

ಬಹುಲಾಶ್ವತ :— ಸಮಾಖ್ಯಾನಿಯೂ, ಅನಿಮಿತ್ತೋಪಕಾರಿಯೂ ಆದವಿನೆನು, ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸ್ತುರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ಜಾಣಿಯಾದ ಯಾವನೂ ನಿನ್ನ ಚರ್ಚಿವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರನು. ನಿದೋರ್ವಾಪ್ಯಾಕಾಂಧಕ್ಷಾ ನಿಯೂ ನಾರಾಯಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ನಿಮಿಯೇ ಕುಲವನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿರಬೇಕು.

(ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತಂಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೇಯರುವರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಂತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶ್ರುತದೇವನ ಮನಿಗೆ ಬಂದನು. ಶ್ರುತದೇವನು ಆನಂದದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಪಾದಪೂಜಿಮಾಡಿ ಸತ್ಯರಿಸಿದನು. ಅವನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಗಳನ್ನೊಳ್ಳುತ್ತಾ

**ಶ್ರುತದೇವ :-** ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ ! ನೀನು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿದ್ದ ರೂ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಕಢಾಶ್ರವಣ ಮಾಡತಕ್ಕ ವರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ ನೋಡತಕ್ಕ ವರೂ, ವಾಚಾಖಾನ ಮಾಡತಕ್ಕ ವರೂ ಆದವರ ಕೃಧಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವರಿಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವವರೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅಂತಹ ವಿಲಕ್ಷಣ ವಿಗ್ರಹನು ನೀನು. ಈ ರೀತಿಯಾರುವ ನೀನು ನಮಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯುಷಾರ್ಥಾದಾಯಕನೂ, ಸರ್ವವಾಚಿಯೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗದ ಜ್ಞಾನವ್ಯಾಪಕನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನೀನು ನನಗೇನಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕಿಂದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವಯೋಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡು. ನಾನೇನನ್ನು ಬೇಡಬೇಕು ಹೇಳು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಈ ಮುನಿವೃಂಗವರು ಸಾವಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಾವನ ಮಾಡತಕ್ಕ ವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜನ್ಮದಿಂದ ಶ್ರೀಷ್ಟರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವದಾ ನಿನ್ನ ಕ್ರಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಇವರು ಶ್ರೀಷ್ಟತರರು. ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯತಾಪ್ತರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವೆಡರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದಮಯಯನೆನಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಉತ್ಸಾಹವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.

**ಶುಕ :-** ಶ್ರುತದೇವನು ವಿಪ್ರರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸದ್ಗುತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭಕ್ತರಾದ ಬಹುಳಾಶ್ವ ಮತ್ತು ಶ್ರುತದೇವ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಸುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ್ದು ಬಳಿಕ ದಾಷರಂಗಿ ಬಂದನು.

**ತೊಂಬೆತ್ತೊಂದನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಪರಿಶ್ವತ್ತಾ :-** ಆಚಾರ್ಯರೇ ! ದೇವಾಸುರಮನುವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಮುಂಗಳಕರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಭಜಿಸುವವರು ಧನಿಕರೂ ಮತ್ತು ಭೋಗಿಗಳೂ ಆಗುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಭಜಿಸುವವರು ಪೂರ್ಯತಃ ದರಿದ್ರರಾಗಿರುವರು. ಇದಕ್ಕಾರಣವೇನು ?

ತುಕ :— ತಿಂದು ಪ್ರಕೃತಿಗಂಭೀರದ ನಾಡುದರ್ಬಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಅಷ್ಟರೆವಾದ (ಪ್ರಾಕೃತ) ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಕರಿಯಾದರ್ದೇ ಸತ್ಯಾದಿಗುಣರಿಂತನಾದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿದವರು ಪ್ರಾಕೃತದ್ವಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಸತ್ಯಾದಿಗುಣರಿಂತರಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಶ್ವಯೋಧಯಾಗ್ರವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಹೇಳಿದು ದಸ್ಯೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಯಾರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುವೇನೋ ಅವರ ಧನವನ್ನು ಮೊದಲು ಅಪಹರಿಸುವೆನು. ದರಿದ್ರನಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು ಸತಿ, ಸುತ, ಒಂಧುಗಳಿಲ್ಲದೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವರು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ವೃಂದಾಂಗವು ಬರುವುದು ಒಳಕ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ .—

### ಅಟಿತಾಳ

ದಾಸನಾಗುವೇನೆಂದು ಆಸೆಯನು ಮಾಡಲು ! ಕ್ಲೀತ ಬಡಿಸುವ ಆಭಾಸ ಮಾಡಿಸುವ ನಾಶನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಕಲ ಐಶ್ವರ್ಯ ! ಗ್ರಾಸವಾಸಕ ತರಲೀಸಿ ಪೆರಿಂದ ದ್ವೇಷವ ಮಾಡಿಸುವ ಮಾನಿಸರ ಕೃಂಜ ! ಮೋಸವಾದ ಭವಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿವ ಬಿಂಬಿ ಬಿಸುಟುವ ಕಾಸಿನವನ ಮಾಡ !

ಲೇಸು ಜ್ಯೋತಿನಾರ್ಥ ವಿಜಯ ವಿಟ್ಲನ ! ದಾಸನಾಗುವನಿಗೆ ಕ್ಲೀತ ಬಡಿಸದೆ ಒಲಿಯ ! ||೪||

ಜತೆ ! ಶ್ರೀಮಹಿನೇ ಬಂದರು. ಬಿಡನೆಂಬೋ ದಾಸಗೆ ! ಯಮನಾಮ ವಿಜಯವಿಟ್ಲನ ತತ್ತ್ವಗಳು (ಸೇವಕನು) ||೫||

ಹೀಗೆ ಸುಖಿದಿಂದ ಭಜಿಸಲು ಆಶ್ವಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಗ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮರು ಶಾಖಾನುಗ್ರಹಶಕ್ತಾದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇವನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಬೇಗ ಶಾಪ ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಹಾಗಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಶೈಕುನಿಯ ಪುಗನಾದ ವೈಕನೆಂಬ ಅಸುರನು ನಾರದರಿಂದ ಶಿವನು ಬೇಗ ಪರವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೇದಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇಹದ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ಆರುದಿನ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಕೊರಳನ್ನು ಶತ್ರುರಿಷಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗಿ ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಣಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ವೈಕಾಸುರನು “ಯಾರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನಿಂದುವನೋ ಅವನು ಆಕೂಡಲೆ ಸಾಯಬೇಕು” ಎಂದು ಪರವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಶಿವನು ‘ಆಗಲಿ’ ಎಂದನು. ಆ ಪರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಅಸುರನು ಶಿವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯಿಡಲು ಬಂದನು. ದುದ್ರನು ಭಿತನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕೂನಿಗೆ ವೈಕುಂರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ನಾರಾಯಣನು ವಟುಲಾಹಿಯಾಗಿ ಬಂದು “ವೈಕಾಸುರನೇ! ಬಳಲಿರುವೆ. ಏಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು. ಏಕೆ ಬಂದಿದುವಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ವೈಕನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

**ವಿಷ್ಣು :**— ಶಿವನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಂಬಲಾರೆನು. ಅವನು ಸುಭಾನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅವನ ಮಾತು ಸತ್ಯವೋ, ಸುಖಿಭೋ ಎಂಬುದು, ನಿಶ್ಚಯಾಗುವುದು.

**ಶುಕ :**— ಭಾಗವತನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತನಾದ ಆ ವೈಕಾಸುರನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೇ ಅವನ ತಲೆ ಸೀಕಿ ಹೋಗಿ ಸಮ್ಮಿಳಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಜರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರು ಶತ್ರುಭಯದಿಂದಲೂ, ಸಂಸಾರ ಭಯದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿವರು.

### ಕೊಂಬತ್ತರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಒಮ್ಮೆ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮುಹಿಗಳಿಳ್ಳಿರೂ ಸೇರಿ ಸತ್ಯಾಗಿ ಹೂಡಿದರು. ಆಗ ತ್ರಿಮೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ವರು ಯಾರೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಟ್ಟೆಯಂದ ಸತ್ಯಾಗಿಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಭ್ರಗುಮುಹಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಭ್ರಗುಮಹಿಂಗರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಡಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಗಿ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಕೋಪವು ಬಂದರೂ ಭ್ರಗುವಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ವಿಷಯವಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಬಳಿಕ ಭ್ರಗು

ವುಹಂಗಿಗಳು ಕೈಲಾಸಕೈ ಹೋದರು. ಆಗ ತಿಂದು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಭೋಗಾ ಸತ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ತಮ್ಮನು ಬಂದಿದುವನೆಂದು ಹಾರ್ಷತಿಯು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಭಾರತ್ಯಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದಿಗಂಬರನಾಗಿಯೇ ತಿಂದು ಬಂದನು. ಭೃಗುಮನಿಗಳು “ಈ ರುದ್ರನು ಶೃಂತಾನವಾಸಿಯೂ ಕವಾಲಪಾಟಿಯೂ, ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಮಂಗಳ ಆಚಾರವೈಕ್ಕ ಇವನನ್ನು ಸ್ವರ್ವರೂಪಾದುರಾನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ತಿಂದು ಕುಟಿತನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋದನು. ಆಗ ತಿಂದು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ವದೊಷ ಬರುವುದರಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತಿಂದನ್ನು ಸುಮುಖಾಗಿಸಿದಳು. ಬಳಿಕ ಭೃಗುಮನಿಗಳು ಚೈಕುಂರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತೊಡಯ ಮೇಲೆ ತಲೀಯಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಳವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಾದದಿಂದ ಒಂದು ದೂರ. ಕೂಡಲೇ ದರಿಯು ಎದ್ದು ಮುನಿಯು ಪಾದದ ಮೇಲೆ ತಲೀಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಿಸಿ ಮಾತಾಡುವನು.

ವಿಷ್ಣು :— ನಿಮಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೇ ? ಕುಳಿತು ವಿಕ್ರಮಿಹೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೈಮರಿತು ಮಲಗಿದ್ದ ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಬದ್ದುದೇ ನಾಕು. ಶಾಪಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಪಾದೋಡಕದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೂ, ಲೋಕ ಪಾಲರನ್ನೂ ಪಾವನ ಪೂರ್ವಾಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸ್ವರ್ಥದಿಂದ ನಾನು ಮಂತಾಶ್ರೀ ಮಂತನಾದನು. ವಕ್ಷಃಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣಾದುತ್ತದ್ದೂ ಇವತ್ತಿ ನಿಂದ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. (ನನ್ನಂದ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅವಳಿಗೆ ಭೋಗವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವರ್ಪರಮಣನು. ವಿಪ್ರಪಾದಸ್ವರ್ಥದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು “ಸಂಸ್ಕಾರದ ಯಿಂದ ಎಂದೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭೋಗಸುವಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇವನನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವ.) ನಿಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿಯ ಗುರುತಿನ ಆಕಾರವನ್ನು ವಕ್ಷಃಸ್ಥಳವೇ ಹೊಂದಿದೆ.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭೃಗುಮನಿಗಳು “ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಅಪಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿದ ಉಪಚಾರವೇ ಇಲ್ಲಿ ದೂರೆಯಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದುದನ್ನೇಲ್ಲ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪಡುತ್ತಾ ಮುಕ್ತಸಂಶಯರಾಗಿ ಶಾಂತನೂ ಭೃಗುನಿಗೆ ಅಭಿರುದ್ಧತನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನುನು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು.

ಮೂರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಗುಣವು ಶ್ರೀಪರಿಯೆ ಜಾಳಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಪೂಜ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಸತ್ಯಯಾಗದಿಂದ ಶ್ರೀಪರಿಯ ನೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಿಂಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೇಳುವವನು ಹುಕ್ಕನಾಗುವನು.

ತೊಂಬೆಹ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

### ಶ್ರುತಿಗಿತ್ತಾ

**ಪರೀಕ್ಷೆತ್ತಾ** :- ವೇದವು ಸಂಗೀತ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. “ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಗುರ್ಣಿನು ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಶೂಲನ್ನು. ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ವಿಷಯನೇ ಅಲ್ಲ. ಏಧಿ ನಿಹೇ ಧಾತೀತನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ತಾಂಡ ಸಹಿತವಾದ ವೇದವು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೆಂಬುದು ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

**ತುಕೆ** :- ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದ ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದೆ. ಇದರಿಂದ ವೇದವು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿತ್ತಕ್ಕಾಗುಂಧವಂಬುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ರಾಜನೇ ! ನಾರದರು ಬದರಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಂದರ್ಭಿಸಿ ನೀನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿ ಉತ್ತರವು ಹೀಗಿದೆ ; -

**ನಾರಾಯಣ** :- ನಾರದನೇ ! ನೀನು ಶ್ವೇತದ್ವಿಪಕ್ಷ ಹೋದಾಗ ಇತ್ತು ಜನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಗಳು ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸನಕ, ಸನತ್ಸುಮಾರೆ, ಸನತ್ಸುಜಾತರೆಂಬ ಮೂರವರೂ ಪ್ರಶ್ನಿ ಸುವರದು ಎಂದೂ, ಸನಂದ ನರು ಉತ್ತರಿಸುವವರು ಎಂದೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

**ಸನಂದ** :- ಪ್ರಭಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಶ್ರೀಭೂದುಗಾರ್ಡೊಪಳಾದಲ್ಲಿ ಯೋಡನೆ ಮಲಗಿ ಯೋಗನೆದ್ದರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರಭಯಕಾಲದ ಎಂಟ ಸೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವು ಉಳಿದಿರುವಾಗ, ಶ್ರುತಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ದುಗಾರ್ದೇವಿಯು ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನು ಬಂದಿಗಳು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಳು :-

೧. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಉತ್ಸರ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸು. ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪಾನಂದಾದಿಗಳನ್ನು ಮರೊಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ನೀನಾದರೋ ಸ್ವತಃ ಶೂಣಗಳಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆ. ಶ್ರೀದೇವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಭಾಮಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಆಧಿಕಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ

ಜೀತನರು ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲವೆಂದು ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯಕವಾದ ವೇದರಾತ್ಮಯು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

೨. ದುರ್ಗಾದೇವಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲರೂ ನೀನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲೋಚಿಸಿ, ಮಾತನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ನಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಾಗುವಂತೆ ದೇಹದಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಂಭರಿಸಿದವನೂ ಸಮಗ್ರಭೂಕಂಚಾರಿಯನಿಸಿದಂತೆ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿದವನೂ ಭಗವದ್ವಜ್ಞನಿಯನಿಸುವನು.

೩. ನಿನ್ನ ಕಥಾಶ್ರವಣಮಾಡಿದವರೇ ಸರ್ಕಲಸಂತಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೆಂದಮೇಲೆ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಶಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಸಂಘಾಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

೪. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ಆನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಸ್ವಷ್ಟಿಸುವರು. ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳಿ ಎಂದು ಬೋಗಳುವವರು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದುಃಖಿಸುವರು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡತಕ್ಕ ವರು ಸಾಯಂಜ್ಞದಿ ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಪಡುವರು.

೫. ಶಾಕರಾಶ್ನಾಮಕಮಿಗಳು ಉದರನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ಆರುಣ ನಾಮಕ ಮಿಸಿಗಳು ಹೃದಯನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ಮಾಂಡೂಕೀಯಾದಿ ಮಿಸಿಗಳು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಸರ್ವರೂ ಹೃದಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ, ಆತನ ಸಾಮೀಕ್ಷೆವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

೬. ನೀನೇ ಜಗತ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ಮುಖ್ಯಪೂಣಿದೇವರು ತಿಳಿದಿರುವರು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇರುವುದರಿಂದ ಆವನು ಜೀವರಂತೆ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಭ್ರಮನೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

೭. ಪೂಜ್ಯನೂ ನೀನೇ ಪೂಜಕನೂ ನೀನೇ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಿ ಮಾಡಿಸುವ ಪಾಪಾಚರಣೆಯೂ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ಮಾಡುವ ಸರ್ವಾಜ್ಞಪಾರಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವೆಯೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೫. ರಮಾದಿಗಳೂ ದುಕ್ಕಿ ಇಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವು ವನು ನೀನು. ವಿರಕ್ತಿ ರಾದವರು ಸಾಂಸಾರಿಕ ದುಖಿ ವನ್ನು ನೋಡಿ, ಜ್ಞಾನವೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಜ್ಞ ದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಉಪಾಸಿಸಿ, ಧಾರ್ಮಾನಿಸುವರು.

೬. ಸತೀಸುತ್ವಾದಿಗಳ್ಲಿ ಮುಖತಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿರು ನಿನ್ನಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆವರು ಬಯಸುವುದು ಭಕ್ತಿರಸಂಗದಿಂದ ದೂರೆ ಯುವ ಸುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ತಮ್ಮ ದೇಹವು ಹರಿಪೂರ್ಣಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವರೂಪದ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಯವಾದ ಶರೀರದಂತೆ ನೋಡುವವರು ನಿನ್ನ ಆರಾಧಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿ ರಾಗಿಸುವರು.

೭೦. “ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಿ” – ನಾನೇ ದೇವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರಿಸುವ ಭಗವದ್ವೈತಿಗಳು ನಿತ್ಯ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉರಳಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ಆವರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಹರಿಯ ಭಕ್ತರನ್ನು ದ್ವೈತಿಸುವವರೂ ನಿತ್ಯದ್ವಿಷಿತರು ವರ್ಣಿಸುವವರೂ ತಮಸ್ಸನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು.

೭೧. ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ನಾಷ್ಟ, ವೇದಗಳೂ ನಿನ್ನ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರಿಸು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಮರ್ಪಿತಿಗಳು ಎನಿಸುವೆವು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳು ಸಮದಶ್ರಿತಗಳಿನಿಸುವೆವು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಯಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರು ಏಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ನೀನೋಬ್ಬನೇ.

೭೨. ಪ್ರಭಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನೋಬ್ಬನು ಹೊರತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೇಂದರೆ ಜೀವ, ಕಾಲ ಮೌದಲಾದುವು ಇದ್ದಿರೂ ಅವು ಯಾವುವೂ ಸ್ವತಂತ್ರಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರನಾದವನು ನೀನೋಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಿವನು. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೃಷ್ಟಾತಿದಿವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿಷ್ಪಾತುವಾಗಿ ಯಜ್ಞ ದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

೭೩. ನೀನು ಶ್ರೀಗುಣಬದ್ಧನಲ್ಲಿದಿದ್ದರೂ ಗುಣಮಯದೇಹವು ನಿನ್ನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಏಂದು ತಮೋಯೋಗ್ಯರು ತಿಳಿಯುವರು. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳಾದರೂ ನೀನೇ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಸಿಯು. ನಿನ್ನಂದ ಭಿನ್ನರಾದ ಸರ್ವಜೀವರೂ ದುಃಖವು ವರೇಸರಿ” ಎಂದೇ ತಿಳಿಯುವರು.

೧೭. ಬಂಗಾರಕ್ಕೂ ಅದರ ಒಡವೆಗಳಿಗೂ ಹೇಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮೂಲರೂಪ ಅವತಾರರೂಪಗಳಿಗೆ ಕೊಂಬಚ್ಚು ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವಗತಭೇದರಹಿತನೀಂದೂ, ಸರ್ವತ್ರ ವಾಪ್ತನಾದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ನಾಮಕನೀಂದೂ ಯೋಗ್ಯರು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸಿ, ಸಂಸಾರದ ತಲೆಮಟ್ಟೆ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

೧೮. ಪತುಪಾಲಕನು ಎತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಗುದಾರ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗಿ ದಿಂದ ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ನೀನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕು ಇಂದ್ರ, ಜಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳಿಂಬ ಮೂಗುಧಾರದಿಂದ ಒಂಧಿಸಿ, ವೇದೋಕ್ತು ಕರ್ತೃಗಳಿಂಬ ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗಿ ದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ, ಅವರು ವೇದೋಕ್ತು ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಪಾಡು ಮಾಡಿರುವೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಪಾಪನಮಾಡಬಿಲ್ಲವರು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿದು ಮಾತ್ರವೇ. ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಗಳಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವರು. ಸ್ವತಂತ್ರನೀಂದರೆ ನೀನುಬ್ಬಿಸೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪೂಜೆ ಸುತ್ತು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವರು.

೧೯. ನೀನೇ ಭವವಾತಬಂಧಕನಾದ್ದ ರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಂದಿಕುವವನೂ ನೀನೇ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರದಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಸೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಅಧಿಕಾರಿಯು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಯೋಗ್ಯರಾದ ಇತರರಿಗೂ ಹೀಗಿಯೇ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

೨೦. ವಾಯುದೇವರು ಜೀವರಲ್ಲಿ ದತ್ತವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವವೆಳ್ಳವರು. ಅದರೆ ಅವರಾಗಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಾಗಲೀ ನಿನ್ನಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಾರ :— “ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬಹು” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹರಿಯಲ್ಪಿರತಕ್ಕು ಗುಣ. ಕ್ರಿಯೆ ಮೊದಲಾದುಪೂರ್ಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅನ್ಯಾಯ ಯಾರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲವೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಗಳು ನಿರ್ವೇಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಪ್ಯೇ ಹೂರಲು ಅಯೋಗ್ಯರು ಹೇಳುವಂತೆ ನಿಯಮ್ಮಾರಾದ ಜೀವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವೆಡಿಲ್ಲ.

೨೧. ಪ್ರಕೃತಿನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷನಾಮಕ ನಾರಾಯಣ ಇವರಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರವೇ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ ಸ್ವರೂಪರು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪರಾಪರತತ್ವಜ್ಞನಿಯಾದವನೇ ಆಜ್ಞಾಯ್ದೆ ಅಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಅಜ್ಞಾಯಿನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದವನೇ ಮುಕ್ತನಾಗಿತಕ್ಕುವನು.

೨೨. (ತತ್ತ+ಅ+ಷಂ ತತೋ)ತತ್ - ಹಿತನೇ! ಅ - ಆನಂದ ಪೂರ್ಣನೇ! ಷಂ - ಉತ್ಸಂಪ್ರದಾಯನೇ! ಮತ್ತರಿಂದವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿರಸಿಗಳು ಅಡಗಿರುವಂತೆ ಇಂದ್ರಾದಿನಾಮಗಳ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ಯಾದ ಗುಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಹೇಗೆ ನೀನು

ಪೂರ್ವಾಗುಣವಾದುದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನ್ನ ಕಧಾತ್ರವಣಮಾಡಲು ಆವಕಾಶ ವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕಧಾತ್ರವಣಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಂಚಭೇದ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ತಕ್ತಿರಾದರು. ಭೇದಜ್ಞಾನದ ಫಲವೇನಂದರೆ ಜೀವರು ಬೇರೆ, ಈತನು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಭೇದಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ತಕ್ತಿಯು ಬಿರುವುದು.

೨೦. ೨೦. ಗುರುಪ್ರಸಾದವು ಪ್ರಬುಲವಾದುದು ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಹರಿಯು ಶ್ರಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವಿಕರಿಳಿದ ನಾವೆಯೋಳಿಗೆ ಕುಳಿತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು; ವಿಪಡುವಂತೆ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ಗುರುಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದಿದ್ದಿರೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. "ಗುರುವಿನಪಾದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದಸಂಪಾದಿಸಿದವನಿಗೇ ಮುಕ್ತಿಯು ದೇರೆಯುವುದು.

### ೨೧. ಜೀವರು ಎಂದಿಗೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮರಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ದುರ್ಗತಿಯಾಗಲಿಂದೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು "ನಾನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನು" ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರೀರಿಸುವನು. ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ಅಯೋಗ್ಯರು "ಜೀವನೇ ಈತ್ತಿರನು. ಜೀವನ ಹೊರತು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಕ್ಷಕನಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತ್ರಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೇವಲ ತರ್ಕಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಉಂಹಾಪೋಹಗಳಿಂದ ವೇದಗ್ರಹಿತಿಕಾಧ್ಯಾನಾದ ಹರಿಯೇ ಈತ್ತಿರನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರಗಳಾದ ಉಂಹಾಪೋಹಗಳು ವ್ಯಾಖಿಭಾರಿಗಳೂ, ಅನುಭವಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ವಿರುದ್ಧಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದಕರ್ತರ್ಕಗಳು ಅಂಧವರಂಪರಿಯಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ. ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅನಂತಾನಂತಗುಣಗಳು ಇವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿಯೇ ವೇದಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದಾಸರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :-

### ಧ್ಯುವತಾಳ

ಸರ್ವಜ್ಞ ಹರಿಗೆ ಅಸರ್ವಜ್ಞ ತೆಯನು! ಸಾಕಾರ ಹರಿಗೆ ನಿರಾಕಾರತೆಯನು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನು! ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿನಿಗೆ ದುಷ್ಪತ ಭೋಗವನು ಅಪ್ರಮಾಣವಿಂದು ಅರಿತೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆಯೋ! ಆವಶ್ಯಕಪಡೆ ಬೋಧಿಸಿದನೋ ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿನು ನಿತ್ಯಸುಖಿಯಿಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು! ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸಾಕಾರನಿಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುತಲಿದೆ ಚಕುಮುಖಾದಿ ದೇವರು ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚರೂ! ಶ್ರುತಕಲುಷವ ಬಿಟ್ಟು ಭಕ್ತನಾಗೋ ಬೇಗ

ಗುರುಮುಢ್ಳಪತಿ ವಿಟ್ಲ ಲಿನಮೆಲಿಲಿವನಯ್ಯ  
ಜತೆ॥ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಹರಿಯೇ ಪರದ್ಯೆವ  
ಹರಿಯೇ ಗುರುಮುಢ್ಳಪತಿ ವಿಟ್ಲ

॥೧॥

॥೨॥

ಇಂ. ಇಂ. ಜೀವರಿಗೆ ಗಭಾವಸಸೇಯಲ್ಲಿ ದು:ಮಿವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಜ್ಞರ ತ್ವಾವಿಲ್ಲ. ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ನರಕದು:ಮಿವಿರುವಪ್ರಯುಕ್ತ ಈಜ್ಞರತ್ವಾವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಇಳ್ಳದಿರುವ ಈತ್ವರತ್ವ ಮಧ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಿಧೈಯಿಂದ ಆವೃತರಾದ ಸಮಸ್ತಜೀವರೂ ಈತ್ವರರು ಎಂದ ಹೋರುವುದು ಮಿಧ್ಯಯೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವಭಾಷ್ಯರು ಒಂದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಿಧ್ಯಯಿಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಂ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ! ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ, ಪೂಜ್ಯಪೂಜಕನೆಂದೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುವವನು ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮರಿಮಾಡಿರುವ ಸ್ವರ್ಗಾಳಾಭಾವ್ಯಾದಿಕಾ ಮತ್ತು ಪರಮಾಣ್ವೆದಿಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎರಡು ಪರದೇಗಿರುವೆ. ದೇವ! ನಿನ್ನ ಗುಣಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸಿದರೆ ಆ ಪರದೇಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸ್ವರ್ಗಾಳಾಭಾವ್ಯಾದಿಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿನೆ ನಾರಮಾಡಿ, ಪರಮಾಣ್ವೆದಿಕೆ ಎಂಬ ಪರದೆಯನ್ನು ಸರಿಸುವೆ. ಒಳಕ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಪರಮಾಣ್ವೆದಿಕೆಯೂ ಹೋಗಿ ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮುಜ್ಞವಂಬ ಮುಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆಯಾ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಇಂ. ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವಾಗದವರು ಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೇ ಹರಿಯು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಡುವನು.

ಇಂ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವವರ ಶ್ರೋತೃದಿ ಇಂದಿಯಗಳು ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಮತ್ತು ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರಿವು. ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇಂದಿಯಗಳು ಜ್ಞಾನವನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲವೆ. ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೂ, ಅಸುರರಿಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾನವನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದೇಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳು ಅಸುರರಿಗೆ ಏಧಾತ್ಮಾನವನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅನಂತಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಡುವವು. ಅವೇ ಶ್ರುತಿಗಳು ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಶಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಮಿಶ್ರಫಲಪ್ರದಗಳಾಗುವವು.

ಬದರಿನಾರಾಯೆಣ :— ನಾರೆದನೇ ! ಸರಕಾದಿ ಮೂವರೂ ಶ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಪೂರ್ಣಿಸಿದರು. ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಹರಿದಾದ ಅವರು ಸರ್ವವೇದೋಪನಿಷತ್ಪು ರಾಣಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವರು. ನಾರೆದನೇ ! ನೀನೂ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸು.

ನಾರೆದ :— ಸರ್ವರ ಧಾರಣ ಪೂರ್ಣಾಷಣ ಕರ್ತವ್ಯನಾದ ಬಿಂಬರೂಹೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ತುಕ :— ನಾರೆದರು ಬದರಿನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದೂಡು ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಪರಿಸ್ತೀರ್ಣದ್ವಾರಾಜನೇ ! ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿವ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು (ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಸುತ್ತಾರೆ :—)

ಶ್ಲೋಕ ||

ಯೋ ಹಾತ್ತಾ ಜಗದ್ವಾದಿಮಧ್ಯನಿಧನೋ ಯೋಽವ್ಯಕ್ತ ಜಿವೇಶ್ವರೋ  
ಯೇಃಸೃಷ್ಟಿದಮನುಪ್ರವಿಷ್ಟಿಷಿಕಾ ಚಕ್ರೇ ಪುನಃಸಂಹಿತಾಂ |  
ಯೋಂ ಸಂಖದ್ಯ ಜಹಾತ್ತಜಾಂ ಅನುಶಯೋ ಸುಪ್ತಃ ಶುಲಾಯುಂ ತಥಾ  
ತಂ ಕೃನಲ್ಯ ನಿರಸ್ತಯೋನಿಮಭಯಂ ಧಾತ್ಯಯೇಽಜಜಸ್ತಂ ಹರಿಂ ||

ಅಫ್ರೆ :— ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರ ಕರ್ತವ್ಯನು. ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ಚೀತನರಿಗೂ ನಿಯುಮಕೆನು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ವ್ಯಾಸಾದಿಜಾಳಾ ನರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂರಾಣಸಂಹಿತೆಗಳನು ರಚಿಸಿರುವನು. ಅನುಶಯೋ ಅಂದರೆ ಜೀವನು ಅಪರೋಕ್ಷಜಾಳನದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮೆನನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮಲಗಿ ನಿದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು, ಕುಲಾಯೆಂ ಅಂದರೆ ಶರೀರಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಬಿಡುವನು. ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವನೂ, ಉತ್ತರ್ತಿರಹಿತನೂ ಮತ್ತು ಭಯನಿವಾರಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಶೋಂಭಕ್ತನಾಲ್ಯನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುಡು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಏಧಿಲೆಗಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರುತರೇವನನ್ನು ಸಂತೋಷಜಡಿಸಿ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ, ಪಾಂಡವರು ಪ್ರಣಾಸ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾ ತಪಾಸಗೇಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಉಪ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಧಾಸೇನೆಯಿಂದೊಡಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಕೆಲಹ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿ ಸಂಧಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ಹೊರಟರು. ದೇವನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬಂದನು. ಕೌರವರು ಹನೇಷ್ಯಂದು ಅಕ್ಷೂಹಿಣೇ ಸೇನಾ ಸಮೀತರಾಗಿ ಕುರುಕ್ಕೀತ್ತಲ್ಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಹಾಯದಿಾದ ಏಳು ಅಕ್ಷೂಹಿಣೇ ಸೇನಾಸಮೀತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಹದಿನೇಳುವರೆ ದಿನಗಳು ಯುದ್ಧವು ನಡೆದು ಭೀಮ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನನ ಕೋಪದಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೂಹಿಣೇ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಹತಪಾದುಷ್ಟಾಗಿ ಹೋದನು.

### ಹೊಂಭತ್ತುದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಜರಿಷ್ಟುತ್ತಾ :—** ಅಷ್ಟಾದಶಾ ಕ್ಷೋಹಿಣೇನಾಂ ಶಾವದ್ವಿಮಾರ್ಯಯಂ ದಿನ್ಯೇ ।  
ವ್ಯಾಪಾದನಂ ಯೇನ ಕೃತಂ ತಸ್ತ್ವಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಸ್ವನೇ ನಮಃ ॥

ಯಾವಾತನೆ ಇಷ್ಟೀಯಿಂದ ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೂಹಿಣೇ ಸೇನಗಳು ಅಪ್ಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಂದ ನಾಶಪಾಡುವೋ ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಾಂತಯಾರ್ಥಿಯಾ ಮಿಯೂ, ವಿಶ್ವಾಘನೂ ಆದ ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ತುಕಾಚಾರ್ಯರೇ ! ಬಲರಾಮದೇವರು ತಮ್ಮವರೇ ಆದ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಯುದ್ಧವಾಡಿದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಆಗದೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಏನು ಮಾಡಿದನು ?

**ತುಕ :—** ಬಲರಾಮನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ತಕ್ಕಾಗಿದೆ ತೀರ್ಥಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸೈನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಶೋನಾದಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸತ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದು ದರಿಂದ ಬಲರಾಮನು ಬಂದರೂ ಏಳಿ, ಸತ್ಯರಿಸದೇ ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ರೋಮಹರ್ವಣನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಸನ್ನಿಹಿ ತರಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಯಿತು. ಅಭಿಮಂತ್ರಿತ ದಭಾಗ್ರದಿಂದ ರೋಮ ಹರ್ವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿನು.

**ಶೋನಾದಿಗಳು :—** ಪ್ರಭುವೇ ! ರೋಮಹರ್ವಣನಿಗೆ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸತ್ಯಾಗವಿ ಮುಗಿಯಿವರೆಗೂ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವು.

ಅದ್ದಿರಿಂದ ನಿನಗೇಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪವು ಬಂದಿರುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ತಕ್ಷ ಪ್ರಾಯಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೇವು.

**ಬಲರಾಮ :—** ನೀವು ಹೇಳುವ ಪ್ರಾಯಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೇನು. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮವೈ ಪ್ರತಿನಾಮಾಸಿ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ರೋಮಹರ್ಷಣ ಮಗನು ತಂದೆಯು ಹೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪುರಾಣವನ್ನು ಸತ್ಯಾಗವು ಪೂರ್ವೇಸುವ ವರಿಗೂ ಹೇಳಲಿ. ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅವನಿಗುಂಟಾಗಲಿ,

**ಸನಕಾದಿಗಳು :—** ಇಲ್ಲಾಲನ ಮಗ ಬಲ್ಲಾಲನೆಂಬ ಅಸುರನು ಪರ್ವತಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಈ ಯಾಗವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು. ಬಳಿಕ ಭರತವಿಂಡವನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧನಾಗುವೆ.

### ಹೊಂಭೆತ್ವರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

ಯುಷಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಯಾಗನಾಶಕ್ಷಾಗಿ ಬಂದ ಬಲ್ಲಾಲನನ್ನು ಬಲರಾಮ ದೇವರು ತಮ್ಮನೇಗಿಲಿವಿಂದ ಕೊಂಡರು. ಬಳಿಕ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಕುರುಕ್ಕೀತ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಾಜರೂ ಹತರಾದರೆಂದೂ, ಭೀಮು ದುರ್ಯೋಧನರಿಗೆ ಗದಾಯುಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತೇದೆಂದೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ ಭೀಮುಕ್ಕಾರಪರ ಯುದ್ಧವನ್ನಾದರೂ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಲರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧ ಬೇಡವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಷ್ಯೇಯೇ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಬಲರಾಮದೇವರು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಈ ಸಂಕರ್ಷಣನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರೂ ಹೇಳುವವರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು.

### ಹೊಂಭೆತ್ತೇಳನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದುದು

**ತುಕ :—** ಭಾಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದನು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ :—** ಶ್ರೀಹರಿಕಥಯನ್ನು ಕೇಳಿದಮ್ಮೊ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸುವುದು. ಅವನ ಸೇವೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುವ ಅಂಗಗಳೇ ಅಂಗಗಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

**ಶುಕ : -** ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕುಂಭೇಲನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟನು ಏರ್ಪತ್ತ, ಇಂತಹಿತ್ತು ಮತ್ತು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಬಡಲನ. ಮಕ್ಕಳು ಒಕ್ಕುವಾಗಿ ದ್ವಾರ್ಪ. ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣಾಗಿದ್ದು ದಿನದ ಅವನ ಹೆಂಡಿಯನ್ನು ಕ್ಷುತ್ರಾಪುಯಂದು ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಒಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಅರನೇಷ್ಟೆಯಂದ

**ಹೆಂಡತಿ : -** ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಿಮಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪ್ರತಿಯೂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶ್ರೀಯು ಮಿಶ್ರನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾನು ತರಣಾಗಿರುವನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ವಿಸಿಸುವವನು. ನೀವು ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರೆ ಬೇಕಾದ ಮುಖ ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವನು 'ಸ್ವರೂಪಃ ಪಾದಯುಗಳಮಾತ್ರಾನಾಮಾಚಿಯಜ್ಞತ್ವ' ಹೀಗಿಯವಾಗ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾರುಗಳನ್ನು ಕೊಡುದಿಲುವೆನೆ ? ಅನ್ಯಾಭಕ್ತರಿಗೆ ಒಲಿಯುವವನಲ್ಲ. ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಡುವವನಲ್ಲ.

(ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುದಾರುವನು ಕೃಷ್ಣನ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬರಲ್ಪೊಸಿದನು. ಹೆಂಡತಿಯು ಯಾಚಿಸಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಷ್ಯಯೋದನೆ ಹೊರಟು ಒಂದು ಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ತಿಯಾದ ಮಿಶ್ರೇವಿಂದೆಯ ಮನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನು ಇವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಬಿಗದಟ್ಟಿ ಅನಂದಬಾಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಂಜದ ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದನು. ಅವನ ಪಾದವನ್ನು ತೋಳಿದು ಆ ಜಲವನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಹೇಳಿ ಪ್ರೇರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡನು. ಗಂಧವನ್ನು ಹಜ್ಞಿ ಧೂಪ ದೀಪಗಳನ್ನು ತಂದು ಸತ್ಯರಿಸಿ ಗೋದಾನದೊಡನೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು 'ಮಿಶ್ರನೇ ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತವು' ಎಂದನು. ಈ ಬಡಕಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಿಶ್ರೇವಿಂದೆಯು ಬೀಸಣಿಗೆಯಂದ ಬೀಸಿ ಉಪಜರಿಸಿದನು. ಅಂತಃಪುರದ ಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ 'ಈ ತಿರುಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಏನು ಪ್ರಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು ? ಯಾರಿಗೂ ಗಣನಿಗೆ ಬಾರದ ಈ ದರಿದ್ರನಲ್ಲಿ ? ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ? ಒಲರಾಮವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇವನನ್ನು ಗೊಂದಿದ ಪ್ರಜಾಜಿಸಿದನಲ್ಲ !' ಎಂದು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಕುಂಭೇಲನೂ ಹಿಂದೆ ಗುರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಸ್ತುರಿಸಿ ಮಾತಾಡಿದರು.

**ಕೃಷ್ಣ : -** ಮಿಶ್ರನೇ ! ಮನಿದ ಆಯಾತಿ ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿರುವಳಿಯೋಗ್ಯಳಿ ? ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದುಡ್ಡಕಾನು ಮಾಂತಾದ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಧರಿಸಿದ ಏರಕ್ತಿನಾಗಿರುವೆ. ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇವಬೇಕಾದರೆ ಗುರುಸೇವೆಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಗುರುಸೇವೆಯಂದ ಶ್ರೀತನಾಗುವಂತೆಯಜ್ಞ, ಸಂತತಿ, ಜಪ. ತಮೇ ದಮಾದಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹಿಂದೆ

ಕಟ್ಟಿಗೆತೆಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪೋಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಗುರುಗಳು ಒಂದು ಸಮುದ್ರನ್ನು ನೇರೀಡಿ ಅಶ್ವಬಿಟ್ಟಿದ್ದು. “ನಿಮ್ಮ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಹೊಜ್ಜಿದೆನು. ಕೇಳಿರಿಕೆಗಳಲ್ಲ ಕ್ಯಾಗೂಡಲಿ! ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ವೇದಗಳು ಏರ್ದೆವತ್ತಾಗಲಿ! ಈಲೋಕ ಪರ್ಲೋಕಗಳು ನಿಮಗೆ ಘಲಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ” ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾರು. ಗುರುಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದವನೇ ಜಾಣಿಸದ್ದಾರಾ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

**ಕುಂಜಿಲ :**— ಸತ್ಯಕಾಮುನಾದ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನಾವು ವಾಸಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ, ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಚೇಷಾದ ಸರ್ಕಲ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ವಿಜಂಬನೆಯೇ ಸರಿ.

### ಹೊಂಭತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಕೃಷ್ಣ :**— ಮಿತ್ರನೇ! ಏನುಭಾಯನವ ತಂದಿರುವೆ? ಭಕ್ತಿಯಂದ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪನ್ನುವು ಎಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಏಕತ್ವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವನು. “ಪತ್ರಂಪ್ರವ್ಯಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಪಚನಗಳಿಲ್ಲವೇ? (ಎಪ್ರಿನು ನಾಬಿ ಹಿಡಿಯಂತ್ಸ್ಪ್ರ ಅವಲಕ್ಕಿರುವುದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಕೊಡಲಾರದವನಾದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ವಿಪ್ರನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು “ಎಷಾ! ಈತನು ಧನಾರ್ಥಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಪತಿಪ್ರತಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ, ಮಿತ್ರನಾದಿವನು ಒಂದಿರುವನು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ದುರ್ಬಳವಾದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವನು” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ತಾನೇ ಅವಲಕ್ಕಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆನ್ನುವುದರೊಳಗೆ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ತಡೆದು “ವಿಶ್ವನಾಥನೇ! ಮೊದಲಹಿಡಿಯ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿಂದು ನೀನು ತ್ರಿಪ್ರಾನಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತಿನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಉಭಯೇ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನೀನೇನಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿಡಿಯ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟಬಿಟ್ಟರೂ ಪ್ರತಿಲಿಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು “ವಿಪ್ರನೇ! ನಿನೆಗೆ ವಂದನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಸಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೂ ವಿಪ್ರನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಧನವನ್ನು ಯಾಚಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ್ನದರ್ಕಾನಂದ ಅವನು

ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಹೇಳಿಗೆದೆ “ಹೆಂಡತಿಯು ಕೀರ್ತಿದರೆ ಪನಹೇಳಲಿ” ಎಂದು ನಾಟಿದನು. ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಅಂದುಹೊಂಡಿಸು : -

ಕುಚೀಲ : - ಆಹಾ ! ಕೃಷ್ಣ ನಿಗೆ ವಿಪ್ರರೆಂದರೆ ಪವ್ನಾ ಸ್ತ್ರೀತಿ ? ದರಿದ್ರ ನಾಡ ನನ್ನನ್ನು ಅಲಂಗಿಸಿದನಳ್ಳಿ ! ಅಣ ನನ್ನ ಕಂಡಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿದನಳ್ಳಿ ! ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯು ನನಗೆ ಜಾಮರ ಹಾಕಿದಳ್ಳಿ ! ದೇವದೇವನಾಗಿ ಸಾಜ್ಞಾ ಮಿಯು ನನ್ನ ಕಾಲನ್ನೂತ್ತಿದನಳ್ಳಿ ! ಅವನು ಕರುತ್ತಾಳು. ದೇಗೊಂದರೆ ನನಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿರೆ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಹಿಡುವನು ಎಂದು ಒರಿಗ್ಗೇ ಯ್ಯಾಲ್ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದು ಪರಮಾಣಂದವೇ ಸಾರಿ.

(ಉದಿರಿಗೆ ಬಂದನು. ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ತನ್ನ ಮನಯನ್ನು ನೋಡಿ)

ಹಾನು ಹುಟ್ಟಿದರಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಜನವೇ ಈ ದುಃಖಾಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾತನ್ನಾಡದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಡೆಶ್ವರ ಪವ್ನಾ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿದೂ ಮಹತ್ತಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿಬಿಡುವನು ಮತ್ತು ತಾನು ಹೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಲ್ಪವೆಡೇ ಭಾವಿಸುವನು. ಇದರಿಂದಳ್ಳವೇ ಬಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಷಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ, ದಾಸ್ಯಲಂಭಾಗಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಸಂಗ ದೊರೆಯಲಿ. ಆಹಾ ! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಿಂಬಿಕೆ ಬಿಶ್ವರ್ಜವನ್ನು ಹೊಡುಬುದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ದಾಡ್ಯ ರು ಹಾಕುವ ಅವವಾದವನ್ನು ತಪ್ಪಿಗೊಳ್ಳಲು ಸವೆಯದ ಸಂಪತ್ತಿನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿಸು.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : -

### ಸುಳಾದಿ

ಕುಚೀಲನನ್ನು ನಿಂದ ಸುಚೀಲನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ ಅಯ್ಯ  
ಯಾಚಿಸಿದನೆ ಯೋಚಿಸಿದನೆ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ  
ನಾಟಿದ್ದೋ ವರದಗೋಪಾಲವಿರಲ ಕೃಷ್ಣ ಸೂಚಿಸಿ ತಿಳಿಯದೇನೋ ||

ಹೀಗೆ ವಿಪ್ರನು ವಿಷ್ಣುಯಿಸಿ ಆಹಂ ಮಹತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಪ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೆ ಪತ್ತಿಯೊಡನೆ ಸುಖಿವಾಗಿದ್ದ ಮುಂದೆ ಧ್ವಾನಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾದನು.

ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ನುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ದೀಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಂದು ತನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೂತಿಕಾಗ್ರಹದಿಂದ ಯಾರೋ ಅಪಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಈ ದುಃಖವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ದೊಡ್ಡದಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಒಂದಿರುವುದು, ಸಭ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಿದನು.

ಅಜುರ್ನ :— ಏಪ್ರೇನೇ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದ್ವಿಸುವೇನು. ತಪ್ಪಿದರೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೇನು.

ವಿಶ್ವ :— ವಾಸುದೇವಾದಿಗೇಗೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದುವುದು ನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ?

ಅಜುರ್ನ :— ನಾನು ಕೃಷ್ಣ ಒಲರಾಮುರಂತಲ್ಲ. ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ನೋಡು ! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪುತ್ರುವು ಬಯ್ದಿದ್ದ ರೂ ಆಫನನ್ನು ಗೆದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೇನು.

(ಹೀಗೆ ಈನ್ನ ಪೋಡಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಸುಜ್ಞಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು )

ಕೃಷ್ಣ :— ಅಜುರ್ನನೇ ! ನಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಈತ್ವಲ್ಲ. ನಾನೂ ಬರುವೇನು.

ಅಜುರ್ನ :— ಕೃಷ್ಣ ! ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಲ್ಲ ? ಇಂದ್ರ ನನ್ನ ಗೆದ್ದಿರುವೇನು. ಶಿವನನ್ನು ಪೆಚ್ಚಿಸಿರುವೇನು. ನಿವಾತ ಕವಚದನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸಿರುವೇನು. ಅವರಿಗಿಂತ ಆಧಿಕಶಕ್ತಿರು ಯಾರಿರುವೇರು ? ನನ್ನನ್ನು ಹೆದರಿಸಬೇಡ. ಅಪ್ಪು ಹೇ ಹೊಡು.

ಕೃಷ್ಣ :— ಹಾಗಿದೆ ಈಗಿ ಬಾ !

(ಅಜುರ್ನನನು ಒಧಕತ್ತಿ ವಿಪ್ರನನ್ನೂ ಕರೆದುಹೊಂಡು ಅವನ ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಮುತ್ತನ್ನು ಸೂತಿಕಾಗ್ರಹದೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶರ ಪಂಜರವನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ಇಷ್ಟ ಬಂದೋ ಬಸ್ತು ಮಾಡಿದ್ದಿರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೆತ್ತಳು. ಮಗುವಿನ ದ್ವಾನಿಯೂ ಹೇಳಿಸಿತು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಪುಗುವು ಅದ್ವಿತ್ಯವಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬಯ್ದಿ ಮಾನವನ್ನೇ ತೆಗೆದನು. ಅಜುರ್ನನು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಪ್ರನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೊಡಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಜುರ್ನನನ್ನೂ, ವಿಪ್ರನನ್ನೂ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸಿ

ಹೊಂದು ಸ್ವರ್ವದಿಕ್ಷಿಗೆ ಕರೆದುಹೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಕ್ಷ ದ್ವಿತೀಯಕು, ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳು, ಲೋಕಾ ಲೋಕಾಪರ್ವತ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹುಂದೆ ಜೀವರ ಬಲೆ ಯಂತಿದ್ದ ಮಹಾಂಧರಕಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಭೇದಿಸಿ, ರಥವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಹೊಂದು, ಅನಂತಾಸನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತನಾಮುಕ ದೇವರಿಗೆ ಈ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರು ಸಮಸ್ಯರಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅರ್ಜುನನೂ ಸಮಸ್ಯರಿಸಿದನು. ಅನಂತಾಸನದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ನಿಷ್ಪತ್ನಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದೇ ನನ್ನ ದ್ವಾರ ಪಾಲಕರಾಗಿರುವ, ಕರ್ಮದಿಂದ ವಿಪ್ರನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟದ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನಾನೇ ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಈಗ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಹೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರ ತಂದೆಯೆ-ನಿಸಿದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿರಿ. ನೀವು (ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು) ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವಶರಿಸಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನರವೇರಿಸಿರಿ.

ಕೃಷ್ಣ ಜ್ಯುನರು ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅರ್ಜುನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ತೋರುವ ಪೌರುಷವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇಬಂದು ಎಂದು ವಿಜಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದನು. ಅಮೂರ್ಯರೂ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಜ್ಞದಿಕ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಸೀಮೋಲ್ಲಂಫನೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಹೊಂದು, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ವಿಪ್ರಾಗಿಗಳನ್ನು ದಿಕ್ಕಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಯಾಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಭ್ರತಸ್ಯಾನ ಮಾಡಿದನು.

### ನೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಯಾಮುನಯಲ್ಲಿ ಅವಭ್ರತಸ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗೆ, ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಂತವಕ್ತನು ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಡೆದು ಅವನನ್ನು ಮೂದಿಸಿಸುತ್ತೇ ಯಾದ್ದ ಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಮೋದಕೀಗದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡನು. ವಿಜಯನ ಅಂಶವು ಕೃಷ್ಣನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿತು. ದಂತವಕ್ತನ ತಮ್ಮ ವಿದೂರಧಾನ್ಯ ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬಂದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನು ಚಕ್ರದಿಂದ ಹೊಂದು ಬರಿಕ ಜಯಫೋರ್ಮೆಡೊಡನೆ ದ್ವಾರಕಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾಯವಾರಗಳನ್ನು ಅನಂತ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎದೆಬಿಡದೆ ಹೇಳಿದೆ ಅವು ಮುಗಿಯುವುದಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ.

### ನೂರೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರೆಲ ಪತ್ತಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ತಾನೂ 16108 ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತೃತ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತು ಲಿದ್ದನು.

### ನೂರಿರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಾಗ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಮುಹಿಗಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಹಿಡಿನಾರು ಸಾವಿರದ ನೂರಿಂಟು ಮಂದಿ ಪತ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನರಾದ ದುಷ್ಪಿಣೀ ಮೂದ ಉದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮನ್ನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಪುತ್ರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು ಇವರ ವಂತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಲೀಕ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಶಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾದವರ ಮುಕ್ಕೆಳಿಗೆ ಪಾರಕೇಳಿಕ್ಕೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಪೂರ್ಣೀಯೇ ಮೂದು ಕೋಟಿ ಎಂಭತ್ತಿಂಟುಸಾವಿರದ ನೂರು ಮಂದಿಯಿಂದು ನಾನು ಕೇಳಿರುವೇನು. ದೇವತೆಗಳೇ ಯಾದವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದರೂ, ಶರ್ಯಾನಾಸನಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಗಡವೇ ಇದ್ದಿರೂ. ಅವನು ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪವಿಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉರುಸಂಗ್ರಹಕಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನರಡು ಪರ್ವತಗಳ ಕಾಲ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಆರಾಧಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕುರಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ತರಕೆಗಾಗಿ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಪರ್ವತಸುತ್ತಾರೆ :-

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾನವನಂತಹ ತೋರಿದನು. ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನೆಯ ಜಲವು ಗಂಗಾನದಿಯಾಯಿತು. ಏಶ್ವರ್ಯಾದಿವಜ್ಞಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಾದ ಅವನ ವೈಕ್ಯಸ್ಥಾಳದಲ್ಲಿ ಲಷ್ಣಿಂಧು ಅನವರತವೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಅವನು ಅಜೂನನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಗೀತೆಯು ಪ್ರಮಾಣವು. ಅವನ ಮಹಿಮಾಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು. ಮೂರಾರ್ಥಮೂರ್ತಿ ಜಗತ್ತು, ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಮೊದಲಾದುವು ಇವನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದುವು. ಸರ್ವಥಿಮರ್ಗಳೂ ಅವನ ವಿಷಯಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಕಾಲಚಕ್ರವೇ ಅವನ ಅರುಂಧಿ. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೂಭಾರತಿಕಾರರೂಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದು ಅವನೀನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ.

ವಿಶ್ವಂಭರನಾದ ಭಗವಂತನು ದೇಹದಿಯ ಹೈತಿಯಾಗಿ ವಿನಾಗಿ, ಭೂಭಾರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವಶಯಿಸಿ, ತಪ್ಪದೆ ಭೂಮಿಯ ಪೇಲೆ ತನ್ನ ದೊಕೆಮಲ ಗಳನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲದರ ಒಳಗೆ ಹೊಡಗಿ ಇರುವ ತನ್ನ ದೊಪೆನ್ನು ದರ್ಶಿಸತಕ್ಕ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾಸನ್ನಿಧಿವನ್ನಿಡ್ದನು. ವದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ವಾಸವೂಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ಮಂದಹಾಸಸಹಿತವಾದ ಕರ್ತಾಕ್ಷನಿರೀಕ್ಷಣಿದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಟುಮಾಡಿದವನು. ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದಾಕಾಲವೂ ಜಯಿತೀಲನು.

ಆದಾನಾದಿ ಕರ್ತ. ಜಗದುತ್ತ್ವತ್ತಿಸ್ತಿ ತಿರುತ್ತಾರ್, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜೀವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕ. ತನ್ನಿಂದ ಸೈಷ್ಯಸಲಪಟ್ಟಿ ಜಗತ್ತಮೋಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿರುವವನು. ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವವನು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜೀವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಂಧಸರಹಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು. ಜೀವನು ಪ್ರಾಣ ನಾಮಕರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಭಿಪೂಷಣನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿತ್ಯವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವನು; ಅಭಯ ಪ್ರದರ್ಶನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ವನಿಸುವನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ಯಂತ್ರಾತ್ಮಕನೂ ಹೌದು. ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಲೀಲಾಮಾನುಷಮಿಗ್ರಹನಾಗಿ ಅವಶಯಿಸಿದವನು. ಈ ಅವಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಲೋಕದ ಜನರಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡಿರುವನು. ದುಷ್ಪಲ್ಮಾಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಸಮರ್ಪನು. ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಇವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಪ್ರಾರೂಷನು ಈ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಅವಕ್ಷವಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಯಿಬೇಕು.

ಅನವರತಪೂರ್ವದಿಫಲಹೊಂದತಕ್ಕ. ಸಂಪತ್ಕರವಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥಾತ್ಮಕಂ, ಕೀರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ಯ ಮೂರ್ಖಲಯಪವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿ ಚಕ್ರತ್ವಾಧಿಪತ್ಯವಾಳತ್ತಿರುವ ಜಕ್ಕಪರ್ತಿಗಳೂ, ರಾಜರೂ ಆ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ, ಕೋಶ, ಭೋಗದಾತಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಂದಬೇಕ ಆ ಹರಿಮಂದಿರ ಪನ್ನು ಯಾರು ಬಯಸದಿರುವರು ?

## ಸೂತ್ರ ಉವಾಚ

ಯೆ ಇದಮನು ಶೃಂಗೋತಿ ಶ್ರಾವಂಯೇದ್ವಾ ಮುರಾರೇಜ್ಜ್ವ ರಿತಮನವ್ವತ  
 ಕೀರ್ತೇನ್ರಣ್ರೇತಂ ನಾಯಸಪ್ತತ್ವೇಃ ।  
 ಜಗದಫಳಿದಲಂ ತದ್ಭುಕ್ತಕಣಾವತಂಸಂ ಭಗವತಿ ಕೃತಜಿಹ್ನ್ಯೋ ಯೋತಿ  
 ತತ್ತಾ ಹೈನುಧಾನು ॥

ಸೂತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ – ಶೌನಕಾದಿಗಳಿರಾ ! ವಾಯಸಪ್ತತ್ವರಾದ ಶುಕಾ  
 ಚಾರ್ಯರೇ ಮೋದಲಾದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಪಣ್ಣಸಿರುವ, ಮಂಗಳಕೀರ್ತಿಯಾದ,  
 ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜರಿತ್ವೆ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು  
 ಭಕ್ತರ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಭರಣವಾಗಿರತಕ್ಕೂ ದು. ಇಂತಹ ಜರಿತ್ವೆಯನ್ನು ಯಾವನು  
 ನಿತ್ಯವೂ ಕೇಳುವನೋ, ನಿತ್ಯವೂ ಯಾವನು ಹೇಳುವನೋ ಅಂತಹವನು ಭಗವಂತ  
 ನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಿಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಿತ್ಯಕ್ಷೇಮರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು  
 ಪಡೆಯುವನು.

ನೂರಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದಶಮ ಸ್ವಂಧ ಸಮಾಪ್ತ

## ವಿಕಾದತ್ತಸ್ವಂಧ ಪ್ರಾರಂಭ

ತುಕ :— ಕೃತ್ಯಾದ್ಯ ದೃಕ್ತ್ಯಾವಧಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಸರಾವೋ ಯಂದುಭಿನ್ಯಾತಃ।  
ಭುವೋವಾರಯನ್ ಭಾರಂ ಯವಿಷ್ಟಂ ಜನಯೆನ್ ಕಲಿಂ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನಿಂದ ಕೂಡಿ ದೃಕ್ತರನ್ನ ಸಂಹರಿಸಿ, ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಕಲಹವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಕೆಳಿದನು.

ಪರೀಕ್ಷೆತ್ :— ಯಾದವರು ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ತುಕ :— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾದವಕುಲವನ್ನ ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಸದನು. ಆಗ ಸಿಂಡಾರಕೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುವಾಸ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಭುಷಿಗಳು ಸೇರಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಗೇರಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿಸಿದ ಯಾಡವಕುಲವರು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಗಭೀರಣಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಆ ಮುಷಿಗಳ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ಇವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಾಗುವುದೇ ಗಂಡೇ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲವು ಬಂದು ‘ನಿಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಮುಸಲವನ್ನು ಹಡೆಯುವರು’ ಎಂದರು. ಸಾಂಬನ ಉದರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಸಲ (ಉಕ್ಕಿನ ಒನಕ್ಕಿ)ವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಡರಿ ಉಗ್ರಸೇನಾದಿಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಮುಸಲವನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿಸಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿದನು. ಅವು ಹೊಡಿಕೆಗಳಾದುವು. ಜರಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಧನು ಏನೇಂಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೋಳಿಗಿದ್ದ ಮುಸಲದ ಜೊರನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಣದ ಅಲುಗನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಶಾಪವು ತಟ್ಟಿದಂತೆ ಮಾಡಲು ತಕ್ಕುನಾದರೂ ಅದನ್ನು ಆನುಮೋದಿಸಿದನು.

ಒಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ಪಸುದೇವ :— (ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು) ದೇವತೆಗಳು ದರ್ಶನ ಕೊಡದೆ ಸೇವೆಗೆ ತಕ್ಕ ಘಲವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ತಾವು ದೇವತೆಗಳೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವರಿ. ಭಾಗವತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳಾವುವು ? ಹಿಂಡೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿದೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಗಲು ಸಾನಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಂಬುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ.

ನಾರದ :— ಖೆಪ್ಪಬರಮಾತ್ಮನೆ ಮತ್ತು ಈ ಕವಿ ಮುಂತಾದ ಒಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿರಕ್ತರೂ ಹೇದಾಂತಿಗಳೂ ಆದವರು. ಆವೆದು ನಿಮಿಧಾಜನ ಸತ್ಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಆ ರಾಜನು ಕೇಳಿದನು.

ಕವಿ :— ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನಾಸಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮುಂತೆ ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದುಸಂಗರಹಿತನಾಗಿ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾ, ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತೆ, ಆಕಾಶಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿ ಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೆ ನಮನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಹರಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಂಬ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ಇವೆ ಏಕ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವುವು. ಆಷ್ಟಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯು ದೂರೆಯುವುದು.

ನಿಮಿ :— ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಭಾಗವತನಾರು? ಅವನ ಆಜಾರ ವಾಪೆದು? ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣವೇನು?

ಹರಿ :— ಸರ್ವರಿಗೂ ನಾರಾಯಣನೇ ನಿಯಾಮಕನು. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ—ಎಂದು ತಿಳಿಯಿವೆನನ್ನು ಉತ್ತಮ ಭಾಗವತ. ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರೀ, ಅಜ್ಞಾರಲ್ಲಿ ಕೃಪೆ, ದ್ಯೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಉಳ್ಳವನು ಮಧ್ಯಮ ಭಾಗವತ. ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿರುವನು ಎಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತು, ಇತರರಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದ ಪೂಜಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟುವನು ಅಥವಭಾಗವತ. ದೃತ್ಯರಿಗೇ ದುಸಾಧಿಕೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪಂಚಭೇದ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಹರಿಯ ಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಸದಾ ಹಾಡುತ್ತೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ಭಾಗವತೋತ್ತಮನು. ಇದೇ ಭಗವತ್ತಿಯನ ಲಕ್ಷಣ.

### ಎರಡನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ನಿಮಿ :— ಹರಿಯ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ.

ಅಂತರಿಕ್ಷ :— ಹರಿಯು ಯೋಗ್ಯಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಷಿಸಿ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಯಾ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕೃತಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರಿಗೂ ಪಾಂಚಭೋತ್ತಿಕ ತರೀರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದನು. ಆ ತರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಅಪ್ಪೇರಿಂದಾಗಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡನು. ಸುಖಿದುಸಿಗಳನ್ನು ಜೀವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೆ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಶುಭವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದಿರುವನು. ಜೀವನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಜೀವನು ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತನು ಒಂದೇ ಎಂದು

ತಿಳಿದೆವನು ಕೊನೆಗೆ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೇಳುವನ್ನು. ಇದೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಯು. ಈಗ ಈದಕ್ಕೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಳಯ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು :- ಸೂರುವರ್ತ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಅಗ್ರಿಯ ಬ್ರಿಡಾರ್ಡವನ್ನು ಸುಧಿವುದು. ಮಹಾವೃಷ್ಟಿ ಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಜಲಮಂಬಿಜಾಗಿವುದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠತ್ವಗಳು ಜನಕತ್ತಪ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಯ ಹೊಂದುವುವು. ಎಲ್ಲ ಜೀವರೊಂದನೇ ಬ್ರಿಹ್ಮಂಚೇವರು ಕಾಡ್ಯಗತರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾರಣಗತರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಿಸಿ ಮೂಲದ್ವಾಪದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲಿನವಾಗುವರು ಅಂದರೆ ಜರಿಯ ಅಧಿನಂದಲ್ಲಿ ಅಡಗುವರು.

ನಿಮಿ :- ಸ್ಥಾಲಬ್ಯಾಧಿಯುಳ್ಳ ಜೀವರು ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟುವ ಪ್ರಕಾರ ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ

ಪ್ರಬುದ್ಧಿ :- ಜೀವರು ಸುಖಿಬೇಕೆಂದೇ ಹೆಚ್ಚಿನಾದಿಕರ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ತವೀಂದ ದೂರೆಯುವ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಿಷ್ಠಾ ಅವಿಕ್ಷಯೇ. ಸದ್ಗುರುವನ್ನು ಸೇವಿತ ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾಸಿದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶ್ರೀತನಾಗಿ ಹೋಕ್ಕುವನ್ನು ಹೊಡುವನು. ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುದ್ದೇ? ಎಂದರೆ - ದುರ್ವಿಷಯ ಸಂಗ ತ್ವಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ದಯೆ, ಶೌಚ, ತಪಸ್ಸು, ಸಹಸ್ರ, ಮೌನ, ಚೇದಾಧ್ಯಯನ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಅಂಂಸ, ದ್ವಾಂದ್ವಸಹಸ್ರ, ಹರಿಪುರುಷಾಜ್ಞಾನ, ವಿಕಾಂತವಾಸ, ಹರಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯ ಸೀರುವುದು, ಶುದ್ಧ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿವಾಸ, ವಲ್ಲಾಲಧಾರಕೆ, ವಿಷ್ಣುಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಬುದ್ಧಿ, ಕಲಾವಿದ್ಯಾನಿಂದನೆ, ಶ್ರೀಕರಣಿಗ್ರಹ, ಸತ್ಯ, ಶಮ, ದಮ, ಶ್ರವಣ, ಶೀತನೆ, ಧ್ವಾನ ಶ್ರೀಕರಣಪೂರ್ವಕ ಹರಾಧಾರನೆ, ಇವಾ ಪೂರ್ವ, ಸತಿಸುತ್ತಾದಿಗಳು ಹರಿಯಂದಲೇ ದಕ್ತರೆಂಬ ಚಿಂತನೆ, ಹರಿಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಹರಿಸುರೆಯ ಸಜ್ಜನರು ಇವರ ಸೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಪುಂಜಾಗುವುದು.

ನಿಮಿ :- ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯಜ್ಞನ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಫಿಬ್ರುಲಾಯನ :- ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಗಜ್ಞಾಧಿಕಾರಣನು, ಅವಸ್ಥಾತ್ಮಯ ಪ್ರವರ್ತಕನು, ಅದರಿಂದ ತಿರಸ್ತ ತಾಗದಿರುವ ಶಕ್ತಿಯಾಳ್ಳವನು, ಮನಮಂತಾದ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೋಚರಣಾದಿರುವವನು, ಅಜನು, ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಇದೇ ಸದ್ಗುರುಜ್ಞನೆ.

ಹರಿಯೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆದರ ಪರಿಣಾಮರೂಪನು. ಇದೇ ಅನ್ವಯಜ್ಞನೆ, ಇದರ ಫಲ ನಿತ್ಯನರಕ. ಹರಿಯು ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ತಿಳಿದವರಿಗೆ

ಮುಕ್ತಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಜನವ ಮೊದಲಾದ ಆರು ಏಕಾರಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಸಕ್ರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ವನು.

ಜೀವನು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ತತ್ತ್ವದೇವತೆಗಳೂಡನೆ ವ.ಎಷ್ಟಿಪ್ರಾಣ ನನ್ನ ಪ್ರಮೇಶಿಸುವನು. ಹೊಸದೇಹಕ್ಕ ಬರುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಮೇಶಿಸುವನು. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಹೊಳಗೆ ಪ್ರಮೇಶಿಸುವನು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅಧಾರ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಜರಿಯೇ ಸರ್ವಾರ್ಥಮನು. ಭಕ್ತಿವೈದಿಕ ಯಿನ್ನ ಹೊಂದಿದವನು ನಿಮ್ಮಲಾಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಸಬಲ್ಲನು.

ನಿಮಿ .- ಕರ್ತೃಯೋಗವನ್ನು ತಿಳಿ.

ಅವಿಷೋತ್ತು :— ಹರಿಷ್ತೀತ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದೇ ಕರ್ತೃ. ವಿಹಿತ ಕರ್ಮ ತ್ವಾಗೇ ಅಕರ್ತೃ. ವೇದನಿಷಿದ್ಧ ಆಚರಣೆ ಏಕರ್ಮ. ಇವುಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕದು. ವೇದವು ಕೇವಲ ಕರ್ತೃರ ವಿವರಿಕವಾದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವೇದಾರ್ಥವಿಭಾರದಲ್ಲಿ ಹೋತವುಂಟಾಗುವುದು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ವೇದಗಳು ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃದಿಂದ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದರೇ ಜ್ಞಾನವ್ಯಾಖ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಆಗುವುದು. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ವೇದೋತ್ತ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಆದು ವೇದವಿರುದ್ದ ಕರ್ತೃವೈಸಿ ಅದರಿಂದ ನರಕವಾಗುವುದು. ವೇದದಲ್ಲಿ ‘ಸ್ವರ್ಗಾರ್ಥಾಯಿತೇತ್’ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಷ್ಟ ಕರ್ತೃದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ವೇದೋತ್ತವಾದ ಕರ್ತೃವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆದರೆಗಳನ್ನು ಹಾಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ವೇದವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅದು ದೋಷವಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹರಿಷ್ಠಾಜಿಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೇನು ಕೇಳು :—

ಫಂಚ ರಾತ್ರಿದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಹರಿಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಗುರುವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮೂರುಬಿಗಿ. ದ್ವಾರ್ಷಲಿಂಗ=ಶೀಲಾದಿಪ್ರತಿಯಗಳು. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ=ಸ್ತ್ರಿಂಡ

ಲ. ಆತ್ಮಲಿಂಗ=ವಾಸನಾವುದು ಪ್ರತಿಮೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಹೋಂದು ಮೋಡಲೋಪಬಾರ್ಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯ, ಕೃದಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಜಿಸಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.

### ಮೂರಳಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಿಮಿ :- ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ, ಈಗ ಮಾಡಿರುವ, ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಅವತಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ದ್ಯುಮ್ರಿಲ :- ಸ್ವಾಮಿಯು ಕಾರ್ಡಿಗಳನ್ನೂ, ಮಣಿಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ನನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಾದ್ವಾಪ್ತ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :- ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ವಾಸುದೇವನಾಗಿ ಮಹಂತಂಕಾರ, ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತ್ಮ ಮಾಡುವಾಗ ಶ್ವರುಷ್ಟ ಎಂಬ ಜೀಸರುಳ್ಳವನುದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸ್ವಾತ್ಮ ಸಿದ್ಧಿ ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದಂ ಶದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಶ್ವರುಷ್ಟ ಎಂಬ ಹೇಳಿಸನ್ನು ಹೇಳಿದಿದನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಪ್ರಯೋಜ ಎಂಬ ಹೇಳಿಸನ್ನು ಹೇಳಿದಿದನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಪ್ರಯೋಜ ಎಂಬ ಹೇಳಿಸನ್ನು ಹೇಳಿದಿದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆಧಾರದಿಂದ ನಿಂತಿವೆ. ಕ್ರೋತ್ತಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಬಲ, ಷಿಜಸ್ತು ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಲೇಪ್ತೇರಿತಗಳಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿಂತಿವೆ. ಶಿಂಗಾರಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೂರುಗಳಾಗಿ ಒಂದಂ ಸ್ವಾತ್ಮ, ಸ್ತುತಿ, ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನು ಅದಿಕರ್ಣನೆನಿಸುವನು.

ಯಂತುಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮೂರಿತ್ಯ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನೆಂದೂ. ಸರ್ವಂಬ ಅವಿಷ್ಟ ರೂಪನಾಗಿಯೂ ಅವಶರಿಸಿದನು. ಬದರಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಇಂದ್ರಪ್ರೇಕಿತ ಮನಸ್ಥಾದಿಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನ ಮಾಡಿ ವಿಫಲರಾದರು. ಕೊನಗೆ ದೇವರಿಂದಲೇ ಸತ್ಯತರಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಹಂಸ, ದತ್ತ, ಸನತ್ಸುಮಾರ, ಹಯಗ್ರೀಷ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಪರಾಹ, ಶಾಮ್ರ, ವಾಸ. ನರಸಿಂಹ, ವೈವಿಷ್ಣವಮನ್ವಂತರ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ದೃಕ್ತರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉಪೇರದ್ರ, ವಾಮನ, ಪರಶುರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕರ್ತೃ ಈ ಅವತಾರಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜ ನರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವನು. ಅವನ ಅವತಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವನು.

### ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಿನಿ :- ಭಗವದ್ವಿಮುಖಿಯ ಹೊಂದುವ ಸ್ಥಾನವಾವುದು ?

ಚಮುಷ :- ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಕಾರಿ. ಈ ಜಗತ್ವದ್ವಿನನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ತಿರಸ್ಯಾರ್ಥಿವರಿಗೆ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರರಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಹರಿಕಥಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಉದ್ಧರಿತರಾಗುವರು. ತ್ಯಾವರ್ಣಕರು ವೇದಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಮಾಡಿದರೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ದ್ವಿಷತ್ವವು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ತಾತ್ಕಾರ್ಯರು ಹರಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಭಕ್ತರನ್ನು ತಿರಸ್ಯಾರ್ಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಸಂಪತ್ತಿನ್ನು ಕೊಡುವವಳಾದುದರಿಂದ ಅವರೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಮಳು ಎಂದು ದುಷ್ಪ ಉಪಾಸನೆಯಾಡುತ್ತು, ತಾವು ಬದುಕಲು ಹೋಳಿ ಕೂರಿಗಳನ್ನು ಬಲಕೊಡುವರು. ಅಂತಹವರು ತಮಿಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

ಮೈಥುನ, ಮಾಂಸಮಂಡಿಗಳ ಸೇವನೆ, ಭಗವತ್ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಮೈಥುನವು ಪಾಮದೇವಯಜ್ಞರೂಪವಾದರೆ ಪುಣ್ಯಕರ. ಏಪ್ರರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮೊದಲಾದವರು ರತಿಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಷ್ಪಕ್ಕರವಂತಿಯನ್ನು ಅಭಾವಾಣಿಸುವುದು ಪುಣ್ಯಕರ. ಈ ಅನುಸಂಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ರತಿ, ಮಾಂಸಮಂಡ್ಯ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವ ಅಸುರರು ತಮಿಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

ಸಂಪಾದಿತ ಧನವು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಆದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು. ಲಾಕಿಕ ಸುಖಿಕ್ಕಿ ಉಪಯೋಗವಾದ ಧನದಿಂದ ದುರ್ಬೋಧನನಿಗೆ ಅಥೋಗತಿಯೇ ಆಗುವುದು.

ಸುರಯನ್ನು ಹೋಮಿಸುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಯಾರಾದ ಸುರೆಯನ್ನು ಹೋಮಮಾಡಿ ಯಜ್ಞತೀವರವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಕಾದಿಗಳು ಅಭಾವಾಣಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಏಹಿತ. ಅಗ್ನಿಮೋಮೀಯ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಗವದನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಪಶುವನ್ನು ಕೊಂಡು ಆ ಪಶುವು ಸ್ವಗ್ರಾವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದು ಪಶುಹಿಂಸೆ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದು ಆಲಭವನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಯಜ್ಞವು ಏಹಿತವು ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೊಂದ ಪಶುವಿನ ಮಾಂಸತಿನ್ನು ಪವರು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುಸು.

ಹರಿಯು ಸರ್ವರಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ದ್ವೈವರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತು, ಸತಿಸುತ್ತ ರಲ್ಲಿ ಚೋಹವಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುವವರು ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳು ಪುಣ್ಯತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಗ್ರಾದಿಂದ ಚುರುತರಾಗುವರು. ಹಾದ್ವೇಷ ಯಾದ ಅನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನಿಯು ತಮಿಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

ನಿಮಿಃ :- ಹರಿಯು ಯಾವಯಾವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ನಾಮ ರೂಪಗಳಿಂದಿರುವನು ? ಯಾವಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಯಾವಷಿಧವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವನು ?

ಕರ್ಣಾಜನ :- ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯವರ್ಣ ಶ್ಲೋಕ, ಚತುರ್ಬಾಹಿ, ದಂಡ ಕರ್ಮಂಡಲು ಧರಿಸಿರುವನು. ಹಂಸ, ಸುಪರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಹತ್ತು ನಾಮಗಳು ಇವನು; ನಿವೈರ್, ಈಚೆ ದಯಾದಿ ಗುಣವಂತರಾದ ಆಗಿನ ಜನರಿಂದ ತಪಸ್ಸೆಂಬ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರರಿಸುವನು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಹಾಗೆ ಏದೆಖಾಗೆಬಿಲ್ಲ. ಮೂಲವೇದಗಳೇ ಇದ್ದುವು.

ತ್ರೈತ್ಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯವರ್ಣ ಕೆಂಪು. ನಾಲ್ಕುತ್ರೋಳಿಗೆಂದ್ದುವು. ಮೂರು ಚೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ, ಯಜ್ಞಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇವನು, ಯಜ್ಞ, ವಿಷ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂಟು ನಾಮಗಳು ಅವನಿಗೆ. ಜನರು ಅವನನ್ನು ಯಜ್ಞದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರು.

ದ್ವಾಪರಾದಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಸಮಂಪರ್ಣ, ಪಿತಮಾಸ. ಜನರು ವಾಸುದೇವಾದಿ ಭಾಗವದ್ವೂಪವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣ. ಅಂಗೋಽಪಾಂಗ ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೀರ್ತನಯುತ್ಯ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಜಯಂತಿ ರಾಮೋತ್ಸವಾದಿಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣರಾಮರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವರು.

ಸರ್ವಯುಗದ ಜನರೂ ಗುರುತಿಪದಿಪ್ಪ ಭಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕು.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ್ವಾಮು ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದಲೇ ಸಕಲೇಷ್ಟಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತುವಯಾಗಿ ಸಾರಜ್ಞಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭರತಮಿಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಂದು ಬಯಸಿ ಅದರಂತ ಹುಟ್ಟಿ ವರು. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಹಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದರೂ ದುರ್ಮಿಲ ದೇಶ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣ, ಕೃತಮಾಲೆ, ಪಯಸ್ಸಿನಿ, ನೇತ್ರಪತ್ರ. ಕಾವೇರಿ ಈ ನೃದೀಕೀರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತರಿರುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಅಂತಃಕರಣವೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವುದು. ಅವರ ಸಂಗದಿಂದ ಸತ್ಯಾಧನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮೂರುಬಗೆ. ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಭಕ್ತರು ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಯಾರು. ಸರ್ವಾಧಾ ಭಕ್ತರು. ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು. ಇತರ ಭಕ್ತರು. ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಮಾನವರು ಕಂಕರರು ಮತ್ತು ಮುಣಿಗಳು. ಆ ಮುಣಿವನ್ನು ತೀರಿಸದ ಮುಕ್ತನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತನಗಿಂತ ಕೀಳಾದವನು ಅನ್ನಾದಿ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಮಣತೀರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನೀರುವ ಹರಿಯೇ ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುವನು ಎಂದು

ಚೆಂತಿಸಬೇಕು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ದಂಡೋದಕ ಕೊಡುವುದು, ದಿಕ್ಕಾಲಕರಿಗೆ ನಮನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹರಿಭಕ್ತರಿಗೆ ಹಿಂದನ ದುಷ್ಪರ್ಮಾದಿಂದ ಅಧಃಪತನವಿಲ್ಲ. ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಅವನ ಕಿಂಕರರು. ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ದಾಸನು-ಎಂದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಹರಿಪಾದ ಭಜನೆ ಮಾಡುವವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಕರಿಯು ಅವನ ದುಷ್ಪರ್ಮಾಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಬಿಡುವನು.

ನಾರದ :— ವಸುದೇವ ! ನಿಮಿಯು ಈ ಭಾಗವತಥರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಷಣಿ ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ನಿಮಿಯು ಕೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದು ಮುಕ್ತ ನಾದನು. ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದು ಮುಕ್ತನಾಗು. ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಜೀರುವ ದಂಪತ್ಕಳಾದ ನೀವಿಟ್ಟಿರೂ ಆಜನ ದರ್ಶನ, ಆಲಿಂಗನ, ಸಂಭಾಷಣ, ಶಯನ, ಆಸನ ಮತ್ತು ಭೋಜನಗಳಿಂದ ಪಾವನರಾಗಿರುವರಿ. ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳಿಗ ಅಸುರಾವೇಶವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ. ಶ್ರೀಕರಿಯು ಸದ್ಗುತ್ಯಾಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದ ಬಳಿಕ, ಅಸುರಾವೇಶವಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತರು ಸದ್ಗುತ್ಯಾಯನ್ನು ಜೊಂಡುವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನದೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿರಿ.

ಶುಕ್ :— ವಸುದೇವ ದೇವತಿಯರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾನೆಂಬ ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರದೇವತೆಯೆಂದು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಕು : ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮನನಮಾಡಿದವನು ದುಷ್ಪರ್ಮಾಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಷಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶುಕ್ :— ರಾಜನೇ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಷ್ವಶಾಪವನ್ನು ನೆಪವಾಡಿ ಯಾದವರ ಕುಲವನ್ನು ಸಂಕರಿಸಬೇಕಿಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ :— ಮುಮ್ಮುಕ್ಷುಗಳು ಕರುಷವನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಳ್ಳಲು ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಶ್ರಿಕರಣದಿಂದ ಸೇವಿಸುವರು. ಅಭಿವಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಿಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದರೂ ಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ನಿದೋಜನಾಗಿರುವುದು. ಸಾತ್ವತಕರು ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುದ್ಧರಾಗುವರು. ವಿಷಯಲಂಪಟಿರು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಶುದ್ಧರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ‘ನಾನಿಂಥ ಮಹಿಮನಾದರೆ ನಿಮಗೇನು’ ಎಂದು ನೀನು

ಕೇಳಬಹುದು. ಮುನಿಧ್ಯೇಯವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದವು ಮನ್ಸಿನ ದುರ್ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ದಹಿಸುವುದು. ಯಾಜಕರು ಚಿಂತಿಸುವ, ಪರೆಮ ಭಾಗವತರು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ನಿನ್ನ ಪಾದವು ನಮ್ಮ ಅಶುಭರಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸಿರಿದೇವಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲ್ಪಿಡುವ ನಿನ್ನ ಪಾದವು ನಮ್ಮ ದುರ್ವಿಷಯಿಂದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಪರಹರಿಸಲಿ. ಮೂರು ಶೋಕಾಳಿನ್ನು ಅಳಿದು ಮೂರು ಹೇದಗಳಿಂಬಿ ಪತಾಕೆಳಿನ್ನು ಭೂ ಸಚ್ಚಿನ ಸರಿಗೆ ಸುವಿವನ್ನೂ, ದುರ್ಜರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ನಿನ್ನ ಪಾದವು ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳಿದು ಪಾವನಮಾಡಲಿ. ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಪತರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಬದ್ದಾಕೆಸುವ, ಅಕಾರ ವಾಚ್ಯವಾದ, ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇರಿತ ಕಾಲಗಳಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ಚರಣವೆ ಸುವಿಷಂಟುಮಾಡಲಿ ! ನೀನು ಕಾಲ, ಜೀವ, ಅವೃತ್ತ (ಪ್ರಕೃತಿ), ಮತ್ತು ಮಹತ್ತತ್ಪಾದಗಳಿಂತ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವೆಡಿರಂಡಲೇ ಪ್ರಾಣಿಕ್ಕೆ ಮಾನಾಕ್ರಿಯಾಗಿರುವ. ಪ್ರಾಯಿಸ್ತ ನಾರಾಯಣನು ವಾಸುದೇವನಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಪುರುಷನಿಂಬ ನಾಮ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮಾಯಾದೇವಿಯಾದಳು. ವಾಸುದೇವನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನಾದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೃತಿ ನಾಮಕಳಾದಳು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮಹದಭಾವಾನಿ ಪುರುಷನಾಯಕ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಜಿತು ಚರ್ಯಾವಿನಿಂದ ಕ್ರಿಧ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಶೈಷನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಪ್ರಮಾಣಮಾರ್ಕ ನಿನ್ನಿಂದ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನವಾವರಣಯುಕ್ತ ಹೈಮಬಹಾರ್ಮಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ನೀನು ವಿಪಯಸಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರುವ ಯಾದುದೆರಿಂದ ಜಂಗಮ ಸಾಫಿರೆಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ನಿನ್ನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾಪಿತಯು. ಯೇಗಿಗಳಿಗೆ ವಿವರಿಲೇಪಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ. ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾರ್ಥಾವಗಳಿಂದ ಮೋಹನಗೊಳಿಸಲು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕೆದಲಿಸಲಾರದೇ ಹೇಳಿದರೂ. ನೀನು ಅಜಿತನು. ಸರ್ವಾಧಾರಕನು ನೀನು. ವ್ಯಾಸರು ಹರಿಕಥಯಿಂಬಿ ನರಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದವು ಗಂಗಾದಿತೇಂಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಇವರಿಡನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ.

**ಬ್ರಹ್ಮ :-** ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಭನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವತಾರಮಾಡಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಸಿದೆ. ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ ಕಲಿಯಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಚ್ಚಿನರು ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ಯೆ ಶ್ರವಣಪತಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ನೀನು ಅವತರಿಸಿ 104ವರಗಳು. 2ತಿಂಗಳಿಗಳೂ ಕಳಿದುವು. ದೇವಕಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಯದುಕುಳಿಷ್ಟವಿಪ್ರತಾದರ್ದಿಂದ ನಷ್ಟಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ವೈಕಂತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸಮ್ಮಾನ್ಯ ಕಾವಾಡು. (ಒಟ್ಟು ಕ್ರಾಣಿ ಪತಾರ 106 ಪಣ್ಣ, 6ತಿಂಗಳು.)

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ಬ್ರಹ್ಮ ! ಏನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಯಾದವರುಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದೆ ನಾನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಈ ಯಾದವರುಲವು ಕರೀಯಿಂದ ದುಷ್ಪವಾಗಿ ಸಜ್ಜನಡೆಗ್ರೇಹಮಾಡಿ ಅನಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದು. ಈ ಆರಾಯಾಸ್ಸು ಒಂಬಾದಾದು. ಈ ಕುಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಅರಂಭವಾಗಿದೆ. ಆದು ನಡೆದ ಬಿಳಿಕ ನಾನು ಬಿರುವೆನು

(ದೇವತಿಗಳು ಹೊರಟಿಹೋದರು. ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಪಾತ್ಗಳು ಶಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು)

**ಕೃಷ್ಣ :-** ಯಾದವರೇ ! ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬಾಯಿದು. ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣಿ.

**ಉದ್ದೇಶ :-** (ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಎಡಬಿಡಿದೆ ಅವನ ಬಳಿಯಿದ್ದು ಒಂದು ದಿನ ನಮಿಸಿ) ದೇವತೆ ! 'ಯೋಗೀತೆ' ! ಕುಲವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ನೀನು ತೆರಳುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಿಂದೇ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಏನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷಣಿಪೂ ಇರಲಾರೆ. ನಿನ್ನಿಂದನ್ನು ನನ್ನಸ್ತು ಕರಿದುಹೊಂಡುಹೋಗು. ಮುಂದೆಯೂ ನಿನ್ನಸಂಗವಿದ್ದರೆ ನಿಭಿರತರಾಗಿರುವುವು.

**ಆರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು**

**ಕೃಷ್ಣ , -** ಉದ್ದಿಷ್ಟ ! ನನ್ನ ಅವತಾರಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಯಾದುಕುಲವು ನತಿಸುವುದು. ನಾನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಏಳನೆಯ ದಿನ ಈ ದ್ವಾರಕಿಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದು. ನಾನೀಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದನಯೇ ಅಮಂಗಳವಾಗುವುದು. ಈ ಭೂಮಿ. ಕಲಿಯು ವಾತಾಸಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಮಾರ್ಭಿಲಾವ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿರಬೇಡ. ಬಂಧು ಮಹದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಾರ್ಥಿಯಾತ್ಮಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಿಡು.

ಮನ ಅದಿ ಇಂದಿಯಗಳಿಂದ ನೋಡುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ ನಶ್ಮರವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಡಿರುವ ಪ್ರದಾಪನಿಗೆ ಭ್ರಮಯುಂಟಾಗಿ ಸುವಿದು:ಖವಿಂಬಿ ಸಂಸಾರವು ಗಂಟು ಬೇಳುವುದು. ಭ್ರಮಿಗೆ ಕಾರಣವೇನಿಸ್ಸು ವಿಯೂ ? ಕರಿಯು ಕರ್ತವ್ಯನಾಗಿರುವಾಗ ಜೀವನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನೆಂಬ ಬಾಧ್ಯತೆಯೇ ಭ್ರಮ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಭಾಷಿತ್ವ, ಜೀವನುವಿನ ಅಧೀನ, ಅವನು ನನ್ನ ಅಧೀನನೆಂದು ತಿಳಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜ್ಞಾನಪರಾಯಣವನಿಗೆ ಕಿಂತಕಾಶಿವುದಿಲ್ಲ.

ಸಕೆಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಪ್ರೇಮಪಟ್ಟಿ, ಚೈತ್ಯ ವೀದ್ಯಾ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿರ  
ನಾಗಿದ್ದು, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಎಂದು ತಿಳಿದವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರ  
ವಸ್ತು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದ್ದೇವ : ಕೃಷ್ಣ ! ನೀನು ಯೋಗೀತೆ ಅಂದರೆ ಯಮನಿಯುಮಾದಿ  
ನಿಯಾಮುಕ ! ಯೋಗವಿನಾಸ ಅಂದರೆ ದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು  
ಕೊಟ್ಟಿರುವವನೇ ! ಯೋಗಸಂಭವ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಭಿಕ್ಷುಧ್ಯಾಪಾಯಗಳನ್ನು  
ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವವನೇ ! ಸರ್ವಸಂಗತಿತ್ವಾಗವೆಂಬ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿದಿ.  
ಕಾಮತ್ವಾಗವನ್ನು ನಾನು ಸಾಧಿಸುವಹಾಗಿ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಉತ್ತರ  
ಉಪದೇಶಸುವಾನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಬಾಕ್ಯಧಾರಾದಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆ  
ಯಾಳುವರು. ನೀನಾದರೋ ಸಮಸ್ತಕಾಮವುಣಿ. ಸ್ವಾಜ್ಯ. ಯೋಗದರೂರು.  
ಅಪ್ರಮೇಯ. ಜ್ಞಾನೇವೆದೇಶಮಾಡಂದು ಶರೇಣಿಹೊಂದುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ : - ಗುರುವಿಲ್ಲದ ವಿದ್ಯೆ ಅನಧ್ಯಕರ. ಗುರುಗಳಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು  
ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ನನಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಮನುಷ್ಯರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನು  
ಮಾನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ  
ಅವಧೂತನಿಗೂ, ಯಾರುರಾಜನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಖಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು . -

ರುಮುರಾಜ : - (ಒಬ್ಬ ಅವಧೂತನನ್ನು ಕುರಿತು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ !  
ಮಾನವರು ಆಯುಷ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾಮದಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅಜರಿಸುವರು. ನೀನು  
ಪ್ರಷ್ಟಿಸೂ, ಶಕ್ತಿವಂತನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಆದರೂ ಜಡಸಂತ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ  
ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿಲಾಷೆಹೂಡ ಇಲ್ಲ. ಈ ಬಾದ್ದಿ  
ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಎಷಯ ಭೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಅನಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆಕ್ಕೆ  
ಕಾರಣವೇನು ?

ಅವಧೂತ : - ನನಗೆ ಇವ್ವತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಂದ ಗುರುಗಳಿರುವರು. ಅವರಿಂದ  
ಕಲಿತ ಬುದ್ಧಿಯೇನಿಂದರೆ : -

- 1) ಭೂಮಿಯ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬಿಡೆ ಅಡಲವಾಗಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ  
ಸಸ್ಯಾಭಿಪ್ರೇದಿ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಪರರ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ  
ಕ್ಷಮೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿತೆ.
- 2) ವಾಯುವೇ ಪ್ರಷ್ಪ್ರವಯವರ್ಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧವಾದಕ್ಕೆ ಸುಖಾಸನೆ  
ಮುಂತಾದುದರಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗಿದೆ, ಜೀವನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು

ಅಸುಭವಿಸಿದರೂ ಗುಣದೋಷಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಗಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದ್ದ ನಾಗಭಾರದು.

- 3) ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ವಾಯುಪ್ರೇರಿತಗಳಾದ ಹೇಖಾದಿಗಳಿಂದ ಅಸ್ಟ್ರಾಷ್ಟಾಗಿರುವಂತೆ ವಿಷಯಗಳ ಸ್ವರ್ತರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು.
- 4) ಗಂಗಾದ ಜಲವು ಮಾಧುರಾತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ದರ್ಶನ, ಸ್ವಾನ, ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪಾವನ ವ್ಯಾಧಿವಂತೆ ಮುನಿಯೂ ಪಾವನಮಾಡಬೇಕು.
- 5) ಅಗ್ನಿಯು ತೇಜಸ್ಸು ಲ್ಭಿದ್ದು. ಸಂತಾಪಕರ ಜಪ್ಪಾಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಕವು. ಮುಟ್ಟಿಧರಿಸಲು ಅಶಕ್ತಿ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕಿದ್ದು. ತರಸ್ಸುರಕ್ಷೆ ಅನರ್ಹ. ಸೌರ್ಯಭ್ರಷ್ಟಕವಾದರೂ ದೋಪರಹಿತ. ಅಗ್ನಿದೇವನು ಒಂದುಕಡೆ ಮರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಹಮೆರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರ ಹಿಂದಿನ ಷಾಂದಿನ ಪಾಗರಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಭುಜಿಸುವವನು. ಅದರಂತೆ ಮುನಿಯೂ ಪ್ರಭಾವಂತನೂ ಉಬಂವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ, ತರಸ್ಸುರಕ್ಷಿ ಅಪಮಾನಿಸಲು ಅನರ್ಹನೂ ಅಶಕ್ತನೂ, ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತೇ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೂ, ಅಪತ್ವಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ತಿಂದರೂ ಪಾವನ್ನು ಹೊಂದದವನೂ ಆಗಿರುವನು. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಚಳ್ಳನೇಚ್ಚಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ, ಅನ್ನನೀಡಿದವರ ಹಿಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಪಾಗರಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸ ದೇವರಿಂದ ದತ್ತವಾದುದನ್ನು ಭೂಂಜಿಸಬೇಕು.
- 6) ಜಂದ್ರಮಂಡಲದ ಶಳಿಗಳಿಗೆ ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳೇ ಹೊರತು ಜಂದ್ರನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಾದಿ ವಿಶಾರಗಳೇ ಹೊರತು ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.
- 7) ಸೂರ್ಯನು ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರಣಗಳಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಹೀರಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆದನ್ನು ಸುರಿಸುವನು. ಅದರಂತೆ ಯೋಗಿಯು ವಿಹಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿ, ವಿಹಿತ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಯಗಳನ್ನು ತವ್ವ ವರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಅಸಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

8) ಒಂದು ಕರ್ಮಾತ್ಮಕ ತನ್ನ ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಪಿಟ್ ಆದು ಬಯಸಿದುದನ್ನೇ ಒಂದಗಿಸಿ ಸುವಿಷಿತವಾಗಿತ್ತತ್ವ. ಕರ್ಮಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಪಿಟ್ ಲು ಹಣಿ ದುವ್ವ. ಆದಂತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಪಿಟ್ ಲನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಬೇಡನು ಮರಿಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದನು. ಕರ್ಮಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಾ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡಿವು. ಹೀಗೆ ಕಾಟಂಬರಲ್ಲಿ ಅತಿಸ್ವೇಹಮಾಡಿ ಹೇಳಿಸುವವನು ನಾಶ ಹೊಂದುವನು.

### ವಿಳಿನೀಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

**ಅವಧೂತ :—** ಸ್ವರ್ಗವರಕರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಖಿಧಾರ ವಿಷಯ ಸುವಿವು ಇರುವಂತೆ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ದೂಃಖಿವು ಬರುವಂತೆ ಶಬ್ದಾದ ಸುವಿವು ಬರುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ದೂಃಖಿರಸ್ತವಾದ ಇಂತಹ ಸುವಿವನ್ನು ಬಯಸಬಾರದು.

9) ಅಜಗರವು ಈನ್ನ ಬಳಿ ತಾನಾಗಿ ದೂರೆತ ಆಹಾರವನ್ನು ನೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮುನಿಯು ಜರಿಯು ಕೊಟ್ಟಿದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಬಹಿಮೂರ್ವಿನಿಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇಹವು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಾರೂಢನು ದೇಹರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯತ್ನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹರಿಧ್ವನಾಪ್ರಮಾಂತಪಾನದಿಂದ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾನಿ, ಕೃತಕ್ಕ ವೋದಲಾದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವನು.

10) ಉತ್ತಮರ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಾಮಿಸುವವನು ಚಿಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪತಂಗ ದಂತೆ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಬಹುದು.

11) ಭ್ರಮರವು ಹೂವಿನಲ್ಲಿರುವ ಮರಕರಂದವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮುನಿಯು ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ತಕ್ಕಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸಬೇಕು. ಭ್ರಮರವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ, ಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಭ್ರಮರವು ಕೂಡಿಟ್ಟ ಜೀನುತ್ಪವುವೆ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದರಂತೆ ಮುನಿಯು ಭಿಕ್ಷುದಿಂದ ದೂರೆತ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಳಿಗೆ ಎಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ನಾಶಹೊಂದುವುವು.

12) ಮುನಿಯು ಕಾಲಿನಿಂದ ಮರದ ಹೆಣ್ಣಿ ಬೋಂಬೆಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿಬಾರದು. ಪಳಗಿದ ಹೆಣ್ಣಿನೀಯ ಸ್ವರ್ವಸುವಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೋತು ಗುಂಡಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಾವುತನ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಅನೀಯಂತೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮರುಖಾದ ಮುನಿಯು ಅವಕಳಿಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಖೀಳುವನು.

13) ಜೀನು ಕೀರ್ತಿಪರ್ವತು ಜೀನುತ್ಪಂಪ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿ ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ಸುಖಿವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವರು. ಜೀನು ಹುಳುಗಳಂತೆ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿದೆ ದಾಸದಿಂದಲೂ, ಭೋಗಿದಿಂದಲೂ ಧನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಜೀನು ಕೀರ್ತಿಪರನು ಜೀನು ಹುಳುಗಳ ಕಷ್ಟಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಜೀನುತ್ಪಂಪ್ಯದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಸುಖಿವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವರೆ ಯಾತಿಯು ಗೃಹಸ್ಥನ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು ದೋಷಕರವಲ್ಲ.

14) ಜಿಂಕೆ ಬೇಟಿಗಾರನ ದ್ವ್ಯಾವಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಸಾಯಂಪುದನ್ನು ನೋಡಿ ವರಚಾರಿ ಯಾತಿಯು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರೆಸಿದ್ವಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಕಿವಿಗೊಡಬಾರ ದೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತ್ತೆನು.

15) ಏನಿನಿಂದ ಜಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಜಯವು ಆವಶ್ಯಕವಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

16) ಹಿಂಗಳೆಯಿಂಬ ಸೂಳ ಆಶಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾಳ ಹೇರಿದ ಮಾತಿದು : -

ಅಮಂಗಳ ವಿಟರಿಂದ ನನಗೆ ಆಪೇಕ್ಷಿತದ್ರವ್ಯವು ಬರುವುದೆಂದು ಬಯಸಿದ ನಾನು ಮೂರಿಂಬಿ. ಮನೋಜಯವಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಮೋಕ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲ ? “ಸಂತಂ ಸಮಿವೇ ರಮಣಂ ರತ್ನಪ್ರದಂ ನಿತ್ಯಮಿಮಂ ವಿಹಾಯ । ಆಕಾಮದಂ ದುಃಖಿ ಭಯಾದಿಶೋರಮೋಹಪ್ರದಂ ತುಚ್ಛಮಹಂ ಭಜೇ ಅಜಾಃ ॥” ಅಂದರೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿವವನೂ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ವನೂ, ನಾಶರೂಪಿತನೂ, ಪರಮತ್ವಯನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಮಣನು ನನ್ನ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾರದವರೂ, ದುಃಖಿ ಭಯ ಸಂಕಟ ಶೋಕ ಮೋಹಾದಿಗಳನ್ನು ಅಟು ಮಾಡುವ ತುಚ್ಛರಾದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಬಯಸಿದ ನಾನಿಂತಹ ಅವಿವೇಕ ? ಮೂರಿಂಬಿ ?

ನವದ್ವಾರಗಳಿಂದ ಕಶ್ಯಲವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿರುವ ಹೊಲಸು ದೇಹವನ್ನು ಅಂದ ವಾಗಿ ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ದುಷ್ಟವಿಷಯಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗ್ರಾಮ್ಯಸುಖಿದಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮೋಹವನ್ನು ಯಾವಳಿ ಹೊಂದಿಯಾಳಿ ? ಈ ವಿದೇಹನಗರದಲ್ಲಿ ಮೂರಧಳಿಂದರೆ ನಾನೊಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಈ ದೇಹವನ್ನೊಷ್ಟಿಸಿ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಿರಿದೇವಿಯಂತೆ ಅವನೊಡನೆ ರಮಿಸುವೆನು. ವೈರಾಗ್ಯವು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬರಲಿ ! ರಕ್ಷಕನಿಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಅವನ ಅಪಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ವೈರಾಗ್ಯಾಷ್ಟಿ ಬಂದಿತು. ಈಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಶರಣಹೊಂದಿಲಾಪಾಸಿಸುವೆನು.

(ಹೇಗೆ ಹಿಂಗಳೆಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ದುಡ್ಡ ವಷಯದಾಲೆ ವಾಹಾ ದ್ವಾರಾ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಪರಿಮಾಪ ಸುಖಿಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂಗಳಿಯಿಂದ ನಾನು ಕಲಿತ್ತೇನು.

### ನಂಟನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಮುದು

17) ಕುರರ ಪಕ್ಷಿಯು ಕೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾಂಸದ ತುಂಡನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭಯಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಲಿಪ್ಪ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಂದು ಆ ಮಾಂಸದ ತುಂಡನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಕುರರ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಇದ್ದ ಭಯ ಹೊಗಿ ಸುವಿವಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಜನ್ಮರು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಸಾಧನೆಭಂಗಿಸಿನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಸುವಿವಾಗಿರುವವನು. ದರಿದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ಪರಮಶ್ರೀಯಸ್ವಾಗುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುರರಿಂಬಕ್ಕಿಯು ನನಗೆ ಗುರು.

18) ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಲಕನಂತೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಚಿಂತಾರಹಿತರೂ. ಆನಂದಭರಿತರೂ ಆಗಿರುವವರು ಇಬ್ಬರು. ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು.

19) ಹೆಣ್ಣು ಕೀಳಲು ಬಂದು ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿರುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಬತ್ತೆ ಕುಟ್ಟಿ ವಾಗ ತಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಳಿಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ತು ಕುಮಾರಿಯು ತೆಗಿದು ಬಂದೂಂದು ಕೈಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಬಳಿಯನ್ನು ಇಸಿದಳು. ಸಜ್ಜನನೊಬ್ಬ, ದುರ್ಜನನೊಬ್ಬ ಸೇರಿದರೆ ಜಗಳ. ಸಜ್ಜನರು ದುರ್ಜನರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಲೋಕವಾತ್ರ. ಆದುದರಿಂದ ಸಜ್ಜನನಾದವನೊಬ್ಬನೇ ಸಂಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುಮಾರಿಯ ಕೃಂಕಣಪೆಂಬುದು ಗುರು.

20) ಭಾಣಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡುವವನು ಭಾಣದ ಅಲುಗಿಗೆ ಹಡವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜ್ಕ್ರೆವತ್ರಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದರೂ ನೋಡಿದೆ ತನ್ನ ಆ ಕೆಲಸ ದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗುವವನು. ಘುನಿಯು ಅಭಾಗಸ ಮತ್ತು ವೇರಾಗ್ಗೆಗಳಿಂದ ಮುನ್ಸುನ್ನು ಭಗ್ಗೆವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಮತ್ತು ವುದನ್ನೂ ಸ್ವರಿಸಬಾರದು.

21) ಹಾವು ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ ಗೆದ್ದಲಹಳು ಕಟ್ಟಿದ ಹುತ್ತು ದೊಳಗೇ ಇದ್ದು, ಆಹಾರವು ದೊರಿಯದಿದ್ದರೆ ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ಕುಡಿದು ಜಿವೆಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಮುನಿಯು ಜನರಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ ಗ್ರಹಾಭಿಪೂರ್ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ಅಲ್ಲಾಶನನಾಗಿ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕರಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು

ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ರಂಭಿಸಬಾರದು. ಹಾವಿನಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಳಿತನು.

22) ಜೇಡರಹುಳುವು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಜೊಲ್ಲಿನ ಎಳೆಯನ್ನು ಹೂರ ತಂದು ಆದರಿಂದ ಬಲೆಯನ್ನು ಕೆಟ್ಟಿ ಯಧಾ ಶಕ್ತಿ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡ ಸಾಕಿಂದು ತೋರಿದಾಗ ದಾರವನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಜಪಪ್ರಕ್ರಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಹೂರ್ಣಿಸಿ ಅನಂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಜೀವರನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ತಾನೂ ವಿಹರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಷಗತಿಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನುಂಗಿ ಸ್ವರೂಪಣಾಗಿರುವನು.

23) ಅವರೆಹುಳು ಕಣಾಜವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಆದರ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ, ಸ್ವೇಹಾದಿಗಳಿಂದ ಹೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿನ್ನಿಡುವನೇಲೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಭರತನು ಜಂಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಸ್ವೇಹದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡಬೇಕು. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದೇ ಕೀಟದಿಂದ ಕಳಿತ ಬುದ್ಧಿ.

24) ವೈರಾಗ್ಯ ವೈಕಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೂ, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಧಿವಾತ್ಮನಷ್ಟು, ತತ್ತ್ವವಿಖಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೂ ಆದ ನನ್ನ ದೇಹವು ನನಗೆ ಗುರು ಭಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಸ್ವರ್ಗನರಕೆಗಳಿಗೆ ಜೋಗಿಬಂತಾತ್ಮ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ದೇಹವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವವನು ದುಃಖಿಯಾಗುವನು. ಒಹುವೆತ್ತಿಯರನ್ನು ಶ್ಲಷ್ಟಿಸಿ ಬಂಬಿಬುಪ್ಪ ತತ್ತ್ವಯೂ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎಳಿದು ಹೀಡಿಸುವಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜೀವನವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸೇಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಶರೀರವನ್ನು ಅನ್ನಧಾ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಸತ್ತನಾಧನೆಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾನಾಬಗೆಯ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದ ತೈಪ್ಪನಾಗದೆ ಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತೈಪ್ಪನಾದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧನಶರೀರವು ಬಂದರುವಾಗ ಧೀರನು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮುಕ್ತಿನಾಗಬೇಕು. ಚತುರ್ಮುಖಿನು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಂಟಿಸಲು ಸಮರ್ಪನು. ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲ.

(ಅವಧಾರನು ಹೂರಣು ಹೋದನು. ಯದುರಾಜನು ಸರ್ವಸಂಗತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ಉದ್ದೇಶ ! ಧರ್ಮವನ್ನು ಘರ್ಲಾವೇಕ್ಕಿಯಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಸೇವೆಮಾಡಬೇಕು. ಆದ್ಯಂದಾಗುವ ಲಾಭ :- ಈನ್ನ ಶಾಖೆ ನೆಯತಾರ್ಕಿಗೆ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರದ್ದು ತಾಗಿ, ಪೈಪ್ ಪರಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅತುರಬಡದಿರುವುದು, ತತ್ತ್ವವಿಚಾರ, ಹಿತವಚನ, ಪತ್ನ್ಯಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹತಾಗಿ, ಭಗವದ್ವಾಪಿಗೆ ಅಭೇದಚಂತನೆ, ಹರಿಯು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿ, ಜಡಚೇತನಭಿನ್ನ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ. ಜೀವನೇ ಹರಿಯು, ಜಗತ್ತೇ ಹರಿಯು ಎಂಬ ಏಭಾಷಜ್ಞಾನ ತಾಙ್ಗಿ.

ಗುರುವು ಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಷ್ಟನಾ ಕೆಳಗಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆ. ವಾತಾಖಾನವೇ ಮುಖಂ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೋದಯಾವೇ ಆಗ್ನಿಪ್ರಾತ್ತಿ. ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಜೀವಾಖಾದಿಕೆ ಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಪರಮಾಖಾದಿಕೆಯನ್ನು ಅಪಸರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಿ ಉಂಟಿಯಾಡುತ್ತದೆ ಅಗ ಯಧೇಷ್ಟ ಸುಖಭೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚೇತನ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲ. ಅನಂತಚೀವರಿಯವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರು ಸುಖ ಸ್ವರೂಪರು. ಮಾಧ್ಯಮರು ಏಕ್ರಸ್ವರೂಪರು. ನೀಚರು ದುಃಖಸ್ವರೂಪರು. ಎಲ್ಲ ರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಭೇದವೇ ಸತ್ಯವೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳು ಪ್ರವಾಹತಃ ಸತ್ಯವೇ, ಹೊರತು ಏಂದ್ರಿಯಲ್ಲ. ಜೀವರು ಸುಖ ದುಃಖಾನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅಸ್ವಂತಂತ್ರರು. ಉತ್ತಮರನ್ನಾ ಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೇ ಸುಖಿ. ದೇಹಾಭಿಮಾನಿಗೆ ದುಃಖವು ತಮ್ಮದಲ್ಲ. ಮೂರ್ಖಗಳು ಇವರಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲವೇಣಿಲ್ಲ.

ಮೃತ್ಯುಗ್ರಸ್ತವಿಗೆ ಧನಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಸುಖಿಕರಿಗಳಿಲ್ಲವೇ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಳ ಆಸೆ ಸುಖಿಸಾಧನವಲ್ಲ. ಶಾಮ್ಮಕರ್ಗಳ ಘರ್ವ ಅನಿತ್ಯವು ಸತ್ಯಲೋಕಪೂರ್ವಿ ಲೋಕಗಳು ಅನಿತ್ಯಗಳು. ಅಲ್ಲಿರುವವರೂ ಅನಿತ್ಯರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ದುರಾಶಾಬಿಶಾಚಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಕುಳಿಮಾನವನಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸುಖವಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ? ಜೀವನು ಅಸ್ವಂತಂತ್ರನು ಜೀವೇಶ್ವರರಿಗೆ ಭೇದವೇ ಸತ್ಯ. ಇದನ್ನರಿತು ಸುಖಿಯಾಗು.

**ಉದ್ದೇಶ :-** ಜೀವನು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಬದ್ದನೆಂದಾಯಿತು. ಆ ಬಂಧಪ್ರಕಾರವು ಹೇಗೆ ? ಜೀವನೊಳಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಬದ್ದನೆನ್ನು ವ್ಯಾಧಾದರೆ ಅವನ ಪ್ರಪರ್ತನೆ ?

ಹತ್ತುನೇಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವರ್ಣಿಸುವುದು

ಅವ :— ಉದ್ದವನು ಏಕಜೀವವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಏಕಜೀವವಾದವನೆರೆ — ಸಂಪೂರ್ಣಜಗತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿದಂತೆ ಒಟ್ಟಿ ಜೀವನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದದು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಖಂಡಿಸುವನು :

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ .—** ಉದ್ದವಾ ! ನನ್ನ ಅಧಿನಿನಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಸತ್ಯಾದಿಗುಣಗಂಧಿಂದಲೇ ಬದ್ಧನೆಂದೂ, ಮುಕ್ತನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು ಅವೇ ಹೊರತು ಜೀವಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಬದ್ಧನೂ ಅಲ್ಲ. ಮುಕ್ತನೂ ಅಲ್ಲ. ಸತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳು ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸುವು. ಅವುಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನು ನಾನೇ ಆದುದರಿಂದ ಆವುವನನ್ನನ್ನು ವಿಕಾರಹೊಂದಿಸಲಾರವು ನಾನು ಅನಾದಿತ್ಯವಾಗಿ ನಿಗುಣನಾಗಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗುವ ಬಂಧನವಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ಏಕಜೀವವಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಜೀವನಿಗೆ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂಗತ. ಸ್ವಂತರ್ನಾದ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂದಲೇ ನನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದ ಜೀವರು ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ. ಜೀವರು ಸ್ವಷ್ಟಿವನ್ನು ನೇರಿಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಸ್ವಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿರುವೆಲ್ಲ. ಆಗ ಅಳುತ್ತಿರೆ. ನಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಕಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ, ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಕಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರವೂ ಅವರಿಗೆ ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಸಂಸಾರವು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅಭಕ್ತಿಯಾಕಾರಿಯಾದ್ದಿರಿಂದ ಸತ್ಯ. ಆದರೂ ಸಂಸಾರವು ಜೀವಸ್ವಭಾವವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕವಲ್ಲ. ಉದ್ದವಾ ! ನನಗೆ ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಏಷ್ಯಗೆ, ದುರ್ಗಾಯು ಅವಿಷ್ಯಗೆ ಹಾಗೂ ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ಅವರೇ ನನ್ನ ಅಧೀನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳಿಲ್ಲ. ನನ್ನಭಿನ್ನಾಂಶನು ಜೀವನು ಅಂದರೆ ಲಿದ್ಯೋತಪು (ಮಿಂಚಿನ ಹುಳು) ಸೂರ್ಯ ಸದ್ಗುರ್ವಾಂಶನ ಅವನ ಅಧೀನವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸೂರ್ಯನ ಭಿನ್ನಾಂಶವು. ಅಭವಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ. ಆದರಂತೆ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿದೆ ರೂ, ಕೀರ್ತನಾಗಿರುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮಾನನೂ, ಅವನ ಅಧೀನನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಿನ್ನಾಂಶನು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾಗಿರುವನು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲವನು ಆರೆನ್ನು ವಿಯಾ ? ಸಜ್ಜನನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದವನು.

**ಸಜ್ಜನನ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯ .—** ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಇವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂದು ಗುಣವನ್ನು

ಹೊಂದಿ, ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ ಭಾಗವತಧರ್ಮ ಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಥಿಸಿ ಭಜಿಸುವವನು ಸಜ್ಜ ಪ ಶ್ರೀಷ್ಟನು.

ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯಾಂಗಳು ;— ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಭಾಗವಂತನ ಮಹಿಳೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವವರು ಅತಿಶಯಿತ ಭಕ್ತರೆನಿಸುವರು. ಇದು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯ.

ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯಾಂಗ :— ನನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ ಆಧವಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ತನ, ಅರ್ಚನೆ, ಸೇಪೆ, ಸ್ತುತಿ, ಗಾನ, ಕಥಾಶ್ರವಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣೆ, ಉತ್ಸವ, ಪರಾದಶ್ವಾದಿ ಪ್ರತಾಚರಣೆ, ನಿರಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ದಂಭತ್ವಾಗ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಸಾಧನೆ ವೂಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವಿಷ್ಣು, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಜಲ, ಪೃಥ್ವಿ, ಹೃದಯ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾಭೇದದಿಂದ ನನ್ನ ಶೂಜೆಗೆ ಇವು ಸಾಧ್ಯನಾಗಳು

ಸೂರ್ಯನೊಳಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಮೆದಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಅತಿಥಿಸಶ್ವಾರದಿಂದ, ಗೋವಿನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಹುಲ್ಲು ನೀರನ್ನು ಅರ್ಹಿಸುವುದರಿಂದ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಪರಲೋಕ ಬಂಧುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸತ್ಯರಿಸುವುದರಿಂದ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ನೀರನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಜಲ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿನಾಗಬೇಕು. ಉದ್ಧವಾ ! ನಿನು ನನ್ನ ಭೃತ್ಯನೂ, ಮಿತ್ರನೂ ಅಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಅತಿಗೋಪ್ಯವಾದುದನ್ನು ಕೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಹನ್ಮೋಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಉದ್ಧವಾ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ವೂಡುವ ಸುದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯೆ ಸಕಲ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕವು. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾನು ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾನು ವಶನಾಗುವ ಹಾಗೆ ವಾಯು ಜಯಾದ ಯೋಗಾಭಾಸ, ದಾಸ, ಕರ್ಮ, ತೀರ್ಥಸ್ವಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಸಾಧನ ದಿಂದಲೂ ವಶನಾಗತಕ್ಕವನ್ನಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿರೂಪದ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವು

ಇಹಪರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಿವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವುದು. ಮೋಹಿವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಭಕ್ತಿರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸಹಿತವಾದ ಹರಿಯು ಗುಣಪೂರ್ವಿಕೆ ನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಯೋಗ್ಯನು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶದ, ಸ್ತೋಯರು, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಮಯಾಸುರ, ಗೋತಿಯರು, ಯಜ್ಞಪತ್ರಿಯರು, ಗೋತ್ತಿ, ವೃಷ್ಣಿ ಮತ್ತು ಮೃಗ ಇವರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದರು.

ನನ್ನನ್ನೇ ಇಚ್ಛಿಸುವ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಗೋಪಿಕಾಸ್ತೀಯರು “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪನು, ಅವನೇ ಸಂಸಾರ ತಾರಕನು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯನಂದ ಪ್ರದನಂದು ಭಕ್ತಿ ಶೂರ್ವಾತವಾಗಿ ತಿಳಿದವರಾದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

### ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತೋಯರ ವಿಚಾರ

ಅಪ್ಸರ ಸ್ತೋಯರು ಜಾತಾ ಅಪರೋಹಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂಟು. ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರು. ಕಾಮದಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸುವವರೆಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯವರು. ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತೋಯರಲ್ಲಿ ಕಾಮಸಹಿತವಾದ ಭಕ್ತಿ ಉಳಿವರು. ವಿಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸ ತಕ್ಕ ಮತ್ತಿ ಮಂತ್ರದಿಗಳ್ಳಿಲ್ಲವರಿಗೆ ಎವೆವು ಸೇರಿದ ಅನ್ನವು ಹೇಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಯು ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸ್ತೋಯರಿಗೆ ಈ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆಯೋ ಅಂತಹ ಲಪ್ಸರ ಸ್ತೋಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಜಾರನೆಂದೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. “ಕಾಮಸ್ವರೂಭ ಕೃಬಜಾ ಮಿ ಭಕ್ತಾ ನಿ ವಿಷ್ಣೋ ಪ್ರಾದಕೃತೋ” ಸ್ವಾಂದ 10-27-13ರ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಕಾಮ ನಾಬಂಬಿದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಶುಭವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕುದಾದರೂ ಭಕ್ತಾಗೆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೊಡಿರುವ ಪ್ರಯೋಕ್ತ ಭಾಗವತ್ಪಾದಾರಾ ಶ್ರೀಯಸ್ಸನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

“ಕೃಷ್ಣ ನಿದುಃಪರಂ ಕಾಂತಂ”-ಭಾಗ 10-27-12. ಗೋಪಿಕಾಸ್ತೀಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೊದಲು ಉಪಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದರೂ, ಅವರಿಗೆ ಪರಿಪಕ್ಷವಾದ ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಪರಿಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಚಿನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. “ಕೃಷ್ಣ ಕಾಮಾಃ ತದಾ ಗೋಪ್ಯಃ”-ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಗೋಪಿಕಾಸ್ತೀಯರು ಮೊದಲು ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಗೀವನ್ನು ಬಯಸಿದರು ಇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಯಾವಾಗ ಆಯಿತಂಬಿದಕ್ಕೆ ಭಾಗ 11-12-13ನ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಗೋಪಿಕಾದಾತ್ಯಃ ದಿವಂ ಗತ್ಯಾ ಹರಿಂ ಜ್ಞಾತ್ಯಾ ಯಥಾ ತಥಂ ।

ಪರಂಪದಂ ಯಂತ್ಯಃ ಪೂರ್ವಸಂಗಾದೇವ ಶುಭೋಜಿತಾಃ ॥

ಅಭಿ :- ಗೋಪಿಕಾದ ಸ್ತೋಯರು ಗೋಪಿಕಾಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂವಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕರ್ತವು ಮುಗಿದಕೂಡಲೇ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಚೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು (ದಿವಂಗತಾ�) ಕೂಡಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬಳಿಕೆ ಸಾಂತಾನಿಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ತ್ತಳಿದು ಸಾಧನಸಂಪೂರ್ಣಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಾರಪಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕವೆಂದರೆ ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಷಯ ೨ನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ೧೦೭ನೇಯ ೪೫೧ ಕಡಲ್ಲಿ “ಪ್ರಾಣ ವಾನ್” ಸಂಕತತ್ವಾಚ್ಚ ಸಾಮ್ಮಾನಾನಿಕಾನ್” ಮಹಾಪ್ರಾಣಯದವರೀಗೂ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಸಾಂತಾನಿಕ ನಾಮಗಳು ವಿಷ್ಣು ಸಂಬಂಧಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ್ರಮಗಳೂ ಆಗಿರುವ ಲೋಕಗಳು ಮಹಲೋಕ, ಜನೋಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ ಮಹತ್ತು ಸತ್ಯಲೋಕಗಳೇ ಸಾಂತಾನಿಕಗಳಿನಿಸುವುವು. ಈ ಲೋಕಗಳು ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಫಲವಾದರೂ, ಭೋಗಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಕರ್ತವು ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಧನ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ನೆಲಸುವ ಲೋಕಗಳವು.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತೀಯರು ಈ ಸಾಂತಾನಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತಳಿಯುವರು. ಅಂದರೆ “ಜಾರಬು ಧ್ಯಾತ್ವಪರಿ ಸಂಗತಃ” ಭಾಗ ೧೦-೨೭-೧೦ರ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಜಾರನೆಂದು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅಂದರೆ ಜರಯತೀತಿ ಜಾರಃ =ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜೀಳಣ (ನಾಶ)ವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಜಾರನೆಂದು ಹೇಸರು ಹೀಗೆ ಜಾರನೆನಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಹೆಂದು ಧ್ಯಾತಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸಾಧನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಯಾನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದರು. “ವಿಮುಕ್ತಾವಬಿ ಕಾಮಿನೋ ವಿಷ್ಣು ಕಾಮಾ ವರಜಸ್ಯಿಯಃ” – ಭಾಗ ೧೦-೨೭-೧೫ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುವ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತೀಯರು ವೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಇಂದಿರಾಗಿತ್ತಾರೆ.

**ಕೃಷ್ಣ :** – ಉದ್ದವನೇ! ನೀನೂ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನನಗಳಿಗೆ ನಾನು ಸರ್ವಾಂತರಾಜುಮಿಯಿಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಚರಣ ಹೊಂದು.

**ಉಷ್ಣ :** – ವಾಯುದೇವರೇ ಭಕ್ತಿತ್ವಮರೆಂದು ಹೇಳಿ ಗೋಪಿಯ

ರನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಾಯುದೇವರು ಉತ್ತಮರೋ ಅಥವಾ ಗೋಹಿ ಯರು ಉತ್ತಮರೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಷ್ಟೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಕರಿಸು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :** - ಸಹಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತುತ್ವದಿ ಸರ್ಕಲಸದ್ಯಂ ಣಗಳಿಂದ ಹಾಯುದೇವನೇ ಸರ್ಕಲ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮನು. ಅವನೇ ಚರ್ತುಮೂರ್ಚಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವನು. ಅವನು ಸಿರಿಹರಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ರುದ್ರಾದಿಗಳ ಹೈದರು ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗುವನು. ಅವನು, ಸಿರಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಈ ಮೂರವರನ್ನು ವೇದವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೂ, ನನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಟಿಸುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗಂತ ಉತ್ತಮನು. ಶ್ರವ್ಯತ್ರ ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಬಲಸ್ಯ ರೂಪ. ಅವುಕ್ಕನು ಅಂದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ತುಮೂರ್ಚಿನಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಜಗತ್ತು ಅಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಜೀರ್ಣಪಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಂತುಗಳು ಇದ್ದರೂ ತಂತುಗಳೂ ಪಟಗಳೂ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಚರ್ತುಮೂರ್ಚಿನೂ, ಜಗತ್ತೂ ಭಿನ್ನಗಳಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಜಗತ್ತೆಂಬ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನೇ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬಿಲ್ಲನು. ಉದ್ದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನು ಸಾರವಾದ ಸುವಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು.

### ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಸತ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಕ್ತಿತವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಪ್ರಾಕ್ತಿತವಾದ ಅಂತಃಕರಣವು ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂತಃಕರಣನುಸಾರ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಜೀವನೂ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ಸತ್ಯಾಭಾವದವನು ಭಕ್ತೀಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೇಳು : -

ಮೇಡಲು ಸಾತ್ವಿಕಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಭಕ್ತೀಯೆಂಬ ಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕಾಂತಃಕರಣವು ಉದ್ದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಸತ್ಯಗುಣವು ಮೊದಲಿಗಂತ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ

ಠಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಜಸ್ತು ಮೋಗಣಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದು.

ಪುರಾಣಗಳು, ಯಾಗ, ದೇಶ, ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ಜನ್ಮ, ಧಾರ್ಮ, ಮಂತ್ರ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ಈ ಒಂಭಂತ್ತು, ಸಾತ್ವತ, ರಾಜನ, ತಾಮುಖಭೇದದಿಂದ ಮೂರು ಬಗೆ ಯಾಗಿವೆ. ಜ್ಞಾನವೈದ್ಯದ ರಿಂದ ಪ್ರತಿಂಬಿಸಲ್ಪಡುವ ಪುರಾಣಾದಿ ಒಂಭತ್ತು ಸಾಧನಗಳೂ ಸಾತ್ವತ ಕರ್ಗಳು. ಜ್ಞಾನವೈದ್ಯದ ರಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವೇ ರಾಜಸ್ತುಗಳು. ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವೇ ತಾಮುಖಗಳು.

ಜ್ಞಾನಿಮಾನ್ಯ ಪುರಾಣಾದಿ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಯಗುಣವು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವುದು. ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿ, ಅಪರೇಹಕ್ಕಿಜ್ಞಾನ, ಸದಾಹರಿಸುತ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಕೀರಣ ಮಾಡುವಂತಾಗಿ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೈಜಿಸುವನು. ಸತ್ಯಗುಣವು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹೊಂದಿ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸ್ವರೂಪದ ಅಂತಕರಣ ಮತ್ತು ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಗಳು ಷ್ಕಿರ್ತವಾದಮೇಲೆ, ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವೇ ಜಡವಾದ ಅಂತಕರಣವನ್ನು ನಾಶಿಸಿ. ನಿಮೂಲವಾಗಿ ತಾನೂ ನಾಶಹೊಂದುವುದು.

**ಉದ್ದೇಶ :**— ವಿಷಯ ಭೋಗವು ದು:ಖಿಕ್ಕ ಕಾರಣವಂದೂ ಮನುಷ್ಯರು ಕರ್ತನಾಯಗಳಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಷಯಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ದು:ಖಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕ ಕಾರಣವೇನು?

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :**— ಮದದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೇ ಸ್ವರೂಪದಿಂದು ಸುಖಾಗಿ ತಿಳಿದಾಗ, ಪಾಪಪ್ರವಾದ ರಜೋಗುಣವೇ ಕರ್ಣತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು. ಆಗ 'ಹೀಗೆ ಮಾಡುವೆನು, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು' ಎಂಬ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನಾಯುಕ್ತ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಹಾಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಆದ ರಿಂದ ಅಮಂಗಳ ಬುದ್ಧಿಯಾಳ ಮನುಷ್ಯನು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಕಾಮವು ಹಾಟ್ಟಿವುದು. ಕಾಮವಶಮು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರನು. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವನಿತಾದಿರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಏರ್ಯೋದ್ಯೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ವಿವೇಕಶಾಸ್ತ್ರನೂ, ವಿಹ್ವಲಿತಾಂಗನೂ ಆಗಿ ದು:ಖಿಪ್ರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಅಂದರೆ ಕಾಮಸೌಖ್ಯಜ್ಞಾನಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವನು. ಹೀಗಾದರೆ ಎಂಬಿಗೆ ದು:ಖಿಪ್ರತ್ಯಾಯಗಳಾದಲ್ಲಿ. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನಂದರೂಪವಾದ ಜರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಈ ಯೋಗವನ್ನೇ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಸನಕಾದಿಗಳು ಆಜ್ಞಾ ಹಿಸಿರುವರು.

ಉದ್ದೇಶ :— ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಸನ್ಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೀನು ಯಾವ ರೂಪದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೆನ್ನು ಸೆಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ? ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸನ್ಕಾರಿಗಳು ಕೇಳಿದರು. ದುಷ್ಪರ್ಯಮ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವಕರ್ತನಾದ ರಿಂದ ಕರ್ಮಭಬ್ರಾ ವಾಚನಾದ ಹರಿಯು ಕಾರಣವೆಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಉತ್ತರಹೇಳಿಕೆಂದಿಬ್ರಿಹಿರುವೆದನ್ನೂ, ತಾನೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಶನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರಿಂಬುದನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಇದನ್ನು ಸೋಽಿದ ಅಯೋಗ್ಯರು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದಢ್ಢಿರಿಂದು ತಿಳಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಹಂಸ ರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಸನ್ಕಾರಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನೇಡನೆ ನನಗೆ ನಮಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ “ನೀನು ಯಾರು” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಹಂಸ - ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ನಮಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದೇ ಇರುವಿರಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ‘ನೀನಾರು’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಸಂಗತ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುರನರಪಿತ್ರಗ್ರಂಥವ್ಯಾಸಸುರರೆಂಬ ಬದು ಬಗೆಯುವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರು ? ಎಂದು ನೀವು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸುರನರಾದ ಬದು ಬಗೆಯ ಜೀವರೂ ಚರ್ತುಮುಖವಿನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವರು. ಈ ಬದು ಬಗೆಯ ಜೀವರಿಗೆ ಉತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಉತ್ತ ಬದು ಬಗೆಯ ಜೀವರಲ್ಲಿ ‘ನೀನು ಯಾರು’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ನಿರಘರ್ಷಕ. ಮತ್ತು ಆದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವೂ ನಿರಘರ್ಷಕ.

ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ವಾಕ್, ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ಗೋಚರನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ನನ್ನನ್ನು ‘ನೀನು ಯಾರು ?’ ಎಂಬ ವಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ನಿರಘರ್ಷ. ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳೂ ವ್ಯಾಧವೆಂದಾದೀತು ಎನ್ನುವಿರಾ ? ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರವಣಾದಿಗಳು ಸಾರ್ಥಕಗಳೇ ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯುವ್ಯಾಧವಲ್ಲ ಎನ್ನುವಿರಾ ? ಶ್ರವಣಾದಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುವು ನಾನಲ್ಲ. ಅದು ನನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು.

ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನಾನಾದ್ದ ರಿಂದ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಾದರೆ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದವೇ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಖದೆವೆ ಎನ್ನು ಏರಾ ? ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಟಾದ ವಿಜಾರದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದೂ, ಭಾಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಉತ್ತಮವೆಂದೂ ನೀವು ತಿಳಿದೇ ಇರುವಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೀರಿಸಿ “ಯಾರು ನೀನು” ಎಂದು ಕೇಳಲೇ ಕೂಡಿದು. ಹಾಗಾದರೆ ಏನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ? ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೂಡಲು ನಾನು ಬಂದಿರುವನಾಗಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳ. ಉತ್ತರಿಸುವೆನು.

ಸರ್ಕಾದಿಗಳಿರಾ ! ಕೇಳಿ :- ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷಯಗಳು ಮನಸ್ಸುನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಪ್ರೇರಣು. ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸಿದರೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯು ಹೋಗುವುದು. ಹರಿಸ್ತರಣಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾದ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇವರಡು ನನ್ನ ಅಧೀನಗಳು ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗಳು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದೇ ಅವುಗಳ ತ್ವಾಗಿ ವೆನಿಸುವುದು.

ಅವ :— ಜೀವನಿಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದರೆ ಪ್ರದುಷಾಯುವ್ಯದ ಅನಂತಕಾಲ ಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ಸಂಗತ್ಯಾಗ ತಕ್ಷವಲ್ಲವೆಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—

ಸುಪ್ತಿವಸ್ಥೆಯು ತಮೇಗಿಂಬಾದ ಕಾರ್ಡ. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆ ರಚೋಗಿಂಬಾದ ಕಾರ್ಡ. ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆ ಸತ್ಯಗುಣದ ಕಾರ್ಡ. ಜೀವನಾದರೋ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧ ನಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ತೊಲಗುವುವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೇಳಿ :— ಜೀವನಿಗೆ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯವು ಎಂಬ ಸಂಸಾರಬಂಧವು ಸತ್ಯಾದಿಗುಣತ್ವಯಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸ್ತಂಭಾ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವು ಅನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತುರಿಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರಚಿಂತಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಬಂಧತ್ವಾಗಿವೆಂದರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲವೂ ವಿಮ್ಮಿ ಏನ ಅಧೀನಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವುಗಳ ಜಿಂತಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಅಸತ್ಯವಾಗುವಿಕೆಯು. ಅಹಂಕಾರಕ್ಕತವಾದ ಬಂಧದ ತ್ವಾಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಪೂರ್ವಕ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

ಈ ಸಂಸಾರವೆ ಜೀವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಇರುವುದು ? ಎಂದರೆ ಜೀವನು ದೇವರು ಒಂದೇ. ಹಂತಿಯ ರೂಪಗಳು ಭಿನ್ನಗಳು' ಎಂಬ ಮಿಥಾಜಾನ್ಮಾನವೇ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ-ಪಾರತಂತ್ರತ್ವ ದೊದಲಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿಪ್ರತ್ಯಾ ಆಗದೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುವ ಸಂಸಾರಬಂಧನವೇ ಇರುವುದು ಅದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮಾದ ಅನ್ಯಥಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

**ಪ್ರತ್ಯೇಕಿ :** - 'ತತ್ತ್ವಮಸ್ಸಿ, ಅಹಂಬ್ರಹಾಸ್ಮಿ' ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜೀವರಿಗೆ ಅಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಭೇದವೇ ಮಿಥ್ಯೆಯು-ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳೂ, ಉತ್ತಮಾನವೇ ಯಥಾರ್ಥವು ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ?

**ಉತ್ತರ :** - ಪೂರ್ವನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನುತ್ತಾತ್ಮಾ ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಕ್ತಗಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸತ್ತೋ ಅಂದರೆ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಪೂರ್ವ. ಹೀಗೆ ಜೀವೇಶರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧದರ್ಮಗಳು ಸರ್ವದಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯೂ, ಯಾವ ಶ್ರುತಿಯೂ ಅಭೇದವನ್ನು' ಸಾಧಿಸಲಾರವು ಪದರೂಪಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದರೆ .- ಜೀವನ ಬಲಗಣ್ಯನಲ್ಲಿರತ್ತು ವಿಶ್ವನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಾಗ್ರತದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತ್ಯಾಗಳಾದ, ಬಹು ಬಗೆಯಾದ ಶಬ್ದ, ರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಜೀವನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಸ್ವಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಕಂರುದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಜಸನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ರೂಪದಿಂದಿರತ್ತು ಜಾಗ್ರತ್ತದಾರ್ಥ ಸದ್ಯತಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೀವನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಮಹಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಿತಕ್ಕ ಪೂರ್ಜಾರೂಪೀ ಹರಿಯು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು, ತಾನು ಸರ್ವವನ್ನು ಸೋಡಿ ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನು ಉಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಶ್ವಾದಿ ಶ್ರೀರೂಪಿಯಾದ ಹರಿಯು ಭೇದವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ಶ್ರುತಾದಿ ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧಿನು. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಪೂಡಿ ಜೀವೇಶ್ವರರು ಭಿನ್ನರೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಶಯವನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿರಿ. ಅದ ರಿಂದ ಮನುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಗುಣಗಳೂ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಪಾಪಾದಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳು, ಸ್ಥಾನ ಭೇದಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನಗಳು ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಮಯು ಬರುವುದು. ಗುರೂಪದೇಶ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಮಯನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಿವಾಗಿಸುವುದು. ಅವತಾರಾದಿ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳಿಗಿರುವ ಅಭೇದ ಜ್ಞಾನವು ವೋಕ್ಕುವನ್ನೂ, ಮಿಶ್ರಜ್ಞಾನವು ಸಂಸಾರವನ್ನೂ, ಭೇದಜ್ಞಾನವು ಅಂಧಂತಮಸ್ಸನ್ನೂ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಯಾವುದರ ಫಲವು ಯಾವುದು ಎಂಬ ಸ್ವಾತಿತಯಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತಿ ಮೂರಧರಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಮಯು ಜ್ಞಾನಿಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪಾಪದ ಫಲವಾದ ಮಿಥಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಷಿದ್ಧಾಚರಣೆತನಾಗಿ, ಸ್ವರೂಪಭೂತ ಸುವಿ

ವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇ ಸುಮ್ಮಿನಿರ್ಬೇಕು ಏಧ್ಯಜ್ಞನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಶ್ರೀಗಣಾತ್ಮಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಇದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿ ಸುವರ್ವನು ಜೀವಸ್ಥರೂಪವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮೆ ಪರ್ಯಂತ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಾರತಮ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ದೇಹಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಮರ್ದಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತು ನಾದಪಂ ಹೈವೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಇದ್ದರೂ, ಹೋದರೂ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ದೇಹ ಬಂದರೂ, ಹೋದರೂ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನಗೆ ಉದರಪ್ರೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವನು. ಆದರೂ ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕೆಂದರೆ ಈಸ್ಟ್ ಅದ್ವಯಪ್ರೇರಕ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣರ ಅಧಿನಾದ ದೇಹವು ತನ್ನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಅದ್ವಾಪ್ಯ ರೂಪ ಕರ್ಮವು ಇರುವವರಿಗೂ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞನ್ನಾಗಿ ಧಿಸ್ತ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ

ಸನಕಾದಿಗಳಿರಾ ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಆಂದರೆ ಯಾಧಾರ್ಥಜ್ಞನ ಸಾಧನವನ್ನೂ, ಕರ್ಮಯೋಗದ ರಹಸ್ಯಪ್ರಮೇಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಾದ ನಾನು ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಾನು ಯೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರಯಸು. ನಿಗುರ್ಣಣನು, ನಿರಪೇಕ್ಷನು., ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವು, ಸಮನು, ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ಈ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ರಧಾನರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ದ್ವಾದಾ ! ಹೀಗೆ ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ. ಅವರು ಕೊಂಡಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಘೂಜಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿದೆ.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮುಗಿದುದು

ಉದ್ದ್ವಾದ :— ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಯಂಗಿಗಳ ಶ್ರೀಯಸ್ವಾಧನಗೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು ನೀನಾದರೋ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗವೈ ಬಂದೇ ಸಾಧನವೆಂದು ಸೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ದಾಗಾದರೆ ಮುನಿಗಳ ಮತಕ್ಕೇನು ಗತಿ ?

ಕೃಷ್ಣ :— ವೇದೋಕ್ತವಾದುವೇ ಶ್ರೀಯಸ್ವಾಧನಗಳು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಮತಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ. ಯಂಗಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತರಗಳಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳಾಗುವುವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ವೇದಗಳ ಉಪದೇಶವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವನು. ಕೇಳಿ. ಪ್ರಕಾರ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬೋಧಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದುವೆ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಧರ್ಮಚೋಧಕವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ. ಅವನು ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಸಂತ್ಸುಮಾರ, ಸ್ವಾಯಂಭೂವ ಮನು ಇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ಭ್ರಗು ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ದೇವ ದ್ಯೈತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೇದೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅವರು ಶ್ರೀವಿಧಿಜೀವರು. ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೇದವನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕರಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿದ ವೇದಾರ್ಥವೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಪಾಂಡಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಧರ್ಮ, ಯತನ್ನು, ಕಾಮ ಸತ್ಯ, ಶರ್ಮ, ದಾಮ, ಆರ್ಥ, ಅಭಿಮಾನ ತ್ವಾಗ, ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸ, ವ್ರತ, ದಾನ, ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಯಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಭಾರ್ಯಾಂತನೂ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀಯಸ್ವಾಧನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ದೂರೆವ ಸ್ವಾರ್ಥದಿ ಫಲಗಳು ದುಃಖಿಕರಣಗಳು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಹಿತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಯಸ್ವಾಧನಗಳಿಂದು ತಿಳಿಯವರಿಗೆ ಕೊನಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೇ ದೂರೆಯುವುದು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನ ಸ್ವಿಟ್ಟು, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಗುವ ಹೋಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ವಿಷಯಲಂಪಟನಾದ ದುರ್ಜೀವಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು. ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದಾ ! ರಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಪ್ರೇಮವು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಾಲಿಕ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೇಮವಿದೆ.

ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ ಭಕ್ತರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಪಾದ ಧೂಳಿ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುವೆನು. ಈ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರೂ, ನಿತ್ಯಂಚನರೂ, ಜಿತ್ತುವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟರೂ, ಸರ್ಕಲ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಕ ನಿರತರೂ, ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಷದಂತೆ ನಿರಾಕರಿಸಿರುವವರೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನಿಂದಲೇ ನಿದುಃಖಿಸುವುದಾನಂದವು ದೂರೆಯುವುದೆಂದು ಬಿಳ್ಳಿ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅದರಿಂದ ದೋಷ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೆ. ಉದ್ದಾ ! ನಾನು ಶೇವಲ ಭಕ್ತಮಾತ್ರತ್ವೇ ವಶನಾಗತಕ್ಕವನು. ಕರ್ತೃ, ಧರ್ಮ, ಅಧ್ಯಯನ. ತಪಸ್ಸ ಮುಂತಾದುವು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾರವು. ರೋಮಾಂಚ, ಅನಂದಬಾಷ್ಟ, ಮುಖಿಪ್ರಸನ್ನತೆ ಇವು ಭಕ್ತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಹೊರಳಿಸಿರೆ ಉಬ್ಬಿ, ಮನಸ್ಸ ಕರಿಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಳುವುದು, ಆಗಾಗ ನಂಗಿವುದು, ನಾಚಿಕೆಬಿಟ್ಟು ಕುಣಿಯುವುದು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಾಡುವುದು ಇಂತಹ ವಾಪಾರದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಮೀಕ್ಷೀನ ಭಕ್ತನು ಸರ್ವ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪಾವನ ಮಾಡುವನು. ಮನಸ್ಸ ಕರಗಿವುದು, ಸ್ವೀಕೃತ, ಮುಖ ಪ್ರಸಾದ ಇವು ಮೂರು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯು.

ಸುಪೋವನ್ನು ಪ್ರಾಟ ಹಾಕಿದರೆ, ದೋಷವು ಹೋಗಿ ಅಪರೆಂಜಿ ಚಿನ್ನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆತೆ ಆತ್ಮನು ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಕರ್ಮವಾಸನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಸದಾ ವಿಷಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ವಾಗುವಂತೆ ಸದಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ವರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತೋಸಂಗೆಂದರೆ ಏಫ್ಫಾಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗ, ಅವರ ಸಂಗಿಗಳ ಸಂಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಮತ್ತು ಅಂಥಂತಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಗುವುದೂ ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವದಿ ಪಾಟಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಮಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದ್ದವ :— ಧ್ಯಾನಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಎತ್ತರ. ತಂಗ್ ಇಲ್ಲದ ಸಮವಾದ ಆಸಂದಲ್ಲಿ ಹೀತು, ಮೂಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ರೇಚಕ್ = ಬಲಮುಗಿನ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ, ಪೂರ್ಣ = ಎಡಹೊಳೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧ ವಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇದಿಕೊಂಡು, ಸುಷುಪ್ತಾನಾಡಿಯಲ್ಲಿ, ಕುಂಭಕ = ವಾಯುವಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ಪ್ರಾಕಾರ್ಯಾಪು. ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದ ಪ್ರಾ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ವಾಗಿಕ್ಕು ಶುದ್ಧ ವಾಗುತ್ತವೆ. ವಾಯುದ್ವಾರಾ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಣಬಿಲದಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ವಾಯುಜಯಾಕ್ಷಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯಾಕ್ಷಾನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಹಗಲಿನ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಬಾರಿ ಪ್ರಾಕಾರ್ಯಾಮಾಧ್ಯಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೇ ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣದೇವರು ವರರಾಗುವರು. ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶ್ವಾಸಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕನ್ನು ವಿಯೋ ಕೇಳು. ಅಧೋಮುವಿವಾದ ಹೃತ್ಯಮಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುವನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಆ ಹೃತ್ಯಾರ್ಥಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಮಂಡಳಾಂತರ್ಗತ ಅಗ್ನಿಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಶಂಖಕುರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ನನ್ನ ದೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ನನ್ನ ಸಮಗ್ರಿ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅದು ಅಶ್ವವಾದರೆ ಬಂದೊಂದೇ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿಡಬೇಕು. ಆಗ ಇತರ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಂತಿಸಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರಿವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ರೂಪವು ಮಾಸದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಲೇನವಾಗಿ ಪಡೆಮಂಸವಿ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಧ್ಯಾನ ಪರಿಪಾಕಾನಂತರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂಬನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವರಿಂದ ಭಿನ್ನ ನಾಗಿರುವವನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನು.

ದರ್ಶನದ ಫಲವೇನಿಂದರೆ ಭಿಗವತ್ಪೂರ್ವಾತ್ಮಕರೂಪ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ವಿವರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭೇಷಣೆಯಾದ ಪ್ರಕೃತಾಂತಕರಣವೇ ನಿಶ್ಚಯದ್ದು.

**ಹದಿನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು, ಮುಖ್ಯವ್ಯಾಣಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಧಾರ್ಣಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೂ ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅವು ತಾಮಸಗಳು.

**ಉದ್ದೇಶ :-** ಅಪರೋಕ್ಷಚಳ್ಳಾನಿಯು ಯಾವಯಾವ ಅಧಿವ್ಯಾಂದಲ್ಲಿರುವ ಭಿಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿ ಬರುವುದು? ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಷ್ಟು ವಿಧ?

**ಶ್ರೀ ಭಿಗವಾನ್ :-** ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಾಡತಕ್ಕ ಅನುಸ್ಯಾರಣವೆಂಬ ಧಾರಣೆಯ ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ಹಾರಂಗಿತರಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಚಳ್ಳಾನಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ವರದಿನೆಂಟಿವೆಯಿಂದು ಹೇಳುವರು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅನುಸ್ಯಾರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಸಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ತತ್ತ್ವಾಂಧಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಅಷ್ಟುಖ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಣಿಮಾದಿವಂಟುಸಿದ್ಧಿಗಳೇ ಹದಿನೆಂಟಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಗಳು. ಸಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಣಿಮಾದಿವಂಟುಸಿದ್ಧಿಗಳ್ಲಿಯೇ ಇತರ ಹದಿನೆಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಅಂತರ್ಭೂತಗಳು.

ಅಣಿಮಾ, ಮೆಹಿಮಾ, ಲಫಿಮಾ ಈ ಮೂರು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಸ್ವರೂಪವಾತ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ, ಅತಿಷ್ಯಾತ್ಮಗಿಯೂ, ಅತಿ ಹೆಗುರವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಗಳು. **ಪ್ರಾಪ್ತಿ** = ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿವರಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಿದ್ಧಿ. **ಪ್ರಕಾಶ** = ಭೂಬಿವರಗಳಾದ ಆತಕ, ವಿಶಳಾದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿನ ಕೇಳರುವ ಪುತ್ತು ನೋಡಿರುವ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತಾನಿದ್ದಿಡೆಯೇ ನೋಡುವ ಸಿದ್ಧಿ. **ಕೃತ್ಯ** = ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀರಿಸುವ ಸಿದ್ಧಿ. **ವಶಿತ್ವ** = ಗುಣತ್ವಯಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ವಿವರ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಹಿಯಿರದಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧಿ. **ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯ** = ಆಯಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಭೋಗದ ಸುಖವನ್ನಿಟ್ಟುಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧಿ.

- ಹೆಡನೆಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗೆಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು : - 1. ಅನ್ನಾರ್ಥಿಕ್ತ್ಯಂ - ದೇಹದಲ್ಲಿ ಭೂತ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. 2. ದೂರಶ್ರೇಷ್ಠಾ 3. ದೂರದರ್ಶನ. 4. ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗ 5. ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅಭಿಲಹಿತ ರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿ. 6. ಪರೆಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ. 7. ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಮರಣ. 8. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವುದು. 9. ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ಸಿದ್ಧಿ. 10. ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ತಡೆಯಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ 11. ಶೀತೋಷಾ ದಿಗೆಕೆನ್ನು ಸಹಿಸುವಿಕೆ. 12. ಶ್ರೀಕಾಲಜ್ಞಾನ. 13. ಪರರ ಚಿತ್ತಾರ್ಥಿಗೆಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿಕೆ. 14. ಅಗ್ನಿಸ್ತುಂಭ. 15. ಸೂರ್ಯಸ್ತುಂಭ. 16. ಜಲಸ್ತುಂಭ. 17. ವಿಷಸ್ತುಂಭ. 18 ಅಪರಾಜಯ.

ಅವ : - ಅಂತರ್ವಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಧ್ಯಾನ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು : -

ಪಾಠಿವಾದಿ ಪರಮಾಣುಗೆಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅಣುರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕ ವನು ಅಣುರೂಪನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಾಪ್ತಿನೂ, ಆಯ್ದಾ ವಸ್ತು ಸದ್ಗುತ್ತವಾದ ರೂಪದಿರತಕ್ಕ ವನೂ ಆದ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವವನು ಆಯ್ದಾ ವಸ್ತು ಸದ್ಗುತ್ತಪಾದ ಆಕಾರವನ್ನು ಭ್ರಮಿಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಂಡಭೂತಪರಮಾಣುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಳಿಯವಾಗಿರತಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕ ವನು ಲಘುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ವೈಕಾರಿಕಾ ಜಂಕಾರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ತನ್ನಿಜ್ಞಿ ಒಂದಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನು ನಿಯಮಿಸಲಿಲ್ಲವನಾಗಿ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೇ ದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ವನ್ನು ಮಾಡುವವನು. ಇದೇ 'ಪ್ರಾಪ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಮಹತ್ತತಾಪ್ತಭೂಮಾನಿ ಯಾದ ಚತುರ್ಮುರ್ಖಿ ಮತ್ತು ಮುಖಿಪ್ರಾಪ್ತಿದೇವರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ರುದ್ರತೇಷಾದಿಗಳು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು, ಭಾರತಿ ಇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯ ಅಂದರೆ ಸರ್ವಪೇದಾದಿಜ್ಞಾನಣನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಚತುರ್ಮುರ್ಖಿನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಪರಮಾಣು ಮೂರಿಲಾದ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪ್ತಿನೂ, ಸಕಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನೂ ಈತಿತ್ವ ಅಂದರೆ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ಸರ್ವಾಣಿಸ್ತೂ ನಿಯಮಿಸುವ ತಕ್ತುವಂತ ನಾಗುವನು. ತುರೀಯವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ವಶಿತ್ವ ಅಂದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಷಯ ಸಂಪರ್ಕರೇಹಿತನಾಗುವನು. ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರಿಗುಣರಂಡು, ಸಕಲ ಕೆಲ್ಲಾಣಿಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದೂ ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯ ಅಂದರೆ ಸಕಲ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ಯಂಥೇವ್ಯಾಸನೆಂದವಿಂಬಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಉದ್ದ್ವಾ ! ಈಗ ಹದಿನೆಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಸಂಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು...-

1. ಅನ್ವಯಾರ್ಥಿಕ್ತಿಸಿದ್ದಿ - ಸರ್ಕಲ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡತಕ್ಕ ಶ್ವೇತದ್ವಿಪಕ್ಷ ಪತಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸತಕ್ಕ ವನು ಪಡುವುದು ಅಭಾವ ವೇನಿಸಿದ ಶ್ವೇತ ಅಂದರೆ ಅಮರತ್ವಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

2. ದೂರಕ್ರಮಣತ್ವಸಿದ್ದಿ - ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣದೇವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರ ತಕ್ಕ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಬ್ದಕ್ಕ ಅಧಾರನೂ, ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಶರೀರಾಭಿ ಮೂನವಿಲ್ಲದಿರುವ ಜೀವನು ಧಾರ್ಯನಿಸಿದರೆ ಆಕಾಶ ಸಂಬಂಧಿ ಭೂತಗಳ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವನು.

3. ದೂರದರ್ಶನ :- ಸೂರ್ಯಾಧೀನವಾದ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೇರಕನಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರೇರಕನೆಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸುವವನು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳೊಳಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುವನು.

4. ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗ .- ಯೋಗಿಯು ಮನೋಜವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಬಿಂಬಿಸಿದ ದೇಶಾದಿಗಳಿಗೆ ದೇಹಸಹಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವನು.

5. ಶಾಮರೂಪಸಿದ್ದಿ .- ಗಜಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ಗಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿರ ತಕ್ಕ ಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸತಕ್ಕ ವನು ಗಜಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

6. ಪರಕಾಂತ ಪ್ರವೇತ .- ಇತರರ ದೇಹದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಇಷ್ಟಿಯಳ್ಳಿ ಯೋಗಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಇತರರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಿಂತಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಧಾರ್ಯನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಯ್ಪಂತರ್ಗತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜೀವ ನನ್ನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪರರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

7. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮರೆಣಸಿದ್ದಿ .- ನಾಭಿ, ಹೃದಯ, ಪ್ರಕ್ಷಣಾಳ, ಕಂರ, ನಡುಹುಬ್ಬಿ ಎಂಬ ಈ ಆರು ಸಾಫಾನಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಯನಿಸತಕ್ಕ ವನು ಕ್ಲಾಪ್ತವಾದ ಅಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿಯದೇ ಇದ್ದ ರೂ ಮರಣವನ್ನು ಇಷ್ಟಿಸಿದರೆ ದೇಹತ್ವಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬಿಡುವನು.

8. ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಡಿ :- ದೇವತೆಗಳ ಉಪವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಡಿಸಬೇಕಿಂದು ಬಿಂಬಿಸುವ ಯೋಗಿಯು ಹರಿಯು ಸಹ್ಯಗುಣಾಧಾರನೆಂದು ಧಾರ್ಯನಿಸಿದರೆ, ಇಂದ್ರಾದ ತತ್ತ್ವಾಂಶಭಿಮಾನಿಗಳ ಹೊರತು ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳು, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯಕು ವಿಮಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿಸಿ, ಸುಖಪಡಿಸುವರು.

9. ಸಂಕೆಲಿತನುಸಾರ ಸಿದ್ಧಿ :- ಅನ್ನ, ಪಾನ, ಸುತ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣವ್ಯಾಖ್ಯಾವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವನೇಲೇ ಆಯ್ದು ಕಾಮಿತಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

10. ಅಪ್ರತಿಹತಾಜ್ಞಿಯ ಸಿದ್ಧಿ :- ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಶಿತ್ಯತ್ವ, ವತ್ತಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಿಂತಿಸುವನು ಮಾಡುವ ಆಜ್ಞೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಮತ್ತು ಪುಹಾತಪ್ಸಿಗಳ ಶಾಪ ಇವುಗಳ ಹೂರೆತು ಉಳಿದಲ್ಲಿಕಡೆಯೂ ತಡೆಯಲ್ಲಿದೆ ನಡೆಯುವುದು.

11. ಶ್ರೀಕಾಲಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿ :- ಶ್ರೀಹರಿಯು ಧೂತ ಭವಿಷ್ಯದ್ವಿತ್ಯ ಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರಾದಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇರಕನೆಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ವವನು ಮೂಲರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

12. 12ರಿಂದ 17ರ ಶ್ರೂತಿ ಇರುವ ಆರು ಸಿದ್ಧಿಗಳು :- ಸೂರ್ಯ, ಜಲ, ವಿಷಾದಿಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕತಕ್ಕ ಮತ್ತು ಆಗ್ನಿ, ಜಲಾದಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ತುಂಭಿಸುವ ಮಾಡಬ್ಲಾನು.

13. ಅಪರಾಜಯಸಿದ್ಧಿ :- ಶ್ರೀವತ್ಸ, ಜ್ಕ್ರಾದಿ ಆಯುಧಗಳು ಮತ್ತು ದ್ವಾರಾದಿಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವನ್ನೂ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿರತಕ್ಕ ವನ್ನೂ ಆದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿಭೂತಿರೂಪವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕವವನು ಪರಾಜಯವಿಲ್ಲದವ ನಾಗುವನು.

ಈ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾಮದಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಕಾಮ್ಯ ಘಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಆ ಯೋಗಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಂದ ನಿಪ್ಪಾಮನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ಮೋಕ್ಷವು ದೂರೆಯುವುದು. ಮಜುಗಳಂತೆಯೂ, ಕರ್ದಮಾದಿಗಳಂತೆಯೂ ಅಧಿಕೃತಾಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾದವರು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಿಂಬ ಈಶನಿಯಮಪರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹವರಿಗೆ, ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಾದ ಜನ್ಮದ್ವಿಂದಲೂ ಅಣಮಾದಿ ಅಪ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಬರು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವ್ಯಾತಿರಿಕೆಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ನನ್ನ ಧಾರ್ಮಾನ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾದ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ರಮಾತ್ಮದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಯೂ ದೂರೆಯುವುದು. ಈ ಜ್ಞಾನಿಯು ಜನ್ಮ,

ಜಿವಧಿ, ತಪಸ್ಸು, ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಂದುವಷ್ಟು ಘಲಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಧ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಸರ್ವಾಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ನಾನೇ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಸರ್ವರೆ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇರುವವನು ನಾನೇ!

**ಕದಿನ್ಯೇದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು**

**ಉದ್ದೇಶ :— ಸ್ವಾಮಿಯು !** ಪರಮಾರ್ಥಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರವಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಹೊಂದುವರೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳು. ಭೂ, ಸ್ತುತಿ, ಪಾತಾಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಿಸುವೆನು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :—** ಹಂದೆ ಅಜ್ಯಾನನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೂ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ತೇಳು.—

ನಾನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂತರ್ಬಾಮಿ, ಸ್ವಾಮಿಯು. ಸೃಜಾತಿಗಳನ್ನು ವೂಡತಕ್ಕವನೂ ನಾನೇ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೀಷ್ಟವೆನಿಸಿವುದರಾಗ್ಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನನಾಮಕ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದಿರುವೆನು (ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಭೂತಿಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.) ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ಅದ್ವಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಶ್ರೀಷ್ಟ. ವೆನಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲನಾಮಕ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪವಿದೆ. ಭಕ್ತಾತ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯ ಅಂದರೆ ಆನಂದವೇ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆನಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯನಾಮಕ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪವಿದೆ. ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆನಿಸಲು ತನ್ನ ಮುಕ ವಿಭೂತಿ ರೂಪವು ಅಲ್ಲಿರುವುದು. ಗುಣವಂತರಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀಷ್ಟರೆನಿಸಲು ತನ್ನ ಮುಕ ವಿಭೂತಿ ರೂಪವು ಆವರೊಳಗಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಸೂಲ ಪಣಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುಹಕ ತ್ವತ್ಪ್ರಾಪ್ತ ಶ್ರೀಷ್ಟ. ಸೂಕ್ತಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಶ್ರೀಷ್ಟ. ಜಯಿಸಲು ಅಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಷ್ಟ. ದೇವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಂತುಮುಖವಿನು ಶ್ರೀಷ್ಟನು. ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವ. ಅಳ್ಳಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರ. ವೇದಗಳು ವಾಚಿಕಗಳು. ಪದಗಳು ವಾಚ್ಯಗಳು. ಅವು ಶ್ರೀಷ್ಟಗಳೆನಿಸಲು ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ. ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ. ಆದಿಕೃತಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು. ಸಿದ್ಧಿಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಕಹಿಲ. (ಇವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದ್ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು.) ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ನೀಲಲೋಭಿತನಾದ ಶಿವನು. ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸನಾತನ. ಪಣಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಿಗುವು. ರಾಜಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭೂತವನುವು. ದೇವಮಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾರದ. ಗೋಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೀನು. ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾಂತಿಕವನುವು.

ಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡ. ಪ್ರಜೀವ್ಯರರಲ್ಲಿ ದಷ್ಟ. ಹತ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಡುಮ. ದೃಕ್ತರಲ್ಲಿ ಪ್ರವ್ಯಾದ. ನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ಒಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ. ಯಷ್ಟುರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಕುಂಭರನು. ಗೋಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿರಾವತೆ. ಜಲಚರಗಳಲ್ಲಿ ಪರುಣ. ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರಾಜನು. ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚೆಶ್ವರವಸ್ತು. ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಯಮ. ಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ. ನಾಗೀಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಶೇಷ ಮುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಿ. ಸೂರೋ ವರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ. ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ವಚ್ಚಾಯುಧವಸ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಳ್ಳಿ. ಬಿಲ್ಲಾಳು ಗಳಲ್ಲಿ ತೆ. ಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರು. ದುರ್ಗಮ ನ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ. ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥ. ಒಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಜವಗೋಧಿ. ಪ್ರಯೋಚಿತರಲ್ಲಿ ಪಸಿಷ್ಟು. ವೈದಿಕರಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ. ಸೇನಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಕೂಂಡ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ. ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆ. ಶುದ್ಧಿಕರಣ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ವೈಷ್ಣವರವಾಣಿ. ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜವಗೋಧಿ. ಜಯಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಮಂತ್ರಲೋಚನೆ, ಶುಭ ತರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕಾದಿಪದ್ಯ. ಜಾಣನಮೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಂದು ಹೇಳುವವರಲ್ಲಿ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದವಾದಿ. ಶಂಕಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ರತ್ನರಾಜಾದೇವ ಶ್ರೀಷ್ಟಾಳು. ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಪ್ರರುಷರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭೂವ ಮನುಷ್ಯ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ. ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಾತ್ಪಂತಿರೂಪಿಮಾದ ಬದರಿ ನಾರಾಯಣನು ಶ್ರೀಷ್ಟಾನು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸನತ್ಸ್ಯಮಾರ. ಸುಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಘರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃತ್ವಾಗವು ಶ್ರೀಷ್ಟಿ. ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವದ್ಬಾಣ್ಣಾನಮೇ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ. ಗೋಪ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯನಿಯಮ ಅಥವಾ ವಾಚ್ಯಾಯಮ. ದಂಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ. ಕೃಣಿಲವಾದಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತರ. ಮತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಸಂತ. ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಾರ್ಥಿಕ್ಷಣ. ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಜ್ಞತ್ವ. ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗ. ಗಂಭೀರರಲ್ಲಿ ದೇವಲೋಕಿಸಿತನು. ವೇದವಿಭಾಗ ತರ್ತರಲ್ಲಿ ದ್ವೈಪಾಯನರು. ವಾಗ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರ. ಭಾಗವತ್ಪಂಚ ವಾಚ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ. ಭಾಗವತ್ಪಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಜುರಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ವೆನಾದ ವೀನು ಕಿಂಬುರುಷರಲ್ಲಿ ಹಣುಮಂತನು. ವಿದ್ಬಾಧರರಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನನು. ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಗಮಣಿ. ಮೋಗ್ನಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಮೋಗ್ನಿ. ತೃಣಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಭೀ. ಹಂಬಿಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವಿನ ತುಪ್ಪ. ಉಮೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳ್ಳಿರ್ಜುಪ್ರದೆ ಉದ್ದೇಷ್ಯ. ಮೋಸದೆ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೂಜು. ದ್ವಿಂದ್ರಸಹಸ್ರಯಲ್ಲಿ ಸಹಿಷ್ಟಿತ. ಬಲಿವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಬಲಿ. ಸಹಿಸುವ ತಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಷ್ಟಂಭ ತಕ್ತಿ. ಪಂಚರಾತ್ರಗಳುದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರಾಿರುವ ಶ್ರೀ, ಬ್ರಹ್ಮವಾಯು, ಸುಪರ್ಣಾದಿ ಒಂಭತ್ತು ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಾಗಾಗಿ, ಪ್ರಥಮ ಪೂರ್ಜಿಗೆ ಅರ್ಹಗಳೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ದ (ಕೃಷ್ಣನ) ಬಂಭತ್ತು ಮೂರುತಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಾತ್ಪಂತಿರೂಪಗಳು. ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಸ್ತು. ಅಪ್ಸರಯರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಚೀತಿ. ಪರ್ವತದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀರ್ಘಗುಣವು ಶ್ರೀಷ್ಟಿ. ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧ

ಜಲದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ರಸವು ಶ್ರೀಷ್ಟಿ. ಸುಡತೆಕ್ಕೆ ಪರಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ - ಸೂರ್ಯ - ಚಂದ್ರ - ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ವೈಕಿ ಪ್ರಭಾವ ಎಂಬ ಸ್ವಭಾವ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಈಬ್ಬ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರೇಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿ. ಏರರಲ್ಲಿ ಅಜುರ್ನ. ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ತಿ ಸಂಹಾರಗಳಿಂಬ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪವಿದೆ. ಪಾದ, ವಾಕ್ ಮೂರಲಾದ ಸರ್ವಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಗಮನಾದಿ ಶಕ್ತಿಪ್ರದನು ನಾನು. ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಅಹಂಕಾರ, ಮಹತತ್ತ್ವ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ವೈರಾಜಪುರುಷನಾದ ಜತು ಮೂರ್ವಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇದ್ದು ಆ ನಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತ ನಿಯಮಿಸುವವನು ನಾನೇ. ಇತರವಾದ ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಗಣನೆಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಜ್ಞಾನವೇ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆನಿಸುವೆನು. ಅಫುಟಿತ ಫುಟಕನು ನಾನು, ಸರ್ವತ್ತ ವ್ಯಾಪ್ತಾಗಿ ಸರ್ವಶಿಬಿ ವಾಚ್ಯಾಗಿರುವ ನನ್ನಿಂದ ವಿರಹಿತವಾದ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವೂ ಯಾವ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಾಣಗಳು ಅನಂತಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಗಣನೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಗುಣಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಅವುಗಳನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು, ತೇಜಸ್ಸು, ಕೇತಿ, ವೈಭವಾದಿಗಳವರ್ಯೋ ಅವಲ್ಪವೂ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು. ಇದೇ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವರಣನೆ,

ನನ್ನನ್ನೇ ಸರ್ವಶಿಬಿ ವಾಚ್ಯನಂದು ಧ್ಯಾನಿಸು. ಜೇವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅಧಿನ ರೆಂದೇ ಜಿಂತಿಸು. ಹೇಗೆ ಮಾಡಿರೆ ಮುಕ್ತಾಗಾನುವೆ. ಅಧಿಕಾರಿಯ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟಿಸು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಸರ್ವ ಜೀವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಅಧಿನಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಗಾನುವನು.

**ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯ ಮುಗಿದು**

ಉದ್ದೇಶ : - ಕಲ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸಾಧನವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿರುವೆ. ಬಹುಕಾಲ ವಾದುದರಿಂದ ಅದು ನಷ್ಟಪೂರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವ ವನ್ನೂ, ಅನುಷ್ಟುಸುವವನೂ ರಚಿಸುವವನೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೇ ಉಪದೇಶಿಸು.

**ಶ್ರೀಭಿಗವಾನ್ :** - ಈಗ ವಣಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದ ಹೆಸರಿದ್ದಂತ ಮೊಟ್ಟ ಮೂದಲಿನ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಂಸವಂದು ಹೆಸರು. ಅಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಿಗಳಲ್ಲರೂ ಕೃತಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೃತಯುಗವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಪ್ರಣವದ

ಖ್ಯಾತಿಯನರೆಣಪೆವಾದ ವೇದವೇ ಒಂದೇ. ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಇಂದ್ರಾದಿ ನಾಮವುಳ್ಳವನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವೇವಕೀರೀಗೆ ಮನಸ್ಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವೇ ಮುಕ್ತಿಲ್ಲದ ಪರಿಸೂಳಣ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಂಸನಾಮುಕ ಪಣಿವುಳ್ಳ ಪ್ರಜಿಗಳಲ್ಲಿರು ನನ್ನನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜತುಮೂರ್ಚಿನಿಂದ ಖಗ್ಗೇದ, ಯಂಜಿವೇದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವೆಂದು ವೇದವೇ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರ ವಿಭಕ್ತಿವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಬಾರ್ಹಕ್ಕಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಚಾದಿ ಆಶ್ರಮಗಳೂ, ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸ್ವಾಷಿಸಲ್ಪಟುವು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮಗಳು ಹೀಗಿವೆ.— ಶೀಲ, ದರ್ಮ, ಶೌಚ, ಸಂತೋಷ, ಕ್ಷಮೆ, ಶ್ರೀಕರ್ಣಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು. ತಪಸ್ಸು, ಘಕ್ತಿ, ದಯೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಈಗಳಿಗೆ ಬಾರ್ಹಕ್ಕಣಾರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳು. ಇವೇ ಇತರರಲ್ಲಿಯವುದಕ್ಕಿಂತ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಭಾವ, ಶಕ್ತಿ, ಧೃರ್ತ, ಶೌರ್ಯ, ಧ್ಯಾಂದ್ವ ಸಹಿತ್ತು ತೆ, ಜಿದಾರ್ಥ, ಉದ್ಘೋಗ, ಸ್ಥೇರತ್ವ, ಬಾರ್ಹಕ್ಕಣಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಧಿಕಾರ ಶಕ್ತಿ ಇವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಗುಣಗಳು.

ಆಸ್ತಿಕ್ತ, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕಿಂದಾನ, ಕರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ದಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ವಿಪ್ರಸೇವ, ದ್ರವ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೇ ಇರುವುದು ಇವು ವೈಶ್ವರಗುಣಗಳು.

ದೇವದ್ವಿಜಗೋವುಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪತ್ತದಿಂದ ಸೇವಿಸುವುದು, ಅದರಿಂದ ಮೊರಿತ ಅನ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವುವುದು ಇವು ತೊದ್ದನ ಗುಣಗಳು.

ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಅಶುಚಿ, ಸುಖು, ಕಳ್ಳತನ, ನಾಸ್ತಿಕ್ತ, ಕಲಹ, ಕಾಮ, ಕ್ಷೋಧ, ಅತ್ಯಾಶೆ ಇವು ವರ್ಣಬಾಹಿರರ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮಗಳು.

ಸತ್ಯ, ಅಸ್ತೀಯ, ನಿಷಿದ್ಧಕಾಮತಾಗ್ಯ, ಅಕ್ಷೋಧ, ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದಾನ, ಅಶೋಭ ಮತ್ತು ಭೂತವಿಶ್ವಾಸ ಇವು ಸರ್ವವರ್ಣದವರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮಗಳು.

### ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಯ ಧರ್ತ

ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಯು ಜಿತೀಂದ್ರಿಯನೂ, ಹರಿಭಕ್ತನೂ, ಮಿತಭಾಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ವೇದಾಧ್ಯಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವರೋಂಜಿ, ಅಚಿನ, ದಂಡ, ಕಮಂಡಲು, ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಯಚ್ಛೋಧವೀತ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಳ್ಳಂಜನವಿಲ್ಲದೆ ಜಟಿಬೆಳಿನಬೇಕು. ಹಲ್ಲಿಜ್ಜಾರಿಯ. ಸ್ವಾನ, ಹೋಮ, ಜಪ, ಮತ್ತು ಮಲ

ಮೂಲತ್ತು ವಿಸಜ್ಞನೆ ಮೂಡುವ ಈ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೊನವಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ರೇತಿನ್ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಗುರ್ವಾಜ್ಞಿಗೆ ಬಳ್ಳಾಗಿ ವಿಧೀಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದುವವರೆಗೂ ಗುರು ಕುಲವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಗುರು, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಸ್ತುಳಗಳಿಂದ ನಿಯಾಮುಕನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಎಲ್ಲಿರಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆ ಯನ್ನು ತೊರೆದು ಭಜಿಸುವವನು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗುವನು. ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಇರಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಬೇಕನ್ನು ವವನು, ಗುರುದ್ವಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಂತಕಪ್ರತಿಧಾರಿಯಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಮದಿವೆ ಯಾಗಬೇಕು. ಅಧವಾ ವಾಸಪ್ರಸ್ಥಿಯಾಗಿಹುದು. ವೈರಾಗ್ಯವು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಂಖ್ಯಾಸಿಯೇ ಆಗಿಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ವಿಜನು ಯಾವ ಆಶ್ರಮಪೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಣವಾತ್ಮವೂ ಇರಬಾರದು.

### ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮ

ಸ್ವಾಜಾತಿಯ ಯೋಗ್ಯಕಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮದಿವೆಯಾಗಬೇಕು. ಯಾಜನ, ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನ ಈ ಮೂರು ಕರ್ಮಗಳೂ ತೈಪರ್ಯಕರಿಗೆ ಸಮಾನ. ಯಾಜನ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮನ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹ ಈ ಮೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಹಿತ. ಪ್ರತಿಗ್ರಹಪ್ರಾಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿಃಸ್ವಾಹನಾಗಿ ಯಾಜನ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮನೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಅವೂ ಬೇಡವನಿಸಿದರೆ ತೀಲೋಂಭವೈತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಇದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತು ಹಿ ದೇಹೋಽಭವೈತ್ತಿಯಂ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಮಾಯ ನೇಷ್ಟಿತೇ” ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದೇಹವೇ ಅಲ್ಲ ಸುಖಿಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಾತವಾದುದೇ ಅಲ್ಲ. ವಿಪ್ರನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಭಾಗವತಪರ್ಯಾಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹರಿವಾಯಿಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆವನು. ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಭೂವನಾಗಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಲದೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವನನ್ನು ನಾನು ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ದಾಟಿಸುವನು. ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭಂತೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡವನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವನುವನು.

### ಅಪದ್ಧ ಮರ್ಗಗಳು

ಅಪತ್ವಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ, ಅಧವಾ ಏರನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೈಸ್ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ವಿಡ್ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಅದರೂ

ಎಂದೂ ನೀಂಚ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬಾರದು. ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಆತ್ಮಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋರಕ್ಷಿತಾದ ಪ್ರತಿನಿರ್ತನಾಗಬಹುದು. ಬೇಡಿಯಾಡಿ ಆದರಿಂದ ದೊರೆತ ವಿಹಿತ ಮಾಂಸದಿಂದ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಏಪ್ರೇವೆಷದಿಂದ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಆಮ್ಮೆ ನೀಂಚಸೇವೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಬಹುದು. ವೈಶ್ವನು ಶಾದ್ರು ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಶಾದ್ರುನು ಆಗಸನ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಅಧಿವಾ ಮೇದರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಎಂದೂ ನೀಂಚಪ್ರತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಬಾರದು.

ಗೃಹಸ್ಥನು ಅಧ್ಯಯನ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಕೃತ, ದೇವಕರ್ಮ, ಬಲಹರಣ, ಅನ್ನದ ದಾನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪರಾದ ದೇವ, ಶಿಷ್ಟ, ಘರತ ಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ದಾರಾಪ್ರತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸತ್ಯನಾಗಬಾರದು. ಮೋಕ್ಷ ಶಾಂತಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಫಲವಿದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜೀವರ ಸಹವಾಸಪ್ರ ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಿಣ್ಣಾಯಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಆತಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸತಿಸುತ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊರಗಿನ ಆತಿಥಿಯಂತೆ ಅಭಿಪೂನರಹಿತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಕುಟುಂಬ ಬಂಧನಕ್ಕಿ ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಗ್ಯ ಬಂದರೆ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ ಪ್ರಾಗ್ಯವು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬಹುದು. ಅದರೆ ಪ್ರಕೃತಮಾತ್ರ ಕಳಾತ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸತ್ಯನಾದವನು ಸತ್ಯಮೇಲೆ ಅಂಥಂತಮಾನನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಹದಿನೀಂಳಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

### ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಧರ್ಮ

ವಾನಪ್ರಸ್ಥನು ವಸಬನ್ನು ಪ್ರದೇಶಿಸಲಿಟ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ರಿಸ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ ಅಧಿವಾ ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೋ ವಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟತ್ತೆ ದು ವರ್ಷ ವರ್ಷಾಸ್ಥಿನವರೆಗೆ ಆಂವರೆ ಆಯುವ್ಯದ ಮೂರನೆಯೇ ಭಾಗವನ್ನು ಕಳಿಯಬೇಕು. ಶುದ್ಧಿ ವಾದ ಕಂಡಮೂಲಗಳನ್ನೇ ತಿಂದು ಜೀವಸತ್ತ, ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ವಾನಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸಿ ಹೊದುಲಾದುಪುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಮಹಿಳೋಽಾದಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತುಷ್ಟಿಕಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವನು ಅಜ್ಞಾನನು. ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಜಿಸಲು ಅಸಮಾಧಿನಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಸರಿಸುತ್ತ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲವರಲ್ಲಿಯು ವಿರಕ್ತಿಪೂರ್ಣಾದಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂರಿಸಿ ಹುತ್ತಿಜೀಗಿ ಸರ್ವಸ್ವಾನಿನ ವಾಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕು.

### ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮ

ಪೈರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಮಗ ಹೀಂಡತಿಯು 100ದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ಆಥು ಅಥವಾತನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲಿಂಬಿಸಿದರೆ ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಅನುಮೋದಿಸಿ ಅವನ ಯಶೋಭಿವ್ಯಧಿಗಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯತಿಗಳು ಕೌಹಿನ ಮತ್ತು ಆಚ್ಚಾದನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಿಕಾರವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಜತೀಂದ್ರಿಯನೂ, ವಿರಕ್ತನೂ ಆಗಿ, ಸದಾ ಭಗವಂತನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಣಾಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ತು ರುದ್ರ, ಭಾರತಿ, ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣದೇವರಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಧಾರದಿಂದಿದೆ. ಇಡೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪರಿಣತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿಂದು ತರ್ಕದಿಂದ ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ನಾಗರೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ತುರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಯತಿಯು ಆಶ್ರಮ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಯಾರಿಗೂ ತಾನು ಯತಿಯಿಂದು ತಿಳಿಯಿದಂತೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬೇಕು. ‘ತತ್ತ್ವಮಸಿ’ ಮೂದಲಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಿಕಾಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಾರದು. ಪಾಶುಪತಾದಿ ಪಾಂಚಿಂದ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ವಿಟ್ಟು ಅಪ್ರಾಗಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ಇರುವುದರಿಂದ ಯತಿಯೂ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ವೈರಬೀಳಿಸಬಾರದು. ಆಹಾರವು ದೊರೆಯಿದದ್ದರೆ ಭಕ್ತಿ ಹೃಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸಬಾರದು. ಅನ್ನ ದೊರೆತಾಗಿ ಅದು ಕಡನ್ನು ವಾಗಲಿ, ಮೃಷಾಣಿನ್ನು ವಾಗಲಿ, ವಿಚಾರ ಹೊಂದದೆ ಅದನ್ನೇ ತಿಂದು, ಆಗು ಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಶ್ರೀತನು ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು. ಆಶ್ರಮೋಚಿತ ಆಚಾರ ತಪ್ತದೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಬಿಟ್ಟೆ ದೋಷಬರುವುದೆಂದು ವಿಧಿಗೆ ಹೆದರಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಾರಂಭಕರ್ಮದಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯ ಮನಸ್ಸು ನಿಷಿದ್ಧ ವಿವರುದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಅವರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆ ಪಾಪವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ವಿವಿಧ ಸಾಂಸಾರಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಿವ ತನಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗುರುವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೂ ಗುರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.

ಯಾವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳ ವಾಸನೆ ಕೊಡ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟಿ ಹೊರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿಧಂಡಧರನಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಆಶ್ರಮಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಾದ ವಾಯ್ಸಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಅಂತರ್ಭಾಗೀ ದೇವರನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಧರ್ಮಭೃಪುಷ್ಟನಾಗಿ

ಅಧಃಪತನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮುಂಚುಕ್ಕಿಗಳಾದ ಸಕೆಲ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ವಂತರಿಗೂ ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯು ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಧರ್ಮಾಸ್ತಕಾನ್ದಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರ್ಣನಾಗಿ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಂಹಾಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಜ್ಞಾನವಿಚ್ಛಾನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾಗಿ ವಿರಕ್ತಾನಾಗಿರುವವನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುವನು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಧರ್ಮಾದಿಂದ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವರೇ ಅವನು ಬೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಉಧ್ವಾ ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಸ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂದರೆ ವಿಹಿತಾಚಾರದ ಬಗೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು.

### ಹದಿನೆಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ** :- ವೇದಾಂತಶ್ರವಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಉಪಕ್ರಮಾದಿ ಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಸಂಶಯ ವಿಪರ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಂಡು ಇರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು 'ಪ್ರಕೃತಿನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜಗತ್ತು ಅಸ್ವತಂತ್ರವೂ, ಹರಿಯ ಅಧೀನವೂ ಆಗಿದೆ. ನಾವೇ ಮಾಹುವೆದಲ್ಲ ಹರಿಯ ಪೂರ್ಣ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ' ಎಂದು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಗೇ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇಪ್ಪಣಾದವನು ನಾನೇ ಹೊರತು ಸ್ವಾರ್ಥಾರ್ಥಿ. ಈ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ನನಗೆ ಶ್ರಿಯತಮನು. ಜ್ಞಾನಲೇಶದಿಂದಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಿಂಧುಸ್ವಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಆಗಲಾರದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸು. ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾನಸ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದರು. ಆಭಿಮಾನಿಕ ಸಂಸಾರವು ನನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದು.

**ಉಧ್ವಾವ** :- ದೇವ ! ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸುಜೀವರನ್ನು ಉದ್ದರಿಸು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ** :- ಜೀವರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಇವೆಲ್ಲಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾದವನು ಈಕ್ಷರನೊಬ್ಬನೇ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಜ್ಞಾನವೇ. ಗುರುವೆಡೆಶದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಿಂಬ ಮೂರಾತಿಯ ತಿಳಿವರ್ಣಿಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ವಿಜ್ಞಾನವು. ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ ನಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ್ಷ, ಬಿತ್ಯಕ್ಷ (ಆಗಮಭೇದ) ಮತ್ತು ಅನುಮಾನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳವೇ. ಜೀವನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬುದು ಮಿಥಾಜ್ಞಾನವೇ. ಇದು ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪರ್ಯಂತವಾದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸುಖವಲ್ಲ ಅಂಥಿರ. ಆದುದರಿಂದ

ಅ ಲೋಕಗಳ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸಬಾರೆದು ಇದೇ ವೈರಾಗ್ಯ. ಇನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :-

ನನ್ನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರದ್ಭು, ನನ್ನ ಮುಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದು, ನನ್ನ ಭಕ್ತಿರ ಪೂರ್ಣ, ನನ್ನನ್ನ ಕುರಿತೆ ಯಾಗಿದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ್ನಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ನಿಂದ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ್ನು ಹೋದರೆ ಅಥಮ್ ದು:ಖಾದಿಗಳು ಗಂಟಬಿಖುತ್ತವೆ.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಯಾವು, ನಿಯಮ, ಶರ್ಮ ಮತ್ತು ದರ್ಶಾದಿಗಳೇ ಧರ್ಮಗಳು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿನ್ನಗಳಿಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೇ ಜ್ಞಾನ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ವೈರಾಗ್ಯ. ಅಂತಮಾದಿಗಳೇ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು.

ಉದ್ದೇಶ : - ಯಾವನಿಯಾಗಳು ಎಟ್ಟು ವಿಧ? ಶರ್ಮದರ್ಶಾದಿಗಳಾವುವು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :- ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಯಾವುಗಳು ಹನ್ನರಂಡು ವಿಧ. ಶೌಚ, ಜಪಾದಿ ನಿಯಮಗಳು ಹನ್ನರಂಡು ವಿಧ. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಅಸತ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ತಮ. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವೇ ದರ್ಶ. ದು:ಖಿ ಸಹನೆ ತಿತ್ಕಾಸ. ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖವೇ ಸುಖವು. ವಿಷಯಾಸಖಾಭಿಲಾಖಯೇ ದು:ಖಿ. ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದವನೇ ಪಂಡಿತ. ದೇಹಾದಿಗಳು ತಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬವನೇ ಪೂರ್ವಿ. ವೇದವೇ ಸನಾತ್ನಗ್ರ. ಅಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಸರಕ. ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವೇ ಅಪಾಮಾಗ್ರ. ಸತ್ಯಗುಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೇ ಸ್ವಗ್ರ. ಗುರುವೂ, ಸ್ವೇಹಿತನೂ ಆದ ನಾನೇ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುವು. ಮಾನುಷ ಶರೀರವೇ ಮನೆ. ಭಕ್ತಾಚಾರಿ ಗುಣವುಳ್ಳ ವನೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮನು. ದೂರತನದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೇ ದರಿದ್ರನು. ವಿಷಯಗಳು ಕಟ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅಪ್ರಗಳ ಕಡೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಅಸಮುಧ್ಯವಾದವನೇ ಕೃಷಣನು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಬುದ್ಧಿಯಾಳ್ಳವನಾಗಿ ವಿಷಯ ಸಂಗಪುಳ್ಳವನೇ ವಿರೀತಗಾಮಿಯು ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವವನು.

ಉದ್ದೇಶ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಲ್ಲ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಬಹುಮಾತಿ ನಿಂದೇನು ? ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡುವೆನು ಕೇಳು :- ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶ್ರಿಯವಾದುದು ಗುಣವು. ಅಶ್ರಿಯವಾದುದು ದೋಷವು.

ಹಕ್ಕೊಂಬಂತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಉದ್ದೇಶ :- ದೇವ ! ವಿಧಿ ನಿಂಬಿಧಾಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ, ನಿನ್ನಾಜ್ಞಾನ್ಯರೂಪವಾದ ವೇದವು ಕರ್ಮಗಳ ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ಭೇದವನ್ನೂ

ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗನರ್ಕಾದ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಗುರುಮೋಂಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹೀಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಹೇಳುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ?

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :**— ವೇದಗಳ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವೇಧಗಳ ಆರಿವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ತವೇ ಸಂ. ಅದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ವೇದೋಕ್ತೇ ಕರ್ಮಗಳು ವಿಂತವಾದರೂ ಅದು ಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಕರವಾದಿದ್ದರಿಗೆ ಮೋವಿ. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವಿಹಿದ್ದ ವಾದರೂ ಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಕರವಾದರೆ ಅದು ಗುಣವೇ. ವಿಧಿ ನಿರ್ವೇಧಗಳ ವಿಷೇಖವೇ ಹೇಯ ಪಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಭಾಗವತ್ಪ್ರತೀತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಗುಣಮೋಷ ವಿವೇಕವು ಅತಿಹೇಯವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವೇದಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಇದೇ ಅಗಿರುವುದರಿಂದ, ವೇದಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಣೆಗಳೇ ಅಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಯ ಸ್ವಾಧಕನೂ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ “ಕರ್ಮವು ಭಾಗವಂತನ ಅಪ್ಪುಳೇ. ಅತವಿಗೆ ಅದು ಶ್ರೀತಯಾಗಲಿ” ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅಚರಿಸುವುದು ಗುಣವೇ. ತಂಗಲ್ಲಿದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ದೋವಬೇ.

ಉದ್ದಿ ವಾ ! ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅನಧಿಕಾರ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಹೇಳಿ :— ಮೋಕ್ಷ ಯೋಗ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ವನ್ನಂತುಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಕರ್ಮ, ಎಂಬ ಮೂರು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇವಿ. ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸನ್ಕಾರಿಗಳು ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಗಳು. ಮನುಷ್ಯರು ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಈ ಮೂರೂ ಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಯೋಗವೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಯೋಗಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ.

ದ್ಯೇವೇಚ್ಯೇ ಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೆಫಾಶ್ರವಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಷ್ಟಾ ಅತಿ ವಿರಕ್ತನೂ, ವಿತ್ತಸಂಪೂರ್ಣಭೋಗಿಯೂ ಆದ ದೇವತೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದರ್ಶ. ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಗಳುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊದಲು ಕರ್ಮಯೋಗವು ಕರ್ತವ್ಯವೇ. ಅಧಿಕಾರಿಯು ನಿಪ್ಪಾಮನಾಗಿ ಸ್ವಾಧರ್ಮಾಸ್ವಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸ್ವರ್ಗನರೆಕರ್ಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಕುದ್ದಬ್ಬಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಮಾನುವ ಶರೀರವೇ

ವೀರಂಜಾಭಸಾಧಕವಾದುದರಿಂದ ಸ್ತುಗ್ರನರಕಗಳಲ್ಲಿದುವವರೂ ಹಾಸುಜ ಶರೀರ ವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏವೇಕಿಯಾದವನು ಮಾನುವ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವಾಗ ಅಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಗೂಡಿನೊಳಗಿರುವ ಪ್ರಸ್ತೀಯು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾರಿಹೋಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಜೀವನೂ ಕಾಲದಿಂದ ನಾಶವಾಗುವ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ಈ ಶರೀರವೇ ಏನಾಶಿಯಂದು ತಿಳಿದು, ಮರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಬಿ ಅಭಿವೂನ ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವತ್ರ ಕರಿಯ ವಾಪಾರವನ್ನು ಬಯಸಿ ಭಾಗವದ ಪರೋಕ್ಷ ಜಾಗ್ರಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಅಭೀಷ್ಟ ಸಾಧನವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿರುವವನ ಜನ್ಮ ವ್ಯಾಧಿ. ಯೋಗಿಯು ಮೂರಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತಿಖಾರಾರ್ಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶವಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ಉಪಾಯ. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವವರೇಗೆ ತತ್ಪರಗಳು ಹರಿಯಂದಲೇ ಉತ್ಸನ್ಮಾನಿ, ಆವನಿಂದಲೇ ಲಯವಾಗುವುದು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದೆ ಬೇಕು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತವಾಗಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಯಮಾದ ಸಾಧನಗಳಿಂದಲೂ, ತತ್ಪ್ರವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೂ, ಚಲಪ್ರತಿಮೆಗಳನಿಸಿದ ಶ್ರಾತ್ಸಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸಂನಾಷಿಗಳ ಹಾಗೂ ಅಚೆಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವೇ ಉಪಾಯಗಳು. ಈ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕರಿಯ ಧಾರ್ಮಾನಂದದಲೇ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಹುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಅವರು ವಿಹಿತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಾಗುವುದು. ಅದೇ ಗುಣವನಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಿಯಮವೇ ಶ್ರೀತಿಕರವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದು ದೋಷವೇನಿಸುವುದು. ಉದ್ದಾ ವಾ ! ಗುಣದೋಷಗಳ ನಿಷಾಯವು ಹೀಗಿದೆ. ಅಜ್ಞರಿಗಾದರೂ ವೇದವಿಧಿಯು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದುದರಿಂದ ವೇದ ವಿಧಾನವು ವ್ಯಾಧವಲ್ಲ.

ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಗಳು. ಅವರ ಸಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವನು ಈಳು :— ನನ್ನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರತಕ್ಕ ಭಕ್ತನು ಕಾಮಗಳು ದುಃಖಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾರಂಭಕರ್ಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡಲು ಅಶ್ವತ್ತನಾದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಸುತ್ತು, ನಿಷಿದ್ಧ ವಿವರಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸದೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತು, ಏನೇ ಆಗಲೀ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹಾಡಿ ಧಾರ್ಮಾನಿಸುವ ಯೋಗಿಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾನು

ಪ್ರಕಟನಾಗುವೆನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವ್ಲದ ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶ ಹೊಂದ. ವಷ್ಟೆ. ಭಕ್ತಿಯೇಗಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದ್ರಾದ ಪದಂಗಿಗಳನ್ನು ಆರ್ಚೈಸಿದ್ದೂ ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಬೇಡವನಿಸಿದ್ದೂ ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಆವರು ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುವರು.

ಸತ್ಯಮ್, ತಪಸ್ಸಿ ಹೊಡಲಾಡುವುಗಳಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಜಿತ್ತುಕುದ್ದಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಲಿ, ಹೋಕ್ಕವನ್ನಾಗಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದರೂ ಭಕ್ತಿಯಂದಲೇ ಆಪ್ನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆನು. ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರು ನಾನು ಕೊಡುವ ಮುಕ್ತಯನ್ನು ತಪ್ಪಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಫಲವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವವರೇ ವ್ಯಕ್ತಿಂರವನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲರು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಶ್ರೀಷ್ಟವು.

ಇಷ್ಟತ್ವನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ;— ಉದ್ದೇಷನೇ ! ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗೇಂಬ ಹೋಕ್ಕಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುದ್ದು ಕಾಪಾಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರು ಸಂಸಾರದ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವರು.

ಅವ :— ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಉದ್ದೇಶ್ಯವೇನೆಂದರೆ :— ಇದು ಶುದ್ಧಿ— ಇದು ಅಶುದ್ಧ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಜ್ಞಾತಿಕ್ತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದುದು ಗುಣವೆಂದೂ, ಅಶುದ್ಧವಾದುದು ದೋಷವೆಂದೂ ಹೇಳಿದುವೆನು. ಇದು ಶುದ್ಧ ಪದಾರ್ಥವು. ಇದು ಅಶುದ್ಧ ಪದಾರ್ಥವು ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪೂರ್ಣಲು ಯಾವುದನ್ನು ಆಸುಸರಿಸಬೇಕು ? ಎಂದರೆ ಹೇಳಿ :—

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿರುವುದೆಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೂನಗಳೇ ಆಗಿದ್ದೂ, ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನ ಅಂದರೆ “ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಹಿ ತತ್” ಪ್ರೀತ್ಯಂ ಸಾಮಾಧ್ಯಂವ್ಯಂಜನಂ ಹರೇಃ” ಎಂಬ ವಂಜನಂತೆ ಹರಿಯ ಸಾಮಾಧ್ಯ ಪ್ರಕಟನೆಯುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥವು ಶುದ್ಧವೆಂದೂ, ಅದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಶುದ್ಧವೆಂದೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ.

ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ನಾನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇದು ಶುದ್ಧ— ಇದು ಅಶುದ್ಧ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧ

ಗುಣಗಳು ಶುಭಕರಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಆವುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಭೇಕ್ತರು ಸಂಪಾದಿಸಲಿ ಎಂದೂ, ಅಶುದ್ಧಗಳು ದೋಷಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ ಎಂಬುವುದು ಕ್ಷಮಿಯೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಆಚಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವೆನು. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಾದ ನನ್ನ ಸಂನಿಧಾನವಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆವರು ಶುದ್ಧರೇನಿಸುವರು. ನನ್ನ ಸನ್ಮಿಧಾನವೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ಜೀವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರೂ ಶುದ್ಧತರಂತೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಇದರಿಂದ ಭೇದವೂ, ತಾರತಮ್ಯವೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಶುಚಿಯಾದವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ದೋರೆಯುವುದು. ನನ್ನ ವಚನವೇ ದೇಶಕಾಲಾದಿಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೂ, ಘಲಸಾಧನಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತುವೆ.

ಶುದ್ಧದೇಶಗಳಾವುವೆಂದರೆ :— ಕೃಷ್ಣ ಸಾರಮ್ಯಗವು ಇರುವ ದೇಶವೇ ಸದಾಚಾರ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶುದ್ಧವು. ಸೌಖೀರ, ಕೀಟಕ ಅಂದರೆ ಸಾಲಗ್ರಾಮ - ದೇವರಿಗುಂದಿಗಳಲ್ಲದ ಅಸಂಸೃತ ಅಂದರೆ ಎಲುಬುಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ಹರಿದ್ವೇಷಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಈರಣ ಅಂದರೆ ಉಪ್ಪಿನ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಸಾಫಿನಗಳಾದ ಉಪದ್ವಿಪಗಳು ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿ ಜಿಂಕಿಗಳಿಂದ ರೂ ಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹಗಳಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯಕಾಲ :- ವಸಂತಾದ ಕಾಲವೂ, ಸಂಧಾರಿ ಕಾಲವೂ ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಅರ್ಥರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲವು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲವಲ್ಲ. ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರಯು ಹುಣಿಸೆಹಣಿ ನಿಂದ ತುದಿ. ಪಸ್ತುವು ನೀರಿನಿಂದ ಇಂದಿ. ಪಾತ್ರ ಮುಂತಾದುಪುಗಳಿಗೆ ಎಂಜಲು, ಮಲ, ಹೆಂಡ ಮೂದಲಾದ ಸಂಬಂಧ ಎಂದರೆ ತಿಂಗಳಿದರೆ ಅವು ಅಶುದ್ಧಗಳಾಗುವುವು. ದೂಡೆ ವರ ಮಾತಿನಿಂದ ಸೋರೇಬರುಡೆಯತಿಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರಯಾಗಲು ಅರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆದು ಶುದ್ಧವೆನಿಸುವುದು. ದೂಡೆ ವರು ಯಾವುದನ್ನು ತ್ವಿಬಾರದೆಂದು ನಿವೇಧಿಸಿರುವರೋ ಅದನ್ನು ತಿಂದರೆ ಅಶುದ್ಧನಾಗುವನು. ಪ್ರಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಜಲಪ್ರೇಕ್ಷಣಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ಶುದ್ಧಗಳಾಗುವುವು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವು ಅಶುದ್ಧಗಳೇ ಸರಿ. ಮ್ಲೀಷೆನು ಬಾಡಿಗೆಯಿದ್ದೀ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಆ ಮನೆಯು ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ತ್ವಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧವಲ್ಲ. ಯಾಮಾದಿ ಕಾಲ ಕಳಿದ ಅನ್ನ ಅಶುದ್ಧ. ರಾಶಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ನಾಯಿಯು ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಆ ಭಾಗದ ಅನ್ನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೆ ಆ ಅನ್ನ ರಾಶಿಯು ಶುದ್ಧ. ನಾಯಿಯು ಮುಟ್ಟಿದ ಅನ್ನ ಅಶುದ್ಧ.

ಕರ್ತೃದ ಅಂಗಗಳ ಕುದ್ದಿಪ್ರಕಾರ :— ಸ್ವಾನ್ವಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭೀಗವಂತನ ಸ್ವರ್ಜೇಯಿಂದಲೂ. ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ತುದಿವಾಗುವುದು. ಆಗಲೇ ಯಜ್ಞ, ವಾಯಿಧಾನ ಮೊದಲಾದ ಅಭೀಪ್ರೇವಾದ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಕರ್ತಾಂಗ ಭೂತವಾದ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಗಳು ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕರ್ತೃ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಅರ್ಹಸಿದರೆ ಆಗ ಈ ಕರ್ತೃವು ತುದಿವನಿಸುವುದು. ಮಾಡಿದ ಸತ್ಯಮ ವನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಹಸುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದು. ನನಗೆ ಅರ್ಹಸಿದ ಕರ್ತೃದಿಂದ ಪಾಪವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಭಕ್ತರು ವೇದವಿಹಿತ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಶ್ವಿತಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ದೋಷವೇ ಬರುವುದು. ದೋಷವೆಂದು ಹೋರತಕ್ಕ ವೃತ್ತಹತ್ಯಾದಿ ಕರ್ತೃವೂ ಹರಿಯ ಶ್ರೀತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಅದೇ ಗುಣವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಾರ :— “ಇಂದೋಽಿ ವೃತ್ತಿಂ ಹತ್ಯಾ ಮಹಾನಭಾತ್” ಶ್ರುತಿ. ಜರಾಸಂಧನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೂ, ಅವನು ಹರಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೀಪ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಆ ದಾನವು ನಿತ್ಯನರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಘಳಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗನರಕ್ಕಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿರುವವರಿಗೆ ನರಕವು ತಪ್ಪಿವುದಿಲ್ಲ. ತಿರ್ಗಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಿಷಿದ್ಧಿ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ದೋಷ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶೂದ್ರನು ನೀರುಳ್ಳ, ಮೂಲಂಗಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಿಸ್ತಾಪ್ತ, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತಿಂದರೂ ದೋಷವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವೈಷ್ಣವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶೂದ್ರರೂ ತಿಂದರೆ ದೋಷ ಬರುವುದು.

ವಿಹಿತ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶ್ರೀತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಬಂಡಕವಾಗಿದೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರಿಗೆ ದುಜನ ಸಂಗದಿಂದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವುಂಟಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಭೋಗಿದ ಆಶೆಯಂಟಾಗುವುದು. ಅವನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋಪಮೋಹಗಳಿಂದ ಅಂತಹವನು ಮೋಕ್ಷಾದ ಪ್ರಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಳಿದುಹೊಳ್ಳುವನು. ದುಃಖಾಧಿಕದಿಂದ ತನ್ನನ್ನೂ, ಇತರರನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಧವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಣ್ಣಿ—ಹೊನ್ನು—ಮಣಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಬಯಸಬಾರದು. ವೇದಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಿದ ಅನುರಾಗ ಮೋಕ್ಷವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವಿಷಯಕವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪರುವಧೆ ಮಾಡಿ, ರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ, ಹೊಸಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಬಹಕವಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೇದಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಮೇಲ್ಮೈ ಇಟಕ್ಕೆ ತೋರಿದರೂ, ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾಗಿವೆ. ವೇದವು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಿಕ್ಕುದು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಶಕ್ತ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾದಿಯವರೆಗಳು ವಿನಾಶವಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲದ ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲದು. ಅನಂತಗುಣಪೂರ್ಣನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಗಳೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ವೇದವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೇ ಅದು ಘೋಣಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾಗುವುದು. ಜೀವರ ಹುಳಿವೆ ಮುಖಿದಿಂದ ದಾರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಹೈದರಿಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಪ್ರದನಾದ ಮುಖ್ಯ ಘೋಣದೇವನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕುದೂ, ಆನಂತ ಶಾಖಿಗಳನ್ನು ಲ್ಯಾಡು ಆದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೊಗಳುವ ಸರ್ಕಲ ವೇದಗಳೂ ಸರ್ವ ಅವಶಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನನೂ, ನಿದೋಽಣನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಗಾಗಿ, ನನ್ನಿಷ್ಟೀಯಿಂದ ನಿರ್ವಿತವಾದ ಸೂಕ್ತಲದೇಹಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಹಿಸಿ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಾನಂತರ ದೇಹತ್ವಾಗ್ರಹೇ ವೋಕ್ಷ್ವಾ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿ ವೋಕ್ಷ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

### ಇವ್ಯತ್ಯಾಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯೆ ಮುಗಿದುದು

ಉದ್ದವೆ :- ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ತತ್ತ್ವಗಳು ಎಷ್ಟು ? ನೀನು ಇವ್ಯತ್ಯಾಂಟು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವೆ. ಮುಗಿಗಳು 25, 29, 11, 9, 7, 6, 4 ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದುದರಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೇಳುವವರಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಆ ವಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :- ಮುಗಿಗಳು ವೇದ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚರರು. ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಯು ಇದೆ. ವಿವಿಧ ತತ್ತ್ವಗಳಿನೆಯೂ ಪ್ರಮಾಣಕವೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರೆಂಬವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅಹಂಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರೆ ಭಗವಂತ ನಾದ ನನ್ನ ಮತಕ್ಕ ನಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು.

ಉದ್ದವಾ ! ಕಾರ್ಡತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರಣತತ್ತ್ವವೂ, ಕಾರಣತತ್ತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಡತತ್ತ್ವವೂ ಪ್ರಮೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ವಕ್ತೃಗಳಿನ ವಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ತತ್ತ್ವಗಳಿನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗುವುದು.

ಮುಂಡಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈಶ್ವರನು ಜೀವಭಿನ್ನನೆಂದು ಒಟ್ಟಿರುವರು. ಜೀವನು ಅನಾದಿ ಕಾಲವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮೆಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿತಂತ್ರನಾಗಿರುವಷ್ಟು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರ್ಥೋಕ್ಷಿಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟುವೆ ಜೀವರಿಂದ ಭಿನ್ನನೇ. ಪ್ರರುಷ ನಾಮುಕ ಹರಿಯ ರೂಪಕ್ಷ್ಯ ಹೊರಿಗಿರುವ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದ ಈಶ್ವರ ರೂಪಕ್ಷ್ಯ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನ ಸ್ವಾರೂಪವಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಒಳಗಿರುವ ಪ್ರರುಷ ರೂಪದ ಹರಿಯು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ? ಎಂದರೆ ಜನ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ತೋಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವುದು. ಎಷ್ಟುವೆ ಜೀವನ ಸ್ವಾರೂಪಕ್ಷ್ಯ ನವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವರು. ಭಕ್ತಾತ್ಮದಿ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಜೀವನಿಗೆ ಪ್ರರುಷರೂತೀ ಹರಿಯು ಪ್ರಾಕೃತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವನು.

ಸ್ವಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ತೋಗುಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನವೂ, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಕರ್ಮವೂ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಹುಟ್ಟಿತ್ತದೆ. ಗುಣಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವಗಳ ರೂಪದಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿಸತಕ್ಕ ಹರಿಗೆ ಕಾಲ ಎಂದು ಹೇಸರು. ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸಾರ್ಥಕ.

ಒಂಭತ್ತೀ ತತ್ತ್ವಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಎಣಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಹೀಗಿದೆ.— ಹಿರಣ್ಯಗಭ್ಯ, ಗಾಯತ್ರಿ, ರುದ್ರ, ಸ್ವಂದ, ಆಕಾಶ, ಅನಿಲ, ಜ್ಯೋತಿ, ಜಲ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ. ಒಟ್ಟು ಒಂಭತ್ತು ಸತ್ಯ, ರಜನ್ಮ, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ 3 ಗುಣಗಳು ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳು.

ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ತತ್ತ್ವಗಳು :— ತಬ್ಬಾದಿ ನ ವಿಷಯಗಳು. ಅಥವಾ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಜ್ಞಾನನಾಮುಕ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ.

ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ತತ್ತ್ವಗಳು :— ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪರಮಾತ್ಮ, ದೇಹಾಭಮಾನೀ ದಿವಾಕರ, ಇಂದ್ರಿಯಾಭಮಾನೀ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ.

ಆರು ತತ್ತ್ವಗಳು :— ಪಂಚಭೂತಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನು,

ನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳು :— ತೇಜಸ್ಸು, ಜಲ, ಪೃಥಿವಿ, ಪರಮಾತ್ಮನು.

17 ತತ್ತ್ವಗಳು :— ಪಂಚಭೂತಗಳು, ರೂಪಾದಿ ಪಂಚ ವಿಷಯಗಳು, ಪಂಚಕ್ಷಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನು.

11 ತತ್ತ್ವಗಳು :— ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಶಿಂ, ರೂಪ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಪಿಷ್ಟೆಯಗಳು, ಪರಮಾತ್ಮನು.

16 ತತ್ತ್ವಗಳು .— ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಶಬ್ದಾದಿ ಪಂಚ ವಿಷಯಗಳು, ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು.

13 ತತ್ತ್ವಗಳು ;— ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು.

ಸರ್ವಮುತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಕ್ಷಿಯಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿ ಗಣನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಯುತ್ತುವಾಗಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶ :— ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರರೂಪ ಇವೆರಡೂ ಸರ್ವಾನವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಈ ಭಾರ್ಯಾತಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಶ್ರೀಗುಣ ಸ್ವರೂಪವು, ನನ್ನ ಅಧಿನವ್ಯಾ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು, ಹರಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಹರಿಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿತಾಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಮರೂಪವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಮಯು ಹುಟ್ಟಿವುದು. ವ್ಯಾಕಾರಿಕ, ತ್ಯಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಎಂದು ಅಹಂಕಾರವು ಮೂರು ಬಗೆ. ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಾಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ಅಹಂಕಾರದ ಅಧಿದ್ಯೇಪವನಿಸುವರು. ತ್ಯಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಹಂಕಾರವನಿಸುವುದು. ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ದೇಹದ ಹೊರಿರುವ ರೂಪಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅಧಿಭೂತಾಹಂಕಾರವನಿಸುವುದು.

ಅಜ್ಞಾನ, ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನವು ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೇ ? ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವವು ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವರ್ಪಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವನು ಮಹದಾದಿ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯೇ ಹೊರಿತು ಗುಣಕ್ಕೊಳಬಾರ್ಯವಾದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗ ಬ್ರಹ್ಮವಿಗೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಪೂರ್ವಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಕ್ಕೊಳಬಾರ್ಯವಾದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಸುತರಾಂ ಹೊಂದುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂಗಿದ್ದ ರೂ ‘ದೇವರು ಜೀವ ಒಂದು, ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯೆ’ ಎಂದು ಭಾರ್ಯಾತಿ ರೂಪವಾದ ವಾದವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಾದವು ನಿಷ್ಫಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಪಾದಾರಬಿಂದ ವಿಮುಖಿಗೆ ಸದಾ ಇರುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶ :— ಜೀವರು ನಿತ್ಯರು. ಆವರಿಗೆ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಂದರೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀರಕೆಯಂತೆ ಅಂಗದೇಹಸಹಿತನಾದ ಜೀವನು ಬೇರೆ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛಿಯಂತೆ

ಮುಂದಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸು ಬಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ದೇಹದ ಸ್ತುರ್ತಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಪ್ಪಿವುದೇ ಮರಣ. ಜೀವನು ಮೂರುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹ ಯೋಗವೇ ಜನನ, ವಿಯೋಗವೇ ಮರಣವೆನಿಸಿದ್ದ ರೂ ಜೀವನೇ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನೇ ಸತ್ತನು ಎಂದು ಜನರು ಭಾರ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಹಾರಿಯಾದ ಜೀವನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಭಿನ್ನರೆಂದು ತಿಳಿದವನೇ ಮೋಕ್ಷಾದಿಪ್ರಯಾಧಿವನ್ನು ಹೊಂದುವವನು. ಭಿನ್ನರೆಂದು ತಿಳಿದವನು ತಾಮಸಕರ್ದಾದಿಂದ ಭಾರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಾಕ್ಷಸೆ, ಭೂತ, ಪರುಪ್ರಸ್ತಿ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಸಾರವು ಸ್ವಾಭಾವಕವಲ್ಲ. ತಾನಾಗಿ ತೊಲಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ದುಃಖವು ತಪ್ಪಿಬೇಕಾದರೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿಂಬಿಡನ್ನು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಸರಳವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ..

### ರೇಗುಹ್ರಿರಾಗ

ವಿಷಯದ ವಿಚಾರ ಬಿಡು ವಿಚಿತ ಕರ್ಮವ ಮಾಡು  
ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ ಬೇಡು  
ವಿವರೆಂದು ಕಾಮಕ್ಲೋಧಗಳಿಲ್ಲ ಈಡಾಡು  
ಮಸಣ ಮನವೇ ಮಾಧವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡು

### ರ್ಯಾಂಪೆತಾಳ

ಬ  
ಅ, ಬ.

ಅನುದಿನವೈ ಹರಿಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡು  
ವಿನಯದಲಿ ಸೆಜ್ಜು ಸರ ಕೂಡು  
ಮನಮುಟ್ಟಿ ದುರಾಭಾರ ಮಾಳ್ಯ ರನು ನೀಕಾಡು  
ಹಣಹೊನ್ನು ಪರಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯಂತೆ ನೋಡು

ಂ

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಮತ್ವದ ವಿಚಾರವ ಮಾಡು  
ಮಾಧವನ ಭಕ್ತಿ ಬೇಡು  
ಪಾದದಿಂದಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳ ನೀ ಮಾಡು  
ಮೇದ ಪಡದಲೆ ದಿನವ ಕೆಳಿದು ಸಂತೋಷಪಡು

೨

ಅಂಬಿಗುಳ್ಳಿಗಳಂತೆ ಈ ದೇಹ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ  
ಸಂಬಿ ನೀ ಕೆಡಲು ಬೇಡ  
ಕೊಂಬಿವರು ಬಂದರೆ ಕೊಡರೊಂದು ಕಾಸನ್ನು  
ಅಂಬಿಜಾಕ್ಕೆ ಪುರಂದರ ವಿಶಿಂಬನೆ ಮನವೆ

೩

ಉದ್ದೇಶ :— ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಇತರರ ನಿಷ್ಕಾರ ವಚನವನ್ನೂ, ಇತರರು ಮಾಡುವ ತಾಡನಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಅಪರ್ಮಾನವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಉದ್ದೇಶ ! ನೀನು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಂನಾಃಸಿಯು ತನಗಾದ ಅರಸ್ತಾರಗಳೊಂದಕ್ಕೂ ಪರಿತಹಿಸದೆ, ಸುಖಿದು:ಖಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ತೃವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಗಾಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಅವಂತೀದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾರ್ಹತ್ವಣಿದ್ದನು. ಅವನು ಬಹಳ ಧನಿಕನು. ಆದರೆ ಪರಮಲೋಭಿ. ಅವನು ತಾನೂ ತಿನ್ನದೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅನ್ನ ಹಾಕದೆ, ಜನ್ಮತಿ, ಅತಿಥಿ ಯಾರನ್ನೂ ತ್ರೈಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ದೇವನುಷಿ ಹಿತ್ಯಾರ್ಥಿ ಮೂದಲಾದವರು ಕುಹಿತರಾದರು. ಅದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಸಂತಪ್ತವಾದ ಆ ಬಾರ್ಹತ್ವಣಿಗೆ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಿತು. ಅಹಂಕಾರ, ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಿಕ್ಷುವಾಗಿ ಭಾವಿತಾಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನನ್ನು ದುರ್ಜನರು ತಿರಸ್ಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೂಟಾಟಿಕೆ ಯವನು ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಿಕ್ಷುವೆತ್ತಿ ತಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಪಾಷಿಪ್ರಯ ಬಂದು ಅನ್ನದ ಮೇಲೆ ಮೂತ್ರವನ್ನು ಸುರಿದು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂಜಲು ಉಗುಳಿ ಹೋದರು. ಆಗ ದೃವೇಷ್ಣಿಯಿಂದ ಬಂದ ದು:ಖವನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡಿದೆನು. ;—

“ಈ ಜನರಾಗಲಿ, ನವಗ್ರಹಗಳಾಗಲಿ, ಕರ್ತೃವಾಗಲಿ. ದೇವತೀಗಳಾಗಲಿ, ಕಾಲವಾಗಲಿ ನನ್ನ ಸುಖಿದು:ಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಲ್ಲ. ಅಭಿಮಾನಗ್ರಸ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸೇ ಸುಖಿದು:ಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವು. ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುವಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೀಡಿಸಲಾರದು. ಸುಜೀವನು ಸುಖಿದು:ಖಾದಿಗಳು ತನ್ನ ಕರ್ತೃಪತಿ ರೂಪವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಭೇಯಿಂದ ತನಗೆ ಬರುವಾಗ ಇತರ ಜೀವರಾಗಲಿ, ಅವರ ದೇಹಾದಿಗಳಾಗಲಿ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಹಿತ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗುವೆನು. ಅವರು ದು:ಖ ಕಾರಣರಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೆಳ್ಳಿ ಕೊಂಡಾಗ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಕೋಟಿಸಬೇಕು ? ಹಲ್ಲಿನ್ನು ಮುರಿಯ ಬೇಕೋ, ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಸೀಳಬೇಕೋ ? ಎರಡೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಖ ದು:ಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಭಿಮಾನವೇ ಸರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಸೆಳಿದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇದೇ ಮನೋನಿಗ್ರಹ.

ಇಪ್ಪತ್ತೆ ಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :- ಉದ್ದೇಶ ! ಜ್ಞಾನಸಾಧನವಾದ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕೇಳು : - ಕೃತಯುಗದ ಜನರು ಉಪಕ್ರಮಾದಿಲಿಂಗಗಳಿಂದ ವೇದಾಧಿಕ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಪಣರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯ, ವಿಪರ್ಯಯ ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲದೆ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಶ್ರೀತಾಯುಗದಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಸಂಶಯವು, ದ್ವಾಪರೇದ ಜನರಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನವೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂತೆ ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವೇನು.

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಭಿಪೂರಣ. ಅವರು ಸ್ವಪ್ನಾಂಶದ ಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಗುಣಾಭಿವಾನಿನಿಃಲಕ್ಷ್ಯಾಯಿಂದ ಪ್ರರುಪ ನಾಮಕರಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಕೃತ ನಾಮಕರಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿಯಾದ ಗ್ರಾಯತ್ರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ, ಸಾಂತ್ರಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಮೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವೇರ್ಯವನ್ನು ಟ್ಟಿನು. ಆದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಶರೀರಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಸರ್ವಾರ್ಥೋಕ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಪಾಯುವೇ ಸೂತ್ರ (ಧಾರೆಕ) ನಾಮಕನಾದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಆಹಂಕಾರಾಭಿಪೂರಣ ಶೇಷನೂ, ವಾಯು ದೇವರಿಂದ ತೈಜಸಾಹಂಕಾರಾಭಿಪೂರಣ ರುದ್ರನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶೇಷನಿಂದ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರ ರುದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ವೈಕಾರಿಕಾದಿಭೇದದಿಂದ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಳ್ಳ ರುದ್ರನಿಂದ ಪಂಚತನಾತ್ಮಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಈ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಮತ್ತು ದೇಹಸಹಿತರಾದ ತತ್ತ್ವಭಿಪೂರಣಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು ಮಹದಾದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಪು ತತ್ತ್ವಗಳು ನನ್ನ ವೈರಕಾನುಸಾರ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದ್ದು. ನಾನು ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರಕಟನಾದೆ. ನನ್ನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಪದ್ಧತಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಿನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಭೂರಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಷಾಲಕ್ಷರನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟಿಸಿದನು. ಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವೂ, ರಾಜಸ ಕರ್ಮದಿಂದ ಭೂಲೋಕವೂ, ತಾಮಸ ಕರ್ಮದಿಂದ ಭೂವಲೋಕವೂ ದೂರೆಯತ್ತೆ. ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಹ ಜನ ತಪ ಸತ್ಯಲೋಕಗಳು ದೂರೆಯುವುವು. ಅಧಿಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ವೈಕುಂರಾದ ಲೋಕಪ್ರಾತಿ.

ಪ್ರಕೃತಾತ್ಮದಿಗಳೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಭೇದವೇ ? ಭೇದಾಭೇದವೇ ? ಎಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :- ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾರ್ಯವು ಭಿನ್ನ. ಉದಾ :- ಮಣಿ ಮತ್ತು ಗಡಿಗೆ. ನಿರ್ವಿತ್ತ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾರ್ಯವು ಭಿನ್ನ. ಉದಾ :- ಘಟದಿಂದ ಕೂಲು ಭಿನ್ನ. ಪ್ರಕೃತಾತ್ಮದಿಗಳೇ ಜಗತ್ತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಾತ್ಮದಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿ ಅಭಿನ್ನ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಕಾರವೇ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪು. ದೇವರು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನು. ಜಗತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧಿನವಾಗಿಯೇ ಇದೆ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯನು ಅಂದರೆ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬೆತ್ತುವುದುವಿನಿಗೆ ಅಧಾರವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ವ್ಯಂಜನಕನಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವವನು ನಾನೇ. ಮತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿ. ಅಧಾರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಜನಕರ್ತನೂ ನಾನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ನನ್ನ ವಿಕಾರವಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನ. ಪ್ರಳಯದವರೆಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸಿಫಿತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಡಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಜಡ ಪದಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಅಭಿವಾನಿಯು ಅದರ ಅಧಿನನಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ಲಯವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಪ್ರರೂಪನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕಾಲನಾಮಕ ತನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಅತನು ಮಾಯಾಮಯ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯಾಳಾದ ಮಾಯಾದೇವಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಳು ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಪೂರ್ಣಗುಣನು. ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧರಹಿತನು. ನನಗೆ ಸಮನೂ ಇಲ್ಲ. ಉತ್ತಮನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಲಯ ತೂಸ್ತಾನು. ಸಮೃದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನು.

ಉದ್ದೇಶ ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟಿದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ, ಸರ್ವಚಡಚೀತನರೂ ನನ್ನ ಅಧಿನರೆಂದೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ್ಯೆಯು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿರುವೇನು.

ಇತ್ಯಾತ್ಮನಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ಉದ್ದೇಶ ! ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ :-

ಶಮದಮಾದಿಗುಣವ್ಯಾಪರು ಸಾತ್ವಿಕರು. ಅವರೇ ಸಾಂಖ್ಯಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ವಿಷಯರಾಗಿ, ನಿಷಿದ್ಧವ್ಯಾಪಾರ, ಮದ, ಆಶೆ, ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದೇ ಇರುವುದು, ಹಣದಾಸೆ, ಅನ್ಯಧಾರ್ಜನೆ, ದುಃಖದಾಸೆ ರಜೋಗುಣದವ್ಯಾಪಾರಗಳು. ಕೋಪ, ಲೋಭ, ಕವಟ, ಕಲಹ ಮುಂತಾದುವು ತಮೋಗುಣದವ್ಯಾಪಾರಗಳು.

ಮಿಶ್ರಗುಣಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳು :— ದೇಹ, ಕಳತ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಡುವ ಅಹಂ ಮಾನುಕಾರಗಳು ಸತ್ಯಾದಿ ಮಿಶ್ರಗುಣಗಳ ಕಾರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಉಮಾವಿಷ್ಣವೈಶ್ವಾವನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕರು. ರಾಗಾದಿಗಳುಳ್ಳವವನು ರಾಜಕ್ಷಮು. ಕೋಪಾದಿಗಳುಳ್ಳವವನು ತಾಮಸನು.

ನಿಷ್ಣಾವುವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನಾಜರಿಸಿ ನನಗೆ ಅಪರಿಸುವ ತ್ವರುಪರೂ, ಸ್ತೋಯರೂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಭಕ್ತರು. ಸಂಪತ್ತಾನ್ವಯ ಸ್ವಾಗಾರದಿಗಳನ್ನೂ ಬಯಸಿ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು ರಾಜಸಭಕ್ತನು. ಪರಹಿಂಸೆ ಗಾಗಿ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು ತಾಮಸ ಭಕ್ತನು.

ಸತ್ಯಗುಣನು ರಾಜಸತ್ಯಾಮಸಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಸತ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ, ಧರ್ಮಾಜ್ಞಾನಾದಿಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನು. ವಿಷಯಸಂಗ, ಮೋದ, ಚಾಂಚಲ್ಯಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರಚೋಗುಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಜೀವನು ದುಃಖಿಯೂ, ಕರ್ಮಾಸ್ತಕಮೂ, ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪತ್ತಾಗಳ ಕಾಮಿಯೂ ಆಗುವನು. ಮೌಧ್ಯ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ತಮೋಗುಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಮೂರ್ಧ ಜೀವನು ಅತಿ ದುಃಖಿ, ಅಜ್ಞಾನ, ನಿದ್ರೆ, ಹಿಂಸೆ, ಅತಿದುರಾಸೆಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿವನು.

ಚಿತ್ತವು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಾತುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹರ್ಷಗೊಂಡು, ದೇಹವು ರೋಗಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯಗಳ ಕಳಪಕಷ್ಟವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ ನನ್ನ ವಿಶೇಷ ಸಂನಿಧಾನ ಪಾತ್ರವಾದ ಸತ್ಯಗುಣವು ಉದ್ದೇಕವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. ಜೊಗ್ಗೇತಿಷ್ಠೋಮಾದಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ ಅಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ, ಮನೋಷ್ಣಧಿ ಬಂದು, ಹೆಚ್ಚಿಪ್ಪ ವಿಷಯನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದದೆ, ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮನಸ್ಸು ಭೂರಂತಿಯುಕ್ತವಾದಾಗ ರಚೋಗುಣವು ಉದ್ದೇಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆಯು ನಾಶವಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ನಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಮೂಲನತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ತಮೋಗುಣದ ವ್ಯಾಪಾರವು ವಿಜ್ಞಂಖಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿ.

ಸತ್ಯಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ದೇವತೀಗಳ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ತಾಂಭಾದವವರ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿಪ್ಪದು. ರಚೋಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಮಿಶ್ರಜೀವರ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿಗುವುದು. ತಮೋಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಅಧಿಮ ಜೀವರ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚಿಪ್ಪದು. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯನು ಸತ್ಯಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿಪಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ದೇಹಸಂಬಂಧವೈಶ್ವಾವನಿಗೆ ಸತ್ಯಗುಣದಿಂದ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯೂ ರಚೋಗುಣದಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯೂ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯೂ,

ಉಂಟಾಗುವುದು. ತ್ರಿಗುಣ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಮೋಹಕಾವಸ್ಥೆಯೇ ತುರೀಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂದು ತಿಳಿ.

ಸತ್ಯಗುಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಸತ್ಯವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ, ರಚೋಗುಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಸತ್ಯವರು ಭೂಲೋಕವನ್ನೂ, ತರೋಗುಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಸತ್ಯವರು ನರಕವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಕ ಸಾಧನಾನುಷಾಸನ ಮಾಡುವವರು ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು. ಭಲಾಪೇತ್ವಿಯಲ್ಲದೆ ನಂಗರ್ಹಿತವಾಗುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವು ವಿಹಿತ ಕರ್ಮವು ಸಾತ್ತಿಷ್ಟಿಕವು. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮವು ರಾಜಸವು. ಹಿಂಸಾದಿಕರ್ಮವು ತಾಮಸವು.

ಜ್ಞಾನಭೇದವನ್ನು ಕೇಳಿ :— ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ತತತ್ವವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವು ಸಾತ್ತಿಷ್ಟಿಕವು. ಅಗ್ನಿಮೋಹಾದಿ ಕರ್ಮವಿಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವು ರಾಜಸವು. ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವು ತಾಮಸವು. ಮೋಹಕ ಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನವು ನಿಗುರ್ಣವಿನಿಸುವುದು. ವನವಾಸವು ಸಾತ್ತಿಷ್ಟಿಕವು. ಗ್ರಾಮವಾಸವು ರಾಜಸವು. ಜೂಜಿನ ಮನೀಯಲ್ಲಿನ ವಾಸವು ತಾಮಸ. ದೇವಾಲಯ ಮೂದಲಾದುವ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ವಾಸವು ನಿಗುರ್ಣವು. ಅಂದರೆ ಮೋಹಕ ಸಾಧನೆಗೆ ತಕ್ಷುದಾದ ವಾಸಸಥಾನವು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಾತ್ತಿಷ್ಟಿಕವು. ಕರ್ಮವಿಷಯಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ರಾಜಸವು. ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ತಾಮಸವು. ನನ್ನನೇವೆಯಲ್ಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ನಿಗುರ್ಣವು. ಪರೋಹಿತಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮಾನಸ ಸುಖವು ಸಾತ್ತಿಷ್ಟಿಕವು. ವಿಷಯಗಳಿಂದಾಗುವ ಸುಖವು ರಾಜಸವು. ಮೋಹಾದಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಸುಖವು ತಾಮಸವು. ಭಗವದಾರಾಧನೆಯಂದಾಗುವ ಸುಖವು ನಿಗುರ್ಣ ಸುಖವು. ಒಹುಮಾತನಿಂದೇನು? ದ್ರವ್ಯ, ದೀರ್ಘ, ಕಾಲ ಮುಂತಾದ ಸಕಲವೂ ತ್ರಿಗುಣಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿ ಸಾತ್ತಿಕಾದಿ ಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುವು. ಸಕಲವೂ ಸಿರಿಹರಿಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥ್ಯಾ ಹಿತಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತಶಾಸ್ತ್ರವಣ ಮಾಡಿ, ಮಾಡಿ, ಬುದ್ಧಿಯಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಹೊಂಡು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವತ್ತು ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಸಾತ್ತಿಕಾದಿ ಗುಣಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ. ಜಿತ್ತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಾವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಉಪಾಸಕನು ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವನು. ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಗೆದ್ದು ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಆನಂದಿಸುವನು. ಮಾನುಷ ದೇಹವು ಬಂದಿರುವಾಗ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು, ನನ್ನಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಹೊರಿಗಿನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಬಾರದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಭೂಮಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಪ್ಪತ್ತೀಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :**— ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರೆಸಿ ಕ್ಯಾದಯನ್ನು ಕರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದವನು ಪರಮಾತ್ಮಾನ್ನೇ ಹೊಂದುವವನು. ಅಷ್ಟೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ ಯೋಗ್ಯತ್ವೀರಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಯ ವಿಷಯ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಸುತರಾಂ ಬಿಡಬೇಕು. ಅವನು ದುಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಡಿದರೆ ನಿತ್ಯನರ್ಕವಾಗಿವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು :—

ಇಳಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಬುಧನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರದೋದವನ್ನು ರಾಜನು ಉರ್ವಶಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮೋಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ‘ಹೇಜಾಯೇ ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು’ ಎಂದು ಹಂಬಲಿಗಿ ಮರುಗುತ್ತ ಯಾಧೇಷ್ಟ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯೋಗ್ಯನಾದಾರಾಣ ಕೆದಾಜಿತ್ತು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಗಾಢಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು :— “ಆಹಾ ! ಉರ್ವಶಿಪ್ರಯುತ್ತ ನಂಗಾಂತಾದ ಮೋಹವನ್ನು ನೋಡಿರಿ ! ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಅಸ್ತಮಾನಗಳಾದುದು ನಂಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹವು ಹೇಳಲ ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧಿನವಾಯಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ತ್ವರಿಣಿದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗತಕ್ಕ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನೇ ನಾನೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತ ಅವಳು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದರೂ ಅವಕ್ಷೇತ್ರ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಡಿನು. ಬಹು ಕಾಲ ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಕಾಮದಿಂದ ನಂಗಿ ತ್ವರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಹಳ್ಳಿ ಅಪರಾಧ ಯೂಗಿರುವೆನು. ಇಂತಹ ನಂಗಿ ದೇವರು ಹೊರತು ಮಾತ್ರಾರೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷಯೀಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬಹು ಅನರ್ಥಗಳಾಗಿವುದು. ಆದುಪರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಮುಂತಾದವರ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಉರ್ವಶಿಯ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮೋಹವಿರಿಹಿತನಾಗಿ, ಭಿಗವಂತನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ್ಯಾ, ಭೂರ್ಂತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು.

ಆದ ಕಾರಣ ದುಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗಿವುದು. ಸಂಸಾರಭಯವೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಅಜ್ಞಾನವೂ ನೆನ್ನಿಂದಲೇ ನಾಶ ಮಾಡಲು ಟ್ರಿ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ದುಃಖಿತರಿಗೆ ನಾನೇ ರಕ್ಷಕನು. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹೆದು ವರಪರಿಗೆ ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸವು ಆವಶ್ಯಕ. ಸೂರ್ಯನು ಕಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಸಜ್ಜನರು ಪರಾಪರತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ದ್ವಾಗಿ ! ನಾನೇ ದೇವತೆಗಳೂ, ಬಂಧುಗಳೂ, ಸಜ್ಜನರೂ, ತಂದೆಯೂ,

ತಾಯಿಯೂ ಆಗಿರುವನು. ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಾನೇ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಧಾನನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅದ್ದಿರಿಂದ ಮುಖ್ಯವು ಮುಕ್ತಸಂಗನಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ರಮಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

### ಇಪ್ಪತ್ತರನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಉದ್ದೇಶ :— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ಭಗವದಾರಾಧನವೆಂಬ ಶ್ರಯಾಯೋಗವನ್ನು ಸನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ನಾರದರೂ, ವೇದವ್ಯಾಸರೂ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೂ ಈ ಶ್ರಯಾಯೋಗವನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಷ್ಟಸಾಧನವೆಂದು ನೇಣುತ್ತಾರೆ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತದೇವರು ನನ್ನಿಂದ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ಬೃಗು ಮೆದಲಾದವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು, ಶಿವನೂ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಕರ್ತೃಯೋಗವು ಸರ್ಕಲ ವಣಾಶ್ರಮದವರಿಗೂ, ಸ್ತ್ರೀ ಶೋದ್ರಿಗೂ, ಉತ್ತಮಶ್ರೀಯಸ್ವಾಧನ ಮತ್ತು ಕರ್ತೃ ಬಂಧಜೋಚಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಪಂಚರಾತ್ರಗಂಬನ್ನು ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಹೇಳುವು. ನನ್ನ ಪೂಜಾವಧಿಯು ವೇದಾದಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಅಗ್ನಿಮೋಚನಾದಿ ಕರ್ತೃವೆಂದೂ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಂದರೆ ಪ್ರಷ್ಟ, ಅಂಜಲಿ ಮುಂತಾದುವೆಂದೂ, ಏತ್ರ, ಅಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀ ಮೂದ್ರ, ವಿಷಯಕವಾದ ನನ್ನ ಸರ್ಕಿತರ್ವನೆ ಮುಂತಾದುದೆಂದೂ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತವಾದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಪ್ರತಿಮೆ, ಸ್ಥಂಡಿಲ, ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಜಲ, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಈ ಅಧಿವಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮೃತ್ತಿಕಾ ಶೌಚ, ದಂತಧಾವನ, ಸ್ವಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವೆಂದನೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಾರ್ಥಪಡಿದೆ ವರಾಡಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ, ದಾರು, ಲೋಹ, ಓಂಕಾರ ರಸ ಸಂಲಿಪ್ತ ಶಿಲೆ, ಚಿತ್ರಪಟ, ಮರಳು, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತ ಆಕಾರ, ಸ್ತ್ರೀಟಕಾದಿ ಮಂಟ ವಿರಚಿತ ಎಂಬ ಎಂಟು ಬಗೆಯು ಪ್ರತಿಮೆಗಳವೆ. ಜೀವನಿರುವ ದೇಹವು ಚಲಪ್ರತಿಮೆ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅಚಲ ವಿಗ್ರಹಗಳು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆವಾಹನ ಮತ್ತು ವಿಸರ್ವನೆಗಳಲ್ಲ. ಶಿಲಾದಿಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾನಪ್ರಾಣಿ. ಚಿತ್ರ, ಸ್ಥಂಡಿಲಾದಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ತುಳಸೀ ಸಂಬಂಧಜಲ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಯೇ ಸ್ವಾನ. ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ತುಗಳಿಂದು ಉತ್ತರಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೃದಯಸ್ಥಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಧಾರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸ್ವಾನ, ಅಲಂಕಾರ, ಪೂಜೆನಾಗೆ ಶ್ರೀತಿಜನಕ. ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಖಿ ಧಾನ ಚಂತನೆಯೇ ಪೂಜ. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ

ಅಜ್ಞಮಿಶ್ರಿತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೋಮವೇ ಪೂಜೆ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಾತದಿಗಳರ್ಹಣೆಯೇ ಪೂಜೆ. ಎರಿನಲ್ಲಿ ಎರಿವಿಂದ ನನ್ನ ಪೂಜೆ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಜನಕ. ಹೆಚ್ಚೆನು? ಭಕ್ತನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು ನನಗರು ಅತಿಪ್ರಿಯ. ಪೂಜೆಗೆ ಮೊದಲು ಪಡಂಗನ್ನಾಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂನಿಧಾನವನ್ನು ಬಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅಗೋದರ್ಶ ಪಾತ್ರ, ಪಾದಾಂದಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂದಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಗಾಯತ್ರೀಷಂತ್ರದಿಂದ ಹೃದಯ, ಶರಸ್ಸು, ಶಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಸಿದ್ಧೆಗೆ.

ಧ್ಯೇಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :— ಪಾಪ ಪ್ರಾರುಪ ವಿಸರ್ಜನೆಯಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೃತ್ಯದೃದಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಜ್ಞಾನಿ ಉಪಾಸ್ತವಾದ ಬಿಂಬಸ್ತರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಅವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಮಾತ್ರಕಾದ ಮಂತ್ರಾಖಂಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪಾದ್ಯ, ಅಫ್ರೋಮೊದಲಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತ ನನಗೆ ಎಂಟುದಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಸನವೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನಾದಿ ಅಯುಧಗಳನ್ನು, ನಂದಾದಿಪಾಂಚದರ್ಶನ್ನು, ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಅಯಾ ಸಾಫ್ತಾಗಳಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಶಿಳದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸುವಾಸಿತ ಜಲದಿಂದ ಅಭಿಜೀಕ ಮೂಡಬೇಕು. ಆಗ ಏಷ್ಟು ಸೂಕ್ತ, ಘರ್ಮಣಸೂಕ್ತ, ಜಿತಂತೇ ಸ್ಮೃತ್ರ ಪೂರುಷ ಸೂಕ್ತ ‘ಸಮುದ್ರಾಧಾರ್ಮಿಃ’ ಎಂಬ ಸೂಕ್ತ, ಪವಮಾನ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ವಸ್ತುಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಗುಡಪಾಯಸ ಮುಂತಾದುವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಜೀಪಾಸನ, ವೈಶಾದೇವ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚಾಮರಾದ್ಯಾಪಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನ ನನ್ನ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಗಾನಪಾಡುತ್ತ, ಹೋಗಳುತ್ತ, ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ, ತಾನೂ ಕೇಳುತ್ತ ಇತರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತ ಇರಬೇಕು. ಸಕಲ ಮುಹೂರ್ತ, ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೀಂಪ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರುತ್ಯಾಕ್ತ, ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇವರನಾಮಗಳಿಂದ ಹರಿಯಿನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ‘ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಸಾಪ್ತಾಂಗಪ್ರಕಾಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಮೂರಲ್ಪವನ್ನು ಶರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಮಾಂತಗ್ರಂತ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೃತ್ಯಮಲಸ್ಥಿ ಬಿಂಬಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದ್ವಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಾದಿಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಹೋಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಹೋಕ್ಕುವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಮುಮುಕ್ಷುವೆ ನಿರಂತರಪೂ ಈ ಪೂಜಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಪೂಜಾದಿಗಳು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ

ನನ್ನ ಲೋಕವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ದೇವಸ್ತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವರ್ವನನ್ನು ಅಪಕರಿಸಿದವನು ಹಂದಿ, ನಾಯಿ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

### ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವನು ಅಂಥಂತಮಂಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು. ಅವನೂ ಶ್ರಯವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧಿನವೆಂದೂ, ಅವನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನೆಂದೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ವೈಷ್ಣವನು ಅವೈಷ್ಣವನನ್ನು ಹೊಗಳಿಬಾರದು. ಶಬ್ದವಾಗಲೇಂದು ಹೋರಲಾಬಾರದು.

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಧಿನವೇ ಸರಿ. ಹರಿಯು ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿನಾಗುವನು. ಅಂದರೆ ದೀಪದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೀಪವು ಷಕ್ತಿವಾಗುವಂತೆ ಅಭಿವೃತ್ತಿನಾಗುವನು. ಅವನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಾನು ಸ್ವಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅಂದರೆ 'ಇಪ್ಪತ್ತಿ ಕಾಲದ ವರಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವನು' ಎಂದು ಅಲೋಚಿಸುವನು. ತನ್ನಿಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮೂಲ ರೂಪವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಅವನ ಸಂಹಾರ.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೇ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರೆಂದು ವೇದವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹರಿಯು ಹೇಗೆ ಕರ್ತವೀರ್ಯಿಂದ ಶರಿಸಬೇದ. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿದಿ ಕರ್ತವಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕರ್ತವಿರುವನೆಂದು ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಲ್ಲ. ಜೀವರು ಗುಣ ಬಧ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇತರರಿಂದ ಉತ್ಸತ್ಯಾದಿಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯಾದರೋ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರಿಗುಣರಹಿತವಾದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಇತರರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿದಿಗಳು ಹೇಗಾದಾವು?

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವಕ್ಷೂ ಪ್ರೀರಕನೆಂಬ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞನವುಳ್ಳವನು ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸದೆ, ಅಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ವಿಸ್ತಿಂಗಿರುತ್ತಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾತ್ವ, ಅನುಮಾನ, ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದಲೂ, ಶ್ರಿಗುಣಮಯವಾದ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಉಧ್ವರಃ :- ದೇಹವು ಜಡವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೂ ಸ್ವತಂತ್ರ

ನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಇಂತ ಸಂಸಾರವು ಯಾರಿಗೆ ?

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :**— ಸಂಸಾರವು ಜಡಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ದರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೇ ಸಂಸಾರ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಾತ್ತು ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧವಿರುವವರಿಗೂ ಅವನಿಗೇ ದು: ಹಾದಿರೂಪ ಸಂಸಾರವು ಇರುವುದು ಈ ಸಂಸಾರವು ಜೀವನಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗಿದೆ ಹಾತ್ತು ನಿರ್ದಾರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹ ಸಂಖಂಧವು ಇದೂ ಗಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂಟಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗಬೇಕಾದುದಿಂದ ದು: ಹಾದಿರೂಪ ಸಂಸಾರವು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸುಜೀವನು ನಿತ್ಯನಂದ ಸ್ವರೂಪ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ದು:ಹಾದಿರೂಪಸಂಸಾರವು ನಿರ್ದಾರಕವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಹೀಗೆ ಈ ಸಂಸಾರವು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಿಲ್ಲದ್ದೀರ್ಲೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ ಅವಿವೇಕಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರವು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೇ ಅನರ್ಥಕಾರಿ. ಇಲ್ಲಾಗಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನ ನಿರ್ಮಿತ್ವವೇ ಶೋಕಾದಿಗಳೂ, ಜನನ ಮರಣಗಳೂ ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಶೋಕಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ, ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೂ ಆದ ಶ್ರೀದರಿಗೆ ಸಂಸಾರವು ಸರ್ವಧಾ ಕೂಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಜೀವನಿಗೇ ಸಂಸಾರವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಮುತ್ತ್ಯಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇಖುವೆನು ಕೇಳು .—

ದೇಹೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣ ಚಂಸಸ್ತಿಗಳ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟಿಗಳೂ, ಸರ್ವಾಂತಗ್ರಂಥನೂ, ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆರಬ್ಧವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರೂ, 'ಸೂತ್ರ, ಪುಷ್ಟಾನ್' ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಷುವೆಳ್ಳುವನೂ, ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಅಧಿನಾಸಾ ಆದ ಜತುಮುರ್ಖಿನೂ ಕೂಡ ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೆಂದ ಇಂತ ಇತರ ಜೀವರು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುವುದೇನು ?

ಜತುಮುರ್ಖಿನು ಸದಾ ಹರಿಸ್ತರಣ ಸಮರ್ಥನು. ಶ್ರೀಕರಿಯಂದ ಪ್ರೇರಿತ ವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ನಾನೇ ಶರೀರ, ನಾನೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನು, ಮಾತಾಡತಕ್ಕವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಜಟಿವೆಟೆಕೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನು" ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕಾದದ ಪ್ರಾಣಿಲ್ಲವೂ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲವೂ ಆದ ಮಿಥಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ನಿಸ್ಸಂಗಿ

ಯಾಗಿ, ಶರೀರವಾತ ಪರ್ಯಂತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಏಧಾಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂಸಾರವು ಏಧಾಜ್ಞಾ ನವ್ಯ ನಾಶವಾದಾಗ ಹೋಗುವುದು

ಏಧಾಜ್ಞಾ ನವನ್ಯ ನಾಶ ಮೊದಲವ ಸುಜ್ಞಾನದ ಆಕಾರವನ್ಯ ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು :— ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನ ನಸ್ತಿರೂಪನು. ವಿವೇಕ :— ಇತರಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣನು. ನಿಗಮನಃ = ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರೇಗಳನ್ನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮೊದಲ ವವನು. ಶಪತ್ಮ = ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲ್ಪುಡತಕ್ಕ ವನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ = ಸರ್ಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು. ಷತಿಕ್ಯಂ = ಆಚಾರ್ಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಿದ್ಧಾದವನು ಅಂದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರಾ ಸಂಚಾರನು. ಅನುಮಾನಂ = ವೇದಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತದು ಉಹಿಸಲ್ಪುಡತಕ್ಕ ವನು. ಕೇವಲಂ = ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಆದ್ಯಂತಯೋರಸ್ಯ ಯದೇವ = ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನೇ ಮುಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಕಾಲಃ = ಪರಿಷೂಳಣಗುಣಸ್ತಿರೂಪನು. ಜೇತುಃ = ಜಗತ್ಸ್ವಾಷ್ಟಿಕಾರಣನು. ಇಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ್ಯೇ “ಸರ್ಕಂ ಜ್ಞಾನ ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿದುಕೋ. ಭಗವಂತನು ಸರ್ವರೂ ಜಗದ್ವಿಲಕ್ಷಣನು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸುವರ್ಣಾಪದ ವಾಚ್ಯವಾದ ಪ್ರಧಾನ ಚಿನ್ನವೇ ಕುಂಡಲಾದ ವಿಕಾರವನ್ಯ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೂ, ಕುಂಡಲಾದ ಆಕಾರವು ನಾಶವಾದ ಮೇಲೂ, ಕುಂಡಲಾದ ಆಕಾರವಿರುವಾಗಲೂ ಸುವರ್ಣಾವೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಕರೆಯಲ್ಪುಡುವುದೋ ವಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ಸ್ವಾಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲೂ, ಜಗತ್ ಇಹಾರಾನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಗತ್ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭಿನ್ನನು. ಜಗತ್ಸ್ವಾಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲೂ, ಸಂಪಾರಾನಂತರವೂ ನಾನು ಸರ್ವಾಂಶಿವಾಚ್ಯನು. ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸುರನರಾದಿ ನಾನಾ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪುಡುವೆನು.

ಮೋಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ಯ ಹೊಡುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಿರುಪಚರಿತ ಸ್ವತಂತ್ರನು ಎಂದು ಹೇಳುವನು — ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಜೀವರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷ, ಸಂಸಾರ, ತಮಸನ್ಸ್ವ. ಹೊಡುವವನೂ, ಸರ್ವಕ್ಷಾಸ್ತಿಪ್ರಕರಣನು. ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಜಗದಾದಿಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ್ಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಇನ್ನಾವನೂ ಅಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ. ಜಗತ್ತು ಉತ್ಸತ್ತಿನಾಶವುಳ್ಳದುರಿಂದ ಪೂರ್ವಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲಾರದಬೇ ? ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯಾದಿಗಳನ್ಯಾಳ್ಳಿದು. ಶ್ರೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ್ಯೇ ಪರಮ ಸತ್ಯನು

ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನು. ಜಗತ್ತು ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಸ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಯಾಗಿ ದ್ದರೂ ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಉರ್ಬಂದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರನು ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂದ ಒಳಕೆ ಜಗತ್ತು ಅವನ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದ ಹೇಳೆ ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತೋರುವುದು ಭಾರ್ಯಂತಿಯು. ಅದುದರಿಂದ ಪರಿಬ್ರಹ್ಮನ ಜಾಳನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಸಂಶಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರು ಭಿನ್ನರೆಂಬ ಜಾಳನವೇ ಹೋಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂದರಿಂತು ಸರ್ಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರಕ್ಕೊಂಡೆನ್ನೇತು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿದೋಽಪನು. ಹೇಗೆಂದರೆ :— ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವವನಿಗೇ ಸುಖವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ಜೀವನಿಗೇ ದುಃಖವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿದೋಽಪನಿಧಿ ನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗಾದರೋ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಮತ್ತೀಯ ಪರ್ಯಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸುಖದುಃಖಗಳು ತಿಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೋಕ್ಕೊಂಡ್ದೀರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪಪೂ ತೊಲಗುವವರಿಗೂ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೀಡಬೇಕು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾದ ಅಪಕ್ಷಯೋಗಿಯು ಮಾಡುವ ಭಿಗುವದಾಳ್ಳಿನಕ್ಕೂ ವಿಷ್ಣುವಂಟಾಗಾಗುವುದು. ಅವನು ಭಕ್ತಿಯಂದ ಧಾರ್ಣನವಾದಿದಾಗ ಕರಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಸರ್ವಕ್ಷಾಂಕ ಭಿಗುವಂತನೇ ಪ್ರೇರಕನೆಂದು ತಿಳಿದ ಜಾಳನಿಯು, ವಿಷಯದ ಆಶೀಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮಾಗಾಣನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಧ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗಿಯು ಹೇಗೆ ಇರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :— ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಯೋಗಿಯ ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದು, ಅವನಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಮನಾದಿ ಶ್ರಯಿಗಳನ್ನು ಯೋಗಿಯು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಿಳಿಯುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ. ಜಾಳನಿಗೆ ಪೂರಬ್ಧಿಕರ್ತುದಿಂದ ದೇಹದ ಕಡೆ ಗಮನವು ಬಂದರೂ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾಳನವು ಹುಟ್ಟಿವುದಕ್ಕೆ ಹೊದಲು ಹರಿಯ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಜಾಳನವಿರುವುದು. ಜಗತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಜಾಳನವೇ ಕಾರಣ. ಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸುಜಾಳನದಿಂದ ಈ

ಅಜ್ಞಾನವು ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗೆ ಇತರರು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹರಿಶರಣನ ಅಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಹರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷವಾದ ಉಭಯ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವನು ಕೇಳು .— ವೈದಿಕ, ಲೋಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀರಕನಾದ ನಾನು ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನು. ಅಜನು. ಅಪ್ರಮೇಯನು. ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಪೂರ್ಣ ಸುವಿಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನು ನನ್ನ ಗುರುತಾದಿಗಳಿಂದ ಭೇದವಿಲ್ಲ ದವನು. ವೇದಾದಿಗಳನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗೋಚರನು.

ಮಿಥಾಜ್ಞಾನಪೆಂದರೆ — ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ, ಹರಿಗೆ ಅಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ, ಜೀವಪವರ್ಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಭೇದ ಮೆದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣ ವಿರುದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಮಿಥಾಜ್ಞಾನ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಜೀವನ ಸ್ವಭಾವವು ಅಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಅದು ಅಸ್ವತಂತ್ರ. ಹೀಗೆ ಜೀವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪಂಚಭೇದವುಳ್ಳ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯ. ಅದ್ವೈತ ಜ್ಞಾನವು ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳಿಯಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂಬ ಎರಡು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿದು ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸರಾಯೆಕ್ಕೊದು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತು ವಿವರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯಪೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ರಸಾಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಅನಿತ್ಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಗೊಳಿಸುವುದು ವ್ಯಧಾ ಕ್ರಮವೇ ಸರಿ.

ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಘರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಾನುಷಾ ನ ವೆಂಬ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ಸ್ವರೂಪ ಸುವಿಷಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಸರಾರ್ಥಕೀತ ಆಶೀಷ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿ.

### ಇವುತ್ತೀರುವೆಂಬ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಉಡ್ಡವ - ಸಜ್ಜನಪೀಯನೇ ! ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿದ ಗೋಪಾಲರಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಥಸಿಕೊಂಡರುವೆ. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾದಭಜನೆಯ ಸಮಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರಾನು. ನಿನ್ನ ಮರೀತವನು ಪಶುವೇ ಸರಿ. ನಿಯಾಮಕನೇ ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅಮಂಗಳಗಳನ್ನು ತಳಿದು ಸ್ವಯೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುವೆ. ಇಂತಹ ಮಹೋಪಕಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಿಸಿ ಸದಾ ಸ್ತುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಪೂ ಪ್ರತಿಉಪಕಾರಮಾಡಲು

ಸಮಧರಾಗೆಲಾರರು. ಅಂತ್ಯತೇ ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೊಳಿಲು ಬಹಳ ಕೆಷ್ಟು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸುಲಭವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :-** ಉದ್ದವಾ ! ಸಂತೋಷ ! ನನ್ನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಲು, ಮಂಗಳಕರ್ಗಳಾದ ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಹೇಳು : - ಇವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸುಖಿಸಬಹುದು. ಮಂಗಳವು ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ವರೀಸುತ್ತೆ ಸಕಲ ವಿಹಿತಕರ್ಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಶ್ರೀತ್ಯಧರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪೂರಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳೂ, ಪ್ರಕಾಶದಾದಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯ ಭಕ್ತರೂ ನಡೆಸಿದ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ನಡೆಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಪ್ರಾತ್ಸ್ಥಿಗಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಜರ್ನಲಿಂಡ ಕೂಡಿ ರಥೋತ್ಸವ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನರ್ತನಾನಾದಿರಾಜವೈಭವಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿರ್ವಹಿತವಾಗಿ ಹುದಯೆಂಬುಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ರಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂಬಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಕಲರ ದೇಹವೂ ಹರಿಯ ಮಂದಿರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಿಸ್ತೃನಲ್ಲಿಯೂ, ಷಟ್ಕಾಂಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಪ್ರಕಾರನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಹೇಬಲ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಹೊಂದಬೇಕು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವು ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯು ವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯು ಆಗುವುದು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಯಿ, ಚಂಡಾಲ, ಕತ್ತೆ ಪರ್ಯಂತವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನಮಿಸದೆ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮಿಸಬೇಕು. ಏಪ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನಮಿಸಬೇಕು. ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಅಂತರ್ರಾಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿವರೆಗೆ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂತಹವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಅಧೀನವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲವೇನಂದರೆ, ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಸರ್ವಕ್ರಿಯಾರ್ಥಿ ಎಂದು ವೂಡುವ ಉಪಾಸನೆಯು ಸಕಲ ಮೋಹನೋ ಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವೂ, ಸುಲಭವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ನನ್ನ ಸದ್ಗುಂತ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಈ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ನಿರೆಂತರ ಆಚರಿಸಬೇಕು. (ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯ ಮತಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಟ ಲಗಳಿಂದು ತಿಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು.)

ನಿಮಾ ಮಧಮಕ್ಕೆ ಮೋಹನವೇ ಘೆಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ಮೋಹನವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಅಣಿಮಾತ್ರ ಅಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದ್ದೇಶ ! ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಜನರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಧ್ಯಾನ, ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಿನಗೂ, ನಿನ್ನಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ನಿಷ್ಪಲವೇ ಆಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ದುರ್ವಯಾದ ರೂಪವಾದ ಅಧ್ಯಮರ್ಚಂತೆ ನಿಷ್ಪಲವೇ ಸಿ. ಜಗತ್ತು ಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣ್ಣ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ದುಪುರಿಂದ ಅನ್ನತ ವೆನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಅಧಿಕಾ ದೇಹದಿಂದ ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತಿನೂ, ಸರ್ವದಾ ಏಕಪ್ರಕಾರನೂ ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ಯವೆನಿಸುವವನೂ ಆದ ಸನ್ನಿಷ್ಟ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಾತ್ತಿಕರ ನಿಷ್ಜಯರೂಪಬ್ದಿ. ಸಾರವನ್ನಿಷ್ಟಿಸುವವರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾರಾನ್ನೇಷಣಿಯು ಶಕ್ತಿ.

ಉದ್ದೇಶ ! ಸಂಸಾರಮೋಚಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವವನೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವನೂ, ಉಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವನೂ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ಪಾಪನಾಗಿ, ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮಿತ್ರಉದ್ದೇಶ ! ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆಯಾ ? ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವು ದೂರವಾಯಿತೆ ? ತೋರ್ಕವು ನಷ್ಟವಾಯಿತೆ ?

ಇದನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ಗೂಡೆಯೈಸಿಗಳೂ, ದಾಂಭಿಕರೂ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ವರಿಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಹೇಳಬಾರದು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾನಿಕರ. ಇಂತಹ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿದ ಹರಿವಾಯಿಭಕ್ತವರೀಗೇ ಹೇಳಬೇಕು. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಶ್ಲಾಘಿಗೂ, ಸ್ತೋಯಿರಿಗೂ, ಉಪದೇಶಸಚೇತು. ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಪೇಯವೈ ಹೇಗಿಲ್ಲವೋ, ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಚಿಸುವವನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಇತರ ಜ್ಞಾನ. ಕರ್ತೃ, ದಂಡನೀತಿ ಮೊದಲಾದುವರ್ಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೋಹಗೊಂಡ ಅನ್ಯಧಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೇ ನನ್ನ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಿ. ಜ್ಞಾನವೋರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಷ್ಣಾಮಕಮರ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

ಶ್ರೀ ತುಕಾಚಾರ್ಯರು :— ‘ಸಂದೇಹವೆ ಹೋಯಿತೆ ? ಜ್ಞಾನವಾಯಿತೆ ? ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅತಿ ವ್ಯೇತಿಯಂದ ಆದಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಉದ್ದೇಶನು ಕೇಳಿ ಕರೆವನ್ನು ಮುಗಿದನು. ಭಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಯಾದುದರಿಂದ ಕೊರಳ ಶಿರವು ಉಬ್ಬಿ ಅನಂದ ಬಾಪ್ತವನ್ನು ದುರಿಸುತ್ತೇ ‘ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವೆ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ’ ಎಂದು ಖೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು ಎಂದು ಮಹಡಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಮುನೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿನು. ಬಳಿಕ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಚರಣಕ್ಕೆ ಹಣೆಯನ್ನು ಭಾಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕ್ರಿ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಬಿನ್ನ ವಿಸುವನು :—

ಉದ್ದೇಶ :— ಸಾಫ್ತ್ವಾಯೇ ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿರ್ಯಾಸ್ನು ಹಣೆದ್ದಿದ್ದಾಗೆಲೋ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾತಿಶಯವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಪರಮೋಪಕಾರಿಯಾದ ನೀನೇ ನಿಷೇಷಣು. ಯಾದವರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನೀನು ವಿಸ್ತೃತಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ್ಯಾಯಂದ ಸಹಗಿ ಉಂಟಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೋಹ, ಅಭಿಮಾನ ಪಾಠವು ನಾಶವಾಯಿತು.

### ಶ್ಲೋ ೧೬

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಮಂಹಾಯೋಹಿನಾ ಪ್ರಪನ್ನಮನುಶಾಧಿ ಮಾಂ |  
ಯಥಾ ಕ್ವಚ್ಚರಣಾಂಭಿಽಽಜೀ ರತಿಃ ಸ್ಯಾದನಷಾಯಿನಿಃ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ :— ಉದ್ದೇಶವಾ ! ಬದರಿಗಿ ಹೋಗಿ ಅಲಕಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾನ್ಯಾಸ ವಾಡಿ, ನಿಷ್ಕಾಲ್ಯಾಷನಾಗು. ದೇಹ ಖಂತಿವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದರು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಶಾಂತಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿ ನಾನು ಗೈದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತೇ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರು, ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

ಶ್ರೀತುಕ .— ಉದ್ದೇಶನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಬಲವಾದು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟಿ ನಮಿಸಿ, ಅನಂದ ಬಾಪ್ತಗಳಿಂದರೇ ಹಂತ, ಚರಣಗಳನ್ನು ತೊಳಿದು, ಅವನನ್ನು ಅಗಲಿಗಲುರದೆ ಸಂಕಟಪಟ್ಟಿ, ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಕೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯೆ ಮೇಲಿಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಬಾರಿಸುಗೊ ಅವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಬಹಳ ಕವ್ಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಹೊರಬಿನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಸಂನಿಧಾನವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾರಾಜನೇ ! ಈ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕವನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ಸಮಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ವೇದವೆಂಬ ಕುರುಕ್ವಪುಷ್ಟಿ ಅಂಶವೇ ಅಗಿರುವುದು. ಜ್ಞೇಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಪೂರ್ವಾವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡತಕ್ಕುದು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕವನ್ನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರೆ ಸಂಸಾರಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಟ್ಟಿಸಿ, ತನ್ನ ದಾಸರಿಗೆ ಪಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

### ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯೆ ಅಧಾರದ್ಯ ನುಗಿದುದು

**ಪರೀಕ್ಷೆತ್ರ :**— ಉದ್ದವನು ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಯಲ್ಲಿ ವಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೇನು ? ಕುಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಬವು ಬರಲಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಭೂಮಿಯೊಡಿದ ವೇಲಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಒಯ್ದನು ? ಅವನ ದೇಹವು ಬಿಡಲಾಗಿದ್ದು. ಆ ಹರಿಯ ದೇಹದ ಮುಹಿಮೆ ಅಪಾರ ! ಸ್ತೋಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಮಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ 'ಕಂಸಸಂಹಾರಿ' ಮುಂತಾದ ಯಶಸ್ವಿನ್ನು ಮುರೆಯಲು ಅಶಕ್ತರಾದರು. ಇವನ ಮಾತುಗಳು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕಣಾಗಳಿಗೆ ಸುಖಿಪ್ರದರ್ಶಕಾಗಿವೆ. ದೇಹವು ಸುಖಿಮಾಯಿವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ವೇದ್ಯವಾದುದು. ಭಾರತ ಯಿದ್ದ ದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪವು ಭೀಷಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ಕತ ದೇಹ ಸಹಿತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತರಿಳಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

**ಶ್ರೀತುಕ :**— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವರ್ಗ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಭೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು "ಯಾದವರೇ ! ವಿನಾಶಸೂಚಕಗಳಾದ ಭಯಂಕರ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಾನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ದಾನ, ಭೋಜ ನಾದಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತೈಪ್ಪಿಪಡಿಸೋಣ. ಸ್ತೋಬಾಲವ್ಯಧಿಯ ಶಂಹೋದಾರಕ್ಕೆ ಮೋಗಲಿ" ಎಂದನು. ಯಾದವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತಿನಂತೆ ಪ್ರಭಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೇಯಸಾಗುವಂತೆ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಮದ್ಯ ಪಾನ ಮಾಡಿ, ದೃಷ್ಟಿದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಾಪ್ಯರಾಗಿ, ಕಲಹವಾಡುತ್ತ ಪರಸ್ಪರ ಹೋದೆದಾಡಿ ಮೈತ್ರಾದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೂಭಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮನು ಮೂಲ ರೂಪವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು

ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತೆ ತನ್ನ ಅಂತ ರ್ಯಾಖಿಯು ಹೇಳಬಿರುವ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಾದ ತನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿವನು ಎಂದು ಲಂಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದರೇ ಒಂದು ಅಲದ ಮರದ ಬುಡಕಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚೆರುಭೂಜರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಬಲತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪಾದ ಎಡ ಅಂಗಾಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕುಳಿತನು. ಜರಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಧನು ಅದನ್ನು ಮುಗಿವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಮುಸಲ ಮೋಹನನ್ನು ಳಿ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಚೆರುಭೂಜದಿಂದೊಷ್ಟುವ ವಾಸುದೇವ ಮೂರುತಿ. (ತ್ವಯಾಧನು ಹಿಂದೆ ಭೃಗುಮನಿಯಾಗಿದ್ದ ವನು. ಕರ್ತೃದಿಂದ ತಿಗಿ ಬೇಡರವನು.) ಸಾಜ್ಜಾಮಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಡುಗಿ, ತನ್ನ ತಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಪತ್ನಾತ್ಮಾಪತ್ರಣ್ಣಿ ಅವನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡಿ “ಮಧುಸೂದನನೇ! ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಮಾಹಾಪಾಷಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಡು. ತಿರುಗಿ ಸಜ್ಜ ನರಿಗಿ ದ್ಯೂತ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರಾಷ್ಟಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬೃದ್ಧಾದಿಗಳೇ ತಿಳಿಯಲಾರಿ. ನಾವು ಯೇಡರು. ಅಜಾಳಾ ನಿಗಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಗಳ ಬಲ್ಲಿವೆ? ಅಧೋಗತಿಗೆ ನಾನು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಬಿಡು” ಎಂದು ಬೇಡಿದನು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ .- ವ್ಯಾಧನೇ! ಹೆದರಬೇಡ. ಇದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವೇ ಆಗಿದ. ನನ್ನಾಜ್ಞೀಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು!**

**ಶುಕ್ .-** ವ್ಯಾಧನು ಹರಿಗೆ ಬಲವಂದು ನಮಿಸಿ, ಆಗ ಒಂದೆ ವಿಮೂಸದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಿಂದನು. ದಾರುಕನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೆ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡಿನು. ಆಗ ಗರುಡದ್ವಜ ಸಹಿತವಾದ ರಥ, ಅಶ್ವಗಳು, ಆಯುಧಗಳು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋರಣು ಹೋದುವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ದಾರುಕನು ಅಶ್ವರ್ಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗರಬಡಿದವನಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿನು.

**ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ .-** ದಾರುಕ! ದಾರುಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯಾದವರ ನಿಧನವೆನ್ನೂ ಬಲರಾಮನ ನಿರ್ಯಾಳಿವನ್ನೂ, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸು. ಎಲ್ಲರೂ ದಾರುಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಿಂದು ತಿಳಿಸು ನಾನು ಅವೃತ್ತಾದೊಡನೆಯೇ ಸಮುದ್ರವೆ ದ್ಯಾರುಕಿಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಅಜುಂನನೋಡನೇ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಸ್ಥಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಿಂದು ತಿಳಿಸು, ನೀನು ನನಗೆ ಶ್ರೀ ಯಾಗುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೆ ಜಾಳಾನಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀ ಹರೀಷ್ಮೀಯಿಂದಲೇ ಆಯಿತು-ವಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು,

ತುಕ :— ದಾರುಕನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಧಾತನಿಸುತ್ತ, ದುಃಖಿತನಾಗಿ ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

### ಮೂನತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ತುಕ :— ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರಾದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ ಗಂಥವಾದಿ ಸರ್ವರೂ ಭಿಗವಂತನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತೇಶ್ವರನ್ನು ನೋಡ ಬೇಕಂದು ಬಂದು, ಗಗನದಲ್ಲೇ ನಿಂದು ಅವನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಪ್ರಪ್ರಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಸಂನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ಕಮಲ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಪರಮ ಸುಂದರವಾದ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಅಗ್ನಿಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಯೋಗ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹನ ಮಾಡದೆ, ತನ್ನ ಸಾಧಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವದುಂಡುಭಿಗಳು ಬಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ ಪ್ರಪ್ರಪ್ರಸ್ತಿಯಾಯಾತು. ಆದು ವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಧೃತಿ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಂತಿ ಇವೆಲ್ಲ ಅದ್ವಿತೀಯಾದುವು. ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಗಮನವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನೋಡಿ ಆತಿವಿಸ್ತಿತರಾದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಯೋಗಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ವಿರಾಜಸುತ್ತಿರವನು. ಆದುದರಿಂದ ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಾಂಗಿಳ ಜನನ ಮರಣಗಳಂತೆ ಸ್ವೇಭಿಯಿಂದಲೇ ನಟಿಸುವನು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮನುಷ್ಯಶರೀರದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗುರುಪುತ್ರನು ಮರಣಶಿಲೆದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕರೆತೆಂದನು. ದ್ವಾರಾಣಿಸ್ತುದಿಂದ ದಗ್ಧನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬದುಹಿಸಿದನು ಬಾಣನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೆನಿಸಿದ ರುದ್ರನನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಜರಾವಾತಾಧನನ್ನು ಸರ್ಪಿರಣಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಸ್ವಾಮಿ ರಹಿತನಾದೆ ಜಗನ್ನಾಥನು. ರುದ್ರಾದೇಹತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಷಾಂತಿಕವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ವನು. ಇಂತಹವನ ಅಪ್ರಾಕೃತದೇಹಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ವಾತಾಧನ ಬಾಣದಿಂದ

ರಕ್ಷಣೆಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ತಕ್ತನೆಖಿವೇನು? ಅವನು ಸವರ್ಚಂಡನು. ಚರಿಷ್ಯಾರ್ಥ ತಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಸ್ವೇಷಿಯಂತೆ ನಿನದಿಯಾವ ಪ್ರೇಭು. ಈ ಕ್ರಿಷ್ಣನು ಮತ್ತು ತರೀರಪ್ಪ ನಶ್ಯಿರವಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಲರಾಮಾದಿ ದೇಹಾಂಶರು, ಅವರವರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಸುರರು ಕ್ರಿಷ್ಣನು ತಮ್ಮಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು, ದೇವತೆಯಾಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾರಂತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ “ಮಾಯಯಾ ಮೃತಕಂ ದೇವಃ ತದಾ ಸೃಷ್ಟಾಽಪ ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದಾಂಜಾರ್ಥರ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಪರಿಸರಂತೆ ತನ್ನಂತಿರುವ ಒಂದು ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೇ ತೆರಳಿದನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನೂ, ಉತ್ಸಂಪ್ರಾಯದ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಗಾನಮಾಡುವವನೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ದಾರುಕನು ದ್ವಾರಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಉಗ್ರಸೇನ ಪಸುದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸರ್ಕಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಕೇಳಿ ಸವರ್ಚಾರ್ಲಾ ದು: ವಿದಿಂದ ಮೂಲಿತರಾದರು. ಎಚ್ಚಿತ್ತಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಮೃತರಾದ ಯಾದವರ ಸಾಫಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅಳನ್ನು ಕಾಣದೆ ದೇವಕೀ ರೋಹಿಣಿಯರು ಮತ್ತು ಪಸುದೇವನು ಇವರು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿರು. ಸ್ವೀಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೃತರ ಪರಿಗಳ ದೇಹಗಳಿಂದನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದರು. ಬಲರಾಮನ ಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ದೇಹವನ್ನೂ, ಪಸುದೇವನ ಪತ್ನಿಯರು ಅವನ ದೇಹವನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೋಸೆಯರು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ಮಾದಿಗಳ ದೇಹಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದರು. ರುಗ್ನಿಣಿಯು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ವಕ್ತರಾದರು. ಶುದ್ಧ ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪರಾದ ರುಗ್ನಿಣೇ ಸತ್ಯಭಾಮೂ ದೇವಿಯರಿಗೆ ದೇಹತ್ವಾಗಿವಿಲ್ಲ. ಇತರ ಜಾಂಬವತಿ ಮೊದಲಾದ ಆರುಮಂದಿ ದೇವಿಯರು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರು.

ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅಜುಂನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾಡಿದ ಗೀತೋಪದೇಶವನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಹತರಾದ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದ್ವಾರಕಿಯನ್ನು ತ್ವಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಮುದ್ರಪ್ರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದ್ವಾರಾಕಾನಗರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಸಿತು. ಈಗಲೂ ಆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿತ್ಯಪೂ ಸಂನಿತಿತವಾಗಿದ್ದು, ಮಂಗಳ

ಪ್ರದನಾದ ಅವನು, ತನ್ನ ಸ್ನಾ ಸ್ತುರಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ಕಳಾರಿಷ್ಟು ನಾಶಕನಾಗಿ ಶಬ್ದಪ್ರದನಾಗಿರುವನು. ಅಮೇಲೆ ಅರ್ಜುನನು ಉಳಿದ ಸ್ತೋಬಾಲಪ್ರಧಾರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪಜ್ಞನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರ್ವೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ! ನಿನ್ನ ಪಿತಾಮಹರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಶದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಷಾಗಿ ಪಟ್ಟಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆರುಮಂದಿಯೂ ಮಹಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋರಣು ಬಿಟ್ಟು ರು

ರಾಜನೇ ! ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ವಿನ ಈ ಅವತಾರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ತ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಕೊಂಡಾಡುವ ಸುಜೀವಿಯು ಸರ್ಕಲ ಪಾವಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

(ಈ ಸ್ವಂಧದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋ ೧೯ ೪ -)

ಇತ್ತಂ ಹರೇಭರಗವತೋ ರುಜಿರಾವತಾರ  
ವೀರಾಣಿ ಚಾಸ್ಯ ಚರಿತಾನಿ ಚ ಸಂಮತಾನಿ ।

ಅನ್ಯತ್ರ ಚೀಕ ಚ ಕ್ರಿತಾನಿ ಗೀಣನ್ನನ್ನೋಯಿ  
ಭಕ್ತಂ ಪರಾಂ ಪರಮವಂಸಗತೌ ಲಭೀತ ॥

ಅಭ್ಯರ :— ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಕ್ಕೆಯೆಪ್ಪೊಣಿನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿದುಷ್ಟಗಳೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದೂ, ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮನೋಹರಗಳೂ ಆದ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ಅವನ ಬಾಲ, ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಹಂಸಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ಜ್ಞಾತನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಿಕಾದಶಸ್ವಂಧ ಸಂಪೂರ್ಣಾ

## ದ್ವಾದಶಸ್ಯಂಧ ಆರಂಭ

ಶ್ರೀತುಕ ಉವಾಚ : -

ಯೋಽಂತ್ಯೋ ರಿಪುಂಜಯೋ ನಾಮ ಭವಿಷ್ಯೋಽಂಧ ಬಾಹ್ಯದ್ರಥಃ ।  
ತಸ್ಯಾನೂತ್ಯಸ್ತ ಶುನಕೋ ಹತ್ಯಾ ಸಾಷ್ಟಿಸಿಸಿರೂತ್ಯಜಂ ॥

ಶ್ರೀತುಕಾಚಾರ್ಯರು : - ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ನಾವಮಾಸ್ಯಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಂದೆ ನೆಡೆಯುವ ಸ್ವರೂಪಂಶವನ್ನ ವಿಸ್ತರಿಸುವಾಗ, ಬ್ರಹ್ಮದ್ರಥನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ರಿಷ್ಯಂಜಯಾ ನೆಂಬಿವನೇ ಕೊನೆಯವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸಾಷ್ಟಿ ? ಅವನ ಪುಂತಿ ಶುನಿಕನು ರಿಷ್ಯಂಜಯನನ್ನ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರದೇಶೀತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗೆಟ್ಟಿರುವನು. ಪ್ರದೇಶೀತನಾದಿ ಐವರು ರಾಜರು ನೂರ ಮೂರತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳುವರು ಬಳಿಕ ಈ ಪಂಶದವರೇ ಆದ ಶಿಶುನಾಗ ಮೊದಲಾಗಿ ಪುಂಜಾನಂದಿಯಂಬಿವನವರೆಗೆ ಹತ್ಯೆ ಪುಂದಿ ರಾಜರು ಮಾನ್ಯಾರ ಆರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಮುಹಾನಂದಿಗೆ ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಂದ ಎಂಬಿವನ್ನ ಶ್ವತ್ತಿಯ ಕುಲವನ್ನ ನಾಶ ಮಾಡುವನು. ನಂದನ ಪಾಕ್ಯಾಳಿ ಸುಮಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಮಂದಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ನಂದ ಪಾತ್ರ ಆವನ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಪಾಕ್ಯಾಳಿ ಸೇರಿ ನಾವ ನಂದನರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗುವರು. ಆವರು ಚಾಂಕ್ಯ (ವಾತ್ಸಾಯನ)ನಿಂದ ಸಾಯಾವರು. ಬಳಿಕ ಮುಹುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇಂದ್ರ ಗುಬ್ರ್ಯನಿಂದಾದಂಭಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದ್ರಥನ ಪರ್ಯಂತ ಹತ್ಯೆ ಮಂದಿ ರಾಜರು ನೂರಮೂರತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಮೌರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ್ರಥನನ್ನ ಆವನ ಸೇನಾಪತಿ ಶಂಗವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಷ್ಟಮಿತನು ಕೊಂಡು ರಾಜನಾಗುವನು. ಆವನ ಪಂಶದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ದೇವಭೂತಿ ಎಂಬಿವನ ಪರ್ಯಂತ ಹತ್ಯೆ ಮಂದಿ ರಾಜರು ನೂರೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಆ ಶುಂಗ ಎಂಶದ ದೇವಭೂತಿಯನ್ನ ಆವನ ಮಂತ್ರಿ ಕಣ್ಣವಂಶದ ವಸುದೇವಸೌಂಬಿವನು ಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಾಜನಾಗುವನು. ಕಣ್ಣವಂಶದ ಸುರಮ್ಮನೆಂಬಿವನ ಪೂರ್ತಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ರಾಜರು ಮಾನ್ಯಾರ ನಲವತ್ತ್ಯಾದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಆ ಸುರಮ್ಮನನ್ನ ಆಶನ ಭೃತ್ಯನಾದ ಅಂಧ್ರಜಾಕೀಯನಾದ ಬಿಬ್ಬಿ ಕೊದ್ದುನು ಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಾಜನಾಗುವನು. ಬಳಿಕ ಆಶನ ಸಹೋದರನಾದ ಕೃಷ್ಣ ನೆಂಬಿವನು, ಆವನ ಮೇನಾದ ಶ್ರೀಶಾಂತಕಣ ಮೊದಲಾದ ಮೂರತ್ತು ಮಂದಿ ರಾಜರು ನಾನ್ಯಾರ ಇವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಬಳಿಕ ಏಳು ಮಂದಿ ಆಭೋರಿರು, ಜತ್ತು

ಮಂದಿ ಗರ್ಭಭಿರಾಜರು, ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ಕಂಕರು, ಎಂಟು ಮಂದಿ ಯವನರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ತುರುಷ್ಯರು, ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರರುಂಡರು, ಹನ್ನೊಂದು ಮಂದಿ ಹೊನರು ಮತ್ತು ಇವರಿಂದ ಬೇರೆಯವರಾದ ಅವತ್ತ್ಯಾದು ಮಂದಿ ರಾಜರು ಸಾವಿರದ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಜಗಳ ಕಾಲ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳುವರು. ಉತ್ತರ ಹನ್ನೊಂದು ಮಂದಿ ಹೊನರು ಮನ್ನೊಂದು ವರ್ಜಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಅವರು ಮತ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಭೂತಪಂಶಾದಿಗಳು ನೂರು ಆದು ವರ್ಜಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳುವರು. ಅವರ ಮತ್ತು ಈ ಹದಿಮೂರು ಮಂದಿ ಬಾಹ್ಲಿಕ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳಾಗುವರು. ಬಾಹ್ಲಿಕ ದೇಶವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಕರಾಯ ಎಂಬ ನಗರದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೀಸ್ ಮತ್ತು ಸಟ್ಟೆಜ್ ಮಧ್ಯ ಇರುವ ದೇಶ. ಬಳಿಕ ಪ್ರಸ್ತುಮಿತ್ರ, ದುಮಾತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಮಂದಿ ಅಂಧ್ರದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳು, ಏಳು ಮಂದಿ ಕೋಸಲ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳು, ವೈದೂರಾವಿ ನಗರಾಧಿಪತಿಗಳು, ನಿಷಧ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳುವರು. ಬಳಿಕ ನಿಷಧ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತ್ರಿಜ್ ಎಂಬುವನು ರಾಜನಾಗುವನು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರರು, ಆವಂತ್ಯರು, ಅಭೀರಾದಿಗಳೂ ಆಗ ರಾಜರಾಗಿರುವರು.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಧರ್ಮವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಪನಯನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರರಹಿತರು, ರಾಜರು ಶೂದ್ರಪ್ರಾಯರೂ ಆಗುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊದಲು ಮಾಡಿ ರಾಜರು ಮೇಲ್ಚ್ಚೆಪ್ಪಾಯರೂ ಆಗುವರು. ಸರ್ವರೂ ಅಧರ್ಮ, ಅನ್ಯತಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿರಾಗುವರು.

### ಒಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಮದು

ಬಳಿಕ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶನೊಂದುವುವು. ಹಣ ಪಂತರೇ ಪ್ರಾಜ್ಯರು. ನಾಯಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುದ ಬಲವೇ ಕಾರಣವೆ. ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಲಗೋತ್ತುದಿಗಳು ಕಾರಣಗಳಾಗದ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹವೇ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಕ್ರಿಯಾವಿಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಟವೇ ತುಂಬಿರುವುದು. ಜನವಾರ್ವಿದ್ದ ವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೀಗೆ ದುಷ್ಪಪ್ರಜೆಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಬಲಿಷ್ಠನಾದವನೇ ರಾಜನಾಗುವನು. ದಸ್ಯಪ್ರಾಯರಾದ ರಾಜರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಧನ, ದಾರಾದಿಗಳು ಅಪಕೃತವಾಗಿ, ಅವರು ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಶೀತಾತಾದಿಗಳಿಂದ ಶೀಡಿತರಾಗಿ ನಾಶ ಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ಶ್ವೇಣಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಕಾರಯುವು ಮೂವತ್ತು ಅಧವಾಜ್ವತ್ತು ವರ್ಜಗಳಾಗುವುವು. ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವೀಳಿಸಿ, ವರ್ಜಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು

ವೇದ ಮಾರ್ಗವು ನಾಕ್ತವಾಗಲು, ರಾಜರು ಜೋರೆಪ್ಪಾಯೆರಾಗಲು, ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಜರಿಯು ಕಂಬಲ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಯಾರಣೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಇನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಕಿನಾಮುಕನಾಗಿ ಅವರಿಸುವನು. ಅವನು ಅಶ್ವರೂಪನಾಗಿ ದಸ್ಮಾಪ್ರಾಯರಾದ ರಾಜರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಆಗ ಕ್ಷತಯುಗದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು.

ರಾಜನೇ ! ನಿನಗೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಮತ್ತು ಜಂದ್ರವಂಶದ ರಾಜರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಾಹಾನಂದಿ ಪ್ರತಿರ್ಭಾರಾಜರು ಆಳಿದ ಕಾಲ ಒಟ್ಟು 1498 ವರ್ಷಗಳು. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಆಳ್ಕಿಕೆ ಆರಂಭವಾದಾಗೆಲೇ ಕಲಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು. ಸಂದರ್ಭವರೇಗೇ ಕ್ಷತ್ಯಿಯರ ಆಳ್ಕಿಕೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಥಾಮತ್ಕ್ಷ ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ಕಲಿಯುಗ ವಾರಂಭವಾಯಿತು. ದೇವರೂಪ ಸಾಮಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳಿದ ನಂತರ ಕೃತ್ಯಾಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜಂದ್ರವಂಶದ ದೇವಾಹಿ, ಇತ್ಯಾದಿವಂಶದ ಮರು ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರರೂಪರು ಮಹಾಜ್ಞನಬಲದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಕಲಾಪ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲಿಯುಗವೇ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಬಂದು ವರ್ಣ, ಆಶ್ರಮ, ಆಶಾರೋಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವರು. ಕೃತಾದ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಈಳಿದ ರಾಜರೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತಯಿಟ್ಟ ನಾಶ ಹೊಂದಿರುವರು ಆಳು ತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೋಭ್ಯರೂ ಸತ್ಯ ಹೋದರೇ ಹೊರತು ಉಳಿದವನೋಭ್ಯ ಸೂ ಇಲ್ಲ.

### ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾರ್ಯ ಮುಗಿದುದು

ಪ್ರಥು, ಪ್ರರೂಪವನ್ನು ಮೂದಲಾದ ರಾಜರು ಸ್ಥಿರವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದು ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹತೆಯಿಟ್ಟ ಜೋನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೋತಿಗೆ ಒಯ್ಯಿಲಾಗದೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮರಣಹೊಂದಿದರು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ “ಕಿ ಭೂಮಿಯು ನಾಗೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ತತ್ತುಗಳನ್ನೇಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ನಾನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ” ಇತ್ತಾದಿಯಾಗಿ ರಾಜರ ವ್ಯಘಾವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಭೂದೇವಿಯು ನಗುತ್ತಿರುವಳು.

ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನೇ ! ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ವ್ಯಾರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ ಎಂಬುದ ಕ್ಷಾಗಿಯೇ ಮನು ಮುಂತಾದ ರಾಜರ ಜರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಬಂಧವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲ ನಿರಂತರವೂ ಅಮಂಗಳಪರಿಹಾರಕ ವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿರೆಬೇಕು.

**ಪರೀಕ್ಷಿತ :**— ಕಲಿಯೋಜನಾಶಕ್ತಿ ಉಪಾಯವೇನು ? ಯುಗಗಳ ಮಾನ, ಅಯಾ ಯುಗಗಳ ಧರ್ಮಗಳು, ಪ್ರಭಯ ಮಾನ, ಕಲ್ಪಗಳ ಮಾನ, ಕಾಲನಾಬುಕ ಹರಿಯ ಗಮನ ಪ್ರಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಣವಾಗಲಿ.

**ಶುಕ :**— ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸತ್ಯ, ದಯೆ, ತಪಸ್ಸ ಮತ್ತು ದಾನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳೂ ಕೃತಯಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂಣಿವಾರಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತುಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ತ್ರೇತ್ಯಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಾದಿ ಅಧರ್ಮ ಪಾದಗಳಿಂದ ದಾಸವರಂಬ ಒಂದು ಪಾದ ವ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಾಪರೇರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪಾದ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ ವ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಉಳಿದು ಏಕೈಕ ಪಾದಗಳು ನಾಶವಾಗಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಪಾದವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು.

ಕಲಿಯಾಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಲೋಭಿಗಳೂ, ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ, ದಯಾಶೂನ್ಯರೂ, ನಿಷ್ಪಲ ವೈರಿಗೊ, ದುರ್ದ್ವಪ್ರವಂತರೂ, ಮಹಾದರ್ಭವುಳ್ಳವರೂ ಆಗುವರು. ಆಗ ಪ್ರಧಾನರು ತೂದ್ರರು. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮರು ದಾಸರಾಗಿ ಜೀವಿಸುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸತ್ಯಗುಣವು ಕಾರ್ಯೋನ್ನುವಿಹಾಗಿ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಗ್ರಾದಾಗ ಕೃತಯಾಗವು ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಧರ್ಮ, ಕಾಷ್ಟಕರ್ಮ, ಯಕ್ಷಣಿಪಾದನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವು ಉಂಟಾದಾಗ ರಜೆಸಿಗುಣ ಪ್ರಪೃತಿಯುಳ್ಳ ತ್ರೇತ್ಯಯು ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಲೋಭ, ಅತ್ಯಷ್ಟಿ, ದಂಭ, ಮತ್ತರ ಮತ್ತು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ತೃದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಪುಂಟಾದಾಗ ರಜಸ್ತು ಮುಕ್ತಪೃತಿಯುಳ್ಳ ದ್ವಾಪರವು ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಪಟ, ಸುಳ್ಳ, ಸೋಮಾರಿತನ, ನಿದ್ರೆ, ಹಿಂಸೆ, ವಿಷಾದ, ಶೋಕ, ಭಯ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿ ಇವು ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸಂಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ತೋರಿದಾಗ ತಾಪಸಗಣ ಪ್ರಚಿರವಾದ ಕಲಿಯಾಗವು ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕಲಿಯ ದೋಷದಿಂದ ಜನರು ಅಲ್ಪಜಾಳನಿಗಾಗಿ ಉಪದ್ರವ ಕಾರಿಗಳಾಗುವರು. ಗೃಹಸ್ಥರು ಹಂಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾರದೆ ಸಂನಾಳಿಗಳಿಂತೆ ತಿರುಗುವರು. ಸಂನಾಳಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಿಂತೆ ದುಡಿಯಾಗಿ ಪಾಣಂಡಿಗಳ ಬೋಧಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅದ್ವೈತಮತದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಆದರಿಂದ ಜನರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಯಂವಾಗ, ರೋಗದಿಂದ ಬಳಲುವಾಗ ಬಿಡ್ಡಾಗ ಪರಿವರ್ತನಾಗಿ 'ನಾರಾಯಣ' ನೆಂದವನು ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಜನರು ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುರಣೆಯೋಡೇ ಕಲಿಕ ತದೋಜಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರದ ಉಪಾಯ. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸಬೇಕು.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಿದಲ್ಲಾ, ತೇ ಇತ್ಯಾಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞವಿಂದಲ್ಲಿ ದ್ವಾಪರಿಂದಲ್ಲಿ ಇರಿ, ಅವನ ಇಕ್ಕೆರ ಸೇವಿಯಂದಲ್ಲಾ ಯಾವ ಫಲವ ಬಿಡುವೇನೇ ಆ ಫಲವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂಪ್ರಾಯಣಕ್ಕಿಂತಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯಾದು ಮಾರ್ಗಣಿಕಿದೆ.

### ಮುಂದಿನೆಂಬು ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಒತ್ತುರ ಯುಗಸಾವಿರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಗಲು. ಆದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳು ಆಳಿ ಹೋಗುವರು. ಕೆತ್ತುಗಳಿರುವುದು ಕಾಲಕೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ರಾತ್ರಿ. ಅದು ದಿನಪ್ರಕಾರದು ವೇನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಲಯವಾಗು ತ್ವರೆ. ನಾರಾಯಣನು ಜಗತ್ತನ್ನ ಸಂಕರಿಸಿ ವಾಲಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ನಿದ್ರೆಯನ್ನ ನಿಮಿತ್ತ ವಾರಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೃತ್ತಿವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದು ಸೈಮಿತ್ತಿಕ ಪ್ರಾಳಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸೂರು ವರ್ಜಗಳು ಕಳೆದಾಗ ಮಂಡಿತ್ತು, ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವ, ಪಂಚೋತ್ತಮ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವದ್ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಲಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಾಕ್ತ ಕಿಂತ ಲಯವೇನಿಸುವುದು. ಆಗ ಹಿನ್ನೆ ಹೊದ ಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಬಳಿಲಿ ಪ್ರಜೀಗಳು ನಾಶವಾಗುವರು. ಪ್ರಕೃತಯು ನಿತ್ಯವಾಗಿವಾವುದು. ಕಾರ್ಯವು ನಾಶವಾದರೂ, ಕಾರಣವು ಅವ್ಯಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಜಗತ್ತಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು.

ಈಗ ಕಾಶಾಖ್ಯ ಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. — ವಾಗಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಗುಣತ್ಯವು, ಮಂದಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳೂ, ಪ್ರಾಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಲಾರೆಯ. ಪ್ರಾಳಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತನಾದ, ನಿತ್ಯ ನಿರ್ದೇಶ ಸ್ವರೂಪವನಾದ, ಜ್ಞಾನಮಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಮತ್ತೆರ ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರಣಾಗಿಯೂ, ಹೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. ಉತ್ಸತ್ತಿ ನಾಶವುಳ್ಳ ಜಗತ್ತು ನಿತ್ಯಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಿಯೂ, ಅವನ ಅಧೀನವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಬಿಧಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ವಿಜಯಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ನಾದಿನಿಂದ ಸಾರ್ಥಕವು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಜರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬುದ್ಧಿದಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಾರವು ಎಂಬುದು ಸುತ್ತಿರಿಯಾಗಿ ಇದ್ದಿನಿಂದ ಅವನ ಗಳು ಜೀವನಿಗೆ ಹೊರತು ಭಗವಂತನಿಗಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೂ ಅವನಾ ಪ್ರರಕ್ಷಣಾದ ಬಿಶ್ವ ಶೈಖಸಿ ಪ್ರಾಜ್ಞ.

ರೂಪಗಳಿಗೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ಅನಂತ ಅವಶಯಿತ್ವಗಳಿಗೂ, ತೋರುವ ಭೇದವು ಭಾರ್ಯಿತಯು. ಗಗನಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಣೆಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಸದಾ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಇಗತ್ತಿಗೂ ಸದಾ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿದೆ. ನೂಲಿನ ಒಂದು ಎಳಿಗೂ. ಮತ್ತೊಂದು ಎಳಿಗೂ ಭೇದ ಇದ್ದರೂ, ನೆಯ್ತೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ದಾರಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಅಭೇದವಿದೆ. ಆದೆದರಿಂದ ಇರುವ ಭೇದವು ಅಭೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವಯವಿ, ಅವಯವಗಳಿಗೂ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣವನ್ನು ಗಳಿಗೂ ನಾಕ್ಕಾನ್ನಾ ರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರೇರಕನು. ನಷ್ಟವಾಗಿಕ್ಕು ಅವಯವಕ್ಕೂ, ಅವಯವಿಗೂ ಭೇದವೇ ಹೊರತು ಅಭೇದವಲ್ಲ. ಅನಂತ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪಭೇದವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಭೇದಜ್ಞನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಪಣನು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭೇದವಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ಅಜ್ಞಾನಿ. ಈ ಭೇದವು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಕಡಗ, ಕುಂಡಲ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಿಂದಿರುವ ಬಂಗಾರವನ್ನು ನಾನಾ ಸಂಜ್ಞೆ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂತೆ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಕೂಡ ನರ, ವರಾಹ, ಶುಕ್ಲ, ಕೀರ್ತ, ಹೃಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಅಣಿ, ಮಹತ್ತು ಎಂದು ವ್ಯೇದಿಕರು, ಲೋಕಿಕರು ನಾನಾವಿಧ ಆಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜನೇ ! ಇದುವರೆಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಈಗ ಸಂಸಾರವು ಬರುವುದಕ್ಕೂ, ತಮ್ಮ ಪುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು .-

ಹೊಗೆ, ಬೆಂಕಿ ನೀರು, ಗಾಳಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೋಡವು ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವಿದ್ದಾಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಿಲ್ಲದಾಗ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲ ಕಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಮೋಡವು ಪ್ರತಿಬಿಂಧಿಸುವುದು. ಆದರಿಂತೆಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಅನುಸೂತವಾಗಿ (ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ) ಲಿಂಗಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿತವೂ, ಅವನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟಿತವೂ ಆದ ಅಹಂಕಾರವು ಜೀವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮೋಡವು ಕರಿಗಿ ನಷ್ಟವಾದಾಗ, ಸೂರ್ಯಾಂಶವಲ್ಲ ಚೆಕ್ಕಿಸ್ತು ತನ್ನ ಬಿಂಬಾದ ಗಗನಸ್ಥ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡಬಲ್ಲುದು. ಆದರಿಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗಿದಂತೆ ತಡೆದಿರುವ ಅಹಂಕಾರವು ಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ನಷ್ಟವಾದಾಗ, ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಕೃಂಸಲು ಸಮರ್ಪಣನಾಗುವನು.

ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನದಿಂದ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞತ

ಸಮಾಧಿದಾಶಯಲ್ಲಿ ತೈಪ್ತನಾಗಿ, ಲಿಂಗೇಚೆದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ರಂಪ ಜಾಳಿನಿಯ ಅಪಸ್ಥಿಯನ್ನು ಆತ್ಮಂತಿಕ ಪ್ರಾಳಯವನ್ನು ವರು.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಗತಕ್ಕ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಲಯಗಳನ್ನು ದೇಸಂದಿನ ಜನ್ಮಪ್ರಾಳಯಗಳಿಂದು ಜಾಳಿ ನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ನಿರ್ವಿಕಾರ ಜೀವಾರಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಕಾಲರೂಪಸದೀಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹೃಸವನ್ನು ಹೊಂದುವ ದೇಹಕ್ಕೇ ನಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶಗಳು. ಹೀಗೆ ಲಯಗಳು ನಿತ್ಯ, ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ, ಪೂರ್ವತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಂತಿಕ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದು.

ರಾಜನೇ ! ನಾರಾಯಣನ ಲೀಲಾ ಕಂಧಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದು ವನು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಚರ್ತುಮೂರಿನೂ ಶಕ್ತನಲ್ಲ.

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲಿಭ್ರಿಸುವವರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಲೀಲಾಕಥಾರಸ ಸೇವನೆಯ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ವೇದಾಧಿಬ್ಯಂಹಿತವಾದ ಈ ಭಾಗವತವನ್ನು ಒದರಿನಾರಾಯಣನು ನಾರದರಿಗೂ, ಅವರು ವ್ಯಾಸರಿಗೂ, ಅವರು ನನಗೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಇದನ್ನೇ ಸೂರ್ಯರು ಶಾಸಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವರು. ಯಾವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನೋ, ಯಾವನ ಕೋರ್ವಿಧದಿಂದ ರುದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನೋ, ಯಾವನು ವಿಶ್ವವಾಧಿನೂ, ಆಶ್ರಿತರ ದುಃಖಿನಾರಕನೂ ಆಗಿರುವಣೋ ಅಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು.

ಪರೀಕ್ಷೆದ್ವಾಜನೇ ! ನೀನು ಕೃತಾಧಿನಾಗಿರುವೆ. 'ನಾನು ಸಾಯಂವನಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಜನಸಮರಣಾದಿಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊರತು ಜೀವನಿಗಿಲ್ಲ. ಜೀವನು ಜರಾಮರಣಾರಹಿತನಾಗಿರುವನು ಕಟ್ಟಗೆಗೂ, ಅದರೊಳಗಿರುವ ಬೆಂಕಿಗೂ ಭೇದವಿರುವಂತೆ ದೇಹಕ್ಕಾಗೂ. ಜೀವನಿಗೂ ಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ, ಬೀಜದಿಂದ ಅಂಕುರವೂ, ಅಂಕುರದಿಂದ ಬೀಜವೂ ಹುಟ್ಟಿವಂತೆ ಜೀವರು ಹುಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯು ಮಗನಾಗಿಯೂ, ಮಗನು ತಂದೆಯಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲ. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನಸ್ಸು ಸುರಸರಾದಿ ದೇಹಗಳನ್ನೂ, ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಡುವುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವು. ಈ ಸಂಸಾರವು ದೇಹಾದಿಗಳಿಂದುವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಜೀವನು ಜಾಳಿನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಿಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಯಂವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವದುಪಾಸನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಂತೆ ಕೇಳು :— ಆಕಾಶದಂತೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿನೂ, ನಿತ್ಯಾಧಾರನೂ, ನಿತ್ಯನೂ, ಅಪಾರ ಹಂಹಿಮನೂ ಆಗಿರುವ, ನಿನ್ನ ಹೃದಯ ಕರುಲದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಬೇನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಾಡಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ. “ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವಕನು. ನನಗೆ ಅವನೇ ಸ್ವಾಮಿಯು. ಸಾಧನ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವವನೂ ಅವನೇ. ಅವನೂಬ್ಬಿನೇ ಅಪರಿಮಿತ ಶಕ್ತಿನು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲದೂ ಪ್ರೀತಿತ ಶಕ್ತಿಯಾಳ್ಳ ಎಂ. ಅಷ್ಟ ತಂತ್ರಾದ ನಮಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಉದ್ಧಾರಕನು” ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂತೀಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮೇಯ ಜಾಳನ ದಿಂದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಶೃಂಗಿಶಾಪ ಪ್ರೀರಿತ ತಕ್ಷಕನು ಕಚ್ಚಿದರೂ ದುರುಪ್ಯಾಣದೋಷವು ನಿಸಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾರಣಿಗೆ ಮಾರಕನಾದ ಈಶ್ವರನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀನಿರುವೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ನೀನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಚ್ಚಿತಕ್ಕ ತಕ್ಷಕನಾಗಲಿ, ಇತರ ಜಗತ್ತಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದು ನೀನು ತಳಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ರಾಜನೇ ! ವಿಶ್ವನಾಧನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನಗಳಿಗೆ ನಾನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ್ಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಕೇಳಬಹುದು

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾರ್ಯ ಮುಗಿದುದು

ಪರೀಕ್ಷೆತ್ :— (ನಮಸ್ಕರಿ) ಪೂಜ್ಯರೇ ! ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಿಂದ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿತನೂ, ಕೃತಾರ್ಥನೂ ಆಗಿರುವೆನು. ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವದ್ವಿಷಯಕ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಿಂದ ಮರಣಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕುಂದನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಿರ. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ಅನುಭ್ರಾಯನ್ನು ಕೊಡಿ.

ಸೂತ :— ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ರಾಜನಿಗೆ ಅಪ್ರಾಜೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ರಾಜನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ಯಿತಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋರಣು ಹೋದರು. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾರಾಜನು ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ತೀರದ ಹತ್ತಿರ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ದಭೇಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶೃಂಗಿಶಾಪದಿಂದ ಪ್ರೀರಿತನಾದ ತಕ್ಷಕನು ಪರೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಿರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಷವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವನಾದ ಕಾಶ್ಯಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಜಳಕವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಹೇರಳ ಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಭದ್ರವೇಷಧಾರಿಗಳಾದ

ಬ್ರಹ್ಮಣವೇಂದಿಗೆ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಣರು ಕೊಟ್ಟಿ ಬದರೀ ಫಲ ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಿ ರೂಪನಾಗಿ ಅಡಗಿದ್ದ ತಕ್ಕುಕನು ರಾಜನನ್ನು ಕೆಷ್ಟಿದನು. ಪರಿಷ್ಕಾರಾಜನ ಅತ್ಯವು ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಅವನ ದೇಹವು ವಿಷಾಗಿಯಿಂದ ದಗ್ದು ವಾಯಿತು. ದೇವಾದಿಗಳು ಅಚ್ಚಿರಿಗೊಂಡು ಪ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಜರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಜನಮೇಜಯನು ತಕ್ಕುಕೆನಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಮರಣ ಬಂದುದನ್ನು ಹೇಳಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಣವೇಗೊಂಡಿ ಸರ್ವಾಗಳನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗೆವಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಕ್ಕುಕನು ಭೂತನಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕುನು. ಇತ್ತು ಜನ ಮೇಜಯನು “ಎಪ್ರರೇ ! ತಕ್ಕುಕನು ಇನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲಿಕೆ ?” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ತಕ್ಕುಕನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮೊತ್ತೊಕ್ಕಿರುವನೆಂದೂ, ಇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ ವಿಪ್ರರು ಹೇಳಿದರು. ಜನಮೇಜಯ ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ತಕ್ಕುಕನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೋಮಿಸಿ ತುಪ್ಪತೆ ಬ್ರಹ್ಮಣಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಣ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ “ತಕ್ಕುಕನೇ ! ಇಂದ್ರನೋಡಿ ನಿಃನು ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. “ಸೇಂದ್ರಾಯ ತಕ್ಕುಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ವಾನವಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿದನು ವಿವಾಸವೋವಿಗೆ ತಕ್ಕುಕನೋಡಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳತಕ್ಕ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಬಂದು ಜನಮೇಜಯನನ್ನು ಕರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

**ವಿಶೇಷ :-** ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪೌತ್ರನಾದ ಜನಮೇಜಯವಿಗೂ, ಅವನ ಹುತ್ತಿಕ್ಕುಗೆಂದಿಗೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತೆಷ್ವವಕ್ಷಾಗಿ ಹೋಮಗುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೆ ಉಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಶಕ್ತನಂತ ತನ್ನನ್ನು ತೋರಿಕೊಂಡನು. ಅಂದ ಬೀಳ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಉಪೇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಕ್ರಿಬಿಯ ವರನಲ್ಲಿದೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕುದೇನು ? ವೇದಮಂತ್ರವು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುಮೃದ್ಧಿಯ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾಲಕ ಇಂದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

**ಬೃಹಸ್ಪತಿ :-** ರಾಜನೇ ! ತಕ್ಕುಕನು ಅವುತಪಾಸವನ್ನು ವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಿಃನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜರಾಮರಣಹಿತನಾಗಿರುವನು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮರಣಕ್ಕಿಂತಕ್ಕುಕನು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನನ, ಮರಣ, ಸುಖ, ದುಃಖ ಎಲ್ಲವೂ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ಬಯತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಪ್ರಸಂಗವಿಗೆ ಅವನ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಆಭಿಚಾರಿಕ

ಕರ್ತೃವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು ನಿರವರಾಧಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಸರ್ವಾಗಳನ್ನು ವ್ಯಧಾ ಸಂಹರಿಸಿದಿ, ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತೃದ ಘಲವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಅನುಭವಿಸುವರು.

**ಸೂತ್ರ :-** ಜನಮೇಜಯನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಗೋರವವನ್ನು ಹೊಟ್ಟು ಸರ್ವಾಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಟ್ಟಿನು. ಅಸ್ತಿಕನಿಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತಾನು. ಶೌನಕಾದಿಗಳಿರಾ! ಜೀವರ ಅದ್ವಿತೀಯೇ ಸುಖಿಯಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಜೀವರಿಗೆ ತನ್ನ ದೆಂಬಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಬಾಧ್ಯಬಾಧಕನಾಮನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಮು ವಿನ ಮಹಿಮೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಕನ ಶಕ್ತಿಯ ಆಟಿವೆ ಪನ್ನಾ ನಡೆಯಲಾರದು. ಆದರೆ ಇತರರು ಅದನ್ನು ಉಹಿಸಲೂ ಶಕ್ತರಲ್ಲ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಯು ಆಟಿವಾಡಿಸುತ್ತಿರುವೆದು. ಜಗತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರದು. ಅವನಿಂದಲೇ ದೇವಾಸುರರು ತಮತಮಗೆ ಯೋಂಗ್ರಾಮಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಸತ್ಯಾದಿಗಣಾಯುಕ್ತನಾದ ಜೀವನು ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಉಂಟಿಮಾಡಲಾರನು. ಇಂತಹ ಬಂಧ್ಯ ಬಾಧಕತ್ವವನ್ನು ವರವಾಡಿಕೊಂಡು ಪರೆಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಜನ್ಮಾದಿ ಅರು ಉರಿಗ್ರಾಂತನ್ನು ತುಚ್�ೀಕರಿಸಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಯಾವನ್ನು ವರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೋ ಅವನು ಜೀವನಲ್ಲ, ಬಡವನಲ್ಲ-ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವೇಧಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶೇಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಯಾವನು ಉಳಿದಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಪರೆಯ ಹಕ್ಕನನ್ನು ವಿಚ್ಯಂಸಿಸುವೂಪನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಹಂಕಾರ ಮಾರ್ಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುವರೇ ಈ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲರು. ಶೌನಕಾದಿಗಳಿರಾ! ಹರಿಯ ಆಸ್ತಗ್ರಹವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಇತರ ದುಷ್ಪರ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಬೇಕು. ಯಾರನ್ನೂ ಅವಮಾನ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೂ ದ್ವೇಷಿಸಲೂಬಾರದು. ಶ್ರೀಯಾಃಪ್ರಾಪ್ತಿಗೇ ಶ್ರೀ ಕಷ್ಟಾನಿಗೆ ನಮಃ ಎಂದು ನಮಿಸಿ, ಸೃಂಸಿ ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನೆಯು.

**ಜಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ಶೌನಕ -** ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಠರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ವೇದಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರು.

**ಸೂತ್ರ :-** ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಪರೆಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಾರ್ಗಳಿಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳ ಸಹಿತವಾದ ಓಂಕಾರಪ್ಯ ಅಭಿವೃತ್ತವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಾರ್ಗಳೇ ಅವಯವಗಳಾದುವು. ಈ ಮೂರು ಅವಯವಗಳಿಂದ

ಭೂತಃ ಭೂವಃ ಸುವಃ ಎಂಬ ಮುಹ್ಕೃತಿಗಳಾವುವು. ಆವ್ಯಾಹ್ಯತಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದನು. ಜಂತುಮೂರ್ಖಿನು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಷ್ಪಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಹ್ಯತಿ ಸಹಿತಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿ, ತನ್ನ ಮುಕ್ತಳಾದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮುಷಿಗಳಿಗೂ, ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮುಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕಲಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುವು. ಬಳಿಕ ಅಲ್ಪಾಯಗಳೂ ಮಂದೆಬುದ್ಧಿಗಳೂ ಆದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, ದ್ವಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದ್ವಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾವ ನಾರಾಯಣನು ಪರಾಶರರಿಂದ ಸತ್ಯವತೀಚೇಮಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸನಾಮಕನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಯುಕ್ತ. ನಿಗದ, ಸಾಮು, ಅಧರ್ವ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ವೇದಾದಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಧತಗ್ರಾಮಾದ ಯುಕ್ತ, ಯಾಜಸ್ತು, ಅಧರ್ವಣ ಸಂಹಿತೆಗಳಿಂಬ ನಾಲ್ಕು ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರೇಲ, ಪ್ರೇತಂಪಾಯನ, ಜ್ಯೇಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಸುಮಂತು ಎಂಬ ಮುಷಿಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಲರು ತಮ್ಮ ಯುಕ್ತಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರಪ್ರಮತ್ತಿಗೂ, ಅವರು ಬಾಷ್ಪಲರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಬಾಷ್ಪಲರು ತಮ್ಮ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಬೋಧ್ಯ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯತ್ವ, ಪರಾಶರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕುರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರಪ್ರಮಿತಿಯು ಪೂರ್ವದ್ವಾಕೇಯನಿಗೂ, ಅವನು ವೇದಮಿತ್ರನಿಗೂ ಅವನು ಸಾಭರಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ವೇದಮಿತ್ರನ ಮಗನಾದ ಶಾಕಲ್ಯನು ತಾನು ಶಲಿತಸುಹಿತೆಯನ್ನು ಇವು ಪ್ರಕಾರ ವಿಭಾಗ ಪೂರ್ವ ಸುಪಾತ್ಸು, ಪೂರ್ವಾಲ್ಕಿ, ಶಾಲಿಯ, ಗೋಪತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಶಿರ ಎಂಬ ಮುಷಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಶಾಕಲ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಜಾತ್ರೋಣ್ಯನು ಆ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಲಿಕ, ಪ್ರೇಗಿ, ಪ್ರೇಲಾಲ ಮತ್ತು ವಿರಜೆ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕುರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಬಾಷ್ಪಲನ ಪ್ರತ್ಯನಾದ ಬಾಷ್ಪಲಿಯು ಸರ್ವಶಾಪಿಗಳಿಂದ ವಾಲಬಿಲ್ಯ ಎಂಬ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವಾಲಾಯನಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಈ ಯುಷಿಗಳಲ್ಲರೂ ಈ ಯುಕ್ತಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಭೂದಸ್ಸಿಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಕೇಳಿದವನು ಸರ್ಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತ ನಾಗುವನು.

ಪ್ರೇತಂಪಾಯನರ ಶಿಷ್ಯರು ಅಧ್ಯಯನುಗಳಿಂದೂ, ಜರಕೆರೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರೂ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀಧ್ರಸ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಜರಕೆರೆಂಬ ನಾಮವ್ಯಾಪಕವಾದರು.

ಆಗ ವೈಶಂಪಾಯನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಯಾಜ್ಞ ವಲ್ಕ್ಯನು 'ಗುರುವೇ ! ಅಲ್ಪಜ್ಞ ರಾದ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಗಳಿಂದೇನು ಫಲ ? ಸುದುಷ್ಟ ದ ಪ್ರತಿವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೇನು' ಎಂದನು. ವೈಶಂಪಾಯನರು ಕುಪಿತರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ಆವಮಾನ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೇನೂ ಆಗಬೇಕಾ ದಿಂದಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಹಕಾರಾಸವು ಸಾಕು. ನಮ್ಮಿಂದ ಕಲಿತುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು ಎಂದರು. ಯಾಜ್ಞ ವಲ್ಕ್ಯನು ತಾನು ಕಲಿತಿದ, ಯಜುಗ್ರಣವನ್ನು ವರುವ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ವರುವ ಮಾಡಿದ ಆ ಯಜುಗ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಲೋಲುಪರಾದ ಕೆಲವರು ಖುಸಿಗಳು ತಿತ್ತಿರಿ ಪ್ರಸ್ತೀ (ಲಾವಿಗೆ ಹಕ್ಕಿ) ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ವರುವರೂಪ ಯಜುಗ್ರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಎಂಬ ಯಜುಗ್ರಣವಾಗಿರುವು. ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾಜ್ಞ ವಲ್ಕ್ಯನು ಅಷ್ಟಾರ್ಥ ವೇದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಿಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅರ್ಥನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದನು

ಆ ಅರ್ಥನಾರು ? ಎಂದರೆ ಅರ್ಥ = ಪರಮಾನಂದರೂಪನೂ, ನೀರಿನಿಂದ ಅಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಂತರಾಂತರಾಂತರಾಂತರಾಂತರಾಂತರಾಯಣನು. ಅವನನ್ನು ಯಾಜ್ಞ ವಲ್ಕ್ಯನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುವನು : -

"ಓ ಅಂದರೆ ಗುಣಪೂಜಾ, ಷಟ್ಪಜಾಣವ, ಆದಿತ್ಯ ಅಂದರೆ ಆದಿಭೂತ ಅಂದರೆ ಸನಾತನನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿತ್ಯಜಾಂತವಾದ ಜರಾಯುಜಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಾಂತಯಾರ್ಥಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ. ಕ್ಷಣ, ಲವಾದಿ ಅವಯವಗಳಿಂದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಸಂಪತ್ತಿರಾದಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲನಾಮಕರೂಪದಿಂದ ಆಕಾಶದಂತ ವಾಸಪ್ರಸಾಗಿರುವೆ. ಸುರನರಾದಿ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತರೂಪದಿಂದ ನೇಲಿಸಿರುವವನು ನೀನೊಬ್ಬಿನೇ :. ಕರಣಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಜಲವನ್ನು ಹೊಡುತ್ತ ಜನರನ್ನು ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ ದೇವೋ ತ್ರಿಮುನೇ ! ಜಗತ್ತ್ವಪ್ರಾಣಿಕರ್ತನೇ ! ಪ್ರಕಾಶಶೀಲನೇ ! ನಿನ್ನ ಮಂಡಲವು ಸದಾ ವೇದೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಾಸನೆ ವಾಡುತ್ತಿರುವವರ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದುಷ್ಪುರುಷಗಳಿಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷಣನ್ನು ಹುರಿದುಬಿಡುವುದು. ಪ್ರತಿವಿರುದ ಹಗಲು ನಿನ್ನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಮಂಡಲವನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವೆನು. ದೇವ ! ನಿನ್ನಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾಪರಜಂಗಮಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಒಳಗೆ ಸುಖಿಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವೆ. ಅಬಾಧಿತಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ಮನಸ್ಸು, ಇಂದಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು ಇವಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವೆ. ದೇವನೇ ! ಅಜ್ಞನವೇಬ ಆಜಗರದ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೆಣದಂತೆ ಬಿದಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಕರುಣಾಕರಣಕ್ಕವನ್ನು ಬೀರಿ, ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ,

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿ ಹಗಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೈನ್ಯಾಚಿತ್ರಕರ್ತಾಪೂರ್ವ ಮಾಡಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ. ದಿಕ್ಷಾಲಕರು ಅರ್ಜಿಸುವ ಕಣಕೆ ಯನ್ನಾಂ. ಪ್ರಾಚೀಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ, ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಮರಣದ ಭಯವನ್ನು ಹಂಟಿ ಸುತ್ತು ನಿನ್ನ ನಾನಾಕದೆ ಸಂಚರಿಸುವೆ. ಇಂತಹ ಸಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಭಗವಂತನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂಢನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರ್ಪಿಂದರಾಲ್ಲಿ ಮರೆ ಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅಧಿಕರಿಸಿದ್ದ ಯಜುವೇದವನ್ನು ಏರ್ಯ ವತ್ತಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವೆನು, ಅನುಗ್ರಹಿಸು.”

ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನಾಗಿ ಸೂರ್ಯಸಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ಸೂರ್ಯನು ಅಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಏರ್ಯಪತ್ತಿಗಳಾದ ಯಜು:ಸುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿನು. ಬಳಿಕ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯನು ಆಯಜು:ಸುಗಳಿಂದ ಹದಿನ್ಯೇದು ಶಾಪಿಗಳನ್ನು ಪೂರಿಸಿದನು. ಸೂರ್ಯಾಪದಿಪತ್ತಿಗಳಾದ ವಾಜಸನೀ ಶಾಪಿಗಳನು ಕಾಣಿಸ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಮಾಧ್ಯಂದಿನಾದಿಗಳೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.

ಸಾಮಗರಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿಗಳ ಪುತ್ರನು ಸುಮಂತು. ಅವನ ಮಗ ಸುಮಸ್ಸಂತನು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿಗಳ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಶಾಪಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಿನಿಗಳ ಶಿಷ್ಟ ಸುಕರ್ಮನೆಂಬವನು ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಸಂಹಿತಾ ಭೇದವನ್ನು ಪೂರಿಸಿದನು. ಸುಕರ್ಮನ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಹಿರಣ್ಯನಾಭ, ಪೌತ್ರಂಜಿ ಮತ್ತು ಅವಂತ್ಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಮಂದಿಯೂ ಆ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಹಿರಣ್ಯನಾಭನ ಶಿಷ್ಟನಾದ ಕೃತನು ಇವ್ವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಉಳಿದ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಅವಂತ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಉಪಯೋಖಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯವರ್ಣ ವೇದಜ್ಞರಾದ ಸುಮಂತು ವಿಷಿಗಳು ಈ ವೇದವನ್ನು ತನ್ನೊಳಿಬ್ಬ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರು. ಆ ಶಿಷ್ಟನು ಪಂಚ, ವೇದದರ್ಶನನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ವೇದದರ್ಶನನಿಗೆ ಶೌಕಾಯಿನಿ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಪಂಚನಿಗೆ ಕುಮುದಾದಿಗಳೂ ಶಿಷ್ಟರಾದರು. ಅವರವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಬಂದರು.

ಅದಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರೆ ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ರೋಮಹರ್ಷಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರು. ಅವರಿಂದ ತ್ರಿಂತ್ಯಾರುಣ, ಕಶ್ಯಪ, ಸಾವಣಿ, ಅಕ್ಷತಪ್ರಣ, ವೈಶಂಪಾಯನ ಮತ್ತು ಹಾರೀತ ಎಂಬ ಆರು ಮಂಗಿಯೂ ತಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಪುರಾಣಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಕಲಿತರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಶಿಷ್ಟನಾದ ನಾನು

ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆನು. ಕರ್ತೃಪ, ನಾನು, ಅಕ್ಷಯವ್ರಜಿ ಮತ್ತು ಸಾವಣಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ರು ತುಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತಿರುವವು.

**ಪುರಾಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳು** :- 1. ಮಹಂದಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ 2. ವಿಸರ್ವ ಅಂದರೆ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿ 3 ಪ್ರತಿ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಜೀವನ 4. ರಕ್ಷಾ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತಾರಲೀಲೆ 5. ಮನ್ಯಂತರ ಅಂದರೆ ಮನು, ದೇವತೆಗಳು, ಮನಸ್ಪತಿರು, ಇಂದ್ರ, ಸಪ್ತಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಹರಿಯ ಅವತಾರ ಈ ಆರರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು. 6. ವಂಶ ಅಂದರೆ ಮನುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜರಕುಲಗಳು 7. ವಂಶಾನು ಚರಿತೆ ಅಂದರೆ ಆ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು 8. ಸಂಸ್ಥಾ ಅಂದರೆ ಸ್ವೇಮಿತ್ತಿಕ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತಿಕಗಳಿಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗಿಯ ಪ್ರಾಳಯಗಳ ಕಥೆ. 9. ಹೇತು ಅಂದರೆ ಜೀವರು ಅಜಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಅವರವರ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಜೀವನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಿಗಳಿಗೆ ಹೇತುವೆನಿಸುವನು. 10. ಅಪಾರ್ತಿಯ ಅಂದರೆ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು.

ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳೂ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಬಾಹ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಪ್ರೇಷ್ಣವ, ಶ್ರೀವ, ಲಿಂಗ, ಗಾರುಡ, ನಾರದೀಯ, ಭಾಗವತ, ಆಗ್ನೀಯ, ಸ್ವಾಂದ, ಭಿಷಣ, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ಯ, ಮಾರ್ಕಣಂಡೀಯ, ವಾಮನ, ವಾರಾಹ ಮಾತ್ರಿಕೋಮ್ರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ಇವು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶ್ರೀನಕರೇ ! ಹರಿಮಹಿಮೂ ಪ್ರಕಾಶಕಗಳಾದ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪ ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ವಿಭಾಗಿಸಿರಿ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದರು ಅದರಂತೆ ಆ ಶಿಷ್ಯಾದಿಗಳು ವೇದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದರು.

**ಅರನೆಯೆಂಧಾಯ ಮುಗಿದುದು**

**ತಾನಕ :** ಸೂತಾಚಾರ್ಯನೇ ! ಏನು ಚಿರಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಾಳು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವಾಂಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಉದ್ದರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಮ್ಮ ಕುಲೋದ್ಧವರಾದ ಮಾರ್ಕಣಂಡೀಯ ಖುಷಿಗಳು ಚಿರಜೀವಿಯೆಂದು ಕೇಳಬಲ್ಲವು. ಅವನು ಪ್ರಾಳಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉದರದೊಳಗಿಟ್ಟು ಮಲಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು

ನೋಡಿದರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಿಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜೀವನೂ ಹೊರಗೆ ಇರುತ್ತದಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಮಾರ್ಕೆಂಡೇಯರು ಹೊರಗಿದ್ದು ಪ್ರೇಕ್ಷಿಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೋಡಿದರು? ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.

ಹೂತ :- ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅತ್ಯಾವಯುಕ್ತವೆ. ಕೇಳಿ ! ಮಾರ್ಕೆಂಡೇಯರು ಉಪನೀತರಾಗಿ ವೇದಾದಿಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಸೈಷಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿ, ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಯ್ಯತಾಯಿತ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಅಳ್ಳಿರ್ಗೊಂಡರು. ಮಾರ್ಕೆಂಡೇಯರು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆರು ಮನ್ಸ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಏಳನೇಯ ಮನ್ಸ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಅವರ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಮನುಧ ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರಾಣಾರ್ಥಿಕರಾದ ವಸಂತಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ವ್ಯಧರ್ವವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನು ಅಳ್ಳಿರ್ಗೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ನರ ನಾರಾಯಣರಾಹಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾರ್ಕೆಂಡೇಯರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಾದನು. ಅವರು ಸಾಫ್ತ್ವಾದಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ :-

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಿದೇವರು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ವದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿನ್ನ ಅಧೀನವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಏಕದೇಶವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಲು ನಾನು ಈತ್ತನಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ನಿಯಾಪಕನಾದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಉಪಾಸ್ಯಾನು. ನೀನು ಭಕ್ತಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ತಕ್ಷವನಾದುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದೆ. ನರ, ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಈ ಎರಡು ರೂಪಗಳೂ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಿ, ದುರ್ಜಾವರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂತಾಪ ನಿವಾರಣೆ, ಸುಜೀವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವವಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಜಯ ಈ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಶರಿಸಿವೆ. ಕ್ಷೇಮಾದಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡಲು ನೀನು ಆಸದ್ಯತ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ಜೇಡರ ಹುಳುವು ಎಳಿಗಳಿಂದ ಬಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನುಂಗುವಂತೆ ನೀನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸಂಹರಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಯ ಮಾಡಿದ ಪ್ರರೂಪನನ್ನು ದುರ್ಜಾವರಿಗಾಗಲಿ, ಶ್ರೀಗುಣಗಳಾಗಲೇ ಜನನಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಕಾಲ, ಶುಕ್ಲ, ಶೋಷಣೆಗಳಿಂಬ ದೋಷಗಳಾಗಲೇ ದುಃಖಪಡಿಸಿ ರಾರವು. ವೇದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಲ್ಲರೂ “ಪಾದೋಷ್ಯ ವಿಶಾಖಾಭೂತಾನಿ ಶ್ರೀಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ” ಎಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಪ್ರಿಯ ಪ್ರಿಯ

ನಮಿಸುವೇರು. ಮತ್ತು “ನಮೋ ವಿಷ್ಣುವೇ ಮಹತೇ ಕರೋಮಿ” ಎಂದು ನಿರೆಂತರವೂ ಪೂಜಿಸುವರು. “ತ್ರಿಯಂಬಿಕೆಯ ಯಜಾಮಹಿ ಸುಗಂಧಿಂ ಷ್ವಾಸ್ಪ ವರ್ಧನಂ” ಎಂದು ಧಾತ್ರಿಸಿಸುವರು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವನು. ಪುರುಷಾಧ್ಯ-ಸ್ವರೂಪನೇ! ನೀನು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಭಯಾರಿತನು. ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಆಳುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಕಾಲನಾಮಕನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಭಯಾಪಡುವರೆಂದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇಹಧಾರಿಗಳಿಲ್ಲ ಭಯಾಪಡುವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಭಯಾಪಡಕಕ್ಕುವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾದುದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ, ಪುರುಷಾಧ್ಯ-ಶೂನ್ಯವೇ, ಅಮಂಗಳಕರವೂ, ಅಜ್ಞಾನವಿಮಾತವೂ ಆದ ದೇಹಾದಿ ಅಳಿವಾನ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಟಲ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಗುರುವೂ. ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಭಜಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತಪಾದ ಸಕಲ ಪುರುಷಾಧ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದುವೆನು. ಅನಿಮತ್ತಬಂಧವಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ಜಗನ್ನಿಮಾಣಿಪಂಬ ಶ್ರೀಡೇಗಾಗಿ ಶ್ರಿಗುಣಾಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವೆ. ದಾಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ಯಗುಣವು ಜೀವರ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ರಚೋಗುಣ ತಮೋಗುಣಗಳು ವ್ಯಸನ, ಮೋಹ ಮತ್ತು ಭಯಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗವೇ ಸಂಸುರಕ್ಷಿ ಕಾರ್ವಾಗಿಕಾಗಿಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತು ಕಚೇವನೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು. ಸತ್ಯಗುಣ ಪ್ರವರ್ತಕರೂ, ಪುರುಷತ್ವ ವಾಚ್ಯನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಸಾತ್ವಿಕರು ಬಯಸುವರು. ಅವರೇ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು. ಈ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀತಾತ್ಪಂಷದವೂ, ಉಪಾಸನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೂ, ಪರಮಶುದ್ಧವೂ ಆದ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನಿಷ್ಪಾತು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವನೇ! ಭಗವಂತನೇ! ಪುರುಷನಾಮಕನೇ! ಪೂಜಾನೇ! ವಿಶ್ವನಾಮಕನೇ! ಜಗದ್ವರುವೇ! ಪರದೇವತೆಯೇ! ನಾರಾಯಣನೇ! ನರೋತ್ಮಮನೇ! ಖುಷಿಯೇ! ನಿತಿನಿಮೋಹನ ಸಾರರೂಪನೇ! ಮಿತಭಾಷಿಯೇ! ಮುಖಿಪೂರ್ಣನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೇ! ವೇದಪ್ರವರ್ತಕನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನೇ! ಅಧಿಕಾರಿ ಜೀವನು ಸಕಲವಿಗೆ ಗುರುವಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ವಿಷಯಭೋಗಿಯಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಶಬ್ದದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತವಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಭೂವನು ಇಂದ್ರಿಯ, ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜ್ಯಾದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರತಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವು ಸುಲಭ. ನೀನು ತತ್ತ್ವಾಣಿಕಾಯಕವಾದ ವೇದದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು: ರಹಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವ

ರಾಯೆಣರೂ, ಉಪಾಸನಾತೀಲರೂ ಆದ ಜಾತ್ಯಾನಿಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿಯಿಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿತರಲ್ಲ. ಆಜ್ಞಾ ತಸ್ತರಣಣನೂ, ಭೀಗವಂತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ಸಮಸ್ಯಾರ ! (ಹೀಗೆಂದು ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯು ಮುಸಿಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.)

### ವಿಳಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಹೂತ . ನರಸ್ವನಾರಾಯಣನು ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯುರ ಭಕ್ತಿ, ತಪಸ್ಸು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಿ ನಾಗಿ “ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯನೇ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಿ ನಾಗಿರುವೆನು. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು” ಎಂದಂತೆ.

ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯು :— “ದೇವದೇವೇಶನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ವಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದ ಬಳಿಕ ಯಾವ ವರವು ತಾನೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ‘ವರವನ್ನು ಕೇಳು’ ಎಂಬಿ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳುವೆನು. ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಭಿನ್ನನು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಅಫ್ಳಿಕ್ವಾದುದರ ಭಾರಕತಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡ ಬಯಸ್ತೇನೆ” ಎಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ನಾರಾಯಣನು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬದರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೊದಿಸಿ. ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿ, ರೂಪ, ತತ್ತ್ವಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಜರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿನಿಸುತ್ತೆ ಆಹಿಂಸಾ ಮೊದಲಾದ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಂದಲೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತೆ ಇದ್ದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೇವಲ ಎಣ್ಣಿ ಪರವಶರಾಗಿ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮರೆಯು ತ್ವಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಭದ್ವಾ ನದಿಯ ಶ್ರೀರದ್ವಾ ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯರು ಹರಿಯು ಉಬಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ದೂಡ್ಜ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎದ್ದು, ಮೋಡಗಳು ಭೀಕರಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮಿಂಚು ಬರುತ್ತಿದೆ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಜಡಿವಾಕೆ ಸುರಿಯಿತು. ಆಗಾಧ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಭಯಿಂಕರಧ್ವನಿ ಸಹಿತ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಉಳಿಕ್ಕಬಂದು ಭೂಮಿಯು ಜಲದೊಳಗೆ ಮುಕ್ಕಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾರ್ಕಣಂಡೇಯ ಮುನಿ ಭಯಿಪಟ್ಟಿನು. ಹೀಗೆ ಲೋಕಗಳು ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರಲು ಮುನಿಯು ಅಜ್ಞಾನಂತೆ, ಅಂಥನಂತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪರದಾಡಿದನು. ವಿಪರೀತ ಹಸಿವಾಯಿತು. ಮೀರು ಮೊಸಳಿಗಳ ಉಪದ್ರವವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು. ಮುನಿಯು ದಿಕ್ಕು ತೊಂಬಿದೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾ ಅತಿಶಾಯಂತನಾಗಿ, ದಿಕ್ಕು, ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಾದನು. ಮತ್ತು ಆಗಾಗ ಆ ನೀರಿನ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಿ ಬಳಿತ್ತು, ಅಲೆಗಳಿಂದ ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತು. ಜಲಚರ್ಗಳಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಿದುತ್ತ, ವಾತಾ

ಗ್ರಿಸ್ಟನಾಗುತ್ತ ತೋಡ, ಹೋಹ, ದುಃಖ, ಭಯ, ಸುಖ, ಮರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೀಗೆ ಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಹುರೀಯಾಗಿ, ಪ್ರಭಯ ಜಲ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷ್ಯೋಪಲಕ್ಷೆ ವರ್ಣಗಳು ಕಳಿದುವು. (ಹರಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಹಿಗಿ ಸಿದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು) ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ಕಡೆ ತಿಣ್ಣಾದ ನೆಲವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಲದ ಸೂಕ್ತಿ. ಅದು ಸೂಕ್ತಿಯಾದರೂ ಚಿಗುರು ಘಲಗಳಿಂದ ತೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನೀಡಿದ ಅದರ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯ ಪರಿಪೂರ್ವಕದಲ್ಲಿ ಅತಿಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಶಿಶ್ಯವು ಹಲಗಿದ್ದ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಟುವನ್ನು ಒಿಪ್ಪತ್ತಾ ಇದೆ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅತ್ಯಾತ್ಮರ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಶಿಶುವಿನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಶ್ರಮವು ಹೋಗಿ, ರೋಪಾಂಚಗಾತ ನಾದನು. ಮಾತಾದಿಸ ಬೇಕಿಂದು ಆ ಶಿಶುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಆ ಶಿಶುವಿನ ಶ್ವಾಸವಾಯುವಿನಿಂದ ಆ ಮುನಿಯು ನೋಣದಂತೆ ಶಿಶುವಿನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಹಿಮವತ್ತೆ ಪರತಾದಿಗಳನ್ನೂ ತಪ್ಪು ಆಶ್ರಮವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅತಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, ಆ ಮಗುವಿನ ಶ್ವಾಸದಿಂದಲೇ ಈಚೆಗೆ ದೂಡೆಟ್ಟಂತ್ತು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಆ ಪ್ರಭಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊದಲಿದ್ದ ಆ ಪಟವ್ಯಾಕವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿಶುವನ್ನೂ, ನೋಡಿ ಬಹ್ಮಾತ್ಮೆ ಇಭರಿತನಾಗಿ, ಪರಮ ಸಂತೋಷದಿ ದ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಲು ಹೋದನು. ಆಗ ಆ ಶಿಶುವೂ ಕಣ್ಣರೆಯಾದನು. ಪ್ರಭಯ ಜಲ, ಪಟವ್ಯಾಕ ಹೊದಲಾದುಪೆಲ್ಲ ಆದ್ಯತ್ವಾದುವು. ಆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಾನಿಗಳು ಹೊದಲಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರು.

### ಎಂಬೆನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ನುಗಿದುದು

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳು ನಾರಾಯಣನು ತೋರಿಸಿದ ಅಂಶಮಾದಿ ಬಳ್ಳರ್ಥಿದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪ ಶಕ್ತಿಯ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿ, ಅವನನ್ನೇ ಶರೀರ ಹೊಂದಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಹದೊಳಗಿನ ರೂಪಕ್ಕು ನಮ್ಮೆಸ್ವರಿಸಿ, ಹೊರಗಡಯೂ “ಶ್ರೀಹರಿಂಶಿ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮರುಳಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಆಶ್ರಮವನ್ನೂ ಪಡುವರು. ಅಶ್ರಿತರ ಸಂಸಾರ ಪರಿಹಾರಕವೂ, ಜ್ಞಾನಸಾಧನವೂ ಅದ ನಿನ್ನ ಪಾದವಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವೆನು” ಎಂದರು.

ಹೀಗೆ ಅವರು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈದ್ವರ್ದೇವರು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ, ಪ್ರಮಥಗಳಿಂದೊಡನೆ ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದರು.

ಪಾರ್ವತಿ :— ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಜಿಸಿ ಯಾವುದುಷ್ಯ ಬಯಸದಿದ್ದಾವ, ಅಂತಹ ರ್ಯಾಕ್ಸಾದ ಈ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದುದೇ ನಾಂಯ. ಮತ್ತು ಯಾವ ನಿಯಮಾವಳಿನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ರುದ್ರ :— ಸ್ತುಯೇ ! ಇವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದಪ್ರೇಂದುನ್ನು ಚಿಟ್ಟು ಕೊನೆಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಬಯಸುವವನಲ್ಲ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಇವನಿಗೆ ನಾವು ಹೊಡ ಬೀಕಾದ ಫಲವು ಯಾವುದಿದೆ ? ಇವನು ಇಂತಹ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಧು ಸಂಗವು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಪರಮ ಲಾಭಕರವಾದಕಾರಣ ನಾವು ಹೋಗಿ ಹರಿಭಕ್ತನೂ, ಸತ್ಯರುಷನೂ ಆದ ಈ ಮುನಿಯೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾ ಪವನ್ನು ಪಾಡೋಣ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರುದ್ರದೇವರು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೆ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದರು.)

ಸೂತ :— ಶೋನಕರೇ ! ಶಿವನು ಸಾಮಾಣ್ಯನಲ್ಲ ! ‘ಕಿಂತಾಸಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ನಾಂ’ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ‘ಶಿವನು ಸದ್ಗುಣರಿಗೆ ಗತಿ, ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಧಿಪತಿ.’ ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ಜೀವರಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯು. ಜೀವರು ಶಿವನ ಅಧೀಸರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವೂ ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಭಾಗ ಪರಿಂತನಾದ ಹರಿಯ ಜ್ಞಾನವೂ ರುದ್ರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಫಲವತ್ತಾಗಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಈಶಾನ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವೇ.

ಇಂತಹ ಶಿವನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯ ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತರೂ ಆ ಮುನಿಯು ಆಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಶಿವನು ಹೃದಯ ಗುಹೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ, ಯಾವಿಲು ವಿಸ್ತಿತನಾಗಿ, ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು, ಪ್ರಮಾಣಗಣಗಿಂದಲೂ, ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಕೃಮುಗಿದುಹೊಂಡು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವನು.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ — ಪ್ರಭುವೇ ! ಈಶಾನ ! ಈ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನಂದಲೇ ಸುಖಿ ವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬ್ಲೇನು ? ಮಂಗಳಾಂಗನೇ ! ಶಾಂತಮೂರ್ಕಿಯೇ ! ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನೂ, ಉತ್ಸುಪ್ತಪಾಲಕ ಅರ್ಥವಾ ಮೃಡನಾಮಕ್ಷೂ,

ತ್ರಿಗುಣ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ, ಹರಿಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯಂಕರನೂ, ಅಭಕ್ತರಾದ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! (ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದನು.)

ರುದ್ರ :- ಬ್ರಹ್ಮಣಿಯೇ ! ಹರಿ, ಹಿರಣ್ಯಗಭರ ಮತ್ತು. ಹರನಾದ ನಾನು ಈ ಮೂವರೂ ಪರಪ್ರದದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು. ನಮ್ಮ, ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವನು ಮುಕ್ತಯನ್ನು ಹೊಂದುವನಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದರ್ಶನವು ವ್ಯಧಾವಲ್ಲ. ಮಹಿಂ ! ನಿನ್ನಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅರಿತರಾಗಿರುವರು. ಮತ್ತು ಬಹುಕ ನಿಷ್ಠರು. ರಾಗಾದಿ ದೋಪರಿಹಿತರು. ಸತ್ಸವ ಭಾವದವರು. ಶಾಂತರೂ ದುಃಖಗಳಿಂದಿರು. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜೀವ ಕಾಪಾದ ತಕ್ಷವರು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು - ಎಂಬ ನಿಣಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೂವ ರಲ್ಲಿತ ರತನಭಾವದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಳಿವರು, ಯೋಗ್ಯತಾತೀರೀಕರಿಂದ ವೈರವಿಲ್ಲ ದವರು. ಸಮಾದರ್ಶಿಗಳು. ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಲೋಕಪಾಲಸಹಿತರಾದ ಸಜ್ಜನ ರೆಲ್ಲರೂ ನಮಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಸ್ವಯಂ ಹರಿಯ ಈಶ್ವರನು. ಅಂದರೆ ಈ=ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಈ=ಸದಾನಂದರಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅವರಿಬ್ಬಿಗೂ ವರ=ಸ್ವಾಮಿಯ ಮತ್ತು ಈಶನಾದ ನನಗೂ ವರನು. ಆದುದರಿಂದ ಬಿಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅಹಂ=ಶಿವನಾದ ನಾನು ಇಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನರು. ನ ಪ್ರಧಾ=ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಲ್ಲ. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಯಿ = ಹರಿಯ ಸನ್ನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ 'ಮಯಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಹರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೂ, ಅಜ=ಅಜನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ 'ಅಜ' ನಾಮಕನಾದ ಹರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೂ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿರುವ ಅಂಶತ್ವ ರೂಪಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ರೂಪಕ್ಕೂ ಭೀಜವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ನೀವು ಎಲ್ಲ ರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುವವು. ಜಡವಾದ ಜಲ ಮತ್ತು ಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪಾವನ ಮಾಡುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ನೀವಾದರೋ ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಪಾವನ ಮಾಡುವಿರಿ. ವೇದಗೇ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದನೂ, ಅಸ್ವಾದಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡುವವನೂ, ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸಂನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಲೋಚನ, ಅಧ್ಯಯನ, ವಾಗಾದಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶ್ನರೀ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕಾರಿಸುತ್ತೇವೆ ಪಾಬಿಗಳಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಚಂತ್ರಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ದರುಶನದಿಂದ ರುದ್ರರಾಗಿವರು. ಅಂದ ಬೀಕ ನಿಮಗೆ ನಮಿಸಿದವರೂ, ನಿಮ್ಮೊಡಿ ಸಂಭಾಷಿಸಿದವರೂ ಶುದ್ಧರಾಗಿವರೆಂದು ಬೀರೆ ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಹೀಗೆ ನೀಡಿ ಸಂಭಾಷ್ಯರಾದುದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾವು ಪೂಜ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದನ್ನು ಅಂದಿಸಿ.

ಮೂಕೆಂದೇಯೆ :— ಮಹಾದೇವ ! ಈತ್ತರೆಬೆಂದೆಯನ್ನು ತೀರುತ್ತಿಲು ಅಸಾಧ್ಯವು. ತಮ್ಮಂತರವರು ನಿಯಂತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಕಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿತರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಕೂರಿತೆಯೇನಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಿ, ಅಂತರ್ಜಾಮಾ ರೂಪದಿಂದ ಆದರೂಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತದ್ದೂರೂ ಜೀವನಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಗುಣದೂರೆಗಳ ಲೀಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಪರಮದಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದ ಹೇಳಿ ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೇಳಲಿ ? ಆದರೂ ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಸಜ್ಜನಾಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಡುವೇನು.

ರುದ್ರ :— ಮಂಷಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಷಟ್ಪದಂತ ಆಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಕೇರಿಂದು ಕಲ್ಪಂತ ಪೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಹರಡಲಿ. ಜರಾಮರಣರ್ಹತನಾಗಿರು. ಶ್ರೀಕಾಲಾಳಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನ, ವಿರಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಜರಿಯ ಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಣಸ್ಸು ಇವು ಉಂಟಾಗಲಿ. ಪುರಾಣಾಭಾರ್ಯನೂ ಆಗು.

ಸೂತ :— ಮುಕ್ತಣಿನು ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊದಣು ಬರುತ್ತಾ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮೂಕೆಂದೇಯನು ಕಂಡ ಪ್ರಳಯವನ್ನೂ, ಭಗವನ್ನಿಂದ ಯನ್ನೂ, ಈಗಿನ ಅವನ ಅಸುಭವವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತ ತನ್ನ ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಹೀಗೆ ಭಾಗ್ಯವೇತ್ತ ಮರಾದ ಮೂಕೆಂದೇಯರು ಮಹಾ ಅಣಮಾದಿಯೋಗ ಮುಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಯತಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿಯೇ ಈಗಲೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ಸಾಮಧಾನವು ಅನಾದಿವಿಶ್ವವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಕ್ಷಯವನ್ನು ವರು. ತಾನಕರೇ ! ಈ ಜರಿತ್ರಯನ್ನು ಹೇಳುವವರೂ, ಹೇಳುವವರೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಒಂಭತ್ತನೆಯೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೋಷಕ :— ಸೂತಾಭಾರ್ಯನೇ ! ಹರಿಯ ಷಣಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದ ತಾಂತ್ರಿಕರು ಹರಿಷ್ಣಜೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾತ್ರದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಅಂಗ, ಉಪಾಂಗ ಮತ್ತು ಅರ್ಯಾಧ ಮೂದಲಾದುವ್ಯಾಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ !

ಸೂತ :— ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು :—  
ಪ್ರಹಾರಿ ಹುಬ್ಬಿ ಉಪದೇಶಕರು ಹೇದ ಹುತ್ತು ತಂತ್ರಾಸ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿ  
ಸಿರುವ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಪೈಕಿ ನಾನು ತಿಳಿದುವ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು  
ಹೇಳುವೆನು :—

ಪ್ರಕೃತಿ, ಹುಹತ್ತಪ್ಪಣ, ಅಹಂಕಾರತತ್ಪ್ರಾಯ, ಪುನಸ್ತತ್ಪ್ರಾಯ, ಪಂಚಭೂತಗಳು  
ಹುತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ವಿರಾಟೋದೇಕವು ಅಂದರೆ ಪ್ರಹಾರಿಂಡಿ  
ನಿರ್ವಿತವಾಯಿತು. ಬೀತನರ ಸಹಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳು  
ಅಡಗಿವೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಸಂನಿಧಾನಯೋಗ  
ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು. ಭೂಮಿಯು ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳಿಂ  
ಹುಟ್ಟಿ, ಅದೂ, ಅದರ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದುವುದರಿಂ  
ಭೂಮಿಯು ಅವನ ಪಾದಗಳಿನಿಂದೆ. ಸ್ವರ್ಗವು ಅವನ ತಿರಸ್ಸು. ಆಕಾಶವು ಅವನ  
ಹೊಕ್ಕೆಳ್ಳಿ. ಸೂರ್ಯನು ಅವನ ಕಣ್ಣಗಳು. ವಾಯುವು ಅವನ ಮೂಗು. ದಿಕ್ಕುಗೇ  
ಅವನ ಕಿವಿಗಳು. ದಕ್ಷನು ಅವನ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ. ವ್ಯಾತ್ಯಾವು ಅವನ ಗುಡ, ಲೋ  
ಪಾಲಕರು ಅವನ ಬಾಹುಗಳು. ಚಂದ್ರನು ಹುಸ್ತಿ. ಯಾರುನು ಹುಬ್ಬಿಗಳು  
ಲಜ್ಜೆಯು ಅವನ ಮೇಲಿನ ತುಟಿ. ಲೋಭವು ಕಳಗಿನ ತುಟಿ. ಚಂದ್ರಿಕೆ ಅವನ  
ಸ್ವರೂಪದ ಕಾಂತಿ. ಅವನ ಹುಂದಕಾಸವು ಭೂರಿಂತಿ. ವೃಷ್ಣಿಗಳು ರೋಮಗಳು  
ಮೇಘಗಳು ತಲೆಗೂಡಲಾಗಳು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಗ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿ  
ಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಪರಿಮಾಣವೇಷ್ಟೀ ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಮಾಣವು ತದಂತಗ್ರ  
ಪರಮಾತ್ಮನಾದು.

ಉಪಾಂಗಗಳು :— ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಘಿನಂಬುಹ್ಯನೆಂಬ ಜ್ಯೋ  
ಸ್ತನ್ನು ಕೊಸ್ತುಭಿನೆವದಿಂದ ಕೊರಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರವತ್ಸವನ್ನು ವಕ್ಷಃಸ್ತೇಳಂದಲ್ಲಿಯೂ  
ಧರಿಸಿರುವನು. ನಾನಾ ವರ್ಣವೇಳ್ಳ, ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪ ವನವಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು  
ಹೇದಸ್ವರೂಪವಾದ ಹೀತಾಂಬರವನ್ನು ಉಟ್ಟಿರುವನು. ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪವಾ  
ಯಾಜ್ಞ್ವಲ್ಯಾಪ್ತೀತವನ್ನೂ, ಆತ್ಮತತ್ಪ್ರಾಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಹುತ್ತು ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿರು  
ಹುಕ್ಕರುಂಡಲಾಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವರಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರವಾದ ಪಾರಮೇಷ್ಠಿಸ್ಥಾನರೂ  
ವಾದ ಕಿರಿಂಬವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವನು. ಪ್ರಧಾನಶೇಷದೇವರೆಂಬ ಹೀರಿ  
ಕುಳಿತಿರುವನು.

ಅಯುಧಗಳು :— ಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಹಿತ  
ಸತ್ಯಗುಣಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯ ರೂಪದ ಪದ್ಯವನ್ನೂ, ಹುಬ್ಬಿಪ್ಪಾ  
ರೂಪವಾದ ಗದೆಯನ್ನೂ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದಂದರಿಂದ;  
ತತ್ತ್ವರೂಪವಾದ ಶಂಖವನ್ನೂ, ಮಹಾಜ್ಞಲಾರೂಪವಾದ ಸುದರ್ಶನವನ್

ಧರಿಸಿರುವನು. ಆಕಾಶತತ್ತ್ವರೂಪವಾದ ಸಂದರ್ಭ ಖಡ್ಗವನ್ನು, ದುರ್ಗಾ ಪ್ರಧಾನಕ ವಾದ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು, ಕಾಲರೂಪ ಶಾಜಿ ಫಧನುಕಸಮ್ಮಾನ, ಪ್ರಣ್ಯಕರ್ತ್ವರೂಪಗಳಾದ ಎರಡು ಬತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣನ್ನು, ಪಂಚಾತ್ಮಾಯುರೂಪಗಳಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನು.

ಭೂಮಿಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಥವು. ತಬ್ಬಾದಿ ವಿಷಯಗಳೇ ಈ ರಥದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನಗಳು. ಕರ್ಮೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಾದ ವಿಸರ್ಗಾದಿಗಳು ಕರ್ಮಗಳನಿಸುವುವು. ಚಕ್ರಾಂತಾದಿ ಮಂಡಳವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಂಟಪ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಾಗುವ ತರೀರ ಶುದ್ಧಿಯು ದೀಕ್ಷೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯು ಜೀವರ ಪಾಪನಾಶನವು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆನು. ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗುಣಸಮುದ್ರನು, ಲೀಲೆಯಂಬ ಕರುಳಿ ಪನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವನು. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಯತನ್ನು ಎಂಬುವ ಚಾಮರ ವ್ಯಜನಗಳನ್ನು ಶ್ವಾಸನು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ವರ್ತಮಾನದ ವರ್ತಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಶ್ವಾಸನು. ಶ್ವೇತಾಂತರಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯೇ ಶ್ವೇತತ್ವ. ಮೂರು ಬಗೆಯಾದ ವೇದಷ್ಟು ಗರುಡನೆಂಬ ವಾಹನ. ಶ್ರೀದೇವಿಯೇ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ. ಪಂಚರಾತ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇಣನು ಪಾರ್ವತಿನು. ನಂದಾದಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೇ ಆಣ ಮಾದಿ ಎಂಟು ಗುಣಗಳು. ಮೂರ್ಕೆಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಣ, ಪ್ರದೃಷ್ಯಮ್ಮ. ಅನಿರುದ್ಧರೀಂದು ನಾರಾಯಣನೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನೇ ವಿಶ್ವ, ತ್ವಿಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞನೆಂಬ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅಂಗ, ಉಪಾಂಗ, ಆಯುಧ, ಅಭರಣ ಈ ನಾಲ್ಕು ಹೂಕ್ಕು ಅಧಾರನು.

ಶೌನಕರೇ ! ಈ ಪುರುಷನೇ ಸ್ವಪ್ನಾತ್ಮಿಕಿತ್ವನಾದ ಪರಿಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂದು ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಗಿರುವನು. ಇವನು ಸ್ವರೂಪಭೂತಜ್ಞನವುಳ್ಳವನು. ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿಸೂಳಿನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಮೊದಲಿಗನು. ತನ್ನ ಶೈಯಿಂದಲೇ ಸುಸ್ಮಿತ್ವವನಾದುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಪಿತಕರ್ತನೆಂದೂ, ಸಂಹರಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ ಜರನೆಂದೂ, ಪಾಲಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ 'ಹಾತ್ವ'ವಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಆವರಣರಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು. ವಿವಿಧವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವವನು. ತನ್ನ ಭೇಕ್ತಿರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವವನು.

“ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿನಂತೆ ನೀಲವಣಿ-ವಿಶ್ವನೇ ! ಅಜುಣನ ಮಿಶ್ರನೇ ಯಾದವ ಶ್ರೀಷ್ಟನೇ ! ಮೇಘದಂತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವವನೇ ! ಭೂಮಿ ದೊರ್ಕಿ ದುಷ್ಪರಾಜವಂತದಹನಸ್ತಾಮಿಯೇ ! ದೇವಸ್ತುತ್ವ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೇ ! ಹೈದ್ರಾಕ್ತಗುಣವೇ ಭವಂತನೇ ! ಗೋದ್ವಾಜದೇವತೆಗಳ ದುಃಖಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿ

ಸಿದವನೇ ! ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯಂಬ ಇಶ್ವರ್ಯವಂತನೇ ! ಜೀವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕನೇ ! ಪೂಜ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ”

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಹಿಂದ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಪುರುಷನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಳನ್ನು ಚೆಳಗೆ ಎದ್ದು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ, ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಜಪಿಸುವವನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

### ದತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರಾವಕ : ಸೂತನೇ ! ಪಂಚಮಸ್ತಂಧದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಪರಿಃಕ್ಷಿದಾರ್ಜಿಸಿಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷಾಕಾರ್ಯರು, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಭಾಗಳನ್ನೂ, ಯಾವ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಉಳ್ಳ ಸಪ್ತಕ ಗೂಪ್ತ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳನಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಾ ನಾವ ಪುಷ್ಟಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಸೂರ್ಯರಂಧ್ರದಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದರವ್ಯಾ ? ಆ ಗೆ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರ ನಾಭಾಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಕರ್ಗಳನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಷ್ಟ್ರಿಯಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂರ್ವಕವನ್ನೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ರಂಧ್ರದ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಸೂತ :— ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ ತನ್ನಿಂದಿರುವುದು ಜನರ ಪ್ರವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣರಾ ಸೂರ್ಯದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಪಿಸಿರುವನು. ಅವರು ಉದಯ ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಈ ಲೋಕಪರಲೋಕಗಳ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರಿಯಾಗಿ, ಸೂರಿಗಳುನಾದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಶಿಬಿ ವಾಚ್ಯನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯೋಬ್ಬನೇ ಮುಖ್ಯಕರ್ತನು. ಅವನೇ ಉದಯಯಾಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವನು ಮತ್ತು ದಿನಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸತಕ್ಕ ವನು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ ಸಕಲ ವೇದೋಕ್ತಸ್ತಿರ್ಯಾಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ :—

ಪ್ರಾತರಾದಿ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕರ್ಮಾನುಷ್ಯಾನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾದಿಕರ್ತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ದೇಹ, ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರ್ಚ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಮತ್ತ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದಿರುವುದು, ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ಕಾಲಾಶಿಬಿ ವಾಚ್ಯನಾಗಿ, ಬಂಧತ್ವ ಬಗೆಯಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹಿರುವನು. ಕಾಲರೂಪವನ್ನು ದಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಕಾ೦ಗಿ ಜೈತ್ರಾದಿ ಹನ್ನರಂಡು ಮಾಸಗಳ್ಳಿ ಹನ್ನರಂಡು ಬಗೆಯ ಕಾಲಗಳಾದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೈತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಅಪ್ಸರಸ್ಯೀ, ರಾಕ್ಷಸ, ಸರ್ಪ, ಬಂಡಗ, ಚುಮ್ಮಿ, ಗಂಧರ್ವ ಈ ಮಂದಿ ನಾಕರರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :—

**ಚೈತ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ** :- ಧಾರನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ, ಕೃತಸ್ಥಲೀ ಎಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ, ಹೇತಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ವಾಸುಕಿಸರ್ವ, ರಧ್ರುತ್ ಎಂಬ ಬಡಗಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುಖ, ತುಂಬಿರು ಗಂಧರ್ವ ಈ ಏಳು ಮಂದಿ ನೋಕರರು.

**ನೈತಾತು** :- ಅರ್ಯವಾ ನಾಮಕ ಸೂರ್ಯ, ಪುಲಹರ್ಮಣಿ. ಅಧೋಜಸ್ ಬಡಗಿ, ಪ್ರಹೇತಿ ರಾಕ್ಷಸ, ಪುಂಜಕಸ್ಥಲೀ ಎಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ, ನಾರದಗಂಧರ್ವ ಮತ್ತು ಕಂಭ್ರೇರನೆಂಬ ನಾಗ.

**ಜೈಷ್ವಿತ್** :- ಮಿತ್ರನಾಮಕ ಸೂರ್ಯ, ಅತ್ರಿಮುಖ, ಹೌರಷೇಯ ರಾಕ್ಷಸ. ತಸ್ಯಕನೆಂಬ ನಾಗ, ಮೇನಕ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ, ಹಾಹಾಗಂಧರ್ವ ಮತ್ತು ರಘಸ್ಸನನೆಂಬ ಬಡಗಿ.

**ಅಷ್ಟಾಧ್** : ವಸಿಷ್ಠಿಮುಖ, ವರುಣ ಸೂರ್ಯ, ರಂಭಾಪ್ನರಸ್ತೀ, ಸಹಜಸ್ಯ ನಾಯಕ ರಾಕ್ಷಸ, ಹೂಹೂ ಗಂಧರ್ವ, ತುಕ್ರನೆಂಬ ನಾಗ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಸ್ಸನನಾಮಕ ಬಡಗಿ.

**ಶತ್ರುವಾ** :- ಇಂದ್ರನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸನ ಗಂಧರ್ವ, ಸೇತ್ರಿತಾ ನಾಮಕ ಬಡಗಿ, ಪರಾಪತ್ರನೆಂಬ ನಾಗ, ಅಂಗಿರಾಮುಖ. ಪ್ರಮಾಣೀಭಾಸ್ಯರಸ್ತೀ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಬರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ.

**ಭಾದ್ರಪದ** :- ವಿಸ್ವಾಸ್ವಾನ ಸೂರ್ಯ, ಉಗ್ರಸೇನನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ, ವಾತಾಪ್ತಿ ನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಸುವೇಣನೆಂಬ ಬಡಗಿ, ಅಷ್ಟಮಾಣೀಭಾ ಎಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ ಮತ್ತು ಭೃಗು ಮುಖ ಮತ್ತು ತಂಖಿಪಾಲನೆಂಬ ನಾಗ,

**ವರಾಧ್** :- ಪೂಷನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ, ಧನಂಜಯನೆಂಬ ನಾಗ, ವಾಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಸುವೇಣನೆಂಬ ಬಡಗಿ, ಸುರುಕಿಗಂಧರ್ವ, ವೃತ್ತಾಚೀ ಎಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ ಮತ್ತು ಗೌತಮನೆಂಬ ಮುಖಿ.

**ಭಾಲ್ಯನ** :- ಪಜ್ಞನ್ಯನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ, ಮತುವೆಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ, ವಚರ್ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವ, ಭರದಾಜಿಮುಖ, ಸೇನಜತ್ತೆಂಬ ಬಡಗಿ, ವಶನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ಮತ್ತು ಬರಾವತನಾಗ.

**ವಾಗರ್ಹಿರ** :- ಅಂಶು ನಾಮಕ ಸೂರ್ಯ, ಕಂಶಪುರುಷಿ, ತಾಕ್ಷಿಣೆಂಬ ಬಡಗಿ, ದೃತಸೇನನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ, ಉರ್ವಾಶೀ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ, ವಿದ್ಯಜ್ಞಂಕಮೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ಮತ್ತು ಮಹಾಕಂಖಿನೆಂಬ ನಾಗ.

**ಪುಷ್ಟ** :- ಭಗೀನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ, ಸ್ವಿಜನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ ಯೆಂಬ ಮುಖಿ, ಉರ್ಜನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನು, ಅಯವೆಂಬ ಬಡಗಿ, ಕೌರೀಷಕನೆಂಬ ನಾಗ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಚತ್ತಿಯೆಂಬ ಅಪ್ನರಸ್ತೀ.

ಅಶ್ವಯುಜ :- ತ್ವಷ್ಟ್ಯವಂಬ ಸೂರ್ಯ, ಮುಚೀಕಪ್ತತ್ರಾದ ಜಮದಗ್ನಿ ಮಹಿ, ಕಂಬಲನೆಂಬ ನಾಗ, ತಿಲೋತ್ಮಮೆಯಂಬ ಅಪ್ಸರಸ್ಯೀ, ಬ್ರಹ್ಮರಾತನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಶತಜಿತ್ತೆಂಬ ಬಡಗಿ ಮತ್ತು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ.

ಕಾರ್ತಿಕ :- ಸಾಕ್ಷಾದಿಷ್ಟಾವೇ ಸೂರ್ಯ, ಅಶ್ವತರನೆಂಬ ನಾಗ, ರಂಭ ಅಪ್ಸರೀ, ಸೂರ್ಯವರ್ಚನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ, ಅಶ್ವನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸ, ಸತ್ಯರನೆಂಬ ಬಡಗಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಮಿತ್ರ, ಮಹಿ.

ಹೀಗೆ ಅದಿತ್ಯಾಂತಗ್ರತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವಿನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ಅಪ್ಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನಪಾತ್ರರನ್ನೂ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉಭಯ ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಸತತ್ಕ್ಷಮನುಷ್ಯರು ಸಕಲಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಸೂರ್ಯಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯು ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದಮುಹಿಗಂಧರ್ವಾದಿ ಪರಿವಾರಗಳೂಡನೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತು, ತನ್ನ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಹಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ಯಃ ವಾನಂದಾನುಭವ ರೂಪ ತುಭಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಸೂರ್ಯ, ಮಹಿ ಮೂದಲಾದ ಏಳು ಮಂದಿ ನೌಕರರ ಶಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಗಂಧರ್ವರು ಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಧುರವಾಗಿ ಗಾನ ಮಾಡುವರು. ಅಪ್ಸರಸ್ಯೀಯರು ಸೂರ್ಯನ ರಥದ ಇದರುಗಡೆ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಗಳು ರಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರುತ್ತಾರೆ. ಬಡಗಳು ರಥವನ್ನು ಹಗ್ಗಿದಿಂದ ಸೇಳಿಯುವರು. ರಾಕ್ಷಸರು ರಥದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದನ್ನು ನೂಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅರವತ್ತು ಸೂರಿಯಂದಿ ವಾಲಂಬಿಲ್ಲರು ರಥದ ಇದರು ನಿಂತು ಪ್ರತಿತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರತಿನಿಷ್ಠವೂ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಧಾತ್ರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಹ್ಯಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು.

ಹಸ್ತಿಂದನೆಯ ಅಧಾರ್ಯಯೈ ಮುಗಿದು

ಸೂತ :- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೂ, ಅವನನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು. ಈ ಭಾಗವತ ದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು ನಾರಾಯಣನು. ಇದು ಹಸ್ತರದು ಸ್ವಂಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವ ವಿವರವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮಸ್ತಂಧಪಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿತೀನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಭೂಗವತವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾರದರು ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದು, ವಿಪ್ರನ ಶಾಪ, ರಾಜನ ಪ್ರಯೋಜನೆ ವೇತ ಮತ್ತು ಶುಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿದರ್ಜನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಘಾದ.

ದ್ವಿತೀಯಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಅವಿಂಡಸ್ಸುರೆಣೆಯಂದಾಗುವ ಉತ್ತಾಂತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ನಾರದಸಂಪಾದ, ಅವತಾರಗಳ ಕಥನ, ಹರಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಯಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದು.

ತ್ರೈಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ವಿದುರನಿಗೂ ಉದ್ದಿಷ್ಟಿಗೂ, ಏದುರಿಗೂ ಮೈತ್ರೀಯರಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಪಾದಗಳು, ಪ್ರಾಯ, ಅದರಣಂತರ ನಡಯಿವ ಸೈಫಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕಾಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಭಾಗ, ಹರಿಯನಾಭಿಯಿಂದ ಪದೋತ್ಪತ್ತಿ, ವರಾಹ ದೇವರ ವ್ಯಾಪಾರ, ಹಿರಣ್ಯಕೃಷ್ಣ ಪಥ, ಸಾಂಯಂಭುವಮನುವಿನ ಉತ್ತರಿತ್ತಿ. ಅವನ ಜೆಜ್ಞಾಮೃತಳಿ ವಿವಾಹ, ಕಸಿಶಾವತಾರ ಮತ್ತು ದೇವಹಂತಿಗೆ ಕೆಂಪಿಲದೇವರ ಉಪದೇಶ.

ಚಕ್ರಧರಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞ, ದ್ವಿತೀಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಬೃಥಾಜಕ್ರಷಣೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನಭಾಷಣಿರಾಜನಿಗೂ ನಾರದರಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಪಾದ.

ಪಂಚಮಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಯವ್ರತ, ನಾಭಿ, ಮುಂಭಿ, ಭರತ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆ. ಭೂಗೋಳ ವಿಗೋಳಗಳ ವಣಿನೆ, ಪಾತಾಳ ಮತ್ತು ನರಕಾಳ ವಣಿನೆ.

ಆರನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೀತಸರು, ದಕ್ಷ ಅವನ ಕನ್ಯೆಯಾರಿಂದ ದೇವದಾಸ ವಾದಿಗಳ ಸೈಫಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಾಸುರನ ಪಥ.

ಎಂಟನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ದಿತಿಷ್ಠತ್ರರ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪ್ರಕಾಂಡ ಚರಿತ್ರೆ, ವಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ವಿವರಣೆ.

ಎಂಭತ್ತನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆ, ಯಾದುರಾಜನ ವಂಶಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಹತ್ತನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರ, ಬಾಲಲೀಲ, ಕಂಸಪಥ, ರುಕ್ಷಣೀ ಮೂದಲಾದವರನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮದುವೆಯಾದುದು, ಪ್ರಕೋತ್ಪತ್ತಿ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧ.

ಹನ್ಮಂದನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾದವಕುಲ ಸಂಹಾರ, ಉದ್ಧವನಿಗೆ ಉಪದೇಶ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತರಿಂದ ವೃತ್ತಾಂತ.

ಹನ್ಮರದನೆಯ ಸ್ಕೂಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಡಯಿವ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕಲಿಯಾಗದ ವಣಿನೆ, ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜರ ನಿರ್ಬಾಣ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಮತ್ತು ಚೈತಾರಾದಿ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ.

ಭಾಗವತವು ಹರಿಲೀಲೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹರಿಸ್ವರ್ದಕೆಯು ಸಕಲ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವು. ಹರಿಮಹಿಮಗಳನ್ನು ಹೀಗುವ ಕಥೆಯೇ ಸತ್ಯಾಂತಿ. ಭಕ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಕ, ಶೌನಕಾದಿಗಳಿರು ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನ ಭಕ್ತರಾದುದರಿಂದ ಪರಮಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಭಾಗವತವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಲ ಹೇಳಿಸಿದುದರಿಂದ ನಾನೂ ಕೃತಾರ್ಥನಾದನು. ವೇದಾದಿಗಳಿಂತಲೂ ಭಾಗವತವು ಮಹಾಭಾಷ್ಯದವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವರು.

ಇತರ ಪುರಾಣಗಳಿಂತ ಭಾಗವತವು ಅಧಿಕವಾದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ದುದರಿಂದ ಅದರ ಘಲವೂ ಅತ್ಯಧಿಕವು ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹಾಡಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ವ್ಯಾಸಪತ್ರರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ಜನನಾದಿ ದೋಷರಹಿತನೂ, ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಾತಿ ಸ್ವರೂಪ ತತ್ತ್ವ ಮೇದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ಜಗತ್ತಾಲಾಪ್ಯಾ ದಿಕರ್ತನೂ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪರೂ, ದೇವೋತ್ತಮನೂ, ಅನಾದಿಯೂ, ವೇದಾದಿವೇದ್ಯನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

### ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಸೂತ :— ಬ್ರಹ್ಮೀಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವೇದಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ತುತ್ಯನೂ, ಸಾಮಗರಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕಾವಣೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡುವವನೂ, ದೇವಾಸುರರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಯಾರ ಶಾಸನದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತಾಗಲೂ ಸಮುದ್ರದ ಆಲೆಲ್ಲೊಲ ಕಲೆಲ್ಲೊಲಗಳಾಗಿವೆಯೇ ಅಂತಹ ಕೂರುಭಗವಂತನ ಶಾಸನಾಲವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ !

ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣ 10 ಸಾವಿರ, ಪದ್ಮಪುರಾಣ 55 ಸಾವಿರ, ವಿಮಲಪುರಾಣ 23 ಸಾವಿರ, ಶಿವಪುರಾಣ 24 ಸಾವಿರ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ 18 ಸಾವಿರ, ನಾರದಪುರಾಣ 25 ಸಾವಿರ, ಮಾರ್ಕಣಂಜೀಯಪುರಾಣ 9 ಸಾವಿರ, ಆಗ್ನೇಯಪುರಾಣ 15 ಸಾವಿರ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಪೂರಾಣ 14 ಸಾವಿರದ 500, ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಪುರಾಣ 18 ಸಾವಿರ, ಲಿಂಗಪುರಾಣ 11 ಸಾವಿರ, ವಾರಾಹಪುರಾಣ 24 ಸಾವಿರ, ಸ್ವಾರ್ಥಪುರಾಣ 71 ಸಾವಿರದ ಒಂದು ನೂರು, ವಾಮನಪುರಾಣ 10 ಸಾವಿರ, ಕೂರ್ತಿ

ಪುರಾಣ 17 ಸಾವಿರ, ಪುತ್ತಿಪುರಾಣ 14 ಸಾವಿರ, ಗಂಡಪುರಾಣ 19 ಸಾವಿರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣ 12 ಸಾವಿರ. ಒಟ್ಟು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಗಳು.

ಭಾಗವತಪನ್ನು ಶ್ರೀಕರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಪುರಾಣ ದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷದ್ರಹಸ್ಯನೂ, ಸರ್ವಾಭ್ಯಧಿಕರಣಸ್ಯನೂ, ಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಅದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಮೋಕ್ಷವೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ಶಲವು.

ಭಾದ್ರಪದ ಹಣ್ಣಿ ಮೆಯದಿನ ಸುಷಣ್ಣಿಸಿಂಹಾಸನೆಹಿತವಾದ ಭಾಗವತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸತ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ದಾನಮಾಡಿದವನು ವೈಕುಂಹವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವು ಸಕಲ ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಸಕಲ ವೇದಾಂತಗಳ ಸಾರಂಧರದರೆ ಭಾಗವತವೇ. ಇದರಿಂದ ತತ್ಪ್ರಾಧವನಿಗೆ ಇನ್ನಾಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತ್ಯೂ ಆನುರಾಗಪ್ರಾಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಯಾತನು, ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಶಿವನು, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶಿ ಹೇಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳೇ ಹಾಗೆಯೇ, ಸಕಲ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀ ಮದ್ಭಾಗವತವು ಪರಮಹಂಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೆ ತ್ವರಿತವೇ, ಜಾನನಾಧನಿಗೆ ತಕ್ಷಿಷಿಕಿರವಾದ ಕರ್ಮಭೋಧಕವೇ. ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳತಕ್ಕವಲ್ಲ, ಯುಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕವಲ್ಲ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವೇಜಸುವಿವನ್ನು ಅಂದರೆ ಮೂಕ್ಯಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದೀಪವೆಂಬ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾರದನಿಗೂ, ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಸಿವ್ಯರೂಪನಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯಾದ ತನಗೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದವನೂ, ವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ ತುಳಜಾರ್ಯಾರಿಗೂ, ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ವಾಜನಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದವನೂ, ನಿದೋಽಣನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕನಿಸುವವೇ ! ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ! ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾದ್ಯಾದ್ವಾರ್ಥಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು !

ಮಂಗಳ ಶೈಲ್ಲೀಕೆ

ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನಂ ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಸಾಪ್ರಶಾಶನಂ !

ಪ್ರಕಾಮೋ ದುಃಖಿತನುಃ ತಂ ನಮಾಮಿ ಹರಿಂ ಹರಿಂ ॥

ಅಭ್ಯರ್ಥ :— ಯಾವನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯು ಸಕಲಪಾಪ ನಾಶಕವೇ, ಯಾವನಿಗೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರವು ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕವೇ ಅಂತಹ ಪರಿಸು ಅಂದರೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಾಂಶ, ಗಂಡಪುರಾಣ ಉದ ಶ್ರೀಕರಿಯನ್ನು ನಾಷಣ್ಯರ್ಥ ವೇನು.

ನಿಶೇಷ :— ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ  
'ಪರಂ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹರಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು  
ವಿವರಿಸಿರುವರು.

ಹದಿನೂರನೆಯೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರ ಮುಗಿದುದು

ದ್ವಾದಶಸ್ತುಂಧ ಸರ್ವಾಪ್ತ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಭಗವಾನ್ ಪೂರ್ವ  
ಪ್ರಜಾಭಾಷಾರ್ಥರು, ತಾವು ವಿಷ್ಣುರಹಿತರಾದರೂ, ಶಿಷ್ಯರ ಶಿಕ್ಷಣಾಗಾಗಿ, ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆ  
ಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಳವನ್ನು ಚರಿಸುವರು .—

ನಿತ್ಯಾದೋಷಸ್ತರೂಪಾಯ ಗಣಪೂರ್ಣಾಯ ಸರ್ವದಾ ।

ನಾರಾಯಣಾಯ ಹರಯೇ ನಮಃಪ್ರೇಣ್ಯತವಾಯ ಮೇ ॥

ಅಧ್ಯ :— ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯನೂ, ನಿದೋಷಸ್ತರೂಪನೂ, ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವ  
ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಅದುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನೆನಿಸಿದವನೂ, ಭಕ್ತರ ಪಾಪ  
ಪರಿಹಾರಕನಾದುದರಿಂದ ಹರಿನಾಮಕನೂ, ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನೂ  
ಆದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ !

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವಣಿಮಸ್ತ.



## ಶಿದ್ಧ ಪದಿ

ಪ್ರಥ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
25	14	ಪರಂಗ್ರಾ	ಪರಂಧಾ
33	15	ತಮೀಕ	ತಮೀಕ
46	21	ಜಾನ	ಜಾಂನ
47	18	ಸಮನ	ಸಮನ್ತ್ವ
51	15	ಶಿಳಯ	ಶಿಳಯ
76	16	ವತ್ತದ್ಯೇ	ಹತ್ತದ್ಯೇ
83	3	ವರ್ವನಗಳು	ವರ್ವನಗಳು
103	4	ಕಳಿಯಿಂ	ಕಳಿದೆ
104	11	ಭೃಗು	ಭೃಗು
104	16	ಕದಮ್	ಕದ್ರಮ
104	33	ಹೃದ್ಯಂ ಕಾ	ಹೃದ್ಯಂ ಹಾ
113	1	ಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ	ಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ
134	20	ವಿಷಣ್ಣಾದಿ	ವಿಷಣ್ಣಾದಿ
135	10	ಹಲೆಯಿಂದ	ಹತೆಯಿಂದ
135	15	ಷೂಷನ	ಷೂಷನ
141	21	ಕ್ಷೀಳಿತ	ಕೀಳಿತ
148	8	ಮೂರತ್ತು ಸಾವಿರ	ಮೂರತ್ತುರು ಸಾವಿರ
148	14	ಮದದಿಂದ	ಮುದದಿಂದ
201	22	ಜೀವನು	ಜೀವನುತ್ತನು
210	3	ಭದ್ರಾಹ್ಮ	ಭದ್ರಾಶ್ಮ
222	11	ಸುರು	ಸುರು
223	14	ಪಂತ್ರ	ಮಂತ್ರ
224	27	ಅಗ್ನಿನಾಯಕ	ಅಗ್ನಿನಾಮಕ
227	25	25 ಯೋಜನ	25 ಕೋಟಿ ಯೋಜನ
274	10	ಕಾರಣಗಳಾದ	ಭಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ
290	14	ಕರಿಸಿ	ಕವರಿಸಿ
350	22	ಮನುಪುತ್ರರು	ಮನುಪುತ್ರರು
354	6	ಡಡಪ್ಪತ್ತಿಭಿನ್ನವಾದ	ಡಡಪ್ಪತ್ತಿಭಿನ್ನವಾದ

ಪ್ರಚ	ನಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಬ್ಬ
364	3	ಣ್ಣರೈಯಾದನು	ಕಣ್ಣರೈಯಾದನು
369	20	ಸತ್ತಾಭಾವ	ಸತ್ತಾಭಾವ
375	8	— ಹತ್ತನೆಯ ಆಧಾರ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು	
377	20	ಮೀರಿದ	ತನ್ನಿಂದ ಮೀರಿಲ್ಪಟ್ಟ
381	19	ಗದಲ್ಲಿಯೂ	ಗಾನುಸಾರವಾದ
396	20	ಫಲಲ್ಪಾವ	ಫಲವಲ್ಲ.
411	2	ಸೂರ್ಯಗಳನ್ನು	ಸೂರ್ಕುಗಳನ್ನು
412	15	ಯಾಸು	ಯಾಸ್ಕ
429	18	ರಾವಣನ	ರಾಮನ
438	12	ಲೋಕವನ್ನು	ಲೋಕವನ್ನು
442	15	ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧಿಷ್ಟ	ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಷ್ಟ
458	11	ಅಳಲ್ಲಿ	ಅವಲ್ಲಿ
467	13	ಕಾಲಿಗರಗೆ	ಕಾಲಿಗರಿಗೆ







"ಭಕ್ತಾರ್ಥಿಭಾಗವತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ" ಮುಕ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಷ್ಟಿನುಡಿ. ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗಲ್ಲಿರಿಗೂ ಭಕ್ತಿ ಅರ್ಥಂತ ಅವಶ್ಯಕ. ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ದೀಪನಕ್ಕೆ ಭಾಗವತದಂತಹ ಉತ್ತಮಗ್ರಂಥ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ.

ಪರಮ ಪ್ರಾಜ್ಯರಾದ ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ, ಹರಿಕಥಾಂಬುಧಿಕಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದಾಂಕತರಾದ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಕಿ. ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರು ಇಂತಹ ಭಾಗವತವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೂರ್ತಿಗಳು. ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರಾದ ಶ್ರೀದೋಡ್ಡ ಬಳ್ಳಾಪುರಂ ವಾಸುದೇವಾಭಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಭಾಗವತವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಕೀರ್ತನೆ ಕಲೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡುದು ಶ್ರೀದಾಸರ ಚಾತುರ್ಯ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆ ಕಲೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಶ್ರೀತ್ವಗಳ ಮನೋಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಕಾರಂಜಿಯನ್ನು ಪುಟಿಸಿ ಕೀರ್ತನೆ ರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಲಾನಿರ್ಮಾರು. ಭಾಗವತದ ಕಥೋಪಕಥೆಗಳಿಗೆ ದಾಸಪಾಹಿತ್ಯ ಮೇರುಗನ್ನಿತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಭಾವವು ಪುಟದೇಳುವಂತೆ, ಆ ಭಾವವು ರಸಗಂಗೆ ಯಾಗಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಮೃದಳಿಯವಂತೆ ಮಾಡುವ ಇವರ ಅದ್ಭುತ ಕಥನ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಬೆರಂಗಾಗದವರೇ ಇಲ್ಲ.

"ಸಂತತಂ ಜಿಂತಯೇನಂತಂ" ಎಂಬ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಜೀವನದ ಉಸಿರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸದಾ ಭಾಗವತ ಲೇಖನ, ಅಧ್ಯಯನ, ವಾಚನ ಇವುಗಳನ್ನೇ ತಪಸ್ಸನಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾನುಭಾವರು ಇವರು.

ಇಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಚಂತನಶೀಲತೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರನ್ನೂ ತಲೆದೂಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳ ಸಾರಸ್ವತಸ್ವರೂಪ ಈ ಸಂಗ್ರಹರೂಪ ಭಾಗವತದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರಾಬಿಂದಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸರಳವೂ, ಸರಸವೂ, ಆದ ಭಾಸೆಯು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಭರಣಾವಿಟ್ಟಂತಿದೆ. ಇಂತಹ ಭಾಗವತ ಕಥೆ ಭಕ್ತಿ ಗಂಗೆಯ ಉತ್ತಂಗ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಂದು ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರೂ ಮನೀತರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.